

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΓΓΕΛΟΥ Ν. ΠΕΠΑΚΩΣΤΑ

From 1901
to 1902

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ
ΣΥΝΤΑΧΘΕΝΤΑ ΥΠΟ ΤΟΥ
Ν. ΣΠΗΛΙΑΔΟΥ
ΔΙΑ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΕΥΣΩΣΙΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ
ΝΕΑΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.
ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΔΕ
ΥΠΟ
Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ
ΕΙΣ ΠΕΝΤΕ ΤΟΜΟΥΣ.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΔΘΗΝΗΣΙΝ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ.

(Παρά τῇ Πύλῃ τῆς Ἀγορᾶς, ἀριθ. 420.) 1/2

1851.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

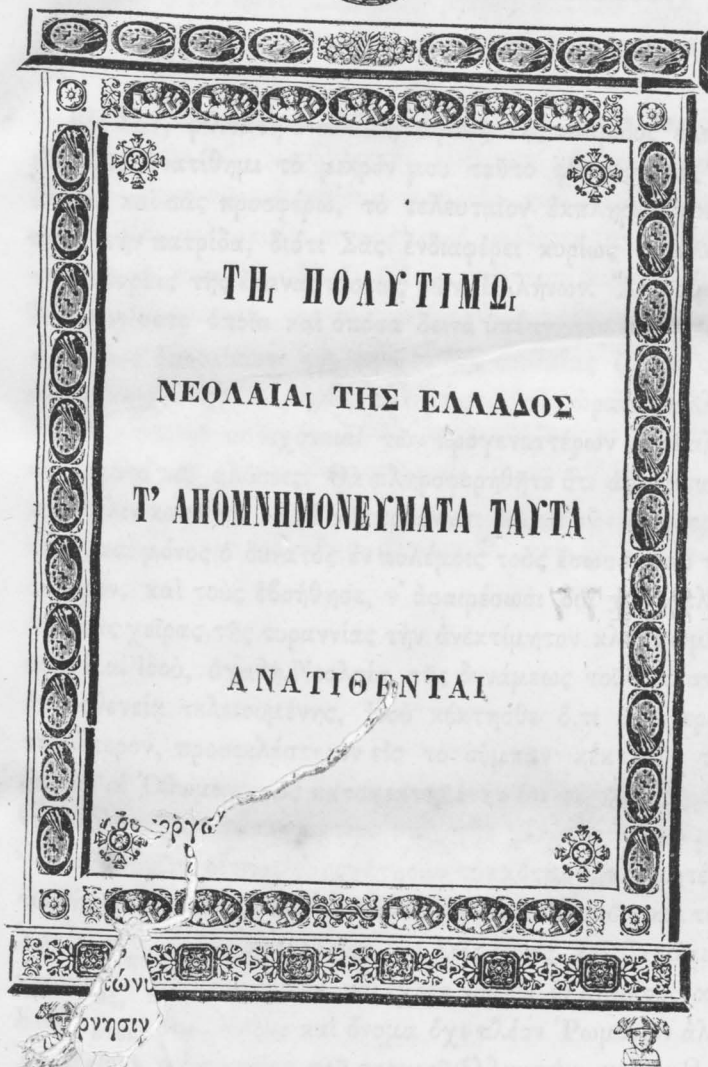
Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

ΤΗ ΠΟΛΥΤΙΜΩ

ΝΕΟΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΑΥΤΑ

ΑΝΑΤΙΘΕΝΤΑΙ

123177

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Εἰς Σᾶς, φιλτάτη Νεολαία, ἀγαθὴ τῆς πατρίδος ἐλπίς, εἰς Σᾶς ἀνατίθηναι τὸ μικρόν μου τοῦτο φιλοπόνημα, τὸ ὁποῖον καὶ σᾶς προσφέρω, τὸ τελευταῖον ἐκπληρῶν χρέος πρὸς τὴν πατρίδα, διότι Σᾶς ἐνδιαφέρει κυρίως ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ αὐτὴν θὰ γνωρίσετε ὁποῖα καὶ ὅποσα δεινὰ ὑπέστησαν οἱ πατέρες σας, ἕως ἀποσεῖσωσι τὸν πικρὸν τῆς δουλείας ζυγὸν, καὶ ἀνακτῇσιν τὴν πολυπαθὴ μητέρα σας, τὴν ὡραίαν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν αἱ διχόνοιαί τῶν προγενεστέρων ὑπέβαλον εἰς βαρυτάτας ἀλύσεις. Θὰ πληροφορηθῇτε ὅτι ἀπεφάσισαν καὶ πάλιν κατὰ τὸ 1821 ν' ἀποθάνωσι διὰ νὰ τὴν ἐλευθερώσωσι, καὶ μόνος ὁ δυνατός ἐν πολέμοις τοὺς ἔσωσεν ἀπὸ τὸν ὀλεθρον, καὶ τοὺς ἐβοήθησε, ν' ἀφαιρέσωσι διὰ τῶν ὅπλων ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆς τυραννίας τὴν ἀνεκτίμητον κληρονομίαν σας. Καὶ ἰδοὺ, ἀγαθὴ Νεολαία, τῆς δυνάμεως τοῦ Ὑψίστου ἐν ἀσθενείᾳ τελειουμένης, ἰδοὺ κέκτησθε ὅ,τι ἱερώτερον, τιμιώτερον, προσφιλέστερον εἰς τὸ σύμπαν κέκτησθε τὴν ὁποίαν οἱ Ὀθωμανοὶ ὡς κατακεκτημένην ὑπ' αὐτῶν ἐτυράνουν φιλοστοργιώτατην μητέρα σας, τὴν γενέτειραν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν οἵτινες εὐηργέτησαν τὸν κόσμον, τὴν μητέρα τῶν ἡμιθέων καὶ τῶν ἡρώων, τὴν ἐστὶν τῶν Μουσῶν καὶ τῶν Χαρίτων, καὶ ἤδη ἀποτελεῖτε καὶ Σεῖς ἔθνος καὶ βασιλεῖον χριστεκώνημον ἑλληνικόν, καὶ ἔχετε νόμους ἑλληνικοὺς, καὶ Κυβέρνησιν ἑλληνικὴν, καὶ ὄνομα ὅχι πλέον Ῥωμαίων ἀλλ' Ἑλλήνων, καὶ σημαίαν τοῦ σταυροῦ ἑλληνικὴν, καὶ στόλον ἑλληνικόν, καὶ στρατὸν ἑλληνικόν, καὶ νόμισμα ἑλληνικόν,

καὶ πάντα ὅσα καὶ τ' ἄλλα αὐτόνομα καὶ ἀνεξάρτητα ἔθνη
 ἔχουσι, καὶ ἀπολαύετε ὅλων τῶν δικαίων ὅσα ὁ Θεὸς ἐχά-
 ρισεν εἰς τὸ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν, εἰς τὸ λογικόν
 ὄν. Ἄλλ' εἰς Σᾶς ἀνήκει, πολύτιμος Νεολαία τῆς τε ἐνε-
 στώσης καὶ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, εἰς Σᾶς ἀνήκει, τὸ
 φιλόπατρι καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τῶν προγόνων ἀσχοῦντες,
 νὰ διατηρήσετε εἰς τὸν αἰῶνα τὴν ὁποίαν οἱ πατέρες σας,
 πρὸ πάντων διὰ τῆς θείας ἀντιλήψεως, διὰ τε ποταμῶν
 αἱμάτων, δακρύων, ἰδρώτων καὶ διὰ θυσιῶν παντοίων καὶ
 πολλῶν, καὶ μεγάλων ἀνεκτήσαντο γλυκυτάτην καὶ πρᾶγ-
 μα καὶ ὄνομα πατρίδα· εἰς Σᾶς ἀνήκει μάλιστα νὰ πληρώ-
 σετε τὸν μέγαν τοῦ ἔθνους προορισμόν, καὶ νὰ καταστήσετε
 τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα ἐνδοξότερον καὶ λαμπρότερον ἐκείνου
 τῶν ὄντως λαμπρῶν καὶ ἐνδόξων προγόνων. Πρὸς τοῦτο
 ἔχετε πάντα τὰ προάγοντα ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ τελειότερον
 τὰ ἔθνη· αἱ Μοῦσαι θὰ εἶναι ἀσφαλεῖς ὁδηγοί σας εἰς τὰ με-
 γάλα, καὶ αἱ πράξεις τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν νεωτέρων
 Ἑλλήνων θὰ εἶναι εἰλικρινεῖς σύμβουλοί σας. Ἐρρώσθε.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝΤΕΤΕΟΜΕΝΟΥΣ.

Κανείς δὲν δύναται νὰ μὴ συνομολογήσῃ, νομίζω, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν παρελθόντων εἶναι τὸ ἀναγκαιότερον μάθημα καὶ ὁ σοφώτερος διδάσκαλος τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, διότι εἰς αὐτὴν, ὡς εἰς κάτοπτρον, φαίνονται καθαρὰ αἱ ἐνάρετοι καὶ μὴ τοιαῦται πράξεις τῶν ἀνθρώπων, ὃ ἐστὶ καὶ αἱ μιμητέαι καὶ αἱ φευκτέαι, καὶ δι' αὐτῆς δύνανται οἱ μεταγενέστεροι νὰ ἐπανορθώσωσι τὰ λάθη καὶ τὰς ἀπερισκεψίας τῶν προγενεστέρων.

Οὐσιωδέστερα προσόντα τῆς ἱστορίας εἶναι πρῶτον ἡ ἐξιστόρησις ἀντικειμένων ἀξίων λόγου καὶ ἀναμνήσεως, ἐχόντων ἐπὶ ῥοὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ λογικοῦ ὄντος, καὶ δεύτερον ἡ ἀλήθεια τῶν ἱστορουμένων κατὰ προτίμησιν καὶ αὐτῆς τῆς καλλιπεείας καὶ τῶν τετορνευμένων φράσεων.

Ἡ Ἑλλάς ὠφέλησεν ἀναντιρρήτως πολὺ τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας της, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς νεωτέρας δὲν θέλει φανῇ ὀλιγώτερον ὠφέλιμος. Τοιοῦτο δὲ χρέος νὰ ἐκπληρώσω πρὸς τε τὴν κοινὴν μητέρα καὶ πρὸς τὴν ἐπερχομένην γενεὰν προθέμενος, συνέταξα τὸ πονημάτιον τοῦτο, ἀπομνημονεύματα τῶν πράξεων καὶ τῶν περιστατικῶν ὅσα ἔλαβον χώραν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς αἰῶνας ὑπὸ τὸν ζυγὸν στεναζούσης πατρίδος. Αὐτὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ 1816, ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως δηλονότι τοῦ πρώτου τῆς ἐταιρίας τῶν φιλικῶν ἱερομύστου, περιλαμβάνει τὰς τε πολεμικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς ἐνεργείας καὶ μεταβολὰς μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, τὰ τῆς ἐπελθούσης ἀντιβασιλείας, καὶ ἐν παραρτήματι τὰ τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1844 ἔτους. Ὑπόσχεται δ' ἀλήθειαν τῶν ἐμπεριλαμβανομένων, μὲν ἐγνώρισα ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, τὰ δὲ ἠρύσθην ἀπὸ ἀξιοπιστοῦς πηγῶν.

Ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία μου ἦτο νὰ ἐκδοθῇ εἰς φῶς τὸ μικρὸν τοῦτο φιλοπότημά μου, ἀφ' οὗ παρέλθει ἡ παρούσα γενεά, καθὼ κατ' ἀνάγκην ἀναφέρον ὀνόματα ζώντων καὶ ἀρτίως τεθνεώτων, καὶ ἡ ἀλήθεια πολλάκις εἶναι πικρά, ἀλλὰ φίλοι εἰλικρινεῖς καὶ φιλοπάτριδες μ' ἐπέβαλον σχεδὸν τὴν ἐκδοσὶν των, θεωροῦντες ὅτι οἱ περὶ τὰ πράγματα ποικίλοι καπηλεύονται καὶ τοὺς λόγους, προσπαθοῦντες νὰ πνίξωσι τὴν ἀλήθειαν διὰ τῶν ἐντύπων παραμορφώσεων· ὅθεν ἐνέδωκα προτιμήσας τὴν μορφήν τῶν ἐνεστώτων ἀπὸ τὴν ἐξαπάτησιν τῶν μεταγενεστέρων, καὶ τὴν δυσαρέσκειαν τῶν θλίγων ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τῶν πλειοτέρων· ἡ ἐπιχειρήσις μου ἦτο δυσχερής, ὡς πᾶς τις δύναται νὰ συμπεράνῃ· ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναγνωστῶν ἡ ἐπιείκεια πέποιθα ὅτι θέλει εἶναι ἀνάλογος.

Δὲν ὑπόσχομαι τὸ παντέλειον· ἐλπίζω δὲ ὅτι ἄλλοι φιλοπάτριδες, θὰ φιλοτιμηθῶσι ν' ἀναπληρώσωσι τὰς ἐλλείψεις μου, καὶ ἐκ τοῦ βλου ἡ κρίσις τῶν ὀρθῶς συλλογιζομένων θὰ πορισθῇ τὴν ἀλήθειαν ὅτι, **Ἡ ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΣΤΗΣΕ ΚΑΙ ΕΣΩΣΕ ΜΕΤΑ ΠΙΚΡΑΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.**

Ν. ΣΠΗΛΙΑΔΗΣ.

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὁρμὴ τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. — Ὁ Ν. Σκουφᾶς ἀπόστολος τῆς ἐταιρείας τῶν φιλικῶν. — Αὐτὸς, ὁ Ἀγαγωστόπουλος καὶ ὁ Τσιαχάλωφ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως τὴν διαδίδουσι καθ' ὅλα τὰ μέρη. — Στέλλουσι τὸν Ξάνθου πρὸς τὸν Καποδίστριαν. — Δολοφονία τοῦ Γαλάτου. — Ὁ Ἀγαγωστόπουλος καὶ ὁ Τσιαχάλωφ εἰς τὰς Πείσας τῆς Τσοκάρης. — Ὁ Μαυρομιχάλης στέλλει τὸν Καμαρινὸν πρὸς τὸν Καποδίστριαν. — Συμβουλαὶ καὶ ὁδηγίαι τοῦτου πρὸς τοὺς ἐταίρους. — Ὁ Ξάνθος προσκαλεῖ ἀρχηγὸν τῆς ἐπανάστασεως τὸν Ὑψηλάντην. — Ἀποφασίς νὰ κατέλθῃ οὗτος εἰς τὴν Μάρην νὰ κινήσῃ τὴν ἐπανάστασιν. — Εἰς Ἀνυμνασσάρι ἀποφασίσει νὰ κινήθῃ εἰς τὴν Μολδανובλοῦζαν. — Ὁ Καμαρινὸς ἀντιφέρεται. — Ὁ Ἀρχιμαρδάρης Δικαῖος εἰς τὸ Ἰσμαῆλι. — Στέλλεται εἰς τὴν Ελλάδα διὰ τὴν ἐπανάστασιν. — Στέλλονται ὅτε Θέμελης καὶ ὁ Πετρίαιδης. — Σύστασις ἐφορείας εἰς Κωνσταντινουπόλιν. — Σχέδιον ἐπανάστασεως εἰς αὐτὴν τὴν καθέδραν. — Ἡ Ἐφορεία ζητεῖ βοηθήματα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. — Στέλλει πλοῖον εἰς Τριέστι διὰ τὸν Ὑψηλάντην. — Ὁ Ἀρχιμαρδάρης εἰς τὴν Πελοπόννησον. — Δολοφονία τοῦ Καμαρινοῦ. — Ἀμφιβολίαι τῶν προεστώτων τῆς Πελοποννήσου. — Στέλλουσι τὸν Π. Κρεββατῶν εἰς Πείσας καὶ τὸν Π. εἰς Ῥωσσίαν. — Ὁ δεῦτερος ἐνθαρρύνει τοὺς ἐταίρους. — Ὁ Χουρσὶδ Πασιὰς εἰς τὴν Πελοπόννησον. —

Οἱ προεστώτες συνέρχονται εἰς τὴν Πρωτεύουσαν. — Ἀποφασίαι καὶ τὰ φονευθῆ ὁ Ἀρχιμανδρίτης. — Συνέλευσις εἰς Βουσίτσαν. — Ψευδεῖς πληροφορίες τοῦ Ἀρχιμανδρίτου. — Ἀποφασίαι ἡ ἀναβληθῆ ἡ ἐπανάστασις. — Ὁ Ἀρχιμανδρίτης περιορίζεται. — Διάταγμα σφαγῆς ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου. — Οἱ Τούρκοι εἰς Τριπολιτῶν μελετῶσι σφαγὴν τῶν χριστιανῶν. — Οἱ Ὑδραῖοι δὲν θέλουσι τὰ κινήθωσιν. — Εἰσοδος τῶν προεστώτων καὶ ἀρχιερέων τῆς Πελοποννήσου εἰς Τριπολιτῶν. — Ὁ Μαυρομυχάλης στέλλει τὸν υἱὸν του καὶ ἀνεψιὸν του ὁμήρους. — Στέλλει τὰ φονεύσωσι τὸν Ἀρχιμανδρίτην. — Φθάει δὲ ὁ ὁμηρος ἐν Κωνσταντινουπόλει υἱὸς του Γεώργιος εἰς Μάρην. — Ἀποστέλλεται ὀπίσω καὶ καταφεύγει εἰς Ὑδραν. — Ἀπόπειρα τῶν Τούρκων τὰ σφάζωσι τοὺς ἐν Τριπολιτῶν προεστώτας καὶ ἀρχιερεῖς. — Οἱ κατὰ τὴν Ἀχαΐαν ἀπογεύουσι τὸ τὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὴν καθέδραν. — Τέλος κινουσι διὰ Τριπολιτῶν, ἀλλ' ἀπέρχονται εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἀγιαλαύρας. — Οἱ Τούρκοι ὥς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προεστώτες στέλλουσι πρὸς αὐτοὺς τὸν Καλαμογάρτην καὶ ἄλλους καὶ τοὺς προσκαλοῦσιν ἀλλεπαλλήλως εἰς μάτην. — Οἱ Χονδρογιανναῖοι προσβάλλουσι τὸν Ταμπακόπουλον καὶ Σεῦδην Λαλιώτην. — Προσβάλλουσι καὶ τὸν ἑπαρχὸν Ἀγραούτογλου. — Φυλάκισις τῶν προεστώτων καὶ ἀρχιερῶν. — Οἱ ἐν Ἀγιαλαύρᾳ ἀποχωροῦσιν εἰς διάφορα μέρη. — Ἀποφασίζεται ἡ ἐπανάστασις.

ΑΦ' οὗ ὁ πρωτομάρτυς τῆς πατρίδος Ἠγγας Φερράτος παραδοθεὶς εἰς τοὺς Τούρκους ὑπὸ τῆς Αὐστρίας ἐφονεύθη, πολλοὶ ἄλλοι ἦσαν ὡσαύτως διαθεσιμὲνοι νὰ δεχθῶσι τοῦ μαρτυρίου τὸν στέφανον, ὅτε ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἕλληνες τὰς ἀλύσεις τῶν κατατρώγοντες, ἐκαιροφυλάκτουσαν νὰ δρμήσωσι κατὰ τῶν τυρινῶν, καὶ ἠντήχουν εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐστίαν τῆς τυραννίας, εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, τὰ εἰς ἐπανάστασιν προτρεπτικά τοῦ Ἠγγα καὶ ἄλλων ἐνθουσιαστῶν τῆς ἐλευθερίας ἄματ' καὶ ἐδραματίζοντο εἰς τὸ θέατρον τῆς Ὁδησσοῦ εἰς τε τὴν Δακίαν οὐ Σουλῶνται πρὸς τὸν Ἀληπασιὰν τοῦ Τεπελενίου μαχόμενοι, καὶ

ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὸν Ξέρξην καταφεύγων, καὶ ἡ Ἑλλάς ἀλυσο-
δεμένη, καὶ ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ σχολεῖα ὁπουδήποτε ὑπῆρχον
Ἕλληνες, καὶ διεχύνοντο τὰ φῶτα εἰς ὅλα τὰ μέρη, καὶ ἔτρεχον
πανταχόθεν νέοι φιλομαθεῖς εἰς τῆς Εὐρώπης τὰ πανεπιστήμια
ν' ἀνακαλέσῃ τὰς Μούσας καὶ τὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν πατρίδα,
καὶ ἐν τούτοις ἰδοὺ ἀναφαίνεται εἰς τὴν Ὁδησσὸν ὁ Νικόλαος
Σκουφᾶς (1), κατελθὼν ἀπὸ Μόσχας, ἀπόστολος ἐπαγγελλόμενος
τῆς μυστικῆς ἐταιρείας τῶν φιλικῶν, καὶ ἀρχίζει νὰ κατηγῇ τοὺς
Ἕλληνας εἰς τὰ μυστήριά της. Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἦτον ἀπόρρητος·
καὶ οἱ μὲν κατηχούμεντοι ἀπηγόρευον πᾶσαν περὶ τῆς ἀρχῆς ἐρευ-
ναν· οἱ δὲ κατηχούμενοι σχεδὸν ἐν γένει συνῆγον ἐκ τοῦ ἀπορ-
ρήτου ταύτης ὅτι, βραχίονες Ἡράκλειοι ἐμελλον ν' ἀντιληφθῶσι τῆς
Ἑλλάδος ἀγωνιζομένης διὰ τὴν βελτίωσιν καὶ ἐλευθερίαν της,
εἴτ' οὖν διὰ τὸν σκοπὸν τῆς παρὰ τῶν συνιστάντων τὴν ἀρχὴν συ-
σταθείσης ἐταιρείας (2). Ἐπειδὴ δὲ ὁ πρωταπόστολος ἐξῆλθεν ἀπὸ
τὰ ἐνδότερα τῆς Ῥωσσίας, καὶ ἐπειδὴ ὁ Καποδίστριας ὑπερέτει
τέως τὴν Ῥωσσίαν μυστικὸς σύμβουλος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλε-
ξάνδρου Α' διατελῶν, οἱ μουούμενοι καταπίθουσιν ἐαυτοὺς ὅτι,
οὗτος θὰ καταθραύσει τὸν ζυγὸν τῶν Ἑλλήνων, καὶ θαρβύνονται
μεγάλως, καὶ θεωροῦσι μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν τῆς ἐταιρείας
τὸ μυστήριον, καὶ προθυμοῦνται νὰ τὸ διαδώσωσιν εἰς ὅσους λογι-
ζονται ἀξίους αὐτοῦ. Τὸ δὲ 1817 ὁ Ἀθανάσιος Τσαχάλωφ (3)
κατέρχεται προσηγηθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν, παρακολουθοῦσιν
ὁ, τε Παναγιώτης Α. Ἀναγν. Ἰτόπουλος (4) καὶ ὁ Σκουφᾶς, καὶ
αὐτόθι συμπεριλαμβάνουσι τὸν Παναγιώτην Σέκερην (5), τὸν Ἐμ-

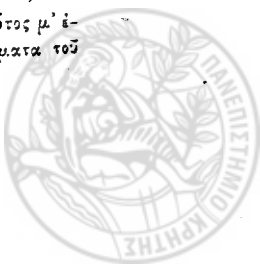
(1) Ὁ Σκουφᾶς κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἄρταν τῆς Ἠπείρου. ἦτο μικρὸς ἔμπορος εἰς Ὁδησσὸν, ἐπτάχρυσον, ἀνεχώρησεν εἰς Μόσχαν, καὶ τὸ 1816 ἐπέστρεψεν ἀπόστολος.

(2) Ὁ κατηγὼν ἔλεγεν ὅτι, «ὁ σκοπὸς τῆς ἐταιρείας ἦτον ἡ βελτί-
ωσις τοῦ ἔθνους, καὶ ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ, ἡ ἐλευθερία του», ὅτε, διὰ
νὰ κοινοποιήσῃ πρὸς τὸν κατηχούμενον τὴν ὑπερξὶν αὐτῆς, τὸν ὥριζε νὰ τὴν φυ-
λάξῃ μυστικῶς, ἂν δὲν ἤθελεν ἀποφασίσῃ νὰ κατηγῇ.

(3) Καταγόμενος ἐξ Ἰωαννίνων· ὁ πατὴρ του ἦτον ἔμπορος εἰς τὴν Μόσχαν.

(4) Πελοποννήσιος, γεννηθεὶς εἰς τὴν Ἀνδρίτσαιναν τοῦ Φαναρίου (Ὀλυμπίας).

(5) Πελοποννήσιον ἀπὸ τὴν Δημητσάναν τῆς Καρυταίνης (Ἀρκαδίας). Οὗτος μ' ἐ-
κοινοποίησεν ἀπὸ τὸ 1808, εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐμπορεύμενος, τὰ ἔξομα τοῦ
δοιδίου Ρήγα.

μανουήλ Ξάνθον (1), τὸν Ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον Δικαῖον (2) καὶ ἄλλους, καὶ ἐπομένως πέμπουσιν εἰς τὴν Βλαχομολδαυίαν, εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν Ἐπτανήσον καὶ εἰς τὴν στερεάν Ἑλλάδα ἀποστόλους νὰ κοινοποιήσωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ μυστήριον· ἀφ' οὗ δ' ἐπολλαπλασιάσθησαν εἰς ὅλα τὰ μέρη οἱ φιλικοί, καὶ συγκατελέγοντο ἤδη μεταξὺ αὐτῶν καὶ πατριάρχαι, καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ προεστώτες πολιτικοὶ τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ πολεμικοὶ ἀρχηγοὶ, καὶ ὅσοι δυνάμενοι νὰ προπαρασκευάζωσι καὶ νὰ διιθύνωσι τὰ τῆς ἐπαναστάσεως, τέλη τοῦ 1818 στέλλουσι τὸν Ξάνθον εἰς Πετρούπολιν πρὸς τὸν Καποδίστριαν νὰ τὸν προσκαλέσῃ ὡς ἀρχηγὸν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ συνάμα νὰ τὸν παραστήσῃ ὅτι, τῆς ἐταιρείας τὸ μυστήριον ἐπέξεσθαι πολὺ, καὶ ἐκινδύνευε νὰ προδοθῇ, καὶ ἡ βραδύτης ἡδύνατο νὰ ἐπενέγκῃ δεινὰ ἀποτελέσματα, ὥστε εἶπετο ἀνάγκη νὰ κηρυχθῇ κατὰ τοῦ Σουλτάνου πόλεμος τῆς Ῥωσσίας, καὶ νὰ ἐπαναστῶσιν οἱ Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι, ὡς ἐφρόνουν ἐκεῖνοι, δὲν ἔπρεπε νὰ κάμωσι κἀνὲν κίνημα χωρὶς τοῦ ῥωσικοῦ πολέμου. Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Σκουφᾶς ἀπεβίωσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν· ὁ δὲ Τζιακάλωφ ὁμοῦ μὲ τὸν Νικόλαον Γαλάτην (3) ἀπέπλευσαν εἰς τὴν νῆσον Σπετζῶν· ἐπέρασαν δὲ ἀντικρὺ εἰς τὴν Ἑρμιόνην, διὰ νὰ παρατηρήσωσι δῆθεν ἀρχαιοτήτων μνημεῖα ὁμοῦ μὲ τὸν Παναγιώτην Δημητρόπουλον (4), καὶ οὗτος ἐφόνευσεν τὸν Γαλάτην, διότι ἦτο φόβος μὴ προδώσῃ τὴν ἐταιρείαν, ὡς λέγεται· μετὰ ταῦτα μετέβησαν εἰς Ἰάκην, ὅθεν ὁ Τσιακάλωφ κατέφυγεν εἰς τὰς Πεῖσας τῆς Ῥωσσίας· ὁ δ' Ἀναγνωστόπουλος μετὰ τοῦ Ξάνθου ἐπλευσαν εἰς Γαλάτσι, καὶ ἐκεῖθεν ὁ μὲν ἀνεχώρησεν εἰς Πετρούπολιν, ὁ δὲ μετέβη εἰς τὴν Μολδαυοβλαχίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Θεόδωρος Νέγρης εἶχε γράψῃ πρὸς τὸν Καποδίστριαν, μὲ σκοπὸν ἴσως ν' ἀνκαλύψῃ τι περὶ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἐνήργει ἐξ ὀνόματός του ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ Σουλτάνου, ὁ μὲν ἐν Βουκαρεστίῳ ῥωσικὸς πρόξενος Πίνης, ἔλαβε

(1) Ἀπὸ τὴν νῆσον Πάτμον καταγόμενον.

(2) Πελοποννήσιον ἀπὸ τὴν Πολιανὴν τῆς ἐπαρχίας Λεονταρίου (Μεγαλοπολεως).

(3) Ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καταγόμενον. Ἰδε δοκίμιον Φιλήμενος.

(4) Ἀπὸ τὴν Μάνην καταγόμενον.

διαταγὰς ἐναντίον του, ὁ δὲ Γεώργιος Λεβέντης (1) διερμηνεύς τοῦ προξενείου τὸν εἰδοποίησε μυστικῶς, καὶ ἔφυγεν εἰς τὰς Πείσας, ὅπου περιέμενε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ξάνθου. Ὁ δὲ Πέτρος Μαυρομιχάλης, ἀρχηγὸς τῆς Μάνης, μὴ ἀνεχόμενος νὰ μένῃ εἰς ἀγνοίαν ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν, ὅχι μόνον ἐγράψεν, ἀλλ' ἀπέστειλε καὶ τὸν Καμαρινὸν Κωνστ. Κυριακὸν πρὸς τὸν Καποδίστριαν, καὶ ζητεῖ ὁδηγίας καὶ χρήματα διὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἀλλ' ἐνταυτῷ καὶ ἐνοπλον συνδρομὴν τῆς Ῥωσσίας, παρατηρῶν ὅτι, χωρὶς τούτου τὸ ἔθνος ἦτον εἰς προφανῆ κίνδυνον ν' ἀπολεσθῇ. Φθάνει ὁ ἀπεσταλμένος εἰς Πετρούπολιν, ἐγχειρίζει τοῦ Μαυρομιχάλη τὴν ἐπιστολὴν, καὶ ὁμιλεῖ διὰ ζώσης πρὸς τὸν Καποδίστριαν περὶ τῶν πραγμάτων· ἀποκρίνεται οὗτος τὸν Μαυρομιχάλην εἰς τρόπον, ὥστε τὸν δίδει νὰ ἐννοήσῃ ὅτι, δὲν εἶχε γνῶσιν τῆς ἐταιρείας, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γενῇ τίποτε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνδίδῃ εἰς ὑποσχέσεις ἀβεβαίους. Παρaxyγέλλει δὲ τὸν Καμαρινὸν νὰ τὸν εἴπῃ, ὅτι δὲν ἐσύμφερε νὰ κινηθῶσιν οἱ Ἕλληνες εἰς ἐκείνας τὰς περιστάσεις, ἀλλὰ νὰ περιμένωσι τὸν καιρὸν, καθ' ὃν καὶ ἡ Ῥωσσία ἤθελε συντελέσει εἰς τὴν ἐλευθερίαν των· ἄλλως τε ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ὥριμοι πρὸς τοιοῦτο ἐπιχειρήμα, ἔπρεπεν ἐν τοσούτῳ νὰ μορφωθῶσιν ἠθικῶς, νὰ συζηθῶσι πανταχοῦ σχολεῖα, καὶ νὰ πολυπλασιασθῶσι τὰ φῶτα καὶ ἡ παιδεία, διὰ νὰ δυνηθῶσι καὶ νὰ φυλάξωσι τὴν ἐλευθερίαν των, ἀφ' οὗ τὴν ἀποκτήσωσι· πλὴν, ἂν ἤθελον βιασθῇ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, τότε νὰ καταφέρωσι κἀνένα Τοῦρκον νὰ κηρυχθῇ, ὡς πρὸς τὸν Ἀληφάρμάκης, ἀντάρτην, οἱ δὲ ἑταῖροι νὰ τὸν περιστοιχίσωσι καὶ νὰ μάχωνται ὑπὸ τὴν σημαίαν του, τείνοντες εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἐταιρείας. Τοιουτοτρόπως ἀφ' ἑνὸς μὲν ἤθελεν ἀποφύγει τὸ ἔθνος τὸν ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως κίνδυνον, διότι ἤθελε διαδοθῇ ὅτι Τοῦρκος ἐπανάστη κατὰ τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, ὅστις ἠνώθη καὶ μὲ τοὺς λεγομένους κλέπτας καὶ τὴν κατεπολέμει, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἤθελον συγκεντρωθῇ καὶ ἀσφαλισθῇ ἀπὸ τοὺς ἐνδεχομένους κινδύνους οἱ μέλλοντες νὰ διεθύνωσι τὰς ἐπαναστάσεως πολεμικοὶ, καὶ τὸ πῦρ τοῦ πολέμου ἤθελεν

(1) Καταγόμενος ἀπὸ τὴν Λακωνίαν τῆς Πελοποννήσου.

υποθάλλεται, ἄχρις ὅτου ἔλθει ἡ ὥρα νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα οἱ Ἕλληνες· ἐξ ἐναντίας νὰ κηρυχθῶσιν οἱ Μανιάται ἀντάρται, εἴτινες πάντοτε ὡς τοιοῦτοι ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ οἱ ἐταῖροι νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς τὴν Μάνην, νὰ μάχωνται ἀμυντικῶς, καὶ οὕτω νὰ προπαρασκευάζωνται διὰ τὸν ἐπιθετικὸν πόλεμον· ἂν δὲ ἡ ἐξουσία εἰς τὴν πρώτην ἢ εἰς τὴν δευτέραν περιπτώσιν ἤθελεν ἐπιχειρήσει τι κατὰ τοῦ ἔθνους, τότε ἡ Ῥωσία ἤθελε λάβει ἐκ τούτου ἀφορμὴν νὰ ἐπισπεύσῃ τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, βοηθοῦσα τοὺς Ἕλληνας. Μὲ τοιαύτας δὲηγίας ἐφωδιασμένος ὁ Καμαρινὸς, ἐν ᾧ ἡτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὰ ὀπίσω, φθάνει καὶ ὁ Ξάνθος εἰς Πετροῦπολιν (ἀρχὰς τοῦ 1820).

Μετὰ τινὰς δυσκολίας παρουσιάζεται καὶ οὗτος εἰς τὸν Καποδίστριαν, καὶ τὸν προσκαλεῖ ἀρχηγὸν τῆς ἐπαναστάσεως, ἀφ' οὗ τὸν παρέστησε τὴν ἀνάγκην αὐτῆς· ἀλλ' ὁ Καποδίστριας δὲν ἐμπορεῖ νὰ δεχθῇ τοιαύτην ἀποστολὴν, διότι πρὸ πάντων ἤθελε βάλει εἰς κίνησιν ὅλην τὴν Εὐρώπην ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετ' ἐλίγον ἀπέρχεται εἰς Λαϊμπάχ, ὅπου θὰ συγκροτηθῇ σύνοδος τῶν συνιστώντων τὴν ἁγίαν συμμαχίαν Βασιλέων, διὰ νὰ σώσῃ τὴν πεκτρίδα ἐπαναστᾶσαν διὰ τῆς ἀπαραμίλλου διπλωματικῆς ἱκανότητός του καὶ διὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς ψήφου, δι' ἧς ὑπαγορεύεται ἡ οὐδετερότης εἰς τὰς χριστιανικὰς δυνάμεις. Ὁ δὲ Ξάνθος ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, καὶ τὸν προσκαλεῖ ἀρχηγὸν τῆς ἐπαναστάσεως. †

Οὗτος διατρέχων τὸ πολεμικὸν ἀγῶνα, ἀπέλαυε τῆς εὐνοίας τοῦ αὐτοκράτορος, ἀφ' ὅτου μάλιστα ἀπέβαλε τὴν ἐτέραν τῶν χειρῶν εἰς τὸν κατὰ τῶν Γάλλων πόλεμον. Ἄν καὶ μὴ παυθεῖς, μηδὲ παραιτηθεῖς τῆς ὑπηρεσίας, εἶχε παύσει τοῦ νὰ ᾔῃ εἰς ἐνέργειαν, καὶ εἶχε ζητήσῃ καὶ λάβει ἄδειαν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ λουτρά τῆς Γερμανίας, ἐξ ὧν εἶχε δῆθεν ἀνάγκην· ἐδέχθη δὲ νὰ κηρυχθῇ ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως, φέρων τὸν τίτλον, *Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς*, καὶ ἀπεφάτισε νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Μάνην ὁμοῦ μὲ τὸν Ξάνθον καὶ νὰ κηρύξῃ τὴν ἐπανάστασιν. Ἀναχωρεῖ λοιπὸν ἀπὸ τὴν Πετροῦπολιν, καὶ ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς Μόσχαν, συνέρχονται οἱ εὐρισκόμενοι ἐκεῖ ἐταῖροι, καὶ τὸν ἀναγνώριζουσιν ὡς ἀρχηγόν, καὶ συνεισφέρουσι χρήματα

- διὰ τὴν ἐπανάστασιν (1). Ἐκεῖθεν ἔρχεται εἰς Δουμπκάρτι, ὅπου ἀποφασίζει νὰ μὴ κατέλθῃ εἰς Μάνην, ἀλλὰ νὰ κηρύξῃ τὴν ἐπανάστασιν ἀρχίζων ἀπὸ τὴν Μολδαβο-βλαχίαν, ὅπου στέλλει τὸν Ξάνθον νὰ προπαρασκευάσῃ τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν μετὰ τῶν κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη ἐταίρων, καὶ μάλιστα μὲ τὸν Καμινάρην Σάβδαν, ὡς πάτριον καὶ ἐκεῖνον. Ὁ Ὑψηλάντης ἐπελπίζεται, πορίζομενος ἀπὸ τὰς δύο ἡγεμονείας τ' ἀναγκαῖα τοῦ πολέμου, κινῶν τὴν Σερβίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν εἰς τὰ ὅπλα, ἡγούμενος ἐπὶ κεφαλῆς πενήντα χιλιάδων ἀνδρῶν μαχίμων, Σέρβων, Βουλγάρων, Πανδούρων (2), Ἑλλήνων καὶ ἄλλων, νὰ προχωρήσῃ νικῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Πλὴν, ὅπως ἂν ἀποβῶσι τὰ πράγματα, τὸ κίνημά του θὰ δώτῃ τοῦλάχιστον ἀφορμὴν εἰς τοὺς Τούρκους νὰ ρίψωσι τὴν προσοχὴν των εἰς τὴν Ῥωσσίαν, νὰ ἐνασχολήσωσι πολὺ μέρος τῶν δυνάμεών των εἰς τὸν Δούναβιν, καὶ ἐκ τούτου θὰ λάβωσι καιρὸν οἱ Ἕλληνες νὰ παρασκευασθῶσιν εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας· νομίζεται ἄλλως προϋργαίετατον καὶ προνοητικώτατον, γινόμενον καθ' ὃν καιρὸν ὁ Σουλτάνος ἀντιπεριτπᾶται ἀπὸ τὸν κατὰ τοῦ Ἀληπασᾶ πόλεμον εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπου ἐμποδίζονται οὐκ ὀλίγα στρατεύματα, ὅτε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἐξωπλίσθησαν, καὶ ἄλλοι μὲν πολεμοῦσιν ὑπὲρ τοῦ Σουλτάνου, ἄλλοι δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἀληπασᾶ, καὶ εἶν' ἑτοιμοὶ νὰ στρέψωσι τὰ ὅπλα κατὰ τῆς τυραννίας. Ἐρχεται λοιπὸν ὁ Ὑψηλάντης εἰς τὴν Ὁδησσὸν καὶ ἐνεργεῖ τὰ πρὸς τὸν σκοπόν. Ἀλλ' ἔρχεται κατόπιν ὁ Καμαρινὸς καὶ καταφέρεται τοῦ Ὑψηλάντου ὡς διικυβεύοντος τὴν ὑπαρξιν τοῦ Ἐθνους, καὶ κηρύττει ὅτι ἡ Πελοπόννησος δὲν θὰ κινήθῃ· μεταβὰς δὲ εἰς Κισινόβι, Μητρόπολιν τῆς Βεσσαραβίας, δὲν παύει κατακρίνων αὐτὸν, καὶ ἐπομένως ἀπεφασίσθη νὰ θανατωθῇ διὰ τὸν φόβον μὴ ματαιωθῶσι τὰ σχέδια τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης μεταβίνει εἰς τὸ Ἰσμαῆλι, ὅπου εἶχε προσκαλέσει τὸν ἀρχιμανδρίτην Γρ. Δικαῖον, καὶ φθάσαντα, τὸν δίδει ὁδηγίας διὰ

(1) Τὰς περὶ τοῦ Καποδίστρια καὶ Ὑψηλάντου πληροφορίας ταύτας ἔλαβον ἀπὸ τὸν Κωνστ. Παπαδόπουλον Ὀλύμπιον, πολλὸν χρόνον διατρίψαντα εἰς Πετροῦπολιν, καὶ ἐμπιστευθέντα τὴν διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ὑψηλάντου.

(2) Πανδούροι καλοῦνται οἱ ὄρειοι τῆς Βλαχίας, οἵτινες εἰν' ἐπίσης μάχιμοι ὡς οἱ γαϊτόνές των.

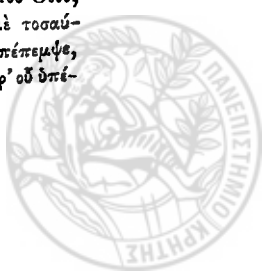
τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰς ναυτικὰς νήσους καὶ τὴν Πελοπόννησον, καὶ τὸν ἀποπέμπει ἐφωδιασμένον μὲ τ' ἀναγκαῖα πρὸς διαφόρους Ἕλληνας προτρεπτικὰ διὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐγγράφα (1). Τὸν δὲ Δημήτριον Θέμελιν ἀπέστειλεν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ τὸν Χριστόφορον Πεβδόχιδὸν εἰς τὴν Ἡπειρον. Ὁ δὲ ἀρχιμανδρίτης, ἅμα ὑποστρέψας εἰς Κωνσταντινούπολιν, στέλλει τὸν Ἀντώνιον Πελοπίδαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν μ' ἐγγράφα τοῦ Ὑψηλάντου πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐταίρους, προτρέποντα νὰ συνδράμωσι καὶ ἐκεῖνοι εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πατρίδος. Συνέστησε δὲ τὴν ἐφορείαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ὁποίαν κατὰ πρότασιν τοῦ διώρισεν ὁ Ὑψηλάντης, συγχειμένην ἀπὸ τὸν Κουμπάρην, Μαῦρον, Σπυρίδωνα Κωνσταντᾶν καὶ Ἰωάννην Μπάρμπαν, καὶ ἔχουσαν ἐπιθεωρητὴν τὸν Δημήτριον Σχινᾶν, οἱ ὅποιοι ἐνεπιστεύθησαν νὰ ἐκτελέσωσι τὸ σχέδιον τῆς ἐπαναστάσεως εἰς αὐτὴν τὴν ἐστίαν τῆς τυραννίας. ὦφειλον δὲ κατ' αὐτὸ πρὸ πάντων νὰ βάλωσι πῦρ εἰς τὴν Χρυσούπολιν· δραμόντας δὲ εἰς τὴν πυρκαϊὰν κατὰ τὸ σύνθηρες τὸν Σουλτάνον μὲ τὸν μέγαν Βεζύρην καὶ τοὺς ὑπουργούς του, ναυτικοὶ νησιῶται, Ἐπτανήσιοι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, ἐνεδρεύοντες εἰς τὴν θάλασσαν, ἤθελον τοὺς φονεύσει, καὶ ἀμέσως ἤθελον ὁρμήσει εἰς τὸν ναύσταθμον, καὶ, συμπραττόντων τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Ὑδραῖον Μανώλην Γγιοῦστον Ἑλλήνων ναυτῶν, ἤθελον τὸν κυριεύσει ἢ τὸν πυρπολήσει· ἄλλοι δὲ ἤθελον καταλάβει τὸ Βυζάντιον, καὶ ἐξουσιάσει τὸν δημόσιον θησαυρὸν, ἐν ᾧ ἕτεροι ἤθελον κινηθῇ εἰς Γαλατᾶν, καὶ καταλάβει τὰς ἀποθήκας τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τὰ πυροβόλα· ἔχοντες καὶ κατὰ ξηρὰν ἐτοίμους ὑπὲρ τὰς ἐξ χιλιάδας ἐνόπλους Ῥουμελιώτας καὶ ἄλλους Ἕλληνας, ἅμα παραδόντες τὴν πόλιν εἰς τὰς φλόγας, ἤθελον ἀρχίσει καὶ τὴν σφαγὴν τῶν Τούρκων· διὰ ταῦτα ἐνομισθῇ ἀναγκαῖον νὰ ἔχωσι καὶ δύο στρατηγούς, τὸν μὲν νὰ στρατηγήσῃ κατὰ γῆν, τὸν δὲ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἐν φορτίον πολεμοφοδίων, καὶ ἐν ἐκατομμύριον γροσίων. Ἐγραψαν δὲ εἰς τὴν Ἀρχὴν περὶ τούτων, διευθύνοντες τὴν ἐπιστολὴν των πρὸς τὸν Μάνθον Ῥιζάρην εἰς

(1) Ἐπιστρέψας ὁ Δικαῖος εἰς Κωνσταντινούπολιν, μὲ εἶπεν ἐρωτήσαντα αὐτὸν περὶ τῶν πραγμάτων· Ὁ δὲ ἐλευθερώσωμεν τοὺς ἀλάχιστον τὴν Πελοπόννησον.

Μόσχαν, ὅστις ἐμέλλε νὰ τὴν διαβιβάσῃ εἰς τὴν Ἀρχὴν, ὡς γνωστὴν τάχα εἰς ἐκεῖνον (1). συνερχόμενοι δὲ εἰς ἓν, ἐσκέπτοντο νύκτας ὅλας περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου αὐτοῦ, καὶ πρὸ πάντων περὶ τῆς πυρπολήσεως τοῦ στόλου. Καὶ ὅμως δὲν ἦτον εὐκολον νὰ ἐκτελέσωσι τοιαῦτα σχέδια! Ὁ Ὑψηλάντης διέταξε τοὺς ἐφόρους νὰ δώσωσι, διὰ νὰ τὰ λάβωσιν ἐπομένως ἀπὸ συνεισφοράς τῶν ἐταίρων, σαράντα χιλιάδας γροσίων τὸν Περβραϊδὸν, καὶ ἐνενηντα πέντε χιλιάδας τὸν ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον διὰ τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ πολέμου. Ἐδόθησαν δὲ ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦ ἐμπορικοῦ καταστήματος τοῦ Μαύρου· ἐδόθη δὲ εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὸν Δικαῖον βιβλίον, ἐσφραγιζμένον καὶ ὑπογεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐμέλλε νὰ καταγραφῶσιν αἱ συνεισφοραὶ τῶν ἐταίρων. Διέταξε πρὸς τούτοις νὰ πέμψωσι πλοῖον ἑλληνικὸν εἰς Τρίεσι, νὰ τὸν παραλάβῃ· διότι, καθὼς εἶπεν ὁ Δικαῖος, ἐμέλλε νὰ κατέλθῃ ἄγνωστος εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ὅθεν ἐμέλλε νὰ πλεύσῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἀποβὰς εἰς τὴν Μάνην νὰ κινηθῇ ἀμέσως εἰς Τριπολιτσάν, ὡς εἰς τὸ κέντρον τῆς τυραννίας. Ἐπομένως ἐστάλησαν κατὰ τὸν Δεκέμβριον ὁ Δημήτριος Λαζάρου Ὁρλώφ Σπετζιώτης μὲ τὸ πλοῖόν του ὁμοῦ μὲ τὸν Παλαιολόγον Λεμονῆν, καὶ μετ' αὐτῶν ἐπέβη εἰς τὸ ἴδιον πλοῖον ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἀναχωρήσας ἀπὸ Κωνσταντινουπόλιν, καὶ διαβὰς ἀπὸ Μιτυλήνην, Ὑδραν καὶ Σπέτζας, ἐφθασεν εἰς τὴν Πελοπόννησον τὴν πρώτην Ἰανουαρίου τοῦ 1821, καὶ ἐπαρουσιάσθη ὡς ἐξάρχος ἀπὸ τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἀπεσταλμένος διὰ νὰ περιέλθῃ τὰ Μοναστήρια τάχα (2). Ἀλλ' ὁ Ὑψηλάντης μετ' ὀλίγον θὰ κινηθῇ εἰς

(1) Ἐγραψα αὐτὸς ἐγὼ τὴν ἐπιστολὴν, διατρέψων τότε εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ διευθύνων τὸ ἐμπορικὸν γραφεῖον τοῦ Α. Μαύρου, τὴν ὑπέγραψαν δὲ οἱ ἔφοροι καὶ τὴν ἔστειλα εἰς Μόσχαν· ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐσυλλογίζοντο· ὁ Θεὸς ἔρα ἔρωσε τὴν Ἑλλάδα!

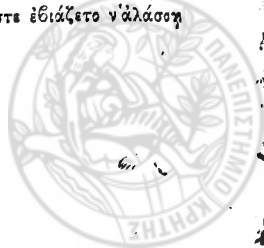
(2) Ἡ τόλμη καὶ ἀπροσεξία τοῦ ἀνδρὸς ἀναγγέλλουσιν ὅτι, οἱ Τούρκοι ἐτυφλώθησαν ἀπὸ τὴν θείαν πρόνοιαν, καὶ δὲν συνελήφθη εἰς αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἄλλως ἴσως δὲν ἐγίνετο ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον. Καταμνηθεὶς εἰς τὸν Καπουτὰν πασιᾶν ὡς διοργανίζων ἐπανάστασιν, καὶ προσαχθεὶς ἐνώπιόν του, ἐρωτᾷται ὑπ' αὐτοῦ τί κάμνει περιφερόμενος· καὶ ἐκβάλλει εὐχολόγιον καὶ πετραχίλιον ἀπὸ τὸν κόλπον του, καὶ λέγει· κάμνω τὸ χρέος μου ὡς ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν παρακαλῶ μὲ τὸ βιβλίον αὐτὸ διὰ τοὺς χριστιανούς· ἀπεκρίθη δὲ μὲ τοσαύτην ἀπλότητι καὶ ἀταραξίαν, ὥστε ὁ Καπουτὰν πασιᾶς καυχάσας, τὸν ἀπέπεμψε, μὴ πιστεύων ὅτι τοιοῦτος ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ ὀργανίξῃ ἐπανάστασις· ἀφ' οὗ ὁπότε

τὴν Μολδαβίαν καὶ τὴν Βλαχίαν, καὶ ἀντ' αὐτοῦ θὰ κατέλθει ὁ ἀδελφός του Δημήτριος εἰς Τρίεστι, καὶ θὰ πλεύσει δι' ἄλλου πλοίου εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. Ἐντοσούτω ἐπιβάς εἰς πλοῖον διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Γαλάτσι, καὶ νὰ πλεύσῃ ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Καμαρινός, δολοφονεῖται ἀπὸ τὸν Διονύσιον Εὐμορφόπουλον, τὸν Βασίλειον Καραβιᾶν καὶ τὸν Σφαέλον, καὶ ἀφαιρεῖται τὸ πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην ἑγγράφον τοῦ Καποδίστρια, καὶ ὁμοῦ μ' αὐτὸν δολοφονεῖται καὶ τις συνοδοιπόρος του.

Οἱ προεστῶτες τῆς Πελοποννήσου, μὴ ἔχοντες οὐδεμίαν βεβαιότητα περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐταιρείας τῶν φιλικῶν, ἐν ᾧ βλέπουσιν ὅτι οἱ ἐταῖροι πάσης τάξεως καὶ καταστάσεως πολλαπλασιάζονται καθ' ὅλα τὰ μέρη, ἀναπολοῦντες τὴν κατὰ τὸ 1769 καταστροφὴν τῶν Πελοποννησίων, καὶ φοβούμενοι μὴ γείνωσιν ὄργανα τυφλᾶ τῆς κοινῆς ἀπωλείας, σέλλουσιν ἀφ' ἐνὸς τὸν Παναγιώτην Κρεβατᾶν εἰς Πείσας πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἰγνάτιον Ἀρτης, νὰ πληροφορηθῇ ἂν ἔχωσι βάσιν τινὰ τὰ παρὰ τῶν ἀποστόλων διαδιδόμενα, καὶ ἂν ἡ Ῥωσσία θὰ λάβει ἐνεργητικὸν μέρος ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ὅστις ἐπέστρεψεν ἐπὶ μᾶλλον ἐνθουσιασμένος μὲν, δι' ὅσα ἤκουσεν ἀπ' ἐκεῖνον τῆς καρδίας του πλέον ἢ τοῦ νοός του ὑπαγορεύματα, ἀλλ' οὐχ ἤττον καὶ ἀποδειλιῶν· συμβουλευόμενοι ἀφ' ἐτέρου καὶ τὸν εἰς Π. Παῦτρας ῥωσικὸν πρόξενον Ἰω. Βλασόπουλον, ἐπίσης μύστην τῶν τῆς ἐταιρείας, σέλλουσι τὸν Ι. Π. διὰ νὰ καθυποβάλῃ αἰτήσεις των, ἀφορώσας τὰ Πελοποννησιακὰ ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν τῆς ἐταιρείας, τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονομίαν, καὶ συνάμα διὰ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς Ἀρχῆς. Ὁ ἀποσταλὴς ἀπέρχεται εἰς τὴν Ῥωσσίαν, καὶ ἐπιστρέφει ὀλίγον πρότερον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου, φέρων ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην ἑγγράφον τῆς Ἀρχῆς, δι' ὧν διωρίζοντο γενικοὶ ἔφοροι καὶ ταμίαι τινὲς τῶν ἐταίρων, καὶ ἐδίδοντο συμβουλαὶ περὶ ὁμονοίας καὶ ὑποσχέσεις περὶ βοηθημάτων· καὶ αὐτός, ἀφ' οὗ ἐντάμωσε τὸν Καποδίστριαν εἰς Βαρτοβίαν, παριστάνει εἰς τὸν Ὑψηλάντην τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ κινηθῇ εἰς τὰς δύο αὐθεντείας,

στρεψεν ἀπὸ τὸ Ἰσμαῖλι, διέτριβεν εἰς τὸ Σταυροδρόμιον· ἡ δὲ οἰκία ἔπου κατ' ἄκρην ὁμοιάζει δημόσιον κατάστημα διὰ τὴν συρροὴν τῶν ἐταίρων, ὥστε ἐδιάζετο ν' ἀλάσκη κατάλυμα συνεχῶς.

διὰ ν' ἀντιπερισπάσῃ τὸν Σουλτάνον, καὶ νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ παρασκευασθῶσι καὶ νὰ ἐπιτύχωσιν εἰς τὰ πρῶτα κινήματά των· διεκοίνωσε δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅτι ἐξήντα χιλιάδες Ῥῶσσοι ἐμελλε νὰ στρατεύωσιν, κηρυχθέντος τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Τουρκίας. Τοῦτο ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι δὲν ἠδύναντο, ἀνθρωπίνως συλλογιζόμενοι, νὰ φαντασθῶσιν ὅτι ἄνευ ῥωστικῶν βοηθημάτων, ἄνευ κηρύξεως τοῦ πολέμου τῆς Ῥωσσίας, ἄνευ ῥωστικῶν στόλων, καὶ στρατῶν, καὶ χρημάτων, καὶ πολεμοφοδίων, ἤθελε τολμήσει ἡ Ἀρχὴ νὰ ἐγείρῃ κατὰ τῶν Τούρκων τοὺς τῶν πάντων στερουμένους καὶ κατὰ πάντα ἀσθενεῖς Ἑλληνας, καὶ νὰ τοὺς ἀντιτάξῃ ἐναντίον τῶν κολοσσιαίων τουρκικῶν δυνάμεων (1).

Καὶ ὅμως οἱ προεστώτες τῆς Πελοποννήσου δὲν βλέπουσιν εἰσέτι πράγματα ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς, ἐν ᾧ παρατηροῦσιν ὅτι, τὸ μυστικὸν τῆς ἐταιρείας διεδόθη εἰς τὸν λαόν, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπαναστάσεως κυριεύει εἰς ὅλα τὰ πνεύματα. Ὁ Σουλτάνος θαρβῶν εἰς τὴν στρατηγικὴν ἱκανότητα καὶ τὴν πολυπειρίαν τοῦ Μεχμέτ Χουρσιδ πασιᾶ, τὸν μετέθεσεν ἀπὸ τὴν Βέρροϊαν τῆς Συρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὡς ἔχων καὶ αὐτόθεν ὑπονοίας καὶ φόβους πάντοτε, καὶ τὸν διώρισεν ἀρχιστράτηγον ἐναντίον τοῦ Ἀληपाσιᾶ τῶν Ἰωαννίνων· τὸν διέταξε δὲ νὰ παρατηρήσῃ τὰ πράγματα εἰς τὴν Χερσόνησον, καὶ ἂν αὕτη εἶναι ἥτυχος, νὰ κινηθῇ εἰς Ἰωάννινα. Ὁ Χουρσιδ πασᾶς ἐφθασεν ἀρχὰς Νοεμβρίου τοῦ 1820 εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ οἱ προεστώτες συνῆλθον εἰς τὴν καθέδραν διὰ νὰ προσφέρωσι τὴν ὑπόκλησίν των εἰς τὸν νέον Βεζύρην· διέμενον δὲ αὐτόθι, καὶ ἐκαρδιοκτύπουν φοβούμενοι μὴ συμβῇ προδοσία τοῦ μυστηρίου, ἡ φωνὴ ποῦ ποτε περιστατικόν τι ἀφορῶν τῆς ἐπαναστάσεως προηγούμενα· καὶ ἐν τοσοῦτῳ εἰδοποιοῦνται ὅτι ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος ἐστάλῃ ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην Γ. ἐπίτροπον τῆς Ἀρχῆς νὰ κινήσῃ εἰς τὰ ὅπλα τὴν Πελοπόννησον (2).

(1) Ὁ Ἐμμ. Δανιὴς δὲν ἠθέλησε νὰ μυηθῇ εἰς τὴν ἐταιρείαν, ἀλλ' ἔκρουεν ὑπὸ τῶν ἐταίρων τὰ διατρέχοντα· εἶπε δὲ ὅτι κατ' ἐκείνας τὰς περιστάσεις ἦτον ἀδύνατον νὰ κηρύξῃ ἡ Ῥωσσία τὸν πόλεμον, καὶ ὅτι ὁ Ὑψηλάντης ἤθελεν ἀπολέσει τὸ ἔθνος· ὥστε, ἂν δὲν ἀπέλαυε τῆς ὑπολήψεως τῶν ἀνθρώπων, ἤθελεν ἀποφασισθῇ κατ' αὐτοῦ θάνατος.

(2) Ἀφ' οὗ ἐπληροφωρήθησαν ὅτι ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἦτον ὁ κατὰ τὴν Λακεδαιμό-

συνέρχονται λοιπόν, συμβουλευόνται, θεωροῦσι τὸν μέγαν καὶ φοβερὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὅποιον θὰ ἔκτεθῃ τὸ ἔθνος, ἂν κινηθῶσιν, ἐν ᾧ δὲν ἔχουν τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν δὲν ἔλαβον καμμίαν πραγματικὴν βοήθειαν, οὐδὲ κήρυξιν ῥωστικοῦ πολέμου ἤκουσαν τοῦλάχιστον, καὶ τέλος ἀποφασίζουσι νὰ μὴ κάμωσι κἀνὲν κίνημα μέχρις ὅτου λάβωσι βεβαιωτέρας πληροφορίας περὶ τῶν ὑπεσχημένων ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς. Ἀμα δὲ μαθόντες ὅτι ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἔφθασεν εἰς Ὑδραν, πέμπουσι τὸν Παναγιώτην Ἀρβάλην νὰ πληροφορηθῇ ἀκριδῶς περὶ τῶν πραγμάτων ἀπὸ ἐκείνου, γράψαντες καὶ τοὺς προκρίτους νὰ τὸν ἐμποδίσωσιν ὥστε νὰ μὴ διαβῇ εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ὑδραῖοι δὲν ἔδωκαν ἀκρόασιν εἰς τοὺς λόγους του, ὁ Ἀρχιμανδρίτης προλαβὼν εἶχε περάσει εἰς Σπέτζας, ὅπου εὔρε τοὺς προκρίτους ἀπ' ἐναντίας ἐνθουσιῶντας διὰ τὴν ἐπανάστασιν· ἐκεῖ εὔρε καὶ τὸν Ἀρβάλην ἐπίσης ἐνθουσιῶντα, καὶ ἀφ' οὗ ἀνῆψε τὰς φαντασίας, παριστὰς τὰ περὶ τῆς Ῥωσσίας, τῆς Ἀρχῆς καὶ τοῦ Ὑψηλάντου ὑπὸ τὰς πλέον εὐαρέστους εἰκόνας, καὶ κατέφλεξε τὰς καρδίας μὲ τὸν ἔρωτα τῆς ἐκ τοῦ πολέμου, τῶν μεγάλων κατορθωμάτων καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος εὐδοξίας, διακοινώσας καὶ πρὸς τὸν Ἀρβάλην ὅτι ἔπρεπε νὰ συνέλθωσιν ὅπουδῆποτε τῆς Πελοποννήσου οἱ πρόκριτοι τῶν ἐταίρων, διὰ νὰ λάβωσι γινῶσιν τῶν διατεταγμένων παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου, ἔπλευσεν εἰς Ναύπλιον, καὶ μετέβη εἰς Ἄργος, ἐνθα, ὡς ἔξαρχος, κατέλυσεν εἰς τοῦ ἀρχιερέως τὴν Μητρόπολιν, καὶ ἤρχισε νὰ ἐμφυσᾷ τὸ πῦρ τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Ἀρβάλης γράφει πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἀναβολὴν δὲν ἐπιδέχεται· ἐπιστρέψας δὲ μετ' ὀλίγον εἰς Τριπολιτσάν, ὁμιλεῖ περὶ τῶν πραγμάτων ὡς ἂν μαινόμενος. Ὅθεν οἱ προεστῶτες, ἀφ' οὗ ἐπροσπάθησαν, εἰ δέον, καὶ νὰ θανατωθῇ, ἂν δὲν ἐπέθετο νὰ περαιοισθῇ ὁ Ἀρχιμανδρίτης, εἴτε εἰς τὸ Ἄργος, ὅπου εἶχον λάβει ὑπὸ ἔλλογον πρόφασιν τὴν ἄδειαν καὶ ἀποστείλει τὸν Ἰωάννην Πετρόπουλον ἐπὶ τούτῳ, εἴτε εἰς τὰ Καλάβρυτα, ὅπου ἀπέστειλαν

νῆαν κοινῶς λεγόμενος καὶ γνωρίζμενος Παπαφλέσις, ὁ Ἀναγ. Κοπανίτσας προεστὼς τοῦ Μισορά, ὅστις τὸν ἐγνώριζεν, εἶπεν: ὁ Παπαφλέσις εἶναι; ἀπολῶλαμεν!

ὥσαύτως τὸν Ἀνδρέαν Ζαΐμην καὶ τὸν Σωτήριον Θεοχαρόπουλον, καὶ ἀπέτυχον, διότι ὁ Ἀρχιμανδρίτης προλαβὼν εἶχεν ἀναχωρήσει καὶ ἀπὸ τὸ Ἄργος καὶ ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα, καὶ δὲν τὸν εὖρον οἱ ἀποσταλέντες, τέλος, ἐπειδὴ ὁ Χουρσιδ πασιᾶς, εὐρὼν τὸν τόπον ἤσυχον ἐξεκίνησε τὴν 6 Ἰανουαρίου κατὰ τοῦ Ἀληπασιά, καὶ τοὺς ἐπετράπη ν' ἀπέλθωσιν ὅλοι εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἀπεφασίσθη νὰ συνέλθωσι τινὲς ἐξ αὐτῶν εἰς ἓν, νὰ ἐνταμώσωσι τὸν Ἀρχιμανδρίτην, νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τῶν πραγμάτων, καὶ νὰ λάβωσι μέτρα περὶ τῶν πρακτέων ἀνάλογα· τότε ἀνεχώρησαν καὶ ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης καὶ Δημ. Ζαΐμης εἰς Καλάβρυτα, καὶ ὁ πρῶτος παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ἀρβάλην, διότι ἐνομίσθη ἐπικίνδυνον ἢ διαμονή του εἰς Τριπολιτσάν διὰ τὸ παράβολον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἐξ οὗ κατείχετο. Ἐδέησε δὲ νὰ συνέλθωσιν εἰς Βοστίτσαν, νὰ συσχεφθῶσι, καὶ κατὰ τὸν Ἰανουάριον συγκροτεῖται αὐτόθι συνέλευσις ἐπὶ λόγῳ νὰ θεωρήτῃσι διαφορὰν τινα τοῦ μεγάλου Σπηλαίου, ὑπὸ τοῦ Ἀσημάκη καὶ Ἀνδρέου Ζαΐμη, πατρὸς καὶ υἱοῦ, Σ. Χαραλάμπους, Ἰω. Παπαδοπούλου Μουρτογιάννη, Ἀνδρέου Λόντου, Σ. Θεοχαροπούλου, Χριστιανουπόλεως Γερμανοῦ, Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, Κερνίκης Προκοπίου, Σπυρίδωνος Χαραλάμπους καὶ ἄλλων. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης τὴν 5 Ἰανουαρίου εἶχε φθάσει εἰς Σόλον εἰς τοῦ Νικολάου Χ. Σολιώτου, τὴν ἐπιοῦσαν ἀνεχώρησεν εἰς Καλάβρυτα, ἔφθασεν εἰς Π. Πάτρης ἐνθουσιάζων τοὺς ἐταίρους διὰ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Βοστίτσαν, ὅπου προσεκλήθη τὴν 22, καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν εἰρημένην συνέλευσιν. Ἦδη συσκέπτονται ἐπὶ τῶν ἀκολουθῶν ἀντικειμένων:

« Ἄν ᾖναι καιρὸς ἀρμόδιος νὰ ἐπαναστῶσιν οἱ Ἕλληνες, ὅτε βασιλεύει εἰρήνη καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην· πῶς θέλουσι διατεθῇ οἱ βασιλεῖς ὡς πρὸς αὐτοὺς ἐπαναστάντας· ἂν οἱ Πελοποννήσιοι θέλουσιν ἐπαναστῇ μόνοι, ἢ θέλουσι συνεπαναστῇ καὶ ἄλλοι Ἕλληνες εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἂν ὀρεῖλωσι νὰ κινηθῶσι πρὸ πάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ Πελοποννήσιοι. »

Ἐρωτῶσι δὲ τὸν Ἀρχιμανδρίτην: « Ἄν ἡ Ἀρχὴ τῆς ἐταιρείας τῶν φιλικῶν θὰ προμηθεύτῃ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸν πόλεμον καὶ ἂν θὰ κηρύξῃ ὁ αὐτοκράτωρ πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας. » Ὅθεν ὁ μὲν Ἀρχιμανδρίτης παρέσθησεν ὅτι, ὁ καιρὸς ἦτον ἀρμόδιος νὰ

κινηθῶσιν οἱ Πελοποννήσιοι, ὅτε ὁ Σουλτάνος ἀντιπεριεσπᾶτο εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Ἀληπασᾶ, ὅτι πρῶτοι αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ κινηθῶσι, διότι καὶ ὁ Ὑψηλάντης ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον θὰ δώσει τὸ σημεῖον τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτι ἡ Ῥωσσία ἐμελλε νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ νὰ στείλῃ στρατεύματα εἰς βοήθειαν τῆς Ἑλλάδος, ὅτι παντοῖα βοηθήματα ἐμελλον νὰ σταλῶσιν ἀφ' ὅλα τὰ μέρη εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὅτι ἤδη ὑπῆρχον εἰς τὴν ἐφορείαν τῆς Ὑδρας ἑκατὸν χιλιάδες διστήλων, καὶ πολλὰ πολεμεφόδια, καὶ τέσσαρες χιλιάδες σπαθία καὶ τουφέκια· τέλος ὅτι ἐμελλε νὰ γενῇ καταστροφή εἰς αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν, νὰ φονευθῇ ὁ Σουλτάνος, καὶ νὰ κυριευθῇ ὁ στόλος καὶ ὁ δημόσιος θησαυρὸς, καὶ ὅτι οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας γνωρίζουσι ταῦτα πάντα, καὶ εἶν' ἔτοιμοι νὰ κινηθῶσιν ὡσαύτως· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἀμφιβάλλουσι δι' ὅς' ἀκούουσιν ἀπὸ τὸν Ἀρχιμανδρίτην, καὶ πτελλουσιν εἰς Ὑδραν τὸν Σπυρίδωνα Χαραλάμπους, νὰ πληροφορηθῇ ἀπὸ τὴν ἐκεῖ ἐφορείαν, ἂν ἔχωνται ἀληθείας τὰ λεγόμενα· ἀπεφάσισαν δὲ νὰ περιορισθῇ ὁ Ἀρχιμανδρίτης, ν' ἀναβάλῃσι πᾶσαν ἐνέργειαν περὶ τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ νὰ διευθυνθῶσι τὰ πνεύματα τῶν ἐταίρων εἰς τρόπον, ὥστε νὰ προσενηχθῶσι μὲ ὅλην τὴν φρόνησιν πρὸς τοὺς Τούρκους, καὶ νὰ διατηρήσωσιν ἄκραν σιωπὴν ὡς πρὸς τὰ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ παντελεῖ ἡσυχίαν ἄχρις ὅτου φθάσει ὁ Ὑψηλάντης· νὰ πέμψωσι δὲ καὶ αὖθις ἀνθρώπους πρὸς τὸν εἰς Πείσας μητροπολίτην Ἰγνάτιον, φίλον τοῦ Καποδίστρια, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ῥωσσίαν, διὰ νὰ πληροφορηθῶσι τί ἠδύναντο νὰ ἐλπίσωσιν ἐπαναστάντες οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, ὡς καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας χριστιανικὰς δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς κρατοῦντας εἰς τὴν Ἑπτάνησον, καὶ ἐπομένως νὰ λάβωσι μέτρα ἀνάλογα, ὥστε τοῦλάχιστον νὰ μὴ λογισθῶσιν ὡς παράλογα ἐπιχειρήσαντες. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Τούρκοι ἠδύναντο νὰ μάθωσι τίποτε διὰ τὴν μελετωμένην ἐπανάστασιν, καὶ νὰ λάβωσι μέτρα ἐναντίον των, ἂν ἐν τῷ μεταξὺ τοὺς προσκαλέσωσιν εἰς τὴν καθέδρην, ν' ἀποφύγωσιν ὑπὸ διαφόρους προφάσεις τὸ νὰ ὑπάγωσιν· ἂν δὲ ἡ ἐξουσία ἐπιμείνῃ, τότε συνεννοούμενοι, νὰ φύγωσιν εἰς Ὑδραν, καὶ ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὰς περιστάσεις ν' ἀκολουθήσωσιν· ἀλλ' ἐν τούτῳ

· νὰ στείλωσιν ἐκεῖθεν ἀναφωρὰν γράφοντες, ὅτι μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τοὺς βαρυτάτους φόρους καὶ τὰς λοιπὰς καταπίσεις, ἀπέρχονται εἰς Κωνσταντινούπολιν, νὰ ἐπικαλεσθῶσι τοῦ βασιλέως τὸ ἔλεος, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ ᾔναι ἐξητφχλιτμένοι, καὶ οἱ Τοῦρκοι νὰ μὴ δύνανται νὰ κακοποιήσωσι τὸν λαόν, ἐν ᾧ οἱ προσεστώτες ἀπέρχονται εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ προσκλαυθῶσιν ἐναντίον των. Ἐκοινοποίησαν δὲ καὶ εἰς ὅσους τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν προσεστώτας καὶ ἀρχιερεῖς ἡδυνήθησαν, καὶ ὅπως ἡδυνήθησαν, τὰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις των, καὶ διελύθησαν· ἀλλ' ὁ Ἀρχιμανδρίτης, ὅστις ἤδη μετέβη εἰς Κερπινὴν πρὸς τὸν Ζαΐμην, καὶ διευθύνθη εἰς Λαγκάδια πρὸς τὸν Κανέλλον Δελιγιάννην, καὶ ἐκεῖθεν στέλλεται πρὸς τὸν Παπατσιώνην καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸ Μοναστήριον Σιδηρόπορταν, νὰ περιορισθῇ, διέδωκεν ὅθεν ἂν διέβη κατερχόμενος ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν τὰ τῆς ἀποστολῆς του, καὶ ὑπεξέκαυσε τὸν κρατῆρα τῆς ἐπαναστάσεως ἐξιρέτως εἰς τὴν Πελοπόννητον εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε δὲν εἶναι πλέον δυνατόν νὰ κατευνασθῇ, καὶ νὰ περισταλῇ ἢ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὁρμὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ πρὸ πάντων τῶν Πελοποννησίων, οὐδ' ἔπαυσε νὰ ἐνεργῇ καὶ ἀπὸ τὸ εἰρημένον μοναστήριον. Ὁ δὲ Σουλτάνος θὰ τὴν ἐπισπεύσει καὶ θὰ τὴν καταστήσει ἀκαταμάχητον καὶ καταστρεπτικὴν, ἐνδίδων εἰς τὰ ἀπάνθρωπα τοῦ ὑπουργοῦ του Χαλὲς ἐφέντη σχέδια. Ἐχων ἤδη γινῶσιν τῶν τῆς ἐταιρείας καὶ τῆς διοργανιζομένης ἐπαναστάσεως καὶ ἀπὸ καταμνηύσεις τῶν ξένων (1),

(1) Οἱ Μανιάται Ἀλέξανδρος Κουμουντουράκης καὶ Καλκαντῆς, καταδιωκόμενοι εἰς τὴν Μάνην, κατέφυγον εἰς τὰ Κύθηρα. Ὁ δὲ Μαίτλαν, ἀρμολὴς τῆς Ἐπτανήσου, καθὼς τὸν μῆτιν τοῦ 1819 ἐπώλησε τὴν Πάργαν μετὰ τῶν ἐγκατοίκων εἰς τὸν Ἀλμπανισμὸν τῶν Ἰωαννίνων διὰ τετρακοσίας πενήντα χιλιάδας διστάλων καὶ εἴκοσι φορτία ξυλικῆς ναυπηγησίμου, ὅτε οἱ δυστυχεῖς Πάργιοι ἐπῆραν τὰ ὅσα τῶν πατέρων καὶ συγγενῶν των, καὶ ἔφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα των, οὕτω καὶ τὸ 1820 συνεώνησε μὲ τὸν αὐτὸν Ἀλμπανισμὸν, νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τούτου τὰ ρουμελικά παρὰ τὴν τοῦ κόλπου τῆς Ναυπάκτου, καὶ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἢ Πελοποννησίου. Ἐπὶ τούτῳ συνίστηναι ὁ Ἀλμπανισμὸς τὸν Κουμουντουράκην καὶ Καλκαντῆν πρὸς τὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀντιπρόσωπόν του Ἑλμάζ Μέτσιον, ὅστις μεταχειρίζεται ὄργανον τὸν Κασάμπμασην, διὰ νὰ διορισθῇ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀρχηγὸς τῆς Μάνης. Τούτου δοθέντος, οὗτοι ᾔθελον παραδώσει, ὡς ὑπέσχεοντο, τὴν Πελοπόννησον εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς· διὰ τοῦτο ἀφ' οὗ ὁ Ἀλμπανισμὸς ἐπέσυρε καθ' ἑαυτοῦ τὴν ὀργὴν τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἀπεφασίσθη ἡ καταστροφὴ του, ὁ Μαίτλαν ἐμεσίτευεν εἰς τὴν Ἱψηλὴν Πύλην ὅπῃ αὐτοῦ, ὡς ἀναγκαίου διὰ τοὺς Ἕλληνας μέλλοντας, ὡς ἔλεγε, ν' ἀπο-

καὶ ἀπὸ τὰ ἐγγράφα τοῦ Δ. Ὑπάτρου, τὸν ὁποῖον, ἀπερχόμενον εἰς τὰ Ἰωάννινα διὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἐταιρείας προῦδωκε τὸν τελευταῖον Δεκέμβριον ὁ προστῶς τῆς Ναούσης Ζαφειράκης Λογοθέτης, κακῶς ἐννοήσας τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀπὸ ἄλλα συμβάντα, εἶχεν ἐκδῶσει διάταγμα διὰ τὴν σφαγὴν τῶν Ἑλλήνων, ὅσοι ὁπωσδήποτε εἶχον ἐπιβροήν τινα καὶ δύναμιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν Ῥούμελην καὶ ἄλλαχοῦ, καὶ μάλιστα τῶν ἀρματωλῶν· διότι διὰ τῆς σφαγῆς τούτων ἐφρόνει ὅτι ἤθελεν ἀποσκεδασθῇ τῆς ἐπαναστάσεως ὁ κίνδυνος· ἐλέγετο δὲ ὅτι εἶχε καὶ σχέδιον, νὰ ἐκτοπίσῃ στέλλων τοὺς χριστιανοὺς τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν, ὅθεν νὰ μεταφέρῃ Τούρκους διὰ νὰ κατοικήσῃ αὐτὰ τὰ μέρη ἐρημωθέντα. Τὸ δὲ μυστικὸν τῆς ἐπαναστάσεως ἦτον ἤδη γνωστὸν εἰς τὸ μέγα μέρος τῶν κατοίκων τῆς Τριπολιτσᾶς, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐπὶ τοσοῦτον πεπεισμένοι διὰ τὴν εὐκολον καταστροφὴν τῶν Τούρκων, ὥστε παρηγοροῦντες τὰς γυναῖκας, ἐβεβαίονον, ὅτι κοιμώμεναι τὴν νύκτα, ἤθελον ἐξυπνήσει τὸ πρῶν ἐλεύθεραι, διότι ἐλθόντες, ἔλεγον ἐνθουσιῶντες, νυκτὸς ἐξαίφνης οἱ Ἕλληνες ἐξωθεν, ἤθελον εἰς-

στατήσωσιν, ἐν ᾧ οὗτος μὲν ἀφ' ἐνὸς ἐφρόντιζε νὰ στρατολογήθῃσι κατὰ τὰς Π. Πάτρας Πελοποννήσιος ὑπὸ μισθόν, καὶ διέταττε τὸν Φίλιππον Γγρίν μὲ τὸν Μπαϊμποῦν νὰ λάβωσι πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον φρουρίων, καὶ περὶ τῆς διαθέσεως τῶν Πελοποννησίων ὡς πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς· ἐκεῖνος δ' ἀφ' ἐτέρου, ἐλθὼν εἰς Πρέβεζαν, προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ στρατιωτικοῦ ἐπὶ μισθῷ νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἐχάριζεν ὅσα ἑκατομμύρια τὸν ἐχρεώτουσαν ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας, καὶ ὑπέσχετο μετὰ τὴν ἀνέξαρτησίαν του νὰ μὴ τὸν δίδωσιν εἰμὴ τὸ δέκατον μόνον· ἀπὸ ταιαύτας δὲ ἀνωμαλίας καὶ παραχᾶς εἶπετο νὰ ὠφελθῶσι, καὶ ὠφελήθησαν πάντοτε οἱ ἔχοντες κατὰ νοῦν ν' ἀπάσσωσιν ἢ νὰ κατακτῶσι τόπους. Ὁ δὲ Σουλτάνος, πληροφορημένος ἐπὶ τέλους περὶ τῶν ραδιουργιῶν τοῦ Μαΐτλαν, ἅμα ἀφ' οὗ ἐγνώρισεν ὅτι ὁ Κουμουντουράκης καὶ ὁ Καλκαντῆς ἦσαν συστημένοι ἀπὸ τὸν Ἀλήπασιαν, καὶ ἐνέργουν διὰ τὴν ἀρχιγίαν τῆς Μάνης, τοὺς κατεδίωξε, καὶ τὸν Κουμουντουράκην συλλαβὼν ἀπεγχόνησε· τέως δ' ἀπεφάσισε καὶ τὸν Ἀλήπασιαν εἰς κατοικοφθορήσῃ, καὶ τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐξολοθρεύσῃ, διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀφ' ὅσα ν' ἐπειλεῖτο νὰ πάθῃ ἀπὸ τὰς ραδιουργίας τῶν ξένων, ὡς ἔλεγεν. Ἀφ' οὗ ὁ Μαΐτλαν ἀπηλπίσθη τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ, ἐσυκοφαντήθη ὁ Π. Μαυρομιχάλης ὅτι συνεννοεῖτο μὲ τὴν Ῥωσίαν, διὰ νὰ ἐπαναστῇ κατὰ τῶν Τούρκων, ἐφ' ᾧ καὶ τὸν ἐστάλησαν πλοῖα πολλὰ μὲ τροφὰς καὶ πολεμικὰ ὅπλα· ἀλλ' ἐγνωρίσθη ἡ ἀθωότης του ἀπὸ τὴν ἔξουσίαν τῆς Πελοποννήσου. Ἐπειτα ἐπροδύθησαν τὰ τῆς ἐταιρείας, καὶ ἔγινε καταμήνυσις εἰς τὴν Ὀθ. Πύλιν, ὅτε ἔγινε ἀπάντησις ὅτι δὲν ἦτο φόβος εἰμὴ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς καταμηνύοντας.

πηδήσει εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἡνωμένοι μετὰ τῶν ἐντὸς, ἤθελον τοὺς ἐξολοθρεῦσαι εἰς ὀλίγας ὥρας. Ὅθεν οἱ Τοῦρκοι, ἔχοντες διδόμενα ἀπὸ ἀνοήτων σπερμολογίας ἐπὶ τοσοῦτον διαδοθείσας, ὥστε αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἔλεγον τὰς χριστιανὰς ὅτι, ἐγνώριζον τὴν μελετωμένην ἐπανάστασιν, καὶ τὰς ἐλεεινολόγουν· ἀπὸ τὴν κατὰ τὴν Ἑλιδὰ ἐπὶ μισθῷ στρατολογίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Ζαΐμης καὶ ὁ Λόντος ἐνήργουν διὰ τινος ἀπεσταλμένου, ὅστις συνελήφθη ὑπὸ τῆς ἐξουσίας· ἀπὸ τὴν προδοθεῖσαν κατασκευὴν τῆς πυρίτιδος εἰς Δημισσάναν (1)· ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Κολοκοτρῶνη εἰς τὴν Μάνην, περὶ ἧς εἰδοποιήθησαν ἀπὸ Καλαμάταν· ἀπὸ τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν ἐν Βοστίττῃ συνέλευσιν, περὶ ᾧ ἐπληροφορήθη ὁ Κιαμίλμπεης εἰς τὸ Ναύπλιον ἀπὸ τινος οἰκειῶν του, Σελὶμ ἐφένδην λεγόμενον, πρὸς τὸν ὁποῖον παπᾶ Παντελῆς τις ἀπὸ τοῦ χωρίου Κουτσοπόδι ὠμολόγησε καὶ ταῦτα, καὶ ὅτι ὁ Ἰω. Πεῤῥούκας εἶχε στείλει πυριτόβολα τὸν παπᾶ Νάσση εἰς Μπουγιάτι, τὸν Δαγρὲν εἰς τὴν Καρυὰν, καὶ τὸν Γιαννάκον Παπαβασίλην εἰς Κουτσοπόδι (2), φοβοῦνται, καὶ τέως διατίθενται νὰ σφάξωσι τοὺς χριστιανούς πρὸ πάντων εἰς τὴν καθέδραν. Ὁ δὲ Μεχμέτ Σαλίχ πασιᾶς, τοποτηρητὴς (καϊμακάμης) τοῦ Χουρσιδ, ὅστις διώκει τὴν Χερσόνησον, ἀφ' οὗ ἐζήτησε καὶ ἔλαβε δύναμιν στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Ρούμην, θὰ ἐκτελέσει τοῦ Σουλτάνου τὸ διάταγμα, καὶ διὰ τοῦτο θὰ προσκαλέσει τοὺς προσετώτας καὶ ἀρχιερεῖς εἰς τὴν καθέδραν.

(1) Ὁ Νικόλαος καὶ Σπυρίδων Σπηλιοτόπουλοι, εὐρισκόμενοι εἰς Ἰδραν, καὶ μυηθέντες εἰς τὴν ἐταιρείαν, ἀπεφάσισαν νὰ προετοιμάσωσι πυριτόβολα διὰ τὴν ἐπανάστασιν· ὅθεν μεταβὰς ὁ Σπυρίδων εἰς Δημισσάναν, πόλιν ὅπου ἐγεννήθησαν, ἐπεχείρησε νὰ κατασκευάζῃ πυρίτιδα διὰ τῶν πυριτομύλων, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐπισκευάσει· κατεμηνύθη δ' ἀπὸ τινος ἀγνοοῦντα τὸν σκοπὸν τοῦ ἐπιχειρήματος εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ προσωπικὸν πάθος, καὶ ἔρελλε νὰ πύθῃ· ἀλλ' ὁ Παπαλέξης Οἰκονόμος καὶ ὁ διερμηνεύς Σταυράκης Ἰωβίκης ἀπέδειξαν συκοφάντην τὸν καταμηνύσαντα, ἀφ' οὗ εἰδοποιήσαν τὸν Σπηλιοτόπουλον καὶ ἔφυγε, καὶ ἡ πυρίτις ἔγεινεν ἄφαντος, καὶ δὲν εὗρεθι οὐδεμία ἀπόδειξις· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι ἤδη πιστεύουσιν ὅτι δὲν ἦτο συκοφαντία.

(2) Κατὰ τὸν φεβρουάριον τοῦ 1821, ὁ Κιαμίλμπεης διαβὰς ἀπὸ Ἄργους καὶ ἀπερχόμενος εἰς Τριπολιτσάν, ὅπου προσεκλήθη ἀπὸ τὸν Πασιᾶν, εἶπε ταῦτα πάντα τὸν Πεῤῥούκαν ἀπελθόντα εἰς ἐπίσκεψίν του ὁμοῦ μὲ τὸν πανθερόν του Θ. Βλάχον· τὸν εἶπε δὲ νὰ ὑπάγῃ εἰς Τριπολιτσάν, διὰ νὰ διορθώσῃ τὰ πράγματα, διότι ἄλλως ἤθελον ἀπολεσθῇ καὶ οἱ Χριστιανοὶ καὶ οἱ Τοῦρκοι.

Γνωρίζω ταῦτα ἀπὸ τὸν Νικόλαον Ζεγγινην.

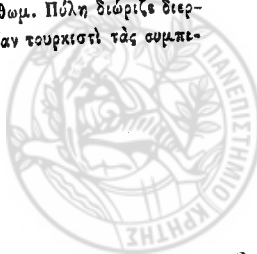

Ἐν τοσούτῳ εἰς τοιαύτην κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν ᾧ οἱ Τούρκοι ἀγρυπνοῦσι πανταχοῦ, καὶ τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου παρατηροῦνται καὶ φυλάσσονται αὐστηρῶς ὑπ' αὐτῶν, ὁ Σπυρίδων Χαραλάμπους λαθὼν τὴν προσοχὴν των, ἐπέρασεν εἰς Ὑδραν, εὔρε τὸν Γίγικαν Γγιόνην, ὅστις ἦτο διωρισμένος ἔφορος δημοῦ μετὰ τὸν Ἰάκωβον Τομπάζην, καὶ ἐπληροφορήθη ὅτι, δὲν ὑπῆρχον ἐκεῖ οὔτε δίστηλα, οὔτ' ἄλλο τίποτε· ἠπειλήθη δ' ἀπὸ τοῦς προκρίτους τῆς νήσου, διαταχθεὶς νὰ γενῇ ἄφαντος, καὶ ἐβιάσθη νὰ φύγῃ πάραυτα ἐν φοβερᾷ τρικυμίᾳ ἐντὸς σαθροῦ τινος πλοιαρίου, καὶ κινδυνεύων, ἔφθασεν εἰς τὰς Σπέτσας, ὅπου εὔρε τοὺς πάντας διατεθειμένους διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἐτοιμοὺς νὰ κινήσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν δέκα πλοῖα πολεμικῶ· διατεταγμένα ἐναντίον τῶν Τούρκων· καὶ ταῦτα πάντα ὑποστρέψας διεκοίνωσεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀχαΐαν ἐταίρους, οἱ ὅποιοι τότε εὑρέθησαν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀμνηχανίαν καὶ ἀπελπισίαν.

Ἐν ᾧ οἱ Τούρκοι τῆς Τριπολιτζᾶς, τεταραγμένοι καὶ ἀνήσυχοι, ἠπεύλουν (1) σφαγὴν τῶν χριστιανῶν, ὁ προεστὼς τῆς ἐπαρχίας Φαναρίου Παπαλέξης Οἰκονόμος, ἐπληροφορήθη τὰς ἐν Βοστίτση γενομένης σκέψεις καὶ ἀποφάσεις· μόνος αὐτὸς δὲν εἶχεν ἀναχωρήσει εἰς τὴν Ἀνδρίτσαιναν, διότι κατῴκει διαρκῶς εἰς τὴν Καθέδραν, ἣ δὲ ἀναχώρησίς του εἰς τοιαύτην δεινὴν περίστασιν δὲν ἦτον ἀκίνδυνος. Ὁ προϊστάμενος τῶν προεστώτων ἦτον ὁ διερμηνεὺς, ὅστις διωρίζετο ὑπὸ τῆς ἐξουσίας (2). Ὁ νῦν διερμηνεὺς

(1) Εἰς κάθε φύλλου πῆδημα οἱ Τούρκοι ἠπεύλουν πάντοτε σφαγὴν τῶν χριστιανῶν, ὡσάκις μάλιστα ἡ Ἐπὶ τῆς δημοκρατίας τῶν Γάλλων ἐδωκαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, προσβαλόντες αὐτοὺς εἰς τὴν θρησκείαν των διὰ νὰ τοὺς δοκιμάσωσι· δύο ναοὶ τοῦ Θεοῦ ὑπῆρχον ἐντὸς τῆς Τριπολιτζᾶς· οἱ Τούρκοι ὤρμησαν, κατέθλασαν τὰς θύρας, εἰσέβαλον εἰς αὐτοὺς, καὶ κατέβρυσαν κανδήλας, πολυελαίους, εἰκόνας, τεμένη, στασιδία, δισκοπότηρα καὶ λ.π., ἣ δὲ ἐξουσία, ἀφ' οὗ ἐγενεῖν τὸ κακόν, τοὺς ἔδωκεν ἄδειαν νὰ τοὺς ἐπισκευάσωσι. Τὸ δὲ πᾶσχα ἠπεύλησαν νὰ σφάξωσιν ὅλους τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὸν ναόν· εἶχε δώσει δὲ καὶ ἡ ἐξουσία τὴν ἄδειαν· ἀλλὰ προλαβὼν ὁ θεὸς τοῦ Κιαμίλμπεη, ἐνεπόδισα τὸ κακόν· παρέστητος δὲ τοὺς ὀργαζίζοντας τὴν σφαγὴν οἱ, ἤθελον ἀπολεσθῇ ὅλοι ἀπὸ τοῦ κλέπταξ, ἂν ἤθελον τολμήσει τοιοῦτό τι εἰς τὴν καθέδραν ἐναντίον τῶν ἀθῶων ἀνθρώπων.

(2) Ἐπειδὴ ὅλοι οἱ προεστώτες δὲν ἤξευρον τουρκικὰ, ἡ Ὀθωμ. Πόλη διώριζε διερμηνεὺς εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅστις παρίστανεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τουρκιστὶ τὰς συμπροσώας ὑποθέσεις.

• Σταυράκης Ἰωβίκης ἦτο χριστιανὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος, καὶ μ' ὅλον τοῦτο οἱ προεστώτες ἐφύλαξαν ἀπὸ αὐτὸν ὅλην τὴν μυστικότητα ὡς πρὸς τὰ τῆς ἐταιρείας· με τοῦτον ἤδη συμπράττει ὁ διαληφθεὶς προεστὼς τῆς ἐπαρχίας Φαναρίου (1), ὅστις χαίρων τὰ πρεσβεῖα πρὸς τοὺς λοιποὺς προεστώτας, καὶ ἔχων πολλὴν πείραν τῶν πραγμάτων καὶ ἱκανότητα, διέμενε πάντοτε εἰς τὴν καθέδραν καὶ συνεμερίζετο τὴν ἐξουσίαν του. Ὁ Παπαλέξης διέδιδεν ὅτι τὰ θρυλλούμενα περὶ ἐπαναστάσεως ἄλλο τι δὲν ἦσαν εἰμὴ σπερμολογίαι τοῦ ἀνάρτου Ἀληπασιᾶ, θέλοντος ν' ἀναστατώσῃ ἢ νὰ ἐνοχοποιήσῃ τοὺς πάντας διὰ τ' ὄφελός του· οὕτως ἐπίστευον εἰς τὸ φαινόμενον καὶ διέδιδον ὅλοι οἱ φρονιμώτεροι χριστιανοὶ τε καὶ Τοῦρκοι ὅσοι ἐσυλλογίζοντο τὰς συνεπειὰς τοῦ κακοῦ καὶ ἤθελον νὰ τὸ καταπαύσωσιν. Ἦδη ἐπὶ τῇ βᾶτει τῆς ἀναβολῆς τῆς ἐπαναστάσεως προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ διὰ τῆς εἰς τὴν καθέδραν συνελεύσεως ὅλων τῶν προεστώτων καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχιερέων τὴν πρὸς τὴν βασιλείαν πίστιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ λαοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἤλπιζεν, ἀποκοιμίζων τοὺς Τοῦρκους ὅτι, ἤθελεν ἀπαλλάξαι ἀπὸ τὴν σφαγὴν τοὺς ἀθώους χριστιανούς, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐφρόνει, ἀγαθὸς ὢν ποιμὴν ὅτι, ἐχρεώσται καὶ νὰ θυσιάσῃ· διέταξε δὲ καὶ τὸν ἔσειλαν ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαιναν διάφορα πράγματα τοῦ πολλῆς ἀξίας, διὰ νὰ δείξῃ εἰς τοὺς Τοῦρκους ὅτι, δὲν εἶχε καμμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας. Ὁ Θεόδωρος Δελιγιάννης προεστὼς τῆς Καρυταίνης εὕρισκετο εἰς τὰ Λαγγάδια· ὁ Παπαλέξης συνεννοεῖται με τοῦτον, καὶ τὸν πείθει ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς ἀναβολῆς νὰ μεταβῇ εἰς τὴν καθέδραν. Καὶ δὴ συμπαραλαβὼν οὗτος δεκαπέντε προεστώτας τῶν σημαντικωτέρων χωρίων τῆς ἐπαρχίας, εἰσέρχεται αὐτόθι· ὁ σκοπὸς ἀμφοτέρων ἦτο νὰ καθή-

(1) Αὐτὸς κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἀμπελιώναν, χωρίον τῆς ἐπαρχίης Φαναρίου, ἦτο πτωχὸς καὶ ἀγράμματος, ἀλλ' εἶχε νοῦν καὶ καρδίαν. Προστατευόμενος ἀπὸ τὴν γέροντα Ζανέτου προεστῶτα τῆς ἐπαρχίας ὡς οικιακός του, ἐπροβλήθη εἰς τὸν τότε Χριστιανευόμενον νὰ χειροτονηθῇ ἱερεὺς, καὶ εὗτος ἐδυσκολεύετο νὰ τὸν χειροτονήσῃ μὴ εἰδὸτα γράμματα· εἰπὼς δὲ ἀπεκρίθη: μανθάνω καὶ ἐγὼ ὅσα γράμματα ἔξεύρουσι καὶ οἱ ἄλλοι ἱερεῖς. Ἐχειροτονήθη λοιπὸν χάριν τοῦ Ζανέτου, καὶ τόσον ἠδουκίμησεν εἰς τὰ πράγματα, ὥστε ἐξελέχθη προεστὼς, καὶ διέπρεψε χρηματίας καὶ ἐπίτροπος τῆς Πελοποννήτου εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ διεκρίθη μετὰ τῶν προεστώτων τῆς Πελοποννήτου ὑπερασπιζόμενος τὸν τόπον.

συχάσωσι τὴν ἐξουσίαν ἀποδεικνύοντες ψευδῆ τὰ λεγόμενα· πρὸς
 δὲ καὶ νὰ συττήσωσιν ἑαυτοὺς, ἐὰν ἐπαληθεύσωσιν, ὅτι ἦσαν ἀφω-
 σιωμένοι εἰς τὴν βασιλείαν καὶ δὲν ἐγνώριζον τίποτε. Οἱ δὲ Τούρ-
 κοί, ἂν καὶ εἶχον τὰς ὑπονοίας των, ὑπεκρίθησαν ὅτι, δὲν ἤξευρον
 τὸ παραμικρὸν ἀφ' ὅσα ἐβυσσοδομεύοντο ἐναντίον των, εἰς τρόπον
 ὅτι ἐπείτθησαν ἐκεῖνοι, καὶ ἀπεφάτισαν νὰ γράψωσι τοὺς συνα-
 δέλφους των, νὰ τοὺς πληροφορήσωσι διὰ τὴν παντελεῖ ἄγνοιαν
 τῶν Τούρκων, καὶ νὰ τοὺς προσκαλέσωσι νὰ συνέλθωσιν ὅλοι εἰς
 Τριπολιτσάν, ἐν ᾧ ἐπλησίαζε καὶ ὁ καθ' ἑξαμηνίαν προσδιωρισμέ-
 νος καιρὸς τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν τοπικῶν ἐξόδων καὶ τῆς δια-
 νομῆς τῶν φόρων, νὰ ἐνεργήσωσι τὰ περὶ τούτου, νὰ ἐξαπατή-
 σωσι τοὺς Τούρκους, καὶ ἂν δὲν φανῇ ἔξωθεν ἡ ἀπὸ τὴν Ῥωσ-
 σίαν ἡ ἀλλαχόθεν καμμία βοήθεια, νὰ φανῶσιν ἀθῶοι καὶ νὰ
 σβέσωσι τὸ πνεῦμα τῆς ἐπαναστάσεως· δὲν ἤξευρον ὅτι καὶ χωρὶς
 τούτων οἱ Ἕλληνες ἤθελον κινηθῇ μετ' ὀλίγον κατὰ τῶν Τούρκων·
 τοὺς προσκαλοῦσι λοιπὸν νὰ συνέλθωσιν εἰς τὴν καθέδραν, καὶ ὁμοῦ
 μὲ αὐτοὺς τοὺς προσκαλεῖ καὶ ὁ διερμηνεὺς Σταυράκης, ὅστις δὲν
 γνωρίζει τὸ κατ' αὐτῶν διάταγμα τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἐνεργεῖ
 ἐν καλῇ τῇ πίστει διότι εἶναι ἀμύητος εἰς τὰ τῆς ἐταιρείας, καὶ
 διὰ τοῦτο ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην καὶ θάρρος εἰς τοὺς προσκαλου-
 μένους. Αὐτοί, διὰ νὰ βεβαιώσωσιν ἐπὶ πλεόν τοὺς Τούρκους περὶ
 τῆς πίστεως καὶ ὑποταγῆς τοῦ λαοῦ, προτείνουν αὐθόρμητοι ὅτι
 ἐμποροῦσι νὰ συνέλθωσιν εἰς τὴν καθέδραν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς τῆς
 Πελοποννήσου· ὁ δὲ Θ. Δεληγιάννης ὑποστρέφοντα τὸν Χριστιαν-
 ουνόλεως καὶ διαβάντα ἀπὸ τὰ Λαγκάδια νὰ τὸν διακοινώσῃ
 τὰς ἐν Βοστίτῃ γενομένας ἀποφάσεις, ἐτοιμασθεὶς νὰ κινήσῃ εἰς
 Τριπολιτσάν, τὸν καταπεῖθει νὰ συνέλθῃ καὶ αὐτός. Ἐπομένως
 προσκαλοῦνται καὶ ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς· καὶ ἤδη ἤρχισαν νὰ συνέρ-
 χωνται οἱ τε ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προσετῶτες, καὶ τέλος, ἐκτὸς τοῦ
 Δανιὴλ Τριπόλεως, ὅστις κατῴκει εἰς τὴν καθέδραν ὡς εἰς τὴν
 ἐπαρχίαν του, ἐκ μὲν τῶν ἀρχιερέων συνῆλθον ὁ Χριστιανουπό-
 λεως ὁμοῦ μὲ τὸν Μονεμβασιάς Χρύσανθον καὶ τὸν Ἀνδρούσης
 Ἰωσήφ, ἀφ' οὗ συνεννοήθησαν διὰ τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐπαναστά-
 σεως καὶ μὲ τὸν Π. Μαυρομιχάλην, ὁ Κορίνθου Κύριλλος, ὁ Λα-
 κεδαιμονίας Γρηγόριος, ὁ Δημιτσάνης Φιλόθεος, ὁ Ναυπλίου Γρη-

γόριος καὶ ὁ Ὡλένης Φιλάρετος. Ἐκ δὲ τῶν προεστώτων ὁ Σω-
τήριος Νοταρᾶς ἐκ Κορίνθου, ὁ Ἰω. Πεβρουκάς ἐξ Ἀργεους, ὁ
Ἀναγνώστης Κοπανίτσας καὶ ὁ Μελέτης Μελετόπουλος ἀπὸ Μι-
στράν, ὁ Γιαννούλης Καραμάνος ἀπὸ Πραστὸν, ὁ Χ. Γιαννούλης
Κυριακὸς ἀπὸ Καλαμάταν, ὁ Ἰωάννης Τομαρᾶς καὶ ὁ Ἀντώνιος
Καραπατᾶς ἀπὸ Ἀρκαδίας, ὁ Νικόλαος Γεωργακόπουλος ἐκ Μο-
θώνης, ὁ Ἰω. Βιλαέτης ἐκ Πύργου καὶ ὁ Ἀνδρέας Καλαμογδά-
ρης ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Νικολάου Λόντου ἐκ Π. Πατρῶν. Καὶ
ὁ ὄχλος τῶν Τούρκων πιστεύουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε· οἱ
δ' ἐν τοῖς πράγμασι προσποιῶνται ὅτι πιστεύουσιν, ἄχρις οὗ
συνέλθωσι καὶ οἱ ἐπίλοιποι, καὶ μάλιστα οἱ κατὰ τὴν Ἀχαϊάν
καὶ Ἡλιδά, οἵτινες εἶναι καὶ οἱ πλέον ἐπιφοβοὶ· ἀλλ' ἐπιφοβώτα-
τος πάντων εἶναι ὁ Μαυρομιχάλης. Ἡ Μάνη δὲν ὑπήγετο εἰς τὴν
δικαιοδοσίαν τοῦ διοικοῦντος τὴν Πελοπόννησον· ὅτε ἡ ἐξουσία
εἰδοποιήθη ὅτι εἶχε φθάσει ἐκεῖ ὁ Κολοκοτρώνης, ἔγραψε πρὸς
ἐκεῖνον ὡς πρὸς ὑπάλληλον τῆς Ὀθωμ. Πύλης καὶ τὸν ἐζήτη-
ται πληροφορίας· ἀπεκρίθη δὲ ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης εἶχε φθάσει εἰς
τὴν Μάνην· ἀλλὰ διὰ νὰ συνάξῃ χρήματα, τὰ ὅποια εἶχε νὰ λαμ-
βάνῃ δάνεια ἀπὸ διαφόρους· ὅτι ἐκεῖνος ἦτο πιστὸς τῆς βασιλείας,
καὶ ὅτι ἦτον ἔτοιμος νὰ δώτῃ δείγματα τῆς πίστεώς του καὶ τῆς
ἀφοσιώσεώς του μὲ τὸν ἐπιστημότερον καὶ πραγματικώτερον τρό-
πον. Ὁ δὲ πασιᾶς τὸν προστεκάλεσεν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν καθέδραν·
ἀλλ' ὁ Μαυρομιχάλης δικαιολογηθεὶς ὅτι ἔπασχε ποδαλγίαν, ὑπε-
σχέθη νὰ στείλῃ εἰς Τριπολιτσάν δύο ἐκ τῶν υἱῶν του, ἐν ᾧ εἶχεν
ἐσταλμένον καὶ ἄλλον, ὅμηρον τῆς πίστεώς του, εἰς Κωνσταντι-
νούπολιν. Ὁ Μαυρομιχάλης ἤδη ἐφρόνει ὅτι δὲν ἐσύμφερε νὰ γενῇ
ἡ ἐπανάστασις· ἐνδοιάζει ὅχι μόνον διότι δὲν ἔλαβεν ἀπάντησιν
εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ἀπὸ τὸν Καποδίστριαν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐδο-
λοφονήθη (1) ὁ παρ' αὐτοῦ ἀποσταλεὶς εἰς Πετρούπολιν Καμαρινὸς,
διὰ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε νὰ λάβῃ χρήματα καὶ ὁδηγίας καὶ ἀρχη-

(1) Ἐβρίθην ὅτι ἐδολοφονήθη ἀπὸ τὸν Εὐμορφόπουλον, Σφαέλον καὶ Καραβιᾶν·
ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος διετάχθη ὑπὸ τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν κατ'
ἀπόφασιν συμβουλίου θανάτωσιν τοῦ Καμαρινοῦ· οἱ ἄλλοι δὲ τὸν ἐφόνευσαν, ἀφ' οὗ
τὸν ἠπάτησαν ὑποκρίθεντες ὅτι ἦσαν οἱ ναῦται τοῦ πλοίου, ἐφ' οὗ ἐπέβη διὰ τὸ
Γαλάτσι.

γίαν εἰς τὰ τοῦ πολέμου, καὶ κυρίως διότι δὲν βλέπει τὰ πρὸς πόλεμον ἀπαιτούμενα. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Κουμουνδουράκης, ἀντί πλὸς του ὡς πρὸς τὴν ἀρχηγίαν τῆς Μάνης, εὐρίσκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐβράδιούργει νὰ διορισθῇ ἀντ' ἐκείνου Μπασμπογοῦς (1). Ὅθεν ὁ Μαυρομιχάλης ἐζήτησε τότε τὴν συνδρομὴν τῶν προεστώτων τῆς Πελοποννήτου, οἱ ὅποιοι χάριν καὶ τοῦ ἐταιρικοῦ συνδέσμου εἶχον κάμει ἀναφορὰν εἰς τὴν ἐξουσίαν, δι' ἧς τὸν συνίστων ὡς πιστὸν καὶ ἱκανὸν νὰ διατηρήσῃ, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, τὴν ἡτυχιάν καὶ εὐταξίαν εἰς τὴν Μάνην. Ἐπομένως ὁ πκσιᾶς καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν Τούρκων, καὶ μάλιστα ὁ Σιέχ Νεντζιπ ἐφέντης, ὁ ὅποιος ἦτον φίλος του, τὸν ἔγραψαν μ' ἐπίτηδες ταχυδρόμον νὰ στείλῃ δμήρους δύο ἐκ τῶν υἱῶν του εἰς Τριπολιτσάν, καὶ τότε νὰ κάμωσι καὶ ἐκεῖνοι ἀναφορὰν εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ νὰ παραστήσωσιν ὅτι ὁ μόνος πιστὸς τῆς βασιλείας ἦτον ὁ Μαυρομιχάλης, καὶ ὅτι ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ μένῃ διὰ βίου ἀρχηγὸς εἰς τὴν Μάνην· τὸν παρήγγειλαν δὲ νὰ φονεύσῃ καὶ τὸν Κολοκοτρώνην. Τότε δὲ συμβουλευθεὶς μὲ τοὺς συγγενεῖς καὶ οἰκίους του, ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ τοὺς υἱούς του δμήρους, καὶ νὰ σβεσθῇ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπαναστάσεως· διεταξε δὲ τοὺς υἱούς του Ἠλίαν καὶ Ἀναστάσιον νὰ ὑπάγωσιν εἰς Τριπολιτσάν· ἀλλ' ὁ πρῶτος δὲν ὑπακούει, διότι πλήρης εὐγενῶν αἰσθημάτων, πνέει τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος, ὡς καὶ ὁ θεὸς του Κυριακούλης· καὶ τότε ὁ πατήρ του ἀπεφάτισε νὰ στείλῃ ἀντ' ἐκείνου τὸν ἀνεψιὸν του Πανάγον Πικουλάκην ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀναστάσιον· παρήγγειλε δὲ καὶ τὸν ταχυδρόμον, ὅστις ἔμελλε νὰ τοὺς συνοδεύσῃ ὅτι, ἂν φανῇ πούποτε εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ταρχοποιός τις, ἤθελε προσπαθῆσαι νὰ τὸν τιμωρήσῃ· διὰ δὲ τὸν Κολοκοτρώνην, ὄντα εἰς τοῦ Μουρζίνου καὶ ὑπερασπιζόμενον ὑπὸ τούτου, ἂν δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ συλλάβῃ ἢ νὰ φονεύσῃ, ὅτι ἤθελε προσπαθῆσαι νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν Μούρζινον νὰ τὸν διώξῃ. Ὅθεν τὴν πρώτην μαρτίου ὁ υἱὸς του καὶ ὁ ἀνεψιὸς του ἀνεχώρησαν ὁμοῦ μὲ τὸν ταχυδρόμον. Ὁ δὲ Μαυρομιχάλης εἴλλει αὐθημερὸν τὸν ἀνεψιὸν του Κωνσταντῖνον Πιεράκον μὲ εἴκοσι μανιάτας ἐπιφέροντα

(1) Ἡ λέξις, Μπασμπογοῦς, δὲν σημαίνει Μπέην ὡς ἐκεῖνον τῆς Βλαχίας π. ῥ. ἀλλὰ σημαίνει μικρὸν ἀξιωματικὸν τοῦ Ναυτικοῦ.

καὶ ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην, εὐρισκόμενον εἰς τὸ μοναστήριον Σιδηρόπορταν, καὶ τὸν παραγγέλλει μυστικῶς ἢ νὰ τὸν πείσῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν θεῖόν του, ἢ νὰ τὸν δολοφονήσῃ, νὰ κόψῃ τὴν κεφαλὴν του καὶ νὰ τὴν στείλῃ εἰς Τριπολιτζάν. Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ ἀγαθὸς Ἡλίας, ἔστειλεν ἐπὶ ταύτῳ ἄνθρωπον πιστὸν καὶ εἰδοποίησε τὸν Ἀρχιμανδρίτην διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς του, καὶ οὗτος ἔγεινεν ἄφαντος καὶ ἐσώθη. Ἐγραψε δὲ εἰς τὴν ἐφορείαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέστητε τὴν ἐπικίνδυνον τῶν πραγμάτων κατάστασιν, καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐνοχοποιηθῇ ὁ Μαυρομιχάλης, δραπετεύσαντος τοῦ υἱοῦ του Γεωργίου, ὅστις ἔμενεν ὁμηρὸς εἰς τὸν Καπούταν πασιᾶν ὑπὸ τὴν φύλαξιν τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἀλλ' οἱ ἐταῖροι εἶχον ἐνεργήσει πρότερον καὶ ἔφυγεν ὁ ῥηθεὶς Γεώργιος ἐπὶ πλοίου ἀνήκοντος εἰς ἐταῖρον, καὶ κατὰ μεσοῦντα τὸν μάρτιον ἐφθασεν εἰς Κυτριάς, ὅπου ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἶχε τὴν ἑδραν του. Οὗτος ἐταράχθη διὰ τοῦτο, ἡγανάκτησεν εἰς ὑπερβολὴν καὶ τὸν ἐπρόσταξε νὰ μένῃ κεκρυμμένος, διὰ νὰ μὴ ἤθελε τὸν ἶδε κανεὶς, φοβούμενος μὴ κοινολογηθῇ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐπομένως φροντίζει καὶ τὸν ἐπιβιάζει εἰς ἄλλο πλοῖον, καὶ τὸν διατάττει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, συνωδευμένος μὲ τὸν ἀνεψιόν του Ἰω. Ροδίτην, μετὰ τοῦ ὁποίου νὰ μείνωσιν ὁμηροὶ εἰς τὸν Καπούταν πασιᾶν, πρὸς ὃν ἔγραψε καὶ ἀναφορὰν διαλαμβάνουσαν ὅτι, κακεντρεχεῖς ἄνθρωποι ἠπάτησαν τὸν υἱόν του, καὶ τὸν ἐφόβισαν, καὶ τὸν ἐβίβασαν νὰ δραπετεύσῃ. Αὐτὰ ταῦτα γράφει περὶ αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν Μεχμέτ Σαλλήχ πασιᾶν, καὶ ὅτι τὸν ἐξαπέστειλε πάλιν ὁμηρον εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁμοῦ μὲ τὸν ἀνεψιόν του Ἰω. Ροδίτην. Εἰς μάτην παρέστησεν ὁ Γεώργιος τὸν πατέρα του τὰ σχέδια τῆς ἐταιρείας, τὰ περὶ τοῦ Ὑψηλάντου καὶ λοιπά· εἰς μάτην τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι, ἐν ᾧ ὁ Κουμουνδουράκης διέτριβεν εἰς Κωνσταντινούπολιν δὲν ἦτο πλέον ἐλπίς νὰ διατηρηθῇ ἡ ἀρχηγία τῆς Μάνης εἰς τὴν οἰκογένειάν των· τέλος βιάζεται ν' ἀναχωρήσῃ· ἀλλ' ἀντὶ νὰ πλεύσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καταφεύγει εἰς τὴν Ὑδραν, ὅπου ἐμμένει καὶ εὕρισκε ὑπεράσπισιν εἰς τοὺς Ὑδραίους, τοὺς ὁποίους εἶχε γνωρίσει ὑπηρετοῦντας εἰς τὸν τουρκικὸν στόλον, καὶ δὲν ψηφᾷ τὰς πατρικὰς διατάξεις. Ἐὰν ὁμως ἀπῆρχετο εἰς Κων-

σταντινούπολιν, δὲν ἤθελε διαφύγει τὸν θάνατον, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπόκειται ἤδη ὅ,τε ἐξ ἀδελφός καὶ ὁ ἀδελφός του, καὶ ὅσοι ἀρχιερεῖς καὶ προεστώτες ἀπῆλθον εἰς Τριπολιτσάν, τιθέντες τὰς κεφαλὰς τῶν ὑπὸ τὸν πέλεκυν τῶν Τούρκων. Μόνοι δὲ οἱ κατὰ τὴν Ἀχαΐαν καὶ ὅσοι ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν ἀνέβαλον κατὰ τύχην ἢ ἐκ προθέσεως τὴν ἐκείσε ἀφίξιν των, ἐσώθησαν. Μεταξὺ τούτων ὑπῆρχον καὶ τινες εὐρίσκοντες συμφέροντα εἰς τὴν μεταβολὴν μᾶλλον ἢ εἰς τὴν καθεστῶσαν τάξιν τῶν πραγμάτων, καθὼ κατὰ χρεοὶ εἰς τοὺς Τούρκους καὶ μὴ ἔχοντες ν' ἀποδώσωσι τὰ ὀφειλόμενα· καὶ ἄλλοι, οἵτινες ἐσυλλογίζοντο ὅτι, ἂν ὅχι ἀπὸ τῶν Τούρκους, ἤθελον καταδικασθῇ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας ἐπαναστάντας καὶ ἀπολεσθῇ ὡς τουρρίζοντες, καὶ διὰ τοῦτο ἐπροτίμησαν ν' ἀποθάνωσι πολεμοῦντες τοὺς Τούρκους· καὶ ἕτεροι, οἱ ὁποῖοι ἐφρόνουν ὅτι, ἂν δὲν ἤθελον συλληφθῇ εἰς τὴν παγίδα, οἱ Τούρκοι φοβούμενοι μὴ τοὺς δώσωσιν αἰτίαν εἰς ἐπανάστασιν, δὲν ἤθελον ἀποτολμήσει οὐδὲ τοὺς συλληφθέντας νὰ θανατώσωσι, καὶ ἤθελον μάλιστα φρεσθῇ ὅχι μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Τριπολιτσᾷ κατοικούντων χριστιανῶν, καὶ ἀφ' οὗ ἤθελον λάβει τὰ ὅπλα οἱ ἐξωθεν, ἐφ' ὅσον δὲν ἤθελον εἶναι βέβαιοι περὶ τῆς τύχης τοῦ πολέμου.

Ἐν τοσούτῳ οἱ Τούρκοι τῆς κατωτέρας τάξεως εἴτ' αὐθόρμητοι εἴτε ὑποκινούμενοι ἀπεφάσισαν τὴν Κυριακὴν τῆς ἀποκρέω μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν χριστιανῶν, νὰ τοὺς σφάξωσιν· ἀλλ' εἷς τις ἐξ αὐτῶν ἐξεμυστηρεύθη τοῦτο εἰς φίλον του χριστιανὸν, καὶ οὗτος εἰς ἄλλον, καὶ τὸ πρᾶγμα ἐφθασεν εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν προεστώτων. Τότε ὁ διερμηνεύς καὶ ὁ Παπαλέξης ἐδραμον νυκτὸς εἰς τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν ἐντοπίων Τούρκων, τοὺς παρέστησαν ὅ,τι ἴσως ἐνήργησαν καὶ ἐπροσποιοῦντο ὅτι δὲν ἐγνώριζον, καὶ αὐτοὶ προσκαλέσαντες τοὺς ἐξωλεστέρους τῶν συνωμοσάντων, διὰ προτροπῶν καὶ ἀπειλῶν διεσκέδασαν τὸ κακόν.

Οἱ κατὰ τὴν Ἀχαΐαν προσκαλοῦνται ἅπαξ καὶ δις, καὶ πολλάκις, καὶ ἀποκρίνονται ὅτι σήμερον θὰ κινήσωσι, καὶ τὴν προσεχῇ δευτέραν, ἢ τὴν ἐπομένην πέμπτην, καὶ γράφουσι μάλιστα τοὺς φίλους των, τοὺς τε προεστώτας καὶ τοὺς προκρίτους τῶν Τούρκων, νὰ τοὺς ἐνοικιάσωσιν ἐκείνην τὴν οἰκίαν ἢ τὴν ἄλλην, καὶ

πάντοτε ἀποφεύγουσιν ὑπὸ διαφόρους προφάσεις παρεμπιπτοῦσιν ἀπροσδοκῆτων περιστάσεων οἰκιακῶν τὴν εἰσοδὸν τῶν εἰς τὴν καθέδραν, καὶ μήτε ἤρχοντο μήτε ἀπῆλπιζον τὴν ἐλευσίν των. Ἡ δὲ ἐξουσία αὐτοὺς μάλιστα προσπαθοῦσα νὰ σαγηνεύσῃ, δὲν τολμᾷ νὰ κακοποιήσῃ τοὺς εἰσελθόντας, καὶ φέρεται πρὸς αὐτοὺς πολὺ φιλοφρόνως. Ἀπὸ δὲ τὸ ἐπόμενον συμβάν γίνεται δῆλον ὅτι δὲν ἠπατῶντο οἱ Τούρκοι· ὅτε ὁ Χουρσιδ πασιᾶς ἐστράτευεν εἰς Ἰωάννινα, συμπαρέλαβε μετ' ἄλλων καὶ τὸν Τεφτερκεχαγιᾶν. Μουσταφάγαν· καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν τὸν ἀποστέλλει εἰς τὴν Πελοπόννησον. Οὗτος ἔρχεται εἰς τὰ Σάλανα, περὶ εἰς Βοστίτσαν καὶ φθάνει εἰς τὰ Καλάβρυτα· φαίνεται δὲ κομιστῆς σοβαρῶν, διαταγμάτων πρὸς τὸν τοποτηρητὴν. Οἱ προεστώτες τὸν ἔκαμαν μυστίας περιποιήσεις· τὸν παρεκάλεσαν νὰ μείνῃ καὶ τὴν ἐπιοῦσαν, διὰ νὰ τὸν συνοδεύσωσι καὶ ἐκεῖνοι ἀπερχόμενοι ὁμοῦ εἰς Τριπολιτσάν, καὶ τοὺς ὑπεσχέθη· πλὴν τὴν ἰδίαν νύκτα ἀνεχώρησε κρυφίως, καὶ ἴσως ὑπώπτευσεν ὅτι ἤθελε συλληφθῇ παρ' αὐτῶν· ἄρα καὶ ἡ δυσπιστία τούτου δὲν σημαίνει ὅτι ἐχοιμῶντο οἱ Τούρκοι. Ἐν τούτοις οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ Καλάβρυτα Τούρκοι γράφουσιν εἰς Τριπολιτσάν, ὅτι οἱ προεστώτες παρασκευάζονται εἰς πόλεμον· ὁ δὲ Ἰμπραὶμ Ἀρναούτογλους, ἑπαρχος (βοεβόδας) τῶν Καλαβρύτων, ἔκδοτος εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ εἰς τὴν κραιπάλην, καὶ καθ' ἡμέραν συνευωχούμενος μετὰ τινὰ τῶν προεστώτων, ὅστις τὸν ἀπασχόλει καὶ δὲν τὸν ἔδιδε καιρὸν νὰ συλλογισθῇ περὶ τῶν πραγμάτων, ἔγραφεν ἀγαθὰ ὑπὲρ τῶν προεστώτων, καὶ τοὺς ὑπερήπιζε συκοφαντούμενους δῆθεν διὰ φθόνον ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους Τούρκους· ἡ δὲ ἐξουσία προσεφέρετο μετὰ μεγάλην ἀνοχήν, ἐξοικονομοῦσα τὰ πράγματα, διὰ νὰ μὴ ἤθελε δώσῃ αἰτίαν εἰς τὸ νὰ ἐξαγριωθῶσι τὰ πνεύματα. Ἐν ᾧ δὲ οἱ προεστώτες συσκέπτονται περὶ τοῦ ποιητέου προσκληθέντες καὶ αὖθις, λαμβάνει ὁ Ζαῖμης ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν ἐν Τριπολιτσᾷ Γεώργιον Μπιλίδαν, διαλαμβάνουσαν νὰ μὴ ὑπάγῳσιν ἐκεῖ, διότι οἱ Τούρκοι θὰ τοὺς φονεύσωσι (1), καὶ τότε

(1) Ὁ Μπιλίδας εἶχε σχέσηιν μετὰ τοὺς Τούρκους, τοὺς θεωρουμένους ὡς τὰ παληκάρια τῆς Τριπολιτσᾶς, καὶ ἐνομιζέτο ὅλος ἰδικός των· εἶχε δὲ φιλίαν ἰδιόζουσαν μετὰ τὸν λεγόμενον Μπεκίρην τοῦ Σαράτο Χουσεῖν, καὶ ἀπὸ τούτου ἤκουσεν ὅτι ἔγραψε τὸν Ζαῖμην.

ἀποφασίζουσι σταθερῶς νὰ μὴ εἰσέλθωσιν· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ δείξωσι φανεράν ἀντίστασιν, ἐξεκίνησαν τέλος συνωδευμένοι ἀπὸ τὰ παληκάρια των Χριστιανούς τε καὶ Τούρκους, ἀπὸ τε τὸν κομιστὴν τῆς διαταγῆς τοῦ Πασιᾶ ταχυδρόμον καὶ ἀπὸ τινὰ Δερβίσην, καὶ καθ' ὁδὸν ἀπαντῶνται εἰς τὸ χωρίον Καστριὰ τῶν Καλαβρύτων τὴν 9 τοῦ μαρτίου ἀπὸ πεζοδρόμον (ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπ' αὐτῷ τούτῳ διωρισμένον), ἐκ Τριπολιτσᾶς τάχα ἐρχόμενον, καὶ κομίζοντα ἐπιστολὴν (ὑπὸ τῶν ἰδίων γεγραμμένην), σταλείσαν δὴθεν ἀπὸ φίλον των Ὁθωμανὸν ἐκ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι, δι' ἧς εἰδοποιοῦνται ὅτι θὰ φονευθῶσιν εἰσερχόμενοι· τότε δὴ τὸν μὲν ταχυδρόμον μετὰ τοῦ Δερβίση, ὡς καὶ τὰ παληκάρια των ὅσοι Ὁθωμανοὶ, ἀποπέμπουσι, λέγοντες ὅτι δὲν ὑπάγουσιν ἐκόντες εἰς τὴν σφαγὴν, ἀφ' οὗ ἔγραψαν εἰς τε τοὺς Τούρκους καὶ εἰς τοὺς προεστῶτας καὶ ἀρχιερεῖς ὅτι, δὲν ἤξευρον διατί ἤθελον ἐκεῖνοι νὰ τοὺς φονεύσωσι, καὶ ὅτι ἀπεφάσισαν ν' ἀπέλθωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, νὰ ζητήσωσιν ἀπὸ τὸν βασιλέα δικαιοσύνην. Ἐπομένως προσέφυγον εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἀγιαλαύρας, ὅπου πάλιν ἀποφασίζουσι νὰ μὴ κινηθῶσι· καὶ ἂν οἱ Τοῦρκοι ἤθελον τοὺς καταδιώξει, νὰ φύγωσιν ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου· εἰδὲ καὶ ἤθελον ἐπιχειρήσει νὰ σφάξωσι τοὺς χριστιανούς, νὰ λάβωσι καὶ αὐτοὶ τὰ ὅπλα καὶ νὰ τοὺς κηρύξωσι τὸν πόλεμον. Ἔστειλαν καὶ διὰ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν Σουλτάνον ἀναφορὰν των, δικαιολογούμενοι διότι δὲν ἀπῆλθον προσκληθέντες εἰς Τριπολιτσάν, καὶ ἐζήτουν νὰ ὑπάγωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ παριστήσωσι τὰ δίκαιά των, ἂν ἤθελον διαταχθῇ. Εἰδοποίησαν καὶ τὸν ἑπαρχον τῶν Καλαβρύτων διὰ τὸ συμβάν, καὶ τὸν παρεκάλεσαν ν' ἀναφέρῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν περὶ τῆς εὐπειθείας των καὶ περὶ τῆς πίστεώς των πρὸς τὸν βασιλέα. Ἄμα δὲ ὑποστρέψαντος τοῦ ταχυδρόμου εἰς Τριπολιτσάν, ὡς καὶ τῶν παληκαρίων των, πληροφορηθέντες οἱ Τοῦρκοι καὶ ἀπὸ τούτους καὶ ἀπὸ τὸ ἐγγραφον ἐκείνων τὰ διατρέξαντα, κατεθορυβήθησαν· οὐχ ἥττον κατεταράχθησαν οἱ τε προεστῶτες καὶ οἱ ἀρχιερεῖς· συνελθόντες δὲ εἰς ἓν καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι, καὶ συσχεψάμενοι ἐν ὑποχρίσει, εὔρον ὅτι κακότροπός τις ἠθέλησε δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ διαταράξῃ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν. Οἱ δὲ λεγόμενοι φίλοι των Ὁθωμανοὶ τοὺς ἔγραψαν ὅτι, ἡ ἐξουσία δὲν ἐφαντάσθη κἂν νὰ τοὺς φονεύ-

ση, καὶ ὅτι ἦτον ἐχθρός των ὅστις τοὺς ἔγραψε τοῦτο καὶ τοὺς ἠπάτησε· τοὺς προσεκάλουν δὲ νὰ εἰσέλθωσι, καὶ τοὺς ὑπέσχαντο ὅτι δὲν ἤθελον πάθει τίποτε. Ὑπεχρέωσαν ἐνταύτῳ τοὺς τε ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας νὰ τοὺς γράψωσι καὶ οὗτοι κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, καὶ τοὺς ἔγραψαν καὶ τοὺς ἔστειλαν τὰ γράμματα μετὸν Ἀνδρέαν Καλαμογδάρτην, τοῦ ὁποῦ οὗ υἱὸς ἔμενεν εἰς Τριπολιτσάν ὡς ὁμηρος, καὶ τὸν ὁποῖον παρήγγειλαν οἱ συνάδελφοί των νὰ τοὺς εἴπῃ καὶ διὰ ζώσης ὅτι, δὲν ὑπῆρχεν οὐδεὶς κίνδυνος θανάτου, καὶ ὅτι ὤφειλον νὰ συνεισέλθωσι καὶ ἐκεῖνοι, διὰ νὰ συντελέσωσι καὶ ἐκ μέρους των εἰς τὸ ν' ἀποσκεδασθῶσι τῶν Τούρκων οἱ φόβοι καὶ αἱ ὑπόνοιαι. Ἀλλὰ καὶ ἠλπιζον ὅτι ἤθελον ἀποσκεδασθῇ, διότι τῷ ὄντι ἤρχισαν οἱ πολλοὶ νὰ λέγωσιν, ἀφ' οὗ εἶδον εἰσερχομένους τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας, καὶ μάλιστα τὸν υἱὸν καὶ ἀνεψιὸν τοῦ Μαυρομυτῆ, ὅτι δὲν ὑπῆρχε τίποτε ἐναντίον των. Ἠλπιζον δὲ, ἀφ' οὗ ἤθελον συνειστέλλει καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες, καὶ ἀφαιρεθῇ πᾶσα ὑπόνοια ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῶν Τούρκων, νὰ λάβωσι τὴν ἄδειαν, νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας νὰ ἐορτάσωσι τὸ Πάσχα, καὶ τότε νὰ συνεννοηθῶσι, καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ὁδηγούμενοι, νὰ κινηθῶσιν ἢ ὅχι εἰς ἐπανάστασιν.

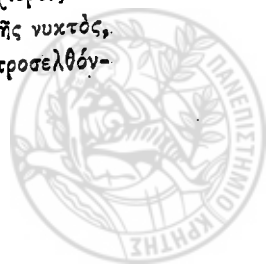
Ἐν τούτοις λαμβάνουσιν οἱ ἐν τῇ Ἀγιαλαύρᾳ ἀπὸ τὸν Κανέλον Δελιγιάννην ἐπιστολὴν, ὅστις τοὺς λέγει νὰ μὴ κάμωσιν ἐπαναστατικὸν κίνημα, διότι ἀπολλύεται οἱ εἰσελθόντες εἰς Τριπολιτσάν· καὶ οὗτος δὲ ὡς καὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ οἰκείους των δὲν ἤθελον νὰ γενῇ ἐπανάστασις, διότι ἐφοβοῦντο μὴ σφάξωσιν οἱ Τούρκοι καὶ ἐκεῖνους καὶ ὅλους τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους χριστιανούς. Καὶ τινες ἔστειλαν τὸν ἀρχιμανδρίτην Παπαγιάννην εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὴν ἐφορείαν, διὰ νὰ λάβωσι πληροφορίας περὶ τοῦ πολέμου τῆς Ρωσσίας καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ ποιητέου· ἀλλὰ δὲν θὰ εὔρει πλέον ἐκεῖ ἐφορείαν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Καλαμογδάρτου εἰς Ἀγιαλαύραν, ἠύξησαν ἐπὶ πλέον οἱ φόβοι καὶ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐκεῖνοι φέρονται μὲν πρὸς τούτους φιλοφρονητικῶς πάντοτε, ἀλλ' ἤρχισαν νὰ ἐπιτηρῶσι καὶ νὰ παραφυλάττωσι νυχθημερὸν μὴ δραπετεύσωσιν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προεστῶτες, καὶ νὰ παρατηρῶσι τὰ κινήματα τῶν λοιπῶν χριστιανῶν. Ὁ Καλαμογδάρτης ἐν ἀγνοίᾳ τῶν τῆς ἐταιρείας ἐπρο-

σπάθησε νὰ τοὺς πείσῃ νὰ συνέλθωσι καὶ ἐκεῖνοι, καὶ τέλος ἐπιστρέφει μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας ἄπρακτος, καὶ φέρων προφορικὰς τε καὶ ἐγγράφους ἀπαντήσεις ἀπὸ αὐτοὺς ἀπολογουμένους ὅτι, δὲν ἠδύναντο νὰ πείσωσιν ἑαυτοὺς ὅτι εἶναι ἠσφαλισμένοι εἰμὴ ὅταν λάβωσιν ἰδιαιτέρας ἐπιστολάς ἀπὸ τε τὴν διοίκησιν καὶ τοὺς προκρίτους Ὀθωμανοὺς ἐπὶ ἐνόρκῳ ὑποσχέσει ὅτι δὲν ὑπάρχει κίνδυνος διὰ τὴν ζωὴν των.

Ἀφ' οὗ ὁ Καλαμογδάτης ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Ἀγιαλαύραν, ὁ Νικόλαος Ταμπακόπουλος, τὸν δανειστὴν ἐπαγγελλόμενος εἰς Τριπολιτσάν, ἔχων νὰ λαμβάνῃ ἀρκετὰ χρήματα ἀπὸ τὸν ἐπαρχον Ἀρναούτογλου, ἐνοικιαστὴν καὶ τῶν προσόδων τῆς ἐπαρχίας, δι' ἃς ὁ ἀδελφός του Γ. Ταμπακόπουλος, ἔμπορος, εἶχε δώσει ἐγγύησιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καθὼς καὶ ἀρκετὰ δάνεια ἀπὸ τοὺς προεστώτας καὶ ἄλλους Καλαβρυτινοὺς καὶ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν, εὐρίσκετο ὁμοῦ μὲ τὸν ἐπαρχον εἰς Καλάβρυτα. Ἀφ' οὗ δὲ ἔλαβεν οὐκ ὀλίγα, θεωρῶν τὴν ἀνωμαλίαν τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἐταῖρος, ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρήσῃ ἐκεῖθεν εἰς τὰ ἴδια, καὶ τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ ἀναχωρεῖ ὁμοῦ μὲ τὸν πιστόν του Σεῖδῃν Λαλιώτην, τὸν ὁποῖον εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του μ' ὀλίγους στρατιώτας Τούρκους. Ἀλλ' εἰς τὴν Χελονοσπηλιάν, κατὰ τὰς Κατσάνας, ἐνεδρεύοντες οἱ Χονδρογιανναῖοι, κτυπῶσι τὸν προπορευόμενον ὑπηρέτην μὲ τὰ φορητὰ ζῶα, καὶ λαφυραγωγοῦσιν ὅσα εὗρον χρήματα καὶ πράγματα. Ὁ Ταμπακόπουλος μὲ τὸν Σεῖδῃν παρηκολούθουν μακρόθεν· ὅθεν τότε παραλλάξαντες ὁδὸν, καὶ μὴ φανέντες διὰ τὸ δασῶδες τοῦ τόπου, ἔφυγον εἰς τὸν Φενεόν, ὅθεν συνοδεύονται μὲ δύναμιν ὀπλοφόρων καὶ ἀπέρχονται εἰς τὰ ἴδια. Ἡ πρᾶξις αὕτη κατ' ἄλλους μὲν ἔτεινεν εἰς τὸ νὰ φονευθῶσιν ὁ Σεῖδῃς μὲ τοὺς Τούρκους του· κατ' ἄλλους δὲ εἰς τὸ νὰ διαρπαγῶσιν ὅσα ἔφερεν ὁ Ταμπακόπουλος χρήματα καὶ δανειστικὰ ἐγγράφα, ἐνεργηθεῖσα παρὰ τῶν ὀφειλετῶν αὐτοῦ. Ἐν τοσούτῳ οἱ Τούρκοι ἔγραψαν πρὸς τοὺς προεστώτας καὶ ἀρχιερεῖς εἰς Ἀγιαλαύραν ὅπως ἤθελον οὗτοι, καὶ ἀπέστειλαν τὰς ἐπιστολάς των διὰ τοῦ Κυριακοῦ, ὅστις μόλις ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον Δάραν, ἤκουσε τὰ γενόμενα εἰς τὴν Χελονοσπηλιάν, καὶ δειλιάσαντος τοῦ ταχυδρόμου, ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι ἐπίσης, καὶ διηγήθησαν τὰ ὅσα ἔμαθον·

καὶ ἐκ τούτων εἰς μὲν τὰς κεφαλὰς τῶν Τούρκων ἐγεννήθησαν ἀμφιβολίαι, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ δι´σχυρίζωνται, ὑπερασπίζοντες ἑαυτοὺς ὅτι, τὰ τοιαῦτα εἶναι πράξεις ληστῶν καὶ ὄχι ἀποστατῶν, διότι οἱ ἀποστᾶται δὲν ἤθελον κτυπήσει τὸν ὁμογενὴ Ταμπακόπουλον. Ταύτοχρόνως ἐφθασαν καὶ οἱ Τούρκοι τοῦ Σεῖδῃ εἰς Τριπολιτσάν, οἷτινες ἐβεβχίονον ὅτι, οἱ λησταὶ Χονδρογιανναῖοι τοὺς ἐκτύπησαν, οἱ ὅποιοι διετέλουν ὑπὸ τὴν ἐπιβροὴν τοῦ Ζαίμη. Οἱ δὲ προσφυγόντες εἰς τὴν Ἀγιαλαύραν ἔστειλαν τετρακοσίους Ἑλληνας στρατιώτας, ὅσους εἶχον ἤδη συναγάγει περὶ αὐτοὺς, εἰς Καλαβρυτα, ὅθεν παρέλαβον τὰς οἰκογενεῖας τῶν προεστώτων καὶ ἄλλων τινῶν, καὶ τὰς ἐξησφάλισαν εἰς τὸ Μεγασπήλαιον· ἀλλ' ἐπροξένησαν τρόμον εἰς τοὺς Τούρκους, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἐντόπιοι μὲ τὰς οἰκογενεῖας τῶν ἐκλείσθησαν εἰς τρεῖς πύργους, δ' δ' ἐπαρχος μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀναχωρεῖ τὴν 17 εἰς Τριπολιτσάν, διὰ ν' ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὰ γεγόμενα· ἀλλ' εἰς τὸ μέρος τοῦ ἁγίου Νικολάου, εἰς τοὺς πολέμους λεγόμενον διὰ τὸ στενὸν καὶ τὴν δυσχωρίαν αὐτοῦ, προσβάλλεται ἀπὸ ἐνόπλους, καὶ στρέψας τὰ νῶτα, δὲν σώζεται εἰμὴ διὰ τῆς ταχυτήτος τῶν ἵππων του· ἐκλείσθη δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τοὺς πύργους τῶν Καλαβρύτων. Οἱ δ' ἐν Τριπολιτσᾷ Τούρκοι ἀμφιταλαντεύονται, καὶ πάλιν κατὰ προτροπὴν τῶν προεστώτων καὶ ἀρχιερέων σέλλουσιν εἰς Ἀγιαλαύραν τὸν ἐκ Μοθώνης Γεωργακόπουλον, ὡς τολμηρότερον, μὲ τὰ αὐτὰ ἔγγραφα· ἀλλὰ καὶ οὗτος μόλις ἐφθασε τρεῖς ὥρας ἀπὸ Τριπολιτσᾶς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Μπιλάλη λεγόμενον τὴν 20 τοῦ ἰδίου, καὶ μαθὼν ὅτι οἱ ἀποστᾶται ἐκτύπησαν τὸν ἐπαρχον Ἀρναούτογλοῦν καὶ τὸν ἐφόνευσαν μὲ δεκαεπτὰ Τούρκους, ὑπέστρεψεν ὁμοῦ μὲ τὸν ταχυδρόμον ἑντρομος, καὶ ἀμφοτέροι διηγῆθησαν τὰ ὅσα ἤκουσαν. Τότε ἡ ἐξουσία συγκαλέσασα ὅλους τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας, τοὺς περιώρισεν εἰς τινὰ θάλαμον εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Πασιᾶ. Ἐν τούτοις ἐφθασαν ἄλλαι εἰδήσεις ὅτι ὁ ἐπαρχος τῶν Καλαβρύτων δὲν ἐφρονεύθη, ἀλλὰ συνελήφθη διότι διεδόθη τάχα εἰς τοὺς Χριστιανούς ὅτι ἐκακοποιήθησαν οἱ συνελθόντες εἰς Τριπολιτσάν ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτες. Ὅθεν οἱ Τούρκοι συσχεψάμενοι δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἀνέλαβον τὸ πρῶτ' τὸ προσωπεῖον τῆς ἡπιότητος, καὶ προσελθόν-

τες οἱ ἐπιστημότεροι πρὸς τοὺς περιορισθέντας, ἐδικαιολογήθησαν τρόπον τινὰ ὅτι δὲν τοὺς περιώρισαν πρὸς τιμωρίαν, ἀλλὰ διὰ τὰ τοὺς προφυλάξωσιν ἀπὸ τὰ ἐνδεχόμενα ἐκ μέρους τοῦ ὄχλου. Τοὺς ὑπεχρέωσαν δὲ νὰ γράψωσι πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Ἀχαΐαν καὶ ἀλαχου, ὅτι δὲν ἐπαθον τίποτε ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὅτι μάλιστα ἀπολαύουσι πολλὴν εὐμένειαν καὶ φιλοφροσύνην. Τὰ δ' ἔγγραφα ταῦτα ὁμοῦ μὲ τὰ προλαβόντα ἀπέστειλαν αὐθις μὲ τὸν Γεωργακόπουλον, ὅστις ἀναχωρήσας ἀπὸ Τριπολιτᾶν, δὲν ὑπέστρεψε πλέον. Ἐκ τούτου οἱ Τούρκοι ἐβεβαιώθησαν διὰ τὴν συνωμοσίαν τῶν χριστιανῶν ἐναντίον των. Οἱ δ' ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτες ἐκινδύνευον πλέον καὶ μ' ὅλον τοῦτο τὴν αὐτὴν ἀταραξίαν ἐπιδεικνύοντες, ἐπρόβαλον εἰς τοὺς κρατοῦντας ἀντικατάστασιν τῶν ἀρχιερέων Π. Πατρῶν καὶ Κερνίκης ἐπὶ προσφορᾷ ἑκατὸν χιλιάδων γροσίων καὶ καθαίρεσιν αὐτῶν, ὡς αἰτίων ᾔθθεν τῶν γινομένων κακουργημάτων. Ἐστάλησαν δὲ γράμματα πρὸς τινὰς τῶν κατοίκων Βοστίτης καὶ Καλαβρύτων ὑπὸ φίλων των Ὀθωμανῶν, ὑποσχομένων νὰ τοὺς προαγάγωσιν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ προεστῶτος, ἐὰν προσπαθήσωσι νὰ ματαιώσωσι τὰ κινήματα τῶν ἀποστατῶν. Ἐγείναν δὲ γράμματα περὶ τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ἀρχιερέων πρὸς τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρὸς τὸν διερμηνέα τῆς Ὀθ. Πύλης ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, τοὺς προκρίτους Τούρκους, τοὺς τε ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας, καὶ πρὸς τὸν Χουρσιδ πασιᾶν εἰς Ἰωάννινα, διὰ νὰ ἀναφέρῃ καὶ αὐτὸς συμφώνως τὰ δέοντα εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐστάλησαν· ἀλλ' εἰς τὸν ἰσθμὸν συνελήφθησαν καὶ οἱ ταχυδρόμοι καὶ τὰ ἔγγραφα ὑπὸ τῶν Ελλήνων.

Μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Ἀγιαλαύραν καὶ ἀπεσύρθησαν ὁ μὲν Π. Πατρῶν μὲ τὸν Κερνίτσης καὶ μὲ τὸν Ἄνδρ. Ζαΐμην εἰς τὸν Ἀγιοβλάσην, ὁ δ' Ἄσημ. Ζαΐμης καὶ Ἄσημ. Φωτήλας εἰς Κερπινὴν, ὁ δὲ Σ. Χαραλάμπης καὶ Σ. Θεοχαρόπουλος εἰς Ζαρούχλαν, ὁ δὲ Ἄνδρ. Λόντος εἰς Διαικοπτόν. Ἀλλ' ἐνῶ οἱ κατὰ τὴν Ἀχαΐαν ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτες συνέρχονται εἰς Βοστίτσαν, καὶ σκέπτονται περὶ τῶν πραγμάτων ἐδηγούμενοι ἀπὸ τὴν φρόνησιν, καὶ ἀποφασίζουσιν ἀναβολὴν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ἀποφάσεως ταύτης συνέρχονται ἄλλοι ἀρχιερεῖς τε καὶ προεστῶτες εἰς Τριπολιτᾶν, καὶ προσπαθοῦσι νὰ καθησυχάσωσι τὰ πνεύματα

καὶ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Χριστιανῶν, μὴ λαθόντες ὅτι εἰσερχόμενοι ἐκτιθεῖσι τὴν ζωὴν των εἰς προφανῇ κίνδυνον, ἐφ' ᾧ καὶ τινες ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὸν θάνατον, καὶ ἐξομολογηθέντες μετέλαβον τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ὁ Κολοκοτρώνης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, οἱ ὅποιοι δὲν ἦλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον εἰμὴ διὰ νὰ κινήσωσι τὴν ἐπανάστασιν τὴν 25 μαρτίου, ὡς ἡμέραν προσδιωρισμένην νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα ἀπανταχοῦ οἱ Ἕλληνες, εἶναι ἤδη ἑτοιμοὶ νὰ ρίψωσι τὸν κῦβον, συλλογισζόμενοι ὅτι, μεθ' ὅλου τοῦ ἔθνους μαχόμενοι, θὰ καταστρέψωσι τοὺς Τούρκους, τοὺς ὁποίους καὶ πολὺ φοβερώτερους ὄντας κατεπολέμησαν πάντοτε μ' ὀλίγους ἀνθρώπους καὶ τοὺς κατετρόμαξαν. Ὅθεν καὶ ὁ γέρον Ἀσημ. Φωτίλας, πνέων τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος, πείθει τὸν Ἀσημ. Ζαΐμην νὰ κινήθωσιν εἰς ἐπανάστασιν, διότι ὁ Κολοκοτρώνης θὰ κινηθῇ ἀπὸ τὴν Μάνην ἀφεύκτως, ἐν ᾧ εἰς τὴν ἐπανάστασιν τὸν ὑποδεικνύει καὶ τὴν ἀποσβέσιν τοῦ χρέους του.

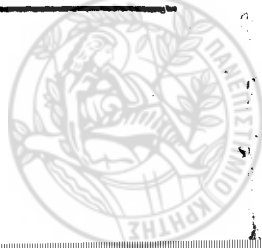

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὁ Ὑψηλάντης εἰς Κισσινόφ. — Ὁ αὐθέντης Μ. Σούτζος θυσιάζει τὰ πάντα εἰς τὴν πατρίδα. — Θάνατος τοῦ Ἀριστείδου Πώπ. — Αποβίωσις τοῦ αὐθέντου Ἀλεξ. Σούτσου, καὶ ἀναγόμενσις τοῦ Σκαρλάτου Καλλιμάχη. — Ὁ Θ. Βλαδιμηρέσκος ἀποστατεῖ κατὰ τῶν ἀρχόντων τοῦ Βουκαρεστίου, λαβὼν ὁδηγίαν ἀπὸ τῶν Γ. Ὀλύμπιον. — Στέλλει ἀναφορὰν πρὸς τὸν Σουλτάνον. — Ἐδ συμβούλιον τοῦ τόπου τὸν καταδιώκει. — Ὁ Βλαδιμηρέσκος ὑπερισχέει. — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς τὸ Γιάσιον. — Ὁ Καραβιδᾶς φρονεῖ τοὺς Τούρκους εἰς Γαλάτσι. — Ὁ Ὑψηλάντης διακηρύττει τὴν ἐπανάστασιν. — Ἐνοχοποιεῖ τὴν Ῥωσσίαν. — Κινεῖται εἰς τὴν Βλαχίαν. — Συσταίνει τὸν ἑσπερὸν λόχον. — Ὁ Βλαδιμηρέσκος φανερόρει τὸν σκοπὸν τοῦ κινήματός του. — Αποσκιρτᾷ ἀπὸ τῶν Ὑψηλάντην καὶ συνενοεῖται μὲ τοὺς Τούρκους. — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς Βουκουρέστιον. — Αποσκιρτᾷ ὁ Σάββας. — Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος καταδικάζει τὸ κίνημα τοῦ Ὑψηλάντου. — Ὁ Σουλτάνος φρονάττει κατὰ τοῦ Ἑλλ. ἔθνους. — Προστάζει τὸν Πατριάρχην καὶ ἀφορίζει τοὺς ἀποστάτας. — Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων τοὺς καταρῶνται. — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς Τεργόβιστ. — Προφυλακτικὰ μέτρα τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀφοπλισμὸς τῶν Χριστιανῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

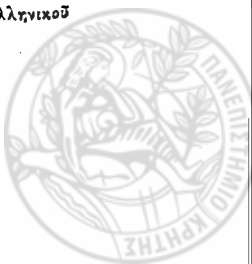
Ἐν ᾧ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος ἐνθουσιάζει τοὺς Πελοποννησίους κατὰ τῆς τυραννίας, ὁ Ὑψηλάντης διατρίβων ἤδη εἰς Κισσινόφ, προπαρασκευάζεται νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Μολδαβοβλαχίαν, καὶ νὰ κηρύξῃ κατ' αὐτῆς τὸν πόλεμον. Εἰς τὴν Μολδαυίαν ἤγεμόνευεν ἐσχάτως ὁ Μιχαὴλ Σούτσος· ὁ δὲ Ἰάκωβος Ρίζος ὁ Νερούλος ἦτο πρωθυπουργός του. Κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1820 ἀπέστειλε πρὸς τοῦτον ὁ Ὑψηλάντης ἐκ Πετροπόλεως τὸν Ἀντ. Τσουνην (1), ἐταῖρον, καὶ τὸν ἔγραψεν ὅτι ἐμελλε νὰ κατέλθῃ εἰς

(1) Καταγόμενον ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα τῆς Πελοποννήσου.

Βεσσαραβίαν, καὶ ἤθελε νὰ λάβῃ ἐν δέοντι συνέντευξιν μετ' αὐτὸν καὶ νὰ τὴν κοινοποιήσῃ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν γράψῃ περὶ τῆς πατρίδος. Κατὰ φθίνοντα τὸν ὀκτώβριον τὸν ἐντάμωσεν εἰς τὸ κατὰ τὸν Προὔτον λοιμοκαθαρτήριον τῆς Μολδαυίας, καὶ τὸν διεκοίνωσεν ὅτι ἔμελλε νὰ κατέλθῃ μετ' ὀλίγον διὰ τοῦ Τριεστίου εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος· εἶπε δηλονότι καὶ τὸν Ῥίζον ὅτι καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον· καὶ ὁμῶς ἐνήργει διὰ ν' ἀρχίσῃ τὴν ἐπανάστασιν ἀπὸ τὴν Μολδαυίαν. Ὁ ἡγεμὼν ἐπληροφορήθη τότε τὰ διατρέχοντα, καὶ ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ ἀξίωμα του, τὰ πλούτη του καὶ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του. Οἱ προὔχοντες τῆς Μολδαυίας διὰ τὴν ἀθυρογλωττίαν ἐταίρων τινῶν ἔλαβον γνῶσιν τῆς προκειμένης ἐπαναστάσεως, καὶ ἐτυμπέραναν ὅτι ἐνηργεῖτο ἤδη μυστηριῶδές τι βῶσσικὸν σχέδιον, καὶ ἤλπισαν ὅτι μετ' ὀλίγον ἤθελον ἔχει ἄλλον κυριάρχην καὶ ἄλλην κυβέρνησιν. Ὁ Σάββας ὑπέσχετο νὰ ἐγείρῃ τὴν Βουλγαρίαν εἰς τὰ ὅπλα. Φθίνοντος δὲ τοῦ Δεκεμβρίου ὁ Ἀριστείδης Πῶπ στέλλεται ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην νὰ κινήσῃ τὴν Σερβίαν εἰς ἐπανάστασιν, ὅτε οἱ προὔχοντες ἦσαν δυσηρεστημένοι ἀπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου καὶ ἔτοιμοι νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα, ἂν ἐπαρουσιάζετο ἀρμοδία περίστασις· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν διαπλέων τὸν Δούναβιν, πλησίον τοῦ Βελιγρατίου πρὸς τὴν νῆσον Ἀδαΐκιεμπὶρ συλλαμβάνεται ἀπὸ τὴν τουρκικὴν φρουρὰν ὡς κατὰσκοπος, βασανίζεται καὶ θανατώνεται ἐπὶ τῆς νήσου ἐκείνης. Εἰς δὲ τὴν Βλαχίαν οἱ ἐταῖροι διοργανίζουσι τὰ πράγματα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ εὕρῃ ὁ Ὑψηλάντης· ἔτοιμα τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν συντείνοντα. Τὴν 18 Ἰανουαρίου τοῦ 1821 ἀποθνήσκει ὁ ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Σουτσο (1), καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνηγορεύθη ἡγεμὼν ὁ Σκαρλάτος Καλλιμάχης. Τὴν 17, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἔπνεε τὰ λείψθια, ἐξέρχεται ὁ Θεόδωρος Βλαδιμηρέσκος, αὐτόχθων Βλάχος ἀπὸ τὸ Βουκαρέστιον, κινεῖται πρὸς τὰ

(1) Ἐρρίθη δὲ ὅτι τὸν ἐφαρμάκυσαν οἱ ἐταῖροι διὰ τοῦ ἰδιαίτερου ἱεροῦ τοῦ Κωνσταντινάκη· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχεται ἀληθείας· ἀπέθανεν ἀπὸ ἐρυσίπελας. Ἦτον ἄνθρωπος μὲ πολλὴν νοῦν· ἐγνώριζε τὸ μυστήριον, ἀλλ' ὑπεκρίνετο ὅτι δὲν ἤξευρε τίποτε· ἤθελε δὲ προσινεχθῇ κατὰ τὰς περιστάσεις, ἀλλ' ἔχι ποτε ἐκταξίως τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος.

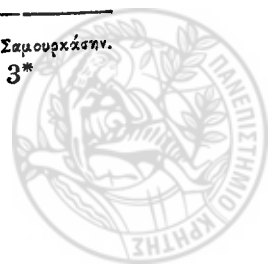

κατὰ τὴν μικρὰν Βλαχίαν χωρία, καὶ κηρύσσεται ἐναντίον τῶν ἀρχόντων τοῦ τόπου. Αὐτὸς εἶχεν ὑπηρετήσει εἰς τὸν τελευταῖον τῶν Ῥώσων κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, καὶ ἐτιμήθη μὲ βαθμὸν καὶ μὲ τὸν σταυρὸν τοῦ ἀγίου Βλαδιμήρου· τότε τὸν ἐγνώρισεν ὁ Γεώργιος Ὁλύμπιος· συστηθέντα δὲ εἰς τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ ἐφορείαν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Σαμουρκάση (1), ὡς ἱκανὸν νὰ ἐγείρῃ τὸν λαὸν εἰς τὰ ὄπλα, ὁ ῥηθεὶς Ὁλύμπιος, ἀρχηγὸς ἑνὸς σώματος συγκειμένου ἐξ Ἑπειρωτῶν, Μακεδόνων καὶ Σέρβων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τόπου, τὸν ἐμήτηεν εἰς τὴν ἐταιρείαν, τὸν ὑπεσχέθη νὰ τὸν καταστήσῃ διὰ τῆς ἀρχῆς ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας, τὸν παρέδωκεν εἴκοσι καὶ πέντε στρατιώτας ὑπὸ τοὺς Σέρβους ἀξιωματικούς Μακεδόνην καὶ Ἰώβαν, καὶ τὸν ἔδωκε σχέδιον περὶ τῶν πρακτέων. Ὅθεν ἐπὶ κεφαλῇς τούτων καὶ τῶν προδιατεθειμένων νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι, προσεκάλεσεν ὁ Βλαδιμηρέσκος τὸν λαὸν εἰς τὰ ὄπλα, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσι διθὲν ἀπὸ τὰς ἀδικίας καὶ καταχρήσεις τῶν τε ξένων καὶ τῶν ἐντοπίων ἀρχόντων, καὶ νὰ ζήτωσι πιστοὶ ὑπῆκοι τοῦ Σουλτάνου, τὸν ὁποῖον ὠνόμαζε τοποτηρητὴν τοῦ Θεοῦ. Ὑπέσχετο δὲ ἀτέλειαν τῶν φόρων, κατάργησιν τῶν ἀγγαριῶν, καὶ ἀξιώματα πρὸς ὅσους ἤθελον τὸν ἀκολουθήσει, καὶ τιμὰς, καὶ ὑπουργήματα, καὶ τὴν διανομὴν τῶν περιουσιῶν καὶ ἰδιοκτησιῶν τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐπομένως ὁ λαὸς ἀφηνιάζει, καὶ πλῆθος πανδούρων τρέχουσι πανταχόθεν καὶ κατατάττονται ὑπὸ τὰς σημαίας του. Ὡχύρωσε δὲ μὲ τροφὰς καὶ πολεμεφόδια τὸ μοναστήριον Τισμάνας καὶ ἄλλα, διορίσας καὶ φρουράς, διὰ νὰ εὔρῃ εἰς αὐτὰ χρείας τυχοῦσης καταφύγιον. Διὰ νὰ ἐπικυρώσῃ δὲ τὰ ὅσα ἐκήρυτε, καὶ νὰ καλύψῃ τὸν σκοπὸν τοῦ κινήματός του, στέλλει ἀναφορὰν πρὸς τὸν Σουλτάνον ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, διαλαμβάνουσαν ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ γνωστοποιήσωσι τὰ δεινὰ των εἰς τὸ ὕψος του, ἐδιάσθησαν ἀπελπισθέντες νὰ ἐγερθῶσι κατὰ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Ἐπομένως προσπίπτοντες εἰς τὸ ἑλεός του ὡς πιστοὶ ῥεαγιάδες, ἐξαιτοῦνται δικαιοσύνην καὶ παρακαλοῦσι νὰ σταλῇ ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως Ὁθωμανός, νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν πραγμάτων, καὶ νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὰ δεινὰ ὡς ὄντας

(1) Οὗτος ἦτο καὶ μέλος τοῦ λεγομένου Διβανίου ἤτοι τοῦ συμβουλίου τοῦ τόπου.

ἤδη καὶ ἐσομένους εἰς τὸν αἰῶνα πιστοὺς καὶ ὑποτελεῖς, καὶ ἐτοίμους
 ν' ἀποδίδωσι τὸ νόμιμον δικαίωμα τῆς βασιλείας. Ὁ Σουλτάνος δὲν
 ἀπήντησεν εἰς τὴν ἀναφορὰν τῶν· διέταξε δὲ τὸν νέον ἡγεμόνα νὰ
 λάβῃ μέτρα ἥπια, διὰ νὰ καταπαύσῃ τὰς ταραχὰς, καὶ, εἰ δέον,
 νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἐκτελεστικὴν δύναμιν τοῦ τόπου, μὴ θέλων
 νὰ στείλῃ τουρκικὰ στρατεύματα, διὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς
 τὴν Ῥωσσίαν νὰ ἐπέμβῃ εἰς ἐκείνας τὰς ἔριδας. Τὸ συμβούλιον
 τοῦ τόπου, τὸ ὁποῖον δίδυμε τὰ πράγματα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ
 Σούτσου καὶ ἀπόντος τοῦ Καλλιμάχη, ἔστειλε κατὰ τοῦ Βλαδι-
 μηρέσκου τὸν Γ. Ὀλύπιον, τὸν Ἰω. Φαρμάκην, τὸν Πρόδανον, τὸν
 Γέντσην καὶ ἄλλους μὲ πεντακοσίους στρατιώτας, καὶ πρὸς τού-
 τοις τὸν Κωνσ. Σαμουρκάσην, οἱ ὁποῖοι σύμφωνοι μ' ἐκείνον, ἀντὶ
 νὰ τὸν καταδιώξωσι, θὰ τὸν βοηθήσωσι μάλιστα κρυφίως· ὁ δὲ
 Σαμουρκάσης θὰ προσπαθῇ τάχα γράφων καὶ συμβουλευὼν νὰ
 τὸν φέρῃ εἰς τὴν ὑποταγὴν. Ὁ Καλλιμάχης διαμενὼν εἰς Κων-
 σταντινουπόλιν, ἔστειλε τοποτηρητὰς του (1) εἰς Βουκουρέστιον νὰ
 διοικήσωσι προσωρινῶς τὴν Βλαχίαν, καὶ οὗτοι ἐφθασαν τὴν 26
 φεβρουαρίου. Τότε ὑπέστρεψεν ὁ Σαμουρκάσης ἀπὸ τὴν ἐκστρα-
 τείαν, τοὺς παρέστησεν ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ τίποτε κατὰ
 τοῦ Βλαδιμηρέσκου, διότι ὁ λαὸς εἶναι μὲ αὐτόν· καὶ τοὺς καθυ-
 πέβαλεν ὅσα γράμματα τὸν ἔγραψε καὶ τὰ ἐπόμενα προβλήματα
 του· α'. νὰ μεσιτεύσωσιν οἱ τοποτηρηταὶ εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Πύ-
 λην ὥστε ἡγεμόνες νὰ διορίζωνται αὐτόχθονες Βλάχοι τοῦ λοιποῦ·
 β'. νὰ διορισθῶσι δώδεκα χιλιάδες στρατοῦ διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ
 ἀσφάλειαν τοῦ τόπου· γ'. νὰ προσδιορισθῇ ὁ φόρος δι' ἑπταετίαν καὶ
 εἰς τὸ μεταξὺ νὰ μὴ γενῇ καμμία προσθήκη· δ'. νὰ χαρισθῇ τριε-
 τὴς ἀτέλεια εἰς τὸν λαόν, καὶ ε. νὰ δοθῶσιν εἰς αὐτόν πεντακό-
 σιαι χιλιάδες γροσίων, καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα νὰ χορηγῶνται τὰ
 ἀναγκαῖα διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ στρατοῦ. Καὶ οἱ μὲν τοποτηρηταὶ
 ἀνηνέχθησαν πρὸς τὸν Καλλιμάχην καὶ τὸν παρέστησαν τὴν κα-
 τάστασιν τῶν πραγμάτων. Ὁ δὲ Βλαδιμηρέσκος ἠπείλει νὰ εἰσ-
 βάλῃ εἰς Βουκουρέστιον, ὅτε καὶ οἱ πλείότεροι τῶν στρατιωτῶν
 τῆς ἡγεμονείας ἠυτομόλησαν εἰς ἐκεῖνον.

(1) Τὸν Κωνσταντῖνον Νέγγρην, τὸν Στέφανον Βογορίδην καὶ τὸν Ἰω. Σαμουρκάσην.

Ὁ Ὑψηλάντης ἐν τοσούτῳ ἐκήρυξε τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὴν Μολδαυίαν. Δὲν περιέμενε τὴν 25 μαρτίου, διότι, ὡς λέγεται, ἐβιάσθη νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ ῥωσικὰ σύνορα, εἰδοποιηθεὶς ἀπὸ φίλον του ἐκ Πετροπόλεως ὅτι ἐμελλε νὰ κρατηθῇ· ἐβιάσθη καὶ ἀπὸ τὸ συμβάν εἰς τὸν Ἀριστείδην δυστύχημα, σπεύτας νὰ προλάβῃ τὰ ἐξ αὐτοῦ ἐνδεχόμενα, ὅτε συνήγεται ὅτι εἶχον μεσολαβηθῇ τὰ ἔγγραφα του καὶ ἀνεκαλύφθησαν τὰ τῆς ἀποστολῆς του εἰς τὴν Σερβίαν· τέλος ἐβιάσθη ἀπὸ τὸ κίνημα τοῦ Βλαδιμηρέσκου ἐπελπίζον τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὰ πολεμικά του σχέδια· καὶ τὴν νύκτα τῆς 21 πρὸς τὴν 22 φεβρουαρίου ἀναχωρήσας ἀπὸ Κισσινώφ, φθάνει τὸ πρωτὶ εἰς Σκουλένι, διαβαίνει τὸν Προῦτον, ἔρχεται τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ Γιάσι, παρουσιάζεται ἐνδεδυμένος τὴν ἐνεργείαν εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Ῥωσσίας στρατιωτικὴν στολὴν του, καὶ ὑποδέχεται κάλλιστα παρὰ τοῦ ἡγεμόνος. Τὴν 21 ἐκινήθη πρῶτος ὁ Βασίλειος Καραβιάς εἰς τὸ Γαλάτσι, ὁρμήσας κατὰ τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων Τούρκων τῆς φρουρᾶς, ἐν οἷς καὶ τινες ἔμποροι, τοὺς ὁποίους καὶ ἐφόνευσεν ὅλους, ἕως ἑκατὸν ἐξήντα, ὁμοῦ καὶ τὸν ἀρχηγόν των Τοπουτζοτῆν λεγόμενον· ἔκαυσε δὲ τινὰς οἰκίας καὶ ἐκυρίευσεν ἑνδεκα τουρκικὰ πλοῖα εὐρεθέντα εἰς τὸν λιμένα ἐκεῖνον. Ὁ Ὑψηλάντης ἦτον εἰς τοῦ Ρίζου ὁμοῦ μὲ τὸν ἡγεμόνα, ὅτε ἔλαβε τὴν εἶδησιν τῆς ἐχθροπραξίας ἐκείνης, καὶ παρευθὺς ἐλήφθησαν μέτρα νὰ μὴ φονευθῶσιν ἕως ἐξήντα Τούρκοι, εὑρισκόμενοι εἰς Γιάσι, ἀλλὰ νὰ φυλαχθῶσιν, ὡς καὶ ἐφυλάχθησαν, εἰς μοναστήρια. Τὴν 23 διακηρύττει πρὸς τοὺς Μολδαβοὺς, ὅτι ὕψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάτεως οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ ἀπέρχεται εἰς τὴν Ἑλλάδα· τοὺς ὑπόσχεται δὲ ὅλην τὴν ἀσφάλειαν ἐκ μέρους του καὶ ἐκ μέρους τοῦ στρατοῦ, τοὺς βεβαιώνει ὅτι, ἂν τολμήσωσιν οἱ Τούρκοι νὰ πατήσωσι τῆς Μολδαυίας τὸ ἔδαφος, θὰ τιμωρηθῶσι, καὶ ἐπικυρόνει τὸν Σουτσον εἰς τὴν ἡγεμονείαν. Διακηρύττει καὶ πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Μολδαυίαν Ἕλληνας, καὶ τοὺς προσκαλεῖ νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα διὰ νὰ ὑπερασπίσωσι τὰ δίκαιά των, καὶ τὴν 24 ἐκδίδει τὴν ἐπομένην διακήρυξιν.

«Ἄνδρες Ἕλληνες! Σηκωθῆτε, σηκωθῆτε διὰ τὴν θρησκείαν καὶ διὰ τὴν πατρίδα· ἡ ὥρα πλέον ἔφθασε. Πρὸ πολλοῦ ἤδη τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης πολεμοῦν διὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἐλευθε-

»ρίαν των, καὶ μᾶς πρᾶξινοῦσι νὰ τὰ μιμηθῶμεν, καὶ εὐθὺς
 »ἂφ' οὗ ἐλευθερόνονται, προσπαθοῦν μὲ πολλὴν δραστηριότητα
 »νὰ στερεώσουν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἐπομένως δι' αὐτῆς τὴν εὐ-
 »τυχίαν των. Οἱ φίλοι καὶ ἀδελφοί μας, οἱ Σέρβοι καὶ Σουλιῶ-
 »ται, εἶναι παντοῦ ἑτοιμοί· ὅλη ἡ Ἑπείρος, ὠπλισμένη καὶ ἐνθου-
 »σιασμένη διὰ τὴν ἐλευθερίαν μας, σὰς περιμένει· ἡ πατρίς μᾶς
 »φωνάζει νὰ σηκωθῶμεν· ἡ Εὐρώπη μᾶς βλέπει μὲ δυσάρεστον
 »ὄμμα, θεωροῦσα τὴν ἀργοπορίαν καὶ ἀδράνειάν μας. Ὁλη ἡ
 »Ἑλλάς εἶν' ἑτοιμὴ εἰς βοήθειάν μας, καὶ ἡ πολεμικὴ σάλπιγξ
 »ἄντηχεῖ εἰς ὅλα τὰ μέρη· ἡ Εὐρώπη περιμένει θαύματα ἀπὸ τὴν
 »γενναιότητά μας. Οἱ τύραννοί μας τρέμουν γεμάτοι ἀπὸ φόβον,
 »καὶ ἐτοιμάζονται νὰ φύγουν. Οἱ φωτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης
 »εἶναι ἀσχολημένοι μὲ τὴν θεμελίωσιν τῆς ἰδίας αὐτῶν εὐτυχίας,
 »καὶ πληροφορημένοι ἀπὸ τὸν εὐγενῆ χαρακτῆρα τῶν προπατόρων
 »μας, εὐχονται τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡμεῖς θέλομεν
 »δείξει τὸν ἑαυτὸν μας ἀξιῶν τῆς γενναιότητος τῶν προπατόρων
 »μας, καὶ ἔχομεν τὰς χρηστοτέρας ἐλπίδας, διότι ἔχομεν νὰ
 »ἐλπίζωμεν εἰς τὴν βοήθειαν καὶ ὑπεράσπισιν πολλῶν, οἱ ὅποιοι
 »ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρχονται εἰς ἡμᾶς, καὶ θέλουν
 »μᾶς χορηγήσει βοήθειαν. Ἐνωθῆτε, φίλοι μου, καὶ θέλετε ἶδει
 »μίαν κραταιὰν δύναμιν, ἥτις θέλει ὑπερασπισθῆ τὰ δικαιώμα-
 »τά μας· θέλετε ἶδει καὶ πολλοὺς, οἱ ὅποιοι μὴ σεβόμενοι τὴν
 »ἱερότητα τοῦ ἀγῶνός μας, θέλουν ἐπιστρέφει τὰ νῶτα πρὸς
 »ἡμᾶς ἐχθρικῶς, καὶ θέλουν μᾶς μυκτηρίσει· οἱ τοιοῦτοι ἔχασαν
 »τὸ λογικὸν των. Ἡ πατρίς ζητεῖ ἑνωσιν τῶν αἰσθημάτων. Ποῖος
 »θέλει ἡμπορέσει νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν τὴν μεγάλην δύναμιν; μόνον
 »ὁ ἀδύνατος καὶ ἀνανδρος εἶναι ἐχθρὸς μας. Οἱ στρατηγοί μας
 »εἶναι πολλὰ δεδοχιμασμένοι, καὶ συμφωνοῦν ὅλως διόλου μὲ τὸν
 »ἐνθουσιασμόν μας. Συνέλθετε ὦ ἄνδρεῖοι καὶ τολμηροὶ πολεμι-
 »σταί· ἐτοιμασθῆτε μὲ τὰς ἀνηκούσας ὑμῶν φάλαγγας, καὶ δεί-
 »ξατε ἑαυτοὺς ὡς πατριωτικοὺς λόχους, κρημνίσате αὐτὸν τὸν πα-
 »ρλαϊὸν τοῦ δεσποτισμοῦ κολοσσόν. Ἐνώπιόν σας προπορεύονται αἱ
 »θηριαμβεύουσαι σημαῖαι· εἰς τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος θέλουν ἀκο-
 »υλουθήσει ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Ἰονικῶν καὶ Αἰγαϊκῶν νήσων·
 »τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, τὰ ὅποια ἐν καιρῷ εἰρήνης ἐνησχολοῦντο μὲ

»τὸ ἐμπόριον θέλουν συμπολεμήσει με ὑμᾶς, καὶ θέλουν φέρεי
 »ἀφανισμὸν εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τοῦ τυράννου διὰ τοῦ πυρὸς
 »καὶ τῆς σπάθης. Ποία ἑλληνικὴ καρδιά θέλει μείνει ἀδιάφορος
 »καὶ ἀδρανὴς εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος; Ἐνας μόνος φίλος τοῦ
 »Καίσαρος ἔφερεν ὅλον τὸν ῥωμαϊκὸν λαὸν εἰς κίνησιν, παρουσιά-
 »σας εἰς αὐτὸν τὸ ἡματωμένον ἔνδυμα τοῦ κυρίου του. Τί ἠθέλα-
 »μεν κάμει ἡμεῖς, Ἕλληνες, ὅταν ἡ καταπιεσμένη πατρίς μᾶς προ-
 »σκαλῇ, μᾶς δεικνύῃ τὰς πληγὰς τῆς, καὶ με κατατεθλιμμένην
 »φωνὴν ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τῶν τέκνων τῆς; Φίλοι καὶ
 »πατριῶται ἡ θεία πρόνοια παροργισθεῖσα διὰ τὴν δυστυχίαν μας,
 »ἐγχείρει τὴν ἐπιχείρησίν μᾶς, ὅταν ὁ πλέον παραμικρὸς ἀγὼν διὰ
 »τὴν ἐλευθερίαν καὶ εὐτυχίαν μας δὲν εἶναι πολὺς· ἂν μένωμεν
 »ἡμεῖς ἀπὸ ἀξιοκατάκριτον ἀνοησίαν ἀδιάφοροι, τότε θέλει γενῇ
 »ἡ ἀγριότης τῶν τυράννων μεγαλητέρα, καὶ ὅλη ἡ δυστυχία ἄνω-
 »θεν ἀπὸ τὰ νέφη θέλει πέσει εἰς ἡμᾶς. Σύντροφοι, ὑψώσατε τὰ
 »ὄμματά σας καὶ παρατηρήσατε τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν·
 »βλέπετε τοὺς ναοὺς σας βεβηλωθέντας, τὰς θυγατέρας σας ἀρπα-
 »γείσας πρὸς ἀναίσχυντον ἀνάπαυσιν τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν μας,
 »τὰς οἰκίας σας κενὰς, τοὺς ἀγροὺς σας ἐρήμους, ὑμᾶς δ' αὐτοὺς
 »δυστυχῇ ἀνδράποδα. Καιρὸς εἶναι νὰ συντρίψωμεν τὸν ἀνυπό-
 »φορον ζυγόν· ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν πατρίδα. Παύ-
 »σατε τοῦ νὰ εἴμεθα ἡμιέλληνες· ἀναπετάσατε τὰς σημαίας· ὑπο-
 »κάτω τῶν ὁποίων παντοῦ θέλετε νικήσει· κάμετε τὸ σημεῖον τοῦ
 »σταυροῦ, καὶ οὕτως ἡ πατρίς καὶ ἡ ἱερὰ θρησκεία μας θέλουν
 »εἶσθαι ἐλευθερωμένοι ἀπὸ τὸ ὄνειδος τῶν ἐχθρῶν. Ἐστὲ μεγα-
 »λόφυχοι καὶ ὑπερασπίσθητε ὡς ἄνδρες τὰ δίκαια τῆς πατρίδος·
 »ἅς παύσῃ ἡ δουλεία· ἅς συναθροισθῇ ὁ λαός· καὶ ἅς συναθροί-
 »ζωνται στρατιῶται δι' αὐτὸν τὸν ὑψηλὸν σκοπόν. Τὸ πρῶτον
 »ἐπακίλουθον τῆς ἀποφάσεώς μας ἅς εἶναι τὸ γενικὸν αἰσθημα·
 »οἱ πλούσιοι πρέπει νὰ προσφέρουν ἓν μέρος τῆς περιουσίας των·
 »οἱ ἱερεῖς πρέπει νὰ προσπαθήσουν, ὥστε με τὸ καλὸν παράδειγ-
 »μα νὰ ἐμπνεύσουν εἰς τὸν λαὸν τὸ θάρρος· αὐτοὶ πρέπει νὰ τὸν
 »φωτίσουν διὰ τὸ συμφέρον του· οἱ παρὰ ταῖς ξέναις δυνάμεσι
 »δουλεύοντες στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ θέλουν ἀφήσει τὴν ὑπη-
 »ρεσίαν των· εἰς ὁποιαδήποτε διοίκησιν ὑποκάτω καὶ ἂν εὐρίσκων-

»ται αὐτοί, πρέπει ὅλοι νὰ συνεργήσουν δι' αὐτὸν τὸν λαμπρὸν
 »σκοπὸν, νὰ προσφέρουν εἰς τὴν πατρίδα τὴν χρεωστομένην θυ-
 »σίαν ὡς εὐγενεῖς ἄνδρες, χωρὶς ἀργοπορίαν νὰ ὀπλισθῶσι καὶ
 »νὰ ἐτοιμασθῶσι μὲ τὰ ἀήττητα ὅπλα τῆς γενναιότητος. Σὰς
 »ὑπόσχομαι μίαν ταχείαν νίκην, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτὴν κάθε εὐτυ-
 »χίαν· ἀντικρούσατε εἰς τοὺς ἀνάνδρους καὶ μισθωτοὺς σκλάβους
 »ἐν ἀνδρεῖον ἔθνος τὸ ὁποῖον ἐνθυμεῖται τοὺς ἥρωας τῶν προπα-
 »τόρων του. Ἐνθυμήθητε τὴν Ἰσπανίαν, ἡ ὁποία κατὰ πρῶτον
 »καὶ μόνη ἐνίκησε τὸν μέγαν στρατὸν τοῦ ἄρπαγος κατακτητοῦ
 »της· αὐτὴ ὁμως ἡ ἔνωσις τῶν πολιτῶν διὰ τὴν θρησκείαν καὶ
 »τοὺς νόμους ὑπὸ τὴν ὑποταγὴν τῶν στρατηγῶν ζητεῖ ἀποφασι-
 »στικότητα καὶ σταθεράν γενναιότητα· τότε ἡ νίκη βεβαίως εἶναι
 »ἐδική μας, δὲν μᾶς γλυτώνει, καὶ θέλει στεφανώσῃ τὸν ἡρωϊκόν
 »μας ἀγῶνα μὲ δάφνας τῆς δόξης, θέλει δεῖξῃ τὸν χαρακτῆρά
 »μας εἰς τὸ καλλίτερον φῶς, καὶ θέλει σημειώσῃ τὰ ὀνόματά μας
 »εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἀθανασίας πρὸς παράδειγμα τῶν μεταγενε-
 »στέρων. Ἡ πατρίς θέλει ἀνταμείψῃ τοὺς ζηλωτὰς αὐτῆς, καὶ
 »θέλει χορηγήσῃ εἰς τὰ γνήσια τέκνα τῆς τὴν εὐκλείαν τῆς δόξης
 »καὶ τῆς τιμῆς· τοὺς δὲ ἀνυποτάκτους θέλει τοὺς παιδεύσῃ, ὡς
 »νόθους, καὶ τὰ ὀνόματά των καθὼς καὶ ἐκεῖνα τῶν προδοτῶν
 »θέλει τὰ καταρᾶται καὶ τὰ βλασφημεῖ. Σὰς ἐπικαλοῦμαι ἐπανει-
 »λημμένως, ἄνδρες καὶ μεγάλῳψυχοι Ἕλληνες, διὰ τὴν ἐλευθε-
 »ρίαν τῆς κατακερματισμένης πατρίδος μας, ἡμεῖς θέλομεν στή-
 »ναι τὸ στρατόπεδόν μας μεταξὺ Μακεδονίας καὶ τῶν Θερμοπυ-
 »λῶν. Ἡμεῖς θέλομεν φέρῃ τὸν πόλεμον ἐπάνω εἰς τοὺς τάφους
 »τῶν προπατέρων μας, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν
 »των καὶ ἔμειναν ἐκεῖ. Τὸ αἶμα τῶν τυράννων θέλει χρησιμεύσῃ
 »ὡς διὰ σπονδὰς εἰς τὰς σκιὰς τοῦ Θεβαίου Ἐπαμινώνδα, τοῦ
 »Ἀθηναίου Θρασυβούλου, οἱ ὁποῖοι κατεδίωξαν τοὺς τυράννους
 »των, εἰς τὰς σκιὰς τοῦ Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, οἵτινες
 »ἀπέσεισαν τὸν ζυγὸν τοῦ Πεισιστράτου, εἰς τὰς σκιὰς τοῦ Τιμο-
 »λέοντος, ὅστις εἰς τὴν Κόρινθον καὶ εἰς τὴν Συρακοῦσαν ἀποκα-
 »τέστητε τὴν ἐλευθερίαν· κυρίως ὁμως εἰς τὰς σκιὰς τοῦ Μιλ-
 »τιάδου, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Λεωνίδα καὶ τῶν τριακοσίων,
 »οἱ ὁποῖοι κατέστρεψαν ἀναρίθμητα πλήθη Περσῶν. Αὐτοὶ οἱ

»βάρβαροι καὶ ἄνδρες ἀπόγονοι τῶν Ἀσιανῶν ἀπαιτοῦσιν εἰς
 »τὰς ἡμέρας μας πολὺ ὀλιγώτερον κόπον διὰ τὸ ἀποκτήσωμεν
 »ἡμεῖς τὴν ἀνεξαρτησίαν μας. Φίλοι, ἡ πατρίς μᾶς προσκαλεῖ
 »εἰς τὰ ὅπλα! εἰς τὰ ὅπλα! Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.»

Εἰς τὴν διακέρυξιν τοῦ ταύτην ἐνοχοποιεῖ οὗτος τὴν Ῥωσσίαν
 διὰ τῆς φράσεως: θέλετε ἶδει μίαν κραταιὰν δύναμιν, ἥτις θέλει
 ὑπερασπισθῆ τὰ δικαιώματά μας· ἠθέλησε δι' αὐτῆς νὰ ἐνθαρρύν-
 η τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ νὰ βάλῃ εἰς διαφωνίαν τὴν Ῥωσσίαν
 μετὰ τὴν Τουρκίαν· καὶ ὅμως ἡ φράσις αὕτη ἦτο περιττή, διότι ὅλος
 ὁ κόσμος ἤδη ἐφρόνεε ὅτι ὁ Ὑψηλάντης δὲν ἤθελε τολμήσει νὰ
 κινηθῇ κατὰ τῆς Τουρκίας, ἂν δὲν ἤλπιζεν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα
 Ἀλέξανδρον· ἡ δὲ σιωπὴ τοῦ ἤθελεν ἐπικυρώσει τὸ φρόνημα τῶν
 ἀνθρώπων, καὶ δὲν ἤθελεν ἐπενέγκει λυπηρὰ ἀποτελέσματα. Τὴν
 αὐτὴν ἡμέραν προβάλλει εἰς τὸν ἡγεμόνα καὶ εἰς τὸ συμβούλιον
 τοῦ τόπου νὰ πέμψωσιν ἀναφοράς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥω-
 σσίας καὶ νὰ ζητήσωσι τὴν ὑπεράσπισίν του, διὰ νὰ μὴ ἤθελον
 εἰσβάλλει τουρκικὰ στρατεύματα εἰς τὴν Μολδαυίαν. Ἐγράφε καὶ
 ὁ ἴδιος εἰς Λαϊμπάχ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, ὡς καὶ πρὸς τὸν εἰς
 Κωνσταντινούπολιν Ῥωσικὸν πρεσβευτὴν Στρογανῶφ, εἰδοποιή-
 σας τὸ κίνημά του. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐψάλη παράκλησις εἰς τὸν
 ναὸν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, ὅτε ὁ Ὑψηλάντης ἐπὶ κεφαλῆς ὧν ὅλου
 τοῦ στρατοῦ ἅμα περιζωσθεὶς τὸ σπαθίον ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως
 Βενιαμίν, τοῦ εὐλογήσαντος τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως,
 ἐσπάσατο αὐτὸ, καὶ ὠρκίσθη νὰ μὴ τὸ βάλῃ εἰς τὴν θήκην, ἂν δὲν
 ἤθελεν ἐλευθερωθῇ ἡ πατρίς. Τὴν πρώτην μαρτίου κινεῖται εἰς
 Φωξάνι, ἐπαρχίαν τῆς Μολδαβίας εἰς τὰ σύνορα τῆς Βλαχίας, με-
 χιλίους ἑξακοσίους περίπου στρατιώτας Ἕλληνας, Βουλγάρους
 καὶ Σέρβους. Τὴν 10 συνέρχονται οἱ περὶ αὐτὸν Γεώργιος Λασά-
 νης, Γρηγόριος Σουτςος, Ἀλέξανδρος Ρίζος, Ἰωάννης Σχανδα-
 λίδης, Ἰω. Ἀμβροσιάδης, Δημ. Κοντόσταυλος, Χριστόφ. Ζαχα-
 ριάδης καὶ ἄλλοι, ὁμοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Νικόλαος καὶ Γεώργιος,
 ὡς καὶ ὁ Γεώργιος Κατακουζηνὸς, καὶ συσταίνεται ὁ ἱερὸς λόχος,
 ὅστις συνέκειτο ἤδη ἀπὸ τετρακοσίου ἐννεῆντα τέσσαρας στρα-
 τιώτας, καὶ ἐπ' αὐτῶν διωρίσθησαν ἑξ ἑκατόνταρχοι, ὁ Δρακού-
 λης Ἰθακήσιος, ὁ Δημήτριος Σουτςος (ὁ Κεμπάπης), ὁ Λουκάς Βαλ-

σαμάκης Κεφαλλήν, ὁ Ἀνδρόνικος Πελοποννήσιος, ὁ Ρίζος Ἰωαννίτης καὶ ὁ Χίος Ἰωάννης Κρόκας. Τὸν δὲ λόχον τοῦτον διοικεὶ ὁ καὶ γυμνάζων αὐτὸν Γεώργιος Κατακουζηνός. Οἱ ἱερολογῶνται, μελανεῖμονες καὶ τὸ σύμβολον τοῦ θανάτου ἐπὶ τοῦ μετώπου φέροντες, ἀποτελοῦσι τὸ πεζικόν· συσταίνεται δὲ καὶ ἄτακτον ἱππικὸν τῶν Κοζάκων, ὡς καὶ τὸ τακτικὸν ἐρυθροφοροῦν, καὶ πρὸς τοῦτοις τὸ σῶμα τῶν ἐθελοντῶν, ἐφ' ὧν διωρίσθησαν ὁ Καραβιάς, ὁ Ἰω. Κολοκοτρώνης (ὁ καὶ Δασκούλιας) καὶ ὁ Δούκας Κωνσ. Δούκας. Εἰς τὸ Φωξάνι συνήρχοντο ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Ῥωσσίας ὑπὸ τὰς σημαίας του καὶ ἄλλοι στρατιῶται. Οἱ δ' ἐν Μολδαυίᾳ Ἕλληνες ἐδαπάνησαν αὐθόρμητοι πλέον ἢ ἐν ἑκατομμύριον φράγκων, διὰ νὰ ἐφοπλίσωσιν, ἐφοδιάσωσι καὶ ἐκθρέψωσι τοὺς αὐτοὺς στρατιώτας, οἵτινες ὑπερέβησαν ἤδη τὰς τρεῖς χιλιάδας. Ὁ Ὑψηλάντης διακηρύττει καὶ πρὸς τοὺς Δᾶκας ὅτι, ἀπερχόμενος ὅπου τὸν προσκαλεῖ ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος του, ἔρχεται καὶ πρὸς αὐτοὺς ὡς ἄγγελος τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ εὐδαιμονίας των, ὅτε μέγα διὰ τὰ κατορθώματα τῶν πατέρων του καὶ διὰ τὰς δυστυχίας του ἔθνος τρέχει τὸ λαμπρὸν στάδιον τῆς ἐλευθερίας του· τοὺς προσκαλεῖ δὲ νὰ ἐξυπνήσωσι καὶ αὐτοί, καὶ νὰ ὑποδεχθῶσι φιλοφρόνως τοὺς ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας ἀγωνιζομένους.

Ὁ Βλαδιμηρέσκος, ἔχων ἤδη ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἕξ χιλιάδας στρατιώτας, μεσουῦντος τοῦ μαρτίου τοὺς λέγει: «Δὲν σᾶς ἐφανέρωσα μέχρι τοῦδε τὸν σκοπὸν τοῦ κινήματός μου· μάθετε ἤδη ὅτι ἐκινήθην κατὰ προσταγὴν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, θέλοντος νὰ ἐλευθερώσῃ ὄχι μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἕλλ. ἔθνος. Ἴδου ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐφθασεν εἰς τὰ μέρη ταῦτα· ἔρχεται κατόπι καὶ ἄλλη δύναμις Ῥωσικὴ· ἡμεῖς δὲ θὰ συνδράμωμεν ἐκεῖνον νὰ διαβῇ τὸν Δούναβιν, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του, καὶ ἡμᾶς θὰ βοηθήσωσιν οἱ Ῥῶσοι νὰ κυριεύσωμεν τὰ παραδουνάβεια φρούρια, καὶ νὰ μείνωμεν ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι.» Ἐφθασε δὲ εἰς τὸ μοναστήριον Κοτροσάνι ἔξω τοῦ Βουκαρεστίου, ὅπου ἐστρατοπέδευσε, καὶ τὴν 17 διακηρύττει πρὸς τοὺς κατοικοῦντας αὐτόθι ὅτι, ἡ κίνησις τῶν στρατευμάτων ἀποβλέπει νὰ προστατεύσωσι τὸν λαόν, μέλλοντα νὰ συνέλθῃ εἰς τὴν Μητρόπολιν, καὶ νὰ περιμείνῃ τὸν ἀποστε-

λούμενον τῆς βασιλείας, ὅστις θὰ γνωρίσει ἐξετάζων τὰ πράγματα, θ' ἀποδώσει τὰ δικαιώματά του, καὶ θ' ἀποκαταστήσει τὴν εὐνομίαν. Ἐν τούτῳ οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ ἡγεμόνος, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχόντων τοῦ τόπου, οἱ πρόξενοι τῆς Ῥωσσίας, Πρωσίας καὶ Αὐστρίας, οἱ μεταγέμποροι καὶ ὅσοι ἄλλοι ἠδύναντο, ἔφυγον εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν. Διωρίσθη δὲ κατὰ πρότασιν τοῦ Κωνστ. Σαμουρκάτη ὁ Σάββας πολιτάρχης εἰς Βουκαρέστιον, ὅστις ἔχων ἕως δύο χιλιάδας ἵππεῖς τε καὶ πεζοὺς στρατιώτας, ὑπερασπίζετο τοὺς μέινοντας αὐτόθι κατοίκους, ἀγρυπνῶν εἰς τὴν ἀσφάλειάν των. Ὁ δὲ Βλαδιμηρέσκος τὴν 19 εἰσῆλθεν εἰς Βουκαρέστιον μετ' ἑπτὰ χιλιάδας στρατιώτας, καὶ ἤρχισε νὰ διοικῇ τὸν τόπον ὡς ἡγεμὼν, νὰ διορίξῃ εἰς τὰ ὑπουργήματα ὁποίους ἂν ᾔθελε, νὰ εἰσπράττῃ φόρους, καὶ νὰ διατάττῃ ὅ,τι ᾔθελεν, ἐνεργῶν μετὰ τινος συμβουλίου συγκεκροτημένου ὑπὸ τινων ἐκ τῶν ἀρχόντων, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον φύγει, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, ὅστις ἠθέλησε νὰ φύγῃ καὶ ἐμποδίσθῃ ἀπὸ τὸν λαόν. Τὴν δὲ 20 διακηρύττει εἰς ὅλα τὰ θέματα τῆς ἐπαρχίας, καὶ λέγει πρὸς τοὺς ἄλλοις: «Ὡς καλὸς πατριώτης, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἠδικημένου λαοῦ ὑκινήθητι ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων του. Διοικῶν τοὺς ὀπλιζθέντας ἐπὶ σκοπῷ νὰ καταπαύσῃ τὰς ἀρπαγὰς καὶ ἀδικίας τῶν ἀρχόντων, ἀπεφάσισα νὰ μὴ παύσω τοῦ ν' ἀπαιτῶ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ, καὶ ὑπόσχομαι ὅτι θέλω τ' ἀποκτήσει καὶ διὰ τῶν ὅπλων, καταπολεμῶν πάντα ἐναντίον. Προσκαλῶ δὲ τοὺς κατοίκους ὅλων τῶν θεμάτων νὰ πείθωνται εἰς τοὺς παρ' ἐμοῦ διωρισμένους διοικητάς. Ὅσοι ὑδὲ ἱκανοὶ νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα ἃς ἔλθωσι πρὸς ἐμέ· πλην ἃς ἡξέω· ἔρωσι ὅτι θὰ ὑπηρετήσωσι καὶ αὐτοί, ὡς καὶ ἡμεῖς, ὅχι δι' ἀπολαύσεων χρημάτων, ἀλλὰ διὰ τὰ δικαιώματά μας. Οἱ δὲ λοιποὶ ὀφείλουσι ν' ἀποδώσωσι τοὺς ἀναγκαίους φόρους, διὰ νὰ ἐφοδιασθῶσι τὰ στρατεύματα· οὕτω θὰ λυτρωθῶσιν ἅπαντες ἀπὸ τὴν δουλείαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέκειντο μέχρι τοῦδε.» Ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς τοσοῦτον δυνάμει, ὥστε τὰ πάντα ὑποχωροῦσιν εἰς τὴν θέλησίν του, ἐμαγεύθη ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, τυφλόμεται ἀπὸ τὴν ὑπερφιλαντίαν, νομίζει ὅτι ἡ ἐπιτυχία του προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἰκανότητα τοῦ ατόμου του, καὶ φαντάζεται ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ καὶ ἐφεξῆς, καὶ θὰ κατορθώσῃ ὅ,τι θελήσῃ διὰ ν' ἀσφαλίσῃ τὸ μέλλον του. Ἀμα φθάσαντος τοῦ Ὑψηλάντου εἰς τὸ Φωξάνι, ἤρχισε

τηγοῦ, Μλάδεμ ὀνομαζομένου, ὑποσχεθέντος νὰ κινήσῃ τὴν Βουλγαρίαν εἰς ἐπανάστασιν, καὶ νὰ τὸν ἐτοιμάσῃ ἕξ χιλιάδας Βουλγάρους ἐφωδιασμένους κατὰ πάντα· δὲν στέλλει ἄλλον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἰς τὴν Σερβίαν ἀφ' οὗ ἐξέλιπεν ὁ Ἀριστείδης· ἀλλ' ἀφ' οὗ διέμεινεν εἰς Φωξάνι οὐκ ὀλίγας ἡμέρας, περιμένων τοὺς ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὴν Βεσσαραβίαν ἐρχομένους, ἐκίνησε κατὰ μεσοῦντα τὸν μάρτιον διὰ τὸ Βουχαρέστιον· καθ' ὁδὸν ἀπαντᾷ τὸν Γ. Ὀλύμπιον, ἕξ οὗ πληροφορεῖται τὴν φυγὴν τῶν ἀρχόντων εἰς τὴν Τρανσυλθανίαν, καὶ τὴν 18 ἐκδίδει διακήρυξιν καὶ τοὺς προσκαλεῖ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια, ὅτε, λέγει, πρόκειται ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἔθνους των, εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστοῦσιν ὅλοι νὰ συντελέσωσι, καὶ ἀπειλεῖ ὅν τινα ἤθελεν ἀδιαφορήσει ὅτι, ἐμελλεν νὰ σβεσθῇ τ' ὄνομά του ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν ἀρχόντων, καὶ ἡ πατρις ἐμελλε νὰ τὸν ζητήσῃ λόγον· ἐν ταύτῳ τοὺς βεβαίονει ὅτι πρὶν ἢ χυθῇ βράνις αἵματος Δακικοῦ, ὁ τάφος ἤθελε καλύψει αὐτόν τε καὶ ὅλους τοὺς μετ' αὐτοῦ. Τὴν 25 ἔφθασεν εἰς Κολεντίναν δύω ὥρας μακρὰν τοῦ Βουχαρεστίου, ὅπου ἐστρατοπέδευεν. Ἀπῆλθον δὲ εἰς ἐπισκεψίν του ὁ Σάββας μετὰ τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῶν ἀπομεινάντων ἀρχόντων, ἐκτὸς τοῦ Βλαδιμηρέσκου, περὶ τῶν ἐπιβούλων σκοπῶν τοῦ ὁποίου πληροφορηθεὶς, πρὸ πάντων ἔλαβε μέτρα ν' ἀποσπασθῶσιν οἱ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του Σέρβοι, Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες, ὥστε μετ' ὀλίγον ἔμεινε μὲ μόνους τοὺς Πανδούρους καὶ τινὰς Σέρβους ὑπὸ τὸν Μακεδόνην καὶ Πρόδανον, καὶ τότε ἀπεσύρθη εἰς τὸ Κοτροσάνι, ὅπου ὄχυρωθεὶς, ἐξηκολούθει νὰ προσφέρεται ὡς ἡγεμὼν. Μ' ὅλον τοῦτο κατάρθρωσεν ὁ Ὑψηλάντης νὰ ὑπάγῃ καὶ οὗτος μετ' οὐ πολὺ εἰς ἐπισκεψίν του, καὶ ἀφ' οὗ τὸν ἐξήγησε τὰ σχέδιά του, καὶ ἔμεινε καὶ αὐτὸς σύμφωνος νὰ συμπράξῃ, τὸν ὑπεχρέωσε νὰ ὀρκισθῇ καὶ δευτερον νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του διὰ τὴν ἐλευθερίαν· πλὴν δὲν ὠρκίσθη εἰμὴ διὰ ν' ἀπατήσῃ τὸν Ὑψηλάντην. Τὸ δὲ χεῖρον ὅτι, καὶ αὐτὸς ὁ Σάββας θεωρῶν ἤλθῃ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἀπελπισθεὶς ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην, καὶ εὐεργετημένος ὢν ἀπὸ τὸν Καλλιμάχην, ἐνέδωκεν εἰς τὰς εἰσηγήσεις τούτου, καὶ ἀπεφάτισε ν' ἀντενεργήσῃ εἰς ἐκεῖνον, καὶ ν' ἀποσκεδάσῃ τὴν ἀποστασίαν. Κατὰ δυστυχίαν ὁ ἐνάρετος ἐκεῖνος ἀρχηγὸς περιστοιχίζεται ἀπὸ ἀνθρώπους ἀσυντελεῖς εἰς τοὺς μεγάλους σκοποὺς του, διότι οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἦσαν

νέοι ἄπειροι τῶν πραγμάτων, οἱ δὲ διεφθαρμένοι, οἱ δὲ μαθηταὶ τῶν σχολείων· οἱ δὲ λοιποὶ, πολεμικοὶ αὐτολεγόμενοι, ἐφθόνουν τὸν ὄντως πολεμικὸν Ὀλύμπιον ὥς καὶ τὸν ἄξιον καὶ ἐπιχειρηματικὸν Σάββαν· τοιοῦτοι ἀπετέλουν τὸ συμβούλιόν του, καὶ ἀπὸ τούτων τοιούτους τί ἡδύνατο νὰ ἐλπίσῃ; Ὁ Ῥίζος Νερουλὸς ἀναφέρει εἰς τὸ περὶ Ἑλλάδος σύγγραμμά του ὅτι, ὁ Ὑψηλάντης τὸν ἔγραψε καὶ τὸν διεκοίνωσε τὰς ὑπονοίας του ὥς πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Βλαδιμηρέσκου καὶ τὸ πιστὸν τοῦ Σάββα καὶ ἄλλων τινῶν· καὶ ἐκεῖνος τὸν ἀπεκρίθη· «ἀπαιτεῖται ἀφοβία καὶ θάρσος· ὅστις ἐπι-
» χειρεῖ μεγάλα, χρεωστεῖ νὰ φέινεται ὅτι δὲν ψηφᾷ τοὺς κινδύ-
» νους, καὶ τότε τὸν εὐλαβοῦνται ὅλοι· ἂν δεικνύῃ δυσπιστίαν, τὸν κα-
» ταφρονοῦσιν· ἂν δὲ τοὺς ὑποπτεύῃ, τοὺς κατασταίνει προδότας.»

Μ' ὅλον τοῦτο οἱ κακόβουλοι συνεστέλλοντο ὀπωροῦν ἀπὸ τὸν ἀρχηγόν, καὶ οἱ πολεμικοὶ τὸν ἐσέβοντο ἀκόμῃ· ὅσοι δὲ ἡγάπων τὴν πατρίδα δὲν ἀπηλπίζοντο, ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐκήρυξεν εἰς Λαϊμπάχ ὅτι, ἐθεώρει τὸ κίνημα τοῦ Ὑψηλάντου ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ χαρακτηρίζοντος ἐκείνην τὴν ἐποχὴν φιλοταρά-
χου πνεύματος, τῆς τε ἀπειρίας καὶ κουφότητός του. Διέταξε δὲ α) νὰ σβεσθῇ ἀπὸ τοὺς στρατιωτικοὺς καταλόγους· β) νὰ εἰδοποιη-
θῇ ὅτι δὲν εἶχε νὰ ἐλπίζῃ οὐδεμίαν βοήθειαν ἐκ μέρους τῆς Ῥωσ-
σίας· γ) ὁ κατὰ τὸν Προῦτον ἀρχηγὸς τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ νὰ διατηρήσῃ ἐντελὴ οὐδετερότητα ὥς πρὸς τὰς ἐκραγεῖσας εἰς τὴν Μολδαυίαν καὶ Βλαχίαν ταραχάς· καὶ δ) ὁ ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει Πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσσίας νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τούτων τὴν Ὑψηλὴν Πύλν, καὶ νὰ τὴν βεβαιώσῃ ὅτι, ἡ πολιτικὴ τῆς Ῥωσ-
σίας εἰν' ἄλλοτρία πάσης σκευωρίας καὶ βραδουργίας ἀφορώσης τὴν διατάραξιν ὅποια τδήποτ' ἐπικρατείας, καὶ ὅτι ὁ Αὐτοκρά-
τωρ εἰς τὰς μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης σχέσεις του, ἄλλον σκοπὸν καὶ ἄλλην εὐχὴν δὲν γνωρίζει, εἰμὴ τὴν διατήρησιν καὶ ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ὑπαρχουσῶν συνθηκῶν. Ὁ δὲ Καποδίστριας γράφει τὴν 14 μαρτίου ἐκ μέρους τοῦ Αὐτοκράτορος πρὸς τὸν Ὑψηλάντην τὰ ἑξῆς.

«Ἐλαβεν ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν ἐπιστολήν σας τῆς 24 Φεβρου-
αρίου, καὶ ἐλυπήθη τόσον πλέον ὅσον ἐκτιμᾷ τὰ ὅποια ἐδείξατε
· εὐγενῆ αἰσθήματα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Α. Μ. Ὁ Αὐτοκράτωρ

»δὲν ἐφαντάσθη ποτὲ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ παρασυρθῇτε ἀπὸ τὸ
 »πνεῦμα ἐκεῖνο τῆς σκοτοδινιάσεως, ἐξ οὗ παραφερόμενοι τοῦ αἰῶ-
 »νός μας οἱ ἄνθρωποι, ζητοῦσι τ' ἀγαθὰ εἰς τὴν λήθην τῶν πρωτί-
 »στων καθηκόντων αὐτῶν, ἐν ᾧ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰ εὕρωσιν
 »εἰμὴ εἰς τὴν ἀκριβῇ τήρησιν τῶν ὅρων τῆς θρησκείας καὶ τῆς
 »ἠθικῆς. Ἡ λαμπρότης τοῦ γένους σας, τὸ στάδιον τὸ ὁποῖον δια-
 »τρέχετε, ἡ ὑπόληψις τὴν ὁποίαν δικαίως ἀπελαύετε, πάντα συ-
 »νετέλουν εἰς τὸ νὰ φωτίσετε τοὺς τὰ πρῶτα φέροντας τῶν Ἑλ-
 »λῆνων ὡς πρὸς τὰ συμφέροντά των, διὰ τὰ ὁποῖα ἐδειξαν πρὸς
 »ὑμᾶς τοσαύτην ἐμπιστοσύνην. Εἶναι βέβαια ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου
 »τὸ νὰ ἐπιθυμῇ τὴν βελτίωσιν ἑαυτοῦ, καὶ πολλὰ ἀναμνήσεις
 »ἐμπνέουσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ μὴ μένω-
 »σιν ἀλλότριτοι τῆς τύχης των· ἀλλὰ ἰδύναται διὰ τῆς ἀνταρσίας,
 »διὰ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου νὰ φθάσῃ τὸν ὑψηλὸν των σκοπόν;
 »Καὶ ἰ ἐμπορεῖ κἀνὲν ἔθνος διὰ τῶν σκοτεινῶν ὑπονόμων καὶ τῶν
 »ζοφερῶν σκευωριῶν νὰ ἐλπίσῃ ν' ἀναστῇ, καὶ νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸν
 »βαθμὸν τῶν ἀνεξαρτήτων ἐθνῶν; Ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν φρονεῖ τοῦ-
 »το. Οἱ Ἕλληνες ἀπέλαυνον τὰς ἐκ τῶν μεταξὺ τῆς Ρωσσίας καὶ
 »τῆς Τουρκίας γενομένων συνθηκῶν ὠφελείας· αὐταὶ σήμερον
 »ἠθετήθησαν, τὰ νόμιμα μέσα παρελείφθησαν, καὶ φαίνεται ὅτι,
 »ἠθελήσατε νὰ προσάψετε τ' ὄνομά σας εἰς συμβεβηκότα, τὰ ὁποῖα
 »εἶπετο νὰ εἶν' ἀπαράδεκτα εἰς τὴν Α. Α. Μ. Ἡ Ῥωσία ἔχει
 »τὴν σήμερον εἰρήνην μὲ τὴν Ὀθωμανικὴν Πύλιν· ἡ δὲ ἐν Μολδαυ-
 »νίᾳ ἐπανάστασις δὲν ἐμπορεῖ νὰ δικαιολογήσῃ ῥῆξιν τινὰ με-
 »ταξὺ τῶν δύο δυνάμεων· ἄρα ἤθελεν εἶναι ῥῆξις, ἐχθροπραξία,
 »ἀθέτησις τῆς πίστεως τῶν συνθηκῶν, τὸ νὰ βοηθήσῃ, ἂν καὶ
 »σιωπηλῶς, ἡ Ῥωσία ἐπανάστασιν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν κατα-
 »στροφὴν δυνάμεως, μετὰ τῆς ὁποίας ἐκήρυξε καὶ κηρύττει ὅτι,
 »ἔχει στερεὰν ἀπόφασιν νὰ διατηρῇ σταθεράς σχέσεις εἰρήνης καὶ
 »φιλίας. Καὶ ἰ πότε ἠθελήσατε νὰ πολεμήσετε τὴν Ὑψ. Πύλιν;
 »ὅτε διαπραγματεύσεις καθ' ἡμέραν γονιμώτεραι εὐτυχῶν ἀπο-
 »τελεσματῶν περιστοίχιζον τὴν εἰρήνην αὐτὴν μὲ νέας ἐγγυήσεις
 »ὅτι αἱ ἀπαιτήσεις τῆς οἰκογενείας σας ἐμελλε νὰ ἐκπληρωθῶσι.
 »Ταῦτα πάντα γνωρίζοντες, ὡς καὶ τὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι διῆθ-
 »νουςι τὴν πολιτικὴν τοῦ Αὐτοκράτορος, ἴπως ἐτολήσατε νὰ

» υποσχεθῆτε εἰς τοὺς κατοίκους τῶν ἡγεμονειῶν τὴν ὑποστήριξιν
 » μιᾶς μεγάλης δυνάμεως; Ἄν οὕτως ἡλεήσατε ν' ἀτενίστετε εἰς τὴν
 » Ῥωσσίαν τὰς ὀφείτων, αὕτη θὰ μείνῃ ἀκίνητος, καὶ μετ' ὀλί-
 » γον θὰ ἴδῃτε βρύνουσαν ἐφ' ὑμᾶς τὴν εὐθύνην ἐπιχειρήματος,
 » τὸ ὁποῖον πάθῃ ἀχαλίνωτα ἡδύνατο νὰ ὑπαγορεύσῃσι. Μ' ἔλον
 » τοῦτο δὲν εἶναι παράκαιρον τὸ ν' ἀποδώσετε τὸ ἀνῆκον σέβας
 » εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν· εἰσέτι δύνασθε νὰ σώ-
 » σετε τοὺς περὶ ὑμᾶς ἀποπλανηθέντας, καὶ ἔμπορεῖτε νὰ τοὺς
 » ὀδηγήσετε εἰς τὸ νὰ γνωρίσωσι τὰς συνεπείας τοῦ σκοποῦ αὐ-
 » τῶν τε καὶ ὑμῶν. Ἐπανέλθετε ἀπὸ τὴν ὀλεθρίαν ταύτην πώ-
 » ρωσιν, διὰ ν' ἀπαλλαγῇτε ὑμεῖς, καὶ ν' ἀπαλλάξετε καὶ αὐτοὺς
 » ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν κυβερνήσεως, τῆς ὁποίας τὰ πολυτιμότερα
 » συμφέροντα ὑπαγορεύουσι καθ' ὑμῶν τε καὶ κατ' αὐτῶν δικαιο-
 » τάτην αὐστηρότητα. Μάθετε ὅτι οὐδεμία βοήθεια δὲν θέλει σᾶς
 » δοθῇ παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὡς φρονούντος ἀνάξιον τῆς Ῥωσ-
 » σίας τὸ νὰ υποσκάπτωνται τὰ θεμέλια τῆς Ὀθωμ. Μοναρχίας
 » διὰ τῆς αἰσχρᾶς καὶ ὑπευθύνου ἐνεργείας μυστικῆς ἐταιρείας.
 » Ἐάν μᾶς δείξετε τὰ μέσα τοῦ νὰ παύσωσιν αἱ ταραχαί, καὶ νὰ
 » μὴ ἀναιρεθῶσιν αἱ ὑπάρχουσαι μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας
 » συνθήκαι, νὰ μὴ ἐπενεχθῇ εἰς τὰ συμπεφωνημένα παραμικρὰ
 » παραβιάσεις, τότε ὁ Αὐτοκράτωρ δύναται νὰ μεσιτεύσῃ πρὸς τὴν
 » Ὀθωμ. Κυβέρνησιν, διὰ νὰ λάβῃ μέτρα συνετὰ ν' ἀποκατα-
 » στήσῃ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὰς δύο αὐτὰς ἐπαρχίας. Εἰς πᾶσαν δ'
 » ἄλλην περίπτωσιν ἡ Ῥωσσία θὰ εἶναι θεατὴς τῶν γινομένων, καὶ
 » τὰ στρατεύματά της θὰ μένωσιν ἀκίνητα. Ἐν τοσοῦτῳ καὶ ὑμεῖς
 » καὶ οἱ αὐτάδελφοί σας δὲν εἴσθε πλέον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ
 » Αὐτοκράτορος· οὐδὲ εἶναι συγχωρημένον εἰς τὸ ἄτομόν σας νὰ
 » ἐπανέλθετε εἰς τὴν Ῥωσσίαν. » Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐστάλη εἰς
 Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Στρόγανωφ διὰ νὰ τὴν κοινοποιήσῃ
 εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν, ὡς καὶ τὴν ἐκοινοποίησε, καὶ ἐπομένως τὴν
 διεύθυνεν εἰς τὸν Ὑψηλάντην. Καὶ δὲν ἡδύνατο βέβαια νὰ προσ-
 ενεχθῇ ἄλλως πῶς ὁ Αὐτοκράτωρ, ὅτε καὶ ἡ Τουρκία, καὶ ὅλη
 ἡ Εὐρώπη ἐθεώρουν τὸ κίνημα ἐκείνου ὡς σκευωρίαν τῆς Ῥωσ-
 σίας, εἰμὴ νὰ τὸν καταδικάσῃ δι' αὐτὸ, καὶ νὰ μὴ τὸν δώσῃ καμ-
 μίαν βοήθειαν, ἐν ᾧ εὐρίσκετο εἰς ἐντελὴ εἰρήνην μὲ τὴν Τουρκί-

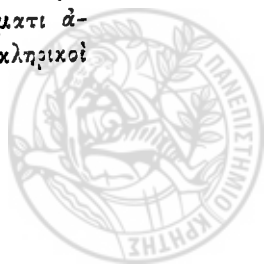

αν, καὶ συνεκρότει συνόδους με τοὺς βασιλεῖς, διὰ νὰ καταπαύ-
 σωσι τὸ κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐπαναστατικὸν πνεῦμα. Ἀλλ' ὁ Ὑψη-
 λάντης δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ ἄλλην βοήθειαν, εἰμὴ ἀπὸ τὴν
 διαμονὴν τῶν Ῥωστικῶν στρατευμάτων παρὰ τὸν Προῦτον, ἐξ
 ὧν ἐφαίνετο ὅτι ὁ Σουλτάνος ἡπειλεῖτο, καὶ μικρὰ ἤθελε φροντί-
 ζει ἂν ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπεδοκίμασε τὸ κίνημά του, ὕπερ ἦτον ἐπό-
 μενον. Ἐὰν εἶχεν ἤδη εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὰ παραδουνάβεια φρού-
 ρια, καὶ ἂν ἦτον ἠνωμένος με τοὺς ἀνδρείους καὶ μαχίμους
 Σερβοβουλγάρους, τότε ἤθελε παρουσιασθῇ εἰς τὸ σταδῖον ἐπὶ
 κεφαλῆς στρατοῦ ἀξιολόγου καὶ φοβεροῦ· ἤθελε καταπολεμή-
 σει καὶ καταστρέφει μυριάδας Ὀθωμανῶν· ἤθελεν ἐπαυξήσῃ
 καὶ διατηρήσῃ τὸν στρατὸν του, λαμβάνων τ' ἀναγκαῖα ἀπὸ τὰς
 δύο ἡγεμονείας· καὶ τέλος, ἐπειδὴ ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπέκλεισε τὸν
 Σουλτάνον ἀπὸ τὴν ἀγίαν συμμαχίαν, καὶ ἐπέβαλεν εἰς τὰς χρι-
 στιανικὰς δυνάμεις τὴν οὐδετερότητα, ἤθελεν ἀναδειχθῇ νικητῆς,
 καὶ ἀναδείξει τὴν Ἑλλάδα νικήτριαν, καὶ τὴν ἀπαλλάξει ἀπὸ μυ-
 ρίους κινδύνους καὶ μυρία δεινὰ, τὰ ὁποῖα αὕτη θὰ ὑποστῇ, πολε-
 μοῦσα τὸν τύραννόν της. Ἐν τοσούτῳ, ἅμ' ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθησαν
 οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων τὴν ἀποδοκιμασίαν τοῦ Αὐτοκράτο-
 ρος, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ φόβον μέγαν, καὶ ἤρχισαν νὰ φροντίζωσιν
 ἕκαστος διὰ τὴν σωτηρίαν του. Ἐκ δὲ τῶν ἀρχόντων τῆς Μολ-
 δαυίας, οἱ μὲν ἔφυγον εἰς τὴν Ῥωσίαν, οἱ δὲ ἤρχισαν νὰ συνεννο-
 ῶνται κρυφίως με τοὺς Τούρκους τῆς Ἰβραΐδας, καὶ νὰ ἐπιβου-
 λεύωσι τὸν ἡγεμόνα Σουτσον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκτελεστικὴ δύνα-
 μὶς τούτου εἶχεν ἀκολουθήσει τὸν Ὑψηλάντην, ὁ Ῥίζος κατώρθω-
 σε νὰ περιφρουρηθῇ ἀπὸ διακοσίους Ἑλλήνας, ἐκ τῶν ὅσοι ἤρχοντο
 ἀπὸ τὴν Ῥωσίαν, καὶ εἶχε προσκαλέσει ὅλους τοὺς κατὰ τὴν
 ἐπαρχίαν ἐκείνην διεσπαρμένους Ἑλλήνας διὰ νὰ τοὺς ἐξοπλίσῃ
 ἐπὶ τούτῳ. Συγχρόνως ἔγραψε τὸν Ὑψηλάντην νὰ λάβῃ μέτρα,
 ὥστε νὰ μὴ μείνῃ ἡ Μολδαυία ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς Τούρκους.

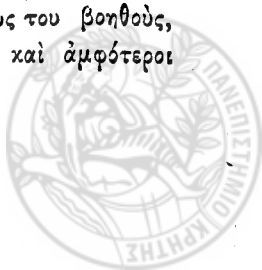
Ἐν τούτοις ὁ Σουλτάν Μαχμουδ ἔλαβε γνῶσιν ἀπὸ τὰς δια-
 κηρύξεις τοῦ Ὑψηλάντου τῶν σχεδίων τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ δὲν
 πιστεύει, ἂν καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπεδοκίμασε τοῦ Ὑψηλάντου τὸ
 κίνημα, ὅτι ἡ Ῥωσία δὲν εἶναι ὁ αὐτουργὸς τῶν γενομένων.
 Φρυάττει ἐπομένως καὶ θέλει νὰ ἐκδικηθῇ καὶ τὴν Ῥωσίαν καὶ

τοὺς ἐπαναστάντας Ἑλλήνας ἐξολοθρεύων τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος. Λέγεται ὅτι, ἀφ' οὗ ἔφθασεν ἡ εἰδησις τοῦ κινήματος τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐσπάτατο τὴν μάχαιραν, καὶ τρέχων δρομαῖος ἐφώναζε: σπαθίον εἰς τοὺς ἀπίστους! καὶ ὠρίσθη νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς χριστιανούς. Ὁ δὲ ὑπουργὸς τοῦ Χαλὲτ Ἐφένδης δίδει γνώμην ν' ἀρχίσῃ τὴν σφαγὴν ἀπὸ τὸν κληρὸν καὶ τοὺς σημαντικοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλ' ἀναβάλλει τὸ πρᾶγμα ἄχρις ὅτου γνωρίσει τὸ φρόνημα τῶν παλαιῶν τῆς Εὐρώπης φίλων τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ ἐν τὸσούτῳ μεταχειρίζεται καὶ τὴν θρησκείαν τῶν χριστιανῶν ὄργανον εἰς ὑποστήριξιν τοῦ Θρόνου, τὸν ὁποῖον κατεκτήσατο Μωάμεθ ὁ Β'. κολυμβῶν εἰς τὰ αἵματα τῶν ὑπερασπιζόντων τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν πόλιν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τὴν πατρίδα τῶν χριστιανῶν Αὐτοκρατόρων καὶ τὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώπου, καὶ προσπαθεῖ νὰ σβέσῃ τὴν δικαιοσύνην τῶν Ἑλλήνων ἐπανάστασιν διὰ τῶν λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, τοὺς ὁποίους θὰ παραδώσῃ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀγχόνην. Ἀφ' οὗ δὲ διέταξε τὸν Πατριάρχην καὶ τὴν σύνοδον νὰ προσκαλέσωσιν ὅλους τοὺς σημαντικοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐρωτήσωσιν, ἂν εἶναι δοῦλοι τοῦ Σουλτάνου ἢ ὑπῆκοοι τῆς Ῥωσσίας, νὰ τοὺς βεβαιώσωσιν ἐν ταύτῃ ὅτι ἡ Ὀθ. Πύλη δὲν καταδέχεται νὰ ἐξετάσῃ τοῦτο, καὶ ὅτι χαρίζει εἰς ὅλους ἀμνηστίαν· νὰ τοὺς συμβουλευσωσιν δὲ νὰ φυλάττωσι πίστιν εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ πρὸς τούτοις νὰ ἐκσφενδονίσωσιν ἀφορισμοὺς καὶ ἀναθέματα κατὰ τοῦ Ὑψηλάντου, τοῦ Μ. Σούτσου καὶ τῶν μετ' αὐτῶν ἐπαναστάντων. Ὁ δὲ Πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου ἐκδίδει τὸ ἐπόμενον συνοδικὸν, τὸ ὁποῖον διευθύνει εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κράτους, καὶ συμβουλεύει ἅπαντας τοὺς ὑπὸ τὸν ζυγὸν χριστιανούς νὰ μένωσι πιστοὶ εἰς τὴν δουλείαν τῆς κραταιᾶς βασιλείας του, τὴν ὁποίαν καὶ κηρύττει ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμένην.

• Γρηγόριος Ἐλέω Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, » Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς » ἀγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ, ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ » ὑποκείμενοι ἱερώτατοι Μητροπολίται, καὶ ὑπέρτιμοι καὶ θεοφι- » λέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀ- » γαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοὶ

» τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐκάστης
 » ἐπαρχίας· εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ
 » ψάλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατᾶ καὶ
 » ὅλου τοῦ Καταστένου καὶ ἀπανταχοῦ, καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες
 » εὐλογημένοι Χριστιανοὶ, τέχνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ, χάρις
 » εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ
 » συγχώρησις! Ἡ πρώτη βᾶσις τῆς ἡθικῆς ὅτι εἶναι ἡ πρὸς τοὺς
 » εὐεργετοῦντας εὐγνωμοσύνη εἶναι ἡλίου λαμπρότερον, καὶ ὅστις
 » εὐεργετούμενος ἀχαριστεῖ εἶναι ὁ κάκιστος τῶν ἀνθρώπων· αὐτὴν
 » τὴν κακίαν βλέπομεν πολλαχοῦ στηλιτευομένην καὶ παρὰ τῶν
 » ἱερῶν Γραφῶν, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 » ἀσυγχώρητον, καθὼς ἔχομεν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰούδα. Ὅταν
 » δὲ ἡ ἀχαριστία ᾗται συνωδευμένη καὶ μὲ πνεῦμα κακοποιῶν καὶ
 » ἀποστατικὸν ἐναντίον τῆς κοινῆς ἡμῶν εὐεργετίδος καὶ τροφοῦ,
 » κραταιᾶς καὶ ἀηττήτου βασιλείας, τότε ἐμφαίνει καὶ τρόπον
 » ἀντίθεον, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι, φησὶ, βασιλεία καὶ ἐξουσία, εἰμὴ ὑπὸ
 » Θεοῦ τεταγμένη· ὅθεν καὶ πᾶς ὁ ἀντιταττόμενος αὐτῇ τῇ θεό-
 » θεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένη κραταιᾷ βασιλείᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ
 » ἀνθέστηκε. Καὶ τὰ δύο ταῦτα οὐσιώδη καὶ βᾶσιμα ἡθικὰ καὶ
 » θρησκευτικὰ χρέη κατεπάτησαν μὲ ἀπαραδειγματίστον θρασύ-
 » τητα καὶ ἀλαζονείαν ὃ τε προδιορισθεὶς τῆς Μολδαβίας ἡγεμὼν,
 » ὡς μὴ ὤφειλε, Μιχαὴλ, καὶ ὁ τοῦ γνωστοῦ ἀγνώμονος καὶ φυγά-
 » δος Ὑψηλάντου ἀγνώμων υἱὸς Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης. Εἰς
 » ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς μας εἶναι γνωστὰ τ' ἀπειρα ἐλέη, ὅσα ἡ
 » ἀέναντος τῆς ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένης κραταιᾶς βασιλείας πηγὴ
 » φιλανθρώπως ἐξέχεεν εἰς τὸν κακόβουλον ἐκεῖνον Μιχαλβόδαν·
 » ἀπὸ μικροῦ καὶ εὐτελοῦς τὸν ἀνύψωσεν εἰς βαθμοὺς καὶ μεγα-
 » λεῖα· ἀπὸ ἀδόξου καὶ ἀσήμου, τὸν προήγαγεν εἰς δόξας καὶ
 » τιμὰς, τὸν ἐπλούτισε, τὸν περιέθαψε, τέλος πάντων τὸν ἐτί-
 » μησε καὶ μὲ τὸν λαμπρότατον τῆς ἡγεμονείας θρόνον καὶ τὸν
 » κατέστησεν ἄρχοντα λαῶν. Αὐτὸς ὅμως φύσει κακόβουλος ὢν,
 » ἐφάνη τέρας ἐμψυχον ἀχαριστίας, καὶ συνεφώνησε μετὰ τοῦ Ἀ-
 » λεξάνδρου Ὑψηλάντου, υἱοῦ τοῦ δραπετοῦ καὶ φυγάδος ἐκείνου
 » Ὑψηλάντου, ὅστις παραλαβὼν μερικοὺς ὁμοίους του βοηθοὺς,
 » ἐτόλμησε νὰ ἔλθῃ αἰφνης εἰς τὴν Μολδαβίαν, καὶ ἀμφοτέροι

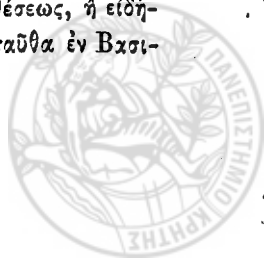

»ἀπονενοημένοι ἐπίσης, ἀλαζόνες καὶ δοξομανεῖς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν
 »ματαιόφρονες, ἐκήρυξαν τοῦ γένους ἐλευθερίαν, καὶ μὲ τὴν φωνὴν
 »αὐτὴν ἐφείλχυσαν πολλοὺς τῶν ἐκεῖ κακοήθεις καὶ ἀνοήτους, δια-
 »σπείραντες καὶ ἀποστόλους εἰς διάφορα μέρη, διὰ νὰ ἐξαπατήσωσι
 »καὶ νὰ ἐφελκύσωσιν εἰς τὸν ἴδιον τῆς ἀπωλείας κρημνὸν καὶ ἄλ-
 »λους πολλοὺς τῶν ὁμογενῶν μας. Διὰ νὰ δυνηθῶσι δὲ τρόπον
 »τινὰ νὰ ἐνθαβρύνωσι τοὺς ἀκούοντας, μετεχειρίσθησαν καὶ τὸ
 »ὄνομα τῆς ῥωσικῆς δυνάμεως, προβαλλόμενοι ὅτι καὶ αὕτῃ εἴ-
 »ναι σύμφωνος μὲ τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὰ κινήματά των· πρό-
 »βλημα διόλου ψευδὲς καὶ ἀνύπαρκτον, καὶ μόνον τῆς ἰδικῆς των
 »κακοβουλίας καὶ ματαιοφροσύνης γέννημά τε καὶ ἀποκύημα·
 »ἐπειδὴ, ἐν ᾧ τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀδύνατον ἠθικῶς καὶ πολλῆς
 »πρόξενον μομφῆς εἰς τὴν ῥωσικὴν Αὐτοκρατορίαν, καὶ ὁ ἴδιος
 »ἐνταῦθα ἐξοχώτατος πρέσβυς αὐτῆς ἔδωκεν ἐγγραφον πληροφο-
 »ρίαν ὅτι, οὐδεμίαν ἡ εἰδῆσιν ἡ μετοχὴν ἔχει τὸ ῥωσικὸν κρά-
 »τος εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, καταμεμφόμενον μάλιστα καὶ
 »ἀποτροπιαζόμενον τοῦ πράγματος τὴν βδελυρίαν. Καὶ προσεπι-
 »πλέον ἡ Α. Ε. εἰδοποίησεν ἐξ ἐπαγγέλματος τὰ διατρέχοντα,
 »ὑπομνήσας τὸ βασιλεῖον κράτος ὅτι, ἀνάγκη πᾶσα νὰ φροντίσῃ
 »εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀποσκορακισμόν καὶ τὴν διάλυσιν τῶν τοιού-
 »των κακῶν. Καὶ τόσον ἐκ τῆς εἰδοποιήσεως ταύτης, ὅσον καὶ ἀπὸ
 »τὰ ἐγγραφα, τὰ ὁποῖα ἐπιάσθησαν ἀπὸ μέρους τῶν Μουχαφί-
 »σιδων (1) τῶν βασιλικῶν Σερχατίων, καὶ ἀπὸ ἄλλους πيسούς
 »ὁμογενεῖς ἐπαρβήσθησαν, ἔγεινε γνωστὴ εἰς τὸ πολυχρόνιον
 »κράτος ἡ ρίζα καὶ ἡ βάσις ὅλου αὐτοῦ τοῦ κακοήθους σχεδίου.
 »Μὲ τοιαύτας ραδιουργίας ἐσχημάτισαν τὴν ὁλοθνήσκουσαν οἱ
 »δύο οὔτοι καὶ οἱ τούτων συμπράκτορες μισελεύθεροι, καὶ ἐπε-
 »χείρισαν εἰς ἔργον μιᾶρον, θεοστυγὲς καὶ ἀσύνητον, θέλοντες νὰ
 »διαταράξωσι τὴν ἄνεσιν καὶ ἡσυχίαν τῶν ὁμογενῶν μας πι-
 »στοῦν βεαγιάδων τῆς κραταιᾶς βασιλείας, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβά-
 »νουν ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφὴ αὐτῆς σκιάν μὲ τόσα ἐλευθερίας προ-
 »νόμια, ὅσα δὲν ἀπολαμβάνει ἄλλο ἔθνος ὑποτελὲς καὶ ὑποκει-
 »μενον, ζῶντες ἀνενόγητοι μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των,

(1) Τῶν κατὰ τὰ μεθόρια Ἀρχῶν.

» με τὰς περιουσίας καὶ καταστάσεις, καὶ με τὴν ὑπαρξιν τῆς τιμῆς
 » των, καὶ κατ' ἐξοχὴν με τὰ προνόμια τῆς θρησκείας, ἥτις διε-
 » φυλάχθη καὶ διατηρεῖται ἀσκανδάλιστος μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ
 » ψυχικῇ ἡμῶν σωτηρίᾳ. Ἀντὶ λοιπὸν φιλελευθέρων, ἐφάνησαν μισε-
 » λευθεροὶ· καὶ ἀντὶ φιλογενῶν καὶ φιλοθρήσκων, ἐφάνησαν μισο-
 » γενεῖς, μισόθρησκοι καὶ ἀντίθεοι, διοργανίζοντες, φεῦ, οἱ ἀσυνεῖ-
 » δητοι με τὰ ἀπονενομημένα κινήματά των τὴν ἀγανάκτησιν τῆς
 » εὐμενοῦς κραταιᾶς βασιλείας ἐναντίον τῶν ὁμογενῶν μας ὑπη-
 » κόων της, καὶ σπεύδοντες νὰ ἐπιφέρωσι κοινὸν καὶ γενικὸν τὸν
 » ὀλεθρον ἐναντίον παντὸς τοῦ γένους. Καὶ ἀγκαλὰ εἶναι γνωστὸν
 » ὅτι, ὅσοι εἶναι κατηρτισμένοι τῶντι εἰς τὴν εὐτέθειαν, ὅσοι
 » νουνεχεῖς καὶ τίμιοι καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ θεῶν νόμων
 » ἀκριβεῖς φύλακες, δὲν θέλουν δώτει εὐηκοίαν εἰς τὰς ψευδολογίας
 » τῶν ἀχρείων ἐκείνων καὶ κακοβούλων, ἐπειδὴ ὅμως εἶν' ἐνδε-
 » ρχόμενον νὰ συνηρπᾶσθῶσιν τινες, καὶ παρασυρθῶσι καὶ ἄλλοι, διὰ
 » τοῦτο προκαταλαμβάνοντες ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς, ὑπα-
 » γορεύομεν πᾶσιν ὑμῖν τὰ σωτήρια, καὶ γράφοντες μετὰ τῶν
 » περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων συναδελφῶν, τοῦ Μακαριωτάτου Πα-
 » τριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, τῶν ἐκλαμπροτάτων καὶ περιφανε-
 » στάτων προὔχοντων τοῦ γένους, τῶν τιμιωτάτων πραγματευ-
 » τῶν, τῶν ἀφ' ἐκάστου ρουφετίου προκριτωτέρων καὶ ὄλων τῶν
 » ἐν τῇ βασιλευσούτῃ ὀρθοδόξῳ μελῶν ἐκάστης τάξεως καὶ ἐκάστου
 » βαθμοῦ, συμβουλευόμεν καὶ παραινοῦμεν, καὶ ἐντελλόμεθα, καὶ
 » παραγγέλλομεν πᾶσιν ὑμῖν τοῖς κατὰ τόπον ἀρχιερεῦσι, τοῖς
 » ἡγουμένοις τῶν ἱερῶν μοναστηρίων, τοῖς ἱερεῦσι τῶν ἐκκλησιῶν,
 » τοῖς πνευματικοῖς πατράσι τῶν ἐνοριῶν, τοῖς προεστώσι καὶ
 » εὐκαταστάτοις τῶν κωμοπόλεων καὶ χωρίων, καὶ πᾶσιν ἀπλῶς
 » τοῖς κατὰ τόπον προκρίτοις, νὰ διακηρύξετε τὴν ἀπάτην τῶν
 » εἰρημένων κακοποιῶν καὶ κακοβούλων ἀνθρώπων, καὶ νὰ τοὺς
 » ἀποδείξετε καὶ νὰ τοὺς στηλιτεύετε πανταχοῦ ὡς κοινούς λυ-
 » μαιῶνας καὶ ματαιόφρονες, καὶ νὰ προσέχετε ὅσον τὸ δυνατόν
 » εἰς τὰς ἀπάτας αὐτῶν καὶ ῥαδιουργίας, γινώσκοντες ὅτι ἡ μόνη
 » ἀπόδειξις τῆς ἀθωότητός των εἶναι νὰ ἐμφανίσωσιν ὅσα γράμμα-
 » τα λάβωσι τυχὸν εἰς χεῖρας περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἢ εἰδή-
 » σεις μάθωσι, καὶ νὰ παρέρησιάσωσιν οἱ μὲν ἐνταῦθα ἐν Βασι-

»λευούσῃ πρὸς ἡμᾶς, οἱ δ' ἐν τοῖς ἔξω μέρεσιν εἰς τοὺς κατὰ τό-
 »πον ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς διοριζομένους παρ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικούς
 »ἐξάρχους, καὶ τοὺς βασιλικούς ἐξουσιαστὰς καὶ διοικητὰς, δηλο-
 »ποιούντες καὶ παραδίδοντες καὶ ἐκείνους τοὺς ἀπλουστέρους, ὅσοι
 »ἤθελον φωραθῇ ὅτι ἐνεργοῦν ἀνοίκεια τοῦ βασιλαδικοῦ χαρακτῆρος·
 »καθότι οἱ τοιοῦτοι διαταράττουσι τὴν γενικὴν ἡσυχίαν, καὶ κα-
 »ταξημνίζουσι τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἀθώους ὁμογενεῖς μας εἰς τῆς
 »ἀπωλείας τὸ βάραθρον. Καὶ τόσον ὑμεῖς οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ μονα-
 »στηριακοὶ, οἱ ἱερωμένοι, καὶ οἱ προεστῶτες καὶ εὐκατάστατοι,
 »καὶ πρόκριτοι ἐκάστου τόπου μὲ τὴν ἄγρυπνον προσοχὴν σας,
 »ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ ἐκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ ἄνθρωποι μὲ
 »τὰς ἐκ μέρους σας ἀδιαλείπτους συμβουλὰς καὶ νοθεσίας, καὶ
 »κατὰ τὰς πατρικὰς καὶ προνοητικὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν
 »ὁδηγίας καὶ παραινέσεις, νὰ γενῇτε ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι
 »ἐπὶ τοῦ κέντρου τοῦ βασιλαδικίου, καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας
 »σας νὰ διαφυλάττετε τὴν πίστιν καὶ κάθε ὑποταγὴν καὶ εὐπεί-
 »θειαν εἰς αὐτὴν τὴν θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην κραταίαν καὶ
 »ἀήττητον βασιλείαν, καὶ νὰ ἀποδεικνύετε ἐντελῶς μὲ ὅλα τὰ
 »πραγματικὰ τῆς εἰλικρινείας σημεῖα· καθότι ἡ μετ' εὐχαριστίας
 »καὶ εἰλικρινείας ὑποταγὴ χαρακτηρίζει καὶ τὴν πρὸς Θεὸν ἀγά-
 »πην καὶ πίστιν, καὶ τὴν πρὸς τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολὰς καὶ τὰς
 »ὑπαγορεύσεις τῶν θείων νόμων καὶ ἱερῶν κανόνων ὑπακοήν, καὶ
 »τὴν εὐγνώμοσύνην τῆς καρδίας ἡμῶν διὰ τ' ἀπειρα ἐλέη ὅπου
 »ἀπολαμβάνομεν παρὰ τῆς βασιλικῆς φιλανθρωπίας. Ἐπειδὴ δὲ
 »πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐγένετο γνωστὸν ὅτι, οἱ τὸ σατανικὸν τῆς
 »δημεγερεσίας φρόνημα ἐπινοήσαντες, καὶ ἐταιρίαν τοιαύτην συ-
 »στητάμενοι πρὸς ἀλλήλους, συνεδέθησαν καὶ μὲ τὸν δεσμὸν τοῦ
 »ὄρκου, γινωσκέτωσαν ὅτι, ὁ ὄρκος αὐτὸς εἶναι ὄρκος ἀπάτης,
 »εἶναι ἀδιάκριτος καὶ ὅμοιος μὲ τὸν ὄρκον τοῦ Ἡρώδου, ὅστις διὰ
 »νὰ μὴ φανῇ παραβάτης τοῦ ὄρκου του, ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην
 »τὸν Βαπτιστὴν· ἂν ἤθελεν ἀθετήσῃ τὸν παράλογον ὄρκον του,
 »τὸν ὅποιον ἐπεινόησεν ἡ ἄλογος ἐπιθυμία του, ἐζῆ βέβαια τότε ὁ
 »θεῖος Πρόδρομος, ὥστε ἐνός ἀπλοῦ ὄρκου ἐπιμονὴ ἔφερε τὸν
 »θάνατον τοῦ Προδρόμου. Ἡ ἐπιμονὴ ἄρα τοῦ ὄρκου εἰς διατήρη-
 »σιν τῶν ὑποσχεθέντων παρὰ τῆς πατρίας αὐτῆς, πραγματευομέ-

νης οὐσιωδῶς τὴν ἀπώλειαν ἐνὸς ὁλοκλήρου γένους πόσον εἶναι
 »ὀλεθρία καὶ θεομίσητος, εἶναι φανερόν. Ἐξ ἐναντίας ἡ ἀθέτησις
 »τοῦ ὅρκου αὐτοῦ, ἀπαλλάττουσα τὸ γένος ἐκ τῶν ἐπερχομένων
 »ἀπαρामυθῆτων δεινῶν, εἶναι θεοφιλῆς καὶ σωτηριώδης. Διὰ
 »τοῦτο τῇ χάριτι τοῦ παναγίου Πνεύματος ἔχει ἡ ἐκκλησία
 »αὐτὸν διαλελυμένον, καὶ ἀποδέχεται, καὶ συγχωρεῖ ἐκ καρδίας
 »τοὺς μετανοοῦντας καὶ ἐπιστρέφοντας, καὶ τὴν προτέραν ἀπάτην
 »ὁμολογοῦντας καὶ τὸ πιστὸν βραγιαλίκι αὐτῶν ἐναγκαλιζομένους
 »εἰλικρινῶς. Ταῦτα ἀμέσως νὰ κοινολογήσετε εἰς ὅλους τοὺς
 »γνωστούς σας, καὶ νὰ κατασταθῇτε ὅλοι προσεκτικώτεροι, ἀνα-
 »τρέποντες καὶ διαλύοντες ὡς ἀραχνιώδη ὑφάσματα, ὅσα ἡ ἀπάτη
 »καὶ ἡ κακοβουλία τῶν πρωταιτίων ἐκείνων καθ' οἷονδ' ἔτινα
 »τρόπον συνέπλεξεν. Ἐπειδὴ, ἐὰν, ὁ μὴ γένοιτο, δὲν ἤθελε κατα-
 »ρισθῇ ἡ θανατηφόρος αὐτῇ λύμη, καὶ φωραθῶσι τινὲς τολμῶν-
 »τες εἰς ἐπιχειρήματα ἐναντία τῶν καθηκόντων τοῦ βραγιαλικίου,
 »κοντὰ ὁποῦ οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι νὰ παιδευθῶσι χωρὶς ἐλέους καὶ
 »οἰκτιρμῶν, μὴ γένοιτο Χριστέ Βασιλεῦ! ἀμέσως θέλει ἐξαφθῇ
 »ἡ δικαία ὀργὴ τοῦ κράτους του καθ' ἡμῶν, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ἐκ-
 »δικήσεως γενικὸς τῶν Ἐχλιῦσλάμιδων (1), καὶ θέλου ἐκχυθῇ τό-
 »σων ἀθῶων αἵματα ἀδίκως καὶ παραλόγως, καθὼς ἀπροκριμα-
 »τίστως ταῦτα πάντα διεσάλπισεν ἡ κραταιὰ καὶ ἀήττητος βασι-
 »λεία διὰ τοῦ ἐκδοθέντος καὶ ἐπ' ἀκροάσει κοινῇ ἡμῶν ἀναγνώ-
 »σθέντος ὑψηλοῦ βασιλικοῦ προσκυνητοῦ ὀρισμοῦ. Ἐκείνους δὲ τοὺς
 »ἀσεβεῖς πρωταιτίους καὶ ἀπονενοημένους φυγάδας καὶ ἀποστάτας
 »ὀλεθρίους νὰ τοὺς μισῇτε, καὶ νὰ τοὺς ἀποστρέψετε καὶ διανοίξαι
 »καὶ λόγῳ, καθότι καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ γένος τοὺς ἔχει μεμιση-
 »μένους, καὶ ἐπισωρεύει κατ' αὐτῶν τὰς παλαμναιοτάτας καὶ φρι-
 »κωδεςάτας ἀράς· ὡς μέλη σεσηπότα, τοὺς ἔχει ἀποκεκομμένους
 »τῆς καθαρᾶς καὶ ὑγιαίνουσας χριστιανικῆς ὁλομελείας· ὡς παραβά-
 »ται τῶν θείων νόμων καὶ κανονικῶν διατάξεων, ὡς καταφρονηταὶ
 »τοῦ ἱεροῦ χρήματος τῆς πρὸς τοὺς εὐεργέτας εὐγνωμοσύνης καὶ
 »εὐχαριστίας, ὡς ἐναντίοι ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ὅρων, ὡς τὴν ἀπώ-
 »λειαν τῶν ἀθῶων καὶ ἀνευθύνων ὁμογενῶν μας ἀσυνειδήτως τεκ-

(1) Μουσουλμάνων.

» ταινόμενοι, ἀφωρισμένοι ὑπάρχειεν καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγ-
 » χώρητοι, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτοι, καὶ τῷ αἰωνίῳ ὑπόδιοι ἀνα-
 » θέματι, καὶ αὐτοί, καὶ ὅσοι τοῖς ἔχουσιν αὐτῶν κατηκολούθησαν ἢ
 » κατακολουθήσωσι τοῦ λοιποῦ, ἂν μὴ θελήσωσιν ἐννοῆσαι τὴν ἀρ-
 » παγὴν καὶ ἀπάτην, καὶ ἐπιστραφῆναί τε καὶ βαδίσαι τὴν εὐθεῖαν
 » τῆς σωτηρίας ἐδὼν, ἂν δὲν ἀναλάβωσιν, ὃ ἐστὶ, τὸν ἐντελῆ χαρα-
 » κτῆρα τοῦ βεαγιαδικοῦ αὐτῶν ἐπαγγέλματος. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ
 » κατὰ τῆς ἀρχιερωσύνης σας καὶ ἱερωσύνης σας ἐπανατείνομεν,
 » ἐὰν μὴ βαδίσετε εἰς ὅσα ἐν Πνεύματι ἀγίῳ ἀποφαίνόμεθα διὰ
 » τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικῶς, ἐὰν δὲν δείξετε ἐν ἔργῳ τὴν
 » ἐπιμέλειάν σας καὶ προθυμίαν εἰς τὴν διάλυσιν τῶν σκευωριῶν,
 » εἰς τὴν ἀναστολὴν τῶν καταχρήσεων καὶ ἀταξιῶν, εἰς τὴν ἐπι-
 » στροφὴν τῶν πλανηθέντων, εἰς τὴν ἄμεσον καὶ ἔμμεσον κατα-
 » δρομὴν καὶ ἐκδίκησιν τῶν ἐπιμενόντων εἰς τὰ ἀποστατικὰ φρο-
 » νήματα, ἐὰν δὲν συμφωνήσετε τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν
 » ἐνὶ λόγῳ, ἐὰν καθ' οἰονδήποτε τρόπον δολιευθῆτε καὶ κατενεχ-
 » θῆτε κατὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν εὐεργέτιδος κραταιᾶς βασιλείας,
 » ἔχομεν ὑμᾶς ἀργούς πάσης ἱεροπραξίας, καὶ τῇ δυνάμει τοῦ
 » παναγίου Πνεύματος ἐκπτώτους τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης
 » καὶ ἱερωσύνης, καὶ τῷ πυρὶ τῆς γεέννης ἐνόχους, ὡς τὴν κοινὴν
 » τοῦ γένους ἀπώλειαν προτιμήσαντας. Οὕτω τοίνυν γινώσκοντες,
 » ἀνανήψατε πρὸς Θεοῦ, καὶ ποιήσατε καθὼς γράφομεν ἐκκλησια-
 » στικῶς καὶ γενικῶς παρακελεύόμεθα, καὶ μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφά-
 » σεως, ὅτι περιμένομεν κατὰ τάχος τὴν αἴσιαν τῶν γραφομένων
 » ἀποπεράτωσιν, ἵνα καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος
 » εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν.

« Ὑπεγράφη συνοδικῶς ἐπάνωθεν τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου παρὰ
 » τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ τῆς Μακαριότητός του, καὶ πάντων
 » τῶν συναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων. Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντι-
 » νουπόλεως ἀποφαίνεται. Ὁ Ἱεροσολύμων Πολύκαρπος συναπο-
 » φαίνεται. Ὁ Καισαρίας Ἰωαννίκιος. Ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
 » Ὁ Δέρκων Γρηγόριος. Ὁ Ἀνδριανουπόλεως Δωρόθεος. Ὁ
 » Βιζύης Ἱερεμίας. Ὁ Σίφνου Καλλίνικος. Ὁ Ἡρακλείας
 » Μελέτιος. Ὁ Νικαίας Μακάριος. Ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ.
 » Ὁ Βεζβόιας Ζαχαρίας. Ὁ Δυδιμοτείχου Καλλίνικος. Ὁ

» Βάρνης Φιλόθεος. Ὁ Ῥέοντος Διονύσιος. Ὁ Κυζίκου Κω-
 » στάντιος. Ὁ Χαλκηδόνος Γρηγόριος. Ὁ Τουρνόβου Ἰωαννί-
 » κιος. Ὁ Πισειδίας Ἀθανάσιος. Ὁ Δρύστας Ἀνθιμος. Ὁ
 » Σωζοπόλεως Παΐσιος. Ὁ Φαναρίου καὶ Φερσάλων Δαμασκη-
 » νός. Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης Ἀνθιμος.»

Ὅμοῦ μὲ τὸ συνοδικὸν τοῦτο ἔγγραφον ἐστάλη διὰ τῶν προξέ-
 νων τῆς Αὐτρίας καὶ ἕτερον ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς
 τῶν δύο ἡγεμονειῶν καὶ διεκοινώθη πρὸς ἅπαντας τοὺς κα-
 τοίκους, καὶ τότε αὐτοὶ ἤρχισαν νὰ καταρῶνται καὶ ν' ἀναθεμα-
 τίζουν τοὺς ἐπαναστάντας, διότι καὶ οὗτοι δὲν τοὺς μετεχειρί-
 σθησαν ὡς χριστιανούς, ὡς ἀδελφούς, ὡς ὁμοίους τῶν ἀνθρώπων,
 καίτοι τὴν ἰσονομίαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην κηρύτ-
 τοντες, ἀλλὰ τοὺς ἐθεώρησαν ὡς ἀνδράποδα, τοὺς ἠδίκησαν κατὰ
 πάντα, καὶ τοὺς ἐνέπνευσαν μίσους, ἀποστροφῆς καὶ ἐκδίκησεως
 αἰσθήματα. Οἱ δὲ ὑπ' αὐτοὺς στρατιῶται καὶ Βούλγαροι, καὶ Σέρ-
 βοι, καὶ Ἕλληνες, ἄνθρωποι τὸ μέγα μέρος ἀτιμάζοντες καὶ
 τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν, ἐπραττον ὅλα τὰ κακὰ, διότι ἀντὶ
 νὰ τοὺς ὀδηγήσωσιν οἱ ἀρχηγοὶ κατὰ τὰς ἀρχάς τῆς θρησκείας,
 ἥτις χαλιναγωγεῖ τὰ πάθη, ἐνόμισαν ὅτι ἤθελον τοὺς περιορίσει
 εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος μὲ λέξεις κακῶς ἐν-
 νοημένας καὶ κακῶς ἐξηγημένας. Ὅθεν ὁ Ὑψηλάντης, θεωρῶν
 ἑαυτὸν πάντοθεν πολεμούμενον καὶ ἐπιβουλευόμενον, καὶ ἀθυ-
 μῶν, ἀποχωρεῖ, οὕτως εἰπεῖν, τὴν πρώτην Ἀπριλίου εἰς Τεργό-
 βιστ (κωμόπολιν τῆς Βλαχίας), ὅπου ἐστρατοπέδευσε, καὶ περι-
 μένων νὰ συναχθῶσι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες στρατιῶται ἀπὸ τὴν
 Ῥωσσίαν, στρατολογῶν καὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους, καὶ θεωρῶν τὸ
 ἀμφιβρέπες τοῦ Βλαδιμηρέσκου καὶ τὸ ὑποπτον τοῦ Σάββα, ὡχυ-
 ροῦτο ἀνασκάπτων καὶ τάφρους, καὶ ἤδη εἶχε μὲν ὑπὸ τὴν ὀδη-
 γίαν του δώδεκα χιλιάδας στρατοῦ, ἐφοβεῖτο δὲ μὴ προσβληθῇ
 ὑπ' αὐτῶν τῶν οἰκείων. Ὁ δὲ Βλαδιμηρέσκος ἐξακολουθεῖ συνεν-
 νοούμενος μὲ τοὺς Τούρκους, ἐν ᾧ ὡχυροῦτο ὡσαύτως εἰς Κο-
 τροσάνι, καὶ περιέμενε νὰ φθάσῃ ἀπεσταλμένος τοῦ Σουλτάνου·
 ἔστειλε δὲ καὶ ἄλλην ἀναφορὰν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, ἔστειλε καὶ
 εἰς τοὺς Τούρκους τῶν φρουρίων ὁμήρους τῆς πίστεώς του, καὶ
 ἤδη ἤρχοντο καὶ πρὸς αὐτὸν Τούρκοι στελλόμενοι ἐκεῖθεν

μετημφισμένοι καὶ ἐδέχοντο μὲ φιλοφροσύνην, καὶ ἐν ταῦτῳ συνεννοοῦντο καὶ μὲ τὸ συμβούλιον τοῦ τόπου· ἤρχιτε δὲ καὶ ὁ Σάββας νὰ συνεννοῇται ὡσαύτως μὲ τοὺς Τούρκους. Ἀλλ' ἤρχισαν νὰ λειποτακτῶσι φεύγοντες κρυφίως καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ αὐτοὶ οἱ ἱερολογῆται, βαρυθυμήσαντες διότι δὲν τὸν εἶδον προχωροῦντα εἰς τὴν Θράκην, εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὡς ἠλπίζετο καὶ ἐλέγετο, ἀλλ' ὀπισθοδρομοῦντα, καὶ ὀχυρούμενον εἰς Τεργόβιστ, καὶ διότι βλέπουσι τὸν Καραβιζὴν καὶ τὸν Δουκα διαρπάζοντας καὶ ληστεύοντας τοὺς χριστιανούς τῶν ἡγεμονειῶν, τὸν τε Βλαδιμηρέσκον καὶ τὸν Σάββαν συνεννοουμένους νὰ τοὺς παραδώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους.

Ἐν τοσούτῳ ὁ Σουλτὰν Μαχμούδ, ἂν καὶ χαρίσας ἀμνηστίαν εἰς τοὺς χριστιανούς, ἐτοιμάζεται εἰς τὴν σφαγὴν, καὶ προσκαλεῖ ἀπὸ τὴν Ἀσίαν στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἔρχονται φανητιῶντα εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ κατασκηνοῦνται κατὰ τὸν Βόσπορον, διὰ νὰ στρατεύσωσιν εἰς τὸν Δούναβιν. Πολλαπλασιάζει δὲ τὰς φρουράς, ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ναυστάθμου καὶ τῶν ἀποθηκῶν, καὶ διορίζει φυλακὰς εἰς ὅλα τὰ ὑποπτα μέρη, καὶ μάλιστα εἰς Γαλατᾶν καὶ εἰς Σταυροδρόμιον, ἐνθα κατοικοῦσιν Εὐρωπαῖοι καὶ πολλοὶ Ἑπτανήσιοι, καὶ ἄλλοι Ἕλληνες νησιῶται τοῦ Αἰγαίου, ἐξ ὧν ἐφοβεῖτο εἰς αὐτὴν τὴν καθέδραν τοῦ ἐκρηξίν· διατάττει δὲ τὸν ἀφοπλισμὸν ἐν γένει τῶν χριστιανῶν, καὶ γίνεται κατ' οἴκους ἔρευνα εἰς τε τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς ὅλα τὰ περίχωρα, καὶ ὅπου εὐρίσκουσιν ὅπλα τ' ἀφαιροῦσι. Προσκαλεῖ ἐπομένως ὅλους τοὺς Μουσουλμάνους εἰς τὰ ὅπλα, καὶ ἅπαντες ὅσοι δύνανται νὰ φέρωσιν ὅπλα ἐξοπλίζονται, διὰ νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ καὶ τὸν θρόνον ἐναντίον τῶν ἀπίστων· καὶ οἱ θρησκομανεῖς Τούρκοι θεωροῦσιν ἤδη ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς χριστιανούς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς εἰς σφαγὴν διωρισμένα πρόβατα, οὐδὲ διαστέλλουσι τοὺς ἀόπλους καὶ ἀδυνάτους ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάντας εἰς τὴν Βλαχομολδαυίαν, καθ' ὧν ἤδη ἐτοιμάζονται ν' ἀπέλθωσιν. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχωσι μόνους ἐκείνους νὰ πολεμήσωσι· τὸ θέατρον τοῦ πολέμου κυρίως ἀνοίγεται ἤδη εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ Ἕλληνες θὰ καταστρέψωσι μυριάδας Τούρκων, καταστρεφόμενοι ἄχρις ὅτου ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὸν ἐπινειδιστὸν αὐτῶν ζυγόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἐπαράστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον. — Πρῶτος ὁ Σολιῶτης φορεῦει Τούρκους. — Κινοῦνται οἱ Πλαποῦται καὶ οἱ Δελιγιάνναι εἰς Καρύταιναν. — Ἐπαράστασις εἰς Π. Πάτρας. — Δηλοποίησις. — Οἱ Τούρκοι Καλαβρύτων παραδίδονται αἰχμάλωτοι. — Φεύγουσιν οἱ τῆς Βοστίτης εἰς Σάλαρα. — Καταφεύγουσιν οἱ τῆς Γαστούρης εἰς Λάλα. — Ὁ Κολοκοτρῶνης καὶ οἱ Μαριάται κινοῦνται εἰς Καλαμάτα. — Οἱ Τούρκοι παραδίδονται αἰχμάλωτοι εἰς τὸν Μαυρομιχάλην. — Οὗτος διακηρύττει τὴν ἐπαράστασιν. — Ὁ Κολοκοτρῶνης κινεῖται εἰς τὰ Μεσόγεια. — Ὁ Νικηταρᾶς κινεῖται πρὸς τὴν Τριπολιτσάν. — Οἱ Τούρκοι τῆς Ἀνδρουσῆς φορεύονται. — Οἱ τοῦ Λεονταρίου καταφεύγουσιν εἰς Τριπολιτσάν. — Ὁ Κολοκοτρῶνης προσβάλλει τοὺς Τούρκους τοῦ Φαναρίου καθ' ὁδόν, φεύγοντας εἰς Τριπολιτσάν. — Οὗτοι ὁμοῦ μ' ἐκείνους τῆς Καρυταίνης σώζονται εἰς Τριπολιτσάν. — Οἱ Τούρκοι τοῦ Μιστρά καταφεύγουσιν ὡσαύτως ἐκεῖ. — Οἱ Τούρκοι τῆς Μογεμβασίας πολιορκοῦνται. — Οἱ Τούρκοι τῆς Ἀρκαδίας καταφεύγουσιν εἰς τὰ γρούρια Νεοκάσιου καὶ Μοθώρης, καὶ πολιορκοῦνται. — Οἱ τῆς Κορώνης πολιορκοῦνται ὡσαύτως. — Πολιορκοῦνται καὶ οἱ τῆς Κορίνθου. — Οἱ Τούρκοι τοῦ Ἀργεῖος φεύγουσιν εἰς τὸ Φρούριον Ναυπλίου καὶ πολιορκοῦνται. — Οἱ Ἕλληνες Ἀγιοπέτρου καὶ Λεονιδίου κινοῦνται πρὸς τὴν Τριπολιτσάν. — Οἱ Τούρκοι τοῦ Λάλα ἐκστρατεύουσιν εἰς τὸν Πύργον. — Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων εἰς Χρυσοβίσι· οἱ μὲν ἄλλοι κατέρχονται εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ὁ δὲ Κολοκοτρῶνης μένει μόνος εἰς τὴν Καρύταιναν. — Στρατοπεδεύει εἰς τὴν Πύραν. — Οἱ Τούρκοι ἐξορμῶσιν ἐναντίον του· πυρπολοῦσι τὴν Ἀλωρίστειαν.

Η ἐπανάστασις πρὸ πάντων ἐκρήγνυται εἰς τὴν Πελοπόννησον. Οἱ Πελοποννήσιοι δὲν παύουσι πνέοντες ἐκδίκησιν διὰ τὰ πολλάκις ἐκχυθέντα αἵματα τῶν πατέρων των· δὲν παύουσι πνέοντες τῶν

τυράνων τὸν ὄλεθρον, καὶ πάλιν ἐξορμῶσι κατ' αὐτῶν μὲ σταθε-
 ρὰν ἀπόφασιν ν' ἀποθάνωσιν ἢ νὰ ἐλευθερωθῶσι· δὲν φροντίζουσι
 διὰ τοῦτο ἂν θὰ κατασφαγῶσιν οἱ ἐν Τριπολιτσᾷ ἀρχιερεῖς καὶ
 προσεστώτες καὶ λοιποὶ χριστιανοί. Καὶ δὴ πρῶτος ὁ Ν. Χ.
 Σολιώτης (1), αὐτῆκοος γενόμενος τῶν γραφομένων ὑπὸ τοῦ
 Κανέλλου Δελιγιάννη: *μὴ κάμετε κἀνὲν κίνημα διότι ἀπόλλυν-
 ται οἱ ἐν Τριπολιτσᾷ ἀδελφοί μας*, κινεῖται εἰς τὴν ἐπαρχίαν
 Καλαβρύτων, καὶ τὴν 13 Μαρτίου φονεύει τρεῖς Τούρκους δια-
 βαίνοντας ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀγρίδι καὶ κομίζοντας γράμματα τοῦ
 τοποτηρητοῦ Μεχμέτ Πασιᾶ πρὸς τὸν Χουρσὶδ εἰς Ἰωάννινα.
 Τὴν 14 φονεύει καὶ ἄλλους ὀκτὼ μὲ τὸν Τσίπογλου περιφερο-
 μένους εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη διὰ τὸν κεφαλικὸν φόρον. Τὴν 18 μα-
 θῶν ὅτι ἕως ἐξήντα Τουρκαλβανοὶ ἐφθασαν εἰς Βερτοβᾶν ἀπὸ τὰ
 Σάλωνα καὶ ἀπῆρχοντο εἰς Τριπολιτσάν, ἐκινήθη ἐπὶ κεφαλῆς
 τριακοσίων Ἑλλήνων καὶ τοὺς προσέβαλεν· ἐφόνευε δὲ εἴκοσι, καὶ
 τοὺς λοιποὺς ἤχμαλῶτισεν. Ἐπληγώθησαν δὲ καὶ τρεῖς ἐκ τῶν
 Ἑλλήνων ἀκινδύνως.

Τὴν 20 τοῦ ἰδίου ἐκινήθησαν οἱ ἀδελφοὶ Κολιόπουλοι (καὶ Πλα-
 ποῦται) εἰς τὴν Λιοδώραν τῆς Καρυταίνης, προσκαλέσαντες τοὺς
 κατοίκους τοῦ μέρους ἐκείνου εἰς τὰ ὄπλα, καὶ τὴν 21 συνήχθη-
 σαν περὶ τοὺς ὀκτακοσίους εἰς τὸ Μπέτσι διὰ ν' ἀντιπαραταχθῶσι
 κατὰ τῶν Λαλιωτῶν. Τὴν 22 ἐφθασαν καὶ οἱ Δελιγιάνναι εἰς τὸ
 παρακείμενον χωρίον Ῥένεσι μὲ τετρακοσίους· τοὺς δὲ κατ' ἐκεῖνα
 τὰ μέρη εὐρεθέντας ὀλίγους Ἀχλιώτας καὶ Καρυτινοὺς Τούρκους
 ἐξεΐλαν εἰς Ἀάλα καὶ εἰς Καρύταιναν· πλὴν οἱ Δελιγιάνναι εἶχον ἤδη
 φονεύσει τοὺς ὀλίγους Τούρκους, οἱ ὅποιοι κατόκουν εἰς τὰ Λαγγά-
 δια, κωμόπολιν, ἔθνα εἶχον τὴν σταθερὰν διαμονήν των καὶ ἐκεῖνοι.

Οἱ Τοῦρκοι τῶν Π. Πατρῶν φοβούμενοι μὴ προσβληθῶσιν
 ἐξαίφνης εἰς αὐτὰς τὰς ἐστίας των, ἡσφάλισαν εἰς τὸ φρούριον τὰς
 οἰκογενεῖας καὶ τὰ πράγματά των, καὶ τὴν 21 ὥρμησαν εἰς τὴν
 οἰκίαν τοῦ Ἰω. Παπαδιαμαντοπούλου ἐπὶ σκοπῷ νὰ εὕρωσιν εἰς
 αὐτὴν ὄπλα καὶ πολεμοφόδια, ὥς ὑπώπτευν, καὶ τότε νὰ ἐπιτε-
 θῶσι κατὰ τῶν χριστιανῶν· ἀλλ' εὐρόντες τὰς θύρας ἡσφαλισμέ-

(1) ἀπὸ τὸ χωρίον Σόλον, ἐξ οὗ καὶ Σολιώτης.

νας, ἤρχισαν ἔξωθεν νὰ τουφεκίζωσι καὶ νὰ πιστολιζῶσιν ἀπειλοῦντες. Ἐβλῶν δὲ πῦρ εἰς τὰς πέριξ οἰκίας, ἐν ᾧ καὶ ἀπὸ τὸ φρούριον ἤρχισαν νὰ πυρ-βολῶσι τὴν τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἄλλας ἄλλων χριστιανῶν, ἔπου ἐνόμιζον ὅτι εἶναι πολλοὶ κεχλεισμένοι. Τότε λοιπὸν ἐξελθόντες οἱ Ἕλληνες ἐνοπλοὶ εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐντόπιοι Πατεῖς καὶ τινες πάροικοι Ἑπτανήσιοι ὁμοῦ μὲ τὸν Νικόλαον Γερακάρην Κεφαλλήνα, προσέβαλον τοὺς Τούρκους, τοὺς ἐδίωξαν ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ τοὺς ἀπέκλεισαν εἰς τὸ φρούριον. Εἰδοποίησαν δὲ παρευθὺς τὸν ἀρχιερέα τῶν καὶ τὸν Ζαΐμην, οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν ὅσον τάχιστα μὲ τοὺς Κουμανιώτας καὶ ἄλλους, καὶ πολιορκήσαντες τοὺς Τούρκους, διεκήρυξαν τὴν ἐπανάστασιν, καὶ προσεκάλεσαν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰ ὅπλα, ἐν ᾧ ἄλλη ἐλπίς σωτηρίας δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτούς. Τὴν 26 διεύθυναν πρὸς τοὺς προξένους τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων, τοὺς διωρισμένους εἰς τὰς Π. Πάτρας, ὁ Π. Πατρῶν Γερμανός, ὁ Κερνίκης Προκόπιος, ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, ὁ Ἀνδρ. Λόντος, ὁ Μπ. Ροῦφος, ὁ Σ. Θεοχαρόπουλος καὶ ὁ Ἰω. Ππαδιαμαντόπουλος, τὴν ἐπομένην δημοποίησιν. «Οἱ Ἕλληνες, τυραννόμενοι πάντοτε ἐπὶ πλέον ἀπὸ τοὺς Τούρκους οἱ ὅποιοι ὠρκίσθησαν νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσωσιν, ἀπεφάτισαν ὁμοφώνως ν' ἀποτείσωσι τὸν ζυγὸν ἢ ν' ἀποθάνωσιν. Ἠγέρθημεν διὰ νὰ λάβωμεν τὰ δίκαιά μας, καὶ εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἅπασαι καὶ χριστιανικαὶ δυνάμεις θὰ γνωρίσωσι τὴν δικαιοσύνην τοῦ ἀγῶνός μας, καὶ ὅχι μόνον δὲν θὰ παρεμβάλωσι προσκόμματα εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ θὰ μᾶς βοηθήτωσιν, ἀναπολοῦντες ὅποσον οἱ πρόγονοί μας ὠφέλησαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ταῦτα κοινοποιοῦντες πρὸς ὑμᾶς, παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς προμηθεύσετε τὴν εὐνοίαν καὶ προστασίαν τῆς Αὐγούστης αὐλῆς σας.»

Τότε ἔδραμον εἰς τὰ Καλάβρυτα ὁ Σ. Χαραλάμπος, Ἀσημ. Φωτίλας, Ἀναγνώστης Στριφτόμπολας, Ἰω. Παπαδόπουλος, Σ. Θεοχαρόπουλος, Ν. Χ. Σολιώτης, Βασίλειος καὶ Νικόλαος Πετιμεζαῖοι, ἐπολιόρχησαν τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἐβίασαν νὰ παραδοθῶσι μετὰ πέντε ἡμέρας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν. Ἐπληγώθη δὲ ὁ Σολιώτης εἰς τὸν ἀριστερὸν πόδα.

Οἱ Τούρκοι τῆς Βοστίτης ἐπρόφθασαν καὶ ἔφυγον εἰς τὰ Σάλωνα. Οἱ Τούρκοι τῆς Γαστούνης, ἀφ' οὗ ἐκτύπησαν εἰς τὸ χωρίον

Σαβάλεια κινήθεντα ἐναντίον των τὸν Γεώργιον Σισίνην καὶ τὸν ἔτρεψαν, πληροφορηθέντες ὅτι ἐμελλε νὰ τοὺς ἀποκλείσῃ καὶ τοὺς καύσῃ εἰς τὰς οἰκίας των· φεύγουσι μὲ τὰς οἰκογενείας των εἰς τὰ κατὰ τὴν Μειστηνίαν φρούρια· ἀλλ' ἐρχομένους νὰ διαβῶσιν ἀπὸ τὸν Πύργον, τοὺς κτυπᾷ ὁ Χαραλάμπης Βιλλαέτης καὶ τοὺς βιάζει νὰ τραπῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Ἀποφασίζουσι δὲ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Λάλα ν' ἀσφαλισθῶσι, διότι οἱ Λαλιῶται, ἕως τρεῖς χιλιάδες Τούρκοι, ἐνομιζόντο ἄμαχοι πολεμισταί· πλὴν καθ' ὁδὸν προσβάλλονται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ καταφεύγουσιν εἰς τὸ Χλουμοῦσι (1), ὅπου ἀπεκλείσθησαν ἀπὸ τὸν Σισίνην καὶ τὸν Βιλλαέτην (2). Τὴν δὲ 23 ἔφθασαν εἰς βοήθειάν των ἕως τετρακόσιοι Λαλιῶται ὑπὸ τὸν Κουτσοραϊπ, καὶ ἐλευθερώσαντες καὶ παραλαβόντες αὐτοὺς, μετέβησαν εἰς Γαστούνην, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἔκαυσαν οἰκίας τινὰς χριστιανῶν, καὶ λεηλατοῦντες τὴν χώραν, ἐπέστρεψαν εἰς Λάλα, πλὴν ὅχι ἀτουφέκιστοι, διότι προσεβλήθη ἡ ἐπισθοφυλακὴ των ἀπὸ τὸν Ἰω. Καγιάφιν καὶ ἐφρονεύθησάν τινες ἐξ αὐτῶν.

'Αλλ' ἰδοὺ ἐξέρχεται εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πατρίδος ἀπὸ τὴν Μά-
νην καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρῶ-
νης, ὅστις ἐφυλάχθη ἀπὸ τὸν Θεὸν διασωθῆις ἀπὸ πολλοὺς κινδύ-
νους διὰ τὴν χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν της. Ὁ Ἥρως οὗτος
διατρίβων εἰς Ζάκυνθον, ἔλαβε τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ὑψηλάντου νὰ
κινήθῃ, καὶ ἀναχωρήσας (3) χάριν ἐμπορίου δῆθεν εἰς τὰς νήτους
τοῦ Αἰγαίου, ἔφθασε τὴν 6 Ἰανουαρίου τοῦ 1821 εἰς Τσίμοβαν,
καὶ κατέλυσεν εἰς τοῦ Μουρζίνου, παλαιοῦ φίλου του, ὅθεν κατε-
φρόνει ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς φιλίας τὰς ἐπιβουλὰς τῶν Τούρκων,
καὶ διενήργει, περιμένων τὴν 25 μαρτίου, διὰ τὴν ἐπανάστασιν.

(1) Μικρὸν φρούριον, κείμενον εἰς τὸ παράλιον, ὀλίγον ἀπέχον τῆς πόλεως Γαστρούνης.

(2) Τότε, ἐν ᾧ συνεγέροντο, Ἕλληνας τινες ἀπὸ τῆν Κάπελν, ἐπιστόλῃσι τὸν Βιλαίτην καὶ τὸν ἐπλήρωσεν εἰς τὴν χεῖρα· λέγεται δὲ ὅτι ἦτο διατεταγμένος ἀπὸ τὸν Σισίνην ἢ ἀπὸ τοῦ Τούρκου νὰ τὸν φονεύσῃ, ὅντα ἱκανὸν εἰς τὰ τοῦ πολέμου.

(3) Ἡ κυβέρνηση τῆς Ἑπτανήσου γνωρίζουσα ἐκ προδοσίας τὰ τῆς προκειμένης ἐπανάστασις, πρὶν ἀναχωρήσει ὁ Κολοκοτρώνης, ἔκαμιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἑρευμν, διὰ τὴν εὐρη ἔγγραφα, ἐξ ὧν νὰ λάβῃ εὐλογον ἀφορμὴν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ· ἀλλ' ἀπέτυχ, ἐπὶ τὸν Κολοκοτρώνη ἐπρόφθασι καὶ ἠράνισε καὶ τοῦ Ἱψηλάντου τὴν πρόσκλησιν, καὶ καὶ πρὸς ἄλλο τῆς ἑταιρίας ἐγγράφα.

Φθίνοντος τοῦ μαρτίου ἔφθασαν καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Κολοκοτρώνη Πάνος καὶ Ἰωάννης (ὁ ἐπονομασθεὶς Γενναῖος) εἰς τὰ παράλια τῆς Ἡλίδος ἀπὸ Ζάκυνθον, ὅθεν εἶχον ἀναχωρήσει κρυφίως, διότι ζητήσαντες τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Πελοπόννησον, δὲν τὴν ἔλαβον· ἦλθον ἐπομένως εἰς τὸν Πύργον, ὅπου οἱ κάτοικοι τοὺς ὑπεδέχθησαν ὡς ἀγαθὰς ἐλπίδας τῆς πατρίδος. Κατόπι τοῦ Κολοκοτρώνη εἶχεν ἔλθει καὶ ὁ ἀνεψιὸς του Νικήτας Σταματελόπουλος (ὁ καὶ Νικηταρᾶς καὶ Τουρκοφάγος ἔπειτα λεγόμενος) εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ἀναχωρήσας ὡσαύτως ἀπὸ Ζάκυνθον. Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, ἀφ' οὗ ἐξέκαυσε τὸ φιλοπόλεμον τῶν Μεσσηνίων καὶ τῶν Μανιατῶν, κατῴρθωσε τέως μὲ πολλὰς ὑποσχέσεις ἐκ μέρους τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς νὰ καταπέσῃ καὶ τὸν Π. Μαυρομιχάλην νὰ κινηθῇ εἰς ἐπανάστασιν, ὅτε δὲν ἠδύνατο πλέον καὶ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ, διότι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀδελφοὶ του, καὶ οἱ υἱοὶ του, οἳ τε ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φίλοι του, ἐνθουσιασμένοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν, τὸν παρεκάλουν νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα κατὰ τῶν τυράννων. Ὅθεν γράφει πρὸς τοὺς ἐν Τριπολιτσᾷ δμήρους τὰ περὶ τοῦ Γεωργίου, καὶ τοὺς λέγει νὰ μεταχειρισθῶσιν ὅ,τι δυνατόν διὰ νὰ φύγωσιν ἐκεῖθεν· ἀλλὰ τότε ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι ὡσαύτως περιωρισμένοι, καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ φύγωσιν. Ἐπαρουσιάσθησαν ὁμως εἰς τὸν Τοποτηρητὴν τοῦ Χουρσίδ καὶ τοὺς προκρίτους τῶν Τούρκων καὶ ἐπρόβαλον νὰ τοὺς ἀφήσωσι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Μάνην, καὶ ὑπέσχοντο ὁμοῦ μὲ τὸν ἀρχηγόν των νὰ καταδιώξωσι πάντα ἄπιστον τῆς βασιλείας, καὶ νὰ ἐξαλείψωσι πᾶν ἔχνος ἀποστασίας καὶ ταραχῆς. Μόνος δ' ὁ τοποτηρητὴς ἐναντίον τῆς γνώμης τῶν ἄλλων ἔδωκεν ἄδειαν νὰ ἐπιστρέψῃ μόνος ὁ Πικουλάκης, συνεπιφέρων καὶ διαταγὰς πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην, διὰ νὰ λάβῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν του ὅσα δημόσια προϊόντα ὑπῆρχον εἰς τὰς ἀποθήκας, οἷον γεννήματα, λάδια καὶ λοιπὰ τῶν μερῶν ἐκείνων, διὰ νὰ στρατολογήσῃ καὶ νὰ καταδιώξῃ τοὺς κακοβούλους καὶ ταραξίας· ὅθεν ὁ Πικουλάκης ἀνεχώρησεν ἀπὸ Τριπολιτσᾶν συνωδευμένος καὶ μὲ τρεῖς Τούρκους, τοὺς ὁποίους θὰ φονεύτωσι καθ' ὁδὸν οἱ Ἕλληνες. Ἦδη τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν διαβήματα τούτων φανερόνουσιν εἰς τοὺς ἐν Καλαμάτᾳ Τούρκους, ὅτι ἤγγικεν ἡ ὥρα τῆς ἀπωλείας των, καὶ ὁ ἐπαρχος Σουλεϊμάν Ἀρναούτογλους μετὰ τῶν ἄλλων ὄλων

ἀποφασίζουσι νὰ φύγωσιν εἰς Τριπολιτσάν· ἀλλὰ πληροφορηθέντες ὅτι ὁ Νικηταρᾶς εἶχε καταλάβει τὰ στενὰ, καὶ ἐφύλαττε νὰ τοὺς φονεύσῃ διαβαίνοντας, δὲν κινουῦνται. Εἰς δὲ μόνος ἐξ αὐτῶν, χειροῦργος ἐπιτήδειος, φρονῶν ὅτι ἦτον ἀναγκαῖος διὰ τὴν τέχνην του καὶ οἱ Ἕλληνες ἤθελον φεισθῇ τῆς ζωῆς του, κινεῖ μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά του νὰ ὑπάγωσιν εἰς Τριπολιτσάν· καὶ ἐκεῖνος μὲν φονεύεται· αὕτη δ' ἐπιστρέφει θρηνοῦσα μὲ τὰ ὄρφανά της, καὶ ἐπομένως οἱ Τοῦρκοι μένουσιν εἰς Καλαμάταν, καὶ τὴν 21 ὀχυρόνονται εἰς τὰς πλέον δυνατὰς οἰκίας. Ἀλλὰ τὴν 22 κινουῦσιν ἀπὸ τὴν Μάνην ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ὁ Διονύσιος Τρουπάκης (καὶ Μούρζινος), ὁ Ἀναγνώσης Παπαγεωργίου (καὶ Ἀναγνώσαρᾶς), ὁ Κυριακούλης καὶ Ἡλίας Μαυρομιχάλης, ὁ Καπιτανάκης, ὁ Κουμουνδουράκης, καὶ ἄλλοι Μανιάται καὶ ἔρχονται εἰς τὴν Καλαμάταν, ὅπου ἤλθεν ἐπομένως καὶ ὁ Π. Μαυρομιχάλης. Τὴν 23 ἔφθασαν ἐκεῖ ὅ,τε Νικηταρᾶς, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, ὁ Μητροπέτροβας, ὁ Κεφάλας καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὰ πέριξ, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τὰς σημαίας τούτων τε καὶ ἐκείνων ἐνόπλων ὑπερβαίνει τὰς πέντε χιλιάδας· οἱ δὲ Τοῦρκοι παραδίδονται διὰ συνθηκῶν. Τὴν 24 ἐψάλη παράκλησις εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος παρὰ τὸν Πάμισον ποταμὸν, ἐχειροτονήθη ὁ Π. Μαυρομιχάλης ἀρχιστάτηγος ὑπὸ τῶν παρευρεθέντων Ἑλλήνων, καὶ διεκήρυξεν ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους τὴν ἐπανάστασιν ὡς ἐπομένως· «Ὁ ἀνυπόφορος ζυγὸς τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας » βρύνει· πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ἐπὶ τῶν δυστυχῶν Ἑλλήνων τῆς Πελοποννήσου. Ἡ σκληρότης του ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥς » δὲν ἔμενεν εἰς τὰ θύματά του εἰμὴ ἡ ἀναπνοὴ τῆς ζωῆς, διὰ νὰ » ἐκπέμπῃ τοὺς στεναγμούς των. Εἰς τοιαύτην πραγμάτων κατὰ » στασιν, στερημένοι τῶν δικαιωμάτων μας, ἀπεφασίσαμεν ὁμο- » θυμαδὸν νὰ λάβωμεν τὰ ὅπλα κατὰ τῶν τυράννων μας. Πᾶσα » φιλονεικία ἢ διαίρεσις ἐσωτερικὴ παρεδόθη εἰς λήθην, ὡς καρπὸς » τῆς τυραννίας, καὶ ὅλοι ἀναπνέομεν τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας· » καὶ χεῖρές μας συνέτριψαν τὰς ἀλύσεις των, καὶ ἤδη ἐπιτίθενται » κατὰ τῶν βαρβάρων· δὲν τρέχομεν πλέον νυχθημερὸν ἐκτελοῦν- » τες τὰς ἀγχαρίας ἐνὸς ἀσπλάγχχνου κυρίου· τὰ στόματά μας » ἔως ἄρτι κεκλεισμένα, ἢ εἰς μάτην παρακαλοῦντα τοὺς δημίους

νμας, ἡνοίχθησαν καὶ ἄδουσι μεγαλοφώνως αὐτὴν τὴν ἀπελευ-
 »θέρωσιν, τὴν ὁποίαν ὀρκιζόμεθα ν' ἀπολαύσωμεν ἢ ν' ἀποθάνω-
 »μεν. Ἐπικαλούμεθα λοιπὸν τὴν βοήθειαν καὶ συνδρομὴν ὅλων
 »τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ
 »φθάσωμεν τὸ ταχύτερον τὸν σκοπὸν τοῦ δικαίου καὶ ἱεροῦ ἐπι-
 »χειρήματός μας, νὰ κατακτήσωμεν τὰ δικαιώματά μας, καὶ ν'
 »ἀναστήσωμεν τὸ δυστυχὲς ἔθνος μας. Ἡ Ἑλλὰς, ἡ μήτηρ μας,
 »ὑπῆρξεν ἡ ἐστία τῶν φώτων, τὰ ὅποια διεχύθησαν εἰς ὑμᾶς διὰ
 »τοῦτο ἐλπίζομεν εἰς τὴν δραστήριον φιланθρωπίαν σας· ὅπλα,
 »χρήματα καὶ συμβουλὰς, ταῦτα περιμένομεν ἀπὸ ὑμᾶς. Σὰς
 »ἐγγυώμεθα τὴν εὐγνωμοσύνην, τὴν ὁποίαν θὰ σὰς ἀποδείξωμεν
 »εἰς εὐτυχεστέρους καιροὺς.» Τὴν δὲ 25 πραγματικῶς ἀρχι-
 στράτηγος ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, παραλαμβάνει τριακοσίους Μα-
 νιάτας ἀπὸ τὸν Μούρζινον, καὶ κινεῖται πρὸς τὰ μεσόγεια· ὁ Νι-
 κηταρᾶς τὸν παρακολουθεῖ· οἱ δὲ ἄλλοι ὅλοι στρατεύονται κατὰ
 τῶν φρουρίων τῆς Μεσσηνίας· ἅπαντες δὲ τουφεκίζουσι καθ' ὁδόν,
 διὰ νὰ ἐνσπείρωσιν ἀφ' ἐνὸς φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς Τούρκους,
 καὶ ἀφ' ἐτέρου διὰ ν' ἀκούσωσιν ὁ λαὸς καὶ νὰ λάβωσι πανταχοῦ
 τὰ ὅπλα, ὡς καὶ τὰ ἔλαβον. Καὶ τοιοτοτρόπως τὴν 25 μαρτίου
 τοῦ 1821 ἐπανεῖσεν ἡ Πελοπόννησος μετὰ τὴν 24 τοῦ φεβρουαρίου,
 καθ' ἣν ὁ Ὑψηλάντης διεκήρυξεν εἰς τὴν Μολδαυίαν τὴν ἐπανά-
 στασιν. Ὁ δὲ Πέτρος Μαυρομιχάλης μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀφ' ἧς
 περιορίσθησαν εἰς Τριπολιτσάν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτες μεθ'
 ὧν καὶ ὁ υἱὸς του, γράφει πρὸς τὴν ἐξουσίαν καὶ εἰδοποιεῖ, ὅτι οἱ
 κάτοικοι τῆς Μεσσηνίας ἐπανεστήσαν καὶ συνέβρευσαν ὑπὲρ τὰς
 δέκα χιλιάδας εἰς Καλαμάταν, ὅπου ἐκεῖνος, ὡς πιστὸς τῆς βα-
 σιλείας, μετέβη, καὶ μόλις ἡδυνήθη νὰ διασώσῃ τοὺς ἐκεῖ εὐρι-
 σκομένους Ὀθωμανοὺς ὁμοῦ μὲ τὸν ἑπαρχον, τοὺς ὁποίους οἱ
 ἀποστᾶται ἀπαιτοῦσι· γνωμοδοτεῖ δὲ νὰ ἀποδώσῃ ἡ ἐξουσία
 τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας ὡς καὶ τὸν υἱόν του, καὶ οὕτω
 νὰ γενῇ ἀνταλλαγὴ μὲ τὸν ἑπαρχον καὶ τοὺς Ὀθωμανοὺς τῆς
 Καλαμάτας· ἡ ἐξουσία ἀπαντήσατα, τὸν ἐπέπληξεν ὅτι ἦτον
 ὑπουργὸς καὶ ἐπίβουλος. Ἐν τούτῳ ἐκεῖνος ἀφ' ἐνὸς καὶ εἰ Κα-
 λαβρυτινοὶ ἀφ' ἐτέρου τὴν ἔδωκαν νὰ ἐννόσῃ ὅτι ἔπρεπε νὰ φυ-
 λάξῃ τοὺς περιορισμένους, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἀντιλλαγὴν

συγκεντρώσῃ δύναμιν, προτκαλῶν εἰς τὰ ὅπλα τοὺς Ἕλληνας.

Οἱ Τοῦρκοι ὅσοι κατέκουν εἰς Ζούρτζαν, εἰς Ζάχαν καὶ εἰς Μούνδριζαν ὄντες ὀλίγοι, κατέφυγον εἰς τὸ Φανάρι, πρωτεύουσαν τῆς φερωνύμου ἐπαρχίας, ὅπως ὑπὸ Τούρκων κατοικουμένην. Αὐτοὶ δὲ καὶ οἱ Φαναρίται περὶ τὰς πέντε χιλιάδας ψυχάς, ἐξ ὧν ἕως χίλιοι πεντακόσιοι μαχηταί, ἀπεφάτισαν ν' ἀπέλθωσιν εἰς Τριπολιτσάν, καὶ θὰ διαβῶσιν ἀνχμέστον τῆς πόλεως· Ἀνδριτσάνης ἀπὸ χριστιανοὺς μόνον κατοικουμένης. Εἶχον δὲ προτκαλέσει τοὺς προεστῶτας τοῦ Φαναρίου Πολυχρόνη καὶ Νικόλαον Ζανετόπουλον, Π. Ζηριφόπουλον καὶ Χρήστον Ἀναστασόπουλον, τοὺς ἡρώτησαν τί ἐφρόνουν περὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ν' ἀποδημῶσιν εἰς Τριπολιτσάν, ἤκουσαν παρ' αὐτῶν λόγους εὐαρέστους, δηλαδὴ ὅτι δὲν εἶχον νὰ φοβηθῶσι τίποτε ἂν ἐνέμενον εἰς τὰ ἴδια, διότι τὰ θρυλλούμενα ἦσαν σπερμολογίαι τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἀληπκισῆ. Καὶ ὅμως ἐκεῖνοι δὲν μετεπείσθησαν· οἱ δὲ Προεστῶτες τοὺς προὔμνηυσαν ζῶα διὰ νὰ μετακομίσωσι τὰ πράγματα καὶ τὰς οἰκογενείας των. Ὅθεν οἱ Ἀνδριτσάνοι κατ' ἀρχὰς ἕκαμαν σχέδιον νὰ τοὺς κτυπήσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν των διαβαίνοντας, ὡχυρωμένοι ὄντες εἰς τὰς οἰκίας, τὰ ἐργαστήριά των καὶ ἄλλας θέσεις, καὶ προτεκάλεσαν διὰ τοῦτο καὶ τινὰς ἀπὸ τὰ χωρία καὶ τὴν Μητροπέτροβαν μὲ τριακοσίους· ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦτο ἀπεδοκιμάσθη ἀπὸ τοὺς προκρίτους· ἐπειτα. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ τοὺς κτυπήσωσιν ἀπὸ τὰ νῦντα καθ' ὁδόν, ὅτε ἤθελε τοὺς κτυπήσει ὁ Κολοκοτρώνης ἔμπροσθεν, τὸν ὁποῖον καὶ εἰδοποίησαν περὶ τούτου. Ὅθεν οἱ Τοῦρκοι διαβάντες τὴν 26 ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαιναν, ἐφθασαν τὸ ἑσπέρας δύο ὥρας μακρὰν αὐτόθεν εἰς τὴν Σουλτίναν, ὅπου διενευκτέρευσαν. Μετὰ τὴν διάβασίν των ἀμέσως οἱ Ἀνδριτσάνοι συνήχθησαν κατὰ τ' ἄκρα τῆς πόλεως εἰς τὴν Ἀγιαβαρβάραν, ἔψαλλον παράκλησιν εἰς τὸν Ὑψιστον, καὶ ὕψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Τοῦ δὲ Πολυχρόνη Ζανετοπούλου ὁμιλήσαντος, καὶ παρρητήσαντος τὴν ἀνάγκην ἑνὸς ἀρχηγοῦ τῶν ὁπλων τῆς ἐπαρχίας, καὶ τὸν Ζανέτον Χρηστόπουλον προβαλόντος ὡς ἱκανόν, ἐχειροτονήθη οὗτος ἀρχηγός, καὶ εὐθὺς ἐστράτευταν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του κατόπι τῶν Τούρκων ἕως τριακοσίοι Ἕλληνες. ἐφθασαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ χωρίον Ῥόβια πλησίον τῶν Ἰνδράκων.

Διεδόθη δὲ λόγος ὅτι ἤθελον οὗτοι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ Φανάρι, καὶ ἴτως ἐπίστευσαν τοὺς Ἀνδριτσάνους, οἱ ὅποιοι τοὺς ἐδέχθησαν φιλοφρόνως, καὶ τοὺς περιποιήθησαν, καὶ τοὺς ἐβεβαίωσαν ὅτι ἦσαν πιστοὶ τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι αἱ σπερμολογίαι δὲν ἦσαν εἰμῇ ψεῦδος, καὶ ἐπομένως μεταμεληθέντες ἤθελον νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἐστίας των· ἀλλ' ἐρρέθη ἐν ταυτῷ καὶ ὅτι, διαβαίνοντες πάλιν ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαιναν, εἶχον σκοπὸν νὰ θύσωσι καὶ ν' ἀπολέσωσι· καὶ τοῦτο ἦτο πιθανόν, ἐπεὶ θὰ ἔμαθον ἢ θὰ εἶδον ὅτι οἱ Ἀνδριτσάνοι ἐκίνησαν κατόπιν εἰς δίωξίν των, ἢ θὰ ἐστοχάσθησαν ὅτι ἀκινδυνώτερον ἦτον ἡ ἀφίξις των εἰς Λάλα ἢ εἰς Τριπολιτσάν, καὶ ἐπομένως ἐνόμισαν ἀσφαλέστερον νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πόλιν των λεηλατοῦντες καὶ σφάζοντες, καὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Λάλα. Διὰ ταῦτα οἱ πρόκριτοι πάλιν προσεκάλεσαν τὸν Μητροπέτροβαν, καὶ συνάμα ἔφυγον ὅλοι οἱ κάτοικοι μὲ τὰς οἰκογενείας των εἰς τὰ ὄρη διὰ ν' ἀσφαλίσθωσι, καὶ τινες μάλιστα κατέφυγον εἰς τὴν Μάνην, ὥστε ἡ πόλις ἔμεινεν ἔρημος. Εὗρεθέντες δὲ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ἐτοιμαζόμενοι νὰ κινηθῶσιν εἰς Λάλα ὁ Ἀρχιμ. Δικαῖος, ὁ Ἀναγνώσταρᾶς, ὁ Δ. Παπατσιώνης, ὁ Π. Κεφάλας, ὁ Θανατούλης Κουμουνδουράκης, ὁ Μητροπέτροβας, ὁ Σιώρης, ὁ Κῶστας Μπούρας, καὶ μαθόντες τὰ περὶ τῶν Φαναριτῶν, διευθύνθησαν εἰς Ἀνδρίτσαιναν. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης, ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς τὰ περίξ τῆς Καρυταίνης, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριον, λαβὼν τὴν εἰδοποίησιν τῶν Ἀνδριτσάνων, προχωρήσας κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ Ἀγιαθανασίου, ὅπου τὴν 27 πολεμεῖ πέντε ὥρας τοὺς Φαναρίτας, καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ διαβῶσιν, ὅτε καὶ οἱ Ἀνδριτσάνοι τοὺς κτυπῶσιν ὀπισθεν. Ἄν δὲ ἡ μάχη ἤθελε διαρκέσει ἕως οὗ ἤθελον φθάσει ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ ἐξ Ἀρκαδίας κινηθέντες, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅσοι τέως συνήρχοντο ἀπὸ τὴν Καρύταιναν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, ἤθελον τοὺς ἀφκνίσει ἐξ ὁλοκλήρου. Ἀλλὰ κακῇ τύχῃ ὁ Κολοκοτρώνης δὲν εἶχε πλέον πυριτόβολα, καὶ ἐδιάσθη μὲν ν' ἀποχωρήσῃ, κατέλαβε δ' ἄλλην θέσιν παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Ἀλφειοῦ, τὴν κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς Καρυταίνης, ὅπου ἔφθασαν οἱ Πλαποῦται μὲ τετρακκοσίους φέροντες καὶ πυριτόβολα. Οἱ δὲ Τοῦρκοι προχωρήσαντες ἔρχοντο νὰ περάσωσιν εἰς τὴν γέφυραν, καὶ κτυπῶνται ἀπὸ τὸν

Κολοκοτρώνην καὶ τοὺς Πλαπούτας, καὶ βιάζονται νὰ τραπῶσιν εἰς τινα θέσιν λεγομένην τοῦ Χαλούλαγα, ὅπου ὁ ποταμὸς ἦτο διαβατός· τοὺς καταδιώκουσι δὲ οἱ ἀνωτέρω ὁμοῦ καὶ οἱ Ἀνδριτσάνοι, φθάσαντες κατόπιν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἀναγκάζουσι νὰ διαβῶσιν ἀπομαχόμενοι τὸν ποταμόν. Ἐρονεύθησαν δὲ καὶ ἐπνίγησαν περῶντες ἕως τετρακόσιοι Τούρκοι, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔπεσον δύω καὶ ἐπληγώθησαν ἑπτὰ. Τοιοῦτοτρόπως ἔφθασαν καὶ οἱ Φαναρίται εἰς Καρύταιναν, καὶ ἠνώθησαν μετὰ τοὺς Καρυτινοὺς εἰς τὸ φρούριον, ὅπου συνεπολιορκήθησαν· ἀφ' οὗ δὲ κατῴρθωσαν τὸ μόνον σωτήριον, καὶ διοκίνοωσαν εἰς τοὺς ἐν Τριπολιτσᾷ τὰ κατ' αὐτοὺς δι' ἀπεσταλμένου ἐπίτηδες, ζητήσαντες βοήθειαν, ἤρχισαν καὶ νὰ συνθηκολογῶσι μετὰ τοὺς Ἑλλήνας, ἐξ ὧν εἶχον συναχθῆ μέχρι τῆς 29 ἕως ἑπτὰ χιλιάδες, διότι συνῆλθον αὐτόθι οἱ τε ἐξ Ἀρχαδίας, καὶ ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης μετὰ τετρακοσίους Μανιάτας, καὶ οἱ Δελιγιάνναι Κανέλλος καὶ Δημήτριος μετὰ τετρακοσίους Καρυτινοὺς, ἔχοντες μετ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Ἡλίαν Τσαλαφατῖνον, σταλέντα ἀπὸ τὴν Μάνην ὡς ἐμπειροπόλεμον νὰ συναγωνισθῇ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Καρυταίνης. Ὁ δὲ Κανέλλος Δελιγιάννης ἔγραφε πρὸς αὐτοὺς καὶ ἰδίως πρὸς τὸν ἐξάρχον μουσταφάγαν Νησιώτην ὅτι ὁ Σουλτάνος τῶν ἡχμαλωτίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ πολλὰ μέρη ἠλευθερώθησαν, καὶ τὸ Ναύπλιον ἐκυριεύθη, καὶ δὲν εἶχον πλέον ἐλπίδα σωτηρίας. Ἀλλὰ μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπολιορκήθησαν, ἐν ᾧ ὥραν τὴν ὥραν ἠλπίζετο νὰ παραδοθῶσιν, ἐξαίφνης φαίνεται καπνὸς εἰς τὸ χωρίον Σιάλεσι (1), καὶ λέγεται ὅτι ἤρχοντο Τούρκοι. Ἐν ταύτῃ λέγεται ὅτι ἤρχετο ὁ Νικηταρᾶς, καὶ ἀμφιβάλλεται ἂν ἦσαν Τούρκοι ἢ Ἑλληνες οἱ ἐρχόμενοι· ἀπὸ δὲ τὸν καπνὸν ἠδύναντο νὰ συμπεράνωσιν ὅτι οἱ Τούρκοι ἔκαιον τὰ χωρία τῶν χριστιανῶν. Μ' ὅλον τοῦτο ἀπέρχεται ὁ Κολοκοτρώνης αὐτὸς νὰ παρατηρήσῃ· ἔφερε δὲ σημαίαν ἀναπεπτα-

(1) Κατὰ τὴν συνῆθειαν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες κυττάζουσι τοὺς πλάτεις τῶν ἐψημμένων ἀρνίων, καὶ προλέγουσιν ὅτι μελλεῖ νὰ τοὺς συμβῇ, πρὶν φανῇ ὁ καπνὸς τοῦ καιρομένου χωρίου, ἐν ᾧ ἡρίστα ὁ Κολοκοτρώνης μετὰ τοὺς περὶ αὐτὸν, κυττάζει τὸν πλάτυν τοῦ ἀρνὸς καὶ λέγει: Αἱ! τώρα δὲ γινόμεθα οἱ κοκὺροι, ὑπαινιττόμενος ὅτι οἱ Τούρκοι ἐμελλε νὰ καύσωσι τὰς οἰκίας τῶν ἑπαιναστάντων, ὅπου ἤθελον ἐπιδράμει.)

μένην, τὴν ὁποίαν ἐμελλε νὰ τειλίξῃ, ἐὰν ἐγνωρίζεν ὅτι ἦσαν
 Τοῦρκοι, καὶ τότε οἱ ἄλλοι ὤφειλον νὰ ἐτοιμασθῶσιν εἰς μάχην.
 Φθάσας λοιπὸν ἐφ' ὑψηλοῦ μέρους, βλέπει μὲ τὸ τηλεσκόπιον ὅτι
 ἦσαν Τοῦρκοι, περιτειλίσσει τὴν σημαίαν, καὶ θαρρῶς ὅτι θὰ κα-
 ταλάβωσι τὰς ἀναγκαίας θέσεις οἱ Ἕλληνες διὰ νὰ τοὺς πολεμή-
 σωσιν· οὐδ' ἠμφιβάλλετο ὅτι οἱ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του Μανιάται,
 ὅσοι εἶχον ἀπομείνει (διότι οἱ πλείότεροι εἶχον φύγει εἰς Μάνην),
 ὡς καὶ οἱ ὑπὸ τὸν Ἥλιαν Μαυρομιχάλην, τὸν ὁποῖον, ὡς ἀγαθόν,
 ὁ Κολοκοτρῶνης εἶχε ζητήσῃ ἐπιμόνως ἀπὸ τὸν πατέρα του
 συμμαχοῦμενον, ἤθελον ἀντιταχθῇ εἰς τοὺς τούρκους, διδόντες
 καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους τὸ παραδειγμα πολεμικῆς ἀρε-
 τῆς, διότι καὶ τώρα, ὡς καὶ πρὶν κινήθωσιν οἱ Ἕλληνες, ἤλπι-
 ζον πολὺ εἰς τὰ ὅπλα τῶν Μανιατῶν. Ἀλλὰ, μόλις ἰδόντες οἷτε
 Μανιάται ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι τειλιγμένην τὴν σημαίαν, κυριεύ-
 ονται ἀπὸ πανικὸν φόβον, καὶ δίδονται εἰς φυγὴν. Ὁ δὲ Κολο-
 κοτρῶνης ἥδη θεωρεῖ ἐκυτὸν μεμονωμένον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐχθρῶν,
 καὶ δὲν δύναται νὰ φύγῃ, καθὼ πεζὸς, καὶ ἕως πενήντα Τοῦρκοι
 προτρέχοντες ἐπιπιοὶ ἤθελον τὸν προφθάσει, καὶ φέροντα τὸ
 ὁποῖον εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἀγγλῶν ἐνδυμα τοῦ ταγ-
 ματάρχου καὶ γενόμενον διὰ τοῦτο ἀξιοπαρατήρητον, ἤθελον
 προσπαθήσει νὰ τὸν ζωγρήσῃ ἢ νὰ τὸν φονεύσῃ. Ὅθεν,
 ἐν ᾧ ἐφευγεν, ἐντυχὼν θεῖα μοῖρα ποιμένα, καλύπτεται μὲ
 τὸ ἐπανωφόρεμα τούτου, καὶ βλέπων ὅτι τὸν πλησιάζουσιν οἱ
 Τοῦρκοι, κρύπτεται εἰς τοὺς θάμνους, καὶ φέρων τὴν πιστόλαν εἰς
 τὴν χεῖρα, τούλάχιστον διὰ νὰ μὴ συλληφθῇ ζῶν, ἐλπίζει μόνον
 καὶ μόνον εἰς τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, καὶ ἐκεῖνοι μὲν παρέρχονται,
 φθάνουσιν ἀκωλύτως εἰς τὸ φρούριον, ἐξέρχονται οἷτε Καρυτινοὶ
 καὶ οἱ Φαναριῖται, καταδιώκουσιν ὅλοι ὁμοῦ φεύγοντας τοὺς Ἕλ-
 ληνas, τοὺς κατατορπίζουσι καὶ ἐπιστρέφουσι θριαμβευτικῶς
 εἰς Τριπολιτσάν, λεηλατοῦντες τοὺς Χριστιανοὺς, ὅθεν ἂν δια-
 βαίνωσιν. Ἀλλ' ἐσώθη καὶ ὁ Κολοκοτρῶνης ἀπὸ τὸν κίνδυνον, καὶ
 τρέχων διὰ τινος ῥύακος, ἐξέβη κατὰ τὴν γέφυραν τοῦ ποτα-
 μοῦ, ὅπου ἕως χίλιοι Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Ἀναγνωσταρᾶν, Μπούραν
 καὶ λοιποὺς εἶχον προσκαρτερήσει καὶ ἀντικρούει τοὺς Τούρκους.
 Ὁ Νικητάρης εὕρισκετο εἰς τὸ Καλογεροβούνι· ἀλλὰ μὴ ἔχων

ἀναλόγους δυνάμεις δὲν ἔχαμε κίνημα ἐναντίον των. Οἱ Τοῦρκοι ἀναγινώσκουσιν εἰς Τριπολιτσάν τὸ γράμμα τοῦ Κανέλλου καὶ φρυάττουσι κατὰ τοῦ φυλακισμένου ἀδελφοῦ του Θ. Δελιγιάννη.

Οἱ Τοῦρκοι τῆς Βαρδούνιας, ἄνδρες μαχηταὶ καὶ φιλοπόλεμοι, ἔχοντες διαφόρους ἰσχυροὺς πύργους εἰς τὰ ὁποῖα κατῴκουν χωρία, ἀφῆκαν τοὺς δυσπορθήτους πύργους των καὶ ἔφυγον εἰς Μιστρᾶν, πρωτεύουσαν τῆς Λακεδαίμονος, διὰ νὰ συγκεντρωθῶσι μετὰ τοὺς Μιστριώτας Τούρκους ἐνωθέντες, καὶ μόνος ὁ λεγόμενος Χονδρوليᾶς ἔμεινεν εἰς τὸν πύργον του εἰς τὰ Τρίνητα, καὶ διὰ τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἄλλων ὡς γενναῖος. Ἀφ' οὗ ἤκουσαν πολλοὺς κρότους πυροβόλων κατὰ τὴν Μάνην, διότι πλοῖα τινα ἐμπορικὰ εὐρεθέντα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μαραθωνησίου κατὰ προτροπὴν τοῦ Μαυρομιχάλη ἐπυροβόλουν, καὶ ἐκ τούτου ὑπέλαβον ὅτι εἶχον ἔλθει οἱ Φράγκοι (1), ἀφ' οὗ δὲ ὁ Χονδρوليᾶς ἔστειλε χριστιανόν τινα νὰ κατασκοπεύσῃ, καὶ οὗτος ἐπιστρέψας τὸν εἶπεν ὅτι εἶχον φθάσει εἰς Μαραθωνῆσι ἀναρίθμητα στρατεύματα Φράγκων, καὶ ἐκεῖνος ἔφυγε τότε δρομαῖος εἰς Μιστρᾶν, οἱ Τοῦρκοι φοβηθέντες μὴ περικυκλωθῶσιν αἰφνης ἀπὸ ἀνωτέρας δυνάμεις Φράγκων, φοβηθέντες ἐνταύτῳ ἐκ τοῦ διότι ἔφθασεν ἐπιστολὴ τοῦ Σιέχ Νεντισίπ ἐφέντη πρὸς τὸν υἱόν του Μπακῆ ἐφέντην ἑπαρχον τοῦ Μιστρᾶ, δι' ἧς διατάττετο ἀπὸ τὸν πατέρα του ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως εἰς Τριπολιτσάν, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν μεταβάντων εἰς τὸ φρούριον τῆς Μονεμβασίας, φεύγουσι τὴν 20 μαρτίου ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἐξ ὧν ἕως δύο χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι μάχιμοι, καὶ ἀπέρχονται οἱ πλείότεροι πεζοὶ εἰς Τριπολιτσάν, καὶ παρευθὺς οἱ Ἕλληνες διὰ συμβουλῆς τοῦ Παναγ. Κρεβδατᾶ

(1) Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τοὺς Φράγκους ἐφοβοῦντο πάντοτε, καὶ ἀνευ τούτων δὲν ἐπαρτάζοντο ὅτι ἤθελον ποτε τολμήσει νὰ ἐπαναστῶσιν οἱ Ἕλληνες· διὰ τοῦτο δὲν ἤθελον νὰ ἔχωσιν οὗτοι μὲ ἐκείνους οὐδεμίαν συκοινωνίαν. Εἰς τοὺς Φράγκους εἶχον καὶ οἱ Ἕλληνες τὰς ἐλπίδας των, καὶ ἐποτρύνοντο πάντοτε νὰ ἔλθωσιν ὅντας χριστιανούς νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσιν ὡς χριστιανοί. Φράγκους δ' ἔλεγον καὶ Τοῦρκοι καὶ Ἕλληνες χωρὶς διάκρισιν ἔθνους Γάλλων, Ἀγγλων, Ρώσων καὶ ἄλλων, διότι ἐθεώρουν οἱ μὲν ὡς ἐχθροὺς, οἱ δὲ ὡς φίλους καὶ ἀδελφοὺς ὅλους τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας. Διὰ τοῦτο ὅτε κατηγορήθησαν καὶ ἀπὸ ἄλλους Εὐρωπαίους εἰς τὴν Ὀθωμ. Πύλιν ὅτι ἤθελον ἐπαναστῆ, ἡμεῖς, ἀπεκρίθησαν οἱ Τοῦρκοι, ἀπὸ σᾶς τοὺς Φράγκους φοβούμεθα καὶ ὅχι ἀπὸ τὸν βεαγιαῖν.

κατηδάρισαν τοὺς πύργους των ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα, διότι ἦτο πιθανόν οἱ πολεμισταὶ ἐξ αὐτῶν, ἀφήσαντες ἐκεῖ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδιά των, νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς πύργους των, ὄντας ὀχυροὺς, νὰ τοὺς ἐφοδιάσωσι, καὶ τότε ἤθελον προξενήσει ἀντι-πυρσπασμὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη διὰ πολὺν καιρὸν. Ἀλλ' ἂφ' ἑτέρου οἱ Βαρδουνιώται αὐτοὶ, ὡς καὶ οἱ Φαναριῖται, προπαυξάνουσι τὰς δυνάμεις τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι φρονοῦσιν ὅτι, ἂφ' οὗ συγκεντρωθῶσιν εἰς τὴν καθέδραν τὰ ἱσχυρότερα ὄπλα των, μὲ ἡνωμένας πολλὰς δυνάμεις μαχόμενοι, ἤθελον εὐκόλως δυνηθῇ νὰ νικήσωσι καὶ νὰ ἐξολοθρεύσωσι τοὺς χριστιανούς. Διὰ τοῦτο θέλουσι καὶ οἱ Λαλιῶται ν' ἀπέλθωσιν εἰς Τριπολιτσάν, ὡς ἐπραξάν τὸ 1769 οἱ πατέρες των, ὅτε καὶ ἐθροιάμψαν αὐτοὶ πρῶτοι ὁρμήσαντες ἑφιπποὶ κατὰ τῶν εἰς τὰ Τρίκορφα πολιορκητῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥώσων· ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ῥιψοκινδυνεύουσιν, ὡς οἱ Φαναριῖται, εἰς τὸτον μακρὸν ἀπόστημα τόπου· ὅθεν ἐμμένοντες εἰς Λάλα, θὰ κάμνωσι μέχρι τινὸς ἐπιδρομὰς εἰς τὰ περίξ καὶ θὰ βλάπτωσι τοὺς χριστιανούς.

Οἱ Τούρκοι τῆς Μονεμβασίας εἶδον ἑαυτοὺς αἰφνης τὴν 28 μαρτίου πολιορκημένους, ὡς καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐκεῖ χριστιανοί. Ὁ Πιερᾶκος Γρηγοράκης, Δημήτριος Τζιγγουράκος, Γρηγοράκης Ντζανετάκης καὶ ἄλλοι μὲ τετρακοσίους Μανιάτας, ὅτε Γεωργάκης Μιχαλάκης καὶ Θεόδωρος Γούλελος μὲ διακοσίους Πρασιώτας, καὶ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας συγκροτοῦσι τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου ἐκείνου.

Οἱ Τούρκοι τῆς Ἀρκαδίας ἐκίνησαν τὸ ἑσπέρας τῆς 25 ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰ φρούρια Νεοκάστρου καὶ Μοθώνης, ν' ἀσφαλισθῶσι, καὶ ἐφθασαν εἰς τὰ Φιλιατρά, Κωμόπολιν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, καὶ τὸ πρωὶ τῆς 26 εἰσῆλθον. Ἀλλ' ἔδραμον κατόπιν ὁ Ἰω. Μέλιος, Δ. Παπατσιώρης. Παναγ. Δούφας, Γ. Σιράκος, Ἀθ. Γρηγοριάδης καὶ ἄλλοι μ' ἀρχετοὺς στρατιώτας νὰ τοὺς πολιορκήσωσι. Τὴν 29 ἀπῆντησαν οὗτοι οὐ μακρὰν τοῦ Νεοκάστρου τετρακοσίους ἐξ ἐκείνων ἐπιστρέφοντας εἰς Ἀρκαδίαν ἐπ' ἐλπίδι νὰ εὕρωσι πιστοὺς ρεαγιάδας τῆς βασιλείας, ὡς τοὺς ἔλεγον οἱ χριστιανοὶ πρὸ ὀλίγου, τοὺς ἐκτύπησαν, τοὺς ἔτρεψαν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τοὺς ἐπολιορκήσαν καὶ εἰς τὰ δύο φρούρια· Ἐφθασαν ἐπο-

μένως εἰς τὴν πολιορκίαν ὅτε Κωνσταντῖνος Πιερράκος μ' ἑκατὸν Μανιάτας, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Γρηγόριος Μοθώνης μὲ διακοσίους, καὶ οὗτος ἀνεγνωρίσθη ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας ὑφ' ὧν τῶν ἄλλων καὶ ὡς ἱκανὸς εἰς τὰ τοῦ πολέμου καὶ ὡς ἀρχιερεὺς συνίστων δὲ τὴν πολιορκίαν ἕως δύο χιλιάδες Ἑλληνες.

Οἱ Τούρκοι τῆς Κορώνης ἐπῆραν τὴν 25 τὸν ἐπίσκοπον Κορώνης Γρηγόριον καὶ τὸν διάκονόν του καὶ τὸν ἱερέα ἀνεψιόν του εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅπου εἶχον ἀπόφασιν νὰ ἐπάρωσι καὶ ἄλλους· ἀλλὰ τὴν νύκτα πρὸς τὴν 26 οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν πόλιν χριστιανοί, ἂν καὶ περιτειχισμένην καὶ φρουρουμένην ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἔφυγον μὲ τὰς οἰκογενείας των, ἀφήσαντες εἰς τὴν διὰθεσιν αὐτῶν τὰς οἰκίας των καὶ τὰ πράγματά των. Δὲν εἶχον ὅμως ἀναμεταξύ των κανένα ἱκανὸν νὰ ἐξοπλίσῃ τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας καὶ νὰ πολιορκήσῃ τοὺς Τούρκους. Ὅθεν ὁ Ἡλίας Καράπαυλος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν εἰς Καλαμάταν διατρίβοντα ἀρχιστράτηγον Μαυρομιχάλην Μανιάτας ἐπὶ τούτῳ, καὶ διωρίσθη ὁ Ἄντ. Μαυρομιχάλης νὰ στρατεύσῃ μὲ πενήντα. Ὁ δὲ Καράπαυλος τοὺς συνοδεύει εἰς Νησίον, ὅθεν ἐμελλε νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ ὁ Γ. Δαρειώτης μὲ τινὰς Νησιώτας· ἀλλὰ φθάσαντες αὐτόθι περὶ λύχνων ἀφάς, ἀντὶ νὰ στρατεύσωσιν εἰς Κορώνην, φεύγουσι κρυφίως καὶ διασπείρονται εἰς τὰ χωρία διὰ τὴν ἀρπάσσωσιν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς λάφυρα· οὕτω προσενεχθέντες ἤθελον ἴσως νὰ ὑποχρεωθῇ ἡ ἐπαρχία νὰ τοὺς πληρόνῃ μισθοῦς. Ὁ δὲ Καράπαυλος φοβούμενος μὴ ἐκδραμόντες οἱ Τούρκοι σφάξωσι τοὺς χριστιανούς, ζητεῖ καὶ πάλιν Μανιάτας ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον νὰ συγκροτήσωσι τὴν πολιορκίαν· καὶ τότε ἐκστρατεύει ἄλλος ἀδελφός του, ὁ Ἰω. Μαυρομιχάλης (ὁ καὶ Κατσῆς) μὲ ὀγδοήντα· συνεκστρατεύουσι δὲ ὅτε Ἰω. Ν. Καράπαυλος, ὁ Δαρειώτης μὲ τινὰς Νησιώτας, τὸν Κουτσοκαλόγηρον λεγόμενον ἀκολουθοῦντας, καὶ ὁ Ἄντ. Μαυρομιχάλης. Φθάσαντες εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἐγείρουσι τοὺς κατοίκους εἰς τὰ ὅπλα, καὶ ἤδη ἀπέρχονται μὲ διακοσίους πενήντα στρατιώτας νὰ πολιορκήσωσι τὸ φρούριον. Ἀπαντῶσι δὲ καθ' ὁδὸν τούρκους Μοθωναίους, οἵτινες πρὶν πολιορκηθῶσιν ἀπῆρχοντο νὰ ἐνωθῶσι μὲ τοὺς Κορωναίους, ὡς ἦσαν συνηνομημένοι, καὶ νὰ κινηθῶσιν ὁμοῦ κατὰ τῶν χρι-

στιανῶν, νὰ τοὺς καταστρέψωσιν. Ὅθεν τοὺς κτυπῶσι καὶ τοὺς βιάζουσι νὰ στραφῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω φεύγοντες, ἀφ' οὗ ἐφόνευσαν καὶ ἐπλήγωσάν τινες ἐξ αὐτῶν. Προὐχώρησαν δὲ καὶ ὀλίγοι, ἔφθασαν εἰς τὴν Κορώνην καὶ παρέστησαν τὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τοσοῦτον τρομερὰς, ὥστε οἱ μὲν Κορωνάϊσι δὲν τολμῶσι πλέον νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὸ φρούριον· οἱ δὲ Μοθωναῖοι δὲν ἐπιστρέφουσιν εἰμὴ διὰ θαλάσσης εἰς τὰ ἴδια. Οἱ δ' Ἕλληνες φθάσαντες τὸ ἑσπέρας εἰς τὰ Βουνάρια, χωρίον οὐ μακρὰν τῆς Κορώνης, δρμῶσι τὴν νύκτα εἰς τὴν πόλιν, τὴν κυριεύουσι, καὶ ὀχυρωθέντες εἰς τὰς οἰκίας, πολιορκοῦσι τοὺς τούρκους εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Καὶ ὅμως λαφυραγωγῆσαντες οἱ Μανιάται τὰ πράγματα τῶν πολιτῶν, θεωρήσαντες αὐτὰ ὡς Τουρκικὰ, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Μάνην ἀρχηγοί τε καὶ στρατιῶται, προφασισθέντες ὅτι ἐφοβήθησαν τάχα ἀπὸ πλοῖον Ἀφρικανικόν, φανέν εἰς ἐκεῖνα τὰ παράλια. Τότε διεσκορπίσθησαν καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, καὶ τινες τῶν ἐγγχωρίων συλλαβόντες τὸν Δαρειώτην, ἠπέλουν νὰ τὸν παραδώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους, ὡς προτρέψαντα αὐτοὺς εἰς ἐπανάστασιν, διὰ νὰ τοὺς ἐξιλεώσωσι. Μετὰ ταῦτα κατῆλθον εἰς τὴν πόλιν οἱ Τούρκοι, καὶ διήρπασαν ὅσα πράγματα δὲν ἠμύπορεσαν οἱ Μανιάται ν' ἀποχομίσωσιν. Οἱ δὲ Καραπαυλοὶ προσέδραμον πάλιν εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον καὶ τὸν παρέστησαν τῶν χριστιανῶν τὸν κίνδυνον, καὶ πάλιν ἐκστρατεύει ὁ αὐτὸς Ἰω. Μαυρομιχάλης μὲ τὸν υἱόν του Ἠλίαν (τὸν Κατσάκον), καὶ μὲ πλειότερους Μανιάτας, καὶ ὁμοῦ μ' αὐτοὺς κινοῦνται πάλιν οἱ Κορωνάϊοι, καὶ πάλιν κυριεύουσι τὴν πόλιν καὶ πολιορκοῦσι τοὺς Τούρκους, καὶ μετ' ὀλίγον ἀναχωρήσαντος τοῦ Κατσῆ, μένει ὁ υἱὸς του Κατσάκος εἰς τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν διατηρεῖ καὶ τὴν διευθύνει φυλάττων ὅλην τὴν εὐταξίαν. Οἱ Τούρκοι τότε ἐφόνευσαν τὸν ἀρχιερέα, ὁ διάκονος τοῦ ὁποίου καὶ ὁ ἀνεψιὸς ἀπέθανον βρσανιζόμενοι.

Οἱ Τούρκοι τῆς Κορίνθου ἐκλείσθησαν τὴν 24 μαρτίου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν· τότε ἐφόνευσαν τὸν Σπήλιον Νοταρᾶν (1)· ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Κιαμίλπεη συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτῆς εἰς τὸ φρούριον τὸν Ἀνδρῆ-κον Νοταρᾶν ὡς ὄμηρον. Ὁ ἀδελφὸς τούτου Σωτήριος εἶχεν ἀπέλθει,

(1) Πῶτα τοῦ Γεωργανᾶ καὶ παναγιώτου Νοταρᾶ.

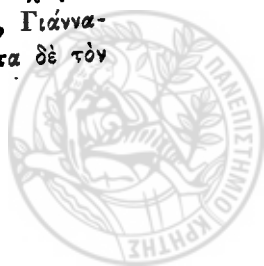
ὡς ἐρρέθη, εἰς Τριπολιτσάν, μὴ δοῦς ἀκρόασιν τὸν Σωτήριον Θεοχαρόπουλον σταλέντα παρὰ τῶν ἐν Καλαβρυτοῖς νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, (1) διότι ὠδηγεῖτο ἀπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τοῦ γεραιτέρου ἀδελφοῦ Πανούτσου, ὅστις ἔλεγεν ὅτι τὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἦσαν ἔργα κλεπτῶν, καὶ δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ μέρος, καὶ ἀπέτρεπε τοὺς Κορινθίους τοῦ νὰ κινηθῶσι κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀφ' οὗ παρεδόθησαν οἱ Καλαβρυτινοὶ Τούρκοι, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπους μὲ τὸν Ν. Σολιώτην καὶ Ἀναγ. Στριφτόμπολιν μετέβησαν εἰς τὰ Τρίκκαλα, διὰ νὰ πείσωσι τὸν εἰρημένον Πανοῦτσον νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροκορίνθου· ἀλλ' οὗτος ἐφάνη ἀμετάπειστος· καὶ ἐκεῖνοι μεταβάντες εἰς τὴν Σικυῶνιαν ἐνήργησαν, καὶ συνελθόντες εἰς τὴν Μεγαρίδα ὁ Ἐπίσκοπος Δαμαλῶν Ἰωάννης, ὁ Γ. Διδασκαλόπουλος, ὁ Γιάννης Χ. Μελέτης, καὶ ἄλλοι Μεγαρεῖς, ὁ Γ. Λύκος (ὁ καὶ Χελιώτης), καὶ Μιέξης ὁ Ποριώτης, ὅστις ἐφονεύθη τότε ἀπὸ τινος Τούρκου Καρυστινόν, καὶ ὁ ἀδελφός του Χριστόδουλος, ὁ Κυριακὸς Δουζήνας, ὁ Γεώργιος Κριεζῆς, ὁ Σταμάτης πρῶν οἰκονόμου, ὁ Παντελῆς Εὐσταθίου, φθάσαντες ἀπὸ τὸν Πόρον μὲ διακοσίους, ἐκινήθησαν μ' ἑως δύο χιλιάδας Ἑλλήνας εἰς τὴν Ἀκροκορίνθον καὶ ἐπολιορκήσαν τοὺς Τούρκους. Ἐπομένως ἐφθασαν οἱ ἄνω εἰρημένοι αὐτόθι μὲ τὸν Σ. Θεοχαρόπουλον καὶ μὲ τὸν Νικόλαον καὶ Ἀναγνώστην Πετιμεζᾶν, ἐθάύρουναν τοὺς πολιορκοῦντας, καὶ διέταξαν τὰ τῆς πολιορκίας ἐπὶ τὸ ἀποτελεσματικώτερον, ὅτε καὶ ἐξελέχθη ὁ Ἀναγνώστης Πετιμεζᾶς ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας. Μετὰ ταῦτα ἀπελθόντες εἰς Καστανιάν, συμπαρέλαβον τὸν Παπανίκαν μὲ τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου του καὶ τῶν πέριξ, ἐκινήθησαν πρὸς τὴν Τριπολιτσάν ἐναντίον τῶν Τούρκων, καὶ ἐφθασαν τὴν 12 τοῦ ἀπριλίου εἰς Λεβίδι μὲ ὀκτακοσίους Καλαβρυτινοὺς καὶ Κορινθίους.

Ἐφυγον καὶ οἱ Τούρκοι τοῦ Ἀργεῶς τὴν νύκτα τῆς 23 πρὸς τὴν 24 μαρτίου εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου, ὅπου τοὺς ἐπο-

(1) Ὁ Γ. Σισίνης εἶχε κινήσει ν' ἀπέλθῃ εἰς Τριπολιτσάν· ἀμ' ἀφ' οὗ τὸ ἔμαθον οἱ ἐν Καλαβρυτοῖς, τὸν ἔγραψεν ὁ Π. Πατρῶν: Ποῦ ὑπάγεις; καὶ τὸν ἐμπόδισεν.

λιόρχησαν ὁμοῦ μέ τοὺς Ναυπλιεῖς Τούρκους τὴν 4 ἀπριλίου ὁ Παπακρσένιος Κρέστας, Ἀναγνώστης Ζέρβας, Ν. Γ. Λάμπρου ἀπὸ τὸ Κρανίδι, ὁ Ἀναγνώστης Ἀναστασόπουλος ἀπὸ Λιγουριόν, καὶ ὁ Παπαθεοδόσιος, ὁ καὶ ἔφορος διορισθεὶς ἐπομένως, μέ Κρανιδιώτας, Λιγουριώτας, Δρεπανοχωρίτας, ὅ,τε ἡγούμενος τοῦ Μοναστηρίου Αὐγοῦ, καὶ ὁ ἡγούμενος τοῦ Μοναστηρίου Ἀγιοδημητρίου ἀπὸ Ξηροκαστέλι μέ τοὺς καλογήρους των καὶ μέ τινας Χελιώτας, φθάσαντες εἰς τὸν πύργον τοῦ Μολαντοῖκου, ὅπου ἐναπέθηκαν τὰς τροφὰς καὶ τὰ πυριτόβολα, καὶ καταλαβόντες αὐθημερὸν τὴν Νάρειαν, τὸν λόφον Φεναμπαπᾶ καὶ τὴν Ἀγιαμονήν.

Εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἀγιοπέτρου καὶ Πραστοῦ ἐν ὑπῆρχον Τούρκοι. Καθὼς μόνον ὑπῆρχεν εἰς τὸν Ἀγιοπέτρον, καὶ τὸν ἐφύλαξαν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Καριτσιώτου. Τὴν 24 μαρτίου ὕψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν κατοίκων Πραστοῦ ἐστράτευσαν εἰς Μονεμβασίαν, ἄλλοι δ' ἀπῆλθον εἰς τὸ χωρίον Μπερτσοδᾶν ὑπὸ τὸν Κῶτταν Θεοδώρου, Παναγιώτην Σαράντην, Δημήτηρην Κοκκούλην καὶ Θεόδωρον Πολίτην, καὶ κατέλαβον τὴν θέσιν εἰς πολιορκίαν τῶν Τούρκων τῆς Τριπολιτσᾶς. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Ζαρεϊρόπουλος, καὶ Ἀναγνώστης Κονδάκης ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ἀγιοπετριτῶν ἐκινήθησαν εἰς τὰ Δολιανὰ, ὅπου μετ' ὀλίγον ἔφθασαν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Ὀλυμπιοχωρίων, καθὼς καὶ ὁ Πέτρος Ἀναγνωστόπουλος (ὁ καὶ Βαρβιτσιώτης) μέ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας. Τὴν 25 ἔφθασαν εἰς τὰ Βέρβενα οἱ ἐπίσκοποι Βρεσθένης Θεοδώρητος καὶ Ἐλους Ἀνθιμος, καὶ αὐτόθι μετέβησαν οἱ ἐν Δολιανοῖς. Ἐφθασαν ἐπομένως ὁ Δημήτριος Καραμάνος ἀπὸ Πραστῶν, ὁ Κωνστ. Μαυρομιχάλης, ὁ Νικόλαος Δελιγιάννης, ὁ Παναγιωτάκης Γιατράκος μέ τοὺς Λακεδαίμονας, καὶ οὗτος μὲν ἀπεφασίσθη κοινῶς νὰ ᾔῃαι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοπέδου ἐκείνου, ὅπου συνεστήθη καὶ εἰδὸς τι ἐφορείας συγχειμένης ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον Βρεσθένης, τὸν Δημ. Καραμάνον καὶ τὸν Ν. Δελιγιάννην, διὰ ν' ἀλληλογραφῇ μέ ἄλλα μέρη. Εἰς αὐτὸ τὸ στρατόπεδον συνήχθησαν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν μεσημβρινῶν χωρίων τῆς Τριπολιτσᾶς ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Λάμπρον Ῥιζιώτην, Γιάννακον, Μήτηρον Παπανικολοῦ καὶ ἄλλους. Κατὰ μεσοῦντα δὲ τὸν

ἀπρίλιον ἔρθασε καὶ ὁ Π. Ζαφειρόπουλος ἀπὸ τὸν Ἀγιοπέτρον καὶ ἠθέλησε νὰ συστήσῃ στρατόπεδον ἴδιον, ἀφορῶν εἰς τὴν ἀρχηγίαν τῶν ὅπλων τῆς Ἐπαρχίας. Διὰ τοῦτο ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸ Δραγοῦνι μ' ἕως ἑκατὸν στρατιώτας ὑπὸ τὸν Π. Διγενῆ· ἀλλ' ἐπομένως θὰ ἐνωθῇ καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς ἐν Βερβένοις.

Ἐν τασούτῳ τινὲς ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Μπερτσοῦ ἀπῆλθον εἰς Τριπολιτσάν καὶ ἐμήνυσαν εἰς τοὺς Τούρκους τὸ κίνημα τῶν Πρασιωτῶν. Ὅθεν ἐστράτευσαν ἀμέσως ἐκεῖνοι ἐναντίον των καὶ συνεκρότησαν μάχην, καὶ ἐφρονέυθησαν ὀλίγοι τινές, ἀλλ' ἔτρεψαν τοὺς Ἕλληνας· κατέκλεισαν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τὸν Στάθην τοῦ Κῶστα Στάθῃ μὲ δύο στρατιώτας καὶ τοὺς ἔκασαν· ἐφόνευσαν καὶ τὸν Κῶσταν Ἰωάννου Κῶστα λεγόμενον, καὶ εὗρον ἐπάνω του δίπλωμα, δι' οὗ ἦτο διωρισμένος πεντηκόνταρχος τῆς πεντηκονταρχίας Πραστοῦ, ὑπογεγραμμένος ὑπὸ τῆς ἐφορείας ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, τῆς ὁποίας ἦτο μέλος καὶ ὁ Δημ. Καραμάνος, ἀδελφὸς τοῦ ἐν Τριπολιτσᾷ πεφυλακισμένου προεστῶτος Γιαννούλη Καραμάννου. Ἀπὸ δὲ τὸ δίπλωμα ἐκεῖνο ἐβεβαιώθησαν οἱ Τούρκοι ὅτι, ὅλοι οἱ προεστῶτες ἦσαν ἐνοχοί, καὶ ὅτι ὑπῆρχε τάξις καὶ ἀνωτέρα διεύθυνσις εἰς τὰ πράγματα.

Οἱ δὲ Λαλιῶται Τούρκοι δὲν εἶναι πολιωρκεῖμένοι ἀκόμη, καὶ τὴν πρώτην ἀπριλίου κινοῦνται ὡς χίλιοι διακόσιοι εἰς Πύργον· μετ' αὐτῶν συστρατεύονται καὶ τρίακόσιοι χριστιανοὶ ἐκ τῶν κατοικούντων εἰς Λάλα καὶ εἰς τὰ πέριξ χωρία. Ἀφ' οὗ ἔφθασαν μίαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως, ἔγραψαν τοὺς Πυργίους καὶ τοὺς προσεκάλουν νὰ προσκυνήσωσιν, ἀπειλοῦντες εἰς τὸ ἐναντίον νὰ θύτῳσι καὶ ν' ἀπολέσωσιν εἰσβαλόντες εἰς τὴν πόλιν των. Οὗτοι δὲ τοὺς ἀπεκρίθησαν ὅτι ἤλπιζον νὰ προσκυνήσωσιν ἐκεῖνοι εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ὅντες δὲ περίπου τῶν πεντακοσίων πενήντα Πύργιοι καὶ ἄλλοι Πελοποννήσιοι, μεθ' ὧν καὶ οἱ Καβασαῖοι μ' ἑκατὸν εἴκοσι Ἑπτανησίους, στρατηγούμενος τοῦ Χαραλάμπους Βιλλαέτου, ἀντὶ νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὰς οἰκίας, ὠχυρώθησαν κατ' ἀρχὰς ἔξω τῆς πόλεως ἐπιδεικνύμενοι ἀφοβίαν, διὰ νὰ τοὺς ἀντιχρῶσωσιν. Ἦσαν δὲ διωρισμένοι ἐπὶ μὲν τῶν Πυργίων ὁ Ἀναγ. Παπασταθόπουλος, Λυκοῦργος Κρεστενίτης καὶ Πέτρος Μιτσόπουλος· ἐπὶ δὲ τῶν Ἀγουληνιτσιωτῶν ὁ Ἀλέξιος Μοσχούλας, καὶ

ἐπὶ τῶν Καρυτινῶν Ἑπτανησίων τε καὶ ἄλλων ξένων ὁ υἱὸς τοῦ Κολοκοτρώνη Πάνος. Ὅθεν προσεβλήθησαν ἀπὸ τοὺς Λαλιώτας, καὶ μετ' ὀλίγην ἀντίστασιν ἐτράπησαν φυγόντες εἰς τὴν πόλιν· μόνοι δὲ διακόσιοι πενήντα ἐκλείσθησαν εἰς τὰς δυνατὰς οἰκίας, καὶ οἱ ἄλλοι παραλαβόντες τὰ γυναικόπαιδα, ἐκτὸς χιλίων περίπου γυναικῶν καὶ παιδίων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἡδυνήθησαν νὰ παρακολουθήσωσι, τοῦ Λυκούργου ἡγουμένου καὶ τοῦ Παπασταθοπούλου, ἔφυγον εἰς τὸ ὀλίγον ἀπέχον ὄχυρόν μοναστήριον τῆς Σκαφιδιάς καὶ εἰς τὰ κατ' ἐκεῖνα τὰ παράλια εὐρεθέντα πλοῖα, εἰς Ἑπτανησίους ἀνήκοντα. Οἱ δὲ Λαλιῶται εἰσέβαλον εἰς τὴν πόλιν, ἐκυρίευσαν μέρος αὐτῆς, καὶ ἐμάχοντο καὶ ἀντεκρούοντο κρατερῶς ὑπὸ τῶν κεκλεισμένων. Ἡ μάχη διήρκεσεν ὅλην τὴν ἡμέραν· τὸ δ' ἐσπέρας ἔβαλον πῦρ εἰς πολλὰς οἰκίας, ὅπου ἡδυνήθησαν, καὶ ἀνεχώρησαν ἐπαγόμενοι καὶ τινὰς αἰχμαλώτους. Ἐφόνευσαν δὲ καὶ ἐπλήγωσαν περὶ τοὺς ὀγδοῇντα Ἕλληνας, καὶ ἐφρονεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς ἑκατόν. Μετ' ὀλίγον ἐκινήθησαν εἰς τὴν Ἀγουλνήτισαν, κωμόπολιν τῆς ἐπαρχίας Πύργου. Οἱ κάτοικοι τῆς κωμῶπόλεως ἐκείνης καὶ ἕως ὀγδοῇντα Ἀρκάδιοι, καταλαβόντες τὸ στενὸν τοῦ Καϊάφα, ἐφύλαττον μὴ διαβῶσιν ἐκεῖθεν οἱ Λαλιῶται διὰ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια· ὅθεν, ἀφ' οὗ ἐπληρορορήθησαν ὅτι διευθύνοντο πρὸς τὴν Ἀγουλνήτισαν, προλαβόντες ἐξήντα Ἀγουλνιτισιῶται ἡγουμένου τοῦ Ἀλεξίου Μοσχούλα ἐφθασαν ἐκεῖ, ὠχυρώθησαν εἰς τέσσαρας οἰκίας, καὶ ἀντέκρουον ἔσθον ἅμα φθάσαντας τοὺς Λαλιώτας, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν ἐμάχοντο, ἄλλοι δὲ διήρπαζον τὰς ἐρήμους τῶν κατοίκων οἰκίας, καὶ ἄλλοι ἐξέδραμον εἰς τὰ πέριξ καὶ ἐλαφυραγώγουν ὅσα εὕρισκον ζῶα. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἐπῆλθον οἱ ὀγδοῇντα Ἀρκάδιοι ἀπὸ τοῦ στενοῦ τοῦ Καϊάφα, καὶ οἱ Λαλιῶται τοὺς ἐγνώρισαν ἀπὸ τὸν κρότον τῶν τουφεκίων των, καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἦσαν πολλοὶ, καὶ φοβηθέντες ἐδόθησαν εἰς φυγὴν ἐν πολλῇ ἀταξίᾳ. Τότε δὴ ἐξεληθόντες καὶ οἱ Ἀγουλνιτισιῶται, τοὺς κατεδίωξαν ὁμοῦ μὲ τοὺς ἄλλους μέχρι τινός. Ἐκτὸς δὲ τῶν ὅσους εἶχον φονεύσει καὶ πληγώσῃ, ἐζώγρησαν καὶ ἑνδεκα καὶ τοὺς ἐθανάτωσαν. Οἱ Λαλιῶται ἀπῆλθον δις καὶ εἰς τινὰ χωρία τοῦ Φαναρίου καὶ τὰ ἐλεηλάτησαν. Ἐπομένως ὁ Ζ. Χρητιόπουλος κατέλαβε μὲ τινὰς στρατιώτας τὸ παρὰ τὸν

Ἄλφειὸν χωρίον Μειρία, καὶ ἐφύλαττε μὴ περάσῃσι πάλιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην. Τὴν 15 τοῦ αὐτοῦ ἡλθον ἀντιπέραν εἰς τὸ χωρίον Ἀσπρα σπήτια τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης, καὶ ἔστειλαν χριστιανούς τινας μετρημισμένους ὡς Τούρκους νὰ περάσῃσι τὸν ποταμὸν, διὰ νὰ γνωρίσωσιν ἂν ἐφυλάττοντο ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Φαναρίται τοὺς ἐκτύπησαν, ἐφόνευσαν δύο καὶ ἐζώγρησαν ἄλλους δύο, οἱ Λαλιῶται ἔφυγον εἰς τὰ ὀπίσω.

Ἀφ' οὗ οἱ Ἕλληνες ἔφυγον ἀπὸ τὴν Καρύταιναν καὶ διεσκορπίσθησαν, οἱ ἀρχηγοὶ συνῆλθον ὅλοι εἰς τὸ Χρυσοβίτσι, ὅπου ὅλοι ἀπεφάσισαν, ἐκτὸς τοῦ Κολοκοτρώνη, νὰ κινηθῶσιν εἰς τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν φρούρια, νὰ τὰ κυριεύσωσι καὶ ἐπομένως νὰ κινηθῶσιν εἰς Τριπολιτῶν μὲ πολλὰ στρατεύματα νὰ τὴν πολιορκήσωσιν. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης ἔλεγε νὰ κινηθῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν καθέδραν, ὅπου ἦτο κυρίως ἡ δύναμις τῶν Τούρκων συγκεντρωμένη, ἐπιφέρων ὅτι, ἂμ' ἀφ' οὗ ἤθελον δυνηθῇ νὰ τοὺς πολιορκήσωσιν, ἤθελον κατασθῇ κύριοι ὅλης τῆς Πελοποννήσου σχεδόν, καὶ ἤθελον ἐνεργεῖ ἐλευθέρως τὰ πρὸς καταστροφὴν τῶν, καὶ συνάμα ἤθελον δυνηθῇ νὰ διατηρήσωσι καὶ νὰ ἐνισχύσωσι τὰς πολιορκίας τῶν κατὰ τὴν παραλίαν φρουρίων, εἰς τὰ ὅποια ὀλίγοι Ἕλληνες ἤθελον ἀρκέσει νὰ ἔχωσι περιορισμένους τοὺς Τούρκους καὶ νὰ τοὺς πολεμῶσι, καὶ εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐκπολιόρκησιν ἤθελον συντελέσει, ἐνεργοῦντες ἀποτελεσματικώτερον ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπολιτσᾶς, ὡς ἀπὸ τὸ κέντρον τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων δι' ὅλα τὰ ἀναγκαιοῦντα πρὸς τὸν σκοπὸν, καὶ μάλιστα διὰ τὸν διὰ θαλάσσης ἀποκλεισμὸν αὐτῶν· ὅτι πολιορκουμένων τῶν Τούρκων τῆς Τριπολιτσᾶς, ἤθελον νεκρωθῇ ἐκεῖνοι τῶν παραλίων, καὶ καταπτοηθῇ οἱ εὐρισκόμενοι καθ' ὅλην τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, καὶ συνάμα ἤθελον θαρρῦνθῇ πολὺ οἱ ἐπαναστάντες, καὶ οἱ μέλλοντες νὰ ἐπαναστῶσι καθ' ὅλα τ' ἄλλα μέρη Ἑλλήνων· καὶ ὅτι ἡ πολιορκία τῆς Τριπολιτσᾶς ἤθελον ὠρελῆται πολὺ καὶ ἐξωτερικῶς, καθότι ἡ φήμη ἤθελον ἐξυψώσει καὶ μεγαλοποιήσει πολὺ τὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ διαθέσει τὴν κοινὴν γνώμην ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης δὲν ἤκούσθη, καὶ οἱ ἄλλοι ἔφυγον, καὶ ἐκεῖνος ἔμεινε μόνος μ' ἓνα μόνον ἄνθρωπον εἰς τὰ ὄρη τῆς Καρυταίνης. Καὶ ἦδη τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων συναισθανόμενος θεωρῶν ὅτι οἱ Ἕλληνες

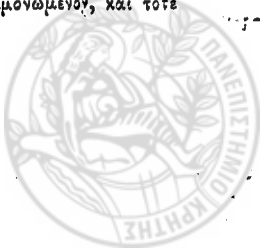
ἔφυγον ἐνώπιον τῶν Τούρκων διότι δὲν εἶν' εὐκολον νὰ ἐξαλειφθῇ ὁ ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ φόβος ἀπὸ τὰς καρδίας των· θεωρῶν ὅτι πρὸ πάντων ἔχουσιν ἀνάγκην συμπορίας ἐντελοῦς καὶ πειθαρχίας, καὶ πολεμάρχου ἱκανοῦ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὸν πόλεμον, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ των διχονοοῦσι καὶ θέλουσιν ὅλοι νὰ προστάζωσι· θεωρῶν δὲ τὴν ἐν πᾶσι τῶν Ἑλλήνων ἀσθένειαν καὶ τῶν πάντων τὴν ἔλλειψιν, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπελπίζεται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου κατὰ τῶν Τούρκων ἐπιχειρήματος, ἀλλ' ἀτενίσας ἀφ' ἑτέρου μέρους τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ πᾶσαν τὴν ἐλπίδα του ἀναθέμενος εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ ἀγῶνος καὶ εἰς τὴν θείαν παντοδυναμίαν, παρακαλεῖ τὸν ὕψιστον νὰ τὸν ἀξιώσῃ ν' ἀποθάνῃ μαχόμενος διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα, ἂν καὶ δὲν τὸν μένῃ οὐδ' αὐτὴ τοῦλάχιστον ἡ παρηγορία πλήρης (1).

(1) Ὁ Κολοκοτρώνης εὕρισκετο εἰς δεινὴν θέσιν· ἀφ' ἐνὸς ἐφοβεῖτο μὴ δολοφονηθῇ ἀπὸ τινος Μανιάτην, ἀφ' οὗ οἱ Τούρκοι, ὅτινες διὰ Μανιάτου εἶχον δολοφονήσει καὶ τὸν ἐξάκουστον Ζαχαριά· ὡς συνεννοηθέντα μὲ τὸν Ναπολέοντα ἐπὶ τῆς δημοκρατίας καὶ ἔκτοτε ὑπογραφόμενον ἀρχιστράτηγον τῆς Πελοποννήσου, ἔγραψαν τὸν Μαυρομιχάλην νὰ τὸν συλλάβῃ ἢ νὰ τὸν φονεύσῃ· ἐφοβεῖτο δὲ καὶ διότι πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν, ὅτε κατεδιώχθη ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὅτε ἐρονεύθησαν τόσοι ἄλλοι συγγενεῖς τε καὶ φίλοι του, καταφυγὰν εἰς τὴν Μάνην, ἐκινδύνευσεν ἕνεκα χρημάτων ἐπικηρυχθέντων κατὰ τῆς ζωῆς του, νὰ φαρμακευθῇ ἀπὸ παλαιὸν φίλον του Μανιάτην, μὲ τὸν ὅποιον εἶχε καὶ πνευματικὴν συγγένειαν, καὶ ἐσώθη διὰ φιλανθρωπίαν γενναίως Σπαρτιάτιδος. Εἶχεν ἄρα λόγους ἰδιαιτέρους νὰ μὴ ὑπάγῃ εἰς τὴν Μεσσηνίαν· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου δὲν νομίζεται οὐδ' εἰς τὴν Καρύταιναν ἀσφαλῆς. Οἱ Δελιγιάνναι τὸν εἶχον καταδιώξει ἐπὶ Τουρκοκρατίας, καὶ φοβοῦμενοι ἐκδίκησιν, ὅτε ἤγγιζεν ἡ ὥρα τῆς ἐπαναστάσεως, ἔγραψαν συνθήκην ἀμνηστίας καὶ τὴν ἔστειλαν μὲ τὸν Δημήτριον Πλαπούταν εἰς Ζάκυνθον νὰ τὴν υπογράψῃ· ἀλλὰ φθάσαντα τοῦτον εἰς Πύργον, τὸν μετεκάλεσαν, διότι ἐκεῖνος ἦδη περιεμένετο εἰς Πελοπόννησον. Ἀφ' οὗ δὲ ἦλθεν εἰς Μάνην, ἔστειλαν πάλιν τὸν Πλαπούταν, καὶ ὁ Κολοκοτρώνης τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐντελὴς λήθη ἐκάλυπτε τὸ παρελθὸν ἐκ μέρους του. Τὸν ἔγραψαν δὲ καὶ τὸν προσεκάλεον εἰς τὴν Καρύταιναν καὶ τὸν προσέφερον τὰ ὅπλα τῆς ἐπαρχίας εἰς τὴν ὀδηγίαν του. Ἐλθὼν ἔπειτα εἰς τὴν Καρύταιναν, ὅτε ἐπολιορκοῦντο οἱ Τούρκοι εἰς τὸ φρούριον ἐκεῖνο, ὥρτισθ εἰς τὸν Πλαπούταν, αὐθις μεσιτεύσαντα διὰ προτροπῆς τῶν Δελιγιαννῶν, ὅτι θέλει τοὺς θεωρεῖ ὡς ἀβελφοὺς. Ὁ Κολοκοτρώνης, καὶ ὡς φύσει γενναῖος, καὶ ὡς νουεχῆς, δὲν μνησικακεῖ οὔτε πρὸς τοὺς, οὔτε πρὸς ἐκεῖνους, οἵτινες ἐφρόνευσαν καὶ τὸν ἀδελφὸν του Γεῖον καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς καὶ οἰκείους του, καὶ ἠθέλησαν, πλην δὲν ἠμπόρεσαν, νὰ φονεύσωσι καὶ αὐτόν. Πολλοὶ τὸν χρεώτοσι καὶ χρήματα, τὰ ὅποια τοὺς ἔδωκε τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δάνεια, καὶ

Ἐν τούτοις ἔρχονται εἰς ἐντάμωσίν του ὁ ἐξάδελφός του Ἀντώνης Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Νικηταρᾶς, καὶ ἤδη τὸν περιστοιχίζουσιν ἔνδεκα στρατιῶται. Ἐρχεται καὶ ὁ Κανέλλος Δελιγιάννης ἀπηλπισμένος, διότι πρῶτοι οἱ ὑπ' αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν του στρατιῶται ἔφυγον καὶ τοὺς ἀφῆκαν μόνους, ἐνθαρρύνονται ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ ἐπιστρέφας εἰς τὰ Λαγγάδια, παρέλαβε τὴν οἰκογένειάν του καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ Μεγασπῆλαιον νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἤρχισεν ἐπομένως νὰ ἐνεργῇ, διὰ νὰ συγκεντρώσῃ στρατόπεδον εἰς τὴν Καρύταιναν, ὅπου δὲν ἔπαυε γράφων καὶ προσκαλῶν τοὺς φίλους, τοὺς οἰκείους καὶ σχετικούς του εἰς τὸν κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον, καὶ μετ' οὐ πολὺ συνέρχονται ὑπὸ τὴν σημαίαν του ἕως τριακόσιοι πενήντα στρατιῶται, καὶ μετ' αὐτῶν στρατοπεδεύει εἰς τὴν Πιάναν, χωρίον τρεῖς ὥρας ἀπέχον ἀπὸ Τριπολιτσάν, ὅπου προσεχάλει καὶ περιέμενε καὶ ἄλλους. Ταῦτα πληροφορηθέντες οἱ Τούρκοι, ἐξώρμησαν ἕως τρεῖς χιλιάδες ἐναντίον του. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης θεωρῶν ὅτι δὲν ἠδύναντο ν' ἀντιπαραταχθῶσιν οἱ Ἕλληνες, ἀπεχώρησεν εἰς τὰ ὕψηλά, καὶ οἱ Τούρκοι εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Ἀλωνίσταιναν, διαρπαῖζουσι τῶν κατοίκων τὰ πράγματα, καὶ ἄπειρα πρόβατα καὶ βόας, πυρπολοῦσι τὰς οἰκίας των καὶ ἀνάχωροῦσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιδρομὴν συνέλαβον τὸν Δημήτριον Σταμέλον ἑμπορον Τριπολιτσιώτην, ὅστις ἐζήτησε νὰ παρουσιασθῇ πρὸς τὸν διευθύνοντα τὴν ἐκστρατείαν ἐκεῖνην, ὡς πολὺ οἰκεῖον καὶ σχετικόν του· ἀλλ' αὐτὸς

δὲν ζητεῖ οὐδὲ θὰ ζητήσῃ ἀπὸ κανέναν τίποτε. Ἀλλ' ἐκεῖνοι δὲν εὐορκοῦσι καὶ ὁ Κολοκοτρώνης τοὺς γνωρίζει ἀπὸ τὰ πράγματα, καθὼς τοὺς γνωρίζει καὶ ὁ Πλαπούτας, τοῦ ὁποίου τὸν πατέρα, τὸν Κόλιαν Πλαπούταν, κατεδίωξεν ὁ πατὴρ αὐτῶν μέχρι θανάτου, καὶ ἔκαυσε τὴν οἰκίαν του, καὶ ἐδήμεισε τὰ πράγματά του, ἐν ᾧ ἦτον ὠρκισμένος νὰ τὸν θεωρῇ ὡς ἀδελφόν, διότι ἀρματωλὸς ὢν ἐκεῖνος, καταδιωχόμενον τοῦτον ὑπὸ τῆς ἐξουσίας, τὸν ἐκρυψεν εἰς μέρος ἀσφαλές, καὶ δὲν τὸν παρέδωκεν εἰς τοὺς Τούρκους, διὰ νὰ λάβῃ πολλὰ χρήματα ἀνταμοιβήν, ὡς τὸν ὑπέσχοντο, ἀλλὰ τὸν ἐφύλαξε καὶ τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον. Μ' ὅλον τοῦτο ὁ Κολοκοτρώνης προτιμᾷ τὰ ὄρη, ὅπου ἐγεννήθη, καὶ ὅπου εἶχε καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς, οἱ ὅποιοι ἠδύναντο καὶ εἰς τὰ τοῦ πολέμου νὰ τὸν συνδράμωσι, καὶ ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἐχθρῶν του νὰ τὸν φυλάξωσιν. Ὅθεν ἀνανεύων ν' ἀπέλθῃ εἰς Μεσσηνίαν, εἶπεν: ἐδὼ θὰ μὲ φᾶν τὰ ὄρνια, ὡς τάχα μένοντα μεμονωμένον, καὶ τότε ἀφῆκεν ὁ Ἀρχιμικηδρίτης ἕνα στρατιώτην του νὰ τὸν ὑπηρετῇ.

ἐπρόσταξε καὶ τὸν ἐφόνευσαν εὐθύς· ἔκτοτε οἱ χριστιανοὶ ἐνόησαν
 ὅτι θὰ ἐξολοθρευθῶσιν, ἀν δὲν ἐξολοθρευτῶσι τοὺς Τούρκους (1).
 Τότε δὴ καὶ ὁ Κολοκοτρώνης τοὺς φωνάζει μακρόθεν ἀποχωροῦντας
 καὶ τοὺς ἀπειλεῖ ὅτι θὰ τοὺς πολιορκήσῃ μετ' ὀλίγον εἰς Τριπολι-
 τσάν· καὶ τις ἐκ τῶν μετ' αὐτοῦ τὸν λέγει ἀπὸ τὸν φόβον του·
 σιώπα διὰ τὸν Θεὸν μὴ σ' ἀκούσωσι καὶ ἐπιστρέψωσιν· ἀλλ'
 ἡγουμένῳ τοῦ λέοντος, τὸ στρατόπεδόν του, ἐξ ἐλάφων ἤδη συγ-
 κείμενον, θὰ κατασταθῇ στρατόπεδον λεόντων.

(1) Ἐλθὼν ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκπολιορκήσεως τῆς Τριπολιτσᾶς, ἀφ' οὗ εἶδον τοὺς
 Ἕλληνας ἐνόπλους, ἑλληνικὰ ἐνδεδυμένους, καὶ τοὺς ἤκουσα ἐν ταύτῃ τραγαδοῦντας
 Τοῦρκος μὴ μείνῃ ἔς τὸν Μωριά μὴ δὲ ἔς τὸν κόσμον ὅλον,
 δὲν ἡμπόρουν νὰ κρατήσω τὰ δάκρυα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

*Ἐπαράστας εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα. — Οἱ Τοῦρκοι Θηβῶν φεύγουσιν εἰς Εὐβοίαν. — Οἱ ἐν Ταλαντίῳ φορέον-
ται. — Οἱ ἐν Λεβαδίᾳ παραδίδονται αἰχμάλωτοι. — Οἱ ἐν
Μενδινίτῃ καταστρέφονται. — Οἱ τῶν Σαλῶν ὡσαύτως. —
Οἱ τῶν Ἀθηνῶν πολιορκοῦνται. — Στρατόπεδον εἰς Πάπαρι
διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπολιτσᾶς. — Εἰς Καλογερο-
βούρι. — εἰς Βλαχοκερασιάς. — Εἰς Βέρβεν. — Εἰς Λεβίδι
καὶ Παγκράτι. — Ἐλλειψίς πυριτοβόλων. — Λέχος ἐξωμό-
της. — Ὁ Γιουσούφ Πασιᾶς εἰς τὸ Ῥῖον. — Διάλυσις τῆς πο-
λιορκίας Π. Πατρῶν. — Ἐξοδος τῶν Τούρκων τοῦ Ναυ-
πλίου. — Ἡ Μπουμπουλίνα τοὺς ἀποκτείνει διὰ θαλάσσης. —
Στρατόπεδον εἰς Ἀχλαδόκαμπον. — Στρατόπεδον εἰς τοὺς
Μέλους τῆς Αἰφῆρας. — Οἱ Τοῦρκοι ἐξορμῶσιν εἰς Βλαχο-
κερασιάς. — Τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων σκορπίζεται. —
Ὁ Νικολόπουλος καὶ ὁ Βενετσιανάκης πλττουσι. — Τὸ εἰς Πά-
παρι στρατόπεδον μεταβαίνει εἰς Βαλιέτσι. — Οἱ Τοῦρκοι
ἐξορμῶσιν εἰς Λεβίδι. — Πίπτει ὁ Στριφιτόμπολας. — Ἡτ-
τῶνται. — Κινδυνεύουσιν οἱ ἐν Τριπολιτσᾷ προεστώτες καὶ
ἀρχιερεῖς καὶ καθεύγονται. — Θάνατος δεκαεπτὰ ὑπηρε-
τῶν αὐτῶν. — Οἱ Χριστιανοὶ πάσχουσι πολλὰ κακὰ εἰς
Τριπολιτσάν.*

Κατόπι τῶν Πελοποννησίων ἔλχον τὰ ὅπλα εἰς τὴν Ἀνατολι-
κὴν χέρσον Ἑλλάδα οἱ Γαλαξιδιώται, οἱ Σαλωνῖται, οἱ Λεβα-
διεῖς, οἱ Ταλαντινοί, οἱ Θηβῆες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. Ὁ Διάκος
ἀποκαταστάς ἀρχηγὸς τῶν ὅπλων εἰς τὴν Λεβαδίαν ἀντὶ τοῦ
Ὀδυσσεως, ὅστις μὴ δυνηθεὶς ν' ἀντιστῇ εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ
Μπαμπᾶ Πασιᾶ, ἔφυγεν εἰς Ἀγιαμαύραν μετὰ τὴν οἰκογένειάν του,
κινεῖται κατὰ τῶν Τούρκων τὴν 28 μαρτίου. Στέλλει δὲ δύνα-
μιν εἰς τὰς Θήβας, οἱ κάτοικοι λαμβάνουσι τὰ ὅπλα καὶ οἱ Τοῦρ-

καὶ φεύγουσιν εἰς Εὐβοίαν. Τοῦτ' αὐτὸ διενεργεῖ καὶ εἰς Ταλάντι, ὅπου ὑπῆρχον ἕως ὀκτακόσιοι Τούρκοι, πολεμισταὶ εἰς πλείότεροι, καὶ οἱ Ἕλληνες ἡγουμένου τοῦ Κοντουσοπούλου τοὺς καταστρέφουσιν. Οἱ δὲ Τούρκοι τῆς Λεβαδίας καταφεύγουσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, πολιορκοῦνται ἀπὸ τὸν Διάκον, καὶ παραδίδονται εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ ταῦτα ἐκστρατεύει ὁ Διάκος εἰς Μενδινίτσαν καὶ ἐξολοθρεύει τοὺς Τούρκους. Ὁ Πανοριᾶς ἐπὶ κεφαλῇ τῶν Σαλωνιτῶν καὶ Γαλαξιδιωτῶν πολιορκεῖ τοὺς Τούρκους τῶν Σαλῶνων εἰς τὸ φρούριον καὶ τοὺς καταστρέφει. Ἐπομένως ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ὅπλα· οἱ Τούρκοι τῶν Ἀθηνῶν, ἕως πεντακόσιαι οἰκογένειαι τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐπῆραν ὁμήρους καταφυγόντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν δώδεκα τῶν προκρίτων· οἱ δ' Ἕλληνες συναχθέντες ἕως χίλιοι διακόσιοι ὑπὸ τὸν Μελέτην Βασιλείου τὴν 25 Ἀπριλίου εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν πόλιν, κλείουσι τοὺς Τούρκους εἰς τὸ φρούριον καὶ τοὺς πολιορκοῦσιν.

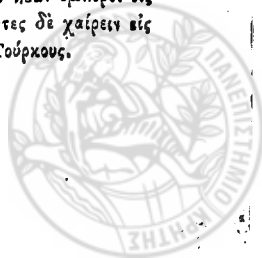
Ἐπιστρέψαντος ἀπὸ τὸ Μεγασπῆλαιον τοῦ Κανέλλου Δελιγιάννη, ἐνοῦται μὲ τοῦτον ὁ Κολοκοτρώνης καὶ μὲ τὸν Τσαλαφατῖνον, καὶ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἀντώνη καὶ Μάρκον Κολοκοτρώνη, τὸν τε Δημήτριον Πλαπούταν, εὐρίσκεται μὲ χιλίους περίπου Καρυτινοὺς. Ὁ δ' Ἀναγνώστης Ζαφειρόπουλος ἀπὸ τὸ Ζυγοβίσι Καρυταίνης τὸν χρησιμεύει ὡς γραμματεὺς συναγωνιζόμενος, καὶ δὲν παύει γράφων πρὸς τοὺς διαφόρους ἀρχηγούς, καὶ ἤδη συνεννοοῦνται ὅλοι νὰ συνδράμωσιν ὅσον τάχους εἰς τὴν πολιορκήσιν τῆς Τριπολιτσᾶς, καὶ τέως συνέρχονται ὁ Ἀναγνωτταρᾶς, ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης, ὁ Δημήτριος Παπατσιώνης, ὁ Παναγιώτης Κεφάλας καὶ Μητροπέτροβα· εἰς Πάπαρι, χωρίον ἀπέχον τῆς Πρωτευούσης τρεῖς ὥρας καὶ ἡμίσειαν. Αὐτόθι συνῆλθε καὶ ὁ Κολοκοτρώνης, ὅπου ἐδέχθη τοὺς υἱοὺς του ἐλθόντας· ἀπὸ τὸν Πύργον. Ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τούτων ὅλων διατελοῦσιν ἕως τρεῖς χιλιάδες Ἕλλήνων· ὁ δὲ Νικηταρᾶς καταλαμβάνει πάλιν τὸ Καλογεροβούνι μίαν ὥραν ἀπέχον ἀπὸ τοῦ Πάπαρι πρὸς τὴν πρωτεύουσαν ὡς προσθοφυλακή. Ἐργεταὶ δὲ ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης, ὁ γέρον Ἀντώνιος Νικολόπουλος ἀπὸ Λογκάστραν, καὶ ὁ Παναγάκος Βενετσανιάκης ἀπὸ Καττάνίτσαν, καὶ στρατοπεδεύουσι μὲ πεντακοσίους πενήντα εἰς

Βλαχοκρασιᾶς τέσσαρας ὥρας μακρὰν ἀπὸ τὴν Τριπολιτάν. Τὸ δὲ στρατόπεδον τῶν Βερβένων, ὅπου ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τοὺς χιλίους πεντακοσίους Ἕλληνας, ἀπέχει τρεῖς ὥρας ἀπὸ Τριπολιτάν. Ὁ δὲ Σωτήριος Χαραλάμπης, ὁ Σ. Θεοχαρόπουλος, ὁ Ἀναγ. Ἀρβάλης, ὁ Ν. Χ. Σολιώτης, οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ ὁ Α. Σχαλτσᾶς στρατοπεδεύουσιν εἰς τὸ Παγχράτι καὶ Λεβίδι μὲ χιλίους ὀκτακοσίους στρατιώτας ὀκτὼ καὶ πέντε ὥρας μακρὰν τῆς πρωτευούσης. Τοιοῦτοτρόπως συνελθόντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς περὶ τὴν καθέδραν ὀχυρὰς θέσεις, πολιορκοῦσι μακρόθεν τοὺς Τούρκους, διὰ νὰ τοὺς ἀντικρούωσιν ἐκδραμόντας ἐναντίον των, ἄχρις οὗ δυνηθῶσι νὰ πλησιάσωσι κατὰ μικρὸν προχωροῦντες, νὰ τοὺς πολιορκήσωσι στενωτέρον, ὥστε νὰ τοὺς πολεμῶσι κυρίως διὰ τῆς πείνης ἣτις θὰ εἶναι ὁ ἰσχυρότερος σύμμαχος των. Ἐντοιοῦτω δὲν ἔχουσιν ἀρκετὰ πυριτόβολα δι' ἑλλειψίν μολύβδου· στέλλονται δὲ εἰς τὸ Ἄργος ὁ Νικόλαος Σπηλιοτόπουλος καὶ ὁ Σταῖκος Σταϊκόπουλος, διὰ νὰ ἐπάρωσι μολύβδον ἀπὸ τὸν μενδρεσὲν (διδακτικὸν κατὰστημα τῶν Τούρκων) ὄντα μολυβδοσκεπῇ, καὶ εὖτοι ἀποκομίζουσιν εἰς τὰ Βέρβενα φορτία τινὰ μολύβδου, τὸν ὁποῖον παραλαβὼν ὁ Ἀνδρέας Παπαδιαμαντόπουλος, ὅστις εἶχε φθάσει κατ' ἐκείνας ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν (1), μετεκόμισεν εἰς Δημιτσάναν, ὅθεν οἱ ἀδελφοὶ Σπηλιοτόπουλοι θὰ ἐφοδιάζωσιν ὅλα σχεδὸν τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μὲ πυριτόβολα.

Τὸ φρούριον Π. Πατρῶν ἦτον ἤδη ἐγγὺς νὰ πέσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων· ὁ μητροπολίτης Π. Πατρῶν καὶ ὁ ἐπίσκοπος Κερνίκης ὁμοῦ μὲ τοὺς Ἀνδρέας Ζαῖμην καὶ Λόντον πολιορκοῦντες τοὺς Τούρκους, κατεσκευάζον ὑπόνομον, διὰ ν' ἀνοίξωσιν εἴσοδον, ὅθεν νὰ εἰσβάλωσι καὶ νὰ τὸ κυριεύσωσιν. Οἱ Τούρκοι τῆς Τριπολιτσᾶς δὲν δύνανται νὰ βοηθήσωσι τοὺς Πατερεῖς· εὗρον δὲ Λέχον τινὰ λειποτακτήσαντα κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον τῆς Ῥωσσίας, καὶ ἐξομόσαντα, καὶ γήμαντα εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην Τουρκίδα, καὶ τοῦτον μετημφισμένον φραγκικὰ στέλλουσι μὲ

(1) Αὐτὸς καὶ ὁ Π. Ζαφειρόπουλος, καὶ πλῆθος ἄλλων Ἑλλήνων ἦσαν ἐμποροὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Τουρκίας, τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Εὐρώπης· εἰπόντες δὲ χαίρειν εἰς τὸν κερῶν Ἑρμῆν, ἐξώσθησαν τὴν ῥομφαίαν καὶ πολεμοῦσι τοὺς Τούρκους.

γράμματα πρὸς τὸν ἐν Ναυπάκτῳ διοικοῦντα Γιουσοῦφ Πασιᾶν, τὸν ὁποῖον ὁ διοικῶν τὴν Πελοπόννητον συνεχώρει καὶ ἐν ταυτῷ παρεκάλει νὰ δώσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς τοὺς ἐν Π. Πατρίαις πολιορκημένους. Ὁ Λέχος ἐκεῖνος περὶ ὡς φιλέλλην, κατασκοπεύει τὰ πάντα, μεταφέρει τὰ γράμματα τοῦ τοποτηρητοῦ εἰς Ναύπακτον, καὶ ὁ Γιουσοῦφ Πασιᾶς ἐκ Σερρῶν παραλαβὼν πεντακοσίους ὁμοῦ καὶ τὸν κατὰσκοπον Λέχον, διαπεραιοῦται εἰς τὸ Ῥίον, μικρὸν φρούριον τῆς Πελοποννήσου, οὐ μακρὰν ἐκείνου τῶν Π. Πατρῶν κείμενον, διὰ νὰ δώσῃ βοήθειαν εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ ὁδηγούμενος ἀπὸ τὸν Ἀγγλον πρόξενον Φίλιππον Γγρίν, θὰ τοὺς σώσει ἀπὸ τὸν κίνδυνον. Ὁ Γιουσοῦφ Πασιᾶς εἶχε σταλῆ ἀπὸ τὸν Χουρσιδ Πασιᾶν μὲ ὀκτακοσίους στρατιώτας ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἰς Ναύπακτον, καὶ διαβαίνει ἀπὸ τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ τὴν Αἰτωλίαν, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι δὲν θέλουσι νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα· οἱ δὲ Μεσολογγῖται μεταβιβάζουσι τὸ στράτευμά του εἰς τὸ Ῥίον διὰ τῶν ἰδίων των πλοίων. Ὁ δὲ Ἀγγλος Γγρίν τὸν εἰδοποιεῖ ὅτι κινδυνεύει νὰ κυριευθῇ τὸ φρούριον, καὶ κινεῖται ὅσον τάχος ἀπὸ τὸ Ῥίον, καὶ φθάνει ἐξαίφνης εἰς τὰς Πάτρης, καὶ οἱ Ἕλληνες κυριευθέντες ἀπὸ πανικὸν φόβον, ἔφυγον καὶ κατεσκορπίσθησαν. Ἐξῆλθον δὲ οἱ πολιορκημένοι, διήρπασαν τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων, ἑκαύταν παλλὰς οἰκίας ὡς καὶ τὸ Ῥωσικὸν προξενεῖον, καὶ ἀπέκλεισαν εἰς ἄλλας ὅσους δὲν ἐπρόφθασαν νὰ φύγωσι, καὶ ἔβαλον πῦρ διὰ νὰ τοὺς καύσωσιν. Ἀλλ' οἱ ἀποκλεισμένοι ἐματαίωσαν τοῦ πυρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἀπέκρουσαν τοὺς Τούρκους, καὶ τὴν νύκτα ἔφυγον καὶ ἐκεῖνοι. Ἀρα ἐτώθησαν οἱ Τούρκοι καὶ διὰ τοῦ Ἀγγλου προξένου, καὶ ἤρην κάμνουσιν ἐπιδρομὰς εἰς τὰ περίξ καὶ βλάπτουσι τοὺς Ἕλληνας. Ὁ πρόξενος οὗτος, ὡς καὶ ὁ τῆς Ἰσπανίας Ἑρρῆκος Σέλην, προσηνέχθησαν ὅχι ὡς χριστιανοὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων· ὁ πρῶτος μάλιστα ἠρνήθη νὰ δώσῃ ἄσυλον εἰς τὸ προξενεῖον του εἰς ἀδύνατα πλάσματα, γυναῖκας καὶ παιδία· ἐξ ἐναντίας ὁ Πουκεβίλ πρόξενος τῆς Γαλλίας εἰδείξε πολλὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἔσωσε πολλοὺς χριστιανοὺς μὲ τὰ πράγματα των. Ὁ Λέχος ἔφερε καὶ γράμματα διὰ τὸν Χουρσιδ Πασιᾶν, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ τὰ ἔστειλεν ἀπὸ Ναύπακτον· καὶ τέλος μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπέστρεψεν εἰς Τριπολιτῶν, φέρων πληροφο-

ρίας· περί πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐχουσιν οἱ τοιοῦτοι δυσκολίαν καὶ νὰ ἐξομώσωσιν;

Τὴν 10 τοῦ ἀπριλίου ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐξέρχονται οἱ Τούρκοι τοῦ Ναυπλίου, δρμῶσιν ἐναντίον τῶν πολιορκητῶν, τοὺς τρέπουσιν εἰς φυγὴν, τοὺς σκορπίζουν καὶ φονεύουσιν εἰκοσιτρεῖς, ὡς καὶ τὸν ἡγούμενον τοῦ Μοναστηρίου Αὐγοῦ, καὶ συλλαβόντες ζῶντα τὸν Κρανιδιώτην Γ. Λεμπέσην, τὸν ἀνεσκολόπισαν· καὶ ἤδη διελύθη ἡ πολιορκία τοῦ Ναυπλίου· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ πάλιν συνεστήθη. Ἐλθὼν καὶ ὁ Γίγας Μπότασης ἀπὸ Σπετζῶν εἰς τὸ Ἄργος, (ὅπου ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαῖος καὶ ὁ Νικόλαος Σπηλιωτόπουλος εἶχον συστήσει ἀρχὴν τινα, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν Κοινὴν Καγγελλαρίαν καὶ δευέθυνον τὰ πράγματα), ἐθαῖρνε τοὺς πολιορκητάς, χορηγῶν εἰς αὐτοὺς καὶ χρήματα καὶ πυριτόβολα. Συνήλθον δὲ εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ ὡς ἐνεακόσιοι Ἀργεῖοι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Σταῖκον Σταϊκόπουλον, καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς Κατζίγγρι καὶ Νάρειαν. Ἐν τούτοις ἐφθασεν ὁ Δημ. Τζιώχρης ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀργείων, οὗτος μὲν νὰ διιθύνῃ τὰ τῆς πολιορκίας, ὁ δὲ Σταῖκος νὰ μεταβῇ εἰς τὸν Ἀχλαδόκαμπον, χωρίον κείμενον πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν ἀπὸ Τριπολιτσᾶν εἰς τὸ Ναύπλιον, μὲ διακοσίους στρατιώτας καὶ μὲ δύο πυροβόλα, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Τούρκους, ἂν τυγὼν ἤθελον ἀποφασίσει νὰ κατέλθωσιν εἰς βοήθειαν τῶν Ναυπλίων. Συγχρόνως κατέλαβον τοὺς μύλους τῆς Λέρνης ἀντικρυ τοῦ Ναυπλίου ὡς διακόσιοι Ἕλληνες, καὶ πλεύσαντας τοὺς Τούρκους αὐτόθι διὰ νὰ ἐπάρωσιν ὅ,τι τρόφιμον ἤθελον εὑρεῖ, τοὺς ἐκτύπησαν καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς τὰ ὀπίσω. Ἐκδραμόντας καὶ κατὰ τῶν πολιορκητῶν, τοὺς ἀπέκρουσαν οὗτοι, ἐπλήρωσαν καὶ ἐφόνευσάν τινας, τοὺς κατεδίωξαν φεύγοντας, καὶ τοὺς ἐκλείσαν εἰς τὸ φρούριον. Ἐν τούτοις τοὺς ἀποκλείει ἡ Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα διὰ θαλάσσης μὲ τὸ πλοῖόν της, μὲ δύο πλοῖα τοῦ Μπόταση καὶ μὲ τὸ πλοῖον τοῦ Γουδῆ.

Ἀφ' οὗ ὁ Π. Μαυρομιχάλης ἐγράψε τοὺς τούρκους εἰς Τριπολιτσᾶν καὶ τοὺς ἐπρόβαλεν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων, γράφει μετ' ὀλίγον καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἡλίας ὅτι εὕρισκετο εἰς Λεοντάρι μὲ τριάντα χιλιάδας στρατιώτας, σκοπεύοντας νὰ ἐφωρμήσωσιν

εἰς ἔφοδον ἐναντίον των, καὶ αὐτὸς τοὺς ἀνεχαίτιζεν· ἀλλ' ὅτι ἐπιμένουσιν ἐκεῖνοι ἀπαιτοῦντες τοὺς προεστῶτας καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐπομένως ἐγνωμοδοτεῖ ν' ἀποδοθῶσι, καὶ ὑπέσχετο δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου τὴν ἡσυχίαν· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι εἶχον καὶ νοῦν καὶ πνεῦμα καὶ δὲν ἠπατώντο, τὸν ἀπεκρίθησαν· τὸν ἐπέπληξαν καὶ δὲν ἔδειξαν δειλίαν· ἀλλὰ τὴν νύκτα ἐστεῖλαν κατασκόπους καὶ εἰς τὸ Λεοντάρι καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη, καὶ ἔμαθον ποῦ καὶ ποῦ εὐρίσκοντο στρατεύματα. Ὅθεν γνωρίζοντες τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, κινοῦνται νυκτὸς ἕως τρεῖς χιλιάδες καὶ φθάνουσιν ἐγκαίρως εἰς Βλαχοκερασιάς. Ἀλλ' ὁ Κυριακούλης μὲ τριακοσίους Μανιάτας, ἐπειδὴ εἰς τὸ ἕτερον τῶν χωρίων ἐκείνων ἐστρατοπεδευμένοι, δὲν ἦσαν καλῶς ὠχυρωμένοι, ἀπεχώρησαν. Ὁ δὲ Νικολόπουλος καὶ ὁ Βενετσιανάκης, ἀφ' οὗ ἐπολέμησαν τρεῖς ὥρας, ὥρμησαν ξιφηρεῖς, ἐφόνευσαν ὀλίγους τούρκους, καὶ τὸν μαχητὴν Χασάνην Λασιωτῆν, καὶ ἔπεσον ἐνδόξως αὐτοὶ τε καὶ δεκαεπτὰ στρατιῶται, καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον, καὶ ἄλλοι ἡχμαλωτίσθησαν. Ὅθεν οἱ Τοῦρκοι, ἀφ' οὗ ἔκυσαν καὶ τὸ χωρίον, ἐπέστρεψαν γαυριῶντες εἰς Τριπολιτάν, φέροντες καὶ τινὰς σημαίας Ἑλληνικάς· βλέποντες δὲ εἰς αὐτὰς τὰ γράμματα IX. NK., ἐλευθερία ἢ θάνατος, ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν, καὶ τὸν φοίνικα μὲ τὸν σταυρὸν καὶ μὲ τὴν ἐπιγραφὴν, Ἐκ τοῦ στακτοῦ μου ἀγαγενῶμαι, ἠρώτων τοὺς αἰχμαλώτους αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι τοὺς ἡρμήνευον τὰ πάντα, καὶ ἐκεῖνοι ἐθαύμαζον ἀκούοντες. Τὴν μεγάλην παρασκευὴν ὑπῆγεν εἰς τὰ Βέρβена ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, καὶ ὁμῶς μὲ τοὺς ἀρχιερεῖς Βρεσθένης, Ἐλεους καὶ τὸν Μαλταῖνης Ἰωακείμ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατοῦ ἔψαλον τὸ Χριστὸς ἀνέστη ὑπαιθροί, καὶ οἱ στρατιῶται ἀντὶ λαμπάδων ἐκράτουν τὰ τουφέκια εἰς τὴν δεξιάν. Ἐν ᾧ δὲ ἡτοιμάσθησαν νὰ φάγωσι τὸν ἀμνόν, ἤκουσαν τὸν τουφεκισμὸν εἰς Βλαχοκερασίαν καὶ ἔδραμον εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων ὁ Κρητικὸς μὲ τὸν Βαρβιτσιωτῆν καὶ ἄλλους ἀρχηγούς, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασαν, διότι ἡ μάχη εἶχε λάβει τέλος. Οἱ Τοῦρκοι συνέλαβον καὶ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Κυριακούλη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶδον τὰς ἀκαταστασίας καὶ ἀντιζηλίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν στέρησιν πολεμεφοδίων καὶ ἄλλων ἀναγκαῶν, καὶ ἔχαιρον· ἀλλ' εὗρον καὶ ἐπιστολὴν τοῦ Μαυρομιχάλη πρὸς τὸν ἀδελφόν του, συμβουλευούσαν νὰ ἔχωσιν δυνά-

νοιαν οἱ ἀρχηγοὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ νὰ προσφέρωνται ἀδελφικῶς πρὸς τοὺς ὑποδεεσέμενους τῶν Ἑλλήνων, καὶ φιλανθρώπως πρὸς τοὺς Τούρκους ἢ αὐτομολοῦντας ἢ αἰχμαλωτιζομένους, ὅτε ὁ ἀγὼν πρόκειται διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ αὕτη ἡ ἐπιστολὴ ἐξόμωσεν ὁπωστὺν τὴν Ὀθωμανικὴν θηριωδίαν. Τὴν αὖριον ὁ Κυριακούλης ἐφθασεν εἰς Πάπκρι, ὅθεν αὐτός τε καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι, ὡς καὶ ὁ Νικηταρᾶς ἀπὸ τὸ Καλογεροβοῦνι, τὴν 14 μετέβησαν καὶ κατεσκηνώθησαν εἰς τὸ Βαλτέτσι, χωρίον ἀπέχον δύο ὥρας ἀπὸ Τριπολιτσάν.

Αὐθημερὸν (τὴν 14 ἀπριλίου) οἱ Τούρκοι ἕως ἑξ̄ χιλιάδες ἐκινήθησαν εἰς Λεβίδι. Οἱ δ' Ἕλληνες ἅμα ἀφ' οὗ τοὺς εἶδον ἐρχομένους, ἐφοβήθησαν καὶ ἀπεχώρησαν φεύγοντες εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη· ἀλλ' ἕως πενήντα παληκάρια ἀτρόμητα ἐκλείσθησαν εἰς ἐπτὰ οἰκίας θαρρόντα εἰς τοὺς ἀνδρείους ἀρχηγούς των τὸν Α. Στριφτόμπολαν, ὅστις πρῶτος ἐφώνηξε: *ν' ἀποθάνωμεν ἐδῶ ἀδελφια διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα μας, ὅχι νὰ φύγωμεν, τὸν Ν. Χ. Σολιώτην, τοὺς Πετιμεζαίους Γκολφῖνον, Γεώργιον τὸν χωλὸν καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ τὸν Κολιὸν Δαρειώτην. Οἱ δὲ Τούρκοι εἰσβαλόντες εἰς τὸ χωρίον, αἶφνης κτυπῶνται ἐνδοθεν τῶν οἰκιῶν, φονεύονται ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι, καὶ πτοηθέντες δὲν προχωροῦσιν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀναλαβόντες ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἀποκλείουσι καὶ μάχονται κατ' αὐτῶν, καὶ ἀντικρούονται μὲ πολλὴν ζημίαν των· ἡ μάχη διαρκεῖ τέσσαρας ὥρας, καὶ οἱ Ἕλληνες ἤδη κινδυνεύουσι νὰ κατακαῶσιν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν, εἰς τὰς δ-ποίας οἱ Τούρκοι βάλλουσι πῦρ, καὶ τινες φεύγοντες τὸν κίνδυνον τοῦ πυρὸς, ἐξέρχονται ἀπὸ τὰς καταφλεγόμενας καὶ εἰσορμῶσι μαχόμενοι καὶ κινδυνεύοντες εἰς ἄλλας. Ἐν τοσοῦτῳ ἐπῆλθον εἰς βοήθειάν των ὁ Ἀσημ. Σκαλτσᾶς καὶ ὁ Δαγρές ἀπὸ τὸ Παγκράτι μὲ διακοσίους στρατιώτας, καὶ συγχρόνως ὁ Δ. Πλαπούτας, ὁ Τσαλαφατῖνος καὶ ὁ Ν. Πετιμεζᾶς μὲ πενήντα περίπου. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἦτον ὡσαύτως εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Λεβιδίου· ὁ δὲ Π. Μαυρομιχάλης χρονοτριβῶν, ἐζήτει πάντοτε χρήματα διὰ νὰ ἐκστρατεύτῃ καὶ αὐτὸς, ἐπειδὴ χωρὶς χρημάτων, ἔλεγε, δὲν ἠδύνατο νὰ κινήσῃ τοὺς Μανιάτας. Τὸν ἔστειλε λοιπὸν ὁ Σ. Χα-ραλάμπους δέκα χιλιάδας γρόσια μὲ τὸν Πετιμεζᾶν, ὁ ὁποῖος*

ἀπερχόμενος εἰς Καλαμάταν, διαβαίνει ἀπὸ τὴν Βιτύναν, Κωμόπολιν τῆς Καρυταίνης, ὅπου εὔρε κατὰ τύχην τὸν Πλαπούταν καὶ τὸν Τσαλαφατῖνον. Ἐν τούτοις ἠκούσθησαν φωναὶ παρὰ τῆς σκοπιᾶς ἀπὸ τοῦ ὑπερκείμενον ὄρος: Τοῦρκοι εἰς τὸ Λεβίδι, καὶ εὐθὺς ἔδραμον καὶ αὐτοὶ ὡς ἔτυχον, καὶ ἔφθασαν αὐτόθι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς μάχης· ἤρχισαν δὲ νὰ τουφεκίζωσιν ἀδιακόπως καὶ νὰ φωνάζωσι μακρόθεν, ἔφθασεν ὁ Κολοκοτρώνης μὲ πέντε χιλιάδας, ὡς ἐτουφεκίζον καὶ οἱ ἐρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Παγκράτι. Οἱ δ' ἀποχωρήσαντες ἤκουσαν τὸν τουφεκισμὸν καὶ τὰς κραυγὰς, ἐστράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐνωθέντες μὲ τοὺς ἄλλους, ἐπέπεσον κατὰ τῶν Τοῦρκων, τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, ἐξῆλθον καὶ οἱ ἀποκλεισμένοι, καὶ ὅλοι ὁμοῦ τοὺς καταδιώκουσι μέχρι τινὸς φεύγοντας εἰς μεγίστην ἀταξίαν. Εἰς τὴν μάχην ἐκείνην ἐφρονεύθησαν πλεόν ἢ τριακόσιοι Τοῦρκοι, καὶ ἐπληγώθησαν πολλοί· ἔπεσον δὲ καὶ δεκαπέντε Ἕλληνες, καὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀνδρεῖος Σριφτόμπολας, ὁμοῦ καὶ ὁ Σωτ. Σολμενίκος ἀπὸ Σόλον, καὶ ἐπληγώθη ὁ Ἰωάννης Πετιμεζᾶς.

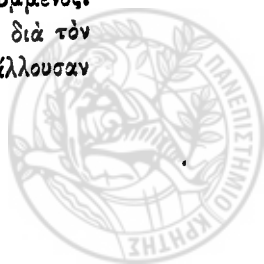
Ἐπιστρέψαντες οἱ Τοῦρκοι εἰς Τριπολιτσάν κατησχυμμένοι, ἤθελον νὰ ἐκδικηθῶσι κατὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ προεστώτων· ἀλλ' εἴτε ἐνίκων, εἴτε ἡττῶντο ἤθελον πάντοτε νὰ τοὺς σφάξωσι· μόνη δὲ ἡ ἐξουσία ἀντέτεινε, καὶ ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Χουρσὶδ ἐδικαιολογεῖτο ὅτι ἐχρεώσται νὰ τοὺς διατηρήσῃ ὡς ἐνέχυρα, ἄχρις οὗ φθάσῃ ὁ ἴδιος, ὅστις ἔπρεπε ν' ἀποφασίσῃ κατ' αὐτῶν τὰ δέοντα. Μετὰ τινὰς ἡμέρας αἰφνης ὁ ὄχλος φέρουσιν εἰς τὸν τοποτηρητὴν δέσμιον ἄθλιόν τινα χριστιανὸν Τριπολιτσιώτην, λέγοντες ὅτι τὸν συνέλαβον φεύγοντα· τὴν ὥραν ἐκείνην εὐρέθησαν ἐπὶ ταῦτοῦ ἐκεῖ ὅλοι οἱ πρόκριτοι τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ ἐπειδὴ ὁ συλληφθεὶς ἐφοβεῖτο τάχα νὰ ὁμολογήσῃ ποῦ ἤθελε νὰ ὑπάγῃ καὶ διατί, ἐμεσίτευσαν εἰς τὸν τοποτηρητὴν νὰ τὸν χάρισῃ τὴν ζωὴν, ἂν εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὗτος ὑπεσχέθη τοῦτο μεθ' ὅρκου· ὁμολόγησε λοιπὸν ὅτι ἀνεψιὸς τις τοῦ Παπαλέξη, καὶ τις ἐκ τῶν ὑπηρετῶν τῶν ἄλλων προεστώτων, τὸν ἔστειλαν εἰς τὸ Λεβίδι νὰ εἴπῃ τοὺς Ἕλληνας ὅτι, οἱ Τοῦρκοι ἐμελλε νὰ ἐξέλθωσι κατ' αὐτῶν παυπληθέστεροι καὶ μὲ πυροβόλα, διὰ νὰ λάβωσι τὰ μέτρα των. Ὁ τοποτηρητὴς προστάζει καὶ φέρονται ἐνώπιόν του ὅλοι οἱ

ὑπνέται τῶν προεστώτων, καὶ ὁ κατήγορος ἐπέδειξε τὸν ὁποῖον ἐγνώριζεν ἀνεψιὸν τοῦ Παπαλέξη, καὶ τυχαίως ἄλλον ἓνα, ὅστις ἦτον ὑπνέτης τοῦ Ἀναστ. Μαυρομιχάλη. Τότε οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ πρώτου θεωρήσαντες ἀληθεύουσιν καὶ τὴν κατὰ τοῦ δευτέρου κατηγορίαν, διέταξαν νὰ κατακερματισθῶσιν ἀμφότεροι ὡς προδότηι ὑπὸ τὰ παράθυρα καὶ τὰς ὄψεις τῶν ἀρχιερέων καὶ προεστώτων εἰς σωφρονισμὸν δέθεν καὶ αὐτῶν τούτων, καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ κατεκρεουργήθησαν οἱ δυστυχεῖς ὑφ' ὅλου ἐκείνου τοῦ συρρέυσαντος πλήθους τῶν Τούρκων, καὶ εὐθὺς ἐπειτα ἠκούσθη φωνή: *πῶς! τιμωροῦμεν τοὺς ὑπνέτας καὶ ἀγρίομεν τοὺς κυρίους των;* καὶ πάραυτα ὥρμησαν ὅλοι ξιφῆρεις νὰ κατακόψωσι καὶ ἐκείνους· ἀλλ' οἱ φρουροῦντες αὐτοὺς ἄνθρωποι τῆς ἐξουσίας ἀνέστησαν διὰ τῶν ὅπλων εἰς τοὺς ἐφορμήσαντας, καὶ δὲν τοὺς ἀφῆκαν νὰ προχωρήσωσι. Τότε δὴ ὁ τοποτηρητὴς ἐννοήσας τὴν συσκευασίαν, ὠνείδισε μὲ πικρίαν τοὺς παρακαθημένους προκρίτους, καὶ τοὺς ἐβίασεν οὕτω νὰ μετακαλέσωσιν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἐφορμήσαντας, καὶ διελύθη ἡ σκηνή. Τὸ ἐσπέρας συνεκρότησαν συμβούλιον καὶ ἀπεφάσισαν, διὰ νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ τὸ αὐτὸ κίνημα, καὶ διὰ ν' ἀναπαύσωσι τοὺς συγγενεῖς τῶν εἰς τὰς μάχας φονευθέντων Τούρκων, νὰ κλείσωσιν εἰς τὴν κοινὴν ὑπόγειον φυλακὴν τοὺς τε ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς προεστώτας, ὡς ἀποδεδειγμένους μάλιστα συνενόχους, καὶ ἀμέσως ἐξετελέσθη τὸ ἀποφασισθὲν, ἐκτὸς τοῦ Κορίνθου Κυρίλλου καὶ τοῦ Σωτηρίου Νοταρᾶ, τοὺς ὁποίους ἐπιμόνως ἐζήτησε καὶ ἔλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑπ' εὐθύνην του ὁ Κιαμίλ Μπεης, τοῦ τε Μήτρου Ῥδοπούλου καὶ τοῦ Ἀνδρέου Καλαμογδάρτου, τοὺς ὁποίους δι' ἀντιζηλίαν ἐζήτησεν ὡσαύτως καὶ ἔλαβεν ὁ Μουσταφάμπεης ἐπαρχος Π. Πατρῶν. Τὴν δ' Ἀναστάσιον Μαυρομιχάλην, ὡς υἱὸν ὑπαλλήλου ἀνήκοντος εἰς ἄλλην δικαιοδοσίαν, ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὁ Τοποτηρητῆς αὐτός, ὡς καὶ τὸν διερμηνέα Σταυράκην Ἰωβί-
κην μετὰ τῶν ὑπαλλήλων του, διότι πρὸ τοῦ πολέμου εἶχον τὸν δια-
βάλλει μέχρι θανάτου τινὲς τῶν προεστώτων, καὶ ἀπὸ τὰ πράγμα-
τα ἐσυμπέραναν, ὡς ἐξεφράσθη παρρησία, ὅτι αἱ διαβολαὶ προ-
ῆλθον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἐγνώριζεν ἢ δὲν ἐσυμφώνει μὲ τοὺς σκο-
πύς των. Οἱ δύο λοιπὸν αὐτοὶ δὲν ἐφυλακίσθησαν μετὰ τῶν ἄλ-

λων· ἦτον ἄρα ὁ τοποτηρητὴς καὶ φρόνιμος καὶ φιλοδίκαιος. Οἱ δ' ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτες τὴν ἐπιούσαν τῆς καθείρξεώς των μὴ ὑποφέροντες τὴν δυσωδίαν καὶ τὴν στενοχωρίαν τῆς φυλακῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπεσωρεύθησαν περὶ τοὺς ἐβδομήκοντα ὁμοῦ μὲ τοὺς ὑπηρετάς των, παρεκάλεσαν τὸν τοποτηρητὴν νὰ μεταβιβάσῃ τινὰς ἐξ αὐτῶν εἰς ἄλλην φυλακὴν· αὐτὸς δέ, διὰ νὰ τοὺς δώτῃ εὐρυχωρίαν, διέταξε καὶ ἐξήγαγον δεκαεπτὰ ἐκ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ τοὺς ἐθανάτωσαν εἰς εὐχαρίστησιν τῶν ἐντοπίων Τούρκων καὶ εἰς ἐκφόβισιν τῶν χριστιανῶν, ὅσοι κατόικουν καὶ ἐκλείσθησαν εἰς Τριπολιτῶν, καὶ διέμενον κεκρυμμένοι εἰς διάφορα ὑπόγεια τῶν οἰκιῶν, τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι προσέφυγον ἐκεῖ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐπαρχίας.

Οἱ δυστυχεῖς Τριπολιτῶνται χριστιανοὶ ἀφηρέθησαν ὑπὸ τῶν προσφύγων αὐτῶν τὰς οἰκίας των, τὰ ἐπιπλά των, τὰς περιουσίας των καὶ αὐτὰς τὰς τροφάς των, ἐξ ὧν τοὺς ἐχορηγεῖτο μέρος ὅσον νὰ μὴ ἀποθάνωσι, καὶ περιωρίσθησαν εἰς τὰ ὑπόγεια. Ἡ ζωὴ των ὄλων ὁμοῦ ἐν γένει καὶ ἐνὸς ἐκάστου κατὰ μέρος ἐκρέματο ἀπὸ λεπτοῦ μίτου, καὶ πάντοτε καρδιοκτυποῦντες εἶχον ὑπ' ὄψιν τὸν θάνατον, ὅτε καὶ ὁ τυχὼν τοῦρκος ἠδύνατο νὰ φονεύσῃ, ἂν ᾔθελεν, ἐξ αὐτῶν, καὶ νὰ φονεύσῃ ὅσους ᾔθελεν. Ἡ δ' ἐξουσία ἐπέβαλε καὶ φόρον εἰς τοὺς νομιζομένους εὐκαταστάτους, καὶ ἐπέτρεψε τὴν εἰσπραξίν εἰς τὸν πλέον αἱμοχαρῆ καὶ παράφορον Τούρκον, τὸν λεγόμενον Ἀλητζεχούραν, ὅστις τοὺς ἐπῆρεν εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ διὰ τῶν βασάνων τοὺς ἐβίασε νὰ πράξωσιν ὅ,τι ᾔτο δυνατόν, νὰ εὕρωσι χρήματα καὶ νὰ πληρώσωσι τ' ἀπαιτούμενα. Εὐαρεστήσας οὕτως ὁ ἐξωλέστατος ἐκεῖνος Τούρκος εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἐπεφορτίσθη νὰ ἐπισκευάσῃ καὶ νὰ ὀχυρώσῃ ὅσα τοῦ τείχους ὑποπτα μέρη, ἐξ ὧν οἱ Ἕλληνες ἠδύναντο νὰ κάμωσιν ἔφοδον, ὡς ἔλεγον πρὶν κινήθωσι, δι' ἣν καὶ οἱ Τούρκοι ἐφοβοῦντο πάντοτε, ἀφ' οὗ μάλιστα καὶ ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης τοὺς ἠπέιλησεν. Ὅθεν αἰφνης διὰ κήρυκος δημοσιεύει ὅτι, ὅστις τῶν χριστιανῶν δέν παρουσιάσῃ εἰς αὐτὸν ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων, νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ ἀποδεικτικόν, θὰ φονεῖται ὅπου καὶ ἂν ᾔθελεν εὐρεθῇ κεκρυμμένος. Οἱ καχόμοιροι χριστιανοὶ μὴ γνωρίζοντες τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον τοὺς προσεκάλει ὁ ἀσεβὴς ἐκεῖνος, ἐξήρχοντο μὲ πάλλουςαν

καρδίαν ἀπὸ τὰς ὁπάων, καὶ κλαίοντες ἀπεχωρίζοντο τὰς
 θρηνωδούσας γυναῖκας καὶ τὰ παῖδιά των, καὶ ἀπερχόμενοι εἰς τοῦ
 θηρίου ἐκείνου ἀπεγράφοντο. Οὕτω τοὺς συνήγαγεν ὅλους, καὶ τοὺς
 μετεχειρίσθη εἰς τὴν ἐργασίαν διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ τείχους, καὶ
 ἤθελον εἶναι, οἱ δυστυχεῖς, εὐχάριστοι ν' ἀγοράζωσιν οὕτω τὴν
 ζωὴν των μὲ τοὺς ἰδρώτας καὶ τοὺς κόπους των, ἐὰν ὁ Τζεκούρας
 δὲν τοὺς κατεβασάνιζε παντοιοτρόπως. Αὐτὸς ἀφ' οὗ τοὺς ἔδере,
 τοὺς ἐβίαζεν ἔπειτα νὰ πῶσιν οἶνον, ὥστε νὰ ζαλισθῶσι, καὶ τότε
 τοὺς διέταττε νὰ χορεύωσιν· αὐτὸς ἐφόνευε καὶ ὅποιον ἤθελε
 χάριν παιδιᾶς. Καὶ εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ μὴν ἐκδικηθῶσιν
 οἱ Ἕλληνες μετ' οὐ πολὺ, καὶ νὰ μὴν ἐξολοθρεύσωσι τοὺς
 Τούρκους;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἐπανάστασις τῶν Ναυτικῶν ρήσων. — Ὁ Ἀρτ. Οἰκονόμου
 κινεῖ τὸν λαὸν τῆς Ὑδρας εἰς ἐπανάστασιν καὶ κατὰ τῶν
 προκρίτων. — Σφαγαὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν. — Θανα-
 τηφόρα τοῦ Σουλτάνου προστάγματα. — Προγραφαί. — Ὁ
 πατριάρχης Γρηγόριος ἀπαγχονίζεται ὁμοῦ μὲ τρεῖς ἀρχιε-
 ρεῖς, καὶ ἄλλους κληρικούς. — Ὁ νεκρὸς τοῦ Πατριάρχου
 μετακομίζεται εἰς Ὀδησσόν. — Ἀπαγχονίζεται εἰς Ἀρ-
 δριανούπολιν ὁ πρῶτος πατριάρχης Κύριλλος. — Σφαγαὶ εἰς
 διάφορα μέρη τῆς Τουρκίας. — Κατεδαφισμὸς καὶ βεβήλω-
 σις τῶν ραῶν τοῦ Θεοῦ. — Οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας ἀπο-
 φασίζουν· ὅτι ἀγωνισθῶσι διὰ τὴν ἐλευθερίαν. — Τὰ Ἑλλη-
 νικὰ πλοῖα κυνοῦνται εἰς Χίον. — Οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας
 προσκαλοῦσιν εἰς τὰ ὅπλα ὅλας τὰς ρήσους τοῦ Αἰγαίου. —
 Ὁ Ἰάκωβος Τομπάζης Ναύαρχος τῆς Ὑδρας. — Ὁ Χ.
 Νικολῆς Ἀποστόλη τῶν Ψαρέων. — Σύλληψις τοῦ Σιεχοῦλ
 Ἰσλὰμ ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων. — Οἱ Σπειζιῶται κυ-
 ριεῦνσι δύο Τουρκικὰ πολεμικὰ εἰς Μῆλον. — Ὁ Δ. Α.
 Ὁρλώφ πρῶτος ναυμαχεῖ πρὸς τοὺς Τούρκους. — Οἱ Ψαρ-
 ρίται ἀνέχουσι τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας. — Ἀνέ-
 χουσι τὰ παράλια τῆς Θεσσαλονίκης. — Ὁ Ἀνδρ. Γιαρρί-
 τσης εἰς τὴν Ἰμβρόν. — Ὁ ἐπισκοπὸς Ἐλινος εἰς τὰς ναυ-
 τικὰς ρήσους. — Ἐπανάστασις εἰς τὴν Εὐβοίαν. — Ὁ Ἀ-
 λέξανδρος Κριεζῆς τὴν ἀποκτελεῖ. — Ἐπανάστασις εἰς τὰς
 ρήσους τοῦ Αἰγαίου. — Ἀντιπολίτευσις τῶν Δυτικῶν Ἑλ-
 λήνων. — Ἐπιδρομαὶ τῶν Σαμίων εἰς τὴν Ἀσίαν. — Ὁ
 Π. Μανρομιχάλης στέλλει τὸν Γεράσιμον εἰς Τριπολιτσάν.
 — Ἀποθαῖρξάνει οὗτος τοὺς Ἑλλήνας. — Ὁ Κολοκοτρώνης
 τὸν δέρει. — Μάχη εἰς Σιλήμναρ. — Ἐξοδος τῶν Τούρ-
 κων Τριπολιτσᾶς εἰς Βαλτέτσι. — Τροπὴ τῶν Ἑλλήνων.
 — Τροπὴ τῶν Τούρκων. — Διάλυσις τοῦ ἐν Βερβένοις στρα-
 τοπέδου. — Ὁ Βρεσθένης τὸ συγκεντρώνει πάλιν ἐκεῖ.

Ηδη κινουῦνται καὶ τὰ σιταγωγὰ πλοῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου κατὰ τῶν εἰς τὴν θάλασσαν κινητῶν φρουρίων τοῦ Σουλτάνου. Οἱ κάτοικοι τῶν ναυτικῶν νήσων, ὡς καὶ ὅλων τῶν ἄλλων μερῶν, ἐφλογίζοντο ὡσαύτως ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς πίστεως, τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας· ὅλοι θέλουσιν ἤδη νὰ λάβωσιν ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἢ τὸν θάνατον κατὰ τὸ σύνθημα τῆς ἐταιρείας τῶν φιλικῶν, καὶ ὀλίγοι ἦσαν οἱ συλλογιζόμενοι τὰ ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως δεινὰ, καὶ τὴν στάσιν τῶν πραγμάτων εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ τὴν ἀσθένειαν τῶν Ἑλλήνων ὡς πρὸς τοὺς Τούρκους. Πλὴν καὶ ἐκ τούτων πολλοὶ ἐφρόνουν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ παντελής ὄλεθρος τοῦ ἔθνους ἐπαναστάντος διὰ τὰ δικάια του, εἴν' ἐνδοξότατον. Ἀλλὰ πρῶτοι οἱ Σπετσιῶται ὕψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν νησὸν των καὶ ὕστεροι οἱ Ψαβρίανοί· οἱ πάντες δὲ ἤλπιζον ὅτι μεθ' ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Νήσου Ὑδρας ἤθελον δεῖξει καὶ οἱ πρόκριτοι τὸν αὐτὸν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐνθουσιασμόν διὰ τὴν ἐλευθερίαν· πλὴν ἐκεῖνοι ἀναπολοῦντες τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769, ὅτε ἡ μὲν νῆσος Σπετσῶν, λαβοῦσα μέρος μὲ τὴν Πελοπόννησον, ἐπαθεν, ἡ δὲ Ὑδρα, μείνασα οὐδετέρα, εὔρε χάριν ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου, ἐσυμβουλευόντο τὴν φρόνησιν, καὶ θεωροῦντες πανταχόθεν καὶ πολλαχῶς τὸν μέγαν κίνδυνον, δὲν ἐδέχθησαν τὴν περὶ τῆς ἐπαναστάσεως πρότασιν τοῦ ἀρχιμανδρίτου ὡς ἀπεσταλμένου ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην· καί, ἀφ' οὗ ἐπανεῖστη καὶ τώρα ἡ Πελοπόννησος, διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὸν Σουλτάνον περὶ τῆς πίστεώς των, ἐπεμψαν τοὺς εἰς τὴν Ὑδραν ἀναλογοῦντας ναύτας νὰ ὑπηρετήσωσι κατὰ τὸ σύνθημα εἰς τὸν στόλον του. Ἀλλ' ὅμως, ἀφ' οὗ ἤρχισεν ὁ πόλεμος εἰς τὴν Πελοπόννησον, τίς ἠδύνατο τὴν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ τῆς Ὑδρας νὰ περιστείλῃ; Μ' ὅλον τοῦτο ἡ τοπικὴ ἀρχὴ ἐμελλε νὰ λάβῃ μέτρα ἀσφαλιστικά τῆς κοινῆς ἡτυχίας κατὰ τῶν ἐταίρων Ἀντωνίου Οἰκονόμου, Γρίχα Θ. Γρίχα, Γ. Ἀγαλοπούλου, Πέτρου Μαρχέζη, Δ. Ι. Κριεζῆ καὶ ἄλλων. Οἱ δὲ παροικοῦντες εἰς τὴν Ὑδραν Πελοποννήσιοι τοὺς ἐπρόβαλον νὰ παραλάβωσι πενταχόσια παληκάκια καὶ νὰ ὑπάγῃσιν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπολιτσᾶς, καὶ τοὺς ἔδωκαν ἐπὶ τούτῳ καὶ τριάντα τρεῖς χιλιάδας γρόσια. Ὅθεν, ἀφ' οὗ ἐπέστρεψεν ὁ Παναγιώτης Βαριόπουλος, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνοι εἶχον στείλει εἰς Μέ-

γαρα ἐπίτηδες, καὶ ἐπληροφορήθησαν τὰ γενόμενα εἰς τε τὴν Κό-
 ρινθον καὶ εἰς τ' ἄλλα μέρη τῆς Πελοποννήσου, φθίνοντος τοῦ
 μαρτίου ἤτοιμιάσθησαν νὰ ἐπιβιβασθῶσιν εἰς πλοιάρια διὰ νὰ πε-
 ράσωσι τάχα εἰς τὴν Πελοπόννησον· πλὴν, ἐπειδὴ δὲν εἶχον του-
 φέκια, ὥρμησαν εἰς τὰ πλοῖα, διὰ νὰ ὀπλισθῶσι δῆθεν, καὶ εὐθὺς
 ἔστρεψαν τὰ πυροβόλα κατὰ τῶν προκρίτων τῆς Ὑδρας, ἤτοι
 κατὰ τῶν γερόντων, κατακυριεύσαντες τὰ πλοῖα αὐτῶν, καὶ
 ἐπομένως ἐξῆλθον οἱ δημαγωγοὶ εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ἀγορεύων ὁ
 Ἀντώνιος Οἰκονόμου: « Παληχάρια, λέγει πρὸς τὸν λαόν, οἱ ἀ-
 » δελφοί μας πολεμοῦσι διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα εἰς τὴν
 » Πελοπόννησον· δὲν εἶναι αἰσχρὸν νὰ μένωμεν ἡμεῖς οὐδέτεροι;
 » Ἡμεῖς θαλασσομαχοῦντες, ἐσωρεύσαμεν τὰ πλοῦτη εἰς τὰς δε-
 » ξαμενὰς τῶν ἀρχόντων μας· εἶναι δίκαιον νὰ προτιμῶνται τὰ
 » πλοῦτη παρὰ τὴν ἐλευθερίαν; » τότε ὁ λαὸς ἐφώνησεν: Ζήτω
 ἡ πατρίς, Ζήτω ἡ ἐλευθερία, καὶ ἐνωθέντες μὲ τοὺς στασιαστὰς
 ἐβίβασαν τοὺς προκρίτους νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ
 ἤρχισαν νὰ τοὺς πολεμῶσιν. Ὁ δ' Ἀντώνιος Οἰκονόμου ἐκηρύχθη
 διοικητὴς τοῦ τόπου, καὶ παρευθὺς μετεκλήθησαν οἱ ἀποσταλέντες
 εἰς τὸν στόλον τοῦ Σουλτάνου ναῦται. Ἐν τούτοις ἔρχονται ἀπὸ
 Σπετσῶν ὁ Γεώργιος Πάνου, Ἀναστάσιος Κολανδρουτσης, Πα-
 ναγιώτης Μπότασης καὶ ἄλλοι τῶν προκρίτων νὰ πείσωσιν ἐκεί-
 νους τῆς Ὑδρας εἰς τὸ νὰ κηρυχθῶσι κατὰ τῶν Τούρκων ἄμα
 δ' ἀφ' οὗ ἐπέστρεψαν, ἐξεκίνησαν τὰ πλοῖά των. Τότε ἐφάνησαν
 συνδιαλλαγέστες καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας μὲ τὸν λαόν, καὶ
 συγκροτηθεῖσας γενικῆς συνελεύσεως τὴν 31 μαρτίου, ἀπεφάσι-
 σαν ν' ἀναδεχθῇ τὴν τοπικὴν διοίκησιν ὁ Ἀντώνιος Οἰκονόμου,
 καὶ τὸν ἔδωκαν ὅλην τὴν πληρεξουσιότητα δι' ἐγγράφου ὑπογε-
 γραμμένου ὑπὸ ἐξῆντα περίπου τῶν λεγομένων οἰκοκυρίων, καὶ
 πρώτου τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου, νὰ διοικῇ μετὰ τῶν προε-
 στώτων ἐκ τῶν προκρίτων τῆς νήσου, κρίνων καὶ ἀνακρίνων πᾶ-
 σαν πολιτικὴν τε καὶ ἐμπορικὴν ὑπόθεσιν. Τὸν ἀνηγόρευσαν δὲ δι-
 οικητὴν νὰ ἐνεργῇ μὲ δώδεκα συμβούλους τῆς ἐκλογῆς του, ἐξ
 ὧν οἱ μὲν δύο νὰ ἔχωσι ψῆφον, οἱ δὲ δέκα νὰ εἶναι παρόντες εἰς
 τὰς συνελεύσεις τῶν προκρίτων πρὸς ἡσυχίαν τοῦ λαοῦ· νὰ ἔχη
 δὲ καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν δύναμιν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, ὥστε νὰ

διατηρῇ τὴν ἡσυχίαν, τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Τὸν ἔδω-
 καν καὶ ἀπόλυτον ἐξουσίαν νὰ ἐκστρατεύῃ, λαμβάνων κατ' ἀρέ-
 σκειαν τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν, διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης, ὑπο-
 σχομένων τῶν προκρίτων νὰ τὸν προμηθεύωσιν δλα τ' ἀναγκαῖα
 διὰ τὴν ἐκστρατείαν· τότε δὴ ἔπαυσεν ἡ ἀναρχία, καὶ συνεστήθη
 πάλιν ἡ εὐταξία εἰς τὴν νῆσον. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀνωμαλίαν τῆς Ὑ-
 δρας ἔφθασεν ἐκεῖ ὁ Ἀθανάσιος Κανακάρης μὲ τὸν Δημ. Πεῖρρῶ-
 καν ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Σουλτάνος ἔχων ἤδη γινῶσιν τῶν
 βυσσοδομευομένων εἰς τὴν Πελοπόννησον, διέταξε τὸν διερμηνέα
 τῆς Ὑψ. Πύλης Ἰω. Καλλιμάχην, νὰ μετακαλέσῃ τοὺς ἀντι-
 προσωπεύοντας τὴν Πελοπόννησον, τοὺς ἀνωτέρω δηλαδὴ, τόν τε
 Ἀναγ. Παπαγιαννόπουλον καὶ τὸν Λιμπεράκην Θεοχαρόπουλον,
 διὰ νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ περὶ τινος ὑποθέσεως, καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἤτο
 νὰ τοὺς συλλάβῃ καὶ νὰ τοὺς κόψῃ τὰς κεφαλὰς. Ἀλλ' οὗτοι
 πάντοτε ὑποπτοί, παρουσιάζονται τὴν 7 Ἰανουαρ. καὶ παρατη-
 ροῦσι τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον τοὺς δέχεται καὶ τοὺς ὁμιλεῖ ὁ
 ἀγαθὸς ἐκεῖνος διερμηνεύς· θεωροῦσι δ' ὅτι τοὺς ὁμιλεῖ μὲ πολλὴν
 ψυχρότητα, καὶ τρόπον τινὰ τοὺς ὑποδεικνύει τὸν ἀναχειρᾶς του
 κατάλογον τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, καὶ τοὺς δίδει οὕτω νὰ ἐννοή-
 σωσι τὸν σκοπὸν, δι' ὃν προσεκλήθησαν· ἀποφασίζουσι δὲ νὰ φύγω-
 σιν. Ὅθεν, ἐν ᾧ ὁ διερμηνεύς εἰσέρχεται εἰς τὸν θάλαμον τοῦ με-
 γάλου βεζύρου νὰ τοὺς ἀναγγείλῃ, ἐκεῖνοι δι' ἄλλης ὁδοῦ γίνονται
 ἄφαντοι, καὶ φεύγοντες ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν, ἔφθασαν εἰς τὴν
 Ὑδραν, ὅθεν ὁ Ἀθ. Κανακάρης ἐπέρασεν ἀμέσως εἰς τὴν Πελο-
 πόννησον. Τὴν δὲ 8 ἀπριλίου κατηγοροῦνται οἱ ἐν Ὑδρᾷ πάροικοι
 Πελοποννήσιοι ὑπὸ τινων Ὑδραίων, μεταμεληθέντων διὰ τὸ κίνη-
 μά των κατὰ τῶν προκρίτων, ὡς πρωταίτιοι, καὶ ἐξορίζονται εἰς
 τὴν Πελοπόννησον, ὅπου εὐτύχησαν νὰ σωθῶσιν, ἀφ' οὗ ἐκινδύνευ-
 σαν νὰ δολοφονηθῶσιν ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων κατὰ τὸν πλοῦν. Ἀπὸ τὸ
 ἀνωτέρω ἔγγραφον φαίνεται ὅτι οἱ πρόκριτοι δὲν ὑπῆκουον εἰς
 τὸν Ἀντ. Οἰκονόμου, εἰμὴ διὰ νὰ καθησυχάσωσι τὸν λαὸν ἕως οὗ
 τὸν διοργανίσωσι διὰ νὰ τὸν μεταχειρισθῶσιν ἐναντίον του· τὸν
 δίδουσι δ' ἐξουσίαν καὶ νὰ ἐκστρατεύσῃ, ἐπὶ σκοπῷ νὰ δυνθῶσιν
 εἰς τὴν ἀπουσίαν του νὰ τὸν καταστρέψωσι. Τότε δὲ ἀναλαβόντες
 τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὰ πράγματα, νὰ δώσωσιν,

εἰ δέον, ὅλας τὰς ἐγγυήσεις εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ νὰ τὸν βεβαιώσωσιν ὅτι ἦσαν πάντοτε πιστοὶ τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι κινδυνεύσαντες νὰ φονευθῶσιν ἀπὸ τὸν λαὸν ἀφηνιάσαντα ἕνεκα τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Πελοποννησίων, ἐβιάσθησαν, διὰ νὰ σώσωσιν ἐαυτούς τε καὶ τὸν λαόν, νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὸν νόμον τῆς ἀνάγκης. Ἄλλ' ὁ Σουλτάνος ἤδη θὰ τοὺς δώσει νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι, δὲν θὰ ὑπάρξωσιν εἰς τὸν κόσμον, εἰμὴ ἐὰν ὁ Θεὸς τοὺς βοηθήσῃ νὰ ὑπάρξωσιν ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι.

Ἀφ' οὗ ὁ Σουλτάνος ἔλαβεν ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα ἐναντίον παντὸς ἐνδεχομένου κινήματος ἐκ μέρους τῶν ἐταίρων, ἐλησμόνησε τὴν χαρισθεῖσαν ἀμνηστίαν, καὶ ἀρχὰς ἀπριλίου, ἐν ᾧ ὁ Ἰμάμης φωνάζει εἰς τὸν μιναρὲν (1) κατὰ τῶν ἀπίστων (2), ἀπειλούντων τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ καὶ τὸν θρόνον, οἱ Τοῦρκοι σφάζουσι τοὺς χριστιανοὺς ὅσους ἀπαντήσωσιν εἰς τὰς ἀγυῖας, εἰς τὰς ῥύμας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Βιάζουσι δὲ τὸ ἄσυλον τῶν οἰκιῶν, συντρίβουσι τὰς θύρας, εἰσβάλλουσιν ὡς τίγρεις καὶ φονεύουσιν ὅσους εὗρωσιν εἰς αὐτάς, καὶ πανταχοῦ δὲν ἀκούονται εἰμὴ ἄγρια καὶ τρομακτικὰ κρουγαὶ τῶν δημίων, οἰμωγαὶ καὶ ὀλολυγαὶ τῶν θυμάτων, καὶ θρῆνοι καὶ κοπετοὶ γυναικῶν καὶ παιδιῶν, ὅσων τυχὸν φεῖδονται τῆς ζωῆς. Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων θεωροῦσιν εἰς τοιοῦτον τρόπον ὑβριζομένην τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ δὲν ἀπονέμουσι τὴν ὀφειλομένην τιμὴν εἰς τὸν αἰῶνα τῶν φώτων, τοῦ πολιτισμοῦ, δὲν ἐμποδίζουσι τὴν μαιφόνον χεῖρα τοῦ Σουλτάνου τοῦ νὰ χύνη αἵματα ἀόπλων, ἀδυνάτων γερόντων, γυναικῶν, νηπίων, καὶ ὅλων ἀθῶων χριστιανῶν, τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πιστευόντων, τὸν ὁποῖον καὶ ἅπανα ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη πιστεύουσι, καὶ μόνος ὁ Στρώγανωφ τὸν λέγει νὰ διαστείλῃ τοὺς ἀθῶους ἀπὸ τοὺς ἐνόχους, καὶ νὰ μὴ φονεύῃ τοὺς ὁμοθρήσκους τοῦ Αὐτοκράτορος, τοὺς ὁποῖους ἡ Α. Α. Μ. ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προστατεύῃ δυνάμει τῶν συνθηκῶν τῆς Ῥωσσίας μὲ τὴν Ὁθωμ. Πύλην· ἀλλ' ὁ Σουλτάνος δὲν δίδει ἀκρόασιν εἰς τὰς διακοινώσεις τοῦ Στρώγανωφ, διότι ἄλλων Δυνά-

(1) Τὸ πυραμοειδὲς ὑψηλὸν κτίριον τοῦ Νταζμίου, ὅπου ἀναβαίνουσιν οἱ Τοῦρκοι καὶ φωνάζουσιν.

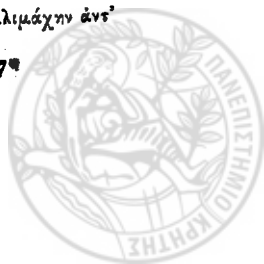
(2) Ἀπίστους λέγουσιν οἱ Τοῦρκοι ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

μεων ἀντιπρόσωποι τὸν κατασταίνουσι τολμηρὸν, ὥστε νὰ καταφρονῇ τὴν Ῥωσσίαν, νὰ τὴν ἐμπαίξῃ καὶ νὰ τὴν ὑβρίξῃ. Καὶ οἱ θρησκομανεῖς καὶ θηριώδεις Λαῶι, ὄντες ἑτοιμοὶ νὰ ἐκπλεύσωσιν εἰς τὸν Δούναβιν ἐναντίον τοῦ Ὑψηλάντου, ἀποβαίνουσιν εἰς τὸν Μπουγιουκδερέν καὶ κατασφάζουσιν ὅσους εὗρον χριστιανούς. Καταπατοῦσι δὲ τὴν οἰκίαν τοῦ πρέσβεως τῆς Ἰσπανίας, καὶ θέλουσι νὰ βιάσωσι καὶ ἐκείνην τοῦ Στρώγανωφ διὰ νὰ φονεύσωσι τοὺς εἰς αὐτὰς καταφυγόντας, καὶ ἐβίασαν τὴν τοῦ διερμηνεύως τῆς Ῥωσικῆς πρεσβείας Φοντῶν, καὶ ἐφόνευσαν ὅσους εὗρον ἐκεῖ, καὶ μόλις ἠμπόρεσε νὰ σωθῇ αὐτὸς ὁ Φοντῶν ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἐπομένως διέβρηξαν τὰς θύρας τοῦ ναοῦ τῶν χριστιανῶν, τὸν διαρπάζουσι καὶ καταστρέφουσι πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. Ὁ δ' αἵματοχαρὴς Μαχμούδ παραθαβρύνει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν προτάζει τὸν ἀχαλίνωτον, τὸν ἄγριον ὄχλον τῶν Τούρκων νὰ τὸν μιμηθῇ δολοφονῶν καὶ πράττων ὅλα, καὶ τὰ πλέον φρικώδη κακουργήματα, δι' αἰμοσταγῶν προσταγμάτων, δι' ὧν ἄρπαζόμενοι ἀπὸ τὰς οἰκίας των ὅσοι τῶν τε κληρικῶν καὶ τῶν σημαντικῶν Ἑλλήνων δὲν ἠμπόρεσαν νὰ φύγωσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἢ εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος, καὶ ἄλλοι μὲν ἀποκεφαλίζονται, ἄλλοι δ' ἀπαγχονίζονται ἢ πνίγονται διὰ βρόχου καὶ ρίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἄλλοι καταποντίζονται ζῶντες εἰς τὸ Μεγαρεῦμα, καὶ ἄλλοι ρίπτονται εἰς τὰς σκοτεινὰς καὶ καθύγρους φυλακὰς ἐνθα ἐκπνέουσιν ἀνιλεῶς βασανιζόμενοι, καὶ ἄλλοι ἐξορίζονται εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς Ἀσίας ὅπου καθείργονται, καὶ πολλοὶ τελειόνουσιν τὴν ἀθλίαν ζωὴν των εἰς τὴν εἰρκτὴν. Τὰ πρῶτα θύματα τῆς θηριωδίας τοῦ ἦσαν ὁ Γεώργιος Μαυροκορδάτος, ὁ Μιχαὴλ Χαντσερῆς, ὁ Νικόλαος Χαντσερῆς, ὁ Στεφανάκης Μαυρογένης, ὁ Ἀλέκος Ῥάλλης καὶ ὁ υἱὸς του, ὁ Κωστάκης Γεράκη, ὁ Νικόλαος Σκαναβῆς, ὁ Μιχαὴλ Μάνος, ὁ ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου Θεόδωρος Ῥίζος καὶ ἄλλοι. Πολυώδυνον θάνατον ἔλαβον ὁ Πελοποννήσιος Δημήτριος Παπαρηγόπουλος καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννης καὶ ὁ δευτερότοκος τῶν υἱῶν τοῦ Μιχαὴλ καὶ ὁ γαμβρὸς του Δημήτριος Σκαναβῆς, ὁ Ἀλέκος Φωτεινὸς υἱὸς τοῦ Ἱατροῦ Φωτεινοῦ, ὁ Ἀντωνάκης Τσιρᾶς, ὁ Χ. Βασίλειος ἀπὸ Τατάουλα, ὁ Κομνηνὸς Κάλφας, ὁ Χ. Πανανός. Ἐξωρίσθησαν δὲ

ὁ Γεώργιος Νέγρης, ὅστις καὶ ἀπέθανε καθ' ὁδόν, ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Σκαρλάτος Καλλιμάχης μ' ὄλους τῆς οἰκογενείας του, καὶ ἀπηγγονίσθη εἰς τὴν ἐξορίαν του (1), ὁ Κωνσταντῖνος Μάνος, ὁ Ἀλέκος Μαυροκορδάτος, ὁ Κωστάκης ὁ ἡμερος, ὁ Ἐμμανουὴλ Δανέζης ὡς τραπεζίτης τῆς Ῥωστικῆς πρεσβείας καὶ ἄλλοι πολλοί· πολλαὶ δὲ γυναῖκες τῶν Μουρουζῶν καὶ τῶν ἄλλων Φαναριωτῶν ἐφυλακίσθησαν. Τὴν 9 Μαρτίου ἐζητήθησαν ὡς ὁμηροὶ ἀπὸ τὸν Πατριάρχην, καὶ ἤχθησαν εἰς τοῦ Μποσταντοίμπαση, ὁ ἀρχιερεὺς Ἐφέσου Διονύσιος Καλλιάρχης, ὁ Δέρκων Γρηγόριος, ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, μέλη τῆς ἱερᾶς Συνόδου, καὶ μετὰ τούτων ὁ Ἐπτανήσιος Ἀγχιάλου Εὐγένιος, ὅστις ἐβρίθθη εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ κλιβάνου. Τὴν 27 τοῦ αὐτοῦ ἐζητήθησαν καὶ ἄλλοι τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐκ τῶν ἐγκρίτων μελῶν τῆς συνόδου ὡς ὁμηροὶ καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐστάλησαν ἀπὸ τὸν Πατριάρχην ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ, ὁ Τουρνόβου Ἰωαννίκιος καὶ ὁ Ἀνδριανουπόλεως Δωρόθιος ὁ Πρώτος, ὁ καθηγεμὼν χρηματίσας εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Κουρουτσεσμέ, οἷτινες ἐφυλακίσθησαν μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τοῦ Μποσταντοίμπαση, ὅπου ὑποφέρουσι μυρίας βασάνους. Τὴν 4. Ἀπριλίου ἦτις ἦτον ἡ μεγάλη δευτέρα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἀπάγεται ὁ διερμηνεὺς τῆς Ὁθωμ. Πύλης Κωνσταντῖνος Μουρούζης μετὰ σαράντα ἡμέρας ἀφ' ἧς διωρίσθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, πλησίον τοῦ παλατίου τοῦ μεγάλου Βιζύρου ὑποκάτω οἰκοδομήματός τινος, τοῦ Ἀλαί-χιοσκίου, ὅθεν ὁ Σουλτάνος ἐβλεπε μὴ φαινόμενος, καὶ ἀποκεφαλίζεται· ἀλλὰ πρὶν ἀποκεφαλισθῆ, ἀτενίσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ παράθυρα τοῦ εἰρημένου οἰκοδομήματος : « αἰ-μοβόρε Σουλτάνε, ἐφώνησεν, ἥδη ἐσήμανεν ἡ τελευταία ὥρα » τοῦ βασιλείου σου· ὁ Θεὸς θὰ ἐκδικήσῃ τὸ ἔθνος μου· θὰ τιμωρηθῇς διὰ τὰς ἀνομίας σου. » Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἀπεκεφαλίσθη ὡσαύτως ὁ ἀδελφός του Νικόλαος Μουρούζης, διερμηνεὺς τοῦ στόλου, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Σουλτάνου. Ἐπομένως ἐβρίθθησαν εἰς τὴν εἰρκτὴν ὁ Μανώλης Γγιοῦστος μετ' ὄλων τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στόλου Ἑλλήνων ναυτῶν. Ὁ δὲ Πα-

(1) Δὲν ἰδόντες νὰ φονεύσῃ τὸν Μιχαὴλ Σοῦτσον ἐφόνευσεν τὸν Καλλιμάχην ἀντ' ἐκείνου.

τριάρχης Γρηγόριος, καὶ ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὡς Πελοποννήσιος, καὶ διότι οἱ Πελοποννήσιοι δὲν ἤκουσαν τὸν ἀφορισμόν του καὶ ἐπανεστήσαν κατόπι τοῦ Ὑψηλάντου, ἤδη περιέμενεν ὥραν τὴν ὥραν τὸν θάνατον (1). Καὶ ἐπειδὴ ἐφρόνει ὅτι ὁ θάνατός του, ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ ἔθνους θρησκευτικῶς, ἤθελεν ἐπένεγκεν τὴν κατάπαυσιν τῆς σφαγῆς τῶν χριστιανῶν, ἐπαρηγορεῖτο καὶ ἠύχετο νὰ ἐπιταχυνθῇ τὸ μαρτύριόν του. Τὴν δὲ Κυριακὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, ἀφ' οὗ ἱερούργησε καὶ παρεκάλεσε τὸν ἀναστάντα Θεὸν νὰ σώσῃ τὸν λαόν του, νίκας δωροῦμενος τοῖς Χριστιανοῖς κατὰ τῶν Τούρκων, προσκαλεῖται εἰς τοῦ μεγάλου Βιζύρου, ἀλλ' ἀπάγεται εἰς τὴν εἰρκτὴν, καὶ ἐν ταῦτῳ κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου ἐκλέγεται Πατριάρχης ὁ Πεισιδιάς Εὐγένιος Φιλιππουπολίτης. Ὁ δὲ μέγας Βιζύρης Μπενδερλῆ Ἀλῆ πασιᾶς διατάσσεται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ

(1) Ἐγεννήθη εἰς τὴν Δημισιάναν, καὶ ἐκπαιδευθεὶς ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῆς Θρησκείας εἶτ' οὖν τῆς ἀρετῆς, οἵτινες εὐηργέτουσαν τὴν πατρίδα, ἀνατρέφοντες καὶ ἀποκαθιστάντες τοὺς μαθητάς των ἀξίους στρατιώτας τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, ἀπεδήμησεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθω, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν Πάτμον, καὶ ἐτελείωσε τὰ μαθήματά του. Μεταβὰς δὲ εἰς Σμύρνην, ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ ἔπειτα ἱερεὺς καὶ τέλος Ἀρχιερεὺς Σμύρνης, καὶ ἐπομένως ἐψηφίσθη Πατριάρχης. Δείξας δὲ πολλὴν αὐστηρότητα εἰς τὰ χρεῖα του, ἐξωρίσθη εἰς τὸ ὄρος, ἐκεῖ ἐξησεν, ὅπως καὶ πάνποτε, ἀσκητικῶς. Ἀλλ' ἐκλήθη πάλιν εἰς τὸν θρόνον, καὶ πάλιν ἐξωρίσθη εἰς τὸ ὄρος. Ἀλλὰ προσελθὼν καὶ αὐθις εἰς τὸν θρόνον, διὰ ν' ἀξιώθῃ τοῦ μαρτυρικοῦ στεφάνου. Γνωρίζων τὰ τῆς ἐταιρείας, ἐσυμβουλεύθη ἀπὸ φίλον του νὰ παραιτηθῇ τὴν πατριαρχίαν· ἀλλὰ, μὴ γένοιτο, ἀπεκρίθη, ν' ἀποφύγῃ τὸν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μου κίνδυνον! Μετὰ τὴν ῥῆξιν τῆς ἐπανάστασεως ὁ Δέρκων θεωρῶν τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου ὡς καὶ ἐαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων ὡς ἀφευκτον, προβάλλει νὰ φύγωσιν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλιν, νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, νὰ τεθῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἑλλήνων μὲ τὸν σταυρὸν εἰς τὰς χεῖρας, καὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ Σουλτάνου. Εἰς πληρεῖς δὲ συμβούλιον τῆς Συνόδου, ὅπου παρευρέθη καὶ ὁ μέγας διερμηνεὺς, παρίστηεν ὅτι ἄλλο τι δὲν ἤδυνάτο νὰ οἰσῇ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ τοὺς φέρῃ πάλιν εἰς τὴν ὑποταγὴν, εἰμὴ ἡ παρουσία τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐαυτοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ μέγας διερμηνεὺς ἐνέκρινε τὴν γνώμην του καὶ ἀνεδέχθη νὰ τὴν προβάλλῃ εἰς τὸ Διδάμιον καὶ νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ· ἀλλ' ὁ Πατριάρχης δὲν συγκατένευσε. Πρὸς δὲ τὸν Δέρκων εἶπε κατ' ἰδίαν: καὶ ἐγώ, ὡς κεφαλὴ τοῦ ἔθνους, καὶ ὑμεῖς, ἡ Σύνοδος, ὀφείλομεν ν' ἀποθάνωμεν διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν. Ὁ θάνατος ἡμῶν θὰ δώσῃ δικαίωμα εἰς τὴν Χριστιανοσύνην νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ ἔθνος ἐναντίον τοῦ τυράννου· ἀλλ' ἂν ὑπάγωμεν ἡμεῖς νὰ θαρρύνωμεν τὴν ἐπανάστασιν, τότε θὰ δικαιώσωμεν τὸν Σουλτάνον ἀποφασίζοντα νὰ ἐξολοθρεύσῃ οὓλον τὸ ἔθνος.»

Γρηγορίου, καθ' ὃν καιρὸν ἤθελε φθάσει ὁ διάδοχός του εἰς τὸ Πατριαρχεῖον· θθεν, ἐν ᾧ ἦλθεν εὖτος μὲ τὴν συνειθισμένην παράταξιν, φέρεται ὁ ὀγδοηκοντούτης μεγαλομάρτυς Γρηγόριος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Βιζύρου συνορθευομένου μὲ δύο χιλιάδας γενιτσάρους, καὶ ἀπαγχονίζεται εἰς τὴν θύραν τοῦ Πατριαρχείου. Ἀφίνεται δ' ὁ νεκρὸς αὐτοῦ κρεμάμενος τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν ἀγχόνην, καὶ ἔπειτα παραδίδεται εἰς τοὺς ἑβραίους, οἱ ὅποιοι τὸν σύρουσι διὰ τῶν ποδῶν καὶ τὸν ῥίπτουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Χριστιανοὶ δὲ παρατηροῦντες εἰς τὸν Κεράτειον κόλπον, ἀνακαλύπτουσι τὸ ἅγιον λείψανον, καὶ ναῦται μέλλοντες νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον μὲ τὸν πλοίαρχον Νικολέτον Σκλάβον Κεφαλλήνα τὸ ἔλκουσι πλησίον τοῦ πλοίου των, τὸ καλύπτουσι μὲ ψίαθον, τὸ φυλάττουσι, τὴν νύκτα τὸ ἐπαίρουσι καὶ τὸ φέρουσιν εἰς Ὀδησσὸν, ὅπου πληθὺς Ἑλλήνων τε καὶ Ῥώσων τρέχουσι πανταχόθεν καὶ κατασπάζονται τοὺς ἁγίους του πόδας, καὶ ἐκ διαταγῆς τοῦ Αὐτοκράτορος τὸ ἐνταφιάζουσι μ' ὅλας τὰς τιμὰς (1). Τὴν αὐτὴν ἡμέ-

(1) Ὁ σοφὸς Οἰκονόμος διασωθεὶς εἰς τὴν Ὀδησσὸν, εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ παναγιωτάτου μεγαλομάρτυρος Πατριάρχου ὡμίλησε λόγον, εἰς τέλος τοῦ ὅποιου τὸ ἀπειροπληγὲς ἀκρατήριόν του ἔχυνε ποταμοὺς δακρύων, ἀκούον:

«Ὁ Θεὸς τοῦ ἐλέους, ἱπουράνιε τῆς κτίσεως Βασιλεῦ! ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε τὴν κἀκωσιν τοῦ λαοῦ σου· ἕως πότε Κύριε θέλει ἐξυδρίξει τὸ πανάγιον ἐνομὲ σου ὁ ἐχθρὸς τοῦ Σταυροῦ; ἕως πότε θέλει χύνει τὸ ἁῶν αἷμα τῆς ἐκλεκτῆς σου κληρονομίας; Κύριε τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐλέπεις τὴν μανίαν τῶν Ἀσσυρίων· τὴν ἁγίαν Σιών σου κατέσκαψαν, τοὺς ἱερούς σου ναοὺς ἐθεθλώσαν, τὰς σάρκας τῶν ὁσίων σου ἐρρίψαν εἰς τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ θαλάσσης. Ἰδοὺ, Δέσποτα, ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς· διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν μᾶς ἔδειξας πολλὰ καὶ σκληρὰ, μᾶς ἰψώμισας δάκρυα καὶ πικρίαν, ἐπότισας ἡμᾶς οἶνον κατανύξεως. Ἄλλ' ἱκανούσθω Κύριε ἡ ὀργή σου· Ὁ Κύριε σῶσον δὴ, Ὁ Κύριε εὐδωσον δὴ. Μὴ παραδώγῃς ἡμᾶς εἰς τέλος, καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν διὰ ὅλους σου τοὺς ἁγίους καὶ διὰ τοὺς νέους σου μάρτυρας. Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἐνδοξα πάντα, ὁ κτίζων νέα ἐκ παλαιῶν καὶ τὸ πᾶν ἐκ τοῦ μηδενός· ὁ δημιουργήσας τὸ φῶς, καὶ ἀνιστῶν ἐκ τῶν τάφων τοὺς νεκροὺς εἰς ἐλευθερίαν, ἄστραφον τὸ κράτος τῆς παντοδυναμίας σου· ῥᾶξον τὴν ὀργὴν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντά σε· ἀπόστειλον τὸν ἄγγελόν σου Σωτῆρα τοῦ τεταπεινωμένου λαοῦ σου. Βασιλεῦ ἔγιε, ἐπάκουσον τὰς φωνὰς τῆς δεήσεώς μας, καὶ τὸν Χριστὸν σου, τὸν πιστὸν καὶ φιλανθρωπώτατον Αὐτοκράτορα στερέωσον, δοῦξασον, ἁγιάσον, ὑπόταξον ὑπὸ τοὺς νικηφόρους του πόδας πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ Σελήνη. Τὸ φιλαδελφον ἔθνος τῶν γενητιῶν Ῥώσων εὐλόγησον, τὴν πόλιν ταύτην καὶ πᾶσαν πόλιν τῶν πιστῶν ἀβλαβεῖς διατήρησον, καὶ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς λατρευτάς τοῦ ὀνόματός σου παράλαβε εἰς τὴν βασιλείαν σου. Ἀμήν.»

ραν παραδίδονται ὡσαύτως εἰς τὴν ἀγχόνην, ὁ μὲν Ἐφέσου εἰς τὸ ἰχθυοπωλεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ Νικομηδείας, ἂν καὶ ἐξέπνευσεν ἐν ᾧ ἀπήγετο, εἰς τὸ Παρμακακπουσοῦ, ὁ δ' Ἀγγι-άλου εἰς τὸν Γαλατᾶν, καὶ μένουσιν οἱ ἄλλοι τέσσαρες εἰς τὴν εἰρκτὴν, διὰ τὴν βασιανίζονται ἄχρις οὗ λάθωσι τὸν αὐτὸν θάνατον ἐπομένως. Ἐν ταύτῃ ἐφονεύθησαν ὁ πρωτοσύγκελος τοῦ Ἐφέσου, τρεῖς ἐφημέριοι τοῦ Πατριαρχείου καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἱερεῖς. Ὁ δ' ἐν Ἀνδριανουπόλει πρῶν Πατριάρχης Κύριλλος παραδίδεται ὡσαύτως αὐθημερὸν εἰς τὴν ἀγχόνην. Τότε ἐγέναν παρατηρήσεις ἀπὸ τοῦ πρέσβει τοῦ Χριστιανικῶν Δυνάμεων διὰ τὸν φόνον τῶν πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ αὐτὸς ἀποκρίνεται ὅτι, ὡς κυριάρχης ἀπόλυτος καὶ ἀνεξάρτητος δὲν δίδει λόγον τῆς διαγωγῆς του εἰς κανένα· ἐνόμισεν δὲ ὅτι ἡ δύνατο τὰ τιμωρήσῃ, καὶ ἐτιμώρησεν ὑπηκόους του συνομώσατας κατὰ τῆς ἐξουσίας του, τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὀφείλει τὰ δώσει λόγον τῶν πράξεών του· καὶ ἀλλάσσει μὲν τὸν Βιζύρην, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ τὸ αὐτὸ σύστημα, φονεῶν καὶ καταστρέφων τοὺς χριστιανούς, καὶ καθ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ γῆ βάφεται μὲ τὰ ἐκχυνόμενα αἵματα ἀρχιερέων, ἐπισκόπων, ἐξάρχων, ἱερέων, πρωτοσυγκέλων, διακόνων καὶ παντὸς βαθμοῦ κληρικῶν, προκρίτων τε καὶ ἐμπόρων, καὶ πλήθους τυχόντων χριστιανῶν πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως, καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐφονεύθησαν πλέον ἢ δέκα χιλιάδες ἄνθρωποι. Ὁ μέγας βιζύρης ἔστειλε καθ' ἡμέραν πρὸς τὸν Σουλτάνον κατάλογον τῶν φυλακισομένων, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσημείωνε μὲ γράμματα ἐρυθρὰ ὅσους κατεδίκαζεν εἰς θάνατον, καὶ μὲ μέλανα ὅσους εἰς ἐξορίαν. Οὗτος δ' ἐνέκρινε τῶν θυμάτων τὴν καταδίκην, καὶ ἐπρόσταζε ν' ἀνανεόνεται ἀδιακόπως ὁ κατάλογος· στέλλει δὲ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Τουρκίας ἀνθρωποκτόνα προσταγμάτα, καὶ σχεδὸν καθ' ὅλα τὰ μέρη οἱ Τούρκοι κατασφάζουσι τοὺς χριστιανούς. Πολλαχοῦ δὲ, ὡς καὶ εἰς τὴν καθέδραν, κατεδαφίζονται οἱ ναοὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατασυντρίβεται ὁ σταυρὸς, καὶ κατασχίζονται αἱ ἁγίαι εἰκόνες, καὶ ῥίπτονται εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ καταπατοῦνται ὑπὸ τῶν Τούρκων. Αἱ δὲ σημαῖσι τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς Ῥωσσίας, παραβιάζονται, καὶ οἱ Τούρκοι ἐμβαίνουσι

καὶ ἐρευνῶσιν εἰς τὰ πλοῖα τῶν ὑπηκόων των, καὶ ὅσους χριστιανούς εὕρωσι, τοὺς φονεύουσιν. Ἐπομένως οἱ πρόξενοι τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων ἔλαβον διαταγὰς ἀνωτέρας νὰ μὴ ὑπερασπίζωνται τοὺς ἀνατολικούς χριστιανούς, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπωσιν εἰς τοὺς πλοίαρχους ὑπηκόους των νὰ τοὺς ἐξαγάγωσιν ἀπὸ τὴν τουρκικὴν ἐπικράτειαν. Πρόξενοι δὲ τινες Ῥώσσοι ἔφυγον ἀπὸ τὰ προξενεῖά των ἀπὸ πολλὰ μέρη διὰ νὰ σωθῶσιν.

Εἰς τὴν Σμύρνην τὴν 31 μαρτίου οἱ Τοῦρκοι ἐφόνευσαν εἰκοσιδύω χριστιανούς· αὐθημερὸν ἐκοινολογήθη ὅτι ἐφθασεν εἰδήσις εἰς τὸν Μουσελίμην ἀπὸ τὴν Ὑψ. Πύλην ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας. Ὁ δὲ γενικὸς ῥωστικὸς πρόξενος Δεστούνης φοβηθεὶς κατέφυγεν εἰς τοῦ Γαλλικοῦ προξένου Δαβίδ διὰ νὰ φυλαχθῇ ὁμοῦ μετὰ τὴν οἰκογένειάν του. Τὸ πρῶτον ἀπελθόντος εἰς τοῦ Μουσελίμη τοῦ πρώτου διερμηνέως τοῦ Ῥωσικοῦ προξενείου Ἰω. Παπαρηγοπούλου, ὁ ἀγγλικὸς πρόξενος εὐρεθεὶς ἐκεῖ, τὸν λέγει ὅτι ἐπληροφορήθη ὅτι εἶχε φθάσει ἡ εἰδήσις περὶ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου εἰς τὸν ῥωστικὸν πρόξενον ἀπὸ τὸν Στρώγανωφ. Διεσπάρη τὸ ψεῦδος τοῦτο ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐξαγριωθῶσιν οἱ Τοῦρκοι, καὶ νὰ τοὺς κατασφάξωσι. Τὴν 6 ἀπριλίου μαθόντες οἱ Τοῦρκοι τὴν ἐπανάστασιν τῶν Πελοποννησίων, ἔσφαξαν ὑπὲρ τοὺς ἐξῆντα χριστιανούς, καὶ ἠπέλουν γενικὴν σφαγὴν. Τὴν 10 ἑβραῖοι τινὲς φθάσαντες ἀπὸ Τσεσμέν, ἐκοινολόγησαν ὅτι οἱ Ἕλληνες καίουσιν ὅσους Τούρκους ἀν συλλάβωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔσφαξαν οἱ Τοῦρκοι πολλοὺς χριστιανούς, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς δὲν ἔγινε γνωστός. Τὴν 14 συνέλαβον ἀλιευτικὸν πλοίαριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἤλειον Αὐστριακοὶ ὑπῆκοι, καὶ ἐπὶ συκοφαντίᾳ ὅτι ἤθελον νὰ πυρπολήσωσι τὴν πόλιν, ἐφόνευσαν τρεῖς καὶ ἐφυλάκισαν ἄλλους τρεῖς· εἰς μάττην ὁ αὐστριακὸς πρόξενος ἠθέλησε νὰ τοὺς ὑπερασπισθῇ. Ἐφόνευσαν ἐν ταύτῃ καὶ δύο Ἑπτανησίους. Τὴν 16 δὲ Δεστούνης διεκοίνωσεν εἰς τὸν Μουσελίμην τὸ διάταγμα τοῦ Στρώγανωφ, διαλαμβάνον νὰ φυλάξωσιν ἐντελεῖ οὐδετερότητα οἱ ῥωστικοὶ ὑπῆκοι ἔμποροι καὶ πλοίαρχοι ὡς πρὸς τοὺς ἐπαναστάτας Ἕλληνας. Τὴν 21 οἱ πρόξενοι τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων ἐζήτησαν ἀσφάλειαν διὰ τοὺς ὑπηκόους των ἀπὸ τὰς τουρκικὰς ἀρχάς,

καὶ ὑπεσχεθήσαν αὐται νὰ διορίσωσι φυλακὰς εἰς διάφορα μέρη ἐπὶ τούτῳ. Τὴν 29 προὔβαλον εἰς τοὺς προξένους α) τὰ Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα ἀποπλέοντα ἐκ Σμύρνης νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐπάρωσιν ἐφεξῆς κἀνένα ρεαγιᾶν εἴτε ἄνδρα εἴτε γυναῖκα· β) εἰς ὅσα ἀποπλεύουσι νὰ γίνεται ἔρευνα, καὶ ἂν εὐρεθῶσιν εἰς αὐτὰ ἡ ρεαγιάδες ἢ πολεμεφόνδια καὶ ὅπλα πλειότερα τῶν ἀναγκαίων, νὰ παραδίδωνται εἰς τοὺς Τούρκους· γ) πρὶν ἢ παρέλθωσι δέκα ἡμέραι νὰ μὴ ἀποπλεύσῃ κἀνὲν πλοῖον· δ) ὅσοι ρεαγιάδες εὐρίσκονται εἰς τὰ πλοῖα ἢ εἰς τοὺς οἴκους τῶν Εὐρωπαίων νὰ διωχθῶσιν. Ἀπὸ ὅλα τὰ προβλήματα ταῦτα τῶν Τούρκων οἱ πρόξενοι δὲν ἀπέρριψαν εἰμὴ τὸ τέταρτον, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ὁ τῆς Πρωσίας ἔδωκε τὴν συγκατάθεσίν του· καὶ μ' ὅλον τοῦτο αἱ ἀταξίαι καὶ αἱ σφαγαὶ δὲν ἔπαυον. Φθίνοντος τοῦ μαΐου εἶχε φθάσει εἰς Σμύρνην ἀπὸ Καισαρείαν ὁ Χασάν πασιᾶς μ' ἑξ. περίπου χιλιάδας στρατοῦ· ἦτο διωρισμένος νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Ναύπλιον διοικητής· ὅθεν, ἐν ᾧ αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ πάθῃ ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν πλοίων, αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ ἔστειλαν ἀναφορὰν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐζήτησαν νὰ μείνῃ εἰς Σμύρνην διοικητής διὰ τὴν εὐταξίαν τοῦ τόπου· ὁ δὲ Σουλτάνος τὸν διώρισεν αὐτόθι διὰ τὴν δυστυχίαν τῶν χριστιανῶν. Τὴν 3 ἰουνίου πλοῖον μὲ ρωσικὴν σημαίαν, φέρον πεντακοσίους ἐξήντα ἐπιβάτας, γυναῖκας καὶ παιδιὰ τὰ τρία τέταρτα, ὑπηκόους διαφόρων εὐρωπαϊκῶν Δυναμειῶν, ὑπὸ τῶν ἰδίων ναυλωμένων, ἔλαβε τὰ ἔγγραφα τοῦ ἀπὸ τὸ ρωσικὸν προξενεῖον διὰ ν' ἀποπλεύσῃ. Εἰδοποιήθησαν δ' αἱ ἀρχαὶ διὰ νὰ ἐρευνήσωσιν εἰς αὐτὸ κατὰ τὸ ὅποιον παραλόγως τὰς ἐδόθη δικαίωμα, καὶ ἐστάλησαν ἐπὶ τούτῳ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐρευνήσαντες διετάθησαν ὅτι ἐγνώριζον πολλοὺς τῶν ἐπιβατῶν ὡς ρεαγιάδας· μ' ὅλον τοῦτο ἡ ἄδεια ἐδόθη εἰς τὸ πλοῖον ν' ἀποπλεύσῃ. Ἀλλ' αἰφνης ἕως δέκα χιλιάδες Τούρκοι συνήχθησαν εἰς τοῦ Μουσελίμη ὀπλοφοροῦντες, καὶ ἐφώναζον ὅτι τὸ πλοῖον ἐκεῖνο ἦτον ἀπὸ τὰ ἐλληνικὰ, τὸ ὅποιον ἐπῆρεν ὑπὲρ τοὺς χιλίους ρεαγιάδας καὶ διακόσια πενήντα βαρέλια πυρίτιδος καὶ ἄλλα πολέμου ἐφόδια, καὶ ἀπέρχεται εἰς βοήθειαν τῶν ἀποστατῶν. Καὶ ἐν τούτοις διεσπάρησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως καὶ ἐφόνευον χριστιανούς ὅπου ἂν ὑπῆντων χωρὶς διάκρισιν ὑπηκοότητος. καὶ

διὰ τοῦτο ἐκινδύνευσε νὰ φονευθῇ καὶ ὁ διερμηνεὺς Παπαρηγό-
 πουλος, ὁ ὁποῖος ἀπῆλθεν εἰς τοῦ Πασιᾶ, καὶ ἐβεβαίονεν ὅτι δὲν
 εἶχεν οὕτως ἡ ἀλήθεια. Ἡ δὲ ἀνθρωπότης πάσχει· ὅλοι τρέμουσιν
 ἀπὸ τὸν φόβον των, καὶ ἄλλοι δὲν ἐλπίζουν εἰμὴ εἰς τὴν θεῖαν
 πρόνοιαν καὶ εἰς τὴν μοῖραν τῶν γαλλικῶν πλοίων, τὰ ὅποια εὐ-
 ρίσκοντο ἀγαθῇ τύχῃ εἰς Σμύρνην, εἰς τὰ ὅποια εὗρον ὑπεράστι-
 σιν πλῆθος χριστιανῶν, καὶ ἕνεκα τῶν ὁποίων ἐφοβήθησαν οἱ
 Τούρκοι, καὶ ἐσώθη ἡ πόλις. Γίνεται δὲ καὶ δεύτερον ἔρευνα εἰς
 τὸ πλοῖον, καὶ ἐπειδὴ δὲν εὐρέθησαν πολεμεφόνδια, πάλιν οἱ ἐξετά-
 σαντες διετάθησαν ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν εὐρίσκοντο καὶ ρεα-
 γιάδες, ἀλλ' ὁ Παπαρηγόπουλος ὦν μετ' αὐτῶν, τοὺς ὑπεχρέωσε
 νὰ μὴ ἐπιμείνωσιν εἰς τὸ ψεῦδος, καὶ ἐπιστρέψαντες ὡμολόγησαν
 ὅτι δὲν εὗρον τίποτε ἀπὸ τὰ λεγόμενα. Ὁ δὲ ἀχαλίνωτος ὄχλος
 ἐξαγριώνονται καὶ φωνάζουσιν ὅτι ὁ ἄπιστος Μόσκοβος τοὺς διέ-
 φθειρε, καὶ ἀπειλοῦσι νὰ τὸν φονεύσωσι, καὶ ἐν τοσούτῳ πιστολί-
 ζοντες πληγόνουσι δύο ἀπὸ τοὺς ἐξετάσαντας. Ζητοῦσι δὲ νὰ γενῇ
 τρίτη ἔρευνα εἰς τὸ πλοῖον ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς ἐκλογῆς των, καὶ
 ἀντὶς ἅντα τὸν Παπαρηγόπουλον ὀρμῶσι νὰ τὸν φονεύσωσιν, ἀπει-
 λοῦντες, ἂν δὲν γενῇ καὶ τρίτη ἔρευνα, νὰ καύσωσι καὶ τὸ πλοῖον
 καὶ αὐτὸ τὸ ῥωσικὸν προξενεῖον. Τότε ὁ Πασιᾶς καὶ οἱ λοιποὶ
 ἐπιτρέπουσι νὰ γενῇ τὸ θέλημα τοῦ ὄχλου, καὶ ἐξελέχθησαν δύο
 πλοίαρχοι Τούρκοι, ὁ μὲν ἐντόπιος ὁ δὲ Ἀλγερίνος, καὶ στέλλον-
 ται εἰς τὸ πλοῖον μετ' τὸν Παπαρηγόπουλον. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ ἰδοὺ
 ἑως πεντακόσιοι Τούρκοι ἔτοιμοι νὰ τὸν συνοδεύσωσιν εἰς τὸ πλοῖον·
 ὁ σκοπὸς των ἦτον ἴσως νὰ εὕρωσιν αἰτίαν, νὰ πατήσωσι τὴν ση-
 μαίαν εἰσβάλλοντες εἰς τὸ πλοῖον, καὶ νὰ κατασφάξωσι τοὺς ἀθώους
 χριστιανούς. Τότε ὁ Παπαρηγόπουλος καταφεύγει εἰς τοῦ Πασιᾶ
 διὰ νὰ τὸν ὁμιλήσῃ τάχα, καὶ φωνάζει ὅτι δὲν ὑπάγει ζῶν εἰς τὸ
 πλοῖον μετ' ὅσον πλῆθος, μὴ ἀναδεχόμενος τὴν εὐθύνην τῶν ἐνδε-
 χομένων, ὅτε ὁ πρόξενος ἔδωκε διαταγὴν εἰς τὸν πλοίαρχον, ἂν ἴδῃ
 πολλοὺς Τούρκους ὑπάγοντας πρὸς αὐτόν, νὰ ὑπερασπισθῇ τὸν
 αὐτόν του καὶ διὰ τῶν ὅπλων. Τότε αἱ ἀρχαὶ ἔκαμαν τρόπον καὶ
 ἐμπόδισαν τὸ πλῆθος τοῦ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐπομένως
 ἔαμεινε καὶ τρίτη ἔρευνα, καὶ ἐδόθη μαρτυρία ἀπὸ τοὺς ἐξετάσαν-
 τας ἐνώπιον τοῦ ὄχλου ὅτι δὲν εὗρον τίποτε· τότε δὲ ὁ ὄχλος διε-

σκορπίσθησαν, καὶ ἐδόθη ἔγγραφον ἀδείας εἰς τὸ πλοῖον ν' ἀναχωρήσῃ, καὶ ἀμέσως ὁ πλοίαρχος ἔλυσε πανιά. Οἱ δὲ Τοῦρκοι συνήχθησαν πάλιν ἕως δώδεκα χιλιάδες, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὸν Μολλᾶν καὶ εἰς τὸν Ἀγιάμπασην, ἐζήτησαν νὰ ἐμποδισθῇ τὸ πλοῖον εἰς τὸ φρούριον, ὡς μέλλον νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸ ἀρχιπέλαγος καὶ νὰ πολεμῇ ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀποστατάς τοὺς ἀδελφούς των· ἄρα ἐπρόφθασαν καὶ ἐμπόδισαν πάλιν τὸ πλοῖον εἰς τὸ φρούριον. Ἐκράτησαν δὲ τὸν Μολλᾶν καὶ τὸν Ἀγιάμπασην, καὶ ἐζήτουν καὶ τὸν διερμηνέα, ἐπὶ σκοπῷ ν' ἀπέλθωσι νὰ ἐπάρωσι τὸ πλοῖον καὶ νὰ τὸ σύρωσιν εἰς τὸ τελωνεῖον, καὶ ἀφ' οὗ ἀποβιβάσωσι τοὺς ἐπιβάτας νὰ τὸ καύσωσι. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ εὕρωσιν ἀντίστασιν, ἤθελον νὰ πατήσωσι τὸ προξενεῖον καὶ νὰ ἐπάρωσι τὸν πρόξενον ὡς ὁμηρον· τοῦτο δὲ πληροφορηθεὶς ἐκεῖνος κατέφυγεν ὁμοῦ μὲ τὴν οἰκογένειάν του εἰς πλοῖον ῥωστικόν. Μετὰ μίαν ὥραν οἱ Τοῦρκοι διεσπάρησαν εἰς ὅλα τὰ παράλια καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως καὶ κατέσφαζον ὅπου εὕρισκον χριστιανούς· καὶ τότε ὁ διοικητὴς τῆς Γαλλικῆς μοίρας συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ σωθῶσι πολλοὶ δυστυχεῖς καὶ νὰ εὕρωσι καταφύγιον εἰς τὰ πλοῖα. Τότε εὗρεν εὐκαιρίαν καὶ ὁ Παπαρηγόπουλος, καὶ ἔφυγεν εἰς τὸ ῥωστικόν πλοῖον ἀφ' οὗ ἐκινδύνευσε. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἤλθον οἱ Τοῦρκοι εἰς τὸ προξενεῖον καὶ τὸν ἐζήτουν διὰ νὰ ἐκτελέσωσι τὸν σκοπὸν των. Ἐπομένως ἔστειλαν τὸ πλοῖον καὶ τὸν προσεκάλουν ἐκ μέρους δῆθεν τοῦ Πασιᾶ, ἐν ᾧ ὁ Πασιᾶς καὶ ὁ Μουτελίμης ἦσαν κεκλεισμένοι εἰς τὰς οἰκίας των ἀπὸ τὸν φόβον των, ὁ δὲ τελώνης ἠμπόρεσε καὶ ἔφυγεν· ὁ δὲ πρόξενος ἀπεκρίθη ἐκ τοῦ πλοίου ὅτι ἀννήχθη διὰ τὰ συμβάντα εἰς τὸν πρεσβευτὴν καὶ περιμένει τὴν ἀπάντησίν του. Μετὰ ταῦτα τὸν ἐζήτησαν διαταγὴν πρὸς τὸν πλοίαρχον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ τελωνεῖον, καὶ ἐπειδὴ δὲν τὴν ἔλαβον, ἀπῆλθον πλῆθος ἐξ αὐτῶν μὲ πολλὰ πλοιάρια εἰς τὸ φρούριον, περιεκύκλωσαν τὸ πλοῖον καὶ προσεκάλεσαν τὸν πλοίαρχον νὰ λύσῃ πανιά καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ τελωνεῖον. Τότε ὁ πλοίαρχος, ἐπειδὴ ἔπνεεν ἐναντίος ἄνεμος, καὶ ἐκινδύνευε πλείοτερον ἢ ἔμενεν ἐκεῖ, ἔλυσε πανιά καὶ κατευθύνετο πρὸς τὴν Σμύρνην. Οἱ δὲ Τοῦρκοι παρηκολούθουν· ἀλλ' ὁ πλοίαρχος στρέφει τὸ πλοῖον πρὸς τὴν γαλλικὴν μοῖραν, καὶ φθάσας ρίπτει τὴν ἄγκυραν πλησίον τῶν πολεμικῶν

φιργάδων καὶ ἀσφαλίζεται. Τότε οἱ Τοῦρκοι ἀποτυχόντες, μαίνονται, ὁρμῶσι κατὰ τοῦ Μολλᾶ καὶ τοῦ Ἀγιάμπαση, καὶ τοὺς κατακόπτουσιν εἰς λεπτά· κατέκοψαν καὶ τὸν μπάσ Ναίπην, καὶ οὕτως ἐξεδικήθησαν κατ' αὐτῶν, ὥς αἰτίων νὰ μείνῃ ὁ Χασὰν πασιᾶς εἰς Σμύρνην, καὶ ν' ἀφαιρεθῶσιν ὅσῃν εἶχον ὠφέλειαν οἱ διορισθέντες νὰ φυλάττωσι τὴν πόλιν. Δισκορπίσθησαν δὲ πάλιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀπῆντων εἰς τὰς ὁδοὺς χριστιανούς, εἰσέβαλλον εἰς τὰς οἰκίας, καὶ ἐφόνεον ὅσους ἂν εὕρισκον εἰς αὐτάς, ἕως καὶ τὰ βρέφη. Καὶ πάλιν ὁμως ἐζήτησαν νὰ γενῇ καὶ τετάρτη ἔρευνα εἰς τὸ ῥωσσικὸν πλοῖον, καὶ ὁ πρόξενος ἀπεκρίνετο ὅτι περιέμενεν ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν πρεσβευτὴν· διὰ τοῦτο κατέφυγον εἰς τοὺς πρόξενους τῶν ἄλλων Δυνάμεων, ἀπειλοῦντες ὅτι, ἂν δὲν ἐνδώσωσι θὰ παραδώσωσι τὰ πάντα εἰς πῦρ καὶ εἰς σίδηρον, καὶ οἱ πρόξενοι μετὰ πολλὰς συζητήσεις τέλος διεμαρτυρήθησαν κατὰ τοῦ προξένου τῆς Ῥωσσίας δι' ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα, καὶ οὕτως ἀντιδιεμαρτυρήθη κατὰ τὸ δίκαιον. Ἐπειδὴ δὲ ἐξῆλθε καὶ ὁ Πασιᾶς, καὶ ἐζήτηε ὡσαύτως νὰ γενῇ τετάρτη ἔρευνα, ὁ ῥωσσικὸς πρόξενος ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ἀνάγκην, καὶ διωρίσθησαν οἱ πρόξενοι τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ὁλλανδίας, διωρίσθησαν καὶ ἐκ μέρους τῶν Τούρκων ἐννέα γέροντες, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ πλοῖον. Ὁ δὲ διερμηνεὺς Παπαρηγόπουλος ἤξευρεν ὅτι καὶ αὐτοὶ θὰ εὕρωσι ρεαγιάδας μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν, καὶ διέταξε τὸν πλοίαρχον νὰ ἐπάρῃ ἀφ' ὅλους τὰ διαβατήρια καὶ νὰ μὴ τὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὰς χειράς του. Οἱ Τοῦρκοι ἀπεχώρισαν ὑπὲρ τοὺς πενήντα ἀπὸ τοὺς Κηθυρίους ἔχοντας ἀγγλικά διαβατήρια, ὥς ρεαγιάδας, καὶ δύο ἄλλους ἔχοντας διαβατήρια γαλλικά. Οὕτως ἤθελον νὰ δικαιοθῶσι δι' ὅσα ἐπραξαν κατὰ τῆς Ῥωστικῆς σημαίας· οἱ λεγόμενοι ρεαγιάδες αὐτοὶ δυνάμει τῶν διαβατηρίων των, τὰ ὅποια ἀνέγνωσεν ὁ πρόξενος τῆς Ὁλλανδίας, ἦσαν ἄρα ὑπῆκοι Ἀγγλοὶ καὶ Γάλλοι· οἱ Τοῦρκοι ἤθελον νὰ τοὺς ἐπάρωσιν· ἀλλ' οἱ πρόξενοι, ἀφορῶντες εἰς τὴν ἀντιδιαμαρτύρησιν τοῦ Ῥωστικοῦ προξένου τοὺς παρέδωκαν εἰς τὴν Γαλλικὴν μοῖραν, διὰ νὰ τοὺς ἐξετάσωσι καὶ πάλιν εἰς τοῦ ἀγγλικοῦ προξένου. Τὸ πρῶτ' τοὺς ἀπήγαγον εἰς τὸ προξενεῖον τούτου, ὅστις τοὺς ἐζήτησε τὰ διαβατήριά των, καὶ ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν ὅτι εὕρισκοντο εἰς χεῖρας τοῦ πλοίαρχου· διὰ τοῦτο τοὺς ἀπέπεμψαν εἰς τὸ ῥωσσικὸν πλοῖον, τὸ ὅποιον καὶ

ἐμποδίσθη ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, καὶ δὲν ἀπέπλευσεν εἰμὴ ἀρχὰς Ἰου-
 λίου. Αὐτὸς ὁ ἀγγλικὸς πρόξενος πληρωθεὶς ὑπὸ τινων χρι-
 στιανῶν πλεόντων μ' ὀθωμανικὴν σημαίαν, τοὺς ἔδωκε τὴν ἀγ-
 γλικὴν καὶ ὑψώσαν εἰς τὰ πλοῖά των. Ἐπὶ δὲ τῇ παρατηρήσει
 τῶν Τούρκων ὅτι ἐκεῖνα ἦσαν πλοῖα ὀθωμανικῆς σημαίας, ἐζή-
 τησεν ἀπὸ τοὺς πλοιοάρχους τὰ ἔγγραφα των, διὰ νὰ τὰ θεωρήσῃ
 τάχα διὰ τινὰ ἑλλειψιν, τὰ ἔλαβε καὶ δὲν τοὺς τὰ ἔδωκε πλέον,
 ἀλλὰ τοὺς εἶπεν ὅτι δὲν δύνανται νὰ ὑψώσωσι σημαίαν ἀγγλικὴν
 εἰς τὰ πλοῖά των· τότε οἱ Τούρκοι τοὺς ἀφῆρσαν τὰ πλοῖά των,
 καὶ ἔσφαξαν ἐξ αὐτῶν ὅσους ἠμπόρεσαν νὰ συλλάβωσι. Μετ' ὀλί-
 γον οἱ Τούρκοι ἔκαμαν τὰς αὐτάς ἐρεύνας καὶ εἰς ἄλλο ῥωσσικὸν
 πλοῖον. Τὸ δὲ γελοῖον ἦτον ὅτι ἤθελον νὰ κρατήσωσι καὶ περὶ τοὺς
 ἐξῆντα Ῥώσους προσκυνητάς, ἐπιστρέφοντας εἰς τὴν Ῥωσίαν
 ἀπὸ τὸν ἅγιον τάφον, καὶ φθάσαντας εἰς Σμύρνην ὑπὸ ἀγγλικὴν
 σημαίαν, καθότι φέροντας τὰ γένεια τοὺς ἐνόμιζαν Καζάκους·
 ἐσώθησαν δὲ διὰ τῶν ὁποίων εἶχον προμηθευθῇ διὰ τοῦ πρέσβεως
 φερμανίων τοῦ Σουλτάνου. Ὁ δὲ ῥωσσικὸς πρόξενος τὴν 25 τοῦ
 Ἰουλίου ἀνεχώρησε πανοικὶ κατὰ διαταγὴν ἀνωτέραν, ἀφῆτας
 ἐπίτροπον τὸν γαλλικὸν πρόξενον, καὶ μετέβη εἰς Κήθυρα· ἀνε-
 χώρησε δὲ κρύφα τῶν Τούρκων, καὶ τὴν 27 ἔδωκε τὴν περὶ τούτου
 εἰδησιν ὁ Χασᾶν πασιᾶς εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν. Αὐτὸς ὁ Χασᾶν πα-
 σιᾶς, ὅστις ἔμεινεν εἰς Σμύρνην διὰ τὴν εὐταξίαν, δὲν ἔπραξεν
 ὀλίγα κακά· μιμούμενος τὸν βασιλέα του, ἐγύμνωνεν ὅλους τοὺς
 ἔχοντας εἴτε πολλὰ εἴτε ὀλίγα χρήματα χριστιανοὺς, τοὺς ὁποίους
 καὶ ἀπεκεφίλιζεν ἐπὶ τῇ καταμηνύσει τοῦ ἐσχάτου τῶν Τούρκων,
 συκοφαντοῦντος αὐτοὺς ὡς συνεννοημένους μὲ τοὺς ἀποστάτας·
 ἄλλους ἐκ τῶν καταμηνυμένων ἐφυλάκιζε μόνον, καὶ ἀφ' οὗ τοὺς
 ἀφῆρει τὴν χρηματικὴν των καταστάσιν ὅλην, τοὺς ἀπέλυε, καὶ
 δὲν ἔπαυε καθ' ἡμέραν τοῦ νὰ πράττῃ τοιαύτας ἀδικίας, καὶ νὰ
 θανατόνῃ ἀπανθρώπως τοὺς ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα
 παρεδίδοντο εἰς τοὺς ἀχρειστέρους τῶν ἐβραίων, οἵτινες τὰ ἔσυ-
 ρον εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐπευφημοῦντες διὰ τὴν τουρκικὴν δικαιοσύνην.
 Ἀφ' οὗ ὁ πασιᾶς ἐκεῖνος ἐφθασεν εἰς τὴν Σμύρνην μέχρι τοῦ αὐγού-
 στου μηνὸς ἐφορεύθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὰς οἰκίας πλέον
 ἢ δύο χιλιάδες χριστιανοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλοί

υιήκοοι τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων. Οἱ ἀντιπρόσωποι τούτων ἔφριξαν, ὅταν εἶδον τὸν δυστυχεῖ πλοίαρχον ἐκ Σαρδινίας καὶ τοὺς ὀκτὼ ναύτας τοῦ πλοίου του, τοὺς μὲν κρεουργημένους, τοὺς δὲ κρεμαμένους εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως, ὡς καὶ δεκαεπτὰ ἐκ τῶν ἐξήντα περιόπου δυστυχῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους εἶχον κρύψει εἰς τὸ πλοῖόν των, διὰ νὰ τοὺς λυτρώσωσιν ἀπὸ τὸν θάνατον. Οἱ Τοῦρκοι ἀφ' οὗ ἔκαμαν ἔρευναν εἰς τὸ πλοῖον τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου πλοίαρχου, καὶ εὗρον τοὺς κεκρυμμένους χριστιανούς, ἐν ᾧ τὸ πλοῖόν του εὕρισκετο ὑπὸ τὰ γαλλικὰ πυροβόλα τῶν πολεμικῶν φεργάτων τῆς κατὰ τὸ ἀρχιπέλαγος μοίρας, τὸ ἐπῆραν εἰς τὴν διάθεσίν των, καὶ ἀφ' οὗ ὁ Χασὰν πασιᾶς ἔδωκεν ὑπόσχεσιν ὅτι ἤθελε φεισθῆ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, ἐθανάτωσε τοὺς ἄνω εἰρημένους, καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἔσυρον καὶ τὸν πλοίαρχον καὶ τοὺς ναύτας εἰς τὰς ὁδοὺς μετὰ φραγκικά των ἐνδύματα, φωνάζοντες: τοιοῦτο τέλος θέλουσι λάβει ὅσοι Φράγκοι κρύψωσι τοὺς Ῥωμαιοὺς, δηλαδὴ τοὺς ἀνατολικούς χριστιανούς. Ἐκ τούτων ὁ Ἀγγλικὸς πρόξενος ἔσωσε δύο γέροντας καλογήρους καὶ δύο νέους, υἱοὺς δυστυχεῦς τιнос μυλωνᾶ, διότι εἶχε δώσει πρὸς αὐτοὺς διαβατήρια· οὗτος εὗρισκε χάριν ἐνώπιον τοῦ Πασιᾶ διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του πρὸς τοὺς Τούρκους.

Εἰς δὲ τὴν Κρήτην ἀπειλοῦσιν οἱ Τοῦρκοι νὰ κατασφάξωσι τοὺς χριστιανούς, καὶ κατὰ μεσοῦντα τὸν Ἀπρίλιον ἐφυλάκισαν εἰς τὰ Χανιά (Κυδωνίαν) τὸν ἐπίσκοπον τῆς Κισσάμου Μελχισεδέκ, καὶ τὸν διάκονον καὶ διδάσκαλον τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς Καλλίνικον ἐκ Βερρόιας, διαβληθέντας εἰς τὸν Πασιᾶν ἐκείνον, τὸν μὲν ὡς διδάσκοντα τὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν εὐρωπαϊκὴν τάξιν τοῦ πολέμου, τὸν δὲ ὡς περιερχόμενον τὴν ἐπαρχίαν του, καὶ ὑποκινοῦντα τοὺς λαοὺς εἰς ἐπανάστασιν· κατὰ δὲ τὸν Μάϊον τοὺς ἀπηγγόνισαν. Ὅθεν ἤρχισαν καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἄλλους μὲν τῶν χριστιανῶν νὰ φονεύωσι, καὶ ἄλλων τὰς περιουσίας νὰ διαρπάζωσι· γίνεται δὲ κατ' οἴκους ἔρευνα, καὶ ἀφαιροῦνται ὅλοι τὰ ὅπλα ὅσοι δὲν τὰ ἔχωσι κεκρυμμένα. Μετὰ ταῦτα προσκαλεῖται ὁ Μητροπολίτης τῆς Κρήτης (τοῦ Ἡρακλείου) νὰ δώσῃ ὑπόσχεσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ τὰς πᾶσι τῶν ρεαγιάδων, καὶ τὴν ἔδωκεν. Ἐστειλε δὲ τὸν ἀφορισμὸν τοῦ Πατριάρχου καὶ ἔγραψεν ἐγκύκλια πρὸς ἅπαντας τοὺς χρι-

στιανούς τῆς Κρήτης νά ᾔναι πιστοὶ εἰς τὸν Σουλτάνον. Κατὰ προτροπὴν δὲ τοῦ μητροπολίτου τοῦτ' αὐτὸ ἔπραξαν καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς ἕκαστος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. Εἰς τὴν Κῶ δὲν ὑπῆρχον χριστιανοὶ πλείοτεροι τῶν Τούρκων· ἦσαν δ' ἐπὶ τοσοῦτον ἐξηχρεωμένοι ἀπὸ τὴν τυραννίαν, ὥστε οὐδ' ἐφαντάσθησαν ἅν ποτε νά ἐπαναστῶσι, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἐφονεύθησαν καὶ ἐκεῖ ὑπὲρ τοὺς ἑννεακοσίους. Εἰς τὴν Ῥόδον ἔσφαξαν ὡσαύτως ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας χριστιανούς, κληρικούς, προκρίτους, ἐμπόρους καὶ λοιπούς. Εἰς δὲ τὴν Κύπρον ὁ διοικητὴς Κιουτσιούκ Μεχμέτ, ἐκτελὼν τοῦ Σουλτάνου τὸ πρόσταγμα, κατὰ τὸν Μάϊον ἀφώπλισεν ὅλους τοὺς χριστιανούς τῆς νήσου· ἐζήτησε δὲ καὶ ἔλαβε πεντακοσίας χιλιάδας γροσίων ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς μὲ τρόπον μυστικόν, διὰ νά μὴ τοὺς καταμηνύσῃ εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν ὅτι συνεννοοῦντο μὲ τοὺς ἀποστάτας. Περί δὲ τῆς μυστικότητος, ἐζήτησε καὶ ἔλαβεν ὁμηρον τὸν ἀρχιδιάκονον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ, καὶ ἀφ' οὗ τὸν ἐφυλάκισε, τὸν ἐδίασε νά ἀλληλογραφῇ μὲ τοὺς ἀποστάτας ἐκ μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ του. Μετὰ ταῦτα ἐζήτησε καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους Κυττίων, Κυρηνίας καὶ Πάφου ἀνὰ ἓνα ὑπάλληλον ὡς ὁμήρους, καὶ τοὺς ἐφυλάκισε. Διὰ νά κρύψῃ δὲ τὴν βραδιουργίαν του καὶ τὴν λήστευσιν αὐτῶν, ἔκρινεν ἀναγκαίαν καὶ τὴν δολοφονίαν, καὶ ἅμα λαβὼν ἑγγραφά τινα, ἐνοχοποιοῦντα τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κυπριανόν, τοὺς ἐφόνευσε καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τὸν ἀρχιδιάκονον, καὶ πολλοὺς ἱερεῖς καὶ ἡγουμένους τῶν μοναστηρίων, καὶ πολλοὺς τῶν προκρίτων, ἀρχίσας τὴν σφαγὴν ἀρχὰς Ἰουλίου, τοὺς δ' ἄλλους φυλακισμένους ὑπαλλήλους τῶν ἐπισκόπων ἀντικατέστησεν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν ὡς μὴ εἰδότας τὰ περὶ τοῦ ἀρχιδιακόνου· ἐξηκολούθησε δὲ σφάζων τοὺς ἔχοντας σημασίαν τινὰ χριστιανούς, ὅσοι δὲν ἠμπόρεσαν νά φύγωσιν.

“Οθεν καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας θεωροῦντες τὰς πανταχοῦ τοῦ Τουρκικοῦ κράτους γενομένας κατὰ τὰ προστάγματα τοῦ Σουλτάνου καὶ πανταχοῦ ἀπειλουμένας σφαγὰς, καὶ μὴ ἐλπίζοντες πλέον εἰμὴ εἰς τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν καὶ εἰς τὰ ὅπλα τὴν κοινὴν σωτηρίαν, ἀπεφάσισαν νά συναγωνισθῶσι τὸν ἀγῶνα τῆς πατρίδος, καὶ τὴν 15 Ἀπριλίου ἔρχονται ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης καὶ οἱ λοιποὶ πρόκριτοι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ὅπου συνέρχονται καὶ ὅλας

ὁ λαὸς, καὶ ψάλλουσι παράκλησιν, καὶ φέρουσιν ἕως ἑκατὸν παλη-
 κάρια τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ, καὶ τὴν εὐλογεῖ ὁ ἀρχιερεὺς
 "Υδρας Γεράσιμος, ὅστις τὴν φέρει μὲ τὴν ἰδίαν του χεῖρα καὶ
 τὴν ἀνυψώνει εἰς τὸ δημόσιον κατάστημα, ἥτο ὅπου τὸ σύμ-
 βολον τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, καὶ ἤδη μυρίαί φωναὶ ἐπανα-
 λαμβάνουσι: Ζήτω ἡ ἐλευθερία, καὶ προξενεῖται γενικὴ συγκί-
 νησις εἰς τὰς καρδίας, καὶ ἀνοίγουσιν οἱ πρόκριτοι τὰ ταμεῖα
 των, καὶ καταβάλλουσιν ὑπὲρ τὰ δέκα ἑκατομμύρια γροσίων, καὶ
 προσφέρουσιν τὰ πλοῖά των διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἡτοίμασαν ἀμέ-
 σως δώδεκα ἐξ αὐτῶν διορισθέντα νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Μοῦρτον, διὰ
 νὰ κυριεύσωσι τὴν ἐκεῖ ναυλοχοῦσαν μοῖραν τοῦ τουρκικοῦ στό-
 λου, συγκεϊμένην ἀπὸ δώδεκα πλοῖα πολεμικὰ, ἥτις εἶχε σταλῆ
 ἀπὸ τὸν Σουλτάνον νὰ συμπράξῃ κατὰ θάλασσαν ἐναντίον τοῦ
 Ἀληπασιά, ὅτε ὁ ἀρχηγὸς τῶν εἰς ἐκείνην τὴν μοῖραν εὐρισχο-
 μένων Ὑδραίων Σταμάτης Γγιούστος εἰδοποιήθη, καὶ ἦτον ἑτοι-
 μος νὰ συμπράξῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πατρίδος. Εἶπετο δὲ νὰ
 κυριευθῇ εὐκόλως ἡ διαληφθεῖσα μοῖρα· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἰατρὸς Μα-
 ρῖνος Κλάδος καὶ ὁ καθηγεμὼν τῆς ἐν Χίῳ σχολῆς Νεόφυτος
 Βάμβας, ὅστις εἶχε σωθῇ ἐντὸς τοῦ φθάσαντος εἰς ἐκείνην τὴν
 νῆσον ῥωσικοῦ πλοίου τοῦ Δεμάθα, ἐπιβιβασθεὶς νυκτὸς ὑπὸ
 τοῦ ῥωσικοῦ προξένου Νικολάου Μυλωνᾶ καὶ εἶχε φθάσει εἰς
 "Υδραν, συμβουλευούσι τὴν εἰς Χίον ἐκστρατείαν, ἐπιφέροντες ὅτι
 ἡδύναντο νὰ λάβωσιν ἀπὸ τοὺς Χίους χρήματα διὰ τὸν πόλεμον
 πολλὰ, ἀποτρέπονται τὰ Ὑδραϊκὰ ἀπὸ τὴν εἰς τὸν Μοῦρτον ἀπο-
 στολὴν, καὶ ἀποφασίζεται νὰ πλεύσωσιν εἰς Χίον, καὶ ὁμοῦ μὲ
 τὰ πλοῖα τῶν Ψαρρίανων, κηρυχθέντων κατόπι τῶν Ὑδραίων κατὰ
 τῆς τυραννίας, νὰ τὴν ἐλευθερώσωσιν. Ἐστάλησαν δὲ γράμματα
 ἐξ "Υδρας πρὸς τὸν Γγιούστον, προτρέποντα αὐτόν τε καὶ τοὺς
 ναύτας νὰ προσπαθήσωσι νὰ κυριεύσωσι μόνοι τὴν μοῖραν ἐκείνην.
 Οἱ πρόκριτοι τῆς "Υδρας διέσπειραν εἰς ὅλας τὰς νήσους τοῦ Αἰ-
 γαίου πελάγους διακηρύξεις προτρεπτικὰς εἰς ἐπανάστασιν. Διο-
 ρίσαντες δὲ ναύαρχον τὸν Ἰάκωβον Ν. Τομπάζην, τὸν διέταξαν
 νὰ πλεύσῃ εἰς Χίον μὲ δεκαπέντε πλοῖα· εἶχε δὲ ὁδηγίας νὰ
 ἐγείρῃ εἰς τὰ ὅπλα ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν ὑπὸ τὴν τυραννίαν
 παραλίων τῆς Ἑλλάδος· ἐχρῶσται καὶ ν' ἀπέχεται ἀπὸ τὸ νὰ

ἐπισχέπεται τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῶν ξένων δυνάμεων· ἀλλ' ἂν ἤθελον εἶναι ναυλωμένα ὑπὸ τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἔφερον πολεμεφόνδια ἢ πράγματα χρήσιμα διὰ τὸν πόλεμον, ἢ τουρκικὰ στρατεύματα, νὰ τὰ συλλαμβάνῃ καὶ νὰ ἐπαίρῃ τὰ φορτία των, καὶ νὰ πληρῶνῃ τὸν ναῦλον. Ἐν ᾧ δὲ πλοίαρχός τις Σπετσιώτης προσέβαλεν εἰς Τῆνον γολέτταν αὐστριακὴν, καὶ ἤθελε νὰ ἐπάρῃ ἕως πενήντα Τούρκους, μὴ στρατιώτας, καὶ τὰ πράγματα των, ὁ ναύαρχος φθάσας τὴν 21 εἰς Τῆνον, ἱκανοποιεῖ τὴν αὐστριακὴν σημαίαν, ἀφήσας τοὺς Τούρκους ἐλευθέρους νὰ πλεύσωσιν ὑπ' αὐτὴν ὅπου ἦσαν διωρισμένοι· τὴν 24 ἔφθασεν εἰς τὰ Ψαρρᾶ. Πρὸ ὀλίγου ἔπλευσαν ἐκεῖθεν πλοῖα τινὰ εἰς Χίον, καὶ ἐβύθισαν εἰς τὸν λιμένα πλοῖον Τουρκικὸν φορτωμένον πολεμεφόνδια. Ἐκ τούτου οἱ τοῦρκοι τῆς Χίου ἐδιάσθησαν νὰ ἀσφαλισθῶσιν εἰς τὸ φρούριον, ὅπου ἐπῆραν καὶ τὸν ἀρχιερέα Πλάτωνα καὶ τέσσαρας ἐκ τῶν προκρίτων ὁμήρους. Οἱ Ψαρρῖανοί εἶχον διωρισμένον ναύαρχον τὸν Χ. Νικολῆν Ἀποστόλην. Τὴν 26 πλέουσιν οὗτος καὶ ὁ Τομπάζης εἰς Χίον, καὶ ἅμα φθάσαντες εἰς τὸν λιμένα, διευθύνουσι πρὸς τοὺς Χίους διακήρυξιν των προκρίτων τῆς Ὑδρας, καὶ τοὺς εἰδοποιοῦσι διὰ τὸ ὅποιον εἶχον σκοπὸν νὰ κάμωσι κίνημα, διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσιν· ἀλλ' ἀποσταλέντες ἐκ τῶν προκρίτων ὁ Μικὲς Βλαστός, Χ. Πολυχρόνης καὶ Ἰω. Πατρικίουσης, τοὺς παρακαλοῦσι ν' ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν, ἐὰν ἤθελον τὴν σωτηρίαν των καὶ ἀσφάλειαν, καὶ τοὺς βεβαιοῦσιν ὅτι ἐμελλον νὰ κινήθωσι καὶ ἐκεῖνοι κατὰ τῆς τυραννίας εἰς ἀρμοδιωτέραν περίστασιν, ἀφ' οὗ προπαρασκευασθῶσι· καὶ ὅμως τότε ἦτον εὐκόλον νὰ κυριευθῇ τὸ φρούριον, ἀνεφρόδιαστον ὄν, καὶ νὰ καταστραφῶσιν οἱ ἐν αὐτῷ ὀλίγοι Τοῦρκοι· οἱ δὲ ναύαρχοι συλλογιζόμενοι ὅτι, καὶ ἂν ἠλευθεροῦντο ἡδὴ οἱ Χῖοι, δὲν ἤθελον δυνηθῇ ἐπομένως νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τὸν στόλον τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τῆς Ἀσίας, τοὺς ἀφῆκαν ἡσύχους καὶ ἀνεχώρησαν. Τότε ὁ Σουλτάνος ἔστειλεν εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην τὸν Βεχίδ Πασιᾶν μὲ πέντε χιλιάδας στρατοῦ, διὰ ν' ἀσφαλίσῃ τὸ φρούριον, καὶ ν' ἀφοπλίσῃ τοὺς χριστιανούς, καὶ τότε ἐκρατῆθησαν ὑπὸ τούτου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν προκρίτων ἕως ἑκατὸν ὄμηροι εἰς τὸ φρούριον. Ἐκτοτε δὲ οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ κακοποιῶσι τοὺς

χριστιανούς παντοιοτρόπως, πρὸς δὲ καὶ νὰ τοὺς φονεύωσι· καὶ τις ἀπελθὼν εἰς τὴν φυλακὴν τῶν δμήρων, ἔρριψεν ἀσκόπως τὴν πιστόλαν του καὶ ἐφόνευσε τὸν Μανώλην Αὐγερινόν· διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἠγανάκτουν καὶ ἀπηλπίζοντα.

Τὴν 28 ὁ Α. Πινότσης καὶ ὁ Γ. Σαχτούρης ἐκυρίευσαν βρίκιον Τουρκικόν με δῶρα στελλόμενον ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μεχμεταλὴν· μεταξύ δὲ τῶν ἄλλων Τούρκων εὗρέθη με τὴν οἰκογένειάν του καὶ ὁ Σιεχούλ Ἰσλάμης, ὅστις ἐπειδὴ ἐξέδωκεν ἀπόφασιν νομικὴν νὰ μὴ θανατωθῇ ὁ βεαγιᾶς, ἀπεβλήθη ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, καὶ ἦτο διὰ τοῦτο ἄξιος τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὗτοι τὸν ἐφόνευσαν καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων. Εἰς δὲ τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων συνέβη ἕρις μεταξύ τῶν πλοισάρχων, καὶ χωρισθέντες ἀπ' ἀλλήλων ἀνεχώρησαν· οἱ μὲν εἰς τὰ Ψαρρᾶ, οἱ δὲ εἰς τὴν Ὑδραν.

Οἱ Σπετσιῶται Ν. Δ. Α. Ὁρλώφ, Ἀναγ. Χ. Ἀναργύρου, Βασίλειος Ν. Ὁρλώφ, Γ. Χ. Κούτση, Γ. Ἀνδρέου, Παῦλος Χ. Ἀναργύρου καὶ Ἀναστ. Κολανδρουττος ἡγουμένου τοῦ Νικολάου Ῥάπτου μαθόντες ὅτι εἰς τὴν νῆσον Μῆλον ἐναυλόχουν δύο Τουρκικὰ πολεμικὰ, κορβέττα τῶν εἰκοσιῆς, καὶ βρίκιον τῶν δεκαῖς πυροβόλων, καὶ ἐν φορτηγόν, ἐπλευσαν καὶ τὰ ἐκυρίευσαν. Ἐπιστρέψαντες δὲ εἰς Σπέτσας, ἐπέρασαν ἐν στόματι μαχαίρας καὶ ἐκαυσαν ζῶντας τοὺς Τούρκους ἕως ἐξακοσίους. Ὁ πρῶτος δὲ, ὅστις ἐκτύπησε τοὺς Τούρκους εἰς τὴν θάλασσαν, ἦτον ὁ Δημήτριος Λαζάρου Ὁρλώφ. Οὗτος ἀπελθὼν εἰς Τριέστι, καὶ μὴ εὐρὼν τὸν Ὑψηλάντην, ἐπέστρεφε, καὶ ἀπαντήσας πρὸ τῆς Ζακύνθου Τουρκικὸν πολεμικὸν βρίκιον, τὸ προσέβαλε, τὸ κατεδίωξε πολεμῶν δέκα ὥρας, τὸ ἐβλάψε πολὺ, ἐφόνευσέ τινας ἀπὸ τὸ πλήρωμά του, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὸ κυριεύσῃ. Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ Καπετανάμπεης, καὶ ἐπειδὴ ἐμεσολάβησεν, ὡς λέγεται, τὰ ἐξ Ὑδρας πρὸς τὸν Γκιουστον σταλέντα γράμματα, περὶ ὧν ἔρρέθη ἀνωτέρω, ἀπέκτεινεν ὅλους ὅτους ναύτας Ἕλληνας ὑπηρετοῦν εἰς ἐκείνην τὴν μοῖραν ὁμοῦ καὶ τὸν ἀρχηγόν των.

Οἱ δὲ Ψαρρῖανοί ἀπέστειλαν εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἑπτὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα παραπλέοντα, προξενούσι φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς Τούρκους. Φθάσαντα πρὸ τοῦ κόλπου τῆς Σμύρνης ἀπαν-

τῷσι πλοῖα Τουρκικά, ἀποκομίζοντα τρεῖς χιλιάδας Τούρκους καὶ πολεμεφόδια εἰς Πελοπόννησον· ἐματαίωσαν δὲ τὴν ἐκστρατείαν των· συνέλαβον ἐξ αὐτῶν ἓν, ἐμπεριέχον διακοσίους Τούρκους, ἐθύθισαν ἕτερον ὁμοιον, καὶ ἐκυρίευσαν ἄλλα τρία μικρότερα, φορτωμένα πολεμεφόδια. Ἀπέστειλαν δὲ ἄλλα εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον νὰ περιπλέωσι διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, καὶ ταῦτα κατεδίωξαν ἓν πολεμικὸν βρίκιον καὶ μίαν γαλιώταν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ ἐβίασαν τοὺς Τούρκους νὰ τὰ ῥίψωσιν εἰς τὴν ξηρὰν εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἄθω, καὶ νὰ σώσωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὰ δάση. Οἱ δὲ Ψαῤῥιανοὶ ἐπῆραν τὰ πυροβόλα των καὶ τὰ μετεκόμισαν εἰς τὴν νῆσόν των. Καταδιώκουσι δὲ τὴν Τουρκικὴν σημαίαν, καὶ ληΐζονται τὰς ἰδιοκτησίας των. Τὴν δὲ 6 μαΐου πλέουσιν ὑπὸ τὸν Ἀνδρέαν Γιανίτσην εἰς τὸν Μελανικὸν κόλπον, διὰ ν' ἀφοπλίσωσι τὸ φρούριον τῆς Ἰμβρου, καὶ νὰ ὀχυρώσωσι τὴν νῆσόν των, οὖσαν ἐκτεθειμένην εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ τουρκικοῦ στόλου, καθὼς κειμένην πλησίον τοῦ Ἑλλησπόντου· ὕψωσαν δὲ Τουρκικὰς σημαίας, διὰ ν' ἀπατήσωσι τὴν φρουράν. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι ἐγνώρισαν ὅτι ἦσαν Ψαῤῥιανοὶ, καὶ ἐπιβάντες εἰς πλοιάρια, ἔφυγον. Οὗτοι δὲ, κύριοι τοῦ φρουρίου, ἐπῆραν εἰκοσιτέσσαρα πυροβόλα ὀρειχάλκινα, ἐξ ὧν τὸ ἓν εἰκοσιδύω ποδῶν μήκους, τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν Ὑψηλάντην, καὶ πρὸς τούτοις μεγάλην ποσότητα σφαιρῶν καὶ πυρίτιδος, ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν ὅ,τι δὲν ἠδύναντο νὰ μετακομίσωσι, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν νῆσόν των.

Ἀφ' οὗ οἱ Πελοποννήσιοι περιώρισαν τοὺς Τούρκους εἰς τὰ φρούρια, ἀπέστειλαν τὸν ἐπίσκοπον Ἐλους εἰς τὰς ναυτικὰς νήσους, γράψαντες πρὸς τοὺς προκρίτους νὰ στείλωσι πλοῖα εἰς τὰ μεσημβρινὰ φρούρια καὶ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ἀλλ' ἔκτοτε οἱ Νησιῶται ἐζήτουν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον ἥτοι χρήματα ἢ ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν τε πλοίων καὶ τῶν ἐξόδων των.

Ἐν τούτοις ἔλαβον τὰ ὄπλα οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Εὐβοίαν, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Καρύστου Νεόφυτος πολιορκεῖ τὴν Κάρυστον μὲ τὸν Βάσιον Μαυροβουνιώτην. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Δ. Κριεζῆς διορισθεὶς τέλη ἀπριλίου ν' ἀποκλείσῃ μὲ τὸ πλοῖόν του τὴν νῆσον ἐκείνην, ἔκαυτε τὴν 6 μαΐου κορβέτον Τουρκικὸν δεκαοκτῶ πυροβόλων, τὸ ὁποῖον ἔφερεν ἐμπόδια εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῶν κατοίκων· καὶ τὴν

καὶ τὴν φρίκην εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκομίζουσι λείας πλουσίας, ἐξ ὧν πολὺ μέρος χρησιμεύει εἰς τὸν πόλεμον.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ἡ ἐπανάστασις ἐκτείνεται καθ' ἡμέραν, λαμβάνουσα σοδαρὸν χαρακτῆρα, ὁ Π. Μαυρομιχάλης διατρίβων εἰς τὴν Καλαμάταν, καὶ ἔχων εἰς τὴν ἐξουσίαν του τοὺς αἰχμαλωτισθέντας αὐτόθι Τούρκους, ἀποστέλλει ὡς πρεσβευτὴν τὸν διδάσκαλον λεγόμενον Γεράσιμόν τινα εἰς Τριπολιτσάν νὰ ἴδῃ ἂν ζῶσι πραγματικῶς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτες ὡς καὶ ὁ υἱός του, καὶ εἰς ποίαν κατὰστασιν εὐρίσκοντο. Οἱ Τούρκοι τὸν ἐδέχθησαν· ἐξήγαγον ἀπὸ τὴν εἰρκτὴν τοὺς διαληφθέντας, τοὺς μετεβίβασαν εἰς δωμάτιον εὐπρεπές, καὶ τότε τὸν ἐπέτρεψαν νὰ ὑπάγῃ νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ, πλὴν ἐπὶ παρουσίᾳ δύο τριῶν Τούρκων, ἐννοούντων τὰ Ἑλληνικά. Τοὺς ἐπεσκέφθη λοιπὸν, καὶ τὸν εἶπον ὅτι εὐγνωμόνουν εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ τὰς πολλὰς πρὸς αὐτοὺς περιποιήσεις της. Ἐπειτα ἐβεβαίωσε τοὺς τούρκους ὅτι ὁ Μαυρομιχάλης ὡς πιστὸς τῆς βασιλείας θὰ προσπαθήσῃ νὰ σβέσῃ τὴν πυρκαϊάν, ἣτις ἐξήφθη ἐκ τῆς ψευδῶς διαδοθείσης φήμης ὅτι οἱ ἐν Τριπολιτσᾷ Χριστιανοὶ ἐφρονεύθησαν· ἀφ' οὗ δὲ τὴν σβέσῃ, νὰ γράψωσιν οἱ Τούρκοι εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ νὰ παραστήσωσι τὰς πιστὰς ἐκδουλεύσεις του. Ἐν τοσοῦτῳ νὰ ἔχωσιν εἰς περιποίησιν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας ὡς καὶ τὸν υἱόν του, καὶ ὅτι ὁ Μαυρομιχάλης θὰ συνεννοηθῇ μὲ τοὺς Καλαβρυτινοὺς νὰ τὸν στείλωσι τοὺς διασωθέντας εἰς τὰ Καλάβρυτα Τούρκους, καὶ ὁμοῦ μὲ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διασωθέντας εἰς Καλαμάταν, νὰ γενῇ ἡ ἀνταλλαγή, ἅμα δοθῶσι σημεῖα τῆς εἰρηνοποιήσεως τοῦ τόπου. Οἱ Τούρκοι ἤκουσαν καὶ ἐδέχθησαν ἄριστα ὑποκρινόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Γερασίμου, τὸν περιεποιήθησαν καὶ τὸν ἀπέπεμψαν φιλοφρόνως· ἀλλὰ μόλις ἀνεχώρησεν αὐτός, πάλιν κατεβιβάσθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτες εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκοντο καὶ πρότερον εἰρκτὴν. Ὁ Γεράσιμος διαβάς ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων διεκοίνωσεν ὅτι ἐστάλη ἀπὸ τὸν Μαυρομιχάλην νὰ προβάλῃ εἰς τοὺς κρατοῦντας ἀνταλλαγὴν τοῦ υἱοῦ του Ἀναστασίου καὶ τῶν ἄλλων φυλαχισμένων ἀρχιερέων καὶ προεστῶτων μὲ τοὺς αἰχμαλώτους Τούρκους τῆς Καλαμάτας καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Πελοποννήσου· μὲ τὴν συναίνεσιν δὲ καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη, διατάξαντος μάλιστα νὰ μὴ δοθῇ καμμία μάχη ἐν

τῷ μεταξὺ, ἀπῆλθεν εἰς Τριπολιτσάν τὴν 16 Ἀπριλίου, πλὴν ἤτο, φαίνεται, παρηγγελμένος νὰ προτείνῃ διὰ ζωῆς καὶ περὶ ὑποταγῆς τῶν Ἑλλήνων ἐκ μέρους τοῦ Μαυρομιχάλη, ὅστις καὶ δὲν ἤθελε νὰ κινηθῇ, καὶ ἀφ' οὗ ἐκινήθη ἐκὼν ἄκων, μετημελήθη, ἴσως διότι ἐνόμιζεν ἀδύνατον τὴν ἐπιτυχίαν, καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀνταλλαγῆς, ἠθέλησε νὰ συνεννοηθῇ μὲ τοὺς Τούρκους περὶ ὑποταγῆς. Ὅθεν, τὸν ἔδωκαν οὗτοι ἔγγραφον τὴν πρὸς ἐκείνον ἀπάντησιν, καὶ τὸν ὑπέσχοντο εἰς ἀμοιβὴν τῆς ὑποταγῆς τὴν διαδοχικὴν ἡγεμονείαν τῆς Μάνης· τὸν παρεκίνουν δὲ πρὸ πάντων νὰ φονεύσῃ τὸν Κολοκοτρώνη. Ὁ δὲ Γεράσιμος ἐπιστρέφων, ἀπεθάρρυνε τοὺς ἐντυγχάνοντας τῶν Ἑλλήνων ὡς τ' ἀδύνατα ἐπιχειρήσαντας· φθάσας δὲ εἰς τὸ Βαλτέτσι, ἔδωκε τῶν Τούρκων τὸ ἔγγραφον τὸν Ἠλίαν Μαυρομιχάλην. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς καὶ ὁ Κυριακούλης, ἀφ' οὗ ἔμαθον καὶ ὅσους ἔρριψε λόγους ὁ Γεράσιμος καθ' ὁδὸν, συλλαμβάνουσιν ὑπονοίας, καὶ ζητοῦσι νὰ κοινοποιηθῇ καὶ εἰς αὐτοὺς τὸ εἰρημένον ἔγγραφον, διατεινόμενοι ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ μένῃ μυστικόν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς τοῦ Γερασίμου. Ὁ Ἠλίας ἀπεκρίθη ὅτι δὲν τὸ ἔκρινεν ἄξιον κοινοποιήσεως καὶ μάλιστα τὸ ἔσχισε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, ἀφ' οὗ τὸ ἐκοινοποίησε, καὶ διέταξε τὸν Γεράσιμον νὰ εἰπῇ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων τὸν πατέρα του. Ὁ Κολοκοτρώνης ὠνείδισε τὸν Γεράσιμον· ὁ δὲ Ἀναγνωσταρᾶς ἐπρόβαλε καὶ νὰ φονεuth καθ' ὁδὸν εἰς Καλαμάταν ἀπερχόμενος· πλὴν ἐκεῖνος, θαρρῶν εἰς τὸ φιλόπατρι τοῦ Ἠλία καὶ τοῦ Κυριακούλη, δὲν τὸ ἐνέκρινε, φοβούμενος μὴ δοθῇ ἀφορμὴ ὑπονοιῶν καὶ διαιρέσεων· καὶ ἐσώθη μὲν ὁ Γεράσιμος· ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ὁ Νικηταρᾶς καὶ ὁ Ἀντώνης Κολοκοτρώνης, ἐξελθόντας τοὺς Τούρκους ν' ἀλέσωσι γεννήματα εἰς τοὺς μύλους τῆς Δαβιδᾶς, τοὺς ἐκτύπησαν ἐναντίον τῆς διαταγῆς τοῦ Κολοκοτρώνη τὴν 18 ἀπριλίου, ἐφόνευσαν δέκα καὶ κατεδίωξαν τοὺς λοιποὺς φεύγοντας ἕως εἰς τὰ Τρίκορφα. Τότε ἐξῆλθον καὶ ἄλλοι Τούρκοι καὶ ἐκροτήθη μάχη εἰς τὰ πέριξ τῆς Σιλήμνης, ὅπου συνέδραμον καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι καὶ ἀπὸ τὴν Πιάναν, καὶ ἡ μάχη διήρκεσε δύο ὥρας, καὶ ἐφόνευσαν εἴκοσι Τούρκους καὶ τὸν λεγόμενον Ὠμέραγαν ἀνεψιὸν τοῦ Κουτσομπίν-μπασι ὄντα ἐκ τῶν ἀνδρείων. Ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν Ἑλλή-

νων τέσσαρες καὶ δύο ἐπληρώθησαν. Ὁ Νικηταρᾶς πνέων τὴν καταστροφὴν τῶν Τούρκων, ὅταν δύναται νὰ τοὺς πολεμήσῃ καὶ νὰ τοὺς βλάψῃ, εἶναι ἀκράτητος· διὰ τοῦτο παρέβη τὴν διαταγὴν τοῦ θεοῦ του. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Μαυρομιχάλης νομίζει τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων σωτήριον, ὁ Κολοκοτρώνης προσπαθῶν ἀφ' ἐνός νὰ τοὺς γυμνάτῃ εἰς τὰ τοῦ πολέμου, πλάττει ἀφ' ἑτέρου καθ' ἡμέραν εἰδήσεις καὶ τὰς δημοσιεύει, διὰ νὰ τοὺς ἐνθαβρύνῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος· ὅτε δὲ ὁ Ὑψηλάντης ἀπελπίζετο διὰ τὸ κίνημά του εἰς τὴν Μολδαυοβλαχίαν, ὁ Κολοκοτρώνης τὸν κατήγγελλεν εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν (1). Ὁ Μαυρομιχάλης γράφει πάλιν τοὺς προκρίτους τῆς Πελοποννήσου, προβάλλων νὰ συνέλθωσιν εἰς ἓν νὰ σκεφθῶσι περὶ χρημάτων, διότι, ἐπαναλαμβάνει, χωρὶς χρημάτων δὲν ἐκστρατεύουσιν οἱ Μανιάται. Ἀλλ' ἤδη προέκειτο νὰ κινδυνεύωσιν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὄχι νὰ βουλεύωνται, καὶ νὰ βουλεύωνται μάλιστα ἂν πρέπη νὰ πληρωθῶσι διὰ νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ τῶν ἱερωτάτων.

Τὴν 25 ἀπριλίου ἐξῆλθον ἀπὸ Τριπολιτσᾶν ἕως ἐπτὰ χιλιάδες Τούρκοι, καὶ ἐφάνησαν διευθυνόμενοι πρὸς τὰ Βέρβена. Ὅθεν οἱ ἐν Βαλτέτσι ἡτοιμάζοντο νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐξάίφνης προσβάλλονται αὐτοὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν ἐπὶ τοσοῦτον ἀτάκτως, ὥστε τοὺς καταδιώκουσι μόλις ἑκατὸν, καὶ οἱ λοιποὶ, ἀφ' οὓς ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ χωρίον, εὐρόντες ἔτοιμα τὰ ὅπλα τῶν τραπέντων, ἤρχισαν νὰ τρώγωσιν. Ἐν τούτοις φθάνει ὁ Πλαπούτας μὲ πεντακοσίους εἰς βοήθειαν, καὶ οἱ καταδιωχόμενοι στρέφουσι τὰ ὅπλα κατὰ τῶν Τούρ-

(1) Τὴν α. μαῖου γράφει τὸν Γ. Πλαπούταν ἀπὸ τὸ Χρυσοβίτσι: «Ὁ Μπεκίρ πασιᾶς (θαῖος τοῦ Κιαμίλμπεη) ἤρχετο εἰς τὸν Μωριάν μὲ τρεῖς χιλιάδας· τὰ ἑλλ. ὑπλοῖα τὸν ἐπίασαν, τοὺς ἐπέρασαν ὅλους ἀπὸ τὸ σπαθί, καὶ τὸν Μπεκίρ πασιᾶν ἡμεῖς ἑκατὸν τὸν ἔχρυσιν εἰς τὴν Ἰδραν καὶ φθιάνουν ὀχυρώματα. Εἰς Ἰδραν ἔφθασεν πλὴν ἀνεψιὸς τοῦ Ὑψηλάντου (ἐννοεῖται τὸ ψευδὸς τοῦ Νέγγρη, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ γενῇ πλόγος ἐπομένως). Τοὺς Τούρκους ὅπου ἐκώθησαν εἰς Πάτρας, τοὺς ἔχουν κλεισμένους εἰς τὸ Ἄργος, καὶ εἶναι ἕως διακόσιοι πενήντα (ἐν ᾧ ἦσαν 3500). Ἡ Ῥωσσία ἐκῆρυξε τὸν πόλεμον τῆς Τουρκίας. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης καταβαίνει μὲ μεγάλας ὑδυνάμεις θερίζοντας Τούρκους. Ἡ Ρούμελη κλοντεῖ νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ τὰ λ.» Τὰ γράμματα τοῦ Κολοκοτρώνη ἀνεγινώσκοντο εἰς ὑπῆκοον ὅλων τῶν Ἑλλήνων τοῦ στρατοπέδου, καὶ διεδίδοντο πανταχοῦ καὶ ἀνεπτόρωνον τὰς ἐλπίδας των.

κων, καὶ τοὺς τρέπουσιν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ὁρμήσαντες ὅλοι ὁμοῦ μετὸν Πλαπούταν εἰς τὸ Βαλτέτσι, τοὺς ἐβίασαν νὰ φύγωσιν εἰς Τριπολιτσάν (1). Ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο διελύθη τὸ στρατόπεδον, καὶ διεσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. Ἐπομένως ὁ μὲν Κολοκοτρώνης μετέβη εἰς Χρυσοβίτσι· ὁ δὲ Γιατράκος καὶ ὁ Κυριακούλης ἀπῆλθον εἰς Μιστράν· ὁ δὲ Νικηταρᾶς, ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, Παπατσιώνης, Κεφάλας, Μητροπέτροβας καὶ ἄλλοι, εἰς Λεοντάρι, ἐπὶ σκοπῷ νὰ συνάξωσι πάλιν τοὺς στρατιώτας, καὶ νὰ ἐπανέλθωσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Διεσκορπίσθησαν ὡσαύτως καὶ ὅσοι εὕρισκοντο εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Βερβένων, καὶ μόλις ἠμπόρεσεν ὁ Βρεσθένης νὰ περικρατήσῃ ἕως ἑκατὸν πενήντα διὰ νὰ φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ στρατόπεδον· ἀλλ' ἔγραψε τὸν Γιατράκον νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐπάνοδόν του. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἔγραψεν ἐκεῖνον: «Καπετὰν Δεσπότη, φύλαξον τὴν »θέσιν, καὶ μετ' ὀλίγον ἔρχομαι καὶ ἐγὼ εἰς Βαλτέτσι μ' ἄρκετὰ »στράτεύματα» καὶ μετ' ὀλίγον συνεκροτήθη πάλιν τὸ ἐν Βερβένοις στρατόπεδον.

(1) Οἱ Τοῦρκοι εὗρον εἰς Βαλτέτσι καὶ γράμματα τῶν Ἑλλήνων, μεταξύ τῶν ὁποίων εὗρέθη καὶ ἐν τοῦ Ῥήγα Παλαμίδου, ὅστις ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐκεῖ ὀπλαρχηγούς καὶ ἐζήτηε τ' ἀναγκαῖα πρὸς κατασκευὴν σκηνῶν διὰ τοὺς στρατιώτας· ὅθεν τινὲς τῶν ἀτακτούντων ἔλαβον ἐκ τούτου ἀφορρὴν, καὶ ἠπέλιψαν τὸν γηραιὸν Θεοδοσίον πρῶτον διερμηνεῖα τῆς Πελοποννήσου πατρῶν τοῦ Ῥήγα Παλαμίδου, ὅστις ἀπεβίωσεν ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ ἀπόπληκτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Σύστασις ἐγορείας εἰς τὴν Καρύνταιραν. — Ὁ Κολοκοτρώνης ἀρχιστράτηγος τῆς ἐπαρχίας. — Ἐρανος. — Διένεξις μετὰ τὸν Ἀρχιμανδρίτου Δικαίου καὶ Καρέλλου Δελιγιάννη. — Σχέδιον μάχης καὶ ὀχύρωσις τῶν Ἑλλήνων εἰς Βαλιέτσι. — Εἰσβολὴ τοῦ Κεχαγιᾶ εἰς τὴν Πελοπόννησον. — Καίει τὴν Βοστίτσαν. — Διὰ λυσις τῆς πολιορκίας Κορίνθου. — Πυρπόλησις τῆς οἰκίας τοῦ Κιαμλίμπεη. — Θάνατος τοῦ Ἀνδρ. Νοταρᾶ. — Κίρησις τοῦ Κεχαγιᾶ εἰς Ἄργος. — Πολιορκησις τῆς Κορίνθου. — Διὰ λυσις τῆς πολιορκίας Ναυπλίου. — Εἰσβολὴ τῶν Τούρκων εἰς Ἄργος. — Σφαγαί. — Ὑποταγὴ τῶν Ἀργείων καὶ ἀμνηστία. — Εἰσόδος τοῦ Κεχαγιᾶ εἰς Τριπολιτσάν. — Ἀποφυλάκισις τῶν προσεστώτων καὶ ἀρχιερέων. — Μέτρα τοῦ Κεχαγιᾶ ἥπια. — Πρόσκλησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς ὑποταγὴν. — Εἰσβολὴ τοῦ Κιοσὲ Μεχμέτ πασιᾶ καὶ τοῦ Ὁμερβριώρη εἰς τὴν Ἀνατολ. Ἑλλάδα. — Ἀνασκοποῦνται ὁ Διάκος φονεῦνται καὶ ὁ ἐπίσκοπος Σαλώνων μετὰ τὸν ἀδελφόν του. — Ὁ Ὁδυσσεὺς κλεῖεται εἰς τὸ παρδοχεῖον τῆς Γραβιάς μάχεται. — Φεύγει. — Ὁ Ὁμερβριώρης προβάλλει ἀμνηστίαν. — Ὁ Χρ. Παλλάσκας μετ' αὐτοῦ. — Ἐπαράστασις Θετταλομαγνητῶν. — Οἱ Τούρκοι προχωροῦσιν εἰς Λεβαδίαν. — Φεύγουσιν οἱ κάτοικοι. — Πολιορκία τῶν εἰς τὸ γρούριον Λεβαδίας. — Ἑλλειψίς πυριτοβόλων. — Οἱ Ἕλληνες προσφέρουσι τὰ ἐκ μοιλίδου καὶ κασσιτέρου ἀγγεῖά των. — Ὁ Νικηταρᾶς ἀφαιρεῖ τὸν μολιβδον τοῦ εἰς Ἄργος Μενδρεσέ. — Ἑλλειψίς χάρτου. — Χρῆσις τῶν βιβλίων τῆς Ἱ. Δημιτσάνης σχολῆς καὶ τῶν βιβλίων τῶν Ἐκκλησιῶν. — Ὁ Νικηταρᾶς τρέχει εἰς Βαλιέτσι.

Ο Κολοκοτρώνης θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ συγκεντρώσῃ περὶ αὐτὸν τὰ ὅπλα τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης, διὰ νὰ δυνήθῃ νὰ βάλῃ τάξιν εἰς τὰ τοῦ πολέμου, νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν πει-

θαρχίαν, καὶ νὰ κάμῃ ἀποτελεσματικὰ κινήματα κατὰ τοῦ ἔχθρου. Θεωρεῖ ὡσαύτως ἀναγκαῖον νὰ ἔχῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Μοῦρζινον μὲ τριακοσίους Μανιάτας ὡς σωματοφύλακας, διὰ νὰ κινῆται ἐν ἀσφαλείᾳ ὅπου ὁ κίνδυνος, καὶ νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ διατάττῃ ἀσυστόλως ὅ,τι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ὑπαγορεύει. Ὅθεν, συνεργοῦντος τοῦ τε Ἀναγνώστου Ζαφειροπούλου καὶ τοῦ Κανέλλου Δελιγιάννη, συγκροτεῖται συνέλευσις τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης ὑπὸ τῶν προκρίτων, καὶ διορίζεται ἐφορεία συγχειμένη ἀπὸ τὸν εἰρημένον Κανέλλον Δελιγιάννην, Νικόλαον Ἰαμπακόπουλον, Σπήλιον Κουλαῖν, Δημ. Παπαγιαννόπουλον καὶ Γεώργιον Δημητρακόπουλον (τὸν καὶ Ἀλωνιστιώτην), διὰ νὰ προμηθεύῃ τ' ἀναγκαῖα διὰ τὸν πόλεμον· καὶ ἐπομένως διορίζεται ὁ Κολοκοτρῶνης Ἀρχιστράτηγος τῆς ἐπαρχίας κατὰ τὸ ἐπόμενον ἐγγράφον: «Τὴν σήμερον ὅλοι οἱ κήντοιχοι τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης αὐτοθελήτως διορίζομεν ἀρχιστράτηγον καὶ κεφαλὴν τῶν στρατευμάτων μας τὸν γενναϊότατον καὶ ὑπέρμαχον τοῦ γένους Καπετὰν Θεοδωράκην Κολοκοτρώνην, »εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ὁδηγίας καὶ προσταγὰς εἴμεθα εἰς χρέος νὰ »ὑπακούωμεν, καὶ ἂν κἀνένας εἴτε ἀπὸ στρατιώτας εἴτε ἀπὸ μὴ »στρατιώτας ἀτακτῇ, ἔχει τὴν πληρεξουσιότητα νὰ τὸν παι- »δεύῃ κατὰ τὸ σφάλμα του κατὰ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος ἀκω- »λύτως καὶ ἐλευθέρως.

»Τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐλευθερίας 1821, ἀπριλίου 28, Χρυσοβίτσι.

»Κανέλλος Δελιγιάννης, Ἀνδρέας Παπαδιαμαντόπουλος, Δημ. Πλαπούτας, Ἀναγνώστης Ζαφειρόπουλος, Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης, Παναγιώτης Δημητρακόπουλος, Δημητράκης Παπαγιαννόπουλος, Παναγιώτης Λαλόπουλος, Λάμπρος Ροῦλόπουλος, Θεοδωράκης Λιαρόπουλος, Σπήλιος Κουλαῖς, Νικόλαος Μπούκουρας καὶ λοιποί.» (1) καὶ οὕτω θὰ ἔχει ὑπὸ τὰς διαταγὰς καὶ ὁδηγίας του τοὺς Καρυτινοὺς στρατιώτας. Ἀποφασίζεται δὲ νὰ προσκαλέσῃ καὶ τὸν Μοῦρζινον μὲ τριακοσίους Μανιάτας, τῶν ὁποίων τοὺς μισθοὺς νὰ πληρώνῃ ἡ ἐπαρχία, ἐφ' ᾧ καὶ προσδιω-

(1) Ὁ Δημ. Πλαπούτας δυσχερεστήθη διὰ τοῦτο. Πλὴν τὸν εἶπον ὅτι αὐτὸς θὰ ᾔηεν ὁ δεῦτερος τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς τὰ ὅπλα καὶ ἔμεινεν ἥσυχος. Ὁ δὲ Κανέλλος ὑπέχωρῆσεν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην τὰ ὅπλα διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν, καὶ ἠρέσθη νὰ τὸν προμηθεύῃ τὰ πρὸς πόλεμον ἐπιτήδεια.

ρίσθησαν τριακόσiai ἐξήντα χιλιάδες γροσίων· καὶ τότε κατετάχθησαν ὑπὸ τὰς σημαίας του δύο χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι Καρυτινοὶ ὑπὸ τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν Δημήτριον Πλαπούταν, Δημ. Δελιγιάννην, Ἀνδρέαν Παπαδιαμαντόπουλον καὶ Πάνον Κολοκοτρώνην. Τότε δὴ ἔρχεται καὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος εἰς Καρύταιναν, καὶ κακίζει τὸν Κανέλλον Δελιγιάννην διὰ τὰ πεπραγμένα, ὡς ἀντιπρόσωπος δῆθεν τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς, λέγων ὅτι ἄνευ τῆς ἀδείας του δὲν ἠδύνατο νὰ διορίσῃ ἀρχιστράτηγον (διότι καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλοι ἐταῖροι ἤρχισαν νὰ διορίζωσι καὶ πρὶν ἐκραγῇ ἡ ἐπανάστασις τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ στρατοῦ, καὶ εἶχον διορίσει χιλιάρχους καὶ πεντακοσιάρχους τινὰς τῶν ἐταίρων (1) εἰς τοὺς ὁποίους εἶχον ἐπιτρέψει νὰ διορίζωσιν ἄλλους ὑπαξιωματικούς διὰ νὰ διεγείρωσιν οὕτω τῶν Ἑλλήνων τὸ φιλοπόλεμον· καὶ ὁ Κανέλλος θυμωθεὶς διὰ τοῦτο, ἐσπάσματο τὸ ξίφος καὶ ὤρμησεν ἐναντίον του, ἀποκαλῶν αὐτὸν ἀπαταιῶνα καὶ λαοπλάνον, οἱ δὲ στρατιῶταί του ἀφώπλισαν τοὺς περὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην· ἀλλὰ παρעυρεθέντες τινὲς ἐκ τῶν προκρίτων τὸν μὲν Κανέλλον καθυσύχασαν, τὸν δὲ Ἀρχιμανδρίτην ὑπεχρέωσαν ν' ἀναχωρήσῃ, ἀφ' οὗ ἀπεδόθησαν τὰ ὅπλα τοὺς στρατιώτας του, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Κόρινθον.

Ὁ Κολοκοτρώνης ἤδη συνεννοήθη μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν νὰ συνέλθωσιν εἰς τὸ Βαλτέτσι νὰ δχυρωθῶσιν. Ἐδωκε δὲ σχέδιον νὰ κατασκευάσωσιν ὑψηλοὺς καὶ δυνατοὺς προμαχῶνας, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ Ἀναγνώσταρα, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ μὴ ἀφήσῃσι τόπον εἰς διέξοδον, καὶ εἰς αὐτοὺς νὰ κλεισθῶσιν οἱ Μανιάται ὅμοῦ μετὰ Πελοποννησίους, ἅμ' ἀφ' οὗ ἴδωσι τοὺς Τούρκους ἐρχομένους. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης νὰ μένῃ εἰς τὸ Χρυσοβίτσι, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Ἀνδρέαν Παπαδιαμαντόπουλον μετὰ χιλίους διακοσίους· ὁ δὲ Πλαπούτας νὰ μένῃ εἰς τὴν Πιάναν· ὅτε δὲ οἱ Τούρκοι ἤθελον ὁρμήσει εἰς Βαλτέτσι, νὰ δρᾶμωσιν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων οἱ εὐρισκόμενοι εἰς Χρυσοβίτσι, εἰς Πιάναν καὶ εἰς Βέρβενα. Κατ' αὐτὸ τὸ σχέδιον, ἂν οἱ

(1) Ὁ Ἀναγνώστης Κονδάκης ἦτο διορισμένος χιλίαρχος, καὶ οὗτος εἶχε διορίσει ἄλλους πεντακοσιάρχους, ἑκατοντάρχους καὶ καθεξῆς· ὁ δὲ Φίλιππος Κανελλόπουλος ἦτο πεντακοσιάρχος.

ἐν Βαλτέτσι ἤθελον τραπῇ καὶ πάλιν εἰς φυγὴν, νὰ προσδράμωσιν εἰς Πιάναν ἢ εἰς Χρυσοβίτσι ὡς εἰς καταφύγιον, καὶ ν' ἀντιταχῶσι μὲ δυνάμεις μεγαλητέρας εἰς πόλεμον, ἀλλὰ νὰ μὴ σκορπισθῶσιν, ὡς ἐσκορπίσθησαν πρὸ ὀλίγου εἰς τὰ ἴδια, ὅτε ὁ σκορπισμός των ἤθελεν ἔχει ἐλέθρια παρεπόμενα, διότι οἱ Τοῦρκοι ἐκ τούτου ἤθελον κατασταθῇ τολμηρότεροι, καὶ ὁρμήσει ἴσως εἰς ὅλα τὰ μέρη νὰ πνίξωσι μὲ τὸ πῦρ καὶ μὲ τὸν σίδηρον τὴν ἐπανάστασιν. Καὶ ἤδη συνῆλθον εἰς Βαλτέτσι ἕως ὀκτακόσιοι Ἕλληνες, μεθ' ὧν ἦσαν ἐπὶ κεφαλῆς ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης, ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης καὶ ὁ θεῖος του Κυριακούλης, ἔχοντες καὶ ὀλίγους Μανιάτας, ὁ Τσαλαπατίνος, ὁ Κεφάλας, ὁ Μητροπέτροβας, ὁ Ἀθανάσιος Σιόρης, ὁ Ἀντώνιος Τουρκολεκιώτης, ὁ Παπατσιώνης, ὁ Θανασούλης Κυριακός καὶ ἄλλοι.

Ὁ Χουρσὶδ Πασιᾶς ἐτοιμάζων ἤδη νὰ στείλῃ στρατεύματα κατὰ τῶν ἐπαναστάντων εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερ. Ἑλλάδα, γνωρίζων δὲ τὴν περὶ τὰ πολεμικὰ ἱκανότητα του Κεχαγιᾶ τοῦ Κιοσέ Μεχμέτ, καὶ ἐνδιαφερόμενος νὰ φυλάξῃ τὰ χαρέμια του, ὄντα ἤδη πολιωρχημένα εἰς Τριπολιτὸν, ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου, προβάλλει εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν νὰ διορισθῇ οὗτος Πασιᾶς τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὡς τοιοῦτος νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῶν ἐπαναστάντων μ' ἀρκετὰ στρατεύματα, διὰ νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Τούτου γενομένου, διορίζεται ὁ Κιοσέ Μεχμέτ Πασιᾶς νὰ συμπαραλάβῃ τὸν Ὠμέρ Βριώνην, καὶ νὰ κινηθῇ εἰς τὴν Ἀνατολ. Ἑλλάδα μὲ δεκατέσσαρας χιλιάδας ἐκλεκτὰ στρατεύματα, διὰ νὰ καταπνίξῃ τὴν ἐπανάστασιν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ ἐπομένως νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐνωθεὶς μὲ τὸν Κεχαγιᾶν του, ὅστις διωρίσθη νὰ στρατεύσῃ μὲ τρεῖς χιλιάδας πεντακοσίους Τουρκαλβανούς διὰ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, νὰ συντελέσωσι τῶν ἐπαναστάντων τὸν ὄλεθρον. Καὶ δὴ κατὰ μετροῦντα τὸν ἀπρίλιον ἔρχεται ὁ Κεχαγιᾶς τοῦ Κιοσέ Μεχμέτ Πασιᾶ εἰς Μισολόγγι, περᾶ ἐπὶ πλοίων τῶν Μισολογγιῶν εἰς τὸ Ῥίον, κινεῖται ἀμέσως εἰς Βοστίτσαν, καὶ τὴν εὐρίσκει ἔρημον, διότι οἱ κάτοικοι εἶχον φύγει εἰς τὰ ὄρη, καὶ τὴν καίει. Μετὰ ταῦτα ἐστράτευσε διὰ τὴν Κόρινθον, ὅπου καὶ ἔφθασε μὴ ἀπαντήσας ἀντίστασιν, εἰμὴ εἰς τὴν Μοῦνην τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπου ὥρμησαν ἕως πεντακόσιοι Τοῦρκοι ἐναντίον τοῦ

Ζαίμη, καὶ ἔφυγον οἱ στρατιῶταί του, καὶ ὀλίγοι ὅσοι ἔμειναν μετ' αὐτοῦ, ἀντετάχθησαν, τοὺς ἀπέκρουσαν καὶ τὸν ἔσωσαν, καθὼς καὶ εἰς τὰ Μαῦρα Λιθάρια, ἐνθα ὁ Χαραλάμπους, ὁ Ν. Πετιμεζᾶς καὶ ὁ Ν. Χ. Σολιώτης ἔρριψαν ὀλίγα τουφεκία τὴν 21 ἐναντίον των. Ἄμα ἰδόντες τοὺς Τούρκους οἱ πολιορκοῦντες τῆς Κορίνθου τὸ φρούριον, ἐδόθησαν εἰς φυγὴν, καὶ οἱ κάτοικοι διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ ὄρη. Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης, ἀφ' οὗ ἔκαυσε τὴν λαμπρὰν οἰκίαν τοῦ Κικιμίλμπεη, ἀπεχώρησεν εἰς τὰ ὑψηλά, καὶ τότε ἡ μήτηρ τοῦτου ἔρριψεν εἰς βάρανθρον τὸν Ἀνδρῆικον Νοταρᾶν καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Οἱ πολιορκοῦντες ἐπίστευσαν ὅτι οἱ ἔχθροὶ δὲν ὑπερέβαινον τοὺς τριακοσίους, ὥς ἐπὶ ταυτοῦ διεδόθη λόγος διὰ τὸν φόβον μὴ δειλιάσωσιν οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ ἐπομένως τοὺς περιέμενον ἄφοβοι καὶ ἀμέριμνοι· ἀλλ' ὅτε εἶδον τὸ σμῆνος αὐτῶν, ἔρευγον ὅση δύναμις καὶ πολλοὶ ἐκινδύνευσαν. Ὁ δὲ Κεχαγιᾶς, ἀφ' οὗ ἐφωδίασε τὸ φρούριον, ἐκίνησε διὰ τὸ Ἄργος, καὶ τότε οἱ πολιορκοῦντες συνήλθον πάλιν ἐπιστρέψαντες εἰς τὰς θέσεις των. Τότε συμπαραλαβὼν ὁ Δημ. Ι. Κριεζῆς Ὑδραῖους τινας, ἐπλευσεν εἰς Αἴγινα καὶ Σαλαμῖνα ὅθεν παρέλαβε τὸν Θεοχάρην Ῥέντην, Σταματέλον Ἀντωνόπουλον καὶ ἄλλους Πελοποννησίους ὡς καὶ τινας ἐκ τῶν κατοίκων, ἀπῆλθον εἰς Κόρινθον καὶ κατέστησαν τὴν πολιορκίαν στενωτέρην. Οἱ διευθύνοντες τὰ τῆς Ἀργολίδος, ἄπειροι τῶν πραγμάτων, ὅτε ἠκούσθη ὅτι ἤρχετο ὁ Κεχαγιᾶς, ἀντὶ νὰ λάβωσι μέτρα τῆς περιστάσεως ἀνάλογα καὶ πρὸ πάντων προφυλακτικὰ τῶν ἀπολέμων καὶ τῶν ἀδυνάτων, ἡμερίμων ὅλως καὶ καὶ δὲν ἐφαντάσθησαν νὰ διώξωσι τὰ γυναικόπαιδα, ἢ νὰ διορίσωσι σκοποὺς, δι' ὧν νὰ πληροφορηθῶσιν ἂν ἤρχετο καὶ μὲ πόσους ἤρχετο ὁ ἐχθρός. Ἐγγραφῶν μόνον πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον εἰς Κόρινθον, διὰ νὰ μάθωσι τὰ περὶ αὐτὸν, καὶ ἔστειλαν τὸ γράμμα μὲ τινα ἄθλιον Ἀργεῖον, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγροῖκον, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τοὺς χριστιανοὺς ἀπὸ τοὺς Τουρκαλθανοὺς, καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐνόμιζεν ὅτι ἀπήγετο πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην, καὶ ἅμα ἰδὼν τὸν Κεχαγιᾶν, ἐκλαβὼν αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου ὥς γενειῶντα, τὸν ἔδωκε τὸ γράμμα ὁμιλῶν ἀκρίτως ὅ,τι τὸν ἤρχετο εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ ἐθανατώθη. Οἱ Πεβρόυκται ἠδύναντο νὰ διευθύνωσι κάλλιον τὰ πράγματα, ἀλλ'

οἱ κάτοικοι διὰ τὰς ἀντιπαθείας των τοὺς διέβαλον ὡς Τουρκόφρονας. Ὁ δὲ Ν. Σπηλιωτόπουλος ἐγύμναζε τοὺς Ἀργεῖους καθ' ἡμέραν εἰς τὴν τακτικὴν, ἐν ᾧ δὲν εἶχεν οὐδεμίαν γνῶσιν αὐτῆς, καὶ ἐπειδὴ, ὡς ἐρρέθη, ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἤρχετο μὲ πλειοτέρους τῶν τριακοσίων, ὅτε ἔφθασεν εἰς Κουτσοπόδι καὶ τοὺς προσεκάλεσεν ἐκεῖθεν νὰ ῥίψωσι τὰ ὅπλα, ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν κατὰ τὸ παλαιόν: *μολὼν λαβε*. Πρὶν φθάσει ἐκεῖ, οἱ Ἕλληνες διέλυσαν τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου, καὶ μεταβάντες ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν εἰς Ἄργος, ὠχυρώθησαν εἰς τινὰς οἰκίας, εἰς τε τὸ ὑπερκείμενον Μοναστήριον καὶ εἰς τὴν Λάρισσαν, τὸ παλαιοφρούριον, ὅπου κατέφυγον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Τζιῶκρη, τοῦ Τσαλαφατίνου καὶ τοῦ Παπαρσένιου καὶ ὅσοι τῶν κατοίκων δὲν ἠμπόρεσαν νὰ φύγωσιν εἰς ἄλλα μέρη. Οἱ Τούρκοι εἶχον φθάσει τὴν 24 εἰς Κουτσοπόδι, καὶ τὴν 25 μόλις ἐξεκίνησαν ἐκεῖθεν, οἱ Ἀργεῖοι ἤρχισαν νὰ τουφεκίζωσι, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐκ τούτου ἐγνώρισαν ὅποιους ἐχθροὺς εἶχον νὰ πολεμήσωσιν. Εἰσβαλόντες εἰς τὴν πόλιν, τὴν ἐκυρίευσαν εὐθὺς, ἔκαυσαν τὰς ὀχυρὰς οἰκίας, καὶ ἐκτὸς δεκροκτῶ καρασίων, τὰ ὅποια γενόμενα θύματα τῆς τιμῆς ἐκούσια, ἔπεσον εἰς τὰ φρέατα καὶ ἐπνίγησαν, ἐφόνευσαν ἕως ἐπτακοσίους Ἕλληνας, ἐν οἷς καὶ ὁ υἱὸς τῆς Μπουμπουλίνης μετὰ πενήντα Ὑδραϊοσπετισιωτῶν (1). Τότε ὁ Τσιῶκρης ἀπομαχόμενος μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν, διαβάς ἀνὰ μέσον τῶν ἐχθρῶν, ἀνέβη ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς τὴν Λάρισσαν. Ὁ δὲ Παπαρσένιος φεύγων ὡσαύτως ἀνέβη εἰς τὸ Μοναστήριον. Οἱ δὲ Τούρκοι τοὺς ἐπολιορκήσαν· ἐξῆλθον δὲ καὶ οἱ Τούρκοι τοῦ Ναυπλίου καὶ συνεμάχοντο μὲ τὸν Κεχαγιᾶν συγχρόνως ἔφθασαν καὶ ἀπὸ Τριπολιτσᾶν ἕως δύο χιλιάδες πεζοὶ τε καὶ ἵππεῖς εἰς προὔπαντήσιν του εἰς Ἄργος. Ἐπέρασαν δ' ἀπὸ τὸ Παρθένι, ὅπου δὲν ὑπῆρχε δύναμις ἀνάλογος νὰ τοὺς ἀντικρούσῃ. Οἱ δ' Ἕλληνες, ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν Λάρισσαν, θεωροῦντες ὅτι δι' ἔλλειψιν τροφῶν δὲν ἠδύναντο ν' ἀνθέξωσιν, ἀνεχώρησαν νυκτὸς καὶ διέσωσαν καὶ τοὺς καταφυγόντας ἐκεῖ μὲ τὰς οἰκογενείας των. Τότε δὴ καὶ ὁ Παπαρσένιος ἔφυγε τὴν νύκτα

(1) Τότε οἱ Σπεσιωῖται ἐφόνευσαν καὶ κατέκαυσαν ζῶντας τοὺς Τούρκους ὅσους εἶχον αἰχμαλωτίσει εἰς Μῆλον.

μέ ὁκτῶ παληχάρια ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, καὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὅθεν δὲν ὑπῆρχον Τοῦρκοι. Ἄλλ' οἱ ἄσπλοι, μὴ δυνάμενοι νὰ παρακολουθήσωσιν, ὑπετάγησαν εἰς τὸν Κεχαγιᾶν, ὅστις τοὺς ἐχάρισεν ἀμνηστίαν, διώρισεν ἐξ αὐτῶν τὸν λεγόμενον Δημήτριον Καρλαύτην προσετώτα, ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐκλεχθέντα καὶ τοὺς συνεβούλευσε νὰ ἦναι πιστοὶ τῆς βασιλείας. Οἱ μὲ τὸν Κεχαγιᾶν στρατευόμενοι Τουρκαλβανοὶ ἤλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ὑποταγὴν τοῦ λαοῦ, ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ διορισθῶσιν ἑπαρχοὶ οἱ ἀρχηγοὶ των εἰς τὰς ἐπαρχίας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κεχαγιᾶς ἐνεργῶν μετ' ἐπιεικείας καὶ μὲ πνεῦμα συντηρητικόν, δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Ἀργεῖοναυπλίας Τούρκους νὰ βάλωσιν εἰς πᾶξιν τὰ σχέδια ἐκδικήσεως, ὅσα ἐφαντάσθησαν διὰ νὰ ἐρημώσωσι τὸν τόπον. Ὁ Κεχαγιᾶς τὸ αὐτὸ πνεῦμα θὰ ἐπιδείξει ἐκ Τριπολιτσᾶς εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ἀλλὰ δὲν θὰ τὸν ὠφελήσει τίποτε. Ἀμ' ἀφ' οὗ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ Ἄργος, ἔφθασαν εἰς βοήθειαν τῶν Ἀργείων ὁ Ἀρχιμανδρίτης, οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ ὁ Σκαλτσᾶς μὲ χιλίους στρατιώτας, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρὸς νὰ χρησιμεύσωσι· δὲν ἔσπευσαν δὲ νὰ προκαταλάβωσι τὰς θέσεις, ὅθεν ἔμελλον νὰ διαβῶσιν οἱ ἐχθροί, μὴ ὄντες οὐδ' αὐτοὶ ἐφωδιασμένοι μὲ τ' ἀναγκαῖα. Ὁ Κολοτρώνης εἶχε διατάξει τὸν Νικηταρᾶν νὰ ὑπάγῃ μὲ τριακοσίους εἰς τὸ Παρθέني, ὅθεν ἐνομιζέτο ὅτι ἔμελλε νὰ διαβῇ ὁ Κεχαγιᾶς διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ. Εἶχον δὲ προηγηθῇ ἐκεῖ ὁ Κωνστ. Μαυρομιχάλης μὲ τὸν Κονδάκην, ἔχοντες ἕως τριακοσίους στρατιώτας, καὶ κατόπιν αὐτῶν ἔμελλε ν' ἀπέλθῃ καὶ ὁ Γιατράκος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ. Ὁ Νικηταρᾶς ἐξεκίνησε μ' ἑκατὸν πενήντα, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἀδελφόν του Νικόλαον καὶ τὸν Γενναῖον Κολοκοτρώνην. Τὴν ἐπισύσαν ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον Καμάρι, καὶ ἐλειποτάκτησαν οἱ στρατιῶται· ἔμεινε δὲ μόνον μὲ εἰκοσιοκτῶ, καὶ μὲ τούτους ἀπῆλθεν εἰς τὸ χωρίον Πιαλῇ, ὅπου εὗρεν εἴκοσι τούρκους ἵππεις, καὶ ἐφόνευσεν ἑξ καὶ ἔφυγεν εἰς τὰ Βέρβενα(1). Ὁ δὲ Μαυρομιχάλης μὲ τὸν Κοντάκην, ἐπειδὴ ἐβρέχοντο τρεῖς ἡμέρας

(1) Τότε ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες νὰ λέγωσιν ὅτι ὁ Νικηταρᾶς εἶχε πετὰ εἰς τοὺς πόδας, ἰδόντες αὐτὸν νὰ πολεμῇ τοὺς ἵππεις εἰς τὸ πεδὸν πεζός, καὶ νὰ φύγῃ νικητής.

εἰς τὸ Παρθένι, καὶ οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐφάνησαν, ἀπῆλθον εἰς τὸν Ἀχλαδοκάμπον νὰ ξηράνωσι τὰ ἐνδύματά των, καὶ αὐτόθι πληροφορηθέντες τὸν ἀνώτερον ἀριθμὸν τῶν ἐχθρῶν, ἀπεσύρθησαν εἰς θέσιν ὀχυρωτέραν ἀντικρυ τοῦ Ἀχλαδοκάμπου· ἐκεῖ ἦλθεν Ἀργεῖός τις, ἀποσταλεὶς ἀπὸ τὸν Κεχαγιᾶν νὰ παρατηρήσῃ ἂν ὑπῆρχον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα στρατεύματα. Τὸν ἀπέστειλαν δὲ ὀπίσω νὰ εἴπῃ τὸν Κεχαγιᾶν ὅτι, ὑπῆρχον στρατεύματα καὶ τὸν περιέμενον. Εἶχε παρακολουθήσει ἐν τοσοῦτῳ καὶ ὁ Γιατράκος εἰς τὸ Παρθένι μέ τινας στρατιώτας. Ὁ δὲ Κεχαγιᾶς, συνωδευμένος καὶ με τοὺς Τριπολιτσιώτας, διέβη ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Τουρνικίου καὶ τῶν Κηπιανῶν, μὴ ἐνοχληθεὶς ἀπὸ κανένα καθ' ὁδόν, καὶ ἐφθασεν εἰς Τριπολιτσάν, ὅπου προσαυξάνει τὰς δυνάμεις τῶν ἐντοπίων Τούρκων. Καὶ τίς δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Σουλτάνον τοῦ νὰ στείλῃ καὶ ἄλλα καὶ πάλιν ἄλλα στρατεύματα εἰς τὴν Πελοπόννητον διὰ τε ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης; Μόνος ὁ Θεὸς βέβαια, ὅστις θὰ σώσῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀπὸ τὸν ὀλεθρον εἰς τὴν ὁλως ἀνίστον ταύτην πάλιν του, καθ' ἣν δὲν ὑπάρχει οὐδεμία σύγκρισις μεταξὺ τῶν Τουρκικῶν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων, καὶ ὁ μὲν Σουλτάνος ἔχει ἀπειράριθμα στρατεύματα καὶ πεζικὰ, καὶ ἵππικὰ, καὶ πυροβολικὰ κατὰ ξηράν, καὶ στόλους φοβεροὺς κατὰ θάλασσαν, καὶ ἄπειρα χρήματα, καὶ ὅλα τὰ πρὸς πόλεμον ἐπιτήδεια, καὶ πολλοὺς τῶν Εὐρωπαίων ἀφανεῖς τε καὶ φανεροὺς συμμάχους καὶ βοηθοὺς, οἱ δ' Ἕλληνες δὲν ἔχουσιν οὔτε χρήματα, οὔτε ὅπλα, οὔτε ἵππους, οὔτε στόλους, οὔτε πολεμεφόδια. Καὶ τίς ἀνθρωπίνως συλλογιζόμενος, ἐμπορεῖ νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ σωθῇ τὸ Ἑλλ. ἔθνος; Καὶ ὅμως θὰ σωθῇ, καὶ ἡ δύναμις τοῦ Κυρίου θὰ τελειωθῇ ἐν ἀσθενείᾳ! Ὁ Κεχαγιᾶς εἰσελθὼν εἰς Τριπολιτσάν, διέταξε καὶ ἀπεφυλακίσθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ προεστώτες, τοὺς ὠμίλησε μὲ πολλὴν ἠπιότητα, τοὺς ὑπεσχέθη ἐντελὴ ἀμνηστίαν, καὶ τέλος τοὺς ὑπεχρέωσε καὶ ἔγραψαν εἰς τὰς ἐπαρχίας ν' ἀφήσωσι τὰ ὅπλα, νὰ ζητήσωσι τὴν συγχώρησιν παρὰ τῆς ἐξουσίας, καὶ νὰ ἡσυχάσωσιν ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ιδιοκτησίας των ὡς καὶ πρότερον. Μὲ τὰ γράμματα αὐτῶν ἐστάλησαν ἕως εἰκοσι χριστιανοὶ διὰ τὰς ἐπαρχίας, καὶ οὗτοι ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ὅστις ἀπειλεῖ πάντοτε τοὺς ἐν Τριπολιτσᾷ, ἀλλ' ἐκεῖνα δὲν

ἀπετέλεσαν τίποτε εἰς τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων. Οἱ δὲ ἀποσταλέντες μὲ τὰ γράμματα ἐχρεώτουν νὰ μὴ εἴπωσιν ἀλήθειαν ὡς πρὸς τὴν πληθὺν τῶν Τουρκικῶν στρατευμάτων, καὶ ὅσοι ἔλεγον ἀπλῶς τὴν ἀλήθειαν ἐκακοποιοῦντο (1). Ἐν τοσούτῳ ὁ Κεχαγιᾶς ἐδόθη εἰς τὰς ἡδονάς, καὶ ἐβράδυνεν ὅλας σχεδὸν δύο ἐβδομάδας· οἱ δ' Ἕλληνες ἀνέλαβον θάρρος ἐν τῷ μεταξύ· ἀλλ' ἂν τὴν ἐπιούσαν τῆς εἰσόδου τοῦ ἐξήρχετο κατ' αὐτῶν, ὄντων ἤδη καταπεπληγμένων, ἤθελε τοὺς προξενήτει μεγάλα κακὰ, ἴσως καὶ τὴν τελείαν καταστροφὴν των.

Οἱ Τούρκοι ἐξεκίνησαν συγχρόνως ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν, διὰ νὰ εἰσβάλωσι καὶ διὰ τῆς Ἀνατολ. Ἑλλάδος εἰς τὴν Πελοπόννησον. Καὶ ἐν ᾧ ὁ Διάκος, ὁ Πανοριᾶς, ὁ Δουβουινιώτης καὶ ὁ Μητσοκοντογιάννης ἐπολιόρχουν τοὺς Τούρκους εἰς τὰς νέας Πάτρας, καὶ τοὺς εἶχον μάλιστα πολὺ στενοχωρημένους, ἔρχονται ὁ Κιοσὲ Μεχμέτ Πασιᾶς καὶ ὁ Ὁμερβριώνης εἰς τὰς Θερμοπύλας, ὅθεν ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν, ἐδραμον ἐκεῖνοι καὶ κατέλαβον τὰς ἀναγκαίας θέσεις νὰ τοὺς ἀντικρούσωσιν. Ὁ Διάκος μὲ πεντακοσίους εἶχε καταλάβει ὄχθας τινὰς παρὰ τὸν Σπερχεῖον καὶ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνης· ὁ Πανοριᾶς, ὁ Δουβουινιώτης καὶ οἱ ἄλλοι κατέλαβον τὰ πλάγια τῶν χωρίων Δαμαστᾶς καὶ Μοσχοχωρίου· ἀλλὰ δὲν δύνανται ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὰς ἀνωτέρας δυνάμεις τῶν ἐχθρῶν, προσβληθέντες, καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν. Ὁ δ' ἀτρόμητος Διάκος συνελήφθη ζῶν, διότι δὲν ἠθέλησε φεύγων ν' ἀφήσῃ ὄχι μακρὰν τὰ παληκάρια του μαχόμενα, καὶ ἀπέθανεν ὡς ἥρως, ἀνασκολοπισθεὶς ἀπὸ τὸν Ὁμερβριώνην· ὁμοῦ μὲ τοῦτον ἀπέθανε καὶ ὁ ἐπίσκοπος Σαλῶνων Ἡσαΐας μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Παπαγιάννη. Εἰς δὲ τὴν μάχην ἐκείνην, γενομένην τὴν 14 ἀπριλίου, ἐθανατώθησαν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν πενήντα Τούρκους ἐκτὸς τῶν πληγωθέντων· ἔπεσον καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπληρώθησαν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν· ὁ δὲ Ὁμερβριώνης ἐκινήθη πρὸς τὰ Σάλωνα. Οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῶν μερῶν ἐκείνων ἀπεφάσισαν νὰ τὸν ἀντικρούσωσιν

(1) Ἐκ τούτων ὑπῆρξε καὶ ὁ Δ. Ταγγόπουλος, ὅστις ἠπειλήθη ἀπὸ τὸν Κολοκοτρῶνην, καὶ ἐστάλη ὡς εἰς φυλακὴν τάχα εἰς τι μοναστήριον, ὅπου ἔμεινεν ὀλίγον καιρὸν. Αὐτὸς ἐνόμισεν ὅτι ἤθελε δεῖξει φιλοπατρίαν λέγων τὴν ἀλήθειαν.

εἰς τὸ Πανδοχεῖον τῆς Γραβιάς. Μετ' αὐτῶν ἤδη εὐρίσκεται καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅστις εἶχεν ἐπιστρέφει εἰς τὴν Ἀνατολ. Ἑλλάδα καὶ διαδεχθῆ τὸν Διάκον εἰς τὴν ἀρχηγίαν τῆς Βοιωτίας· κλείεται λοιπὸν, κατὰ τὴν γενομένην ἀπόφασιν, εἰς τὸ Πανδοχεῖον ἐκεῖνο μ' ἑκατὸν δέκα ἑπτὰ στρατιώτας καὶ μὲ τὸν Γγούρην, τὸ πρωτοπαλήκαρόν του, μάχεται ἔσωθεν ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ ἑσπέρας, καὶ φονεύει καὶ πληγώνει ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους Τούρκους· πρῶτον ἐφόνευσεν ὁ Ὀδυσσεὺς αὐτὸς τὸν Δερβίσην, τὸν διορισθέντα ἀπὸ τὸν Ὁμερβριώνην νὰ τὸν ὀμιλήσῃ, διὰ νὰ δώσῃ τὰ ὄπλα (1). Ἀφ' οὗ προὐχώρησεν ἡ νύξ, περιεκυκλώθη ἐκ τοῦ πλησίου ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἀμριβάλλουσιν ὅτι θὰ συλλάβωσι ζῶντας ὅλους τοὺς Ἑλληνας· ἀλλ' οὗτοι δὲν ἐξέρχονται, εἰμὴ καθ' ἣν ὥραν δὲν ἡλπίζετο νὰ ἐξέλθωσιν, ἥτοι περὶ τὸ λυκαυγές, ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἐκοιμῶντο, καὶ ἐκτὸς τοῦ λεγομένου Καπλάνη, ὅστις ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ πανδοχείου μαχόμενος, ἔφυγον ἀνὰ μέσον τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἠνώθησαν μὲ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, τὸν Χρῆστον Σουλιώτην μ' ἑκατὸν, τὸν τε Πανοριᾶν καὶ Δουβουνιώτην μὲ χιλίους τριακοσίους, ὄντας ἐστρατοπεδευμένους εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ παρακειμένου ὄρους. Πρὸς τούτους ὁ Ὁμερβριώνης στέλλει τὸν Χρῆστον Παλλάσκην, στρατεύόμενον ὁμοῦ μὲ αὐτὸν, καὶ προβάλλει ἀμνηστίαν, καὶ τοὺς προσκαλεῖ εἰς ὑποταγὴν· αὐτοὶ δὲ ζητοῦσι προθεσμίαν ἑνδεκα ἡμερῶν διὰ νὰ λάβωσιν ἀπὸ τὸν λαὸν τάχα προσκυνοχάρτι, καὶ τὴν λαμβάνουσιν· ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ὁ Ὁμερβριώνης εἰδοποιεῖται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν εἰκοσιτεσσάρων χωρίων τῆς Θετταλομαγνησίας ἔλαβον τὰ ὄπλα καὶ ἐπλησίασαν στρατεύσαντες εἰς Λάρισσαν· διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν εἰς τὸ Ζητιῶνι, διὰ νὰ ὑπάγῃ κατ' ἐκείνων. Τῷ ὄντι δὲ εἶχον λάβει τὰ ὄπλα τὴν 8 μαΐου οἱ Θετταλομαγνητιες, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν Μπαζδέκην καὶ τὸν Γριζιάνον· ἀλλ' ἀπέτυχον ἡττηθέντες καὶ κατασκορπισθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων. Μετὰ ταῦτα πάλιν εἰσέβηλον εἰς τὴν Ἀνατολ. Ἑλλάδα ὁ Κιοσὲ Μεχμέτ πασιᾶς καὶ ὁ Ὁμερβριώνης, καὶ ἐφθασαν εἰς τὸ Τουρκοχωρὶ χωρίον τῆς

(1) Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι τὸν ἐφόνευσεν ὁ Μουσταφᾶς, ὅστις ὁμοῦ μὲ τὸν ἀδελφόν του ἐνωθέντες μὲ τὸν Ὀδυσσεῖα, θὰ πολεμῶσι κατὰ τῶν Τούρκων ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων πιστότατα.

Λεβαδίας, ὅπου κατεσκηνώθησαν. Οἱ δὲ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων φεύγουσιν εἰς τὰς νήσους, εἰς τε τὴν Χερσόνησον καὶ ἄλλαχού· δύω δὲ χιλιάδες ἄνθρωποι, τὸ μέγα μέρος γυναῖκες καὶ παῖδιά, κλείονται εἰς τὸ φρούριον τῆς Λεβαδίας, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχουσι καὶ τινες στρατιῶται, καὶ ὀλίγοι Μεγαρεῖς, στρατεύσαντες ὑπὸ τὸν Ἴω. Βιζούλαν, ὅστις ἀνεψιὸς ὢν τοῦ Ἀλέξη Νούτσου, συμπράττει μὲ τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας.

Οἱ Ἕλληνες δὲν ἔχουσι πυριτόβολα νὰ πολεμήσωσι τοὺς Τούρκους, διότι ὀλίγα ἐσάλησαν ἔξωθεν ὑπὸ τῶν ἐταίρων καὶ τῶν ἄλλων ὁμογενῶν, καὶ ὀλίγα ἠμπόρεσαν νὰ προμηθευθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ κατὰ τόπους ἐταῖροι. Οἱ Σπηλιωτόπουλοι κατασκευάζουσι πυρίτιδα, πλὴν δὲν ἔχουσι μόλιθον, καὶ οἱ Πελοποννήσιοι προσφέρουσι τὰ ἐκ μολίβδου ἢ κασιτέρου ἀγγεῖα τῶν οἰκιῶν των, ἐξ ὧν ἐκεῖνοι χύνουσι βόλια· δὲν ἔχουσι δ' οὔτε χάρτην, καὶ μεταχειρίζονται τὴν βιβλιοθήκην τοῦ σχολείου τῆς Δημιστάνης, καὶ τὰ βιβλία τῶν ἐκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα διωρίσθη καὶ ἔλαθεν ὁ Παπανδρέας Σπηλιόπουλος, καὶ δένουσι πυριτόβολα, καὶ στέλλουσιν εἰς τὰ σινατόπεδα· πλὴν ἤδη ἐτελείωσαν καὶ τ' ἀγγεῖα, καὶ οἱ Ἕλληνες στεροῦνται πυριτοβόλων. Οἱ δὲ Σπηλιωτόπουλοι χρειάζονται μεγάλην ποσότητα μολίβδου, διὰ νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας ὅχι μόνον τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τὴν Στερεὰν στρατοπέδων· ὅθεν ἀνάγκη ν' ἀφαιρεθῇ ἡ ἐκ μολίβδου στέγη τοῦ εἰς Ἄργος Μενδρεσὲ ἐξ ὁλοκλήρου, καὶ πρὸς τοῦτο διορίζεται ἡδὴ ὁ Νικηταρᾶς. Τὴν 9 μαΐου συμπαραλαμβάνει οὗτος τὸν Κωνσταντῖνον Μαυρομιχάλην, Ἀνδρέαν Ζαχαρόπουλον, Γεναῖον, Κονδάκην τὸν υἱόν, τὸν Ἱερόθεον ἀρχιμανδρίτην καὶ ἄλλους μὲ ἀρκετοὺς στρατιώτας, καὶ ὅλοι αὐτοὶ καταβάντες εἰς τοὺς μύλους, εὔρον τὴν Μπουμπουλίαν καὶ τὸν Τσιώκρην μ' ὀλίγους στρατιώτας εἰς τὸ πλοῖόν της, καὶ συμπαραλαβόντες καὶ τούτους, ἀπῆλθον εἰς τὸ Ἄργος, ὅπου εὔρον ἱππεῖς τινὰς Τούρκους, τοὺς κατεδίωξαν ἕως πλησίον τοῦ Ναυπλίου, καὶ ἐπῆραν τὸν μόλιθον, τὸν ὁποῖον εἶχον ἡδὴ οὗτοι ἡτοιμασμένον νὰ μετακομίσωσιν, ἐπέστρεψαν εἰς μύλους, ἀφῆκαν τὸ πλεῖστον μέρος εἰς τὸ πλοῖον τῆς Μπουμπουλίνης, καὶ μετεκόμισαν τὸν ὑπόλοιπον εἰς τὰ Βέρβενα. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐπορεύοντο αὐτόσε, εἰς τοὺς πρόποδας ὄντες τῶν Δολιανῶν, ἤκουσαν τὴν εἰς Βαλτέτσι γινομένην μάχην· ταχύνουσι λοιπὸν τὰ

βήματάτων, καὶ ἅμα φθάσαντες εἰς τὰ Βέρβена, ἐπῆραν ἕκαστος ὀλίγον ἄρτον ξηρὸν εἰς τὴν χεῖρα, καὶ μετὰ δωδεκάωρον πορείαν μὴ ἀναπαυθέντες οὐδὲ λεπτόν τῆς ὥρας, ἠνώθησαν μετὰ καὶ ἄλλων στρατιωτῶν, καὶ ἐκινήθησαν ἕως ὀκτακόσιοι εἰς βοήθειαν τῶν μαχομένων εἰς τὸ Βαλιέτσι, ὅπου εἶχον δράμει πρὸ ὀλίγου καὶ ἄλλοι ἕως χίλιοι Λακεδαίμονες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ὑποταγὴ χωρικῶν τιμῶν ἐκ τῶν πέριξ τῆς Τριπολιτσᾶς. — Ὁ Κεχαγιάς συμπεραίνει εὐχολογὴν τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων. — Σχέδιον ἐκστρατείας εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἐπὶ τοῦτω — Οἱ προεστῶτες καὶ ἀρχιερεῖς συμβουλευόνουσι τὸν λαὸν δι' ἐγκυκλίων νὰ ὑποταχθῶσι. — Κινοῦνται οἱ Τοῦρκοι. — Μάχη εἰς Βαλτέτσι. — Τρέπονται εἰς φυγὴν οἱ Τοῦρκοι. — Ἐπιστρέφουσιν εἰς Τριπολιτσάν. — Ὁ Κολοκοτρώνης στέλλει τὸν Νικηταρᾶν εἰς Ναύπλιον νὰ πολιορκήσῃ τοὺς Τοῦρκους. — Ὁ Κεχαγιάς κινεῖται εἰς τὰ Βέρβενα. — Ὁ Νικηταρᾶς κλείεται εἰς Δολιανά. — Σχέδιον τῶν Τοῦρκων διὰ τὸν Ἰσθμόν. — Μάχη εἰς Γαροῦρι. — Μάχη εἰς Δολιανά. — Μάχη εἰς Βέρβενα. — Οἱ Τοῦρκοι τρέπονται εἰς φυγὴν πρὸς τὴν Τριπολιτσάν. — Ὁ Νικηταρᾶς πολιορκεῖ τὸ Ναύπλιον. — Οἱ Λαλιῶται καλοῦσι τὸν Πύργον. — Μάχη εἰς Λατσοῦ. — Πίπτουσιν οἱ Καρπασαῖοι καὶ ὁ Βιλαέτης. — Οἱ Πατρεῖς πολιορκοῦσι τὰς Π. Πάτρας. — Μετ' αὐτῶν καὶ Ἐπταρήσιοι. — Πολιορκία τῆς Τριπολιτσᾶς ἐκ τοῦ πλησίον. — Ὁ Κολοκοτρώνης μὲ τὸν Μουρζίνον εἰς Ζαράκοβαν. — Ὁ Πλαπούτας εἰς τὰ Τρίκορφα. — Ἀψιμαχία εἰς Κάρτσοβαν. — Μάχη εἰς Ἀγιοβλάσην. — Οἱ Ἕλληνες περικυκλοῦσι πανταχόθεν τὴν Τριπολιτσάν. — Οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας προσβάλλουσι τὸν Ἀντ. Οἰκονόμον. — Τὸν ἐξορίζουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον. — Ἀποφασίζουσι νὰ στείλῃσι πλοῖα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. — Σύστασις Γερουσίας. — Σύστασις τοπικῶν ἀρχῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας. — Εἰσβολὴ Τουρκαλλανῶν εἰς βοήθειαν τῶν Π. Πατρῶν. — Ἀποκλεισμός τῶν γρουβίων Μορεμβασίας καὶ Νεοκάστρου ἀπὸ τὴν θάλασσαν. — Πλοῖα ἑλληνικὰ εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. — Ἐπανάστασις εἰς τὴν Δυτικὴν χερσον Ἑλλάδα. — Οἱ Τοῦρκοι τοῦ Μεσολογγίου γεύγουσιν εἰς Βραχῶρι. — Οἱ Ἕλληνες πολιορκοῦσι τὸ Βραχῶρι. —

Οἱ Τοῦρκοι παραδίδονται. — Ὁ Νοῦρκας Σέβρανης σώζεται. — Πολιορκία τοῦ Ζαπατίου. — Οἱ Τοῦρκοι παραδίδονται διὰ συνθηκῶν. — Οἱ Τοῦρκοι τῆς Βορείου θορεύονται. — Οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκοῦνται. — Οἱ Τοῦρκοι εἰς Ἀσπροπόταμον θορεύονται. — Οἱ Τουρκαλβαροὶ τομιζοῦσιν ὅτι ἔχουσι τοὺς Ἑλληνας συμμάχους ὑπὲρ τοῦ Ἀληπασιά.

Οἱ Τοῦρκοι ἐστοχάζοντο ἤδη ὅτι μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Κεχαγιᾶ ὁ λαὸς ἠθάνθη τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς ἀπωλείας του, ὅτε ἀπὸ τὸ Ἴριον ἄχρι τῆς Κορίνθου ἐκεῖνος δὲν εὔρε ποῦ ποτε ἀντίστασιν, καὶ ἡ πολιορκία τῆς Ἀκροκορίνθου διελύθη, καὶ ἐπομένως ἡ τοῦ Ναυπλίου, καὶ τὸ Ἄργος ὑπετάγησαν, καὶ τὰ στρατεύματα τῶν Ἑλλήνων κατεσκορπίσθησαν, καὶ ἐφθασεν εἰς Τριπολιτσάν τροπαιοῦχος καὶ ἀπολέμητος. Εἰς δὲ τοὺς στοχασμοὺς των ἐστηρίχθησαν ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὸ ἐπόμενον συμβάν· ἀφ' οὗ ἐστάλη τὸ ἐγγραφον τῶν ἀρχιερέων καὶ προεστώτων καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Τριπολιτσᾶς, ὃ ἐστὶν εἰς τὰ χωρία, ἦλθον γυναῖκες τινες τῶν χωρικῶν ἀπὸ τὰ Κηπιανὰ καὶ ἐπρόβαλον ὅτι οἱ ἄνδρες των ἤθελον νὰ προσκυνήσωσιν· οἱ Τοῦρκοι τὰς εἶπον νὰ ἔλθωσιν εἰς Τριπολιτσάν, καὶ νὰ μὴ φοβηθῶσιν· ἦλθον λοιπὸν οἱ Κηπιανῖται, φέροντες καὶ δέκα δώδεκα σχεδὸν ἄχρηστα τουρέκια, λέγοντες ὅτι ἄλλα δὲν εἶχον, ὅτι ἦσαν πάντοτε πιστοὶ τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι δὲν ἔπαισαν ἐπανασάντες, διότι ἐδιάσθησαν ἀπὸ τοὺς κλέπτας, τοὺς Πετιμεζαίους καὶ ἄλλους, νὰ κινηθῶσι, καὶ ν' ἀφαισθῶσι, λείψαντες ἀπὸ τὰς ἐργασίας των. Οἱ Τοῦρκοι τοὺς ἐδέχθησαν, τοὺς ἐκολάκευσαν, τοὺς ἐπῆνεσαν ὡς φρονίμους καὶ καλοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἐφόρησαν ὄλου· ἀνὰ ἓνα καινόν πῖλον κόκκινον, ἐφιλοδώρησαν καὶ τὰς γυναῖκάς των ἀνὰ ἓνα ῥυμπιέν, τοὺς ἔδωκαν ἐπίσημον ἀμνηστίας ἐγγραφον (ράϊ μπουγιουρδί), τοὺς ὑπεσχέθησαν ἀνταμοιβὴν καὶ περιθάλψιν διὰ τὴν πίσιν των καὶ τοὺς ἀπέπεμψαν, ἀφ' οὗ τοὺς εἶπον νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν πόλιν καθ' ἡμέραν, νὰ ἐξακολουθῶσιν ὡς καὶ πρότερον τὰ συναλλάγματά των, καὶ νὰ κομίζωσι τρόφιμα νὰ πωλῶσι. Τοῦτ' αὐτὸ ἐγένε καὶ ἀπὸ τὸ χωρίον Σάγκα καὶ ἄλλα ἐκ τῶν πέριξ τῆς Τριπολιτσᾶς· καὶ ἐκ τούτου οἱ Τοῦρκοι ἐσύναξαν ὅτι τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἦτον ἐπόμενον νὰ γενῇ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας, ἀν αὐταὶ δὲν κα-

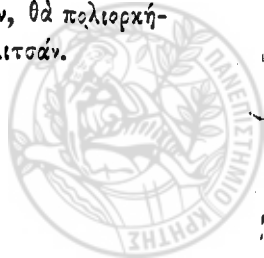

τεκυριεύοντο ὑπὸ τῶν κλεπτῶν. Συλλογιζόμενοι δὲ ὅτι, ἂφ' οὗ ὁ λαὸς ἴδῃ ἂφ' ἐνὸς τὴν μάχαιραν ἐπὶ τοῦ τραχήλου του, καὶ προσκληθῇ ἂφ' ἐτέρου ἐπὶ ἀμνηστία εἰς τὴν δουλικὴν του κατάστασιν, θὰ κύψει πάλιν εὐκόλως τὸν αὐχένα εἰς τὸν ζυγόν, ἀπεφάτισαν νὰ κινηθῶσι μ' ὅλας των τὰς δυνάμεις, μ' ὅλην τὴν παρασκευὴν τοῦ πολέμου, φέροντες καὶ πυροβόλα· ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐστοχάσθησαν ἀποτελεσματικώτερον νὰ ὑπάγῳσιν ἂπ' εὐθείας εἰς Καλαμάταν, μὴ παραβλάπτοντες οὐδὲν τῶν καθ' ὁδὸν χωρίων, νὰ κατατκτηνωθῶσιν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ νὰ βιάσωσι διὰ τῆς δεινδροκοπίας καὶ τῆς πυρπολήσεως τοὺς Μανιάτας νὰ ὑποταχθῶσιν. Ἐνόμιζον δὲ ὅτι, ἂφ' οὗ οὗτοι, οἵτινες ἀπετέλουν τὸ ἰσχυρότερον ὀπλιτικὸν τῆς Πελοποννήσου, ἤθελον ὑποταγῇ, ἦτον ἐπόμενον νὰ ὑποταχθῶσι καὶ οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι ἐξασθενίσαντες· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔπρεπεν ἐπομένως νὰ ὑπάγῳσιν εἰς τοῦ Σινάνου, καὶ νὰ τοὺς προσκαλέσωσιν εἰς τὴν ὑποταγὴν ἐπὶ ἀμνηστία τῶν πεπραγμένων, καθὼς ἔπραξαν καὶ τὸ 1769 καὶ ἐπέτυχον. Ἐνόμισαν δὲ ἀναγκαῖον καὶ ἐφρόντισαν καὶ πάλιν νὰ ὑποχρεώσωσι τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας, νὰ γράψωσι καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν λαὸν προτρεπτικὰς εἰς ὑποταγὴν νοθεσίας. Προσεκλήθησαν δὲ οὗτοι εἰς τοῦ Γιάχου Δέμη, Ἀλδαναρχηγοῦ, ἔγραψαν ἐγκύκλια, καὶ συνεβούλευον τὸν λαὸν νὰ αἰσθανθῇ τὸν ἐπικείμενον ἀφανισμόν του, καὶ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Γιάχον Δέμην αὐτὸν ὑποτασσόμενος, ὡς πρὸς Μουτουλμάνον εὐσπλαγγχον τάχα, τοῦ Χουρσίδ πασιᾶ τὴν εὐνοίαν ἀπολαύοντα, καὶ ἐγγυώμενον ὡς ἐκ μέρους τοῦ Χουρσίδ αὐτοῦ νὰ μὴ ἐγγιχθῇ κἀνανὸς βραγιᾶ μὴδὲ τὸ δυνύχιον· ἡλπίζον δὲ νὰ ὑποταγῇ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς του καὶ προεστῶτας ὀδηγούμενος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας του, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπὸ τοῦ Κεχαγιᾶ προσφερομένην ἀμνησίαν ἀτραλιζόμενος ὁ λαὸς, ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν ἀσφαλισθέντων Ἀργείων καὶ τῶν Τριπολιτισιωτῶν τὴν ἐν μέρει ὑποταγὴν, καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐλπίδων καὶ στοχασμῶν σαλεύοντες, ἐξῆλθον τὴν 12 μαΐου ἕως δέκα χιλιάδες Τοῦρκοι, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν ἐμπειροπόλεμον Κεχαγιᾶν, καὶ ἀπῆρχοντο εἰς Καλαμάταν. Συμπαρέλαβον δὲ τὸν τε Κιαμίλμπεην καὶ τὸν Ἀχμέτμπεην, τοῦτον μὲν νὰ εἰσαγάγῳσιν εἰς τὴν Κορώνην, ἐκεῖνον δὲ νὰ στείλωσι διὰ θαλάσσης εἰς Κόρινθον, διὰ νὰ προσπαθῇσωσιν ὡς ἐντόπιοι καὶ ἔχοντες εἰς τὸν λαὸν ἐπιβρόχην, νὰ

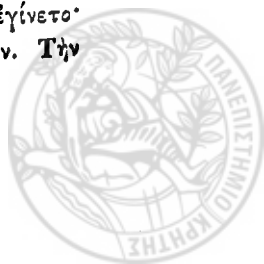
καθησυχάσωσι τὰ πνεύματα. Ἐφερον δὲ μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἑξ ταχυδρόμους, οἵτινες ἐμελλον νὰ μεταβιβασθῶσι διὰ πλοίων εἰς τὴν Στερ. Ἑλλάδα, καὶ νὰ ὑπάγῃσι μὲ γράμματα πρὸς τὸν Χουρσίδ πασιὰν εἰς Ἰωάννινα καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλ' ἐκτραπέντες Βαρδουνιώται τινες, ἐπὶ σκοπῷ νὰ λαφυραγωγήσωσιν, ἠθέλησαν νὰ διαβῶσιν ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι, καὶ ἤρχισαν ν' ἀψιμαχῶσι μὲ τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἦσαν ἤδη καλῶς ὠχυρωμένοι καὶ ἑτοιμοὶ νὰ τοὺς δεχθῶσι μὲ τὸν θάνατον. Ὅθεν πληροφορηθέντες καὶ οἱ λοιποὶ ὅτι ὑπάρχουσιν Ἕλληνες εἰς τὸ Βαλτέτσι, ἐστράφησαν αὐτόθι, καὶ τοὺς ἐπολιόρκησαν ὅλοι ὁμοῦ, ἀποκλείσαντες αὐτοὺς πανταχόθεν εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἀπηλπίσθησαν οἱ ἀποκλεισθέντες τοῦ νὰ ἐμπορέσωσι νὰ διαφύγῃσι τὸν θάνατον ἂν θελήσωσι ν' ἀποφύγῃσι τὸν πόλεμον φεύγοντες, καὶ ἀλλαχοῦ δὲν εὐρίσκουσιν ἤδη τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν εἰμὴ εἰς τὸ νὰ πολεμήσωσι καὶ νὰ νικήσωσιν. Οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἦσαν κεκλεισμένοι εἰς τοὺς προμαχῶνας· ὁ δὲ Μητροπέτροβας μὲ τοὺς Γαρχντταίους κατέλαβον ἔξω τοῦ χωρίου θέσιν τινὰ χειμάρρου, καὶ περιεκυκλώθησαν ὡσαύτως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἤδη ὅλοι τοὺς ἀντικρούουσι πανταχόθεν μὲ θαυμαστὴν καρτεροφυχίαν ἀφ' ὅλα τὰ μέρη ἐφορμῶντας καὶ μαχομένους, καὶ τὰ βόλτια τῶν δὲν πίπτουσιν εἰς μάτην· εἰδοποιήθησαν δὲ διὰ σημείων εἰς τ' ἄλλα στρατόπεδα, καὶ πρῶτος ἐδραμεν ὁ Κολοκοτρώνης εἰς βοήθειαν· ἔφθασε δὲ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς μάχης, καὶ ὁρμήσας κατέλαβεν ὑψηλὴν τινα θέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχε κινήθῃ νὰ καταλάβῃ ὡσαύτως ὁ Ρουμπῆς Βαρδουνιώτης καὶ δὲν ἤμπόρεσε, καὶ μάχεται κατὰ τῶν Τούρκων εἰς τρόπον ὅτι ἐπισύρει καὶ καθ' ἑαυτοῦ τὴν προτοχὴν τοῦ Ρουμπῆ καὶ τοῦ Μαρχμπούτη μαχομένων ἐπὶ κεφαλῇς τεσσάρων χιλιάδων καὶ πεντακοσίων ἐπιλέκτων στρατιωτῶν, καὶ τοὺς ἀντιπερισπᾶ· μάχεται δὲ ἕως τὸ ἐσπέρας, καὶ ἐπαυξάνει τὸ θάρρος καὶ τὴν καρτερίαν τῶν κεκλεισμένων. Τότε ἔφθασε καὶ ὁ Πλαπούτας, ὅτε Κανέλλος Δελιγιάννης μὲ ἐπτακοσίους ἀπὸ τὴν Πιάναν. Τὴν νύκτα ἔφθασαν ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος ὁ Π. Γιατράκος, Κουμουστιώτης, Βαρβιτσιώτης καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὰ Βέρβена, καὶ οἱ Τούρκοι τρέμουν φανταζόμενοι ὅτι, συβρέουσιν ἐκεῖ πανταχόθεν οἱ Ἕλληνες καὶ αὐξάνουσι τὴν δυνάμιν των. Τὸ πρῶτ' μ' ὅλον τοῦτο ἤρχισαν νὰ μάχωνται, καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς

ἀντικρούουσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη· ἡ δὲ μάχη διαρκεῖ τέσσαρας ὥρας· ἐν ᾧ δ' ἐπλησίαζον προσερχόμενοι οἷ, τε Καλαβρυτινοὶ καὶ ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Ῥουμπῆς καίει πυρίτιδα, καὶ διὰ τοῦ καπνοῦ κάμνει σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται ὁ Κεχαγιᾶς ὡσαύτως διὰ σημείου καπνοῦ. Ἐκ τούτου ὁ Κολοκοτρώνης εἰκάζει ὅτι θὰ φύγωσιν οἱ Τούρκοι, καὶ τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ἐδόθησαν εἰς φυγὴν· τότε ἐφώναξεν ὁ Κολοκοτρώνης: *Ἐπάρω των Ἑλληνες!* καὶ οἱ μὲν Τούρκοι φεύγουσιν εἰς ἄκραν ἀταξίαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ὥρμησαν ὡς λέοντες καὶ τοὺς καταδιώκουσι φεύγοντας, καὶ φονεύουσι καὶ πληγόνουσι ὑπὲρ τοὺς ἐπτακασίους· ἔπεσε δὲ καὶ εἰς μόνον Ἕλλην καὶ ἕτερος ἐπληγώθη· πρὸ πάντων δὲ ὁ Πλαπούτας καὶ ὁ Ἴω. Γγρίντσαλης τοὺς ἐπροξένησαν πολλὴν φθοράν. Ἦθελον τοὺς καταδιώξει μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Τριπολιτσᾶς φονεύοντες οἱ Ἕλληνες· ἀλλ' ὁ γέρος ἐξεύρει νὰ τοὺς φυλάξῃ προβλέπων τὸν κίνδυνον. Ἐπειδὴ τὸ ἵππικόν τοῦ ἐχθροῦ εὕρισκετο εἰς Ἀραχαμίτας, καὶ ἦτο πιθανόν νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὄλων σχεδὸν πεζομαχοῦντων, νὰ τοὺς περικυκλώσῃ, καὶ νὰ τοὺς προξενήσῃ πολλὴν φθοράν, ὁ Κολοκοτρώνης φωνάζει: *Φθάρει Ἑλληνες, ἀφετέ τους νὰ φονεύσωμεν ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς ἄλλην μάχην.* καὶ ἔπαυσαν νὰ τοὺς καταδιώκωσι. Ἐν ᾧ ἔφευγον οἱ Τούρκοι, ἤρχετο ὁ Νικηταρᾶς, καὶ ἀπήντησεν Ἕλληνας ἐκ τῶν μαχησαμένων, καὶ τόσον ἐνθουσιασθήσαν οἱ περὶ αὐτὸν, ὥστε ἀνεπαισθῆτως πως ἐκινήθησαν εἰς Μπολέταν, ὅπου οἱ Τούρκοι εἶχον σταθῇ ν' ἀναπνεύσωσιν· ὅθεν παρατηρήσαντες οὗτοι ὅτι ἤρχοντο Ἕλληνες ἐναντίον των, ἔφυγον δρομαῖοι εἰς Τριπολιτσάν, καὶ εἰσῆλθον κατησχυμμένοι καὶ ἀπηλπισμένοι, διότι εἰς τὸ Βαλτέτσι εὔρον ἤδη μαχητὰς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐφοβήθησαν καὶ αὐτὸς ὁ Κεχαγιᾶς καὶ οἱ Ἀλβανοὶ του, καὶ πλέον δὲν προσμένουσιν ὑποταγὴν ἀπὸ τὸν λαόν. Οἱ Ἕλληνες ἐπῆραν ὁκτῶ σημαίας τῶν Τούρκων, ἐν πυροβόλον καὶ πέντε κιβώτια μὲ πυριτόβολα, καὶ πολλὰ ὅπλα ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶχον ἀνάγκην μεγάλην. Οἱ δὲ Τούρκοι ἔβαλον πάλιν εἰς τὴν ὑπόγειον εἰρκτὴν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας. Εἰς τὴν ἀξιωμανημόνευτον ταύτην μάχην ἡ ἐλευθερία ἐμειδίασεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἀποβάλλοντες ἤδη τὸν φόβον ἀπὸ τὰς καρδίας των, θὰ πολιορκήσωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς Τούρκους εἰς τὴν Τριπολιτσάν.

Μετὰ ταῦτα ὁ Κολοκοτρώνης ἀπῆλθεν εἰς Πιάναν μὲ τὸν Πλαπούταν, ὅπου ἔρχονται ὁ Ζαΐμης, ὁ Σ. Χαράλαμπος, ὁ Ἀθ. Κανακάρης μὲ τοὺς Πετιμεζαίους, ὁ Γιατράκος καὶ πρὸς τούτοις ὁ Νικηταρᾶς μὲ τὸν Γενναῖον· ἀπεφασίσθη δὲ οἱ μὲν Καλαβρυτινοὶ νὰ μένωσιν εἰς τὰς αὐτὰς θέσεις τοῦ Λεβιδίου καὶ Παγκρατίου· ὁ δὲ Νικηταρᾶς νὰ μεταβῇ εἰς Ναύπλιον, νὰ πολιορκήσῃ τοὺς Τούρκους, οἵτινες ἀπολιόρκητοι ὄντες, ἔκαμνον ἐπιδρομὰς εἰς τὰ περίξ, καὶ ἔβλαπτον τοὺς χριστιανούς· ὅθεν τὸν ἔδωκε διαταγὰς ὁ Κολοκοτρώνης πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν περίξ ἐπαρχιῶν, νὰ τὸν ἀναγνωρίσωσιν ἀρχηγὸν τῆς πολιορκίας, διότι τοῦτον εἶχε ζητήσῃ καὶ ἡ Μπουμπουλίνα, καὶ ἐκεῖνος παραλαβὼν πενήντα Καρυτινοὺς, ἐξεκίνησε διὰ τὸ Ναύπλιον. Εἶχε δὲ διαβῇ ἀπὸ τὰ Δολιανὰ, καὶ εὗρίσκετο κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην, ὅτε προσελήθη νὰ ἐπιστρέψῃ, διότι οἱ Τούρκοι ἐξῆλθον ἀπὸ Τριπολιτσάν καὶ κατευθύνθησαν πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ὅθεν ἐπέσρεψεν εἰς Δολιανὰ, καὶ ὀχυρόνεται εἰς τρεῖς οἰκίας μὲ τὸν ἀδελφόν του Νικόλαον Σταματελόπουλον. Θαρρήσαντες ἐκ τούτου ὅ,τε Μητρομάρας καὶ ὁ Ἡλίας Κωνσταντόπουλος ἐκ Δολιανῶν, ἐκλείσθησαν ὀχυρωθέντες εἰς ἄλλας τρεῖς οἰκίας. Ἐκλείσθησαν ὡσαύτως εἰς ἄλλην καὶ οἱ ἐξ Ἀγιοπέτρου Θεόδωρος Ἀντωνάκης καὶ Α. Προεστάκης μὲ τινὰς Ἀγιοπετρίτας. Οἱ λοιποὶ κατέλαβον τὰ ὑπὲρ τὸ χωρίον ὑψώματα, ὅπου ἦσαν ὀχυρωμένοι ἀπὸ μεγάλους λίθους, καὶ περιμένουσι τοὺς Τούρκους. Ἠτοιμάσθησαν δὲ καὶ οἱ ἐν Βερβένοις εἰς ἀντίκρουσιν, ὥς καὶ οἱ ἐν Δραγοῦνι. Οἱ Τούρκοι μετὰ τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν ἦτταν εἰς τὸ Βαλτέτσι, ἀπεδειλίασαν καὶ ἤρχισαν διχονοοῦντες νὰ φιλονεικῶσιν· οἱ ἐντόπιοι ἔλεγον ὅτι οἱ ξένοι, ὥς μισθωτοὶ καὶ ὥς ἄνθρωποι τῆς ἐξουσίας, ὥφειλον νὰ ἐξέρχωνται εἰς μάχην· οὗτοι δὲ ὅτι ἐκεῖνοι ἐχρεώσθουν νὰ προπορεύωνται, ὥς γινομένου τοῦ πολέμου ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των. Ἐν γένει δὲ, θεωροῦντες ὅτι προχωροῦσιν οἱ ἐπαναστάντες, δὲν καταγίνονται πλέον εἰς σχέδια ὑποταγῆς, ἀλλὰ στοχάζονται ἀναγκαῖον νὰ εἰσβάλωσιν ἀρκετὰ στρατεύματα εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ν' ἀποσχεδάσωσι μὲ τὸ πῦρ καὶ μὲ τὸν σίδηρον τὸν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνον. Διὰ τοῦτο ἐννέα ἡμέραι εἶχον παρέλθει, καὶ λόγος περὶ ἐξόδου δὲν ἐγίνετο· οὐδ' ἐφαίνοντο εἰς τὴν ἀγορὰν οἱ πλείότεροι τῶν ἐντοπίων. Τὴν

δὲ δεκάτην μόλις ἡδυνήθη ὁ Κεχαγιᾶς μετὰ τὴν πειθὴ καὶ μετὰ τὴν βίαν νὰ τοὺς ὑποχρέωσῃ εἰς ἐκστρατείαν, ἀφ' οὗ ἀπεφασίσθη νὰ στρατεύσων εἰς Μιστρᾶν, καὶ ἐκεῖθεν διερχόμενοι τὰς παραλίους ἐπαρχίας Πραστοῦ, Ἀγιοπέτρου, Ἄργους καὶ Κορίνθου, λεηλατοῦντες καὶ καταστρέφοντες, νὰ ἐφοδιάσωσι τὰ φρούρια, νὰ καταλάβωσι τὸν ἱσθμὸν, νὰ προσκαλέσωσι τὸν Κιοσσὲ Μεχμέτ Πασιᾶν, καὶ τὸν Ὁμερβριώνην, νὰ συνεννοηθῶσι μετὰ τὸν Χουρσίδ Πασιᾶν καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν δύναμιν τοῦ Σουλτάνου διὰ τε ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, καὶ οὕτω νὰ δυνηθῶσι νὰ καταστρέψωσι τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ σώσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὸν τόπον. Καὶ λοιπὸν τὴν 18 μαΐου κινουῦνται ἕως ἑξ̄ χιλιάδες εἰς τὰ Βέρβена, διὰ νὰ κατασκορπίσωσι πρὸ πάντων ἐκεῖνο τὸ στρατόπεδον, νομίζοντες ὅτι δὲν θὰ εὗρωσιν ἀντίστασιν ὥς εἰς τὸ Βαλτέτσι, ἀλλὰ θὰ νικῆσωσι καὶ θ' ἀκολουθήσωσι νικηταὶ τὴν πορείαν των, διὰ νὰ ἐκτελέσωσι τὸ σχέδιόν των. Διηρέθησαν δὲ εἰς τρία, καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον εἰς Δραγοῦνι καὶ διεσκόρπισαν τὸ σῶμα τοῦ Ζαφειροπούλου φονεύσαντες τὸν Διγενῆ καὶ τινὰς στρατιώτας, καὶ ἐστράφησαν πρὸς τὰ Βέρβена· οἱ δὲ ἔρχονται εἰς τὰ Δολιανὰ, καὶ ἄλλοι μὲν ἀποκλείουσι καὶ πολεμοῦσι τοὺς εἰς τὰς οἰκίας ὠχυρωμένους ἕως ἑκατὸν εἴκοσιν Ἕλληνας· ἄλλοι δὲ διαρπάζουσι καὶ καίουσι τὰς ἄλλας οἰκίας τοῦ χωρίου· ἄλλοι προσβάλλουσι τοὺς εἰς τὰ ὑψώματα πολεμοῦντας καὶ τοὺς τρέπουσι πρὸς τὰ ὑψηλότερα· οἱ λοιποὶ προχωροῦσιν εἰς τὰ Βέρβена. Ὁ Νικηταρᾶς ἤδη καταπολεμεῖται καὶ μετὰ δύο πυροβόλα, καὶ ἀντικρούει κρατερῶς τοὺς Τούρκους ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ φονεύει ἑξ̄ αὐτῶν· οἱ δ' ἐν Βερβένοις, ὠχυρωμένοι ὡσαύτως εἰς τὰς οἰκίας, ἀντικρούουσι τοὺς Τούρκους. Ὁ σημαιοφόρος τούτων εἶχε στήσει τὴν σημαίαν του ἀνωθεν τοῦ χωρίου ἐπὶ τινος λόφου, καὶ εἷς τις τῶν Μανιατῶν ὑπάγει μὴ φαινόμενος ὑπὸ τὸν λόφον, καὶ τὸν φονεύει· τὸν διαδέχεται δ' ἄλλος, καὶ ὁ Μανιάτης τουφεκίζει καὶ χτυπᾷ τὴν σημαίαν καὶ τὴν κλονίζει, καὶ πάλιν τουφεκίζει καὶ φονεύει καὶ τὸν ἄλλον. Οἱ δὲ Τούρκοι βλέποντες ὅτι ἐφονεύθησαν καὶ οἱ δύο σημαιοφόροι καὶ ἐκλονίσθη ἡ σημαία των, κυριεύονται ἀπὸ φόβον ἐκ προλήψεως, λογιζόμενοι κακὸν οἰωνὸν τὸ γενόμενον. Ὁ δὲ φόβος των αὐξάνει καθ' ὅσον ἀγνοοῦσι τὴν τύχην τῶν πολε-

μούντων εἰς τὰ Δολιανὰ, καὶ περὶ τὸ ἐσπέρας τρέπονται εἰς φυγὴν. Ἐπιπίπτουσι δὲ οἱ Ἕλληνες κατόπιν αὐτῶν καὶ τοὺς διώκουσι· φεύγουσιν ὥσαύτως καὶ ἀπὸ τὰ Δολιανὰ. Ἐξέρχεται τότε ὁ Νικηταρᾶς, καὶ ὁμοῦ μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὁρμῶσι κατ' αὐτῶν, καὶ τοὺς βάλλουσιν εἰς ἄκραν ἀταξίαν, ὥστε προσπαθοῦντες ποῖος ποῖον νὰ ὑπερβῇ φεύγων, προσωθοῦσιν ἀλλήλους καὶ κατακρημνίζονται. Παραφέρονται δ' οἱ καταδιώκοντες καὶ ἀναμίγνυνται μ' αὐτοὺς μέχρι τινός, καὶ δὲν διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός. Ἐφόνευσαν δὲ καὶ ἐπλήγωσαν ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους, τοὺς ἐπῆραν τὰ πυροβόλα, τὰ ὁποῖα ὁ Κεχαγιᾶς εἶχε πάρει ἀπὸ τοὺς πολιορκοῦντας τὸ φρούριον τῆς Κορίνθου, καὶ τὰς ἀποσκευάς, καὶ τοὺς κατεδίωξαν ἀρχετὸν διάστημα τρέχοντας εἰς Τριπολιτσάν. Μετὰ ταῦτα ὁ Νικηταρᾶς ἀπέρχεται εἰς Ναύπλιον, καὶ συγκροτεῖ τὴν πολιορκίαν ὁμοῦ μὲ τοὺς Ἕλληνας τῶν περίξ ἐπαρχιῶν, καὶ οἱ Τοῦρκοι δὲν θὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὸ ἐξῆς γωρὶς βλάβης των.

Ἄλλ' οἱ Λαλιῶται μὴ ὄντες εἰσέτι πολιωρκημένοι, ἐξήρχοντο συνεχῶς εἰς ἐπιδρομὰς εἰς τὴν Ἥλιδα καὶ ἐλεηλάτουν τὸν τόπον. Ἀπῆλθον δὲ εἰς τὸν Πύργον, καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν αὐτόθι κανεῖς, παρέδωκαν τὴν πόλιν εἰς τὰς φλόγας. Ἐστράτευσαν ἐπομένως τὴν 10 μαΐου εἰς Λαντσόϊ κατὰ τῶν Καμπασέων, εἰς βοήθειαν τῶν ὁποίων ἔδραμεν ὁ Χ. Βιλλαέτης μ' ἑπτὰ Πυργίους· τοὺς περικύκλωσαν δὲ οἱ Λαλιῶται ὄντας εἰς θέσιν πεδινὴν εἰς τὴν Σμίλαν, καὶ ἀνώτεροι τὸν ἀριθμὸν, καὶ οἱ πλειότεροι ἔφιπποι, τοὺς ἐφόνευσαν. Ὁ δὲ Παπασταθόπουλος μὲ ἄλλους Πυργίους ἠδύναντο νὰ ὑπάγωσιν εἰς βοήθειάν των, καὶ δὲν ἐκινήθησαν. Οὕτως ἀπώλετο ὁ Βιλλαέτης, ὅστις ἦτον ἄξιος καλυτέρας τύχης διὰ τὰ πολεμικά του προτερήματα. Οἱ Λαλιῶται δὲν ἐτόλμων νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Π. Πατρῶν, διότι οἱ κάτοικοι κατεῖχον θέσεις ὀχυρὰς καὶ τοὺς ἀπέκρουον. Οἱ Πατρεῖς εἶχον συστήσει πάλιν τὴν πολιορκίαν τῆς μητροπόλεώς των, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῇς τὸν Δ. Κουμανιώτην, Παναγιώτην Καραντσιᾶν, Νενέκον Ζουμπατιώτην καὶ ἄλλους ὀπλαρχηγούς, καὶ ἀντέκρουον τοὺς Τούρκους, καὶ τοὺς ἐβλαπτον ὁσάκις ἐξώρμων ἐναντίον των. Μετὰ τῶν Πατρῶν ἤδη συναγωνίζονται μετὰ τοῦ Καραντσιᾶ

καὶ ἑκατὸν πενήντα Ἑπτανήσιοι φθάσαντες ἀπὸ Ζάκυνθον.

Τὴν 19 μαΐου ἔρχεται ὁ Μούρζινος με διακοσίους πενήντα Μανιάτας εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ πολιορκήσωσι τοὺς Τούρκους τῆς Τριπολιτσᾶς ἐκ τοῦ πλησίον· ὅθεν τὴν 21 ὁ μὲν Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Μούρζινος με τριακοσίους κατέλαβον τὴν Ζαράκοβαν· ὁ δὲ Πλαπούτας με χιλίους πεντακοσίους κατέλαβε τὰ Τρίκορφα ἀντικρυ τῆς Σιλήμνης μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Τριπολιτσᾶς, ὅπου κατεσκεύαζαν καὶ προμαχώνας. Τὴν 23 ὁ Καλιακούδας Ἀλωνιστιώτης μ' ὀλίγους Ἑλλήνας ἀπῆλθεν εἰς Κάρτσοβαν πλησίον τῆς Τριπολιτσᾶς, διὰ νὰ ἐπάρῃ τοὺς ἐκεῖ βόσκοντας ἵππους τοῦ ταχυδρομείου τῶν Τούρκων· ὅθεν ἐξῆλθον καὶ τινες Τούρκοι, ἤρχισαν νὰ μάχωνται, καὶ ἐπλήγωσαν τὸν Καλιακούδαν. Ἐκ τούτου ἐκινήθησαν οἱ Ἑλληνες ἀπὸ Τρίκορφα καὶ Ζαράκοβαν, καὶ τότε ἐξῆλθον καὶ ἄλλοι Τούρκοι, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς τοὺς Ἑλλήνας εἰς τὸν Ἀγιοβλάστην· περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔφθασαν αὐτόθι καὶ ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι Ἑλληνες· καὶ τότε οἱ Τούρκοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν· ἡ μάχη διήρκεσε τρεῖς ὥρας, καὶ ἐφονεύθησαν σαράντα Τούρκοι καὶ τέσσαρες Ἑλληνες. Τὴν 26 ἐξῆλθον πανττρατιᾷ ἕως δεκατέσσαρες χιλιάδες· οἱ δ' Ἑλληνες εἰδοποιήσαντες καὶ τοὺς ἐν Βαλτέτσι, τοὺς περιέμενον νὰ πολεμήσωσι· πλὴν ἐκεῖνοι ἐξῆλθον, φαίνεται, ἐλπίζοντες, ὅφ' οὗ τοὺς ἴδωσιν οἱ Ἑλληνες, νὰ φοβηθῶσι καὶ νὰ φύγωσιν· οὗτοι δὲ τοὺς περιμένουσιν ἑτοιμοὶ εἰς ἀντίκρουσιν, καὶ οἱ Τούρκοι στρέφουσι τὰ νῶτα καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν· ἄρα δὲν ἐτόλμων πλέον νὰ πολεμήσωσιν. Ἐπομένως ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Πλαπούτας ἐπλησίασαν εἰς τὰ Τρίκορφα, στρατοπεδεύσαντες ἐν τέταρτον τῆς ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως. Συνῆλθον αὐτόθι καὶ οἱ ἐν Βαλτέτσι, καὶ κατέλαβον τὰς ἀναγκαίας θέσεις. Συγχρόνως κατέβησαν καὶ οἱ ἐν Βερβένοις, καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς Ῥίζας, εἰς Θάναν, εἰς Ἀγιοσώστην, εἰς Βερτσοβάν, εἰς Στενὸν καὶ εἰς Κηπιανὰ κύκλω τῆς Τριπολιτσᾶς, ἡμίτειαν ὥραν καὶ μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς ὥρας μακρὰν ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἤδη πολιορκοῦσι τοὺς Τούρκους ἕως ἐπὶ χιλιάδες Ἑλληνες, εἴτ' οὖν ὁ Κολοκοτρώνης με τὸν Μούρζινον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν Μανιάτας καὶ με τοὺς

υιούς του Πᾶνον καὶ Γενναῖον (1), οἱ Μαυρομιχάλοι καὶ ὁ Τσαλαφατῖνος μὲ τοὺς οἰκείους των διακοσίους πενήντα περίπου Μανιάτας καὶ μὲ τοὺς Καλαματιανούς, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς μὲ τοὺς Λεονταρίτας, ὁ Γεροσιώρης μὲ τινὰς Φαναρίτας, ὁ Μητροπέτροβας, ὁ Κεφάλας, ὁ Μπούρας, ὁ Παπατσιώνης μὲ τοὺς Μεσσηνίους, ὁ Ἀλέξιος Νικολάου καὶ ὁ Γ. Μπιλίδας μὲ τοὺς Τριπολιτσιώτας, ὁ Βρεσθένης καὶ ὁ Γιατράκος μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους, ὁ Πλαπούτας καὶ ὁ Ἀνδρέας Παπαδιαμαντόπουλος μὲ τοὺς Καρυτινοὺς, ὁ Σκαλτσᾶς μὲ τοὺς Καλαβρυτινοὺς, ὁ Παναγιώτης Ζαφειρόπουλος μὲ τοὺς Ἀγιοπετρίτας καὶ τινὰς Πρασιτιώτας, καὶ ὁ Δαγρὲς μὲ τινὰς Ἀργεῖους καὶ Τριπολιτσιώτας, καὶ οἱ Ἕλληνες συγκροτοῦσι καθ' ἡμέραν σχεδὸν μάχας πρὸς τοὺς Τούρκους ἐξερχομένους, καὶ καθ' ἡμέραν ἐπιστρέφουσι κατητχυμένοι εἰς τὰς οἰκίας των οὗτοι. Εἰς δὲ τὰ στρατόπεδα μεταξὺ τῶν πολεμικῶν ὑπῆρχον καὶ τινες μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος πολεμικοὶ, καὶ τινες ἐκ τῶν πολιτικῶν, οἱ ὅποιοι συνηγωνίζοντο, ἕκαστος ὅπως ἠδύνατο, τὸν ἀγῶνα τῆς πατρίδος· ὑπῆρχον δὲ καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ εἰς τὰ στρατόπεδα καὶ εἰς τὸν στόλον, καὶ ἐφαλλον παράκλησιν καθ' ἡμέραν εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας καὶ ἀπολυτρώσεως.

Ἐν τούτοις οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας, ἀφ' οὗ προδιέθεντο τοὺς πλειότερους ἐκ τῶν κατοίκων, ἀπεφάσισαν κατὰ μεσοῦντα τὸν μᾶζον ν' ἀφαιρέσωσι τὸν Ἀντώνιον Οἰκονόμου τὴν ἐξουσίαν, καὶ αἶφνης τὸν περικυκλόνουσιν εἰς τὸ Διοικητικὸν κατάστημα, καὶ τὸν προσβάλλουσιν ἐπὶ τούτῳ διωρισμένοι Ὑδραῖοι. Ἐκεῖνος δὲ τοὺς ἀντικρούει μὲ τοὺς σωματοφύλακάς του, φονεύει καὶ πληγώνει τινὰς καὶ τοὺς διασκορπίζει· ἀλλὰ τότε ἤρχισαν νὰ τὸν κτυπῶσιν οἱ πρόκριτοι ἀπὸ τὰς οἰκίας καὶ ἀπὸ τὰ πλοιά των, καὶ τότε τὸν καταλιμπάνουσιν οἱ περὶ αὐτὸν καὶ ἀποσύρονται· ἐκεῖνος δ' ἐξέρ-

(1) Ὁ Γενναῖος ἀπῆλθε μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς περιδιάβασιν, συναδευμένος μὲ τρεῖς Ἕλληνας περὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. Αἶφνης βλέπουσι δέκα Τούρκους, καὶ ὁρμήσαντες ἐναντίον των, συνέλαβον ἐνοπλον τὸν αἰθίοπα τοῦ λεγομένου Τσεκούρα, ὅστις ἐξιστάζε καὶ ἐφόνευε μάλιστα τοὺς χριστιανοὺς, ὅσοι δὲν ἠμπούρεσαν νὰ φύγωσιν. Ὁ Γενναῖος ἐπαρουσίασε πρὸς τὸν πατέρα του τὸν αἰθίοπα ἐκεῖνον, καὶ ἐπειδὴ ἦτο μικρὸς τὴν ἡλικίαν, ἐπληρέθη παρὰ τινος ὅτι ἦτο γενναῖος. Ἐκτοτε δὲν τὸν ἔλεγον πλέον Ἰωάννην, ἀλλὰ Γενναῖον· πλὴν θὰ πολεμήσει καὶ γενναίως τοὺς Τούρκους πάντοτε.

χεται μέ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, καταφεύγει εἰς τὸ Καμίνι, δὲν εὐρίσκει ἄσυλον, ἐμβαίνει εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Τομπάζη, ὅπου περικυκλοῦται ἀπὸ ἄλλα πλοῖα, καὶ φεύγει, καὶ ἀναβαίνει τὸ ὄρος τῆς νήσου, καὶ πάλιν κατέρχεται, καὶ ἐπιβαίνει εἰς πλοιάριον διὰ νὰ φύγῃ εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ καταδιώκεται ἀπὸ δύο πλοῖα, καὶ συλλαμβάνεται, καὶ ἀπάγεται εἰς Ὑδραν, καὶ κλείεται εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξορίζεται εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνθα τὸν συνοδεύει ὁ Σωτ. Θεοχαρόπουλος καὶ τὸν φέρει εἰς τὴν μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν, διὰ νὰ μένῃ ἐκεῖ ὡς εἰς φυλακὴν. Τοιοῦτοτρόπως ἠλευθερώθησαν οἱ πρόκριτοι ἀπὸ τὸν σφετεριστὴν τῆς ἐξουσίας διοικητὴν, τὸν ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατόν ποτε νὰ ὑποφέρωσιν ἐκούσιοι, καὶ ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τῆς νήσου· πλὴν, ἂν δὲν τὸν φονεύσωσι, δὲν θὰ ἡσυχάσωσι.

Ὁ Θεοχαρόπουλος ἦτον ἀπεσφαλμένος εἰς Ὑδραν ὑπὸ τῶν κατὰ τὴν Ἀχαίαν προκρίτων νὰ παραστήσῃ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ σταλῶσι πλοῖα εἰς τὰ κατὰ τὴν παραλίαν Πελοπόννησον φρουρία καὶ εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, διὰ νὰ συνεργήσωσιν εἰς τὴν ταχυτέραν πτῶσιν τῶν φρουρίων, νὰ ἐμποδίσωσι τὴν εἰς τὴν Χερσόνησον διάβασιν ἄλλων ἐχθρικῶν στρατευμάτων, καὶ νὰ ἐνθαρρύνωσι τοὺς Δυτικοελλαδίτας, νὰ λάβωσι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ὅπλα κατὰ τῶν Τούρκων. Ἡ ἀνάγκη τῶν πλοίων ἐνομιζέτο μάλιστα κατεπεύγουσα διὰ τὴν πτῶσιν τῶν φρουρίων τῶν Π. Πατρῶν καὶ τοῦ Ῥίου, τὰ ὁποῖα ὁ Ἀγγλος Γγρίν μεταβάς εἰς τὴν Ζάκυνθον, ἐφωδίαζεν ἀφ' ὅλα τ' ἀναγκαῖα, ὥστε ἡ ἀπὸ τὴν ξηρὰν πολιορκία τῶν Τούρκων ἀνευ τῶν ζητουμένων πλοίων δὲν ἤθελεν ἐπενέγκει τὴν κυρίευσιν τῶν φρουρίων ἐκείνων, ἂν καὶ πολλαχῶς διὰ τὸ ἔθνος σωτήριον· οἱ πολιορκηταὶ δὲν ἠδύναντο ἄλλως νὰ τὰ κυριεύσωσιν εἰμή· διὰ τῆς πείνης, καὶ οἱ Ἀγγλοι (1) δὲν θ' ἀφήσωσι τοὺς Τούρκους νὰ πει-

(1) Στολίσκος συγχείμενος ἐκ τεσσάρων πλοίων Γαλαξιδιωτικῶν, δύο Κεφαλληναίων καὶ δύο φελοικῶν, περιέπλεεν ἐκεῖνα τὰ παράλια, καὶ συνέλαβε δύο ἰόνεια πλέοντα εἰς Πρέβεζαν, καὶ ἤχμαλώτισε Τουρκαλβανούς τινες μεταφερομένους ἐκεῖ. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐπτανήσου διὰ νὰ τὸν διαλύσῃ ἔστειλε κατὰ τοῦ στολίσκου ἐκείνου δύο πλοιάρια, τὰ ὁποῖα ἰδόντα τὴν μίαν φελοῦκαν κατὰ τὴν Γλαρέντισαν, ἐπέπασον κατ' αὐτῆς νυκτὸς, τὴν ἱκυρίευσαν, ἐφόνευσαν τρεῖς Γαλαξιδιώτας, καὶ συνέλαβον δύο, τοὺς ὁποίους ἐφυλάκισαν ὡς πειρατὰς τάχα εἰς Ζάκυνθον.

«άσωσιν· οἱ δὲ πρόκριτοι ἐγνώρισαν τὴν ἀνάγκην αὐτὴν καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ στείλωσι τὰ ζητούμενα πλοῖα.

Μετὰ τὴν ἐν Βαλτέτσι νίκην ἦλθε καὶ ὁ Π. Μαυρομιχάλης μὲ ἑκατὸν Μανιάτας εἰς τὸ Λεοντάρι, ὅπου ἀπῆλθον καὶ τινες τῶν προκρίτων τῆς Πελοποννήσου, καὶ παραλαβόντες αὐτὸν, μετέβησαν εἰς τὴν μονὴν τῶν Καλτεζιῶν, καὶ αὐτόθι συνῆλθον καὶ ἄλλοι, ὅσοι οἱ τυχόντες, καὶ σκεψάμενοι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων, ζητήσαντες καὶ λαβόντες τὴν γνώμην τῶν προκρίτων Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, ἐσύστησαν Γερουσίαν, καὶ ἐψήφισαν πρόεδρον αὐτῆς τὸν Μαυρομιχάλην, κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔγγραφον·

« Ἀριθμὸς πρῶτος, πατρίς.

» Ἡ γενικὴ εὐταξία τῶν ὑποθέσεων τῆς πατρίδος μας Πελοποννήσου καὶ ἡ αἰσία ἑκδασίς τοῦ προκειμένου ἱεροῦ ἀγῶνος περὶ » τῆς σεβαστῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους μας, ἐπειδὴ καὶ ἀναγκαίως » ἀπῆλθον τὴν γενικὴν συνέλευσιν καὶ σκέψιν, συνηθροίσθημεν ἐπὶ » τούτῳ οἱ ὑπογεγραμμένοι ἀπὸ μέρους τῶν ἐπαρχιῶν μας, ἔχοντες » καὶ τὴν γνώμην καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν ἀπόντων μελῶν, κατὰ τὴν » σεβαστὴν μονὴν τῶν Καλτεζιῶν, κατ' εὐλογον κοινὴν ἡμῶν γνώ- » μην καὶ ἀπόφασιν καὶ ὅλων τῶν ἀπόντων, ἐκλέξαντες τοὺς φι- » λογενεστάτους κυρίους, τὸν τε ἅγιον Βρεσθένης Θεοδώρητον, » Σωτήριον Χαραλάμπους, Ἀθανάσιον Κανακάρην, Ἀναγ. Παπα- » γιαννόπουλον, Θεοχάρην Ῥέντην καὶ Ν. Πονηρόπουλον, καθ' ὅ- » πακοὴν καὶ συγκατάνευσιν καὶ αὐτῶν εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν ταύτην » πρότασιν. Τοὺς διορίζομεν δὲ νὰ παρευρίσκωνται μετὰ τοῦ ἐνδο- » ξοτάτου κοινοῦ ἀρχιστρατήγου μας Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, » καὶ πάντες οἱ ἄνωθεν ἐπέχοντες τὴν Γερουσίαν ὅλου τοῦ δήμου » τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου, προηγουμένου τῆς ἐνδοξότη- » τός του, νὰ συσκέπτωνται προβλέπωσι καὶ διοικῶσι καὶ κατὰ » τὸ μερικὸν καὶ κατὰ τὸ γενικὸν ἀπάσας τὰς ὑποθέσεις, διαφορὰς » καὶ πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀρμονίαν, ἐξοικονόμησίν τε καὶ εὐκολίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνός μας καθ' ὅποιονδῆ- » ποτε τρόπον ἢ θεία πρόνοια τοὺς φωτίζει καὶ γνωρίσωσιν ὠφέ- » λιμον, ἔχοντες κατὰ τοῦτο πᾶσαν πληρεξουσιότητα χωρὶς νὰ » ἐμπορῇ τινας ν' ἀντιτείνῃ ἢ νὰ παρακούσῃ εἰς τὰ νεύματα καὶ » διαταγὰς τῶν καὶ τοῦτο τὸ ὑπουργημά των καὶ ἡ ἡμετέρα ἐκλο-

» γῇ θέλει διατρέξει, καὶ θέλει ἔχει τὸ κῦρος μέχρι τῆς ἀλώσεως
 » τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ δευτέρας κοινῆς σκέψεως. Καὶ περὶ
 » μὲν τῆς ἀπὸ τὸ μέρος των εἰλικρινοῦς, ἀπαθοῦς, καὶ μετὰ τῆς
 » δυναιτῆς ἐπιμελείας καὶ σκέψεως εἰς τὸ ἄνωθεν ὑποῦργημά των
 » ἐξακολουθίας, καθὼς καὶ τῆς ἀπὸ τὸ μέρος ἡμῶν τε καὶ ὅλων
 » τῶν ἀπόντων ὑπακοῆς καὶ ἄνευ τινος ἀντιστάσεως, προφασιολο-
 » γίας καὶ ἀναβολῆς τῆς ἐξακολουθίας καὶ ἐνεργείας τῶν νευμά-
 » των καὶ διαταγῶν των, ἐλάβομεν ἀμφοτέρα τὰ μέρη τὸν πρέ-
 » ποντα ἔρχον ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, ἐν βάρει συνειδότος
 » καὶ τῆς τιμῆς μας, καὶ οὕτως ἐπέδωθη αὐτοῖς τὸ παρὸν ἐνυπό-
 » γραφον ἀποδεικτικὸν καὶ κυρωτικὸν γράμμα μας. 1821 μαΐου 26.

» Ἐλους Ἀνθιμος, Π. Κρεβάτῃς, Δ. Καραμάνος, Π. Ζαρει-
 » φόπουλος, Ἀθ. Γρηγοριάδης, Ἀθ. Κ. Κυριακός, Πέτρος Σαλο-
 » μῶνος, Μανόλης Μελετόπουλος, Μιχάλης Κομητᾶς, Βασίλειος
 » Σακελλαρίου, Ἀναγν. Παπαγεωργίου, Ν. Πετιμεζᾶς καὶ ἀδελφοί
 » μου, Κωνστ. Χρυσανθακόπουλος καὶ ἀδελφοί, Δημ. Μέλιος μετὰ
 » τῶν λοιπῶν καπιτανέων Ἀρκαδίας, δ Πρωτοσύγκελλος Ἀμβρό-
 » σιος τοῦ ἀγίου Χριστιανουπόλεως, Κανέλλος Δελιγιάννης, Ν.
 » Ταμπακόπουλος, Δ. Παπατσιώνης, Κωνστ. Ζαφειρόπουλος, Ν.
 » Σπηλιωτόπουλος, Παναγ. Μέρικας, Θεοδ. Πουλόπουλος, Παναγ.
 » Γολόπουλος, Σακελλάριος Παπαφώτου, Γ. Ἀγαλόπουλος, Ἀναγ.
 » Τζιορτζάκης, Ν. Παλλαδᾶς, Ἀθανάσιος Κυριακός, Ῥήγας Πα-
 » λαμίδης, Παπαπαναγιώτης Παπαλεξίου.»

Ἡ Γερουσία αὕτη μετέβη εἰς Στεμνίτζαν, κωμόπολιν τῆς Κα-
 ρυταίνης, ὡς εἰς τόπον παρέχοντα ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν, διὰ τὴν
 ἐνεργῇ τὰ χρέη της· ἐπομένως ἦλθεν εἰς τὰ Τρίκορφα, ὅπου καὶ
 διέμενε. Διέταξε δὲ καὶ συνεστήθησαν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας το-
 πικὰ συστήματα, εἰς ἄλλας μὲν Ἐφορεῖται, εἰς ἄλλας δὲ Δημογε-
 ροντεῖται, εἰς δὲ τὴν Καλαμάταν διωρίσθησαν δώδεκα καὶ ὀνομά-
 σθησαν σύγκλητος. Προσέλαβον δὲ καὶ γραμματεῖα, τὸν ὅποιον ὠνό-
 μασαν Ἀρχικαγγελάριον. Τὰ δὲ χρέη των συνίσταντο εἰς τὸ τὴν
 φροντίζωσι διὰ τὴν εὐταξίαν καὶ ἡσυχίαν τοῦ τόπου, διὰ τὴν ἀπο-
 στολὴν εἰς τὰ στρατόπεδα τῶν δυναμένων τὴν φέρωσι τὰ ὅπλα πο-
 λιτῶν, καὶ τὴν προμήθειαν τῶν τροφῶν καὶ πολεμεφοδίων καὶ
 λοιπῶν ἀναγκαίων· ἡ δὲ Γερουσία δὲν ἦτον ἀσυντελής εἰς τὸ ἔθνος,

διότι τοῦλάχιστον δι' αὐτῆς ἐφάνη εἰς τὸν ἔξω κόσμον ὅτι δὲν ἐπανεστήσαν οἱ Ἑλληνες εἰμὴ διὰ τὰ τεθῶσιν ὑπὸ νόμου.

Ἡ σύστασις τῆς Γερουσίας εἶναι ἄλλως ἀπόδειξις ὅτι τὰ τοῦ πολέμου εὐδοῦνται εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου καὶ συνίσταται διοικήσεις. Ἀλλ' ἐν ὧσιν οἱ Δυτικοελλαδίται δὲν ἐπανίσταντο, καὶ ἐν ὧσιν οἱ Νησιῶται δὲν ἔστελλον πλοῖα εἰς τὸν κορινθιακὸν κόλπον, δὲν ἤθελον παύσει τοῦ νὰ εἰσβάλλωσι στρατεύματα τουρκικὰ εὐκόλως ἀπὸ τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα· διὰ τοῦτο ἔφθασαν εἰς Π. Πάτρας, διὰ τοῦ Μισολογγίου διαβάντες, ἕτεροι χίλιοι πεντακόσιοι Τουρκαλβανοὶ, καὶ ἠῤῥησαν τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν εἰς ἐκεῖνο τὸ φρούριον. Διὰ τοῦτο ὁ Ζαΐμης ἀπεπάρσθη ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τοῦ Λεβιδίου, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸν Ὀμπλόν, προσέθηκε δύναμιν εἰς τοὺς πολιορκοῦντας, ἂν καὶ μακρόθεν, τὸ εἰρημένον φρούριον. Ἀλλ' ἐστάλησαν καὶ δώδεκα πλοῖα εἰς τὸν κορινθιακὸν κόλπον, τὰ μὲν ἐξ ἑκτῆς Ὑδραν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Δημητρίου Βῶκου ἢ Μιαούλη, τὰ δὲ ἐξ ἀπὸ Σπέτσας ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Νικολάου Γγίκα ἡ Μπότση. Εἶχον δ' εἰσπλεύσει ἐν δέοντι τὰ πλοῖα τῆς Λασκαρίνης Μπουμπουλίνης καὶ τοῦ Μανώλη Δ. Α. Ὁρλώφ εἰς τὸν ἀργολικὸν κόλπον, καὶ εἶχον ἀποκλείσει, ὡς ἐρρήθη, τὸ Ναύπλιον· καὶ ἐπομένως εἶχον ἐκπλεύσει καὶ ἄλλα πέντε, ἀνήκοντα εἰς τὸν Γ. Πάνον, Ἀναστ. Κολανδρουτσον, Ἡλίαν Θερμισιώτην καὶ Μπότση· καὶ ταῦτα εἶχον ἀποκλεισμένα τὰ φρούρια Μονεμβασίας καὶ Νιοκάστρου. Ἀμα φανέντων τῶν εἰρημένων πλοίων εἰς τὸν κόλπον τῶν Π. Πατρῶν, τὰ τουρκικὰ προσέφυγον ὑπὸ τὰ πυροβόλα τῆς Ναυπάκτου· τὰ δὲ Ὑδραιοσπεττιώτικα, ἐνωθέντα καὶ μὲ τρία Γαλαξιδιώτικα, διέπλευσαν τὴν 21 μαΐου τὸ στόμιον τοῦ κόλπου, ὑφ' ἐκατέρων τῶν φρουρίων πυροβολούμενα, καὶ δὲν παθαίνουντι καμμὴν βλάβην. Ἀποκλείσαντα δὲ τὰ τουρκικὰ περιπλεύουσι τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ ἀναπτεροῦσι τὰς ἐλπίδας τῶν Ἑλλήνων καὶ αὐξάνουσι τὴν εὐθαρσίαν των. Τότε δὲ ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, ὧς οὐ μάλιστα ἐπληροφορήθησαν, ὅτι ὁ Χουρσὶδ ἤθελε νὰ καταστρέψῃ πρὸ πάντων τοὺς ἐπικρατοῦντας ἐκείνων τῶν μερῶν· ὅτε καὶ ὁ Νούρκας Σέβρανης τὸν ἔγραψε (1) καὶ τὸν ἐζήτησε νὰ τὸν στείλῃ δέκα χιλιά-

(1) Διὰ τῆς Γιαννίχης Κουτσιαυτοπούλου, ὅστις ἔδειξε τότε τὸ γράμμα τὸν Ἀλέξ. Βλαχόπουλον, καὶ ἔπειτα τὸν Ἄνδρ. Ἰσκον.

δας στρατιώτας ἐπὶ τούτῳ. Οἱ εὐρισκόμενοι εἰς Μισολόγγι ὀλίγοι Τούρκοι ἀνέγων εἰς τὰ βλέμματα τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐπικειμένην καταστροφὴν των, καὶ διὰ ν' ἀσφαλισθῶσιν εἶχον καταφύγει εἰς Βραχῶρι, ὅπου ἦτον ἡ καθέδρα τῆς ἐξουσίας, καὶ ὅπου κατῴκουν οἱ πλείότεροι Τούρκοι, ἐξ ὧν οἱ μάχιμοι δὲν ὑπερέβαινον τὰς δύο χιλιάδας. Τὴν 28 μαΐου ἐκστρατεύουσιν ὁ Ἀλέξιος Βλαχόπουλος καὶ ὁ Δημ. Μακρῆς μὲ χιλίους διακοσίους εἰς Βραχῶρι· Ἄμα πλησιάσαντες ἐκατέρωθεν, ἐτουφέκισαν ταυτοχρόνως, ἐπροξένησαν τρόμον εἰς τοὺς Τούρκους καὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν πόλιν ἀλαλάζοντες. Ἐνωθέντες δὲ μὲ τοὺς ἐγκατοίκους χριστιανούς, ἔβαλον πῦρ εἰς τινὰς οἰκίας τουρκικὰς, ὠχυρώθησαν εἰς τὰς οἰκίας τῶν χριστιανῶν καὶ ἤρχισαν νὰ μάχωνται. Τὴν αὐριον οἱ Τούρκοι συνήχθησαν εἰς τὴν εὐρύχωρον καὶ ὄχυρὰν οἰκίαν τοῦ Τοπάρχου Νούρκα Σέβραν, καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀπέκλεισαν πανταχόθεν. Τὸ ἐσπέρας ἔφθασε καὶ ὁ Σαδῆμας μὲ τετρακοσίους. Διεδόθη δὲ παρευθὺς ἡ εἶδησις τοῦ γενομένου κινήματος εἰς τὰ περίξ, καὶ οἱ Ἕλληνες ἔλαβον πανταχοῦ τὰ ὅπλα, καὶ συρρέουσι πανταχόθεν εἰς τὸ Βραχῶρι, καὶ πρὸ πάντων οἱ Ξηρομερίται· ἔφθασε καὶ ὁ Θ. Γρίβας καὶ ὁ Γ. Βαρνακιώτης, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἕως πέντε χιλιάδες Ἕλληνες πολιορκοῦσι τοὺς Τούρκους, τοὺς στενοχωροῦσι καὶ τοὺς βιάζουσι νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν διάκρισίν των. Ὅθεν τοὺς διεμοίρασαν εἰς τὰς ἐπαρχίας λαβόντες ἕκαστος τῶν ἀρχηγῶν μέρος αὐτῶν, καὶ μόνος ὁ Σέβραν ἠμπόρεσε νὰ φύγῃ μ' ὀλίγους τῶν οἰκείων του, παραβλέψαντος τοῦ Βλαχοπούλου, ὡς εὐεργετημένου ἀπὸ αὐτόν· ἀλλὰ τὸν περιέμενον οἱ Γιολδαταῖοι, τὸν ἔκλεισαν εἰς τὰ στενὰ, τὸν ἀφώπλισαν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ τοὺς ἤχμαλώτισαν. Ἀντήλλαξαν ἐπομένως τὸν Σέβραν μὲ συγγενῇ των αἰχμαλώτων, καὶ ἐφόνευσαν τοὺς ἄλλους, ὡς ἐφόνευσαν καὶ τοὺς ὅσους ἀπήγαγον αἰχμαλώτους οἱ ἀνωτέρω ὄπλαρχηγοί, καὶ μόνος ὁ Βαρνακιώτης διετήρησεν ὅσους ἔλαβεν εἰς τὸ μέρος του.

Μετὰ ταῦτα ἐκινήθησαν κατὰ τῶν Τούρκων τοῦ Ζαπαντίου, ὅπου ὑπῆρχον ἕως τριακόσιοι ἐπίλεκτοι πολεμισταί, καὶ τοὺς ἐπολιόρκησαν. Ἀφ' οὗ δ' ἐδοκίμασαν νὰ κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου τὸ Ζαπάνι καὶ ἀπέτυχον, ἐβιάσθησαν νὰ τοὺς στενοχωρήσωσι νὰ

παραδοθῶσι διὰ τῆς πείνης. Οἱ πολιορκοῦντες συνεποσύντο ἕως δύο χιλιάδες. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐξώρμησαν οἱ πολιορκημένοι ἐναντίον των, καὶ τὸ παράτολμον κίνημά των τοὺς ἐπροξένησε τοσοῦτον φόβον, ὥστε ἐδόθησαν εἰς φυγὴν, καὶ ἀφῆκαν μόνον τὸν Βλαχόπουλον εἰς τὸν πύργον του, ὅπου ἦτον ὠχυρωμένος μέ τινας στρατιώτας. Οἱ Τούρκοι ὥρμησαν εἰς τὸν πύργον, καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς κτυπῶσιν ἐνδοθεν, καὶ τύχη ἀγαθὴ φονεύουσι τὸν ἀρχηγόν των Γιουσούφ μπεην Ζουλφικάρ· οἱ δὲ Τούρκοι ἀσχολοῦνται περὶ τὸν νεκρόν του καὶ ἡ ὁρμὴ των ἀναστέλλεται. Ἐν τοσοῦτῳ οἱ φεύγοντες δὲν βλέπουσι τὸν Βλαχόπουλον, ἀναλαβόντες καὶ ἀπὸ τὸν πανικὸν φόβον, τρέχουσιν ὀπίσω εἰς βοήθειάν του, προσβάλλουσι τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἀναγκάζουσι ν' ἀποχωρήσωσιν εἰς τὰ ἴδια· μετὰ δὲ σαράντα ἡμερῶν πολιορκίαν παρεδόθησαν διὰ συνθηκῶν.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες ἐκινήθησαν εἰς τὸ Βραχωρί, ὁ Γεώργιος Τσιόγγας ἐφόνευσε τοὺς Τούρκους εἰς τὴν Βόνιτσαν, καὶ ἔκλεισεν εἰς τὸ φρούριον τοὺς φθάσαντας νὰ καταφύγωσιν ἐκεῖ. Οὕτως ἡ δυτικὴ Ἑλλὰς ἔμεινεν ἐλευθέρᾳ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους Τούρκους, καὶ οἱ Ἕλληνες ἔλαβον εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τὰ ὅπλα. Ὁμοῦ μὲ τοὺς Ἕλληνας ἠγωνίζετο εἰς τὸν ἀμβραχικὸν κόλπον καὶ ὁ Πασάνας ἀπὸ τὴν Κορσικὴν, ὅστις εἶχε χρηματίσει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀληπασιά τῶν Ἰωαννίνων. Ὁ Ν. Στουρνάρης καὶ ὁ προεστὴς Χ. Πέτρος ἔλαβον ὡσαύτως τὰ ὅπλα εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἀσπροποτάμου, καὶ ἐφόνευσαν τοὺς ἐκεῖ εὐρισκομένους ὀλίγους Τούρκους. Οἱ δὲ Τουρκαλβανοὶ, ὅσοι ἐμάχοντο ὑπὲρ τοῦ Ἀληπασιά, πληροφορηθέντες ὅτι πολεμοῦσι τοὺς Τούρκους καὶ οἱ Ἕλληνες, ἐχάρησαν, διότι ἐνόμισαν ὅτι τοὺς εἶχον συμμάχους ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου, ὡς τοὺς ἐβεβαίονον, ὅτε καὶ οἱ Σουλῶται καταλαβόντες τὸ Σοῦλι, συνεμάχοντο μὲ αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀληπασιά τάχα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ἀπόπειρα δολοφονίας. — Ὁ Ἀληπασιάς προγεγραμμένος. — Ὁ Πασιόμπεης Πασιάς τῶν Ἰωαννῶν καὶ ἀρχιστράτηγος. — Οἱ Σουλῶται εἰς τὴν Ἡπειρον. — Ἐπιβουλεύονται. — Ὁ Ἀληπασιάς ἀνθίσταται. — Ὁ Ὠμερβριώτης κατὰ τῶν Βασιλικῶν. — Λειποταχτεῖ. — Οἱ βασιλικοὶ κυριεύουσι τὰ Ἰωάννινα. — Ὁ Ἀληπασιάς εἰς τὸ γρούριον τῆς Αἰμῆς. — Οἱ υἱοὶ τοῦ καὶ ὁ ἔγγονός τοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν. — Ὁ Ἀληπασιάς συμμαχεῖ μὲ τοὺς Σουλιώτας. — Τὸ Σοῦλι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν καὶ τὸ γρούριον Ῥιτιάσης. — Τουρκαλβανοὶ συμπολεμοῦσι μὲ τοὺς Σουλιώτας. — Ὁ Μπαμπᾶ Πασιάς. — Ὁ Πορφύριος Ἀρτης. — Μάχαι τῶν Σουλιωτῶν. — Ὁ Χουρσὶδ Πασιάς ἀρχιστράτηγος. — Θάνατος τοῦ Πασιόμπεη. Ἀμνηστία πρὸς τοὺς Σουλιώτας. — Οἱ Σουλῶται εἰς τὸ γρούριον Κιάφας. — Συμμαχία φαινομένη Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. — Ὁ Ταχὴρ Ἀμπᾶζ εἰς Βραχῶρι. — Χωρισμὸς τῶν Ἀλβανοτούρκων. — Ἐπαράστασις εἰς τὸ ὄρος Ἀθω. — Ὁ Ἐμ. Παπᾶς εἰς τὰ Μαδεμοχώρια. — Εἰς Κασσάνδρειαν. — Μάχαι κατὰ τοῦ Σελίμ Πασιά. — Ὁμοίως κατὰ τοῦ Ἀβδούλ Ἀμποῦδ. — Ὁ Ἰω. Ῥάγγος εἰς Καλαβρύτας. — Λεηλαταί τῶν μερῶν ἐκεῖνων. — Ὁ Κωλέττης εἰς Πελοπόννησον. — Ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰς Μιτυλήνην. — Πυρπόλησις δικρότου εἰς Ἐρεσσόν. — Ὁ στόλος εἰσπλέει εἰς τὸν Ἑλλησποντον. — Ὁ Ἑλληνικὸς πλέει εἰς Κυθωρίας. — Σώζει τοὺς Χριστιανούς. — Ἐξοδος τῶν Τούρκων Ναυπλίου. — Τρέπονται εἰς τὰ ὀπίσω. — Ἐφοδίασμα Ναυπλίου. — Ἐξοδος τῶν Τούρκων Τριπολιτσᾶς. — Μάχη εἰς τὸν Ἀγιοβλάσην. — Ἐξοδος εἰς Θάναρ. — Πίπτει ὁ Μπούρας. — Τὰ πυροβόλα τῶν Τούρκων ἄχρηστα. — Πολιορκία τῶν Λαλιωτῶν. — Ὁ Μεταξᾶς μὲ τοὺς Ἐπτανησίους. — Πίπτει ὁ Γ. Πλαπούτας. — ὁ Δ. Πλαπούτας εἰς Λάλα. — ὁ Γιουσούφ Πασιάς εἰς Λάλα. — Μάχη εἰς Ποῦσι. — Οἱ

Ἑλληνας ἀποχωροῦσιν. — Ἀποχωροῦσιν οἱ Τούρκοι εἰς Π. Πάτρας. — Πυρπόλησις τοῦ Λάλα. — Πολιορκία τῆς Ναυπάκτου. — Ἀπόπειρα ἐφόδου. — Πίπτει ὁ Διαμαντῆς Χορμολίτης. — Τὰ Ἑλλ. πλοῖα ἀναχωροῦσιν ἀπὸ τὸν κορινθ. κόλπον. — Εἰσπλέουσιν ἀγγλικά. — Μάχη εἰς Ῥηγαδόκαμπον τῶν Π. Πατρῶν. — Διάλυσις τῆς ἐκ τοῦ πλησίου πολιορκίας. — Πολιορκία μακρόθεν. — Πολιορκία ἐκ τοῦ πλησίου. — Μάχαι. — Ἐπανάστασις εἰς Κρήτην. — Ὁ Γάλλος Βαλές. — Σφαγαὶ εἰς Κυθωρίαν. — Εἰς Ῥεθύμνην. — Εἰς τὰ χωρία. — Ὁ Ἰω. Χάλης κτυπᾷ τοὺς Τούρκους. — Μάχη εἰς Θέρισον. — Στρατόπεδα τῶν Ἑλλήνων. — Οἱ Τούρκοι στρατεύουσι κατ' αὐτῶν. — Τρέπονται. — Οἱ Ἑλληνες ὀρμῶσιν εἰς διάφορα μέρη. — Ἀψιμαχίαι. — Σφαγαὶ εἰς τὸ Ἡράκλειον. — Σφαγαὶ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας. — Ὁ Ἀφεντάκης. — Οἱ Τούρκοι κινεῦνται πολλοὶ πρὸς ὀλίγους Ἑλλήνας. — Προχωροῦσιν εἰς τὰ Σφακιά. — Λεηλατοῦσι τὸν τόπον. — Ἀποκροῦνται. — Οἱ Τούρκοι κινεῦνται παρ-στρατειᾷ. — Οἱ Ἑλληνες κατασκοπεύονται. — Πάλιν ἐπιτίθενται.

Οἱ Σουλιῶται ἀπὸ τὸ ἔτος 1803, ὅτε ἀφῆκαν τὴν πατρίδα των καὶ ἐφυγον, ὑπηρετοῦν ὑπὸ μισθὸν ἄλλα ἔθνη. Ἀφ' οὗ οἱ Ἀγγλοὶ διέλυσαν καὶ τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα, διότι εἶχον ἐξορίσει εἰς τὴν Ἀγίαν Ἑλένην, ταπεινωθέντες ἐνώπιον τῆς μεγαλοφυΐας, καὶ δολοφονήσαντες τὸν Ναπολέοντα, οἱ Σουλιῶται διέμενον εἰς Κέρκυραν. Τὸ 1820, ὅτε ὁ Σουλτάν Μαχμούδ ἀπεφάσισε νὰ κατοικοφθορήσῃ καὶ τὸν Ἀληπασιᾶν, ὡς καὶ τοὺς ἄλλους τοπάρχας τοῦ τουρκικοῦ κράτους, ἠνείχθη πάλιν στάδιον εἰς τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν των, καὶ ἔκτοτε ἀρχίζουσι τὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἀγῶνα.

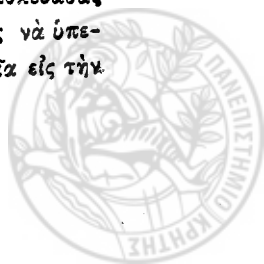
Καταδιωκόμενος ὁ Πασιόμπης ὑπὸ τοῦ Ἀληπασιᾶ, τέλος κατέφυγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου τὸν ἐπεβόλευε βραδιουργῶν, καὶ ὅπου στέλλει οὗτος δύο ἐκ τῶν πιστῶν του νὰ τὸν δολοφονήσωσιν. (Τοιοιυτοτρόπως ἐδολοφονοῦντο καὶ οἱ Σουλιῶται ὑπ' αὐτοῦ εἰς Κέρκυραν). Φθάσαντες οἱ ἀπεσταλμένοι εἰς Κων-

σταντινούπολιν, δὲν εὐρίσκουσιν ἄλλον τρόπον νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἐντολὴν των, εἰμὴ πιστολίζοντες τον εἰς τὸ παράθυρον τῆς οἰκίας, ὅπου συνείθιζε νὰ βλέπῃ πρὸς τὴν ὁδὸν διασκεδάζων. "Οθεν ὑπάγουσιν ἐφιπποὶ ὑπὸ τὸ παράθυρον, πιστολίζουσιν ἑκάτεροι καὶ φεύγουσι. Τὰ βόλivia ἐκτύπησαν εἰς τὸ παράθυρον καὶ ὁ πιστολισθεὶς δὲν ἔπαθε τίποτε (1). Ὁ δὲ Σουλτάνος ὀργισθεὶς, κηρύττει ἀποστάτην τὸν Ἀληπασιᾶν καὶ προγεγραμμένον, διορίζει πασιᾶν τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἀρχιστράτηγον τὸν Πασιόμπην, καὶ διατάττει ἐκστρατεῖαν κατ' αὐτοῦ. Διὰ νὰ ἐγείρῃ δ' ἐναντίον του ὅλους, ὅσους εἶχεν ἡδικημένους ἐξ ἐκείνων, ὅτινες ὑπεράσπιζον πάντοτε τὰ δίκαιά των διὰ τῶν ὅπλων, καὶ μάλιστα τοὺς ἀσπόνδους ἐχθροὺς του Σουλιώτας· ἄλλως τε, διὰ νὰ τοὺς ἀποτρέψῃ τοῦ νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ ὅπλα των ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκείνου προσκαλούμενοι ἀπὸ τὸν ἴδιον καὶ ἀπὸ τὸ συμφέρον των κινούμενοι· φρονῶν ἐν ταύτῃ νὰ τοὺς δελεάσῃ, διὰ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ καὶ αὐτοὺς ἐν δέοντι, ἐξέδωκε διάταγμα διαλαμβάνον ὅτι, ὅσοι ἡδικημένοι ἀπὸ τὸν Ἀληπασιᾶν καὶ ἐξωρισμένοι ἀπὸ τὴν πατρίδα των καὶ ἀφρηρημένοι τὰς ἰδιοκτησίας των, νὰ ἐνωθῶσι μὲ τὰ βασιλικά στρατεύματα καὶ νὰ συνεργήσωσιν εἰς τὴν καταστροφὴν του, διὰ ν' ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὰς ἐστίας των καὶ ν' ἀπολαύσωσι τὰς ἰδιοκτησίας των. Τότε δὴ προσεκλήθησαν καὶ οἱ Σουλιῶται δι' ἐγγράφου τοῦ Πασιόμπην, ὡς ἐχθροὶ τοῦ Ἀληπασιᾶ καὶ δυνάμενοι νὰ τὸν πολεμήσωσι, νὰ στρατεύσωσι κατ' αὐτοῦ, διὰ ν' ἀπολαύσωσιν ὅ,τι διαλαμβάνει τοῦ Σουλτάνου τὸ διάταγμα. Ὁ δὲ Καπιτανάμπης ἔστειλε πρὸς τοὺς Σουλιώτας τὴν πρόσκλησιν τοῦ Πασιόμπην, καὶ ἐπομένως ἐξηλθον ἀπὸ τὴν Ἐπτανήσον καὶ ἐστράτευσαν εἰς τὸ Σοῦλι, ὡς καὶ διετά-

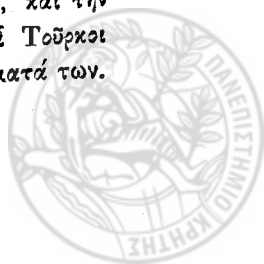
(1) Ἡ πράξις αὕτη ἦτον ὅλος τέχνασμα ἀφ' ἐνὸς τοῦ Πασιόμπην αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν τοῦ Ἀληπασιᾶ, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο τότε εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν αὐτῶν Ἰωαννιτῶν καὶ ἄλλων ἐταίρων. Καὶ οὔτοι, ὡς καὶ ἐκείνοι, ἤθελον νὰ προκαλέσωσι τὴν ὀργὴν τοῦ Σουλτάνου κατὰ τοῦ Ἀληπασιᾶ· ἀλλ' οἱ ἐταῖροι ἤθελον καὶ τὴν ἀνταρσίαν τούτου καὶ τὴν ἐνοπλον ἀντίστασιν κατ' ἐκείνου· διότι ἔπρεπε πρὶν ἢ κινηθῶσιν εἰς ἐπανάστασιν οἱ Ἕλληνες, ν' ἀντιπερισπασθῶσιν αἱ δυνάμεις τῆς Τουρκίας εἰς ἐμφυλίους πολέμους μάλιστα, καὶ νὰ ὀπλισθῶσι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ὀπλαρχηγῶν καὶ ἀξαιρέτως οἱ Σουλιῶται, καὶ νὰ πολεμῶσι μέχρι τίνος συμμαχόμενοι μετὰ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων.

χθησαν ὑπ' ἐκείνου ἐν ὀνόματι τοῦ Σουλτάνου. Εἰς τὸ Σούλι κατόικουν τότε Τούρκοι, οἱ ὅποιοι παρουσιασθέντων τῶν Σουλιωτῶν ἐκηρύχθησαν μὲν κατὰ τοῦ Ἀληπασιᾶ, ἀλλὰ δὲν τοὺς παραχωροῦσι τὴν πατρίδα των χωρὶς διαταγῆς τοῦ ἀρχιστρατήγου. Ὅθεν οἱ Σουλιῶται ἐκινήθησαν εἰς τὰ Ἰωάννινα, καὶ φθάσαντες εἰς τὰ περίξ ἐστρατοπέδευσαν εἰς θέσιν ὀχυράν. Ὁ δ' ἀρχιστράτηγος, φθάσας εἰς τὰ Ἰωάννινα, ἐκηρύχθη Πατριᾶς τῶν Ἰωαννίνων, διεκήρυξε τὸν Ἀληπασιᾶν φερμανλὴν ἥτοι προγεγοσμεμένον, τὸν ὠνόμασε καραλὴν εἰς καταφρόνησιν, καὶ τὸν ἐπολιόρησεν. Αὐτὸς περιποιεῖται μὲν τοὺς Σουλιώτας καὶ τοὺς εὐελπίζει διὰ τὴν πατρίδα των· ἀλλ' ὁ σκοπὸς του τείνει εἰς τὸ νὰ τοὺς καταστρέψῃ, καὶ ἤδη τοὺς ἐπιβουλεύει διότι τὸν γίνονται παρατηρήσεις ὑπὸ ἐμπείρων Ἀλβανῶν, ὅτι καὶ ἀφ' οὗ ἐξολοθρευθῇ ὁ Ἀληπασιᾶς, ὁ Σουλτάνος θὰ εὔρει εἰς τοὺς Σουλιώτας ἄλλους τόσους ἐχθροὺς φοβερωτέρους πολὺ πλέον ἐκείνου· οἱ δὲ Σουλιῶται ἐπληροφορήθησαν τοῦτο ἀπὸ φίλων των Ἀλβανόν. Ὁ Ἀληπασιᾶς, ἀφ' οὗ ἀπεφάτισε ν' ἀντιστῇ εἰς τὸν Σουλτάνον, εἶχε διορίσει τοὺς υἱοὺς του, τὸν μὲν Βεληπασιᾶν εἰς τὴν Πρέβεζαν μὲ ἐννέα χιλιάδας στρατεύματα διὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὰ φρούρια τῆς τε Πρεβέζης καὶ τῆς Ἀρτης, τὸν δὲ Μουχαρπασιᾶν εἰς τὸ Μπεράτι μὲ δέκα χιλιάδας, τὸν δ' ἔγγονόν του Μωάμεθ μὲ πέντε χιλιάδας εἰς τὴν Πάργαν. Προσκαλεῖ δ' ἀρχὰς μαῖου τὰ δημιουργήματά του, Ἕλληνας τε καὶ Τούρκους, εὐηργετημένους τε καὶ ἡδικημένους, νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα εἰς βοήθειάν του εἰς τε τὰ Ἰωάννινα καὶ εἰς τὰς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του ἐπαρχίας τῆς Ρούμελης. Ὁ Ὁμερβριώνης, στρατάρχης διορισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, εἶχε κινηθῇ κατὰ τῶν βασιλικῶν καὶ θριαμβεύσει κατ' ἀρχάς· ἀλλ' ἐπομένως μετακαλεῖται εἰς Ἰωάννινα, διότι ὁ Ἀληπασιᾶς δυσπιστεῖ καὶ τὸν βοεῖται. Ὅθεν προεχώρησαν οἱ βασιλικοὶ, καὶ ἤρχισαν ν' αὐτομολῶσιν εἰς αὐτοὺς τὰ στρατεύματά του. Ὁ Ἀληπασιᾶς ὀχυρόνει καὶ τὸ εἰς τὴν πόλιν νεοκατασκευάστον φρούριον, τὰ Λιθαρίτσια, μὲ πυροβόλα, πυροβολιστὰς καὶ τροφὰς καὶ ὅλα τὰ πολεμεφόδια· ὥρυξε δὲ καὶ τάφρον περίξ τῆς πόλεως, καὶ ἔστησε πυροβόλα εἰς διάφορα μέρη κατασκευάσας προμαχῶνας, καὶ διώρισε στρατιώτας καὶ πυροβολιστὰς νὰ ὑπερασπίζωνται τὴν πόλιν καὶ τὸ φρούριον. Ἐχει καὶ πλοῖα εἰς τὴν

λίμνην Ἀχερουσίαν, τὰ ὁποῖα τὸν χρησιμεύουσι κατὰ πολλοὺς λόγους πολιορκηθέντα· ἔχει καὶ ὀμήρους εἰς τὸ φρούριον ἐκ μέρους ἐκείνων, οὔτινες ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μέλλουσι νὰ πολεμήσωσι, καὶ τοιοιτοτρόπως ἡσφαλισμένοι, ἀνθίσταται εἰς τοὺς βασιλικούς, καὶ ποτε ἐξέρχεται καὶ πολεμεῖ τοὺς πολιορκοῦντας καὶ τοὺς βλάπτει. Ἀλλ' ἐντοσούτῳ ἐπειδὴ ὑπώπτευσεν τὸν Ὠμερβριώνην, καὶ ἔμελλε νὰ τὸν δολοφονήσῃ, ἐννοήσας οὗτος ὅτι ἐπιβουλεύεται ὑπ' ἐκείνου, συνώμωσε μὲ ἄλλους ἡδίκημένους, καὶ ἀφ' οὗ διήρπασαν τὴν πόλιν, ἐξορμήσαντες, ἠνώθησαν μὲ τοὺς βασιλικούς, καὶ τότε εἰσέβαλον οὗτοι εἰς τὴν πόλιν, καὶ πρῶτοι μάλιστα τῶν ἄλλων οἱ Σουλιῶται, καὶ τὴν ἐκυρίευσαν. Ἐκεῖνος δ' ἀπεσύρθη (τὴν 21 αὐγούστου) εἰς τὸ φρούριον τῆς λίμνης, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀπονηστωμένον, καὶ συνεκοινώνει μὲ τὴν πόλιν διὰ γεφύρας Ξυλίνης. Τὸ δὲ μέγα μέρος τῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα εὗρισκοντο εἰς Πρέβεζαν, Πάργαν καὶ Μπεράτι, ἠυτομόλησαν ὡσαύτως εἰς τοὺς βασιλικούς, καὶ διότι ἦσαν οἱ πλειότεροι ἡδίκημένοι ἀπὸ τὸν Φάλλαριν τῆς Ἡπείρου, καὶ διότι ὅλοι σχεδὸν οἱ Τοῦρκοι φοβοῦνται τὴν κατάραν τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἐν ταυτῷ διότι δὲν θέλουσι νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὴν ὀργὴν του καὶ νὰ κινδυνεύωσι. Διὰ τοῦτο ἀπελπισθέντες οἱ υἱοὶ του καὶ ὁ ἐγγονός του, καὶ ἐλπίσαντες ἀφ' ἐτέρου νὰ εὕρωσι χάριν ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου ἂν φανῶσιν εὐπειθεῖς, ὥς καὶ τοὺς ὑπέσχοντο, παρεδόθησαν, ἐττάλησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐξωρίσθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου ἐθανατώθησαν. Ἀλλ' ὁ γέρων Φάλλaris πότε μὲν θαρρεῖ εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Ῥωσσίας, ἐπελπιζόμενος ἀπὸ τὸν Ἰ. Π. ὅστις ἀπὸ τὸ 1819 λαβὼν μετ' αὐτοῦ συνέντευξιν εἰς Πρέβεζαν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐνεργῶν, τὸν ὑπεσχέθη καὶ τὸν ὑπέσχετο, ἄχρις ὅτου τὸν ἐφρονημάτισε καὶ τὸν ἐθάβρυνε ν' ἀποστατήσῃ κατὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ νὰ ἐπιδιέλθῃ εἰς τὴν ἀποστασίαν, τὴν ῥωσικὴν συμμαχίαν, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς λοιποὺς τῶν περὶ αὐτὸν ἐταίρων, οἱ ὁποῖοι τὸν ἀπατῶσι καὶ τὸν μεταχειρίζονται ὄργανον εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα· πότε δὲ ἐλπίζει εἰς τὸν Σουλτάνον, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶχε καταμηνύσει τὴν ἐταιρείαν τῶν φιλικῶν, προδοθεῖσαν εἰς αὐτὸν καὶ ἀπὸ τινος Ζακύνθιον Διδόγον λεγόμενον, διὰ νὰ τὸν ἀποδείξῃ τὴν

πίστιν του καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀφίσεώς του, ἐν ᾧ ἀφ' ἐτέρου προσπαθεῖ νὰ κινήσῃ πανταχόθεν ἐπαναστάσεις κατὰ τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἐν ταύτῳ ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τῶν ἐταίρων, ὑποσχόμενος ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ δίκαια τοῦ ἔθνους καὶ νὰ τὰ προστατεύσῃ· πότε δ' ἀπειλεῖ νὰ βάλῃ πῦρ εἰς διακοσίας χιλιάδας λίτρας πυρίτιδος, τὴν ὁποίαν ἔχει ὑπὸ τὸ φρούριον, καὶ νὰ καταστρέψῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς θησαυροὺς του καὶ τοὺς πολιορκουντας· καὶ ἐφ' ὅσον δὲν τὸν προδίδουσιν οἱ μένοντες εἰσέτι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του στρατιῶται, δὲν παραδίδεται. Οἱ δὲ Σουλιῶται, ἀφ' ἐνὸς μὲν λαμβάνουσι πάντοτε ὑποσχέσεις ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον περὶ τοῦ Σουλίου, ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου μέρους φροντίζουσι νὰ ἐξεύρωσι τρόπον τοῦ ν' ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ τὸν ἀπειλοῦντα αὐτοὺς κίνδυνον. Καὶ ἐν τοσούτῳ ὁ Ἀληπασιάς, πληροφορηθεὶς τὰ κατ' αὐτοὺς, τοὺς στέλλει πιστὸν ἄνθρωπον καὶ ζητεῖ τὴν συμμαχίαν των· ἀλλ' ἐκεῖνοι γνωρίζοντες τὸ δόλιον τοῦ χαρακτῆρός του, δὲν δίδουσι πίστιν· Ἐν τούτοις λαμβάνουσιν ἐπιστολὴν ἀπὸ Κέρκυραν, συμβουλευούσαν νὰ λάβωσι τὸ φρούριον, νὰ τὸν δώσωσιν ὁμήρους, καὶ νὰ συμμαχήσωσι· τὴν δ' ἐπιστολὴν ταύτην, ὑποτίθενται ὡς ὑπαγόμενον τοῦ Καποδίστρια, καὶ ἐπομένως συμφωνοῦσι διὰ τοῦ Ἀλεξίου Νούτσου νὰ τοὺς δώσῃ τὸ Σοῦλι, καὶ πεντακοσίας χιλιάδας γροσίων, καὶ μισθὸν ἀνὰ ἑκατὸν γρόσια τὸν μῆνα εἰς ἕκαστον Σουλιώτην καὶ εἰς ὅσους ἄλλους τῶν Ἑλλήνων ἤθελον συνεχεστρατεύει, καὶ ὁμηρον τὸν υἱὸν του Σελίμπεην. Τὸν ἔδωκαν δὲ καὶ ἐκ μέρους των ὁμήρους τὸν Κῶστα Μπότσαρην μὲ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μάρκου, τὸν Κῶστα Ντσιαβέλαν, τὸν Ναστούλην Δαγγλῆν καὶ τὸν Κίτσον Κολιοδημήτην. Ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς, ἀνεχώρησαν διὰ τὸ Σοῦλι, ἀφήσαντες τὸν Νότην Μπότσαρην νὰ λάβῃ τὰ χρήματα καὶ τὸν Σελίμπεην. Τὴν ἐπομένην νύκτα ἀνεχώρησε καὶ οὗτος μὲ τὸν ἑγγονόν του Χουσεὴν πασιᾶν, συναποφέρων, ἀντὶ πεντακοσίων, μόνον ἑκατὸν χιλιάδας γροσίων. Ἐφθασαν δὲ εἰς τὸ Σοῦλι, φέροντες διαταγὴν πρὸς τοὺς κατοίκους διὰ νὰ τὸ παραλάβωσι· πλὴν, ἂν καὶ ἤθελον, δὲν τολμῶσι νὰ τὸ παραδώσωσι, καὶ οἱ Σουλιῶται βιάζονται νὰ τοὺς πολεμήσωσι, καὶ τὴν 6 δεκεμβρίου εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ νικηταί, καὶ οἱ Τούρκοι φεύγουσιν ἐκεῖθεν μὲ τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ πράγματά των.

Ἐπομένως ἐπαρουσίασαν τὸν φρούραρχον τῆς Κιάφας Μουρτοτσιάλην τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀληπασιά διὰ νὰ τοὺς παραδώσῃ τὸ φρούριον· ἀλλὰ δὲν ὑπακούει οὐδ' αὐτὸς εἰς τὴν διαταγὴν του, διότι τὸν ἔχει προσδιωρισμένον ἄλλο σημεῖον, ὅτε θὰ τὸν διατάξῃ τῷ ὄντι νὰ τοὺς τὸ παραδώσῃ. Ὁ Ἀληπασιάς εἶχε διατάζει ἐν τοσοῦτῳ τὸν Σιλιχτάρ πόδα, τὸν Ἀγομουχουρδάρην ἢ Ἀγοβάσιαρ καὶ τὸν Ταχέρ Ἀμπάζ ν' ἀκολουθήσωσι τοὺς Σουλιώτας μὲ χιλίους πεντακοσίους Τουρκαλθανούς, συμμαχοῦμενοι κατὰ τῶν βασιλικῶν· καὶ οὗτοι ἠνώθησαν μ' ἐκείνους εἰς τὸ Σοῦλι τὴν 12 Ἰανουαρίου τοῦ 1821, ἡτοιμάσθησαν νὰ τοὺς καταπολεμήσωσιν, ὑπερασπίζοντες τὰ γειτονικὰ χωρία τῆς Λακιάς λεγομένης, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ἦσαν πάντοτε σύμμαχοι τῶν Σουλιωτῶν. Ὁ ἀρχιστράτηγος ἐφαρμάκευσεν ἐλθόντα τὸν Μπαμπά Πασιὰν εἰς τὰ Ἰωάννινα ὡς συμμαχοῦμενον, καὶ δόντα φιλίας δείγματα πρὸς τὸν Ἀληπασιάν, καὶ ἔστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν κεφαλὴν του, παραστήσας ὅτι συνεννοεῖτο μὲ αὐτόν. Ἀφ' οὗ δὲ ἤκουσεν ὅτι, οἱ Σουλιῶται συμμαχήσαντες ἐφυγον εἰς τὸ Σοῦλι, ἔστειλεν ἐναντίον των ἑπτὰ χιλιάδας στρατιώτας, καὶ πρὸς τούτοις τὸν Πορφύριον Ἀρτης νὰ συμβουλευσῇ τὴν ὑποταγὴν καὶ ἡσυχίαν εἰς τοὺς περιοίκους. Ἐδραμον δέ τινες τῶν Σουλιωτῶν νὰ τὸν συλλάβωσιν, ἀλλ' αὐτὸς εἰδοποιηθεὶς, ἐφυγεν εἰς τὰ ὀπίσω. Κατὰ δὲ τὸν Φεβρουάριον ἐφθασεν εἰς τὰ Ἰωάννινα ὁ Χουρσιδ πασιὰς καὶ χαρίζει ἀμνηστίαν εἰς τοὺς Σουλιώτας, καὶ τοὺς ὑπόσχεται τὴν πατρίδα των, μεταχειρισθεὶς ὄργανον τὸν Καπιτανάμπην. Ὁ δ' Ἀληπασιάς πληροφορηθεὶς ταῦτα, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔλαβεν ἐγγραφον, τὸ ὁποῖον ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μάνθου Χριστόδουλος Οἰκονόμου ἔφερεν ἀπὸ τὴν Κέρκυραν, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ Ἀλ. Βλαχόπουλος ἀπέστειλε τὸν Ν. Μπότσαρην, ἐπεμψε δερβίσην πρὸς τὸν Μουρτοτσιάλην μὲ τὸ σημεῖον τῆς παραδόσεως, ὅπερ ἦτο τὸ κομβολόγιόν του, καὶ τότε παρεδόθη καὶ τὸ φρούριον Κιάφας εἰς τοὺς Σουλιώτας. Ὁ δὲ Χουρσιδ ἀπέδωκε τὴν λειποταξίαν των εἰς τὴν ἀφροσύνην καὶ ἀπερισκεψίαν τοῦ προκατόχου του· καὶ ἐπομένως ὁ Σουλτάνος τὸν ἐξώρισε, καὶ τέλος τὸν ἐφόνευσεν. Οἱ δὲ Σουλιῶται τότε ἀσφαλισθέντες ἐκινήθησαν εἰς Μπोगόριτσαν, καὶ μαχησάμενοί ἄνευ τῶν Τούρκων διότι εὐρέθησαν μόνοι, ἐβίασαν τοὺς βασι-

λικούς νὰ φύγωσι. Μετὰ ταῦτα πάλιν ὑπέστρεψαν εἰς τὸ Σοῦλι, διὰ νὰ κάμωσι σχέδιον ἐκστρατείας. Ὁ Πεῤῥαιβός, ἀναχωρήσας τὸν τελευταῖον Ὀκτώβριον ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν, ἔρθασεν εἰς τὴν Μάνην καὶ ἠσύχαζεν. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ Σουλιῶται συνεμάχησαν μετὸν Ἀληπασιᾶν, μετέβη καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Σοῦλι, καὶ τοὺς ἐνεχείρισε τὸ ὅποῖον ἐπέφερε πρὸς αὐτοὺς ἔγγραφον τοῦ Ὑψηλάντου, ὅστις τοὺς προσεκάλει εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πατρίδος. Ἐξήγησε δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἔθνους, καὶ τοὺς παρέστησε τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ κυριεύσωσι πρὸ πάντων τὴν Πάργαν καὶ τὴν Πρέβεζαν, διὰ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὸ Σοῦλιον, νὰ ἔχωσιν ἐλευθέραν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος· ὥστε τοὺς ἔπεισε καὶ ἐκινήθησαν τὴν 25 Ἀπριλίου πρὸς τὴν Πρέβεζαν, καὶ συμπαρέλαβον σύμμαχον τὸν ὀπλαρχηγὸν ἐκείνου τοῦ μέρους Γιαννάκην Γεωργίου. Ἦτο δὲ εὐκολώτατον νὰ τὴν κυριεύσωσιν ἀμαχητὶ, διότι φρούραρχος ἦτο διωρισμένος μετ' ἑκατοσίου τοῦ υἱὸς τοῦ Πασιούμπη, μεираκίον δεκαεξαετὲς καὶ ὀλιγόνουν, καὶ μάλιστα διότι οἱ χριστιανοὶ τῶν κατοίκων ἔμελλον νὰ τοὺς ἐμβάσωσιν εἰς τὸ φρούριον ἀπὸ μέρος τοῦ τείχους ἄγνωστον μ' ὅλην τὴν ἀσφάλειαν, ὡς τοὺς ἐβεβαίωσαν. Ἀλλ' ὁ Νότης Μπότσαρης ἦτο γνώμης νὰ διακοινωθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς τοὺς Τούρκους, ἂν καὶ ὁ Ἀληπασιᾶς τοὺς εἶχε προσταγμένους νὰ ἀκολουθῶσι τὴν γνώμην τῶν Σουλιωτῶν, καὶ διεκοινώθη τὸν Ἀγοβάσιαρ, ὅστις καὶ τοὺς ἀπέτρεψεν, ἀλλ' ἀντ' ἄλλων προφασιζόμενος· διότι οἱ Τούρκοι, ἐχθροὶ αἰείποτε τῶν χριστιανῶν, δὲν ἤθελον νὰ ἔχωσιν οὗτοι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν φρούρια, καὶ διότι πάντοτε ὑπώπτειον τοὺς σκοποὺς τῶν Ἑλλήνων, ἂν καὶ οἱ Σουλιῶται τοὺς ἔλεγον ὅτι ἡ ἐπανάστασις τῶν ἡττων ἔργον τοῦ Ἀληπασιᾶ. Ὅθεν ἀφ' οὗ διώρισαν τὸν Πεῤῥαιβὸν φρούραρχον τῆς Ῥινιάσης μετὰ πενήντα στρατιώτας, ἐσφράγευσαν εἰς τὰ Λέλοβα καὶ τὰ ἑκυρίευσαν. Μετὰ ταῦτα ἑκυρίευσαν τοὺς Βαρειάδας, καὶ ἔπειτα τὸ Τόσκεσι, ἀφ' οὗ ἐπολέμησαν περὶ τὰς τέσσαρας χιλιάδας Τούρκους ἱππεῖς τε καὶ πεζοὺς ἐρχομένους ἀπὸ Ἰωάννινα ἐναντίον των, καὶ ἐφόνευσαν καὶ ἐξώγησαν τινας, καὶ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ στραφῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Ἐπομένως ἑκυρίευσαν τὰ Δερβιζανὰ, ὅθεν εἶχεν ἀνα-

χωρήσει ὁ Σιλιχτάρ πόδας αὐτομολήτας εἰς τὸν Χουρσιδ πασιᾶν, ἐκυρίευσαν καὶ τὰ Βίλλα, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Σούλιον. Κατὰ δὲ τὸν Ἰούνιον εἶχον ἐκπλεύσει ἕως διακόσιοι Πάργιοι ἀπὸ Κέρκυραν, καὶ ἔφθαταν εἰς τὸ φρούριον Ῥινιάσης ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Σπύρου Δημολίτσα καὶ Χριστοδούλου Τσούκευ Δεσίλλα. Τὸν Ἰούλιον ἔγραψαν ὁμοῦ μὲ τὸν Πεῤῥαιβὸν τοὺς Σουλιώτας νὰ τοὺς βοηθήσωσι, διὰ νὰ κατακτήσωσι τὴν Πάργαν· ἀλλ' οὗτοι δὲν τοὺς εἰσήκουσαν, καὶ ἐκεῖνοι, συνεργῶντος τοῦ Πεῤῥαιβοῦ, ἀπεφάσισαν νὰ τὴν κατακτήσωσι μόνοι· ἐκινήθησαν δὲ καὶ ἐκυρίευσαν τὸ προάστειον· ἀλλὰ προσβληθέντες ὑπ' ἀνωτέρων δυνάμεων, ἀπέτυχον καὶ ἀνεχώρησαν. Κατὰ δὲ τὸν ὀκτώβριον οἱ Σουλιῶται, ἀντὶ νὰ κατακτήσωσι τὴν Θεσπρωτίαν καὶ νὰ γείνωσιν οὕτως ἰσχυροὶ, στρατεύουσιν εἰς Ἄρταν ὁμοῦ μὲ τοὺς συμμάχους των Τουρκαλθανούς, ἀφ' οὗ προσεκάλεσαν τοὺς ὀπλαρχηγούς Αἰτωλακαρνάνας Ἀνδρέαν Ἴσκον, Γ. Τσιόγκαν, Δημ. Μακρὺν καὶ ἄλλους, νὰ συμπολεμήσωσι διὰ νὰ τὴν κυριεύσωσι, καὶ νὰ κινηθῶσιν ἐκεῖθεν εἰς Ἰωάννινα, νὰ ἐλευθερώσωσι τὸν Ἀληπασιᾶν. Οὗτοι δ' ὠμίλησαν μυστικῶς μὲ τοὺς Σουλιώτας, καὶ τοὺς ἔπεισαν ὅτι δὲν ἐσύμφερεν εἰς τὸ ἔθνος νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ τύραννος· ὁμοῦς ὥρμησαν ὅλοι ὁμοῦ κατὰ τῶν Τούρκων, ἐκυρίευσαν τὰς περὶ τὴν Ἄρταν ὠχυρωμένας θέσεις, εἰσέβαλον εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ἐβίασαν νὰ κλεισθῶσιν εἰς πέντε οἰκίας, τὰς ὀχυρωτέρας καὶ πλησιεστάτας εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ν' ἀντιμάχωνται λαμβάνοντες τ' ἀναγκαῖα ἀπὸ τὸν φρούραρχον. Καὶ ἤδη ἐζήτουν καὶ περιέμενον βοήθειαν ἀπὸ τὸν Χουρσιδ. Οἱ δὲ Σουλιῶται καὶ οἱ σύμμαχοί των διαρπάζουσι καὶ λεηλατοῦσι τὴν πόλιν, καὶ πολιορκοῦσι τοὺς Τούρκους, καὶ φαίνονται ἐντελῶς σύμφωνοι μὲ τοὺς Τουρκαλθανούς, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τοὺς διῆθύνοντας τὰ τῆς ἐταιρείας, καὶ κηρύττοντες ὅτι πολεμοῦσι διὰ τὸν Ἀληπασιᾶν. Καὶ οὕτω προξενοῦσιν οὐκ ὀλίγον ἀντιπερὶσπατμὸν εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου, καὶ συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ εὐδοκιμήσωσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰ πρῶτα κινήματά των, ἀγωνιζόμενοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος. Ἐν τοσούτῳ διέρχεται τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα ὁ Ταχέρ Ἀμπάζ, ἀπερχόμενος εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀλέξιον Νοῦτσον, νὰ κάμῃ ἐπιτοπίους παρατηρήσεις, νὰ γνωρίσῃ τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ νὰ

κάμη με τοὺς ἐπαναστάντας συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν ὑπὲρ τοῦ Ἀληπασιᾶ, εἰς βασιθεῖαν τοῦ ὁποίου ἀκούουσι πανταχόθεν καὶ πιστεύουσιν οἱ Τουρκαλθανοὶ (1) ὅτι ἐπανεστήσαν οἱ Ἕλληνες καὶ πολεμοῦσι τοὺς Τούρκους εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν Στερ. Ἑλλάδα καὶ εἰς τὰς νήσους, ὑποκινηθέντες ἀπὸ τὸν ἴδιον, ὡς τοῦτο ἐκηρύχθη καὶ διεδόθη καθ' ὅλα τὰ μέρη. Θεωρεῖ δὲ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων εἰς τὸ Βραχῶρι καὶ βλέπων τὰ Ντσαμιά τῶν Τούρκων, σταύλους τῶν ἀλόγων κατεστημένα, βλέπων τὴν κατάστασιν τῶν ἡχμαλωτισμένων Τουρκίδων, σπουδάζων τὰ πνεύματα καὶ ἀκούων λόγους τῶν Ἑλλήνων, ἐννοεῖ ἐντελῶς τὸ φρόνημα τῶν ἐπαναστάντων καὶ τὸν σκοπὸν, καὶ δὲν ἐξακολουθεῖ πλέον τὸ ταξιδίδιον του εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀλλὰ θέλει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ἴδια· τότε ὁ Βλαχόπουλος γνωμοδοτεῖ νὰ φονευθῇ καθ' ὁδὸν ὁ Ἀλθανὸς αὐτός· ἀλλ' ὁ Νοῦστος καὶ ἄλλοι δὲν τὸ ἐγκρίνουσιν. Ἐπιστρέφει λοιπὸν καὶ κοινοποιεῖ εἰς τοὺς ἄλλους ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε· τοὺς λέγει ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπολέμουν τοὺς Τούρκους διὰ τὸν Ἀληπασιᾶν, ἀλλὰ τοὺς ἐπολέμουν διὰ τὴν ἐλευθερίαν των· καὶ τότε οἱ Τουρκαλθανοὶ, ζητήσαντες καὶ τυχόντες ἀφέσεως ἀπὸ τὸν Χουρσίδ πασιᾶν, ἠνώθησαν με τοὺς βασιλικούς, καὶ θεωροῦσιν ἐφεξῆς τοὺς Ἕλληνας ὡς ἐχθρούς. Ἀλλὰ δεῖξαντες χαρακτηρὰ γενναῖον, προσηνέχθησαν μ' εὐθύτητα πρὸς τοὺς μέχρι τοῦδε ὡς συμμάχους θεωρουμένους Σουλιώτας· τοὺς εἶπον ὅτι δὲν τοὺς ἐπίστευον πλέον, ὅτι δὲν ἦσαν σύμμαχοι ἔκτοτε, ὅτι τοὺς ἐθεώρουν ὡς πολεμίους, καὶ ἤθελον τοὺς πολεμήσει ἐκπληραῦντες τὸ χρέος των ὡς Μουσουλμάνοι. Τότε καὶ οἱ Σουλιῶται ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Σοῦλι, καὶ μάχονται κατὰ τοῦ Χουρσίδ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἀντιπερισπῶντες τὰς δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου καθ' ὅσον δύνανται, καὶ συντελοῦντες εἰς τὸ νὰ καταστρέφονται εὐχολώτερον διαιρούμεναι.

Ἦθελον δ' ἀντιπερισπάσει πολὺ τὰς δυνάμεις του καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων ἐπανεστήσαν εἰς ἄλλα μέρη εἰς τὴν Ἠπειρον,

(1) Δεκατρεῖς Τουρκαλθανοὶ, συνοδεύοντες τὸν Νοῦστον, θὰ συμπολεμήσωσι μετὰ τοῦ Γόγου Μπακόλα ἐναντίον τοῦ Πλιάσσα με πολλὸν ζῆλον, καὶ τοῦτο ἀποδείχνει ὅτι, ἐπίστευον οἱ Ἀλθανοὶ ὅτι οἱ Αὐτικοελλαῖται καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπολέμουν δὲ τὸν Ἀληπασιᾶν.

εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ συντελέσει πολὺ εἰς τε τὴν κοινὴν καὶ εἰς τὴν ἰδίαν σωτηρίαν καὶ ἀσφάλειαν ἑκαστοί· ἀλλ' ἀντὶ νὰ κινηθῶσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη ταυτοχρόνως, ἐκινήθησαν ἀλληλοδιαδόχως οἱ ἐπόμενοι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν προηγηθέντων, καὶ ἀφ' οὗ κατεστράφησαν οἱ Θετταλομάχητες, περὶ τὰ τέλη μαΐου κινουῦνται οἱ Καλόγηροι τοῦ ἁγίου Ὁρους. Οἱ ἔφοροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως χορηγοῦσιν ὀλίγα τουφέκια καὶ ξίφη τὸν ἐκ Σεβρῶν Ἐμμανουὴλ Παππᾶν, ὅστις ἀναχωρεῖ ἐκεῖθεν ὁμοῦ μὲ τὸν Ἰω. Χ. Πέτρου Ἀσπροποταμίτην, καὶ ἔρχονται κατὰ τὸν ἀπρίλιον εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἀθω. Ἀποβάντες δὲ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἐσφιγμένου, μετέβησαν εἰς ἐκεῖνο τῶν Καρυῶν, ὡς πρωτεῦον ὧν τῶν εἰκοσιτεσσάρων, ὅπου προτεκάλεσαν τοὺς πατέρας, συνεκρότησαν συνέλευσιν, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ συναγωνισθῶσι καὶ ἐκεῖνοι τὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ ἀγῶνα. Ὅποια τεράστια ἤθελον κατορθώσῃ οἱ Καλόγεροι, προπορευόμενοι μὲ τὸν σταυρὸν καὶ τὸ σπαθίον εἰς τὰς χεῖρας τῶν μαχίμων λαῶν ἐκείνων τῶν μερῶν, ἂν ἤθελεν εὑρεθῇ μεταξὺ αὐτῶν ἄλλος τις Κρομβέλ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος! Ποῦ τάχα ἤθελον στήσῃ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ, ἂν εἶχον ἀρχηγόν τινα ὡς τὸν Κολοκοτρώνην ἢ τὸν Καραϊσκάκην! Ἀφ' οὗ καθήρεσαν τὸν Τοῦρκον διοικητὴν τοῦ Ὁρους, διωργάνισαν τὰ μοναστήρια καὶ συνέστησαν ἐφορείαν γενικήν. Προσεκάλεσαν δὲ τοὺς καλογήρους εἰς τὰ ὄπλα ὡς καὶ τοὺς εὐρισκομένους κατὰ τὸν Ἀθω χριστιανούς, καὶ εὐθὺς κατετάχθησαν ὑπὸ τὰς σημαίας των ἕως δύο χιλιάδες, καὶ ἡτοιμάσθησαν νὰ σιρατεύωσι κατὰ τῶν Τούρκων. Προεβλήθη δὲ καὶ ἐνεκρίθη καὶ παρὰ τῶν πατέρων, ἐχόντων μάλιστα τὰς τε μηχανὰς καὶ τοὺς νομισματοποιούς ἐτοίμους, νὰ νομισματοποιήσωσιν ὅλον τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῶν μοναστηρίων, διὰ νὰ ἐφοδιάσωσι μὲ τ' ἀναγκαῖα στρατεύματα καὶ ὅλα τὰ πρὸς πόλεμον ἐπιτήδεια τὰ ἄλλως δυχρὰ μοναστήρια, ἔχοντα καὶ ἐντὸς αὐτῶν πηγάζοντα ὕδατα, ὥστε εἰς ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα νὰ καταστρέψωσι μυριάδας ἐχθρῶν, ἂν ἤθελον εἰσβάλεῖ εἰς τὸ ὄρος, καὶ νὰ στήσωσιν ἐπομένως πανταχοῦ κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη τρόπαια· ἀλλ' ὁ Ἐμμ. Παππᾶς ἀδιστακτικῶς πιστεύων ὅτι, ὁ Ὑψηλάντης φθάνει μετ' ὀλίγον εἰς

Κωνσταντινούπολιν θριαμβεύων, νομίζει περιττὰ ταῦτα πάντα.) Ἐν τοσούτῳ κινεῦνται εἰς τὰ Μαδεμοχώρια (χωρία, ὅπου ὑπάρχουσι μεταλλεῖα ἀργύρου), καὶ ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐγκατοίκους, τὸν Δουμπιώτην ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντας, φονεύουσιν ὅσους Τούρκους δὲν ἐπρόφθασαν νὰ φύγωσιν. Ἐκαυσαν δὲ τὴν οἰκίαν τοῦ προεστώτος, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ ἐπαναστῇ καὶ ἔφυγε μετὰ τῶν Τούρκων εἰς Θεσσαλονίκην. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν Ἰούνιον προὔχωρῃσαν εἰς τὴν Κασσάνδρειαν ἕως δύο χιλιάδες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἑμμ. Παππᾶ, τοῦ Ι. Χ. Πέτρου, τοῦ Δουμπιώτου, τοῦ Ἀνασασίου Χημευτοῦ καὶ ἄλλων, καὶ ὠχυρώθησαν. Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ Σελὶμ πασιᾶς, καὶ μὴ ἔχων δύναμιν ν' ἀντιτάξῃ, ἐν ᾧ ἐφοβεῖτο μὴ κινήθωσιν ἀμέσως ἐναντίον του οἱ Ἕλληνες, διὰ νὰ κερδίσῃ καιρὸν, στέλλει πρεσβείαν πρὸς τὸν Ἑμμ. Παππᾶν νὰ διαπραγματευθῇ τὴν παράδοσιν τῆς Θεσσαλονίκης· ἀλλ' οὗτος δὲν ἐδέχθη διαπραγματεύσεις, διότι ἐπρόσμενον εἰδῆσεις ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν περὶ τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ παρῆλθον δεκαπέντε ἡμέραι ἐν ἀπραξίᾳ. Εἰς δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Σελὶμ πασιᾶς ἐνήργησε καὶ ἐπρόφθασαν ἀρκετὰ στρατεύματα ἐκ Λαρίσης, καὶ τότε οἱ Τούρκοι ἐκινήθησαν εἰς τὰ Μαδεμοχώρια καὶ ἐληλάτησαν καὶ κατεκυρίευσαν τὸν τόπον· οἱ δὲ κάτοικοι διεσκορπίσθησαν, καὶ ἄλλοι κατέφυγον εἰς τὸ ὄρος, ἄλλοι μετέβησαν εἰς τὴν Κασσάνδρειαν. Τότε καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀρδαμηρίων ἔβαλε πῦρ εἰς τὴν μητρόπολιν του, καὶ κατέφυγεν ὠσαύτως εἰς τὴν Κασσάνδρειαν. Οἱ Ἕλληνες ἅμα καταλαβόντες ἐκείνην τὴν Χερσόνησον, ἔκοψαν τὸν ἰσθμὸν καὶ τὴν ἀπενήσωσαν· ἦλθον δὲ καὶ δέκα πλοῖα Ψαβρίανᾶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν εἰς βοήθειάν των· προσῆλθε καὶ ὁ Δῆμος, ἀδελφὸς τοῦ Διαμαντῆ Νικολάου, ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον, μέ τινας στρατιώτας μισθωτοὺς νὰ συμπολεμήσῃ· κατασκευάσαντες δὲ πρὸ τοῦ ἰσθμοῦ προμαχώνας, ἤρχισαν ν' ἀντικρούωσι τοὺς Τούρκους, οἱ ὅποιοι ἦλθον ἕως τρεῖς χιλιάδες ὑπὸ τὸν Σελὶμ πασιᾶν καὶ τοὺς ἐπολιόρχησαν. Ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ ἐφθασεν ὁ Ἀβδούλ Ἀμποῦδ πασιᾶς καὶ τοὺς ἐπολιόρχησε μὲ πέντε χιλιάδας· τοὺς προσεκάλεσε δὲ εἰς ὑποταγὴν καὶ τοὺς ὑπέσχετο ἀμνηστίαν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τὸν ἔστειλαν βόλια εἰς ἀπάντησιν, καὶ ἐμάχοντο καθ' ἡμέραν, καὶ ἐφόνευσον Τούρκους.

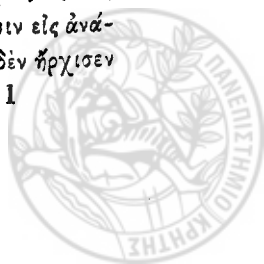
Ὁ δὲ Χουρσιδ πασιᾶς λαμβάνει ὑπονοίας ὅτι θὰ λάβωσι τὰ

ὄπλα καὶ αἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ μεταξύ τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ ὄρους Μετσίόδου μέρη, καὶ ζητεῖ δμήρους ἐκ τῶν προκρίτων Καλαρρυτῶν ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ στρατόπεδόν του. Οὗτοι φοβοῦνται μὴ φονευθῶσιν ὑπ' ἐκείνου, καὶ δὲν ὑπάγουσι. Νομίζοντες δὲ ὅτι εἰς τὰ ὄπλα θὰ εὗρωσι τὴν σωτηρίαν των, προσκαλοῦσι τὸν Ἰω. Ῥάγγον εἰς βοήθειάν των, ὅστις ἔδραμεν ἐπὶ κεφαλῇς τριακοσίων στρατιωτῶν, καὶ συνέλαβε τοὺς κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη φρουροῦντας Τουρκαλθανούς. Τότε δὴ ὁ Χουρσίδ στέλλει τέσσαρας χιλιάδας Τούρκους, οἱ ὁποῖοι ὀρμήσαντες εἰς Συράκου, διήρπασαν τὰ πράγματα, καὶ ἔκαυσαν τὰς οἰκίας τῶν φυγόντων εἰς τὰ ὄρη κατοίκων. Ἐπομένως ἐκινήθησαν εἰς τοὺς Καλαρρυτάς, οἵτινες διεσκορπίσθησαν ὡσαύτως φυγόντες εἰς τὰ ὄρη· διέφυγον δὲ τὸν θάνατον καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, διότι οἱ Τούρκοι ἐνησχολήθησαν εἰς τὴν λαφυραγωγίαν καὶ ἐβράδυναν· ἀφ' οὗ δὲ ἐκινήθησαν εἰς καταδίωξίν των, ὁ Ῥάγγος ἠδυνήθη ν' ἀντιταχθῇ καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ. Μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι ἐλεηλάτησαν καὶ τὴν Μηλέαν. Ἐκτοτε δὲ ὁ Κωλέττης ἦλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰσήχθη εἰς τὰ πράγματα. Οἱ Ἕλληνες τότε ἐδέχοντο τοὺς πάντας· καὶ ἠλπίζον ἐξ ἀπάντων χριστιανικὰς ἀρετάς.

Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ κατὰ θάλασσαν τοῦ Κυρίου ὁ δάκτυλος! Ἄμ' ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθησαν οἱ πρόκριτοι τῶν ναυτικῶν νήσων ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος ἡτοιμάσθη νὰ ἐκπλεύσῃ εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος, ἐπλεύσαν εἰς τὰ Ψαρρᾶ τὰ Ὑδραϊκὰ καὶ Σπετσιώτικα, καὶ ἠνωμένα μὲ τὰ Ψαρρῖανὰ ἡτοιμάσθησαν ν' ἀντιπαραταχθῶσι, καὶ περικλέουσιν ἤδη πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν ἐμφάνισίν του ἀπεχδεχόμενα. Μετ' ὀλίγον ἐκπλέει μία μοῖρα συγχειμένη ἀπὸ ἓν δίχροτον τῶν ἐβδομηντατεσσάρων, δύο φεργάδας, δύο κορβέτας καὶ δύο βρίκια. Ἀμα δὲ ἰδόντες οἱ Τούρκοι μακρόθεν τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, διευθύνθησαν εἰς Μιτυλήνην, ὅθεν, παρατηροῦντες τὸν ἐκ πενήντα πλοίων συγχειμένον ἑλληνικὸν στόλον, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι τὸ κίνημα τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶναι πειρατεία καὶ ληστεία, ὥς διεθρυλλεῖτο, στέλλουσι τὸ δίχροτον πρὸς τὸν Ἀμποδουλλάχ καπουτὰν πασιᾶν, νὰ τὸν κοινοποιήσῃ τὰ φαινόμενα πράγματα, καὶ νὰ τὸν προσκαλέσῃ νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειάν των. Ὁ Καπουτὰν πασιᾶς μὲ τὰ λοιπὰ πλοῖα τοῦ στόλου διέμενεν εἰς Κωνσταντι-

νούπολιν, διὰ τὸν φόβον μὴ προσβληθῇ αἵφνης ὁ Σουλτάνος καὶ διὰ θαλάσσης ὑπὸ τοῦ ῥωστικοῦ στόλου εἰς αὐτὴν τὴν καθέδραν του. Ἄμα ἰδόντες οἱ Ἕλληνες πλέον τὸ αὐτὸ δίκροτον, διευθύνονται ἐναντίον του, καὶ ἐπισθοδρομεῖ μὲν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ παραλλάξῃ τὸ Σίγρι, καὶ ῥίπτει τὴν ἄγκυραν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδραμυττίου εἰς Ἐρετσόν. Ἄν ἤθελον κατευθύνει οἱ Τοῦρκοι τὴν πρῶράν του ἀμέσως κατ' ἐκείνων, ἤθελον πληροφορηθῇ ὅτι δὲν ἦτο εὐκόλον ν' ἀντιπαραταχθῶσι κατὰ τοῦ τουρκικοῦ στόλου μὲ τὰ σιταγωγὰ πλοιά των. Ἄλλ' ἂφ' οὗ εἶδον τὸ δίκροτον ναυλοχοῦν, κατευθύνθησαν ἐναντίον του τὴν 27 μαΐου, καὶ ἐντοσοῦτῳ συγκροτεῖται συμβούλιον ὑπὸ τῶν πλοιάρχων, καὶ δὲν εὐρίσκεται ὁ τρόπος τοῦ νὰ τὸ προσβάλωσι καὶ νὰ μὴ ἐκθέσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὰ πλοιά των εἰς τὰ ἐξεμῶντα τὸν θάνατον καὶ τὴν καταστροφὴν πυροβόλα του. Θεωροῦντες ὅτι δὲν δύναται νὰ τὸ βλάψωσι μὲ τὰ μικρὰ πυροβόλα των, στοχάζονται νὰ ὀρμήσωσι πυροβολοῦντες, νὰ καταπλήξωσι τοὺς Τούρκους καὶ νὰ τὸ κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου· ἀλλ' ἐνδοιάζουσι παρατηροῦντες ὅτι, ἂν φθάσωσι νὰ πλησιάσωσι, διὰ νὰ εἰσπηδήσωσιν εἰς τὸ κατάστρωμα, πίπτοντες ὑποκάτω τοῦ δικρότου, ἐπεὶ τὰ πλοιά των εἶναι πολὺ χαμηλὰ, θὰ πάθωσιν οὐκ ὀλίγον· πλὴν καὶ τὸν θάνατον καταφρονοῦντες ἂν ἐπιπέσωσι διὰ ν' ἀναβῶσιν εἰς αὐτὸ, δὲν θὰ τὸ κατορθώσωσι, διότι οἱ Τοῦρκοι ἐκτείνουσι καὶ δίκτυον. Ἐν ᾧ δ' εὐρίσκοντο εἰς ἀμνηχανίαν περὶ τοῦ ποιητέου, Πάργιός τις Ἕλλην, Ἰωάννης Πατατοῦχος λεγόμενος, γραμματεὺς εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Ναυάρχου τῶν Ψαρρέων, προσβάλλει τὸ ἡφαίστειον, παριστάς καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς του. Ἐγκρίνεται δὲ τὸ πρόβλημά του, καὶ τὴν αὐτὴν νύκτα οἱ Ὑδραῖοι κατασκευάζουσιν ἓν, καὶ κινοῦνται μόνοι ἐναντίον τοῦ δικρότου, μὴ εἰδότες τῶν Σπετσιωτῶν καὶ τῶν Ψαρρῶν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ πλησιάσωσιν ἀποχρώντως, τὸ ἀνῆψαν καὶ τὸ ἀπέλυσαν εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν, ὥστε πλέον, ἐκὰς μακρὰν τοῦ δικρότου εἰς μάτην. Τὴν αὔριον ἀποφασίζουσιν ὁμοφώνως οἱ πλοῖαρχοι, καὶ κατασκευάζεται ἕτερον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιβαίνουν, ἀρχηγὸς ὁ Παπανικολῆς Ψαρρῖανός, καὶ ἀναλόγως ἀπὸ τὰς τρεῖς νήσους ναῦται, καὶ ὀρμῶσι κατὰ τοῦ δικρότου καὶ τὸ ἀπολύουσιν εἰς ἀνάλογον ἀπόστασιν· ἀλλ' ἐπεὶ τὸ πλοῖον ἦτο δρύϊνον, δὲν ἤρχισεν

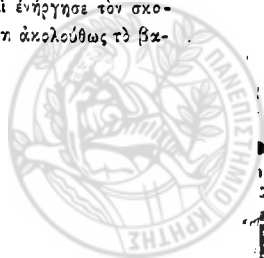
εὐθὺς νὰ φλέγεται, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔλαβον καιρὸν καὶ τὸ ἐβύθισαν. Τότε οἱ Ψαρρῖανοὶ κατεσκεύασαν ἀμέσως ἄλλο, τοῦ ὁποίου τὸ ξύλον ἦτον ἀπὸ πεύκην· καὶ ὁ μὲν Παπανικολῆς ἦτον ἀποφασισμένος νὰ προχωρήσῃ κινδυνεύων ὥστε νὰ τὸ ἐναύσῃ ἀφ' οὗ πλησιάζῃ ἀναλόγως εἰς τὸ δίκροτον· πλὴν ἐχρειάζετο καὶ βοηθὸν γενναῖον, ὅστις διοικῶν τὸ πηδάλιον, νὰ τὸ κατευθύνῃ ἐναντίον του καὶ νὰ συγκινδυνεύσῃ πλησιάζων τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἀφ' οὗ ἀπολυθῇ, νὰ προσαφθῇ καταφλεγόμενον· καὶ τοιοῦτος ἐπαρουσιάσθη ὁ Πελοποννήσιος Ἴω. Θεοφιλόπουλος ἀπὸ τὰ Λαγγάδια (1) τῆς Καρυταίνης, ὁ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως· ναύτης μὲ τὰ Ψαρρῖανὰ διατελῶν, καὶ μὲ τοὺς Ψαρρῖανούς ἤδη συναγωνιζόμενος, ὅστις λαβὼν ὑπ' ὅψιν τὸν θάνατον, ἐπιβαίνει εἰς τὸ ἡφαίστειον, καὶ διοικεὶ τὸ πηδάλιον, ὅτε ἐπιβαίνει καὶ ὁ Παπανικολῆς φέρων εἰς τὴν χεῖρα τὸ ἔναυσμα. Ὁθεν, ἐν ᾧ τὰ πολεμικὰ πλέουσι πρὸ τοῦ δικρότου καὶ πυροβολοῦσιν ἀντιπυροβολούμενα, ὁ μὲν Θεοφιλόπουλος κατευθύνει τὸ ἡφαίστειον ἐναντίον του, ὅτε αἱ σφαῖραι καὶ τὰ βόλια τῶν ἐχθρῶν πίπτουσιν ὡτὰν γάλαζα κατὰ τοῦ ἡφαιστείου ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ δίκροτον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰν ὅπου ὁ τοπάρχης τῆς Μιτυλήνης, ὁ Κουλαξίζ, εἶχεν ὀχυρωθῇ μὲ τέσσαρας χιλιᾶδας στρατεύματα, καὶ κατεπολέμει τὰ ἑλληνικὰ καὶ μὲ πυροβόλα καὶ μὲ τουφέκια, καὶ ἤδη τὸ ἡφαίστειον ἐπλησίασεν ἀρκετὰ· ὁ δὲ Παπανικολῆς τὸ ἐναύει, καὶ καταφλεγόμενον τὸ προσάπτει εἰς τὴν πρῶραν τοῦ δικρότου, καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν Θεοφιλόπουλον ριφθέντες εἰς τὸ πλοιάριον φεύγουσιν ὀπίσω. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἔκαμαν ὅλα τὰ δυνατὰ καὶ ἀπεμάκρυναν τὸ ἡφαίστειον, τὸ ὁποῖον λαβὼν ἐπομένως ἄλλην διεύθυνσιν, ὑπήγετο πρὸς τὴν ξηρὰν κατακαιόμενον, ὥστε

(1) Ἡ βουλὴ τῶν Ψαρρῶν τὸν εἶχε δώσει τὸ ἐπόμενον ἀποδεικτικὸν διὰ τὴν ἀνδραγαθίαν του.

« Ἡ Βουλὴ τῆς νήσου Ψαρρῶν.

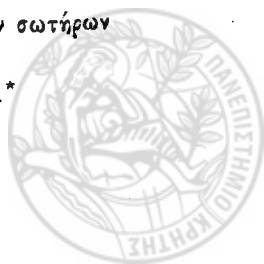
• Ἄνδρας τοῦ Γιάννη Δεμεστίτη, Νικολῆς Ἀποστόλη.

• Ὁ φιλογενης κάτοικος τῆς νήσου μας Κ. Γιάννης Θεοφιλόπουλος Μωραΐτης ἐν-ηρισκόμενος εἰς τὸ πλοῖον τοῦ καπ. Ἀνδρέα Κουτσιούκου, καὶ φιλοτιμούμενος ἀπὸ »ζῆλον πατριωτισμοῦ, ἐδιζυπαρχήρισε καὶ ἐμβῆκε μὲ τὸ Μπουρλότο, νὰ θυσιάσῃ τὸν ἑαυτὸν του ἢ νὰ κολλήσῃ τὸ Μπουρλότο εἰς τὸ Βασιέλο· διὸ καὶ ἐνήργησε τὸν σκοπόν του ἀνδρείως, ἐκόλλησε τὸ ῥηθὲν Μπουρλότο καὶ κατεκαύθη ἀκολούθως τὸ βασιέλο εἰς τὰς 6 Ἰουνίου 1821.»

οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ὀλιγοψυχῶσι, νομίσαντες ὅτι ἤθελε καὶ ἄνωφελῶς· Ἀλλ' ἰδοὺ, ὥτ' ἀνὰ θαύματος, πνέει ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἀπροσδοκῆτως αὖρα, τὸ ὠθεῖ ἔχον ἔτι ἀβλαβῆ ὀλίγα ἐκ τῶν ἱστίων τοῦ καὶ τὸ βίπτει κατὰ τῆς πρῶρας τοῦ δικρότου ὑπὸ τὸ ἔμβλημα τοῦ λέοντος, ὅπου προσαφθὲν διέδωκε τὸ πῦρ εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οἱ Τοῦρκοι δὲν ἠδυνήθησαν πλέον νὰ πράξωσι τίποτε διὰ νὰ σώτῳσι τὸ δίκροτον, καὶ ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἐκάησαν προσπαθοῦντες νὰ σβέσωσι τὰς φλόγας· ἄλλοι πηδήσαντες εἰς τὰς λέμβους, ἔφευγον εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ φεύγοντες ἐφονεύοντο ἀπὸ τὰ πυρακτούμενα ὑπὸ τῶν φλογῶν καὶ ἐκρηγνύμενα πυροβόλα τοῦ δικρότου, τῶν ὁποίων αἱ σφαῖραι ἀπισφενδονίζοντο τυχαίως καὶ κατὰ τῶν φευγόντων ὀλέθριαι· ἄλλοι ἐπνίγησαν εἰς τὸν αἰγιαλόν, ὅτε, διαδοθέντος τοῦ πυρὸς καὶ εἰς τὴν πυριτοθήκην, τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ σκάφους ἐπετάσθη εἰς τὸν ἀέρα, τὸ δ' ἄλλο ἥμισυ ἐβυθίσθη. Καὶ τότε οἱ Ἕλληνες ἐκινήθησαν κατὰ τῶν ἄλλων εἰς Μιτυλήνην· οἱ δὲ Τοῦρκοι καταπλαγέντες ἀπὸ τὸ συμβᾶν καὶ τρέμοντες ἔκοψαν τὰς καμήλους, ἔφυγον καὶ εἰσέπλευσαν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

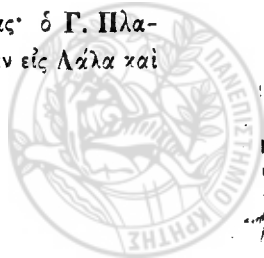
Οἱ Ἕλληνες περιπλέοντες ἤδη μεταξὺ Λέσβου καὶ Μοσχονησίῳ, μαυθάνουσιν ὅτι οἱ Κυδωνεῖς καὶ Μοσχονησιῶται κινδυνεύουσι νὰ σφαγῶσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὁ πασιᾶς τῆς Περγάμου λαβὼν ὁμήρους ἐκ τῶν κατοίκων, ἔστειλε στρατεύματα εἰς Κυδωνίαν, νὰ φυλάξωσι τάχα τὸν τόπον ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτας. Οἱ Ἕλληνες φθάνουσιν εἰς τὰ Μοσχονήσια, καὶ οἱ προεστῶτες τοὺς παρακαλοῦσι ν' ἀναχωρήσωσι διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν τῶν χριστιανῶν, καὶ ἀνεχώρησαν· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν τὴν 3 ἰουνίου τὴν σφαγὴν καὶ τὴν λεηλασίαν· τότε ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν λιμένα τῶν Κυδωνιῶν, καὶ ἐξελθόντες εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ καταπολεμοῦντες τοὺς Τούρκους ἕως τρεῖς χιλιάδες ἐκ τῶν ναυτικῶν, καὶ φονεύσαντες ἀρκετοὺς, ἔσωσαν ἀπὸ τὸν θάνατον ἕως εἴκοσι χιλιάδας χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους παρέλαβον εἰς τὰ πλοῖα καὶ μετεκόμισαν εἰς τὰς ναυτικὰς νήσους, ὅθεν μετέβησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος διὰ νὰ ζήτῳσιν, ἀφ' οὗ ἐγυμνώθησαν κατὰ δυστυχίαν ὑπὸ τινῶν ἐκ τῶν σωτῆρων αὐτῶν.

Οἱ Τούρκοι τοῦ Ναυπλίου ἐξῆλθον τέλη μαΐου κατὰ τῶν Ἑλλήνων, συμπαλαβόντες καὶ ὅσους εὗρισκοντο εἰς τὸ φρούριον χριστιανούς, διὰ νὰ συλλέξωσι καὶ συγκομίσωσι γεννήματα εἰς διατροφήν των. Ὁ δὲ Νικηταρᾶς μὲ τὸν ἀδελφόν του Νικόλαον, τὸν Τσιώκρην, Παπαρσένιον, Χελιώτην, Στάϊκον καὶ Νέζον οὓς κυττώσι, τοὺς καταδιώκουσι τραπέντας μέχρι τῶν τειχῶν σχεδὸν τῆς πόλεως, καὶ ἡλευθέρωσαν τοὺς χριστιανούς, τοὺς ὁποίους οἱ Τούρκοι ἀφῆκαν φυγόντες, μὴ φαντασθέντες ἅν νὰ κυττάξωσιν ἀπὸ τὸν φόβον των ἐν τοὺς ἡκολούθουν ἐκεῖνοι. Ἐπομένως οἱ πολιορκοῦντες ἔκαυσαν τὰ περίξ τοῦ Ναυπλίου γεννήματα, διὰ νὰ στενοχωρήσωσι τοὺς πολιορκουμένους διὰ τῆς πείνης. Ἀλλὰ μὴ εὐρεθέντων ἐξ ἀτυχίας τῶν πλοίων τῆς Μπουμπουλίνης καὶ τῶν ἄλλων εἰς τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Ναυπλίου, εἰσέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα πλοῖον ἀγγλικὸν καὶ τὸ ἐφωδίατεν ἀπὸ τ' ἀναγκαῖα.

Οἱ Τούρκοι τῆς Τριπολιτσᾶς ἐξῆλθον τὴν 3 ἰουνίου κατὰ τῶν εἰς τὰ Τρίκορφα Ἑλλήνων· ἐξεληθόντες δ' οὗτοι ἀπὸ τὰ ὀχυρώματα των, κατήλθον εἰς τὸν Ἀγιοβλάτην καὶ τοὺς ἀντικρούουσιν. Ἡ μάχη ἤρχισε μετὰ τὴν μεσημβρίαν· τῶν δὲ Τρικόρφων κειμένων κατὰ δυσμὰς τῆς πόλεως, ὅτε ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ δύῃ, καὶ οἱ Τούρκοι ἐθαμβόνοντο ἀπὸ τὰς ἀκτῖνάς του καὶ δὲν ἐβλεπον, φωνάζει ὁ Κολοκοτρώνης, ἐπάνω των *Ἕλληνες!* καὶ ὤρμησαν οὗτοι, καὶ ἐφόνευσαν τινάς, καὶ τοὺς κατετρόπωσαν. Τὴν 5 ἐξῆλθον κατὰ τῶν εἰς Θάναν ὠχυρωμένων, ἐμαχίσαντο καὶ ἐφόνευσαν ἐννέα Ἕλληνας, μεθ' ὧν καὶ ὁ Μπούρας ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας· ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἐπληγώθησαν ἐξ αὐτῶν εἰκοσιπέντε. Τότε δὲ ὁ Βρεσθένης μὲ τὸν Γιατράκον προχωρήσαντες κατεσκηνώθησαν πολὺ πλησίον τῆς Τριπολιτσᾶς· ὁ δὲ Μπαρμπιτσιώτης κατέλαβε θέσιν ἐπὶ τινος ὑψώματος πρὸ τοῦ φρουρίου ἢ τῆς ἀκροπόλεως μὲ δαδοῆντα στρατιώτας, καὶ μαχόμενοι κατὰ τῶν φρουρούντων, τοὺς ἠνάγκαζαν νὰ μὴ φαίνωνται εἰς τὰς ἐπάλξεις, καὶ κατέστησαν οὕτως ἄχρηστα τὰ πυροβόλα των, τὰ ὁποῖα ἐβλαπτον κατὰ πολλὰς διευθύνσεις τοὺς πολιορκοῦντας.

Οἱ Ἕλληνες ἔδω ἐπολιόρχησαν καὶ τοὺς Λαλιώτας· ὁ Γ. Πλαπούτας μὲ τὸν Ζανέτον Χρηστόπουλον προηγήθησαν εἰς Λάλα καὶ

ἑστρατοπέδευσαν εἰς Συκιάν, μίαν ὥραν μακρὰν ἐκείθεν· ὁ Σισίνης ἦτον εἰς Στρέφι· συνεννοήθησαν δὲ μὲ τοῦτον καὶ μὲ τὸν Ἀστυ. Φωτῆλαν νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν Ποῦσι. Ὅθεν περὶ τὰ τέλη μαΐου, ὁ μὲν Σισίνης μὲ χιλίους διακοσίους περίπου Ἠλείους καὶ Πυργίους, ὁ δὲ Φωτῆλας μὲ πεντακοσίους Καλαβρυτινοὺς, ὁ δὲ Γ. Πλαπούτας καὶ Δημ. Δελιγιάννης μὲ πεντακοσίους Καρυτινοὺς, ὁ δὲ Ζ. Χρηστόπουλος μὲ διακοσίους Φαναρίτας (1), ἐκινήθησαν πρὸς ἐκείνην τὴν θέσιν, καὶ τὴν κατέλαβον μαχόμενοι πρὸς τοὺς Λαλιώτας. Ἐφθασαν δ' ἐκεῖ καὶ ἑξακόσιοι περίπου Ἑπτανήσιοι, ἀπὸ μὲν τὴν Ζάκυνθον ὁ Διονύσιος Σεμπρικὸς (ὁ καὶ Κατσιλίδας) μὲ διακοσίους ἐβδομήντα, τοὺς ὁποίους ἐφωδίασεν ἐξ ἰδίας δαπάνης, ἀπὸ δὲ τὴν Κεφαλληνίαν ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς καὶ ὁ ἐξαδελφὸς του Κωνσταντῖνος, ὁ Εὐαγγέλης Πανᾶς (ὁ καὶ Γσιμπούκης), ὁ Γ. Φωκᾶς καὶ ὁ Ἀθ. Χέλμης μὲ τριακοσίους καὶ μὲ τέσσαρα πυροβόλα, τὰ μὲν δύο εἰς τὸν Μεταξᾶν ἀνέχοντα τὰ δὲ δύο εἰς τὸν Πανᾶν, καὶ πολεμεφόδια καὶ ἐργαλεῖα χρήσιμα εἰς ὀχύρωσιν καὶ κατασκευὴν προμαχώνων (2). Οἱ πολιορκηταὶ συνεκρότουσαν καθ' ἡμέραν ἀψιμαχίας. Τὴν 4 ἰουνίου ἐμαχίσαντο εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Λάλα· ὁ δὲ Πλαπούτας ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ καταλάβῃ μὲ τοὺς Καρυτινοὺς τὴν θέσιν Μπασαρᾶν πλησίον τῆς πόλεως, διὰ νὰ στενοχωρήσῃ πλείοτερον τοὺς ἐχθρούς· ἔμελλε δὲ νὰ παρακολουθήσωσιν οἱ ὑπ' ἐκείνον ὥς καὶ οἱ ὑπὸ τὸν Δελιγιάννην στρατιῶται. Ὡρμησε λοιπὸν πρὸς τὴν θέσιν ἐκείνην, τρέχων ὁ πρῶτος μὲ ὀλίγους ἐκ τῶν οἰκείων του, καὶ νομίζει ὅτι τὸν ἀκολουθοῦσιν οἱ ἄλλοι ὅλοι· ἀλλ' αἰφνης τὸν περικυκλόνουσιν οἱ Λαλιῶται, καὶ τότε εἶδεν ὅτι δὲν τὸν ἠκολούθησαν, καὶ περιέπεσεν

(1) Οἱ Φαναρίζται Ἕλληνας ᾤσαν ὅτι ἐπακρόσιοι· εἶχον δὲ συμφωνίαν μετὰ τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν ναδῶσαι μετὰ τὸ δέκατον τῶν γεννημάτων ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ, τοὺς ὁποίους εἶχον γεωργεῖν. Καὶ ἐπειδὴ ἄλλοι ἰδιοκτῆται, μὴ λαθόντες μέρος εἰς τὴν συμφωνίαν, τοὺς ἐξήτησαν τριτοδέκατον, ἐλειποτάκτῃσαν, καὶ ἔμειναν μόνον οἱ διακόσιοι μετὰ πολλὰς ὑποσχέσεις καὶ οὐτοί· ἐλειποτάκτῃσαν δὲ δυσαρσετῇσιν διότι δὲν ἀντέτειναν, οὗς εἶχον ὑποσχεθῆναι, οἱ ἀρχιερεῖς τῶν.

(2) Ὁ Κολοκοτρώνης προνοῶν περὶ πάντων, γράφει τὴν 25 μαΐου τὸν Πλαπούταν, καὶ συμβουλεύει ν' ἀσφαλίῃσι τὰ πυρεθῶλα, βλλλλοντὲς τα εἰς θέσιν ὀχυρὰν, διὰ τὸν φόβον μὴ ὁρμήσωσιν οἱ Ἀλβανῶται καὶ τὰ ἐπάρωσιν ἢ τὰ σφραγίσωσι καθηλιπύοντες αὐτά.

εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων μὲ μόνους εἴκοσι δύο ἀνδρείους. Ἀποχωρεῖ δ' ἀπομαχόμενος, ἀλλ' εἴτε ἀπὸ τὴν ἀθημονίαν του εἴτ' ἀπὸ τὸν καύτωνα τοῦ ἡλίου ἔπεσεν ἄπνους· ἐπῆρε δ' ἐπὶ τῶν ὤμων ὁ Πανοριᾶς ἀδελφός του καὶ, μαχομένων τῶν ἄλλων, ἀπήγαγεν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸν νεκρόν του, τὸν ὁποῖον ἐνεταφίασαν εἰς Νεμοῦταν. Ἐπομένως ὁ Δ. Δελιγιάννης ἔγραψεν εἰς τὰ Τρίκορφα νὰ σταλῇ ἀρχηγός τοῦ σώματος τῶν Καρυτινῶν ὁ ἀδελφός τοῦ πεσόντος Δημ. Πλαπούτας, καὶ διορισθεὶς οὗτος τὴν 2 ἰουνίου ἀρχηγός ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην, ἀπὸ τὴν Ἐφορείαν τῆς Καρυταίνης καὶ ἀπὸ τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου, μετέβη εἰς Λάλα, διευθύνει τὰ τῆς πολιορκίας καὶ ἀναθαρρύνει τοὺς Ἕλληνας. Οἱ δὲ Λαλιῶται προσκαλοῦσιν εἰς βοήθειάν των τὸν Γιουσούφ πασιᾶν, ὅστις, ἐκινήθη ἐπὶ κεφαλῇς τριῶν χιλιάδων στρατιωτῶν εἰς Λάλαν, ὅπου καὶ φθάνει, καὶ δὲν ἀπαντᾷ καθ' ὁδὸν ὑπ' οὐδενὸς ἀντίστασιν· ἤλθε δὲ, ἐλπίζων νὰ νικήσῃ πολεμῶν τοὺς Ἕλληνας μὲ ἠνωμένας τὰς δυνάμεις τῶν μαχίμων Ἀλβανῶν του καὶ τῶν Λαλιωτῶν, νὰ τοὺς καταστρέψῃ, καὶ ἐπομένως νὰ κινηθῇ εἰς Τριπολιτσάν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκημένων αὐτόθι· εἰ δὲ μὴ, νὰ συμπαραλάβῃ τοὺς Λαλιώτας καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Π. Πάτρας. Ὅθεν τὴν 13 ἰουνίου ὤρμησαν ἕξ χιλιάδες Τούρκοι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς μὲν Φαναρίτας καὶ τινὰς Ἡλείους καὶ Καλαβρυτινοὺς ἔτρεψαν, διότι οἱ ἵππεις τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἐκτύπησαν ἀπὸ τὰ νῶτα· ἀλλ' εἰς τοὺς λοιποὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Ἐπτανησίους, ὄντας καλῶς ὠχυρωμένους καὶ περιτεταφρυσμένους, εὗρον φοβεράν ἀντίστασιν. Οὗτοι ἀντιπολεμοῦσι τοὺς Τούρκους ὅλην τὴν ἡμέραν ἀκαταπαύστως καὶ τοὺς ἀποκρούουσιν ὡς τυφλοὺς πολλάκις ὀρμήσαντας ἐναντίον των, καὶ φρονέουσι καὶ πληγόνουσιν ἕως ὀκτακοσίων. Ἐπεσον δὲ καὶ ἐπληγώθησαν ἑκατὸν τριάντα Ἕλληνες, ἐξ ὧν οἱ τριάντα Φαναρίται, οἱ ὁποῖοι ὑπέστησαν ὅλην τὴν ὁρμὴν τῶν ἐχθρῶν, καὶ εἶναι ἄπορον ὅτι δὲν ἀπώλοντο ἕως ἑνός, ὅτε καὶ ὁ ἀρχηγός των ἐσώθη ὡς διὰ θαύματος. Ἐπληγώθη καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς τὴν τε δεξιάν καὶ τὴν ἀριστεράν χεῖρα, πηρωθεὶς τὰ δάκτυλα, ὅτε τουφεκίζων ἐμάχετο, καὶ τὸν ἐκτύπησεν Αἰθίοψ τις, ὁ ὁποῖος ἀνέβη ἐπὶ δένδρου, ἐτουφέκιζεν ἄφαντος, καὶ ἐφόνευε τοὺς Ἕλληνας. Τέλος τὸν ἀνεκάλυψαν

οὔτοι καὶ τὸν ἐφόνευσαν. Ἐπληρώθησαν ὡσαύτως ὅ,τε Σεμπρικὸς (1) καὶ ὁ Χέλμης. Μετὰ τὴν μάχην οἱ Τοῦρκοι ἀπεσύρθησαν. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐκρότησαν τὴν νύκτα συμβούλιον, καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι εἰς τὰς θέσεις, ὅπου εὐρίσκοντο, δὲν ἦτον εὐχολον νὰ λάθωσι τροφὰς καὶ πυριτόβολα, ἐὰν ἀπεκλείοντο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ὄντων διπλασιῶν τὸν ἀριθμὸν, ἀπεφάσισαν ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ ἀνεχώρησαν· ἀλλὰ μετὰ δύο ἡμέρας ἀνεχώρησαν καὶ οἱ Τοῦρκοι εἰς τὰς Π. Πάτρας, μεθ' ὧν καὶ οἱ Λαλιῶται μετὰ τὰς οἰκογενείας των καὶ μετὰ τὰ πράγματά των. Τότε ἐπέστρεψάν τινες ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔκυσαν τὴν πόλιν των, καὶ ἐλαφυραγωγῆσαν πλῆθος αἰγιδοπροβάτων, εὐρεθέντων εἰς τὰ περίξ. Ὁ Ζαίμης καὶ ὁ Σ. Θεοχαρόπουλος εὐρίσκοντο εἰς τὸν Ὀμπλόν, καὶ ἐκινήθησαν εἰς βοήθειαν τῶν μαχομένων εἰς Λάλα· ἀλλ' ἔξωρα, ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἐπιστρέφουσι καίοντες τὰ χωρία καὶ τὰ γεννήματα τῶν χριστιανῶν.

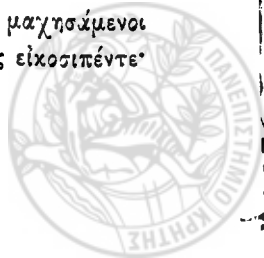
Οἱ Ἕλληνες ἤδη πολιορκοῦσι τὴν Νιύπακτον, ἀφ' οὗ τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἀπέκλεισαν τὰ εἰς τὸν λιμένα ἐκεῖνον εὐρισκόμενα τουρκικὰ, ἃν καὶ δὲν δύνανται νὰ τὰ βλάψωσι ὑπεραρτιζόμενα ὑπὸ τῶν πυροβόλων τοῦ φρουρίου. Οἱ δὲ πολιορκηταί, ὁ Μακρῆς, ὁ Σκαλτσοδημός, ὅ,τε Διαμαντῆς καὶ ὁ Κῶστας Χορμοβίτης, ἀπεφάσισαν νὰ τὴν κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου, συνεννοηθέντες καὶ μετὰ τοὺς πλοίαρχους, καὶ τέως κατεγράφησαν ὅσοι ἐμελλον νὰ ἀναβῶσι τὸ φρούριον· ὅθεν, ἐν ᾧ τὰ πλοῖα πυροβολοῦσιν ἀντιπερισπῶντα τοὺς ἐχθροὺς πρὸς τὴν θάλασσαν, ὥρμησαν οἱ Ἕλληνες ν' ἀναβῶσι τὸ τεῖχος ἡγουμένου τοῦ Διαμαντῆ Χορμοβίτου· ἀλλὰ δὲν τὸν ἀκολουθοῦσιν οἱ καταγρφεύντες ὅλοι. Ἐπεσε δὲ ὁ ἀρχηγὸς δημοῦ

(1) Ἡ το καὶ οὗτος, ὡς καὶ ὁ Α. Μεταξᾶς καὶ ἄλλοι, προγεγραμμένος ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, ὑφ' ᾧ ἐδημιώθησαν καὶ τὰ ὑπάρχοντά των· ἀφ' οὗ ἐπληρώθη, ἐδικάσθη νὰ μεταθῇ εἰς Ζάκυνθον, διότι δὲν ἠλπίζετο νὰ τύχῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἰατρὸν ἰκανὸν νὰ τὸν θεραπεύσῃ. ἤμα φθάσας εἰς τὸ λοιμοκαθακτήριον, βλάβεται ἀπὸ τοῦς Ἀγγλους, ἃν καὶ βραχέως ἀθενῶν ἐνεκα τῶν πληγῶν του, εἰς ἔγκρυφον φυλακὴν, καὶ καταφορτώνεται μετ' ἀλύσει. Ἀφ' οὗ δ' ἐθεραπεύθη, ἐξήχθη εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐφυλακίσθη. Μετὰ πέντε μῆνας ἡλευθερώθη, διότι ὁ θεὸς του ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγγύησιν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔφυγε πάλιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ διὰ τοῦτο ὑπέστη ὁ θεὸς του πενταετὴ φυλακὴν.

καὶ ὀλίγοι ἐκ τῶν στρατιωτῶν, οἱ ὅποιοι τὸν ἠκολούθησαν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες περιωρίσθησαν εἰς τὸ νὰ πολιορκῶσι πάλιν τοὺς Τούρκους ὥς καὶ πρότερον· τὰ δ' ἑλληνικὰ πλοῖα, ἐκτὸς δύο Σπεισιωτικῶν, τὰ ὅποια ἔμειναν νὰ συναγωνισθῶσιν εἰς τὸν κόλπον μὲ τὰ Γαλαξιδιώτικα, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια μεσοῦντος τοῦ ἰουνίου ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἀπέρχοντο ἐναντίον τοῦ τουρκικοῦ στόλου, ἐκπλεύσαντος, ὥς διεφημίσθη, ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν εἰς Πρέβεζαν εὐρισκομένην μοῖραν ὑπὸ τὸν Καπιτανάμπεην. Τότε δὴ εἰσέπλευσαν εἰς τὸν κόλπον πέντε ἀγγλικά ἐπὶ προφάσει τοῦ νὰ εἴπωσι τοὺς Γαλαξιδιώτας νὰ μὴ πειράξωσι τὴν Ἴονικὴν σημαίαν, καὶ συνώδευσαν εἰς Ζάκυνθον τὰ εἰς Ναύπακτον τουρκικὰ, τὰ ὅποια ἐφωδιάσθησαν ἐκεῖ ἀφ' ὅ,τι εἶχον ἀνάγκην καὶ ἐπανήλθον εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Οἱ Τούρκοι τῶν Π. Πατρῶν ἐξῆλθον τὴν 2 ἰουνίου κατὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς Ῥιγανόκαμπον, ὅπου συνέδραμον ἀμφοτέρωθεν Ἕλληνές τε καὶ Τούρκοι, ἐκάτεροι εἰς βοήθειαν τοῦ μέρους των, καὶ μετὰ πολύωρον μάχην ἐτράπησαν οἱ Τούρκοι, καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς κατεδίωξαν καὶ ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς εἴκοσιν. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἦλθον καὶ οἱ Λαλιῶται εἰς Π. Πάτρας, ἡ πολιορκία διελύθη· καὶ ὁ μὲν Ζαΐμης ἐσρατοπέδευσε μ' ὀλίγους Καλαβρυτινοὺς εἰς Δεμέστιχα εἰς ὑπεράσπισιν τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων· ὁ δὲ Κανακάρης μὲ τοὺς Πατρεῖς εἰς Νεζερεῖ, ὁ δὲ Λόντος μὲ τοὺς Βοσιτσιάνους εἰς Σελαῖ· οἱ δὲ Τούρκοι ἦσαν ἐλεύθεροι καὶ ἐξήρχοντο καθ' ἡμέραν ὅπου ἤθελον. Τὴν δὲ 28 ἰουνίου ἀπῆλθον εἰς τὸ μοναστήριον Ὁμπλοῦ καὶ τὸ κατέκλυσαν, καὶ τὴν 3 ἰουλίου ἐκινήθησαν εἰς τὸ Σηπλιαιώτικον μετόχιον καὶ μὲ δύο πυροβόλα· ἀλλ' ὁ ἐπιστάτης αὐτοῦ, ἀνδρεῖος καλόγηρος, ἀντετάχθη μὲ σαράντα στρατιώτας καὶ μάχεται ἀρκετὰς ὥρας ἕως ἐφθασεν ὁ Κωνσ. Πετιμεζᾶς μὲ τινας Ἠλείους ἀπὸ τὸ Φιλοκάλι, καὶ ἔτρεψαν τοὺς Τούρκους εἰς φυγὴν, πλὴν ἐφωδιασμένους μὲ ἀρκετὰ τρόφιμα. Μετὰ ταῦτα βλέποντες οἱ Ἕλληνες ὅτι βλάπτονται μακρόθεν πολιορκοῦντες τοὺς Τούρκους, ἀπεφάσισαν καὶ τοὺς ἐπολιόρχησαν πάλιν ἐκ τοῦ πλησίον· καταλαβόντες τὴν 12 ἰουλίου τὴν θέσιν Πριναρόκαστρον ὁ Ζαΐμης, ὁ Π. Φωτήλας καὶ ὁ Σ. Θεοχαρόπουλος, καὶ αὐθημερὸν μαχησάμενοι πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ νικήσαντες, ἐφόνευσαν ἕως εἰκοσιπέντε·

ἐπληρώθη καὶ εἰς μόνον Ἕλλην. Ἐπομένως ἔφθασεν ὁ Κανακά-
ρης, Ν. Λόντος καὶ Σ. Χαραλάμπους μὲ τοὺς Πετιμεζαίους καὶ
κατέλαβον τὸ Σαραβάλι· ἦλθε καὶ ὁ Σισίνης μὲ τοὺς Ἡλείους καὶ
κατέλαβε τὸ μετόχιον τοῦ Ὀμπλοῦ. Τὴν 15 ἐξῆλθον οἱ Τοῦρκοι
καὶ μὲ τέσσαρα πυροβόλα, καὶ συνεκροτήθη μάχη ὁλοσχερῆς, καὶ
οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν καὶ τοὺς κατεδίωξαν ἕως τὸν ληνὸν τοῦ Νι-
κολάου Λόντου. Ἐφόνευσαν δ' ἄρκετούς· ἀλλ' ἔπεσον καὶ ἐξ αὐτῶν
ὀλίγοι. Τὴν 26 πάλιν ὤρμησαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐμαχίσαντο εἰς
τὸ μοναστήριον Γηροκομεῖον τέσσαρας ὥρας, καὶ ἔτρεψαν τοὺς
ἐχθροὺς ἀφ' οὗ ἐφόνευσάν τινας· ἀλλ' οὗτοι κατέλαβον τὴν θέσιν
τοῦ Γηροκομείου. Τὴν δὲ πρώτην αὐγούστου ὁ Παναγ. Καραν-
τσιᾶς ὁμοῦ μὲ τὸν Θ. Γρύβαν, ἐλθόντα εἰς τὴν Πελοπόννησον
μετὰ τοῦ Ἀ. Μαυροκορδάτου, ὤρμησαν νυκτὸς εἰς τὸ Γηροκο-
μεῖον καὶ ἤρχισαν νὰ πολεμῶσι τοὺς Τούρκους, ὅσοι ἐφρούρουν
ἐκεῖ· ἀφ' οὗ ἐξήμέρωσιν, ἐξῆλθον οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὸ φρούριον,
συνῆλθον καὶ οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὰς ἄλλας θέσεις, καὶ ἐμαχίσαντο ἕως
τὸ ἑσπέρας, καὶ ἔτρεψαν τοὺς Τούρκους, καὶ ἐφόνευσαν ἕως ἑκατὸν,
καὶ ἔπεσον καὶ ἐπληρώθησαν καὶ ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι. Μετὰ
ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπέδευαν εἰς τὸ χωρίον Ῥωμανοῦ καὶ
εἰς τὸν ληνὸν τοῦ Χουσεῖναγα· οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐξῆλθον τὴν 6 αὐγού-
στου εἰς τὸ Γηροκομεῖον, ὅπου κατασκηνωθέντες ἤρχισαν νὰ τοὺς
καταπολεμῶσιν ἐπὶ σκοπῷ νὰ τοὺς διώξωσιν ἐκεῖθεν· ἡ μάχη διήρ-
κεσε τρία ἡμερονύκτια, ἐφώρμησαν πολλάκις οἱ ἐχθροὶ, καὶ ἐφονεύ-
θησαν πολλοί· τέλος ἀπελπισθέντες, ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ φρούριον.

Τὸν Ιούνιον ἐπανεστήσαν καὶ οἱ Κρήτες κατὰ τῆς τυραννίας.
Οἱ Ἕλληνες περιπλέοντες τὰς θαλάσσας τοῦ Αἰγαίου, διέκοψαν
τὴν συγκοινωνίαν τῆς Κρήτης μὲ τ' ἄλλα μέρη τῆς Τουρκίας, καὶ
πρὸ ἐνὸς ἡδὴ μηνὸς δὲν εἶχε φθάσει εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην πλοῖον
μὲ τουρκικὴν σημαίαν, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐπομένως ἠγνόουν τί ἐγί-
νετο εἰς τὸ κράτος. Ὅθεν οἱ κατοικοῦντες εἰς Κυδωνίαν (Χανία)
ἐφόρτωσαν πλοῖον τουρκικὸν μὲ σαπώνιον, καὶ τὸ στέλλουσιν εἰς
Σμύρνην, διὰ νὰ δυνηθῶσιν οὕτω νὰ λάβωσι πληροφορίας. Τὸ πλοῖον
αὐτὸ ἐκπλεῦσαν, ἐφθασεν εἰς τὴν νῆσον Κίμνηλον, ὅπου μαθάνου-
σιν οἱ Τοῦρκοι ὅτι εἰς ὅλας τὰς θαλάσσας περιπλέουσι κλέπται,
καὶ φοβηθέντες ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Μετὰ ταῦτα οἱ Τοῦρ-

κοι στέλλουσιν εἰς Κήθυρα τὸν Γάλλον Βαλές, παροικοῦντα πρὸ χρόνων καὶ ἐμπορευόμενον εἰς τὴν Κρήτην, ἐλπίζοντες νὰ λάβωσιν ἐκεῖθεν βεβαίαις πληροφορίας, καὶ μανθάνουσιν ἀπὸ αὐτὸν ἐπιστρέψαντα τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων εἰς ὅλα τὰ μέρη. Τότε εἰδοποιήσαν τοὺς καθ' ὅλην τὴν Κρήτην εὐρισκομένους Τούρκους καὶ τέλη μαῖτου κλείουσι τὰς πύλας τοῦ τείχους τῆς Κυδωνίας καὶ φονεύουσιν ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους πενήντα χριστιανούς, καὶ πρῶτον τὸν πατέρα τοῦ Μισαήλ Ἀποστολίδου· εἰς δὲ τὴν Ῥεθύμνην ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν πενήντα· ἐξερχόμενοι καὶ εἰς τὰ χωρία ἐφόνεον χριστιανούς· ἐξῆλθον δ' ἕως ἐξήντα ἀπὸ Κυδωνίας εἰς τὰ Κεραιμεία, ἐπὶ σκοπῶ νὰ συναΐξωσι τὰ ὄπλα, καὶ πράξαντες πολλὰς καταχρήσεις, ὕβριζον τοὺς χριστιανούς καὶ ἠπέλουν νὰ τοὺς σφάξωσι. Τότε ὁ Ἰω. Χάλης ὤρμητε μὲ τριάντα ἐνόπλους εἰς τὴν θῆσιν λεγομένην Λοῦλον, τοὺς ἐκτύπησεν, ἐφόνευσεν δύο τρεῖς καὶ τοὺς κατεδίωξε φεύγοντας εἰς τὰ ὀπίσω πολλὴν ὥραν. Ἐκ τούτου ἐφρύαξαν οἱ Τούρκοι, καὶ ὀπλίσθησαν ἕως δύο χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι ἐκ τῶν νομιζομένων παληκαρίων, συνεπιφέροντες ἀλύσεις καὶ σχοινία, διὰ νὰ δέσωσι τοὺς χριστιανούς ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ νὰ τοὺς ἀπαγάγωσιν ὡς ἀν πρόβατα εἰς Κυδωνίαν· ἐκινήθησαν δὲ εἰς Λάκους καὶ εἰς Θέριστον. Αὐτόθι ἦσαν ἤδη συνηγμένοι ἕως ἑκατὸν πενήντα Σφακτιανοὶ, ἐπὶ σκοπῶ νὰ συσκεφθῶσι μὲ τοὺς λεγομένους Ῥιζίτας περὶ τοῦ ποιητέου, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἕως τριακόσιοι πενήντα κινοῦνται τὴν 5 Ἰουνίου κατὰ τῶν Τούρκων, τοὺς προσβάλλουσι κάτωθεν τοῦ χωρίου Θερίστου, φονεύουσι περὶ τοὺς τριακοσίους, ἐπαίρουσι τὰς ἀποσκευὰς των καὶ ἄρκετὰ ὄπλα, καὶ τοὺς καταδιώκουσιν ἕως εἰς τὴν πεδιάδα φεύγοντας· ἐκτὸς δ' ἐνὸς μόνου πεσόντος, κανεῖς ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔπαθε τίποτε. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀναγνώστης Παναγιώτου, ὁ Γεώργιος Δατκαλάκης (ὁ καὶ Τσελεπῆς), ὁ Ἰω. Χάλης μὲ τοὺς δύο ἀδελφούς του, ὁ Ἀνδρέας Φασούλης, ὁ Ἀναγνώστης Παπαδάκης, καὶ ὁ Σίφακας ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὰς ὑπωρείας ὡς εἰς πολιορκίαν τῆς Κυδωνίας· ὁ Δελιγιαννάκης, ὁ Τσιουδερός καὶ ἄλλοι εἰς πολιορκίαν τῆς Ῥεθύμνης, καὶ ὁ Ροῦστος Βουρδουμπᾶς, ὁ Πολιοιοργάκης καὶ ἄλλοι ἐστρατοπέδευσαν κατὰ τὴν Μεσαρὰν ὡς εἰς πολιορκίαν, ἀν καὶ μακρόθεν, τοῦ Ἡρακλείου (τοῦ μεγάλου

Κάστρου). Μετὰ τούτων συναγωνίζεται καὶ ὁ Χουσεΐνης ἡ ὁ Μιχαήλ Χουρμούλης καὶ ὁ ἀδελφός του, οἱ ὁποῖοι ἕως πρὸς ἄλλους εἰς μὲν τὸ φαινόμενον ἦσαν Τούρκοι, εἰς δὲ τὸ κρυπτὸν Χριστιανοί, καὶ ἤδη κατέφυγον εἰς τὰ Σφακιά μετὰ τὰς οἰκογενεῖας τῶν ἀποφασίσαντες νὰ χύσωσι τὸ αἷμά των μαχόμενοι διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πατρίδος. Πρὸς δὲ καὶ ὁ Ἀντώνης Μιλητόνης, ὅστις εἶχε φθάσει ἀπὸ Σάμον μετὰ πολλοὺς Κρήτας, τοὺς ὁποίους συνήγαγε βίφκοινδυνεύων ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Ἀσίας. Ἀφ' οὗ ἡττήθησαν οἱ Τούρκοι τῆς Κυδωνίας, προσεκάλεσαν εἰς συμμαχίαν τοὺς Τούρκους τοῦ Ἡρακλείου· οὗτοι δὲ, τρεῖς χιλιάδες περίπου, φθάσαντες εἰς Κυδωνίαν, ἤρχισαν καταγελῶντες νὰ ὑβρίζωσιν ὡς ἀνάνδρους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐδείξαν τὴν Ὁδὸν καὶ τὸ πῆγμα εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ τοὺς ἀφῆκαν νὰ πολεμήσωσι μόνοι, διὰ ν' ἀπολαύσωσι καὶ μόνοι τὴν ἐκ τῆς νίκης δόξαν, ὡς ἀπῆλθον καὶ ἐκείνοι τὴν ἐκ τῆς ἡττης καταισχύνην. Ὅθεν τὴν 17 ἰουνίου ἐξεστράτευσαν μόνοι οἱ διαληφθέντες Τούρκοι κατὰ τοῦ Χάλη καὶ τῶν Ῥιζιτῶν, ὡς καὶ τῶν μετ' αὐτῶν διαμεινάντων Σφακιανῶν· ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν κρατερῶς, ἐφονεύθησαν ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους καὶ ὑπέστρεψαν καὶ αὐτοὶ κατητρυμμένοι εἰς τὸ Ἡράκλειον· κανεὶς δ' ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔπαθε. Ὁ δὲ Ροῦστος καὶ ὁ Χουρμούλης ἀπήντησαν εἰς τὸ χωρίον Ἀγιάννην τὸν Ἰσμαὴλ Κουντουράκη μ' ἑκατὸν Τούρκους, τοὺς ἐκτύπησαν, ἐφόνευσαν καὶ αὐτὸν καὶ ἄλλους δέκα, καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον. Ἐφθάσαν ἐπομένως εἰς Ἀμπαδιάν, ὅθεν προλαβόντες οἱ Τούρκοι ἀνεχώρησαν μετὰ τὰς οἰκογενεῖας των, καὶ εὔρον μόνον τὸν Δελιμουσταφᾶν λεγόμενον, ὅστις ἐπολέμησε δύο ὥρας, καὶ ἐπειδὴ τὸ τουφέκι του κατήτηνεν ἄχρηστον, παραδοθέντα καὶ μὴ θελήσαντα νὰ βαπτισθῇ τὸν ἐφόνευσαν. Ὁ δὲ Δελιγιαννάκης καὶ ὁ Τσιουδερός ἐκινήθησαν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν, χωρίον τρεῖς ὥρας ἀπέχον τῆς Ρεθύμνης, ὅπου κατῴκουν τὸ μέγα μέρος Τούρκοι, ἐπίσης κακοὶ ὡς καὶ οἱ Ἀμπαδιῶται, καὶ τοὺς ἐπολιόρχησαν· ἐπέπεσον δὲ νυκτὸς εἰς τὸ χωρίον των, ἔκαυσαν οἰκίας τινὰς, ἐφόνευσαν πολλοὺς, ἐκρήμνισαν τὸ Ντσιαμίον των, καὶ προεχώρησαν εἰς τὴν Ρεθύμνην, ὅθεν ἐξεληθόντες ἕως δύο χιλιάδες Τούρκοι, τοὺς προσέβαλον, καὶ ὀλίγους ὄντας τοὺς ἠνάγκασαν ν' ἀποχωρήσωσιν εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη. Δὲν παύουσι δ' ἀφίμα-

χοῦντες καθ' ἡμέραν οἱ Ἕλληνες πρὸς τοὺς Τούρκους ἐξερχομένους ἀπὸ Κυδωνίαν καὶ Ῥεθύμνην, καὶ εἰς τὰς διαφόρους ἀψιμαχίας ἐφόνευσαν ἕως τριακοσίους· ἀπῆλθον δέ τινες ἐν καιρῷ νυκτὸς νὰ καύσωσι τὰ ἐκτὸς τοῦ τείχους τῆς Κυδωνίας ἐργαστήρια καὶ ἀπέτυχον. Ἐχουσι καὶ δύο Κρητικά πλοῖα συμπράττοντα ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ὥς καὶ τὰ πλοῖα τῶν Κατσίων διοικούμενα ἀπὸ τὸν Θεόδωρον Κανταρντσιόγλου. Ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου καὶ οἱ Τούρκοι δὲν παύουσι χύνοντες αἵματα Χριστιανῶν ἀόπλων καὶ ἀδυνάτων ὅπου δύνανται. Ὁ δὲ πασιᾶς τοῦ Ἡρακλείου διέταξε τὸν μητροπολίτην τῆς Κρήτης νὰ προσκαλέσῃ τοὺς ἐπισκόπους Κνωσσοῦ, Χερσονήσου, Λάμπης καὶ Σιτείας, καὶ τοὺς προκρίτους τῶν ἐπαρχιῶν, ὡς ἔχων τάχα νὰ τοὺς διακοινώσῃ βασιλικὰς τινας προσταγὰς καὶ διατάξεις· ἀφ' οὗ δὲ συνῆλθον ἐκεῖ ἅπαντες οὗτοι, τὴν 24 Ἰουνίου, ἡμέραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἐν ᾧ ἐτελεῖτο ἡ θεία ἱερουργία, κλείσαντες οἱ Τούρκοι τὰς πύλας τοῦ τείχους, ὥρμησαν ὡσὰν τίγρεις εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ κατέσφαξαν ὡσὰν πρόβατα τὸν μητροπολίτην, τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς ἱερεῖς καὶ ἄλλους καλογήρους καὶ ἡγουμένους, καὶ ὅλους τοὺς προκρίτους, καὶ ἄλλους χριστιανοὺς συνελθόντας νὰ προσευχηθῶσιν εἰς τὸν Κύριον, ἄνδρας, γυναῖκας, παιδιὰ, γέροντας, νήπια, μὴ διακρίναντες ἡλικίαν καὶ γένος, καὶ ἐπομένως διεσπάρησαν εἰς τὰς οἰκίας τῶν Χριστιανῶν, καὶ τοὺς ἐσφαζον, καὶ διήρπαζον τὰς περιουσίας των τρεῖς ὅλας ἡμέρας καὶ νύκτας, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον εἰς τὰ περίχωρα, καὶ ἐπραξαν τὰ αὐτὰ καὶ μυρία ἄλλα κακουργήματα. Συγχρόνως ἐξεδόθη πρόσταγμα εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας νὰ φονεύσωσιν οἱ Τούρκοι τοὺς χριστιανούς, καὶ ἔβαψαν τὴν γῆν μὲ τὰ αἵματα τῶν ἀθώων εἰς ὅλας σχεδὸν, φονεύσαντες ὅσους ἠδυνήθησαν. Εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Σιτείας ὁ Τούρκος, Ἀφεντάκης λεγόμενος, συνῆθροισεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας του ἕως τετρακοσίους καὶ τοὺς ἐφόνευσε· καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ πλούσιοι ἢ εὐποροῦντες ὅπως οὖν χριστιανοί, ὅσοι κατῴκουν εἰς τὰς πόλεις ὅπου ὑπῆρχον Τούρκοι, ὅλοι κατεσφάγησαν καὶ διηρπάγησαν αἱ περιουσίαι των. Ἐν τούτοις οἱ Τούρκοι τῆς Κυδωνίας, τῆς Ῥεθύμνης, τῆς Κισιάμου καὶ τοῦ Σελήνου ἐκινήθησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολλοὶ πρὸς ὀλίγους πολεμοῦντες, τοὺς ἐβίασαν ν' ἀποχωρή-

σωσιν εἰς τὰ Σφακιά. Εἰς δὲ τὴν ἐκστρατείαν των ἐλεηλάτησαν τὴν χώραν, ἔκαυσαν χωρία καὶ μοναστήρια, ἔσφαξαν ὄσους ἔτυχον ἀόπλους καὶ ἀδυνάτους, καὶ ἡχμαλώτισαν γυναῖκας καὶ παῖδιά· καὶ προχωρήσαντες εἰς τὰ Σφακιά, ὥρμησαν τὴν πρώτην Ἰουλίου εἰς Καλλικράτην, τρέπουσιν εἰς φυγὴν τοὺς φρουροῦντας ἐκεῖ ἕως πενήντα Σφακιανούς, καὶ καίουσι τὸ χωρίον· καὶ τὴν ἐπιούσαν ὑπάγουσιν εἰς Ἀσφένδου καὶ πράττουσι τὰ αὐτά· καὶ τὴν 5 φθάσαντες εἰς Ἀσκήφου, ἐπυρπόλουν τὰ κατὰ τὸ πεδῖον χωρία. Τότε δὲ Δασκαλάκης, ὁ Βουρδουμπᾶς, ὁ Ἀναγνώστης Παναγιώτου, ὁ Χουρμούλης καὶ ἄλλοι, κατέλαβον τὰ πέριξ βουνά, περιεκύκλωσαν τοὺς Τούρκους, τοὺς ἐκτύπησαν εἰς τὰ στενὰ καὶ ἐφόνευσαν περὶ τοὺς τριακοσίους, καὶ ἡχμαλώτισαν οἱ περὶ τὸν Πολογιоргάκην ἕως σαράντα εἰς τὸ χωρίον Ἀμπελον, καὶ τοὺς ἐβίασαν νὰ φύγωσιν εἰς ἀταξίαν, καὶ τοὺς κατεδίωξαν φονεύοντες ἐξ αὐτῶν· κατηδάφισαν δὲ τὸν πύργον τοῦ Ἀληδάκη εἰς Ἀποκώρωνα, ὅστις πρὸ ὀλίγου κλεισθεὶς εἰς αὐτὸν μεθ' ἑκατὸν Τούρκων, ἀντέκρουσε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐσώθη. Ἐκασαν καὶ τὰς τουρκικὰς οἰκίας εἰς τὸ χωρίον Πρόσνερον, καὶ μετὰ ταῦτα κατέλαβον πάλιν τὰς πρώτας θέσεις των. Τότε δὲ πασιᾶς τοῦ Ἡρακλείου, ἀγανακτῶν διότι ὀλίγιστοι Ἕλληνες νικῶσι χιλιάδας Τούρκων πολλὰς, ἐπρόσταξε νὰ ἐκστρατεύσωσιν ὅσοι πιστοὶ ἐναντίον των καὶ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσωσιν. Ὅθεν συναχθέντες οἱ Τούρκοι τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς Ρεθύμνης, ἐκινήθησαν τὴν 6 αὐγούστου πρὸς τὴν Κυδωνίαν, διὰ νὰ ἐνωθῶσι μὲ τοὺς ἐκεῖ καὶ νὰ στρατεύσωσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἐρχόμενοι νὰ διαβῶσιν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Ἀρμυροῦ ποταμοῦ, ἀντικρούονται ὑπὸ τῶν προσκαρτερούντων εἰς τὰ στενὰ Ἑλλήνων τρεῖς ὅλας ἡμέρας καὶ φονεύονται πολλοί. Ἀλλ' ἐξέλπον τὰ πολεμεφόνδια τῶν Ἑλλήνων, καὶ τότε οὗτοι μὲν ἀπεχώρησαν εἰς τὰ ὑψηλά, οἱ Τούρκοι δὲ ἀπῆλθον εἰς Ἀποκώρωνα, ὅπου ἐφόνευσαν περὶ τοὺς τριακοσίους χριστιανούς, καὶ μετὰ ταῦτα μετέβησαν εἰς Κυδωνίαν. Ἐνωθέντες δὲ μὲ τοὺς ἄλλους Τούρκους, καὶ γενομένοι δώδεκα χιλιάδες, ἐσράτευσαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ παρέδωκαν τὰ πάντα εἰς πῦρ καὶ εἰς σίδηρον ὅθεν ἂν διέβησαν. Προχωρήσαντες δὲ εἰς τὰ Σφακιά, κατηρήμωταν τὸν τόπον, κατέτρεψαν πᾶν τὸ προστυχόν, καὶ ἐβίασαν τοὺς Ἕλληνας νὰ κατα-

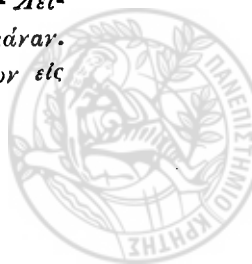

σκορπισθῶσιν ὅπου ἕκαστοι ἡδυνήθησαν νὰ σωθῶσι φεύγοντες..
 Ἄλλ' οἱ ἀδελφοὶ Χάλας καὶ ἄλλοι τινὲς ὀπλαρχηγοὶ διέμειναν εἰς
 τὰ ὕψη τῶν ὄρεων, καὶ μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινων, ἀφ' οὗ
 ἔφθασεν εἰς τὴν Κρήτην ὁ Παναγιώτης Ζερβουδάκης ἀπὸ τὴν
 Ἀσίαν μὲ διακροσίους ἐκ τῶν ὅσων εἶχε κατηχήσει ὁ Μιληδόντης,
 συνεννοήθησαν μ' ἑλους τοὺς λοιποὺς, καὶ πάλιν ἐκινήθησαν λαβόν-
 τες ἐπιθετικὴν θέσιν κατὰ τῶν Τούρκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Τὰ κατὰ τὴν Βλαχομολδαβίαν, ἄθλια. — Οἱ κάτοικοι τῆς Μολδαβίας κηρύττονται ὑπὲρ τῶν Τούρκων. — Ὁ Μ. Σούτσος φεύγει. — Ὁ Ἀθανάσιος Καρπενησιώτης καὶ ὁ Κωνστ. Πεντεδέκας εἰς τὴν Μολδαβίαν. — Ὁ δεύτερος διοικεῖ τὸν τόπον. — Οἱ Τούρκοι κινεῶνται. — Ὁ Μπερκόφτσιαλης εἰς Μολδαβίαν. — Ὁ Σελίμ Μεχμέτ εἰς τὴν Βλαχίαν. — Ὁ Δερβίς Πασιάς εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν. — Ὁ Ἀθ. Καρπενησιώτης εἰς Γαλάτσι. — Μάχη ἔξω τοῦ Γαλατοίου. — Οἱ Ἕλληνες σώζονται εἰς τὸν Προῦτον. — Ὁ Σφαέλος ἄντικρυ τοῦ Ρερίου. — Οἱ Τούρκοι σφάζουσι τοὺς χριστιανοὺς καὶ πυρπολοῦσι τὴν πόλιν. — Ὁ Γ. Κατακουζηνὸς εἰς Μολδαβίαν. — Ἡ πόλις τοῦ Γιασσίου ἐρημοῦται. — Ὁ Κατακουζηνὸς εἰς Σκουλένι. — Λειποτακτεῖ. — Ἡρωϊσμός τοῦ Καρπενησιώτου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ Ἑλλήνων. — Οἱ Ρῶσοι φροντίζουν. — Ὁ Ἀποστόλης Λευκαδίτης. — Διάβασις τοῦ Προῦτου. — Ὁ Καρπενησιώτης πίπτει. — Οἱ Τούρκοι εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν μεγάλην καὶ τὴν μικρὰν Βλαχίαν. — Ὁ Ὑψηλάντης ἀπρακτεῖ. — Ὁ Βλαδιμηρέσκος καὶ ὁ Σάββας τὸν ἐπιβουλεύουσι. — Ὁ Οὐδρίσκης. — ὁ Βλαδιμηρέσκος εἰς Πιτέστι. — Ὁ Σάββας εἰς Τεργόβιστ. — Ἀποσύρεται εἰς Μαρτινένι. — Οἱ Τούρκοι εἰς Βουκαρέστι. — Δολοφονίαι. — Ὁ Γ. Ὀλύμπιος κινεῖται κατὰ τοῦ Βλαδιμηρέσκου. — Τὸν ἀπάγει εἰς τοῦ Ὑψηλάντου. — Θάνατος τοῦ Βλαδιμηρέσκου. — Οἱ Τούρκοι κινεῶνται εἰς Τεργόβιστ. — Μάχη εἰς Νετιζέστι. — Ὁ Δούκας φεύγει. — Μάχη εἰς Νουντσέτι. — Τρέπεται ὁ Ὀρφαρὸς. — Φεύγει καὶ ὁ Κολοκοτρώνης. — Ὁ Ὑψηλάντης φεύγει εἰς Ρύμνικ. — Ὁ Δούκας καὶ ὁ Μάρος λειποτακτοῦσιν. — Ὁ Σάββας μὲ τοὺς Τούρκους. — Καταδιώκει τὸν Ὑψηλάντην. — Λειποταξία. — Μάχη εἰς Κλέροβαρ. — Μάχη εἰς Τισμάραν. — Μάχη εἰς Ζαβιδένι. — Ὁ Μανιάκης καὶ ὁ Σολομών εἰς

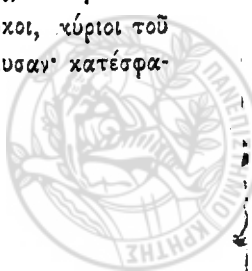
Τραπεζιβαρίαν. — Οἱ Τούρκοι εἰς Σερμπανέστι. — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς Ρύμνικ. — Ὁ Καραβιάς προσβάλλει τοὺς Τούρκους. — Μάχη εἰς Δραγασάνι. — Πίπτουσιν οἱ πλειότεροι ἱερολοχῖται. — Ὁ Γ. Ὁλύμπιος βοηθεῖ. — Ὁ Ν. Ὑψηλάντης κινδυνεύει. — Ὁ Ἰωαννίτσας Χόρκας. — Ὁ Ἐλβετὸς Μπορδιὲ πίπτει. — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς Κόζια. — Διακρήρυξις αὐτοῦ. — Καταφεύγει εἰς τὴν Αὐστρίαν. — Ὁ Ὁλύμπιος ἐνοῦται μὲ τὸν Φαρμάκην. — Περῶσιν εἰς τὴν Μολδαβίαν. — Ὁ Ἐπίσκοπος Ῥωμανοῦ. — Ὁ Γ. Ὁλύμπιος εἰς τοῦ Σιέκου. — Πολιορκεῖται ἀπὸ τοὺς Τούρκους. — Ὁ Φαρμάκης συλλαμβάνεται. — Ὁ Ὁλύμπιος συγκαταστρέφει μὲ πολλοὺς Τούρκους. — Ὁ Σάββας εἰς Κόζια. — Ὁ Σεργάδης παραδίδεται. — Ὁ Σάββας καταδιώκει τὸν Σέρβον ἀρχιμανδρίτην. — φεύγει εἰς τὴν Αὐστρίαν. — Ἀποβάλλεται. — Συλλαμβάνεται. — Προδοσίαι, σπυροφανταίαι καὶ δολοφονίαι. — Δολοφονία τοῦ Σάββα καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ. — Θάνατος ἡρώϊκός τοῦ Ἀθανασίου Χειμαριώτου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ. — Ἀμνηστία. — Ἐπιστροφή τῶν φυγάδων ἀρχόντων. — Ἀποστολὴ ἀποστατῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν. — Θάνατος αὐτῶν. — Ὁ Ὑψηλάντης φυλακίζεται εἰς Μοῦνκατο.

Αλλ' εἰς τὴν Βλαχομολδαβίαν τὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἀποβαίνουσιν ἄθλια. Ἀφ' οὗ ὁ στρατός τοῦ Ὑψηλάντου καὶ οἱ ἐταῖροί ἔμαθον τὰς σφαγὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ σταλέντα πανταχοῦ τῆς τουρκικῆς ἐπικρατείας αἵματηρὰ προστάγματα τοῦ Μαχμούδ, ἀφ' οὗ δὲ ἤκουσαν τοὺς κεραυνούς τῆς ἐν Λαϊμπάχ συνόδου τῶν βασιλέων κατὰ τῶν ἐπαναστάσεων, καὶ τὴν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας ἀποδοκιμασίαν τοῦ κινήματος τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ πρὸς τούτοις τὸν κατ' αὐτῶν ἐκδοθέντα ἀφορισμὸν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου, ἐκυριεύθησαν ὅλοι ἀπὸ ἀπελπισίαν καὶ νάρκωσιν. Ἐκαστος τῶν ἀρχηγῶν ἤδη ἐνόμιζεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπερίσχύη ἡ γνώμη του, καὶ ὅλοι ἤθελον νὰ διατάττωσι, καὶ κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ ὑπακούῃ. Ἀπαντες δ' ἐπεδόθησαν καὶ ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται εἰς τὴν ἀκολασίαν, καὶ οἱ κάτοικοι τῶν δύο ἡγεμονειῶν, οἱ ὅποιοι ἠδύναντο νὰ τοὺς συνδράμωσιν εἰς τὰ ἐπιχειρήματά των,

θεωροῦντες ἤδη αὐτοὺς ἀφ' ἐνὸς μὲν ὡς ἐχθροὺς ἕνεκα τῶν παντοίων ἀδικιῶν καὶ καταχρήσεών των, ἀφ' ἑτέρου δ' ὡς ἐγκληματίας καθοσιώσεως, καταδεδικασμένους ἀπὸ τὰς χριστιανικὰς Δυνάμεις, καταδιωκομένους εἰς θάνατον ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, καὶ ἀφωρισμένους ἀπὸ τὴν Ἑκκλησίαν, οἱ μὲν ἔφυγον εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ εἰς τὴν Ῥωσσίαν, οἱ δ' ἐξυφαίνουσι συνωμοσίας ἐναντίον των καὶ τοὺς ἐπιβουλεύουσιν, ἐπικαλούμενοι τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Τούρκων, καὶ τοὺς βλάπτουσι καθ' ὅ,τι δύνανται. Ἐν ᾧ δ' ἀπὸ τὰς ἡγεμονείας ἐκεῖνας ἠδύναντο νὰ πορισθῶσι τ' ἀναγκαιὰ των ἑκατὸν χιλιάδες στρατεύματα, αἱ ὀλίγαι δυνάμεις τοῦ Ὑψηλάντου μόλις ἠδύναντο νὰ τραφῶσι, διότι οἱ Βλάχοι διοικηταὶ ἔστελλον εἰς Τρανσιλβανίαν τὰ γεννήματα, δίδοντες χρήματα εἰς τοὺς ὀπλαρχηγούς του, καὶ αἱ τροφαὶ ἐξέλιπον ἀπὸ τὴν Βλαχίαν. Ὁ Μιχ. Σουτζος κινδυνεύων νὰ συλληφθῇ ἀπὸ τοὺς Μολδαυοὺς καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς Τούρκους, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Βεσσαραβίαν. Ὅθεν οἱ κάτοικοι τῆς Μολδαυίας ἐκηρύχθησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ κλῆρος καὶ τὸ συμβούλιον τοῦ τόπου προσεκάλεσαν τοὺς εἰς τὰ μοναστήρια πεφυλαγμένους Τούρκους, ἕως πενήντα τὸν ἀριθμὸν, καὶ τοὺς ἐξώπλισαν ἐναντίον των. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἀφ' οὗ ἐπληροφόρηθη ταῦτα, ἔστειλε κατὰ μεσοῦντα τὸν ἀπρίλιον εἰς τὴν Μολδαυίαν τὸν Ἀθανάσιον Καρπενησιώτην καὶ τὸν Κωνσταντῖνον Πεντεδέκαν, τὸν μὲν διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν θέσιν τοῦ Γαλατσίου, νὰ ὀργανίσῃ τοὺς ἐκεῖ διατρίβοντας ἕως χιλίους πεντακοσίους ναύτας, καὶ νὰ κρατῇ περιωρισμένην τὴν φρουράν τῆς Ἱμπραίλας· τὸν δὲ διὰ νὰ καταλάβῃ στρατιωτικῶς τὴν πόλιν τοῦ Ἰασίου, νὰ ἐμποδίσῃ πᾶσαν συγκοινωνίαν μεταξὺ Μολδαυῶν καὶ Τούρκων τῆς Ἱμπραίλας, καὶ νὰ ὑπερασπισθῇ τὸν τόπον. Ὁ Πεντεδέκας ἅμα φθάσας εἰς Ἰάσιον, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸ συμβούλιον καὶ τὸν μητροπολίτην τοὺς ὀπλισθέντας Τούρκους· ἀλλ' οἱ Μολδαυοὶ τοὺς ἐφυγάδευσαν εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ τοὺς ἔσωσαν· ὁ δὲ Πεντεδέκας ἀποκατέστησε τὴν εὐταξίαν καὶ διώκει τὸν τόπον. Εἶχον ἤδη σταλῆ ἀπὸ τὸν Σουλτάνον στρατεύματα διὰ θαλάσσης, τὰ ὅποια ἠνώθησαν μὲ τοὺς Τούρκους τῶν κατὰ τὸν Δούναβιν φρουρίων. Ἐπὶ κεφαλῇς αὐτῶν ἦσαν διωρισμένοι στρατάρχαι διὰ μὲν τὴν Μολδαυίαν ὁ Γιουστούφ πασιᾶς Μπερκόφ-

τσιαλης διοικητής τῆς Ἱμπραίλας· διὰ δὲ τὴν μεγάλην Βλαχίαν
 ὁ Σελίμ Μεχμέτ πασιᾶς διοικητής τῆς Σιλιστρίας, καὶ διὰ τὴν
 Μικράν ὁ Δερβίς πασιᾶς διοικητής τοῦ Βιδινίου ὁμοῦ μὲ τὸν πε-
 ρίφημον Καραφεΐζην ἀρχηγὸν τῶν Γγριντζιαλίδων, οἵτινες ἤρθ-
 μούντο ἕως χίλιοι πεντακόσιοι ἐπίλεκτοι ἱππεῖς. Ὁ Α. Καρπενησι-
 ώτης φθάσας εἰς τὸ Γαλάτσι, καὶ μαθὼν ὅτι ὁ πασιᾶς τῆς Ἱμπραί-
 λας ἐμελλε νὰ κινηθῇ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, προδιέθηκε μὲν τοὺς
 ναύτας εἰς ἀντίκρουσιν· αὐτὸς δ' ἐπὶ κεφαλῆς διακοσίων Ἑλλήνων
 μετὰ τῶν Πελοποννησίων τοῦ Κοτῆρα καὶ δύο ἀδελφῶν Μεγ-
 γλήρη, τοῦ Ζακυνθίου Σπύρου Δαλλόξρου, τοῦ Ἀνδριανουπο-
 λίτου Γεωργίου Παπᾶ (τοῦ καὶ Καραγιώργη), τοῦ Σφακιανοῦ Δαι-
 μονάκη καὶ ἄλλων, κατέλαβον τρία ὀχυρώματα ὑπὸ τῶν Ῥώσων
 κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον κατεσκευασμένα ἐκτὸς τῆς πόλεως,
 ὅπου θέσαντες ὀλίγα πυροβόλα, περιέμενον τὸν ἐχθρὸν νὰ πολεμή-
 σωσι. Τὴν ἐπαύριον, πρώτην τοῦ μαΐου, ἑπτὰ περίπου χιλιάδες
 Τούρκοι, ἐξ ὧν αἱ πέντε χιλιάδες ἱππεῖς, συνωδευμένοι καὶ μὲ τοὺς
 ἀναγκαίους πυροβολιστάς, ὤρμησαν κατὰ τοῦ Καρπενησιώτου, καὶ
 συνάμα κατὰ τῆς πόλεως. Ὅθεν οἱ ναῦται Ἑλληνες μόλις ἔλαβον
 καιρὸν νὰ σωθῶσιν εἰς τὰ πλοιά των, ἀφ' οὔ ἐφονεύθησαν ἕως
 ἑκατὸν ἐξ αὐτῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὁ δὲ Σφαέλος μὲ τέσσαρα
 πλοῖα ἀντέκρουσε κρατερῶς δεκαεὶς πυροβολοφόρους (*barques
 canonieres*), αἵτινες ἐβομβοδύλουν τὴν πόλιν ἀπὸ τὸν Δούναβιν,
 καὶ ἀποχωρῶν εἰς τὸν Προῦτον ἀντέκρουσε Τούρκους τινάς, θε-
 λήσαντας νὰ τὸν ἐμποδίσωσι τὴν διάβασιν καὶ κτυπῶντας αὐτὸν
 μὲ τέσσαρα πυροβόλα, ἐφόνευσε πολλοὺς, καὶ ἐφθασεν ἀντικρυς
 εἰς τὸ Ῥένι, πόλιν Ῥωσικὴν τῆς Βεσσαραβίας. Οἱ Τούρκοι, ἀφ' οὔ
 κατεκρήμνισαν τὰ δύο ὀχυρώματα, καὶ ἐβίασαν τοὺς ἐν αὐτοῖς
 Ἑλληνας νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς τὸ τρίτον, τοὺς προσεκάλεσαν
 νὰ παραδοθῶσιν ἄλλ' οὗτοι τοὺς ἀπεκρίθησαν διὰ τῶν πυροβόλων,
 καὶ ἤρχισαν νὰ μάχωνται. Ἐκεῖνοι δὲ ὤρμησαν πολλάκις ὥσάν
 τυφλοὶ νὰ τοὺς ἐκτοπίσωσιν εἰς τὸ διάστημα δεκατεσσάρων ὥρων,
 καθ' ἃς ἡ μάχη διήρκεσε, καὶ ἐφονεύθησαν πάμπολλοι. Τὴν δὲ
 νύκτα διαβάντες ἀναμέσον τῶν ἐχθρῶν οἱ Ἑλληνες, ἐσώθησαν ἐπὶ
 τινος Χερσονήσου εἰς τὸν Προῦτον. Οἱ δὲ Τούρκοι, κύριοι τοῦ
 Γαλατσίου, διήρπασαν τὴν πόλιν καὶ τὴν κατέκαυσαν· κατέσφα-

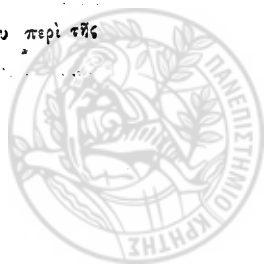

Ξαν δὲ περὶ τοὺς χιλίους ἐκ τῶν κατοίκων, ἐξ ὧν πολλοὶ Μολδαυοί, οἵτινες πρὸ ὀλίγου τοὺς ἐπεκαλοῦντο νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσιν ἀπὸ τοὺς ἀποστάτας, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ἱμπραΐλαν νὰ κρύψωσι τὰ λάφυρά των. Ὁ ἡρώϊσμός τοῦ Καρπενησιώτου καὶ τῶν συστρατιωτῶν του ἐπροξένησε θαυμασμόν εἰς τοὺς πολεμικοὺς τῶν Ῥώσων, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς Βεσταραβίαν, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἦλθον εἰς Ῥένι νὰ τοὺς ἴδωσιν. Ἐν τούτοις στέλλεται καὶ ὁ Γ. Κατακουζηνὸς εἰς Μολδαυίαν νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐλλ. στατευμάτων τοῦ Ἰασίου καὶ Γαλατσίου· γυμνάζων τὸν ἱερὸν λόχον, ἤρξητε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἱερολοχιτῶν ἐπέκεινα τῶν χιλίων· καὶ τούτων ἀρχηγὸς διορίζεται ὁ Καραβιάς προσωρινῶς. Ἐκεῖνος δ' ἀναχωρεῖ ἐπὶ κεφαλῆς ἐξακοσίων στρατιωτῶν, ἀπαντᾷ εἰς τὸ Φωξάνι τριακοσίους Τούρκους, τοὺς κατασκορπίζει καὶ φθάνει εἰς τὸ Ἰάσι. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Καρπενησιώτης ἐσκόπευε νὰ ἐπιπέσῃ αἰφνης κατὰ τῶν Τούρκων, ὅσοι εἶχον μείνει φρουρὰ τοῦ Γαλατσίου, καὶ νὰ τὸ κυριεύσῃ πάλιν, διετάχθη ἀπὸ τὸν Κατακουζηνὸν νὰ υπάγῃ εἰς Ἰάσι, καὶ ἀρχὰς ἰουνίου ἐφθασεν αὐτόθι μὲ πεντακοσίους στρατιώτας. Ὁ Κατακουζηνὸς ἐπροσπάθησε νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς κατοίκους νὰ μείνωσιν ἡσυχοὶ εἰς τὰ ἴδια, καὶ νὰ μὴ φοβηθῶσι τοὺς Τούρκους, τοὺς ὁποίους ἐμελλεν, ἔλεγε, νὰ κτυπήσῃ· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐβλεπον ὅτι χίλιοι πεντακόσιοι Ἕλληνες περίπου δὲν ἠδύναντο νὰ τοὺς ὑπερασπίσωσιν ἐναντίον πολὺ ἀνωτέρου ἀριθμοῦ Τούρκων, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἱππέων, ἐχόντων καὶ πολλὰ πυροβόλα. Εἶχον δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν πρὸ ὀλίγου γενομένην εἰς τὸ Γαλάτσι σφαγὴν τῶν Μολδαυῶν· διὰ τοῦτο ἡ πόλις τοῦ Ἰασίου ἔμεινεν ἔρημος, καὶ ὅλοι, ὅσοι δυνάμενοι, ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Μολδαυίαν. Ἐν τούτῳ οἱ Τούρκοι ἐπλησίασαν εἰς τὰ πέριξ τοῦ Ἰασίου, καὶ ὁ Κατακουζηνὸς ἐφυγεν ὁμοῦ μὲ τὸν Πεντεδέκαν, καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ῥωσσίας· ὠχυρώθη δὲ εἰς τὸ Σκουλένι, χωρίον κείμενον παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Προῦτου. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ συγκεντρώσῃ τὸν στρατὸν του, διώρισεν εἰς ἄλλας θέσεις τὰ δύο τρίτα αὐτοῦ, καὶ ἔμεινε μὲ τὸ σῶμα τοῦ Καρπενησιώτου· ἅμα δὲ πληροφορηθεὶς ὅτι ἐστράτευσαν Τούρκοι ἐναντίον του, ἐγκαταλείψας τὸν στρατὸν, κατέφυγεν εἰς τὴν Ῥωσίαν. Ὁ δὲ Καρπενησιώτης, ὁ Πελοποννήσιος Κοντεγούρης, οἱ

ἀδελφοὶ Μεγγλέρη, ὁ ἀπὸ Ζέαν Σοφιανός, ὁ Καραγιώργης, ὁ
 Δαλλόστρος, ὁ Σφαέλλος καὶ ὁ Λευκαδίτης Ἀποστόλης μὲ τετρα-
 κοσίους περίπου στρατιώτας ἔμειναν ἐκεῖ, ἀποφασίζαντες ν' ἀπο-
 θάνωσι μαχόμενοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἰσταμένου τοῦ ἰουνίου ἐφά-
 νησαν εἰς τὰ πεδία τοῦ Σκουλενίου ἕως ὀκτῶ χιλιάδες Τούρκοι,
 ἐξ ὧν αἱ ἐξ χιλιάδες ἵππεις. Ὁ πολεμικὸς διοικητὴς τῆς Βεσσα-
 ραβίας, ὁ ἐνάρετος φιλέλλην Ἰντσωφ, μετὰ τῶν ἐπιτελῶν Ῥώσ-
 ων καὶ δύο ταγματῶν πεζικοῦ καὶ ἱππικοῦ, παρετάχθησαν εἰς
 ὑπεράσπισιν τῶν συνόρων ὡς εἰς πόλεμον εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην
 τοῦ Προύτου, ὅπου συνήχθησαν καὶ πολὺ πλῆθος θεατῶν ἀπὸ
 Κισσινώφ. Πρὶν ἢ συγκροτηθῇ μάχη μεταξύ Τούρκων καὶ Ἑλ-
 λήνων, ὁ Καρπενησιώτης καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν εἰς τὸ αὐτόθι ῥωσ-
 σικὸν ὑγειονομεῖον ν' ἀποχαιρετήσωσι τοὺς φίλους των, καὶ οὗτοι
 τοὺς παρακαλοῦσι ν' ἀποφύγῃσι τὸν προφανῆ μὲν ἀλλ' ἀνωρελῆ
 θάνατον· πλὴν οἱ ἄνδρεῖοι ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν: «ἔξυρμεν ὅτι
 »θ' ἀποθάνωμεν· τοῦτο εἶναι ὅμως τὸ χρέος μας· διότι τοῦτο
 »ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ἡ ἐθνικὴ τιμή.» καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ὀχυ-
 ρώματά των. Οἱ δὲ Τούρκοι ὥρμησαν ἐναντίον των μὲ τοσαύτην
 θρασυτήτα, ὥστε οἱ Ῥῶσσοι ἐνόμισαν ὅτι ἤθελον καταπατήσῃ
 τὰ ὀχυρώματά των καὶ τοὺς κατασφάξῃ. Οἱ δὲ Γκρανατῆροι καὶ
 οἱ Καζάκοι ἐφύακτον, καὶ ὡς ἂν ἀπειλοῦντες τοὺς Τούρκους διὰ
 τῆς καταθέσεώς των, ἐπροσπάθειον νὰ τοὺς φοβίσωσι· πλὴν μὲ
 ὀκτῶ ἄθλια πυροβόλα καὶ μὲ τὰ τουφέκια των οἱ Ἕλληνες ἀντι-
 κρούοντες, ἔκαμαν μεγάλην θραῦσιν εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔτρεψαν
 εἰς τὰ ὀπίσω. Ἐῖχον ἤδη πυρπολήσῃ τὸ Σκουλένι διὰ τὸν φόβον
 μὴ τὸ κυριεύσωσιν οἱ Τούρκοι, ὡς θέσιν ἀναγκαίαν εἰς αὐτούς.
 ὅθεν ὁ Ἀποστόλης Λευκαδίτης μ' ἑκατὸν Ἡπειρώτας καὶ Ψάρ-
 ριανούς ὥρμησε κατὰ τριακοσίων Τούρκων ἐπιλέκτων, ἀποπειρα-
 θέντων νὰ κυριεύσωσι τὰ ἐρείπια τοῦ αὐτοῦ χωρίου, καὶ τοὺς
 ἐδίωξεν ἐκεῖθεν, φονεύσας ὑπὲρ τοὺς ἑκατόν. Οἱ Ἕλληνες ἀπέ-
 κρουσαν τοὺς Τούρκους τετράκις ὀρμήσαντας ἐναντίον των, καὶ
 τοὺς ἐπροξένησαν πολλὴν φθορὰν ὀκτῶ ὥρας ἀδιακόπως μαχόμε-
 νοι. Τότε οἱ Τούρκοι ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσι τὰ ἐλληνικὰ ὀχυρώ-
 ματα, τὰ ὅποια ὄντα ἀδύνατα, ὡς κατεσκευασμένα εἰς δλίγην
 ὥραν ὡς ἔτυχε, τὰ κατέστρεψαν καὶ τότε οἱ Ἕλληνες μείναντες

πανταχόθεν ἐκτεθειμένοι εἰς τὸ ἐχθρικὸν πῦρ, προσέδραμον εἰς τὸν Προῦτον, καὶ ἐπέρασαν οἱ πλείοτεροι νέοντες εἰς τ' ἀντικρυ· πλὴν ὁ Καρπενησιώτης καὶ ἄλλοι ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται ἕως πενήντα ἐπέπεσαν ξιφῆρεις εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ φονεύσαντες πολλοὺς ἐπεσον ἄγρια θύματα τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Ἐκ τῶν διαβάντων εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην τοῦ Προύτου ἦτο καὶ ὁ Καραγιώργης, ὅστις εἶπε τὸν Ἰντσωφ, παρατηρήσαντα ὅτι ὀλίγοι Ἕλληνες δὲν ἔπρεπε ν' ἀντιταχῶσι καθ' ὑπεραριθμῶν ἐχθρῶν: «χρεωστοῦμεν νὰ πολεμῶμεν τοὺς Τούρκους, μὴ ἐρωτῶντες ἂν εἶναι πολλοί.» Ὁ Δαλλόστρος ἔλαβεν ἐννέα πληγὰς, καὶ ἐσώθη μὲν διαβάς τὸν ποταμὸν ὡσαύτως, ἀλλ' ἐνεκα τῶν πληγῶν ἀπεβίωσεν. Αὐτόπτης τῶν γενομένων ὁ Ἰντσωφ, εἶπε τὸν Ἰάκωβον Ρίζον (1): «ἂν ὁ Ὑψηλάντης εἶχε δέκα χιλιάδας τοιοῦτους στρατιώτας, ἠδύνατο νὰ καταπολεμήσῃ σαράντα χιλιάδας Τούρκους.» Ταυτοχρόνως οἱ Τούρκοι ἕως δεκατέσσαρες χιλιάδες εἰσέβαλον ὡσαύτως εἰς τὴν μεγάλην Βλαχίαν, καὶ ἕως ἑπτὰ χιλιάδες εἰς τὴν μικράν, οἱ μὲν ἀπὸ Σιλήστριαν, οἱ δ' ἀπὸ τὸ Βιδίνιον στρατεύσαντες. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης, ἀντὶ νὰ πράξῃ ἀξία τοῦ πολεμικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς φήμης του, ἀντὶ νὰ ᾔῃαι νυκτὸς καὶ ἡμέρας εἰς τὸ μέσον τῶν στρατιωτῶν του, καὶ εἰς πᾶσαν ὥραν πρὸς ἅπαντας ὁρατοῦς, ἀντὶ νὰ ἐλύσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς εὐδοξίας καὶ τὸν Σάββαν καὶ τὸν Βλαδιμηρέσκον, ὁδηγῶν καὶ φωτίζων αὐτοὺς εἰς τ' ἀληθῆ συμφέροντά των, ἀντὶ νὰ ἐνθουσιάσῃ τοὺς πάντας μὲ τὴν ἐλευθερίαν, μὲ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀνεκτίμητ' ἀγαθὰ, μὲ τὴν ἐκ τοῦ ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἀθανάτου ἐνδοξον τῆς ἱστορίας ἀθανασίαν, ἀγόμενος καὶ φερόμενος ἀπὸ τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτὸν, γενόμενος ἀόρατος, μὴ συγχωρῶν ν' ἀναβαίνωσιν εἰς τὸ κατὰλυμά του ἄνευ ἀδείας οἱ Ἕλληνες διὰ τινος κλίμακος, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν ἱεράν ὡς δι' αὐτὸν προσδιορισμένην, καὶ μὴ δεικνύων ἐμπιστοσύνην πρὸς ἐκείνους μεθ' ὧν θὰ συμπολεμήσει, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας φόβον καὶ δυσπιστίαν, ἔμενεν εἰς ἀκίνησίαν καὶ ἀπραξίαν, καὶ ἐστερήθη τῆς δόξης τοῦ ν' ἀποθάνῃ τοῦλάχιστον

(1) Ὁ ἴδιος ἀναφέρει τοῦτο εἰς τὸ γαλλιστὶ ἐκδοθὲν σύγγραμμά του περὶ τῆς Ἑλλάδος.

μαχόμενος ὑπὲρ τοῦ ἱερωτάτου τῶν ἀγώνων, τὸν ὁποῖον ἀνεδέχθη ν' ἀγωνισθῇ.

Ὁ Σουλτάνος ἐξέδοτο φερμάνι διαλαμβάνον ὅτι ἔστειλε στρατεύματα, κατὰ τοῦ Θ. Βλαδιμηρέσκου, Ἀλεξ. Ὑψηλάντου, Μ. Σούτσου [καὶ τῶν ὁπαδῶν των, καὶ διατάττον τὸν τοποτηρητὴν τοῦ ἡγεμόνος Νέγγρην, τὸν μητροπολίτην, τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς ἡγουμένους, τῶν μοναστηρίων καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ τόπου, νὰ συμπράξωσι διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡτυχίας καὶ εὐταξίας τοῦ τόπου.

Καὶ ἦδη ὁ Βλαδιμηρέσκος, πληροφορηθεὶς ὅτι καταδιώκεται ὑπὸ τῶν Τούρκων, διὰ προτροπῆς τοῦ Μακεδόνη καὶ τοῦ Προδάνου, ἠνώθη μὲ τὸν Σάββαν, διὰ ν' ἀντικρούσωσιν ἀμφοτέρου τοὺς ἐχθρούς. Ἀλλ' οὗτος εἶχε σκοπὸν νὰ παραδῶσθαι πρῶτον ἐκεῖνον εἰς τὰς χεῖράς των, καὶ ἐπομένως τὸν Ὑψηλάντην· οὕτως ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἔδιδε δαίγματα τῆς πρὸς τὴν Ὀθωμ. Πύλην καὶ πρὸς τὸν Καλλιμάχην ἀφοσιώσεώς του. Ἐπρόβαλε δὲ νὰ μὴ περιμείνωσι τὸν ἐχθρὸν εἰς Βουκαρέστι, ἀλλὰ νὰ κινηθῶσιν αὐτοὶ ἐναντίον του, καὶ ἔμειναν σύμφωνοι· πλὴν ὁ Βλαδιμηρέσκος μένει πάντοτε μετέωρος, διότι δὲν πιστεύει εἰς τὸν Σάββαν, καὶ διότι δὲν φαντάζεται καὶ αὐτὸς ἄλλον τρόπον σωτηρίας εἰμὴ τὴν προδοσίαν. Τὴν 13 μαΐου πληροφορεῖται ὅτι οἱ Τούρκοι ἤρχοντο, καὶ κατεθοροβήθη καὶ ἔμεινε πολλὴν ὥραν ἄφωνος· τέλος ἀπεφάσισε νὰ περάσῃ τὸν ποταμὸν Ὀλτον, νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ ὄρεϊνὰ τῆς μικρᾶς Βλαχίας, εἰς τὰ μοναστήρια, τὰ ὁποῖα εἶχεν ὠχυρωμένα μὲ τροφάς καὶ μὲ φρουράν, καὶ ἐπομένως νὰ ὁδηγηθῇ ἀπὸ τὰ πράγματα περὶ τοῦ πρακτείου. Ἀλλ' ὁ Οὐδρίσκης τὸν ἐσυμβούλευσε ν' ἀποχωρήσῃ εἰς Πιτέστι (χωμόπολιν τῆς Βλαχίας) ὡς εἰς ἄστυλον, καὶ ἀφ' οὗ ἀρχίσωσιν αἱ ἐχθροπραξίαι, εἴτε νικήσῃ ὁ Ὑψηλάντης τοὺς Τούρκους εἴτε μὴ, νὰ περάσῃ τὸν Ὀλτον, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ μέρη τῆς Κραιόβης· καὶ εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ν' ἀκολουθήσῃ, ὠχυρωμένος ὢν, τὸ αὐτὸ σύστημα τοῦ ἀντιπολιτεύεσθαι ὡς πρὸς τὸν Ὑψηλάντην· εἰς δὲ τὴν δευτέραν, νὰ προσπαθῇ, ἔχων προκατελημμένας τὰς ἀναγκαίας θέσεις, μέλλοντα τοῦτον νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν, νὰ τὸν συλλάβῃ καὶ νὰ τὸν παραδῶσῃ εἰς τοὺς Τούρκους. Τὸν ὑπέσχετο δὲ, ἀφ' οὗ ἤθελε χάμει

τοιαύτην σημαντικὴν δούλευσιν εἰς τὸν Σουλτάνον, νὰ παραστήσῃ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Αὐστρίας ὅτι πάντοτε ἦτο πιστὸς τῆς βασιλείας ὡς ἐκηρύχθη τοιοῦτος εὐθὺς ἀφ' οὗ ἔλαβε τὰ ὄπλα κατὰ τῶν ἀρχόντων, καὶ νὰ κατορθώτῃ δι' αὐτῆς ὥστε νὰ τὸν ἀναδείξῃ ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας. Ὅθεν τὴν 15 ἐκινήθη ὁ Βλαδιμηρέσκος μὲ τοὺς μείναντας ἕως τότε ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του ἕως δύο χιλιάδας Πανδούρους πεζοὺς (ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι ἐλειποτάκτησαν ἅμα εἰσβαλόντων τῶν Τούρκων εἰς τὴν Βλαχίαν), καὶ μὲ πεντακισίους ἵππεῖς Σερβοβουλγάρους εἰς Πιτέστι. Ὁ δὲ Σάβδας, θεωρῶν ὅτι ὁ Βλαδιμηρέσκος δὲν ὑπάγει κατὰ τῶν Τούρκων, ἀπῆλθε μὲ χιλίους ἵππεῖς (λειποτακτικῶν ὡσαύτως τῶν ἄλλων) εἰς Τεργόβιστ, νὰ κατασκοπεύσῃ μᾶλλον τὸν Ὑψηλάντην· τὸν ἔδωκε δὲ σχέδια κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ μὴ εὐρὼν ἀκρόαζιν, ἀπερύρθη εἰς τὸ μοναστήριον Μαρτσινένι.

Οἱ Τούρκοι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Κεχαγιᾶν τοῦ Σελίμ Μεχμέτ πασιᾶ, ἔφθασαν τὴν 16 μαΐου εἰς Βουκαρέστι, καὶ ἐδέχθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων ὡς σωτῆρες· ἐστρατοπέδευσαν δὲ εἰς Κολεντίναν, ὅθεν θὰ κινηθῶσι κατὰ τοῦ Ὑψηλάντου. Ἐν τοσούτῳ οἱ ὑπὸ τὸν Βλαδιμηρέσκον ὀπλαρχηγοὶ θεωροῦσιν ὅτι ὁ Σουλτάνος ἐκήρυξε τὸν ὀλεθρὸν των, καὶ συνάμα ἐννοοῦσιν ὅτι ἐκεῖνος ἐπιβουλεύει τὸν Ὑψηλάντην· συνώμοσαν ἐπομένως νὰ τὸν φονεύσωσι διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνος ἤρχισε νὰ πνίγῃ κρυφίως πᾶσαν νύκτα ὅσους ἐκ τῶν ἀρχηγῶν ὑπώπτευσεν ἤδη ὡς ἐχθροὺς του. Φθάσας εἰς Γολέστι, ἀπηγγόνισεν ἀρχηγὸν τινα Γιάνκον Γενέσκον ὀνόματι, τὸν ὁποῖον, προφθάσαντες ὁ Μακεδόνοσκης καὶ Πρόδανος, ἔσωσαν. Τότε δὴ ἔγραψαν οὗτοι, καὶ ἄλλοι ἀρχηγοί, καὶ τινες ἐκ τῶν Πανδούρων αὐτῶν, πρὸς τὸν Γεώργιον Ὀλύμπιον, ὄντα εἰς Πιτέστι, τὰ διατρέχοντα, καὶ ὅτι δὲν ἤθελον πλέον νὰ διατελῶσιν ὑπ' ἐκεῖνον. Εἶχε δὲ δολοφονημένους καὶ τὸν Γιόβαν καὶ ἄλλους τινὰς ἀρχηγούς τῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του Σέρβων καὶ Βουλγάρων, ἐξαρτωμένους ἀπὸ τὸν Ὀλύμπιον. Ὅθεν, παραλαβὼν οὗτος τριακόσια παληκάρια, ὑπάγει εἰς τὸ στρατόπεδόν του, ἐμβαίνει εἰς τὴν σκηνὴν του καὶ: «ποῦ εἶναι, ἄπιστε, τὸν λέγει, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι ἀρχηγοί, τοὺς ὁποίους σὲ εἶχον παραδώσει; τοὺς ἐβυσίασας ἄνανδρε.» Ἀποταθείς ἔπειτα πρὸς τὸν στρατόν: «ἀδελφια, Σέρ-

»βοι, Βούλγαροι, Πανδοῦροι, ἀνεκραύγασε μὲ βροντώδη φωνήν, »αὐτὸς ὁ ἄπιστος σᾶς προδίδει, καὶ δολοφονεῖ κρύφα τοὺς ἀρχηγούς σας, διότι ὑπεσχέθη νὰ σᾶς παραδώσῃ ὅλους εἰς τοὺς Τούρκους.» ἀρπάσας δ' αὐτὸν ἀπὸ τὸ περιγραχῆλιον, τὸν παραδίδει εἰς τοὺς στρατιώτας του, αὐπαγε, τὸν λέγει, νὰ δώσῃς λόγον »τῶν ὅσα ἐπραξας καὶ μελετᾷς νὰ πράξῃς.» καὶ τὸν ἀπάγει εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ὑψηλάντου. Οἱ δὲ Πανδοῦροι ἔμειναν ὡς ἂν ἀπολιθωμένοι καὶ δὲν ἐτόλμησαν νὰ κίμωσι κἀνὲν κίνημα. Αὐτὸς δ' ἄθλιος ἄνθρωπος ὠμολόγησεν ὅτι ἀντενῆργει εἰς τὸν Ὑψηλάντην, ἀπατηθεὶς ἀπὸ τὸν Οὐδρίσκην, ὅστις τὸν ἐπῆλπιζε διὰ τὴν ἡγεμονεῖαν τῆς Βλαχίας· ὑπέσχετο δὲ νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του κατὰ τὸν ὄρκον του. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης διώρισε πολεμικὸν συμβούλιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατεδικάσθη ὡς ἐνοχος ἐσχάτης προδοσίας εἰς θάνατον, καὶ τὴν 26 μαΐου ἐθανατώθη· τὸ δὲ πλεῖστον μέρος τῶν στρατιωτῶν του κατετάχθησαν εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ὀλυμπίου. Ἄλλ' ἐφθασεν ἡ ὥρα νὰ πολεμήσῃ ὁ Ὑψηλάντης τοὺς Τούρκους, καὶ κατὰ δυστυχίαν δὲν θὰ τοὺς πολεμήσει, διότι θὰ τὸν προδώσωσι καὶ φεύγοντες ἐκεῖνοι, οἵτινες πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἔτι πρὸ ὀλίγου, κομπορῆμονοῦντες, ἐνομίζοντο ὅτι ἤθελον ἀναδειχθῇ εἰς τὸν κόσμον ἄλλοι Μιλιτιάδαι καὶ Λεωνίδαί. Οἱ Τούρκοι, ἕως ἑξ̄ χιλιάδες, ἱππεῖς τε καὶ πεζοί, διηρημένοι εἰς δύο σώματα, ἤδη προεχώρουν εἰς Τεργόβιστ. Ὁ Ὑψηλάντης εἶχε διορίσει τὸν Ἰωάννην Κολοκοτρώνην νὰ ὀχυρωθῇ εἰς τὸ μοναστήριον Νουντσέτ τέσσαρας ὥρας ἀπέχον ἀπὸ Τεργόβιστ· τὸν δὲ Γεράσιμον Ὁρφανὸν εἰς βοήθειάν του· εἶχε διορίσει καὶ τὸν Δοῦκαν Κωνστ. Δοῦκα νὰ καταλάβῃ τὸ κατὰ τὸ χωρίον Νετιζέστι κείμενον δάσος· ἡ δύναμις τούτων ὅλων συνίστατο εἰς χιλίους πεντακοσίους στρατιώτας. Ὁ δ' ἀρχηγὸς ἐμελλε νὰ ἐπιπέσῃ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς μάχης κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ ἤλπισε τότε νὰ κατακλίνῃ τῆς νίκης τὴν πλάστιγγα πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων. Ὅθεν οἱ ἀνωτέρω εἶχον καταλάβει τὰς θέσεις των· οἱ περὶ τὸν Δοῦκα στρατιῶται ἠριθμοῦντο ἕως τετρακόσιοι· προσβληθέντες ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, ἀνθίστανται δύο ὥρας καὶ φονεύουσι δεκαπέντε περίπου Τούρκους. Ἐν τούτοις ὁ Δοῦκας ἀναβάς τὸν ἵππον, καὶ ἰδὼν ἀπὸ τινος λόφου ὅτι ἐπῆρχοντο καὶ ἄλλοι πολλοὶ Τούρκοι,

ἐκυριεύθη ἀπὸ φόβον· καὶ ἐπειδὴ Βούλγαροί τινες ἐν τοσούτῳ ἐτράπησαν, ἐτράπη καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἐπομένως ἐτράπησαν ὅλοι οἱ ἄλλοι εἰς φυγὴν. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τὸ ἕτερον σῶμα τῶν Τούρκων, ἕως δύο χιλιάδες, προσέβαλον τὸν Κολοκοτρώνην, ὅστις μαχόμενος μὲ τριακοσίους ἀπὸ τὸ πρῶτὸ μέχρι τῆς μεσημβρίας, φονεύει ὑπὲρ τοὺς δικοσίους Τούρκους· ὁ δ' Ὀρφανὸς δὲν ἔρχεται εἰς βοήθειάν του, διότι βλέπει καὶ αὐτὸς πλῆθος ἄλλων Τούρκων συρρέοντων, ἀλλὰ τρέπεται εἰς φυγὴν. Ὅθεν ὁ Ὑψηλάντης δὲν δύναται πλέον νὰ κινηθῇ κατὰ τὸ σχέδιόν του· αὐτὸς εἶχε φθάσει εἰς Βακαρέστι, μίαν ὥραν μακρὰν ἀπὸ Τεργόβιστ, ἀπερχόμενος εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης, καὶ ἐκεῖ εὔρε τοὺς τραπέντας, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ πάλιν εἰς τὸν πόλεμον· ἀλλὰ δὲν τὸν ἀκούει κανείς. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἐξηκολούθησε μαχόμενος ἕως ἐπὶ πληθὺν ἢ νύξ, καὶ τότε βοηθούμενος ἀπὸ τὸ σκότος, ἔφθασε καὶ ἐκεῖνος εἰς Βακαρέστι. Δονκισιῶται δέ τινες ἀπέδιδον εἰς τὸν Ὑψηλάντην τὰς ἥττας ὡς μὴ προκινδυνεύοντα· ἀλλ' οὗτος εἶχεν ἄδικον κατὰ τοῦτο μόνον, καθότι ἐνεπίστευε τὴν ἀρχηγίαν τῶν στρατευμάτων εἰς ἀνθρώπους ὅλως ἀπολέμους, οἱ ὅποιοι καθίστων τοὺς Τούρκους νικητάς, τρεπόμενοι εἰς φυγὴν. Τότε ὁ Γ. Ὀλύμπιος τὸν προβάλλει νὰ περάσῃ τὸν Ὀλτον, νὰ προσβάλῃ καὶ κατασκορήσῃ τοὺς Τούρκους τοῦ Βιδινίου, διὰ νὰ φοβίσῃ ἐκείνους τῆς Σιλιστρίας, καὶ οὕτω νὰ θαρρύνῃ τοὺς Πανδούρους, νὰ ἐπαυξήσῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὸν στρατὸν, νὰ κατακυριεύσῃ τὴν μικρὰν Βλαχίαν καὶ νὰ ἐγείρῃ εἰς τὰ ὅπλα τὴν πλησιόχωρον Σερβίαν· οὕτως ἡλπίζετο νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ παρελθόντα δυστυχήματα. Ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ φύγωσιν ἀπὸ Τεργόβιστ, καὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Ῥύμνικ· διηρέθησαν δὲ εἰς δύο σώματα, καὶ ἀνεχώρησαν ὁ μὲν Δοῦκας, ὁ Γ. Μάνος καὶ ἄλλοι διὰ τῆς φερούσης εἰς Πιτέστι, ὅπου ἔμελλον νὰ ἐνωθῶσι μὲ τὸν Ὑψηλάντην, διευθυνόμενον ἤδη εἰς Κιμπουλοῦχι· πλὴν ἀντὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Πιτέστι, καθ' ὁδὸν λειποτακτήσαντες, ἔφυγον εἰς Τρανσυλβανίαν. Τὴν 29 μαΐου ἔφθασεν ὁ Κεχαγιᾶς μ' ὅλον τοῦ τὸν στρατὸν εἰς Τεργόβιστ, ὅπου προσῆλθε καὶ ὁ Σάββας μὲ τοὺς χιλίους ἱππεῖς του, ἐπαγόμενος καὶ τὸν Οὐδρίτσην ὡς τάχα φίλον του καθὼ φίλον τῶν Τούρκων, καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Ὁ Κεχαγιᾶς τὸν ἐδέχθη φιλο-

φρόνως, διότι ὁ Τοῦρκος, κατὰ τὴν τουρκικὴν παροιμίαν, πιάνει τὸν λαγὼν μὲ τὴν ἄμαξαν (1). τὸν διέταξε δὲ, καὶ παραλαβὼν δύω χιλιάδας Τούρκους, ἔδραμε κατόπι τοῦ Ὑψηλάντου νὰ τὸν καταπολεμήσῃ· ἀλλ' οὗτος προλαβὼν ἐπέρασε τὸν ποταμὸν Λιμποβίτσας, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπνίγησαν καὶ ὑπὲρ τοὺς ἐξήντα ἱερολοχίτας, καὶ τὸν ὁποῖον πλημμυρήσαντα δὲν ἠμπόρεσεν ἐκεῖνος νὰ διαβῇ, πλὴν προφθάσας συνέλαβεν εἴκοσιν ἱερολοχίτας, ἔκοψε τὰς κεφαλὰς τῶν, καὶ ὑπέστρεψεν ἀποκομίζων αὐτὰς εἰς Τεργόβιστ. Ὁ Ὑψηλάντης ἐφθασεν εἰς Κιμπουλοῦγκι, καὶ μετέβη εἰς Πιτέσι, ὅπου εὔρε τὸν Γ. Ὀλύμπιον καὶ τοὺς ἄλλους ὀπλαρχηγούς, καὶ δώρισε τὸν ἀδελφὸν τοῦ Νικόλαον ἀρχηγὸν τοῦ ἱεροῦ λόχου, ὅστις συνέκειτο ἤδη ἀπὸ τριακοσίους ἐβδομήντα πέντε στρατιώτας, διότι οἱ ἄλλοι κατὰ μικρὸν εἶχον λειποτακτῆσαι καὶ πρότερον, καὶ ἀφ' οὗτου ἀνεχώρησαν ἀπὸ Τεργόβιστ. Ὁ Ὑψηλάντης εἶχεν ἀπόφασιν νὰ διοικῇ ὁ ἴδιος τὸν λόχον ἐκεῖνον καὶ διὰ τοῦτο ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὴν λειποταξίαν τῶν· διὰ νὰ γνωρίσῃ δὲ καὶ τῶν παραμενόντων τὴν διάθεσιν, τοὺς ἔδωκεν ἄδειαν ν' ἀναχωρήσωσιν ἂν ᾔθελον· ἀλλὰ δύω μόνον ἐφάνησαν οἱ θελήσαντες, δικαιολογηθέντες ὅτι ἐπασχον τὴν υἱεῖαν· ἀπεφασίσθη δὲ παρὰ τῶν ἄλλων ν' ἀπεκδυθῶσι τὸ ἐνδυμα τοῦ ἱερολοχίτου, καὶ τότε οὐδ' αὐτοὶ δὲν ἀνεχώρησαν. Ἀλλ' ἤδη εἶχον λειποτακτῆσαι καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχίατρος τοῦ καὶ πολλοὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν, καὶ ἐκεῖνος μὲ τοὺς ἀπολειφθέντας διευθύνθη εἰς τὸ Ῥύμνικ κατὰ τὴν μικρὰν Βλαχίαν. Οἱ Τοῦρκοι εἶχον καταλάβει τὴν Κραϊόβαν, καὶ ἤδη διεσπείροντο κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ἀποσπάσματα, καὶ συνεχροῦντο μὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας τῶν ἐπαναστατῶν, ὅσοι εὐρίσκοντο ἤδη ἐκεῖ. Ἔως διακόσιοι ἀπήντησαν εἰς τὸ χωρίον Κλένοβον τὸν Ἀναστάσιν Μανάκην, ἔχοντα ἑκατὸν πενήντα μισθωτοὺς στρατιώτας Ἕλληνας καὶ Πανδούρους (ἐπειδὴ εἶχεν ἐκεῖ ἐνοικιασμένας προσόδους), συνῆψαν μάχην πεισματώδη, καὶ ἐφρονεύθησαν ἕως ἑκατὸν τριάντα· ἐφρονεύθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν χριστιανῶν δύω, καὶ ἐπληγώθησαν δεκαεξ'· οἱ ἐβδομήντα ἐκλεί-

(1) Μουσουλμὰν ἀραμπᾶ ἰλὲν ταβουσιανὶ τουτάρ· ἀραμπᾶς ὀνομάζεται ἡ ἄμαξα ἥτις σύρεται ἀπὸ βόας εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἄλλαχοῦ.

οθησαν εἰς τι χωρίον ἀπὸ τὸν Ἰω. Σολομών, παρέδωκαν τὰ ὅπλα καὶ ἀφέθησαν ἐλεύθεροι· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθον ὁμοῦ μετ' ἄλλους ἔνοπλοι κατὰ τοῦ Μανάκη, ὅστις εἶχε κλεισθῇ εἰς τὸ μοναστήριον Τισμάνας, καὶ μαχόμενος εἶχε φονέυσαι ἕως ἑκατὸν εἰκοσιν, ὥστε οἱ λοιποὶ, μὴ δυνάμενοι νὰ τὸν βλάψωσιν, ἀπεχώρησαν. Ἐπομένως ὁ Μανάκης μετ' τὸν Διαμαντὴν Σερδάρην, τὸν Σολομών καὶ ἄλλους ἔχοντες ἑξακοσίους στρατιώτας Ἑλλήνας, Βουλγάρους καὶ Πανδούρους, ἀπεφάσισαν νὰ ἐνωθῶσι μετ' τὸν Ὑψηλάντην καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς Ζαβιδένι· ἐκινήθησαν δ' ἐναντίον των ἕως τρεῖς χιλιάδες Τούρκοι τὴν 26 μαΐου, συνεκρότησαν μάχην, καὶ ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληγώθησαν ἕως τετρακόσιοι, ἐφόνευσαν καὶ ἕως ἑκατὸν ὀγδοῶντα χριστιανούς καὶ εἰς τέλος ἐνίκησαν. Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Μανάκης καὶ ὁ Σολομών ἐφυγον εἰς Τρανσιλβανίαν, διότι ὁ Ὑψηλάντης δὲν ἐφαίνετο· οἱ δὲ ἄλλοι διεσκορπίσθησαν ἕκαστος ὅπου ἡδυνήθη ν' ἀσφαλισθῇ. Οἱ Τούρκοι εἶχον ὀχυρωθῇ εἰς τὸ μοναστήριον Σερμπανέστι, καὶ εἰς ἄλλα τρία παρακείμενα, ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα. Τὴν 4 Ἰουνίου ἐφθασεν ὁ Ὑψηλάντης εἰς Ῥύμνικ μετ' τέσσαρας χιλιάδας στρατιώτας, καὶ πληροφορηθεὶς τὰ περὶ τῶν Τούρκων, διέταξε νὰ καταλάβωσι τὰς ἀναγκαίας θέσεις κατὰ τὸ χωρίον Δραγασάνι, μίαν ὥραν ἀπέχον ἀπὸ τὰ κατεχόμενα ὑπὸ τῶν Τούρκων μοναστήρια· πλὴν νὰ μὴ συγκροτήσωσι μάχην ἕως ἥθελε φθάσει ὁ ἴδιος εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ δώσει τὸ σημεῖον. Ὁ Γ. Ὀλύμπιος καὶ ὁ Καραβιάς ἐμελλε ν' ἀποτελέσωσι τὴν προσθοφυλακὴν, ὁ ἱερὸς λόχος τὴν ὀπισθοφυλακὴν, ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἐφεδρεύων, ἐμελλε νὰ δώσῃ βοήθειαν ὅπου ἥθελεν ἶδει τὴν ἀνάγκην. Ἐκίνησαν λοιπὸν ὁ Καραβιάς, ὁ Διαμαντὴς Σερδάρης, ὁ Κ. Ντζιάνογλους καὶ ἄλλοι μετὰ τὸ ὑπὸ τὴν διοίκησίν των σώματα, ὅτε Ν. Ὑψηλάντης μετ' τὸν ἱερὸν λόχον, καὶ τὴν 6 Ἰουνίου ἐφθασαν εἰς τὰ προσδιωρισμένα μέρη. Τὴν δὲ ἡμέραν ἐκείνην εἶχε βρέξει βραγδαίως, καὶ οἱ δρόμοι κατήντησαν ἄβατοι σχεδόν, καὶ τὰ στρατεύματα διὰ τε τὴν ἀσιτίαν καὶ τὴν κακοκαιρίαν εὕρισκοντο εἰς κακὴν κατάστασιν, καὶ μάλιστα οἱ ἱερολογῆται ὅτινες διενυκτέρευσαν εἰς τὰ περίξ καταπολεμώμενοι ἀπὸ τὰς ἀνάγκας, ἂν καὶ ὅλως ἀσυνείηστοι οἱ πλείότεροι εἰς τὴν κακοπάθειαν. Ὁ Ὑψηλάντης ἀπέιχε τρεῖς ὥρας

μακρὰν τοῦ Δραγασανίου, καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ὀλυμπίου εὐρίσκετο ἀπώτερον. Τὴν 7 ἀπῆλθεν οὗτος νὰ παρατηρήσῃ τὰ στρατεύματα καὶ τὰς θέσεις, τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ καταλάβωσιν οἱ στρατιῶταί του· θεωρῶν δὲ τὴν ἀθλιότητα τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τὸ ἐπίπεδον τῆς θέσεως, καὶ γνωρίζων πόσον φοβερὸν εἶναι τὸ ἱππικὸν τῶν Τούρκων εἰς τὴν πρώτην ὁρμὴν του, εἶπε τὸν Καραβιᾶν νὰ προσέξῃ μὴ προκαλέσῃ μάχην, ἀλλὰ νὰ περιμένῃ τὴν αὖριον, ὥστε ν' ἀναλάβωσιν οἱ παθόντες ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὴν πεῖναν στρατιῶται, νὰ μὴ πολεμήσωσιν ἡμέραν τρίτην, ἀποφράδα νομιζομένην, καὶ νὰ φθάσῃ καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸ σῶμά του, ὅτε Ὑψηλάντης μὲ τὸ ἐπικουρικόν. Ὅθεν νομίσας ὅτι ὁ Καραβιᾶς ἔδωκε προτοχὴν εἰς τὰς ὀρθὰς παρατηρήσεις του, ἐπέστρεφεν εἰς τὸν ἀρχηγὸν νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ περὶ τούτου. Καὶ ὅμως, εἴτε διὰ φθόνον πρὸς τὸν Ὀλύμπιον ἀπολαύοντα τῆς κοινῆς τοῦ στρατοῦ ὑπολήψεως διὰ τὴν περὶ τὰ πολεμικὰ ὑπεροχὴν του· εἴτε τετυφωμένος διότι πρῶτος εἰς τὸ Γαλάτσι κατέστρεψεν ὀλίγους Τούρκους, καὶ πεποισθὼς ἐπομένως ὅτι ἤθελε δυνηθῇ νὰ νικήσῃ καὶ εἰς τὸ Δραγασάνι καὶ ν' ἀπολαύσῃ μόνος τὴν ἐκ τῆς νίκης δόξαν καὶ τιμὴν· εἴτε προθέμενος τὴν καταστροφὴν τοῦ Ὑψηλάντου, διὰ νὰ μὴ δώσῃ λόγον διακοσίων χιλιάδων χροσίων, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἀπὸ αὐτόν, ὡς λέγεται, διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ τὸν στρατὸν μὲ τ' ἀναγκαῖα πολεμεφόδια, καὶ καταχρασθεὶς τὰ χρήματα τὸν ἀφῆκεν ἀνεφοδιάστον, ἀφ' οὗ ἐπὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον, ἐκινήθη ὁ Καραβιᾶς εἰς Σερμπανέστι ἀλλάζων, καθυβρίζων καὶ προκαλὼν εἰς μάχην τοὺς Τούρκους, οἵτινες ἰδόντες τὸ παράτολμον κίνημά του, ἐπτοήθησαν καὶ ἐφαίνοντο διατεθειμένοι ν' ἀποχωρήσωσιν. Ἀλλ' ἤλθον μετ' ὀλίγον καὶ ἠνώθησαν μὲ αὐτοὺς οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις μοναστηρίοις, καὶ τότε ὤρμησαν ὅλοι κατ' αὐτοῦ, καὶ ἅμα γνωρίσαντες τὴν ἀνικανότητα τῶν πυροβολιστῶν του, τὸν περιεκύκλωσαν, καὶ ἠπείλουν τὴν παντελεῖ φθοράν του. Καὶ τις ἐκ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ὀλυμπίου, τρέχει αὐθόρμητος καὶ εἰδοποιεῖ τὸν Ν. Ὑψηλάντην διὰ τὸν κίνδυνόν του, καὶ τρέχει ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἱεροῦ λόχου εἰς βοήθειάν του μὲ τὸ τακτικὸν ἱππικὸν ὁ Ὑψηλάντης, καὶ εἰς ἓν τέταρτον τῆς ὥρας φθάνει μὲ τὴν μουσικὴν παιανίζουσαν: *Φίλοι μου συμπατριῶται*, καὶ προχωροῦσιν οἱ ἱερολοχῆται ὡς ἀσπίδας τὰ στήθη των προ-

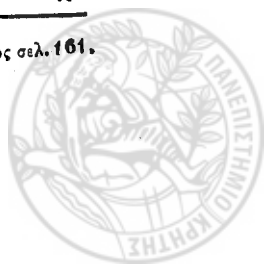
βαλλόμενοι, καὶ μάχονται πρὸς τοὺς Τούρκους, καὶ μάχονται μετ' αὐτῶν ἔφιπποι ὁ Καραβιᾶς, ὁ Σερδάρης, ὁ Ντζιάνογλους καὶ ἄλλοι ἕως ἐξήντα Ἕλληνες, μάχονται καὶ ὅσοι τοῦ Ὀλυμπίου στρατιῶται ὠχυρωμένοι εἰς τὰ περίξ, καὶ ἐν τοσούτῳ ἀκούεται φωνή: ὁ σῶζων σωζέτω, καὶ παρευθὺς δίδονται εἰς φυγὴν ὅλοι οἱ ἄτακτοι, καὶ μένει μόνος ὁ ἱερὸς λόχος, καὶ πότε μὲν προοδεύει μαχόμενος, πότε δὲ περιστέλλεται ἀπὸ τοὺς ἱππεῖς τῶν Τούρκων, καὶ τέλος σχηματίζεται εἰς τετράγωνον, καὶ κτυπᾷ καὶ μετὰ πυροβόλα, πλὴν μόλις ὑπάρχουσιν εἰς τὴν πυριτοθήκην εἴκοσιν ὀπᾶδες πυρίτιδος καὶ ὀλίγισται σφαῖραι, καὶ δὲν ὑπάρχουσιν οὗτ' ἐναύσματα διὰ τὰ πυροβόλα, καὶ οἱ Ἕλληνες τὰ πυροδοτοῦσι μὲ τὰ πιστόλια. Οἱ δὲ Τούρκοι, ἀφ' οὗ δις ἀπεκρούσθησαν, τὸ τρίτον ἐπιπessόντες, διέσπασαν τὸ τετράγωνον, καὶ ἐκυρίευσαν τὰ πυροβόλα, καὶ οἱ μὲν τῶν ἱερολοχιτῶν κατεκόπησαν συμπλακέντες μὲ αὐτοὺς, πεζοὶ μὲ ἱππεῖς, οἱ δὲ ἀποχωροῦσιν ἀπομαχόμενοι, καί: δὲν παραδίδονται οἱ Ἕλληνες! φωνάζοντες, πίπτουσιν, ἀλλὰ φονεύουσι καὶ αὐτοὶ Τούρκους. Ἀκούει δ' ὁ Ὀλύμπιος μακρόθεν τὸν κρότον τῶν πυροβόλων, καί: ἀνάθεμά τον, φωνάζει, μᾶς ἀπώλεσεν ὁ Καραβιᾶς, μὴ ἀμφιβάλλων ὅτι ἐκρότησε μάχην καὶ κατήσχυε τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα· τρέχει δὲ μὲ τριάντα παληχάρια εὐρεθέντα περὶ αὐτὸν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ ὁρμᾷ κατὰ τῶν νικητῶν, ὑπερασπίζων τοὺς ἀγαθοὺς ἱερολοχίτας, καὶ συγκινδυνεύει φονευθείσης ὑπ' αὐτὸν τῆς ἵππου του, καὶ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ σωθῶσιν οἱ ἐπιζήσαντες, καταφυγόντες εἰς πυκνὸν τι δάσος. Παρ' ὀλίγον συνελαμβάνετο ζῶν καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ν. Ὑψηλάντης, ἃν δὲν ἐπρόφθανε Σέρβος τις ἀρχιμανδρίτης, ἀξιωματικὸς Ῥῶσος, ὅστις μ' ὀλίγους στρατιώτας ἐμπεσὼν ὥς αἰτὸς ἀναμέσον τῶν Τούρκων, καὶ κτυπῶν καὶ καταστρέφων αὐτοὺς, τὸν ἔσωσε. Βλάχος δὲ τις Ἰωαννίτσας Χόρχας ὀνόματι, ὠχυρωμένος ὢν εἰς τινα βύακα μὲ πενήντα Πανδούρους, ἀντέκρουσε τὸ πλῆθος τῶν Τούρκων, ἐφόνευσε πολλοὺς, καὶ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν. Οἱ Τούρκοι εἰς ἐκείνην τὴν μάχην ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς διακοσίους ἱερολοχίτας, καὶ ἐζώγησαν ἐβδομήντα τρεῖς, ἐν οἷς καὶ τινες τραυματισμένοι· ἐφόνευσαν καὶ τοὺς ἑκατοντάρχους, καὶ εἰκοσιπέντε ὑπαξιωματικούς, καὶ τὸν Ἑλβετὸν φιλέλ-

ληνα Μπορδιέ, καὶ ἐκυρίευσαν τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὰ πυροβόλα τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἐφρονεύθησαν καὶ ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους. Μετὰ ταῦτα συνήχθησαν τὰ ἐναπολείφθεντα στρατεύματα εἰς τὸ μοναστήριον Κόζια, ἐκτὸς τοῦ Καραβιά, ὅστις ἔφυγεν εἰς τὴν Αὐστρίαν, καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ μοναστήριον ἦλθε καὶ ὁ Ἀλέξ. Ὑψηλάντης, καὶ μαθὼν τὴν κακὴν ἔκβασιν τῆς ἐν Σκουλενιώ μάχης, καὶ βλέπων ὅτι δὲν ἔχει πλέον κανεῖς διαθέσιν νὰ πολεμήσῃ, καὶ ὅτι ἔλαβε τέλος ἄθλιον ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν Βλαχολάδουαν, ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ σώσῃ ἑαυτὸν, ὅτε διεκήρυξε τὰ ἐφεξῆς: «Στρατιῶται, ὅχι! δὲν μολύνω τὸ ὄραϊον καὶ ἐντιμον τοῦτ' ὄνομα· οὐτιδανὰ κοπάδια δούλων! αἱ προδοσίαι καὶ μηχανορράφιαί σας μὲ βιάζουσι νὰ σᾶς ἐγκαταλίπω, καὶ φέρω εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου τὴν καταισχύνην τοῦ ὅτι σᾶς διώκησα· κατεπατήσατε τοὺς ὅρκους σας, ἐπροδώκατε τὴν πίσιν, τὴν πατρίδα καὶ τὸν ἀρχηγόν σας· μ' ἀφηρεύσατε ὡς καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ ν' ἀποθάνω μαχόμενος. Παραδίδω εἰς τὴν θεῖαν δίκην, καὶ εἰς τὴν ἀπέχθειαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ εἰς τὴν κατάραν τῶν ὁμογενῶν τὸν ἐπίορκον καὶ προδότην Σάδβαν, τοὺς λειποτάκτας Δοῦκα Κ. Δοῦκαν, Βασιλεῖον Καραβιᾶν, Βασιλεῖον Μπαρλᾶν, τοὺς Φαναριώτας Γρηγόριον Σοῦτσον καὶ Γεώργιον Μάνον, καὶ τὸν φαυλόβιον Σκοῦφον.» Φρονῶν δὲ νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀφ' οὗ φθάσει εἰς τὸ Ἀμβούργον διὰ τῆς Αὐστρίας, ὁδηγούντος τοῦ Σέρβου ἀρχιμανδρίτου, ἀναχωρεῖ τὴν 15 ἰουνίου, ὁδοιπορεῖ διὰ τῶν δυσβάτων ὁρέων τῆς μικρᾶς Βλαχίας, φθάνει εἰς χωρίον τι, μίαν ὥρην ἀπέχον τῶν συνόρων τῆς Αὐστρίας, ἀποστέλλει ἄνθρωπον ἐκ τῶν οἰκείων του νὰ διαπραγματευθῇ τὴν διάβασίν του αὐτόθεν μὲ τοὺς Αὐστριακοὺς, καὶ ἐπειδὴ οὗτοι εἶχον, φαίνεται, διαταγὴν ἀνωτέραν νὰ τὸν δεχθῶσιν, εἰσέρχεται εἰς τὸ κράτος τῆς Αὐστρίας ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀδελφούς του, τοὺς οἰκείους του, καὶ μὲ τὰ λείψανα τοῦ ἱεροῦ λόγου. Ἐν ᾧ εὐρίσκετο εἰς τὸ μοναστήριον Κόζια, ἕως χίλιοι στρατιῶται ἐκ τῶν ἀτάκτων τὸν ἐζήτησαν μισθούς· ὁ δὲ Ὑψηλάντης δὲν εἶχε χρήματα νὰ τοὺς πληρώσῃ, καὶ ἐκεῖνοι συνομνύουσι νὰ ἐνεδρεύσωσι καθ' ὁδὸν, νὰ τὸν συλλάβωσι καὶ τὸν παραδώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους· ἐξ ᾧν ἠλπίζον νὰ βραβευθῶσι. Ὁ Ὑψηλάντης πληροφορεῖται περὶ

τούτου, συγκροτεῖ συμβούλιον μετὰ τῶν φίλων καὶ οἰκείων του, καὶ τὴν αὐρίον ἀναγινώσκειται εἰς ἐπήκοον ὄλων τῶν στρατιωτῶν ἐπιστολὴ ὡς ἐκ μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν εἰς τὰ σύνορα φρουρού- των Αὐστριακῶν, διαλαμβάνουσα ὅτι τὸν περιέμενε μ' ἑξ̄ χιλιά- δας στρατεύματα διὰ νὰ κτυπήσωσιν ὁμοῦ τοὺς Τούρκους, καὶ οἱ στρατιῶται ἐπίστευσαν τὴν ψευδῇ ταύτην εἰδήσιν, καὶ ὁ Ὑψηλάν- της ἐσώθη. Ἀλλ' ὁ χιλίαρχος Ἀναστάσιος, λεγόμενος, Ἀργυροκα- στρίτης τὸν ἐβίασεν ἰδιαιτέρως καὶ τὸν ἐπλήρωσε διὰ μισθοὺς πεντακόσια Ὁλλανδικὰ ἀπὸ ἰδιὰ του χρήματα καὶ ἀπὸ δάνεια ληφθέντα παρὰ τῶν φίλων του (1). Ὁ δὲ Γ. Ὀλύμπιος, ἀφ' οὗ τὸν συνώδευσεν ἕως πλησίον τῶν μεθορίων τῆς Βλαχίας καὶ Αὐ- στρίας τὸν ἀπεχαιρέτησε καὶ τὸν ἀπεχωρίσθη, λέγων· ἦδη ἀπέρ- χομαι ῥ' ἀποθάνω κατὰ τὸν ὅρκον μου, καὶ θ' ἀποθάνει βεβαία ἐνδόξως· ἀλλ' εἰς μάτην παρεκάλεσε τοὺς ἄλλους ἀρχηγοὺς καὶ στρατιώτας νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν. Αὐτοὶ μὴ γενόμενοι δεκτοὶ κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν Αὐστροίαν, κατῴρθωσαν ἔπειτα διὰ χρημάτων, καὶ εἰσῆλθον, καὶ διὰ τῆς Αὐστρίας ἐφθασαν πολλοὶ εἰς τὴν Ἑλ- λάδα. Ἡ δ' αὐστριακὴ Κυβέρνησις τοὺς ἀφῆκε νὰ διαβῶσιν ἀπὸ τὴν ἐπικράτειάν της, διὰ νὰ συντελέσῃ ἀφ' ἐνός εἰς τὸ νὰ σβεσθῇ ὀλοτελῶς ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Βλαχίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ν' ἀπολεσθῶσι φθάσαντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν, ὡς καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, εἶχεν ἐσβεσμένην ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν ἐθνῶν, ἐλπίζουσα νὰ καταστρέψῃ ὁ Σουλτάνος τοὺς ἐπαναστάντας καὶ ἐκεῖ, καὶ νὰ τὴν κατερμηώσῃ σφάζων ὄλους τοὺς ἀνατολικοὺς χριστιανούς· ἀλλ' ἔπειτα διὰ τὸν φόβον μὴ διαβῶσιν ἐκεῖθεν ἀγνώριστοι καὶ ἄνθρωποι, ἱκανοὶ νὰ ἐνισχύσω- σιν ὅπωςδῆποτε τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων, ἀπηγόρευσε νὰ ἐπιβιβάζωνται οἱ τοιοῦτοι εἰς τοὺς λιμένας της, καὶ οὕτως ἐβίασε τοὺς ὅσους δὲν εἶχον προλάβει ν' ἀναχωρήσωσι, νὰ μεταβῶσιν εἰς ἄλλα κράτη, καὶ μετὰ πολλὰ παθήματα νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ὀλύμπιος ἐν τοσοῦτῳ ἐνωθεὶς μὲ τὸν παλαιὸν συ- στρατιώτην του Φαρμάκην, ὅστις ἀπὸ τὸ μοναστήριον Κόζια ἀποσπασθεὶς ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην, ἐπέρασε τὸν Ὀλτον καὶ ὠχυ-

(1) Ἰδὲ ἄλλοι τῆς ἐν Βλαχίᾳ ἐπαναστάσεως ὑπὸ Ἡλίας Φωτεινοῦ Πατρὸς σελ. 161.

ρώθη εἰς τὸ μοναστήριον Κούρτε δὲ Ἄρτσεσι, ἐπὶ κεφαλῆς περίπου
 ἑπτακοσίων στρατιωτῶν, διέβη διὰ τῶν ὁρέων τῆς Βλαχίας, ἐφθα-
 σεν εἰς τὰ ὄρη τῆς Μολδαβίας, καὶ ἐξηκολούθει νὰ μάχεται φο-
 νεύων Τούρκους, καὶ βλάπτων οὐκ ὀλίγον τὸν στρατὸν, τὸν ὁποῖον
 διώκουν ὁ Σκλιχ πασιᾶς καὶ ὁ Κιουτσιούκ Ἀλῆς. Ἡπεῖλει δὲ νὰ
 εἰσβάλῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, καὶ τινες τῶν πρακτόρων χριστια-
 νικῶν Δυνάμεων προσπαθοῦσι νὰ τὸν πείσωσι νὰ παύσῃ τὸν πόλε-
 μον, ὅτι, τὸν λέγουσιν, ἔπαυσε καὶ ὁ ἀγὼν τῆς ἐλευθερίας· ἀλλ'
 ὁ ἀγὼν τῆς τιμῆς, ἀπεκρίθη ὁ ἐνάρτεος στρατηγός, δὲν ἔπαυσε
 δι' ἐμέ· ὅθεν ἐξηκολούθει νὰ καταπολεμῇ τοὺς Τούρκους. Ἐῖχε δὲ
 σκοπὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Βεσσαραβίαν, καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἐξεύρῃ τὸν
 τρόπον τοῦ νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸν ἠπάτησεν ὁμοῦς ὁ
 ἐπίσκοπος τοῦ Ῥωμανοῦ Μολδαυῆς, διὰ νὰ εὐαρεστήσῃ εἰς τοὺς
 Τούρκους καὶ νὰ γενῇ μητροπολίτης, καὶ ἔγεινεν αἰτίος τῆς κατα-
 στροφῆς του. Γνωρίζων οὗτος τὴν περὶ τὰ θεῖα εὐλάβειαν τοῦ ἡ-
 ρως, τὸν παρέστησεν ὅτι τὸ μοναστήριον τοῦ Σιέκου ἐκινδύνευε
 νὰ διαρπαγῇ ἐξ ἐκείνων, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ὑπερασπισθῇ καὶ
 αὐτὸ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ εὕρισκόμενα ἅγια λείψανα· ὅθεν καταβάς
 ἀπὸ τὰ ὄρη, εἰσῆλθεν εἰς τὸ εἰρημένον μοναστήριον νὰ τὸ φυλά-
 ξῃ, καὶ εὐθὺς οἱ Τούρκοι ἕως δέκα χιλιάδες ἐκινήθησαν ἐναντίον
 του. Τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο ἦτο καὶ ἐκ φύσεως ὄχυρόν, ἦτο καὶ πε-
 ριτειχισμένον. Οἱ δὲ Τούρκοι, διὰ νὰ φθάσωσιν εἰς αὐτὸ, ἔπρεπε
 νὰ περάσωσιν ἀπὸ δρόμον στενὸν καὶ κατάφυτον ἀπὸ δένδρα ἐκα-
 τέρωθεν· μεταξὺ τῶν δένδρων ἐφύλαττον ὡς τριακόσιοι στρατιώ-
 ται, καὶ οἱ λοιποὶ ὠχυρώθησαν εἰς τὸ μοναστήριον· ἅμα δὲ εἰσελ-
 θόντες οἱ Τούρκοι εἰς τὸν δρόμον, αἶφνης κτυπῶνται καὶ φονεύονται
 πλείτεροι τῶν χιλίων, καὶ ὀπισθοδρομοῦσι· πλὴν κατασκηνωθέν-
 τες εἰς τὰ πέριξ, ἀπέκλεισαν τοὺς Ἕλληνας. Ἐρχονται δὲ εἰς βοή-
 θειάν των οἱ ὀρεινοὶ Μολδαυοὶ, οἱ ὁποῖοι κατέβησαν ἀπὸ τινὰς
 λόφους, κειμένους ἄντικρυ τοῦ στενοῦ ἐκείνου, καὶ ἐβίασαν τοὺς
 τριακοσίους νὰ φύγωσιν εἰς Μπουκουβίαν, ἐπαρχίαν τῆς Αὐστρίας.
 Ὁρμησαν ἐπομένως οἱ Τούρκοι εἰς τὸ μοναστήριον, συνέτριψαν
 τὰς πύλας μὲ τὰ πυροβόλα, εἰσέβαλον εἰς αὐτὸ, καὶ ἤρχισαν νὰ
 μάχωνται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ὀχυρωθέντες ἐντὸς τοῦ ναοῦ,
 καὶ ἀντικρούοντες τοὺς ἐχθροὺς ἐφόνευσαν πολλούς· τέλος βλέπον-

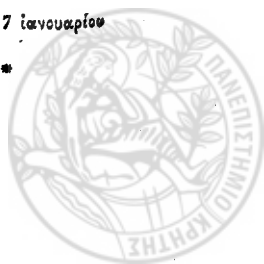
τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ σωθῶσι, καὶ ὁ μὲν Φαρμάκης συνελήφθη ζῶν
 μέ τινας τῶν στρατιωτῶν του· ὁ δὲ Ὀλύμπιος, ἀφ' οὗ εἰσῆλθον
 ἀρκετοὶ Τοῦρκοι εἰς τὸν ναὸν νὰ τὸν συλλάβωσιν, ἔβαλε πῦρ εἰς
 ἀρκετὴν ποσότητα πυρίτιδος, καὶ συγκατεστράφη μὲ τοὺς Τοῦρ-
 κους. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέθανεν ἐλεύθερος ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος
 Ἕλλην, καὶ προὔξενε τιμὴν εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸ ἔθνος του.
 Ὁ δὲ Σάββας καταδιώκων τὸν Ὑψηλάντην, ἐπέρασε τὸν Ὀλτον,
 καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ μοναστήριον Κόζια, ὅπου εὗρεν ὠχυρωμένον
 τὸν Διαμαντὴν Σεργάρεν μ' ἑκατὸν πενήντα στρατιώτας καὶ μὲ
 τὴν οἰκογένειάν του, καὶ τὸν ἀπέκλεισε. Μετὰ πολλὰς δὲ ὑποσχέ-
 σεις περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ μέρους
 του καὶ ἐκ μέρους τοῦ συστρατευομένου ἀρχηγοῦ τῶν Τούρκων,
 τὸν κατέπεισε νὰ παραδοθῇ. Ἐστάλησαν δ' ἅπαντες εἰς τὸν Κεχα-
 γιᾶν, ὅστις διώκει ἤδη τὸν τόπον εἰς Βουκαρέστι, διὰ νὰ λάβωσι
 τὴν τελείαν ἀφεσίν των· ἀλλ' ἀπήχθησαν δέσμιοι εἰς τὸν πασιᾶν
 τῆς Σιλιστρίας. Ὁ Σάββας ἔδραμεν ἔπειτα κατόπι τοῦ Ὀλυμπίου
 καὶ Φαρμάκη· πλὴν αὐτοὶ ἦσαν ἤδη εἰς τὴν Μολδαυίαν. Πλη-
 ροφορηθεὶς δὲ ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Σέρβος εἶχε συνηγμένους
 ἕως τριακοσίους Ἑλληνοσέρβους ἐκ τῶν διεσκορπισμένων τῆδε
 καχεῖτε, διὰ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Τούρκους ἀκροβολιστικῶς κα-
 τὰ τὰ μεθόρια τῆς Βλαχίας καὶ Οὐγγαρίας, ἔδραμε κατ' αὐ-
 τοῦ καὶ τὴν 11 τοῦ ἰουλίου τοὺς προσέβαλεν· ἐφρονεύθησαν
 δ' ἀπὸ τὸ μέρος του ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ ὀκτῶ μόνον ἐπληγώ-
 θησαν ἀκινδύνως ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Ἀρχιμανδρίτου. Πλὴν βλέ-
 ποντες οἱ περὶ τοῦτον ὅτι συνέβρεον καὶ ἄλλοι πολλοὶ Τοῦρ-
 κοὶ, καὶ ἐπειδὴ οἱ ὀροφύλακες τῆς Αὐστρίας τοὺς ὑπεσχέθη-
 σαν ὅτι τοὺς ἐδέχοντο νὰ τοὺς σώσωσι, κατέφυγον ἐκεῖ· ὁ δὲ
 Σάββας ἀπῆτει νὰ τὸν παραδώσωσι τοῦλάχιστον τὸν Ἀρχι-
 μανδρίτην, καὶ ἐκεῖνοι δὲν τὸν παρέδωκαν μὲν, ἀλλὰ τὸν ἀπέβα-
 λον ἐκτὸς τῶν συνόρων· καὶ τότε οἱ Τοῦρκοι καταδιωκόμενοι
 καὶ κατακρημνισθέντα ἀπὸ τινα βράχον, καὶ ἀφοπλισθέντα διότι
 συνετρίβη καὶ τὸ ξίφος του ὅτε ἐκρημνίσθη, τὸν ἐζώγησαν. Στα-
 λέντα δὲ καὶ αὐτὸν δέσμιον εἰς τὸν Κεχαγιᾶν, ἠρώτησεν οὗτος·
 Ἄν τὸ εἶμα τῶν Τούρκων εἶναι γλυκύ. Ἐκεῖνος δ' ἀπεκρίθη·
 Καὶ δὲν ἤθελον χορεοθῇ πίνων, ἂν δὲν συνετρίβετο τὸ ξίφος

μον. Ὁ Σάββας ἐπροσπάθει διὰ τοιούτων αἰσχυρῶν προδοσιῶν καὶ ἀδελφοκτονιῶν νὰ δείξῃ τὴν πρὸς τοὺς Τούρκους πίστιν καὶ ἀφοσίωσίν του, καὶ ὅθεν ἂν διέβαινε, συνελάμβανε καὶ ἔστελλεν εἰς τὸν Κεχαγιᾶν ὅσους χριστιανούς ἀνθρώποι ἀσεβεῖς προέβιδον ἢ ἐσυκοφάντουν ὡς ἀποστάτας, καὶ ὡς τοιοῦτοι ἐφονεύθησαν ὑπὲρ τοὺς χιλίους κατὰ τὴν τουρκικὴν δικονομίαν, ὡς καὶ προλαβόντως ἐφονεύθησαν πολὺ πλείότεροι, συκοφαντημένοι τὸ μέγα μέρος ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Ἑβραίων. Ἀλλ' ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ βραβευθῇ καὶ ὁ Σάββας ἀξίως τῶν πράξεών του· ὁ Κεχαγιᾶς τὸν προσεκάλεσε τέλη ἰουλίου νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Βουκαρέστι, διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀνταμοιβὴν τῶν πιστῶν ἐκδουλεύσεών του, καθ' ἃς εἶχε λάβει, ὡς ἔλεγε, διαταγὰς ἀπὸ τὸν πασιᾶν τῆς Σιλιστρίας, καὶ τὴν 6 αὐγούστου ἐπέστρεψε. Τὴν 7 ἀπῆλθεν ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του Μιχάλην καὶ Γέντσην καὶ μὲ εἰκοσιπέντε σωματοφύλακας εἰς τοῦ Κεχαγιᾶ, κατοικοῦντος εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνην οἰκίαν, εἰς τὴν ὁποίαν κατηχήθη ἀπὸ τὸν Γαλάτην καὶ ὠρκίσθη ν' ἀποθάνῃ διὰ τὴν πατρίδα. Ἀμα ἐμβάντας εἰς τὴν αἵθουσαν, ἕως τριακόσιοι Τούρκοι ἐνεδρεύοντες τοὺς ἐφόνευσαν ὅλους, ἐκτὸς ἐνὸς σωματοφύλακος, ὅστις δραμῶν ἔδωκεν εἰδήσιν εἰς τοὺς ἄλλους συστρατιῶτας του περὶ τοῦ συμβάντος. Ἀπαντες οὗτοι ἕως ὀκτακόσιοι, εἶχον καταλύσει εἰς τὴν αὐτὴν γειτονίαν, ὅπου καὶ ὁ ἀρχηγός των· ὁ δὲ Κεχαγιᾶς διέταξε νὰ τοὺς φονεύσωσιν ὅλους οἱ Τούρκοι, ὑποσχεθεὶς διὰ κήρυκος ἀνὰ ἓνα μαχμουδιὲν (φλουρίον εἰκοσιπέντε γροσίων) διὰ πᾶσαν κεφαλὴν. Τοῦτο ἀκούσαντες οἱ Τούρκοι, ὥρμησαν ξιφήρεις εἰς τὰς ἀγυῖας τῆς πόλεως, καὶ ἔκοπτεν ἕκαστος ὅσας πλειοτέρας κεφαλὰς τῶν τυχόντων ἠδύνατο, διὰ νὰ λάβῃ πλειοτέρους μαχμουδιέδας, ὥστε εἰς ὀλίγην ὥραν ἐφονεύθησαν πλῆθος ἀθῶων· τοῦτο δὲ πληροφορηθεὶς ὁ Κεχαγιᾶς, διότι εἰς τρεῖς ὥρας ἐκομίσθησαν πλειότεραι ἢ αἱ προσδιωρισμένα κεφαλὰι, ἀνῆρτεν εὐθύς διὰ κήρυκος τῶν κεφαλῶν τὸ τίμημα καὶ ἔπαυσαν τοῦ νὰ φονεύωσι τοὺς τυχόντας. Οὕτως ἐφονεύθησαν καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ Σάββα, καὶ μόλις ἕως πενήντα ἠμπόρεσαν νὰ σωθῶσιν· εἴκοσι δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν μὲ τὸν ἀρχηγόν των Ἀθανάσιον Χειμαριώτην ἐκλείσθησαν εἰς σινάναδον, ὅπου περιεκυκλώθησαν ὑπὸ δύο χιλιάδων Τούρκων, καὶ ἤρχισαν

νὰ τοὺς ἀντικρούωσιν. Οἱ Τοῦρκοι ἔκαυσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ, συνέθλασαν τὰς τε θύρας καὶ τὰ παράθυρα διὰ νὰ εἰσβάλωσιν· ἀλλ' οἱ κεκλεισμένοι, ἀποφασισμένοι ν' ἀποθάνωσιν ὅλοι μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, ἔχοντες καὶ ἐν κυροδόλῳ, ἐφόνευσαν Τούρκους. Ἡρχισαν δὲ τὴν μάχην ἀπὸ τῆς μεσημβρίας, καὶ δὲν ἔπαυσαν φονεύοντες εἰμὴ τὴν ἐπομένην πρωΐαν, ὅτε, ἐπειδὴ ἐτελείωσαν τὰ πολεμεφόδια, ἐξώρμησαν ξιφῆρεις, καὶ κατασφάζοντες Τούρκους, ἔπεσον ὅλοι, ἐκτὸς δύο μόνων, οἵτινες ἔθυσαν, ἀπώλεσαν, καὶ ἐσώθησαν ἀνακεσον αὐτῶν. Ἀπέθανον λοιπὸν καὶ αὐτοί, ἀφ' οὗ ἔστειλαν εἰς τὸν ἄδην καὶ ἐπλήγωσαν ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους Τούρκους. Τότε δὴ ἐδόθη γενικὴ ἀμνηστία, καὶ ἐπανῆλθον ὅτε τοποτηρητὴς Νέγρης καὶ οἱ φυγάδες τῶν ἀρχόντων εἰς τὰ Ἰδια, καὶ ἀποκατέστη ἡ ἡσυχία καὶ εὐνομία εἰς τὸν τόπον· πλὴν μ' ὅλην τὴν ἀμνησίαν δὲν ἔπαυσεν ὁ Κεχαγιᾶς τοῦ νὰ κόπτη κεφαλὰς κατηγορουμένων καὶ συκοφαντουμένων ὡς ἀποστατῶν εἰμὴ κατὰ τὸν ὀκτώβριον. Ἀλλ' ἔκτοτε ἔπαυσαν οἱ Φαναριῶται μετὰ ἓνα αἰῶνα τοῦ νὰ διορίζωνται ἡγεμόνες εἰς τὴν Βλαχομολδαύαν, καὶ θὰ διορίζωνται ἐφεξῆς αὐτόχθονες. Οἱ Τοῦρκοι ἐξεῖλαν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν Δ. Σερδάρην μ' ἑκατὸν σαράντα πέντε στρατιώτας, τὸν ἀρχιμανδρίτην Σέρβον καὶ τὰς κεφαλὰς πλήρεις ἀχύρων τοῦ Σάββα καὶ τῶν ἀξιωματικῶν του μὲ ὀγδοήντα πέντε, καὶ τὸν Φαρμάκην μὲ τριάντα τρεῖς, καὶ πρὸς τούτοις τοὺς ἱερολοχίτας, καὶ ἐξ αὐτῶν, ἄλλους μὲν ἐκρέμασαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῶν ἀρχηγῶν των, ἄλλους δ' ἔβριψαν εἰς τὰς φυλακὰς καὶ εἰς τὰ κάτεργα, ἐνθα οἱ πλείοτεροι ἀπέθανον ἀπὸ τὴν πανώλη καὶ ἀπὸ τὴν κακοπάθειαν. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης δὲν ἔμεινεν ἐλεύθερος εἰσελθὼν εἰς τὸ αὐστριακὸν κράτος, ἀλλ' ἐφυλακίσθη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του Γεωργίου καὶ Νικολάου καὶ τῶν οἰκείων του Γαρνόφτη, Ὀρφανοῦ, Καβαλεροπούλου καὶ ἄλλων, εἰς τὸ φρούριον τῆς Οὐγγαρίας Μούνκατς, καὶ δὲν θὰ ἐλευθερωθῇ εἰμὴ μετὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος (1). Τοῦλάχιστον δὲν ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς ὁ Ῥῆγας Φερ-

(1) Ἠλευθερώθη τὸ 1828, καὶ ἀπέθανεν εἰς Βιένναν τῆς Αὐστρίας τὴν 7 ἰανουαρίου τοῦ 1829 μετὰ 25 μηνῶν ἀστυνομικῆν ἐπιτήρησιν.

ραῖος, ὅστις παρεδόθη εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ἐφονεύθη εἰς τὸ Βελιγράδι.

Τοιοιτοτρόπως ἀντιπερισπάσας ὁ Ὑψηλάντης τὰς δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸν Δοϊναβιν, ὅτε εἴκοσι χιλιάδες στρατεύματα τουρκικὰ κατέλαβον τὴν Βλαχομολδαυίαν, καὶ ἄλλα κατέλαβον τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως εἰς μακρὰν σειρὰν, διότι κατῆλθον εἰς τὸν Προῦτον στρατεύματα ῥωσικὰ, καὶ ὅτε ἡ Περσία πολεμεῖ τὴν Τουρκίαν, τοῦλάχιστον ἔδωκε τοὺς ἐπαναστάντας εἰς τὴν Ἑλλάδα καιρὸν νὰ φανῶσιν ἀντιπαλαίοντες εἰς τὴν ὅλως ἄνισον πάλιν κατὰ τοῦ Σουλτάνου, ἄχρις ὅτου ἐτοιμασθῶσιν ὁπωσοῦν ν' ἀγωνισθῶσι τὸν μὲγαν τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα, καὶ κατὰ τοῦτο χρεωστεῖ εὐγνωμοσύνην ἡ πατρίς εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐπαναστάσεως. Ἀλλ' ὅποιον τὰς δόξης ἠνεώχθη εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη διὰ τὸν μεγαλοφυῆ ἄνθρωπον! ἂν ὁ Ὑψηλάντης ἦτον ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἤθελε διώξει τοὺς Τούρκους εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀνεγείρει τὸν θρόνον τῶν χριστιανῶν αὐτοκρατόρων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αὐτὸς ἤθελε περάσει τὸν Αἴμον ἐπὶ κεφαλῇς πενήντα χιλιάδων Μολδαυῶν, Βλάχων, Σέρβων, Βουλγάρων καὶ ἄλλων Χριστιανῶν, καὶ ἤθελε στρατοπεδεύσει πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Ἰσταμπούλ. Οἱ δ' Ἕλληνες ἀπὸ τὴν Ἐπτανήσον, ἀπὸ τε τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, καὶ ἀφ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ Τουρκικοῦ κράτους κινούμενοι διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης εἰς βοήθειάν του, ἤθελον τὸν χαιρετήσῃ αὐτοκράτορα εἰς τὸ Βυζάντιον, τὸ ὅποιον ἀφίνων εἰς τοὺς Τούρκους ὁ χριστιανικὸς κόσμος, ὑβρίζει τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν χριστιανωσύνην. Ἀλλ' ὁ Ὑψηλάντης ἐφάνη μόνον εἰς τὸ θέατρον τῶν μεγάλων πραγμάτων, καὶ εὐθὺς ἐγένεν ἄφαντος. Ἄν δ' ὁ Σουλτάνος ἐχάριζεν ἀμνηστίαν εἰς τὸν Ἀληπασιὰν τῶν Ἰωαννίνων, ἡ Ἑλλὰς κατεστρέφετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ἡ σφαγὴ ἐξακολουθεῖ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Τουρκίας. — Δι' ἀγχόνης θάνατος τῶν ἀρχιερέων. — Σφαγαὶ εἰς Θεσσαλονίκην. — Διακοίνωσις τοῦ Στρογανώφ. — Ζητεῖ τὰ διαβατήριά του. — Ἀναχωρεῖ εἰς Ὀδησσόν. — Ἀπάντησις τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα. — Ὁ Δ. Ὑψηλάντης εἰς τὴν Ἑλλάδα. — Ἡ ἔλευσις του ὠφέλησε. — Δὲν εὐδοκίμεῖ οἷδ' αὐτός. — Προβάλλει εἰς Βέρβερα ὄργανισμὸν κυβερνήσεως. — Ἀμφισβητήσεις. — Οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἀντιτίθενται. — Ἀντικρούονται ὑπὸ τῶν ὀργανιστῶν τῆς ἐπαναστάσεως. — Ὁ Ὑψηλάντης δὲν ἀναγνωρίζει τὴν Γερουσίαν. — Ἀναχωρεῖ. — Ὁ Γ. Σπηλιωτόπουλος καὶ ἄλλοι κινοῦνται κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν. — Ὁ Κολοκοτρώνης τοὺς καθησυχάζει. — Ὁ Ὑψηλάντης ἐπανερχεται εἰς τὰ Τρίκορφα. — Ἀρτερέργειαι τῶν ὀλιγαρχικῶν. — Ὁ Βαλέστ υἱὸς τοῦ ἐν Κρήτῃ Βαλέστ. — Ἀρτερέργειαι κατὰ τοῦ τακτικοῦ. — Λίμνη εἰς Τριπολιτσά. — Οἱ Τοῦρκοι ἐξέρχονται δι' ἀσάχεις. — Ἐπιστολὴ τοῦ Ὑψηλάντου πρὸς τοὺς Τοῦρκους. — Ὁ Ἀλιδάμπεης φονεύεται. — Ἐκστρατεία τοῦ Ἰσμαὴλ Πιάσα. — Ὁ Γόργος Βακόλας τὸν ἀποκρούει. — Ὁ Νικηταρᾶς εἰς τὰς Θήβας. — Οἱ Τοῦρκοι εἰς Λεβαδίαν. — Μάχη εἰς Γρανίτσαν. — Ὁ Ὀδυσσεὺς. — Στρατόπεδον εἰς Σούρπην. — Οἱ Τοῦρκοι κινοῦνται. — Οἱ Ἕλληνες σκοπεύονται. — Ὁ Κυριακούλης εἰς Πέτραν. — Ὑποταγὴ τῶν πολιωρκημένων εἰς τὸ φρούριον Λεβαδίας. — Ἀμνηστία. — Ὁ Ν. Νάκος προσετώς. — Ὁ Παλλάσκας καὶ Τοῦρκος διοικηταί. — Οἱ Τοῦρκοι εἰς τὰς Θήβας. — Οἱ Ἕλληνες εἰς Μέγαρα. — Ὁ Λιβέριος Λιβερόπουλος. — Θάνατος ὁμήρων. — Οἱ Ἀθηναῖοι φεύγουσιν. — Οἱ πολιορκηταὶ τῆς ἀκροπόλεως κατὰ τοῦ Ὁμερβριώρη. — Διάλυσις τῆς πολιορκίας. — Ὁ Ὁμερβριώρης εἰς Ἀθήνας. — Ὁ Καρύστου καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς Κάρυστον. — Ὁ Ὁμέρμπεης τῆς

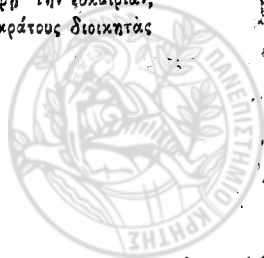

Καρύστον. — Φυγή τῶν Ἑλλήνων. — Ὁ Χρ. Παλλάσκακ με-
τοὺς Ἑλληνας. — Οἱ Τούρκοι φεύγουσιν ἀπὸ τὴν Ἀνατολι-
κὴν Ἑλλάδα.

Οἱ Τούρκοι ἐξακολουθοῦσι σφάζοντες τοὺς χριστιανοὺς εἰς ὅλα
τὰ μέρη· εἰς δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν δὲν παύει ἡ σφαγὴ καὶ ἡ
ἐξορία τῶν χριστιανῶν. Τὴν 3 ἰουνίου ἀπαγχονίζονται καὶ οἱ
ἄλλοι τέσσαρες ἀρχιερεῖς· ὁ μὲν Θεσσαλονίκης εἰς τὸ ἰχθυοπω-
λεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾧ ὁ τοποτηρητὴς αὐτοῦ μετ'
ἄλλων κληρικῶν, τοῦ τε Μπαλάνου Πάλη καὶ ἄλλων προκρίτων
ἐφονεύθησαν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν· ὁ δὲ Τυρνόβου καὶ ὁ Ἀν-
δριανουπόλεως εἰς τὸ Ἀρναούτκιοι, καὶ ὁ Δέρκων εἰς τὰ Θεραπιά.
Ὁ δὲ Στρογανῶφ δὲν ἔπαυε τὰς διακοινώσεις ἐκ μέρους τῆς αὐλῆς
του πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, καὶ τὴν 6|18 ἰουλίου ἀναφέρων ὅσα
κακὰ ἐπραξαν οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Βλαχομολδαυίαν, λέγει:

«Ἐνισχυομένη ἡ Ῥωσσία ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τῶν ἀξιώσεών
»της, βεβαία ὅτι οἱ σύμμαχοί της ἐπληροφορήθησαν διὰ τοὺς
»καθαροὺς της σκοποὺς, ὑπερασπιζομένη γενικὰ συμφέροντα, δὲν
»ἐξέφρασε μέχρι τοῦδε τὰ ἰδιαίτερά της δικαιώματα, ἐφ' ὧν
»στηρίζεται ἡ πρὸς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν διαγωγὴ της. Ἡ δὲ
»νατο μὲν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὰ ἄρθρα τῆς ἐν Καϊναρντσίκι συν-
»θήκης, καὶ τὸ δικαίωμα τῆς προστασίας, δι' οὗ δύναται νὰ ὑπε-
»ρασπίζεται τὴν ἑλλην. θρησκείαν καθ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ τουρ-
»κικοῦ κράτους· ἡ δὲ νατο νὰ παραστήσῃ τὴν φανεράν παράβασιν
»τῆς συνθήκης τοῦ Μπουκαρεστίου, ἀναφέρουσα τὰς προτάσεις
»τοῦ Ῥεῖζ ἐφέντη, τὰς καταχωρισθείσας εἰς τὸ πρωτόκολον τῆς
»25 ἀπριλίου, αἱ ὁποῖαι ἔτεινον εἰς τὸ νὰ ματαιώσωσι τὰ δικαιώ-
»ματα τῆς Ῥωσσίας ἐπὶ τῆς Βλαχομολδαυίας, καὶ ἀφαιροῦσι
»μάλιστα εἰς τοὺς δυστυχεῖς κατοίκους τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἰσχύ-
»σωσι τὰ δεινὰ των (1)· ἡ δὲ νατο διὰ τῶν αὐτῶν συνθηκῶν ν' ἀ-

(1) Αἱ αὐτῶν ἡ Ὁθ. Πύλη ἤθελε νὰ κυβερνήσῃ τὴν Βλαχίαν καὶ Μολδαυίαν δι'
ἐπιστατῶν· ν' ἀφαιρῇ τὴν διοίκησιν τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων ἀπὸ τοὺς Φαναριώτας,
νὰ ἀναγορεύσῃ αὐθέντας Μπαγάρους ἐκ τῶν ἐντοπίων, ἕως οὗ εὗρῃ τὴν εὐκαιρίαν,
ἀντὶ τῶν Μπαγάρων νὰ διορίσῃ ὡς εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τοῦ κράτους διοικητὰς
Τούρκους ἥτοι Πασιάδας.

»ποδείξη ὅτι δὲν ἐμπορεῖ ποτὲ νὰ χωρίσῃ τὸ συμφέρον τῆς Τουρ-
 »νικῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τὸ συμφέρον τῶν κατοικούντων τὴν
 »εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν χριστιανῶν· ἀλλ' ἡ Ῥωσσία θέλει καὶ
 »σήμερον ὅ,τι πάντοτε ἠθέλησεν ὡς πρὸς τὴν τουρκικὴν κυβέρνη-
 »σιν· θέλει, ἐν ᾧ τὴν γνωστοποιεῖ τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους
 »ἐκτίθεται, νὰ τὴν δείξῃ τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας της, καὶ ἂν ἐπι-
 »μένῃ εἰς τὸ νὰ παρεκτρέπεται ἀπὸ αὐτὴν, θέλει νὰ τὴν προει-
 »δοποιήσῃ διὰ τὰ ὁποῖα θὰ βιασθῇ νὰ λάβῃ μέτρα. Ἄν, καθὼς
 »ὁ Αὐτοκράτωρ φρονεῖ, ἀκούσης τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐκτελῶνται
 »εἰς τὴν Τουρκίαν τὰ μέτρα ἐκεῖνα ἐξ ὧν πάσχουσιν ἡ θρησκεία
 »καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ἡ Α. Α. Μ. ἐπιθυμεῖ, ν' ἀποδείξῃ τὸ ὕψος
 »τοῦ ὅτι δύναται ἀκόμῃ ν' ἀλλάξῃ τὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον, οἷον
 »ὑπάρχει, δὲν συγχωρεῖ εἰς τὰς χριστιανικὰς κυβερνήσεις νὰ δια-
 »πραγματευθῶσι καὶ νὰ συμφωνήσωσι μὲ τὴν τουρκικὴν κυβέρνη-
 »σιν. Τότε, πρέπει αἱ ἐκκλησίαι, ὅσαι κατεστράφησαν καὶ διηρπά-
 »γησαν, ν' ἀποκατασταθῶσιν εὐθύς, διὰ νὰ χρησιμεύσωσι κατὰ
 »τὸν θεῖον προσδιορισμὸν των· πρέπει τὸ ὕψος τοῦ ν' ἀποδώσῃ εἰς
 »τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν τὰ προνόμιά της, νὰ τὴν χορηγήσῃ
 »τὴν αὐτὴν προστασίαν ὡς καὶ πρότερον, ν' ἀσφαλίσῃ τὸ
 »ἀπαραβίαστον αὐτῆς εἰς τὸ ἐξῆς, καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ παρη-
 »γορήσῃ τὴν Εὐρώπην διὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου καὶ διὰ
 »τὰς βεβηλώσεις ὅσαι παρηκολούθησαν τὸν θάνατόν του· πρέπει
 »νὰ διαστείλῃ μετὰ φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης τοὺς αὐτουργοὺς
 »τῶν ταραχῶν καὶ τοὺς μετόχους αὐτῶν, ἀπὸ τοὺς ἀθώους,
 »τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν αὐστηρότητα τοῦ
 »Διβανίου· πρέπει ἐπομένως νὰ ἐτοιμάσῃ μέλλον εἰρήνης καὶ
 »ὑγυχίας εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅσοι ἔμειναν, καὶ ὅσοι εἰς προσδιω-
 »ρισμένην τινα προθεσμίαν ἤθελον ἐπανέλθει εἰς ὑποταγὴν, καὶ
 »εἰς κάθε περίστασιν πρέπει νὰ ἐπιφυλαχθῶσι τὰ μέσα τοῦ νὰ
 »διακριθῶσιν οἱ ἀθῶοι ἀπὸ τοὺς ἐνόχους. Ἄν ὅμως παρὰ πᾶσαν
 »ἐλπίδα ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις δείξῃ ὅτι ἐκ προμελέτης ἀπεφά-
 »σισεν ἐλευθέρως νὰ λάβῃ τὰ μέτρα ἐκεῖνα, περὶ τῶν ὁποίων ὁ
 »ὑπογεγραμμένος ἐξέθετο τὴν γνώμην τοῦ Αὐγούστου κυρίου του,
 »τότε δὲν μένει εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, εἰμὴ νὰ δηλοποιήσῃ ἀπὸ
 »τὴν σήμερον εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, ὅτι τίθεται εἰς φανεράν

»ἐχθροπραξίαν κατὰ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὅτι νομιμοποιεῖ
 »τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἔκτοτε μάχονται μόνον
 »καὶ μόνον διὰ ν' ἀποφύγῃσι τὸν ἀφρευκτὸν ὀλεθρὸν τῶν, καὶ ὅτι
 »διὰ τὸν χαρακτηρὰ τῆς πάλης αὐτῆς ἡ Ῥωσσία εἶναι ὑπόχρεως
 »νὰ τοὺς προσφέρῃ ἄτυλον, διότι καταδιώκονται, προστασίαν,
 »διότι ἔχει τὸ δικαίωμα, καὶ βοήθειαν, διότι δὲν δύναται νὰ πα-
 »ραδῶσῃ τοὺς ὁμοθρήσκους τῆς εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τυφλῆς θρη-
 »σκομανίας τῶν Τούρκων. Ταῦτα δηλοποιῶν εἰς τὴν Ὑψ. Πύλην
 »ὁ Αὐτοκράτωρ, ἐξεπλήρωσεν εὐσυνειδήτως ὅλα τὰ πρὸς αὐτὴν
 »χρέη του· τὴν ἀπέδειξεν ὅτι, ὡς πιστὸς φύλαξ τῶν συνθηκῶν,
 »ἐπιθυμεῖ εἰλικρινῶς τὴν συντήρησίν της, ἐν ᾧ τὴν ἔδειξε τὰ
 »μέτρα τὰ ὅποια δύναται νὰ τὴν σώσῃσι, καὶ μάλιστα τὴν ἐφα-
 »νέρωσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν της.
 »Τοῦτ' αὐτὸ τὴν ἀποδεικνύει καὶ σήμερον, ἐν ᾧ τὴν γνωστοποιεῖ
 »τὰς μόνας συμφωνίας δι' ὧν ἡ Ὑψ. Πύλη δύναται ν' ἀποφύγῃ
 »τὸν παντελεῖ ὀλεθρὸν της. Ὁ ὑπογεγραμμένος εἶναι διατεταγ-
 »μένος νὰ δώσῃ ὁκτῶ ἡμερῶν προθεσμίαν εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν,
 »διὰ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν παροῦσαν διακοίνωσιν· ἂν ἡ τουρκικὴ
 »κυβέρνησις εἰσακούσῃ τὰς εὐχὰς καὶ πραγματοποιήσῃ τὰς ἐλπί-
 »δας τῆς Α. Α. Μ. συγκατανεύουσα εἰς τὰς προτάσεις της, ὁ
 »ὑπογεγραμμένος ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τὴν Ὑψ.
 »Πύλιν περὶ νέας προθεσμίας, καθ' ἣν νὰ δυνήθῃ ν' ἀποδείξῃ εἰς
 »τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν πραγμάτων ὅτι, ὅχι μόνον δέχεται τὰς
 »συμφωνίας, αἱ ὅποιαί πρέπει νὰ καταδηλώσωσιν ὅτι ἐπανεκάμφεν
 »εἰς ἀρχὰς μετριότητος, καὶ αἱ ὅποιαί ἐξετέθησαν ἀνωτέρω,
 »ἀλλὰ καὶ ὅτι σπεύδει νὰ τὰς ἐκπληρώσῃ. Πρὸς δὲ ὅτι, ὅχι μόνον
 »δὲν θέλει τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ ὅτι δύναται, καὶ θέλει νὰ τὸ ἐμ-
 »ποδίσῃ. Εἰς ὅλα τὰ ἐναντία, ὁ ὑπογεγραμμένος εἶναι διατεταγ-
 »μένος ν' ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν, ὅτι θ' ἀναχωρήσῃ ἐπὶ
 »Κωνσταντινούπολιν ἀμέσως μ' ἑλοὺς τοὺς ὑπαλλήλους καὶ τοὺς
 »ἀνθρώπους οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν πρεσβείαν τῆς Α. Α. Μ.»

Ὁ Στρογανῶφ δίδει εἰς τὴν Πύλιν ὁκτῶ ἡμερῶν προθεσμίαν,
 διὰ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν δηλοποίησιν του· οἱ δὲ Τούρκοι σιωπῶσι
 καὶ σφάζουσιν ἀδιακόπως χριστιανούς. Παρῆλθε δὲ ἡ προθεσμία,
 καὶ τότε κηρύττει ὅτι ἐτελείωσεν ἡ πρεσβεία του, καὶ ζητεῖ τὰ

διαβατήριά του· ὁ δὲ Σουλτάνος δὲν τὰ δίδει, καὶ τότε ὁ Στρογανῶφ ἀναχωρεῖ εἰς τὴν Ὁδησσόν. Οἱ δὲ φίλοι τοῦ Σουλτάνου Χριστιανοὶ τῆς Εὐρώπης κάμνουσι τὴν ἀπάντησιν τῆς ὁποίας ἐπεταὶ ἡ περίληψις· καὶ ἐπειδὴ ὁ πρέσβυς δὲν τὴν ἐδέχθη ὡς ἐκπρέσβευον, τὴν ἐπεμφαν ἀμέσως εἰς τὴν Πετρούπολιν. Δι' αὐτῆς ὁ Σουλτάνος πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγει :

«Εἶναι κατὰ δῆλον ὅτι ὅλοι οἱ κανόνες καὶ αἱ πολιτικαὶ διατάξεις τοῦ ὑψηλοῦ μου κράτους ἔχουσι βάσιν τὰ προστάγματα τοῦ καθαροῦ ἐκείνου νόμου, τοῦ ὁποίου τὴν στερεότητα καὶ διάρκειαν ἠσφάλισεν ὁ Θεὸς ἄχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως. Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, αἷτιον τοσούτων ἀταξιῶν καὶ φιλονεικιῶν, εὐρίσκεται ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν ὑπῆκοον καὶ ὑποτελὲς τῆς Ὑψ. Πύλης, ἣτις μέχρι τῆς σήμερον τὸ περιποιήθη ὑπὲρ ὅ,τι συνάδει μετὰ τὴν ὑπηκοότητα. Πρὸ πάντων οἱ ἐκκλησιαστικοί, ὡς ἀρχιεργοὶ τοῦ ἔθνους, καὶ οἱ Ἕλληνες τοῦ Φαναρίου, ὄντες ἐν τιμῇ καὶ ὑπολήψει, ἀπέλαυνον τὰ μεγαλήτερα προνόμια. Οὐδέποτε ἡ κυβερνήσις ἐπενέβη εἰς τὰς θρησκευτικὰς τῶν ὑποθέσεις· οὐδέποτε παρενεβλήθη ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς λατρείας τῶν· οὐδέποτε ἐπειράχθησαν αἱ ἐκκλησίαι τῶν· ἐπετρέπετο δ' εἰς αὐτοὺς, ζητοῦντας, νὰ τὰς ἐπισκευάσωσι καὶ νὰ τὰς ἀνεγείρωσι, καθ' ὅσον ὁ Μουσουλμανικὸς νόμος τὸ συγχωρεῖ. Καὶ ὅμως οἱ Ἕλληνες ἀγνωμονοῦντες διὰ τσαύτας χάριτας, ὑψώσαν τὴν σημαίαν τῆς ἀποστασίας κατὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, τῆς πραείας προστάτιδος αὐτῶν. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο εὐσπλαγχνος πάντοτε καὶ γενναία, ἐσπευσεν αὕτη νὰ στείλῃ ἐπιστολάς τοῦ Βιζέρη πρὸς τὸν Πατριάρχην, δι' ὧν προσεκαλεῖτο νὰ συμβουλευσῇ τὸ ἔθνος τοῦ νὰ ὑποταγῇ, ἀποπνίγων τὸν σπόρον τῆς ἀποστασίας, τὸν ὁποῖον ἔτρεφον ἀποπλανημένοι ρεαγιάδες τὸς σὺν αὐτῇ τὴν μητρόπολιν ὅσον καὶ εἰς τ' ἄλλα μέρη τῆς ἐπικρατείας· ἀλλ' ὁ Πατριάρχης ἐπραξε τὸναντίον· φανερὸς ὢν ἀρχηγὸς τοῦ ἔθνους, ἦτον ἐνταυτῷ καὶ ἀφανὴς ἀρχηγὸς τῶν συνωμοτῶν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Καλάβρυτα τῆς Πελοποννήσου, ἐνθα ἐγεννήθη, καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου ἐδημοσίευσεν τ' ἀναθέματά του, οἱ ρεαγιάδες ἦσαν οἱ πρῶτοι οἵτινες ἐπανάστησαν καὶ ἐφόνευσαν τοὺς Μουσουλμάνους. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ Πατριάρχης

»ἐλαβε μέρος ἐνεργὸν εἰς τὴν συνωμοσίαν, καὶ ὅτι ἦτον ἔργον τοῦ
 »ἢ εἰς τὰ Καλαβρυτά ἐπανάστασις καθὼς καὶ ἄλλων τοιούτων
 »συμβούλων. Ἐβεβαιώθη πρῶτον ἀπὸ ἐγγράφα μεσολαβηθέντα,
 »καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐπίσημον δηλοποίησιν πολλῶν ἀτόμων τοῦ
 »ἑλλην. ἔθνους, τὰ ὁποῖα ἔμειναν πιστὰ εἰς τὰ χρέη των' ἄρα πᾶσα
 »κυβέρνησις ἔχει δικαίωμα νὰ τιμωρῇ ἀνιλεῶς τοὺς τοιούτους κα-
 »κοποιούς· διότι ὅταν πρόκειται περὶ ἀποστασίας, δὲν χρεωστεῖ
 »κατ' οὐδένα τρόπον νὰ διακρίνῃ μήτε δόγμα μήτε βαθμόν. Διὰ
 »τοῦτο ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθη διὰ τὴν ἐνοχλήν τοῦ
 »Πατριάρχου καὶ τῶν ὁπαδῶν του, τὸν καθήρεσε, καὶ τὸν διεδέχθη
 »ἄλλος Πατριάρχης· ὅθεν ἀφ' οὗ ἐγένινεν ἐκπτώσις τῆς ἀξίας του,
 »καὶ ἀποκατέστη ἀπλοῦς ἱερεὺς, ἐθανατώθη, διὰ νὰ δοθῇ παράδειγμα,
 »καὶ ὅχι διὰ καμμίαν αἰτίαν ἰδιαιτέραν, ἢ διὰ καταφρόνησιν τῆς
 »χριστιανικῆς θρησκείας. Ἡ συνθήκη τοῦ Καϊναρτσικίου διαλαμ-
 »βάνει βέβαια ὅτι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία θέλει προστατεύεται·
 »ἀλλ' ἄλλο ἡ θρησκεία, καὶ ἄλλο τὸ ἐγκλήμα. Οἱ ἄθωοι Ἕλληνες
 »ἀπολαύουσι τὴν μεγαλητέραν ἡσυχίαν, καὶ ἂν διεκόπη ἡ ἡσυχία
 »των εἰς τινα μέρη, δὲν θὰ βραδύνει ν' ἀποκατασταθῇ διὰ τῶν
 »δραστηρίων μέτρων, τὰ ὁποῖα ἡ Ὑψηλὴ Πύλη θὰ λάβει.
 »Ἄλλως τὰ χρονικά τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους παρουσιάζουσι καὶ
 »ἄλλα παραδείγματα Πατριαρχῶν τεθανατωμένων διὰ κεφαλικῆς
 »ποινῆς· οὐδὲ εἶναι ἔκτοπον ἢ παρατήρησις τοῦ ὅτι γνωρίζει ἡ
 »Ὑψηλὴ Πύλη ὅτι, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πέτρου Α'. Κτσάρου
 »τῆς Ῥωσσίας, ὁ ῥώσσιος Πατριάρχης ἐθανατώθη δι' ἐγκλήματα
 »εἰς τὰ ὁποῖα ὑπέπεσε, καὶ ὅτι ἔκτοτε ἡ πατριαρχικὴ ἀξία κα-
 »τηργήθη εἰς τὸ κράτος». Ἐπομένως ἐξετάζοντα ἡ Ὑψηλὴ
 Πύλη τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὴν διακοίνωσιν τοῦ πρέσβεως,
 ἐμβαίνει εἰς δαιδαλον ἀρνήσεων καὶ ἀντεγκλήσεων, καὶ δίδει
 τέλος εἰς τὴν ἀπάντησίν της, ζητοῦσα νὰ συγκατανεύσῃ. Ἡ Αὐ-
 τοκράτωρ νὰ τὴν παραδοῶσιν οἱ πρόσφυγες, ὅσοι εὔρον ἀσυλῶν
 εἰς τὸ ῥωσσικὸν κράτος, καὶ βέβαια μὲ σκοπὸν νὰ τοὺς σφάζῃ
 καὶ ἐκείνους, καθὼς ἐξηκολούθησε νὰ σφάζῃ εἰς ὅλα τὰ μέρη τοὺς
 χριστιανούς. Διὰ τῆς ἀπαντήσεως αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ὅλας ἡμέ-
 ρας καὶ νύκτας οἱ φίλοι τῶν Τούρκων ἐνησχολήθησαν νὰ συντά-
 ξωσιν, ὑβρίζει τὴν Ῥωσσίαν, ποῦ μὲν εἰρωνευομένη, ποῦ δὲ δια-

στρέφουσα τὴν ἀλήθειαν, καὶ δμιλοῦσα ὡς πρὸς τὴν χριστιανωσύνην τὴν διάλεκτον ἐκείνην, ἥτις εἰς ἄλλους καιροὺς ἤθελεν ἐξοπλίσαι κατὰ τῶν Τούρκων ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον, καὶ ἐπενέγκει τὸν παντελὴ ὀλεθρόν των. Ὁ δὲ κόσμος ὅλος φρονοῦσιν ὅτι θὰ καταστραφῇ τὸ τουρκικὸν βασίλειον, καὶ οἱ Ἕλληνες θάρρουσιν εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας καὶ εἰς ὅλην τὴν χριστιανωσύνην, καὶ μάχονται διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα των.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Γ. ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς, ὡς ἐγκληματίας ἡ ὡς αἰχμάλωτος πολέμου θεωρούμενος ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, καθείργεται, ὁ πληρεξούσιος ἐκείνου Δημήτριος Ὑψηλάντης ἐφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὴν 8 ἰουνίου ἀπέβη εἰς τὴν νῆσον Ὑδραν, συνωδευμένος ἀπὸ τὸν Παναγιώτην Α. Ἀναγνωστόπουλον, τὸν Ἀλ. Κατακουζινόν, τὸν Γ. Τυπάλδον Κοζάκην καὶ ἄλλους. Ἐφθασε δὲ ὅτε ἡ παρουσία του, πρὸ πάντων διότι τὸ κίνημα τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπεδοκιμάσθη ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποτελέσῃ εὐχῆς ἄξια δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν πατρίδα, καθότι εἴπετο νὰ περιμένῃ ἀπὸ τὴν τύχην ἐκείνου τὴν δύναμίν του· καὶ μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὴν ἐνεστῶσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν ὠφέλησε μεγάλως, ἐπειδὴ οἱ μὲν Τούρκοι ἀκούσαντες ὅτι ὁ Ὑψηλάντης ἐφθασεν ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν, ἀπενεκρώθησαν, συμπεράναντες ὅτι ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἑλλήνων ἦτον ἔργον τῆς Ῥωσσίας, ὡς ἐπιμόνως καὶ ὁ Σουλτάνος καὶ ἅπανα ἡ Εὐρώπη τοιαύτην τὴν ἐθεώρησαν· οἱ δ' Ἕλληνες ἐν γένει ἤλπισαν πολὺ πλέον νὰ ἐπιτύχωσιν εἰς τὸν ἀγῶνά των.

Ὁ Ἀναγνωστόπουλος, ὅτε ἐπανελθὼν ἀπὸ τὰς Πείσας, ἐφθασεν εἰς Κισινὼφ, ἐρρόνει ὅτι ὁ Γ. ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς ὤφειλε νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ τεθῇ αὐτοπροσώπως ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐπανάστασεως, διὰ νὰ ὠφελήσῃ. Εἰς δὲ τὴν βλαχομολδαίαν νὰ κινηθῇ εἰς τὸν ἀδελφὸν του μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ Γ. Ὀλυμπίου, διὰ ν' ἀντιπερισπάσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου. Οὕτως ἐφρόνουν καὶ ἄλλοι τῶν ἐταίρων, καὶ μετὰ τούτων ἦσαν ἡδὴ σύμφωνοι καὶ οἱ ἔφοροι τοῦ Βουκαρεστίου, καὶ ἔγειναν παρατηρήσεις ἐν δέοντι εἰς τὸν Ὑψηλάντην· ἀλλ' οὗτος, ἀκούσας τὴν καρδίαν μάλλ' ἢ τὸν νοῦν του, ἐνέδωκεν εἰς τὰς ἰδιοτελεῖς εἰσηγήσεις ἀθλίων

τινῶν φατριαστῶν τοῦ Ἰασίου ἐξῆλθεν εἰς τὴν Μολδαυίαν. Τότε δ' Ἀναγνωστόπουλος ἐλογίσθη ἀναγκαίαν τὴν παρουσίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐνδὸς τῶν Ὑψηλάντων, καὶ κατάρθωσε, συμπράττοντος τοῦ Γ. Κοζάκη Τιπαλδου, νὰ συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Δημήτριον. Ὁ Ἀλέξανδρος συμπαρέλαβεν εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοὺς δύο ἀδελφούς του Γεώργιον καὶ Νικόλαον· ὁ Γρηγόριος εἶχεν ἀπέλθει εἰς τὴν Γαλλίαν νὰ σπουδάσῃ καὶ νὰ τελειώσῃ τὰ μαθήματα· δὲν ἔμενεν ἄρα εἰς τὴν οἰκίαν διὰ νὰ διευθύνῃ τὰ τῆς οἰκονομίας αὐτῆς εἰμὴ ὁ Δημήτριος, καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος εὗρε πολλὰ ἐμπόδια εἰς τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν των· ἀλλὰ τέλος πάντων ὁ ἱερὸς ἔρωσ τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε εἰς τὴν καρδίαν των, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν στερηθῶσι καὶ αὐτόν. Τότε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς, τὸν διέταξε νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, φέρων τὸν τίτλον: *Πληρεξούσιος τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς*, ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀναγνωστόπουλον καὶ Γεώργιον Τιπαλδον, τῶν ὁποίων καὶ ν' ἀκούῃ τὰς συμβουλὰς (1). Ἄν δ' ἐκεῖνος δὲν

(1) Ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἀνεχώρησεν ἀπὸ Κισσινῶφ ὡς ἔμπορος Ἕλλην, συνεπιφέρων τὸ ἐπόμενον διαβατήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ λεγόμενος Στοστοπόπουλος εἶναι ὁ Ὑψηλάντης, καὶ ὁ λεγόμενος Βλάσης εἶναι ὁ ὑπηρετὴς τοῦ Σουδανταϊόγλου, ὁ ἦν ἐν Ἀθήναις κατοικῶν ἀξιωματικὸς τῆς φάλαγγος.
α' Ἀριθ. 4714.

Κατὰ τὸ Οὐκάζιον τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος Ἀλεξάνδρου Παυλίδου
Αὐτοκράτορος Ρωσῶν τῶν Ρωσιστῶν, καὶ τὰ λ. καὶ τὰ λ. καὶ τὰ λ.

» Γνωστοποιεῖται διὰ τοῦ παρόντος πρὸς ἅπαντας καὶ πρὸς ὃν ἕκαστον ἰδίως ἀνήκει ὅτι, ὁ φέρων τὸ παρὸν Παναγιώτης Α. Ἀναγνωστόπουλος, κάτοικος τῆς πόλεως » Κισσινῶφ τῆς ἐπαρχίας Βεσσαραβίας, καὶ ἔμπορος Ἕλλην, ἀναχωρεῖ ἐντεῦθεν ἐπὶ » προσεσμίᾳ ἑνδεκα μηνῶν δι' ἐμπορικὰς ὑποθέσεις του εἰς τὸ Αὐστριακὸν κράτος μετὰ » δύο ὑπηρετῶν Ἀθανασίου Στοστοποπούλου καὶ Νικολάου Βλάση. Τούτου ἕνεκα προσ- » καλοῦνται αἱ Ὑψηλαὶ δυνάμεις, καὶ οἱ Ἡμέτεροι στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ διοικη- » ται ὑποχρεοῦνται, ὅχι μόνον νὰ συγχωρήσωσιν εἰς τὸν εἰρημένον Ἀναγνωστόπουλον » καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ τέσσερον κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν » του εἰς Ρωσίαν ἐλευθέραν τὴν διόδον, ἀλλὰ καὶ νὰ χορηγήσωσι πρὸς ὅτινα παρου- » σιασθῇ καθ' ἣν ἔχει τὰξιν καὶ ἀξίαν πᾶσαν συνδρομὴν καὶ πᾶσαν εὐμενείαν.

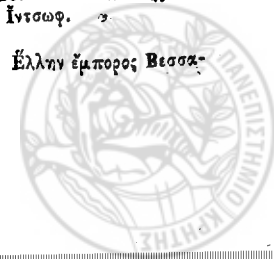
» Πρὸς ἐνδειξιν τούτου ἐδόθη τὸ παρὸν διαβατήριον παρὰ τοῦ πληρεξουσίου τοῦ » ρητοῦ τῆς ἐπαρχίας Βεσσαραβίας, ἐπιτεθείσης καὶ τῆς σφραγίδος τῆς Α. Α. Μ.

» Ἐν Κισσινῶφ τὴν 30 μαρτίου 1821.

» Τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Γαληνοτάτου Ἀνακτοῦ ἀντιστράτηγος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ » στρατοῦ, πληρεξουσίου τοποτηρητῆς ἐν Βεσσαραβίᾳ, γενικὸς ἐπίτροπος καὶ πρόεδρος » τῆς ἐπὶ τῶν ἀποίκων ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Ρωσίαν καὶ ἱππότης δια- » φόρων ταγμάτων.

» Ἀριθ. 226.

» Ὁ ἐν τῷ παρόντι σημειούμενος Π. Α. Ἀναγνωστόπουλος, Ἕλλην ἔμπορος Βεσσα-

κατεδικάζετο ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα, ἢ, καίτοι καταδικασθεὶς, ἂν ἠυδοκίμει εἰς τὸ κίνημά του, ὁ φόβος τῆς ἀρχῆς ἢ τοῦ νικητοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως, εἴπετο νὰ κυριεύσῃ τὰ πνεύματα εἰς τρόπον, ὥστε καὶ ὁ πληρεξούσιός του νὰ θεωρηθῇ ὡς σεβαστὸς, καὶ νὰ ἐφελκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν ὑπόληψιν, τὴν ἀγάπην, τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν εὐπείθειαν τῶν Ἑλλήνων τόσῳ πλέον, ὅσον ἐκεῖνος ἐμελλεν ἐν δέοντι ν' ἀποφασίζῃ καὶ ἐν μέρει περὶ τῆς τύχης τῶν. Ἀλλ' ἐκείνου ἀποτυχόντος, εἴπετο νὰ ἔχῃ οὗτος προσωπικὴν ἱκανότητα, καὶ μάλιστα μεγαλοφυΐαν, διὰ νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἀρχηγός, ἐν ᾧ δὲν ἔρχεται, ἂν καὶ ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν ὁρμώμενος, οὔτε μὲ στόλους, οὔτε μὲ στρατοὺς, οὔτε μὲ χρήματα, καὶ ἐν ᾧ αὕτη δὲν κηρύττει τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἡ μυστηριώδης ἀρχὴ τῆς ἐταιρείας δὲν φαίνεται ποῦ ποτε. Ἐπαρουσιάσθη δ' ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸ στάδιον μὴ φέρων, εἰμὴ τὸ λαμπρὸν ὄνομα τῆς οἰκογενείας του· ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ φέρῃ τις ὄνομα λαμπρὸν διὰ νὰ ᾔναι τῆς ἐπαναστάσεως ὁ ἄνθρωπος· αἱ δ' ἐπανα-

ραβίας, ἀναχωρῶν ἐντεῦθεν εἰς τὴν Αὐστρίαν μετὰ δύο ὑπηρετῶν Ἀθ. Στοστοποπούλου καὶ Ν. Βλάση διὰ τῆς θέσεως τοῦ τελωνιακοῦ μεθορίου Νοβοσελίτσας, καὶ παρουσιάσας τὸ παρὸν διαβατήριον, καὶ γενομένης τῆς νομίμου ἐπιθεωρήσεως, ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ.

τὴν 23 Ἀπριλίου 1821.

Ὁ Διευθυντὴς
Ἀνδρέσκη.

Διέβη δὲ ἡ διάφορα μέρη διὰ τῆς Τρανσυλθανίας, Αὐστρίας καὶ Κροατίας, καὶ ἐθεωρήθη τὸ διαβατήριόν του τὴν 4 Μαΐου τοῦ 1821 εἰς Ἄγραμ, τὴν 8 τοῦ αὐτοῦ εἰς Τσέρνοβιτς, τὴν 10 τοῦ αὐτοῦ εἰς τοῦ ἀρχιτελωνίου Δούναβις καὶ εἰς Δονάουρον, τὴν 11 εἰς Χάμνι, Καμδρι, Σιγούντσα, τὴν 12 καὶ Βίστριτσαν, τὴν 12 εἰς Σαξωνικὸν Ρέγεν καὶ Βαχαλεδ, τὴν 13 εἰς Σεζβέργ, τὴν 15 παρὰ τῆς Β. Α. Ὀροφυλακῆς Νοβοσελίτσας, τὴν 17 εἰς Ἐρμανστάδ, τὴν 21 εἰς Τεμιζβάρ, τὴν 24 εἰς τὸ φρούριον Ἑσσιγ, τὴν 31 εἰς Καρλστάδ, τὴν 2 Ἰουνίου εἰς Πασαμπερὸ Σράνκη, καὶ αὐθημερὸν εἰς Φιούμι παρὰ τοῦ ἀστυνόμου Φάϊερλε, καὶ παρὰ τοῦ ἐπιτετραμμένου τῶν Α. Β. ἀντιπροξενίων Πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Γεωργίου Μελισσηνοῦ. ἔφθασε δὲ εἰς τὸ Τριέστι εὐτυχῶς, ἐν ᾧ εἶχε διαδοθῇ διὰ τῶν ἐφημερίδων ὅτι συνελήφθη ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ἔλας ἀκινδύνως· διότι εἰς πολίχνιόν τι ἐξεληθόντα τοῦτον ἡ ἐκκλησία ἐγὼρᾶν ἐγνώρισε τὴς Ἑλλήνων, ὑπηρέτης χρηματίας τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου, τὸν παρετήρει μὲ πολλὴν περιέργειαν, ὁ δὲ Ἀναγνωστόπουλος ἰδὼν αὐτὸν παρατηρῶντα, ἀπεσφύρθη ἐπιτηδεύσας, ἀλλ' εὐθὺς ἐπληροφορήθη ἀπὸ τὸν Σουβαντιστόγλου τὴν ἡμέραν παρατηρῶν, καὶ τὸν ἐπῆρε μεθ' ἑαυτοῦ ἕως ἔφθασεν εἰς Τριέστι, ὅπου καὶ τὸν ἀόφηκε. Τὴν 7 Ἰουνίου Υ. Ν. ἐθεωρήθη τέλος τὸ διαβατήριόν του ἀπὸ τὸν ἀστυνόμον Ῥιέδελ, καὶ ἀναχωρήσας δι' Ὀδησσὸν ὡς ἂν διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τάχα εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ἐφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

στάσεις δὲν εὐδοκίμουσιν, ἐὰν δὲν διϋθύνωνται ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας. Ἐπαρουσιάσθη καὶ ὁ Ἀναγνώστουλος μετὰ τὸν Δημήτριον εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ τὸν ἀναδείξῃ μέγαν, ὡς ὄνομα Ὑψηλάντου φέροντα, ἀλλὰ καὶ οὗτος, ἂν καὶ ἀξιότιμος ἄλλως καὶ ἀξιοσέβαστος ὡς ἀγαθὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος, ἐξετιμήθη εὐθὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων (1), καὶ δὲν εὐδοκίμει. Παρουσιάσθεις εἰς Ὑδραν ὡς πληρεξούσιος τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς, ὑποδέχεται καὶ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν προκρίτων· μεταβαίνει εἰς Σπέτσας καὶ ἀναγνωρίζεται ὡσαύτως· ἐκεῖθεν μεταβαίνει εἰς Ἄστρος συνωδευμένος μετὰ τὸν ἐπίσκοπον Βρεσθῆνης, ἐπὶ τούτῳ σταλέντα ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, ὅπου, ἀφ' οὗ τὸν ὑπεδέχθησαν τὰ μέλη τῆς Γερουσίας καὶ πολλοὶ τῶν προκρίτων (2) τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν Νήσων, καὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ στρατιωτῶν, μετέβησαν ὅλοι εἰς τὸ ἐν Βρεσθένοισι στρατόπεδον νὰ συμβουλευθῶσι περὶ τῶν πραγμάτων. Αὐτόθι ὁ Ὑψηλάντης ἀνέγνω τὸ ἐγγράφον, δι' οὗ ἀποκαθίστατο πληρεξούσιος τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπευφάνησαν.

Ἦτο δὲ ἤδη ἔγγυς νὰ πείσῃ τὸ φρούριον τῆς Μονεμβασίας, καὶ ἐκρίθη ἀναγκαῖον διὰ τὴν ταχύτεραν πτώσιν του νὰ γράψῃ τοῦ ἐν αὐτῷ Τούρκους νὰ παραδοθῶσι, διότι οὗτοι ἐζήτουν τὸν Ἀλῆ-γὸν τοῦ ἔθνους ἐπὶ τούτῳ· ὤθεν ὁ Ὑψηλάντης στέλλει ὡς Ἀλέ-

(1) Γέρων τις Ἕλλην, ὃ λεγόμενος Προῦντος, ἀπλ. καὶ ἀγράμματος ἄνθρωπος, ἅμα ἰδὼν τὸν Ὑψηλάντην εἰς τὰ Τρίκορφα· Αἶ· τὸν εἶπε, δειξας τὴν φαλάκραν του, ὅταν τὸ κεφαλὰκι σου θὰ τὸ ἀάμεις τὸν Μωριᾶν.

(2) Οἱ πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου σήλθον εἰς τὸ πλοῖον, ὅπου ὁ Ὑψηλάντης, νὰ τὸν χαιρετήσωσι, καὶ τοὺς ἐξελθὼν καθήμενος εἰς τὴν καρέκλαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος μετὰ πολλὴν ψυχρότητα, ὥστε ὁ Ἀθ. Κανακάρης ὑπάγει πρὸς αὐτὸν μετὰ θάρρους, ἄπτεται τῆς δεξιᾶς του καὶ τὸν βιάζει εὐταῖς εἰπεῖν νὰ ἐγερθῇ, τὸν λέγει τὸ καλὸς ἦλθες, οἰδοῦσι πρὸς ἀλλήλους τὸν ἀσπασμόν· τοῦτ' αὐτὸ πρὸς τοὺς ὑποστυλῶντες μετὰ τὸν Κανακάρην. Ἄλλ' ἅμα φανέντων τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ οἱ λοιποὶ προσεστώτες μετὰ τὸν Κανακάρην. Ἄλλ' ἅμα φανέντων τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Δικαίου, τοῦ Ἀναγνωσταρά καὶ ἄλλων, ὑπάγει εἰς ὑπάντησίν των καὶ τοὺς δέχεται πολὺ φιλοφρόνως. Τοῦτο ἰδόντες οἱ προσεστώτες, ἰσχυρίζονται ἑκτοτε, καὶ διανοοῦνται κακὰ ἐναντίον του, ἐν ᾧ ἦσαν πρὸ ὀλίγου διατεθειμένοι νὰ τὸν ὑποστηρίξωσι διὰ νὰ θαρρύνωσι μάλιστα τὸν λαόν, πρὸς τὸν ὅποιον τὸν παρίστανεν ὡς τότε ὡς τὸν προσδοκώμενον διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν, καὶ συνάμα διὰ ν' ἀποφύγῃσι τὴν ἐκ τῆς ἀντιζηλίας ὀλυν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους διαίρεσιν.

Ξανδρον Κατακουζηνόν με διαταγὴν νὰ παραλάβῃ τὸ φρουρίον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πληρεξουσίου τοῦ Γ. ἐπιτρόπου. Τότε οἱ ὀλιγαρχικοὶ (1) τὸν διεφιλονεῖκῃσαν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπ' ὀνόματί του παραδόσεως τοῦ εἰρημένου φρουρίου, τὸν εἶπον ὅτι ἔπρεπε νὰ παραδοθῇ ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους, καὶ τὸν δίδουσι νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν τὸν ἀναγνωρίζουσιν ὡς τοιοῦτον ὁποῖος ἐπαρουσιάσθη, καὶ δὲν τὸν παραχωροῦσι τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐν ὀνόματι τῆς Ἀρχῆς τῆς ἐταιρείας ἀντιποιεῖται. Αὐτοὶ ζητοῦσι νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν Γερουσίαν των, νὰ διευθύνῃ δὲ τὰ πράγματα, καὶ νὰ κινή τὰ στρατεύματα, παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν οἰκείων των διοικούμενα, κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς Γερουσίας, ἥτις ἐμελλε νὰ ᾔῃαι τὸ συμβούλιόν του· πρὸ ὀλίγου μάλιστα ἐφρόνουν νὰ τὸν ψηφίσωσι καὶ αὐτὸν ἀπλοῦν μέλος, μίαν καὶ μόνην ψῆφον ἔχοντα εἰς τὰς ἀποφάσεις της. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ τίτλου, πληρεξούσιος τοῦ Γ. ἐπιτρόπου, ἀναπτυχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Νεοφύτου Βάμβα, τὸν ὁποῖον ἔχει ἀρχικαγγελλάριον καὶ σύμβουλον, ἐννοεῖ νὰ ᾔῃαι ὑπέρτατος ἀρχὼν καὶ νὰ διευθύνῃ τὰ τε πολιτικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ κατὰ τινὰς ὅρους· νὰ ᾔῃαι δὲ ὁ πληρεξούσιος ἀρχιστράτηγος τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ στρατεύματα νὰ ἐξαρτῶνται καὶ νὰ διευθύνωνται ἀπολύτως ἀπὸ αὐτόν· θέλει καὶ νὰ διορισθῇ ἀντὶ τῆς Γερουσίας εἰδὸς τι συμβουλίου, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φροντιστήριον, διὰ νὰ προμηθεύῃ τ' ἀναγκαῖα διὰ τὸν πόλεμον.

Ὁ Ὑψηλάντης δίδει καὶ ἐγγραφον σχέδιον εἰς τέλος, διαλαμβάνον
 «Νὰ συστηθῶσιν ἐφορεῖαι εἰς τὰς εἰκοσιτέσσαρας ἐπαρχίας τῆς
 »Πελοποννήσου, ἐκλεγομένων πέντε ἐφόρων ἐκ τῶν ἐγκριτοτέ-
 »ρων καὶ φρονιμωτέρων, οἵτινες νὰ φέρωσιν ἐγγραφον πληρεξου-
 »σιότητος ὑπὸ τῶν ἐκλογέων, καὶ νὰ δίδωσιν ἐγγράφως ὑπόσχε-
 »σιν εἰς τὸν πληρεξούσιον περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν χρεῶν των.
 »Οἱ ἄλλοι οὗτοι νὰ ἐκλέξωσιν ἀναμεταξύ των τὸν ἀξιώτερον καὶ
 »νὰ τὸν στείλωσι μέλος τῆς γενικῆς βουλῆς μετὰ πληρεξουσιότητα,
 »καὶ ἡ ἐκλογή του νὰ ἐπικυρόνεται ἀπὸ τὸν πληρεξούσιον· οἱ
 »λοιποὶ τέσσαρες ὁ μὲν νὰ φροντίσῃ διὰ τὰς τροφὰς καὶ λοιπὰ

(1) Ὑπὸ τῷ ὀνόματι, ὀλιγαρχικοί, περιλαμβάνονται οἱ Κοντζαμπάσιδες τῆς Πελοποννήσου, οἱ πρόκριτοι τῶν Νήσων, οἱ Φαναριῶται καὶ λοιποὶ, ὅσοι τούτων ὅμοιοι.

«ἀναγκαῖα τοῦ στρατοῦ· ὁ δὲ νὰ στρατολογήῃ καὶ νὰ προμηθεύῃ
 «πυρίτιδα καὶ λοιπὰ διὰ τὸν πόλεμον· ὁ δὲ νὰ προμηθεύῃ τὰ
 «ἀναγκαιούντα φορητὰ ζῶα· ὁ δὲ νὰ εἰσπράττῃ τὰς συνεισφορὰς
 «τῶν ὁμογενῶν καὶ τὰ παρὰ τῆς βουλῆς διορισθησόμενα δοσί-
 «ματα. Οὗτοι νὰ ἔχωσιν ὑποεφόρους εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία
 «ἐκάστης ἐπαρχίας, οἵτινες νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὰς διαταγὰς
 «τῆς βουλῆς. Οἱ εἴκοσι τέσσαρες ἔφοροι ἀποτελοῦσι τὴν βουλὴν,
 «καὶ πρόεδρος ταύτης εἶναι ὁ πληρεξούσιος· ἐνεργοῦσι διὰ τῶν
 «πλειόνων ψήφων, καὶ εἰς διχοψηφίαν ἢ ψῆφος τοῦ προέδρου
 «ὑπερίσχει· ἐξ ὧν οἱ μὲν διορίζονται ταμίαι ὑπόλογοι τῶν εἰσ-
 «πραττομένων κατὰ μῆνα· οἱ δὲ νὰ εἰσπράττωσι τὰ δοσίματα, οἱ
 «δὲ νὰ δαπανῶσιν, οἱ δὲ νὰ προνοῶσι τῶν ἀναγκαίων τοῦ στρατοῦ·
 «οἱ δὲ νὰ φροντίζωσι τὴν σύναξιν τῶν γεννημάτων ἀπὸ τὰ τουρ-
 «κικὰ κτήματα καὶ ἄλλων τακτικῶν δοσιμάτων εἰς προϊόντα
 «τῆς γῆς. Ἡ ἐθνικὴ βουλὴ θέλει εἶναι τὸ ἀνώτατον κριτήριον· οἱ
 «ἔφοροι θ' ἀποτελῶσι τὸ δεύτερον κριτήριον, καὶ οἱ ὑποέφοροι τὸ
 «τρίτον. Ὁ πληρεξούσιος ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἢ τοῦ
 «μεταβάλλειν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.» Ἀλλ' οἱ ὀλιγαρχικοὶ προ-
 «βάλλουσιν ἰδικόν των σχέδιον ὡς ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ. «Ὁ λαὸς
 «ἐκάστης ἐπαρχίας νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἀξιωτέρους τῶν κατοίκων διὰ
 «τῶν ψήφων, καὶ νὰ τοὺς δίδῃ πληρεξουσιότητα διὰ νὰ ἐκλέξωσι
 «τοὺς γενικοὺς ἐφόρους ἐξ τὸν ἀριθμόν· οὗτοι δὲ μὲ τοὺς παρὰ
 «τοῦ λαοῦ ἐκλελεγμένους νὰ ἐκλέξωσι τοὺς ὑποεφόρους τῶν πό-
 «λεων καὶ χωρίων. Οἱ Γ. ἔφοροι νὰ φροντίζωσι διὰ τὴν οἰκονομίαν
 «καὶ κυβέρνησιν τῆς τε πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς, καὶ εἰς τοῦτο
 «θέλουν ὁδηγεῖ καὶ διατάττει καὶ τοὺς ὑποεφόρους. Οἱ Γ. ἔφοροι
 «θέλουν ἐκλέγει τὸν ἀξιώτερον ἀναμεταξύ των καὶ νὰ τὸν στέλ-
 «λωσι μέλος τῆς Γερουσίας τῆς Πελοποννήσου. Οἱ σταλησόμενοι
 «ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας εἰκοσιτέσσαρες Γερουσιασταὶ μετὰ τοῦ ἐν-
 «δοξοτάτου Π. Μαυρομιχάλη, προηγουμένου κατὰ τὸ ἐν Καλτε-
 «ζαῖς γενόμενον σύστημα, θέλουν ἐπέχει τὴν Γερουσίαν τοῦ λαοῦ
 «τῆς Πελοποννήσου. Αὕτη δὲ ἡ Γερουσία νὰ παρευρίσκειται μετὰ
 «τοῦ Ὑψηλοτάτου πρίγκιπος Δημητρίου Ὑψηλάντου, ἀπεσταλμέ-
 «νου παρὰ τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς, καὶ συμφώνως νὰ
 «σκέπτονται καὶ μὲ ψήφους ν' ἀποφασίζωσι καὶ διοικῶσι τὰ πο-

»λιτικά καὶ στρατιωτικά εἰς τρόπον ὥστε μήτε ἡ Γερουσία νὰ
 »ἐνεργῇ τι χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πρίγκιπος, μήτε δὲ πρίγ-
 »κιψ χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τῆς Γερουσίας. Πάντες οἱ Γερουσια-
 »σταὶ θέλουν εἶναι ἰσόψηφοι· ὁ δὲ πρίγκιψ θέλει εἶναι πρόεδρος
 »καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ὑπεροχὴν περισσοτέραν μίαν ψῆφον, καὶ αἱ περισ-
 »σότεροι ψῆφοι θέλουν ἔχει τὴν κυριότητα.» δικαίωμα τῆς χάρι-
 »τος δὲν τὸν ἔδωκαν· εἰς δὲ τὰ περὶ τῶν κριτηρίων δὲν διεφώνουν.
 Μετὰ πολλὰς φιλονεικίας τὰ πράγματα συνεβιάσθησαν εἰς τὸ
 φαινόμενον, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ μείνῃ προσωρινῶς τὸ καθεστὼς
 σύστημα τῆς Γερουσίας, προστιθεμένων τοῦ τε Γερ. Π. Πατρῶν,
 τοῦ Ἀσπ. Ζαΐμη καὶ τοῦ Γεωργίου Παγωνοπούλου· νὰ μεταβῇ
 δ' αὕτη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρύτων, ὅπου ἐκρίθη ἀρμοδιωτέρα
 ἡ διαμονὴ τῆς, καὶ ἐπομένως οἱ πρόκριτοι τῆς Ἀχαΐας ἀνεχώρη-
 σαν, μεθ' ὧν καὶ τὰ νεωστὶ διορισθέντα μέλη τῆς Γερουσίας, διὰ
 νὰ ἐτοιμάσωσι τ' ἀπαιτούμενα εἰς ὑποδοχὴν τῆς Κυβερνήσεως.
 Οἱ πλείότεροι τῶν ὀλιγαρχικῶν, τῆς Πελοποννήσου πρὸ πάντων,
 ἅμα λαβόντες τὰ ὅπλα ἐφαντάσθησαν νὰ συστήσωσι τὸν τιμαριω-
 τισμὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀμειδόμενοι μὲ τὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν
 τῶν Τούρκων τοπαρχῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας· ἕκαστοι, ἀντὶ τῆς ἐξου-
 σίας καὶ δυνάμεως τὴν ὁποίαν εἶχον ὡς προεστῶτες ὑπὸ τοὺς
 Τούρκους· ἀλλ' οἱ τιμαριῶται τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εὐρώπης
 ἦσαν πολυκτήμενες, καὶ εἶχον ὑποχειρίους τοὺς κατοικοῦντας εἰς
 τὰ τιμαριάτων καὶ καλλιεργοῦντας τὰς γαίας των, καὶ τοὺς
 μετεχειρίζοντο καὶ εἰς τὸν πόλεμον· εἶχον ἄρα πραγματικὴν δύ-
 ναμιν· εἶχον πλούτη, εἶχον καὶ ὅπλα· ἦσαν καὶ οἱ ἴδιοι πολεμικοί,
 καὶ δὲν ἤθελον νὰ ἐξαρτῶνται αἱ ζωαὶ καὶ τὰ ὑπάρχοντά των
 ἀπὸ τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν τῶν βασιλέων. Ἄπαντες οὗτοι ἠνώ-
 θησαν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης κατ' αὐτῆς τῆς ἐξουσίας, καὶ
 τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν ἐξήσκησαν ἐπὶ τῶν ὑπηκόων των αὐτῶν, καὶ
 ἡ Εὐρώπη διωκθήθη πλέον ἢ πεντακόσια ἔτη κατ' αὐτὸν τὸν τρό-
 πον (1). Τὸν τιμαριωτισμὸν ἀσπάζονται καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἰς
 τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' εἶναι πρὸ πάντων πτωχοί· ἂν δέ τινες ἔχωσιν

(1) *Idé Essai Sur les Mœurs et l'esprit des nations*, περὶ τῆς τιμαριωτικῆς
 κυβερνήσεως μετὰ τὸν Λουδοβίκον ἐνδέκατον κεφ. 86.

δλίγα κτήματα, τὰ ἐξ αὐτῶν εἰσοδήματα δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν. Ἐφ'αυτῶν λοιπὸν νὰ ἔχωσιν ὑπὸ τὴν διοίκησίν των τὰ ὅπλα τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ διὰ τῶν ὅπλων νὰ κατακυριεύσωσιν εἰς αὐτὰς ἀποκαθιστάμενοι βασιλίσκοι, καὶ ν' ἀρπάζωσι διὰ τῶν ὅπλων τὰ δημόσια εἰσοδήματα, καὶ διὰ τούτων νὰ διατηρῶσι καὶ τὰ ὅπλα αὐτά, καὶ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτούς. Ὁ δ' ἀρχηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἡ Κυβέρνησις τοῦ ἔθνους νὰ μὴ δύναται νὰ διατάξῃ ἢ νὰ ἐνεργήσῃ, εἰμὴ ὅ,τι ἂν τὴν ὑπαγορεύσωσιν αὐτοί, καὶ ὅταν θελήσωσι, νὰ τὴν καταπολεμῶσιν ὅλοι ὁμοῦ, ἢ καὶ νὰ καταπολεμῶσιν ἀλλήλους, ἐνασχολοῦντες ἀείποτε τὸ ἔθνος εἰς ἐμφυλίους ταραχὰς καὶ αἱματοχυσίας. Διὰ τοῦτο ἄφ' οὗ ἦλθεν ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιάννης εἰς τὰ Ἰρίκορφα, ἐπιπλήττει τὸν ἀδελφόν του Κανέλλον παραχωρήσαντα εἰς τὸν Κολοκοτρῶνην τὰ ὅπλα τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης, ὡς ἂν εἰ ἀνῆκον οἱ Καρυτινοὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν των, καὶ ἐχρεώστων νὰ διοικῶνται παρ' αὐτῶν, ἂν καὶ ἀπολέμων, εἰς τὸν πόλεμον (1). Ἀλλ' ὁ μὲν Κανέλλος κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν τοῦ περὶ τῶν ὅλων ἐπικειμένου κινδύνου ἐδειξε καὶ φρόνησιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα, προθυμηθεὶς νὰ ψηρισθῇ ὑπὸ τῶν προκρίτων ἀρχιστράτηγος καὶ νὰ δεικνῇ τὰ ὅπλα τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ὁ γέρον Κολοκοτρῶνης, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ καὶ παρὰ πάντων πολέμαρχος θεωρούμενος (2). Οἱ δ'

(1) Ὁ Ἀναγ. Δελιγιάννης (Παπαγιαννόπουλος τότε ἐπιθετούμενος), διέτριβε πρὸ χρόνων εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῶν ἄλλων προσφύγων τῆς Πελοποννήσου, καὶ διὰ τῶν σχέσεών του μετὰ τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι Τούρκους ἠδύνατο νὰ διατηρῇ εἰς τὴν οἰκογένειάν του τὸ προέσταθαι τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης. Ἀφ' οὗ ἐξέβράχη ἡ ἐπαναστάσις, ἔφυγε καὶ ἦλθεν εἰς Ἰδραν, ὅπου διέμενειν ἄχρις οὗτοῦ οἱ Ἕλληνες ἔρχισαν νὰ μαστιγῶσι τοὺς Τούρκους. Μεταβὰς ἔπειτα εἰς Πελοπόννησον, ἔρχισεν νὰ σπεύρῃ τὴν διαίρεσιν, καὶ ἔκτοτε ἀρχίζει ἡ μεταξὺ Δελιγιαννῶν καὶ Κολοκοτρωνῶν ἐχθρότης, ἥτις θὰ κυριεύσῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ἐπομένως θὰ κατακινήσῃ γενικὴ εἰς τὴν Πελοπόννησον.

(2) Οἱ Ἕλληνες θεωροῦσι τὸν δάκτυλον τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸ ὅτι ὁ Κολοκοτρῶνης ἐφυλάχθη εἰς αὐτὴν τὴν ἐπανάστασιν, διὰ νὰ διευθύνῃ τὰ τοῦ πολέμου εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἄν ἦλπισαν εἰς τὰ ὅπλα τῆς Μάνης, καὶ εἰς τὴν Καλαμάταν ὠνόμασαν τὸν Μαυρομιχάλην ἀρχιστράτηγον· ἂν ἦλπισαν νὰ κινήσῃ ὅλος τοὺς Μανιάτας εἰς τὸν πόλεμον καὶ νὰ κατορθώσῃ μεγάλα, αὐτοὶ δὲν ἐκστρατεύουσι χωρὶς μισθῶν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν τὸν ἀκολουθοῦσιν εἰμὴ ὀλίγοι συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι του,

Ἕλληνες, οἵτινες ἔλαβον τὰ ὅπλα, ἀπεφασίσαντες νὰ ἀποθάνωσιν ἢ νὰ ζήσωσιν ἐλεύθεροι, πρὸ πάντων οἱ μυρίους ὑποστάντες κιν-

καὶ αὐτοὶ μισθωτοὶ ἄρα ἡ πατρίς κινδυνεύουσα δὲν περιμένει βοήθειαν εἰμὴ ἀπὸ τοὺς βραχίονας τῶν ἄλλων Πελοποννησίων, τῶν ἀμέσως εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων ὑποκειμένων, καὶ ὅπως σχεδὸν ἀπείρων τοῦ πολέμου. Ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ Σκύθαι κατεσκήρυσαν τοὺς ἐπαναστάτας δούλους τῶν, παρουσιασθέντες ὅχι μὲ ὅπλα, ἀλλὰ μὲ τὰς μάστιγας δι' ὧν τοὺς ἔδερον· δὲν ἦτον ἄρ' γε φόβος μέγας μὴ καθυποταξέωσιν οἱ Τούρκοι εὐκόλως τοὺς Ἕλληνας, ὡς τοὺς ὑπέταξαν καὶ τὸ 1769 μολὶς παρουσιασθέντες εἰς τὰ Τρίκορφα; Ἀλλ' ἡ θεία Πρόνοια ἔσωσε τὸν Κολοκοτρώνην ἀπὸ μυρίους κινδύνων διὰ τὴν νῆσιν δι' αὐτοῦ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ γέροντ' ἦν Πελοποννήσου, ὁ Κολοκοτρώνης, τὸν ὁποῖον οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ μάλιστα οἱ Καρυτινοί, καλοῦσι γέρον διὰ τὴν ἐμπειρίαν περὶ τὰ πολεμικὰ καὶ τὴν φρόνησιν του, καὶ διὰ τὴν νῆσιν τοῦ δειξέωσι τὴν οἰκείότητα καὶ φιλίαν, τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος τοὺς ἐνέπνει, πλήρης εὐχροίας καθὼς εἰς τὴν θείαν ἀντίληψιν πεποιθὼς, ὁδηγεῖ τοὺς πολυχρόνιους καὶ ἐκ γενετῆς δούλους τῶν Τούρκων εἰς τὸν κατὰ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν πόλεμον, καὶ θὰ τοὺς ἀναδείξει ἥρωας εἰς τὸν κόσμον. Ὁ γέροντ' αὐτοῦ ἀγορεύει ἤδη πρὸς τοὺς ἀποβαλόντας τὸ ἐθνικὸν τῶν ὄνομα καὶ Ῥωμαίους ἀχρι τοῦδε καλουμένους μὲ τὴν ὁποῖαν ἐνοῦσι γλῶσσαν, τοὺς ὀνομάζει μὲ τὸ ἐνδοξὸν ὄνομα τῶν προγόνων τῶν ὅπερ εἶχε παῖσι πρὸ αἰῶνων νὰ ἤχῃ εἰς τὰς ἀκοάς των, Ἕλληνες! τοὺς φωνάζει δημηγορῶν, καὶ τοὺς ἐνθυμίζει ὅτι εἶναι ἥρῶν ἀπόγονοι, καὶ εὐθὺς οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων ἐναορύνονται διὰ τὴν καταγωγὴν των, καὶ δὲν ἀκούεται πλέον ποῦ ποτε τῆς Πελοποννήσου ἡ λέξις Ῥωμαῖοι εἰμὴ ἀπὸ τοὺς Τούρκους προφερομένη, καὶ οἱ Ἕλληνες καλοῦνται πρὸς ἀλλήλους Ἕλληνες, καὶ ὑπὸ τὸ ἐνδοξότατον τῶν Ἑλλήνων ὄνομα τῶν θ' ἀναγνωρίζονται ἐφεξῆς ἀφ' ὅλων τῶν κόσμων. Ὀμιλεῖ δὲ εἰς τὰς καρδίας των, ἀνυψώνει τὸ φρόνημά των καὶ τοὺς ἐνθαρρύνει ν' ἀποθάνωσι μαχομένοι διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα των· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, δὲν τοὺς ἐκθέτει εἰς τὸν θάνατον, καὶ λαμβάνει τοιαῦτα μέτρα, ὥστε νὰ γυμνάζονται πολεμοῦντες, καὶ ἂν δὲν βλάβῃσι πάντοτε τὸν ἐχθρὸν, πλην καὶ νὰ μὴ βλάβωνται. Ὅθεν κατ' ἀρχὰς στρατοπεδεύει εἰς τὰ ὄρη, ὅπου οἱ Ἕλληνες περιμένουσι τοὺς Τούρκους, νὰ τοὺς ἀντιπολεμήσωσιν ἐπιτιθεμένους, ἀμυνόμενοι, καὶ ἤδη συνείθισαν νὰ τοὺς κτυπῶσι, καὶ τοὺς καταφρονέωσι καὶ τοὺς καλοῦσι Περσιάνους (Πέρσας), ὡς τοὺς ὀνομάζει ἐκεῖνος, καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν γινόμενοι θαρραλειότεροι, κατέρχονται βαθμυδὲν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰ χαμηλότερα, καὶ τέλος ὀχυρόνεται εἰς τὰ Τρίκορφα; καὶ δὲν φεύγουσι πλέον βλέποντες τοὺς Τούρκους ὁρμῶντας ἐναντίον των καὶ ἐρίππους, καὶ καθυπολισμένους μ' ὅλα τὰ εἶδη τῶν ὅπλων, ἀλλ' ἴστανται ἀλόγητοι, καὶ τοὺς καταπολεμοῦσι, καὶ τοὺς καταστρέφουσι, καὶ τοὺς τρέπουσιν εἰς φυγὴν. Ἐκ δὲ τῶν Τριχορφῶν ἤδη θεωροῦσιν ὡς λαφύρα τοῦ πολέμου καὶ τὰ στίλβοντα ὅπλα, χρυσὰ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ τοὺς ὀραίους καὶ γενναίους ἵππους, καὶ τὰ χρήματα, καὶ τὰ πράγματα, καὶ τὰ κτήματα, καὶ ὅλα τὰ καλὰ τῶν Τούρκων, καὶ, πλήρεις εὐψυχίας, ἔρχονται ἕως πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ τείχους τῆς πρωτεύουσας, καὶ μάχονται εἰς τὰς πεδιάδας, καὶ τινες ὠκύποδες, ὡς ἂν προκαλοῦντες εἰς μονομαχίαν τοὺς ἱππεῖς των, παρουσιάζονται πεζοὶ ὡς εἰς στάδιον, καὶ οἱ Τούρκοι τρέχουσι νὰ τοὺς συλλάβωσι ζῶντας, καὶ ἐκαῖνοι φεύγουσι μέχρι τινὸς διωκόμενοι, ἵππαια στρέφονται, τοὺς φονεύουσι, καὶ παίρρουσι καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὅπλα των

δύνους διὰ νὰ ἐπαναστήσωσι τὸ ἔθνος κατὰ τῶν τυράννων, καὶ μάλιστα ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς καὶ ἄλλοι ἐταῖροι ἐνθουσιάζονται τῆς ἐλευθερίας, μεταξύ τῶν ὁποίων εἰσὶν οἱ φρονούντες ὅτι οἱ πλείότεροι τῶν ὀλιγαρχικῶν ἐτυράννουν τοὺς χριστιανοὺς πολὺ ἀπανθρωπότερον ἢ οἱ Τοῦρκοι, ὅτι δὲν θ' ἀπομάθωσιν ὅ,τι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἔμαθον ἐν ᾧ μάλιστα ἐγήρασαν εἰς τὰς ἐξεις των, καὶ ἐπομένως δὲν ἀγαπῶσι τὴν ἰσονομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν· θεωροῦντες δὲ ὅτι εἰς τὰς πολιτικὰς μεταβολὰς εἶν' ἀδύνατον νὰ στερεωθῇ νέα τάξις πραγμάτων, ἃν δὲν καθαρισθῇ ἡ πόλις ἀπὸ τοὺς εὐρίσκοντας τὴν τροφὴν καὶ τὴν ζωὴν των εἰς τὴν παλαιάν· βλέποντες τοὺς ὀλιγαρχικοὺς ὅτι φιλονεικοῦσι περὶ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ὄπλων μὲ τὸν Ὑψηλάντην, καὶ θέλουσι νὰ τὸν ὑποβάλωσιν εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Γερουσίας των, καὶ ἀντιποιρῶνται τὰ ὄπλα τῆς πατρίδος· συλλογίζόμενοι ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀρχηγός, ὅστις διωρίσθη ἀπὸ τὸν Γ. ἐπίτροπον τῆς Ἀρχῆς, τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐπαναστάσεως, πληρεξούσιος αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀρχιστράτηγος, καὶ ὅτι διὰ νὰ εὐδοκιμήσῃ ἡ ἐπανάστασις ἀνάγκη εἶς καὶ μόνος ἀρχηγός νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ διευθύνῃ τὰ τε πολιτικὰ καὶ τὰ πολεμικά· φοβοῦμενοι δὲ μὴ ἀντενεργοῦντες εἰς αὐτὸν διὰ τὰ ἴδια τέλη καὶ συμφέροντα, ματαιώσωσι τὸν σκοπὸν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ προξενήσωσιν ἐπομένως τοῦ ἔθνους τὸν ὀλεθρον, νομίζουσι καὶ τὸ ἐγκλημα αὐτὸ ἀναγκαῖον διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν· καὶ αὐτοὶ προδιέθησαν ἤδη τοὺς Ἕλληνας ἐναντίον τῶν ὀλιγαρχικῶν. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης νομίζει χρέος του πρὸς τὸν Γ. ἐπίτροπον τῆς Ἀρχῆς, εἴτε φανταστῆς εἴτε πραγματικῆς, πρὸς τε τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του νὰ μὴ ὑπείξῃ εἰς τὸ αὐτογνώμον γερουσίας συνεστηκυίας ὅχι κατ' ἐκλογὴν τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῆς μελῶν καὶ τῶν τυχόντων κατὰ τὰ Τρίκορφα ὀλιγαρχικῶν ἢ τῶν ὀπαδῶν των, καὶ δὲν ὑπέικει εἰς τὴν γενομένην ἀπόφασιν.

καὶ ὅ,τι πολῦτιμον εὖρωσιν ἐπάνω των. Ἔτις κατέστησε τοὺς Ἕλληνας τοιοῦτους; ὁ Ἕριτος ἀρχηγός, ὁ γέρος. Καὶ ὅμως ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιάννης κακίζει τὸν Κανέλλον, ὡς παραχωρήσαντα εἰς ἐκεῖνον τὰ ὄπλα τῆς ἐπαρχίας, διότι δι' αὐτῶν θέλει νὰ γινῇ βασιλικὸς εἰς τὴν ἐπαρχίαν.

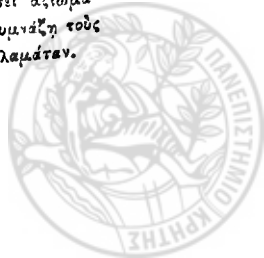
Ὅθεν, ἀφ' οὗ ἤρχισαν καὶ πάλιν φιλονεικίαι μεταξύ Ὑψηλάντου καὶ Γερουσίας, καὶ προὔβαλλοντο ἑκατέρωθεν ἄρθρα διοργανισμοῦ πολιτικοῦ συστήματος ἀντιπίπτοντα πρὸς ἄλληλα, καὶ ὁ Ὑψηλάντης ἐπέμεινε ζητῶν πρὸ πάντων τὴν μετὰ πληρεξουσιότητος ἀρχιστρατηγίαν καὶ διοίκησιν τῶν στρατευμάτων, καὶ οἱ Γερουσιασταὶ ἀντέτεινον, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν εἶπον, ὅτι: ἂν δὲν ἤθελε νὰ δεχθῇ ὅ,τι τὸν παρεχώρουν ἡμπόρει καὶ νὰ φύγῃ, ὥς τοὺς ἠπέιλησεν αὐτὸς ἐκεῖνος ἐπ' ἐλπίδι νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ νὰ ἐνδώσωσι· τέλος ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Καλαμάταν, ὅθεν ἐμελλε τάχα ν' ἀποπλεύσῃ εἰς τὴν Στερ. Ἑλλάδα. Τότε δὴ στρατιῶταί τινες ἡγουμένου τοῦ Σμυρναίου Γεωργίου Σπηλιωτοπούλου ἐκινήθησαν ὥς ἂν διὰ νὰ φονεύσωσι τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, καὶ ἤδη τουφεκίζοντες εἰς σημεῖον τοῦ νὰ συναχθῇ εἰς τὰ Βέρβена ὁλος ὁ στρατός, ἐφώναζον καὶ τοὺς ἠπειλοῦν, διότι: τάχα ἤθελον νὰ διώξωσιν, ὥς ἔλεγον, τὸν αὐθέντην, ὅστις ἦλθε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα. Αὐτοὶ δ' ἐκλείσθησαν εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ Π. Μαυρομιχάλη, ὅπου εὐρέθησαν συνηγμένοι· καὶ τινες Μανιάται ὥς καὶ ἄλλοι Πελοποννήσιοι, στρατιῶται τῶν κεκλεισμένων, συνηθροίσθησαν πρὸ τῆς θύρας τοῦ εἰρημένου καταλύματος νὰ φυλάξωσι τοὺς ἀρχηγούς των. Ἀλλὰ τί ἡδύναντο νὰ κάμωσιν ὀλίγιστοι πρὸς πλείστους, ἂν δὲν ἦτο μετ' ἐκείνων καὶ ὁ Κολοκοτρώνης κεκλεισμένος κατὰ τύχην. Οὗτος θέλει νὰ ἐξέλθῃ, νὰ καθησυχάσῃ τὴν ὀχλαγωγίαν· ἀλλ' οἱ Δελιγιάνναι καὶ ἄλλοι ὀλιγαρχικοὶ δὲν τὸν ἀφίνουνσι, διότι τὸν ὑποπτεύουσι καὶ αὐτὸν ὥς ὑποκινήσαντα τοὺς στρατιώτας· ἐξῆλθε μ' ὅλον τοῦτο, καὶ οἱ στρατιῶται τὸν περιεκύκλωσαν καὶ ἐφώναζον: θὰ τοὺς φορεύσωμεν· ἐδίωξαν τὸν αὐθέντην· μᾶς ἐτυράνουν τοσοῦτον χρόνον ὥς Τούρκοι καὶ αὐτοί· τώρα θὰ μᾶς ἀπολέσωσι διὰ τὰ τέλη των. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης, ἀφ' οὗ τοὺς ἀπεμάχρυνεν ἀπὸ τοῦ Μαυρομιχάλη τὸ κατάλυμα, ἡσυχάσατε, τοὺς λέγει, Ἕλληνες· ὁ αὐθέντης δὲν φεύγει· σὰς ἐγγυῶμαι ἐγὼ περὶ τούτου· ἀλλ' ἂν θέλετε νὰ τοὺς φορεύσετε, φορεύσατε πρῶτον ἐμὲ, καὶ ἔπειτα κάμετε ὅ,τι θέλετε· διέταξεν ἐν ταῦτῳ τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του στρατιώτας νὰ τὸν περιστοιχίσωσιν, ὥς τοῦτ' αὐτὸ διέταξε καὶ ὁ Κυριακούλης τοὺς περὶ αὐτὸν Μανιάτας, ὥς ἂν διὰ νὰ τοὺς ἀπειλήσωσιν

ἀμφοτέροι. Ἐδέησε δὲ νὰ τοὺς δημηγορῇ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὥστε νὰ τοὺς καταπείσῃ νὰ ἡσυχάσωσι, καὶ ἡσύχασαν· ἀλλ' ἐν ταύτῃ ἐλήφθησαν μέτρα νὰ μετακληθῇ ὁ Ὑψηλάντης. Τὴν αὐτὴν ἀνεχώρησαν οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἀπὸ τὰ Βέρβενα· ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἦτον ἤδη εἰς Λεοντάρι, ὅτε ὁ Ἀναγνωσταρᾶς καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, ὄντες συνεννοημένοι, ἀποσταλέντες καὶ παρὰ τῶν Γερουσιαστῶν, ἔδραμον κατόπι, τὸν εὖρον εἰς Λεοντάρι, καὶ παρалаβόντες αὐτὸν, ἦλθον εἰς τὰ Τρίκορφα, ὅπου καὶ ἔμεινε ἀναγνωρισθεὶς σιωπηρῶς ἀρχιστράτηγος. Ἄν ἤθελεν ἀκολουθήσει ἀμετάπειστος τὸν δρόμον τοῦ εἰς Καλαμάταν, οἱ ὀλιγαρχικοὶ φοβηθέντες ἀπὸ τε τὸν στρατὸν καὶ ἀπὸ τὸν λαόν, ἤθελον ὑπενδῶσαι εἰς ὅ,τι ἤθελε· καὶ ὅμως ἔκτοτε αὐτοὶ ἔλαβον τὰ μέτρα τῶν, ἠνώθησαν ὅλοι ἐναντίον του, καὶ συνώμοσαν νὰ τὸν ἀπομονώσωσι καὶ νὰ τὸν καταστήσωσιν ἀσυντελῆ εἰς τὰ πράγματα τῆς πατρίδος· ἐπειδὴ ὑπέθεσαν ὅτι ἐκεῖνος ὑπεκίνησε τοὺς στρατιώτας ἐπὶ σκοπῷ νὰ τοὺς φονεύσῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι πιθανόν τὸ ὅτι συνέλαβέ ποτε τοιοῦτον ὀλέθριον σκοπὸν ὁ ἀγαθὸς καὶ φρόνιμος Ὑψηλάντης, διότι δὲν ἦτο δυνατόν, ἅμα πατήσας τῆς Πελοποννήσου τὸ ἔδαφος, ἐν ᾧ δὲν εἶχε καμμίαν δύναμιν ἰδικήν του, καὶ δὲν ἐγνώριζεν ἀκόμη τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ νὰ φονεύσῃ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, τοὺς ὁποίους ἄλλως τε δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ φονεύσῃ τόσον εὐκόλως ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ τινες, καὶ οὕτω νὰ παραδώσῃ τὴν πατρίδα εἰς ὅλα τὰ κακὰ τῆς διχονοίας καὶ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν. Ἀλλ' οὗτοι θ' ἀντενεργήσωσι πάντοτε διὰ τὰς ἰδιοτελείας τῶν ἐναντίον καὶ τῆς αὐτόχρομα ἀρετῆς, ἅμα τεθείσης ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων, καὶ θὰ προξενήσωσι πολλὰ κακὰ εἰς τὸ ἔθνος, καὶ ἤδη ἀντενεργοῦσι κατὰ τοῦ Ὑψηλάντου. Παρατηροῦντες δὲ ὅτι, ὅσοι φιλέλληνες καὶ ὁμογενεῖς ἔρχονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Τουρκίαν νὰ συναγωνισθῶσι, καθὼς καὶ ὅσοι ἀπὸ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἀπευθύνονται καὶ κατατάσσονται ὑπὸ τὰς σημαίας του, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μεταβαίνουνσι κατὰ προτροπὴν του εἰς Καλαμάταν, ὅπου διδάσκονται τὴν παραδεδεγμένην καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην τάξιν τοῦ πολεμεῖν, καὶ γυμνάζονται εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸν φιλέλληνα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀπὸ

τὸν Ἑλληνα Βαλέστ, τὸν υἱὸν τοῦ ἐν Κρήτῃ Γάλλου Βαλέστ (1), προσπαθοῦσι νὰ τὸν ἀρχειρέτωσι τὰ μέτα τοῦ νὰ τοὺς διατηρήσῃ, καὶ ἤδη τὸν προξενοῦσι δυσκολίας εἰς τὰς τροφάς. Αὐτὸς εἶχεν ἤδη δαπανημένα ὅσα χρήματα ἔφερεν ἀπὸ συνεισφοράς τῶν εἰς τὴν ἀλλοτριάν ὁμογενῶν, ὑποχρεωθεὶς ὑπὲρ ἐκείνων νὰ πληρώσῃ τοὺς μισθοὺς τῶν ὑπὸ τοὺς Μαυρομιχάλας Μανιατῶν, καὶ δὲν ἠδύνατο οὔτε ν' ἀγοράσῃ τὰς τροφάς· καὶ ἐπειδὴ αὐταὶ προϋμνηθεύοντο ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας, ἐπειδὴ δ' ὁ Ὑψηλάντης δὲν εἶχε στρατιώτας ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, μετ' ὀλίγον, ἂν καὶ ἀρχιστρατήγος, δὲν θὰ ἔχει τροφάς νὰ χορηγήσῃ εἰς τοὺς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του στρατιώτας. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν οἱ ὀλιγαρχικοὶ διαδίδουσιν ὅτι ὁ Ὑψηλάντης θὰ υποβάλῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς τὸν ζυγὸν τῆς τακτικῆς πολεμικῆς, καὶ εἰς τὸ ψεῦδος τοῦτο εὐρίσκουσι συνηγοροῦντας ὅλους σχεδὸν τοὺς ἀτάκτως πολεμοῦντας ἀρχηγούς τῶν στρατευμάτων, οἵτινες φοβοῦνται μὴ ἀπαιρεθῶσι τὴν δύναμίν των, ἂν διοργανισθῶσι τακτοὶ ἑλληνικοὶ στρατοὶ, ἐν ᾧ ἀφ' ἐτέρου στοχάζονται ὅτι οὔτε καιρὸν ἔχουσιν, ὅτοι δὲν γνωρίζουσι τὴν τακτικὴν, νὰ διδασθῶσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ νὰ τὴν διδάξωσιν εἰς τοὺς στρατιώτας, οὔτ' ἀναγκαίαν τὴν νομίζουσιν ὅτε πολεμοῦσι πρὸς ἀτάκτους ἐχθρούς, οὔτ' ἐφανατζόντο ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ παρειτάξωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τοῦ παρόντος, οὔτε θέλουσι νὰ καθυποβάλωσιν εἰς τὴν αὐστηρότητα τῶν πολεμικῶν νόμων ἑαυτοὺς τε καὶ τοὺς ἐπαναστάτας διὰ τὴν ἐλευθερίαν Ἑλλήνων, οἵτινες ἤθελον ἤδη λογισθῆ ὡς τὴν φρικτοτέραν τυραννίαν τὴν νὰ ὑπόκεινται εἰς τοιοῦτους νόμους, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ οὗτοι, ἠνωμένοι μ' ἐκείνους, καθιστῶσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ τακτικοῦ στρατιώτου καταφρονητὸν καὶ μισητὸν, καὶ συνάμα διεγείρουσι τὴν ὑπόνοιαν καὶ τὴν δυσπιστίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου. Καὶ τοιουτοτρόπως οἱ ὀλι-

(1) Οὗτος εἶχε φθάσει ὁμοῦ μὲ τὸν Ὑψηλάντην μὲ τὸ πλοῖον τοῦ Εὐστρατίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐρρωτόθησαν εἰς Τρίεστι καὶ ἀπεβιβάσθησαν εἰς Καλαμάταν ὅλα τὰ παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου διατεταγμένα πρὸς σχηματισμὸν ἐνὸς μικροῦ στρατιωτικοῦ σώματος· ὁ Βαλέστ εἶχε διακρίψει ἕξ ἔτη εἰς τὴν Κυδωνίαν τῆς Κρήτης, ὅπου ὁ πατήρ του εἶχεν ἐμπορικὸν κατέστημα, καὶ ὁμίλει τὰ ἑλληνικά· εἶχε δὲ χρηματίσει ἀξιωματικὸς εἰς τὸν γαλλικὸν στρατὸν ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα· ἤρχισε δὲ νὰ γυμνάζῃ τοὺς Ἑλλήνας κατὰ τὸν Ἰούλιον εἰς τὰ Βέρβενα, καὶ ἔπειτα μετέβη εἰς τὴν Καλαμάταν.

γαρχικοὶ τὸν καταπολεμοῦσι βραδιουργοῦντες, ὥστε θὰ καταντή-
σει μετ' οὐ πολὺ νὰ ζῇ ὡτάν ἰδιώτης, καὶ νὰ μὴ χρησιμεύσῃ εἰς
τὴν πατρίδα καθ' ὅσον ἠλπίζετο ἀπὸ τὸ φιλόπατρι καὶ τὴν ἀγα-
θότητα τῆς καρδίας, ἀπὸ τὸ φιλοδίκαιον, τὴν ἀφιλοκέρδειαν, τὴν
γενναϊότητα καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι ἐστόλιζον τὴν ψυ-
χὴν του.

Οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ στερεῶνται τῆς ἀναγκαίας τροφῆς· τὰ
δὲ περὶ τὴν πόλιν πεδία εἶχον εὐφορήσει, καὶ ἐπετράπη εἰς τε
Τούρκους καὶ χριστιανούς ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, νὰ ἐξέρχων-
ται καὶ νὰ συγκομίζωσι θερίζοντες τὰ γεννήματα· διωρίσθη δὲ
καὶ φρουρὰ ἐνόπλων νὰ ὑπερασπίζεται τοὺς ἐξερχομένους, καὶ
ἐπὶ κεφαλῇς αὐτῆς ἦτον ὁ Ἀλβανὸς Ἀλιόμπης, ὅστις ἦτο γεν-
ναῖος καὶ φιλόανθρωπος· διωρίσθησαν καὶ εἰς τὰς πύλας τοῦ τεί-
χους τῆς ἐξουσίας ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἐλάμβανον τὸ δέκατον ἀπὸ
τὰ εἰσκομιζόμενα γεννήματα, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ τροφὴ τῶν χα-
ρεμιῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων. Ὅθεν οἱ Ἕλληνες ἐνησχολοῦντο εἰς
ἀψιμαχίας κατὰ τῶν ἐξερχομένων διὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρ-
πῶν, καὶ εἰς τις ἐξ αὐτῶν πλησιάσας πρὸς τὸ φρούριον ἀφῆκεν
ἐπὶ τινος λίθου ἐπιστολὴν, καὶ προσεκάλεσε φωνάξας τοὺς Τούρ-
κους νὰ ὑπάγωσι νὰ τὴν ἐπάρωσι καὶ νὰ ἴδωσι τί τοὺς ἔγραφεν
ὁ αὐθέντης, ὁ Ὑψηλάντης δηλαδή. Οἱ δὲ Τοῦρκοι τὴν ἐπῆραν, καὶ
μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διερμηνέως τὴν ἀνέγνωσαν εἰς ἑπήκοον
ὄλων τῶν πρωτίστων Ὀθωμανῶν, διαλαμβάνουσιν τὰ ἐξῆς· «Ἐκ
»μέρους τοῦ πληρεξουσίου τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς πρὸς
»τοὺς ἐν Τριπολιτσᾷ Ὀθωμανούς. Τὸ ἔθνος μας ὄλον ἡνωμένον
»ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν· αἱ ἀδικίαι, αἱ
»καταδυναστεῖαι, οἱ ἄδικοι φόνοι καὶ τὰ λοιπὰ κακὰ, τὰ ὁποῖα
»ἡ Κυβέρνησίς σας μετεχειρίζετο καθ' ἡμῶν, μᾶς ἠνάγκασαν νὰ
»κινηθῶμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Πρὸ πάντων ὅμως ὁ βασιλεὺς
»σας ἦτον ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ, διότι ἐφόνευσε τὸν Πατριάρχην
»καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς μας καὶ πολλοὺς τῶν προϋχόντων, ἀνθρώ-
»πους ὅλως ἀθώους. Ὁ ἀδελφός μου μὲ σαράντα χιλιάδας στρατὸν
»ἔφθασεν εἰς Ἀνδριανούπολιν· ἐγὼ δ' ἀπεστάλην ἐδῶ νὰ διευθύνω
»τὰ πράγματα· ὅθεν σᾶς συμβουλεύω νὰ παραιτηθῇτε τὴν ἐξου-
»σίαν, νὰ παραδώτετε τὰ ὅπλα, καὶ ἂν θέλετε νὰ μείνετε εἰς

»τὸν τόπον, θέλομεν συζήτει ὡς ἀδελφοί, καθὼς ἕως τῶρα ἀνε-
»τράφημεν μὲ τὸ αὐτὸ ὕδωρ καὶ μὲ τὸν αὐτὸν ἀέρα· ἄλλως λυ-
»πηθῆτε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδιά σας.»

«Ὁ ἐξ ἀπορρόγητων τοῦ πρίγκιπος Δημ. Ὑψηλάντου Γ. Τιπάλδος.»

Οἱ Τούρκοι τότε συνεκρότησαν μυστικὸν συμβούλιον, καὶ ἀπο-
φασίσαντες ἔστειλαν ὅλους τοὺς ὀπλαρχηγοὺς εἰς τὰς πύλας τοῦ
τείχους, διὰ νὰ ἐπάρωσιν ὅλα τὰ γεννήματα ἐκείνης τῆς ἡμέρας,
νὰ χρησιμεύσωσι διὰ τὰ χαρέμια καὶ τοὺς αὐλικούς, καὶ νὰ ἐμ-
μείνωσιν εἰς τὴν πολιορκίαν, ἐλπίζοντες νὰ ἔλθῃ βοήθεια ἔξωθεν
νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπέστρεφον οἱ συγκομιζοντες, ἐνε-
δρεύοντες οἱ Ἕλληνες, τοὺς ἐκτύπησαν, ἐφόνευσαν τὸν τε Ἀλιόμ-
πεην καὶ τινὰς ἀπὸ τὴν φρουρὰν, καὶ οἱ πάντες ὑπέστρεψαν κενοὶ
καὶ τὸ σχέδιόν των ἐματαιώθη, καὶ ἤδη πολλοὶ ἀπέθνησκον ἀπὸ
τὴν πείναν.

Ὁ Χουροῖδ πασιᾶς ἐν ᾧ καταπολεμεῖ τὸν Ἀληπασιᾶν καὶ τοὺς
Σουλιώτας, στέλλει καὶ ἄλλα στρατεύματα εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλ-
λάδα κατὰ τῶν ἐπαναστάντων. Ὁ Ἰσμαὴλ Πλιάσας ἐπὶ κεφα-
λῆς ἑξ ἑκατῶν Τουρκαλβανῶν ἔρχεται νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ Μα-
κρυνόρος· ἀλλ' εὕρισκει κρατερὰν ἀντίστασιν εἰς τοὺς Ἕλληνας.
Ὁ Γόγος Μπακόλας, ὁ Βαρνακιώτης καὶ ὁ Ἀνδρ. Ἰσκού μὲ δια-
κοσίους περίπου στρατιώτας τὸν ἀντικρούουσι τὴν 18 Ἰουνίου,
φονεύουσιν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν Τούρκους, καὶ τοὺς βιάζουσι νὰ
ὀπισθοδρομήσωσιν. Ὁ δὲ Ἰω. Πάγγος ἐκτύπησεν ἄλλους Τούρκους
εἰς τὸ Αὐτὶ, καὶ φονεῖ τινὰς καὶ τοὺς βιάζει νὰ φύγωσιν εἰς
τὰ ὀπίσω.

Εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα οἱ Ἕλληνες ἀπειλούμενοι ἀπὸ
τὸν Κιοσὲ Μεχμέτ πασιᾶν καὶ τὸν Ὁμερβριώνην, ζητοῦσιν ἀπὸ
τὴν Πελοπόννησον βοήθειαν· ὅθεν διατάττει ὁ Κολοκοτρώνης τὸν
Νικηταρᾶν ν' ἀφήσῃ τοποτηρητὴν τὸν ἀδελφόν του Νικόλαον Στα-
ματελόπουλον εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου, καὶ νὰ στρα-
τεύσῃ εἰς τὸν Ἰσθμόν. Ὁ Νικηταρᾶς ἐνωθεὶς εἰς τὸ Ἄργος μὲ τὸν
Ἡλίαν Μαυρομιγῆλιν, συμπαραλαβὼν τὸν τε Νικόλαον Δελιγιάν-
νην καὶ τὸν Ἀχιλλέα Θεοδωρίδην (1), ἀπέρχεται εἰς τὴν πολιορ-

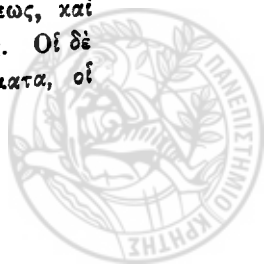
(1) Αὗτοι ἔφυγον ἀπὸ τὸ στρατόπεδον καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

κίαν τῆς Ἀκροκορίνθου, ὅθεν συμπαλαμβάνουσι καὶ τὸν Δημ. Ἴω. Κριεζῆν μὲ τοὺς Ὑδραίους, τὸν Κυριακὸν Δουζήναν, τὸν Χριστ. Μέξην, τὸν Γεώργιον Κριεζῆν μὲ τοὺς Ποριώτας, ὡς καὶ ἄλλους Ἕλληνας, καὶ κινουνται εἰς τὰ Μέγαρα, καὶ ἐκεῖθεν μ' ἐπτακοσίους φθάνουσιν εἰς τὰς Θήβας. Ἐν ᾧ δ' ἐφρόντιζον νὰ συνεννασθῶσι μὲ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἦτον εἰς Σούρπην, οἱ Τούρκοι ἐκινήθησαν ἀπὸ τὸ Τουρκῶχωρι, ἐφθασαν εἰς Λεβαδίαν, τὴν εὐρίσκουσιν ἔρημον, πυρπολοῦσι τὰς οἰκίας, καὶ πολιορκοῦσι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ κεχλεισμένους, οἵτινες περιέμενον νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσιν οἱ Ἕλληνες ἔξωθεν ἐλθόντες. Οἱ Πελοποννήσιοι μετὰ ταῦτα κινήσαντες ἐφθασαν εἰς τὴν Πέτραν, καὶ αὐτόθι ἐπληροφορήθησιν ὅτι οἱ Τούρκοι δὲν ἦσαν εὐάριθμοι, ὡς διεφημίσθη ὅτε εἰσέβαλον, καὶ μετέβησαν εἰς τὸ χωρίον Γρανίτσαν ὡς ὀρεινὸν, διὰ νὰ ὀχυρωθῶσι. Προσέβαλον δὲ τινες τὰς πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος φυλακὰς τῶν Τούρκων, καὶ λαβόντες οἱ ἐν Λεβαδίᾳ τὴν εἰδησιν, ἐκινήθησαν ἕως τρεῖς χιλιάδες πεζοὶ καὶ ὡς ἑξακόσιοι ἵππεῖς Τουρκαλβανοὶ κατ' ἐκείνων, ἤδη κατελθόντων εἰς τὰς ὑπωρείας, καὶ τέως τοὺς προσέβαλον οἱ πεζοὶ, καὶ ἐφόνευσαν ἕως τριάντα μεθ' ὧν καὶ τὸν ἀνδρεῖον καὶ φιλόπατριν Δουζήναν, ὡς καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Γιάννη Χ. Μελέτη. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπῆρχετο εἰς βοήθειάν των, βλέπει τοὺς ἵππεῖς τρέχοντας νὰ ἐπάρωσι τὰ νῶτα τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἐκτύπησεν, ἐφόνευεν ἕως δέκα, καὶ ἠνάγκασε τοὺς ἄλλους νὰ τραπῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐπομένως ἐτράπησαν καὶ οἱ πεζοί. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς, ἐνωθεὶς μὲ τοὺς ἐν Γρανίτᾳ, μετέβη εἰς Στεβινῆκον, ὅπου εἶχε φθάσει ἀπισταλμένος ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκημένους, οἱ ὅποιοι τοὺς προσεκάλουν νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσιν, ἄλλως ἤθελον παραδοθῇ εἰς τοὺς Τούρκους. Ἐπομένως ἐκινήθησαν εἰς Σούρπην, ὅπου συνήρχοντο καὶ ἄλλοι Ρουμελιῶται, καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ ὀρμήσωσι κατὰ τῶν Τούρκων· ἀλλ' οὗτοι προλαβόντες ἐκινήθησαν ἐναντίον ἐκείνων εἰς τὴν Σούρπην, εὗρον τοὺς σκοποὺς κοιμωμένους, τοὺς ἐφόνευαν, καὶ ἤδη ἤθελον καταπλακώσει αἶφνης τοὺς Ἕλληνας καὶ ἤθελον τοὺς καταστρέψει. Ταῦτα συνειδὼς ὁ Παλλάστας, ἀπατᾷ τὸν Κιοσὲ Μεχμέτ πασιᾶν καὶ τὸν Ὠμερβριώνην, λέγων ὅτι ἦτο καταισχύνη τοιοῦτοι στρατάρχαι καὶ τοιοῦτος φοβερὸς στρατὸς νὰ φοβῶνται ὀλίγους κλέ-

πτας, καὶ τὸ τυμπανάκι νὰ μὴ ἀναγγέλλῃ τὴν πορείαν των. Ἡ-
 χισαν λοιπὸν νὰ κτυπῶσι τὰ τυμπανάκια, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς
 ἦτο πλησίον, τὰ ἤκουσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἀμέσως ἔφυγον καὶ
 διεσχορπίσθησαν ὅπου ἕκαστος ἠδύνατο νὰ σωθῇ. Οὕτως ἐματαιώ-
 θη ἡ κατ' αὐτῶν νυκτερινὴ ἐκστρατεία τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι
 ἐκινήθησαν ἐπομένως εἰς τὴν Πέτραν, ὅπου εἶχε φθάσει ὁ Κυρια-
 κούλης μὲ τὸν Σταυριανὸν Καπιτανάκην καὶ τινας Μανιάτας,
 καὶ τὸν ἐβίασαν νὰ στραφῇ δρομαῖος εἰς τὰ Μέγαρα. Μετὰ ταῦτα
 παρεδόθησαν οἱ κεκλεισμένοι εἰς τὸ φρούριον τῆς Λεβαδίας, καὶ
 ἔτυχον ἀμνηστίας. Διωρίσθη δ' ὁ Νικόλαος Νάκος προεστὴς τῆς
 ἐπαρχίας, διωρίσθησαν καὶ ὁ Παλλάσκας ὁμοῦ μὲ τινὰ Τούρκον
 διοικηταί, καὶ ἐπομένως οἱ Τούρκοι μετέβησαν εἰς τὰς Θήβας,
 τὰς ὁποίας παρέδωκαν εἰς τὰς φλόγας, καὶ ἐκεῖ κατεσκηνώθησαν.
 Ὁ δὲ Νικηταρᾶς μὲ τοὺς παρακολουθήσαντας αὐτὸν ἐστρατοπέ-
 δευσαν εἰς τὸν Κερατόπυργον, εἰς τὰ Βίλλια καὶ ἀλλαχοῦ τῶν
 Μεγάρων, ὅπου ἦλθον ἐπομένως καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος μὲ
 τὸν Παναγ. Κεφάλαν καὶ τὸν Νικόλ. Πετιμεζᾶν, ὥς καὶ ὁ Πάνος
 Κολοκοτρώνης, καὶ ἀσφαλίσαντες τὸν Ἰσθμὸν, ἐμάχοντο καθ' ἡ-
 μέραν πρὸς τοὺς Τούρκους.

Κατὰ φθίνοντα τὸν Ἰούνιον ὁ Ὑψηλάντης διώρισεν εἰς τὴν
 Ἀττικὴν ἀρχηγὸν πληρεξούσιον τῶν στρατευμάτων τὸν ἐκ Κραβ-
 θάρων Λιβέριον Διβερόπουλον, ὅτε οἱ Τούρκοι τῶν Ἀθηνῶν πά-
 σχοντες ἔλλειψιν τρεφῶν ἐξήλθον καὶ ἐπολέμησαν πρὸς τοὺς Ἕλ-
 ληνas, καὶ ἐφονεύθησαν ἕως σαράντα. Ἐπληρώθησαν καὶ ἀπὸ
 τούτους, ἐφονεύθησαν καὶ ἐζωγρήθησαν ἐπτὰ ὅλοι. Τότε δὴ ὀργι-
 σθέντες οἱ Τούρκοι, ἐφόνευσαν τοὺς ὀκτῶ ἐκ τῶν ὁμήρων εἰς
 ἐκδίκησιν. Ἐν τοσούτῳ ὁ Ὁμερβριώνης εἰσβαλὼν ἐκ Θηβῶν εἰς
 τὴν Χαλκίδα μὲ μικρὸν μέρος στρατοῦ, ἠνώθη μὲ τὸν Ὁμέριπην
 τῆς Καρύστου, καὶ ἐστράτευσαν εἰς Ἀθήνας μὲ τρεῖς χιλιάδας,
 ἐξ ὧν οἱ πλείους ἱππεῖς. Τὴν 18 ἰουλίου ἐκινήθησαν ἀπὸ τὸν
 Ὁρωπὸν καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ Μενίδι. Τὴν νύκτα οἱ Ἀθηναῖοι,
 μαθόντες τὴν ἀφίξιν του ἐκεῖ, ἔφυγον εἰς τὰς νήσους, ὅπου εἶχον
 καταφύγει καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ
 ἕτεροι, ἀφ' οὗ ὁ Ὁμερβριώνης διέβη τὰς Θερμοπύλας. Οἱ δὲ
 πολιορκοῦντες τὰς Ἀθήνας, διαιρεθέντες εἰς δύο σώματα, οἱ

μὲν ἐξακολουθοῦσι τὴν πολιορκίαν· οἱ δὲ ἔδραμον ἐναντίον του, ὡς ἐπταχόσιοι τὸν ἀριθμὸν, εἰς Λιάτασι (χωρίον ἐξ ὥρας ἀπέχον τῶν Ἀθηναίων), καὶ ἐκρότησαν μάχην, πλὴν ἐβιάσθησαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, καὶ ἐπομένως διέλυσαν καὶ οἱ ἄλλοι τὴν πολιορκίαν, καὶ ὅλοι διεσκορπίσθησαν εἰς τὰς παρακειμένας νήσους. Οἱ Τούρκοι ἐφόνευσάν τινας ἐκ τῶν πολιορκητῶν, ὅσους ἐπρόφθασαν φεύγοντας, καὶ πρὸς τούτοις ὅσους εὔρον εἰς τὴν πόλιν γέροντας, γυναῖκας καὶ παιδιά, καὶ τὴν 20 ἰουλίου ὁ Ὁμερβριώνης εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατέλυσεν εἰς τοῦ προξένου τῆς Αὐστρίας Γροππίου, ὅπου ἐδέχθη τὰς ἐπισκέψεις τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐλευθερωθέντων Τούρκων. Μετ' ὀλίγον ἐπέδραμε τὴν Ἀττικὴν, καὶ ἔκαυσε τὴν Ἐλευσίνα, τὰ Χάσια καὶ τὸ Μενίδι· γέρων δέ τις Ἀθηναῖος, ἐνεδρεῖων εἰς θάμνους, τὸν ἐτουφέκισεν, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχε νὰ τὸν φονεῇ, καὶ ὥρμησε νὰ τὸν πνίξῃ μὲ τὰς χεῖρας καὶ ἐφονεύθη. Ὁ Ὁμερβριώνης ἐθριάμβευσε, διότι ὁ Ὁμέρμπενς, καὶ καθὼ γινώριζον τὸν τόπον ὡς αὐτόχθων Καρυστινός, καὶ καθὼ ἐμπειροπόλεμος, τὸν συνώδευσε καὶ τὸν συνέδραμεν εἰς τὴν ἐκστρατείαν του· ἐμέλλε δὲ νὰ τὸν συνοδεύσῃ μελετῶντα νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἀλλ' ὁ ἀρχιερεὺς Καρύστου Νεόφυτος δημοῦ μὲ τὸν Ὀδυσσεά κινοῦνται κατὰ τῆς Καρύστου αὐτῆς ἐπὶ κεφαλῆς δύο χιλιάδων καὶ πενταχοσίων Εὐβοέων, Ῥουμελιωτῶν καὶ τινων Αἰγαιοπελαγιτῶν, ὡς καὶ μὲ τὸν Βάσιον Μαυροβουνιώτην, καὶ τὴν πολιορκεῖ, ὅτε εἶχον μείνει εἰς αὐτὴν ὀλίγοι Τούρκοι, διότι τὸ μέγα μέρος αὐτῶν ἐστράτευσαν εἰς Ἀθήνας μὲ τὸν ἀρχηγόν των· τότε δὲ οἱ πολιορκημένοι κινδυνεύοντες τὸν εἰδοποιῶσι διὰ πυρῶν, καὶ ἐπιστρέψας προσέβαλε τοὺς πολιορκητὰς καὶ τοὺς ἠνάγκασε ν' ἀναχωρήσωσιν. Ὁ δὲ Ὁμερβριώνης δὲν ἀποτολμᾷ νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ μετ' ὀλίγον θὰ φύγῃ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐπειδὴ ἔφυγεν ἤδη καὶ ὁ Κιοσὲ Μεχμέτ πασιᾶς. Ὁ δὲ Παλλάσκας θὰ μείνῃ τότε μὲ τοὺς Ἕλληνας, καὶ θὰ γενεῖ θῦμα τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς ῥαδιουργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

'Ο Θεόδωρος Νέγρης εἰς Ὑδραν ὡς ἀνεψιὸς τοῦ Ὑψηλάρτου.
 — Α. Ὁ Μαυροκορδάτος εἰς Μισολόγγι. — Ἐρχεται εἰς Τρί-
 κορφα. — Ὁ Κωστ. Καρατσιᾶς εἰς Νεόκαστρον. — Ὁ
 Γόρδων μὲ τὸν Ῥόδιον, ὁ Βουτιὲ καὶ ὁ Ῥαιμπῶ εἰς Τρί-
 κορφα. — Πίπτουσι τὰ φρούρια Μορεμβασίας καὶ Νεοκά-
 στρου. — Σφαγαὶ εἰς Σμύρνην. — Ἐξοδος τῶν Τούρκων
 Τριπολιτσᾶς. — Μάχη εἰς Ὠμερτσιαούση. — Ἐξοδος εἰς
 Λουκά. — Μάχη εἰς τὴν τάφρον κατὰ τὸ Κάψια. — Ὁ
 Ὑψηλάντης ὡς νόμιμος ἀρχή. — Μέτρα τῶν ὀλιγαρχικῶν
 κατ' αὐτοῦ. — Συνέλευσις εἰς Ζαράκοβαν. — Ὁ Μαυροκορ-
 δάτος, ὁ Καρατσιᾶς καὶ ὁ Νέγρης εἰς Βιτύναν. — Σχέδιον
 Κυβερνήσεως τῶν ὀλιγαρχικῶν. — Ὁ Ὑψηλάντης ἀνανεύει.
 — Ἀπόστολοι εἰς τὰς ἐπαρχίας. — Συνωμοσίαι τῶν πολε-
 μικῶν. — Ὁ Μαυροκορδάτος εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα. —
 Ὁ Νέγρης εἰς τὴν Ἀνατολικήν. — Ἐκστρατεία Τούρκων
 διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. — Στρατεύματα εἰς τὸν Ἰσθμόν.
 — Ὁ Μπεχράμ Πασιᾶς εἰς τὰς Θερμοπύλας. — Μάχη εἰς
 τὰ Βασιλικά. — Φεύγει εἰς Θεσσαλλίαν. — Ὁ Τουρκικὸς
 στόλος εἰς Σάμον. — Ἀπόβασις εἰς Βαθύ. — Καταδιώκεται
 ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ. — Φεύγει εἰς Ῥόδον. — Ἐφοδιάζει
 τὰ φρούρια Μοθώνης καὶ Κορώνης. — Ἀπόβασις εἰς Π.
 Πάτρας. — Διαλύεται ἡ πολιορκία. — Εἰσπλέει εἰς τὸν
 χορινθιακὸν κόλπον. — Ὁ Ὑψηλάντης στρατεύει εἰς Βο-
 στίτζαν. — Ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰς Γαλαξίδι. — Κατα-
 στροφὴ Γαλαξιδιωτῶν. — Οἱ Ἀγγλοὶ βοηθοῦσι τοὺς Τούρ-
 κους. — Οἱ ἐν Τριπολιτσᾷ Τουρκαλβανοὶ συνθηκολογοῦσι.
 — Ὁ Χλαγωγία τῶν Τουρκίδων. — Ἀποφυλάκισις τῶν προε-
 στώτων καὶ ἀρχιερέων. — Παθήματα τούτων. — Ἐπιστολὴ
 πρὸς τοὺς πολιορκητάς. — Ἀποκρίσις. — Οἱ Τούρκοι συν-
 θηκολογοῦσι. — Συνθήκη Τουρκαλβανῶν. — Ἐξέρχονται
 οἱ ἀρχιερεῖς καὶ προεστώτες. — Αποθνήσκουσιν οἱ πλείο-

τεροι. — Ἐξέρχονται Τούρκοι εἰς ὄσους ἔχουσιν ἐμπιστοσύνην. — Ἀλωσις Τριπολιτσᾶς. — Σφαγὴ καὶ αἰχμαλωσία τῶν Τούρκων. — Σφαγὴ τῶν Ἑβραίων. — Οἱ Τουρκαλ-
 βαροὶ φεύγουσιν. — Ἐμπρησμὸς τοῦ Σαραγίου. — Τὰ χα-
 ρέμια τοῦ Χουρσίδ. — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς Τριπολιτσᾶν. —
 Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς Π. Πάτρας ἐμπο-
 δίζεται. — Μέτρα τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ
 πολεμικῶν. — Ναυμαχία. — Σύγκρουσις χωρικῶν Ζα-
 κυνθίων μετὰ τοὺς Ἀγγλοὺς στρατιώτας. — Ὁ Ἀδὰμ εἰς
 τὴν Ζάκυνθον. — Ἀρειὸς νόμος. — Καταπίψεις τῶν κατοί-
 κων. — Ὁ Ματταρ εἰς Ζάκυνθον. — Κατάστασις τῆς Πε-
 λοποννήσου καὶ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος. — Φεύγει ὁ Ὠμερ-
 βριώτης. — Πολιορκία τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. —
 Πίπτει ἡ Κασσάνδρεια. — Σφαγὴ χριστιανῶν. — Οἱ πατέ-
 ρες τοῦ Ὄρους κατὰ τοῦ Ἑμμ. Παπᾶ. — Φεύγει οὗτος εἰς
 Ὑδραν. — Ἀποθνήσκει ἀπόκλητος. — Φεύγουσιν οἱ πρό-
 κριτοι πατέρες. — Ὑποταγὴ τῶν λοιπῶν εἰς τὸν Ἀβδουῶλ
 Ἀμπούτ. — Κατάστασις τῶν Νήσων. — Ἐθνικῆς συνελύ-
 σεως ἀνάγκη. — Ἀπόπειρα ἐφόδου εἰς τὸ Ναύπλιον. —
 Ἀποτυχία. — Ἐφοδίασμα Ναυπλίου. — Πίπτει ὁ Γυελμ-
 περῆς. — Ὁ Φιλέλληρ Αἰνζιγ καὶ ἄλλοι. — Ὁ Γρ. Σάλλ-
 λας στέλλεται εἰς Ὀλυμπον.

Ολίγον πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ὑψηλάντου ἦλθεν ὁ Θεόδωρος
 Νέγρης ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν εἰς Τήνον μετὰ τῶν ἐταίρων
 Ἰακώβου Κορνηλίου καὶ Ἀλεξάνδρου Ἀξιώτου, καὶ τούτων προσ-
 θεβαιούντων, ἐπαρουσιάσθη ὡς ἀδελφὸς τοῦ Ὑψηλάντου, διὰ τὰ
 ἐνθαρρύνη τάχα τοὺς ἐπαναστάτας. Εἶχε καὶ νοῦν, καὶ παιδείαν,
 καὶ πολλὴν εὐγλωττίαν, καὶ ἡδύνατο μετὰ τὴν δύναμιν τῆς ἀλη-
 θείας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου νὰ γενῇ χρήσιμος εἰς τὴν Ἑλλάδα·
 ἀλλὰ θ' ἀρχίζει τὸ σταδίον του διὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς βλαδιουρ-
 γίας. Ἐφθασεν ἐπομένως εἰς Ὑδραν, καὶ οἱ πρόκριτοι διὰ τὸν
 φόβον μὴ ἤθελε βλάψαι τοιοῦτο ψεῦδος αὐτὸν τὸν ἴδιον, διεκοίνω-
 σαν εἰς τὸν λαὸν ὅτι ἦτον ἀνεπίδὸς τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ὅτι κατό-
 πιν ἤρχετο καὶ ἐκεῖνος. Ὁ Νέγρης διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου

πρέσβυς εἰς Παρισίους, ἀντὶ νὰ πλεύσῃ εἰς τὴν Γαλλίαν, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ν' ἀγωνισθῇ διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Ἀφ' οὗ δὲ ἦλθεν ὁ Ὑψηλάντης, ἠθέλησε νὰ συμπράξῃ μὲ τοῦτον ὡς ἤθελε, καὶ ἀποτυχὼν μετέβη εἰς Καλαμάταν, ὅπου ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης ἐξεδίδεν ἐφημερίδα, διευθύνων τὴν ὁποίαν ὁ Ὑψηλάντης εἶχε φέρεи καὶ στήσει ἐκεῖ τυπογραφίαν, καὶ αὐτόθι περιμένει νὰ εὕρῃ εὐκαιρίαν νὰ εἰσπηδήσῃ εἰς τὰ πράγματα.

Τὴν 21 Ἰουλίου ἔφθασεν εἰς Μισολόγγι καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, φέρων πολεμεφόνδια ἀπὸ συνεισφορὰς τῶν ὁμογενῶν, καὶ συστατικὰ τοῦ διατρίβοντος εἰς Πείσας Ἱεράρχου Ἀρτὴς Ἰγνατίου πρὸς τὸν Π. Πατρῶν. Θέλει δὲ νὰ ὀνομάζεται πρίγκιψ, καὶ ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς περὶ αὐτόν. Ἰσως ἐνόμισεν ὅτι φέρων τὸν τίτλον τοῦτον, θὰ προξενήσῃ φόβον εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ θὰ λάβει ὑπόληψιν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὥστε νὰ κατορθώσῃ μεγάλα. Ἰσως ἠθέλησε ν' ἀντιπαραταχθῇ μὲ τὸν τίτλον τοῦ πρίγκιπος εἰς τὸν Ὑψηλάντην, ὅστις λέγεται πρίγκιψ, καὶ νὰ ἰσοῤῥοπήσῃ τὴν κατὰ τὸ γένος βαρύτητά του μὲ τοῦτον. Ἰσως προέθετο νὰ ὤρεληθῇ ἀπὸ τὸν τίτλόν του εἰς τὰς μελλούσας περιστάσεις τῆς πατρίδος, ἂν ἤθελεν ἀποφασισθῇ ἡ τύχη τῆς ἀπὸ τὰς δυνάμεις τῆς Εὐρώπης. Φθάσας εἰς Π. Πάτρας, ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Π. Πατρῶν καὶ μὲ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς τῆς Ἀχαΐας. Ἐπομένως ἀπέρχεται εἰς τὰ Τρίκορφα πρὸς τὸν Ὑψηλάντην (1).

Κατόπι τοῦ Μαυροκορδάτου ἔφθασε καὶ ἕτερος πρίγκιψ, ὁ Κωνσταντῖνος Καραντσιαῖς, εἰς Νεόκαστρον, καὶ μὴ δοὺς βοήθειαν εἰς τοὺς πολιορκουντας ἐκεῖνο τὸ φρούριον ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶχε φέρεи καὶ αὐτὸς ὀλίγα πολεμεφόνδια, ἐνωθεὶς μὲ τὸν Νέγερν, μεταβαίνει εἰς Μισολόγγι, διὰ νὰ συμπράξωσιν ἀμφοτέρωι μὲ τὸν Μαυροκορδάτον ἐναντίον τοῦ Ὑψηλάντου. Αὐτοὶ καὶ οἱ δύο, ὡς ἐλέγετο, ὅτε Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Καραντσιαῖς, ἦλθον εἰς τὴν

(1) Τὰ πολεμεφόνδια τοῦ Μαυροκορδάτου συνίσταντο εἰς ὅπλα, πυρίτιδα, μολιβοδὸν καὶ τροφάς· ἐβυθίσθησαν δὲ μὲ τὸ πλοῖον τοῦ Ἀκητηρίου Πανούτσου εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μισολογγίου, διὰ νὰ μὴ τὰ πάρωσι δύο τουρκικὰ, ἐκπλεύσαντα ἐπὶ τούτῳ ἐκ Ναυπάκτου.

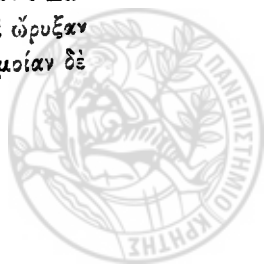
Ἑλλάδα νὰ κατορθώσωσιν ὥστε, ὁ μὲν πρόην αὐθέντης Καραν-
τσιᾶς νὰ προσκληθῇ ἀρχηγὸς τῆς Πολιτείας· ὁ δὲ Ἰγνάτιος ἀρ-
χηγὸς τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλ' ὁ μὲν υἱὸς ἐκείνου θὰ ἐπιστρέψει
μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Εὐρώπην, διότι δὲν δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς
τὸν ἀγῶνα τῆς πατρίδος, καὶ ν' ἀποκτήσῃ δικαιώματα ὑπὲρ ἑαυ-
τοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς του· ὁ δὲ Μαυροκορδάτος θὰ φροντίζει
διὰ τὸν ἑαυτὸν του πάντοτε.

Ἐφθασεν ἐπομένως καὶ ὁ Ἀγγλος Γόρδων εἰς τὰ Τρίκωρφα
συνωδευμένος μετὰ τὸν Παναγιώτην Γ. Ῥόδιον, φέρων καὶ δύο πυ-
ροβόλα πεδιὰ καὶ χίλια λογχοφόρα τουφέκια· ἀλλὰ μετὰ τὴν
ἐκπολιόρκησιν τῆς Τριπολιτσᾶς ἀνεχώρησε, διότι, ὡς ἐλέγετο,
ἔδωκεν ὑπονοίας ὅτι ἤλθε νὰ κατασκοπεύσῃ τὰ τῶν Ἑλλήνων.
Ἐφθασεν ἐπομένως καὶ ὁ Γάλλος Βουτιῆ ὡς καὶ ὁ Ραιμπώ, οἱ ὁποῖοι
ἐσχημάτισαν καὶ μικρὸν πυροβολικὸν καὶ ἠγωνίζοντο μετὰ τῶν
Ἑλλήνων εἰς τὰ Τρίκωρφα. Ἐρχονται καὶ θὰ ἔλθωσι καὶ ἄλλοι
ἀπὸ τὴν Εὐρώπην φιλέλληνες, ἐξ ὧν ἄλλοι θ' ἀποθάνωσι μαχό-
μενοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν· ἄλλοι θὰ ἐπιστρέψωσιν ὅθεν ἤλθον, μὴ
ὑποφέροντες τὰς στερήσεις καὶ τὰς κακοπαθείας, καὶ ἄλλοι θ'
ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Τουρκίαν νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν τυραννίαν, ἀφο-
ρῶντες εἰς τὰ συμφέροντά των.

Ἐν τῷ μεταξύ πίπτουσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Πελοποννησίων
τὰ φρούρια Μονεμβασίας καὶ Νεοκάστρου. Οἱ ἐν Μονεμβασίᾳ πο-
λιωρχημένοι Τούρκοι ἀφ' οὗ ἐξώρμησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ
ὑποστρέψαντες ἡττημένοι καὶ ἔντρομοι, ἔκοψαν τὴν γέφυραν δι' ἧς
συνεκοινωνοῦν μετὰ τὴν ξηρὰν, διὰ τὸν φόβον μὴ εἰσβάλωσιν αἶφνης
αὐτόθεν οἱ πολιορκηταὶ καὶ κυριεύσωσι τὴν πόλιν· ἀφ' οὗ δ' ἑκατὸν
πενήντα ἐξ αὐτῶν κατέπλευσαν εἰς τὴν παλαιὰν Μονεμβασίαν διὰ
νυκτὸς, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν πολιορκητῶν ἀπὸ τὰ
νῶτα, καὶ εὗρέθησαν ὑπὸ τούτων πολιορχημένοι, ὡς γενομένου
γνωστοῦ εἰς αὐτοὺς τοῦ κινήματός των, καὶ παρεδόθησαν αἰχμά-
λωτοι, καὶ ἐθανατώθησαν· ἀφ' οὗ δὲ περιέμεναν εἰς μάτην οἱ
λοιποὶ βοήθειαν ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, τέλος βιασθέντες ἀπὸ τὴν
πεῖναν, τὴν 23 Ἰουλίου, συνεργούντος καὶ τοῦ Κατακουζηνοῦ, παρε-
δόθησαν διὰ συνθηκῶν, καὶ μετεκομίσθησαν ἐπὶ πλοίων Ἑλληνικῶν
εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Οἱ δὲ Τούρκοι τοῦ Νεοκάστρου, ἀφ' οὗ

ἔκαμαν ἐξόδους τινὰς ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀπεκρούσθησαν μὲ βλάβην των, λιμοκτονοῦντες ἤδη καὶ μὴ ἐλπίζοντες νὰ λάβωσι τροφὰς οὔτε διὰ θαλάσσης, διότι ἦσαν ἀποκλεισμένοι ἀπὸ δύο πλοῖα Σπετσιώτικα τοῦ Μπόττση καὶ Κολανδρούτσου, συνεργοῦντος καὶ τοῦ Δημητρίου Γουζέλη Ζακυνθίου ἀντὶ τοῦ Γ. Τιπάλδου Κοζάκη, ὅστις εἶχε σταλῆ ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην, παρεδόθησαν τὴν 7 αὐγούστου διὰ συνθηκῶν εἰς τοὺς Ἑλληνας, ὅτινες ἀντὶ νὰ τοὺς στείλωσιν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, παραφερόμενοι ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως, τοὺς ἐφόνευσαν δόντος τὸ παράδειγμα πρῶτου τοῦ ἀρχιερέως Μοθώνης· τοῦτο προῖδων ὁ Κοζάκης, ἀφῆκεν εἰς τὸν τόπον του τὸν Δημ. Γουζέλην, καὶ μετέβη εἰς Τριπολιτάν· ἐπομένως ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὁμως οἱ Τούρκοι τῆς Μονεμβασίας, ὅτινες ἐσώθησαν ἀβλαβεῖς ἐπὶ πλοίων ἑλληνικῶν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἀφ' οὗ ἐφθασαν εἰς τὴν Σμύρνην τὴν 10 τοῦ Ὀκτωβρίου, ἐφόνευσαν περὶ τοὺς τετρακοσίους χριστιανούς. Ἐπομένως τὴν 8 Νοεμβρίου, ἡμέραν τῶν Ταξιαρχῶν, ἐν ᾗ οἱ χριστιανοὶ προστῆνχοντο εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Φωτεινῆς, συνήχθησαν μετ' ἐκείνων καὶ ἄλλοι ἕως χίλιοι πεντακόσιοι Τούρκοι κύκλῳ τοῦ ναοῦ, ὅθεν ἐξελθόντας τοὺς χριστιανούς ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους· ἐφόνευσαν δὲ καὶ τινὰς ἅμ' ἀποθάντες εἰς Σκαλανόβαν.

Οἱ ἐν Τριπολιτσᾷ πολιορκημένοι καταπολεμοῦνται καθ' ἡμέραν ἀνιλεώτερον ἀπὸ τὴν πείναν· ἐξέρχονται λοιπὸν εἰς τὰ περίξ ὅπου δύνανται νὰ εὕρωσι γεννήματα ἢ ἄλλο τι τρώγιμον, καὶ ἐπιστρέφουσι συναποκομίζοντες ὅ,τι ἀν εὐρίσκωσιν. Ἐν τούτοις ἠκούσθη λόγος ὅτι ὁ Κιαμίλμπεης ἐμελέτα νὰ φύγῃ εἰς Κόρινθον· ὁ δὲ Κολοκοτρώνης λαμβάνει μέτρα νὰ τὸν συλλάβωσιν οἱ Ἕλληνες, διότι ἀπ' αὐτὸν αἰχμαλωτισθέντα ἐλπίζει τὴν ταχυτέραν πτῶσιν τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ τῆς Ἀκροκορίνθου· ὅθεν διέταξε τοὺς κατὰ τὸν Μίτυκα ἐσρατοπεδευμένους ἕως διακοσίους Τριπολιτσιώτας νὰ προσέχωσιν ἀγρυπνοῦντες· ἀλλὰ περιφερόμενος ὅλην τὴν νύκτα εἰς ὅλας τὰς θέσεις νὰ ἐπιτηρῇ ἂν γρηγορώσιν οἱ Ἕλληνες, ἀπῆλθεν εἰς Μίτυκα, προχώρησεν εἰς τὴν θέσιν ὀνομαζομένην Καπνίστραν, ὅπου ἦτον ὁ Δαγρὲς, καὶ παρατηρήσας τὸν τόπον, διέταξε τὴν αὐριον καὶ ὠρεῦξεν τάφρον κατὰ μῆκος πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ χωρίου Κάψια· ὁμοίαν δὲ

τάφρον διέταξε καὶ ὠρυξαν οἱ Ἀγιοπετρίται πρὸς τὸ χωρίον Στενόν· εἰς τὰς τάφρους ἐκείνας οἱ Ἕλληνες ἠδύναντο νὰ προσκαρτερήσωσιν ἐνεδρεύοντες νὰ κτυπήσωσι καὶ νὰ βλάψωσι πολὺ τοὺς Τούρκους διαβαίνοντας. Οἱ Τούρκοι εἶχον ἐξέλθει κατὰ τὸν Ἰούνιον νὰ ὑπάγωσιν εἰς Μπερτοσοῦν διὰ νὰ πάρωσι δέματα γεινημάτων ἢ ν' ἀσταχολογήσωσιν. Ἐπιστρέφοντας λοιπόν, ἕως τριάντα Ἕλληνες ἐνεδρεύσαντες εἰς τὴν θέσιν Λιθάρια, τοὺς ἐκτύπησαν καὶ ἐφόνευσαν τινὰς ἐξ αὐτῶν. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου ἐξῆλθον πλῆθος Τούρκων ἱππέων τε καὶ πεζῶν, διευθυνόμενοι εἰς τ' Ἀχούρια καὶ εἰς τὸ Πιαλί διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν· ὅθεν ἐκινήθησαν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν Πραστιωτῶν καὶ Ἀγιοπετριτῶν ἕως χίλιοι, διὰ νὰ καταλάβωσι τὰ ἐρείπια τοῦ χωρίου Ὁμερτσαούση πλησίον τοῦ Ἀγιοσώστου· ἀφ' οὗ δὲ τὰ κατέλαβον, ὁ Ἀνδρέας Κονδάκης ἐκινήθη ἕως μ' ἑκάτον ἐναντίον τῶν Τούρκων, διὰ νὰ τοὺς προκαλέσῃ εἰς μάχην· ἐν ᾧ δὲ κατεδίωκον οὗτοι τοὺς προκαλέσαντας, ἐκινήθη κατ' αὐτῶν ὁ Ζαφειρόπουλος μὲ τοὺς λοιποὺς καὶ οἱ Τούρκοι ἐτράπησαν, καὶ οἱ Ἕλληνες πίπτουσι κατόπιν αὐτῶν, καὶ μετ' ὀλίγον δὲν τοὺς βλέπουσι, διότι κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὑπάρχουσι γαιόλοφοι, καὶ οἱ Τούρκοι προσκαρτεροῦσιν ὅπισθεν λόφου μὴ φαινόμενοι, καὶ οἱ Ἕλληνες νομίζουσιν ὅτι ἔφυγον καὶ προχωροῦσι, καὶ αἰφνης ὁρμῶσι κατ' αὐτῶν ἐκεῖνοι καὶ φονεύουσιν ἕως δέκα ἑπτὰ, καὶ οἱ ἄλλοι ἐσώθησαν φεύγοντες εἰς τὸ χωρίον, ὅπου ἀπεκλείσθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐκινδύνεον, καὶ μάλιστα ἐν ᾧ ἐκ τῶν ὅσοι εἶχον μένει εἰς Τριπολιτσάν, μαθόντες τὸν ἀποκλεισμόν τῶν Ἑλλήνων, ἔδραμον καὶ ἄλλοι νὰ συμπράξωσιν εἰς τὸν ὀλεθρόν των. Τότε ὁ Κολοκοτρώνης ἀφ' ἐνὸς μὲν διέταξε καὶ ἐκινήθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὰ Τρίκορφα πρὸς τὴν Τριπολιτσάν ὡς εἰς ἔφοδον, διὰ νὰ ἀντιπερισπάσωσι τοὺς Τούρκους, καὶ ἀφ' ἑτέρου προῦκάλεσε τὸν Γιατράκον καὶ Ἀναγνωσταρᾶν νὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἔδραμον οὗτοι, καὶ οἱ Τούρκοι λαβόντες εἰδῆσιν τοῦ γενομένου κινήματος πρὸς ἔφοδον τάχα, καὶ ἰδόντες ἐν ταυτῷ ὅτι ἤρχοντο ἄλλοι Ἕλληνες ἐναντίον των, ἐτράπησαν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ φεύγοντες, συναπηντήθησαν μὲ τοὺς ἐρχομένους καὶ συνεπλάκησαν, καὶ ἐφονεύθησαν τινὲς ἐκατέρωθεν· οἱ δὲ Ἀγιοπετρίται καὶ Πραστιῶται ἐσώθησαν· ἀλλ' ἀντιπολεμοῦντες τοὺς

Τούρκους ἔσωθεν τῶν οἰκιῶν, ἐφόνευσαν πολλοὺς καὶ ἕως ὀγδοήν-
τα ἐκ τῶν ἱππῶν των· πλὴν εἰς ἄλλας μάχας οὗτοι ἐφόνευσαν
καὶ τὸν λεγόμενον Ἀχμετουλᾶν καί, δι' ἐπιβουλῆς, τὴν ἀρχιπυρ-
βολιστὴν Χ. Κουλελέν. Οἱ Τούρκοι ἐξῆλθον καὶ κατὰ τὸ μέρος
τοῦ Κάψια διὰ νυκτὸς πανστρατεῖα, ἡγουμένου τοῦ Κεχαγιᾶ, καὶ
φθάσαντες εἰς τὸ χωρίον Λουκά, ἐφόνευσάν τινας ἐκ τῶν στρα-
τιωτῶν τοῦ Δαγρὲ εὐρεθέντας αὐτόθι, ὥς καὶ τινας τῶν χωρι-
κῶν, ἐπῆραν ὅσα γεννήματα καὶ ἄλλα τρόφιμα εὔρον εἰς ἐκεῖνα
τὰ μέρη, καὶ ἐπέστρεφον. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἄγοντος τοῦ Κολοκο-
τρώνη (καθ' ὃν καιρὸν ἀκούσας οὗτος τὴν εἰς Καπνίστραν γινο-
μένην μάχην, καὶ ὑποθέσας ὅτι οἱ Τριπολιτιστῶται ἐπολέμουν
πρὸς τὸν Κιαμίλμπεην διαβαίνοντα ἀπὸ τὸν Μίτυκαν, ἔδραμεν
εἰς βοήθειάν των), εἶχον καταλάβει τὴν τάφρον· ἐρχομένους δὲ
τοὺς Τούρκους νὰ διαβῶσιν ἐκεῖθεν, τοὺς κτυπῶσι, φονεύουσιν
ὕπὲρ τοὺς τετρακοσίους πενήντα, πληγόνουσι πολλοὺς, κυριεύουσιν
ὀκτακόσια ζῶα φορτωμένα τροφᾶς, καὶ τοὺς καταδιώκουσιν ἀρκε-
τὴν ὥραν φεύγοντας. Εἰς ταύτην δὲ τὴν μάχην, ἥτις διήρκεσεν
ἀπὸ τὰ χαράγματα τῆς ἡμέρας ἕως τὸ δειλινόν, ἐκινδύνευσε
καὶ αὐτὸς ὁ Κεχαγιᾶς· ἐπληγώθη καὶ ὁ ἀδελφός του Ἀλήμπεης,
ὅστις ἦτον ὀπωσοῦν πολιτισμένος, διαμείνας πολὺν καιρὸν εἰς τὴν
Ῥωσσίαν αἰχμάλωτος, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέθανε. Μετὰ
ταῦτα οἱ Τούρκοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὴν Τριπολι-
τσάν, καὶ μόνον ἐλπίζουσι νὰ φθάσωσιν ἀπὸ τὴν Ῥούμελην ἄλλα
στρατεύματα, νὰ τοὺς σώσωσιν ἀπὸ τὸν ὅλεθρον· οἱ δ' Ἕλληνες
ἔκτοτε τοὺς περιεκύκλωσαν ἕως βολῆς τουφεκίου ἀπέχοντες ἀπὸ
τῆς πόλεως, καὶ ἤδη ἐγγὺς οὔσης τῆς πτώσεώς της, συνήχθησαν
εἰς τὸ στρατόπεδον ἕως δέκα χιλιάδες στρατεύματα.

Ἡ Γερουσία τῶν Καλιτζιῶν αὐθαιρέτως πως συστηθεῖσα ὑπὸ
τῶν τυχόντων κατὰ τὸ στρατόπεδον τῆς Τριπολιτσᾶς, μὴ ἀνα-
γνωρισθεῖσα ἐπομένως ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην, καὶ μὴ ὑποστηριζο-
μένη ὑπὸ τῶν πολεμικῶν, οἵτινες ἐπιβουλευόμενοι ἤδη ἀπὸ τοὺς
ὀλιγαρχικοὺς ἀντιποιοιμένους τὰ ὅπλα τῶν ἐπαρχιῶν, ἠνώθησαν
μὲ αὐτὸν ὥς ἀντίπαλον τούτων θεωρούμενον, καὶ μάλιστα μετὰ
τὴν γενομένην εἰς τὰ Βέρβена ὀχλαγωγίαν· ἡ τοιαύτη Γερουσία
θεωρεῖται ἤδη ὡς μὴ ὑπάρχουσα, καὶ ὡς νόμιμος ἀρχὴ θεωρεῖται

ὁ Ὑψηλάντης καθὼ ἀντιπροσωπεύων τὸν Γ. ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς τῶν ἐταίρων, οἵτινες ἐκίνησαν τὸ ἔθνος εἰς ἐπανάστασιν, καὶ πρὸς τοῦτον ἀπευθύνονται ἀφ' ὅλα τὰ μέρη οἱ Ἕλληνες ὅσοι ἔλαβον καὶ θὰ λάβωσι τὰ ὅπλα, ζητοῦντες οἱ μὲν ἀρχηγόν, οἱ δὲ ὀδηγίας, καὶ ὅλοι βοηθήματα διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἡ κοινὴ γνώμη τοῦτον παραδέχεται ὡς ἀρχηγόν, καὶ ὁ λαὸς τοῦτον ὀνομάζει αὐθέντην. Ἄλλ' οἱ ὀλιγαρχικοὶ θεωροῦσιν εἰς τὴν ὑπαρξίν τούτου τὴν ἀνυπαρξίαν ἐαυτῶν, καὶ τὰ τιμαριωτικὰ σχέδιά των ὡς ὥχνημένα, ἂν καθιερωθῇ ἡ Ἀρχὴ εἰς τὸ ἄτομόν του, καὶ ἤδη ἔχοντες συμμάχους ἀρχιερεῖς τινας, καὶ μάλιστα τὸν Μαυροκορδάτον, ὡς ἱκανὸν νὰ συμβουλευσῇ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ συντελεστικά εἰς τὸ ν' ἀπομονωθῇ καὶ ν' ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τὰ πράγματα, σκέπτονται, καὶ ἄλλον τρόπον δὲν εὐρίσκουσι διὰ νὰ κατορθώσωσι τὸν σκοπὸν των, εἰμὴ διὰ τινος πολιτικοῦ συστήματος νὰ ἀποκατασταθῶσιν ἄρχοντες τοῦ τόπου, νὰ λάβωσι πρὸ πάντων τὴν ἐξουσίαν. Ὅθεν μὲ τὴν συναίνεσιν καὶ τοῦ Ὑψηλάντου συνέρχονται οἱ κατὰ τὸ στρατόπεδον τῆς Τριπολιτσᾶς εἰς τὴν Ζαράχοβαν, ὅπου συνήχθησαν προσκληθέντες παρ' αὐτῶν καὶ οἱ ἄπροντες, καὶ ὅλοι ἀποφασίζουσι νὰ ἱδρῦσιν πολιτικὸν σύστημα, ὡς ἔλεγον. Ἀφ' οὗ δὲ προσεκάλεσαν τὸν τε Καραντσαῖν καὶ τὸν Νέγγρη, καὶ τοὺς παρέλαβον εἰς τὸ μέρος των, ἐπιφορτίζουσι τὸν Νέγγρη αὐτὸν καὶ τὸν Μαυροκορδάτον νὰ συντάξωσι τὸν περὶ τούτου νόμον. Ὁ Μαυροκορδάτος θεωρεῖ τὸν Ὑψηλάντην ὡς ἀντίζηλον καὶ ὡς πρόσκομμα εἰς τοὺς φιλοδόξους σκοπούς του· δραξάμενος λοιπὸν τῆς εὐκαιρίας, ἠνώθη μὲ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς νὰ τὸν καταπολεμήσῃ, καὶ ἐπομένως ν' ἀρπάσῃ ὁ ἴδιος τὴν ἐξουσίαν. Καὶ ἤδη μεταβαίνει μὲ τὸν Καραντσαῖν καὶ τὸν Νέγγρη εἰς Βιτύναν, ἐνθα ἐνασχολεῖται μὲ τοῦτον εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ νόμου, εἰς τὸν ὁποῖον καταχωρίζουσι καὶ ἄρθρον, καθιεροῦν τὴν ἐξουσίαν ὡς προνόμιον τῶν ὀλιγαρχικῶν, καὶ ἀποκλείειν ἀπὸ τ' ἀξιώματα τῆς πατρίδος ὅσους δὲν ἐχρημάτισαν εἰς τὰ πράγματα, εἴτ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, εἴτε οἱ πατέρες των ἐπὶ τῶν Τούρκων (1). Οἱ ὀλιγαρχικοὶ τῆς Πελοποννήσου

(1) Ὁ Γεώργιος Σέκερης ἦτο τότε ὁπαδὸς τοῦ Μαυροκορδάτου, καὶ τὸν ἐκονοποῖησαν τὸ σχέδιον τοῦ αὐτοῦ νόμου· τοὺς εἶπε λοιπὸν ὅτι, ἂν ἀκούσωσιν οἱ Ἕλληνες ὅτι ἀποκλείονται ἀπὸ τ' ἀξιώματα τῆς πατρίδος, θὰ φονεύσωσι καὶ τοὺς νομοθέτας καὶ

δὲν ἀγαπῶσι τὴν ἰσονομίαν· εἶχον καταστήσει διὰ τῆς ἐξουσίας διαδοχικὴν εἰς τὰς οἰκογενείας των τὴν ὁποίαν ἔλαβον δημοτικὴν ἀρχὴν εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐπὶ τῶν Τούρκων (1)· ἤδη προσπαθοῦσι νὰ συγκεντρώσωσι τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν διὰ νόμου εἰς τὰς οἰκογενείας των, ἀποκλείοντες ἀπὸ τὰ πράγματα ὅλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἂν καὶ τὰ πάντα θυσιάσαντας διὰ ν' ἀποκτήσωσι πατρίδα καὶ ν' ἀπολαύσωσιν ὅλων τῶν ἐκ τῆς πατρίδος δικαιωμάτων, καὶ μαχομένους διὰ νὰ σώσωσιν ἀπὸ τὸν ὄλεθρον καὶ νὰ ἐλευθερώσωσι καὶ τὴν πατρίδα των καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους. Ὁ δὲ νόμος αὐτὸς εἶν' ἀνάγκη νὰ καθιερωθῇ ὑπὸ τοῦ ἔθνους, καὶ ἀποφασίζεται νὰ συγκροτηθῇ διὰ τοῦτο ἐθνικὴ συνέλευσις, ἥτις θ' ἀφαιρέσει καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν τοῦ Ὑψηλάντου. Οὗτος ἐπέμενε

τοὺς ὑπὲρ ὧν ἐνομοθετήθη τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο. Καὶ τὸ μὲν ἄρθρον ἐξηλεφθῇ· ὁ δὲ Σέκερης ἐλυπήθη· διότι τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἤλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ὑπερασπίσωσι τὰ δίκαιά της· ἐπομένως ἠνώθη μὲ τὸν Ὑψηλάντην.

(1) Ὁ Σωτῆρς Κουγιάς ἦτο προεστὴς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τριπολιτσᾶς. Ὁ συγγενὴς του Γεώργιος Βάρβογλους ἠθέλησε νὰ τὸν ῥίψῃ, καὶ διοργανίσας φατριὰν δυνατὴν, ἐκίνησεν ἐναντίον του εἰς τὴν ἐξουσίαν, κατηγορῶν αὐτὸν διὰ πολλὰς καταχρήσεις, καὶ βοηθούμενος καὶ ἀπὸ Τούρκους ἐκ τῶν προκρίτων τῆς Τριπολιτσᾶς τῆς ἐναντίας φατρίας (διότι καὶ οἱ Τούρκοι ἐκείνοι ἐφατρίαζον μὲ τοὺς προεστῶτας), τὸν ἐῤῥίψε. Διὰ νὰ μὴ φανῇ δὲ ὅτι ἐκινεῖτο ἀπὸ ἰδιοτέλειαν, ἤρξατο νὰ διορισθῇ πρὸς καιρὸν κατ' ἐκλογὴν τῶν πολιτῶν εἰς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Γεώργιος Διαμαντόπουλος. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ Κουγιάς κατῴρθησε διὰ τῶν Τούρκων νὰ ἐξορίσῃ τὸν Διαμαντόπουλον, καὶ ἀναλαβὼν τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν, διετηρήσῃ εἰς τὴν θέσιν του ἕως ἔπειτα ἡ Τριπολιτσά διὰ τῶν κρατούντων, ὡς διατηροῦντο καὶ ὅλοι οἱ προεστώτες. Αὐτοὶ ἅμα ἐξελέγαντο προεστώτες τῶν ἐπαρχιῶν, ἐφρόντιζον νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀρχὴν τοῦ προεστώτος εἰς τὴν οἰκογενείαν των, καὶ ἰσπερενώθησαν εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ ὠνομάζοντο ἄρχοντες καὶ προὔχοντες καὶ ἄριστοι καὶ εὐγενεῖς, ἐν ᾧ οἱ πλείότεροι κατήγοντο ἀπὸ γονεῖς ἰδιώτας καὶ δὲν εἶχον τίποτε κοινὸν μὲ τοὺς καλῶς ἐκνοουμένους ἄριστους καὶ εὐγενεῖς, καὶ ὁ χρόνος ὡς καὶ ὁ φόβος καὶ ἐπομένως ἡ σιωπὴ τὸν λαὸν καθιέρωσαν τὴν ἐξουσίαν των, καὶ αὐτοὶ ὄχι μόνον τὴν ἐφύλαξαν, ἀλλὰ τὴν κατέστησαν οὕτως εἰπεῖν διαδοχικὴν, προσέχοντες καὶ νὰ τὴν διατηρήσωσι τοιαύτην, ὥστε ἀποθηνησκόντων τῶν πατέρων τοὺς διεδέχοντο τὰ τέκνα, ἐφ' ᾧ καὶ κατέφευγον πάντοτε εἰς ὅλα τὰ μέσα καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸ τὸ ἔγκλημα· διὰ τοῦτο ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιάννης, ἡ Δηλιγιάννης καὶ τότε Παπαγιαννόπουλος ἐπιθετούμενος, κατεδίωξεν εἰς θάνατον τὸν ἐκ Στεμνίτης Κωνσταντῆν. Ἀλεξανδρόπουλον, ἀξιοῦντα καὶ προσπαθοῦντα νὰ γενῇ διὰ τῶν Τούρκων προεστὴς τῆς Καρυταίνης, καὶ οὗτος ἔστειλε τὸν Σφαῖλον νὰ τὸν φονεύσῃ, καταλείπων αὐτὸν ὅτι, ὁ Δελιγιάννης ἤθελεν ἐμποδίσαι τὴν ἐπανάστασιν, καὶ παρ' ὀλίγον ἤθελε τὸν φονεύσει· τὸν ἐπλήρωσαν ὅμως εἰς τὴν κοιλίαν κατ' ἐπιφάνειαν.

εἰς τὰς ἀξιώσεις του· καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἰς τὸ ἐν Βερβένοις γενόμενον σχέδιόν των προσέθηκαν εἰς Ζαράκοβαν ἐπαναλαβόντες τὴν περὶ τῆς Γερουσίας φιλονεικίαν καὶ τὰ ἐξῆς· «Οἱ Γερουσιασταὶ νὰ ἐκλέξωσι τρία ὑποκείμενα ἄξια ἐκ τῶν μελῶν των ἢ ἐκ τῶν ἄλλων πατριωτῶν, τὰ ὅποια νὰ παρευρίσκωνται μετὰ τοῦ ὑψηλοτάτου πρίγκιπος, προεδρεύοντος εἰς αὐτὰ μὲ μίαν ψήφον περὶ τὸ ἂν ἐκ συμφώνου νὰ σκέπτονται καὶ νὰ διοικῶσιν ὅλα τὰ πολεμικὰ στρατηγήματα, πολιορκίας, ἐφόδους καὶ λοιπά. Νὰ ἐπέχωσι δὲ τὸν τόπον τοῦ γενικοῦ διοικητηρίου καὶ κριτηρίου τῶν πολεμικῶν· καὶ εἰς ὅλα τὰ στρατόπεδα νὰ διατάξωσι κριτήριον πολεμικόν, συγκείμενον ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν ἐκάστου καὶ ἄλλους τιμίους ὀπλαρχηγούς, καὶ οἱ στρατιωτικοὶ νὰ παιδεύωνται παρ' αὐτοῦ, ἂν προσκρούσωσιν εἰς τὰ χρέη των, κατὰ τοὺς στρατιωτικὸς νόμους. Ὁ δὲ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ν' ἀνακρίνεται ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου κριτηρίου, καὶ τότε νὰ ἐκτελεῖται ἡ κεφαλικὴ τιμωρία. Ὁ πρίγκιψ καὶ οἱ παρ' αὐτῷ διορισθησόμενοι νὰ ὑπόκεινται εἰς τὴν τάξιν τῶν πολεμικῶν νόμων, καὶ νὰ ᾔηται ὑπόχρεοι νὰ δώσωσι λόγον περὶ πάντων.» Ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἀντέταξεν ὅτι ᾔθελεν, ὡς ἀρχιστράτηγος, νὰ ὀδηγῇ τὸν στρατὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθέρως, καὶ νὰ συσταίῃ ὁ ἴδιος πολεμικὸν δικαστήριον, διὰ νὰ παιδεύῃ τοὺς στρατιωτικὸς κατὰ τοὺς νόμους. Ἐδέχετο δὲ νὰ ὀνομασθῶσι Γερουσία, ἕως εὖ ᾔθελε συστηθῇ ἡ ἐθνικὴ βουλή. Τέλος ἀπεφασίσθη νὰ προστεθῇ καὶ ὁ Παναγιώτης Κρεβδατᾶς εἰς τὴν Γερουσίαν τῶν Καλτεζιῶν, καὶ ὅσα ἐκ τῶν μελῶν τῆς παρόντα νὰ ἐνεργῶσιν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν τὰ χρέη τῆς ἄχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Τριπολιτσᾶς. Ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ Ὑψηλάντης εἰσηγούμενος ἀπὸ τὸν Ἀναγνωστόπουλον, προσπαθοῦντα νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὰ πράγματα ἄνθρωποι ἐκ τῶν λεγόμενων τῆς δευτέρας τάξεως (1), διασπείρει εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελο-

(1) Οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἶχον λάβει τότε μέτρα νὰ προδιαθέσωσι τὸν Ἀναγνωστόπουλον, ὥστε νὰ πείσῃ τὸν Ὑψηλάντην νὰ δεχθῇ τὰ προβαλλόμενα (διότι ἐφοβοῦντο μήποτε δὲν ᾔθελον δυνηθῇ νὰ κατισχύσωσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, καὶ τὰ λάβωσι τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν). Καί τις ἐξ αὐτῶν ὁμοῦ μὲ τὸν Π. Πατρῶν τὸν ὀμιλοῦσιν ἰδιαιτέρως, τὸν ὑπόσχονται νὰ τὸν παραλάβωσιν εἰς τὸ σύστημά των, καὶ νὰ τὸν καταστήσωσι κοινῶν ἑλῶν τῶν ἀγαθῶν, ὧσιν ἐμελλε ν' ἀπολαύωσι καὶ αὐτοί, καὶ τὸν παρκαλοῦσι νὰ διαθέσῃ τὸν Ὑψηλάντην κατὰ τὸν σκοπὸν των. Ἀλλ' ὁ Ἀναγνω-

ποννήσου ἐγκυκλίους, δι' ὧν ἐχυτὸν μὲν πατέρα τῶν Πελοποννησίων, τοὺς δ' ὀλιγαρχικοὺς τυράννους τοῦ λαοῦ καὶ Τουρκολάτρας ἀποκαλῶν, καὶ ἀποστείλας συνάμα τὸν πρωτοσύγκελλον Ἀρκαδίας Ἀμβρόσιον, τὸν Κωνσταντῖνον Ἀλεξανδρόπουλον, τοὺς ἀδελφοὺς Νικόλαον καὶ Χαράλαμπον Μιλιάνην καὶ ἄλλους, τοὺς προσκαλεῖ νὰ συνέλθωσιν ἀπὸ τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία εἰς Τριπολιτῶν, ν' ἀσφαλίσωσι τὰ δίκαιά των, καὶ νὰ προβάλωσιν ἐφ' ὧς τοὺς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἤθελον κρίνει ἀξίους. Νὰ ἐκλέξωσι δὲ τοὺς γερουσιαστὰς, καὶ νὰ τοὺς πέμψωσιν εἰς Τριπολιτῶν νὰ συγκροτήσωσι τὴν Γερουσίαν των. Ταῦτα πληροφορηθέντες ἐκεῖνοι, διὰ νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς, καὶ διὰ ν' ἀρχίσωσι νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν τὸ περὶ Τιμαριωτισμοῦ σχέδιόν των, ἔλαβον μέτρα νὰ ἐνεργήσωσι συντόμως, διὰ νὰ ρίψωσι τὴν εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐπιβρόην καὶ τῶν πολεμικῶν, ὅσοι ὑπεστήριζον τὸν Ὑψηλάντην, καὶ νὰ τοὺς ἀφαιρέτωσι τὰ ὄπλα, ὥστε καὶ τοῦτον ἐπομένως καὶ ἐκείνους νὰ ἐξοντώσωσι. Τότε δὴ ὅτε Ὑψηλάντης καὶ οἱ πολεμικοὶ Ἀναγνωσταρᾶς, Κολοκοτρώνης καὶ ἄλλοι, καὶ τινες τῶν πολιτικῶν συνομνύουσι νὰ τοὺς φονεύσωσιν, ὡς λέγεται, καὶ κινεῖται ὁ Κολοκοτρώνης ἐπὶ τούτῳ· ἀλλ' ἐκ τῶν συνωμοτῶν ὁ ἀπὸ Πραστοῦ Δημήτριος Καρχιμάνος διεκοίνωσε τὰ τῆς συνωμοσίας εἰς τὸν ἐπίσκοπον Βρεσθῆνης, ὅστις, ὡς ὁ ἴδιος μὲ εἶπεν, ἔστειλε τὸν Μιχαὴλ Ἰατρὸν καὶ τοὺς εἰδοποίησε, καὶ προλαβὼν μάλιστα, ἔστειλεν εἰς βοήθειάν των τὸν Π. Γιατράκον μὲ τριακοσίους εἰς Ζαράκοβαν. Ἐπομένως ἔρχεται ὁ Κολοκοτρώνης αὐτόθι· ἀλλὰ τοὺς εὐρίσκει ἐτοιμοὺς ν' ἀντιπαραταχθῶσι, καὶ δὲν προσφέρεται ἐχθρικῶς κατ' αὐτῶν, καὶ λέγει ὅτι ἦλθε νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ διὰ τροφὰς τῶν στρατευμάτων. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶχε διατεθῇ καὶ

στόπουλος ὁμίλησε τότε τὸν Ὑψηλάντην, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ προαχθῶσιν οἱ λεγόμενοι τῆς δευτέρας τάξεως πολῖται, οἱ μὴ προεστώτες δηλονότι ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ μὴ καταγόμενοι ἐκ προεστώτων (διότι ἄλλως δὲν ὑπῆρχε πρῶτη τάξις εἰς τὴν Ἑλλάδα), καὶ αὐτοὶ νὰ ἐμπιστευθῶσι τὰ πράγματα τῆς πατρίδος. Ἐστίλησαν ἐπομένως ἐγκύκλια, καὶ ἄνθρωποι ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν Ὑψηλάντην καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας, καὶ οἱ λαοὶ ἐξελέξαντο τοὺς Γερουσιαστὰς, οἱ ὅποιοι θὰ συγκροτήσωσι τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου, καὶ μεταξύ τῶν ὁποίων θὰ συμπεριληφθῶσι καὶ προεστώτες ἢ ἐκ προεστώτων καταγόμενοι ἀγαθοὶ ἄνθρωποι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

οὗτος ἐναντίον των, ἀφ' οὗτου οἱ Δελιγιάνναι ἤρχισαν νὰ ραδιοβυγῶσι διὰ νὰ τὸν ἀφαιρέσωσι τὰ ὅπλα τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης· καὶ ὅμως ὀδηγούμενος ἀπὸ τὴν φρόνησιν εἰς τὰς πράξεις του, ἀπῆλθεν εἰς Ζαράκοβαν, νὰ φυλάξῃ μᾶλλον τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, διότι ὑπεραπιστῆς των ἀπεδείχθη καὶ πρὸ ὀλίγου εἰς τὰ Βέρβενα· ἀλλ' ὅμως κηρύττονται καὶ ὁ Κολοκοτρώνης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πολεμικοὶ, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ τοὺς ἀπειλοῦσι τρόπον τινὰ ἀντιπολιτευομένους εἰς τὸν ἀρχηγόν.

Ἐν τούτοις ὁ Μαυροκορδάτος ὑποχωρεῖ εἰς τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ ὑπείκων εἰς τὸν Ὑψηλάντην, ζητεῖ ἀπὸ αὐτὸν συστατικὰ πρὸς τοὺς ὀπλαρχηγούς τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ πληρεξουσιότητα νὰ τὴν διοργανίσῃ ἐξ ὀνόματός του, καὶ ἀναχωρεῖ τὴν 28 αὐγούστου εἰς Μισολόγγι ὁμοῦ μετὸν Καραντσαῖν. Οἱ δὲ ὀλιγαρχικοὶ τοὺς μετεκάλεσαν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ζαράκοβαν, ἔχοντες σκοπὸν νὰ τοὺς ἀντιτάξωσι κατὰ τοῦ Ὑψηλάντου ἤδη κηρυχθέντος ἐναντίον των, ἀλλ' ἐκεῖνοι δὲν ἐπιστρέφουσι πλέον, ἐν ᾧ θεωροῦσιν εἰς τὴν στερ. Ἑλλάδα ἐξουσίας καὶ δυνάμειος στάδιον· πλὴν ὑπόσχονται νὰ συνέλθωσιν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἔθνους συνέλευσιν, περὶ τῆς ὁποίας ἦτον ἡδη κοινὴ γνώμη ὅτι ἔπρεπε νὰ συγκροτηθῇ. Ὁ δὲ Νέγρης ἀπέρχεται εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα νὰ διατρέξῃ τὸ αὐτὸ στάδιον· ὁ ἐπίσκοπος Ταλαντίου Νεόφυτος, ἐλθὼν εἰς τὰ Τρίκορφα νὰ ζητήσῃ βοήθειαν ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην, ὡς ἦλθον καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν, ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη, εὔρε τὸν Δρόσον Μανσῶλαν, Ἰω. Σκανδαλίδην, Ἀλέξανδρον Ἀξιῶτην, καὶ τὸν διδάσκαλον Γρηγόριον Κωνσταντᾶν, καὶ συνελθόντες εἰς Βιτύναν, ἐπέγραψαν προκήρυξιν ὁμοῦ μετὸν Μαυροκορδάτον, Καραντσαῖν καὶ Νέγρην, διὰ τῆς ὁποίας προσεκάλουν τοὺς κατοίκους τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος νὰ συνέλθωσιν εἰς Σάλωνα, διὰ νὰ συστήσωσι τοπικὴν Διοίκησιν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Νέγρης, τρέχουσιν εἰς τὴν Ρούμελην νὰ λάβωσιν ἐξουσίαν, καὶ ν' ἀρξῶσι τῶν Ἑλλήνων, ἄχρις οὗ ἀρχίσωσι νὰ φιλονεικῶσι πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ νὰ τοὺς διαιρῶσι διὰ ν' ἀρξῶσιν, ὠθοῦντες οὕτως αὐτοὺς καὶ τὴν πατρίδα εἰς τὸν ὀλεθρον.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ τῆς Πελοποννήσου, κινουσι πάντα λίθον διὰ τὰ σφετερισθῶσι τὴν ἐξουσίαν, ὁ Σουλτὰν Μαχμουδ διέταξε νὰ στρατεύωσιν εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα ὁ Μπεχράμ πασιᾶς Ἀσιανός, ὡς ἀρχιστράτηγος, ὁμοῦ μὲ τὸν Μερμὶς πασιᾶν, Σιαχὴν Ἀλὴν καὶ Χ. Μπεκίρ μὲ εἴκοσι χιλιάδας στρατεύματα, διὰ τὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐν ᾧ ὁ στόλος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐμελλε νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν τῆς Αἰγύπτου καὶ μ' ἐκείνον τῆς Βαρβαρίας, διὰ τὸ ἀποδιβάσωσιν ἄλλα στρατεύματα εἰς τὰ παράλια αὐτῆς, ἀφ' οὗ εἰς τὴν κατάβασίν του ἤθελε κατατρέψει τὴν Σάμον. Ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης εἶχεν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὸν Ἰσθμὸν εἰς τὰ Τρίκορφα, καὶ διετάχθη ὁ Ἀνδρέας Παπαδιαμαντόπουλος, καὶ κατὰ φθίνοντα τὸν αὐγούστον ἐστράτευσεν εἰς τὸν Ἰσθμὸν ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀντ. Κολοκοτρώνην μ' ἑξακοσίους Καρυτινοὺς. Μετ' ὀλίγον διετάχθη καὶ ὁ Κατακουζηνὸς ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην ν' ἀπέλθῃ ὡσαύτως εἰς τὸν ἰσθμὸν ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἐκεῖ στρατευμάτων. Ὁ δὲ Μπεχράμ πασιᾶς, σπεύδων εἰς τὸ πεπρωμένον, προπορεύεται, μὴ περιμένοντας νὰ συμπληρωθῇ ὁλος ὁ στρατὸς, καὶ τότε νὰ κινηθῇ· καί, αὐγούστου φθίνοντος, φθάνει εἰς τὸ Ζητοῦνι ἐπὶ κεφαλῆς δέκα χιλιάδων. Οἱ Ἕλληνες ἐγένοντο γνώμης κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Γερογιάννη Δουβουνιώτου νὰ τὸν προσβάλωσιν, ἐνεδρεύσαντες ἐντὸς τῶν δασῶν, εἰς τὰ Βασιλικὰ, τέσσαρας ὥρας ἐντεῦθεν τῶν Θερμοπυλῶν· ἀριθμοῦντο δ' ἕως δύο χιλιάδες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Παπανδρέου ἀπὸ Κοκοβίτσαν, τοῦ Νάκου Πανοριᾶ, Δουβουνιώτου, Β. Μπούζγου, Ἰω. Γγούρα, Κωνστ. Καλύβα καὶ ἄλλων. Ὁ ἐχθρὸς προφυλαττόμενος μ' ὅλον τοῦτο, στέλλει προηγουμένως εἰς τὰς Θερμοπύλας νὰ παρατηρήσωσιν ἂν ὑπάρχωσι στρατεύματα ἕως τριακοσίων ἱππεῖς, ἐξ ὧν μόλις ἐσώθησαν ὀλίγοι καὶ τὸν ἔδωκαν τὴν εἰδήσιν. Ἐκεῖνος δ' ἐθυμώθη καὶ ὤρμησε μ' ὅλον τὸ στράτευμα μ' ἀπόφασιν νὰ εἰσβάλῃ. Οἱ Ἕλληνες τὸν προσμένουσιν εἰς τὰ Βασιλικὰ, καὶ ἐκεῖνος νομίζει ὅτι ἐδειλίασαν καὶ ἐφυγον, καὶ προχωρεῖ τολμηρῶς ἐκεῖσε. Ἀλλ' αἶφνης τὸν κτυπῶσιν οἱ Ἕλληνες, φονεύουσι καὶ αἰχμαλωτίζουν ὑπὲρ τοὺς χιλίους Τούρκους, τοὺς διασκορπίζουν καὶ τοὺς καταδιώκουσι, φονεύοντες ἐξ αὐτῶν εἰς τοὺς βράχους καὶ εἰς τὰ δάση, ὅτε διεκρίθη κατὰ τὴν ἀνδρείαν

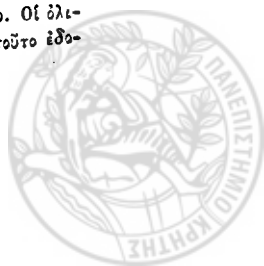

ὅ,τε Παπαδρέας καὶ δ' Ἰω. Γγούρας, ὅστις εἶχε φονεύσει καὶ
 τὸν Μερσί πασιᾶν. Τὴν νύκτα ἔφυγον οἱ Τούρκοι εἰς τὰ ὀπίσω
 μὲ πολλὴν ἀταξίαν, ἐκτυπήθησαν εἰς τὸν Μέλανα ποταμὸν καὶ
 παρὰ τὸν Σπερχεῖδον, ἐφονεύθησαν καὶ ἄλλοι, καὶ οἱ λοιποὶ ἐσώ-
 θησαν εἰς τὸ Ζητούνι, ὅθεν ὑπέστρεψαν εἰς Λάρισσαν. Ἐπεσον καὶ
 ἐκ τῶν Ἑλλήνων τρεῖς καὶ ἐπληρώθησαν πέντε. Οἱ Ἕλληνες ἐκυ-
 ρίστησαν δεκατέσσαρας σημαίας τῶν Τούρκων, πολλὰ τυμπανάκια,
 τὸ στρατιωτικὸν των ταμεῖον, δύο πυροβόλα, οὐκ ὀλίγας σκηνάς,
 χιλίους πεντακοσίους ἵππους, καὶ τετρακοσίας ἀμάξας μὲ τροφάς
 καὶ πυριτόβολα. Ὁ δὲ τουρκικὸς στόλος, ναυαρχοῦντος τοῦ Κα-
 ραλῆ, κινήθει εἰς τὸν Ἑλλήσποντον κατὰ τὸν Ἰούλιον, κατευ-
 θύνθη πρὸς τὴν Σάμον, ὅπου φθάσας, ἠθέλησε νὰ κάμῃ ἀπόβασιν
 εἰς Βαθύ· ἐν ᾧ δ' ἀπεβιάζοντο οἱ Τούρκοι, ὥρμησαν οἱ Σάμιοι,
 τοὺς κατεσκόρπισαν καὶ τοὺς ἐβίασαν ν' ἀποσυρθῶσιν. Ἐξέπλευσε
 δὲ ὁ ἑλληνικὸς, καὶ διευθύνθη εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας
 εἰς ζήτησίν του. Τὴν 9 τοῦ αὐτοῦ προσέβαλεν ἐννέα φορτηγὰ εἰς
 τὸ Τζιαγγλὶ, διωρισμένα νὰ παραλάβωσι στρατεύματα, νὰ τὰ
 μετακομίσωσιν εἰς τὴν Σάμον, καὶ τὰ ἔκαυσεν ὅλα διὰ τῶν πυ-
 ροβόλων. Τὰ δὲ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἐμελλον νὰ ἐπιβιβάσθω-
 σιν εἰς αὐτὰ, κυριευθέντα ἀπὸ φόβον, ἔφυγον κατασκορπισθέντα.
 Διὰ τοῦτο ὁ ἐχθρικός στόλος παραιτεῖται ἀπὸ τὴν Σάμον, καὶ
 κατευθύνεται εἰς τὴν Αἴγυπτον. Κατὰ τὴν νῆσον Κῶ οἱ Ἕλλη-
 νες ἀπολύουσιν ἐναντίον του ἡφαίστεια· πλὴν δὲν τὸν βλάπτουσι.
 Φθάσας δὲ εἰς τὴν Ῥόδον, ἠνώθη μὲ δέκα τέσσαρα αἰγυπτιακὰ
 ὑπὸ τὸν Ζιμπραλτάρ, καὶ μεταβαίνει εἰς Κρήτην, ὅθεν παραλαμ-
 βάνει καὶ ἄλλα δέκα φέροντα καὶ δύο χιλιάδας Τουρκαλβανούς,
 κινεῖται εἰς Πελοπόννησον, καὶ φθάσας εἰς Μοθοκόρωνα τέλη αὐ-
 γούστου, ἐφοδιάζει τὸ φρούριον Μοθώνης μὲ τ' ἀναγκαῖα, ὅτε ἦτον
 ἐγγὺς νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὸν Ἀλμυρὸν
 εὐρίσκοντο δύο πλοῖα ἑλληνικὰ πολεμικὰ, διωρισμένα νὰ περιπλέ-
 ωσιν ἐκεῖνα τὰ παράλια, ὁμοῦ καὶ ἄλλα ἐμπορικά· ὅθεν ἀπεσπάρ-
 σθησαν τουρκικὰ τινα ἀπὸ τὸν στόλον καὶ ἔπλεον ἐναντίον των·
 οἱ δ' Ἕλληνες ἔστησαν δύο πυροβόλα εἰς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος,
 καὶ ὀχυρωθέντες, ἅμα ὀρμήσαντα νὰ εἰσπλεύσωσιν, ἤρχισαν νὰ
 πυροβολῶσι κατ' αὐτῶν καὶ νὰ τουφεκίζωσιν εἰς τρόπον ὥστε τὰ

έβιασαν ν' αποχωρήσωσιν. Ἡθέλησαν δὲ καὶ νὰ κάμωσιν οἱ Τούρκοι απόβασιν εἰς τὰ παράλια τῆς Καλαμάτας, καὶ ὁ Μπαλέστ ἐπὶ κεφαλῇς τῶν τακτικῶν Ἑλλήνων, ἕως διακροσίων πενήντα (1), ἔδραμε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου ἡτοιμάζοντο ν' αποβιβάσωσι στρατεύματα καὶ τοὺς ἠνάγκαστε νὰ παραιτηθῶσιν ἀπὸ τὸ ἐπιχειρημὰ των. Ἐπομένως ὁ τουρκικὸς στόλος ἔφθασεν εἰς Ζάκυνθον τὴν 5 τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ ἡ διοίκησις τὸν ἐδέχθη, ἐν ᾧ εἰς τοὺς Ἑλληνας, ἐρωτήσαντας ἂν ᾔναι δεκτὰ τὰ πλοῦτά των εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἑπτανήσου, ἀπεκρίθη ἀπορατικῶς. Πλοῖα δ' ἀγγλικά ἐστάλησαν εἰς διάφορα μέρη νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν τουρκικῶν κινημάτων εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπομένως ἐκινήθη ἀπὸ τὸν Μοῦρτον ὁ Καπιτανάμπεης μὲ τὴν ὑπὸ τὴν διοίκησίν του μοῖραν καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς Π. Πάτρας, ὅπου ἔφθασαν καὶ ἕξ πολεμικὰ Βαρβαρικά, καὶ τὴν 7 τοῦ αὐτοῦ ἔφθασαν καὶ ἄλλοι στόλοι ἀπὸ Ζάκυνθον, καὶ ἀπεβίβασαν καὶ τὰς δύο χιλιάδας Τούρκους. Τότε δὴ ἐνωθέντες καὶ οἱ πολιορκημένοι μὲ τούτους, ἐξῆλθον ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Σαραβάλι, ὅθεν εἶχον ἀναχωρήσει τὴν προλαβοῦσαν οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ Κουμανιώται, καὶ ὀρμήσαντες εἰς τὸ σῶμα τῶν Ἡλείων, ὅ, περ διώκει ὁ Γ. Σισίνης, τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, καὶ ἐπομένως ἐτράπησαν καὶ ὅσοι ὑπὸ τὸν Ζαῖμην Καλαβρυτινοί, καὶ διελύθη ἡ πολιορκία τοῦ φρουρίου ἐκείνου. Ἦτο δ' ἐπόμενον νὰ διαλυθῇ, ἀφ' οὗτο οἱ κατὰ τὴν Ἀχαΐαν καὶ Ἡλείαν ὀλιγαρχικοί, ἀντιποιοῦμενοι τὰ ὅπλα, κατεφέροντο τῶν πολεμικῶν Πετιμεζαίων, Κουμανιωτῶν καὶ λοιπῶν, καὶ ἔγειναν αἵτιοι νὰ δολοφονηθῇ ὁ μαχητὴς Παναγιώτης Καραντσᾶς (2). Μετὰ ταῦτα οἱ ἐχθρικοὶ στόλοι ἔπλευσαν τὴν 12 εἰς Βοστίτσαν, ὅπου ἀπεβίβασαν στρατεύματα, καὶ κατέστρεψαν, ὅ,τι ἐφείσθη ὁ Κεχαγιᾶς εἰς τὴν ἐκεῖθεν διάβασίν του.

(1) Προγυμναστὴς τοῦ σώματος αὐτοῦ ἦτον ὁ φιλέλλην Γγομπερνάτης ἐκ Σαρδηνίας, ὅστις εἶχε χρηματίσει λοχαγὸς εἰς τὴν ἰταλικὴν φρουρὰν τοῦ Ναπολέοντος· προεγύμναζε δὲ τοὺς Ἑλληνας κατὰ τὸν γαλλικὸν τρόπον.

(2) Ὁ Καραντσιᾶς ἦτο Πατρεὺς, σανδαλοποιὸς τὸ ἐπάγγελμα, καὶ ἀνεδείχθη τῶσαν ἀνδρείος καὶ ἱκανὸς εἰς τὸν πόλεμον, ὥστε οἱ Τούρκοι τὸν ἐφοβοῦντο. Οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἠθέλησαν νὰ τὸν ἀντιτάξωσι κατὰ τῶν Κουμανιωτῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐδολοφονήθη τὴν 4 Σεπτεμβρίου.

Ἀμ' ἀφ' οὗ ἔγεινε γνωστὸν εἰς τὰ Τρίκορφα ὅτι, ὁ τουρκικὸς στόλος εἰσέπλευσεν εἰς τὸν κορινθιακὸν κόλπον, ἀπεφασίσθη νὰ δράμῃ ὁ Ὑψηλάντης μετὰ τὸν Γερουσιαστὴν Σωτήριον Χαραλάμπους εἰς Καλάβρυτα, καὶ νὰ κινηθῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ὅπου ἤθελε τύχῃ ἀνάγκη κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ὅθεν παραλαβὼν ὁ Ὑψηλάντης τὸ σῶμα τῶν τακτικῶν καὶ ἐπτακοσίους Ἕλληνας ἔχοντας ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς υἱοὺς τοῦ Κολοκοτρῶνι καὶ τὸν ἀνεψιόν του Ἀποστόλην, τὸν πρὸ ὀλίγου μετὰ τοῦ πατρὸς του Ἰω. Κολοκοτρῶνι ἐπιστρέψαντα ἀπὸ τὴν Βλαχίαν, ἔνθα ἐπολέμησαν τοὺς Τούρκους ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὁμοῦ μετὰ τοὺς ὑπὸ τὸν Χαραλάμπους, τὸν Ν. Χ. Σολιώτην καὶ τοὺς Πετιμεζαίους ἕως χιλίους Καλαβρυτινοὺς, ἐκινήθη ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα, καὶ ὅλοι ὁμοῦ μετέβησαν εἰς τὸ Μετόχι, καλούμενον Τρυπιὰ, πλησίον τῆς Βοστίτης, ὅθεν παρετήρησαν ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος, ἄρας ἀπὸ Βοστίτσαν κατευθύνετο πρὸς τὴν Βιτερινίτσαν, καὶ ἐσυμπέραναν ὅτι εἶχε σκοπὸν διὰ τὸν Ἰσθμόν. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Μπεχράμ πασιᾶ οἱ Μαυρομιχάλαι καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος εἶχον ἐπιστρέψει εἰς τὰ Τρίκορφα ἔνεκα τῶν λαφύρων τῆς Τριπολιτσᾶς, ὅτε καὶ ὁ Κατακουζηνὸς μετέβη εἰς Μεσολόγγι, ὅθεν θ' ἀναχωρήσει ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἀφ' οὗ δὲν τὸν ἔμεινεν ἐλπίς νὰ τὸν συστήσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας τ' ὄνομα Κατακουζηνός, καὶ διὰ ταῦτα εἶχον μείνει ὀλίγοι οἱ φυλάττοντες εἰς τὸν Ἰσθμόν, ὁ μὲν Ὑψηλάντης ἐκινήθη ἐκεῖσε συνωδευμένος μετὰ τοὺς τακτικούς μόνον, διότι οἱ ἄτακτοι λαβόντες ἄδειαν ὑπέστρεψαν εἰς Τριπολιτσάν. Ὁ δὲ στόλος ἀπὸ πλοῖα ἀγγλικὰ ὀδηγούμενος καὶ βοηθούμενος, καὶ ἀπὸ χριστιανούς λεγόμενους ναυηγούμενος, ἐστράφη εἰς τὸ Γαλαξίδι, καὶ οἱ κάτοικοι ὠχυρώθησαν εἰς τὴν πόλιν των, διὰ νὰ ὑπερασπίσωσιν ὁμοῦ μετὰ αὐτὴν καὶ τὸν λιμένα καὶ τὰ πλοῖά των· πλὴν δὲν ἠμύρεσαν νὰ τὸ κατορθώσωσι, διότι οἱ Τοῦρκοι ἔκαμαν καὶ ἀπόβασιν στρατευμάτων τὴν 23 Σεπτεμβρίου, καὶ τοὺς ἐκτύπων διὰ τε ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης μετὰ τόσῃν ὀρμῇ, ὄντας καὶ ὀλίγους, ἐπειδὴ δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειάν των ὁ Πανοριᾶς καὶ ἄλλοι ὀπλαρχηγοὶ τῶν μερῶν ἐκεῖνων, καίτοι εἰδοποιηθέντες ἐν δέοντι, ὥστε τοὺς ἠνάγκασαν νὰ φύγωσιν εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη. Ἐπομέ-

εἰς τὰ ἴδια. Ἀφ' οὗ δ' ἔλαβον τὰ πιστὰ ἀπὸ αὐτοῦς, ἐπαρουσιά-
σθησαν πρὸς τὸν τοποτηρητὴν, καὶ ἀπήτουν τοὺς μισθοὺς των·
καὶ διὰ τοῦτο τὸν εἶχον δύο ὅλας ἡμέρας περιωρισμένον εἰς τὴν
οἶκόν του, καὶ ἠπείλουν βιαιότερα ὥστε ἠναγκάσθῃ νὰ λάβῃ τὴν
συγκατάθεσιν τῶν χαρεμίων τοῦ Χουρσίδ, καὶ ἀνοίξας τὸ θησαυ-
ροφυλάκιον, τοὺς παρέδωκεν ὅλα τὰ πολύτιμα πράγματά του κατ'
ἐκτίμησιν γενομένην ἀπὸ τοὺς ἰδίους μέχρι συμπληρώσεως ἑνεα-
κοσίων χιλιάδων γροσίων. Τὸ κίνημα τοῦτο τῶν Ἀλβανῶν ἐπρο-
ξένησε παντελεῖ ἀπελπισίαν εἰς ὅλους· καὶ τότε πλῆθος γυναικῶν
συνέρβρυσαν εἰς τὸ σεράγιον, καὶ μὲ κραυγὰς καὶ ἀλαλαγμοὺς
κατηρῶντο τοὺς κρατοῦντας, ὥς μὴ φροντίζοντας περὶ τῆς σωτη-
ρίας τοῦ λαοῦ μ' ὁποῖον δήποτε τρόπον ἠδύναντο. Ἐκ τούτου
ἔλαβον ὅλοι ἀφορμὴν νὰ ἐξηγήτῳσι τοὺς φόβους καὶ τὰς ἐπιθυμίας
των. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ταπεινωθῶσι καὶ ζητήσωσι πρῶτοι νὰ συν-
θηκολογήτῳσιν, ἐστοχάσθησαν νὰ μεταχειρισθῶσι τοὺς ἀρχιερεῖς
καὶ προεστῶτας, καὶ τοὺς ἐξήγαγον ἀπὸ τὴν εἰρκτὴν, τοὺς διώρι-
σαν οἶκημα, ὅπου συνελθόντες, τοὺς ἐπαρηγόρουν τρόπον τινά, καὶ
ἐδικαιολογοῦντο ὅτι διὰ τὴν ἀσφάλειάν των ἠναγκάσθησαν νὰ
τοὺς ρίψωσιν εἰς τὴν εἰρκτὴν. Τοὺς ἔστειλαν δὲ ἴδια φορέματα,
καὶ τέλος τοὺς παρήνευραν νὰ γράψωσι τοὺς πολιορκητὰς, διὰ νὰ
μάθωσι τοὺς σκοποὺς των τάχα.

Οἱ νέοι οὗτοι μάρτυρες τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἀφ' οὗ
διέτρεξαν τόσους κινδύνους, καὶ ἐδοκίμασαν τόσους φόβους καὶ
τρόμους καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὴν κάθειρξίν των, ὁποίας φρικτὰς
βασάνους ὑπέστησαν εἰς τὴν φοβεράν ἐκείνην κόλασιν, ὅπου οἱ
Τούρκοι τοὺς κατεδίκασαν νὰ τιμωρῶνται καθ' ὅλας τὰς στιγμὰς
τῆς ζωῆς των δι' ὅσα κακὰ δὲν ἔπραξαν! τὸ ἐμβαδὸν καθύγρου
τινὸς ὑπογείου, συνιστάμενον εἰς ἑκατὸν πενήντα πηχεῖς τετρα-
γωνικοὺς, ἦτον ὁ τόπος τῆς κολάσεώς των, ὅπου δὲν εἰσῆρχετο
φῶς καὶ ἀὴρ εἰμὴ ἀπὸ μόνον ἓν μικρὸν παράθυρον. Ἐκεῖ πε-
νήντα ἄνθρωποι, ἄβρῳς ἀνατεθραμμένοι, ἔφερον ἕκαστος σιδη-
ροῦν κρίκον εἰς τὸν λαιμόν, προσηρτημένον εἰς βαρεῖαν σιδηρᾶν
ἄλυσσον, προσδεδεμένοι ὁ μικρὸς τὸ ἀνάστημα πλησίον τοῦ
μεγάλου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ συμβαδίζωσι, καὶ
ἤτοι ὁ εἷς νὰ κυρτώνεται, ἢ ὁ ἕτερος νὰ ἵτταται εἰς τ' ἄκρα

των ποδῶν, καὶ δὲν ἐλάμβανον καμμίαν ἀνάπαυσιν, δὲν εἶχον καμμίαν περιποίησιν, δὲν εἶχον τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, ἀνέπνεον ἀέρα ἄζωτον, κατήντησαν εἰς φθειρίασιν, κατεμολύνθησαν, καὶ ἀνέπεμπον εἰς ἀρκετὸν διάστημα δυσώδη ἀποφοράν. Καὶ κατ' ἀρχὰς καὶ οἱ πρότερον φίλοι των ἐκ τῶν Τούρκων καὶ αὐτὴ ἡ διοίκησις τοὺς ἐχορήγουν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον· ἀλλ' ἀφ' οὗ καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔπασχον ἀπὸ τὴν πείναν, τότε ἐστερήθησαν καὶ ἐκεῖνοι τοῦ μόνου αὐτοῦ μέσου τῆς ὑπάρξεως. Καὶ ἂν ὁ διερμηνεὺς τῆς Πελοποννήσου δὲν ἐλάμβανε πρόνοιαν νὰ τοὺς προμηθεύσῃ ἐκ τοῦ ὑστερήματος ὀλίγον ἄρτον, ἤθελον ἀποθάνει ὅλοι ἀπὸ τὴν πείναν. (1) Ὅτε δ' ἐξέλιπε καὶ ἀπὸ αὐτὸν ὁ ἄρτος, συνεφώνησε μυστικῶς μέ τινα Ὁθωμανδόν, ἀπεσταλμένον ἀπὸ Κωνσταντινουπόλιν πρὸ τῆς ἀνωμαλίας διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῶν φρουρίων, νὰ τοὺς προμηθεύσῃ ἄρτον διὰ ὀκτὼ ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ τοὺς δανεῖσῃ δύο χιλιάδας γροσίων, διὰ ν' ἀγοράζωσιν ἄρτον ἀπὸ τὸν πολλὰ χρυφίως πωλούμενον ἀνὰ εἰκοσιπέντε γρόσια τὴν ὁκτὰν, καὶ ἐκεῖνοι εἰς ἀνταμοιβὴν νὰ τὸν φυλάξωσιν, ἂν ἤθελον ὑπερισχύσει οἱ Ἕλληνες, τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἡμίσειαν περιουσίαν του. Ὁ δὲ ἄρτος τὸν ὁποῖον ἠγάραζον, ἦτο φύραμα ἀχύρων, ἀκανθῶν καὶ ἄλλων εἰδῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀντὶ νὰ τραφῶσιν ἐβλάπτοντο μᾶλλον· ὥστε κατήντησαν, εἰς παντελῇ νέκρωσιν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Μονεμβασιάς ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν. Ὁ δὲ προεστὼς Μελέτης ἐξῆλθεν ἐκείθεν, πνέων τὰ λοιπθία, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἀπέθανεν.

Μ' ὅλα ταῦτα, ἐπειδὴ ἡ ζωὴ των κρίνεται ἀπὸ ἓν μόνον νεῦμα τῆς ἐξουσίας, ἔγραψαν εἰς τοὺς πολιτορχοῦντας τὰ ἐφεξῆς: «Τὸ

(1) Κατηχορήγη καὶ αὐτὸς ὅτι προὔδωκε τὴν ἐταιρείαν· πλὴν ἐσυκοφαντήθη αὐτὸς πρὸ πλ. ὧν δὲν κατηχῆθη εἰς τὸ μυστήριόν της, διότι, ὡς ξένος, δὲν ἐκρίθη ἄξιος ἐμπιστοσύνης· ἄρα δὲν ἐγνώριζε τίποτε, ὡς οἱ λοιποὶ τὴν προὔδωκε· ἐβρίψαν τοιοῦτους λόγους ἐναντίον του, καὶ ἐξελθόντα ἀπὸ Τριπολιτσᾶν ἠθέλησάν τινες νὰ τὸν φονεύσωσιν, ἀλλὰ κινούμενοι ἀπὸ φατριατικὸν πνεῦμα· καὶ ἴσως ἤθελον τὸν φονεύσει, ἂν δὲν τὸν ὑπεράσπιζεν ὁ Γεώργιος Σκαλίδης, ὁ μετ' αὐτοῦ γραμματεὺς τῆς Πελοποννήσου διωρισμένος, καὶ εἰς τὰ τῆς ἐταιρείας μεμυημένος, καὶ γνωρίζων ἀκριβῶς καὶ τὰς πράξεις καὶ τοὺς στοχασμοὺς τοῦ διερμηνέως. Ὁ Σκαλίδης ἀπέδειξε τρανῶς τὴν ἀθωότητά του καὶ τὸν ἔσωσε καὶ τὸν συνώδυσεν ἄχρι τοῦ πλοίου, ἐφ' οὗ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Σκαλίδης ἔπειτα ὑπηρετεῖ ὡς γραμματεὺς εἰς τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου, καὶ εἰς ὅλας τὰς κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις, καὶ ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν Πατρίδα.

»κίνημά σας κατὰ τῆς ἐξουσίας διέσπασε μεταξύ ὑμῶν καὶ ἡμῶν
 »πάντα δεσμὸν, καὶ δὲν ἔπρεπε βέβαια νὰ σᾶς γράψωμεν. Ἐν ᾧ
 »ἀπελαμβάνομεν τόσας εὐεργεσίας ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτὴν, τὴν
 »ὁποῖαν διώρισεν ὁ Θεὸς νὰ μᾶς διοικῇ, καὶ ἡ ὁποία μᾶς ἐφύ-
 »πλαξε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν τιμὴν, ἦτο δίκαιον νὰ προσενεχθῇ-
 »τε μὲ τόσῃ ἀχαριστίαν, καὶ νὰ τὴν ἀποδώσετε κακὸν ἀντὶ
 »καλοῦ; Καὶ φαντάζεσθε ὅτι ὀλίγοι ἄνθρωποι δύνασθε ν' ἀντιπα-
 »ραταχθῇτε εἰς Βασιλείον, τὸ ὁποῖον ἐξουσιάζει τὰ τρία τέ-
 »ταρτα τοῦ κόσμου; Ἄν ἐσυλλογίσθητε ὅτι μόνῃ ἡ κατὰ τοῦ
 »βασιλείως μας δύναται νὰ σᾶς ἀφανίσῃ; Ἄν ἐνεθυμήθητε ὅτι
 »οἱ Σέρβοι, ὑποπεσόντες εἰς τὴν αὐτὴν ἀνοησίαν, ἀφ' οὗ ἀντέ-
 »στησαν δώδεκα ὅλα ἔτη, κατήντησαν τέλος νὰ πωληθῶσιν εἰς
 »τὴν ἀγορὰν ἕκαστος ἀνὰ τρία γρόσια; Γνωρίζομεν ὅτι ἡ φιλανθρω-
 »πία τοῦ κραταιοτάτου βασιλείως μας εἶναι ἀνεξάντλητος· γνωρί-
 »ζουσι καὶ οἱ κρατοῦντες ὅτι σᾶς ἠρέθισαν ἴσως εἰ φράγχοι ἢ οἱ
 »ἀπόστολοι τοῦ κατηραμένου Ἀληपाσιᾶ, καὶ ἂν θελήσετε νὰ με-
 »τανοήσετε, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι θὰ σᾶς συγχωρήσωσι διὰ τὰ
 »πεπραγμένα. Ὅθεν σᾶς συμβουλεύομεν ν' ἀφήσετε τὰ ὅπλα, καὶ
 »νὰ προσπέσετε εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Βασιλέως μας, καὶ θέλομεν
 »μεσιτεύει καὶ ἡμεῖς ὥστε νὰ λάβετε ὅλα τ' ἀγαθὰ σας ὡς
 »καὶ πρότερον. Εἰς τὸ ἐναντίον ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς εἴπητε τί
 »ζητεῖτε· ἢ ἂν ὑπερισχύσετε ὃ μὴ γένοιτο κατὰ τὸ παρὸν, τί
 »φρονεῖτε καὶ τί θέλετε. Γράψατέ μας τοῦλάχιστον τοὺς σκο-
 »πούς σας, διὰ νὰ τοὺς κοινοποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν διοίκη-
 »σιν ἴσως γείνη οἰκονομία, ὥστε νὰ σᾶς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὸν
 »προφανῆ κίνδυνον τοῦ ν' ἀπολεσθῇτε ἐξ ὀλοκλήρου.» Οἱ δὲ πολι-
 »πορκεταὶ τοὺς ἀπεκρίθησαν. «Τῷ ὄντι πᾶς δεσμὸς μεταξύ ἡμῶν
 »καὶ ὑμῶν διεσπάσθη, διότι, ἐν ᾧ ἡμεῖς ζητοῦμεν τὴν ἐλευθερίαν
 »μας, σεῖς θέλετε τὴν δουλείαν τῶν Τούρκων, καὶ ἦσθε πάντοτε
 »εὐχαριστημένοι, καὶ ὑπερασπίζεσθε τὴν ἐξουσίαν των, καὶ πάν-
 »τοτε ἐβαδίζετε μὲ τὸ πνεῦμα καὶ μὲ τὰς θελήσεις των· ἅρα διὰ
 »ταῦτα καὶ αὐτοὶ σᾶς ἀντήμειψαν ἐπαξίως, καὶ σᾶς βασανίζουσιν
 »ἐξ ἥδη μῆνας εἰς τὴν εἰρκτὴν, ὥστε δὲν ἐξεύρομεν ἂν εἴσθε
 »ζῶντες ἢ τεθνεῶτες. Ἄν ἀγνοεῖτε ὅσα κακὰ ἐπάβομεν καὶ
 »ἡμεῖς καὶ οἱ πρόγονοί μας εἰς διάστημα ἑκατὸν ἔτη ἑτῶν ὡρ-

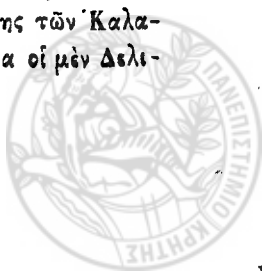
«κίσθημεν διὰ τοῦτο ἢ νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἢ ν' ἀποθάνωμεν, καὶ
 «εἵμεθα ἀμετάτρεπτοι· εἶναι ἄρα περιττὸν νὰ μᾶς συμβουλευέτε,
 «διότι καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς Τούρκους ἀρκετὰ γνωρίζομεν. Ζητοῦ-
 «μεν δὲ νὰ παύσῃ ἡ τυραννία των παυομένης τῆς ἐξουσίας των,
 «καὶ νὰ μᾶς παραδώσῃ τὴν πόλιν, καὶ ἂν θέλωσι νὰ ἐμμεί-
 «νωσιν εἰς τὴν πατρίδα, τοὺς ἐγγυώμεθα διὰ πᾶν ζῶν καὶ
 «τὴν τιμὴν των· ἂν ὅμως θέλωσι ν' ἀναχωρήσωσιν, εἵμεθα ἐτοιμοὶ
 «νὰ τοὺς δώσωμεν ὅλας τὰς εὐκολίας, καὶ ἂν θέλετε καὶ σεῖς,
 «ἐμπορεῖτε νὰ τοὺς ἀκολουθήσετε. Διακοινώσατε λοιπὸν ταῦτα
 «πάντα εἰς τοὺς δεσπότας σας, καὶ ἂν θέλωσιν, ἅς διορίσωσι
 «τρεῖς πληρεξουσίου, διορίζομεν καὶ ἡμεῖς ἄλλους τρεῖς, προσ-
 «διορίζομεν καὶ τὸ μέρος ὅπου θὰ συνέλθωσι νὰ συνδιαλεχθῶσι
 «καὶ ν' ἀποφασίσωσι τὰ δόξαντα. Ἀλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ γείνη
 «ὅτι τάχιστα, διότι δὲν ἐμπορεῖμεν νὰ συστείλωμεν ἐπὶ πλέον
 «τὴν πρὸς ἐφοδὸν ὁρμὴν τοῦ στρατιώτου.»

Μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι συνεσκέφθησαν καὶ μὲ τὴν γνώμην
 τοῦ Καδὴ ἐξελέξαντο πέντε πληρεξουσίου, καὶ εἰδοποίησαν τοὺς
 πολιορκητάς, τοὺς ἔδωκαν καὶ μίαν σκηνὴν νὰ στήσωσι μεταξὺ
 τῆς πόλεως καὶ τοῦ στρατοπέδου, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ συνέλθωσιν
 οἱ πληρεξούσιοι ἐκατέρωθεν, καὶ νὰ συνδιαλεχθῶσι. Συνῆλθον δὲ
 τὴν ἐπιούσαν ὁ Κολοκοτρώνης, Ἀναγ. Δελιγιάννης, Παναγ. Κρεβ-
 θατᾶς, ὁ Π. Πατρῶν ἀρχιερεὺς, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑψηλάν-
 του ὁ Ἀναγνωστόπουλος καὶ ἄλλοι· ἐκ δὲ τῶν Τούρκων ὁ Σιέχ
 Νεντσιπ ἐφέντης, ὁ Ἐλμάζμπεης, ὁ ἐπὶ τῆς ἐπισκευῆς τῶν φρου-
 ρίων ἀπεσταλμένος (μπινὰ ἔμινῃ) καὶ ἄλλοι, καὶ μετὰ πολλὰ πα-
 ράφωνα καὶ ἀντεγκλήσεις, προσεκαλοῦντο ἀμοιβαίως νὰ κάμωσι
 τὰς προτάσεις των. Οἱ Ἕλληνες εἶχον διακοινώσει ὅτι ἐζήτησαν
 οἱ Τούρκοι τέλος εἶπον ὅτι συνῆλθον ν' ἀκούσῃ τὰς αἰτήσεις των·
 διὰ νὰ κάμωσι δὲ προτάσεις, ἔπρεπε νὰ λάβωσι καὶ τὴν κοινὴν
 τῶν λοιπῶν συναίνεσιν· καὶ τὴν αὔριον ἐπαρουσίασαν ἐγγράφως
 τὰ ἐξῆς: α) νὰ τοὺς προμηθεύσωσιν οἱ Ἕλληνες σαραντα πλοῖα
 εὐρωπαϊκὰ νὰ τοὺς μετακομίσωσιν εἰς Σμύρνην· β) νὰ τοὺς δώ-
 σωσι χίλια ὀκτακόσια ζῶα διὰ νὰ μετακομίσωσιν εἰς τοὺς Μύλους
 τὰς οἰκογενεῖας καὶ τὰ ἐπιπλά των· γ) νὰ τοὺς ἀφύσωσιν ἐλευθέ-
 ραν τὴν δίοδον νὰ ὑπάγωσιν ἔνοπλοι εἰς τοὺς Μύλους· δ) ἀπὲ

τῆς ὑπογραφῆς τῶν συνθηκῶν νὰ τοὺς χορηγῶσι τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν ἑαυτῶν ὡς καὶ τῶν ὑπολειφθέντων ἵππων των ἕως ἐπιβιβασθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα. Οἱ δ' Ἕλληνες ἀντέταξαν, α) νὰ πληρώσωσιν οἱ Τοῦρκοι δέκα ἑκατομμύρια γρόσια διὰ τὴν προξενηθεῖσαν εἰς τὰς Π. Πάτρας φθορὰν, τέσσαρα διὰ τὴν Βοστίτζαν, ἕξ διὰ τὴν Κόρινθον, ὁκτὼ διὰ τὸ Ἄργος, δεκαεῖς διὰ τὴν Τριπολιττάν, ὁκτὼ διὰ τὰ ἐξοδα τοῦ πολέμου, ὁμοῦ πενήντα δῶα ἑκατομμύρια· β) νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα, καὶ οἱ Ἕλληνες νὰ τοὺς συνοδεύωσιν ἀσφαλῶς καὶ νὰ τοὺς ἐπιβιβάσωσιν εἰς τὰ πλοῖα. Τὴν τρίτην ἡμέραν οἱ Τοῦρκοι ἐπρότειναν ὅτι, διὰ τὰς ἀποζημιώσεις τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἀφίνουσιν ὅλας τὰς κινητὰς καὶ ἀκινήτους περιουσίας των· ἐζήτουν δὲ νὰ τοὺς συνοδεύωσιν εἰς Μύλους χίλιοι μόνον ἑνοπλοι Τοῦρκοι, καὶ ἀφ' οὗ ἐπιβιβασθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα, νὰ ἀφήτωσι τὰ ὅπλα των· καὶ οὕτω τὰ πράγματα ἔμενον εἰς σκέψιν. Οἱ δὲ Τουρκαλβανοὶ βλέποντες ὅτι οἱ Τοῦρκοι δὲν ἤτο δυνατόν νὰ συμφωνήσωσι μετὰ τοὺς Ἕλληνας, διότι ἐπροβάλλοντο ἑκατέρωθεν τ' ἀδύνατα, ἐτελείωσαν τὰς ἰδίας συνθήκας μετὰ τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ ἔλαβον τὰ πιστὰ ἀπὸ αὐτὸν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν των. Τότε ὑπεχρεώθη ὁ Ἐλμάζμπεης ἀρχηγός των, νὰ ἐξαγάγῃ ὅλους τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβυτάς, ἡ τοῦλάχιστον τὸν Ἀναγν. Κοπανίτσαν καὶ τὸν Θεόδωρον Δελιγιάννην, τοὺς ὁποίους μόνους λαβὼν τὴν ἀδειαν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας ἐξήγαγε· καὶ ὁ μὲν Κοπανίτσας ἔζησεν· ὁ δὲ Δελιγιάννης καθ' ὁδὸν ἐξερχόμενος ἀπὸ τὴν πόλιν ἐξέπνευσεν ἐπὶ κραββάτου μετακομιζόμενος. Οἱ λοιποὶ καίτοι μὴ πάσχοντες ὡς εἰς τὴν εἰρκτὴν, ἀλλὰ πάσχοντες πάντοτε καὶ μὴ ἔχοντες οὐδεμίαν περιποίησιν καὶ ἱατρικὴν ἐπίσκεψιν καὶ τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τὸν τύφον καὶ ἤρχισαν ν' ἀποθνήσκωσιν ὁ εἰς κατόπι τοῦ ἄλλου. Τότε οἱ Τοῦρκοι ἐπέτρεψαν τὴν ἔξοδον τῶν λοιπῶν διὰ τὸν φόβον μὴ ἐξαγριώσωσιν ἐπὶ πλέον τοὺς πολιορκητάς· ἀλλὰ καὶ ἐξεληθόντες οὗτοι, ἀπέθανον, καὶ δὲν ἔζησαν εἰμὴ οἱ ἀρχιερεῖς Ἀνδρούτης καὶ Τριπόλεως, ὁ Γιαννούλης Καραμάνος, ὁ Ἰω. Τομαρᾶς καὶ ὁ Ἀντ. Καραπατᾶς. Οἱ Ἀλβανοὶ ἤδη θ' ἀναχωρήσωσι μετὰ τὰ πράγματά των, μετὰ τὰ χρήματά των καὶ μετὰ τὰ ὅπλα των, καὶ πρὸς τοῦτοις μετὰ τὰ χαρέμια τοῦ Χουρσίδ, καὶ μετὰ τὸν τοποτηρητὴν, τὸν Κεχαγιᾶν καὶ ἄλλους

τινας ξένους, ἐπὶ συμφωνίᾳ οἱ Ἕλληνες νὰ γυμνώσῃ καθ' ὁδὸν τὰ χαρέμια καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν Τούρκους, καὶ οἱ Ἀλβανοὶ νὰ μὴ λάβωσι μέρος εἰς τὴν γύμνωσίν των, ἀλλὰ νὰ μεθέξωσι τῆς λείας εἰς τὸ τρίτον. Τότε ἤρχισαν οἱ Τούρκοι νὰ παραδίδωνται ἕκαστος εἰς ὅποιον ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἶχεν ἐμπιστοσύνην. Οἱ Ἀγιοπετρίται ἦσαν ἥδη ὠχυρωμένοι εἰς τὴν Βολιμὴν, ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς πρωτευούσης ἀπέχοντες. Οἱ Τούρκοι ἀπηλπισμένοι νὰ σωθῶσι διὰ συνθηκῶν, ὅτε ἐγκαταλιμπάνονται ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν, ἐφρόντιζον νὰ σώσωσιν ἀτομικῶς ἕκαστοι ἑαυτοὺς, καὶ προσεκάλουν ἀπὸ τὰ στρατόπεδα καὶ εἰς τὰς οἰκίας των τινὰς ἐκ τῶν ὅσους ἐνόμιζον φίλους των, προσπαθοῦντες νὰ σωθῶσι διὰ μέσου αὐτῶν. Ὁ Μανώλης Δούνιας ἀπὸ Πραστὸν, διατρίβων εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, εἶχε γνωρισθῇ μέ τινας ἐκ τῶν πυροβολιστῶν, οἱ ὅποιοι ἦλθον εἰς Τριπολιτσάν ὁμοῦ μὲ τὸν Κεχαγιᾶν. Κατὰ τύχην βλέπει ἓνα ἐξ αὐτῶν διωρισμένον εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ναυπλίου, προσφέρεται φιλοφρόνως, τὸν προσκαλεῖ εἰς τὸ στρατόπεδον, τὸν φιλοξενεῖ καὶ τὸν ὁδηγεῖ πάλιν ἀσφαλῶς εἰς τὴν θέσιν του. Οὗτος ὁμιλεῖ περὶ ἐκείνου μὲ τὸν ἀρχιπυροβολιστὴν, ὅστις θέλει νὰ τὸν ἴδῃ, καὶ τὸν ἀναγνωρίζει καὶ τὸν δείχνει ὅλην τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ φιλίαν, ὥστε ὁ Δούνιας ἀναβαίνει τὸ τεῖχος καὶ ὑπάγει εἰς τοῦ ἀρχιπυροβολιστοῦ, καὶ τὸν περιποιεῖται καθ' ὅλα τὰ δυνατὰ ὡς φίλον, καὶ τοῦτο δὲν γίνεται ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις· εἰς δὲ τὸν παρόντα κίνδυνον τὸν προσφέρει τὴν ὑπεράσπισίν του καὶ τὸν ὑπόσχεται νὰ τὸν συνοδεύσῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸ Λενίδι καὶ νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὴν Τουρκίαν. Ὁ ἀρχιπυροβολιστὴς ἐτοιμάζεται καὶ ἐν τούτοις οἱ Ἀλβανοὶ συνεφώνησαν ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ ἐκεῖνος προτιμᾷ ν' ἀναχωρήσῃ μὲ τούτους. Ἦτον ἡμέρα παρασκευῇ, εἰκοστῇ τρίτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου, ἡμέρα καθ' ἣν οἱ Τούρκοι ἔσφαξαν χριστιανούς εἰς τὸ Γαλαξίδι, καὶ κατέκαυσαν τὴν πόλιν των, καὶ ἐκυρίευσαν τὰ πλοῖά των, καὶ διήρπασαν τὰ πράγματά των, καὶ ὁ Δούνιας ἀναβαίνει τὸ τεῖχος ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐξαγάγῃ τὸν Τούρκον κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἀλλὰ κατόπι τούτου ἔδραμον ἄλλοι καὶ ἀναβαίνουν ὡπλίστως· κατόπι δὲ τούτων καὶ ἄλλοι, ὅτε ἀδελφὸς τοῦ Κεφάλαι καὶ ὁ Διονύσιος Βασιλείου, καὶ ὦρμησάν τινες ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ εἰς τὸ ἐπὶ τῆς πύλης

τοῦ Ναυπλίου πυροβολοστάσιον, στρέφουσι τὰ πυροβόλα πρὸς τὴν πόλιν, πυροβολοῦσι κατ' ἐκείνου ἐπὶ τῆς παρακειμένης πύλης τοῦ Μιστρᾶ, ἐν ᾧ ἄλλοι τρέχουσιν ἐκεῖτε νὰ τὸ κυριεύσωσι, φεύγουσιν ἐντρομοὶ οἱ πυροβολισταί, ἠνοίχθη πάραυτα ἡ πύλη τοῦ Ναυπλίου, εἰσβάλλουσιν αὐτόθεν οἱ Ἀγιοπετρεῖται μετὰ τοὺς Πρασσιώτας, ἠνοίχθη συγχρόνως ἡ τοῦ Μιστρᾶ, εἰσβάλλουσιν ἐκεῖθεν ὁ Κεφάλας μετὰ τοὺς Μετσηνίους, ἄλλοι ὁρμῶσιν εἰς τὰς τουρκικὰς οἰκίας καὶ τὰς κυριεύουσι, καὶ ὑψόνουσιν τὰς σημαίας τοῦ σταυροῦ, ἄλλοι διασκορπίζονται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ ἤρχισαν νὰ μάχωνται, καὶ νὰ φονεύωσι τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ταῦτα ἰδόντες καὶ ἀκούσαντες εὐθὺς εἰς τ' ἄλλα στρατόπεδα οἱ Ἕλληνες, εἰς ἔφοδον ἐφώναξαν ὅλοι πανταχόθεν, καὶ τρέχοντες πρὸς τὴν πόλιν ἐφαίνοντο ἱπτάμενοι ὡς ἀετοὶ, καὶ ἄλλοι μὲν ἀνεπήδησαν ἀφ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ τείχους, καὶ ἐκυρίευσαν τὰ πυροβολοστάσια, ἄλλοι δὲ εἰσβάλλουσι διὰ τῶν πυλῶν, καὶ ἤρχισαν ὡσαύτως τὴν σφαγὴν καὶ τὴν λεηλασίαν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως· εἰσβάλλουσι δὲ σχεδὸν ὅλοι μαχόμενοι εἰς τὰς οἰκίας τῶν Τούρκων καὶ εὖρον εἰς πολλὰς ἀντίστασιν ἀπελπισίας, καὶ μετ' ὀλίγον τὰς κατακυριεύουσι ὅλας, καὶ οἱ Τούρκοι ὅσοι διέφυγον τὸν θάνατον παραδίδονται αἰχμαλώτοι τοῦ πολέμου, πiraδιδόντες καὶ τὰ πάντα εἰς τοὺς νικητάς· μόνος δ' ὁ λεγόμενος Τσεκούρας, ὅστις ἐτυράννει τοὺς χριστιανοὺς ὅσον διήρκει ἡ πολιορκία, ἐφόνευσεν ὅλους τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ἔπειτα ἔβαλε πῦρ εἰς αὐτὴν καὶ συγκατεκάη. Ἐν τούτοις οἱ Τουρκαλθανοὶ, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐξέλθωσι κατὰ τὰς συνθήκας, βλέποντες ὅτι κατασφάζονται οἱ Τούρκοι, καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά των σύρονται εἰς τὰς ὁδοὺς, θέλουσι νὰ ἀνοίξωσι τουφεκί, διὰ φόβον μὴ πάθωσι τ' αὐτὰ καὶ ἀπελπισίαν μᾶλλον ἦτοι διὰ φιλοτιμίαν ἢ συμπάθειαν πρὸς τοὺς ὁμοπίστους αὐτῶν. Ἄλλ' ὁ Πλαπούτας, ὅστις τοὺς συνοδεύει ὡς ὁμηρος ὁμοῦ μετὰ τὸν Χρῆστον Ἰω. Κολοκοτρώνην καὶ τὸν Βασίλειον Δημητρακόπουλον, τοὺς θαρρύνει, λέγων ὅτι οἱ Τούρκοι δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τὴν συνθήκην, καὶ τότε ἡτυχάζουσι καὶ ἐξέρχονται ὅλοι ἕως δύο χιλιάδες ἀπὸ τὴν Τριπολιτσάν χωρὶς τῶν χαρεμιῶν καὶ τῶν ἄλλων διὰ τῆς πύλης τῶν Καλαβρύτων, καὶ συνήχθησαν ἅπαντες εἰς Μίτυκαν, ἐνθα οἱ μὲν Δελι-

καὶ ἠφανίσθησαν, διότι αὐτὴ εἶναι τέλος πάντων ἡ τύχη τῶν τυράννων. Ἀπώλοντο λοιπὸν ὅλα τὰ ἐν τῷ Σεραγίῳ πολύτιμα πράγματα, καὶ τὰ χαρέμια μετηνέχθησαν εἰς τοῦ Μουσταφάμπεη, ὅπου ἐτηροῦντο ὑπὸ τῶν Μανιατῶν τοῦ Μαυρομιχάλη. Οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἐφοδὸν τῆς Τριπολιτσᾶς ἐφόνευσαν πλῆθος Τούρκων· ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν ἕως τριακόσιοι. Ἐφόνευσαν δὲ καὶ ἔκαυσαν χωρὶς διάκρισιν ἡλικίας καὶ γένους, ἐκτὸς τοῦ λεγομένου Χανέν, ἔχοντος ὑπόληψιν ἀγαθοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅλους τοὺς Ἑβραίους, οἵτινες ὑπῆρχον αὐτόθι, ἕως πενήντα οἰκογένειαι, διότι ἐκακοποίησαν τοὺς χριστιανούς, εἰς τὴν ἀρχὴν μάλιστα τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ διότι οἱ ὁμογενεῖς των τοῦτ' αὐτὸ ἐπραξαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς Θεσσαλονίκην μάλιστα, καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Τουρκίας. Ἐφόνευσαν ἐπομένως καὶ ὅλους τοὺς Τούρκους, τοὺς παραδοθέντας εἰς τὴν διάκρισίν των, μὴ φεισθέντες ἡλικίας καὶ γένους, καὶ ὅπου ἂν περιήρχετό τις καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ἄλλο τι δὲν ἐβλεπε καθ' ὁδὸν εἰμὴ Τούρκων πτώματα. Ἐξωθεν δὲ τῆς Τριπολιτσᾶς σωρὸς μέγας τοιούτων πτωμάτων πάσης ἡλικίας ἀμφοτέρων τῶν γενῶν ἐκίνει τὸν θεατὴν εἰς δάκρυα. Κατηγορήθησαν δὲ οἱ Ἕλληνες διὰ τὰς τοιαύτας ὁμότητας· ἀλλ' ἐν ᾧ προέκειτο νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἢ ν' ἀπολεσθῶσι κατὰ κράτος, ἡ σωτηρία των ὑπηγόρευε νὰ βάψωσιν ὅλοι τὰς χεῖράς των εἰς τὰ αἵματα τῶν τυράννων των, διὰ νὰ συνεθισθῶσιν εἰς τὸ νὰ φονεύωσι τοὺς ἐχθρούς, διότι εὐρίσκοντο καὶ τινες οἱ ὅποιοι ἐνόμιζον τοῦτο ἁμαρτίαν, καὶ ἐκλαίον διότι ἐφόνευσαν Τούρκους (1), καὶ συνάμα διὰ ν' ἀφαιρεθῶσι πᾶσαν ἐλπίδα συνδιαλλαγῆς μὲ τοὺς Τούρκους. Ἄλλως τε δὲν ἠδύναντο διὰ τὴν πενίαν καὶ ἀπορίαν των νὰ θρέψωσι τόσον πλῆθος Τούρκων καὶ νὰ τοὺς διατηρήσωσι, καὶ μάλιστα ἐν ᾧ τοὺς ἐθεώρουν ὡς ἐπικινδύνους εἰς ἑαυτοὺς διὰ τε τὴν ἐπιδημικὴν νόσον τοῦ τύφου, καὶ διὰ τὴν ἀπειλούμενὴν ἐξ αὐτῶν βλάβην εἰς πᾶσαν ἐνδεχομένην εἰσβολὴν νέων ἐχθρικών δυνάμεων. Ὅσοι δὲ διετηρήθησαν καὶ ἐσώθησαν εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, δικαιολογοῦσιν ἀποχρώντως τῶν ἄλλων τὸν ὄλεθρον. Ἠδύναντο μόνον οἱ Ἕλλη-

(1) Διὰ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος ἔλους Ἀνθίμος ἐκήρυξεν ὅτι, ὅσοι χριστιανοὶ φονεύσωσι Τούρκους, εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ μεταλάβωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

νες νὰ φεισθῶσι τῶν γυναικῶν, τῶν παιδίων καὶ τῶν γερόντων, καὶ νὰ τοὺς στείλωσιν ὅλους εἰς τὸ Ναύπλιον· τοιοῦτοτρόπως ἤθελον δείξει ἀφ' ἐνὸς φιλανθρωπίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἤθελον ἐπιταχύνει τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου ἐκείνου. Ἀλλὰ καὶ τίς ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὸ νὰ λάβωσιν ἐκδίκησιν δι' ὅσα κακὰ ὑπέστησαν καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς γυναῖκας καὶ ἀπ' αὐτὰ καὶ παιδία εἰς διάστημα αἰώνων κατὰ διαδοχὴν γενεῶν; Κατὰ δυστυχείαν ἐφρονεύθη καὶ ὁ προεστὼς τῆς ἐπαρχίας Τριπολιτοῦς Σωτῆρος Κουγιᾶς, εἰς τὸν ὁποῖον ὠφείλετο εὐγνωμοσύνη ὡς προστατεύσαντα τοὺς ἐν αὐτῇ πολιωρχημένους χριστιανούς καὶ ἀνακουφίσαντα ὅσον τὸ δυνατόν τὰ δεινὰ των. Εἶχε διαδοθῇ λόγος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ὅτι προὔδωκε τὰ τῆς ἐταιρείας καὶ αὐτός, καὶ οἱ πολλοί, οἵτινες πιστεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκρίτως ὅτι ἀκούσωσι, τὸ ἐπίστευσαν. Ἀφ' οὗ εἰσέδραμε καὶ ὁ Δαγκρὲς εἰς τὴν πόλιν, ἀπῆλθεν εἰς τοῦ Κιζιμίλμπεη διὰ λόγους· ἐπειδὴ δὲ ἄλλοι εἶχον προλάβει καὶ ἀπέτυχεν, εἰσῆλθεν εἰς τοῦ Κουγιᾶ γείτονος ὄντος, εἴτ' ὑποκινήθεις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, εἴτ' αὐθόρμητος, καὶ τάχα διὰ τὸν λόγον τῆς προδοσίας, ἀφ' οὗ τὸν ἐζήτησε χρήματα καὶ ἐκεῖνος δὲν εἶχεν, οὐδ' ἔπρεπεν, οὐδ' ἔχρεώσται νὰ τὸν δώσῃ, ἤρχισεν νὰ τὸν βατανίζῃ, καὶ κόψας τὸ ὠτίον του, τὸν ἐβίαζε, φεῦ! νὰ τὸ φάγῃ, καὶ τὸν κατεπλήρωσεν. Ἐδραμον δὲ οἱ συγγενεῖς του εἰς τοὺς Δελιγιάννας, ζυτοῦντες βοήθειαν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ οὔτοι ἠδύναντο βέβαια νὰ τὸν σώσωσιν, ἀλλ' ἐβράδυναν, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπέθανε μάρτυς. Ὑπετέθη δὲ ὅτι τὸν ἐπεβούλευσαν συγγενεῖς του τινὲς διὰ λόγους κληρονομίας. Ἀλλὰ δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ προδῶσῃ ὁ Κουγιᾶς τὴν ἐταιρείαν· διότι ἦτον ἤδη προδεδομένη καὶ πρὶν ἐκραγῇ ἡ ἐπανάστασις πολλαχόθεν. Ἄλλως τε, αὐτὸς δὲν ἦτο μεμνημένος εἰς τὰ μυστήρια τῆς, καὶ δὲν ἔξευρεν ἐπομένως καὶ τί νὰ προδῶσῃ. Εἶχε δὲ καὶ πολλοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του ἐταίρους, καὶ αὐτοὶ τὸν εἶχον δώσει βέβαια νὰ ἐννοήσῃ ἀμυδρῶς περὶ τῆς ἐπανάστασης· ὡς χριστιανὸς καὶ ὡς φρόνιμος ἄνθρωπος ἐσιώπησε, σίτισε νὰ θυσιάσθῃ ὑπὲρ τῶν προβάτων, τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως. Τριπολιτοῦς, περὶ ὧν ἐχρεώσται νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸν Θεόν. Ὅτε δὲ εἶδεν ὅτι οἱ Τούρκοι ἐξηγριώθησαν, λέγει τὸν Σκαλιδάρη.

«Βλέπω ὅτι κινδυνεύομεν ν' ἀπολεσθῶμεν οἱ ἐνταῦθα εὐρισκόμενοι· ὅθεν, ἐστοχάσθην νὰ φοβίσω τοὺς Τούρκους ἀφ' ἐνός, διὰ νὰ λάβω ἀφ' ἐτέρου τὸ δικαίωμα νὰ φυλάξω τοὺς χριστιανούς ἀπὸ τὴν σφαγὴν.» Ἐπομένως ἀπελθὼν εἰς τοῦ φίλου του Νακίπ ἐφέντη: «δὲν εἶναι, τὸν λέγει, βραδιουργίαι τοῦ Ἀληπασιᾶ, οὔτε κ' ἔργα κλεπτῶν· ἀλλ' εἶναι, ὡς ἐπληροφορήθην, σπουδαῖα καὶ φοβερά πράγματα· εἶναι ῥωσικὰ· καὶ πρέπει νὰ οἰκονομηθῶσι τὰ πάντα μὲ φρόνησιν διὰ νὰ μὴ πάθωσιν, ἢ νὰ πάθωσιν ὅσον τὸ ὕδνατον ἐκάτερα τὰ μέρη ὀλιγώτερον.» Ἐκτοτε οἱ Τούρκοι ἤρχιταν νὰ συλλογίζωνται ὠριμώτερον, νὰ συστέλλωσι τὴν δρμὴν τοῦ ὄχλου καὶ νὰ μετριάζωσι τὰ κακά. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπραξε τὴν προδοσίαν ὁ Κουγιᾶς, τίς κατέστησε τὸν Δαχρὲν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν, ὥστε νὰ ἐξετάσῃ τὴν προδοσίαν καὶ νὰ τὴν τιμωρήσῃ; Κατὰ δυστυχίαν εἰς τοιαύτας περιστάσεις εὐρίσκονται καὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ὑβρίζουσι τὸν Πλάστην καὶ τὸ πλάσμα του μὲ τοιαύτας δολοφονίας! Ἀλλ' οὐχ ἥττον κατὰ δυστυχίαν μολύνει τὴν νέαν Ἑλλάδα ἡ αἰσχρὰ δολοφονία καὶ ἡ ληστεία· ὁ ἀγαθὸς Ἰωάννης Μπούτης ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαιναν εἶχε πᾶρει πολλὰ λάφυρα τὴν ἡμέραν τῆς ἐφόδου· εἶχε δὲ φανῇ περιφερόμενος ἀφ' ἐσπέρας εἰς τὴν πόλιν μὲ τινὰς Μανιάτας, καὶ τὴν νύκτα ἔγεινεν ἄφαντος· τὸ πρῶτ' ἐζητήθη πανταχοῦ καὶ δὲν εὐρέθη, οὐδ' ἐφάνη ποῦ ποτε σημεῖον ἀπὸ τὸν νεκρὸν του ἢ ἀπὸ τὰ πράγματά του.

Μετὰ τὴν ἐκπολιόρρησιν, τὴν 29 Σεπτεμβρίου ἐφθασε καὶ ὁ Ὑψηλάντης εἰς Τριπολιτσάν καὶ διώρισε φρούραρχον τὸν Πᾶνον Κολοκοτρώνην, διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν εὐταξίαν. Μαθὼν τὴν σφαγὴν τῶν Τούρκων κατὰ τὴν Κόρινθον, δυσηρεστήθη καὶ ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀλλὰ μετεπίσθη ἀπὸ τινος τῶν περὶ αὐτόν, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς Τριπολιτσάν, ἐλπίζων νὰ δώσωσιν οἱ Ἕλληνες μέρος τῶν λαφύρων καὶ εἰς τὸ τακτικόν, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔδωκαν τίποτε, καὶ ὅστις ἤρπασε καλῶς ἤρπασε, καὶ ὅσα ἤρπασε καλῶς ἤρπαγμένα. Ἐφθασαν καὶ ἀπὸ τὸν Ἰσθμὸν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, οἵτινες εἶχον διαμείνειν εἰς τὰς θέσεις των φυλάσσοντες, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελε τοὺς ἀποδοθῇ τὸ ἐκ τῶν λαφύρων τῆς Τριπολιτσᾶς μερίδιόν των κατὰ τὴν δοθείσαν ἐν δέοντι πρὸς αὐτοὺς ὑπόσχεσιν· ἀλλὰ δὲν ἔλαβον οὐδ' ἐκεῖνοι ὁβολὸν ἀπὸ κανένα.

Ἀπὸ δὲ τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ἀρχηγούς καὶ στρατιώτας, οἱ βιαίότεροι καὶ τυγχρότεροι ἐπῆραν καὶ τὰ πλειότερα λάφυρα. Ὅλοι δὲ οἱ εἰσβαλόντες χωρὶς διάκρισιν ὑπηρεσιῶν, θυσιῶν καὶ δικαιωμάτων διήσπασαν λαφυρῶν γήσαντες τὰ πράγματα καὶ χρήματα ὅχι μόνον τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν χριστιανῶν, ὅσοι δὲν ἠδύναντο ν' ἀντιτάξωσι βίαν κατὰ τῆς βίας· ὅτε καὶ οἱ Μανιάται, ἀνοίγοντες τὰ κιβώτια, καὶ εὗρισκοντες μεταξὺ τῶν ἄλλων πραγμάτων καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας ἢ ἀγίου τινός, ὡσφραίνοντο αὐτὴν, καὶ ἐμύριζε τουρκίλας, καὶ ἐπομένως τὰ πράγματα ἐκεῖνα ἦσαν τουρκικὰ, καὶ ἐγίνοντο διὰ τῆς μαχαίρας λάφυρα, καὶ οὐαὶ εἰς τὸν ἀδύνατον καὶ ἀοπλὸν χριστιανόν, εἰς τὸν ὅποιον ἀνῆκον, ἐὰν ἀντέλεγεν. Ἐμολύνθησαν δὲ ἐκ τῶν λαφύρων αὐτῶν καὶ ἀπέθανον ἀπὸ τὸν τύφον πληθεὺς Ἑλλήνων εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου, καθότι καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη εἶχον συναχθῆ στρατιῶται, ὅτε ἤγγιζεν ἡ πτώσις τῆς Τριπολιτσᾶς, μὲ τὴν ἐλπίδα ν' ἀρπάσωσι λάφυρα. Καὶ ὅμως δὲν εὗρέθη κανεὶς νὰ παραστήσῃ τὰς δημοσίας ἀνάγκας, καὶ νὰ κατορθώσῃ ὥστε ν' ἀποδοθῇ μέρος ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ ἔθνος· ὅλοι δὲ, καὶ ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται, καὶ πολιτικοὶ καὶ πολεμικοὶ, ὅλοι ἐφρόντισαν διὰ τὸν ἑαυτὸν των, καὶ οὐδεὶς διὰ τὸ κοινὸν καλόν, ὅτε μάλιστα ὅλοι ἔλεγον τὸ τοῦ Δημοσθένους: *δεῖ δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων*. Ἐλεγον δὲ ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε δημόσιον ταμεῖον, ἔπρεπε νὰ ἐπάρωσιν ὅλα τὰ λάφυρα οἱ Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ἤθελον τὰ δαπανήσῃ πάλιν εἰς τὸν πόλεμον, ὡς ἂν δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ συστηθῇ ἔκτοτε ταμεῖον δημόσιον, καὶ νὰ διατηρηθῇ.

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐκ Τριπολιτσᾶς ἐξεληθόντων Ἀλβανῶν εἰδοποίησε τοὺς ἐν Π. Πάτραις ὅτι ἀνεχώρησαν διὰ συνθηκῶν, καὶ ὡμολόγει εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, ὡς πιστῶς τὰς συνθήκας ἐκπληρώσαντα. Τοῦτο ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ καλὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἂν οἱ ἐν Π. Πάτραις Ἀλβανοὶ ἤθελον εὗρεθῇ εἰς ἀναλόγους περιστάσεις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θέσις τῶν Π. Πατρῶν, ἐὰν κυριευθῇ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, λογίζεται συντελεστικωτάτῃ εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδος των, εἶπετο νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐκεῖσε ὁ Κολοκοτρώνης, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον.

Καὶ ἤδη ἡτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ, ἐλπίζων, συντελούντων τῶν Ἀλθανῶν, νὰ κυριεύσῃ καὶ ἐκεῖνο τὸ φρούριον, καὶ μάλιστα ἐν ᾧ εἶχε καὶ φίλους ἐκεῖ Ἀχλιώτας, τοὺς ὁποῖους ἦτο πολὺ πιθανὸν νὰ καταπείσῃ νὰ συμπράξωσι μετὰ τοὺς Ἀλθανύς. Ἀλλ' οἱ κατὰ τὴν Ἀχαΐαν ὀλιγαρχικοὶ δὲν θέλουσι νὰ λάβωσι μέρος οἱ πολεμικοὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τῶν Π. Πατρῶν· καὶ ἀποβαλόντες τοὺς Πετιμεζαίους καὶ Κουμανιώτας, ἔγραψαν πρὸς τὰ συνιστῶντα τὴν Γερουσίαν μέλη ν' ἀπαγορευθῇ καὶ εἰς τὸν Κολοκοτρώνην νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Π. Πάτρας, ἐπιφέροντες ὅτι, καὶ χωρὶς τούτου, ἦσαν ἱκανοὶ ἐκεῖνοι μετὰ τὰ στρατεύματα τῶν περίξ ἐπαρχιῶν νὰ κυριεύσωσι τὸ φρούριον. Ἡπεῖλουν δὲ ὅτι, ἂν ὁ Κολοκοτρώνης ἤθελεν ἐκστρατεύει ἐκεῖ, ἐμελλε ν' ἀκολουθήσῃ ἐμφύλιος πόλεμος. Συγχρόνως γράφει ὁ Ζαΐμης τὸν Ἀναγ. Δελιγιάννην ἰδιαιτέρως, προσκαλῶν τοὺς ἀδελφοὺς τούτου νὰ συμπαράλῃωσι καὶ τινα τῶν Μαυρομιχαλῶν, καὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Π. Πάτρας. Ὅθεν διὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τὴν διχόνοιαν ὅσον τὸ ἐπ' αὐτόν, ὁ Κολοκοτρώνης δὲν ἐκστρατεύει εἰς Π. Πάτρας, καὶ στρέφει τὴν προσοχὴν του εἰς τὸ Ναύπλιον. Ἀλλὰ θὰ κυριεύσωσιν οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἐκεῖνο τὸ φρούριον; Ὅχι βέβαια. Ἐντοσούτῳ ὁ Κολοκοτρώνης μετέβη εἰς Καρύταιναν καὶ ἐματαίωσε τὰς βραδουργίας τῶν Δελιγιαννῶν, ὅτινες ἐπροσπάθουν νὰ ρίψωσι τὴν ἐπιβρόχην του εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην· μάλιστα ἔρριψεν ἐκεῖνος τὴν ὁποίαν εἶχον ἄχρι τοῦδε ἐπιβρόχην, καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ ἐπαρχία τοὺς ἀπέκλεισαν ἀπὸ τὰ πράγματα, ὥστε ὁ Ἀναγ. Δελιγιάννης δὲν θὰ κατέλθῃ εἰς τὴν συνέλευσιν ὡς ἀπεσταλμένος τῆς ἐπαρχίας, ἀλλ' ὡς μέλος τῆς Γερουσίας, ὀφείλον νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸ ἔθνος διὰ τὰς πράξεις του, καὶ τοῦτο διὰ βραδουργίας καὶ συνεργίας τοῦ ἰδίου. Πρὸς τούτοις ἔλαβε μέτρα μετὰ τὸν Πλαπούταν, τοὺς Πετιμεζαίους, Κουμανιώτας, καὶ μ' ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ σχετικούς του πολεμικοὺς, νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς ἐναντίον τῶν ὀλιγαρχικῶν. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἀντιπράττων ἀφ' ἑνὸς μέρους εἰς τὰ σχέδια τούτων ὡς ἐπικίνδυνα καὶ ἀλέθρια διὰ τὴν πατρίδα, καὶ περιποιοῦμενος ἀφ' ἑτέρου τοὺς πολεμικοὺς, διότι ἐκεῖνοι μὲν καὶ ὡς ἀπόλεμοι δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ὀδηγήσωσιν εἰς τὴν νίκην τοὺς Ἑλλήνας, οὗτοι δὲ, ὡς ἔργον ἔχοντες νηπιόθεν τὰ

ὅπλα, καὶ τὸν κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον πατρικὴν κληρονομίαν, ἐλογίζοντο οἱ μόνοι ἱκανοὶ νὰ στρατηγήσωσι καὶ νὰ τοὺς καταστρέψωσιν, ἐφωδίασε τοὺς Πετιμεζέους καὶ Κουμανιώτας μὲ διαταγὰς νὰ στρατολογήσωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἀχαΐαν ἐπαρχίας, καὶ νὰ συμπολιορκήσωσι τὰς Π. Πάτρης. Τότε οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἐφρύαξαν ἐναντίον του, καὶ προσεκάλεσαν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι τὸν Μαυροκορδάτον καὶ τὸν Καραντσαῖν, διὰ νὰ καθιδρύσωσι τὸ πολιτικόν των σύστημα, καὶ νὰ ἐξοντώσωσι τὸν Ὑψηλάντην, καὶ τοὺς ὁπαδούς του πολεμικοὺς.

Ἐν τούτοις ὁ τουρκικὸς στόλος, ἐφοδιασθεὶς εἰς Ζάκυνθον ἀφ' ὅλα τ' ἀναγκαῖα, ἐξέπλευσεν εὐθὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν 27 Σεπτεμβρίου. Ἄλλ' οἱ πρόκριτοι τῶν ναυτικῶν νήσων, μὴ ὑποφέροντες πλέον νὰ δαπανῶσιν ἐξ ἰδίων διὰ τὸν ἑλληνικόν, δὲν ἤθελον νὰ τὸν κινήσωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἂν δὲν ἐλάμβανον ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀποζημίωσίν των. Ὅθεν, ὅτε οἱ πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου πολιτικοί τε καὶ πολεμικοὶ εὐρίσκοντο ἔτι εἰς τὰ Τρίκορφα, τοὺς ἔγραψαν καὶ τοὺς ὑπεσχέθησαν νὰ τοὺς ἀποζημιώσωσιν ἐκ τῶν ἐθνικῶν γαιῶν τῆς Χερσονήσου καὶ ἐπομένως τὴν 20 τοῦ αὐτοῦ εἶχεν ἐκπλεύσει καὶ ὁ ἑλληνικὸς ἐναντίον του, συγχεόμενος ἐκ τριάντα ὀκτὼ πλοίων Ὑδραϊκῶν, Ψαβρίων καὶ Σπετσιωτικῶν. Ἐξ αὐτῶν τὰ εἰκοσι δύο, προπορευόμενα καὶ παραπλέοντα τῆς Πελοποννήσου τὰ παράλια, δὲν ἀπηντήθησαν ἀπὸ τὰ τουρκικὰ, τὰ ὁποῖα ἐπλεον ἐξώθεν τῶν Στροφάδων. Ἐκ δὲ τῶν δεκαεῖξ, τὰ ὁποῖα εἶποντο, τὰ μὲν ἐπτὰ ἔμειναν νὰ περιπλέωσι τὰ Μοθωκόρων, ὅπου, ὡς εἶχον μάθει οἱ Ἕλληνες, ἔμελλε νὰ ἐλθῶσι πλοῖα, συνωδευμένα καὶ μὲ πολεμικὰ, νὰ ἐφοδιάσωσι τὸ φρούριον Κορώνης. Τὰ δὲ ἑννέα ἠκολούθησαν τὸν πλοῦν των κατόπι τῶν προηγουμένων πρὸς τὰς Π. Πάτρης, καὶ ταῦτα ἀπηντήθησαν εἰς τὰ παράλια τοῦ Νεοκάστρου τὴν 29 τὸ πρῶν ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν στόλων, καὶ παρετάχθησαν εἰς μάχην. Ἐν ᾧ δ' ἀπειρία σφαιρῶν ἐπιπτε κατ' αὐτῶν, ὥρμησεν ἓν ἀνὰ μέσον τῶν ἐχθρικῶν, καὶ οἱ Τούρκοι τὸ νομίζουσιν ἡφίστειον, καὶ καταθορυβοῦνται, καὶ βάλλονται εἰς ἀταξίαν-μεγάλην, καὶ διαχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ἀφιστάμενα τὰ πλοῖά των, καὶ αἵφνης ζοφερὸν νέφος καπνοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πλοῖ-

αρχος ἀποτελεῖ διὰ πυρίτιδος ἐπὶ τούτῳ κατεσκευασμένης, κατα-
καλύπτει τὰ τουρκικὰ, καὶ οἱ Τοῦρκοι δὲν βλέπουσι, καὶ πυρο-
βολοῦσιν ἐκατέρωθεν πρὸς τὸν καπνόν, ἐν ᾧ ἐκεῖνος εἶχεν ἀποσυρθῆ
εἰς τὴν θέσιν του, καὶ κτυπῶσιν ἀμοιβαίως τὰ ἴδια πλοῖα καὶ τὰ
βλάπτουσιν οὐκ ὀλίγον. Τὰ δ' ἑλληνικὰ ἀποχωροῦσι ναυμαχοῦντα,
καὶ εἰς τὸ Κατάκωλον κινδυνεύουσι νὰ πέσωσιν εἰς τὴν ξηρὰν
διωκόμενα ὅτε τὸ βρίκιον τοῦ Θεοδώρου I. Μέξη ἐκάθισεν εἰς
τὰ ῥηγὰ, καὶ τὸ πλήρωμά του, ἀφ' οὗ ἔβαλε πῦρ εἰς αὐτὸ διὰ νὰ
καῇ, ἀπέβη εἰς τὸν Πύργον, οἱ δὲ Τοῦρκοι προφθάσαντες ἔσθεσαν
τὸ πῦρ, τὸ ἐκυρίευσαν καὶ τὸ ρυμουλκοῦσιν εἰς Ζακύνθον, ὅπου
προσορμίζονται πάλιν. Τὰ δὲ προηγηθέντα εἰκοσιδύῳ ἑλληνικὰ
ὑπήντησαν ἔξωθεν τῆς Ζακύνθου δώδεκα τουρκικὰ πλέοντα ὡσαύ-
τως εἰς τὸ σύνθηες αὐτῶν καταφύγιον, τὰ προσέβαλον καὶ τὰ
ἔβλαψαν πολὺ. Ἐν δὲ πλοῖον Ἀφρικανικὸν καταδιωκόμενον καὶ
καταναυμαχοῦμενον, φθάνει κατατετραυματισμένον εἰς τὴν νῆσον
ἐκείνην εἰς τὸ μέρος, Λαγανὰ λεγόμενον, ὅπου μετ' οὐ πολὺ ἐβυ-
θίσθη. Οἱ δὲ διασωθέντες ἀπὸ τὸ πλήρωμά του ἐμβιβασθέντες εἰς
πλοιάριον, διευθύνοντο ν' ἀποβῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν. Ἡ ἐξουσία
εἶχε διωρισμένους στρατιώτας Ἀγγλους νὰ φυλάττωσιν ἐκεῖ μὴ
παραβῶσιν οἱ Τοῦρκοι τὰς ὑγειονομικὰς διατάξεις· ἡ φυλακὴ φω-
νάζει τοὺς Τούρκους νὰ μὴ πατήσωσι τὴν ξηρὰν, καὶ παρακού-
σαντας τοὺς ἀπειλεῖ διὰ τῶν ὅπλων. Ζακύνθιοι δὲ τινες χωρικοὶ
ἔτυχον ἐκεῖ ἔνοπλοι, ἐπειδὴ ἀπῆρχοντο εἰς κυνήγιον, καὶ ἐκ τού-
των εἷς τις ἐνθουσιῶν ἐτουφέκιτε πρὸς τοὺς Τούρκους. Ἡ φυλακὴ
θέλει νὰ τὸν ἀφαιρέσῃ τὸ τουφέκιον· ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν τὸ ἀφήνει,
καὶ οἱ συγκυνηγέται τὸν ὑπερσπίζουσιν, ὥστε ὁ ἀξιωματικὸς τῆς
φυλακῆς διέταξε πῦρ ἐναντίον των. Πυροβολοῦσιν ἐπομένως οἱ
Ἀγγλοι, ἀντιπυροβολοῦνται ὑπὸ τῶν χωρικῶν, καὶ φονεύονται
τινες ἐξ αὐτῶν, καὶ πληγόνεται ὁ ἀξιωματικὸς εἰς τὴν χεῖρα. Οἱ
χωρικοὶ φεύγουσιν· οἱ δὲ Ἀγγλοι ὀδηγοῦσι τοὺς Τούρκους εἰς τὸν
στόλον. Τὴν νύκτα στέλλουσιν εἰς Λαγανὰ στρατιώτας καὶ του-
φεκίζουσι, καὶ τότε κατηγοροῦνται οἱ Ζακύνθιοι ὅτι ἀπῆλθον
ἐκεῖσε στασιάσαντες νὰ τοὺς κτυπήσωσιν. Εἶναι δ' αὐταπό-
δεικτον ὅτι, ἀφ' οὗ οἱ Τοῦρκοι ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὸν στόλον
ἐκείνην τὴν ἡμέραν, δὲν ὑπῆρχον πλέον τὴν νύκτα οἱ Ἀγγλοὶ νῆς

Λαγανά, καὶ ἐπομένως χωρικοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπάγωσιν ἐκεῖσε. Καὶ ὅμως στέλλεται ἀπὸ Κέρκυραν ὁ στρατηγὸς Ἀδὰμ εἰς Ζάκυνθον, κηρύττει τὸν ἄρειον νόμον, ἀφαιρεῖ τὰ ὅπλα ἀπὸ τοὺς κατοίκους, φυλακίζει εἰς τὸ φρούριον πενήντα ἐπτὰ τῶν προκρίτων, ἐξορίζει δύο ἱερεῖς δεηθέντας τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν ναυμαχούντων Ἑλλήνων, προκηρύττει θάνατον τὴν ζημίαν τῶν φυλακισμένων, ἃν οἱ χωρικοὶ ἀρνηθῶσι τῶν ὅπλων τῶν τὴν παράδοσιν, καὶ ἀφ' οὗ τὰ ἔλαβεν, ἐθανάτωσε πέντε ἐξ αὐτῶν. Μετὰ ταῦτα ἔρχεται ὁ Μαίτλαν καὶ ἀποδοκιμάζει τῶν προκρίτων τὴν φυλάκισιν, καὶ ὁ Ἀδὰμ καταδικάζει διὰ τοῦτο τὴν ἀστυνομίαν. Ἐπομένως μετέβη εἰς Κεφαλληνίαν, καὶ ἔλαβε τὰ ὅπλα ἀπὸ τοὺς ἑκατοίκους, καθὼς τὰ ἔλαβε καὶ ἀπὸ τὰς λοιπὰς νήσους (1). Ὁ Μαίτλαν διατάττει τὴν 5 Νοεμβρίου νὰ φύγωσιν ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ὅλοι οἱ καταπεφευγότες εἰς Ζάκυνθον ἀπὸ τὴν 21 τοῦ τελευταίου Ἀπριλίου Ἑλλήνες χωρὶς διάκρισιν ἡλικίας καὶ γένους, καὶ φεύγουσιν εἰς καιρὸν φοβεροῦ χειμῶνος, καὶ πνίγονται ὑπὲρ τοὺς πενήντα εἰς τὰ κύματα κατὰ τὴν Γλαρέντσαν, καὶ πίπτουσιν ἄλλοι αἰχμάλωτοι εἰς τοὺς Ἀλγερίνους. Παραλείπονται ὅσα δυστυχήματα ἔπαθον ἐκτεθέντα εἰς τὰ δεινὰ τῆς θαλάσσης εἰς τοιαύτην ὥραν ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατα πλάσματα. Ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις τοῦλάχιστον ἐκήρυξεν ἀναφανδὸν τέλος τοῦ Σεπτεμβρίου ἐνώπιον τοῦ κόσμου ὅτι, δὲν ἐδέχετο εἰς τὴν ἐπικράτειάν της τοὺς φυγάδας ἐκ τῶν ἐπαναστασῶν ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας Ἑλλήνας, καὶ ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς ἐμπόρους αὐστριακοὺς πλοίαρχους, ὥς καὶ εἰς τοὺς διοικοῦντας τὰ πολεμικὰ πλοῖά της, τὸ νὰ δίδωσιν εἰς αὐτὰ ἄστυλον εἰς τοὺς τοιοῦτους Ἑλλήνας καὶ νὰ τοὺς μετακομίζωσιν εἰς τοὺς λιμένας της. Μετὰ ταῦτα ὁ Μαίτλαν ἀπολύει πρὸ πάντων τὸν παναγιώτην Στεφάνου καὶ τὸν Μπενιζέλον Ροῦφιν, διότι θὰ τοὺς στείλει εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν χαρεμιῶν τοῦ Χουρσίδ, καὶ διὰ τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως ἐνῆρ-

(1) Εἰς τὴν Κεφαλληνίαν οἱ Ἄγγλοι στρατιῶται κατέλυσαν εἰς δύο ἐκκλησίας ἐπὶ ἄραν δὲ ἀπὸ τῆς κανδήλας τὰ ὅα τῶν στρουθοκαμήλων, καὶ ἔπαιζον κυλίοντες τὰς λαὰς παρωξύνθη δι' αὐτὴν τὴν ἀσέβειαν, καὶ τινες συνώμοσαν νὰ φονεύσωσι τὸν Ἀδὰμ. ὅλ' ὁ Νικόλαος Φωκᾶς πληροφορηθεὶς περὶ τούτου, τοὺς ἀπέτρεψεν.

γει ὁ Π. Μερκάτης διὰ τοῦ Πέτρου Μαυρομιχάλη νὰ ἐπικαλέσθωσιν οἱ Πελοποννήσιοι. Ἐπομένως ἀπέλυσε καὶ τοὺς ἄλλους φυλακισμένους. Μετὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην ὁ τουρκικὸς στόλος, παθὼν πολὺ πλεόν παρὰ τὸν ἐλληνικόν, ἀφ' οὗ ἐπανώρθωσεν εἰς Ζάκυνθον τὰς ζημίας του, ἀνῆχθη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, φέρων εἰς θρίαμβον καὶ τὸ Σπετσιώτικον, καὶ τὰ Γαλαξιδιώτικα, καὶ τὸ Κεφαλληνιακὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐκρέμασαν δὲ οἱ Τοῦρκοι πολλοὺς ἀθώους χριστιανικοὺς εἰς τὰ κατάρτια, διὰ νὰ δείξωσιν ὅτι οἱ κρεμάμενοι ἦσαν Ἕλληνες ναῦται καὶ πλοίαρχοι. Ἄλλ' ἅπαντα ἡ Ἑλλάς συνησθάνθη πολὺ τῶν Γαλαξιδιωτῶν τὸ δυστύχημα.

Ἀφ' οὗ οἱ κατὰ τὴν Ἀχαϊαν ὀλιγαρχικοὶ ἐπληροφορήθησαν ὅτι, ὁ Κολοκοτρώνης δὲν ἐκστρατεύει εἰς Π. Πάτρας, ἐκινήθησαν μὲ τοὺς στρατιώτας τῶν δύο ἐπαρχιῶν, καὶ κατέλαβον τὰς θέσεις Γηροκομείου, Περιβόλας καὶ Σαραβαλίου. Τὴν δὲ 21 ὀκτωβρίου ὤρμησαν νυκτὸς οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν ἐκτὸς τοῦ φρουρίου ἐχθρῶν, ἐφόνυσαν ὑπὲρ τοὺς πενήντα καὶ κατέλαβον οἰκίας τινὰς περὶ τὸ φρούριον. Οἱ δὲ Τοῦρκοι κατέφυγον οἱ πλειότεροι εἰς τὸ φρούριον, ἔμειναν καὶ ὀλίγοι εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἐμάχοντο ὅλην τὴν ἐπιούσαν. Τὴν δ' ἐπομένην νύκτα οἱ Ἕλληνες φοβηθέντες μὴ κατακλεισθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἔφυγον, καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ, ὄντες εἰς τὸ Γηροκομεῖον ἐστρατοπεδευμένοι, δυσηρεστήθησαν διὰ τοῦτο· φθάσας τοὺς λοιπὸν καὶ τοῦ Λόντου, ἐκινήθησαν οἱ ἴδιοι τὴν ἰδίαν ἐκείνην νύκτα, καὶ κατέλαβον οἰκίας τινὰς κατὰ τὸν Ἀγιογεώργιον· συνήχθησαν δ' αὐτόθι καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ πρὸς τούτοις ἀφ' οὗ ἔφθασαν καὶ ὡς ἐπταχόσιοι Ἡλεῖοι, συνεκρότουν καθ' ἡμέραν ἀκροβολισμοὺς καὶ ἐβλαπτον τοὺς Τούρκους. Τὴν 19 Νοεμβρίου ἐφθασαν ἐκεῖ ὁ Μανροκορδάτος καὶ ὁ Καραντισιᾶς μὲ τοὺς παραστάτας τῆς δου. Ἑλλάδος, διὰ νὰ συναπέλθωσι μετὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν. Ἐν τούτοις ἐπέρχεται ὁ Γιουτούφ πασιᾶς ἀπὸ τὸ Ῥῖον μὲ διακοσίους Τούρκους ἀπὸ τὴν θάλασσαν, καὶ καταλαμβάνει τὰς ἐν τῷ λιμένι ἀποθήκας. Ἐξῆλθον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὸ φρούριον, καὶ ὠχυρώθησαν εἰς ἄλλας θέσεις, καὶ ἤρχισαν νὰ μάχωνται. Ἀλλὰ τότε φεύγει φοβηθεὶς πρῶτος ὁ Σισίνης μὲ τοὺς Ἡλείους· τούτους ἰδόντες οἱ ἄλλοι, φεύκουσι

ὥσαύτως ὅλοι μετέστην βίαν, ὥς ἡναγκάσθησαν καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ νὰ φύγῃσι, καὶ δὲν ἐπρόφθασάν τινες νὰ πάρωσι τὰ πράγματά των, καὶ τινες οὐδὲ τοὺς ἵππους των. Ἐφυγον καὶ ὁ Μαυροκορδάτος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ γυμνοὶ, καὶ οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν πάλιν τὴν πόλιν ἀμαχητὶ, καὶ ἔκωσαν ὅλας τὰς οἰκίας, διὰ νὰ μὴ φοβῶνται πλέον μὴ χηρσιμεύσωσι καὶ πάλιν καθ' ἑαυτῶν εἰς ὀχύρωσιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔμειναν πάλιν ἀπολιόρκητοι, καὶ κάμνοντες καθ' ἡμέραν ἐπιδρομὰς εἰς τὰ περίξ, λεηλατοῦσι τὸν τόπον.

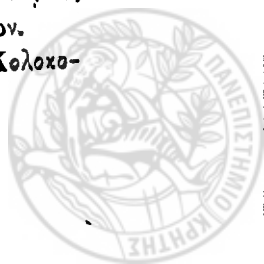
Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπολιτοῦς ἡ Πελοπόννησος εἶναι καθ' ὅλα τὰ μεσόγεια ἐλευθέρᾳ· οἱ ὀλίγοι δὲ Τούρκοι, οἵτινες ὑπάρχουσιν εἰσέτι εἰς τὰ παράλια φρούρια, εἶναι πολιορκημένοι. Ἡ στερ. Ἑλλὰς θεωρεῖται εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Πελοποννήσου κατάστασιν, διότι οἱ σωζόμενοι αὐτόθι Τούρκοι εἶναι κεκλεισμένοι εἰς τὰ φρούρια τῆς Βονίτιδος, τῆς Ναυπάκτου καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Τέλη ὀκτωβρίου ὁ Ὡμέρ Βριώνης, ἀφ' οὗ ἐπῆρεν εἰκοσι χιλιάδας γροσίων ἀπὸ τοὺς Τούρκους διότι τοὺς ἡλευθέρωσε τάχα ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, καὶ κατώρθωσε νὰ ἐφοδιασθῇ μετ' ἀναγκαῖα, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἄλλο τίποτε εἰς τὴν ἐκστρατείαν του ταύτην, ἔφυγεν ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὴν πρώτην Νοεμβρίου οἱ Ἀθηναῖοι συναχθέντες ἕως χίλιοι ἐπολιόρκησαν πάλιν τοὺς Τούρκους, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα ἐκυρίευσαν, ἐξ ἐφόδου μάλιστα, τὸν Σερπεντσέν. Ἀλλὰ τὴν πρώτην Νοεμβρίου πίπτει ἡ Κασσανδρεία εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, ἀφ' οὗ τ' ἄλλα μέρη τῆς Μακεδονίας, ἡ Νάουσα, Βέβροια καὶ λοιπὰ δὲν ἔλαβον ταυτοχρόνως τὰ ὅπλα διὰ ν' ἀντιπερισπᾶσιν, νὰ διαιρέσωσι τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ συντελέσωσιν οὕτως εἰς τὴν καταστροφὴν του. Οἱ δὲ Κασσανδρεῖς πολεμοῦσι μόνοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν· καὶ εἰς τὸ διάστημα τεσσάρων μηνῶν ἀφ' οὗ δὲν ἔπαυσαν καθ' ἡμέραν τοὺς ἀκροβολισμοὺς, ἐκρότησαν καὶ ἑνδεκα μάχας δλοσχερεῖς, καὶ ἐφόνευσαν περὶ τὰς πέντε χιλιάδας Τούρκους. Ἐχόντες δὲ τέσσαρα πλοῖα Ψαβρίανᾳ εἰς ὑπεράσπισίν των ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἠδύναντο ν' ἀνθεξῶσι πολὺ πλέον ἕως ἡθελον λάβει τὰ ὅπλα καὶ οἱ γείτονές των, καὶ τότε ἡθελον νικήσει καὶ ἴσως ἀποτελέσει μεγάλη ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· ἀλλ' ἡ προδοσία τοῦ λεγομένου Γιαννούλη, προκρίτου Κασσανδρείως, τοὺς ἀπώλεσεν· εἶχε

καὶ αὐτὸς ἑκατὸν στρατιώτας μεταξὺ τῶν φρουρούντων εἰς τὸν ἀνωρρυγμένον ἰσθμὸν, καὶ οὗτοι, ὥς συνεννοημένοι μετὰ τοὺς Τούρκους, τοὺς ἀφῆκαν καὶ ἐπλήρωσαν μετὰ κλαδία καὶ χώματα τὸ μέρος τοῦ ἰσθμοῦ, ὅπου ἐφρούρουν, καὶ ἐκεῖθεν διέβησαν αἶφῃ· οἱ Τούρκοι πεζοὶ τε καὶ ἵππεις εἰς τὴν νῆσον καὶ ἐπέπεσον κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἦλθον εἰς τὰς χεῖρας μετὰ τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἐμάχοντο μετὰ ἀπόφασιν θανάτου, καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἔπεσον καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἕως πεντακόσιοι. Μαχόμενοι δὲ ἀποχωροῦσιν εἰς ὀχυρόν τι μετόχιον, ὅπου ἡδυνήθησαν ν' ἀντισταθῶσι καὶ νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς Τούρκους τοῦ νὰ προχωρήσωσι ταχέως. Μετὰ ταῦτα ἐβιάσθησαν ν' ἀποχωρήσωσιν εἰς τι δάσος, ὅπου ἀνεχαίτισαν πάλιν τοὺς Τούρκους ἀπομαχόμενοι, καὶ τοιουτοτρόπως ἔδωκαν καιρὸν εἰς τοὺς κατοίκους νὰ ἐπιβιβασθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα, ὅπου καὶ ἐσώθησαν καὶ κατέφυγον εἰς τὰ Ψαρρᾶ, καὶ ἐγυμνώθησαν ὑπὸ αὐτῶν τῶν διασωσάντων, οἱ ὅποιοι νομίζουσιν ὅτι ἔχουσι τὸ δικαίωμα, ἀφ' οὗ τοὺς σώσωσι, νὰ τοὺς μεταχειρισθῶσιν ὡς ἐχθρούς καὶ νὰ τοὺς φονεύσωσι κατ' ἄλλον τρόπον ἀσυγκρίτως ἱταμώτερον. Ὅσοι δὲ Κασσανδρεῖς ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ ὅσοι ὡς στρατιῶται παρεδόθησαν μετὰ τὴν μάχην, κατεσφάγησαν, καὶ ὀλίγοι εἰς ἐδυνήθησαν, κατασκορπισθέντες νὰ διαφύγῃσι τὸν θάνατον. Ὁ δὲ Χ. Πέτρος ἔφυγεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθω, ἔνθα εὗρε τὸν Ἐμμ. Παππᾶν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἑσφιγμένου (διότι οὗτος δὲν ἔμεινεν εἰς τὴν Κασάνδραν εἰμὴ δεκαπέντε ἡμέρας)· ἀλλ' οἱ Καλόγηροι, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν μάλιστα, διετέθησαν ἐχθρικῶς ἐναντίον τῶν. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον φυλάξει τὸν Τούρκον διοικητὴν τοῦ Ὄρους, τὸν ὁποῖον ὁ Ἐμμ. Παπᾶς δὲν ἠθέλησε νὰ θανατώσῃσι, ἐλπίζοντες ἤδη εἰς τὴν προστασίαν του, ἐπεκέρυξαν θάνατον κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Χ. Πέτρου ὡς αὐτουργῶν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ μόλις ἤμπαρσαν οὗτοι νὰ σωθῶσιν εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Χ. Φιζφίση Αἰνίτου, καὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ὑδραν. Ἐντὸς δὲ τοῦ πλοίου αὐτοῦ ἀπέθανεν ἀπόπληκτος ὁ Ἐμμ. Παπᾶς ἀπὸ τὴν λύπην του, καὶ ὁ νεκρὸς του ἐνεταφιάσθη εἰς τὴν νῆσον Ὑδραν, ὅπου κατέφυγον καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν πατέρων, συναποφέροντες καὶ ἅγια λείψανα καὶ πολλὰ κημεῖλια τῶν μοναστηρίων. Ὁ δ' Ἀβδούλ Ἀμπούτ πασι,

ἀφ' οὗ ἐκυρίευσεν τὴν Κασσάνδρειαν, ἐστράτευσεν εἰς τὸ Ὅρος, καὶ ὑπέσχετο ἀμνηστειὰν εἰς τοὺς καλογήρους, προβάλλων νὰ καταθέσῃ τὰ ὄπλα, νὰ τὸν δώσωσιν ἓν καὶ ἡμισυ ἑκατομύριον γροσίων, νὰ τὸν δώσωσιν ὁμήρους τῆς πίστεώς των καὶ νὰ δεχθῶσι Τούρκων φρουρὰν εἰς τὰ μοναστήριά των. Ἄλλ' ἀφοῦ ἐδέχθησαν οὗτοι καὶ ἐξεπλήρωσαν τὰ συντεθειμένα, εἰσέβαλεν ἐκεῖνος εἰς τὸ Ὅρος, τοὺς διήρπασεν, ἐγύμνωσε τὰ μοναστήριά των, ἐφόνησε πολλοὺς χριστιανοὺς καταπεφευγότες ἐκεῖ ὡς εἰς ἄσυλον, ὡς μὴ συμπεριειλημμένους δῆθεν εἰς τὴν συνθήκην, καὶ διέμεινε πολὺν καιρὸν εἰς τὸν τόπον μέχρι τοῦ φεβρουαρίου, διὰ νὰ συντελέσῃ τὸν ἀφανισμόν των. Μ' ὅλον τοῦτο οἱ καλόγηροι ἔσωσαν εἰς ἐκείνην τὴν φρικτὴν περίστασιν πλῆθος χριστιανῶν ἀπὸ τὸν θάνατον, ἐκθρέψαντες διὰ πολὺν καιρὸν ὑπὲρ τὰς ἑβδομήντα χιλιάδας ψυχὰς δυστυχῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, καὶ εἶπετο ν' ἀποθάνωσιν ἀπὸ τὴν πείναν. Ἡ Εὐβοία εἶν' ἐπίσης ἐλευθέρα, διότι οἱ ἐν αὐτῇ Τοῦρκοι ὑπάρχουσι ὀλίγοι εἰς τὰ φρούρια τῆς Καρύστου καὶ τῆς Εὐρίπου· ὁ δ' Ἀλέξανδρος Δ. Κριεζῆς Ὑδραῖος ἔχει ἀποκλεισμένην διὰ θαλάσσης τὴν νῆσον ἐκείνην. Αἱ δὲ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ἀφ' ἧς ὥρας τὰ πλοῖα τῶν ναυτικῶν ἤρχισαν νὰ καίωσι καὶ νὰ καταναυμαχῶσι τὰ ἑθρικά εἶναι ἐλεύθεραι. Καὶ οἱ Κρῆτες πολιορκοῦσι πάλιν τοὺς Τούρκους εἰς τὰ φρούρια. Τὰ πάντ' ἄρα ἀναγγέλλουσι τὴν Ἑλλάδα νικήτριαν· καὶ ἤδη λογίζεται ἀναγκαιοτάτη, ἡ καθίδρυσις ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, διότι οὕτω θ' ἀποδείξωσιν οἱ Ἕλληνες ὅτι δὲν ἔλαβον τὰ ὄπλα εἰμὴ διὰ ν' ἀπολαύσωσι τὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ὅλα τὰ λοιπὰ ἔθνη εἰς τὸν κόσμον. Ὅθεν καὶ προσεκληθήσαν εἰς ἐθνικὴν συνέλευσιν οἱ κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου, τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων, διὰ νὰ κατασκευάσωσι τοὺς θεμελιώδεις νόμους, καὶ νὰ συστήσωσι τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος. Προτεκλήθησαν δὲ εἰς Τριπολιτάν· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ὀλιγαρχικοὶ ὑποπτεύουσιν αὐτόθι ἐπιβουλὴν ἐκ μέρους τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τῶν πολεμικῶν, ἀποφασίζεται τὸ Ἄργος τόπος τῆς συνελεύσεως, ὅτε καὶ οἱ ναυτικοὶ νησιῶται ἤθελον νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν παραλίαν, διὰ νὰ μὴ ἀπέχῃσι πολὺ ἀπὸ τὰς νήσους των.

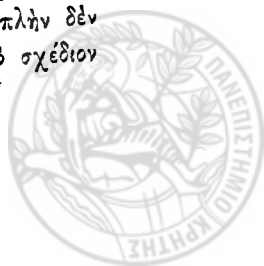
Κατέρχονται λοιπὸν ἐπὶ τούτῳ ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Κολοκο-

τρώνης με τοὺς περὶ αὐτὸν κατὰ τὸν αὐτὸν Νοέμβριον εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἐν τοσοῦτῳ κάμνουσιν αὐτόθι καὶ τὸ σχέδιον τοῦ νὰ κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου τὸ Ναύπλιον, ὅτε δὲν ἤλπιζον πλέον νὰ τὸ ἐκπολιορκήσωσι διὰ τῆς πείνης, διότι τέλη ὁκτωβρίου πλοῖον ἀγγλικὸν λαθὼν τὴν προτοχὴν τῶν ἀποκλεισῶν (1), εἰσέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, καὶ ἀπεβίβασε δέκα χιλιάδας κοιτὰ σίτου καὶ ἄλλα τρόφιμα, καὶ οἱ πολιορκούμενοι ἠδύναντο ν' ἀνθέξωσιν ἀκόμη πολὺν καιρὸν. Κατὰ τὸ σχέδιόν των, δεκαπέντε πλοῖα Ὑδραϊκά καὶ Σπετσιώτικα, καὶ ἑκατὸν πενήντα τρεχαντήρια Κρανιδιώτικα καὶ Καστρίτικα, καὶ ἐπὶ τούτων χίλιοι στρατιῶται ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Κυριακούλη, τοῦ Γενναίου καὶ ἄλλων ἔμελλον νὰ κινηθῶσι διὰ θαλάσσης, καὶ φθάσαντες εἰς τὸ πυροβολοστάσιον τῶν πέντε ἀδελφῶν, ἔμελλον νὰ δώσωσι τὸ σύνθημα τῆς ἐφόδου ἀρχίζοντες τὸν πυροβολισμόν. Ἀπὸ δὲ τὴν ξηρὰν ὁ Κολοκοτρώνης μ' ἑπτακοσίους Ἑλλήνας καὶ μ' ἓνα λόχον τακτικῶν ἔμελλε νὰ κινηθῇ πρὸς τὸ Παλαμίδι, καὶ, εἰ δυνατόν, νὰ τὸ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου ἐξ ἐναντίας ν' ἀντιπερισπᾷ τὴν φρουρὰν ὥστε νὰ τὴν περικρατήσῃ καὶ νὰ τὴν ἐνασχολήσῃ αὐτόθι, ἀφ' οὗ ἤθελε γέινει κίνημα κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Ναυπλίου ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ὁ δὲ Νικήτας μετ' τὸν ἀδελφόν του Νικόλαον, ὁ Π. Γιατράκος, ὁ Δ. Τζιώκρης, ὁ Σταῖκος Σταϊκόπουλος καὶ ἄλλοι μετ' χιλίους πεντακοσίους, καὶ ὁ Βαλέστ μετ' διακοσίους τακτικούς, μετ' ὧν καὶ τινες φιλέλληνες, ἔμελλον νὰ ὁρμήσωσιν εἰς τὰ τεῖχη πρὸς τὴν πύλην τῆς ξηρᾶς καὶ ν' ἀναβῶσι τὰς ἐπάλλξεις, ἀμ' ἀφ' οὗ οἱ νησιῶται καὶ οἱ μετ' αὐτῶν ἤθελον ὁρμήσει ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ αἰγιαλοῦ ν' ἀναβῶσι τὸ τεῖχος, καθ' ὃν καιρὸν καὶ τὰ πλοῖα ἤθελον πυροβολεῖν κατὰ τοῦ ἐπιθαλασίου φρουρίου καὶ συνάμα κατὰ τῶν πυροβολοστασίων τῆς πόλεως. Τότε δὲ οἱ ἀναβάντες ἤθελον στρέψει τὰ πυροβόλα κατὰ τῶν οἰκιῶν τῶν Τούρκων, καὶ ἐπομένως οἱ στρατιῶται ἤθελον εἰσβάλει ἐκατέρωθεν διὰ τῶν πυλῶν, καὶ βιάσει τοὺς Τούρκους νὰ παραδοθῶσιν. Ὅθεν τὴν 4 Δεκεμβρίου ὁ μὲν Κολοκοτρώνης

(1) Οἱ ἀποκλεισται συνέλαβον τὸν πλοίαρχον ἀποπλεύσαντα ἐκ Ναυπλίου καὶ τὸν ἀπήγαγον εἰς τὸν Ὑψηλάντην εἰς Ἄργος, ἀλλ' ἔφθασεν εἰς βοήθειάν του φεργάδα ἀγγλική, καὶ ὁ διοικητὴς τὸν ἐξήτησεν ὡς ὑπήκοον Ἀγγλον, καὶ τὸν ἐλαβεν αὐτὸν καὶ τὸ πλοῖόν του.

ἐκινήθη εἰς τὸ Παλαμίδι τὴν νύκτα, καὶ ἀφ' οὗ ἐπλησίασεν, ἡτοιμάσθησαν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν ἔφοδον. Ὁ δὲ Νικηταρᾶς ἐκινήθη ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν πύλην τοῦ Ναυπλίου, καὶ τινες τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατιωτῶν προὔχώρησαν καὶ ἔρριψαν τὰς κλίμακας εἰς τὰς ἐπάλξεις. Γερμανοὶ δὲ τινες ὁμοῦ μὲ τοὺς τακτικούς ἔρριψαν ἄλλας εἰς τὰς ἀντικρυ τοῦ Παλαμιδίου κατὰ τὴν γωνίαν τῆς Ἀκροναυπλίας, καὶ δὲν περιέμενον εἰμὴ νὰ δοθῇ τὸ σημεῖον ἀπὸ τὸν αἰγυλιὸν, καὶ ν' ἀναβῶσιν· ἀλλ' ἐξ ἀτυχίας συνέβη νηνεμία, καὶ οἱ νησιῶται θυμουλκοῦντες, εἶχον φθάσει πλησίον τοῦ φρουρίου παρὰ καιρόν. Ὁ δὲ Νικηταρᾶς καὶ ὁ Μπαλῆς μὲ τὸν Γομπερνάτην προσεκαρτέρουν ἀπεκδεχόμενοι τὸ κίνημά των ἕως οὗ τοὺς κατέλαβεν ἡ ἡμέρα· τοὺς εἶδον δὲ οἱ Τούρκοι καὶ ἤρχισαν νὰ τοὺς πυροβολῶσιν ἀπὸ τε τοῦ Παλαμίδι καὶ ἀπὸ τὰ πυροβολοστάσια τῆς πόλεως, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐβιάσθησαν ν' ἀποχωρήσωσιν. Εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Γγελμπερῆς ἀπὸ τὸ Γεράκι, ὠχυρωμένος ὢν ἀπέναντι τῆς γεφύρας, ἣτις συνέχει τὰ ἄκρα τῆς τάφρου μὲ τὴν κατὰ τὴν ξηρὰν πύλιν τοῦ Ναυπλίου, ἐμάχετο μὲ τοὺς στρατιώτας του, καὶ σφαῖρα πυροβόλου κόπτει τὸν μηρόν του. Οἱ στρατιῶται τὸν ἀφῆκαν καὶ ἔφυγον καθὼ πυροβολούμενοι καὶ τουφεκίζόμενοι πανταχόθεν, καὶ αὐτὸς παρεδόθη ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ τὴν μάχην εἰς τοὺς Ἑβραίους, οἱ ὁποῖοι, ἀφ' οὗ τὸν ἐβασάνισαν, τὸν κατέκοψαν εἰς λεπτὰ κομμάτια εἰς ποινὴν τάχα τῆς ἀχαριστίας του ὡς εὐεργετημένου ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Οὗτοι ἐξεληθόντες ἀπὸ τὴν πόλιν, ἐκρότησαν μάχην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἣτις διήρκεσε τέσσαρας ὥρας· ἐξεληθόντες καὶ ἀπὸ τοῦ Παλαμίδι, ἐκύλιον καὶ λίθους μεγάλους ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων. Πυροβολοῦντες δὲ καὶ τουφεκίζοντες, ἐφόνευσαν ἕως πενήντα, ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ δεκαεπτὰ τακτικοὶ ἐκτὸς τῶν πληγωμένων· ἐφόνευσαν καὶ τὸν φιλέλληνα λοχαγὸν Λινζινγ (Linshing) ἐκ Βιρτεμπεργίας, καὶ ἐπλήγωσαν τὸν Γομπερνάτην. Εἷς δὲ τὸ πλάγιον τοῦ Ὑψηλάν του ἔκοψεν εἰς δύο σφαῖρα πυροβόλου τὸν λεγόμενον Πουλήν, καὶ τότε ἐφάνη ὅτι ἐφοβήθη καὶ ἐκεῖνος. Ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν τὸ πλοῖον εἰς τὸ Ναύπλιον, ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσι καὶ κατ' αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ ἐπιθαλασίου φρουρίου· πλὴν δὲν ὠφέλησαν τίποτε. Ἀποτυχόντες δὲ οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ σχέδιον

τῆς ἐφόδου, ἀπισύρθησαν οἱ μὲν εἰς τὸ Ἄργος, οἱ δὲ εἰς τὰς θέσεις των εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἤδη θεωρεῖ τὴν τελείαν καταστροφὴν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν ἐκστρατείαν καὶ εἰς τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν Ἡπειρον, τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν, ὅπου προθυμούμενος νὰ φέρῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων, ἔστειλε κατ' αἴτησιν τῶν Ὀλυμπίων προηγουμένως τὸν Γρηγόριον Σάλλαν πληρεξούσιόν του εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸν Μάξιμον Ῥεμπῶ φιλέλληνα Γάλλον μὲ πυροβόλα καὶ ἄλλα πολεμεφόδια, διὰ νὰ ἐγείρωσι τοὺς Ὀλυμπίους εἰς τὰ ὅπλα. Ἄλλ' ἐχρειάζετο καὶ ἄλλος τις Ἀλέξανδρος Μακεδὼν νὰ πολεμήσῃ ἐπὶ κεφαλῆς εὐαρίθμων Ἑλλήνων εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ νὰ καταστρέψῃ τοῦ Σουλτάνου, ὥς ἐκεῖνος τοῦ Δαρείου, τὰς ὑπεραρίθμους στρατείας. Ὁ δὲ Σάλλας θὰ βραδύνει περιφερόμενος εἰς τὰς νήσους καὶ δὲν θὰ γίνῃ τίποτε.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Γερουσιασταὶ πληρεξούσιοι τῆς Πελοποννήσου. — Ὁ Ὑψηλάντης πρόεδρος τῆς πελοποννησιακῆς Γερουσίας. — ὄργανισμός καὶ Βουλευταὶ τῆς Πελοποννήσου. — Ὁ Κ. Δημητρίου ἀντιπρόσωπος ἀντιπροσώπου. — Ἀποζημιώσεις τῶν ναυτικῶν. — Ὁ Ἀρειος Πάγος. — Ὁ Νέγρης δημοτικός. — Ὁργανισμός τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. — Ὁ Νέγρης καὶ ὁ Ταλαντίου πρόεδροι. — Πληρεξούσιοι διὰ τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν· παραστάται. — Δάνειον. — Συνέλευσις τῶν Ἀντικοελλαδιτῶν. — Ὁ Μαυροκορδάτος πρόεδρος τῆς Γερουσίας τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος. — Παραστάται τῆς στερ. Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων. — Ὁ Ὑψηλάντης ὡς πληρεξούσιος τοῦ Γ. ἐπιτρέπου καταδικάζεται. — Καταδιώκεται. — Δολοφονία τοῦ Ἀντ. Οἰκονόμου. — Ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Καρατζιῆς εἰς Ἄργος. — Ὁ Νέγρης εἰς Ἄργος. — Πλάσμα τῶν ὀλιγαρχικῶν. — Μετάβασις τῶν πληρεξουσίων εἰς Ἐπίδαυρον. — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς Κόρινθον. — Ἐθνικὴ συνέλευσις. — Πρόεδρος ὁ Μαυροκορδάτος. — Ὁ Βικέντιος Γαλλίνας. — Νόμος τῆς Ἐπιδαύρου. — Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος. — Κατάργησις τοῦ Φοίνικος. — Ἑλληνικὴ σημαία. — τέλος τῆς ἐθνικῆς συνέλευσεως. — Κήρυξις τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔθνους. — Κατάργησις τῶν βασιλέων καὶ τῆς δημεύσεως. — Ὁργανισμός στρατιωτικός. — Νομοτελεστικός. — Ὁ Μαυροκορδάτος πρόεδρος. — Διακήρυξις τῶν δικαίων τοῦ ἔθνους. — Διορισμός τοῦ ὑπουργείου. — Βουλευτικὸν σῶμα. — Ὁ Ὑψηλάντης πρόεδρος. — Ὁ Κολοκοτρώνης παραλαμβάνει τὰς κλεῖς τῆς Ἀκροκορίνθου. —

Ὁ ἐπίσκοπος Βρεσθένης πρόεδρος τῆς Πελοποννησ. Γερουσίας. — Ἡ Τριπολιτὰ καθέδρα αὐτῆς. — Πρόεδρος τῆς Γερουσίας τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ὁ Γ. Πραΐδης. — Καθέδρα αὐτῆς τὸ Βραχῶρι. — Τοπικὰ συστήματα τῶν ναυτικῶν νήσων — Εἰς τὰς λοιπὰς νήσους ἑπαρχοὶ καὶ ἀντέπαρχοι. — Ἡ Κυβέρνησις κατὰ τῶν τοπικῶν διοικήσεων.

Ἦδη συνέρχονται εἰς Ἄργος οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν. Ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον συνήλθον Γερουσιασταὶ πληρεξούσιοι ἐκλελεγμένοι ἀνὰ εἰς ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας, οἵτινες τὴν πρώτην δεκεμβρίου ὀρκισθέντες, ὡς συνέλευσις τῆς Πελοποννήσου, ψηφίζουσι τὸν Δημ. Ὑψηλάντην πρόεδρον τῆς πελοποννησιακῆς Γερουσίας, εἰς τὸν ὁποῖον δίδουσι καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἐκλαμπροτάτου πρίγκιπος· ψηφίζουσι καὶ τὸν πρὸ δλίγου ἐλθόντα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην Μιχαὴλ Γ. Σχινᾶν ἐξ ἀποβρῆτων αὐτῆς· ἀλλ' οὗτος δὲν ἐδέχθη νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὴν Γερουσίαν. Οἱ Γερουσιασταὶ συνέταξαν ὄργανισμὸν προσωρινῆς μὲν διοικήσεως, ἀλλὰ σταθερᾶς, ἕως οὗ τὸ ἔθνος ἐπιτύχῃ, ὡς ἀποφαίνονται, ἥσυχον καὶ ἀρμοδιώτερον καιρὸν νὰ συστήσῃ τελειοτέρα· καὶ κατ' αὐτὸν ἐκλέγονται καὶ ἐνεργοῦσι τὰ χρέη των αἱ ἐφορεῖαι τῶν χωρίων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τὰ μέλη τῆς Γερουσίας. Ψηφίζουσι δὲ νὰ ἔχῃ ἡ Πελοπόννησος ὀκτὼ στρατηγούς, καὶ ἀρχιστράτηγον ἐν καιρῷ πολέμου καὶ ἐκστρατείας, τὸν ὁποῖον νὰ ἐπικυρόνῃ καὶ ἡ ἐθνικὴ βουλὴ, καὶ ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἐκστρατεύῃ ἀνευ εἰδήσεως τῆς Γερουσίας καὶ συναινέσεως τῆς ἐθνικῆς βουλῆς. Ψηφίζουσι καὶ εἰκοσι μέλη τῆς βουλῆς μεταξὺ τῶν ὀλιγαρχικῶν τῆς Πελοποννήσου, τὸν Π. Μαυρομιχάλην, τὸν Ἀθ. Κανακάρην, τὸν Σωτήριον Χαραλάμπους, τὸν Π. Κρεββατᾶν, τὸν Ἀναγ. Παπαγιαννόπουλον (ὅστις εἶναι ὁ Δελιγιάννης), τὸν Γ. Σισίνην, τὸν Πανοῦτσον Νοταρᾶν, τὸν Δ. Περούκαν (ἄν καὶ ἀπόντα), τὸν Ἀνδρ. Ζαΐμην, τὸν Πολυχρόνην Ζχνέτον, τὸν Γιαννούλην Καραμάνον, καὶ πρὸς τοῦτοις τοὺς ἀρχιερεῖς Π. Πατρῶν Γερμανὸν καὶ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, τὸν σοφὸν Βενιαμὶν Λέσβιον, τὸν ἱατρὸν Γεώργιον Καλαρᾶν, τοὺς ἐμπόρους Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλον, Ἰω. Βαρβάτην, Θεόδωρον Βλάσην καὶ Ν. Πονηρόπουλον, τὸν Κωνστ. Καραντζιᾶν, εἰς

τὸν ὁποῖον δίδουσιν ὡσαύτως τὸν τίτλον τοῦ ἐκλαμπροτάτου πρίγκιπος, καὶ τελευταῖον τὸν ἐκ Κεφαλληνίας Ἀνδρέαν Μεταξᾶν. Τοῦτον, ἐλθόντα εἰς τὴν Πελοπόννησον ὡς ἀγωνιστὴ διὰ τὴν πατριδα, καὶ πληρωθέντα εἰς Λάλα, ἡ Γερουσία ἐστειλεν ἀπὸ Τριπολιτσᾶν κατὰ τὸν προσεχῆ ἀπρίλιον τὸ δίπλωμα τοῦ βουλευτοῦ τῆς Πελοποννήσου. Ἡ Γερουσία συνίσταται ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἑξ μέλῃ, ἀντιπροσωπεύοντα τοὺς κατοίκους τῶν εἴκοσι καὶ ἑξ ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου μὴ συμπεριειλημμένης τῆς Μάνης· καὶ ταῦτα εἶναι ὁ ἐπίσκοπος Βρεσθένης Θεοδώρητος ἀπὸ Μιστρᾶν, ὁ Ἀσημάκης Φωτίλας ἀπὸ Καλάβρυτα, ὁ Γεώργιος Βάρβογλης ἀπὸ Τριπολιτσᾶν, ὁ πρωτοσύγκελλος Ἀμβρόσιος ἀπὸ Ἀρκαδίας, ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρ. Δικαῖος ἀπὸ Λεοντάρει, ὁ Κορίνθου ἀρχιερεὺς Κύριλλος ἀπὸ Κόρινθον, ὁ Χαράλαμπος Περβόυκας ἀπὸ Ἄργος, ὁ Ἀναγνώστης Ἀναστασόπουλος ἀπὸ Ναύπλιον, ὁ Κωνσταντῖνος Ζαφειρόπουλος ἀπὸ Ἅγιον Πέτρον, ὁ Δημήτριος Καραμάνος ἀπὸ Πραστὸν, ὁ Παναγιώτης Καλογεράς ἀπὸ Μονεμβασίαν, ὁ Γιαννούλης Π. Κυριακὸς ἀπὸ Καλαμάταν, ὁ Δημήτριος Καλαμαριώτης ἀπὸ Νησίον, ὁ Σπύρος Φραγγῆσκος ἀπὸ Ἀνδροῦσαν, ὁ Δημήτριος Παπατσιώνης ἀπὸ Ἰμυλάκιχα, ὁ Παναγιώτης Ποτήρης ἀπὸ Μοθώνην, ὁ Ἡλίας Καραπάουλος ἀπὸ Κορώνην, ὁ Ἰω. Γ. Οἰκονομίδης ἀπὸ Νεόκαστρον, ὁ Νικόλαος Ζανέτου ἀπὸ Φανάρι, ὁ Χριστόδουλος Ἀχολος ἀπὸ Πύργον, ὁ Διονύσιος Παπαγιαννόπουλος ἀπὸ Γαστουνήν, ὁ Ἀνδρέας Καλαμογδάρτης ἀπὸ Π. Πάτρας, ὁ Ἀναγνώστης Ζέρβας ἀπὸ Κατωναχαγιᾶ, ὁ Ἀναγνώστης Ζαφειρόπουλος ἀπὸ Καρύταιναν, ὁ Π. Ἀναγνωστόπουλος ἀπὸ Μικρομάνην, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Δημητρίου ἀπὸ Βοστίτσαν. Ἀπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐπαρχίαν ἦτον ἐκλελεγμένος ὁ Ἀνδρέας Λόντος· ἀλλ' οὗτος στέλλει εἰς τὴν Γερουσίαν ἀντιπρόσωπόν του τὸν εἰρημένον Κωνστ. Δημητρίου, ὅστις ἔγεινε δεκτός, ἂν καὶ μὴ φέρων τὰς ψήφους τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ μόνην τὴν ψήφον τοῦ Λόντου. Ἡ δὲ διάρκεια τῶν μελῶν τῆς Γερουσίας προσδιωρίσθη ἐνιαύσιος. Οἱ ὑπογράψαντες τὸν ὀργανισμὸν τῆς Γερουσίας ὡς πληρεξούσιοι Γερουσιασταὶ τὴν 27 δεκεμβρίου εἰς Ἐπίδαυρον ἦσαν ὁ Δῆμ. Ὑψηλάντης, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ἀπὸ Καρύταιναν, ὁ Π. Γιατράκος ἀπὸ Μιστρᾶν, ὁ Ἀναγν. Παπαγεωργίου

ἀπὸ Λεοντάρι, ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης ἀπὸ Μάνην, ὁ Θεοχάρης Ῥέντης ἀπὸ Κόρινθον, ὁ Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλος ἀπὸ Π. Πάτρας, ὁ Ἰω. Βαρβάτης ἀπὸ Καρύταιναν καὶ ὁ Παναγ. Ζαριφόπουλος ἀπὸ Φανάρι, καθὼς καὶ οἱ Γερουσιασταί, ὅσοι ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐπαρχίας ὡς ἀνωτέρω, ἐκτὸς τῶν ἐπαρχιῶν Τριπολιτσᾶς, Πραστοῦ, Ἰμλακίων, Βοστίτης καὶ Μικρομάνης, τῶν ὁποίων οἱ ἀντιπρόσωποι Γερουσιασταὶ δὲν ἦσαν εἰς Ἐπίδαυρον. Ἀντὶ δὲ τῶν πολεμικῶν καὶ τῶν ἄλλων Γερουσιαστῶν, τῶν ὑπογραψάντων τὸν ὀργανισμὸν, ἐκ τῶν ὁποίων διωρίσθησάν τινες εἰς τὴν βουλὴν, διωρίσθησαν ἐπομένως ἄλλοι εἰς τὴν Γερουσίαν, καὶ διότι οἱ πολεμικοὶ ἐμέλλον νὰ ἐνασχοληθῶσιν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ διότι ἔπρεπε νὰ θεραπευθῶσι προσωπικαὶ φιλοτιμίαι. Ἡ Γερουσία κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τῆς κινεῖ τὰ στρατεύματα τῆς Πελοποννήσου, διοικεῖ τὰ δημόσια εἰσοδήματα, δανείζεται χρήματα, κάμνει συνθήκας μὲ τοὺς ἐχθροὺς, δικάζει τὰ ἐγκλήματα τῶν κατὰ τῆς πατρίδος ἐπιβουλῶν, διορίζει καὶ καθαιρεῖ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὰς νομίμους διαταγὰς τῆς ἐθνικῆς βουλῆς. Ἡ Γερουσία ἀναδέχεται εἰς βάρος τῆς Πελοποννήσου πᾶς ἕως τότε ἀποζημιώσεις τῶν Ναυτικῶν νήσων, διὰ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὴν βουλὴν περὶ τούτων· ἀλλὰ τὸ περὶ αὐτῶν ἄρθρον κατεχωρίσθη ἔπειτα εἰς τὸν ὀργανικὸν νόμον αὐτῆς κατ' ἐπίμονον αἵτησιν τῶν νησιωτῶν, οἵτινες δὲν ἤθελον ἐγγύησιν περὶ τῶν ἀποζημιώσεών των εἰμὴ ἀπὸ μόνην τὴν Πελοπόννησον.

Οἱ Κάτοικοι τῆς ἀνατολ. Ἑλλάδος συνεκρότησαν κατὰ τὸν Νοέμβριον εἰς τὰ Σάλωνα συνέλευσιν, καὶ ιδρύσαντο τὸν Ἀρειον Πάγον, ἐκ δεκατεσσάρων μελῶν συγκεείμενον. Ἐξελέχθησαν δ' Ἀρεοπαγῖται, ὁ Ἰω. Φίλωνος, ὁ Βασίλειος Κάλκος, ὁ Ῥήγας Παπακοντορῆγα, ὁ Παναγιώτης Κονδύλης, ὁ ἐπίσκοπος Ταλαντίου Νεόφυτος, ὁ Γεώργιος Αἰνιάν, ὁ Θεοχάρης Κεφαλᾶς, ὁ Ἰω. Σκανδαλίδης, ὁ Ἀνθιμος Γαζής, ὁ Δρόσος Μανσώλας, ὁ Θ. Νέγρης, ὁ Πανούτης Σαπουνταῆς, ὁ Ἰω. Εἰρηναῖος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Ἰωάννου, ἐξ ὧν οἱ ἑξ συγχροτοῦσι τὴν πολιτικὴν δύναμιν, οἱ δὲ ἑξ τὸ ἀνέκκλητον δικαστήριον τῆς ἀνατολ. Ἑλλάδος, καὶ ὑπὸ δύο προέδρων προεδρευόμενοι, θὰ ἐνεργῶσι τὰς ὑποθέσεις ἐκείνου τοῦ μέρους. Τοὺς δὲ προέδρους τούτους θὰ διαδέχωνται ἄλλοι,

ἐκλεγόμενοι ἀπὸ τοὺς δώδεκα μετὰ παρέλευσιν πενήντα δύο ἡμερῶν ἀφ' ἧς ἐκλεχθῶσι, καὶ τοιουτοτρόπως εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐνι-
 αυτοῦ θὰ προεδρεύονται καὶ τὰ δύο τμήματα ὑφ' ὧν τῶν μελῶν
 του ἀλληλοδιαδόχως· ὁ Νέγρης οὕτω φαίνεται δημοτικὸς καὶ φί-
 λος τῆς ἰσονομίας. Νομοθετήσας τὰ περὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου,
 ὠνόμασε τὸν ὀργανισμόν του *Νομικὴν Διάταξιν* διαλαμβάνου-
 σαν καὶ περὶ δικαιωμάτων καὶ χρεῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ περὶ τῆς
 ἐθνικῆς βουλῆς, ἥτις εἶναι, κατ' αὐτόν, ὁ τοποτηρητὴς τοῦ βασι-
 λέως, τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς θὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν
 Εὐρώπην, καὶ, ἀφ' οὗ τὸν καθυποβάλλει εἰς τοὺς νόμους τῆς,
 ὁποῖους ἂν κοινῶς ἀποδεχθῇ, θ' ἀναγνωρίσῃ μονάρχην τῆς. Τῆς
 Βουλῆς τὰ ψηφίσματα καὶ αἱ ἐργασίαι καθ' ὅσα γενικὰ τῆς Ἑλ-
 λάδος συμφέροντα εἰν' ἀδιαφιλονείκητα· ὅμως ἡ ἀνατολικὴ Ἑλ-
 λάς θὰ διοικηταὶ ἄνευ παραμικρᾶς μεταβολῆς κατὰ τὴν νομικὴν
 διάταξιν, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται κατ' οὐδὲν ν' ἀλλοιῶσῃ ἡ ἐθνικὴ
 βουλὴ, ἕως ἥθελε φθάσῃ ἡ ἡμέρα τῆς σταθερᾶς καὶ αἰωνίου
 τακτικῆς διοικήσεως, ὁποία ποτὲ ἥθελεν ἐγκριθῇ κοινῶς ἀπὸ
 τοὺς ἀνεξαρτήτους Ἑλλήνας. Πρόεδροι τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐξε-
 λέχθησαν εἰς μὲν τὸ Πολιτικὸν ὁ Νέγρης, εἰς δὲ τὸ Δικανικὸν ὁ
 Ταλαντίου Νεόφυτος. Ἐψηφίσθησαν καὶ ἔφοροι τῶν ἐπαρχιῶν
 καὶ προεστῶτες τῶν χωρίων διὰ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ
 τόπου, οἱ ὅποιοι θὰ προμηθεύωσι καὶ τροφὰς καὶ πυριτόβολα διὰ
 τὸν πόλεμον. Οἱ δ' ὀπλαρχηγοὶ ἐκάστης ἐπαρχίας θὰ εἶναι οἱ
 στρατηγοὶ τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες θ' ἀκούωσι τὸν Ἀρειον Πάγον
 εἰς τὰ τοῦ πολέμου· καὶ οἱ μισθοὶ τῶν στρατευμάτων θὰ πληρό-
 νωνται ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας. Διωρίσθησαν καὶ πληρεξούσιοι διὰ τὴν
 ἐθνικὴν συνέλευσιν, καὶ παραστᾶται διὰ τὴν ἐθνικὴν βουλὴν. Ὁ
 δ' Ἀρειος Πάγος, ἔχων τὸ δικαίωμα καὶ νὰ δανείζεται, διώρισε
 τὸν Θ. Κεφαλᾶν καὶ τὸν Χρόνιαν Ἰω. Δροσινόν, νὰ πραγματευθῶσι
 δάνειον ἑκατὸν πενήντα χιλιάδων φιορινίων Αὐγούστης εἰς βῆρος
 τῆς ἀνατολ. Ἑλλάδος. Ἐπομένως θὰ διορισθῶσιν εἰς τὸν Ἀρειον
 Πάγον ὅ,τε Κυριακὸς Τασσίκας, καὶ ὁ Α. Α. Λοιδωρίκης, διότι
 ὁ μὲν Σχανδαλίδης θὰ διορισθῇ γραμματεὺς εἰς τὴν Βουλὴν, ὁ δὲ
 Νέγρης εἰς τὸ ἐκτελεστικόν, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν γίνεται παντά-
 πασι λόγος οὔτε εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ Ἀρείου Πάγου, οὔτε εἰς

ἔκεινον τῆς Γερουσίας τῆς Πελοποννήσου, διότι καὶ ὁ Νέγρης καὶ ὁ Ὑψηλάντης φρονοῦσιν ὅτι, ἡ Βουλὴ θὰ ἔχει ἐκτελεστικὴν δύναμιν τὰς τοπικὰς διοικήσεις.

Ἄλλ' ὁ Μαυροκορδάτος, ὅστις φρονεῖ νὰ συγκεντρώσῃ ὅλην τὴν δύναμιν εἰς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς καὶ εἰς τὸν ἐκυτόν του, ἄχρις ὅτου τὴν ἀρπάσῃ μόνος αὐτὸς, ἂν δυνηθῇ, διοργανίξει μὲν τὴν Γερουσίαν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν παύσῃ, ἀφ' οὗ διορισθῇ ἡ βουλὴ καὶ τὸ ἐκτελεστικόν. Οἱ Αὐτικοελλαδῖται συνεκρότησαν τὸν αὐτὸν Νοέμβριον τοπικὴν συνέλευσιν, ὀδηγούμενοι ἀπὸ ἐκεῖνον. Συνελθόντες εἰς Μεσολόγγιον ὡς ἐπίτροποι πληρεξούσιοι, ἐκλελεγμένοι ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας, τὸν ψηφίζουσι πρόεδρον τῆς συνελεύσεώς των, καὶ τὸν δίδουσι τὸν τίτλον τοῦ ἐκλαμπροτάτου πρίγκιπος, ὡς καὶ τὸν καλοῦσιν οἱ περὶ αὐτὸν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Οἱ Εὐρωπαῖοι ὀνομάζουσι πρίγκιπας τοὺς υἱοὺς τῶν Ὀσποδάρων ὡς τὸν Ὑψηλάντην καὶ τὸν Καραντιᾶν. Οἱ δ' Ἕλληνες ἠδύναντο ν' ἀποφύγωσιν ὅ,τι δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸν τόπον των, διότι οἱ προπάτορές των τοιαύτας διακρίσεις δὲν ἤθελον καὶ δὲν εἶχον, καὶ μόνην τὴν ἐκ τῆς ἀρετῆς διάκρισιν ἐτίμων· ἀλλ' ὁ Μαυροκορδάτος θέλει ὁ ἴδιος βέβαια νὰ τὸν ψηφίσωσιν οἱ Ἕλληνες πρίγκιπα, ἥτοι νὰ τὸν νομιμοποιήσωσι καὶ τὸν ψηφίζουσι. Ψηφίζουσι δὲ προσωρινὴν διοίκησιν, τὴν ὁποῖαν ὀνομάζουσι Γερουσίαν τῆς δυτ. Ἑλλάδος, καὶ τῆς ὁποίας ἡ διάρκεια θὰ παύσῃ ὅταν ὀργανισθῇ ἡ σταθερὰ διοίκησις· ψηφίζουσι καὶ μέλη τῆς Γερουσίας τὸν αὐτὸν Ἀλέξ. Μαυροκορδάτον, τὸν καὶ πρόεδρον καὶ αὐτῆς ταύτης ἐκλεχθέντα, τὸν Πάνον Γαλάνην, τὸν Γ. Μαυρομάτην, τὸν Ἀναγνώστην Καραγιάννην, τὸν Χρηστάκην Στάϊκον, τὸν Ἀντ. Ἀναστασίου, τὸν Κωνστ. Λογοθέτου, τὸν Ἀναγ. Μακρυσεγγούαν, τὸν Ἰω. Τρικούπην καὶ τὸν Μῆτζον Φραγκούλην, τῶν ὁποίων τὴν διάρκειαν προσδιορίζουσι ἐνιαύσιον· διωρίσθη καὶ ἀρχιγγραμματεὺς αὐτῆς ὁ Νικόλαος Λουριώτης. Ἡ Γερουσία αὕτη ὑποτάσσεται εἰς ὅλας τὰς διαταγὰς τῆς ἐθνικῆς βουλῆς· καὶ κατὰ τ' ἄλλα ὀλίγον διαφέρει τῆς Πελοποννησιακῆς. Δὲν ἔχει δὲ στρατηγούς καὶ ἀρχιστράτηγον, καὶ τὰ ὅπλα τῶν ἐπαρχιῶν θὰ διοικῶνται ἀπὸ τοὺς ὀπλαρχηγούς ἐκάστης ἐπαρχίας, οἱ ὁποῖοι θὰ ὑπακούωσι τὰς διαταγὰς τῆς Γερουσίας· καὶ ἐπειδὴ

αὕτη δὲν θὰ ὑπάρξῃ, θὰ ὑπακούωσι τὰς διαταγὰς τοῦ Μαυροκορδάτου, ὅστις, ἂν καὶ ἀπόλεμος, θὰ διευθύνῃ καὶ τὰ πολεμικὰ εἰς τὴν δυτ. Ἑλλάδα. Ἐφοροὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ προεσῶτες τῶν χωρίων θὰ διοικῶσιν ἐκάστην ἐπαρχίαν, καὶ θὰ χορηγῶσιν εἰς τοὺς στρατιώτας τ' ἀναγκαῖα διὰ τὸν πόλεμον.

Διωρίσθησαν δὲ ἀπὸ τὴν στερ. Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ τὰς ναυτικὰς νήσους παραστᾶται ἡ βουλευταὶ, ὁ Ἀλεξ. Τσιμπουρόπουλος, Ἀνάργυρος Πετράκης, Ἀνασ. Λοιδωρίκης, Γεώργιος Ἀποστόλου, Γιαννάκης Πλακωτῆς, Γιαννοῦτσος Κόντες, Γρηγόριος Κωσταντᾶς (ὁ διδάσκαλος), Λάμπρος Ἀλεξάνδρου, Σωτήρης Δοῦρος, Φώτιος Καραπάνου, Φῶτος Μπόμπορης, Χαράλαμπος Παπαγεωργίου, Χ. Κυριαζῆς, Ἀναγνώστης Μοναρχίδης, Βασίλειος Ν. Μπουδούρης, Γγίκας Καρακατσιάννης καὶ Γαβριὴλ Ἀμανίτης, οἱ ὅποιοι θ' ἀποτελέσωσιν ὁμοῦ μὲ τοὺς Πελοποννησίους τὸ σῶμα τῆς Βουλῆς.

Ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Καραντσιᾶς ἤδη καταπολεμοῦσι τὸν Ὑψηλάντην. Ἄμα μεταβάντες εἰς Π. Πάτρας, σύμφωνοι μὲ τοὺς κατὰ τὴν Ἀχαΐαν ὀλιγαρχικοὺς, ἔρχισαν καὶ ἐκείθεν νὰ ῥαδιοургῶσι, διὰ νὰ τὸν ἀφαιρέσωσι τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐξήσκει μέχρι τοῦδε ὡς πληρεξούσιος τοῦ γενικοῦ ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς καὶ ὡς ἀρχιστράτηγος. Ὅθεν σέλλουσιν εἰς Ἄργος ἐγγραφὰ τινα, ἐξ Εὐρώπης τάχα πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον σταλέντα, δι' ὧν ὁ Ὑψηλάντης κατεδικάζετο ἐνεργῶν ὡς πληρεξούσιος τοῦ Γ. ἐπιτρόπου, καὶ δίδων οὕτως ἀφορμὴν εἰς τὸν κόσμον νὰ νομίζωσιν ὅτι, ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἑλλήνων ἐπῆγασεν ἀπὸ τὰς δημαγωγικὰς ἀρχὰς τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην μυστικῶν ἐταιρειῶν. Τὰ δ' ἐγγράφα ταῦτα διαδίδονται καὶ ψυχραίνουσι πολλοὺς καὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς φίλους τοῦ Ὑψηλάντου, διότι οἱ Ἕλληνες ἐλπίζουσι πάντοτε ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς χριστιανωσύνης βοήθειαν εἰς τὸν ὁποῖον ἐπιχείρησαν πόλεμον. Τοιοῦτοτρόπως οἱ εἰρημένοι συμπραττόντων τῶν ὀλιγαρχικῶν τῆς Πελοποννήσου προσπαθοῦσι ν' ἀπομακρύνωσι τὸν Ὑψηλάντην ἀπὸ τὰ πράγματα, καὶ ἐν ᾧ οὗτος ἀντιποιεῖται τὴν ἐξουσίαν κατὰ τινα τρόπον δικαιωματικῶς, καὶ διότι εἶναι υἱὸς τοῦ ἡγεμόνος Ὑψηλάντου ὅστις ἐπανεστῆ κατὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ τὸν κατεπολέμησεν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ῥωσικῆς

σημαίας, καὶ ἐπομένως ἀφῆκεν εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ κληρονομίαν τὸ νὰ πνέωσιν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ ἄρπαγος τοῦ θρόνου τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ διότι ὁ ἀδελφός του ἐκηρύχθη ἀρχηγός τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἤγειρε τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ τυράννου, καὶ διὰ τοῦτο πάσχει καθειργμένος εἰς τὴν Αὐστροίαν, καὶ διότι ἐθυσίασε καὶ τὴν οἰκογένειάν του καὶ μεγάλα χρηματικά συμφέροντα, ἐκεῖνοι ἔρχονται δοξομανεῖς εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐξωπλισμένοι μὲ τὴν ὀλεθρίαν διαίρεσιν, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς πατρίδας καὶ μὲ τὴν ραδιουργίαν, διὰ νὰ τὴν ἀρπάσωσιν εἰς τὴν Ἐθ. συνέλευσιν καὶ νὰ τὸν μηδενίσωσι.

Συνελθόντες καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας εἰς τὸ Ἄργος διὰ τὴν Ἐθ. συνέλευσιν, πρὸ πάντων παρέστησαν τὸν διδάσκαλον Βάμβαν ὅτι, ἐμεσολάβησαν ἔγγραφον τοῦ Ἀντ. Οἰκονόμου, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἀνεκάλυψαν ὅτι οὗτος ἐμελέτα νὰ τοὺς ἀπολέσῃ, συνεννοηθεὶς μὲ τοὺς ἐν Ὑδρᾷ σχετικούς του, ἐξ ὧν ἀπῆλθον τινές εἰς τὴν μονὴν τῶν Ταξιάρχων, καὶ τὸν παρέλαβον νὰ τὸν φέρωσιν εἰς Ὑδραν· τὸν παρέστησαν ὅτι, ἂν φθάσῃ εἰς τὴν Ὑδραν, ἤθελεν ἐκθέσει τὴν πατρίδα εἰς μεγαλῆτερον τοῦ ἐπικειμένου κίνδυνον, καὶ ὅτι, διὰ νὰ προκαταληφθῇ τὸ κακόν, ἦτον ἀνάγκη κατεπείγουσα νὰ θανατωθῇ καθ' ὁδόν, ἐν ᾧ ἤρχετο εἰς τὸ Ἄργος. Ὁ Βάμβας ἦτον αὐτόπτης τῶν γενομένων εἰς Ὑδραν, ὅτε ὁ Ἀντ. Οἰκονόμου ἐκίνησε τὸν λαὸν κατὰ τῶν προκρίτων. Ἐγνώριζεν ἄρα τὸν ἄνδρα, καὶ ἐπίστευσε, καὶ ἐφοβήθη τ' ἀπειλούμενα δεινὰ· ἀλλὰ τὰ πράγματα τῆς Ὑδρας διωκοῦντο ἤδη ἀπὸ τοὺς προκρίτους, οἵτινες διεύθυνον τὸν λαὸν ὅπως ἤθελον, καὶ ὁ Οἰκονόμου δὲν ἦτο πλέον ἐπίφοβος. Ὅθεν ἀναφέρει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Ὑψηλάντην, τὸν ἐμπνέει τοὺς φόβους του ὡς πρὸς τὸν κίνδυνον τῶν προκρίτων τῆς Ὑδρας καὶ τῆς πατρίδος, καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἀπῆν, καὶ ὁ Ὑψηλάντης ὑπογράφει τὴν ὁποίαν ὁ Βάμβας ἔγραψε καταδικαστικὴν διαταγὴν κατὰ τοῦ Οἰκονόμου. Ἐστάλησαν ἐπομένως ὁ Εὐθύμιος Ξύδης μὲ τὸν Ἀνδρέαν Νικολόπουλον, οἵτινες διετέλουν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀνδρ. Λόντου καὶ τοῦ Σ. Χαραλάμπους, καὶ ἐνεδρεύσαντες τὸν ἰδολοφόνησαν πλησίον εἰς τὸ Κουτσοπόδι, χωρίον τοῦ Ἄρους. Τοιοῦτο τέλος ἔλαβεν ἐκεῖνος ὅστις ἐβίασε τοὺς προκρίτους τῆς Ὑδρας νὰ κηρυχθῶσι κατὰ τῆς

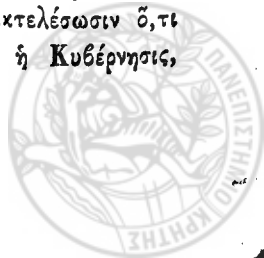
τυραννίας. Ἄμα ἐλθόντος τοῦ Ἀναγνωστοπούλου καὶ πληροφορηθέντος τὰ περὶ τοῦ Οἰκονόμου καὶ παραστήσαντος ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη ἤθελε καταδικάσει τὴν ἄδικον ταύτην πράξιν τοῦ Ὑψηλάντου, ἐστάλη ἄνθρωπος κατόπι τῶν ἀνωτέρω νὰ τοὺς ἐποδίσῃ ἀπὸ τὴν δολοφονίαν· ἀλλὰ ὁ ἀτυχὴς Οἰκονόμος ἦτον ἤδη φονευμένος. Ὁ δὲ συναγωνιστὴς τούτου Γκίκας Θ. Γκίκα ἀπέθανεν εἰς Τριπολιτσᾶν, ἀσθενήσας ἀπὸ τὴν ἐπιδημικὴν νόσον τοῦτύφου.

Ἐφθασαν εἰς τὸ Ἄργος καὶ ὁ Μαυροκορδάτος μὲ τὸν Καρανταῖαν καὶ μὲ τοὺς παραστάτας καὶ πληρεξουσίους τῆς Δυτ. Ἑλλάδος, καὶ ὁ Νέγρης μὲ ἐκείνους τῆς Ἀνατολικῆς διὰ τὴν Ἐθ. συνέλευσιν. Ἀλλ' οἱ ὀλιγαρχικοὶ, ἂν καὶ δορυφορούμενοι ὑπὸ πλῆθους σωματοφυλάκων, φοβοῦνται τὸν Ὑψηλάντην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πολεμικοὺς, καὶ δὲν νομίζονται ἀσφαλεῖς εἰς Ἄργος. Διὰ τοῦτο προβάλλουσι μετὰ θάσιν εἰς τὴν Ἐπίδauρον, ὅπου στοχάζονται τὸν τόπον κατάλληλον νὰ συγκροτήσωσι τὴν συνέλευσιν, διὰ νὰ σκεφθῶσι τάχα ἐν ἡσυχίᾳ νομοθετήσοντες τὰ κοινῇ συμφέροντα, καὶ μετὰ τινος φιλονεικίας μετέβησαν κατὰ μεσοῦντα τὸν Δεκέμβριον. Ἐρρέθη δὲ ὅτι τῷ ὄντι ἐκινδύνεον εἰς τὸ Ἄργος, ἐνθα ἦτο κατεσκευασμένη ὑπόνομος εἰς τὸν τόπον τῶν συνεδριάσεων, δι' ἧς ἐμελλον νὰ καταστραφῶσι καὶ ἦκουσα τὸν Νικηταρᾶν λέγοντα ὅτι, ἐπληροφορήθη τοῦτο καὶ εἰδοποίησε τὸν Ἐπίσκοπον Βρεσθένης, ὅστις τοὺς εἰδοποίησε καὶ ἐσώθησαν. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὁ ἀνδρεῖος στρατιώτης Νικηταρᾶς ἐρράδιουργήθη ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, καὶ ἐπίστευσεν ὅ,τι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γυνῇ, καὶ ὅ,τι ἐπλάσαν οἱ ἱδιοὶ, διὰ νὰ δυσφημίσωσι τὸν Ὑψηλάντην καὶ νὰ τὸν φοβίσωσιν. Ὅθεν, δὲν ἀπέρχεται οὗτος εἰς τὴν Ἐπίδauρον, ἀλλὰ κινεῖται εἰς Κόρινθον ὁμοῦ μὲ τὸν Κολοκοτρώνην, τὸν Πλαπούταν, τὸν Δασκούλιαν, τὸν Γενναῖον, τὸν Κυριακούλην, τὸν Γιατράκον καὶ ἄλλους, καὶ ἐπολιόρχησαν τοὺς Τούρκους εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἤρχισαν νὰ προβάλλωσι τὸ νὰ παραδώσωσι διὰ συνθηκῶν τὴν Ἀκροκόρινθον. Ἐπειδὴ δὲ εἶν' ἐψηφισμένος πρόεδρος τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, ὑφ' ἧς, ἥδη ἐχούσης τὸ δικαίωμα κατὰ τὸν ὀργανικὸν τῆς νόμον, εἶπετο νὰ διορισθῇ, ὡς ἐλπίζει, καὶ ἀρχιστράτηγος, καὶ νὰ λάβῃ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ πολεμικῶς τὸ πρὸς τὴν

πατρίδα χρέος του, ἐφ' ᾧ δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι μέλλει νὰ ἔχῃ συμ-
 πράττους καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν δύναμιν τῶν ναυτικῶν νήσων,
 τὰς ὁποίας συμπαραλαμβάνει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του, μικρὰ φρον-
 τίζει ὡς πρὸς τὸν ὀργανισμόν τῆς Ἐθ. Βουλῆς, καὶ ἀφήνει εἰς
 τὸν Μαυροκορδάτον καὶ τὸν Νέγρην νὰ νομοθετήσωσι τὰ περὶ αὐ-
 τῆς. Ἀλλ' οὗτοι θὰ νομοθετήσωσι τὰ περὶ τῆς Κυβερνήσεως τῆς
 Ἑλλάδος εἰς τρόπον ὅτι, ἔχουσα τὴν νομοτελεστικὴν τῆς δύναμιν,
 νὰ ἐνεργῇ νομοθετοῦσης τῆς Βουλῆς ἀμέσως ἐντός τε καὶ ἐκτός
 τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἄνευ τῶν τοπικῶν διοικήσεων, αἱ ὁποῖαι διὰ
 τοῦτο θὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς περιτταί, καὶ μάλιστα ὡς ἐπιβλαβεῖς,
 ἂν τὰ ἰδιοτελεῖ σχέδια τῶν ὀλιγαρχικῶν δὲν κατέσταινον ἀναγκαίαν
 καὶ σωτήριον τὴν ὑπαρξίν καὶ διατήρησίν των, ὡς τοῦτο θ' ἀπο-
 δειχθῇ ἐκ τῶν πραγμάτων εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ἄμ' ἀφ' οὗ ἐφθασαν εἰς Ἐπίδαυρον οἱ ὀλιγαρχικοὶ καὶ ἄλλοι
 Ἕλληνες, συνεκρότησαν τὴν 20 δεκεμβρίου τὴν Ἐθνικὴν συνέλευσιν,
 καὶ ἐψήφισαν πρόεδρον αὐτῆς τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον.
 Πρὸ πάντων ἤθελον καταργήσῃ τὰς τοπικὰς διοικήσεις, διότι
 αὐτὸς οὗτος καὶ ὁ Νέγρης προβλέπουσιν ἐκ τούτων προσκόμματα
 εἰς τὰς φιλοδοξίας των, καὶ διότι οἱ ὀλιγαρχικοὶ τῆς Πελοποννή-
 σου δὲν ἀνέχονται τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ
 δὲν θέλουσι τὴν Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν, ἔχουσαν πραγματι-
 κῶς τὴν δύναμιν κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῆς, καὶ οὖσαν μάλιστα
 σύμφωνον μὲ τὸν Ὑψηλάντην, τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τοὺς ἄλ-
 λους πολεμικοὺς Πελοποννησίους, ἐξαιρέσει ὀλιγίστων. Καὶ οὗτοι
 δὲ καὶ ἐκεῖνοι, δὲν ἤτο δύσκολον νὰ πείσωσι τοὺς ναυτικούς νη-
 σιώτας ὅτι, ἡ διαληφθεῖσα γερούσια θὰ γίνετα ἔμποδὸν τοῦ νὰ
 λαμβάνῃ χρήματα ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, διὰ
 νὰ προμηθεύῃ καὶ τὰ διὰ τὸν στόλον ἀναγκαιοῦντα. Ἀλλ' ὁ Μαυ-
 ροκορδάτος καὶ ὁ Νέγρης δὲν θέλουσι ν' ἀποβάλωσιν ἀφ' ἑαυτῶν
 ὁ μὲν τὴν προεδρείαν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ τὴν τῆς ἀνατο-
 λικῆς, καὶ ν' ἀποδυσθῶσι τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἤδη ἐξουσίαν, ἐν ᾧ
 δὲν εἶναι ἀσφαλεῖς ὡς πρὸς τὴν καθόλου ἐξουσίαν τῆς Ἑλλάδος.
 Ἄλλως τε, φοβοῦνται νὰ προτείνωσι νὰ τὰς καταργήσῃ ἡ συνέ-
 λευσις, διότι δὲν ἔχουσι δύναμιν, ὥστε καὶ νὰ ἐκτελέσωσιν ὅ, τι
 ἀποφασίσωσι, καὶ προτιμῶσι νὰ τὰς καταργήσῃ ἡ Κυβέρνησις,

ἀφ' οὗ καθιδρυθῇ. Διὰ ταῦτα πρὸ πάντων ἐπεθεώρησαν τοὺς ὀργανισμοὺς τῶν τοπικῶν διοικήσεων καὶ τοὺς ἐνέκριναν. Ἐπομένως κατεσκευάσαν τὸ πολιτικὸν σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ ὁποίου δὲν ἔλαβον μέρος οἱ ἔχοντες ἀμέσως ἀπὸ τὸν λαὸν τὴν πληρεξουσιότητα Γερουσιασταὶ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ παραστάται τινὲς ἢ βουλευταί, ἐκ τῶν διορισθέντων ὑπὸ τῆς Γερουσίας εἰς τὴν βουλὴν, δηλονότι ὁ Π. Πατρῶν Γερμανός, Π. Μαυρομιχάλης, Σ. Χαραλάμπους, Π. Νοταρᾶς, Ἀθ. Κανακάρης, Ἀναγνώστης Παπαγιαννόπουλος, Ἀνδρ. Ζαΐμης, Γ. Καραμάνος, Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλος καὶ Πολυχρόνης Ζανέτου. Λαμβάνουσι δὲ μέρος ὡς πληρεξούσιοι ἀπὸ μὲν τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ὁ Ταλαντίου Νεόφυτος, Θεόδωρος Νέγρης, Ἀνθιμος Γαζής, Γρηγ. Κωνσταντᾶς, Ἰω. Λογοθέτης, Λάμπρος Νάκου, Γ. Αἰνεϊάν, Γ. Παπαηλιόπουλος, Γιαννοῦτσος Κόντες, Σωτῆρης Δοῦρος, Κωνστ. Σαπουντζῆς, Δρόσος Μαντώλας, Ἰω. Σκανδαλίδης, Ἀλέξανδρος Ἀξιῳῆτης, Λάμπρος Ἀλεξάνδρου, Χ. Κυριαζῆς Θεσσαλὸς καὶ Ἀδὰμ Δοῦκας. Ἀπὸ δὲ τὴν δυτικὴν ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, Φῶτος Μπόμπορης Σουλιώτης, Ἰω. Κωλέττης, Φώτιος Καραπάνος, Ἀλεξ. Τζιμπουρόπουλος καὶ Σπυρίδων Κορκουμέλης. Ἀπὸ δὲ τὰς τρεῖς ναυτικὰς νήσους, οἱ Ὑδραῖοι Ἰω. Ὁρλάνδος, Μανώλης Τομπάζης, Ἀναγ. Οἰκονόμου καὶ Φ. Βούλγαρης, οἱ Σπετσιῶται Χ. Γιάννης Μέξης, Γίγιος Μπότασης, Ἀνδρέας Χ. Ἀνάργυρος, Γεώργιος Μπούκουρης καὶ ὁ μετ' αὐτῶν Πέτρος Σκυλίτης Ὀμηρίδης, καὶ ὁ Ψαρρῖανός Ἀναγ. Μοναρχίδης. Ἀπὸ τὴν Σκόπελον λαμβάνει μέρος ὁ Ζαχαρίας Παναγιωτίδης. Ἀπὸ δὲ τὰς ἄλλας νήσους τοῦ Αἰγαίου δὲν ὑπάρχει κανεὶς εἰς τὴν Συνέλευσιν. Συνῆλθον δὲ μετὰ ταῦτα καὶ συνυπέγραψαν τὰς πράξεις τῆς συνελεύσεως ὁ Γ. Ψύλλας, Ἀνάργυρος Πετράκης, Δοσίθεος Αἰτίας καὶ Ἀγράφων, Ζώης Πάνου, Ἰω. Βιζούλας, Κ. Μανώλη, Κυριακὸς Τασσίκας, Ν. Δημ. Λαζαρῆς, Σπυρίδων Πατούσας καὶ Χριστόδουλος Κούτσης. Μεταξὺ τῶν συνελθόντων ὑπάρχουσι καὶ τινες, οἱ ὅποιοι συνῆλθον καὶ λαμβάνουσι μέρος χωρὶς πληρεξουσιότητα λαμβάνουσι δὲ μέρος καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον δικαίωμα νὰ νομοθετήσωσι, καθότι ἐμελλον καὶ ὡς βουλευταὶ καὶ ὡς νομοτελεσταὶ ν' ἄρξωσι τῆς Ἑλλάδος. Οἱ συντάξαντες τὸ

αὐτὸ σύνταγμα ἦσαν ὁ Ἀλέξ. Μαυροκορδάτος, Θ. Νέγρης, Π. Πατρῶν Γερμανός, Ἀθ. Κανακάρης, Π. Νοταρᾶς, Ἰω. Ὀρλάνδος, Ἀναγ. Μοναρχίδης, Π. Σ. Ὀμηρίδης, Γ. Αἰνεῖαν, Δρόσος Μανσώλας, Ἰω. Κωλέττης καὶ Φ. Καραπάνος· ὠδηγήθησαν δὲ εἰς τὴν σύνταξιν αὐτοῦ ἀπὸ τὸν φιλέλληνα Βικέντιον Γαλλίαν (1). Κατ' αὐτὸ τὸ σύνταγμα, τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν Νόμον τῆς Ἐπιδαύρου ἢ πρωτορινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος, τρεῖς δυνάμεις ἀποτελοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἣτις λέγεται προσωρινὴ διοικήσεις τῆς Ἑλλάδος, τὸ Βουλευτικὸν σῶμα, τὸ ἐκτελεστικὸν καὶ τὸ δικανικόν. Κατ' αὐτὸ οἱ ὀλιγαρχικοὶ, ἐν οἷς ὁ τε Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Νέγρης, ἀρπάζουσι τὴν καθόλου ἐξουσίαν, καὶ τίθενται ὑπεράνω τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ τὸν ἐξοντόνουσι· διότι αἱ τοπικαὶ διοικήσεις ἤδη θεωροῦνται ὡς καταλελυμέναι, ἐκτὸς ἂν συνδράμωσιν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἀπροσδόκητοι περιστάσεις. Δι' αὐτοῦ καταργοῦσι καὶ τὸ σύμβολον τοῦ Φοίνικος, καὶ παρeisάγουσι τὸ τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὴν σφραγίδα τῆς Κυβερνήσεως, τὸ καταργοῦσι καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν, ὃ ἐστὶν ἀποδοκιμάζουσι τὸ σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους ἀπὸ τὸν στακτὸν του, τὸ σύμβολον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως Ὑψηλάντου, καὶ παραδέχονται τὸ τῆς φρονήσεως, ὡς ἂν ἦσαν οὗτοι τοιαύτης φρονήσεως ἄνθρωποι, ὅποια ἡ δυναμένη νὰ σώσῃ τὸ ἔθνος ἀπὸ τὸν ὀλεθρον, ἢ ὡς ἂν ἦτο δυνατόν νὰ τὸ σώσῃ ἀνθρωπίνῃ φρόνησις. Διὰ ταῦτα ὁ Ὑψηλάντης δὲν θὰ ἦναι πλέον Πρόεδρος τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔλαβε μέρος ἄχρι τέλους εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ συνέλευσιν, καὶ μένει εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροκορίνθου, ἐνασχολούμενος εἰς τὸν πόλεμον, ὅτε ἀπὸ τὸν πόλεμον ἐξαρτᾶται ἡ ἐλευθερία τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν νικήσωσιν εἰς τέλος τοὺς Τούρκους, ἢ ἀπ' ἐναντίας ὁ ὀλεθρος αὐτῶν, ἐὰν ἡττηθῶσιν.

Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις, ἀντηχοῦσης τῆς κλαγγῆς τῶν ὄπλων, ἐν τῷ μέτῳ τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἐτελείωσε τὰς

(1) Ἄνευ τοῦ Γαλλίνα οἱ πλείστοροι νομοθέται δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ νομοθετήσωσι διότι ἐσπεροῦντο τοιοῦτων γνώσεων πολιτείας, καὶ τις ἐξ αὐτῶν ἠρώτα ποῦν ἐκ τῶν δύο σωματῶν εἶν' ὁ βασιλεὺς, καὶ δυσχερεστεῖτο διότι ἐγεινεν ὁ Μαυροκορδάτος βασιλεὺς.

ἐργασίας της. Τὴν πρώτην Ἰανουαρίου τοῦ 1822 ἔθετο τοὺς θεμελιώδεις νόμους τοῦ ἔθνους, ἔθηκεν ὡς κορωνίδα τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος τὰ ἐφεξῆς· «Ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας »καὶ ἀδιαίρετου Τριάδος. Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, τὸ ὑπὸ τὴν φρικώδη »Ὀθωμανικὴν δυναστείαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸν βαρύτετον »καὶ ἀπαρχειγμάτιστον ζυγὸν τῆς τυραννίας, καὶ ἀποσεῖσαν »αὐτὸν μὲ μεγάλας θυσίας, κηρύττει σήμερον διὰ τῶν νομίμων »παρασφατῶν του, εἰς ἐθνικὴν συνηγμένων συνέλευσιν, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν.»

Ἐκήρυξε πρὸ πάντων ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἐπικράτειαν τὴν τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ἀνοχὴν πάσης ἄλλης θρησκείας· καθιέρωσε τῶν Ἑλλήνων τὰ δίκαια· ὥρισεν ὅτι, ὅσοι αὐτόχθονες κάτοικοι τῆς ἐπικρατείας τῆς Ἑλλάδος πιστεύουσιν εἰς Χριστὸν εἰσὶν Ἕλληνες, καὶ ἀπολαμβάνουσιν ἄνευ τινὸς διαφορᾶς ὅλων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων· ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἰσὶν ὅμοιοι ἐνώπιον τῶν νόμων ἄνευ τινὸς ἐξαιρέσεως ἢ βαθμοῦ, ἢ κλάσεως ἢ ἀξιώματος· ὅτι ὅλοι ἔχουσι τὸ αὐτὸ δικαίωμα εἰς ὅλα τὰ ἀξιώματα καὶ τιμὰς, καὶ δοτὴρ τούτων ἡ ἀξιώτης ἐκάστου· ὅτι ἡ ἰδιοκτησία, τιμὴ καὶ ἀσφάλεια ἐκάστου Ἕλληνος εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων· καὶ ὅτι ὅλαι αἱ εἰσπραξεις νὰ διανεμῶνται δικαίως εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ κλάσεις τῶν κατοίκων καθ' ὅλην τὴν ἐλληνικὴν ἐπικράτειαν, καὶ καμμία εἰσπραξὶς νὰ μὴ γίνεταί ἄνευ προεκδοθέντος νόμου. Ὄρισεν ὅτι ἡ Βουλὴ σύγκειται ἐκ πληρεξουσίων ἐκλελεγμένων παραστατῶν τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος· ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι ἀόριστος ἕως ἐκδοθῇ νόμος περὶ ἐκλογῆς, καὶ ὁ νόμος νὰ περιέχῃ τοὺς δύο ὅρους· οἱ Παραστάται νὰ ᾔναι Ἕλληνες, καὶ νὰ ἔχωσιν ἡλικίαν τριάντα ἐτῶν· ἡ δὲ διάρκειά των νὰ ᾔναι ἐνιαύσιος. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Βουλῆς θὰ γίνωνται διὰ τῶν πλειόνων ψήφων· διὰ δὲ τὰς κατεπιγούσας περιστάσεις τῆς πατρίδος ὀφείλει κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος ν' ἀκολουθῇ ἀδιακόπως τὰς ἐργασίας της· καὶ τὰ λ. ὥρισε τὸ ἐκτελεστικὸν νὰ σύγκειται ἐκ πέντε μελῶν ἐκλεγομένων ἐκτὸς τῶν μελῶν τοῦ Βουλευτικοῦ, νὰ ἔχῃ ὁκτὼ ὑπουργοὺς, νὰ διορίζῃ καὶ αὐτοὺς καὶ ὅλους τοὺς ὑπαλλή-

λους τῆς Κυβερνήσεως, νὰ διαρκῇ ἐν μόνον ἔτος (1), νὰ ἐκτελεῖ τοὺς νόμους διὰ τῶν ὑπουργῶν του, νὰ διευθύνῃ τὰς δυνάμεις τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, νὰ λαμβάνῃ δάνεια ἑσῶθεν καὶ ἑξῶθεν, νὰ ἐκποιῇ ἐθνικὰ κτήματα, ν' ἀποφασίζῃ κατὰ πλειονοψηφίαν τῶν μελῶν του, νὰ μὴ συγκατατεθῇ μήτε τὸ ἐκτελεστικόν, μήτε τὸ βουλευτικόν, εἰς συνθήκην σκόπον ἔχουσαν τὴν κατάργησιν τῆς πολιτικῆς τοῦ ἔθνους ὑπάρξεως, καὶ τὰ λ. Ὡρισε δὲ τὸ Δικαστικόν νὰ ᾔῃ ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὰς ἄλλας δύω δυνάμεις· νὰ συστηθῇ ἀνώτατον κριτήριον εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως, νὰ συστηθῶσιν εἰς τὰς καθέδρας τῶν τοπικῶν διοικήσεων ὅμοια μὲ τὸ γενικόν τῆς Ἑλλάδος Κριτήρια, ἐξ ὧν ν' ἀναφέρωνται αἱ διαδικασίαι εἰς τὸ γενικόν, νὰ συστηθῶσι κεντρικὰ εἰς πᾶσαν ἐπαρχίαν κριτήρια, ὅχι ὅμως διὰ τὰ ἐγκληματικά, καὶ νὰ διορισθῇ εἰς πᾶσαν κοινότητα ἢ χωρίον εἰρηνοποιοὺς κριτῆς νὰ κρίνῃ μέχρις ἑκατὸν γροσίων· νὰ ἰσχύωσι δὲ πρωτορινῶς οἱ νόμοι τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, καὶ διὰ τὰ ἐμπορικὰ, ὁ ἐμπορικὸς Κώδὲξ τῆς Γαλλίας. Ὡρισε νὰ μὴ καθεῖργεται κανεὶς τῶν κατόικων τῆς Ἑλλάδος ἄνευ προσταγῆς τοῦ ἀνήκοντος κριτηρίου, ἐκτὸς ἂν συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ· κατήργησε δὲ διὰ παντός τὰς βασάνους καὶ τὴν ποινὴν τῆς δημεύσεως. Ὡρισε δὲ τὰ χρώματα τοῦ ἐθνικοῦ σημείου καὶ τῶν σημαίων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης κυανοὺν καὶ λευκόν. Τὴν 9 τοῦ αὐτοῦ ἐφήρισε στρατιωτικὸν ὄργανισμὸν καὶ προσδιώρισε τοὺς βαθμοὺς καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν στρατευμάτων (2). Κατ' αὐτὸν ἡ Ἑλλὰς ἔχει στρα-

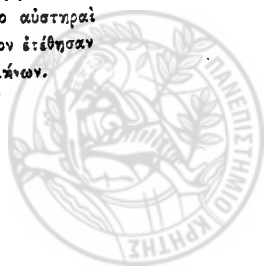
(1) Ὁ Μαυροκορδάτος ἤθελε νὰ διορισθῇ πενταετὴς πρόεδρος, ἐλπίζων εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα νὰ ἐξεύρῃ τὸν τρόπον τοῦ νὰ στερεωθῇ εἰς τὴν ὑπεράτακτον ἀρχήν· ἀλλ' εὗρεν ἀντίστασιν εἰς τινὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος ἐπιτροπῆς, καὶ ἀπεφασίσθη ἐνιαυσίος. Ὁ Κανακάρης ἐνέργει μυστικῶς νὰ διορισθῇ πρόεδρος ὁ Δ. Κουντουριώτης, ἀλλ' ἐπροβόθη τὸ μυστικόν, καὶ διορίσθη ὁ Μαυροκορδάτος.

(2) Προσκληθεὶς ὁ Κολοκοτρώνης εἰς Ἐπίδαυρον νὰ γνωμοδοτήσῃ περὶ τούτου, ἀπεφάνθη νὰ μὴ διορισθῇ μισθὸς εἰς τοὺς στρατιώτας, μαχομένους διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα των, διὰ τὰ ἱερώτατα καὶ τιμιώτατα, διότι ἐφρόνει ὅτι τοῦτο ἤθελε φέρει ἐμπόδια εἰς τὴν καλὴν ἐκδοσιν τοῦ πολέμου· ἀλλὰ δὲν ἤκούσθη, ἀπεδείχθη δὲ ὅτι οἱ στρατιῶται δὲν ἔλαβον μισθὸν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, εἰμὴ εἰς τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, καὶ τινὲς ἐξ αὐτῶν πολλοὶ σπανίως ἐξοικονόμησιν ὀλίγων χρημάτων, ἐκτὸς τῶν ὅσοι ἐστράτευον κατὰ σειρὰν ἀπὸ τινος ἐπαρχίας τῆς Πελοπον-

τηγούς, ἀντιστρατήγους, χιλιάρχους, ὑποχιλιάρχους, ταξιάρχους, ἑκατοντάρχους, πεντηχοντάρχους καὶ σηματοφόρους. Τὴν 15 ἐψήφισε τὸ ἐκτελεστικόν, ἡ νομοτελεστικόν, ἐκλέξασα πρόεδρον τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, καὶ μέλη αὐτοῦ τὸν Ἀθ. Κανακάρην, ὅστις ἐπειτα ἐξελέχθη ἀντιπρόεδρος, τὸν Ἀναγ. Παπαγιαννόπουλον, τὸν Ἰω. Ὁρλάνδον καὶ τὸν Ἰω. Λογοθέτην (Λεβαδέα). Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ συνέλευσις ἐξέδoto τὴν ἐπομένην διακήρυξιν, εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ὁποίας ὠδηγήθη καὶ ἀπὸ τὸ σταλὲν ὑπὸ τοῦ Καποδίστρια σχέδιον (1). «Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος μαρτύρεται τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη, μ' ὅλον ὅτι ὁ φοβερός ζυγὸς τῶν Ὀθωμανῶν ἡπείλει νὰ τὸ ἐξοντώσῃ. Οἱ θηριώδεις τύραννοί του, ἀθετοῦντες τὰς συνθήκας καὶ ὅλας τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης δι' ἀνόμων καὶ ἐξολοθρευτικῶν πράξεων, καὶ ὅποιοι ἔτεινον εἰς τὸν ἀφανισμόν τῶν ὑποτεταγμένων ἑλλήνων, τὸ ἐβίασαν νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ συντήρησιν. Ἀφ' οὗ δ' ἀπέχρυσε τὴν βίαν διὰ τῆς μόνης ἀνδρείας των, διακηρύττει σήμερον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διὰ τῶν ἐνταῦθα συνηγμένων πληρεξουσίων του τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν του. Ἀπόγονοι τοῦ σοφοῦ καὶ φιλανθρώπου ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, σύγχρονοι τῶν νῦν πεφωτισμένων καὶ εὐνομούμενων λαῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ θεαταὶ τῶν καλῶν, τὰ ὁποῖα οὗτοι ὑπὸ τὴν ἀδιάρρηκτον τοῦ νόμου αἰγίδα ἀπολαμβάνουσιν, ἦτον ἀδύνατον πλέον νὰ ὑποφέρωμεν μέχρις ἀναλγησίας καὶ εὐθείας τὴν σκληρὰν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους μάστιγα, ἥτις ἦδη τέσσαρας περὶ τοῦ αἰῶνα ἐπάταξε τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, καὶ, ἀντὶ τοῦ λόγου,

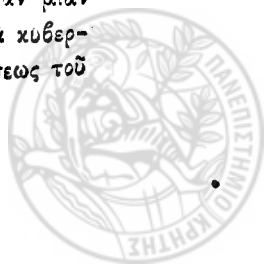
νήσου, καὶ ἐπληρόντο πρὸς ἀλλήλους μισθοὺς, καὶ ἑστis ἐδίδοι σήμερον εἰς τὸν στρατευόμενον, αὐριον ἐλάμβανε στρατευόμενος ὁ ἴδιος. Ἐξ αἰτίας δὲ τοῦ μισθοῦ ἡ πατρίς ὑπέστη μυσία δεινὰ, καὶ οἱ ὀπληρχηγοὶ, ἐξαιρέσει ὀλίγων, ἀφ' οὗ ἤρπασαν οὐκ ὀλίγα ἀπὸ τῶ ἔθνους, φέρουσι καὶ πλῆθος διαταγῶν, καὶ ἀπαιτοῦσιν ἀδίκως ἐκατομμύρια.

(1) Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐστάλη πρὸς τινὰ φίλον τῶν Ἑλλήνων εἰς Βουκουρέστι, ὅστις τὸ διεπίστευσε τὸν Ἰω. Κοντουμῆν καὶ τὸν ὑπεχρέωσε νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ τὸ φέρῃ ἀσφαλῶς. Οὗτος δὲ συνεπιφέρων τὸ σχέδιον αὐτὸ κεκρυμμένον εἰς τὸ ἔνδυμά του, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς Αὐστρίας, ὅπου ἐγένοντο αὐστηραὶ ἀετυνομικαὶ ἐξετάσεις εἰς τοὺς ἐκεῖθεν διαβαίνοντας. Κατ' αὐτὸ τὸ σχέδιον ἐτίθησαν αἱ βάσεις τῆς διακηρύξεως ὡς πρὸς τὸν πόλεμον καὶ τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων.

»τὴν θέλῃσιν ὡς νόμον γνωρίζουσα, διώκει καὶ διέταττε τὰ πάν-
 »τα δεσποτικῶς καὶ αὐτογνωμόνως. Μετὰ μακρὰν δουλείαν ἡναγ-
 »κάσθημεν τέλος πάντων νὰ λάβωμεν τὰ ὅπλα εἰς χεῖρας, καὶ
 »νὰ ἐκδικήσωμεν ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα ἡμῶν ἀπὸ μίαν τοι-
 »αύτην φορικτὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἄδικον τυραννίαν,
 »ἣτις οὐδεμίαν ἄλλην εἶχεν ὁμοίαν, ἥ καὶ δυναμένην ὁπωσὺν
 »μετ' αὐτῆς νὰ παραβληθῇ δυναστείαν. Ὁ κατὰ τῶν Τούρκων
 »πόλεμος ἡμῶν μακρὰν τοῦ νὰ στηρίζεται εἰς ἀρχὰς τινὰς δη-
 »μαγωγικὰς καὶ στασιώδεις, ἡ ἰδιωφελεῖς μέρους τινὸς τοῦ σύμ-
 »παντος ἑλληνικοῦ ἔθνους σκοποῦς, εἴ-αι πόλεμος ἐθνικὸς, πό-
 »λεμος ἱερὸς, πόλεμος, τοῦ ὁποῖου ἡ μόνη αἰτία εἶναι ἡ ἀνάγκη τις
 »τῶν δικαίων τῆς προσωπικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας, τῆς ἰδιοκτησίας
 »καὶ τῆς τιμῆς, τὰ ὅποια, ἐν ᾧ τὴν σήμερον ὅλοι οἱ εὐνομούμενοι
 »καὶ γειτονικοὶ λαοὶ τῆς Εὐρώπῃς ἀπολαύουσιν, ἀπὸ ἡμᾶς μό-
 »νον ἡ ἀπαράδειγματίστιος καὶ σκληρὰ τῶν Ὀθωμανῶν τυραννία
 »εἰς προσπάθησε μὲ βίαν ν' ἀφαιρέτῃ, καὶ ἐντὸς τοῦ στήθους ἡμῶν
 »ν' ἀποπνίξῃ. Εἴχομεν ἡμεῖς τάχα ὀλιγώτερον παρὰ τὰ λοιπὰ
 »ἔθνη λόγον διὰ νὰ στερώμεθα ἐκείνων τῶν δικαίων, ἡ εἰ-
 »μεθα φύσεως κατωτέρας καὶ ἀχρευστέρας, διὰ νὰ νομιζώμεθα
 »ἀνάξιτοι αὐτῶν καὶ καταδικασμένοι, εἰς αἰώνιον δουλείαν νὰ ἔρ-
 »πωμεν ὡς κτήνη καὶ αὐτόματα εἰς τὴν ἄλογον θέλῃσιν ἐνὸς
 »ἄπληροῦς τυράννου, ὅστις ληστρικῶς καὶ ἄνευ τινὸς συνθήκης ἤλθε
 »μακρόθεν νὰ μᾶς καθυποτάξῃ; δίκαια, τὰ ὅποια ἡ φύσις βαθέως
 »ἐνέσπειρεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ ὅποια οἱ νόμοι,
 »σύμφωνοι μὲ τὴν φύσιν, καθιέρωνται, ὅχι τριῶν ἢ τεσσάρων,
 »ἀλλὰ καὶ χιλίων καὶ μυρίων αἰῶνων τυραννία δὲν δύναται νὰ
 »ἐξελείψῃ. Καὶ ἂν ἡ βία ἢ ἡ δύναμις πρὸς καιρὸν τὰ καταπλα-
 »κώτῃ, ταῦτα πάλιν ἀπαλαίωτα καὶ ἀνεξήλειπτα καὶ ἑαυτὰ, ἡ
 »δύναμις ἔμπορεῖ ν' ἀποκαταστήσῃ καὶ ν' ἀναδείξῃ οἷα καὶ πρό-
 »τερον καὶ ἀπ' αἰῶνος ἦσαν δίκαια τέλος πάντων, τὰ ὅποια δὲν
 »ἐπιδύταμεν μὲ τὰ ὅπλα νὰ ὑπερασπισθώμεθα ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος,
 »ὅπως οἱ καιροὶ καὶ αἱ περιστάσεις ἐπέτρεπον. Ἀπὸ τοιαύτας ἀρχὰς
 »τοῦ φυσικοῦ δικαίου ὁρμώμενοι, καὶ θέλοντες νὰ ἐξομοιωθῶμεν
 »μὲ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς μας χριστιανούς, ἐκινήσαμεν τὸν πόλε-
 »μον κατὰ τῶν Τούρκων, μᾶλλον δὲ τοὺς κατὰ μέρος πολέμους

» ἐνώσαντες, δημομαδὸν ἐξεστρατεύσαμεν, ἀποφασίσαντες ἢ νὰ
 » ἐπιτύχωμεν τὸν σκοπὸν μας καὶ νὰ διοικηθῶμεν με νόμους δι-
 » καίους, ἢ νὰ χαθῶμεν ἐξ ὁλοκλήρου, κρίνοντες ἀνάξιον νὰ ζῶμεν
 » πλέον ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τοῦ περικλεοῦς ἐκείνου ἔθνους τῶν
 » Ἑλλήνων ὑπὸ δουλείαν τοιαύτην, ἰδίαν μᾶλλον τῶν ἀλόγων
 » ζώων παρὰ τῶν λογικῶν ὄντων. Δέκα μῆνες ἤδη παρῆλθον
 » ἀφ' οὗ ἤρχισαμεν νὰ τρέχωμεν τὸ στάδιον τοῦτο τοῦ ἐθνικοῦ
 » πολέμου. Ὁ ὕψιστος Θεὸς μᾶς ἐβοήθησε, καὶ τοι ὄχι ἱκανὰ πα-
 » ρεσκευαυμένους εἰς τὸ τοιοῦτο μέγα τῷ ὄντι ἐπιχείρημα. Τὰ
 » ὅπλα μας ἐφάνησαν πολλαχοῦ νικηφόρα, πλὴν καὶ πολλαχοῦ
 » νεῦρον καὶ εἰσέτι εὐρίσκουσιν ἀντίστασιν οὐ μικράν. Περιστάσεις
 » ἐναντίαι μᾶς ἀπήντησαν, καὶ ταύτας νὰ ἐξομαλίσωμεν ἕως ὥρας
 » ἐνησχολούμεθα· ὅθεν δὲν πρέπει νὰ φανῇ παράξενον ἂν ἄχρι
 » τοῦδε ἀνεβῶμεν τὴν πολιτικὴν τῆς πατρίδος μας διάταξιν,
 » ἂν δὲν ἐπροφθάσαμεν νὰ κηρύξωμεν τὴν ἀνεξαρτησίαν ἡμῶν,
 » καὶ νὰ φανῶμεν ὡς ἔθνος ἐνώπιον τῶν εὐνομουμένων λαῶν καὶ
 » ἀπάσης τῆς οἰκουμένης· ἔστωσαν λοιπὸν τὰ εἰρημένα εἰς μὲν
 » τοὺς ἄλλους ἱκανὴ ἀπολογία τῆς ἀναβολῆς μας, εἰς ἡμᾶς δὲ
 » παραμυθία διὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ἀταξίαν. Ἦδη, ὅτε αἱ ἐναν-
 » τίας περιστάσεις ἤρχισαν νὰ ἐξομαλίζωνται, ἀπεφασίσαμεν, ἢ
 » μᾶλλον ἠναγκάσθημεν νὰ ὀργανίσωμεν καὶ σύνταγμα πολιτικὸν
 » τῆς Ἑλλάδος· καὶ πρῶτον μὲν τὸ κατὰ μέρος, ὅσον τὸ τῆς ἀνα-
 » τολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, τὸ τῆς δυτικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, τὸ
 » τῆς Πελοποννήσου, τὸ τῶν νήσων καὶ τὰ λ'· ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα
 » ἀπέβλεπον μᾶλλον τὰς μερικωτέρας σχέσεις, καθ' ἃς ἐκάστη
 » τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν καὶ νήσων ὤφειλε νὰ διαταχθῇ καὶ
 » διοικηθῇ, διὰ τοῦτο ἦτον ἀνάγκη πᾶσα ἐπομένως νὰ γενῇ καὶ
 » ἐν ἄλλο γενικὸν πρωτορινὸν πολίτευμα, εἰς ὅλα τὰ πράγματα
 » καὶ ὅλας τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς σχέσεις ἐπεκτείνόμε-
 » νον. Πρὸς τούτου τὴν κατασκευὴν καὶ σύνταξιν αἱ κατὰ μέρος
 » ἐπαρχίαι καὶ νῆσοι ἐπεμψαν τοὺς πληρεξουσίου παραστάτας
 » των· οὗτοι λοιπὸν ἐν ἐθνικῇ συνλεύσει σκεφθέντες καὶ μελετή-
 » σαντες ἱκανῶς περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, ὀργάνισαν μίαν
 » προσωρινὴν διοίκησιν, καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς ἅπασα μέλλει νὰ κυβερ-
 » νηθῇ ἐφεξῆς. Ταύτην, καὶ ἀπλῶς μὲν ὡς ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ

»δικαίου καὶ τῶν ὀρθῶν νόμων ἐστηριγμένην, καὶ ἐν μέρει δὲ καθὼς
 »ὠργανισμένην κοινῇ τῶν Ἑλλήνων γνῶμη, ὀφείλουσιν ὅλοι οἱ
 »λαοὶ, κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, ν' ἀναγνωρίζωσι μόνην ἔννομον
 »καὶ ἐθνικὴν διοίκησιν, ἀναλόγως προσφερόμενοι. Τὰ συνιστῶντα
 »τὴν διοίκησιν σώματα εἶναι δύο, τὸ ἐκτελεστικὸν καὶ τὸ βουλευ-
 »τικόν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα διορίζεται καὶ τὸ δικαστικόν, ἀνεξάρτητον
 »ὁμῶς ἀπ' ἐκείνα διόλου. Ταῦτα διακηρύττει ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις
 »πρὸς τὸ πανελλήνιον, ἐν καὶ μόνον προτεπιφέρουσα ὅτι, αὐτῆς
 »μὲν ἐπεραιώθη τὸ ἔργον καὶ διαλύεται σήμερον· ἔργον δὲ τοῦ
 »ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ χρέος εἶναι νὰ φανῇ εὐπειθὴς καὶ ὑπήκοος εἰς
 »τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἐκτελεστὰς ὑπουργοὺς τῶν νόμων. Ἑλλήνες!
 »νεῖπετε πρὸ ὀλίγου ὅτι δὲν θέλετε δουλείαν, καὶ ὁ τύραννος χά-
 »νεται καθ' ἡμέραν ἀπὸ τὸ μέσον σας· ἀλλὰ μόνη ἡ μεταξύ σας
 »δμόνοια καὶ ἀκριβὴς ὑποταγὴ εἰς τὴν διοίκησιν ἐμπορεῖ νὰ
 »στερεώσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν σας. Εἴθε ὁ κραταῖος τοῦ Ὑψίστου
 »βραχίον ν' ἀνυψώσῃ καὶ ἀρχομένους καὶ ἀρχοντας, τὴν Ἑλλάδα
 »δλόκληρον, πρὸς τὴν πάρεδρον αὐτοῦ σοφίαν, ὥστε ν' ἀναγνω-
 »ρίσωσι τ' ἀληθῆ των ἀμοιβαῖα συμφέροντα· καὶ οἱ μὲν διὰ τῆς
 »προνοίας, οἱ δὲ λαοὶ διὰ τῆς εὐπειθείας νὰ στερεώσωσι τῆς κοι-
 »νῆς ἡμῶν πατρίδος τὴν πολύευκτον εὐτυχίαν. Εἴθε! εἴθε!»
 Μετὰ ταῦτα διελύθη ἡ συνέλευσις.

Τὸ δ' ἐκτελεστικὸν σῶμα διώρισε νῦν αὐθημερὸν τὸν Θ. Νέγρην
 ἀρχιγραμματέα τῆς ἐπικρατείας, ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ
 πρόεδρον τοῦ συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν, τὸν Ἰω. Κωλέττην
 ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν, τὸν Π. Νοταρᾶν ὑπουργὸν τῆς Οἰκο-
 μίας, τὸν Νότην Μπότσαρη ὑπουργὸν τοῦ Πολέμου, τὸν Θεόδω-
 ρον Βλάσην ὑπουργὸν τοῦ Δικαίου, τὸν Ἀνδρούτση Ἰωσήφ ὑπουρ-
 γὸν τῆς Θρησκείας, τὸν Λάμπρον Νάκον ὑπουργὸν τῆς ἀστυνομίας,
 καὶ τριμελῆ ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν συγχειμένην ἀπὸ τὸν
 Φρ. Βούλγαρην, Ἰω. Ν. Λαζάρου καὶ Χ. Ἀνδρέαν Ἀργύρην. Τὴν
 16 τοῦ αὐτοῦ διακηρύττει πρὸς τοὺς Ἑλλήνας ὅτι, ἐνεπιστεύθη
 τὴν ἐκτελεστικὴν δύναμιν ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, καὶ ὅτι
 διώρισε νῦν ὁκτώ ὑπουργοὺς, καὶ τοὺς προτκαλεῖ νὰ πείθωνται εἰς
 τοὺς νόμους καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Μετὰ ταῦτα μεταβαίνει εἰς
 τὴν Κόρινθον, ὅπου συγχροτεῖται καὶ τὸ βουλευτικὸν σῶμα, καὶ

τὰ δὴν σώματα ἀποτελοῦντα τὴν προσωρινὴν διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος, ἀρχίζουσι τὰς ἐργασίας των,

Ὁ Ὑψηλάντης ἔμεινε παρηγκωνισμένος· ἐφρόντισαν ὅμως φίλοι τινὲς τῆς πατρίδος, καὶ ἐν ᾧ οἱ ἀντίπαλοί του ἐφοβοῦντο μὴ τοὺς ἀνατρέψῃ τὰ πρακτικὰ τῆς συνελεύσεως διὰ τῶν σχετικῶν του πολεμικῶν, οἵτινες ἔπρεπε νὰ τὰ ἐπικυρώσωσι, κατώρθωσαν νὰ ψηφισθῇ πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ, τὸ ὁποῖον ἤδη προεδρεύετο ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Μαυρομιχάλου, καὶ δὲν γίνεται πλέον ἀπὸ κίνενα παρατήρησις ὅτι δὲν συμφέρει νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἔθνους ὁ πληρεξούσιος τοῦ Γ. ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς, καθότι οἱ ὀλιγαρχικοὶ δὲν τὸν φοβοῦνται ὡς πρόεδρον τοῦ Βουλευτικοῦ, ἐν ᾧ τὸν ἐφοβοῦντο καὶ τὸν φοβοῦνται ὡς ἀρχιστράτηγον. Ἡ Κυβέρνησις, ἀντὶ τοῦ Νότη Μπόττσαρη, μὴ δυναμένου νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸ Σούλι νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν του εἰς τὸ ὑπουργεῖον, ὅτε ἦτον ἀναγκαῖος ἐκεῖ διὰ τὸν πόλεμον, διώρισε ὑπουργὸν τοῦ πολέμου τὸν Π. Μαυρομιχάλην· παραιτηθέντος δὲ καὶ τούτου, διώρισε τὸν Κωλέττην καὶ ὑπουργὸν τοῦ πολέμου. Ὁ δὲ Μαυρομιχάλης, δυσηρεστημένος διότι δὲν κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὰ πράγματα, ἐν ᾧ ἀντιποιεῖται τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν Ἑλλάδα, παραιτεῖται καὶ τὴν ἀντιπροεδρείαν τῆς βουλῆς καὶ ἀποχωρεῖ εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐκλέγεται ὁ Σωτήριος Χαραλάμπους ἀντιπρόεδρος. Ὁ Ὑψηλάντης, ἐν ᾧ οἱ ἀντίπαλοι ἐββῶν διούργουν εἰς τὴν Ἐπίδαυρον ἐναντίον του, ἐπετάχυνε τὴν πτῶσιν τῆς Ἀκροκορίνθου· ἤδη συνεργῶντος τοῦ Κιαμιλμπεη, προέκειτο νὰ παραδοθῇ, καὶ ὁ Κολοκοτρώνης ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πολιορκίαν μετὰ τὸν Π. Κρεββατᾶν, τὸν Σ. Νοταρᾶν καὶ τὸν Δαμαλῶν Ἰωάνν, διὰ νὰ τὴν παραλάβωσι, καὶ νὰ καταγράψωσιν ὁμοῦ μετὰ τινὰς τῶν Γερουσιαστῶν τὰ λάφυρα. Τὴν 14 Ἰανουαρίου οἱ Τούρκοι παρεδόθησαν διὰ συνθήκης, παραδόντες τὰς κλεῖς τοῦ φρουρίου εἰς τὸν Κολοκοτρώνην· καὶ οἱ μὲν ἐντόπιοι ἔμειναν εἰς τὴν Πελοπόννησον· οἱ δ' Ἀλβανοὶ, ἕως ἑκατὸν τριάντα, μὴ φοβούμενοι νὰ πάθωσιν ἀφ' οὗ εἶδον τὸ ἀποδεικτικόν, τὸ ὁποῖον ἔδωκαν οἱ ἀπὸ Τριπολιτσᾶν διασωθέντες εἰς τὸν Πλαπούταν, ἀνεχώρησαν ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια μετὰ τὰ ὅπλα των ἐπὶ ἑλληνικῶν πλοίων. Καὶ ὁ μὲν Πανοριᾶς ἤθελε νὰ θανατωθῇ διὰ τὸν φόδον μὴ δώ-

σώσει πληροφορίας εἰς τοὺς Τούρκους διὰ τὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων καὶ σχέδια κατὰ τῆς Πελοποννήσου· ὁ δὲ Κολοκοτρώνης δὲν συγκατετίθη εἰς τοῦτο· ἀλλ' ὁ Πανοριᾶς συνεννοήθη μὲ τὸν Πέτρον Μαρκέζην, μέλλοντα νὰ τοὺς συνοδεύσῃ ἐπὶ τῶν πλοίων, καὶ ἐφρονεύθησαν ὅλοι. Ἦδη δὲ κυματίζεται καὶ ἐπὶ τῆς Ἀκροκορίνθου ἡ ἑλληνικὴ σημαία, καὶ μέρος τῆς φρουρᾶς ἀποτελοῦσι καὶ ἐν ἀπόσπασμα τῶν τακτικῶν Ἑλλήνων, οἵτινες συνεμέθεξαν καὶ τῆς πολιορκίας, καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου ἐκείνου.

Ἡ πελοποννησιακὴ Γερουσία, εἰς Ἐπίδαυρον ἔτι διατρίβουσα, ἐξελέξατο ἀντὶ τοῦ Ὑψηλάντου πρόεδρον τὸν ἐπίσκοπον Βρεσθένης Θεοδώρητον, καὶ ἀντιπρόεδρον τὸν Ἀσημάκην Φωτῆλαν· μετέβη ἐπομένως εἰς Κόρινθον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τριπολιτσάν, ὅπου διαμένει, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰανουαρίου ἐκλέξασα τὸν Ν. Σπηλιάδην ἀρχιγραμματέα, ἤρχισε τὰς ἐργασίας τῆς. Ἡ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ἐκλέξασα ἀντὶ τοῦ Μαυροκορδάτου πρόεδρον τὸν ὁπαδὸν τοῦ Γεώργιον Πραϊδην, διαμένει εἰς τὸ Βραχῶρι· ὁ δ' Ἀρσιος Πάγος διαμένει εἰς τὰ Σάλωνα, καὶ προεδρεύεται ἀπὸ μόνον τὸν Ταλαντίου Νεόφυτον, ἐκλέξας ἀρχιγραμματέα τὸν Ἀδὰμ Δούκαν. Αἱ ναυτικαὶ νῆσοι ἔχουσιν ὡσαύτως τὰ τοπικά των συστήματα· καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας, οἱ πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν καὶ ἡ βουλὴ τῶν Ψαρρῶν διευθύνουσι τὰ τοῦ στόλου καὶ τὰς τοπικὰς ὑποθέσεις τῶν νήσων αὐτῶν. Ὅλοι δὲ αἱ λοιπαὶ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους δὲν ἔχουσι τοπικὸν σύστημα, καὶ εἰς αὐτάς ἡ ὑπερτάτη λεγομένη διοίκησις, ἥτοι ἡ προσωρινὴ διοικήσις τῆς Ἑλλάδος, θὰ διορίσῃ ἐπάρχους καὶ ἀντεπάρχους· εἰς ὅλας δὲ ταύτας θὰ συστηθῶσιν ἐφορεῖται ὡς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους. Δὲν ἦτο βέβαια δυνατόν νὰ κυβερνηθῇ τὸ ἔθνος κατ' εὐχὴν διὰ τῶν τοπικῶν διοικήσεων· ἦτον ἄρ' ἀναγκαία ἡ ὑπερτάτη διοικήσις ἥτοι ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ διευθύνῃ πρὸς τὸν γενικὸν σκοπὸν τῆς πατρίδος τὰς ἐνεργείας τῶν τοπικῶν. Ἀλλ' αὕτη προθεμένη νὰ τὰς καταργήσῃ, διὰ νὰ μὴ ἀπαντᾷ εἰς αὐτάς προσκόμματα, θέλει, πρὸ πάντων καὶ διὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ὀλιγαρχίας, νὰ διαλύσῃ τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου. Διὰ τοῦτο δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἀφήσῃ ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν

Κόρινθον, ἐπιφέρουσα ὅτι διὰ τὰς περιστάσεις τοῦ πολέμου ἦτον ἀνάγκη νὰ διαμίνη εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως, διὰ νὰ ἐνεργῶνται μὲ ταχύτητα τὰ δεδογμένα. Ἀλλ' οἱ Γερουσιασταὶ φοβούμενοι μὴ διαιρεθῶσι διὰ τῶν βραδιουργιῶν τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ γείνωνσιν ἀφ' ἑαυτῶν ὄργανα τῆς διαλύσεως τῆς Γερουσίας, ἀνεχώρησαν εἰς Τριπολιτσάν. Καὶ ἂν κατώρθωνεν ὁμοῦς νὰ διαλύσῃ τὰ τοπικὰ συστήματα, πάλιν δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κυβερνήσῃ κατὰ τὰς εὐχὰς τοῦ ἔθνους, διότι πρὸ πάντων δὲν ἦτο δυνατόν, διὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, νὰ συγκεντρώσῃ εἰς ἑαυτὴν τὴν ἐξουσίαν καὶ ν' ἀποκατασταθῇ δυνατὴ, καὶ διότι ἦτο καὶ αὐτὴ πολυμελὲς καὶ δὲν ἦτον εὐκόλον νὰ ἐνεργῇ μὲ τὴν ἀπαιτουμένην σύμπνοιαν καὶ ταχύτητα. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων, καθ' ἣν ὁ κίνδυνος ἦτο περὶ τῶν ὅλων, εἰς μόνος ἄνθρωπος ἦτον ἀναγκαῖος νὰ κυβερνήσῃ μὲ δικτατορικὴν μάλιστα ἐξουσίαν ἕως οὗ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα. Ἦτον ἄρ' ἀναγκαῖος ἄλλος τις Κινκινάτιος νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ἀφ' ὅσα κακὰ θὰ τὴν προξενήσει ἢ πολυαρχία, ἢ ἄλλος τις Ναπολέων ν' ἀρπάσῃ τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐκείνων, οἱ ὅποιοι θέλοντες νὰ κατακυριεύσωσιν εἰς αὐτὴν, θὰ τὴν κατασπαράξωσι, καὶ θὰ τὴν φέρωσι πολλάκις εἰς τὸ ἄκρον τοῦ βαράθρου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ θεία πρόνοια μόνη θὰ τὴν λυτρώσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Νόμος ἐσωτερικοῦ δαρείου. — Νόμος ἐκουσίῳ εἰσφορᾷ. —
 Νόμος δαρείων εἰς μετρητά. — Νόμος ἐξωτερικοῦ δαρείου.
 — Νόμος διὰ τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν
 καὶ μονῶν ὑπὲρ τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου. — Ὁ Ἕλλας καὶ
 Κυριακούλης Μαυρομιχάλοι στρατεύουσιν εἰς τὴν ἀνατολ.
 Ἑλλάδα. — Συνεργοῦνται μὲ τὸν Ὀδυσσέα τὰ πολιορκή-
 σωσι τὴν Κάρυστον. — Ἐρχονται εἰς τὰς Ἀθήνας. — Οἱ
 Ἀθηναῖοι κυριεύουσι τὸν Σερπεντοῦ καὶ τὰς δύο πύλας τῆς
 Ἀκροπόλεως. — Οἱ Μαυρομιχάλοι προηγοῦνται τοῦ Ὀδυ-
 σσέως εἰς τὴν Εὐβοίαν. — Κυριεύουσι τὰ Στῆρα. — Πίπτει ὁ
 Ἥλλας. — Ὁ Κυριακούλης ἐπιστρέφει εἰς τὴν Πελοπόννησον.
 — Ὁ Κατακουζηνὸς προσκαλεῖται εἰς Κρήτην ἀρχηγός. —
 Στέλλεται ὁ Ἀφεντουλιέφ. — Ἰδιοτροπίαί τουτοῦ. — Διαι-
 ρεῖ τοὺς στρατιωτικούς. — Ὁ Μιληδόνης φορεῖται. — Ὁ
 Μπαλέστ εἰς τὴν Κρήτην. — Πολιορκία τῆς Ρεθύμνης. —
 Μάχη πρὸς τοὺς ἐρχομένους εἰς βοήθειαν Τούρκους. — Ἐ-
 ξοδος τῶν Τούρκων Ρεθύμνης. — Οἱ Ἕλληνες τρέπονται.
 — Φορεῖται ὁ Μπαλέστ. — Ὁ Κασίμ Δάμτσας προδίδει
 τὸν Ἀληπασιάρ. — Τὸ φρούριον κυριεύεται ἀπὸ τὸν Χουρσίδ.
 — Ὁ Ἀλῆς εἰς τὸ ἐνδότερον. — Συνέντευξις. — Ὁ Φεῖμ
 Τσιζάμης. — Ὁ Ἀλῆς ἀπειλεῖ καταστροφὴν διὰ τῆς πυρίτι-
 δος. — Ζητεῖ ἄρεσιν. — Ὁ Χουρσίδ τὸν ἀπατά. — Ὁ
 Ἀλῆς ἐξέρχεται εἰς τὴν ἐν τῇ Ἀλμυρῇ νῆσον. — Ἐλπίζει.
 Προβλήματα ἐκ μέρους τοῦ Χουρσίδ. — Ὁρκοί. — Ἡ ση-
 μαία τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸ φρούριον. — Ὁ Ἀλῆς δολοφο-
 ρεῖται. — Ἐπιβουλεύεται τὸ φρούριον Μορεμβασίας. — Δύο
 δίκροτα εἰς τὸν ἀργολικὸν κόλπον. — Ὁ τουρκικὸς στόλος
 ἐφοδιάζει τὰ φρούρια Μοθώρης. — Ὁ Ζιμπραλτὰρ ἀποπει-
 ρᾶται τὰ κυριεύσῃ τὸ φρούριον Νεοκάστρου. — Ὁ στρατη-
 γὸς Νόρμαν. — Ὁ ἑλλ. στόλος καταναυμαχεῖ τὸν τουρ-
 κικόν. — Φεύγει οὗτος εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

Εως τώρα ὁ πόλεμος ἐγίνετο διὰ δαπάνης ὅλων τῶν Ἑλλήνων(1), καὶ ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν τουρκικῶν κτημάτων, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ βοηθήματα τῶν εἰς τὴν ἀλλοτρίαν ὁμογενῶν· ἀλλ' εἰς τὸ ἐξῆς συστηθείσας τῆς Κυβερνήσεως, ἀφ' οὗ μάλιστα ἀπεφασίσθη νὰ πληρώνωνται μισθὸν οἱ στρατιῶται, ἀπαιτοῦνται χρήματα διὰ τὸν πόλεμον· καὶ ἡ Κυβέρνησις τὴν 18 τοῦ αὐτοῦ Ἰανουαρίου ἐξέδοτο νόμον δι' ἐσωτερικὸν δάνειον πέντε ἑκατομμυρίων γροσίων, καὶ ἐτύπωσεν ἐθνικὰς ὁμολογίας, δεκτὰς καὶ εἰς πληρωμὴν ἐθνικῶν κτημάτων, μετὰ τρία ἔτη ἐξοφλητέας μὲ τόκον ὀκτὼ καθ' ἑκατόν. Αὐθμερὸν ἐξέδοτο καὶ ἕτερον νόμον, δι' οὗ πᾶς Ἕλλην ἐχρεώνει νὰ εἰσενέγκῃ ἐκούσιως εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ἀνὰ ἓν γρόσιον. Τὴν 20 ἐξέδοτο καὶ ἄλλον διὰ δύο ἑκατομμύρια γροσίων πληρωτέων εἰς μετρητὰ, καὶ μετὰ τριετίαν ἀποδοτέων εἰς τοὺς δανείσαντας, οἵτινες ἐμελλε ν' ἀνταμειφθῶσιν ἐν δέοντι μὲ παράστημα. Ἀλλ' εἰς μάτην ἐλπίζει νὰ δανείσωσιν ἢ νὰ εἰσενέγκωσιν οἱ Ἕλληνες ἐκούσιοι χρήματα, πτωχοὶ ὄντες μάλιστα· διὰ τοῦτο τὴν 4 Μαρτίου ἐκδίδει ἕτερον νόμον, δι' οὗ τροπολογήσασα τὸν τῆς 18 Ἰανουαρίου, ἐκήρυξε τὸ δάνειον τῶν πέντε ἑκατομμυρίων, δάνειον βεβιασμένον, καὶ ὑπέσχετο μὲν ὅσους ἤθελον δανείσει τὸ ἔθνος ν' ἀνταμείψῃ ἐν δέοντι καὶ νὰ τιμήσῃ ὡς γνησίους καὶ ἀληθεῖς πατριώτας, ἠπειλεῖ δὲ τοὺς μὴ δανείσαντας ὅτι, ἤθελον κηρυχθῇ ἀνάξιοι τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος, ἀποκλεισθῇ παντὸς ὑπουργήματος καὶ ἀξιώματος, καὶ ἐμποδισθῇ τοῦ ν' ἀποκτήσωσιν ἐθνικὰς γαίας. Πᾶς νόμος, ὅστις δὲν γίνεται ὑποχρεωτικὸς διὰ τῆς δυνάμεως τῆς Κυβερνήσεως, σπανίως καὶ δυσκόλως ἐκτελεῖται· ὅθεν, θεωροῦσα ἡ Κυβέρνησις ὅτι δὲν ἐκτελοῦνται οἱ περὶ τῶν ἐσωτερικῶν δανείων νόμοι, διότι δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τοὺς καταστήσῃ ὑποχρεωτικοὺς, καταφεύγει καὶ εἰς δάνειον ἐξωτερικόν, καὶ τὴν 9 τοῦ αὐτοῦ ἐκδίδει νόμον δι' ἐν ἑκατομμύριον δισηλίων Ἰσπανίας, καὶ θ' ἀποστείλει τὸν

(1) Ἐκτὸς τῶν ἄλλων τροφῶν ὅσαι ἐχορηγοῦντο ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας διὰ τὸν στρατὸν, ἐχορηγοῦντο ἀναλόγως καὶ γιδοπρόβατα καὶ ἐκ μέρους τῶν ποιμένων· εἰς δ' ἐξ αὐτῶν φέριε αὐθόρμητος εἰς τὰ Τρίκορφα τριακόσια πρόβατα καὶ τὰ ἀφίνει εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, νὰ τὰ μεταχειρισθῇ διὰ τροφὴν τῶν στρατευμάτων. Πάντες δὲ συνεισφέρουν καθ' ἑσὸν ἕκαστος ἡδύνατο διὰ τὸ γένος, ὥστε ἡ φράσις διὰ τὸ γένος, ἔγινε παροιμιώδης ὡς πρὸς τὰς γινόμενας δωρεὰς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν.

Ἀνδρέαν Λουριώτην εἰς τὴν Εὐρώπην νὰ πραγματευθῇ τὸ αὐτὸ δάνειον. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶσι τραπεζίται νὰ δανείσωσι τὴν Ἑλλάδα, ἐν ᾧ δὲν βλέπουσιν ὅτι θὰ ὑπάρξει αὕτη εἰς τὸν κόσμον, πολεμοῦσα πρὸς τὸν Σουλτάνον;

Ἐν τούτοις διεφθίμωσθ' ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος εἶχεν ἐκπλεῦσαι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων· οἱ δὲ νησιῶται ζητοῦσιν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον χρήματα, διὰ νὰ ἐτοιμάσωσι καὶ νὰ κινήσωσι τὰ πλοῖά των· πλὴν χρήματα δὲν ὑπῆρχον, καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶχε πόθεν νὰ τοὺς προμηθεύῃ τὰ μηνιαῖά των. Πρὸ πάντων ἐχρεώσται νὰ βιάσῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ προσενέγκωσι καὶ τὴν ἀνά ἑκαστον συνεισφορὰν τοῦ ἑνὸς γροσίου, καὶ δάνεια ὅσοι εἶχον χρήματα, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Ἐκ τῶν λαφύρων τῆς Κορίνθου προσδιωρίσθησαν διὰ τὸ δημόσιον ἕως σαράντα χιλιάδες γροσίων εἰς λίθους πολυτίμους, καὶ αὗται προσηνέχθησαν εἰς τὰς ναυτικὰς νήσους ἔκτοτε. Οἱ Ἕλληνες εἶχον φυλάξει τὸν νομιζόμενον πλούσιον Κιαμίλμπεην, διὰ νὰ κυριεύσωσι δι' αὐτοῦ τὴν Ἀκροκόρινθον, καὶ νὰ ἐπάρωσι τοὺς ὁποίους ὑπετίθεσαν κεκρυμμένους θησαυροὺς τοῦ πλὴν αὐτοῦ, καὶ βεβηλωμένους κατὰ δυστυχίαν, ἀρνεῖται πάντοτε ὅτι εἶχε κεκρυμμένα χρήματα· ἀρνούμενος, ἐλπίζει, ἀναβάλλων τὸν καιρὸν, νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὰς περιστάσεις τοῦ πολέμου. Διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν δαπάνην τοῦ στόλου ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ Κυβέρνησις, δὲν εὐρίσκει ἄλλοῦ καταφύγιον εἰμὴ εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήρια, καὶ τὴν 5 Ἀπριλίου ἐκδίδει νόμον, δι' οὗ ὅλα τὰ ἱερὰ σκεύη-χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ τῶν καθ' ὅλον τὸ κράτος ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, ἐκτὸς τῶν εἰκόνων, κυλίκων καὶ λαβίδων, ἐμελλε νὰ ληφθῶσιν ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον τῆς οἰκονομίας εἰς τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον καὶ νὰ νομισματοποιηθῶσι· μόνον δὲ τὸν νόμον τοῦτον ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ· ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῦτο ἀπητεῖτο καιρὸς. Ἠλπίζετο νὰ λάβῃ καὶ λύτρα διὰ τὰ ἡχαρήμια τοῦ Χουρσὶδ πασιᾶ, περὶ τῶν ὁποίων ἤρχισαν νὰ γίνωνται διαπραγματεύσεις ἀπὸ τὸ Ἄργος· ἀλλ' ἐχρειάζοντο τὴν ὥραν ἐκείνην ἑτοιμα χρήματα νὰ δοθῶσι διὰ τὴν ἐκπλευσιν τοῦ στόλου, καὶ χρήματα ἑτοιμα δὲν ὑπῆρχον· οἱ δὲ νησιῶται ἐπέμενον ζητοῦντες χρήματα. Ὅθεν μεταδίδει ὁ Μαυροκορδάτος εἰς Ὑδραν,

καὶ πείθει τοὺς προκρίτους νὰ ἐπαρκέσωσι καὶ πάλιν οἱ ἴδιοι εἰς
τὴν δαπάνην τῶν πλοίων των.

Οἱ Πελοποννήσιοι, ἀφ' οὗ κατέστρεψαν τὸ μέγα μέρος τῶν Τούρκων τῆς Χερσονήσου, προσκαλοῦνται εἰς τὴν Ρούμελην νὰ συναγωνισθῶσι· καὶ, ἂν οἱ διέποντες τὰ πράγματα δὲν διηροῦντο πρὸς ἀλλήλους καὶ δὲν διήρουν τοὺς Ἕλληνας· ἂν ἐκινουῦντο ἀπὸ πνεῦμα τῆς πατρίδος, τῆς τε ἐθνικῆς δόξης καὶ τιμῆς, ἤθελον ἦδη φέροι τὸν πόλεμον εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἑπειρον· ἤθελον δυνηθῇ νὰ κατορθώσῃσι μεγάλα. Τοῦλάχιστον ἤθελον δυνηθῇ ν' ἀσφαλίσῃσι τὴν τε δυτικὴν καὶ ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπομένως τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ νέας εἰσβολὰς τῶν ἐχθρῶν, ἄχρις ὅτου καθάρισωσιν αὐτὰ τὰ μέρη ἀπὸ τοὺς ἐναπολειφθέντας Τούρκους, κυριεύοντες καὶ τὰ εἰς χεῖράς των μένοντα εἰσέτι φρούρια. Ἀλλ' ἔνεκα τῶν ιδιοτελειῶν καὶ τῶν διχονοιῶν, θὰ ὀπισθοδρομήσωσιν οἱ Ἕλληνες, καὶ θὰ πάθωσι, καὶ θὰ κινδυνεύωσι ν' ἀπολεισθῶσιν. Ἐν τοσούτῳ ὁ Π. Μαυρομιχάλης, ὅστις δὲν ἔχει πλέον εἰς τὴν Μάνην ὥς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἰσχύν, καὶ δὲν ἀπολαύει πλέον ἐκεῖθεν κανὲν εἰσόδημα, στρέφει τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν Εὐβοίαν, ὅπου ἐλπίζει νὰ λάβῃ δύναμιν, ἂν ἤθελε συντελέσει εἰς τὴν ἐλευθερώσιν της (1). Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Ἡλίας ἐζητεῖτο εἰς τὰς Ἀθήνας ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας· ἀναφέρεται λοιπὸν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ διορισθεὶς ἐκστρατεύει ἐκεῖτε μὲ τὸν θεῖόν του Κυριακούλην ἐπὶ κεφαλῇς ὀλίγων Μανιατῶν· ἀλλὰ φθάσαντες εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα, συνεννοήθησαν μὲ τὸν Ὀδυσσεά νὰ πολιορκήσωσι τὴν Κάρυστον, ὅτε μάλιστα ὁ ἐπίσκοπος Καρύστου Νεόφυτος ὑπεσχέθη νὰ πληρῶνῃ μίσθους τῶν Μανιατῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν τὸν Σερπεντοσέν, ἀπεφάσισαν νὰ κυριεύσωσιν ἐξ ἐφύδου καὶ τὴν ἀκρόπολιν. Ὅθεν, ἐπειδὴ ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ κυριεύσωσι τὰς τρεῖς πύλας, δι' ὧν ἡσφαλίζετο, ὥρμησαν καὶ ἐκυρίευσαν τὰς δύο, τὴν μίαν κατόπι τῆς ἄλλης. Τότε εἶχον φθάσει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ Μαυρομιχάλοι, καὶ τότε δὴ ἐφιλοτιμήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ κυριεύσωσιν

ἐξ ἐφόδου καὶ τὴν τρίτην πύλην, ὃ ἐστὶ τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ὥρμησαν νὰ τὴν κυριεύτωσι, πλὴν ἔπεσόν τινες ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπέτυχον. Οἱ δὲ Μαυρομιχάλοι ἀπεφάσισαν ἐπομένως νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν Εὐβοίαν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ ὑπάγωσιν ὁμοῦ μὲ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἐγνώριζε τὸν τόπον, καὶ νὰ κινηθῶσι συμφώνως ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, προηγήθησαν αὐτοῦ, προσέβαλον τὰ Στύρα, κατοικούμενα ἀπὸ Τούρκους, καὶ τὰ ἐκυρίευσαν. Οἱ δὲ Καρυττινοὶ Τούρκοι ἐξεστράτευταν ἐναντίον των, καὶ ὁ Κυριακούλης ἐκινήθη ἀπερχόμενος νὰ καταλάβῃ θέσιν τινά, διὰ νὰ τοὺς χτυπήσῃ διαβαίνοντας· ἀλλ' οἱ Τούρκοι προλαβόντες εἶχον διαβῇ ἐκεῖθεν, καὶ ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν εἰς τὰ Στύρα, οἱ μὲν ὑπὸ τὸν Ἥλιον στρατιῶται τραπέντες τὸν ἐγκατέλιπον· ἐκεῖνος ὁμως ἐκλείσθη εἰς παλαιόν τινα μῦλον, καὶ περικυκλωθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἔπесεν ἀπομαχόμενος ὁμοῦ μ' ὀλίγους ἀνδρείους μείναντας μετ' αὐτοῦ· ἡ δὲ πατρίς ἐπένθησε, διότι ἐστερήθη τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου Σπαρτιάτου. Ἐπομένως ἔφθασεν ὁ Ὀδυσσεύς· ὁ δὲ Κυριακούλης ἐψυχράνθη διὰ τὸ συμβᾶν, καὶ ἀναχωρήσας ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ἄλλ' ἦτον ἀνάγκη νὰ προσέξωσιν εἰς τὴν Κρήτην οἱ Μαυρομιχάλοι, ὅπου ἡδύναντο νὰ εὐδοκιμήσωσιν· εἰς τὴν Κρήτην ἔπρεπε ν' ἀποβλέψωσιν οἱ Πελοποννήσιοι, οὗσαν προπύργιον τῆς Χερσονήσου ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν Κρήτην ἔπρεπε νὰ δράμωσιν ἀφ' ὅλας τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου ὅσοι μαχηταὶ εἰς βοήθειαν, καὶ ἡ μεγαλητέρα φροντίς τῶν ναυτικῶν νήσων ἔπρεπε νὰ ᾔηται τὸ νὰ φυλάξωσι τὴν Κρήτην ἀπὸ τοὺς ἐχθρικοὺς στόλους, καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀφήσωσι ν' ἀποβιβάσωσιν εἰς αὐτὴν στρατεύματα. Τοὺς Τούρκους τῆς Κρήτης ἔπρεπε ν' ἀποκλείσωσιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν τὰ πλοῖά των, βοηθοῦντα τοὺς Ἕλληνα νὰ τὴν κυριεύσωσι διὰ τε τὴν γενικὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τὰ εἰσοδήματά της, τὰ ὅποια ᾔθελον χρησιμεύσει μάλιστα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἑλλ. στόλου· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ὀλίγον θὰ φροντίσωσι περὶ τῆς Κρήτης οἱ Ἕλληνες. Ἡ Κρήτη εἶχεν ἀνάγκην ἀρχηγοῦ διὰ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ, καὶ τινες ἐκ τῶν προκρίτων Κρητῶν, εἰς τὴν νῆσον Σπετσῶν καταφυγόντες ν' ἀσφαλίσθωσιν ἀπὸ τὰς περιπετείας τοῦ πολέμου, ἔκριναν εὖλογον νὰ στείλωσιν εἰς τὴν πατρίδα των ἀρχηγὸν ἐξωθεν ἐλθόντα, ὥς τὸν

Υψηλάντην καὶ τὸν Μαυροκορδάτον, ἐπειδὴ τοιοῦτόν τινα ἐνόμι-
ζον συντελεστικὸν εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν Κρητικῶν πραγμάτων.
Ὅθεν συνεννοηθέντες μὲ τὸν Πέτρον Σκυλίτην Ὀμηρίδην, ἔγρα-
ψαν τὸν Ἀλέξανδρον Κατακουζηνόν, καὶ τὸν προσεκάλεσαν εἰς τὴν
Κρήτην διευθυντήν. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀπήντησεν ὅτι, ἐμελλε ν'
ἀπέλθῃ εἰς τὴν Βλαχίαν δι' ἰδίας ὑποθέσεις του· τοὺς ἔστειλε δὲ
τὸν μετ' αὐτοῦ συγκατελθόντα εἰς τὴν Ἑλλάδα Μιχαὴλ Ἀφεν-
τουλιέφ, τὸν ὁποῖον καὶ ἐδέχθησαν οἱ Κρῆτες μὲ χαρὰν· πλὴν,
κατὰ δυστυχίαν ὄχι μόνον δὲν ἦτον ἱκανὸς νὰ τοὺς χρησιμεύσῃ
εἰς τὰ πράγματα, ἀλλ' ἦτο καὶ πολὺ κενόδοξος καὶ κοῦφος, καὶ
ἤθελε νὰ διευθύνῃ τὰ τῆς Κρήτης κατὰ τὸ δοκοῦν. Κατασκευάσας
τὴν σφραγίδα του, ἐχάραξε περίξ αὐτῆς, *Βασιλείον τῆς Κρήτης*,
τὸ ὁποῖον ἐφρόνει ὅτι ἔπρεπε νὰ ᾖναι ἀνεξάρτητον μὲν ἀπὸ τὴν
Ἑλλάδα, ἀλλὰ σύμμαχον. Προσέλαβε καὶ τὸ ἐπίθετον *Κομνηνός*,
θέλων νὰ λογίζεται ὡς ἀπὸ τῶν Κομνηνῶν καταγόμενος, καθὼ
νομίζων συντελεστικὸν εἰς τὸν σκοπὸν του τὸ βασιλικὸν ὄνομα.
Ἐλεγε δὲ ὅτι τὸ βασιλείον τῆς Κρήτης θὰ ὑπερασπισθῇ ἀπὸ τὸν
αὐτοκράτορα τῆς Ρωσσίας, ὅστις θὰ διορίζει Ρώσσον βασιλέα
εἰς αὐτό. Αναλαβὼν τὴν διοίκησιν τῆς νήσου, ἤρχισε νὰ διαιρῇ
τοὺς κατοίκους, καὶ πρὸ πάντων τοὺς στρατιωτικούς. Ἐφατρίασε
δὲ μὲ τοὺς Σφακιανούς καὶ τοὺς εἰλκυτεν εἰς τὸ μέρος του, δί-
δων εἰς αὐτοὺς βαθμοὺς καὶ κατασκορπίζων τὰ δημόσια χρήματα,
καὶ γίνεται αἷτιος νὰ φονευθῇ ἀπὸ τὸν Ρούσσον ὁ Ἀντ.Μιληδόνης,
ὅστις ἦτον ἄξιος καλλιτέρας τύχης. Οὗτος συνηγωνίζετο μετὰ
τῶν ἄλλων Κρητῶν παρευρεθεὶς δ' εἰς τινὰς μάχας, καὶ γράφων
πρὸς τὸν Ἀφεντουλιέφ, ἀπέδιδεν εἰς ἑαυτὸν τὴν νίκην· ὁ Ἀφεν-
τουλιέφ δίδει τὸ ἔγγραφόν του πρὸς τὸν Ρούσσον, ὅστις ἀφ' οὗ
τὸ παρέξῃσε τὸν Μιληδόνην, καὶ τὸν ὠνείδῃσε γράφοντα ψεύματα,
τὸν εἶπεν ἔπειτα ν' ἀποδώσῃ τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀφαιρέσει διὰ τῆς βίας
τουφέκιον ἀπὸ τινος στρατιώτην, λάφυρον ἔχοντα αὐτὸ ἀπὸ τοὺς
Τούρκους, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν ἀνώτερόν
του (διότι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ρούσσου διετέλει ὁ Μιληδόνης),
ἐφονεύθη. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἦλθον δυστυχῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ
τὴν βοηθήσωσιν ἐπαναστᾶσαν! Ὁ Μπαλέστ φθάσας εἰς τὸ Ἄρ-
γος, ἐζητήθη ὑπὸ τῶν Κρητῶν νὰ διευθύνῃ τὰ τοῦ πολέμου· ὅθεν

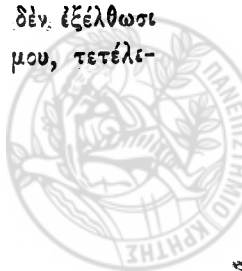

παραδούς εἰς Κόρινθον τὸ παρ' αὐτοῦ συστηθὲν τακτικὸν εἰς τὸν
 Ἰταλὸν φιλέλληνα Ταρέλλαν, ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τῶν Κρητῶν,
 τοὺς ὁποίους θεωρεῖ ὡς συμπατριώτας. Ὁ δ' Ἀφεντουλιέφ συνέ-
 λαβεν ὑπόνοιαν ὅτι ὁ Μπαλέστ ἐμελλε νὰ τὸν ἀφαιρέσῃ τὴν ἐξου-
 σίαν, καὶ τὸν ὑπέβλεπεν· ἀλλ' οὗτος τὸν ἐπληροφόρησεν ὅτι ὁ
 σκοπὸς τοῦ δὲν ἦτον ἄλλος, εἰμὴ, ἄρχοντος ἐκείνου νὰ διοικῇ τὸν
 στρατὸν, καὶ ἔδειξεν ὅτι ἐπείσθη, καὶ ὅτι ἤθελε καὶ ἐκεῖνος νὰ
 διοικῇται ὁ στρατὸς ἀπὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν ἱκανὸν περὶ τὰ πολε-
 μικά. Οἱ δὲ Ἕλληνες τὸν ὑπεραγαπῶσι, διότι τὸν θεωροῦσιν ὡς
 συμπολίτην των, καὶ διότι εἶναι ἀγαθὸς ἄνθρωπος, καὶ ἐμπειρο-
 πόλεμος στρατηγός, καὶ ἔχουσι πολλὴν εὐχαρίστησιν διοικου-
 μένοι παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν πόλεμον· εἶχον δὲ πολιορκημένους τοὺς
 Τούρκους τῆς Ῥεθύμνης, καὶ ἤδη ἤρχοντο εἰς βοήθειαν τούτων
 ἕως πέντε χιλιάδες ἀπὸ τὸ Ἡράκλειον, νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν.
 Ὁ δὲ Μπαλές, παραλαβὼν ὀκτακοσίους περίπου, κινεῖται κατὰ τὸν
 Φεβρουάριον εἰς ἀπάντησίν των, τοὺς κτυπᾷ, καὶ τοὺς τρέπει
 ἀπίσω εἰς φυγὴν. Οἱ Ἕλληνες ἐφόνευσαν ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς
 διακοσίους· ἔπεσον δὲ καὶ ἀπὸ τὸ μέρος των καὶ ἐπληγώθησαν ἕξ
 ἑπτά. Ὁ Μπαλέστ συλλαβὼν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπὲρ τῆς ἐλευθε-
 ρώσεως τῆς Κρήτης, διότι βλέπει καὶ εἰς τοὺς Κρήτας τοὺς αὐ-
 τοὺς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων χαρακτῆρας, ἀποφασίζει νὰ κυριεύσῃ
 τὴν Ῥεθύμνην. Οἱ Τούρκοι ὁσάκις ἐξήρχοντο ἐκεῖθεν κατὰ τῶν
 Ἑλλήνων, συνείθιζον νὰ μὴ ἀφίνωσι φρουράν, καὶ ἔμενον μόνον
 εἰς τὴν πόλιν γυναικόπεδα καὶ γέροντες. Ὁ Μπαλέστ τεθεὶς ἐπὶ κε-
 φαλῆς τεσσάρων χιλιάδων Ἑλλήνων, τοὺς διήρτησεν εἰς τρία σώ-
 ματα· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐμελλε νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν Ῥεθύ-
 μνην, προκαλέσον τοὺς Τούρκους εἰς ἐξοδόν· τούτων δ' ἐξεληθόν-
 των, νὰ ὀπισθοπορεύωσι φεύγοντες δῆθεν, ὥστε νὰ τοὺς παρασύρωσι
 πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐνέδρευε τὸ δεύτερον σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐμελλε
 νὰ ἐπιπέσῃ αἰφνης ἐναντίον των· τότε ὁ Μπαλέστ μὲ τὸ τρίτον,
 τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο ὀπίσω λοφιδίων τινῶν, καὶ δὲν ἐφαίνετο, νὰ
 ὀρμήσωσιν εἰς τὴν πόλιν, νὰ τὴν κυριεύσωσιν· εἶχε δὲ τόσῃ πε-
 ποίθησιν ὅτι ἐμελλε νὰ ἐπιτύχῃ τὸ στρατήγημά του, ὥστε δὲν
 ἔχρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἔχῃ τὸν ἵππον του εἰς ἐκεῖνο τὸ κίνημα, καὶ
 ἐστράτευε πεζὸς καὶ ἐκεῖνος. Ὅθεν οἱ Ἕλληνες ἀρχὰς Ἀπριλίου

κινούνται πρὸς τὴν Ῥεθύμνην. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐξεληθέντες, ὁρμῶσι κατ' αὐτῶν, καὶ συγχρόνως κατὰ τοῦ Βαλέστ, διότι, φαίνεται, ἦτο προεδομένον τὸ σχέδιόν του κατ' ἐπιβουλήν, ὡς διεδόθη λόγος, τοῦ Ἀφενδουλιέρ, ὅστις ἔδλεπε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καταστροφὴν εἰς τὴν πρόδον τοῦ Βαλέστ, καὶ οἱ Ἕλληνες τρέπονται εἰς φυγὴν μὲ πολλὴν ἀταξίαν. Εἰς μάτην προσπαθεῖ ὁ ἀρχηγὸς νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, καὶ ἡ ἀντικρούση τὸν ἐχθρόν· οἱ Ἕλληνες φεύγουσι φοβηθέντες, καὶ βιάζεται τότε καὶ αὐτὸς νὰ τοὺς ἀκολουθῇ φεύγων διὰ νὰ σωθῇ. Ἀδημονῶν δὲ διὰ τὴν τροπὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐν ταύτῳ ἀποκαμῶν μετὰ δύο ὥρῶν πορείαν ἐπὶ ἐδάφους ὅλως ἀμμώδους, δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ, καὶ βλέπει ὅτι ἀπόλυται, καὶ ζητεῖ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βοήθειαν. Δύο δὲ Σφακιανοί, οἱ ἀδελφοὶ Δελιγιαννάκαι, τὸν ἐπαίρουσι, διαδεχόμενοι ἀλλήλους κατὰ διαστήματα, ἐπὶ τῶν ὤμων των, καὶ τρέχουσιν· ἀλλὰ βλέπουσιν ὅτι οἱ Τοῦρκοι πλησιάζουσι κατόπι των τρέχοντες, καὶ θὰ τοὺς φθάσωσι, καὶ θὰ τοὺς φονεύσωσιν ὅλους. Ὅθεν ἄλλον τρόπον σωτηρίας δὲν ἔχουσιν, εἰμὴ νὰ τὸν κρύψωσιν εἰς τινὰς βάρους, ὡς καὶ τὸν ἔκρυψεν, καὶ αὐτοὶ νὰ σωθῶσι φεύγοντες, καὶ τὴν νύκτα νὰ ἐπανέλθωσι νὰ τὸν ἐπάρωσιν. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν οἱ Τοῦρκοι τὸν εὑρον καὶ τὸν ἐφόνευσαν καὶ αὐτὸν, καὶ τινὰ ἀξιωματικὸν Χῖον, Κόκκινον τ' ὄνομα, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδυνήθη νὰ φύγῃ. Οὕτως ἀπώλετο ἐκεῖνος, ὅστις ἠδύνατο νὰ γυμνάσῃ εἰς τὴν τακτικὴν τοὺς Κρητας καὶ νὰ σώσῃ τὴν νέαν πατρίδα του. Οἱ Τοῦρκοι τὸν ἐκοψαν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὰς ἐστεῖλαν πρὸς τὸν Καπουτὰν Πισιᾶν, ὅστις τὰς ἐπρέμασεν εἰς τὸ κατάρτι τῆς ναυαρχίδος διὰ νὰ τὰς στείλῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ πάλιν ὁ δάκτυλος τοῦ Κυρίου δεικνύων τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν κατὰ τὴν τροπὴν τοῦ τυράννου τῆς Ἡπείρου! Κατὰ φθίνοντα τὸν Ἰαννουάριον δολοφονεῖ ὁ Χουρσίδ τὸν Ἀληπσιᾶν, καὶ στέλλει τὴν κεφαλὴν του εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ σιρατὸς τούτου, ὅτε ἐπολιορκήθη, συνέκειτο ἀπὸ ὀκτὼ χιλιάδας Τουρκαλβανούς, ἐν αἷς ὑπάρχον καὶ διακόσιοι πενήντα χριστιανοί. Ἐξ αὐτῶν οἱ αἰχμαλωτισθέντες καὶ φονευθέντες εἰς τὰς διαφόρους μάχας, εἰς τε τὰς ἐξόδους, καθὼς καὶ οἱ λειποτακτήσαντες ἀναβαίνουν εἰς τρεῖς χιλιάδας

καὶ πεντακοσίους. Οἱ λοιποὶ ἀπέθανον, ὀλίγοι μὲν ἀπὸ τὴν κακοπάθειαν, τὸ δὲ μέγα μέρος ἀπὸ ἐπιδημικὴν νόσον. Τὸ φρούριον τῆς λίμνης ἦτο διηρημένον εἰς δύο· εἰς δὲ τὸ λεγόμενον ἔξω φρούριον εὗριστον περίπου τριακόσιοι στρατιῶται ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Καὶμ Δάμτσα· αὐτοί, ἀφ' οὗ τὸν ἔδειξαν ὅλην τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν, τέως ἐβαρυνθύμηναν διὰ τὴν φιλαργυρίαν του, καὶ συνομόσαντες μὲ τὸν Ὠμέρ Βριώνην, Ἀγοδάσιαν, Ἑλμαζμέτσι καὶ Ταχῆρ Ἀμπάζ τὴν 9 Ἰαννουαρίου τοῦ 1822, ἤνοιξαν αἰφνης τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ Σουλτάνου εἰσβάλλουσι καὶ τὸ κατακυριεύουσι. Τότε ὁ Ἀληπασιάς, ὅστις εἶχε λάβει πρόνοιαν νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τοιαύτην αἰφνίδιον εἰσβολὴν, ἐπρόφθασε καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ ἐνδότερον ὀχύρωμα, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζε Κιζκουλέν (πύργον τῶν κορασιῶν ἢ γυναικωνίτην), καὶ τελευταῖον καταφύγιόν του· καὶ δὲν ἤθελε προφθάσει νὰ σωθῇ ἐκεῖ, ἂν ὁ Χουρτιδ δὲν ὑπώπτευεν ἐνεδραν εἰς τὸ συμβάν. Ἀφ' οὗ οἱ βασιλικοὶ ἔφθασαν ἔως ἐκεῖ, ὅθεν ἠδύναντο ν' ἀκούσωσιν, ἐπρόσταξεν ἀπειλητικῶς νὰ μὴ προχωρήσωσι, καὶ τοὺς ἐφόβισεν· εἶπε δὲ νὰ στείλῃ πρὸς αὐτὸν ὁ Χουρτιδ ἄνθρωπον εἰς συνέντευξιν, καὶ ἐστάλησιν ὁ Καριαντση, ὁ Μουχουρδάρης καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί. Ὑπὸ τὸν Κιζκουλέν ὑπῆρχε σπήλαιον εὐρύχωρον, ὅπου εἶχεν ἀποθέσει δύο χιλιάδας κάδους πυρίτιν, καὶ τροφάς, καὶ τὰ πολυτίματά του πράγματα καὶ τοὺς θησαυροὺς του· εἶχε δὲ καὶ τὸν κοιτῶνά του, καὶ εἰς παρκαίμενον δωμάτιον εἶχε τὴν Βασιλικὴν καὶ τὰς ἄλλας γυναικῆς του· εἶχε δὲ καὶ φρουρὰν ἀπὸ πενήντα πιστοὺς καὶ ἀποφασισμένους νὰ συνταγῶσι μὲ αὐτὸν, οἱ ὅποιοι ἐκοιμῶντο εἰς τὸ ντζαμίον τὸ ἐντὸς τοῦ Κιζκουλέ κατεσκευασμένον. Εἰς τὸ σπήλαιον εἶχε διωρισμένον τὸν Σεῖτην του, ὀνόματι Φεῖμ Τσιάμην, ἔτοιμον πάντοτε νὰ βάλῃ πῦρ εἰς τὴν πυρίτιν· ὁ σκοπὸς του ἦτο νὰ καταστρέφῃ οὕτω καὶ τὴν ἑαυτὸν του, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς του, καὶ τοὺς πολιορκοῦντας. Ἀλλ' ἡ ἐλπίς δὲν τὸν εἶχεν ἐγκαταλείψει· λέγει λοιπὸν πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους: «Ὅταν μοῦ παρουσιασθῇ τὸ »ἰτιλάκι μου (ἡ ἄρεσις), παραδίδομαι καὶ ὑπάγω ὅπου ἂν προ»σταχθῶ· ἀλλὰ πρὸ πάντων ἂν ἐντὸς μιᾶς ὥρας δὲν ἐξέλθωσι »τὰ στρατεύματα ἀπὸ τὸ προδεδομένον φρούριόν μου, τετέλει-

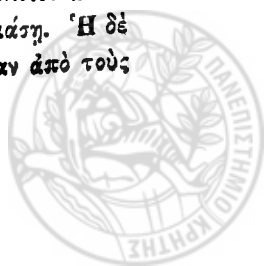

»σται· εἰς τὸν αέρα ἀπεσφενδονίσθημεν ἅπαντες.» Ἐδόθη δὲ πα-
 ραυτα προσταγή, καὶ ἐξῆλθον τὰ στρατεύματα ἀπὸ τὸ φρούριον·
 καὶ ἂν ὁ Ἀληπασιᾶς ἐπρόσταζε νὰ φύγωσιν ὅλως διόλου, ἀπειλῶν
 ὅτι ἤθελε τὰ καταστρέψει διὰ τῆς πυρίτιδος, ἤθελε διαλυθῇ ἡ
 πολιορκία· καὶ ἂν ἐζῆται ὅλας τὰς ἐγγυήσεις, δὲν ἦτον ἀδύνα-
 τον νὰ τὰς λάβῃ καὶ νὰ σωθῇ. Ἀλλ' ἔνεκα τοῦ γήρως ὁ ἄνθρωπος
 γίνεται δειλὸς καὶ φιλόζωος. Ὁ Χουρσιδὶς διὰ τοῦ ζητηθέντος
 ἱτιλακίου βλέπει ὅτι δύναται νὰ ἔμβῃ εἰς διαπραγματεύσεις καὶ
 νὰ τὸν δολοφονήσῃ. Γράφει ἀναφορὰν πρὸς τὸν Σουλτάνον, καὶ
 δίδει τοὺς λόγους, δι' οὓς ἔπρεπε ν' ἀξιωθῇ ὁ ἀποστάτης τῆς
 χάριτος τοῦ Σουλτάνου. Τὴν 29 Δεκεμβρίου τὴν υπογράφει ὁ
 ἴδιος, τὴν προσυπογράφουσιν ὅλοι οἱ σημαντικοὶ τοῦ στρατοπέδου,
 τὴν στέλλει τὸν Ἀληπασιᾶν νὰ τὴν ἴδῃ καὶ τὸν ἀπατᾷ. Ὁ Καφ-
 ταντοῦς τὸν προβάλλει νὰ λάβῃ συνέντευξιν μὲ τὸν Χουρσιδὶ ἐπὶ
 τῆς ἐν τῇ λίμνῃ νήσου, λαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ὅσους ἀνθρώ-
 πους θελήσῃ δι' ἀσφάλειάν του, ἐν ᾧ ὁ Χουρσιδὶς δὲν ἤθελεν ὑπάγει
 ἐκεῖ εἰμὴ μὲ μόνους τοὺς συγχροτοῦντας τὸ συμβούλιόν του. Τὰ δὲ
 τοῦ φρουρίου νὰ μένωσιν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, ὅ ἐστιν ὁ
 Φεῖμ Τσάμης νὰ κρατῇ εἰς τὴν χεῖρα τὸ πῦρ, ὅπερ καὶ ἐλογί-
 ζετο ἡ ἀσφαλεστέρα ἐγγύησις ὅτι δὲν τὸν ἠπάτων. Ὁ Ἀληπα-
 σιᾶς μετέβη εἰς τὴν νῆσον μὲ εἴκοσιν ἀνθρώπους εἰς τὸ μοναστή-
 ριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, καὶ κατώκησεν εἰς τὸ δωμάτιον
 τοῦ Ἀλέξη Νούτσου· φέρει δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν Βασιλικὴν,
 καὶ τὰς πολυτίμους λίθους του, καὶ πολλὰ κιβώτια μὲ χρήματα.
 Ὁ Χουρσιδὶς προρρασιθεὶς ἐπισυμβᾶσαν εἰς ἑαυτὸν ἀσθένειαν, δὲν
 ὑπάγει εἰς τὴν νῆσον· ἀλλ' ἐν τούτῳ, ἄχρις ὅτου θὰ ὑπάγει νὰ
 τὸν ἴδῃ, ὑπάγουσιν ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅσους ἐζήτητε νὰ ἐνταμώσῃ, καὶ
 τὸν δίδουσιν ὅλοι χρηστὰς ἐλπίδας διὰ τὸ ἱτιλάκι του. Ἐπαρη-
 γορήθη δὲ τόσον, ὥστε ἤρχισε καὶ νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ἀπεργόμενος εἰς
 Κωνσταντινούπολιν, ἡδύνατο νὰ σωθῇ καθ' ἑδὸν ἀρπαζόμενος ἀπὸ
 τοὺς οἰκείους του, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἤδη στοχάζεται νὰ ραδιοιργή-
 σῃ, καὶ νὰ εὕρῃ φίλους μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν του αὐτῶν δυνάμει
 τῶν χρημάτων, καὶ νὰ σπεύρῃ εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Χουρσιδὶ τὴν
 διαίρεσιν. Τὴν 25 ὁ Χουρσιδὶς στέλλει τὸν Χασάν πασιᾶν νὰ τὸν
 χαιρετήσῃ, νὰ τὸν διακοινώσῃ ὅτι ἐφθασε τὸ ἱτιλάκι του, καὶ ὅτι,

διὰ νὰ δείξῃ τὴν πρὸς τὸν Σουλτάνον εὐγνωμοσύνην του καὶ ὑποταγήν, ἦτον ἀνάγκη νὰ διατάξῃ τὸν Φεΐμ Τσιάμην καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους του νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὸ φρούριον, ἀφ' οὗ ὑψώσωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν βασιλικὴν σημαίαν· τότε δὲ ὑπέσχετο νὰ τὸν στείλῃ τὸ ἱταλίκι του. Τότε δ' Ἀλῆ πασιᾶς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἠθέλησε νὰ στείλῃ ἀνθρώπὸν του νὰ διατάξῃ τὴν διὰ τῆς πυρίτιδος καταστροφὴν· ἀλλὰ τὸν εἶπον ὅτι, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάγῃ κανεὶς εἰς τὸν Κιζκουλέν, διότι οἱ βασιλικοὶ ἐφύλαττον εἰς ὅλα τὰ μέρη. Παρίστησε τότε τὸν Χασὰν πασιᾶν ὅτι δὲν ἴσχυεν ἡ προσταγή του κατ' οὐδένα τρόπον, καὶ ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ ὑπάγῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸ φρούριον αὐτοπροσώπως νὰ διατάξῃ τὰ δέοντα· ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὁ Φεΐμ Τσιάμης καὶ οἱ ἀνθρώποι του, καὶ τὴν ὑπογραφὴν του καὶ τὴν σφραγίδα του ἂν ἴδωσι, δὲν θ' ἀκούσωσι τίποτε, καθὼς διατεταγμένοι νὰ μὴ ἀκούσωσιν, εἰμὴ τὴν διὰ ζωῆς προσταγήν του. Τότε ἐπανελάβον τὰς ὑποσχέσεις, ὅτας ἀρχῆθεν μετεχειρίσθησαν νὰ τὸν ἀπατήσωσιν· ὠρκίσθησαν εἰς τὸ Κοράνιον ὅτι δὲν τὸν ἡπάτων, καὶ ὅτι ἤθελον τὸ καλὸν του. Τέλος πάντων ὁ Ἀληπασιᾶς, ἀφ' ἐνὸς μὲν κλονισθεὶς εἰς τὴν ἀπόφασίν του ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις καὶ τοὺς ἔρκους τῶν ἀπατώντων, ἐνδοὺς δ' ἀφ' ἐντέρου μέρους εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ πλήρης μὲν δυσπιστίας, ἀλλ' ἔχων καὶ τινα ἐλπίδα πηγάζουσαν ἀπὸ τὴν φιλοζῶϊαν του, καὶ κρίνων ἄλλως ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποφύγῃ τὸ πεπρωμένον, ἀπεράττει καὶ δίδει τὸ φυλακτήριόν του τὸν Χασὰν πασιᾶν, τὸ ὅποιον ἦτο τὸ σημεῖον τῆς παρὰδόσεως τοῦ φρουρίου. Τοῦτο δὴ ἅμα ἰδὼν ὁ Φεΐμ Τσιάμης τὸ ἐπροσκύνησε καὶ ἔσβεσε τὸ πῦρ, καὶ παρευθὺς ἐφρονεύθη, καὶ ἡ φρουρὰ ἀπεσύρθη, καὶ ἡ σημαία τοῦ Σουλτάνου ὑψώθη εἰς τὸν Κιζκουλέν, καὶ οἱ βασιλικοὶ κατέλαβον τὸ φρούριον. Ἦτο δὲ ἤδη μεσημβρία, καὶ τὰ πάντ' ἀναγγέλλουσιν ὅτι ἡπατήθη· ἡ δ' ἐσωτερικὴ ταραχὴ του δὲν ἐφάνη εἰς τὸ πρόσωπόν του. Κατὰ τὴν πέμπτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἔρχονται σκυθρωποὶ ὁ Χασὰν πασιᾶς, ὁ Ὀμερβριώνης, ὁ Μεχμέτ Σιληχτάρης, ὁ Καφταντσῆς καὶ τινες ὀπλαρχηγοὶ καὶ στρατιῶται. Ἀφ' οὗ τοὺς εἶδεν ὁ Ἀληπασιᾶς· στήτε, τοὺς λέγει, ! τί μὲ φέρετε; Ὁ Χασὰν πασιᾶς τὸν δείχνει τὰ χρυσὰ τοῦ φερμανίου γράμματα, καὶ τὸν λέγει· κάμε τὴν προσευχήν

σου· ζητεῖται ἡ κεφαλὴ σου. — Ἀλλὰ δὲν πίπτει εὐκόλως, ἀπεκρίθη, καὶ μὲ μίαν πιστολίαν πληγώνει τὸν Χασὰν πασιὰν, καὶ μ' ἄλλην φονεύει τὸν Καφταντσὴν. Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν φονεύουσι τινὰς ἐκ τῶν βασιλικῶν. Ἐπληγώθη δὲ καὶ ὁ Ἀλῆ πασιὰς θανατηφόρως, καὶ βρυχώμενος ὡς ταῦρος, κτυπᾷ τὴν κεφαλὴν του· τότε ἐμβαίνει ὁ Σιλιχτάρης τοῦ Χουρσίδ με τοὺς δημίους καὶ κόπτουσι τὴν κεφαλὴν του. Τοιοῦτο τέλος ἔλαβεν ὁ Φάλλαρης τῆς Ἡπίρου τὴν 25 Ἰαννουαρίου καὶ τοῦτο μέγα θαῦμα τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐξώπλισε τὴν χεῖρα τοῦ Σουλτάνου ἐναντίον τοῦ φοβεροῦ Ἀληπασιᾶ, καὶ κατέστησε τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον συντελεστικώτατον εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἤδη ὁ Σουλτάνος θὰ στρέψει ὅλην τὴν προσοχὴν του κατ' ὅλας του τὰς δυνάμεις ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων. Ὁ δὲ δυνατὸς ἐν πολέμοις δὲν θὰ τοὺς ἐγκαταλείψει.

Εἰς τὸ φρούριον τῆς Μονεμβασιάς ἐφρουράρχει ὁ Ν. Γρηγοράκης. Πρὶν ἐξέλθῃ ὁ ἐχθρικός στόλος εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, γολέττα Ἑλλήνος ὑπὸ σημαίαν γαλλικὴν, φέρουσα φορτίον σίτου, κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Μονεμβασιάς. Ὁ δὲ πλοίαρχος ἐφωράθη κομιστῆς γραμμάτων, ἐξ ὧν ἐφαίνετο ὅτι ἦτον ἀπεσταλμένος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, νὰ ὀργανίσῃ συνωμοσίαν κατὰ τοῦ φρουρίου· ὁ σῖτος ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ νὰ τὸ ἐφοδιάσωσιν, ἀφ' οὗ ἤθελον τὸ κυριεύει οἱ συνωμόται· ἐρχομένου δὲ κατόπι τοῦ στόλου νὰ τὸ καταλάβωσιν οἱ Τούρκοι. Ἡ γολέττα ἐκρατήθη καὶ ἐδημεύθη μὲ τὸ φορτίον τῆς καὶ ὅλα τὰ ἐν αὐτῇ. Ὁ δὲ φρούραρχος Ντζανετάκης ἔστειλε πρὸς τὴν κυβέρνησιν τὰ ἐγγραφα τοῦ Καπουτὰν Πασιᾶ, τὰ ὅποια ἔφερον ὁ πλοίαρχος, καὶ ἀπέδαιξεν οὕτω τὴν πρὸς τὴν πατρίδα πίστιν αὐτοῦ. Εἰδοποιηθεῖσα συγχρόνως καὶ ἡ Γερουσία, ἐφρόντισε καὶ ἠσφάλισε τὸ φρούριον ἀπὸ πᾶσαν ἐπιβουλὴν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον δῶα δίκροτα, τὸ μὲν γαλλικόν, τὸ δὲ ἀγγλικόν, εἰσέπλευσαν εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, καὶ ἀπήτησαν ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν, τὸ μὲν τὴν ἀποζημιώσιν τῆς γαλλικῆς γολέτας καὶ τοῦ φορτίου τῆς, τὸ δὲ τὴν πληρωμὴν σίτου, τὸν ὅποιον οἱ Ἕλληνες ἐπῆραν ἀπὸ πλοίων πλέον ὑπὸ ἀγγλικὴν σημαίαν εἰς Ναύπλιον διὰ νὰ τὸ ἐφοδιάσῃ. Ἡ δὲ κυβέρνησις ἐβιάσθη νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ λάβῃ προθεσμίαν ἀπὸ τοὺς

διοικητὰς τῶν εἰρημένων δικρότων, ὑποσχεθεῖσα νὰ τοὺς ἀποζημιώσῃ.

Ἐν τούτοις μοῖρα τοῦ τουρκικοῦ στόλου διοικουμένη ἀπὸ τὸν ἀντιναύαρχον Πεπέ Ἀλῆ Καπουτάν, συνωδευμένη καὶ μ' αἰγυπτιακὰ διοικούμενα ὑπὸ τοῦ Ζιβραλτάρ, καὶ διωρισμένη νὰ ἐφοδιάσῃ τὰ φρούρια τῆς Πελοποννήσου, ἐξέπλευσε τὴν 24 Ἰαννουρίου μετὰ πολλῆς βίας ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας, καὶ παραλαβοῦσα ἀσιανὰ στρατεύματα καὶ τροφὰς καὶ πολεμεφόδια, συγκειμένη ἀπὸ ἐξήντα ἐννέα πλοῖα πολεμικὰ καὶ φορτηγὰ κατέρχεται εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τὴν 29 ἐφοδιάζει τὸ φρούριον Μοθώνης, μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἐφοδιάσῃ καὶ ἐκεῖνο τῆς Κορώνης· ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ διοικοῦντος τὸν στόλον ἦτο νὰ ἔλθῃ πρὸ πάντων εἰς Ὑδραν, ὅπου τὸν ἐπληροφόρησεν Ἑπτανήσιός τις ὅτι, εὐρίσκοντο φατριασταὶ ἔτοιμοι, ἅμα ἐμφανισθέντος ἀντικρυ τῆς νήσου, νὰ ἐνεργήσωσιν ὥστε νὰ ὑποταγῇ ὁ λαὸς, καὶ οὕτω νὰ προλάβωσι τὰ κακὰ, τὰ ὁποῖα ἠπειλεῖτο νὰ πάθῃ τέλος πάντων, ἀνθιστάμενος· ἀλλὰ κατὰ τὸν πλοῦν ἐπληροφορήθη ὅτι ἦτον ἠπατημένος, καὶ παρῆλθεν ἐμπρὸς διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ τὰ φρούρια. Ὁ δὲ Ζιμπραλτάρ εἰσπλέει τὴν 30 εἰς τὸν λιμένα τοῦ Νεοκάστρου, θελήσας ἴσως νὰ δοκιμάσῃ ἂν τὸ φρούριον ἐκεῖνο ἦτον εἰς κατὰστασιν ν' ἀνθέξῃ· εὐρέθη δὲ τῷ ὄντι εἰς μέγαν κίνδυνον, διότι ἦτο παρημελημένον, καὶ τὰ πυροβόλα του ἦσαν ἐρριμμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ δὲν εἶχεν οὔτε τροφὰς, οὔτε σφαίρας, οὔτε πυρίτιν, οὔτε πυροβολιστὰς, καὶ σχεδὸν οὔτε φρουράν. Ὁ δὲ φρούραρχος Νικόλαος Οἰκονομίδης, ἐκ τῶν ἐντοπίων, πολλάκις ἀνενέχθη πρὸς τὴν Γερουσίαν περὶ τῆς καταστάσεως καὶ ἐξασφαλίσεώς του· ἀλλ' ἐχρειάζοντο διὰ τοῦτο χρήματα, καὶ ἡ Γερουσία δὲν εἶχε, καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὸ ἐφοδιάσῃ μὲ τ' ἀναγκαῖα καὶ νὰ τὸ ἀσφαλίσῃ. Ὁ δὲ Ζιμπραλτάρ ἀπεβίβασεν ἀπὸ τὴν ὁποῖαν διώκει φιργάδαν εἰς τὴν ξηρὰν ἕως ὀκτακοσίους Τούρκους νὰ τὸ κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου. Ἀγαθὴ τύχη τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχε φθάσει αὐτόθι ὁ στρατηγὸς Νόρμαν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν μὲ εἰκοσιπέντε ἀξιωματικούς φιλέλληνας, καὶ τρέχουσιν ὅλοι παρευθὺς εἰς τὸ φρούριον, καὶ βάλλουσιν εἰς τὰξιν τὰ πυροβόλα, καὶ κτυπῶσι τὴν φιργάδαν, καὶ τὴν βλέπτουσι πολὺ, καὶ συγχρόνως ἐπι-

πίπτουσιν οἱ τυχόντες Ἕλληνες κατὰ τῶν ἀποδάντων εἰς τὸ παράλιον Τούρκων, καὶ φονεύουσι τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ τοὺς βιάζουσι νὰ ἐπιβιθασθῶσιν εἰς τὴν φεργάδαν. Τότε ὁ Ζιμπραλτάρ ἐσράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐνωθεὶς μετ' ἄλλα πλοῖα, ἐφθασεν εἰς Ζάκυνθον, ὅπου ἔλαβον οἱ διοικοῦντες τὸν στόλον ὅλην τὴν ὑποδοχὴν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ, μ' ὅλον ὅτι ὁ Μαίτλαν εἶχε κυρύξει πρὸ δόλιγου ὅτι δὲν ἦτο δεκτὸν εἰς τὸ ἐξῆς οὐδὲν πλοῖον οὔτε τουρκικὸν οὔθ' ἑλληνικὸν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἑπτανήσου. Ἀφ' οὗ δ' ἔλαβον συνέντευξιν τὴν 11 φεβρουαρίου μετ' ὧν πολεμικὰ αὐστριακὰ ἀπὸ τὴν μοῖραν τοῦ ναυάρχου Ἀρμένη, κατέπλευσεν εἰς Π. Πάτρας, ὅπου ἀπεβίβασεν ἕως ἐξ χιλιάδας στρατεύματα ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Χασάν πασιᾶ, τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες Κακλαμάν πασιᾶν μετωνόμασαν, διότι τὰ στρατεύματά του συνέκειντο ἐξ Ἀσιασίων, Κακλαμάνων καταφρονητικῶς ὑπ' αὐτῶν ἢ Περσιάνων διὰ τὴν ἀβελτερίαν καλουμένων. Τὴν 8 φεβρουαρίου ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐκ πενήντα πλοίων συγκεῖμενος, ἐκινήθη ἐναντίον τοῦ τουρκικοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ διαδεχθέντος ἤδη τὸν Τομπάζην Ἀνδρέου Μικοῦλη. Τὴν 18 τὸ πρῶτ' ἐφαίνετο πλέων μακρόθεν πρὸς τὴν μεσημβρίαν, ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἐκόπασεν, ἵστατο φθάσας πρὸ τῆς Ζακύνθου ἕως ἔδω ὁ ἥλιος· τὴν νύκτα ἤρχισε νὰ πνέῃ ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ πρῶτ' παρήλλαξε τὸν Ἀραξον. Ὁ τουρκικὸς στόλος, ἅμ' ἀφ' οὗ τὸν εἶδεν ἐρχόμενον καὶ παρατεταγμένον εἰς μάχην, ἀπαίρει βιαίως, εἰσπλέει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ καταφεύγει ὑπὸ τὰ πυροβόλα τῆς Ναυπάκτου. Καί μ' ὅλον τοῦτο, ὁ ἑλληνικὸς ἐφθασεν ἐκ τῆς ὀπισθοφυλακῆς του ἐν βρίκιον καὶ τὸ κατεδύθισεν· ἀλλ' ἐνταυτῷ ἐβίασε τοὺς Τούρκους νὰ κατακαύσωσι τέσσαρα φορτηγὰ, τὰ ὁποῖα ἔπεσον ἔξω μίαν ὥραν μακρὰν τῶν Πατρῶν. Οἱ Ἕλληνες ἤθελον νὰ περάσωσι τὸ στόμιον τοῦ κόλπου, ἀλλὰ, σφοδροῦ ἐπελθόντος χειμῶνος, κατέπλευσαν εἰς τὸ Μεσολόγγι, καὶ ἐβρίψαν τὴν ἀγκυραν. Τὴν 20, θεωροῦντες οἱ τοῦρκοι τὸν χειμῶνα ὡς σύμμαχον, ἀπῆραν ἀπὸ Ναύπακτον, καὶ οἱ Ἕλληνες, ἅμ' ἀφ' οὗ τοὺς εἶδον, ἔδραμον ἐναντίον των. Συνεχροτήθη δὲ ναύμαχία μεταξὺ τριάντα πέντε τουρκικῶν πολεμικῶν, ἐπειδὴ τὰ φορτηγὰ ἦσαν εἰς Ναύπακτον, καὶ ἄλλων τῶσων ἑλληνικῶν τέσσαρα δ' ἐκ τούτων προσέβαλον τὴν ναυαρχίδα καὶ τὴν ἐπροξένησαν μεγάλην ζημίαν. Τέλος

αὐτὴ καὶ τ' ἄλλα τουρκικὰ καταναυμαχούμενα, ἔπλεον μ' ἑλπὴν τὴν ἀπελπισίαν, καὶ παρ' ὀλίγον ἤθελον πέσει εἰς τὴν ξηρὰν, ἂν ἀγγλικά πλοῖα δὲν ἐπυροβόλουν κατ' αὐτῶν ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὰ βιάσῃσι νὰ ρίψῃσι μακρὰν τὴν ἄγκυραν, διὰ νὰ τὰ φυλάξωσι. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ ἀλλάσσουν τὴν πολιτικὴν, διότι διέταξαν τὸν τουρκικὸν στόλον νὰ μὴ μείνῃ εἰς τὸν λιμένα ἐκεῖνον εἰμὴ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας, ὅσον δηλαδὴ καιρὸν ἐπιτρέπει ἡ ἐκ βίας προσορμίσις· ἀλλὰ ἴσως νὰ φύγῃ; καὶ ἵσως ἄνεμοι δύνανται νὰ τὸν σώσωσι; Τὴν 23 ἐφάνησαν μακρόθεν τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐπαναλαμβάνει τὴν διαταγὴν τοῦ νὰ φύγῃ ὁ τουρκικὸς στόλος, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ τὸν προμηθεύτῃ πάλιν τὸ δικαίωμα τῆς ἐκ βίας προσορμίσσεως, καὶ οἱ τοῦρκοι ἀπήρσαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες, οἵτινες τοὺς περιέμενον παρατεταγμένοι εἰς μάχην, κατευθύνθησαν ἐναντίον των, οἱ Τοῦρκοι ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς Ζάκυνθον· τὰ δ' ἑλληνικὰ περιπλέοντα ἀντικρὺ τῆς Ζακύνθου, περιέμενον νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν, διὰ νὰ τὸν προσβάλλωσι πάλιν. Πλοῖον δὲ ἀγγλικὸν πλησιάσαν εἰς αὐτὰ λέγει τὸν ναύαρχον ὅτι, δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ πολεμήσωσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς θαλάσσας τῶν οὐδετέρων Ἰονείων νήσων, καὶ ν' ἀπομακρυνθῇ ὀλίγον διὰ νὰ ἀναχωρήσωσιν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον, καὶ τότε, ἂν ἤθελον, νὰ τοὺς κτυπήσωσιν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες δὲν ἀκούουσι τοὺς Ἀγγλοὺς, καὶ οἱ Τοῦρκοι τυχόντες ἀρμόδιον ἄνεμον ἐφυγον νυκτὸς ἀπὸ Ζάκυνθον, καὶ κατευθύνθησαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. (Τὰ δ' ἑλληνικὰ, πλεύσαντα εἰς τὰ περάλια τῆς Πρεβέζης, ἀπεδίδασαν τὸν Ζῶην Πάνον Σουλιώτην, τὸν ὁποῖον εἶχον παραλάβει μὲ τοὺς στρατιώτας του ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, καὶ ἔδωκαν βοήθειαν εἰς τὸ Σοῦλι τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων). Ἐπειτα ἐδοκίμασαν νὰ κυριεύσωσιν ἐξ τουρκικὰ ναυλοχοῦντα εἰς Μοῦρτον, καὶ πάλιν ἐμποδίσθησαν ἀπὸ ἀγγλικὸν πλοῖον περιπλέον ἐκεῖνας τὰς θαλάσσας ἕνεκα τῆς οὐδετερότητος, τὴν ὁποίαν οἱ Ἀγγλοὶ ἐνόουν, ὥς ἔλεγον, νὰ διατηρήσωσιν ἀκριβῶς. Τότε οἱ Ἕλληνες ἀπέστειλαν εἰς Κέρκυραν τὸν Ἀντώνην Ραφαὴλ διοικοῦντα τὴν γολέταν, ἡ Τερψιχόρη, νὰ ζητήσωσιν ἐξηγήσεις περὶ τούτου ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν· ἀλλ' αὕτη ἐκρατῆθη ἐκεῖ δι' αἰτίαν ἀνύπαρκτον καὶ μετὰ δέκα ἡμέρας ἀρέθῃ ἐλευθέρα καὶ ὑπέστρεψε, μὴ φέρου-

σα καμμίαν ἐξήγησιν περὶ τοῦ προκειμένου. Μετὰ ταῦτα ὑπίστρεψαν τὰ ἑλληνικά πλοῖα εἰς τὰ ἴδια. Ἐμειναν ὁμῶς καὶ ὀκτὼ ἐξ αὐτῶν, καὶ περιέπλεον τὰ παράλια τῶν Π. Πατρῶν ὑπὸ τὸν Μιαοῦλην, χρησιμεύοντα εἰς ἀποκλεισμόν τοῦ φρουρίου, καὶ τῶν εὐρισχομένων εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον τουρκικῶν.

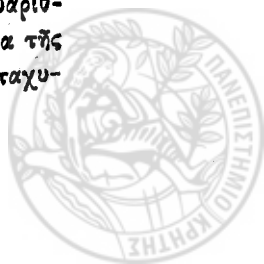

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὁ Κολοκοτρώνης ἐκστρατεύει εἰς Π. Πάτρας. — Ἐκστρατεύει καὶ ὁ Κανέλος Δελιγιάννης. — Συνδιαλλαγή κατὰ τὸ φαινόμενον τοῦ Δελιγιάννη καὶ Κολοκοτρώνη. — Οἱ Τοῦρκοι ἐξήλθον εἰς Τσουκαλὰν. — Καλοῦσι τὴν Χαλαντρίτσαν. — Μάχονται κατὰ τοῦ Πλαπούτα. — Τρέπονται. — Μάχη εἰς Γηροκομεῖον. — Ὁ Ν. Καραγάλιος. — Τρέπονται οἱ Τοῦρκοι. — Ὁ Γζουσούφ πασιᾶς ἔρχεται εἰς βοήθειαν τοῦ Χασάν πασιᾶ. — Μάχη εἰς Κυνηγοῦ. — Τροπὴ τῶν Ἑλλήνων. — Μάχη εἰς τὸν ληνὸν τοῦ Σαῦταγα καὶ εἰς τὸ Γηροκομεῖον. — Ἔρχονται εἰς βοήθειαν Ἕλληνες. — Τρέπονται. — Ὁ Ζαῖμης κινδυνεύει. — Στρατήγημα τοῦ Κολοκοτρώνη. Τρέπονται οἱ Τοῦρκοι. — Ὁ Γαβριήλ Ἀμαρίτης εἰς Τριπολιτῶν. — Ἡ Γερουσία προσκαλεῖται εἰς Κόρινθον. — Οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἐνεργοῦσι τὰ τὴν διαλύσωσι. — Ὁ Ὑψηλάντης ἐκστρατεύει εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα μετὰ τὸν Νικηταρῶν. — Ἀρτενέργεια. — Ἀπόπειρα ἐφόδου τῆς ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν. — Εἰς Δίστομον συγκροτεῖ συμβούλιον πολεμικόν. — Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Νικηταρᾶς εἰς Στηλῖδα. — Τὴν κυριεύουσι. — Κινοῦνται εἰς ἀγίαν Μαρῖναν. — Μάχονται. — Ὁ Μητσιοκορτογιάννης εἰς νέας Πάτρας. — Μάχη εἰς Στηλῖδα. — Ἀποχώρησις εἰς Βοιωτίαν. — Διαβολή. — Ὁ Ὀδυσσεὺς πιστεύει εἰς τὸν Νικηταρᾶν καὶ ἡσυχάζει. — Λεβαδεὺς τις ἀποσκεδάξει τὰς ὑπονοίας του. — Ὁ Ἀρειος Πάγος εἰς Ξηροχώρι. — Ὁ Ὀδυσσεὺς σώζει τὸν στρατόν. — Ἀρεοπαγῆται τινας τὸν λέγουσιν ἀνανδρον. — Ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς ἐπιστρέφει τὸ δῖπλωμά του τῆς χιλιαρχίας. — Διορίζουσι τρεῖς ἀρχηγούς εἰς τὸν στρατόν του. — Ὁ Σάλας εἰς Μύκωνον. — Ὁ Ραιμπῶ ἐτοιμάζει πυροβολικὸν εἰς Τήνον. — Ἐπιστρέφει εἰς Πελοπόννησον. — Ὁ Σάλας ἀπέρχεται ἑώρας εἰς Θεσσαλίαν. — Τὸ σχέδιον τῶν Ὀλυμ-

πίων ματαιοῦται. — Ἐπαράστασις εἰς Νάουσιν. — Ἀποτυχία. — Σφαγὴ τῶν χριστιανῶν. — Ὁ Καταδάσιος καὶ ὁ Γάτσιος φεύγουσι. — Ὁ Ζαφειράκης φεύγων φορεῖται. — Ῥαδιουργίαι τοῦ Ἀρείου Πάγου κατὰ τοῦ Ὑψηλάρτου. — Ῥαδιουργίαι κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως. — Διορίζεται ὁ Χ. Φιλιππίδης νὰ τὸν δολοφονήσῃ. — Τοῦτ' αὐτὸ προβάλλεται εἰς τὸν Νικηταῦν. — Ἀνακάλυψις μυστικοῦ σχεδίου. — Ἀποστολὴ στρατιωτῶν κατὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν. — Σώζονται οἱ τοι εἰς τὰς νήσους. — Ἐμποδίζεται ἡ δολοφονία τοῦ Μανροχορδάτου. — Ῥαδιουργίαι κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη. — Ὁ Κανέλος Δελιγιάννης διορίζεται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν στρατηγός, ἀφ' οὗ δὲν διωρίσθῃ ἀπὸ τὴν Γερουσίαν. — Ὁ Ἀρτης Πορφύριος εἰς Πελοπόννησον. — Ὁ Γερναῖος ἐκστρατεύει εἰς τὴν Ἀντ. Ἑλλάδα. — Τὸ στρατόπεδον Π. Πατρῶν παραμελεῖται. — Ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τὴν Κόρινθον. — Διαγωγὴ πρὸς αὐτὸν τῆς Κυβερνήσεως. — Ἀναχωρεῖ εἰς Τριπολιτσάν καὶ ἐπιστρέφει εἰς Π. Πάτρας. — Ἐξοδος τῶν Τούρκων εἰς τὴν ἀπουσίαν του. — Μάχη—Ζεῖλλα τῶν Τούρκων. — Ἐλπίς νὰ κυριευθῇ τὸ φρούριον. — Νόμος περὶ τοῦ τριτοδεκάτου. — Πόρος ἐξοικονομήσεως τοῦ στρατοπέδου. — Ὁ Σισίνης τὸν ἀφαιρεῖ. — Ἐκτελεῖ τὸ σχέδιον τῶν ὀλιγαρχικῶν εἰς τὴν Ἡλίδαν. — Τοῦτ' αὐτὸ ἐκτελεῖ εἰς Βοστίτζαν καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόρτος. — Στρατηγοὶ ἀπόλεμοι. — Ἐνέργειαι κατὰ τῆς Γερουσίας. — Ἀπόφασις νὰ καταργηθῶσιν αἱ τοπικαὶ διοικήσεις. — Ἀμεσος ἐνέργεια τῆς Κυβερ. εἰς τὰς ἐπαρχίας. — Ὁδοῖντα χιλιᾶδες δίστηλα λῦτρα τῶν χαρμενίων τοῦ Χουρσίδ. — Ἐστάλησαν εἰς τὸν στόλον.

Τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν φρούρια εἶναι ἤδη πολιορκημένα διὰ ξηρὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· εἶναι ὡσαύτως πολιορκημένον διὰ ξηρὰς καὶ ἀποκλεισμένον διὰ θαλάσσης τὸ Ναύπλιον, καὶ ἐλπίζεται μετ' ὀλίγον νὰ πέσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν των διὰ τῆς πείνης· ἀλλ' οἱ Τούρκοι τῶν Π. Πατρῶν εἶναι ἀπολιόρκητοι· δὲν εἶναι δ' εὐάριθμοι, καὶ ἦτο φόβος μὴ διασπαρῶσιν αἰφνης εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Ἰερσονήσου καὶ κατασφάξωσι χριστιανούς. Ἄλλως τε ἡ ταχυ-

τέρα πτώσι τοῦ φρουρίου ἐκείνου ἦτο προῦργιαίτατον· διότι ἐκ τούτου καὶ ἡ Πελοπόννησος ἤθελεν ἀσφαλισθῇ ἀρχετὰ ἀπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ ἡ δυτικὴ Ἑλλάς, καὶ μάλιστα τὸ Μεσολόγγι, ἤθελεν ἔχει πολλὴν τὴν ὠφέλειαν. Διὰ ταῦτα, εὐθὺς μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἀκροκορίνθου ἀπεφασίσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τὰς Π. Πάτρας, καὶ νὰ πολιορκήσῃ τὸ φρούριον, διορισθεὶς ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας· ἔχων δὲ τοὺς ἀναλογοῦντας στρατιώτας ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας Τριπολιτσᾶς, Μιστρᾶ, Φαναρίου, Ἀρχαδίας, Καρυταίνης, Καλαβρύτων, Πύργου, Γαστούνης, Π. Πατρῶν καὶ Βοστίτης ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἀνεχώρησεν εὐθὺς ἀφ' οὗ ἔπεσεν ἡ Ἀκροκορίνθος, εἰς Τριπολιτσάν, καὶ ἐκεῖθεν προσεκάλεσε τοὺς ὀπλαρχηγούς· ἐκάστης ἐπαρχίας νὰ στρατεύσῃσιν εἰς Π. Πάτρας· διέταξε δὲ τὸν Γενναῖον νὰ προηγηθῇ μετὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὸν στρατιώτας, μετὰ τινὰς Τριπολιτωτάτας καὶ μετὰ τοὺς Φαναρίτας καὶ τοὺς Πυργίους, ἕως ὀκτακοσίου· μετέβη ἐπομένως εἰς Καρύταιναν ὁμοῦ μετὰ τὸν Πλαπούταν, καὶ συμπαραλαβόντες χιλίους πεντακοσίους περίπου Καρυτινοὺς, ἐκινήθησαν πρὸς τὰς Π. Πάτρας. Μετὰ ταῦτα ἐστράτευσε καὶ ὁ Κανέλος Δελιγιάννης μετὰ τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον ἐπὶ κεφαλῇς πεντακοσίων Καρυτινῶν, διὰ τῶν Καλαβρύτων, καὶ ἐνωθέντες μετὰ τὸν Ζαίμην, ἀπῆλθον εἰς Π. Πάτρας καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν μετὰ τοὺς ὑπὸ τοῦτον Καλαβρυτινοὺς. Ὅτε ὁ Κολοκοτρώνης ἀπῆλθεν εἰς Ἐπίδαυρον, ἐπειδὴ ὁ Ἀναγνώσης Ζαφειρόπουλος καὶ ἄλλοι ἐμεσίτευσαν προβάλλοντες συνοικέσιον μετὰ τῷ Κολοκοτρωνῶν καὶ Δελιγιαννῶν, διὰ νὰ εἰρηνοποιήσωσι τὰς δύο οἰκογενείας, ἐφάνη ὅτι συνδιηλλάγησαν, καὶ ἤδη συνελθόντος εἰς Καρύταιναν καὶ τοῦ Ἀναγ. Δελιγιάννη καὶ συγκαταβάντος τοῦ Κολοκοτρώνη, συνεβιάσθησαν τὰ τῆς ἐπαρχίας εἰς τρόπον ὅτι νὰ διατηρηθῇ σταθερῶς ἡ συνδιαλλαγὴ των. Ἀλλ' οἱ Δελιγιάνναι δὲν διηλλάγησαν εἰμὴ διὰ τὸ ἀποκοιμίσωσι τὸν Κολοκοτρώνην, ἄχρις ὅτου δυνηθῶσι νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν τὸ κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν σχέδιόν των. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐκστρατεύσαντες ἀδελφοί, ἀντὶ νὰ συνδράμωσι τὸν ἀρχηγὸν τῆς πολιορκίας εἰς τὰ τοῦ πολέμου, θ' ἀντιπράξωσι μᾶλλον ἐναντίον τοῦ ὁμοῦ μετὰ τοὺς κατὰ τὴν Ἀχαΐαν ὀλιγαρχικοὺς. Ἦδη ὁ Κολοκοτρώνης πο-

λιορκεῖ τὰς Π. Πάτρας. Τὴν δὲ 25 φεβρουαρίου οἱ Τούρκοι ἐξήλ-
 θον καὶ κατεσκηνώθησαν εἰς Τσουκαλᾶν, λοφίδιον δὺν ὥρας ἀπέ-
 χον τοῦ φρουρίου. Ὁ Πλαπούτας μὲ τὸν Γενναῖον καὶ Ἀποστό-
 λην Κολοκοτρώνην μὲ δὺν χιλιάδας πεντακοσίους στρατιώτας,
 καὶ ὁ Κωνσταντῆς Πετιμεζᾶς διωρισμένοι ἀπὸ τὸν Σισίνην ἐπὶ
 κεφαλῆς ὀκτακοσίων Ἡλείων, ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι εἰς Ἀ-
 χαῖαις, θέσιν τέσσαρας ὥρας ἀπέχουσιν ἀπὸ Πατρῶν. Οἱ δὲ Κου-
 μανιδῶται εἰς Χαλανδρίτσην δὺν ὥρας μακρὰν ἐκεῖθεν. Τὴν 26
 ἀπόσπασμα ἐκ τριῶν χιλιάδων Τούρκων ἐκινήθησαν κατὰ τοῦ
 Πλαπούτα, καὶ ἕτερον κατὰ τῶν Κουμανιωτῶν· καὶ οὗτοι μὲν
 εὐρεθέντες μ' ὀλίγους στρατιώτας, ἀπεχώρησαν, καὶ οἱ Τούρκοι
 ἔκαυσαν τὴν Χαλανδρίτσαν. Ὁ δὲ Πλαπούτας μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν
 καὶ μὲ πεντακοσίους ἄλλους Καρυτινοὺς προθύμως συνακολουθή-
 σαντας, ὅτε Γενναῖος καὶ ὁ Ἀποστόλης Κολοκοτρώνης, δὲν πε-
 ριμένειν τοὺς Τούρκους εἰς τὰς θέσεις των, ἀλλ' ἐκινήθησαν εἰς
 ἀπάντησίν των, τοὺς προσέβαλον καὶ τοὺς ἐτρέψαν εἰς φυγὴν· ἐν ᾧ
 δὲ τοὺς κατεδίωκον φεύγοντας ἀτάκτως, ἔδραμον εἰς βοήθειάν των
 καὶ οἱ ἄλλοι Τούρκοι, ὅσοι εὕρισκοντο εἰς Τσουκαλᾶν· ἀλλ' οἱ Ἑλ-
 ληνες τοὺς ἐκτύπησαν καὶ τούτους γενναίως, καὶ τοὺς ἐβίασαν ὅλους
 νὰ ὑποσρέψωσιν εἰς τὰς θέσεις των, ὅθεν καὶ ἤρχισαν οὗτοι νὰ ἀντι-
 κρούωσι τότε τοὺς Ἑλλήνας διὰ τε πυροβόλων καὶ τουφεκίων, ἄχρις
 οὗ ἐπῆλθεν ἡ νύξ, καὶ τότε αὐτοὶ μὲν ἐπέσρεψαν εἰς Π. Πάτρας, οἱ
 δ' Ἑλλήνες εἰς τὴν θέσιν των. Εἰς τὴν μάχην ταύτην ἔπεσον μόνον
 τέσσαρες Ἑλλήνες, καὶ ἐφονεύθησαν ἑκατὸν πενήντα Τούρκοι πε-
 ρίπου καὶ εἰς χιλιάρχος ἐκτὸς τῶν πληγωμένων. Ἀλλ' οἱ Ἡεῖοι
 δειλιάσαντος τοῦ ἀρχηγοῦ των δὲν ἔλαβον μέρος εἰς αὐτήν. Τὴν
 ἐπιούσαν ἐλθὼν ὁ Κολοκοτρώνης εἰς Ἀχαῖαις, διέταξε τὸν Κων-
 σταντῖνον Πετιμεζᾶν νὰ καταλάβῃ τὸν Παλαιόπυργον μίαν ὥραν
 ἀπέχοντα τῶν Π. Πατρῶν, ὡς προσθοφυλακὴ τὸν δὲ Πλαπού-
 ταν νὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς Σαραβάλι, ὅπου ἤθελε παρευρίσκειται
 καὶ ὁ Κολοκοτρώνης, τὸν δὲ Γενναῖον διώρισεν εἰς τὴν θέσιν
 Ὁβριάν. Αἱ θέσεις αὗται ἀπέτχον ἀνὰ ἡμίσειαν ὥραν ἡ δευτέρα
 τῆς πρώτης καὶ ἡ τρίτη τῆς δευτέρας. Ὁ Πετιμεζᾶς ἐκίνησε διὰ
 τὸν Παλαιόπυργον· ἀλλ' ἂν οὗ ἐφθασεν εἰς Τσουκαλᾶν, δὲν ἤθε-
 λησε νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀπῆλθεν ὁ Γεν-

ναῖος καὶ κατέλαβε τὴν θέσιν ἐκείνην· τὴν αὖριον ὁ Πετιμεζᾶς κατέλαβε τὴν θέσιν Ὀβριάν. Ὁ Κολοκοτρώνης διέταξε καὶ τοὺς Καλαβρυτινοὺς ὡς ἐπτακοσίους τὸν ἀριθμὸν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ζαΐμη, τῶν Πετιμεζαίων, τοῦ Λεχουρίτου, Σαρδελιάνου καὶ ἄλλων διατελοῦντας νὰ καταλάβωσι τὸ Γηροκομεῖον, εἴκοσι λεπτά σχεδὸν ἀπέχον ἀπὸ Πατρῶν. Οἱ Τούρκοι εἶχον ὡσαύτως ἀπόφασιν καὶ ἤδη ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰς Π. Πάτρας νὰ καταλάβωσι τὸ Γηροκομεῖον. Ἀλλ' εἷς τις Ἀθανάσιος, ἀξιωματικὸς τοῦ Καραντσιᾶ, προλαβὼν μ' ἐξήντα στρατιώτας τὸ κατέλαβε καὶ ἤρχιζε νὰ ἀκροβολίζεται μετὰ τοὺς Τούρκους, ὅτε ἐφθασαν ἐκεῖ καὶ οἱ Καλαβρυτινοί, καὶ τότε οἱ ἄλλοι Τούρκοι ἐξήλθον καὶ ἤρχισαν νὰ μάχωνται. Ἐδραμον δ' εἰς βοήθειαν τῶν Καλαβρυτινῶν ὁ Πλαπούτας καὶ ὁ Γενναῖος, ὅτε ὁ ἀνδρείος σημαιοφόρος τοῦ Κολοκοτρώνη Νικόλαος Καραχάλιος, ὁρμήσας εἰς τοὺς Τούρκους, ἐπληγώθη εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ζαλισθεὶς ἔπεσε, καὶ αὐτοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἐφονεύθη· ἀλλ' εὐθὺς συνελθὼν εἰς αἵτησιν, ἀνίσταται, ἀναλαμβάνει τὴν σημαίαν, καὶ ὁρμᾷ πάλιν πολὺ φοβερώτερος ἐναντίον των, καὶ τότε ἐκπλαγέντες διὰ τὸ συμβάν, καὶ πτοηθέντες καὶ καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐτῶθησαν φεύγοντες εἰς τὴν πόλιν. Οὗτοι δὲ καταδιώκοντες, ἐφθασαν ἕως ἐντὸς τῆς πόλεως αὐτῆς, κατέλαβον τὸ ἡμιτὺ μέρος τῶν ἐρηριπωμένων οἰκιῶν, καὶ ἠθέλησαν νὰ ὀχυρωθῶσιν εἰς αὐτάς. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης τοὺς διέταξε καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τὰς θέσεις των. Εἰς ταύτην τὴν μάχην ἐφονεύθησαν ἕως διακόσιοι Τούρκοι, ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἐπληγώθησαν καὶ ὀλίγοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ δὲ Κωνστ. Πετιμεζᾶς ἐκινήθη μετὰ δύο ὥρας ἀφ' ἧς ἐτελείωσεν ἡ μάχη. Τὴν αὖριον ὁ Κανέλος Δελιγιάννης κατέλαβε τὴν Ἐλεκίστραν. Ἐφθασε καὶ ὁ Γ. Σέκερης μετὰ τοὺς Τριπολιτιώτας, καὶ κατέλαβε τὸν ληνὸν τοῦ Σεῖτ ἀγᾶ. Οἱ δὲ Κουμανιώται μετὰ τοὺς Πατρεῖς κατέλαβον τὴν Κυνηγοῦ πλησίον τοῦ Γηροκομεῖου· ἀλλ' ὁ Νενέκος Ζουμπατιώτης μετὰ ὀγδοῇντα Πατρεῖς κατετάχθη ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Γενναίου κατὰ διαταγὴν τοῦ Κολοκοτρώνη. Ὁ δὲ Χασάν Πασιᾶς θεωρῶν ὅτι δὲν εὐδοκίμει, προσκαλεῖ τὸν Γιουσούφ Πασιᾶν εἰς βοήθειάν του· καὶ τὴν 9 μαρτίου ἐφθασεν οὗτος ἀπὸ τὴν Ναύπακτον, ὅπου τότε εὕρισκετο, μετὰ τοὺς στρατιώτας του εἰς Π. Πάτρας, καὶ ἀμφότεροι ἐκινήθη-

σαν ἐπὶ κεφαλῆς δώδεκα χιλιάδων Τούρκων κατὰ τῶν Πατρίων εἰς Κυνηγοῦ, καὶ τοὺς ἔτρεψαν καὶ αὐτοὺς, καὶ τινὰς Τριπολιτσιώτας καὶ Καλαβρυτινοὺς, δραμόντας ἀπὸ τὸ Γηροκομεῖον καὶ τὸν ληνὸν τοῦ Σαΐταγα εἰς βοήθειάν των· ἐφόνευσαν δὲ τὸν σημαιοφόρον τῶν Κουμανιωτῶν. Ὁ Κολοκοτρῶνης εἶχε διατάξει τὸν Πλαπούταν, τὸν Γενναῖον, τὸν Κανέλον Δελιγιάννην καὶ τὸν Κωνστ. Πετιμεζᾶν, καὶ ἔδραμον ὡσαύτως εἰς βοήθειαν τῶν Πατρίων. Ἀλλ' ἐτράπησαν καὶ αὐτοὶ εἰς φυγὴν· ὁ δὲ Γενναῖος ἐπρόφθασε μὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸν ληνὸν τοῦ Σαΐταγα, ὅπου ἦτο καὶ ὁ Σέκερης μ' ὀλίγους Τριπολιτσιώτας. Οἱ Τούρκοι εἶχον καταλάβει λόφους· τινὰς ἄνωθεν τοῦ ληνοῦ, καὶ ἐμάχοντο κατὰ τῶν ἐν αὐτῷ ὠχυρωμένων καὶ κατὰ τῶν εἰς τὸ Γηροκομεῖον Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους ἐκτύπων καὶ μὲ πυροβόλα καὶ μὲ βόμβας· ἤλθον δὲ καὶ ἄλλοι Ἕλληνες εἰς βοήθειαν τούτων, καὶ ἡ μάχη κατήντησε πολὺ πεισματώδης· πλὴν οἱ Τούρκοι κατέχοντες θέσεις βοηθητικάς, ὑπερίσχυσαν, τοὺς ἔτρεψαν καὶ τοὺς κατεδίωξαν φεύγοντας ἕως μίαν ὥραν μακράν. Ὁ δὲ Ζαΐμης ἐκίνησεν ἀπὸ τὸν Ὀμπλόν, καὶ ἤρχετο εἰς τὸ Γηροκομεῖον εἰς τοὺς Καλαβρυτινοὺς, ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες ἔφρευγον, καὶ ἐκινδύνευσε νὰ ζωγρηθῇ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, διότι φοβηθεὶς ὁ ἵππος του, δὲν ἤθελε νὰ περάσῃ μικρὸν ῥύακα· ἐσώθη δὲ, διότι ἀφῆκε τὸν ἵππον του καὶ ἔφυγε πεζός. Τότε δὴ ὁ Κολοκοτρῶνης ἐκινήθη ἀπὸ τὸ Σαραβλί μ' ὀλίγους σωματοφύλακάς του, διὰ ν' ἀντιπερίσπασῃ τοὺς Τούρκους, οἱ ὅποιοι ἐκτύπων τοὺς ἀποκλεισμένους. Ἀπαντᾷ δὲ τὸν Ἀγγελὴν Κουμανιώτην μὲ εἰκοσιπέντε Πατρεῖς καὶ τὸν Παρασκευᾶν Πλαπούταν μ' ὀλίγους Καρυτινοὺς, καὶ τοὺς διατάττει νὰ δράμωσι νὰ καταλάβωσι καμίνους τινὰς ἀσβέστου, εἰς τὴν πεδιάδα κειμένας, εἰς θέσιν ἐπικίνδυνον, καθότι πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἦτο καὶ τὸ ἵππικόν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ μ' ὅλον τοῦτο διὰ νὰ μὴ παρακούσωσι τὸν γέροντα στρατηγόν, ὥρμησαν οὗτοι καὶ τὴν κατέλαβον, καὶ ἤρχισαν ἐκεῖθεν νὰ τουφεκίζωσι. Τότε ὁ Κολοκοτρῶνης φωνάζει στεντορεῶς· ἐδῶ Ἕλληνες, ἐδῶ· καὶ οἱ φεύγοντες ἀκούσαντες τὴν φωνὴν του ἀνδρίζονται, καὶ καταβαίνουνσι τρέχοντες ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ, καὶ φθάνουσιν εἰς τὰς καμίνους, καταλαμβάνουσιν καὶ τινὰ μύλον παρακείμενον, καὶ μάχονται εἰς

τὰς θέσεις αὐτάς, καθὼς εἰς τὸν ληνὸν τοῦ Σαίταγα καὶ εἰς τὸ Γηροκομεῖον ἐναντίον τῶν Τούρκων. Ὁ δὲ Κολοκοτρῶνης βλέπων τότε ὅτι ἐπιστρέφουσιν οἱ φεύγοντες, φωνάζει ἀποταθείς πρὸς τοὺς μαχομένους εἰς τὰς καμίνους, ἀφ' οὗ ἐπροσποιήθη ὅτι κυττάζει τάχα μὲ τὸ τηλεσκόπιον: *Ἕλληνες! ἔφυγον οἱ Τούρκοι, φεύγουσιν οἱ Τούρκοι!* ἐπάνω τῶν *Ἕλληνες!* Τότε δὴ νομίζαντες ὅτι οἱ Τούρκοι ἔφυγον ἐκείθεν ὅθεν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς ἴδωσι φεύγοντας, ἐθάῤῥησαν καὶ ὥρμησαν εἰς τοὺς Τούρκους, τοὺς πολεμεῦντας εἰς τὰς καμίνους, εἴτε εἰς τὸν ληνὸν τοῦ Σαίταγα καὶ εἰς τὸ Γηροκομεῖον. Οὗτοι δὲ νομίζαντες ὅτι ἀπὸ ἄλλο μέρος ἔφυγον οἱ Τούρκοι καὶ δὲν ἐφαίνοντο ἐκείθεν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ ἔδωκαν ἀφορμὴν νὰ τραπῶσιν ὡσαύτως ἀφ' ὅλα τὰ μέρη ὅλοι οἱ Τούρκοι, καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς κατεδίωξαν φεύγοντας ἕως ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐπεσον δὲ καὶ ἐπληρώθησαν ἕως εἰκόσιν· ἀλλ' ἐφόβησαν ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους Τούρκους ἐκτὸς τῶν ὅσους ἐπλήγωσαν· ὅτε καὶ ὁ Δ. Πλαπούτας ὥρμησεν εἰς τινα ληνὸν πλησίον τῆς πόλεως, ὅπου εἶχε καταφύγει ὁ Κεχαγιᾶς τοῦ Χασάν Πασιά μὲ δεκαεπτὰ καὶ τοὺς ἐφόβησεν ὅλους (1). Ἐκτοτε οἱ Τούρκοι ἐξέλαβον ὡς στρατήγημα τοῦ Κολοκοτρῶνη τὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ δὲν ἀπεμακρύνοντο πλέον ἀπὸ τὸ φρούριον καὶ ἀπὸ τὰ ὀχυρώματά των πολὺ ὀσάκις ἐξῆλθον εἰς μάχην.

Ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία ἤδη ἐδρεύουσα εἰς Τριπολιτσάν, διοικεῖ τὰ τῆς Χερσονήσου. Ἀλλ' ἡ κυβέρνητις θέλει νὰ συγκεντρώσῃ ὅλην τὴν δύναμιν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς, καὶ θέλει νὰ ἐνεργῇ ἀμέσως εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ ὅχι διὰ τῶν τοπικῶν διοικήσεων.

(1) Καταδίωκων τότε καὶ ὁ Γενναῖος τοὺς Τούρκους, ἐπρόφθασεν ἕνα Ἀσλιώτην καὶ τὸν ἀφῆρσε τὰ πιστόλια, ἐν ᾧ εἰς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀφῆρσεν ἐνταυτῷ τὸ τουφέκι. Ὁ Ἀσλιώτης μόνος καὶ ἄοπλος ἤθελε φονεῦσθαι· ἀλλ' ὥρμησε πρὸς τὸν Γενναῖον καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη. Ὁ δὲ στρατιώτης δὲν ἐτόλμησε νὰ ρίψῃ νὰ τὸν φονεύσῃ, προβαλλόμενον ὡς ἀσπίδα τὸν Γενναῖον, διὰ τὸν φόβον μὴ ἤθελε βλάψῃ τὸν ἀρχηγόν του. Ὁ δὲ Γενναῖος, γενναῖως προσιφερόμενος εἰς ἐχθρὸν ἐπικαλούμενον τὴν προστασίαν του, τὸν ἐχάρισε τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἀπέλυσε μάλιστα. Οἱ Ἀσλιῶται μαθόντες τὸ συμβᾶν, τὸν ἐνέπαιζον ὡς ἀφοπλισθέντα ἀπὸ ἑν παιδίου· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεκρίθη: Ναί, ἀφωπλίσθην ἀπὸ παιδίου· πλὴν τὸ παιδίον αὐτὸ εἶναι παιδίον παληκαρίου.

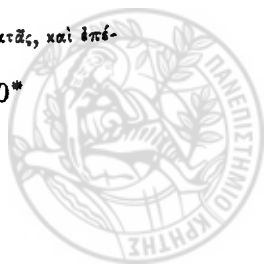
Οἱ δὲ ὀλιγαρχικοὶ, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ βλέπωσι τοὺς Γερουσιαστὰς διέποντας τὰς ἐπαρχίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐκεῖνοι ἐδέσποζον ἕως πρὸ ὀλίγου ὑπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ τείνοντες εἰς τὸν σκόπον τοῦ νὰ κατακυριεύσωσιν εἰς αὐτάς, καὶ νὰ στερεωθῶσι μὲ τὰ ὄπλα ὡς καὶ μὲ τὰ εἰσοδήματα τῶν ἰδίων ἐπαρχιῶν, προσπαθοῦσι καὶ διὰ τῆς Κυβερνήσεως αὐτῆς, τῆς ὁποίας εἶναι καὶ τινες αὐτῶν μέλη, νὰ διαλύσωσι τὴν Γερουσίαν ἀφ' οὗ τὴν παραλύσωσιν. Ὅθεν στέλλει ἡ Κυβέρνησις τὸν βουλευτὴν Γαβριήλ Ἀμανίτην, καὶ τὴν προσκαλεῖ νὰ μεταβῇ εἰς Κόρινθον διὰ νὰ συμβουλευέται τάχα μὲ τὸ Βουλευτικὸν καὶ Νομοτελεστικὸν, καὶ νὰ ἐνεργῶνται εὐθὺς τὰ πρὸς κοινὴν σωτηρίαν. Ὁ σκοπὸς τῶν ὀλιγαρχικῶν ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ διαιρέσωσι τοὺς Γερουσιαστὰς, καὶ νὰ τοὺς ὑπαγάγῃσι μεταβάνας εἰς Κόρινθον, ὥστε νὰ διαλυθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν. Ἐπιφέρουσι δὲ ὅτι εἰς καιρὸν πολέμου αἱ Κυβερνήσεις ἐνεργοῦσι κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ ὅχι κατὰ τοὺς νόμους, ὡς ἂν διὰ νὰ τοὺς προδιαθέσωσιν εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ ὀργανικοῦ τῆς Γερουσίας νόμου. Καὶ θέλουσιν αὐτοὶ νὰ ὑπόκεινται εἰς τοὺς νόμους; ἤθελον ὅμως νόμους, διότι δι' αὐτῶν ἠδύναντο ν' ἀρπάξωσι τὴν ἐξουσίαν, ὡς καὶ τὴν ἤρπασαν εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν. Ἡ Γερουσία ἀπέδειξε τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ διαμένῃ εἰς τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου, καὶ νὰ ἐνεργῇ τὰς νομίμους διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, καὶ δὲν ἐνδίδει εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς. Οἱ πλείότεροι δὲ τῶν Γερουσιαστῶν ἡσθάνοντο τὴν ἀξίαν των, εἶχον καὶ πολλὴν φιλοτιμίαν, καὶ δὲν κατεδέχοντο ν' ἄγωνται καὶ νὰ φέρονται ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν, νὰ διαλυθῶσι τέλος καὶ νὰ φανῶσιν ἀνίκανοι νὰ διοικήσωσι τὴν πατρίδα των. Ἐγνώριζον μάλιστα τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἐξεις των· ἐφοβοῦντο τὰς καταχρήσεις των, τὴν διαίρεσιν καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον· ἤξευρον ὅτι, ἕως πέρυσι διήρουν, καὶ ἐτάραττον τὸ πᾶν, καὶ ἐδολοφόνουν ἀλλήλους διὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ διὰ τὰ ὀλικά των συμφέροντα· διὰ ταῦτα ἐνόμιζον χρέος των πρὸς τὴν πατρίδα νὰ διατηρήσωσι τὸ τοπικὸν σύστημα τῆς Πελοποννήσου. Ἐμμένουσι λοιπὸν εἰς Τριπολιτσάν, καὶ τὰ πράγματα θ' ἀποδείξωσιν ἐπομένως ὅτι, ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου θὰ συντελέσει πολὺ εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν.

Μετά τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀληπασιᾶ, ὁ Χουρσιδ πασιὰς θὰ

κινήσει ὅλας τὰς δυνάμεις του κατὰ τῶν ἐπαναστάντων Ἑλλήνων, καὶ φοβεραὶ στρατεῖαι ἐτοιμάζονται νὰ κινηθῶσι κατὰ τοῦ Σουλίου, τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου. Οἱ δὲ στερεο-ελλαδῖται καὶ μάλιστα οἱ Σουλιῶται ἀναφέρονται πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ζητοῦντες βοήθειαν καὶ πλοίων, καὶ στρατευμάτων Πελοποννησίων, καὶ τροφῶν, καὶ πυριτοβόλων, διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ ἀντικρούσωσι τὸν ἐχθρόν. Ὁ Ὑψηλάντης δὲν ἀνέχεται νὰ μένῃ εἰς ἀδράνειαν, προεδρεύων τοῦ Βουλευτικοῦ σώματος, ὅτε πρόκειται νὰ κινδυνεύῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος· αὐτὸς καὶ εἰς τὴν Ῥωσσίαν εἶχε προτιμήσει τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν· καὶ ἐπειδὴ ἡ τύχη τοῦ ἔθνους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καλὴν ἔκβασιν τοῦ πολέμου, θέλει νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Τὸ φιλόπατρι τοῦ Ὑψηλάντου, τό τε φιλοπόλεμον καὶ φιλοκίνδυνον τῆς καρδίας του, τὸν δικαιό-νουςιν ἐπιθυμοῦντα τὴν ἀρχιστρατηγίαν, τὴν ὁποίαν ἄλλως κανεῖς ἀπὸ τοὺς πολεμικοὺς τῶν Ἑλλήνων δὲν τὸν διαριλονεῖκε, διότι ὡς ἀρχιστάτηγος ἐκστρατεύων, ἡδύνατο πρὸ πάντων νὰ εἰσαῇ τὴν σύμπνοϊαν, τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν εἰς τὸ στρατιωτικόν, καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα ἀξίως τῶν εὐχῶν της· ἀλλ' οἱ ὀλιγαρχικοὶ καὶ μάλιστα ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Νέγρης ἀντενεργοῦσι καὶ δὲν διορίζεται ἀρχιστράτηγος. Προβάλλει δὲ εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα χωρὶς τίτλον ἀρχιστρατήγου· ἀλλ' ἡ πρότασίς του δὲν ἐγκρίνεται, διότι οἱ ὀλιγαρχικοὶ φοβοῦνται μὴ λάβῃ δύναμιν ὅπλων. Φοβοῦνται δὲ καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Νομοτελεστικοῦ καὶ ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας, οἵτινες τὸν κατεπολέμησαν καὶ τὸν ἥρπασαν τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν καταπολεμοῦσι διὰ νὰ τὴν διατηρήσωσιν. Ὁ δὲ διαληφθεὶς πρόεδρος, ἐπειδὴ θὰ ἐκστρατεύσει ὁ ἴδιος, κρίνει ἀτύμοφορον εἰς τοὺς σκοποὺς του νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ ὁ ἀντίζηλός του. Πλὴν τὸ Βουλευτικὸν σῶμα, μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι καὶ ἄνθρωποι τὸ γενικὸν τῆς πατρίδος συμφέρον προτιμῶντες, ἐπέμεινεν εἰς τὸ νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ Ὑψηλάντης· καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐπὶ πλέον ἀντίστασις τῶν ὑπεναντίων ἤθελε λογισθῇ ἀντενέργεια κατὰ τῆς πατρίδος, ἀπεφασίσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ μὲ τὸν Νικηταρᾶν εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα, καὶ μετ' αὐτῶν νὰ συνεκστρατεύσωσιν ὁ τε Παναγιώτης Γιατράκος καὶ ὁ

Π. Ζαφειρόπουλος (1). Καὶ οὗτος μὲν ἐξεστράτευσεν ὁμοῦ μετὸν Ὑψηλάντην κινήσαντα τὴν 22 φεβρουαρίου. Ἐκεῖνος δ' ἔμεινεν εἰς Κόρινθον, ἀπαιτῶν, ἀνακαλυφθέντων τῶν θησαυρῶν τοῦ Κιαμίλ-μπεη, νὰ λάβῃ μερίδιον· βιαζόμενος δὲ νὰ κινηθῇ, ἐπειδὴ ἦτον ἐμπεπιστευμένος τὴν φυλακὴν του, ἤθελε νὰ τὸν ἐπάρῃ εἰς Μιστρᾶν νὰ τὸν φυλάξῃ, καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν τὸν ἐπέτρεψε νὰ ἐπάρῃ τὸν αἰχμάλωτον τοῦ ἔθνους εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἀλλὰ τὸν ὑπεσχέθη, παίζουσα μᾶλλον, νὰ τὸν δώσῃ τὸ δεκατημόριον τῶν θησαυρῶν του, ἂν ἤθελον ἀνακαλυθῇ, καὶ τὸν ὑπεχρέωσε νὰ ὑπάγῃ ὁμοῦ μετὸν Κρεββατᾶν εἰς Μιστρᾶν νὰ στρατολογήσῃ· ἐπομένως ἀντενεργοῦσα εἰς τὸν Ὑψηλάντην, τὸν διέταξε νὰ στρατεύσῃ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα μετὸν Μαυροκορδάτον. Καὶ ὁμοῦ δὲν θὰ ἐκστρατεύσει εἰμὴ ἕως εἰς τὰς Π. Πάτρας, καὶ ἐκεῖ θὰ ἐγκαταλειφθῇ ἀπὸ τοὺς στρατιώτας του. Ἡ Κυβέρνησις, ἥτοι τὸ Νομοτελεστικόν, ἤδη ὑποκινεῖ τὸν Ἀρειὸν Πάγον ἐναντίον του· καὶ οἱ Ἀρειοπαῖτες γράφοντες τὴν 10 μαρτίου πρὸς τὴν κυβερνήσιν αὐτὴν, λέγουσιν ὅτι, ὁ Ὑψηλάντης θὰ βλάψῃ ἐκστρατεύσας εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, καὶ γνωμοδοτοῦσι νὰ τὸν μετακαλέσῃ· ὃ ἐστὶν ἀντενεργοῦσιν ἐναντίον του. Ὁ Ὑψηλάντης φθάσας εἰς τὰ Μέγαρα, ὑπεχρέωσε τοὺς ἐγκατοίκους νὰ συνεχ-στρατεύσωσιν ὑπὸ τὴν σημαίαν του. Ἐπομένως ἐκινήθη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐδοκίμασεν ἀρχὰς μαρτίου νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφ' ὅπου τὴν ἀκρόπολιν· κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἐκινήθησαν ὅσοι ὤρ-κίσθησαν ν' ἀποθάνωσιν, ἀποφαίσαντες νὰ εἰσπληδήσωσιν εἰς αὐτήν. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι εἰδοποιηθέντες ὡς ἐλέγετο ἀπὸ τὸν Γρόππιον, ἅμα αἰσθόμενοι τῶν Ἑλλήνων τὸ κίνημα, ἤρχισαν νὰ τοὺς κτυπῶσιν ὅχι μόνον μετὰ πυροβόλα καὶ τουφέκια, ἀλλ' ἀκόμη καὶ μετὰ λίθους, ὥστε τοὺς κατεπλήγωσαν καὶ τοὺς ἐβίασαν ν' ἀποχωρῆσωσιν. Ὁ Ὑψηλάντης τοὺς ἔγραψε μετὰ ταῦτα καὶ τοὺς προῦδαλεν ὠφελίμους δι' ἑαυτοὺς συνθήκας, καὶ ἤλπιζε νὰ τὰς δεχθῶσιν εὐχαρίστως καθ' ὅσον μάλιστα ἐβιάζοντο ἀπὸ τὴν δίψαν. Ἀλλ' ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν ὅτι ἤθελον ἐπιμένειν μέχρι

(1) Εἰς τὸ νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ Ὑψηλάντης συνετέλεσε πολλὸ ὁ Π. Κρεββατᾶς, καὶ ἐπί-συνε διὰ τοῦτο καθ' ἑαυτοῦ τὸ μῖσος τοῦ Ζαΐμη.

θανάτου. Τότε δὴ ἀνεχώρησεν εἰς τὸ Δίστομον, ὅπου ἀπεφάσι-
σαν ὁμοῦ μὲ τὸν Ὀδυσσεά, τὸν Μητσιοκοντογιάννην, τὸν Καλτσο-
δημόν καὶ τὸν Δουβουνιώτην, νὰ κινηθῶσιν εἰς τὸ Ζητουῖνι καὶ
εἰς τὰς Νέας Πάτρας. Ὅθεν ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς μὲ τὸν Δου-
βουνιώτην καὶ τὸν Νικηταρᾶν κατέπλευσαν εἰς τὴν Σητλίδα
καὶ τὴν ἐκυρίευσαν, φονεύσαντες τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας Τούρκους·
ὁμοῦ μὲ τοὺς Ἕλληνας συναγωνίζεται καὶ ὁ Χ. Χρῆστος ὑπὸ
τὸν Νικηταρᾶν (1)· μετέβησαν ἐπομένως εἰς τὴν Ἀγιαμαρίναν,
διὰ νὰ πολιορκήσωσι τοὺς ἐν τῷ Ζητουίῳ. Ἐπολέμησαν δὲ τὴν 2
Ἀπριλίου πρὸς ὀκτὼ χιλιάδας ἵππεῖς Τούρκους, καὶ ἐφόνευσαν
ἕως τετρακοσίους· πλὴν ὁ Δουβουνιώτης καὶ ὁ Καλτσοδημὸς δὲν
συμπράττουσιν. Ὁ δὲ Μητσιοκοντογιάννης προχωρεῖ εἰς νέας
Πάτρας, διὰ ν' ἀντιπερισπάσῃ ἐκεῖ ἕως τέσσαρας χιλιάδας Τούρ-
κους, καὶ μετ' ὀλίγον τὰ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματα διεσκορπίσθησαν
δι' ἔλλειψιν τροφῶν. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐνωθέντες ἔγειναν δώδεκα χι-
λιάδες, καὶ ἐκινήθησαν κατὰ τῶν ἐν τῇ Σητλίδι Ἑλλήνων, ὅτινες
καὶ τοὶ ἀσυγκρίτως ὀλίγοι ὡς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, ἀντιπαρετά-
χθησαν καὶ τοὺς ἀντέκρουσαν ὀρμήσαντας πολλάκις ἐναντίον των·
ἀλλὰ στερούμενοι καὶ τροφῶν, ἐβιάσθησαν ν' ἀποχωρήσωσιν εἰς
τὴν Βοιωτίαν, διασωθέντες διὰ τῶν ἐγκαίρως ληφθέντων μέτρων
ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς. Οἱ Ἀραιοπαγῖται ἀντιπράττοντες εἰς τὴν ἐκ-
στρατείαν τοῦ Ἰψηλάντου καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς Κυβερνήσεως,
ἐπειδὴ δὲν τὸν μετακαλεῖ αὕτη, ἐμποδιζομένη ὑπὸ τοῦ βουλευτι-
κοῦ σώματος, πρὸ πάντων κατῴρθωσαν καὶ εἰδοποιήθη πλαγίως ὁ
φιλόποπος Ὀδυσσεὺς ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας· ἐκείνου ἀπέ-
βλεπεν εἰς τὸ νὰ τὸν δολοφονήσῃ. Καὶ οὗτος τὸν ὑποβλέπει καὶ
τὸν θεωρεῖ ὡς ἐχθρόν, καὶ ἴσως τὸν ἐπιβουλεύει, ἕως ὅτου ἐξη-
γεῖται μὲ αὐτὸν, μεσιτεύσαντος τοῦ Νικηταρᾶ, πρὸς τὸν ὁποῖον
δίδει ἑλπὴν τὴν πίστιν· ὅτε καὶ Λεβαθεὺς τις ἐκ τῶν ἐν τοῖς
πράγμασι, φίλος του, λαβὼν ἄδειαν ὀλίγων ἡμερῶν δι' οἰκείαν δῆ-
θεν ὑπόθεσιν, μετέβη εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα καὶ ἐπληροφόρησε

(1) Ὁ Χ. Χρῆστος εἰς τὴν ἐπανάστασιν εὐρέθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐξουσίας·
μετὰ δὲ τὴν ἐκπολιόρκησιν τῆς Τριπολιτσᾶς ἠκολούθησε τὸν Νικηταρᾶν, συγκροτή-
σας ἱπομένως καὶ μικρὸν σῶμα ἵππικόν, συγκαίμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ
Βουλγάρους.

τὸν Ὀδυσσεύα περὶ τῆς διαβολῆς, καὶ τότε ἀποβάλλει ὄλω· διόλου τὰς ὑπονοίας. Ἐπομένως οἱ Ἀρειοπαγῖται, διὰ νὰ ᾔῃαι εἰς ἀσφάλειαν· ἀφῆκαν τὴν πρώτην καθέδραν, τὰ Σάλωνα, καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Εὐβοίαν, εἰς τὸ Ξηροχώρι, ὅθεν κηρύττουσι καθ' ἑκατέρων τὸν πόλεμον, καὶ δὲν τοὺς προμηθεύουσιν οὔτε τροφὰς οὔτε πολεμεφόδια· δὲν τοὺς ἀφίνουσι νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα· καὶ ἀφ' οὗ ἐψύχραναν τοὺς ὀπλαρχηγούς· κατ' αὐτῶν, καὶ τοὺς καθιστᾷσιν οὐδετέρους, καὶ κατασκορπίζουσι τὰ στρατεύματά των, ὥστε ἔμειναν οἱ ὀλίγοι Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν Ὀδυσσεύα μετ' τὸν Ὑψηλάντην, τέλος ὑπαγορεύουσιν εἰς τοὺς πλοιάρχους ν' ἀποσυρῶσιν ἀπὸ τὴν Στηλίδαν, ἐγκαταλιπόντες τὸν Ὑψηλάντην, τὸν Ὀδυσσεύα, τὸν Νικηταρᾶν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν· ἀλλ' ὁ πολύμητις Ὀδυσσεύς τοὺς προσκαλεῖ εἰς συνέντευξιν, καὶ ἐλθόντας εἰς τὸ στρατοπέδον, κρατεῖ καὶ αὐτοὺς καὶ τὰς ἐφορκίδας των, καὶ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ πλοῖά των· ὥστε ἠναγκάστησαν νὰ διατάξωσι τὰ εἰκότα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ ὁ στρατὸς ἐπεβιάσθη ἐν δέοντι μετὰ τῶν ἀρχηγῶν του εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἐσώθησαν. Ὁ δ' Ἀρειος Πάγος, ἦτοι ὁ Ταλαντίου Νεόφυτος καὶ ὁ Ἀνθιμος Γαζῆς, ὅτε Ἰωάννης Εἰρηναῖος καὶ Παναγ. Κουσιλῆς, ἀπόντων τῶν ἄλλων μελῶν, γράφοντες πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα, τὸν κακίζουσι· διότι δὲν ἐνίκησαν ἀτυχῶς οἱ Ἕλληνες ἀπειραρίθμους ἐχθροὺς καὶ τὸν λέγουσιν ἄνανδρον, ἐν ᾧ δὲν γνωρίζουσιν οὔτε τί ἐστὶ πόλεμος, οὔτε τί ἐστὶν ἀνδρία· καὶ αὐτὸς, ὅστις εἶν' ὁ περὶ φημος διὰ τὴν ἀνδρίαν του καὶ τὴν περὶ τὰ πολεμικὰ ἱκανότητά του Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου καταφρονεῖ τοιαύτην διοίκησιν, ἐπεμβαίνουσιν εἰς ὅ,τι δὲν τὴν ἀνήκει, καὶ τρόπον τινὰ μὴ ἀναγνωρίζων αὐτήν, τὴν ἐπιστρέφει τὸ δίπλωμα τῆς χιλιαρχίας του· αὐτὴ δὲ τὸ δέχεται ὡς παραίτησιν, καὶ διορίζει τὸν Δημήτριον Τριαντάφυλλίνας, τὸν Ἰ. Λάπαν καὶ τὸν Σταμούλην εἰς τὸν στρατὸν, τὸν ὁποῖον ὁ Ὀδυσσεύς συνεκρότησε. Καὶ ὁμοῦ δ' Ὀδυσσεύς εἶναι πραγματικῶς ἀρχιστράτηγος, καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκην διπλώματος χιλιαρχίας, διὰ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Τούρκους· ἐπομένως θὰ τοὺς πολεμήσῃ καὶ ἄνευ διπλώματος. Αὐτὸς ὅτε ὁ Νέγρης τὸν εἶπεν ὅτι, θὰ τὸν διώριζε χιλιάρχον, διὰ νὰ τὸν δείξῃ τάχα ἐπ' ἀργετικὴν διάθεσιν, αὐτὸς τὸν ἀπεκρίθη, πικρῶς εἰρω-

νευόμενος: θὰ σὲ διορίσω καὶ ἐγὼ ἐκατόνταρχον (1).

Ὁ δὲ Σάλλας διαμένων εἰς τὴν νῆσον Μύκωνον, κατεγίνετο εἰς ἀνάξια τῆς πατρίδος κινδυνευούσης. Ὁ Ῥαιμπῶ ἀπελθὼν εἰς Τῆνον, κατετκέυατε τοὺς ὑποστάτας τῶν πυροβόλων, καὶ ἐγύμνασε πολλοὺς Νησιώτας, καὶ τινὰς ἐξ Αἰγύπτου ἀναχθέντας ἐκεῖ Ἕλληνας, εἰς τὸ πυροβολεῖν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Σάλλας ἐβράδυνεν, ὅλοι οὗτοι ἐλειποτάκτησαν, καὶ ὁ Ῥαιμπῶ ἐβιάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐπομένως ὁ Σάλλας ἐπλευσεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ οἱ Τούρκοι τὸν ἀφῆκαν νὰ ἀποβιβασθῇ εἰς τὰ παράλια, τῶν ὁποίων ἦσαν κύριοι, μ' ὀλίγους στρατιώτας, ἐπὶ σκοπῷ νὰ τοὺς συλλάβωσιν, ἀφ' οὗ προχωρήσωσιν. Οἱ Ὀλύμπιοι εἶχον λάβει τὰ ὅπλα ἀρχὰς μαρτίου καὶ ὑποσχέθῃ νὰ συναχθῶσιν ἐκεῖ ἕως δεκατέσσαρες χιλιάδες· ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς βραδύτητος τοῦ Σάλλα παρῆλθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἐμελλε νὰ συναχθῶσι, καὶ δὲν συνήχθησαν εἰμὴ μόλις διακόσιοι, κατελθόντες ἀπὸ τὰ ὄρη, καὶ ἠνώθησαν μὲ τὸν Σάλλαν, ὅστις εἶχεν ἀποβιβάσει καὶ τὰ πυροβόλα εἰς τὴν ξηρὰν, ἐν ᾧ δὲν εἶχε πυροβολιστάς. Καὶ τότε ὤρμησαν οἱ Τούρκοι, καὶ τοὺς κατετρόπωσαν, καὶ τοὺς ἐπῆραν τὰ πυροβόλα, καὶ ὀλίγοι ἐσώθησαν. Ὁ δὲ Σάλλας καὶ ὁ φιλέλλην Λιζίνσκης ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ ξηρᾶς. Ἀποτυχόντες δὲ καὶ τότε οἱ Ὀλύμπιοι, περιωρίσθησαν νὰ διάγωσιν, ὥς καὶ πρότερον, εἰς τὰ ὄρη τῶν, διότι δὲν ἔλαβον ἐν δέοντι συνδρομὴν, ὅτε ἠλπίζετο νὰ τοὺς στείλῃ ὁ Ὑψηλάντης καὶ ἀπὸ τὴν ἀνατ. Ἑλλάδα καὶ στρατεύματα καὶ παντοῖα βοηθήματα. Ἀπέτυχον ὡσαύτως καὶ οἱ Μακεδόνες εἰς τὴν Νάουσαν. Ὁ Ζαφειράκης Λογοθέτης, ὅστις εἶχε παραδόσει τὸν Ὑπατρον εἰς τοὺς Τούρκους, διότι δὲν τὸν εἶχεν ἀναπτύξει τὰ τῆς ἀποστολῆς του τέλεον, καὶ μόνον τὸν εἶχεν εἶπει ὅτι ἐστέλλετο εἰς τὸν Πασιόμπην, διὰ νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ ὑποστηρίξωσι τὸν Ἀληπασιᾶν, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἦτον ἄσπονδος ἐχθρὸς του καὶ ἐπνεεν ἐκδίκησιν, ἔλαβεν ἤδη, ἂν καὶ πολὺ βραδέως, τὰ ὅπλα κατὰ τῶν Τούρκων ὁμοῦ μὲ τὸν Καρατάσιον, τὸν Γάτσον καὶ ἄλλους, οἱ ὁποῖοι τεθnéτες ἐπὶ κεφαλῇς ἀρκετῶν Μακεδόνων, ὑψωσαν τὴν 22 μαρ-

(1) Ἀνασκευὴ Κέρπου Παπαδοπούλου.

τίου τοῦ 1822 τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Καρατάσιος δὲν ἐνόμιζε συμφέρον νὰ κινηθῶσιν, ἀφορῶν εἰς τὸ πλῆθος τῶν Τούρκων· ἀλλ' ὁ Ζαφειράκης τὸ ἔκρινεν ἀναγκαῖον, διότι ἄλλο παρὰ τὰ ὅπλα καταφύγιον δὲν τὸν ἔμενεν. Ἦτο καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν προγεγραμμένων· καὶ ἐπομένως ἂν καὶ ἐφάνη πιστὸς εἰς τοὺς Τούρκους καταδόσας τὸν Ὑπατρον, καὶ ἐπηνέθη μάλιστα διὰ τοῦτο, ὥφειλε ν' ἀποθάνῃ, καὶ ὁ Ἀβδούλ Ἀμποῦτ τὸν εἶχε προσκαλέσει νὰ ὑπάγῃ εἰς προσκύνησίν του. Ἦτο δ' ἀναμφίβολον ὅτι, ἂν ὑπήκουεν, ἤθελεν ὑπάγει εἰς τὴν σφαγὴν· ὅθεν προφασισθεὶς ἀσθένειαν, ἔστειλε τὸν υἱόν του, καὶ ὁ Ἀβδούλ Ἀμποῦτ τὸν ἔδωκε προθεσμίαν ὀκταήμερον, ἀπειλῶν ὅτι ἤθελε τὸν κόψει τὴν κεφαλὴν, ἂν παρήκουε καὶ πάλιν. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ Ζαφειράκης ἐξεῦρε τὸν τρόπον, καὶ διὰ τῶν χρημάτων ἀπέφυγε πρὸς ὥρας τὸν θάνατον. Ἦξευρεν ὁμῶς ὅτι ὁ Ἀβδούλ Ἀμποῦτ ὑπεκρίνετο· ἔπρεπε λοιπὸν ἢ νὰ νικήσῃ τὸν ἐχθρὸν μαχόμενος, ἢ ν' ἀποθάνῃ ἐνδόξως. Ἐλαβε διὰ τοῦτο τὰ ὅπλα· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ τὰ λάβῃ, ἅμ' ἀφ' οὗ ὁ Ἐμμανουὴλ Παπαῶς ἐκήρυξε τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἀθω. Τότε ἠδύναντο ἑκάτεροι νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ καὶ νὰ ὠφεληθῶσι κοινῶς τε καὶ μερικῶς. Ἦτον ἤδη ἑτοιμος εἰς ἀντίκρουσιν, ὅτε ὁ Ἀβδούλ Ἀμποῦτ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀθω ἐκινήθη εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Πρὸ πάντων εἰσέβαλεν οὗτος εἰς τὴν Βεῤῥοῖαν μὲ δεκαπέντε χιλιάδας στρατευμα. Ὁ δὲ Καρατάσιος ἐκινήθη μὲ δύο χιλιάδας Μακεδόνας διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, διὰ νὰ τὴν πυρπολήσῃ καὶ νὰ ἀρχίσῃ τὴν σφαγὴν τῶν ἐχθρῶν. Ἀλλ' ἀποτυχὼν, κατέφυγεν εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Παναγίας Δωδρεᾶ, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχον, ὅπου ὠχυρώθη. Οἱ Τούρκοι τὸν ἀπέκλεισαν, καὶ ἐκεῖνος τοὺς ἀντικρούει μαχόμενος δύο ἡμέρας, καὶ τὴν τρίτην ἔρχεται εἰς βοήθειάν του ὁ Γάτσος, καὶ ἀπέκρουσαν ὁμοῦ τὸν ἐχθρὸν καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη· ἐφονεύθησαν δ' ἕως δύο χιλιάδες Τούρκοι, καὶ ἔπεσον τέσσαρες Ἑλλήνες. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀβδούλ Ἀμποῦτ ἐκινήθη εἰς τὴν Νάουσαν, ὅπου εἰς τὸ πρὸ τῆς πόλεως ἐπίπεδον, εἰς τὴν Γάστρα λεγομένην θέσιν, ἦσαν ὠχυρωμένοι ἕως τέσσαρες χιλιάδες Ἑλλήνες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ νεωτέρου υἱοῦ τοῦ Καρατάσιου Δημητρίου, τοῦ κοινῶς Τσιάμη λεγομένου, ὅστις

τὸν κατεπολέμησε τριάντα ἡμέρας ἀκαταπαύστως, καὶ τὸν ἐπροξένησε πολλὴν φθοράν. Μετὰ ταῦτα εἰσέβαλον οἱ Τοῦρκοι διὰ προδοσίας ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Βωδιῶν εἰς τὰ ὀχυρώματά του, καὶ ἐφονεύθησαν πολλοὶ ἀμφωτέροθεν, καὶ κατεσκορπίσθησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὁ Τσιάμης ἐπὶ κεφαλῇ χιλίων περίπου Μακεδόνων ἀπεχώρησεν ἀπομαχόμενος εἰς τὰ ὄρη. Ἐπομένως ὁ Ἀβδοῦλ Ἀμποῦτ ἐπολιόρησε τὴν Νάουσαν, προσκαλεῖ τοὺς ἐν αὐτῇ κεκλεισμένους εἰς ὑποταγὴν καὶ τοὺς ὑπόσχεται ἀμνηστίαν. Ἐδιχονόησαν δὲ οὗτοι· καὶ οἱ μὲν ἀπόλεμοι, ὄντες μάλιστα οἰκογενειάρχαι οἱ πλείοτεροι, ἤθελον νὰ ὑποταχθῶσι διὰ νὰ σώσωσι τὰς οἰκογενείας των. Οἱ δὲ πολεμισταὶ ἀντίστηντο· πλὴν ἐκεῖνοι ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ περιτειγίσματος ἀπὸ τὸ κάτω πρὸς τὸ πεδῖον μέρος τῆς πόλεως, καὶ οἱ Τοῦρκοι εἰσβάλλουσι τὴν πέμπτην τῆς ἑβδομάδος τῶν ἁγίων παθῶν, καὶ ἤρχισαν νὰ κατασφάζωσι πρῶτους τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν κηρυχθέντας χριστιανούς, καὶ δὲν φείδονται οὔτε τῶν γυναικῶν οὔτ' αὐτῶν τῶν νηπίων. Ὁρμήσαν δὲ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ὅπου εἶχον καταφύγει ἕως τρεῖς χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γέροντες καὶ γυναικόπαιδα, καὶ τοὺς ἐπέρασαν ὅλους ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μαχαίρας. Εἶχον κλεισθῇ δὲ τινες τῶν μαχητῶν εἰς πέντε ὀχυρὰς οἰκίας, καὶ περικυκλωθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐφόνευον ἐξ αὐτῶν τὴν δὲ τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ἔχοντες προητοιμασμένην ἐπὶ τούτῳ πυρίτιδα, ἔβαλον πῦρ καὶ συγκατέστρεψαν ὁμοῦ μὲ πολλοὺς Τούρκους. Εἶχε κλεισθῇ καὶ ὁ Ζαφειράκης εἰς τὸν πύργον τοῦ ὁμοῦ μὲ τὸν μεγαλήτερον υἱὸν τοῦ Καρατάσιου Γιαννάκην καὶ μὲ πεντακοσίους περίπου πολεμιστὰς καὶ μὲ πολλὰς οἰκογενείας ἀόπλων καὶ ἀδυνάτων. Αὐτοὶ ἐπολέμησαν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὴν νύκτα κατὰ τὴν δεκάτην ὥραν ἐξορμήσαντες ἔφυγον διὰ τῶν ἀγούσων εἰς τὸ ὄρος πυλῶν, σώσαντες καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν ἀόπλων καὶ ἀδυνάτων ὅσοι παρηκολούθησαν. Οἱ Τοῦρκοι ἐπομένως διήρπασαν, καὶ παρέδωκαν εἰς τὰς φλόγας τὴν Νάουσαν, καὶ ἤχημαλώτισαν ὑπὲρ τὰς δεκαπέντε χιλιάδας χριστιανούς, τὸ μέγα μέρος γυναικόπαιδα, μεθ' ὧν καὶ τὰς οἰκογενείας τοῦ Καρατάσιου καὶ τοῦ Γάτσου, καὶ ἔκτισαν ζῶσαν τὴν σύζυγον ἐκείνου, καὶ ἔβα-

σάνισαν ἀνιλεῶς πολλὰς ἄλλας γυναῖκας, διὰ νὰ τὰς βιάσῳσι νὰ ἐξομόσῳσιν. Παρέδωκαν δ' ἕως δύο χιλιάδας ἀνδρᾶς εἰς τοὺς Ἑβραίους, οἵτινες ἦσαν οἱ ἐκούσιοι δῆμιοι τοῦ Ἀβδοῦλ Ἀμποῦτ, καὶ τοὺς ἐφόνευσαν εἰς τὸ μέγαλον Κιόσκι ἔξω τῆς πόλεως, κτυπῶντες μὲ ρόπαλα κατακέφαλα καὶ σφάζοντες ἐπομένως αὐτοὺς ὡσὰν τοὺς βόας. Ὁ Ἀβδοῦλ Ἀμποῦτ ἀπήγαγεν εἰς Θεσσαλονίκην καὶ ἐβδομήντα πέντε Βεῤῥοιεῖς ἐκ τῶν προκρίτων, τοὺς ὁποίους ἐβασάνισαν καὶ ἐφόνευσαν ὡσαύτως οἱ Ἑβραῖοι. Ὁ Καρατάσιος καὶ ὁ Γάτσος μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ χρησιμεύσῳσιν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, ἀφ' οὗ ἐμαχήσαντο τελευταῖον πρὸς τοὺς καταδιώκοντας Τούρκους παρὰ τὸν ποταμὸν Βίστριτσαν, ὅπου ἔπεσον ἕως ἑκατὸν Ἕλληνες, μετέβησαν εἰς τὸν Ἀσπροπόταμον. Ὁ Ζαφειράκης δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτοὺς νὰ σωθῇ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, διότι ἐφοβεῖτο τὸν παρωργισμένον Καρατάσιον, ὡς αὐτουργὸς τῶν συμφορῶν τῆς πατρίδος των θεωρούμενος. Καταδιωκόμενος δὲ καὶ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τὰ ὄρη, προῦδῶθη καὶ ἐφονεύθη ὁμοῦ μὲ εἰκοσιπέντε παληκάρια. Τοιοῦτο τέλος ἔλαβε καὶ ἡ Νάουσα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν· ἀλλ' ἔστειλαν καὶ οἱ Ἕλληνες χιλιάδας Τούρκων εἰς τὸν ἄδην. Καὶ ὅποια τεράστια ἤθελον κατορθώσῃ οἱ ἀνδρεῖοι Μακεδόνες, ἀν' ἐλάβανον ὅλοι ὁμοῦ ταυτοχρόνως τὰ ὅπλα κατὰ τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων!

Ὁ Ὑψηλάντης εἶχε προσπαθῆσαι νὰ συνάψῃ τὸ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα στρατιωτικὸν ὑπὸ τὰς σημαίας του, καὶ πρῶτος ὁ Νικηταρᾶς καὶ ἐπομένως ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Πανοριᾶς, ὁ Καλτσοδημος, ὁ Σιαφάκας καὶ ἄλλοι ὀπλαρχηγοὶ τὸν εἶχον ὑπογράψει ἀρχηγόν. Ὁ σκοπὸς τῶν περὶ αὐτὸν ἦτο νὰ τὸν καταστήσῳσι πραγματικῶς ἀρχιστράτηγον εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ νὰ διορίσῳσιν ἐν τῇ συμβούλιον, κατὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ ὁποίου νὰ ἐνεργῇ ὁ Ὑψηλάντης. Ἀλλ' ὁ Ἀρείος Πάγος τὸν καταπολεμεῖ, καὶ οἱ ὑπογράψαντες ἤδη αὐτὸν ἀρχηγόν, ἀνῆρσαν τὰς ὑποσχέσεις των, καὶ ἔλαβον ὀπίσω τὰς ὑπογραφὰς των. Τινὲς δ' ἐξ αὐτῶν ὑποκινήθεντες ἐστειλαν ἀναφορὰν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν κατηγόρουν ὅτι, ἐπεμβαίνει εἰς τὰ χρέη τῆς τοπικῆς των διοικήσεως, καὶ ἐζήτουν ἐπιμόνως ν' ἀνακληθῇ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον· αὐτὰ

ταῦτ' ἀναφέρει καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος. Ἐπιβουλεύων δὲ καὶ τὸν Ὀδυσσεά, διασπείρει ὅτι συνεννοεῖτο οὗτος μὲ τοὺς Τούρκους, καὶ εἰς τοῦτο τάχα θεμελιούμενος, νομίζει ἀναγκαῖον νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἐν ᾧ δ' εὗρίσκετο εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Χ. Φιζφίση εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμελλε νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐπίσκεψίν του, προδιέθηκε τὸν πλοίαρχον νὰ τὸν δολοφονήσῃ ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖόν του. Καὶ αὐτὸς ἐνέδωκε, νομίζων ὅτι ἐμελλε νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ ἔθνος ἀπὸ τὸν ἐπίβουλον (1). Ἀλλ' ὅτε τὸν ἤκουσε διαλεγόμενον διὰ τὰ πράγματα τῆς πατρίδος, ὅχι μόνον δὲν ἐξετέλεσεν ὅ,τι ἤθελεν ὁ Ἄρειος Πάγος, ἀλλὰ καὶ ἐσεβάσθη καὶ περιεποιήθη τὸν ἀναγκαῖον εἰς τὴν πατρίδα στρατηγόν. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἐστελεν ἐπομένως ἄνθρωπον πρὸς τὸν Νικηταρᾶν, καὶ τὸν ἐπρόβαλε νὰ φονεύσῃ τὸν Ὀδυσσεά ἐπὶ ὑποσχέσει νὰ τὸν καταστήσῃ ἀρχηγὸν τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἐγνώριζον οἱ Ἀρεοπαγῖται τὴν ἀρετὴν τοῦ Νικηταρᾶ! Ἡπέλησεν οὗτος νὰ θανατώσῃ τὸν ἀπεσταλμένον, καὶ δὲν τὸν ἀφῆκεν ἐλεύθερον, εἰμὴ ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι ἤθελε τὸν φανερῶσαι ἄλλο μυστικόν· τοῦτο δὲ ἦτον ὅτι οἱ ἐν τοῖς πράγμασι πολιτικοὶ εἶχον σχέδιον νὰ καταστρέψωσιν ὅλους τοὺς δυνατωτέρους ὀπλαρχηγούς, ὡς καὶ τὸν Ὀδυσσεά (2). Τοιαῦτα μαθήματα ἐδιδάχθησαν οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ δεσποτισμοῦ· ἔχοντες ἤδη συμβούλους καὶ τοὺς μαθητάς τοῦ Μακιαβέλη, καὶ τοὺς αὐλικούς τοῦ Ἀληπασιαῖ, ὅποια ἐγκλήματα δὲν θὰ ἐπιχειρήσωσιν ὑπὲρ τῶν σχεδίων των; ὡς πρὸς τὰς ἰδιοτελείας των οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῶν ἐπαρχιῶν εἰν' ἐπίφοβοι, καὶ μάλιστα ὅσοι δυνατοὶ καὶ ἱκανοὶ νὰ ὑπερασπίσωσι τὰ κοινὰ συμφέροντα, ἀντιτασσόμενοι. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εἶναι τόσον πλέον φοβερός ὅσον εἶναι καὶ πλούσιος, καὶ ἐκδικητικὸς, καὶ φίλος τοῦ

(1) Εἰς τὸ πλοῖον αὐτὸ ἦτο καὶ ὁ διδάσκαλος Γρηγόριος Κωνσταντᾶς, ὅστις ἄμα ἰδὼν τὸν Ὀδυσσεά ἐρχόμενον· νὰ τὸν πνίξωμεν, ἔλεγε, νὰ τὸν πνίξωμεν· ὅτε ὁ ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου Ἀδὰμ Δούκας· διδάσκαλε, τὸν εἶπε, προσοχὴ δὲ τὸν Θεὸν, μὴ μᾶς ἀπολέσῃς. Ἐπίστευε καὶ αὐτὸς ὅ,τι ἐπλάττον ἐναντίον τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι ἦτο διδάσκαλος καὶ δὲν ἦτο ραδιούργος· ἦτον ἄρα κάλλιον νὰ διδάσκῃ τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ τοὺς εὐεργετῇ, ἢ νὰ περιπλέκεται εἰς τοιαύτας αἰσχυρὰς ραδιουργίας.

(2) Ὁ Νικηταρᾶς μὲ εἶπε τὰ ἀνωτέρω, καὶ τὰ πράγματα θ' ἀποδείξωσιν ὅτι δὲν ἔλιγεν εἰμὴ ὅ,τι ἤκουσε καὶ ἐπληροφόρηθη.

Ἵψηλάντου καὶ τοῦ Νικηταρᾶ. Ἀποκατέστη δὲ πολὺ φοβερώτερος εἰς αὐτοὺς, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Μαυροκορδάτον καὶ τὸν Νέγγρην, ἀφ' ὅτου ἐπληροφόρηθη ὅτι τὸν ἐπιβουλεύουσι, καὶ ἤρχισε νὰ δυσπιστῇ καὶ νὰ προφυλάττηται, καὶ νὰ λαμβάνη μέτρα ἐναντίον των. Καὶ ἦδη ἀγανακτῆσας ὑπερβαλόντως ἐναντίον Ἀρειοπαγιδῶν τινων, ἔστειλεν εἰς Ξηροχώρι στρατιώτας νὰ τοὺς τιμωρήσωσιν· ἀγαθὴ τύχη εἰδοποιήθησαν ἐν δέοντι, καὶ ἔφυγον εἰς τὰς νήσους ὅπου ἐφυλάχθησαν. Ἡ διαγωγὴ αὕτη τοῦ Ὀδυσσεὺς εἶν' ἀξιοκατάκριτος· ἀλλ' ὅταν οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν, αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις, κηρύττωσι τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ἠθικῆς, ἰδὲν δίδουσι τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς κυβερνωμένους νὰ συμπαύσῃ μετὰ τὸ ἔγκλημα; ὅταν οἱ διοικοῦντες ἐπιχειρῶσι νὰ φονεύσωσιν ἀδίκως τοὺς διοικουμένους, ἰδὲν δίδουσι τὸ δικαίωμα εἰς τούτους νὰ φονεύσωσιν ἐκείνους διὰ νὰ σωθῶσιν, ὅτε δὲν θὰ ὑπάρξωσιν, ἂν δὲν τοὺς φονεύσωσιν; ἰδὲν ὑπάρχουσι παραδείγματα καὶ εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν αὐτοκρατόρων δολοφονηθέντων, διότι· ἐπεδούλευον τὴν ζωὴν ἀθῶων πολιτῶν καὶ συγγενῶν των Ῥωμαίων; ἄρα καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ παρστήσῃ ἐπομένως εἰς τοῦ κόσμου τὸ θέατρον αἱματώδεις σκηνάς· ἀλλὰ κατ' ἐνήχησιν τῶν ἐν τοῖς πράγμασι. Τούτων ἡ ἀνθηκότης ἐβίασε στρατιωτικόν τινα, τοῦ ὁποίου, ὡς ζῶντος, δὲν ἀναφέρω τὸ ὄνομα, νὰ προβάλλῃ εἰς τὸν καταδιωχόμενον Ἵψηλάντην καὶ τὸν Ἀναγνωστόπουλον τὸ νὰ δολοφονήσῃ τὸν Μαυροκορδάτον· ἀλλ' ἐκεῖνοι τὸν ἐμπόδισαν.

Ἐπιβουλεύοντες καὶ τὸν Κολοκοτρώνην οἱ ὀλιγαρχικοὶ, προσπαθοῦσι νὰ τὸν ἐξορίσωσιν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἡ Κυβέρνησις τὸν διατάττει νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα μετὰ δύο χιλιάδας στρατιώτας Πελοποννησίους· οὕτως ἤλπιζον νὰ κατορθώσωσι τὸν σκοπὸν των ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων εὐχόλως. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης ἀποκρίνεται ὅτι, δὲν ἐσύμφερε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ρούμελην, ὅπου ἦσαν ἄλλοι πολεμικοὶ, ἱκανοὶ νὰ διιθύνωσι τὰ τοῦ πολέμου, καὶ ν' ἀφήσῃ εἰς Π. Πάτρας χιλιάδας Τούρκων, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἤδη πολιωρχημένους, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων τὴν παρουσίαν ἦτον ἀνάγκη ν' ἀπαλλαγῇ ἡ Πελοπόννησος, τὸ κέντρον τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἔπειτα, ἀκινδύνως δι' αὐτήν, τὸ μέγα μέρος τῶν ὅπλων

της εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τὴν στερεὰν Ἑλλάδα, ὅτε μικρὸν μέρος αὐτῶν ἤθελον ἐξαρκεῖ διὰ τὴν πολιορκίαν τῶν λοιπῶν φρουρίων. Ὁ Κωλέττης, διὰ νὰ δείξῃ τάχα φιλίαν πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην (1), τὸν γράφει ἰδιαιτέρως ὅτι, δὲν ἐπαρουσίασε τὸ ἔγγραφόν του πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, διότι ἀπ' αὐτὸ συνήγετο ὅτι δὲν ἐπέθετο εἰς τοὺς νόμους, καὶ τὸν προσεκάλει νὰ ἐνεργήσῃ τὰ διατεταγμένα. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης ὅστις ἀγαπᾷ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης καρδίας τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μάχεται προκινδυνεύων, δὲν προσέχει τὸν νοῦν εἰς ὅσα τὸν γράφει ὁ Κωλέττης διὰ νὰ τὸν διδάξῃ τὸ πείσθαι εἰς τοὺς νόμους, οὐδὲ φρονεῖ ὅτι χρεωστεῖ τυφλῶς ὑποτασσόμενος, νὰ ἐκτελέσῃ διαταγὰς ἐπιβλαβεῖς εἰς τὸ ἔθνος, ἐν ᾧ τὸν διατάττουσιν ἄνθρωποι ἄπειροι τῶν πολεμικῶν, καὶ ἀνίκανοι νὰ διευθύνωσι τὰ τοῦ πολέμου ἐκ τοῦ κοιτῶνός των, καὶ τὸ χερίστον, ἄνθρωποι βραδυοργῶντες διὰ τὰ τέλη των πρὸς βλάβην τῆς πατρίδος, καὶ ἐξηκολούθησε τὰ χρέη του εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Π. Πατρῶν. Ἄν δὲν ἦτον ὅποιος ἦτον ὁ Κολοκοτρώνης, ἐστράτευεν εἰς τὴν Ρούμελην, συνεδέετο μὲ τοὺς πολεμικοὺς αὐτῆς, ἡττάλιζε τὴν πατρίδα ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἠφάνιζε τοὺς ἐχθροὺς του ὡς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος, καὶ ἀνηγορεύετο δικτάτωρ ἢ συνίστη πολεμικὴν κυβέρνησιν. Οὕτως ἀπῆλαττε τὸ ἔθνος ἀπὸ τὰς δολοπλοκίας τῶν ὀλιγαρχικῶν, καὶ τῶν ἀγυρτῶν, οἱ ὅποιοι τεκταίνονται τὸν ὄλεθρόν του διὰ τὰ συμφέροντά των. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης εἶναι μετριοπαθὴς καὶ ἀγαθός· ἀνέχεται τοὺς ἐχθροὺς του, ἀγαπᾷ τὰ πρὸς τὴν πατρίδα χρέη του καὶ φροντίζει νὰ τὰ ἐκπληρώσῃ καθ' ὅσον δύναται. Καὶ ὁμως, ἐν ᾧ ἀποφεύγει τὴν ἐκστρατείαν διὰ τὴν Ρούμελην, ὁ Κα-

(1) Σύμφωνα τάχα καὶ ὁ Κωλέττης μὲ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς εἰς τὸ περὶ τῶν ὅπλων σχῆδιον, ἔγραψε τὸν Μαυροκορδάτον: ἀδελφε, οἱ ὀπλαρχηγοὶ θὰ ἐξολοθρεύσωσι τὴν πατρίδα, ἐὰν δὲν ἐξολοθρευθῶσι. Σήμερον δὲν σημαίνει τίποτε ὁ Κωλέττης, δὲν ἔχει καμμίαν δύναμιν, καὶ ὑποκινεῖ ἄλλους ἐναντίον τῶν ὀπλαρχηγῶν, φαινόμενος φίλος των διὰ τοῦ ἐγγλήματος, ἥτοι διὰ τῆς συμβουλῆς τοῦ νὰ ἐξολοθρευθῶσιν, ἕως οὗ εὑρεῖ τὸν καιρὸν νὰ γενῇ δυνατὸς διὰ αὐτῶν τούτων τῶν ὀπλαρχηγῶν, καὶ νὰ καταστρίψῃ ἐκείνους ὡς ἐχθροὺς των. Τιθέμενος μάλιστα ἐπὶ κεφαλῆς των ὁ Κωλέττης, θὰ κατασταθῇ μετ' ὀλίγον ὁ ἐκτελεστὴς τῶν κατὰ τῆς πατρίδος σχεδίων τοῦ Μαυροκορδάτου.

στησε τὸν Κολοκοτρῶνην τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀκουσθῇ τ' ὀνομά του εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, ἀπεφασίσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ υἱὸς του Γενναῖος μὲ τριακοσίους. Ὁ δὲ Μιαούλης τὴν 12 μαρτίου παραλαμβάνει αὐτὸν καὶ τοὺς στρατιώτας του, καὶ τοὺς ἀποβιβάζει εἰς Μεσολόγγι ὁμοῦ μὲ τὸν Ἄρτης Πορφύριον, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Κολοκοτρῶνης ὑπεσχέθη νὰ στείλῃ κατόπι καὶ ἄλλην βοήθειαν, καὶ ἤθελε στείλει βέβαια, ἂν οἱ ὀλιγαρχικοὶ δὲν τὸν ἐπεβούλευον, καὶ δὲν κατετκόρπιζον ῥαδιουργοῦντες καὶ αὐτὰ τὰ πολιορκοῦντα τὰς Π. Πάτρας στρατεύματα. Ὁ Γενναῖος ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι διὰ τὸ Μακρυνόρος, ὅπου ἠλπίζε νὰ εὔρῃ τὰ στρατεύματα τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος· ἀλλὰ μόλις ἀπήντησε τὸν Ἰω. Στράτον μ' ὀλίγους στρατιώτας· ἔφθασαν καὶ οἱ Χασαπαῖοι μὲ τριάντα, καὶ ὅλοι ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ Παλαιόκαστρον. Ἡ Γερουσία τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα, ζητοῦσα νὰ σταλῇ καὶ ἐκεῖθεν βοήθεια Πελοποννησίων· δὲν ἤξευρεν ὅτι δι' ἀντενεργειῶν τοῦ Νομοτελεστικοῦ ὀλίγοι Πελοποννήσιοι τὸν ἠκολούθησαν, καὶ ἐματαιώθη ἡ ἐκστρατεία του.

Ἡ δὲ Κυβέρνησις παραμελεῖ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Π. Πατρῶν, καὶ δὲν προμηθεύει τὸν Κολοκοτρῶνην, οὔτε τροφάς, οὔτε πυριτόβολα. Γράφει οὗτος πρὸς τὴν Γερουσίαν, ἀναφέρων τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ· πλὴν αὕτη δὲν δύναται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ τὰς θεραπεύσῃ, διότι δὲν ἔχει χρήματα· εἶχεν ἐκδόσει ἐγκύκλιον εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἐκδοθέντων νόμων ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν περὶ δανείων, περὶ τῆς ἐκουσίως συνεισφορᾶς τοῦ ἀνὰ ψυχὴν γροσίου καὶ περὶ τῶν σκευῶν τῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν, ἀλλ' εἰσέτι δὲν εἶχε κατορθώσει τίποτε. Ὁ μόνος πόρος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἠλπίζετο νὰ συναχθῶσι χρήματα, ἦτον ἡ ἐνοικίσις τῶν ἐθνικῶν προσέδων· ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶχεν ἐκδόσει νόμον διὰ τὴν εἰσπραξίν αὐτῶν. Ἡ δύνατο δὲ νὰ παραχωρήσῃ τὰς προσόδους τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ πολιορκία τοῦ φρουρίου τῶν Π. Πατρῶν διὰ ξηρᾶς καὶ ὁ ἀποκλεισμός διὰ θαλάσσης, ἐν ᾧ ἦτον ἀνάγκη κατεπείγουσα νὰ πέσῃ ὅσον τάχος ἐκεῖνο τὸ φρούριον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ σταλῇ ἀρχετὴ βοήθεια Πελοποννησίων εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα. Ἡ δ'

πολέμου. Εἰς τὴν Κόρινθον εὐρίσκοντο ἤδη δ, τε Μάρκος Μπότσαρης, δ' Ἀθανάσιος Δράκος, δ' Λάμπρος Ζάρμπας, δ' Ἀλέξανδρος Νοῦτσος, δ' Χρήστος Παλλάσκας· καὶ ἄλλοι Ἡπειρώται, ἐλθόντες νὰ ζητήσωσι βοήθειαν διὰ τὸν πόλεμον, καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν μὲ τὰ χαρέμια τοῦ Χουρσὶδ τῶν δεδομένων πρὸς τὸν Ἀληπασιᾶν ὁμήρων, καὶ τὸν προσεκάλουν ἀρχιστράτηγον εἰς τὴν Ῥούμελην· «ἀλλ' ὑπάρχουσιν, εἶπεν, εἰς τὴν Ῥούμελην στρατηγοὶ ἱκανοὶ νὰ καταπολεμήσωσι τὸν ἐχθρόν· εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ προσέξωμεν πρὸ πάντων εἰς τὴν Χερσονήσον, οὖσαν πανταχόθεν ἐκτεθειμένην εἰς τὸν κίνδυνον· εἶναι ἀνάγκη νὰ καταστραφῶσιν οἱ ὑπάρχοντες εἰσέτι εἰς τὰ φρούρια Τοῦρκοι, καὶ μάλιστα οἱ εἰς ἐκεῖνο τῶν Π. Πατρῶν· πρὸς δέ, καὶ ὅσοι τυχὸν εἰσβάλωσιν, ἔξωθεν ἐλθόντες εἴτε ἀπὸ τὴν ξηρὰν εἴτε ἀπὸ τὴν θάλασσαν, νὰ εὕρωσι καὶ αὐτοὶ ὡσαύτως τὸν τάφον των. Ὅταν δ' ἐλευθερώσωμεν τὴν Πελοπόννησον, θὰ ἐλευθερώσωμεν καὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀλλὰ μὴ ὑπαρχούσης τῆς Πελοποννήσου, δὲν θὰ ὑπάρξει κἀνὲν ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος.» Μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησεν εἰς Τριπολιτσάν, ἐπεσκέφθη τὴν Γερουσίαν, καὶ κατὰ μεσοῦντα τὸν μάϊον ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πολιτορκίαν τῶν Π. Πατρῶν. Εἰς τὴν ἀπουσίαν του οἱ πολιορκημένοι συνεννοήθησαν μὲ τοὺς ἄλλους Τοῦρκους τῶν γειτονικῶν φρουρίων, καὶ συναχθέντες καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ φρούριον τῶν Π. Πατρῶν, διηρέθησαν εἰς τρία, καὶ ἄλλοι μὲν ἐπιβιβάσθησαν εἰς πλοῖα, διὰ ν' ἀποβῶσιν εἰς Ἀχαΐαϊς, καὶ νὰ κτυπήσωσιν ἀπὸ τὰ νῶτα τοῦς Ἑλληνας, ἄλλοι δ' ἐπρεπε νὰ κινηθῶσιν εἰς τὸ Γηροκομεῖον, καὶ ἄλλοι εἰς τὸ Σαραβάλι. Ὁ δὲ Πλαπούτας μαθὼν τὸ σχέδιόν των, διήρесе ὡσαύτως εἰς τρία τὰ στρατεύματα· καὶ ὁ μὲν Ν. Μπούκουρας ἀπῆλθεν εἰς τὰ παράλια, νὰ ἐμποδίσῃ τῶν Τοῦρκων τὴν ἀπόβασιν· μέρος αὐτῶν τοὺς περιέμενον εἰς τὸ Γηροκομεῖον, καὶ ὁ Πλαπούτας εἰς τὸ κέντρον. Οἱ Τοῦρκοι ἐκινήθησαν, καὶ ἡ μάχη συνήφθη εἰς ὅλα τὰ μέρη, διήρесе τέσσαρας ὥρας, καὶ ἐτράπησαν, ἀφ' οὗ ἐφονεύθησαν πλεόν ἢ τετρακόσιοι, καὶ ἀφῆρέθησαν δύω σημαῖαι. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων, τρεῖς μόνον ἔπεσον καὶ ἐπὶ ἐπληγώθησαν. Μετὰ ταῦτα οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐτόλμησαν πλεόν νὰ ἐξέλθωσιν εἰς μάχην. Ἀφ' οὗ δ' ἔμαθον ὅτι ἐπέστρεψε καὶ ὁ ἀρχηγός, ἤρχισαν ν' αὐτομολῶσιν εἰς τοὺς Ἑλ-

ληνας, ὥστε ἦτον ἐπόμενον νὰ κυριευθῇ μετ' ὀλίγον καὶ ἐκεῖνο τὸ φρούριον. Ἀλλ' οἱ ὀλιγαρχικοὶ θὰ διαλύσῃσι μετ' οὐ πολὺ τὴν πολιορκίαν.

Ἡ Κυβέρνησις ἤδη ἐξίδετο νόμον νὰ δίδωσιν οἱ Ἕλληνες τὸ δέκατον τῶν ἰδιοκτητῶν, καὶ τριτοδέκατον ἐκ τῶν ἐθνικῶν, καὶ νὰ ἐνοικιασθῶσιν αἱ πρόοδοι. Ὁ δὲ Κολοκοτρῶνης φροντίζων νὰ διατηρήσῃ τὸ στρατόπεδον, γράφει ὁμοῦ μὲ τὸν Σισίνην πρὸς τὴν Γερουσίαν, καὶ προσφέρουσιν ἀμφότεροι διακοσίας καὶ εἴκοσι χιλιάδας γροσίων διὰ τὰς προσόδους τῆς Ἡλίδος, ἐξ ὧν ὑπέσχοντο νὰ θρέψωσι τὸν στρατὸν, καὶ νὰ προμηθεύσῃσι τ' ἀναγκαῖα διὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τῶν Π. Πατρῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἤθελεν ἔχει ὁ Κολοκοτρῶνης ἄρτον καὶ πυριτόβολα διὰ τὸ στρατόπεδον, καὶ χρηματικὴν ἐξοικονόμησιν διὰ τοὺς σωματάρχας, καὶ μηνιαῖα διὰ τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς τὸν ἀποκλεισμόν ἑλληνικὰ πλοῖα, χωρὶς τῶν ὀπείων δὲν ὠφελεῖ ἡ κατὰ ξηρὰν πολιορκία, ὅτε οἱ Τούρκοι προμηθεύονται τροφὰς ἀπὸ τοὺς φιλοτούρκους. Τοιοῦτοτρόπως ἤθελεν ἀσφαλίσαι τὴν διατήρησιν τῆς πολιορκίας καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ φρουρίου τῶν Π. Πατρῶν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἤθελε τὸ κυριεύσει. Ἡ Γερουσία ἀναφέρει πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ζητοῦσα περὶ τούτου καὶ τὴν γνώμην της, καὶ αὕτη ἀποφασίζει νὰ δοθῶσι διὰ γρόσια τριακοσίας πενήντα χιλιάδας, τὰς ὁποίας προσφέρει ἄλλος ἐνοικιαστής· ἂν δὲ τὰς δώσωσιν ἐκεῖνοι, νὰ προτιμηθῶσιν. Οὕτως ἡ Κυβέρνησις ἠθέλησε νὰ ἐμπορευθῇ τὴν ἀνεκτίμητον θέσιν τοῦ φρουρίου τῶν Π. Πατρῶν δι' ἑκατὸν τριάντα χιλιάδας γροσίων· ἠθέλητε νὰ διαπραγματευθῇ μὲ τὸν Κολοκοτρῶνην ὥς ἂν εἰ προέκειτο περὶ συμφερόντων ἐμπορικῶν. Ὅθεν, ὁ μὲν Κολοκοτρῶνης παρητήθη ὁ δὲ Σισίνης τὰς ἐδέχθη· πλὴν ἐκτὸς δέκα χιλιάδων γροσίων σταλέντων εἰς τὴν Γερουσίαν, καὶ δέκα χιλιάδων ὀκτάδων ἀλεύρου σταλέντος εἰς τὸ Σούλι κατὰ διαταγὴν τῆς Γερουσίας, δὲν ἀποδίδει πλέον οὐδ' ὀβολὸν εἰς τὸ δημόσιον (1). Τοιοῦτοτρόπως τὸ φρού-

(1) Ἀπαιτούμενος ἀπὸ τὴν Γερουσίαν νὰ στείλῃ τὰ ἐπίλοιπα χρήματα, ὑπέσχετο πάντοτε, καὶ οὐδέποτε τὰ ἔστειλεν. Εἰς τέλος στέλλει τὸν ἰσολογισμόν του, καὶ περὶ τὴν τιμὴν τῶν προσδωδὸν διὰ γρόσια 220000, ὅσα ὁ ἴδιος ἐπρότεινε, καὶ ἔχει γρ. 350000, ὅσα ἐγγράφως ὑπεσχέθη. Ἄντικειν δὲ τῶν 220 χιλ. περὶ ἑξῶς τῶν ὀκτὼ στρατιωτῶν τῆς ἐπαρχίας, οἷον μισθοῦ καὶ τὰ λ., ὁμοῦ μ' ὅσα ἐδω-

ριον τῶν Π. Πατρῶν θὰ μένει εἰς τοὺς Τούρκους, διότι καὶ ὁ Σισίνης αὐτὸς, ὡς καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἀχαΐαν ὀλιγαρχικοί, διὰ τὸν λόγον τῆς πολιορκίας τοῦ φρουρίου ἐκείνου θὰ ἔχῃσι πάντοτε τοὺς στρατιώτας τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς των, νοσφίζομενοι τὰς δημοσίας προσόδους, καὶ τείνοντες πάντοτε εἰς τὸ σχέδιόν των· ὁ δὲ Σισίνης, καὶ διαπραγματευόμενος μὲ τὴν Κυβέρνησιν, καὶ μὲ τὴν συναίνεσιν αὐτῆς, ἐκτελεῖ τὸ αὐτὸ σχέδιον εἰς τὴν Ἥλιδα. Ἐχων εἰς τὴν διοίκησίν του τὰ ὅπλα τῆς ἐπαρχίας, σφετερίζεται δι' αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ τὰ ἐθνικὰ δικαιώματα τῶν προσόδων. Τὸ αὐτὸ σχέδιον ἐκτελεῖ ὡσαύτως καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόντος εἰς Βοστίτσαν· παραλαβὼν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του τριακοσίους Ῥουμελιώτας ἐπὶ μισθῷ, ἐπῆρε δι' αὐτῶν τὰ ἐκ τῶν προσόδων τῆς ἐπαρχίας χρήματα, καὶ τοὺς διατηρεῖ· καὶ προσκαλεῖται ὑπὸ τῆς Γερουσίας ν' ἀφήσῃ τὰ ὅπλα, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς Τριπολιτσάν νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν του ὡς μέλος αὐτῆς, καὶ δὲν ὑπακούει· καὶ ἀπαιτεῖται τὰ δημόσια καὶ δὲν τ' ἀποδίδει· καὶ στρατεύει ὅπου καὶ ὅπως θέλει· καὶ πράττει ὅ,τι καὶ ὅπως θέλει· καὶ μεταχειρίζεται τοὺς συμπολίτας του ὡς εἰλωτας, καὶ οὐδεὶς ἀποτολμᾷ ν' ἀντισταθῇ εἰς τὰ θελήματά του. Ἡ Γερουσία ἀποστέλλει τὸν Χαρ. Πεβρῶκαν καὶ τὸν ζητεῖ τῶν προσόδων τὰ χρήματα, καὶ τότε μόλις τὴν στέλλει πέντε χιλιάδας γρόσια μόνον. Ἄλλ' οἱ ὀλιγαρχικοὶ προθέμενοι νὰ ἦναι καὶ στρατηγοί, οὔτε θέλουσιν, ὄντες ἀπόλεμοι, οὔτε δύνανται νὰ στρατηγήσωσι προκινδυνεύοντες. Ὅδηγούσι δὲ τοὺς στρατιώτας εἰς τὸν πόλεμον

καὶ εἰς τὸ δημόσιον γρ. 218 χιλ. καὶ ἔμεινε χρεώστης γρ. 2000, τὰ ὅποια καὶ δὲν ἀπέδωκε. Ἄρα κατέφαγε τὰ ἐθνικὰ δικαιώματα τῆς Γαστούνης τοῦ 1822 ὡς καὶ τοῦ 1821 ἔτους διὰ τῶν ὅπλων, τὰ ὅποια διώκει αὐτὸς μετὰ τῶν υἱῶν του. Ἐκρηγύθη δ' ἀρχηγὸς αὐτῶν ἀφ' οὗτοῦ ἐξεργάγη ἡ ἐπανάστασις, ἃν καὶ ἄπειρος τῶν πολιτικῶν ὡς καὶ οἱ συνάδελφοί του, καὶ διὰ νὰ ὑπάρξῃ πάντοτε τοιοῦτος, κατέστρεψεν, ὡς λέγεται, πολεμικοὺς τινὰς τῆς ἐπαρχίας, οἵτινες ἦσαν ἄξιοι νὰ ἦναι ἀρχηγοί, καὶ ἀντεποιῶντο τὰ ὅπλα αὐτῆς, καὶ οὕτως ἐστερεώθη εἰς τὴν δύναμίν του. Σημειωτέον ὅτι τὰ ἔξοδα τῶν ἐκστρατειῶν ἐγίνοντο ἤδη ἐκ μέρους τῶν πολιτῶν. αἱ δὲ πρόσδοι ἐπωλοῦντο, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν χρήματα ἔπρεπε νὰ δίδωνται εἰς τὸ δημόσιον· ἡ δὲ Κυβέρνησις ἔπρεπε νὰ τὰ δαπανᾷ ὅπου ἦτον ἡ μεγαλύτερα ἀνάγκη. Ἄλλ' ὁ Σισίνης περὶ εἰς βάρος τοῦ δημοσίου τὰ τοιαῦτα ἔξοδα, καὶ ἡ χαρίζει τὰ χρήματα τῶν προσόδων εἰς τοὺς Ἡλείους· διὰ τὰ τέλη του, ἡ τὰ γλυττόνουσιν οἱ Ἡλείοι, καὶ ἐκεῖνος τὰ σφετερίζεται, ἀδικῶν οὕτως ἢ ἄλλῳ· τὸ δημόσιον δὲ

ὕπ' ἀρχηγοὺς ὑποκειμένους εἰς τὰς θελήσεις των, καὶ πόρρω τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀφιστάμενοι, δὲν συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ νικήσωσι θαβρυνόμενοι τοῦλάχιστον μὲ τὴν παρουσίαν των· οὐδ' ἔχουσιν ἄλλως τὴν στρατηγικὴν ἱκανότητα, ὥστε καὶ πόρρωθεν νὰ τοὺς διοικήσωσι, δίδοντες σχέδια καὶ διαταγὰς ἀναλόγους. Ἄν κατορθωθῇ τὸ σχέδιόν των εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ λάβωσιν ἀποκλειστικῶς αὐτοὶ ὑπὸ τὴν διοίκησίν των, τὰ στρατεύματα ὁποῖον ἄρά γε θὰ εἶναι τὸ τέλος τοῦ πολέμου; Διὰ νὰ εὐδοκιμήσωσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸν κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον, ἀπαιτεῖται οἱ στρατηγοὶ νὰ ᾔναι ἐμπειροπόλεμοι· καὶ τοιοῦτοι δὲν εἶναι εἰμὴ οἱ ἔχοντες ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἔργον τὸ πολεμεῖν τοὺς Τούρκους, καὶ ὅχι οἱ ἀπειροπόλεμοι ὀλιγαρχικοί. Πῶς εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ νικήσωσιν οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τούτων διοικούμενοι εἰς τὸν πόλεμον; Ἄλλως τε ὁ πόλεμος ἀπαιτεῖ χρήματα· καὶ ἄλλος πόρος δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰμὴ αἱ ἐθνικαὶ πρόσοδοι· ὅταν οἱ ὀλιγαρχικοὶ σφετερίζωνται τὰ ἐξ αὐτῶν χρήματα, πῶς θὰ τελειφορήσει τῶν Ἑλλήνων ὁ πόλεμος;

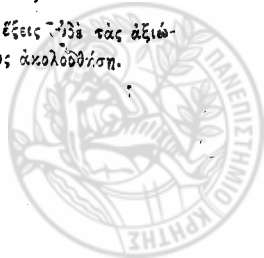
Οἱ ὀλιγαρχικοὶ διορῶντες ὅτι ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου θὰ ὑποστηρίξει τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τοὺς πολεμικοὺς, κατὰ τῶν ὁποίων ἐνεργοῦσιν ἀνενδότως τὸ σχέδιόν των, καὶ ἤδη κατὰ γίνονται νὰ διαλύσωσι τὴν πολιρχίαν τῶν Π. Πατρῶν, κρίνουνσι προηγουμένως ἀναγκαίαν τὴν διάλυσιν τῆς Γερουσίας, διὰ νὰ μὴ ἀπαντήσωσιν ἐμπόδια εἰς τὴν ἐκτέλεσίν του. Ὅθεν, ἐν ᾧ ὁ Π. Κρεββατᾶς ἀπέρχεται εἰς Μιστράν, διερχόμενος ἀπὸ Τριπολιτάν, φέρει διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Γερουσίαν, δι' ἧς προσκαλεῖται καὶ πάλιν αὕτη εἰς Κόρινθον, καὶ ὁ Κρεββατᾶς τὴν συμβουλεύει νὰ μεταβῇ. Ἀλλ' ἡ Γερουσία δὲν λογίζεται νόμιμον τὴν διαταγὴν ταύτην, καὶ ἐξηγεῖται πρὸς τὸν Κρεββατᾶν, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐμπιστοσύνην ὡς ὄντα συνδεδεμένον μὲ τὸν πρόεδρον Βρεσθένης, καθὼ ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν κατὰ γόμενον, καὶ ὡς φιλόπατριν νομιζόμενον, καὶ τὸν πείθει ὅτι δὲν ἐσύμφερε νὰ διαλυθῇ, καὶ ν' ἀφήσῃ εἰς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς ὅλην τὴν δύναμιν εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ὁ δὲ Κρεββατᾶς τὴν ἐνθαβρύνει εἰς τὴν τήρησίν τοῦ ὀργανικοῦ νόμου τῆς Πελοποννήσου (1), καὶ

(1) Ὅθεν, δὲν ἠθέλησεν ἐπὶ τῶν Τούρκων ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πολιτικά τῆς ἐπαρ-

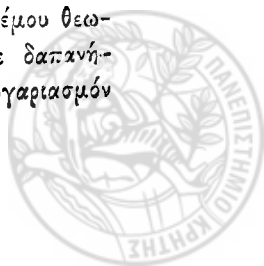
αὕτη ἐμμένει εἰς Τριπολιτάν, καὶ δίδει τοὺς ἀποχρῶντας λόγους εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δι' ὧν τὴν δίδει νὰ ἐννοήσῃ ὅτι, ἡ παρουσία της εἶναι ἀναγκαία εἰς τὸ κέντρον τῆς Χερσονήσου, ὅχι μόνον διὰ νὰ ἐνεργῇ μὲ ταχύτητα τὰ κοινῇ συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐκ τοῦ πλητίον εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ νὰ φυλάττῃ τὴν εὐταξίαν καὶ ἡτυχίαν. Οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἶχον προβάλει ἐπὶ κοινῇ συνελεύσεως ὅλων τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ἥτοι τοῦ νομοτελεστικοῦ καὶ τοῦ Βουλευτικοῦ, τὴν κατάργησιν τῶν τοπικῶν διοικήσεων, διὰ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καταργηθῇ πρὸ πάντων ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου. Ἐλεγον δὲ ὅτι ἐπρεπε νὰ καταργηθῶσι, διὰ νὰ λάβῃ δύναμιν ἡ ἐθνικὴ κυβέρνησις καὶ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ χρέη της. Ἐπειθον καὶ τοὺς νησιώτας καὶ στερεοσλαδίτας, ἐπιφέροντες ὅτι τότε ἡ Κυβέρνησις ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐπιβάλλῃ φόρους εἰς τοὺς Πελοποννησίους, διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατοῦ. Πελοποννήσιοι δὲ τινες ἀντέτειναν, θεωροῦντες ὅτι δὲν ἦτον εὐκατόρθωτον τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅμως ὥρκίσθησαν ὅλοι καὶ ὑπέγραψαν τὸν ὅρκον τοῦ νὰ συντελέσωσιν ὅλοι εἰς τὴν διάλυσιν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, καὶ ἐπομένως δὲν θὰ παύσωσι τοῦ νὰ τὴν ἐπιβουλεύωσι βραδουργοῦντες ἐναντίον της. Ἐν τοσούτῳ διώρισαν, χειροτονήσαντες χιλιάρχον τῆς Κυβερνήσεως τὸν Ν. Χ. Σουλιώτην, διὰ νὰ τὸν μεταχειρισθῶσιν ἐκτελεστικὴν δύναμιν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐνεργοῦντες ἀμέσως καὶ ὅχι διὰ τῆς Γερουσίας, νὰ εἰσπράττωσι φόρους ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους καὶ διὰ τῆς βίας τὸν ἔστειλαν δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πραστοῦ ἐπὶ τούτῳ μὲ τριακοσίους στρατιώτας· ἀλλὰ δὲν κατόρθωσεν τίποτε, καὶ ὑπέστρεψεν ἄπρακτος.

Ἐν τούτοις ὁ Χουρσίδ Πησιᾶς ἐτοιμάζων νὰ στείλῃ στρατεύματα ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου, πρὸ πάντων λαμβάνει πρόνοιαν νὰ ἐλευθερώσῃ τὰ χαρέμια του, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὴν Τριπολιτάν. Ἐστειλε λοιπὸν τινὰς Ἰωαννίτας εἰς Κέρκυραν πρὸς τὸν Μαίτλαν, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ πρὸς ἀπολύτρωσιν αὐτῶν.

χίς, καὶ ἐδόθη εἰς τὰ τοῦ ἐμπορίου, δὲν εἶχεν ἐπομένως τὰς ἐξείας τὰς ἀξιώσεις τῶν ἄλλων προσώπων· ἀλλὰ θὰ βιασθῇ καὶ αὐτὸς νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ.

Ἄλλ' οὗτος δὲν ἠθέλησε, διότι δὲν ἀνεγνώριζε τὴν ἑλληνικὴν μεταπολίτευσιν. Ὁ δὲ Π. Στεφάνου σταλείς ἀπὸ τὸν Μαίτλαν ἐπὶ τούτῳ ἐκ Ζακύνθου, μετέβη εἰς Ἄργος ὁμοῦ μὲ τὸν Βενιζέλον Ῥοῦφον, ὅτε ὁ Ὑψηλάντης καὶ οἱ Πελοποννήσιοι συνήλθον αὐτόθι διὰ τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, καὶ ἐπρόβλεπεν ἐνώπιον τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τοῦ Π. Πατρῶν οἴκοθεν τάχα ἑκατὸν χιλιάδας δι-
στήλων λύτρα καὶ ἀνταλλαγὴν τῶν ὁμήρων Σουλωτῶν μὲ τὰ χαρέμια. Τὴν ἐπιούσαν ἐπὶ κοινῇ συνέλευσεως ἀπεφασίσθησαν ὀγδοῇντα χιλιάδες δίστηλα, διότι τὰς εἴκοσι χιλιάδας διμερίσαντο, φαίνεται, ἀνχμεταξύ των, ἐκ μυστικῆς συνήκης τινὲς τῶν συνελθόντων, ὅσοι ἔμαθον ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅτι τὸ προίστασθαι τῶν πραγμάτων σημαίνει τὴν περὶ τὰς χεῖρας ἀκράτειαν· ἴσως δὲ καὶ σαράντα χιλιάδας, ἐπειδὴ ὁ Χουρσὶδ Πασιᾶς ἔδωκεν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας· ἐκτὸς αὖν συμμετέσχεν ἐκ τῶν χρημάτων ἐκείνων καὶ ἄλλος τις· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε πλέον ἢ τοπικὴ διοικήσις, ἀνεβλήθη ἡ ἐνέργεια τῶν συμπεφωνημένων. Ὅθεν, ἅμα ἰδρυθείσης τῆς Γερουσίας εἰς Τριπολιτσάν, ἔρχεται ὁ Π. Στεφάνου καὶ συμφωνεῖ τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν χαρεμίων διὰ ὀγδοῇντα χιλιάδες δίστηλα καὶ τὰ παρεπόμενα. Ἀφ' οὗ εἰς Ἄργος ἀπεφασίσθη αὕτη ἡ ποσότης, δὲν ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ πλείον-
τερα ἢ Γερουσία. Τὰ χαρέμια εὐρίσκοντο εἰς Τριπολιτσάν, καὶ ἐφυλάσσοντο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μαυρομιχάλη, ἀπολαύοντα ὑπ' ἐκείνης πᾶσαν περιποίησιν. Ὁ δὲ Χουρσὶδ ἐδέχθη τὴν περὶ αὐτῶν διαπραγματεύσιν, καὶ ἤδη ἔφθασε πλοῖον Ἀγγλικὸν εἰς Κόρινθον, φέρον τὰ τε χρήματα καὶ τοὺς ὁμήρους. Ἡ Γερουσία στέλλει τὰ χαρέμια ἐκεῖ, συνωδευμένα καὶ μὲ Γερουσιαστὰς, ὡς καὶ μὲ τὸν Γεώργιον Μαυρομιχάλην, ὅστις ἀπῆτει ἰδιαίτερος ἑκατὸν πενήντα χιλιάδας γροσίων δι' ἑξοδὰ του δῆθεν, καὶ ἤθελε πρῶτον νὰ πληρωθῇ αὐτός, καὶ ἔπειτα νὰ παραδοθῶσι τὰ χαρέμια. Ὁ Στεφάνου δὲν ἠδύνατο βέβαια νὰ διαπραγματευθῇ περὶ ἀντικει-
μένων ἀφορώντων τὸ ἔθνος ὅλον εἰμὴ μὲ τὴν διοικητὴν τῆς Πελοποννήσου. Ὁ δὲ Μαυρομιχάλης δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπα-
τήσῃ τίποτε ἀπὸ τὰ χαρέμια, ὡς αἰχμάλωτα τοῦ πολέμου θεωρούμενα, καὶ ἀνήκοντα εἰς τὸ ἔθνος. Ἄν τῷ ὄντι εἶχε δαπανή-
σει τίποτε δι' αὐτὰ, ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ τὸν λογαριασμόν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἐπαράδοται καὶ καταστροφή τῆς Χίου. — Ὁ Μπουρνιάς καὶ ὁ Λυκούργος ἐγείρουσι τοὺς Χίους εἰς τὰ ὅπλα. — Οἱ Τούρκοι κλείονται εἰς τὸ φρούριον. — Πολιορκοῦνται. — Ὁ Ῥάμφος καὶ ὁ Γλαράκης στέλλονται εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ζητήσωσι βοήθειαν. — Ἐπιστρέφουσι ἑξώρας. — Φθάνει ὁ Τουρκικὸς στόλος. — Ἀποβιβάζει στρατεύματα. — Φεύγουσιν οἱ Ἕλληνες. — Μάχη εἰς Βροντάδο. — Τρέπονται οἱ Τούρκοι. — Ἐπανέρχονται. — Οἱ Ἕλληνες σκορπίζονται. — Φεύγουσιν οἱ Σάμιοι. — Ὁ Καπουτὰρ πασιᾶς μεταχειρίζεται τοὺς προξένους εἰς ὑποταγὴν τῶν κατοίκων ἐπὶ ἀμνηστία. — Προσκυνοῦσιν οἱ Χῖοι. — Σφαγὴ καὶ αἰχμαλωσία αὐτῶν. — Ἐκπλέει ὁ Μιαούλης εἰς Χίον. — Φεύγει ὁ τουρκικὸς στόλος. — Ἡ καταστροφὴ τῶν Χίων σώζει τὴν Μιτυλήνην. — Διακήρυξις ἀποκλεισμοῦ. — Ἀρμυσταὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. — Ὁργανισμὸς αὐτῶν. — Ὁργανισμὸς τῆς Κρήτης. — Στέλλεται ὁ Ὀμηρίδης νὰ τὸν ἐφαρμόσῃ. — Ὁ Ἀφεντουλιέφ ἀνανεύει. — Συνέλευσις τῶν Κρητῶν. — Ὁ Ἀφεντουλιέφ Γ. ἑπαρχὸς τῆς Κρήτης. — Ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος εἰς Σούδα. — Ἀπόδοσις στρατευμάτων. — Ὁ Χασὰν πασιᾶς προσκαλεῖ τοὺς Ἕλληνας νὰ προσκυνήσωσιν ἐπὶ ἀμνηστία. — Αἱ πολιορκίαι διελύθησαν. — Ὁ Ὀμηρίδης ἀπέρχεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν. — Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος φαίνεται εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος. — Δὲν ὠφελεῖ. — Μάχη τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν. — Ὁ Κερίμογλους. — Μάχη εἰς τὰς Ἀλικάς. — Ὁ Ἀφεντουλιέφ ζητεῖ παραίτησιν. — Ὁ Χασὰν πασιᾶς μεταχειρίζεται τὸν ἐπίσκοπον Κυδωνίας εἰς ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων. — Σφαγαὶ Χρυστιανῶν. — Φεύγουσιν εἰς τὰ ὄρη. — Οἱ στρατιωτικοὶ προβάλλουσι προστασίας ἐξωτερικῆς δυνάμεως. — Μάχη εἰς Κουρσούνα. — Μάχη εἰς τὰς Ρίξας. — Μάχη εἰς Ἀγγυρ-Μέρωνα. — Οἱ Ἕλληνες ζητοῦσι βοήθειαν ἀπὸ τῆς Κυβέρνησεως. — Παθήματα αὐτῶν. — Ἡ Κυβέρνησις στέλ-

λοι τὸν Στ. Ψωμᾶν εἰς τὴν Ῥωσσίαν. — Τὸν Ἀν. Λου-
ριώτην εἰς τὴν Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν καὶ Ἀγγλίαν. —
Ὁ Θ. Κεφαλᾶς ἀποστέλλεται εἰς Γερμανίαν. — Στέλλεται
καὶ ὁ Μ. Γ. Σχινᾶς μετὰ τοῦ Δίτμαρ περὶ τῶν αὐτῶν. —
Ὁ Κεφαλᾶς ἐπιστρέφει μετὰ τινῶν Γερμανῶν. — Ὁ Μαν-
ροκορδάτος περιμένει σιράτευμα τακτικόν. — Ἡ Ἰσπανία
ζητεῖ σχέσιν μετὰ τὴν Ἑλλάδα ὡς δημοκρατίαν. — Ὁ Ἀλέ-
ξιος Νοῦτσος. — Ὁ Ἀρειος Πάγος κατηγορεῖ τὸν Ὀδυσσεά
εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὰς μετὰ τὸν Ὑψηλάντην σχέσεις του.
— Τὸν κατηγορεῖ ὡς ἐπίθουλον. — Προσκαλεῖται εἰς τὴν
καθέδραν. — Δὲν πείθεται. — Ὁ Γρ. Κωνσταντᾶς. — Ὁ
Νοῦτσος εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα. — Ὁ Χρ. Παλλά-
σκας ὡσαύτως. — Ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς φοκεῖν ἀμφοτέρους. —
Ἡ Κυβέρνησις ἐπεκήρυξε χρήματα κατὰ τῆς ζωῆς του. —
Τὸν ἀφορίζει. — Κηρύσσεται κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. —
Ὁ Νικηταρᾶς καὶ ἄλλοι ἐπ' αὐτοῦ μεσιτεύουσιν ὑπὲρ αὐ-
τοῦ. — Ὁ Ὑψηλάντης ἐπιστρέφει εἰς τὴν καθέδραν. — Τὸ
Νομοταλεστικὸν ἐνεργεῖ κρῖμα τῆς Βουλῆς. — Ἐκτακτὰ μέ-
τρα. — Διχόνοια. — Πίπτει ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.

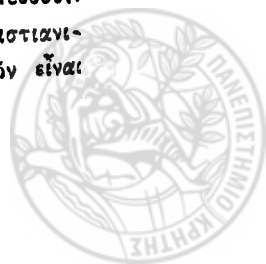
Εν τούτοις καταστρέφεται ἡ Χίος ἐν ᾧ οἱ κάτοικοι τῆς νήσου
ἐκείνης ἔζων ὀπωσοῦν ἥτις, διότι οἱ πρόκριτοι φρονίμως ποιοῦν-
τες δὲν ἐκινήθησαν εἰς ἐπανάστασιν, Χιὸς τις, Ἀντώνιος Μπουρ-
νιαῶς ὀνόματι, ὅστις εἶχε χρηματίζει στρατιώτης εἰς τὴν Αἴγυ-
πτον μετὰ τοὺς Γάλλους τῆς δημοκρατίας, ἀπέρχεται εἰς τὰ Τρί-
κορφα πρὸς τὸν Ὑψηλάντην καὶ ζητεῖ βοήθειαν διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ
τὴν πατρίδα του. Οὗτος δὲν ἤδυνάτο νὰ τὸν δώσῃ καμμίαν βοή-
θειαν, διότι πρὸ πάντων δὲν εἶχε χρήματα, καὶ τὸν ἀπέπεμψεν
ἄπρακτον. Τὸν εἶπον δὲ καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ αὐτόν, καὶ πρὸ
πάντων ὁ Ἀναγνωστόπουλος, νὰ μὴ κινήσῃ οἱ Χιῶι, ὄντες
ἀπόλεμοι, εἰμὴ ἀφ' οὗ ἡ Ῥωσία ἤθελε κηρύξῃ τὸν πόλεμον τῶν
Τούρκων, ἢ ἀφ' οὗ οἱ ναυτικοὶ νησιῶται ἀναδεχθῶσιν ὑπὸ τὴν
εὐθύνην τῶν τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς νήσου. Οἱ δὲ Χιῶι εἶχον χρή-
ματα καὶ ἠδύναντο νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα των, ἔχοντες
μάλιστα τοὺς Ψαβριανοὺς γείτονας, τῶν ὁποίων τὴν ναυτικὴν

δύναμιν ἠδύναντο νὰ ἔχωσι διὰ θαλάσσης συμπράττουσαν. Ὅσα-
 κίς δὲ ἠπειλεῖτο ἡ ἐξοδος τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἀπὸ τὸν Ἑλλή-
 σποντον, ἤθελον ἔχει πάντοτε βοηθὸν καὶ τῶν ἄλλων ναυτικῶν
 νήσων τὴν δύναμιν. Εἶχον δὲ ἀποφασίσει μάλιστα τινὲς ἐξ αὐ-
 τῶν, ὡς λέγεται, ν' ἀποκτήσωσιν ἴδιον στολίσκον ἐκ δώδεκα
 πλοίων συγχείμενον, νὰ διορίσωσιν ἐπ' αὐτῶν ἀρχηγούς ἐκ τῶν
 ναυτικῶν νήσων, διὰ νὰ ἐμποδίζωσι τοὺς ἀσιανοὺς Τούρκους
 τοῦ νὰ πλησιάζωσιν εἰς τὰς θαλάσσας ἐκεῖνας. Ἡδύναντο δὲ
 καὶ νὰ μισθώσωσι δύο χιλιάδας τακτικὸν στράτευμα ἐξ Ἑλβε-
 τῶν, ἡ Γάλλων, ἡ Γερμανῶν, διὰ νὰ φυλάζωσιν ἀπὸ πᾶσαν ἀπό-
 δασιν τὴν νησὶν των, καὶ οὗτοι ἤθελον γυμνάσει εἰς τὴν τακτι-
 κὴν ὅλους τοὺς Χίους, ὅσοι ἀπητοῦντο νὰ ὑπηρετήσωσιν ὡς
 στρατιῶται τὴν πατρίδα των. Οὕτως ἤθελον ἔχει στράτευμα ἀρ-
 κετὸν, ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς τοὺς γείτονάς των. Ἀλλὰ
 κατὰ δυστυχίαν βραδύνουσι νὰ ἐπιχειρήσωσι τι ὑπὲρ τῆς κοινῆς
 σωτηρίας καὶ ἀσφαλείας, καὶ ὁ Μπουρνιαῆς ἐπιχειρεῖ τὰ πρὸς
 κοινὴν ἀπώλειαν καὶ καταστροφὴν. Οὗτος ἀπέρχεται εἰς Σάμουν,
 ὅπου εἶχον ἀποικήσει χωρικοὶ τινες Χῖοι, συνεννοεῖται μ' αὐτοὺς,
 καὶ προσκαλεῖ σύμμαχον τὸν ἀρχηγὸν τῶν Σαμίων Λυκοῦργον
 Λογοθέτην, διὰ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν Χίον. Οἱ Χῖοι ἐβεβαίονον
 τοὺς Σαμίους ὅτι, ἅμα ἐμφανισθέντων εἰς ἐκεῖνα τὰ παράλια,
 ὅλοι οἱ κάτοικοι ἤθελον κινηθῇ ἐναντίον τῆς τυραννίας. Οἱ δὲ
 Σάμιοι εἶχον συμφέρον ν' ἀντιτάξωσι καὶ ἄλλους συμμάχους
 κατὰ τῶν Τούρκων Ἑλλήνας, καὶ συνάμα ἠλπίζον νὰ λάβωσι
 καὶ χρήματα παρὰ τῶν Χίων, ἐν ᾧ ἄλλως τε θὰ ἐκαυχῶντο,
 ἂν ἐπετύγχανον νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς ἀδελφούς των. Πλείουςι
 λοιπὸν εἰς Χίον ἀρχὰς μαρτίου ὁ Μπουρνιαῆς μ' ἑκατὸν πενήντα
 Χίους, καὶ ὁ Λυκοῦργος μὲ πενταχοσίους Σαμίους, ἀποβαίνουσι
 εἰς τὸν ὄρμον τῆς Ἀγίας Ἑλένης πρὸς τὰ νότια τῆς πόλεως
 μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν, καὶ κινοῦνται φωνάζοντες καὶ
 ἀπειλοῦντες τοὺς Τούρκους, τοὺς ὁποίους ἠνάγκασαν νὰ κλει-
 σθῶσι φοβηθέντες εἰς τὸ φρούριον. Οἱ ἀρχηγοὶ ἔλεγον ὅτι εἶχον
 διαταγὴν ἀπὸ τῶν Ὑψηλάντων διώρισαν ἐπομένως ἐξ ἐφόρους,
 καὶ στήσαντες πυροβόλα εἰς τὸ Τελωνεῖον, εἰς τὸν Κατωγιαλὸν
 καὶ εἰς τὴν Τουρλωτὴν, ἐπολιόρκησαν τοὺς Τούρκους. Ἐν τούτοις

ἔρχεται ὁ Κωνσταντῖνος Ῥάμφος ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐπὶ συνελεύσεως τῶν ἐφόρων καὶ τῶν προκρίτων παρέστηκεν τὴν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου διὰ δαπάνης τῆς νήσου καὶ τῆς βοήθειας τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐστάλησαν ἐπομένως εἰς τὴν Κόρινθον ὁ Γ. Γλαράκης καὶ ὁ Ῥάμφος, καὶ ἐνήργησαν τὰ δέοντα εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ παραλαβὼν ὁ δεύτερος πυροβόλα καὶ ἄλλα ὅπλα, ὁμοῦ καὶ τὸν Γομπερνάτην μ' ἄλλους φιλέλληνας, διὰ νὰ ὀργανίσῃ τακτικὰ στρατεύματα, ἔπλευσε τὴν 6 ἀπριλίου εἰς Χίον, πλὴν δὲν ἔφθασαν εἰς ἐκεῖνα τὰ παράλια εἰμὴ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς, καὶ ἐπομένως ἀπῆλθον εἰς τὰ Ψαῖα, καὶ ἀφῆκαν τὰ πυροβόλα καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Μόλις εἶχον πολιορκήσει τοὺς Τούρκους οἱ Ἕλληνες, καὶ ἤρχισεν ἡ διαίρεσις μεταξὺ αὐτῶν· καὶ ὁ μὲν Μπουρνιάς δὲν ἀνεγνώριζε τὸν Λυκούργον ὡς ἀρχηγόν· ὁ δὲ Λυκούργος μετεχειρίζετο τοὺς Χίους ὡς κατακεκμημένους, καὶ τοὺς ἐζήτει χρήματα. Οἱ δὲ πρόκριτοι, ἀντὶ νὰ λάβωσι μέρος ἐνεργὸν εἰς τὴν ἐπανάστασιν, νὰ καταβάλωσι πρὸ πάντων χρήματα καὶ νὰ συμπράξωσι παντοιοτρόπως διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν, δὲν ἐφρόντιζον δὲ ἄλλο τι, εἰμὴ διὰ νὰ σώσῃ ἕκαστος τὸν ἑαυτὸν του. Ὁ δὲ Σουλτάνος, ἅμα λαβὼν τὴν εἰδησιν τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Χίου, διέταξε τὸν στόλον νὰ ἐκπλεύσῃ κατ' αὐτῆς καὶ νὰ τὴν καταστρέψῃ. Ὁ Σουλτάνος εἶχεν ἤδη φονευμένον τὸν Καραλήν, καὶ διάδοχος τούτου ἦτο διωρισμένος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ στόλου ὁ ἐκ Κρήτης καταγόμενος Ἀλῆ Καπουτὰν πασιᾶς. Οὗτος δὲ προλαβὼν πᾶσαν βοήθειαν τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐκπλεύσας τὴν 30 ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντον μὲ ἑπτὰ πλοῖα τῆς γραμμῆς καὶ μὲ εἴκοσι ἑξ φιργάδας καὶ κορβέτας, φθάνει εἰς τὸν Τσεσμεν, παραλαμβάνει δέκα τρεῖς χιλιάδας Τούρκους εἰς πλοιάρια, καὶ ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν πυροβόλων τοῦ στόλου, τοὺς ἀποβιβάζει τὴν 12 ἀπριλίου εἰς Χίον. Οἱ δὲ πολιορκημένοι Τούρκοι ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ φρούριον, ὁρμῶσι κατὰ τῶν πολιορκουμένων ἠνωμένοι μὲ τοὺς ἐλθόντας εἰς βοήθειάν των, καὶ τοὺς ἐκβάλλουσι διώκοντες ἀπὸ τὴν πόλιν. Οἱ Ἕλληνες ἀποχωροῦσιν ἀπομαχόμενοι εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τέσσαρας ὥρας μακρὰν, καὶ πλῆθος ἀόπλων καὶ ἀδυνάτων τοὺς ἀκολουθοῦσιν ἀποχωροῦντες ὡσαύ-

τως. Οἱ Τούρκοι κυριεύουσι τὴν πόλιν καὶ τὴν κατακαίουσι, καὶ φρονεύουσιν ὅσους ἐπρόφθασαν μὴ δυνηθέντας νὰ φύγωσιν. Ἐπομένως τρέχουσιν εἰς τὰ περίξ χωρία, καὶ τὰ καίουσι, καὶ φρονεύουσι καὶ αἰχμαλωτίζουσιν ὑπὲρ τὰς πέντε χιλιάδας χριστιανούς. Ἐκινήθησαν δ' ἕως τρεῖς χιλιάδες εἰς τὸ χωρίον Βροντάδο, ὅπου ἦσαν ὠχυρωμένοι χίλιοι πεντακόσιοι Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀντέκρουσαν ἀνδρείως, καὶ τοὺς κατεδίωξαν φεύγοντας ἕως ὑπὸ τὰ πυροβόλα τοῦ φρουρίου. Ἀλλ' οὗτοι ἐπανῆλθον ἀσυγκρίτως πλειότεροι, τοὺς προσέβαλον, καὶ ἀφ' οὗ ἐφρονεύθησαν ἕως ἑκατὸν ἑξήντα τοὺς κατεσκόρπισαν. Τότε ἀπεχωρίσθησαν οἱ Σάμιοι ἀπὸ τοὺς Χίους, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν νησὶν των, καὶ ἐπομένως ὅλοι οἱ Χῖοι ἔφυγον εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη, οἳ τε ἔνοπλοι καὶ ὁ λαὸς, καὶ οἱ Τούρκοι δὲν τολμῶσι νὰ τοὺς καταδιώξωσι προχωροῦντες· ὥστε ἠδύναντο νὰ κατέλθωσιν εἰς τὰ παράλια, νὰ ἐπιβιβασθῶσιν εἰς πλοῖα ἑλληνικὰ καὶ νὰ σωθῶσιν. Ἡδύναντο ἄλλως νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὰ ὄχυρά μέρη, εἰς τοὺς ἀποτόμους βράχους, νὰ κρυβῶσι πρὸς ὥρας εἰς τὰ σπήλαια ἕως ἤθελον δυνηθῆναι φύγωσιν. Ἀλλ' ὁ Καπουτὰν πασιᾶς προσκαλεῖ τοὺς προξένους τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Αὐστρίας, ὡς καὶ τινὰ ὑπάλληλον τοῦ Γαλλικοῦ προξενείου ἀπόντος τοῦ προξένου εἰς Σμύρνην, καὶ ὑπόσχεται ἀμνηστίαν εἰς τοὺς ἐπαναστάτας, ἂν παραδώσωσι τὰ ὅπλα καὶ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὴν ὑποταγὴν, καὶ τοὺς ὑποχρεώνει νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ὅπου εὐρίσκοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ νὰ τοὺς πείσωσι νὰ προσκυνήσωσιν, ἐγγυώμενοι περὶ τῆς ἀσφαλείας των. Οὗτοι δὲ ἀγνοοῦντες ὅτι, οἱ Τούρκοι δὲν φυλάττουσι πίστιν εἰς τοὺς Χριστιανούς, καὶ ὅτι διὰ τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀπιστίας καὶ παραβάσεις τῶν ὅρκων των δὲν εἶναι πρὸς τὸν Θεὸν ὑπεύθυνοι, ἐδέχθησαν τὴν ἀποστολὴν καὶ ἔδραμον εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰ παράλια καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη, κηρύττοντες ἀμνηστίαν, ἐκθειάζοντες τὴν εὐσπλαγχνίαν τῶν Τούρκων, προσκαλοῦντες τοὺς χριστιανούς εἰς ὑποταγὴν καὶ ὑποσχόμενοι πρὸς αὐτοὺς ὅλην τὴν ἀσφάλειαν. Τοιουτοτρόπως ἔγειναν αἴτιοι μεγάλης αἱματοχυσίας καὶ ἀνηκούστων συμφορῶν! Πιστεύουσιν οἱ δυστυχεῖς εἰς τοὺς λόγους τῶν ἀντιπροσώπων τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων τόσον πλέον, ὅσον τὸ μέγα μέρος αὐτῶν εἶναι

ἀθῶοι, καὶ πολλοὶ τῶν λαβόντων τὰ ὅπλα ἐξηπατημένοι ἢ καὶ
 βεβιασμένοι ἀπὸ τὸν Μπουρνιᾶν νὰ κινηθῶσι, καὶ δείχνουσιν ὅλην
 τὴν προθυμίαν νὰ βάλῃσι πάλιν τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν ζυγόν, καὶ
 στέλλουσιν ἐπτακοσίους ἐκ τῶν προκρίτων νὰ προσπέσωσιν εἰς
 τοὺς πόδας τοῦ Καπουτὰν πασιᾶ καὶ νὰ ζητήσωσι τὸ ἐλεός του.
 Ἄλλ' ἅπαντες οὗτοι σφάζονται καὶ ἀπαγχονίζονται· κλείονται
 δ' ἕως τρεῖς χιλιάδες εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, καὶ
 καθ' ἡμέραν ἀνὰ διακόσιοι ἐξαγόμενοι, ἀποκεφαλίζονται. Τότε
 διεσπάρησαν ἀποσπάσματα Τούρκων καθ' ὅλα τὰ μέρη τῆς νήσου,
 ἐλεηλάτησαν τὸν τόπον, παρέδωκαν τὰ πάντα εἰς πῦρ καὶ εἰς σί-
 δηρον, ἤχμαλώτισαν καὶ ἐρόνευσαν πλῆθος ἀόπλων καὶ ἀδυνά-
 των χωρὶς διάκρισιν ἡλικίας καὶ γένους, κατέκαυσαν εἰς τὸ κτι-
 σθὲν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μονομάχου μοναστήριον τῆς ἁγίας μο-
 νῆς ἕως δύο χιλιάδας τριακοσίους, ἔρριψαν κατὰ πετρῶν καὶ ἐφό-
 νευσαν βρέφη θηλάζοντα, καὶ ἄλλα ῥίψαντες εἰς τὴν θάλασσαν
 ἐπιζαν, ἔκαυσαν τὰ νοσοκομεῖα καὶ ὅλους τοὺς ἐν αὐτοῖς ὑπάρ-
 χοντας ἀσθενεῖς, ἔκαυσαν ἐβδομήντα δύο ἐκκλησίας, ἔκαυσαν καὶ
 ῥριψαν ὅλα τὰ δημόσια κτίρια, καὶ ἡ σφαγὴ καὶ αἱματοχυσία
 διήρκεσε δεκαπέντε ὅλας ἡμέρας. Μετὰ ταῦτα ἀπηγχόνισαν τοὺς
 δμηρῶς ὁμοῦ καὶ τὸν ἀρχιερέα εἰς τὸ παράλιον εἰς ὀκτὼ παραλ-
 λήλους γραμμὰς. Ἐρόνευσαν δ' ἕως εἰκοσιτρεῖς χιλιάδας καὶ
 ἤχμαλώτισαν ὑπὲρ τὰς σαράντα ἐπτὰ χιλιάδας ὡς ἐπὶ τὸ
 πλεῖστον γυναῖκας καὶ παιδία, τὰς ὁποίας δὲν διετήρησαν
 εἰμὴ διὰ νὰ τὰς πωλήσωσιν εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἀφρικὴν
 καὶ εἰς ὅλην τὴν Τουρκίαν ὡς ἀνδράποδα. Ἐὰν ἤθελον νὰ ἐξο-
 μόσωσι, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἠδύναντο ν' ἀποφύγωσι τὴν πικροτάτην
 δουλείαν, καὶ νὰ ζήτωσιν ὡς Τοῦρκοι ἐλεύθεροι· ἀλλ' ἐπροτίμη-
 σαν νὰ ὑποφέρωσιν ὅλα τὰ κακὰ τῆς δουλείας, διὰ ν' ἀποθάνωσι
 χριστιανῶς. Ἄν δέ τινες ὑπέκυψαν φοβηθέντες τὸν θάνατον εἰς
 αὐτὴν τὴν μεγάλην συμφορὰν, ἐπαρουσιάσθησαν μετ' οὐ πολὺ εἰς
 τὰς ἐξουσίας καὶ ἔχυσαν τὸ αἷμα των ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοὶ ἠδύναντο νὰ φύγωσιν εἰς ἄλλην γῆν
 καὶ νὰ ζήσωσι Χριστιανοί. Οἱ Ψαβρίανοι ἔστελαν εὐθὺς τὰ
 πλοῖά των εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς νήσου, καὶ παρέλαβον
 ἄλλους ἐναπολειφθέντας. Οἱ δ' ἐν Ὑδρα ἔμαθον ἐν ταῦτῳ τὴν τ' ἐπα-

νάσταςιν καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν Χίων, καὶ ἀμέσως ὁ Μιαούλης ἐξέπλευσε μὲ δεκατέσσαρα πλοῖα νὰ τοὺς βοηθήσῃ καθ' ὅ,τι δυνατόν. Συμπλῆει μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ φιλέλλην Γάλλος Φ. Ζιουρδαιν, ἐλθὼν πρὸ ὀλίγου καὶ συναγωνιζόμενος εἰς τὰ ναυτικά μὲ τοὺς Ἕλληνας· ἀποβαίνει δὲ μὲ τοὺς ναῦτας εἰς τὴν νῆσον, καὶ σῶζουσι παραλαβόντες δυστυχεῖς τινες ἀπὸ τοὺς βεράχους καὶ ἀπὸ τὰ σπήλαια. Διὰ προσταγῆς τοῦ Σουλτάνου χάριν τῆς μαστίχης οἱ κάτοικοι τῶν Μαστιχοχωρίων ἔλαβον ἀμνηστίαν, καὶ εἰς αὐτὰ καταφυγόντες ἐσώθησαν καὶ ἄλλοι χριστιανοί. Τότε ἡ Κυβέρνησις προσεκάλεσε τὸν Λυκοῦργον ν' ἀπολογηθῇ διὰ τὴν ἀπώλειαν τούτων χριστιανῶν, καὶ ἀπηγορεύθη λέγων ὅτι, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ δράμῃ εἰς βοήθειαν αὐτῶν, ἀφ' οὗ ἀπῆλθον καὶ τὸν παρέστησαν κλαίοντες ὅτι, ἔμελλε νὰ σφαγῶσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἂν δὲν ἐλάμβανον τὰ ὅπλα. Πρὸ ὀλίγου οἱ ἐπαναστάντες προσεκάλουν ὅλους τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰ ὅπλα· ἵπως ἠδύνατο, μόλις ἰδρυθεῖσα ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ καταδικάσῃ τὸν Λυκοῦργον, κινήσαντα ὁμοῦ μὲ ἄλλους Χίους εἰς ἐπανάστασιν τὴν Χίον; Ἄν συνέβησαν καὶ ἀλλαγῇ τῆς Ἑλλάδος τοιαῦτα δυστυχήματα; Ὁ Λυκοῦργος· εἶν' ἀξιοκατάκριτος, καθὼς κινήθεις ἀπερισκέπτως εἰς τὴν Χίον, καὶ μὴ εἰδοποιήσας προηγουμένως τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ δὲ καταστροφή τῆς Χίου εἶναι μέγα δυστύχημα· ἀλλὰ χωρὶς αἱμάτων καὶ μεγάλων θυσιῶν ἡ ἐλευθερία δὲν ἀποκτᾶται. Καλότυχα δ' ἐκεῖνα τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα τέλος πάντων ἀποκτῶσι τὰ δίκαιά των, δι' ἃ καὶ κατασφάζονται! Ὁ Μιαούλης εἰσέπλευσεν εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Χίου νὰ προσβάλῃ τὸν τουρκικὸν στόλον. Οἱ δὲ Τούρκοι ἐντρομοί, κόπτουσι τὰς καμῆλους καὶ λύουσι τὰ πανία διὰ τὸν φόβον τῶν ἡφαιστειῶν. Ὁ Μιαούλης ὁρμᾷ κατὰ τῆς νυχυρχίδος καὶ ναυμαχεῖ ὥς μίαν ὥραν· ἀπολύεται δὲ κατ' αὐτῆς ἐν ἡφαιστειῶν, καὶ καίεται εἰς μάτην. Ἐπομένως οἱ Τούρκοι ὁρμήσαντες, ἔτρεψαν τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι ἀνήχθησαν εἰς τὰ Ψαρῶν. Ὁ Γ. Σαχτούρης ἐκυρίευτε πλοῖον τουρκικὸν ἀποκομίζον αἰχμαλώτους χριστιανούς εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τοὺς ἠλευθέρωσεν. Ἡ δὲ καταστροφή τῆς Χίου ἐμπόδισε τὸν Παλαιολόγον Λεμονῆν νὰ ἐνεργήσῃ τὴν πρὸς ἐπανάστασιν τῆς Μιτυλήνης· μετὰ τὸ κίνημα τῶν Χίων ἦλθεν οὗτος εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἐζήτησε βοή-

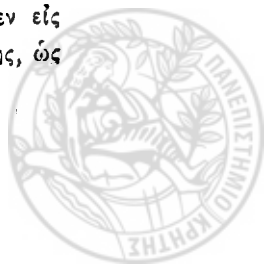
θειαν νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του. Ὁ δὲ Κωλέττης, ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν, τὸν ἐσύστησε τὴν 9 ἀπριλίου εἰς τὰς τοπικὰς ἀρχὰς τῆς Χίου, τῆς Σάμου καὶ τῶν Ψαρρῶν, νὰ συσκεφθῶσι διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Μιτυλήνης, καὶ ὑπέσχετο ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἤθελεν εὐκολύνει τὰ μέσα. Ἐν ἐστοχάσθη ὁ ὑπουργὸς ὅτι ἤθελεν ἀπολεσθῇ ἡ Μιτυλήνη εὐθὺς ἀφ' οὗ ἤθελε κινηθῇ, οὕσα μᾶλλον ἢ ἡ Χίος ἐκτεθειμένη εἰς τὰ σμῆνη τῆς Ἀσίας; Ἐν ἐνεργεῖ τάχα καὶ ὁ Κωλέττης ἀπερισκέπτως;

Ἡ Κυβέρνησις ἐξέδoto τὴν 31 μαρτίου τὴν ἐπομένην περὶ ἀποκλεισμοῦ διακήρυξιν. «Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος πολεμεῖ αὐθόρμητον κατὰ τῆς τυραννίας· τὰ δίκαιά του εἶναι γνωστὰ καὶ ἀναντιρρήτα· δὲν ζητεῖ ἄλλο εἰμὴ νὰ παύσῃ τὴν ἀδικίαν μὲ βαρείας ὀθυσίας, καὶ νὰ ὠφελῇ χωρὶς νὰ βλάψῃ καμμίαν κοινωνίαν ἀνθρώπων δικαίῳ. Γνωρίζον δὲ τὰ δικαιώματά του, δὲν ἀγνοεῖ οὐδὲ τὰ χρέη του· ἐκήρυξεν ὅτι θέλει τὴν ἀνεξαρτησίαν του, καὶ ἐσύστησε Διοίκησιν κεντρικὴν, ὄργανον διὰ νὰ ὑπερασπίζῃ ἐκεῖνα καὶ νὰ ἐκτελῇ ἀκριβῶς ταῦτα. Ἐπειδὴ ἡ Διοίκησις, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτον τὸν ἱερὸν καὶ ἐθνικὸν σκοπὸν, πρέπει ν' ἀφαιρῇ παντοίῳ τρόπῳ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος ὅλα τὰ μέσα ὅτις ἀντιστάσεως, κηρύττει, κατὰ τὸ ἐθνικὸν τῆς Εὐρώπης δίκαιον, εἰς κατὰστασιν ἀποκλεισμοῦ ὅλα τὰ παράλια μέρη, τὰ κρατούμενα εἰσέτι ἀπὸ τὸν ἐχθρόν, τόσον εἰς Ἡπειρον, ὅσον καὶ εἰς Πελοπόννησον, Εὐβοίαν καὶ Θεσσαλίαν ἀπὸ Ἐπιδάμου ἕως καὶ αὐτῆς τῆς Θεσσαλονίκης, πρὸς τοῦτοις καὶ ὅλους τοὺς λιμένας τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, Σποράδων καὶ Κρήτης, τοὺς κρατούμενους ἀπὸ τὸν ἐχθρόν. Ὅλα λοιπὸν τὰ πλοῖα ὁποιασδήποτε σημαίας, ἀνίσως, ἀφ' οὗ εἰδοποιηθῶσι τακτικῶς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας κατὰ μέρη ναυάρχους καὶ κυβερνήτας τῶν ἐλληνικῶν πλοίων περὶ ταύτης τῆς αποφάσεως, ἐμβῶσιν εἰς τοὺς ῥηθέντας λιμένας, θέλουσι συλληφθῇ καὶ διατεθῇ κατὰ τοὺς κοινῶς παραδεγεμένους νόμους. Αὕτη δὲ ἡ εἰδοποίησις τῶν Ἑλλήνων ναυάρχων πρὸς τὰ ξένα πλοῖα θέλει ἐξακολουθῇ, ἕως οὗ βεβαιωθῇ ἡ Διοίκησις ὅτι ἡ παροῦσα κήρυξις ἔφθασεν ὅπου ἀνήκει. Τὸ παρὸν θέλει κοινοποιηθῇ εἰς ὅλους τοὺς προξένους τῶν φιλικῶν δυνάμεων, τοὺς εὐρισκομένους εἰς διάφορα μέρη τῆς ἑλλη-

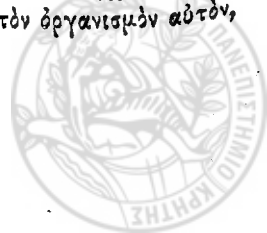
«νικῆς ἐπικρατείας.» Ἀλλὰ ὁ ἀναγνωρίσῃσι τὸν ἀποκλεισμόν τῶν Ἑλλήνων ἡ Αὐστρία καὶ ἄλλαι χριστιανικαὶ Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰς ὁποίας ἤλπισαν οὗτοι νὰ εὕρωσιν ἀδελφικὴν προστασίαν καὶ βοήθειαν ἐπαναστάντες κατὰ τῶν Τούρκων; Τὰ μυστικοσυμβούλια αὐτῶν θὰ τοὺς καταπολεμήσωσι πλαγίως, καὶ ἂν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος δὲν ἀπέκλειε τὸν Σουλτάνον ἀπὸ τὴν ἱερὰν συμμαχίαν, καὶ δὲν ἐπρόβαλλε νὰ παραδεχθῶσι τὴν οὐδετερότητα, καὶ δὲν ἐφοβοῦντο ἐκεῖνον τῆς Ῥωσσίας τὸν πόλεμον, ἴσως ἤθελον στείλει καὶ στόλους καὶ στρατεύματα, διὰ νὰ πολεμήσωσιν ἀμέσως τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ τοὺς καταστρέψωσιν.

Οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας εἰδοποιοῦσι κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τὴν Κυβέρνησιν ὅτι, ἀπέστειλαν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου δύο ἐκ τῶν ἐγκρίτων Ὑδραίων καὶ προδιέθηκαν τοὺς Αἰγαιοπελαγίτας ν' ἀποτελέσωσι μέρος τῆς ὀλομελείας τοῦ ἔθνους. Ὁθεν ἡ Κυβέρνησις διώρισε τὴν 2 μαΐου ἄρμοστὰς, τὸν διδάσκαλον Βενιαμὶν Λέσβιον, τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν, τὸν Νικόλαον οἰκονόμου Ὑδραῖον, τὸν Βασίλειον Ν. Γκίνην Σπετσιώτην καὶ τὸν Χ. Ἰω. Σκανδάλην Ψαβρίανδον, διωργάνισε τὰς νήσους εἰς ἐπαρχίας καὶ ἀντεπαρχίας, διώρισεν ἐν ταύτῳ τοὺς τε ἐπάρχους καὶ ἀντεπάρχους, καὶ τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὸ Αἶγαῖον, διατάξασα τοὺς ἄρμοστὰς νὰ τοὺς ἐγκαταστήσωσιν ἔχοντας καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἐκτελεστικὴν δύναμιν, διὰ νὰ εἰσάξωσι τὴν εὐνομίαν, καὶ νὰ φυλάξωσι τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν ἕκαστος εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἢ ἀντεπαρχίαν, ὅπου διωρίσθη. Τοὺς ἔδωκε δὲ καὶ ὁδηγίας νὰ ἐνεργήσωσι τοὺς περὶ δανείων καὶ τῆς ἀνὰ ψυχὴν συνεισφορᾶς τοῦ ἐνὸς γροσίου νόμους, νὰ συνάξωσι τὰ δέκατα καὶ τὰ ἄλλα ἐθνικὰ δικαιώματα, νὰ ἐπάρωσιν ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήρια τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, νὰ στείλωσιν εἰς τὴν βουλὴν τοὺς βουλευτὰς τῶν νήσων, νὰ υἱέσωσι τὰ πάθη μεταξὺ δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν χριστιανῶν, καὶ νὰ προσέξωσιν εἰς τὰς προδοσίας.

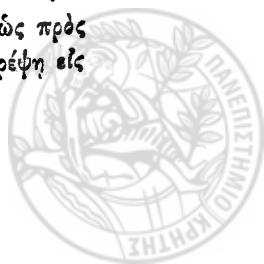
Ἡ Κυβέρνησις διωργάνισε καὶ τὴν νῆτον Κρήτην. Ὁ Π. Σ. Ὀμηρίδης, εἶχε προσκληθῇ ἀπὸ τὸν Ἀφεντουλιέφ καὶ ἀπὸ τὸν Μπαλέττ νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, νὰ τοὺς συνδράμῃ εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα· ἀλλ' οὗτος πληρεξούσιος διορισθεὶς τῶν Σπετσιῶν, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν. Ἐνδιαφερόμενον εἰς τὰ τῆς Κρήτης, ὥς

λαβόντα μέρος εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἀφεντουλιέφ· ὥς καὶ τοῦ Μπαλέστ, ἡ Κυβέρνησις συντάξατα καὶ τὸν ὀργανικὸν νόμον τῆς Κρήτης, τὸν διέταξε τὴν 7 τοῦ Ἀπριλίου νὰ πλεῦστη ἐκεῖ νὰ τὸν ἐφαρμόσῃ. Ὁ Ὀμηρίδης ἐδέχθη τὴν ἀποστολὴν ταύτην τόσον προθυμότερον, ὅσον πρόθυμον ἐνόμιζεν ὅτι ἤθελεν εὕρει τὸν Ἀφενδουλιέφ εἰς τὸ νὰ συμπράξῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ κοινὰ τοῦ τόπου συμφέροντα, ἅφ' οὗ μάλιστα προσεκλήθη ἀπὸ τὸν ἴδιον. Ἀλλ' οὗτος τὸν ἤθελε μὲν βοηθὸν εἰς τὰ τῆς Κρήτης κατὰ τὸν σκοπὸν του, πλὴν δὲν τὸν ἤθελεν ὀργανιστὴν τῆς νήτου κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ἔθνους, καὶ διὰ τοῦτο φθάναντα ἐκεῖ δὲν ἐδέχετο οὔτε νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ. Ὁ Ὀμηρίδης προσεκάλεσε καὶ αὐτὸν ὁμοῦ μὲ τοὺς προκρίτους τῶν Κρητῶν πολιτικοὺς καὶ πολιτικοὺς εἰς συνέλευσιν, νὰ τοὺς κοινοποιήσῃ τὰς διατάξεις καὶ διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς Κρήτης. Ὁ δ' Ἀφενδουλιέφ ἐπιστηριζόμενος εἰς τὴν φατρίαν τῶν Σφακιανῶν, δὲν θέλει νὰ συγκροτηθῇ συνέλευσις, μὴ θέλων ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐθνικὴν Κυβέρνησιν, καὶ διατεινόμενος ὅτι ἡ Κρήτη εἶναι βασιλείον, ὅτι δὲν καθυποβάλλεται εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὅτι εἰ Κρητὲς δὲν γίνονται εἰλωτες τῶν Πελοποννησίων· τοιοῦτοτρόπως ἡπάτα τοὺς Σφακιανούς, οἵτινες τὸν ὑπεσφίριζον. Τότε ὁ Ὀμηρίδης διυλεῖ πρὸς τοὺτους τὰ δέοντα, τοὺς παριστάνει τῆς πατρίδος τὰ συμφέροντα καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐνωθῇ καὶ ἡ Κρήτη μὲ τ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς νόμους καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν Κυβέρνησιν. Τέλος τοὺς πείθει καὶ κατορθώνει νὰ συγκροτηθῇ συνέλευσις τῶν Κρητῶν εἰς Ἀρμένους, καὶ ὑποχρεώνει καὶ τὸν εἰρημένον Ἀφεντουλιέφ νὰ παρευρεθῇ εἰς αὐτήν. Ἀλλ' ἅφ' οὗ ἀπεφασίσθη νὰ γενῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης, καθ' ὃν ἦτο καὶ αὐτὸς τὴν 5 Ἀπριλίου διωρισμένος γενικὸς ἐπαρχος, καὶ ἐξελέχθησαν οἱ μέλλοντες νὰ διορισθῶσιν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων, ὅ ἐστι φροντισταὶ τῆς Ἀστυνομίας, τῆς Οἰκονομίας, τοῦ Δικαίου, τοῦ Πολέμου καὶ τῶν Θαλασσίων, καὶ ἀπεφασίσθη ἡ σφραγὶς τῆς Διοικήσεως νὰ φέρῃ τὸ σύμβολον τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ περίξ ἐπιγραφὴν, Διοίκησις τῆς νήτου Κρήτης, καὶ ἐξελέχθησαν βουλευταὶ ὁ Ἰωάννης Μικέλης, Π. Σ. Ὀμηρίδης καὶ Ἀθανάσιος ἀρχιμανδρίτης ἀνὰ εἰς εἰς τριάντα χιλιάδας ψυχὰς κατὰ τὸν ὀργανισμὸν αὐτόν,

δὲν θέλει νὰ τὸν δεχθῇ καὶ νὰ τὸν υπογράψῃ, καὶ προσπαθεῖ νὰ διαιρέσῃ τοὺς Κρήτας. Τότε ὁ Ὀμηρίδης ἐδιόσθη νὰ τὸν κηρύξῃ ὅτι, ἂν δὲν ἐπείθετο εἰς τὰ διατεταγμένα παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, δὲν θὰ ἦτο καὶ Γενικός Ἐπαρχος τῆς Κρήτης, καὶ οὕτω τὸν ἠνάγκασε νὰ υπογράψῃ. Συνυπέγραψαν δὲ καὶ πρόεδρος ἐκλεχθεὶς τῆς συνελεύσεως Ὀμηρίδης καὶ τὰ μέλη αὐτῆς, ὁ Ἀναγν. Ψαρουδάκης, Ἀθ. Ἀρχιμανδρίτης, Ἀνδρέας Κριγιαράκης, Ἀνδρέας Μάρκος, Ἀνδρέας Φασούλης, Πρωτοπαπᾶς Σφακιῶν Γεώργιος ἱερεὺς, Γεώργιος Κουλιτάκης, Γεώργιος Παπαδάκης, Γεώργιος Μιληδόνης, Γεώργιος Σαχόραφος, Γεώργιος Σομνάκης, Γρηγ. Καλλονᾶς, Γρηγ. Σαουνάτσος, Δημ. Σαριδάκης, Δημ. Ἀποστολίδης, Δημ. Χρυσαρόπουλος, Εὐθύμιος Ψαρουδάκης, Ἑμμ. Στεφανάκης, Ἑμμ. Ἀντωνιάδης, Ἑμμ. Λουτσάκης, Ζαχαρίας Τσιριγώτης διδάσκαλος, Θεοχάρης Κουγιουμτσιόγλους, Ἰω. Στεφανάκης, Ἰω. Μπογιαντσιόγλους, Ἰων. Παπαδάκης, Ἰω. Στρατουδάκης, Κωνστ. Γεραχάκης, Κ. Κριτοβουλίδης, Λούης Στάης, Λαζαράκης Ἰορδάνου, Μανασῆς προηγούμενος, Μιχαὴλ Παντοβᾶς, Μελχισεδὲκ ἡγούμενος Πρεβελίου, Μιχαὴλ Χιονάκης, Νεόφυτος Οἰκονόμος, Νικόλαος Ἀνδρέου, Νικ. Κιρτομαδιάλος, Νικ. Βερικάκης, Νικ. Καφάτος, Σητλιανὸς Χιονάκης. Καὶ ὁ Γ. ἑπαρχος Κρήτης Μ. Κ. Ἀφεντουλιέφ, καὶ ὁ Γ. γραμματεὺς Ν. Οἰκονόμου. Ἐν Ἀρμένιοις τὴν 21 μαΐου 1822· καὶ ὅλοι ὠρκίσθησαν νὰ φυλάξωσι τὸν νόμον, καὶ οἱ ἐπὶ τῶν διαφορῶν κλάδων τῆς διοικήσεως τῆς νήσου ἤρχισαν νὰ ἐνεργῶσι τὰ χρέη των. Ἀλλ' ὁ Ἀφεντουλιέφ ἀπέρχεται εἰς τὸ στρατόπεδον, τὸ κατὰ τῆς Κυδωνίας διωρισμένον, καὶ ἐρεθίζει τοὺς Σφακιανούς, λέγων ὅτι, οἱ συνελθόντες ἐν Ἀρμένιοις ἐπρόδωκαν τὸ βασίλειον τῆς Κρήτης, καὶ τὸ καθυπέβαλον εἰς τοὺς Πελοποννησίους. Συναρπάζεται δ' ὁ Σίφακας (Ἰωσήφ Κωσταντουδάκης), καὶ κινεῖ ἀμέσως κατὰ τῶν νομιζομένων προδοτῶν νὰ τοὺς κακοποιήσῃ, καὶ ὁ ἀνατρέψῃ τὸ καθεστηκὸς σύστημα. Ὁ δὲ Βασίλειος Χάλης τοὺς εἰδοποιεῖ μυστικῶς τὰ διατρέξαντα. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Σίφακας εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Κριτοβουλίδην καὶ ἐπείθετο εἰς τοὺς λόγους του, ἀπῆλθεν οὗτος εἰς προὔπαντησίν του ὁμοῦ μετὰ τὸν Ἑμμ. Ἀντωνιάδην, καὶ τὸν φωτίζουσιν ὥς πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, καὶ τὸν πείθουσι νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς

τὸ στρατόπεδον καὶ νὰ ἡσυχάσῃ. Οἱ Τοῦρκοι ἐν τοσοῦτῳ ἡπί-
 λουν τοὺς Ἑλληνας ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ στόλος τοῦ Μεχμεταλῆ μὲ
 στρατεύματα, καὶ οὗτοι δὲν ἐπίστευον· ἀλλὰ τὴν 28 μαΐου ἐφθασεν
 εἰς τὴν Σούδαν ὁ στόλος ἐκεῖνος, συγκείμενος ἀπὸ ἑκατὸν δεκα-
 τέσσαρα πλοῖα πολεμικὰ καὶ φορητὰ, φέρων ἕως ὀκτὼ χιλιάδας
 Τουρκαλθανοὺς πεζοὺς τε καὶ ἵππεις ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Χα-
 σὰν πασιᾶ, ὅστις ἦτο παλαιὸς ὑπασπιστὴς καὶ σύμβουλος τοῦ
 Μεχμεταλῆ. Οἱ πολεμισταὶ τῶν Ἑλλήνων συνεποσοῦντο ἤδη ἕως
 πέντε χιλιάδες. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἦσαν ἕως εἰκοσι χιλιάδες· ἀλλ' αἱ
 ἕξ χιλιάδες, οἱ μαχιμώτεροι ἐξ αὐτῶν, ἀπώλοντο εἰς τὸν πόλεμον·
 οἱ δὲ λοιποὶ ἀποδειλιάσαντες δὲν ἦσαν ἐπίφοβοι. Ἐφύλαττον δὲ τὰ
 φρούρια καὶ τὰς ὀχυράς θέσεις, πλὴν δὲν ἐπροθυμοῦντο νὰ κάμωσιν
 ἐξόδους καὶ ἐπιδρομὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἤθελαν καταστραφῇ
 κατὰ βαθμὸν, ἂν δὲν ἤρχοντο οἱ Ἀλβανοὶ εἰς βοήθειάν των. Ἦτον
 ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐμποδίσῃ ὁ ἑλληνικὸς στόλος τοὺς ἐχθρικοὺς
 τοῦ νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης. Οἱ δὲ πρόχριτοι
 τῆς Ὑδρας λαβόντες πληροφορίας ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν ὅτι, ὁ αἰγυ-
 πτιακὸς στόλος ἡτοιμάζετο νὰ ἐκπλεύσῃ εἰς τὴν Κρήτην μὲ στρα-
 τεύματα, τὴν 26 ἀπριλίου εἰδοποίησαν τὴν Κυβέρνησιν· πλὴν
 ἀπήτην χρήματα διὰ νὰ κινήσωσι τὰ πλοῖά των κατὰ τοῦ ἐχ-
 θροῦ, καὶ ἡ Κυβέρνησις χρήματα δὲν εἶχεν· ἐχρεώσται δὲ καὶ ὁ
 Ἀφεντουλιέφ νὰ ἐξέβρῃ πόρον καὶ ἀπὸ τὸν τόπον αὐτὸν, τοῦ
 ὁποίου ἦτον ἐμπεπιστευμένος τὴν διοίκησιν, διὰ νὰ συνδράμῃ
 ὁπωσοῦν εἰς τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου·
 ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν αὐτὸς δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίσῃ τὰ χρεῖα του
 καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὰ ἐκπληρώσῃ. Ὅθεν δι' ἔλλειψιν χρημά-
 των δὲν ἐκινήθη ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐν δέοντι κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ,
 καὶ οὗτος ἦλθεν εἰς τὴν Κρήτην, καὶ ἔκαμεν ἀπόβαςιν στρατευ-
 μάτων. Θὰ κινήθῃ δ' ἀκολούθως καὶ ἐκεῖνος· ἀλλὰ δὲν θὰ ὠφελή-
 σει. Ἦτον εὐχῆς ἄξιον νὰ ληφθῇ πρόνοια ὥστε νὰ μὴ γείνῃ
 ἐφεξῆς τοῦλάχιστον ἄλλη ἀπόβαςις στρατευμάτων εἰς τὴν νῆσον
 ἐκείνην· ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ κατορθωθῇ. Ἦτον εὐχῆς ἄξιον νὰ
 στείλῃ ἡ Κυβέρνησις κανένα πολεμικὸν ἐκ τῶν ἱκανῶν νὰ στρα-
 τηγήσωσι μὲ δύο ἢ τρεῖς χιλιάδας στρατιώτας ἐκ τῶν μαχητῶν,
 διὰ νὰ ὁδηγήσῃ καὶ νὰ συνδράμῃ τοὺς Κρήτας εἰς τὴν νίκην· ἀλλὰ

καὶ τοῦτο δὲν θὰ γέινει, καὶ ἡ Κρήτη δὲν θὰ ἐλευθερωθῇ, διότι ἡ Κυβέρνησις ἐνασχολεῖται εἰς ἄλλα παρὰ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν κοινὴν σωτηρίαν. Ἄμα φθάσας ὁ Χασὰν πασιᾶς, συνενόηθη μὲ τὸν πασιᾶν τοῦ Ἡρακλείου, καὶ ἀπεβόθασεν αὐτόθι ὀκτακοσίους ἐπιλέκτους Ἀλθανούς, νὰ ἐνθαρρύνωσι τοὺς ἐντοπίους. Ἐπέρασεν ἐπομένως εἰς τὴν Σούδαν, καὶ ἡτοιμάζοντο ν' ἀποβιθασθῶσι τὰ λοιπὰ στρατεύματα. Ἀπῆρχοντο δὲ εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν ἐντόπιοι ἕως χίλιοι πεντακόσιοι Τούρκοι ἀπὸ τὴν Κυδωνίαν, καὶ οὗτοι ἀπέκλεισαν ἕως διακοσίους Ἑλλήνας εὐρισκομένους εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Σούδας ὑπὸ τὸν Παπαγρηγόρην Δαμιανὸν, οἱ ὅποιοι ἀντέκρουον τοὺς Τούρκους. Ὁ Σίφακας ἦτον ἐστρατοπεδευμένης εἰς τὴν Μελάξαν, θέσιν ὀχυρὰν, ὀλίγον ἀπέχουσαν τοῦ λιμένος, καὶ ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅλοι ὁμοῦ κατηνάγκασαν τοὺς ἐχθροὺς νὰ τραπῶσιν, ἀφ' οὗ ἐφόνευσαν καὶ ἐπλήγωσαν τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπομένως ἀπῆλθον εἰς τὴν Μελάξαν, διότι, ἂν καὶ ἐφθασαν κατόπι καὶ ἄλλοι Ἑλληνες, δὲν ἤδύναντο ν' ἀντιπαρταχθῶσιν εἰς τοὺς ἀποβαίνοντας ἐχθροὺς, ὄντας πολὺ ἀνωτέρους τὸν ἀριθμὸν. Ὅθεν ὁ Χασὰν πασιᾶς ἀπέβη εἰς Κυδωνίαν, καὶ πρὸ πάντων διακηρύττει εἰς τοὺς ἐπαναστάντας ὅτι, ὁ Σουλτάνος ἔδωκε τὴν ἄδειαν εἰς τὸν Μεχμέτ Ἀλῆν, τὸν ὅποιον ὀνομάζει ἄλλον Ἀλέξανδρον, ὡς καταπράξαντα, λέγει, ὅτι καὶ θελήσαντα (καὶ ὅχι ὡς καταγόμενον ὡσαύτως ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν), νὰ τοὺς ὑποτάξῃ καὶ ὅτι ἐστάλη ἐπὶ τούτῳ· ἀλλὰ πρὶν τοὺς πολεμήσει, τοὺς προσκαλεῖ νὰ δώσωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ ὑποταχθῶσιν, ὑποσχόμενος εἰς αὐτοὺς ἀμνηστίαν καὶ πᾶσαν ἀσφάλειαν. Οἱ Κρήτες, ὅσοι ἀπόλεμοι καὶ ἀδύνατοι, ἅμα ἰδόντες τὸν στόλον τοῦ Μεχμεταλῆ, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ πανικὸν φόβον, καὶ ἀπεχώρησαν εἰς τὰ ὑψηλά. Ὁ δὲ Ἀφεντουλιέφ, εἴτε φοβηθεὶς ὡσαύτως, εἴτε θέλων ν' ἀνατρέψῃ κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν τὸν ὁργανισμόν τῆς Κρήτης, ἀπεσύρθη εἰς τὰ ἴδια καὶ ἠπειλεῖ ν' ἀναχωρήσῃ, κατηγορῶν τοὺς Κρήτας ὡς ἀπειθεῖς καὶ ἀχαρίστους· ἀλλὰ πάλιν τὸν ἐπεισεν ὁ Ὀμηρίδης καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰ χρέη του. Ἐν τοσούτῳ ἀναβάλλεται ἡ ἀποστολὴ τῶν βουλευτῶν, καὶ ἀπέρχεται μόνος ὁ Ὀμηρίδης εἰς τὴν καθέδραν, νὰ παραστήσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰς ἀνάγκας τῆς Κρήτης, καὶ πρὸ πάντων τὴν ἀνάγ-

κην τοῦ νὰ ἐκπλεύσῃ ὁ ἑλληνικὸς στόλος κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ, ὅτε τοῦτον ἐφοβοῦντο μᾶλλον οἱ Κρήτες ἢ τὰ στρατεύματα τοῦ Μεχμεταλή, καὶ εἶχον δίκαιον· διότι ὁ στόλος ἔφερε τὰ στρατεύματα, καὶ ἂν δὲν ᾔθελε παύσει τοῦ νὰ φέρῃ ἐξ αὐτῶν, εἶπετο ὅτι τέλος πάντων ᾔθελον ὑποκύψει εἰς τὸν ἀνώτερον ἀριθμὸν. Ἐξέπλευσε δὲ ὁ ἑλληνικὸς στόλος συγκεῖμενος ἀπὸ εἰκοσὶ τέσσαρα πλοῖα, καὶ ἐφάνη τρεῖς τέσσαρας ἡμέρας κατὰ τὸ κρητικὸν πέλαγος· ἀφ' οὗ ὁμοῦ ἐξῆλθεν ὁ αἰγυπτιακὸς ἀπὸ τὴν Σούδαν, ἐκεῖνος ἐγένειεν ἄφαντος. Ὁ δ' Ὀμηρίδης πρὸς τοῖς ἄλλοις παρέστησε καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ σταλῇ ὁ Ἄνδρ. Μεταξᾶς εἰς τὴν Κρήτην, ἔχων καὶ ἀρκετοὺς Ἑπτανησίους ἐκτελεστικὴν δύναμιν, νὰ διευθύνῃ τὰ πράγματα ἀντὶ τοῦ Ἀφεντουλιέφ· ἀλλ' ὁ Μεταξᾶς εἶναι ἀναγκαῖος δι' ἄλλην ἀποστολὴν καὶ ἰμμένει εἰς τὴν καθέδραν. Καὶ ἔκτοτε προειτάθη νὰ σταλῇ Γ. ἐπαρχος ὁ Μανώλης Τομπάζης, ὅστις καθὼς Ὑδραῖος, παρεῖχεν ἐχέγγυα νὰ τοὺς προμηθεύῃ ἐν δέοντι τὴν βοήθειαν τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου εὐκολώτερον· ἀλλ' ἀπροσδόκητοι περιστάσεις θὰ ἐμποδίσωσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ τούτου τὸν διορισμὸν. Μ' ὅλα ταῦτα οἱ Κρήτες μάχονται κατὰ τῶν Τούρκων καὶ νικῶσιν· ὁ λεγόμενος Κερίμογλους (Τούρκος φανερώς καὶ χριστιανὸς μυστικῶς, ὡς καὶ οἱ Κουρμούλαι) παραλαβὼν ἀπὸ τὸ Ἡράκλειον ἕως τριακοσίους Τούρκους, ἔρχεται εἰς τὸν πύργον του εἰς τὴν ἐπισκοπὴν, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Μηλοποτάμου, διὰ νὰ πολεμήσῃ δῆθεν τοὺς χριστιανούς. Οὗτοι δὲ, ἅμα πληροφορηθέντες τοῦτο, ὤρμησαν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν, τοὺς προσέβαλον καὶ τοὺς ἐφόνευσαν ὅλους. Ἐκτοτε ὁ Κερίμογλους ἐκηρύχθη μὲ τοὺς χριστιανούς, καὶ ἐπολέμει τοὺς Τούρκους ἕως ἀπέθανεν· ἀλλ' ἀπέθανεν εἰς μεγάλην μὲν δυστυχίαν, πλὴν καὶ εὐτυχῆς λογιζόμενος, διότι ἀπέθνησκε χριστιανὸς εἰς τὸ φανερόν, θεωρῶν τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ θριαμβεύουσαν. Ὁ Χανᾶν πασιᾶς εἶχε κατασκηνωθῇ εἰς τὰς Ἀλικᾶς· οἱ Ἕλληνες κατεῖχον τὴν Μαλάξαν· ὁ Σίφακας κατὰ μεσοῦντα τὸν Ἰούνιον ἐπέπεσε νυκτὸς μὲ τριακοσίους εἰς τὸ στρατόπεδόν του, ἐφόνευσέ τινας καὶ τοὺς προῦξένησε μεγάλην σύγχυσιν, ὥστε ἐφονεύθησαν καὶ πολλοὶ Τούρκοι πρὸς ἀλλήλους. Ἐπομένως συνεκρότησαν καὶ ἄλλην μάχην, ἥτις διήρκεσεν ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ ἐσπέρας· ὅτε

τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, τοὺς κατεδίωξαν, ἐφόνευσάν τινας, καὶ ἐπῆραν λάφυρα πολλὰ ὅπλα καὶ ἄλλα πράγματα. Μετὰ ταῦτα ὁ Χασὰν πασιᾶς ἀπεσύρθη εἰς τὴν Πλατατιάν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἑλληνες, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ κατέχωσι τὴν Μαλάξαν πλησίον τοῦ στρατοπέδου τῶν Τούρκων, ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς ρίζας, εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη, ἀφῆσαντες εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν τὰ χωρία Τσι-καλαριὰν καὶ Νερόκουρον. Ὁ δ' Ἀφεντουλιέφ γράφει τὴν 17 Ἰουνίου ἀπὸ τοῦ Λουτρὸν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, κατακρίνων τὸ νεωστὶ καθεστηκὸς σύστημα τῆς Κρήτης ὡς πολυαρχικὸν καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ πηγάσασαν ἀναρχίαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἀπεχώρησαν τὰ στρατεύματα εἰς τὰ ὑψηλὰ, καὶ ἔφυγον ὁ λαὸς, τὰ γυναικόπαιδα καὶ οἱ γέροντες, θρηνοῦντες καὶ ἀδυρόμενοι εἰς τὰ ὄρη, διὰ νὰ σωθῶσιν. Ἐζήτει δὲ νὰ σταλῇ ἄλλος τις νὰ διοικήσῃ τὸν τόπον· πλὴν ἀκόμη εὐρίσκετο εἰς τὸ Πρόσνερον, ὅτε ὁ Χασὰν πασιᾶς, ἐλευθερώσας τὸν ἐπίσκοπον Κυδωνίας Καλλίνικον τῆς φυλακῆς, τὸν ἐπῆρεν εἰς τῆς σκηνὴν του καὶ τὸν περιποιήθη. Τὸν διέταξε δὲ νὰ προσκαλέσῃ καὶ ἐκεῖνος τοὺς ἐπαναστάντας νὰ προσκυνήσωσι, καὶ τοὺς προσκαλεῖ, ἀποστείλας εἰς Πρόσνερον καὶ τὸν διάκονόν του, νὰ τοὺς συμβουλευσῇ νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν Χασὰν πασιᾶν, ὅστις ἤλθε, λέγει, ὄχι διὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ κακὰ τοῦ πολέμου. Τοὺς ἡγγυᾶτο δὲ καὶ ἐκ μέρους του ὅλην τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν μάλιστα τῶν ἀγαθῶν των. Ἐν ταύτῃ τοὺς παρεκίνει νὰ γράψωσιν ἀναφορὰν, νὰ εἰπῶσι τὰ παράπονά των καὶ νὰ ζητήσωσιν ὅ,τι θελήσωσιν. Ὁ Διάκονος ἀφ' οὗ τοὺς εἶπε τὰ ὑπεγορευμένα ἀπὸ τὸν πασιᾶν πρὸς τὸν γέροντά του, τοὺς προσέθηκε καὶ ὅ,τι οὗτος τοὺς παρήγγειλε μυστικῶς· δηλαδὴ νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἦτο βιασμένος νὰ τοὺς προσκαλέσῃ νὰ προσκυνήσωσιν, ἀλλ' ὅτι εἰς τοὺς ἰδίους ἀπέκειτο ν' ἀποφασίσωσιν ὅ,τι τοὺς ἐσύμφερε νὰ κάμωσι. Τότε οἱ Κρήτες ἔγραψαν τὸν Χασὰν πασιᾶν, καὶ τὸν παρέστησαν ὅλα τὰ κακὰ ὅσα ὑπέφερον ἀπὸ τοὺς Τούρκους τῆς Κρήτης τοσοῦτον χρόνον (καὶ ὑπέφερον τὰ ἀπανθρωπότερα καὶ φρικτότερα παρ' ὅλους τοὺς ἄλλους χριστιανοὺς τῆς Τουρκίας ὅσοι ὑπέκειντο εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ Σουλτάνου)· καὶ ὅτι, ἀφ' οὗ ἀπελπισθέντες ἔλαβον τὰ ὅπλα, δὲν θὰ τ' ἀφήσωσιν, εἰμὴ ἀφ' οὗ ἀποθάνωσιν ἢ ἀφ' οὗ ἐλευθερωθῶσιν.

Ὁ Διάκονος ἀπεκόμισε τὴν ἀναφοράν των, καὶ πάλιν ἀπεστάλη πρὸς αὐτοὺς νὰ τοὺς εἴπῃ ὅτι, θ' ἀπολαύσωσιν ὅ,τι καὶ ἀνζητήσωσιν· ἀλλὰ δὲν ὑπέστρεψε πλέον εἰς τὸν γέροντά του. Οἱ Τούρκοι περιεκύκλωνον ἤδη τ' Ἀποκώρωνα· εἰς δὲ τὸν Ἀγιοθασίλειον ἔσφαξαν ἕως ἑκατὸν πενήντα γυναικόπαιδα καὶ γέροντας, καὶ διὰ τοῦτο πλῆθος χριστιανῶν ἀόπλων καὶ ἀδυνάτων ἔφρουγον εἰς τὰ βουνά. Οἱ δ' ὀπλαρχηγοὶ Ροῦσσοι, Ἀναγ. Ἱερωνυμάκης, Χ. Στρατῆς, Σίφακας, Δελιγιαννάκης, Κοπακάκης καὶ ἄλλοι, δειλιάσαντες ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθησαν ὅτι, ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος ἐστάλη διὰ νὰ μετακομίσῃ καὶ ἄλλα στρατεύματα ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἔδωκαν τὴν 4 Ἰουλίου ἀναφοράν τὸν Ἀφεντουλιέφ, καὶ προέβαλλον νὰ προσδράμωσιν εἰς ἐξωτερικὴν τινα δύναμιν, κραταιάν, πλησιέστεραν καὶ συμφέρουσαν εἰς τὴν πατρίδα των, διὰ νὰ ἐμπορέσῃ νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὸν ἐχθρόν των, καὶ ὡς ταιούτην δύναμιν ὑπνίττοντο τὴν ἀγγλικὴν, ἥτις ἠδύνατο καὶ συντόμως νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὴν Ἐπτάνησον εἰς βοήθειάν των. Ὁ δ' Ἀφεντουλιέφ τὴν 9 τοῦ αὐτοῦ διακηρύττει ὅτι θ' ἀπέλθῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ γροῦτῇ διὰ τὸ συμφέρον τῆς νήσου, πλὴν ὅχι, λέγει, διὰ φόβον. Οἱ Κρῆτες ὁμῶς δὲν τὸν ἀφίνουνσι, καὶ ἐν τοσούτῳ πολεμοῦσι καὶ πάντοτε νικῶσι τοὺς ἐχθρούς. Οἱ Τούρκοι τοῦ Ἡρακλείου εὐρίσκοντο κατεσκηνωμένοι εἰς τὸν Ἀγιομύρωνα, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κνωσοῦ πρὸς τ' ἀνατολικά τῆς νήσου. Εἰς δὲ τὸ χωρίον Κουρσῶνα τῆς ἐπαρχίας Μηλοποτάμου κατὰ τὰς ὑπωρείας τῆς Ἰδης ἦσαν ἐτρατοπεδευμένοι οἱ Ἕλληνες. Ἐκινήθησαν δέ τινες τούτων τὴν 18 εἰς τὸ πεδῖον πρὸς τὸν Ἀγιομύρωνα νὰ προκαλέσωσιν εἰς μάχην τοὺς Τούρκους, καὶ λαφυραγωγήσαντες γίδοπρόβατα, ἀπεχώρουν εἰς τὴν θέσιν των. Οἱ Τούρκοι μετὰ τῶν Ἀλβανῶν ἠνωμένοι ἐκινήθησαν κατ' αὐτῶν· οἱ Ἀλβανοὶ θέλουσι νὰ προχωρήσωσιν εἰς Κουρσῶνα, ἐκεῖνοι ὁμῶς ἀνανεύουσι, φοβοῦμενοι, ὥς λέγουσιν, *ἐνεδραν τῶν Ἑλλήνων*. Οἱ Ἀλβανοὶ ἕως τριακόσιοι ἐβδομήντα ὁρμῶσι μόνον των· ἅμα δὲ εἰσβαλόντες εἰς τὸ χωρίον, περιεκυκλώθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐφονεύθησαν ὅλοι· ἔπεσον καὶ εἰκοσιπέντε Ἕλληνες· εἰς δὲ μόνον Τούρκος ἔπεσε μετὰ τῶν πτωμάτων, καὶ ἐφαίνετο νεκρός· τὴν νύκτα ἔφυγε, καὶ φθάσας εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Τούρκων, ἔδωκε τὴν εἰδήσιν τοῦ πασιᾶ.

Τὴν πρώτην Αὐγούστου ὁ Χασάν πασιᾶς ἐκινήθη μ' ὅλον του τὸν στρατὸν, μεθ' οὗ καὶ τρεῖς χιλιάδες ἐντόπιοι, ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, τριῶν χιλιάδων ὁμοῦ ἐστρατοπεδευμένων εἰς τὰς Ῥίζας. Οἱ Ἕλληνες ἀντικρούουσι τοὺς ἐχθροὺς νυκθημερὰν ἀδιακόπως μαχόμενοι μέχρι τῆς 6 τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς διακοσίους πενήντα· ἔπεσον καὶ ἐξ αὐτῶν ὀλίγοι. Τότε ἀπεχώρησεν ὁ Χασάν πασιᾶς, καὶ διαβάς ἀπὸ διαφόρους ἐπαρχίας καταδιωκόμενος ἀπὸ τὸν Σίφακαν, ἔφθασε καὶ αὐτὸς καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸν Ἀγιομύρωνα. Ἀφ' οὗ δὲ συνεκροτήθη καὶ ἄλλη μάχη ἐκεῖ, οἱ Τούρκοι ἀπεχώρησαν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἡρακλείου. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι τῆς Ρεθύμνης ἀγριωθέντες διὰ τὰς νίκας τῶν Ἑλλήνων, ἔσφαξαν τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς. Κατὰ μεσοῦν τὰν αὐγούστον γράφουσιν ὁ Γ. γραμματεὺς Ν. Οἰκονόμου καὶ ὁ πρωτογραμματεὺς Ἐμμ. Ἀντωνιάδης πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ προβάλλουσι νὰ στείλῃ εἰς τὴν Κρήτην στρατηγὸν τινα ἢ ἀρχηγόν, φρόνιμον καὶ δραστήριον, νὰ ἔχῃ καὶ χιλίους ἢ πεντακοσίους, Ἐπιανησίους εἰ δυνατόν, στρατιώτας, καὶ αὐτὸς ἐνωθεὶς μετὰ τοὺς Κρήτας ὅσους καλοὺς, θὰ κάμει καλόν· ἂν δὲ μὴ, ἡ Κυβέρνησις νὰ στείλῃ πλοῖά τινα νὰ ἐπάρωσι τοὺς ἀδυνάτους χριστιανούς, διότι τὰ πάντα εἰς μάτην, ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν ἀπὸ τὴν πείναν καὶ ἀπὸ τὴν κακοπάθειαν. Εἶναι δ' ἀληθὲς ὅτι, καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἐπάλαιον κατὰ τῶν Τούρκων ἡ θρησκεία, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, ἡ πείνα, ἡ ἀπορία, ἡ πείνα, ἡ δίψα καὶ ἡ ἀπελπισία· καὶ οἱ χριστιανοὶ τρέχοντες εἰς τὰ ὄρη γυμνοὶ καὶ ἐξυπόδητοι, ἐτρέφοντο μετὰ ἄγρια χόρτα, ἀνάλατα, καὶ πολλοί, γυναικες καὶ παιδία μάλιστα, ἡσθένησαν καὶ ἀπέθανον. Φθίνοντος δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Ἀφεντουλιέφ ἀπελπίζεται διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν γράφων ὅτι, οἱ Τούρκοι θὰ κινηθῶσι πανσρατεῖα· εἰς τὰ Σφακιά, καὶ δὲν θὰ τ' ἀφήτῳσιν, ὥς πέρυσιν, ἀλλὰ θὰ τὰ κρατήσωσι· καὶ ὅτι ἔπρεπεν ἐπομένως οἱ Κρήτες νὰ ὀχυρωθῶσιν εἰς τὸ Λουτρὸν, καὶ εἰς τὸν λιμένα νὰ ὑπάρχωσι δύο πλοῖα νὰ πυροβολῶσι τοὺς Τούρκους, ὥστε νὰ μὴ τοὺς ἀφήτῳσι νὰ καταβῶσιν ἐκεῖ· ἄρα ἡτοιμάζετο εἰς φυγὴν.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ Ἕλληνες μάχονται καὶ ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν πατρίδα, ἡ Κυβέρνησις εἶχεν ἀτενίσει τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν

χριστιανικὸν κόσμον καὶ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειάν του. Καὶ ὁ μὲν
 ἀντιπρόεδρος Κανακάρης εἶχεν ἀποστείλει τὸν ἐξ Ἄνδρου Στα-
 μάτην Ψωμᾶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον νὰ ζητήσῃ τὴν
 ὑπεράσπισίν του· ἀλλ' ὁ ἀποσταλὲς ἐμποδίζεται εἰς τὴν ἐπικρά-
 τειαν τοῦ Πάπα, καὶ ἀφαιρεῖται τὰ ἔγγραφα, τὰ ὅποια μετὰ πα-
 ρέλευσιν ἐννέα μηνῶν τὸν ἀπεδόθησαν, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὴν
 Ἑλλάδα. Ὁ δὲ πρόεδρος Μαυροκορδάτος εἶχεν ἀποστείλει τὸν
 Ἀνδρέαν Λουριώτην εἰς τὴν Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν καὶ Ἀγ-
 γλίαν· τὸν ἔδωκε δὲ ὁδηγίας νὰ διαπραγματευθῇ τὸ δάνειον δύο
 ἑκατομμυρίων διστήλων, νὰ ἐπικαλεσθῇ τῶν φιλελευθέρων τὴν
 βοήθειαν, καὶ νὰ ζητήσῃ τὸν Δὸν Μιχουέλην βασιλέα ἢ τὸν Λεο-
 πόλδον τοῦ Σάξ Κοβούργ· ἀλλὰ δὲν θὰ κατορθώσει τίποτε. Ἐ-
 πειδὴ δὲ πρὸς τὸν ἐξ Ὀλύμπου Θεοχάρην Κεφαλᾶν, διατρίβοντα
 εἰς Γερμανίαν, εἶχον γείνει προτάσεις ὑπὸ τινων Φιλελλήνων περὶ
 δανείου ὀκτῶ ἑκατομμυρίων φράγκων, καὶ περὶ ἀποστολῆς εἰς τὴν
 Ἑλλάδα τακτικῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια ὤφειλον
 νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς
 νὰ λάβωσιν οἱ Γερμανοὶ δικαίωμα νὰ πέμψωσιν ἀποικίας εἰς τὴν
 Θεσσαλίαν, ἀπὸ μὲν τὴν ἐν Σαλῶνις συνέλευσιν ἀπεφασίσθη ν'
 ἀπέλθῃ νὰ διαπραγματευθῇ μικρὸν δάνειον διὰ τὴν ἀνατολ. Ἑλ-
 λάδα, ὡς ἐβρέθη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· εἰς δὲ τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ συνέ-
 λευσιν διακοινώσας τὰς αὐτὰς προτάσεις, ἐστάλη ἀπὸ τὴν Κυβέρ-
 νησιν νὰ τὰς ἐνεργήσῃ. Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Νέγρης ἀπέ-
 στείλαν ἔπειτα τὸν Μιχαὴλ Γ. Σχινᾶν μετὰ τινος Γερμανοῦ,
 ὀνόματι Δίτμαρ, ἐπιτετραμμένον τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος,
 εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ εἰς Βυρτεμβεργίαν, διὰ νὰ ζητήσωσι βοηθή-
 ματα, καὶ νὰ λάβωσι τὴν κληροδοσίαν Ὀλλανδοῦ τινος ὑπὲρ τῆς
 Ἑλλάδος· καὶ αὐτοὶ παρουσιάζονται καὶ πρὸς τοὺς φιλέλληνας νὰ
 διαπραγματευθῶσι περὶ τῶν αὐτῶν ἀντικειμένων, περὶ τῶν ὁποίων
 εἶχε παρουσιασθῇ πρὸ ὀλίγου ὁ Κεφαλᾶς. Οἱ δὲ Γερμανοὶ θεω-
 ρούντες ὅτι ἐπαρουσιάσθησαν ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ Κεφαλᾶς, ἀφ' ἐτέρου
 δὲ ὁ Σχινᾶς καὶ ὁ Δίτμαρ, νὰ διαπραγματευθῶσι περὶ τῶν αὐτῶν,
 λαμβάνουσιν ὑπονοίας· καὶ ἐπειδὴ συνεφώνησαν καὶ με τοὺς δύο,
 με τὸν Σχινᾶν καὶ τὸν Κεφαλᾶν, νὰ στείλωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα
 ἓνα λεγεῶνα ἀπὸ ἑξακοσίου Γερμανοῦς, ἀνταποστέλλουσι τὸν

Κεφαλᾶν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, συνωδευμένον μὲ τὸν Δίτμαρ καὶ μ' ἓνα λόχον, συγκείμενον ἀπὸ ἑκατὸν τριάντα τρεῖς Γερμανοὺς, τὸν διορίζουσιν ἀρχηγόν των, διὰ νὰ τὸν ἐπικυρώσῃ αὐτὴ, ἣ νὰ διορίσῃ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ, καὶ τὸν δίδουσι καὶ μουσικὴν τινὰ στρατιωτικὴν καὶ ἀποθήκην ἱατρικῶν, καὶ ἀναβάλλουσι τὴν περὶ τῶν λοιπῶν διαπραγματεύσεων, ἄχρις ὅτου διαλύσει τὰς ὑπονοίας των ἡ Κυβέρνησις. Περὶ δὲ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Σχινᾶ καὶ τοῦ Δίτμαρ, οὔτε ἡ βουλὴ τῆς Ἑλλάδος, οὔτε τ' ἄλλα μέλη τοῦ Νομοτελεστικοῦ ἢ τοῦ ὑπουργείου, ἐγνώριζον τίποτε. Ὁ πρόεδρος ὁμως ἔκτοτε φαντάζεται ὅτι ἔχει μετ' ὀλίγον ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἕξ χιλιάδας στράτευμα τακτικόν, καὶ ὅτε ὁ Κολοκοτρῶνης τὸν ἐξέφρασε παράπονα εἰς Κόρινθον κατὰ τοῦ Ζαΐμη, Δελιγιάννη καὶ τῶν ἄλλων ὅτι, παρενέβαλλον προσκόμματα εἰς τὰς προόδους τῆς ἐλευθερίας μὲ τὰς κατ' αὐτοῦ ἀντενεργείας των, ὑπομοιῇ, τὸν εἶπε, *Κολοκοτρῶνη, ἕως ἔλθωσιν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην ἕξ χιλιάδες στράτευμα τακτικόν, καὶ τότε . . . ἄλλ' ἔκτοτε ὁ Κολοκοτρῶνης δὲν θεωρεῖ μὲ καλὸν ὄμμα τὸν Μαυροκορδάτον. Ἐν τοσοῦτῳ εἰς τὴν Ἰσπανίαν κατὰ πρότασιν τριῶν βουλευτῶν ἀπεφασίσθη τὴν 5 ἀπριλίου τοῦ 1822 ἐπὶ τῇ βάσει ἀντιπροσωπικῆς δημοκρατίας νὰ λάβῃ σχέσεις ἡ Ἰσπανικὴ Κυβέρνησις μὲ τὴν ἑλληνικὴν* οὕτως ἡ Ἰσπανία ἀναγνωρίζει τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων. Ἐπομένως θὰ γράφει καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς Πορτογαλλίας τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως· ἄλλ' αὕτη ἀτενίζουσα εἰς τὸν ἔξω κόσμον, θέλει νὰ καταστρέψῃ τὴν ἐσωτερικὴν τῆς δύναμιν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ ὁ Ἀλέξιος Νοῦτσος ἀφωσιώθη ὅλως διόλου εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἤδη διέτριβεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ἡ δὲ Κυβέρνησις, ἐπιβουλεύουσα τὸν Ὀδυσεῖα, θὰ καταστρέψῃ πρὸ πάντων τὸν Νοῦτσον αὐτὸν καὶ τὸν Παλλάσκαν. Ὁ Νοῦτσος ἦτο μέγας καὶ πολὺς εἰς τὸν Ἀληπασιᾶν (1), διὰ τοῦτο εἶχεν ἐπιβρόχην εἰς τὴν στερ. Ἑλλάδα, καὶ ἤθελε παραστήσῃ πάντοτε

(1) ὅτε ὁ Ἀληπασιᾶς ἦτον ἀδύνατος, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀλ. Νοῦτσου τὸν συνέδραμεν εἰς τὴν τῶν ὁδοῦν νὰ ἀποκατασταθῇ Βαζύρης τῶν Ἰωαννίνων καὶ οὕτως δι' εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν πατέρα, ἐθεώρει τὸν υἱὸν ὡς ἀδελφόν του.

τὸ πρῶτον πρόσωπον εἰς τὰ πράγματα μεταξύ τῶν Ῥουμελιωτῶν· ἀλλὰ θεωρεῖ τοὺς ἐν τοῖς πράγμασιν ἐξ αὐτῶν ὁποίους τοὺς ἐγνώρισε καὶ τοὺς ἐθεώρει καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως. (1), καὶ παρόντος τοῦ Νούτσου, αὐτοὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπιδειχθῶσιν ὅποιοι δὲν ὑπῆρξαν οὐδέποτε· ἄρα διὰ νὰ ὑπάρξωσιν αὐτοὶ, θέλουσι τὴν ἀπώλειάν του. Ὁ Ἄρειος Πάγος, τὸν ὀλεθρον πνέων τοῦ Ὀδυσσεῶς, τὸν ὅποιον ἤδη φοβεῖται πολὺ ὥς τὰ πάντα ἐπιχειροῦντα, τὸν κατηγορεῖ ἀδιακόπως εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὰς μὲ τὸν Ὑψηλάντην σχέσεις του, τὰς ὁποίας παριστάνει ὡς ἐναντίας τῶν καθεστώτων· τὸν κατηγορεῖ ὡς ἐχθρὸν τῆς πατρίδος. Ἡ δὲ Κυβέρνησις τὸν προσκαλεῖ εἰς τὴν καθέδραν ν' ἀπολογηθῇ, καὶ ἐκεῖνος δὲν ὑπακούει. Ὅθεν κατ' εἰσήγησιν τοῦ Κωλέττη στέλλεται ὁ Νούτσος εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα νὰ παρατηρήσῃ τὰ πράγματα, καὶ ἅμα φθάσῃ· ἐκεῖ, τὸν μὲν Ὑψηλάντην προτρέπεται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ χρέη του εἰς τὸ Βουλευτικόν· ὅτε καὶ ὁ διδάσκαλος Γρηγ. Κωσταντᾶς γράφει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, « εἶπον τὸν Ὑψηλάντην νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν βουλὴν· ἀλλ' αὐτὸς » δὲν θέλει· εἶναι δὲ ἀνάγκη ν' ἀνακληθῇ, διὰ νὰ μὴ βαρύνεται » τοῦλάχιστον ὁ λαὸς μὲ τὰ ἔξοδα τούτου. » Συνεννοεῖται δὲ μὲ τοὺς Ἀρειοπαγίτας, καὶ αὐτοὶ ῥαδιουργοῦντες καὶ ὑποσχόμενοι κατ' ἰδίαν εἰς ἕνα ἕκαστον τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ὀδυσσεῶς, πείθουσι τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τῆς ἀνατολ. Ἑλλάδος ν' ἀφαιρεθῇ ὁὗτος τῶν στρατευμάτων τὴν διοίκησιν. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως, παριστάνει τὸ πρᾶγμα ὡς εὐκατόρθωτον, καθὼ φέρων καὶ ἔγγραφον τῶν ὀπλαρχηγῶν, διαλαμβάνον ὅτι ἦσαν σύμφωνοι νὰ παυθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς τῆς ἀρχηγίας τῶν ὅπλων

(1) Ὁ Νούτσος μεταχειρίζεται τὸν Κωλέττην εἰς τὴν Κόρινθον, ὡς τὸν μεταχειρίζετο καὶ πρὸ ὀλίγου ἱερὸν ὄντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Μουχτάρπασια, ὅτε τὸν ἐπρόσταζε νὰ τὸν φέρῃ σιφί (τὸ τουρκιστὶ τσιμποῦκι). Ἐπειδὴ δὲ, παρόντος τοῦ Νούτσου, ὁ Κωλέττης εἶναι μὴδὲν, αὐτὸς τε καὶ ἄλλοι τινὲς Ῥουμελιῶται οἱ ὅποιοι θέλουσι τὸν θάνατον καὶ τοῦ Νούτσου καὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς, στέλλουσιν ἐκεῖνον νὰ τὸν φονεύσῃ, καὶ ἐν ταῦτῳ εἰδοποιοῦσι τοῦτον ὅτι κινδυνεύει νὰ φονευθῇ, ἐπὶ σκοπῇ νὰ φονεύσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν Νούτσον, καὶ αὐτοὶ νὰ φονεύσωσιν ἑπομένως τὸν Ὀδυσσεῖα. Ὁ δὲ Παλλάσκας ἦτο καλὸς πολεμικὸς· ἀλλὰ θὰ τὸν φονεύσει καὶ τοῦτον ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ θ' ἀναλάβει ὁ Κωλέττης τὴν οἰκογενειάν του εἰς τὴν προστασίαν του.

τῆς ἀνατολ. Ἑλλάδος. Ἡ κυβέρνησις πιστεύει ὅτι καὶ ἐπιθυμεῖ καὶ τὴν 14 μαῖου διορίζει τὸν Νοῦτσον Γενικὸν Ἐπιτηρητὴν τῆς ἀνατολ. Ἑλλάδος, νὰ διοικῇ καὶ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ στρατιωτικὰ, κάμων σχέδια πολέμου μετὰ τῶν πολεμικῶν, καὶ ὁμοῦ μετὸν Παλλάσκαν τοὺς στέλλει ἐναντίον τοῦ Ὀδυσσεως, διατάξασα, ἐὰν οὗτος ἤθελεν ἀντισταθῇ, νὰ τὸν συλλάβωσι καὶ νὰ τὸν στείλωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἢ νὰ τὸν φονεύσωσιν. Ὁ Νοῦτσος οἰσρηλατεῖται ἤδη ἀπὸ τοὺς ἐπιβουλευόντας αὐτόν· ἐπαινεῖται, ὡς ὁ μόνος ἱκανὸς ν' ἀφαιρέσῃ τὰ ὅπλα ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά, καὶ ν' ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα ἀπὸ πᾶσαν ἐπιβουλὴν ἐκ μέρους τοῦ θαρρῶν ἄλλως εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τούτου, διότι τὸν εἶχε σώσει ἅπαξ καὶ δις ἀπὸ τὸν θάνατον ἐπὶ τοῦ Ἀληπασιαῖ, ἐλπίζει νὰ εὕρῃ εἰς αὐτὸν ἔλκην τὴν εὐπείθειαν, καὶ ἀπέρχεται νὰ ἐκτελέσῃ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως. Συμπαρέλαβε καὶ τὸν Παλλάσκαν νὰ τὸν καταστήσῃ ἀρχηγὸν τῶν ὅπλων τῆς ἀνατ. Ἑλλάδος ἀντὶ τοῦ Ὀδυσσεως. Ἐνόμιζον δὲ ὅτε Παλλάσκας καὶ ὁ Νοῦτσος ὅτι, ἤθελον συμπροξεί οἱ ὀπληρχηγοὶ τῶν ὅπλων τῆς ἀνατολ. Ἑλλάδος, καὶ ὡς σεβόμενοι τὸν Νοῦτσον, καὶ πειθόμενοι εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὡς καὶ εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἠλπίζον ἕκαστος διὰ τὸν ἑαυτόν του τὴν ἀρχηγίαν τῶν ὅπλων, καὶ δὲν ἀνείχοντο ἀρχηγὸν τῶν τὸν Παλλάσκαν, καὶ οὗτος ἀκολουθεῖ τὸν Νοῦτσον, μὴ ἔχων ἀνάλογον δύναμιν ν' ἀντιπαραταχθῇ χρεῖας τυχεύσης ἐναντίον τοῦ Ὀδυσσεως· δὲν ἐφαντάσθη οὐδέτερος αὐτῶν ὅτι, ὁ ὑπερῆφανος Ὀδυσσεὺς δὲν ὑπέφερε ν' ἀφαιρεθῇ τὰ ὅπλα, καὶ ν' ἀτιμασθῇ ἐνώπιον τοῦ κόσμου, προδότης διὰ τοῦτο λογιζόμενος, καὶ ἀνάξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἔθνους· οὐδ' ὑπέφερον ὁ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης διαφημιζόμενος φιλόπατρις Ὀδυσσεὺς νὰ παρασταθῇ ὡς τοιοῦτος, ἂν καὶ ἀθῶος, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, οἱ ὅποιοι θέλοντες νὰ τὸν φονεύσωσι διὰ τὰ τέλη των, τὸν λέγουσι προδότην ἀπὸ σήμερον, ἐπὶ σκοπῷ νὰ δικαιωθῶσιν αὐριοι κηρύττοντες ψευδῶς εἰς τὸν κόσμον ὅτι, τὸν ἐφόνευσαν, διὰ νὰ λυτρώσωσιν ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ τὴν πατρίδα. Δὲν ἐφαντάσθησαν ὁ Νοῦτσος καὶ ὁ Παλλάσκας ὅτι, ἤθελε παροργισθῇ διὰ ταῦτα ὁ ἐκδικητικὸς καὶ φονικὸς Ὀδυσσεὺς, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, οἷος ἦτο καὶ ὁ βαθμὸς τῆς γινομένης πρὸς αὐτὸν συκοφαντίας καὶ ἐπιβουλῆς, καὶ ὅτι

ἤθελε πλύνει εἰς τὸ αἶμά των τὰ τολμηθέντα ἐναντίον του εἰς ἐκτέλεσιν ἀνόμων διαταγῶν κυβερνήσεως καταπολεμούσης τὸν ὀρθὸν λόγον, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Αὐτοὶ διευθύνονται εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα μὲ τριάντα μόνον στρατιώτας, ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεὺς εὐρίσκετο κατεσκευασμένος εἰς Δρακοσπηλιάν μὲ δύο περίπου χιλιάδας στρατιωτῶν, τοὺς ὁποίους δὲν τὸν ἔδωκαν οὐτ' ἐκεῖνοι, οὐθ' ἡ Κυβέρνησις. Ἀπέρχονται δὲ εἰς Δίστομον, ὅπου Λεβαθεῖς τινες, τὸν μὲν ἐδέχθησαν πολιτικὸν διοικητὴν, τὸν δὲ στρατιωτικὸν ἀρχηγὸν κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Ὑψηλάντης ἦτον εἰς τὴν Στηλίδα, καὶ ὁ Νοῦτσος τὸν γράφει νὰ τὸν στείλῃ ἄνθρωπον πιστὸν διὰ νὰ τὸν ὁμιλήσῃ. Ἀπέρχεται ὁ Ἀναγνωστόπουλος εἰς Δίστομον· ἀλλὰ δὲν ἀκούει εἰμὴ ἄβρητα ῥήματα. Ὁ Νοῦτσος ἐνόμιζεν ὅτι ἦτον εἰς τὰ Ἰωάννινα, ἀρχοντος τοῦ Ἀληπασιᾶ, καὶ κομποῤῥημονῶν ἔλεγεν ὅτι, διώκῃτε δεκαοκτὼ ἔτη τὴν Ρούμελην, καὶ ὅτι ἔσωσε δις τὸν Ὀδυσσεᾶ ἀπὸ τὴν ἀγχόνην, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἴσως ἤθελε νὰ γνωρίσῃ τί ἐφρόνει ὁ Ὑψηλάντης, καὶ ὁποίας εἶχε δυνάμεις· διὰ τοῦτο ἀποφασίζει καὶ ὑπάγει πρὸς τὸν Ὑψηλάντην αὐτὸν εἰς τὴν Στηλίδα, καὶ τὸν λέγει καὶ αὐτὸν ἀσυνάρτητα πράγματα· ὁ Ὑψηλάντης ἐνόησε τὸν σκοπὸν του, καὶ γνωρίζων τὴν ἀγαθὴν ψυχὴν, τὸ συμβιβαστικὸν πνεῦμα τοῦ Νικηταῤᾶ καὶ τὴν φιλίαν του πρὸς τὸν Ὀδυσσεᾶ, τὸν συμβουλεύει νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἐκεῖνον εὐρισκόμενον εἰς Ν. Πάτρας μὲ ἑξακοσίους. Ὁ Νοῦτσος ἔδειξεν ὅτι ἐπέισθη εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἀναχωρήσας, κατευθύνεται πρὸς τὰς Νέας Πάτρας· πλὴν δι' ἄλλης ὁδοῦ στρέφεται πρὸς τὴν εἰς Δρακοσπηλιάν φέρουσαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς πληροφορεῖται περὶ τῶν κινήματων τοῦ Νοῦτσου καὶ τοῦ Παλλάσκα, τίθεται ἐπὶ κεφαλῇς ἐξήντα στρατιωτῶν καὶ ὑπάγει εἰς τὴν Στηλίδα. Ὁ Ὑψηλάντης δὲν γνωρίζει τίποτε βέβαιον νὰ τὸν εἴπῃ, διότι ὁ Νοῦτσος δὲν τὸν ἐξηγήθη τοὺς σκοποὺς του, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς συλλαμβάνει ὑπονοίας καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ. Ὁ Ὀδυσσεὺς φεύγει ἀπὸ τὴν Στηλίδα, καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Νοῦτσος ὑπάγει εἰς τὴν Δρακοσπηλιάν, τρέχει κατόπι του. Τὸν βλέπουσιν ἐρχόμενον ὁ Νοῦτσος καὶ ὁ Παλλάσкас, καὶ οὗτος προφητεύει, λέγων, θὰ μᾶς φορεῦσῃ ὁ Ὀδυσσεύς· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπιδεικνύει ὅτι δὲν τὸν φοβεῖται. Φθάνου-

σιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου πλησίον τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ὀδυσσεως, κλείονται ἐντὸς αὐτοῦ, ἐτοιμάζονται εἰς ἀντίστασιν, πολιορκοῦνται καὶ τουφεκίζουσιν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναχωρεῖ εἰς τὸ στρατόπεδον, διὰ τὴν παρατηρήσῃ τὰ πνεύματα τῶν στρατιωτῶν, ὅτε οἱ Ἀρειοπαγῖται καὶ Λεβαδεῖς τινες ἐδοκίμασαν καὶ τὸν τοὺς κινήσωσιν εἰς ἀποστασίαν ἐναντίον του, καὶ ὁ Νοῦτσος ἤλπιζε τὴν νὰ κατορθώσωσιν. Οἱ δὲ πολιορκοῦντες αὐτοὺς στρατιῶται, ἀφ' οὗ ἔβαλον πῦρ εἰς τὸν ναὸν τὸν τοὺς καύσωσι, τέλος τοὺς ὑπεχρέωσαν νὰ παραδοθῶσι, καὶ τοὺς ἀπάγουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην ἐλησμονήσῃ καὶ τοὺς εὐεργέτας καὶ τοὺς φίλους του· ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὸ στρατόπεδόν του, καλῶς ἤλθετε, τοὺς λέγει πικρῶς εἰρωνευόμενος, καλῶς ἤλθετε· καὶ ἐπειδὴ ἦτον ὥρα τοῦ γεύματος, τοὺς προσκαλεῖ νὰ γευματίσωσι, τοὺς περιποιεῖται καὶ ἀφ' οὗ τοὺς ἐπέπληξε διότι τὸν ἐπεδούλευσαν ἀδίκως, ἀπανθρώπως καὶ παραλόγως, παρουσιάζονται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ στρατιῶται τινὲς, καὶ πρὸς τούτους ἀποταθῆναι, λέγει: «Ἴδου ὁ ἄρχων, ἰδοὺ καὶ ὁ στρατηγός, οἱ ὅποιοι θὰ σᾶς διοικήσωσι κατὰ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως. Σεῖς τί λέγετε; Ἡμεῖς, ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι, δὲν θέλομεν ἄλλον κἀνένα ἀρχηγόν καὶ «στρατηγόν» καὶ ἀρπάσαντες αὐτοὺς τοὺς ἔσυραν ἔξω τῆς σκηνῆς καὶ τοὺς ἐφόνευσαν (1). Ὁ Ὑψηλάντης ἅμ' ἀφ' οὗ εἶδεν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε σκοποὺς θλεθρίους ἐναντίον των, ἔστειλε τὸν Παναγῆν Ὀρφανὸν πρὸς τὸν Νικηταρᾶν, νὰ φθάσῃ εἰς βοήθειάν των. Ἀλλ' ἀπερχόμενον τὸν ἀπαντᾷ ὁ λεγόμενος Λάπας, στρατιώτης, καὶ τὸν πληροφορεῖ ὅτι ἐφονεύθησαν. Τὸν Λάπαν τοῦτον, ὄργανον τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ὀδυσσεως γενόμενον, καὶ φωνάζοντα ἐναντίον του, καὶ προσπαθοῦντα νὰ κινήσῃ ἀποστασίαν εἰς τὸ στρατόπεδον, συνέλαβον μετ' ὀλίγον οἱ στρατιῶται, καὶ ἤθελον νὰ τὸν φονεύσωσιν· ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν ἔσωσε. Τότε δὴ ἡ Κυβέρνησις μαθοῦσα τὰ γενόμενα, τὸν καθήρεσε τὴν 4 Ἰουνίου τοῦ βαθμοῦ του, τὸν

(1) Ὁμοῦ μὲ τὸν Νοῦτσον καὶ Παλλάσκον ἦτο διορισμένος νὰ συναπλήθῃ καὶ ὁ Ν. Κομπότης ἐξ Ἀρτης διὰ τὴν συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς Κυβερνήσεως· ἀλλ' οὗτος ἐγνώριζε καλῶς τὸν Ὀδυσσεὺς καὶ δὲν τοὺς ἠκολούθησεν· ἠθέλησε μάλιστα νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Νοῦτσον τοῦ νὰ ὑπάγῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀπέτυχεν.

παρέδωκεν εἰς τὴν κοινὴν ἐκδίκησιν, ἐπικηρύξασα πέντε χιλιάδας γροσίων εἰς ὅποιον ἤθελε τὸν φονεύσει. Ὁ δὲ ὑπουργὸς τῆς Θρησκείας τὸν ἀφώρισε. Ἀφώρισε καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας, πλὴν ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὸν ἀπομονώσῃ, ἐπειδὴ τοὺς προσεκάλει νὰ τὸν ἐγκαταλίπωσι, διὰ νὰ τύχωσι τῆς συγχωρήσεως ὡς ἀθῶοι τότε θεωρούμενοι. Καὶ ὅμως οἱ Ἕλληνες δὲν φοβοῦνται τὸν ἀφορισμὸν, διότι βλέπουσι τὸν Νέγρην, τὸν Κωλέττην ἀφορίζοντα, καὶ ὅχι τὸν ἀγαθώτερον καὶ εὐσεβέστερον τῶν ἀρχιερέων τῆς Πελοποννήσου, ὅστις εὐλογεῖ τοὺς δ' αὖτὴν πατρίδα μαχομένους στρατιώτας. Ἐκτοτε δ' Ὀδυσσεὺς ἀποκατέστη πολὺ πλεον ὕποπτος καὶ ἐκηρύχθη ἐχθρὸς τῆς Κυβερνήσεως, καὶ πρὸ πάντων τοῦ Νέγρου. Ἀλλ' ἐκτοτε διατιθενται ὅλοι οἱ ὀπλιτάρχῃοι κατ' αὐτῆς, διότι συνάγουσιν ἐκ τῶν πράξεών της κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ ἔλους, καὶ ἔτι ἤρχισεν ἀπ' ἐκεῖνον. Διὰ τοῦτο γράφουσι τὴν 24 τοῦ αὐτοῦ ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Πανοριᾶς, ὁ Γιάννης καὶ Γεώργης Δουβουνιώται καὶ ὁ Ἰωάννης Γκούρας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, παραπονοῦμενοι διὰ τὴν καταδρομὴν τοῦ Ὀδυσσεύς, καὶ μεσιτεύουσιν ὑπὲρ αὐτοῦ νὰ τὸν ἀφήσῃ τὰ πεπραγμένα, καὶ αὐτὸς νὰ ἐξαλείψῃ τὸν μῶμον τῆς διαγωγῆς του διὰ τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεών του. Ἀλλ' ὁποῖα στυγερωτέρα προδοσία τῆς πατρίδος περὶ τὴν προδοσίαν, τοῦ νὰ φονεύσῃ τὸν Νοῦτσον καὶ τὸν Παλλάτσαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἀληπασιά, διὰ νὰ φονεύσῃ καὶ τὸν Ὀδυσσεά, ἐν ᾧ καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἦσαν ἀναγκαιότατοι διὰ τὸν πόλεμον τῆς πατρίδος!

Ὁ Ὑψηλάντης ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀλλ' ἀηδιάσας ἀπὸ τὰς ραδιουργίας τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν των, καὶ φοβηθεὶς μάλιστα ἐπιβουλὴν τῆς ζωῆς του ἐκ μέρους των, ἀφ' οὗ συνέδραμε τοὺς Λεβαδεῖς, οἱ ὅποιοι διὰ τὸν φόβον τοῦ Ὀδυσσεύς ἔφυγον ἀπὸ τὸ Δίπτομον καὶ ἦλθον εἰς τὴν Στεγλίδαν, νὰ ὑπάγωσιν εἰς τ' Ἀσπρασπήναι, καὶ νὰ ἐπιβασθῶσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοίου, ἐφ' οὗ ἐπεβιβάσθη καὶ ὁ Ἰδιος, διὰ νὰ σωθῶσιν, ἐπανερχεται εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἀναδύχεται τὴν προεδρείαν τῆς βουλῆς· πλὴν καὶ διότι προεδρεύει ὁ Ὑψηλάντης, καὶ διότι δὲν ὁμοφρονοῦσιν ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς μὲ τὸ Νομοτε-

λεστικόν, ἐνεργεῖ τοῦτο αὐθαίρετως καὶ κρύφα τοῦ Βουλευτικοῦ
 πᾶν ὅ,τι συντεῖνον εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ λέγει
 παραλόγως ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ ἑκτακτα μέτρα,
 ἐν ᾧ τὸ λαμβάνειν ἑκτακτα μέτρα δὲν ἐκτείνεται περὶ τῶν
 παρὰ τοῦ νόμου διωρισμένων περιστάσεων. Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν
 νομοτελεστικὴν δύναμιν καὶ ὅσοι ὁμόφρονες μετ' αὐτοὺς ἐκ τῶν
 βουλευτῶν, διὰ νὰ δικαιώσωσι τὰς ἀθεμιτοουργίας των, διαφη-
 μίζουσιν ὅτι οἱ ὀπληρχηγοί, μετ' ὧν καὶ ὁ Ὑψηλάντης, συνώμο-
 σαν ν' ἀνατρέψωσι τὰ καθεστῶτα. Ἐπομένως θεωροῦντες ὡς
 ὁμόφρονες τῶν ὀπληρχηγῶν καὶ ὡς κατασκόπους ἑαυτῶν τοὺς
 βουλευτάς, τοὺς δοξάζοντας ἄλλως ἢ ὡς αὐτοὶ περὶ τῶν πραγ-
 μάτων, καὶ λέγοντας φανερά τὴν γνώμην των, ἐνεργοῦσι κατὰ
 τὸ δοκοῦν, καὶ δὲν συμβουλευόνται οὐδὲ συναποφασίζουσι μετ'
 ἐκείνων. Καὶ ὅμως, ἐν ᾧ ἡ Κυβέρνησις ἐμποδίζει τὸ ἔθνος τοῦ
 νὰ προσδεύσῃ εἰς τὴν κατὰ κτησιν τῶν δικαίων του, ὁ οὐρανὸς
 εὐλογεῖ τοὺς ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὴν 8 Ἰουνίου πίπτει
 τὸ φρούριον τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν των, παραδοθέντων
 τῶν Τούρκων μετ' συνθήκας. Εἶχον ἔλθει εἰς τὴν πολιορκίαν αὐ-
 τοῦ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Παρτόπουλος μετ' πενήντα Ἑπτανήσιους,
 καὶ ὁ Γάλλος Βουτιέ μετ' τριάντα φιλέλληνας, καὶ πρὸς τούτοις
 ὁ ὑπονομοποιὸς Κώστας Χαρμενίτης, ὅστις εἶχεν ὀρύξει ὑπό-
 νομον καὶ καταστρέψει τὴν τρίτην πύλην τοῦ φρουρίου, καὶ οἱ
 Ἕλληνες ὥρμησαν καὶ ἐκυρίευσαν καὶ ἐκείνην τὴν θέσιν. Ἐπεσον
 δ' ἐπὶ τὰ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐξ φιλέλληνες Γερμανοὶ, καὶ ἐπληρώθη-
 σαν περὶ τοὺς τριάντα ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ Ἀθηναίων.
 Τότε οἱ Τούρκοι, μὴ ἔχοντες ἄλλως οὔτε νερόν νὰ πῶσιν, ἐβί-
 ἀσθησαν νὰ συνθηκολογήσωσιν. Εἰδοποιηθεῖτα δὲ ἡ Κυβέρνησις,
 ἔστειλε πληρεξουσίου τὸν Ἀνδρέαν Καλαμογδάρτην καὶ τὸν
 Ἀλέξανδρον Ἀξιώτην, καὶ αὐτοὶ ἐκλείσαν τὰς συνθήκας, διὰ
 νὰ μεταβῶσιν οἱ Τούρκοι εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, συναποφέ-
 ροντες καὶ μέρος τῶν πραγμάτων αὐτῶν. Μ' ὅλον τοῦτο ἐφο-
 νεύθησάν τινες τὴν 28 Ἰουνίου, καὶ διηρπάχθησαν τὰ πράγμα-
 τά των. Οἱ δὲ διασωθέντες, τὸ πλεῖστον μέρος γυναικοῦπαῖδα,
 ἐστάλησαν μ' Ἑλληνικὰ πλοῖα ἀσφαλῶς εἰς τὴν Σμύρνην. Μετὰ

τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου ἤρχισεν ὁ οὐρανὸς νὰ βρέχῃ, καὶ ἔβρεξεν ἀδιακόπως τρία ἡμερονύκτια, καὶ αἱ δεξαμεναὶ ἐπληρώθησαν ὕδατος. Ἐπὶ δὲ τοῦ φρουρίου αὐτοῦ κυματίζεται ἡ Ἑλληνικὴ σημαία, ὅτε οἱ ἐχθροὶ τῶν Ἑλλήνων χριστιανοὶ τῆς Εὐρώπης δίδουσι σχέδια φοβερῶν ἐκστρατειῶν εἰς τὸν Σουλτάνον ἐναντίον των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ὁ Α. Μαυροκοδάτος ἐκστρατεύει εἰς τὴν Δ. Ἑλλάδα.—Ὁ αὐ-
 τὸς διευθυντὴς τῶν πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν τῆς Δ. Ἑλ-
 λάδος.—Καὶ πρίγκιψ.—Καταργεῖ τὴν Γερουσίαν.—Ὁ Γ.
 Πραλῆς συντελεῖ.—Ὁ Γιατράκος.—Διαιρέσεις τῶν πο-
 λεμικῶν ἀρχηγῶν.—Ὁ Βαρνακιώτης.—Μάχη εἰς Κομ-
 πότι.—Συνοικέσιον Γόγου καὶ Μπότσαρη.—Ἐκστρατεία
 εἰς Πλάκας.—Στρατόπεδον εἰς Πέττα.—Μάχη εἰς Κομπό-
 τι.—Ὁ Γενναῖος μετακαλεῖται εἰς τὴν Πελοπόννησον.—
 Ὁ Πασαῖος αἰχμάλωτος.—Μάχη εἰς Πλάκας.—Οἱ Ἑλ-
 ληνες τρέπονται.—Ἐπιδρομὴ τῶν φιλελλήνων μετὰ τῶν
 Κεφαλλήνων.—Μάχη εἰς Πέττα.—Προδοσία τοῦ Γόγου.—
 Πίπτονσιν ὁ Δανίας καὶ ὁ Ταρέλας καὶ πολλοὶ ἄλλοι.
 —Ἀποβίωσις τοῦ Νόρμαν.—Ὁ Μαυροκοδάτος εἰς Μισο-
 λόγγι.—Οἱ Σουλῶται ἀδοθήητοι.—Ὁ Κυριακούλης εἰς
 τὸ Φανάρι.—Μάχη εἰς Σπλάντζαν.—Ὁ Κυριακούλης πί-
 πτει.—Ἡ Κυβέρνησις εἰς Ἄργος.—Συνθήκη παραδόσεως
 τῶν Τούρκων Ναυπλίου.—Ἀναβολαί.—Ἐμπρησμός εἰς
 Χίον τῆς ναυαρχίδος.—Ἀπόλλυται καὶ ὁ Κακοντὰν πα-
 σιδᾶς.—Σχέδιον ἐκστρατείας τῶν Τούρκων.—Ὁ Ἀνδ. Ζα-
 ριφόπουλος ἐνέργει περὶ προστασίας τῶν Ἀγγλῶν διὰ τὴν
 Πελοπόννησον.—Κράτησις τοῦ ἀδελφοῦ του ὑπὸ τῆς Γερου-
 σίας.—Συλλαμβάνεται ὁ Ἀνδρέας.—Φεύγει καὶ παρουσι-
 ἀζεται εἰς τὴν βουλὴν.—Ἀποστολὴ τοῦ Ῥέοντος καὶ Πρα-
 στοῦ εἰς Ζάκυνθον.—Ζητεῖται ἀναφορὰ τῶν Πελοποννη-
 σίων.—Σχέδιον τῶν ὀλιγαρχικῶν περὶ τῶν ὀπλῶν.—Δι-
 ἄλυσίς τῆς βουλῆς καὶ οὐστασις ἐπιτροπῆς.—Ἡ Γερουσία
 ἐνέργει τὸ περὶ ἐκστρατείας τῶν ὀλιγαρχικῶν διάταγμα.—
 Διάλυσίς τῆς πολιτορκίας Π. Πατρῶν.—Ἐγγράφα κατὰ τοῦ
 Κολοκοτρώνη εἰς τὴν Καρφύταιναν.—Διορισμός διαφόρων πο-
 λιτικῶν γὰρ ἐκστρατέυσωσι μετὰ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς.—Ὁ Ῥή-
 γας Παλαμίδης ἐκστρατεύει μετὰ τὸν Σέκερην.—Ἐκστρατεύει
 καὶ ὁ Κρεββατᾶς.—Ἐκστρατεύει αὐθόρμητος καὶ ὁ Π. Μαν-

ρομιχάλης εἰς Ἄργος. — Στέλλει τὸν καθῆν τοῦ ἀγίου Πέτρου εἰς Ναύπλιον. — Οἱ μαριῖται θέλουσι νὰ λάβωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν των τοὺς ὁμήρους τῶν Τούρκων τοῦ Ναυπλίου.

Διὰ νὰ ἀποκρουσθῶσιν οἱ ἀπειλοῦντες ἤδη τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα ἐχθροὶ, ἀποφασίζει νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ πρόεδρος τοῦ Νομοτελεστικοῦ. Ὑπέρτατος ἄρχων τῆς Ἑλλάδος ὁ Μαυροκορδάτος διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν Ἑλλήνων ὡς πρὸς τὴν νέαν τάξιν τῶν πραγμάτων, καὶ διὰ τὴν περὶ τὸ διαιρεῖν ἐπιτηδειότητά του, ἀφ' οὗ δὲν ἠμπόρεσε νὰ κατορθώσῃ ὥστε νὰ ᾔναι διὰ τοῦ νόμου πενταετῆς πρόεδρος, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα τοῦ χρόνου ν' ἀσφαλίσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἤδη καταγίνεται νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὅπλων, καὶ διὰ ταῦτα θέλει νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Τούρκων, ἂν καὶ ἀπόλεμος. Ἐκστρατεύων ἐλπίζει νὰ ἐλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὸν σρατιώτην διὰ τῶν εἰς τὴν διάθεσιν του μέσων, καὶ μάλιστα διὰ τῶν χρημάτων, τὰ ὅποια ἐλπίζει νὰ λάβῃ πανταχόθεν δι' ἐξαργύρωσιν ἐθνικῶν ὁμολογιῶν, καὶ ἀπὸ βοηθήματα τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην καὶ ἀλλαχοῦ ὁμογενῶν τε καὶ φιλελλήνων, ὡς καὶ ἀπὸ δάνεια ἐξωτερικὰ, καὶ ἐπομένως ἐλπίζει ὑποστηριζόμενος ἀπὸ τὰ στρατεύματα τῆς δυτ. Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα τῆς Ἠπείρου, ὅπου προέθετο νὰ φέρῃ τὸν πόλεμον, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ ξενικὰ, τὰ ὅποια περιμένει ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, ἐλπίζει νὰ κατακυριεύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἦτο δὲ καὶ δίκαιον καὶ εἰς τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς πατρίδος εὐκολον νὰ κατακυριεύσῃ· ἀλλ' ἔπρεπε καὶ νὰ ἔξυρῃ νὰ νικᾷ, καὶ διὰ νὰ νικᾷ, ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ τὰ τοῦ πολέμου καὶ τὰ στρατηγικά· ἀλλ' αὐτὸς εἶναι ὅλως ἀπειροπόλεμος· εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ νικήσῃ τοὺς Τούρκους; Καὶ ὅμως ἐκστρατεύει· καὶ διὰ ν' ἀποκτήσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην μεγαλοπράγμονος ἀνθρώπου ὑπόληψιν, ἔχει ἐκεῖ τὰ μισθωτά του ὄργανα, τὰ ὅποια θὰ γράφωσιν εἰς τὰς ἑφημερίδας ἐπὶ τούτῳ, ἐλπίζων τέλος πάντων, ἂν τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων καταντήσωσιν ὑπόθεσις τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ Ἑλλάς κατασταθῇ ἡγεμονεία (1), νὰ διορισθῇ αὐτὸς ἡγεμὼν. Καὶ

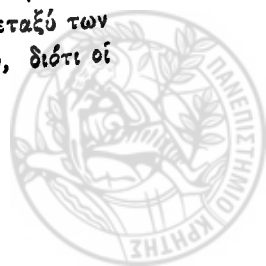
(1) Φρονεῖ δὲ ὅτι θὰ κατασταθῇ ἡγεμονεία, καὶ διεκοίνασε τὸ φρόνημά του εἰς Μικραλίαν πρὶν ἔλθει εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ἐπειδὴ τὸν Ὑψηλάντην θεωρεῖ ὡς ἄνθρωπον τῆς Ῥωσσίας, ἐκεί-
 νος θ' ἀκολουθήσει τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὴν πολιτικὴν του, κηρύτ-
 των κατ' ἐκείνης τὸν πόλεμον, καθὼ φρονῶν ὅτι, οὕτω θὰ ἔχει
 ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰς ψήφους τῶν Ἀγγλῶν καὶ ὅλων σχεδὸν τῶν ἁλ-
 λων δυνάμεων αἱ ὁποῖαι φοβοῦνται τὴν Ῥωσσίαν. Τοιαῦτα φαν-
 ταζόμενος θὰ καταδιαιρέσει τοὺς Ἕλληνας, καὶ θὰ καταστήσει
 θέατρον ἐμφυλίων πολέμων καὶ ταραχῶν τὴν Ἑλλάδα, καὶ θὰ τὴν
 ῥίψει εἰς μυρίας συμφορὰς τείνων εἰς τὸν σκοπὸν του. Καὶ δὴ πα-
 ραλαβὼν τὸν Μάρκον Μπότσαρην, ἐλπίζων δι' αὐτοῦ νὰ ἔχῃ καὶ
 ὅλους τοὺς Σουλιώτας ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, τίθεται ἐπὶ κεφα-
 λῆς ἀτάκτων τινῶν Πελοποννησίων καὶ Ἑπτανησίων, τῶν τε γυ-
 μνασθέντων ἀπὸ τὸν Μπαλέστ καὶ ἀποτελούντων, κατὰ τὸν ἐκδο-
 θέντα τὴν πρώτην ἀπριλίου νόμον, τὸ πρῶτον περικλόν σύνταγμα
 τακτικῶν, ὡς καὶ τῶν ἐξ Εὐρώπης συρρέυσάντων φιλελλήνων, οἱ
 ὁποῖοι διὰ νόμου ἐκδοθέντος τὴν 29 τοῦ αὐτοῦ διοργανίσθησαν
 εἰς ἓν τάγμα. Διορίζεται δὲ διευθυντὴς τῶν πολιτικῶν καὶ πολε-
 μικῶν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ ἐπόμενον ψήφισμα : « Ἐπειδὴ
 » ἡ παροῦσα κατάστασις τῆς χέρσου Ἑλλάδος, ἐπαπειλουμένης
 » ἀπὸ μεγάλας ἐχθρικὰς δυνάμεις, ἔχει χρεῖαν ταχείας καὶ δρα-
 » στηρίου βοήθειας. Ἐπειδὴ τὸ κατεπεῖγον τῶν πραγμάτων ἀπαι-
 » τεῖ ἔκτακτα μέτρα, ἐπιτήδεια νὰ προβλέψωσι τὴν ὑπεράσπισιν
 » αὐτοῦ τοῦ μέρους τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας. Τὸ βουλευτικὸν
 » σῶμα, ἐμπιστευόμενον εἰς τὰς ἐξόχους ἀρετὰς τοῦ πρίγκιπος
 » κυρίου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου προέδρου τοῦ ἐκτελεστικοῦ,
 » θεσπίζει : α. Ὁ πρίγκιψ κύριος Ἀλ. Μαυροκορδάτος, πρόεδρος
 » τοῦ ἐκτελεστικοῦ, μεταβαίνει εἰς τὴν δυτικὴν χέρσον Ἑλλάδα
 » ἐπὶ κεφαλῆς ἑνὸς σώματος ἐθνικῶν στρατευμάτων, καὶ χρείας
 » τυχοῦσης νὰ μεταβαίνῃ καὶ εἰς τὴν ἀνατολικήν. β. Ἐπιτρέπε-
 » ται εἰς αὐτὸν νὰ μεταχειρισθῇ ὅσα ἂν κρῖνῃ ἀναγκαῖα καὶ ὠφέ-
 » λιμα εἰς τὴν πατρίδα μέτρα τόσον περὶ τῶν στρατιωτικῶν κα-
 » θὼς καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Ἐξεδόθη ἐν Κορίνθῳ
 » τὴν 14 μαΐου αὐχθ. Ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ βουλευτικοῦ σώματος
 » Σωτήριος Χαραλάμπους· ὁ ἀ. γραμματεὺς Ἰω. Σκανδαλίδης.
 » Ἐπικυροῦται· ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ ἐκτελεστικοῦ, Ἀθ. Κανακάρης·
 » ὁ ἀρχιγραμματ. τῆς ἐπικρατείας, καὶ τὰ λ. Θ. Νέγρης.» Καὶ τὴν

19 μαΐου ἐκστρατεύει εἰς Μισολόγγι, ὅθεν θὰ κινηθῇ εἰς τὴν Ἡπει-
ρον ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἄρταν καὶ ν' ἀντιπεριστάσῃ
τὸν Χουρσιδ, στρατεύσαντα κατὰ μεσοῦντα τὸν μάϊον ἐναντίον τοῦ
Σουλίου. Ἀλλὰ καθὼς ἐψηφίσθη ἀπὸ τὴν Γερουσίαν τῆς δυτικῆς
Ἑλλάδος, ὅτε ἐξελέχθη πρόεδρος αὐτῆς, οὕτως ἐψηφίσθη καὶ
τώρα ἀπὸ τὴν βουλὴν, καὶ ἐπεκυρώθη ἀπὸ τὸ Νομοτελεστικὸν
πρίγκιψ, ἐν ᾧ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔλαβεν ἀπὸ τὸ ἔθνος τὸ δικαίωμα
τοῦ νὰ ψηφίζῃ πρίγκιπας· ἐψηφίσθη δὲ διότι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἠθέ-
λησεν, ἐλπίζων ἴσως νὰ κατορθώσῃ, πρίγκιψ λεγόμενος, μεγάλα·
ἀλλ' ὅστις εἶναι γεννημένος διὰ τὰ μεγάλα, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ
ματαίους τίτλους νὰ φαίνεται μικρός· ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Θεμι-
στοκλῆς δὲν ἦσαν πρίγκιπες· ὅσοι δὲ ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ν' ἀ-
γωνισθῶσι διὰ τὴν ἐλευθερίαν, δὲν ἦτο δίκαιον νὰ παρεισάγωσιν
αὐτοὶ πρῶτοι τὴν ἀνισότητά μεταξὺ τῶν πολιτῶν μὲ τοὺς τίτλους,
ἂν ἦλθον τῷ ὄντι διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Ἀμα φθάσας εἰς Μισο-
λόγγι, κατήργησε τὴν Γερουσίαν, δυνάμει τοῦ ἰδίου ὀργανικοῦ νό-
μου αὐτῆς, καὶ διοικεῖ τὸν τόπον κατὰ τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα.
Ἡ Γερουσία ἐκεῖνη εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἐνεργῇ τὰ χρέη τῆς τὴν 23
τοῦ φεβρουαρίου, ἅμ' ἀφ' οὗ καθιδρύθη εἰς Βραχῶρι· ἐξέδοτο δ'
ἐγκύκλιον καὶ προσεκάλει τοὺς λαοὺς εἰς εὐπειθειαν, καὶ μεθ'
ἡμέρας τινὰς μετέβη εἰς Μισολόγγι. Τὴν 17 μαρτίου διετάχθη
ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ πληρώσῃ τὰ μηνιαῖα ὀκτῶ πλοίων, πε-
ριπλεόντων ἤδη τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ ἄλλων δέκα τὰ
ὁποῖα ἔμελλε νὰ πλεύσωσιν ἐπομένως ἐκεῖσε· ἡ δὲ Γερουσία γρά-
φει τὸν Μαυροκορδάτον, καὶ ζητεῖ ἐπὶ τούτῳ χρήματα ἀπ' ἐκεῖ-
νον· προηδρεύετο δ' ἀπὸ τὸν Πραΐδην, ὅστις εἶναι ὅλως ἐξηρτη-
μένος ἀπὸ ἐκεῖνον, καὶ ἐκτελεῖ ὅ,τι ἂν τὸν διατάξῃ ἐκεῖνος. Τὴν
20 ἀπριλίου γράφουσιν ὁ Πραΐδης αὐτὸς, ὁ Ἰω. Τρικούπης καὶ
ὁ Μίτσοι Φραγκούλης ὅτι, διὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν στρατιωτικῶν
καὶ δι' ἑλλειψιν χρημάτων ἡ Γερουσία δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ τί-
ποτε, ὅτι διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρχε διοικήσεις, καὶ ὅτι ἦτον ἀνάγκη
τῆς παρουσίας τοῦ Μαυροκορδάτου· ἐπομένως δὲν εὔρεν οὗτος
δυσκολίας εἰς τὸ νὰ τὴν καταργήσῃ. Ἦδη συνῆλθον ὑπὸ τὰς ση-
μαίας του τὸ πρῶτον σύνταγμα ὑπὸ τὸν Ταρέλλαν, καὶ τὸ τάγμα
τῶν φιλελλήνων ὑπὸ τὸν Δανίαν, ἐκ πεντακοσίων ἀμφοτέρω συγ-

κείμενα· τὸ σῶμα ἐκ πενήντα Ἑπτανησίων ὑπὸ τὸν Σπῦρον
 Πανᾶν· ὁ Μάρκος Μπότσαρης μὲ διακοσίους· ὁ Κανέλλος Δελι-
 χιάννης μ' ἑκατὸν πενήντα· ὁ Π. Γιατράκος μ' ἐνενήντα, καὶ ὁ
 Θ. Γρίβας ὡς σωματοφύλαξ μὲ τινὰς στρατιώτας. Ὁ Για-
 τράκος εἶχεν ἐκστρατεύσει ἀπὸ Μιστρᾶν μὲ χιλίους πεντακο-
 σίους· πλὴν αὐτοί, ἀφ' οὗ ἐφθασαν εἰς Π. Πάτρας, ἀντὶ νὰ
 μεταβῶσιν εἰς Μισολόγγι, λειποτακτοῦσι καὶ ἐπιστρέφουσιν ὀπί-
 σω, ὄντες προδιατεθειμένοι ἀπὸ τὸν Κρεββατᾶν, ὅστις θέλει νὰ
 τεθῇ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ συνάδελφοί του, ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ὅπλων
 τῆς ἐπαρχίας, καὶ ὁ Γιατράκος βιάζεται καὶ μεταβαίνει εἰς Μισο-
 λόγγι μὲ μόνους τοὺς οἰκίους του. Ὁ Καρατάσιος καὶ ὁ Γάτσος
 μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Ναύσης, ἀφ' οὗ μὲ τὸν Τόλιον Λαζό-
 πουλον καὶ ἄλλους Ὀλυμπίους ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ἀσπροπόταμον
 εἰς βοήθειαν τοῦ Ν. Στουρνάρου, μετέβησαν εἰς Μισολόγγι μὲ
 τριακοσίους Μακεδόνας, καὶ θ' ἀκολοθήσωσιν ὡσαύτως τὸν Μαυ-
 ροκορδάτον εἰς τὴν Ἡπειρον, καθὼς καὶ ὁ Βαρνακιώτης, ὁ Ἀν-
 δρίας Ἰσκου, ὁ Α. Βλαχόπουλος, ὁ Δημοτσέλιος καὶ ἄλλοι Δυτι-
 κοελλαδίται. Ἦτο λοιπὸν εὐχῆς ἄξιον νὰ διατηρηθῇ ὁμόνοια καὶ
 σύμπνοια μετὰ τῶν διαφόρων αὐτῶν ὀπλαρχηγῶν, στρατευόν-
 των καὶ εἰς βοήθειαν τῶν Σουλιωτῶν· οὕτως ἤθελεν ἀντιπερι-
 σπασθῇ ὁ Χουρσιδ πασιᾶς, καὶ οἱ Σουλιῶται ἤθελον παρατείνειν
 τὸν πόλεμον εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ ἴσως ἤθελον ἐγείρει κατ' αὐ-
 τοῦ καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ δυνατοὺς ἐχθροὺς. Ἀλλ' ὁ Μαυρο-
 κορδάτος θέλων ν' ἀποκαταστήσῃ ἀρχηγὸν τὸν Μάρκον Μπότσα-
 ρην, ὅστις τὸν ὑπόσχεται νὰ τὸν ἀναδείξῃ καὶ νικητὴν καὶ κα-
 τακτητὴν τῆς Ἡπείρου, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας, ἀφ'
 οὗ τὸν προμηθεύσει τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀλβανῶν χριστιανῶν τε
 καὶ Τούρκων κατὰ τὴν ὁποίαν φέρεται διαταγὴν τῆς 12 μαΐου, δι' ἧς
 δίδεται ἡ ἄδεια τῆς Κυβερνήσεως εἰς τοὺς Σουλιώτας νὰ διαπραγ-
 ματευθῶσι τὴν μετ' ἐκείνων ἑνωσιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατὰ τὰ
 γράμματα τοῦ Ἀρτῆς Ἰγνατίου, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐστειλεν ἀπὸ τὴν
 Κόρινθον, καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἐσυμβούλευεν ὁ ἱεράρχης ἐκεῖνος
 τοὺς ὅσους ἐγγινώριζε Τουρκαλβανοὺς ἀρχηγοὺς νὰ ἐνωθῶσι μὲ τοὺς
 Ἕλληνας καὶ νὰ πολεμήσωσι τὸν Σουλτάνον, σπεῖρει μετὰ τῶν
 τὴν διαίρεσιν, καὶ τοὺς ψυχραίνει εἰς τὰ τοῦ πολέμου, διότι οἱ

δπλαρχηγοί, ἤτοι οἱ χιλίαρχοι τῶν μερῶν ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι καὶ τὴν δύναμιν εἰς τὸν τόπον των, ἀντίζηλοι τῶν Σουλιωτῶν εἰς τὰ πολεμικά, δὲν τοὺς ὑποφέρουσι, καὶ δὲν ὑποχωροῦσιν εὐχαρίστως εἰς τὸν Μάρκον Μπότσαρην. Ἐκ τούτων μάλιστα ὁ Γεωργάκης Νικολοῦ ἦτοι ὁ Βαρνακιώτης (ὅστις ἦτο καὶ στρατηγὸς διωρισμένος, ὡς γηραιότερος καὶ ὑπερέχων τῶν ἄλλων δπλαρχηγῶν εἰς τὸν τόπον, καὶ ἀπολαύων γενικὴν τῶν κατοίκων ὑπόληψιν, καὶ ὅστις νομίζει ὅτι, καθὼς ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ᾔῃαι τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ὁ ἀρχιστράτηγος), δὲν βλέπει μὲ ἥτυχον πνεῦμα τὸν Μάρκον Μπότσαρην φέροντα τρόπον τινὰ τὰ πρῶτα εἰς τὰς ἐκστρατείας, καὶ τὸν Μαυροκορδάτον δικτάτορα εἰς τὴν δυτ. Ἑλλάδα, καὶ ἐκστρατεύσαντα ὅχι διὰ νὰ πολεμήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ διὰ τὴν πατρίδα (ἐπεὶ δὲν ἐξεύρει τί ἐστὶ πόλεμος), ἀλλὰ διὰ ν' ἀρπάσῃ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου δόξαν, τὴν ὁποίαν ἡξίου πρῶτος αὐτός, ὡς αὐτὸς μόνος καὶ στρατηγός, καὶ ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ διοικῇ, ἄγων εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ μέρους ἐκείνου τὰ στρατεύματα. Καὶ διὰ ταῦτα ἡ ἐκστρατεία εἰς τὴν Ἡπειρον δὲν θὰ λάβει αἰσίαν ἔκβασιν.

Ὁ Μαυροκορδάτος τὴν 2 Ἰουνίου κινεῖται εἰς τὴν Λάττην, ὅπου προσκαλεῖ τοὺς δπλαρχηγούς καὶ τοὺς προκρίτους τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ συσχεφθῶσι περὶ τῆς ἐκστρατείας. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἀφῶρα νὰ συναχθῶσιν ἐκεῖ στρατεύματα, καὶ ἤλπιζε ν' ἀναβῇ ὁ ἀριθμὸς των εἰς δέκα χιλιάδας· ἀλλ' ἀποτυγχάνει καὶ ἐκστρατεύει εἰς Κομπότι μὲ τέσσαρας χιλιάδας Ἑλλήνας, μεθ' ὧν συναριθμοῦνται καὶ οἱ φιλέλληνες. Εἰς τὴν Ἄρταν εὐρίσκοντο ἕως δύο χιλιάδες πεντακόσιοι Τουρκαλθανοὶ ὑπὸ τὸν Μεχμέτ πασιὰν Πλιάσαν καὶ τὸν Κιουταχῆν. Τὴν 10 τοῦ αὐτοῦ παρουσιάζεται ὁ Πλιάσας εἰς Κομπότι μὲ πεντακοσίους ἱππεῖς, καὶ οἱ Ἑλληνες ἤθελον νὰ ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Μπότσαρης τοὺς περιέστειλε διὰ τὸν φόβον μὴ ἐνέδρευον ἄλλοι πολλοὶ πεζοί, καὶ μὴ ἔδραμον οἱ ἱππεῖς νὰ τοὺς προκαλέσωσιν εἰς μάχην, καὶ τραπέντες νὰ τοὺς παρασύρῳσιν εἰς τὸ μέσον τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς καὶ σιδήρου. Ὅθεν ὠχυρωμένοι πρῶτον εἰς τινὰς τάφρους βυάκων, ἀντέκρουσαν τοὺς ἱππεῖς· ὥρμησαν ἔπειτα ἐναντίον των πρὸ πάν-

των οἱ Πελοποννήσιοι (1), τοὺς ἔτρεψαν καὶ τοὺς κατεδίωξαν φεύγοντας πολλὴν ὥραν φονεύοντες· καὶ τινες στρατιῶται τοῦ Γενναίου ἐφόνευσαν τοῦ Πλιάσα τὸν κεχαγιάν καὶ ἐπῆραν πλούσια λάφυρα. Ὁ Ταρέλλας μὲ τοὺς τακτικούς Ἕλληνας καὶ ὁ Δανίας μὲ τοὺς φιλέλληνας ἐκινήθησαν διὰ νὰ ὑπαγάγῃσι τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἐφυγον καταδιωκόμενοι καὶ ὑπὸ τούτων ἕως πλησίον τῆς Ἄρτης. Ἐφρονεύθησαν δὲ πολλοὶ Τοῦρκοι· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων, ἐκτός τινων τακτικῶν, δὲν ἔπαθε κανεὶς. Εἰς τὸ Κομπότι εἶχε στρατεύσει καὶ ὁ Γόγος Μπακόλας ὡς ὀπλαρχηγὸς ἐκείνων τῶν μερῶν· ὁ δὲ Μαυροκορδάτος μὲ τὸν Βλαχόπουλον καὶ ἄλλους ὀπλαρχηγούς ὑπεχρέωσαν τὸν Μπότζαρην νὰ λησμονήσῃ τὰ παρελθόντα (καθότι εἶχε δολοφονήσει τὸν πατέρα του Κίτσιον Μπότσαρην διὰ προσταγῆς τοῦ Ἀληπασιά), καὶ νὰ συνδιαλλαγῇ μὲ αὐτόν, ἐπὶ συμφωνίᾳ συνοικεσίου τῆς κόρης τοῦ Μάρκου μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Γόγου· καὶ τοῦτο διὰ νὰ συναγωνισθῶσι μ' ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Τὴν 11 τοῦ αὐτοῦ ἐφθασαν εἰς Κομπότι ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοὺς Σουλιώτας, καὶ προβάλλουσι νὰ κινήθωσιν ἕως δύο χιλιάδες Ἕλληνες ἀντικρυ τοῦ Σουλίου ἐξ ἑπτὰ ὥρας μακρὰν, ὥστε νὰ θαρρῇτωσι καὶ ἐκεῖνοι, νὰ ὀρμήσωσι κατὰ τῶν Τούρκων, οἷτινες ἤθελον ἀντιπερισπαθῇ, καὶ τέλος νὰ τοὺς ἀποκρούσωσι, καὶ νὰ ἐπιτεθῶσι μάλιστα ἐναντίον των. Ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ γενῇ κίνημα ὑπὲρ τοῦ Σουλίου· καὶ ὁ μὲν Μπότσαρης, ὁ Καρατάσιος, ὁ Γάτσος, ὁ Βαρνακιώτης, ὁ Βλαχόπουλος, ὁ Ἴσκου καὶ ἄλλοι μὲ δύο χιλιάδας στρατιώτας ἐκίνησαν τὴν 21, καὶ προὐχώρησαν εἰς Πλάκαν, δέκα ὥρας ἀπὸ τὸ Σοῦλι ἀπέχουσιν καὶ ἑπτὰ ἀπὸ τὸ Κομπότι. Οἱ Τοῦρκοι ἀπεῖχον πολὺ ἀπὸ τὸ Κομπότι, καὶ δὲν τοὺς προὔξενουν ἐκεῖθεν ἀνησυχίαν οἱ Ἕλληνες· διὰ τοῦτο ἐνεκρίθη νὰ καταλάβωσι τὸ χωρίον Πέττα, ὡς θέσιν ὑψηλὴν καὶ ὑπερκειμένην τοῦ πεδίου τῆς Ἄρτης, καὶ ταύτην ἐμελλε νὰ φυλάξουσιν ὁ

(1) Τούτους ἰδόντες οἱ Ρουμελιῶται, ἐφοβήθησαν μὴ πάθωσι· καὶ τις μάλιστα Ζηρομερίτης εἶπε: τώρα νὰ ἴδῃτε τὰ Μωραϊτικά κιφάλια πῶς ὑπάγουν εἰς Ἀρταν!

Γόγος, ὁ Κοτελίδας, ὁ Γρύδας, ὁ Γενναῖος, ὁ Γιατράκος, ὁ Πανᾶς, καὶ ὁ στρατηγὸς Νόρμαν μὲ τοὺς τακτικούς Ἕλληνας καὶ φιλέλληνας, ὅλοι ὁμοῦ ἕως χίλιοι πεντακόσιοι. Ἐμείναν δὲ εἰς τὸ Κομπότι οἱ Μισολογγῖται, Αἰτωλικιώται, τινὲς ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Μακρῆ, οἱ στρατιῶται τοῦ Κανέλλου Δελιγιάννη καὶ ἄλλοι, ἕως ἑπτακόσιοι. Τὸ σῶμα τοῦ Δελιγιάννη, εἰς τὸ δάσος τῆς Λαγκάδας ὁμοῦ μὲ τὸν Μαυροκορδάτον ἀποσυρθέντος, διακείμετο ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ Πετροπούλου, Καραμέρου καὶ ἄλλων. Οἱ Τούρκοι λαβόντες ὑπόσχεσιν ἀπὸ τὸν Γόγον καὶ Κοτελίδαν ὅτι ἦσαν μετ' ἐκείνων, καὶ ὅτι ἤθελον συμπολεμήσει τοὺς ἀποστάτας, τοὺς ἔστειλαν τροφὰς καὶ πυριτόβολα. Οἱ δ' ἀποκομίσαντες αὐτὰ εἶδον τὸν Βλαχόπουλον φθάσαντα εἰς Πέττα μὲ διακοσίους πενήντα στρατιώτας διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Πλάκαν, καὶ ἠρώτησαν τίς ἦτον· ὁ δὲ Γόγος τοὺς εἶπεν ὅτι ἦτον ὁ Καραϊσκάκης μὲ τὰ παληκάρια του, τὸν ὁποῖον εἶχε προσκαλέσει ὡς τάχα ἰδικόν των. Ἐφαίνετο λοιπὸν ὁ Γόγος, ὡς καὶ ἐβεβαίονε τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ἠπάτα τοὺς Τούρκους, καὶ ἐκεῖνοι ἐπίστευον, διότι δὲν ἐσύμφερε καὶ νὰ δείξωσι δυσπιστίαν. Οἱ Τούρκοι ἐκίνησαν νυκτὸς ἀπὸ Ἄρταν ἕως δύο χιλιάδες πεντακόσιοι, ἔφθασαν εἰς Κομπότι καὶ προσέβαλον τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἀντιπαρετάχθησαν καὶ ἐμάχοντο· μόλις δ' ἤκούσθη τῶν τουφεκιῶν ὁ κρότος, ἔδραμον εἰς βοήθειάν των ἀπὸ Πέττα ὁ Γρύδας καὶ ὁ Γενναῖος, παραλαβόντες καὶ τοὺς στρατιώτας τοῦ Γιατράκου. Συγχρόνως ἔδραμε καὶ ὁ Ἰω. Ράγγος ἀπὸ τὸ δάσος τῆς Λαγγάδας ὁμοῦ μὲ ἄλλους, καὶ οἱ Τούρκοι ἀντικρουσθέντες, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ κατεδιώχθησαν μὲ βλάβην των πολλήν. Ἐπεσον καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἑπτὰ καὶ τίς ἀξιωματικὸς τοῦ Γενναίου. Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Γρύδας καὶ ὁ Ράγγος ἀπῆλθον εἰς Λαγγάδα· ὁ δὲ Γενναῖος ὑπέστρεψεν εἰς Πέττα, ὅπου ἔλαβε διαταγὴν ἀπὸ τὸν πατέρα του νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ Κολοκοτρώνης ἐβιάσθη νὰ τὸν μετακαλέσῃ, διότι οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἐνῆργουν ἤδη τὰ περὶ τῆς διαλύσεως τοῦ στρατοπέδου Π. Πατρῶν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ περὶ τῶν ὀπλων σχεδίου τῶν. Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος τὸν παρήγγειλε νὰ εἴπῃ τὸν πατέρα του ὅτι διέλυσε τὴν Γερουσίαν τῆς δυτι-

κῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ πράξῃ καὶ ἐκεῖνος ὅτι τὸν εἶπεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· συνάγεται δ' ὅτι τὸν εἶπε νὰ διαλύσῃ καὶ ἐκεῖνος τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου (1).

Ὁ Πασάνος περιπλέων τὸν ἀμβρακικὸν κόλπον, ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν τῶν Τούρκων εἰς τὰς δύο ὄχθας, καὶ ἐχρησίμεισε μάλιστα ἀφ' οὗ οἱ Ἕλληνες εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἠπειρον. Πλοῖον δὲ τουρκικόν, ἐκπλεῦσαν φθίνοντος τοῦ Ἰουνίου ἀπὸ Πρέβεζαν, ὥρμησεν ὁ Πασάνος μὲ τέσσαρα πέντε πλοιάρια νὰ κυριεύσῃ, διὰ ν' ἀποκλείσῃ τῆς Βονίτσης τὸ φρούριον. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι πυροβολοῦντες ἀπὸ τὸ πλοῖον, ἐβύθισαν τὰ πλοιάριά του, καὶ ἐκ τῶν ναυτῶν ἄλλοι ἐπνίγησαν καὶ ἄλλοι ζωγρηθέντες ἐφονεύθησαν εἰς Πρέβεζαν. Ἐζωγρήθη ὡσαύτως καὶ ὁ Πασάνος καὶ ἀπήχθη εἰς Ἄρταν αἰχμαλώτος· ἐσώθη δὲ ἀπὸ τὸν Ὁμερβριώνην, ὄντα φίλον του, καὶ ἐλυτρώθη παρὰ τῆς γυναικὸς του δι' ἐξήντα χιλιάδας γροσίων, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ὁ Μπότζαρης καὶ οἱ λοιποὶ φθάσαντες εἰς Πλάκαν, ἐφόνευσαν τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας Τούρκους καὶ ὠχυρώθησαν· μετ' ὀλίγον ἔρχονται κατ' αὐτῶν ἕως τρεῖς χιλιάδες Τούρκοι, ἀλλ' ἀντικρούονται καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν. Ἐμαθὸν δὲ οἱ Ἕλληνες ὅτι εἰς ἓν χωρίον, ἔξ ὥρας ἀπέχον ἀπὸ τὴν Πλάκαν, διέτριβον Τούρκαλθανοὶ τινες σημαντικοί, καὶ ἐκινήθησαν ἐναντίον των, ἐπ' ἐλπίδι νὰ τοὺς αἰχμαλωτίσωσι, καὶ δι' αὐτῶν νὰ ὠφεληθῶσι κατ' ἄλλας περιστάσεις τοῦ πολέμου, καὶ νὰ ἐλευθερώσωσι καὶ χριστιανοὺς αἰχμαλώτους. Τοὺς προσέβαλον λοιπὸν, ἅμα φθάσαντες ἐκεῖ· πλὴν ἀπεκρούσθησαν· δὲν ἠδυνήθησαν δὲ νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω πρὸς βοήθειαν τῶν Σουλιωτῶν, καὶ ὑπέστρεψαν εἰς Πλάκαν ἄπρακτοι. Τὴν δὲ 29 προσβάλλονται αὐτόθι ὑπὸ ἑπτὰ χιλιάδων Τούρκων μ' ὅλην τὴν ὁρμὴν, καὶ μετ' ὀλίγην ἀντίστασιν,

(1) Ὁ Μαυροκορδάτος τὸν παραγγέλλει νὰ διαλύσῃ τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου μὲ τὴν βίαν, ἐπειδὴ ἡ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ τὴν καταργήσῃ νομίμως· οὕτως ἤθελε καὶ τὴν Γερουσίαν νὰ καταλύσῃ, καὶ τὸν Κολοκοτρώνην νὰ καταδιώκῃ· ἐπειτα, διατιθεὶς ἐναντίον του ὡς παρνομιήσαντος τὴν Πελοπόννησον. Ἡ παραγγελία του ἴσως ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν του μετ' ὀλίγον νὰ καταλύσῃ τὰ καθεστῶτα, καὶ νὰ συστάσῃ πολεμικὴν κυβέρνησιν. Ἠκούσθη δὲ ποτε λίγων ὅτι θὰ πράξῃ ὅπως καὶ ὁ Ναπολέων· ἀλλ' ἐπομένως θὰ γεννηθῶσιν ἄλλαι περιστάσεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας θὰ ὠδηγηθῇ εἰς τὰς πράξεις του.

καθ' ἣν φονεύονται ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γάτσου καὶ ἄλλοι τινὲς ἐξ αὐτῶν, τρέπονται εἰς φυγὴν τόσον ἀτάκτως, ὥστε καὶ ὁ Μπότσαρης καὶ ἄλλοι ἀπώλεσαν τὰ πράγματά των· τρέχουσι δ' ὅλην τὴν νύκτα, καὶ τὸ πρῶτ' ἔφθασαν εἰς Πέττα, δέκα ὥρας ἀπέχον ἀπὸ τὴν Πλάκαν, καὶ κατέλαβον τὰς ἀναγκαίας θέσεις, διὰ νὰ πολεμήσωσιν ὁμοῦ μὲ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας καὶ φιλέλληνας. Οἱ τελευταῖοι, ἀφ' οὗ μετέβησαν ἀπὸ τὸ Κομπότι εἰς Πέττα, διατάχθησαν ὑπὸ τοῦ Μαυροκορδάτου νὰ μένωσιν εἰς ἀμυντικὴν θέσιν· ἀλλ' ὁ Δανίας δὲν ἤθελε νὰ μένη ὀκνηρός. Ἦκουσθη δὲ ὅτι ἕως ὀκτακόσιοι Τούρκοι ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν Ἄρταν εἰς τὰ πέριξ χωρία, διὰ νὰ περικρατήσωσι τοὺς κατοίκους εἰς τὴν ὑποταγὴν. Ὁ Γόγος τοὺς παρακινεῖ νὰ στρατεύσωσι, καὶ ὑπεσχέθη νὰ τοὺς προμηθεύῃ βλα τ' ἀναγκαῖα· πλὴν διὰ νὰ τοὺς ἀπολέσῃ. Πολλοὶ ἀξιωματικοὶ δὲν ἦσαν σύμφωνοι μὲ τὸν Δανίαν· ἀλλὰ θέλοντα νὰ ἐκστρατεύσῃ ἀφεύκτως, τὸν ἀκολουθοῦσι· συμπακολουθοῦσι καὶ ὁ Πανᾶς μὲ τοὺς Ἑπτανησίους. Ἐφθασαν εἰς Βρόντσαν, ἤκουσαν τουφεκισμόν κατὰ τὰ πέντε πηγὰδια, καὶ ἕως σαράντα φιλέλληνες ἐκινήθησαν νομίσαντες ὅτι ἤθελον εὔρει ἐκεῖ τὸν Μπότσαρην, μὴ δυνθέντα νὰ βοηθήσῃ τοὺς Σουλιώτας, ὡς ἐστοχάζοντο, καὶ ἐπιστρέφοντα εἰς Πέττα· ἀλλ' ἔφθασαν εἰς τὰ Πέντε Πηγὰδια, καὶ ἀπέτυχον. Ἀπήντησαν δὲ εἰς τι παρακείμενον χωρίον Τούρκους τινὰς, ἐφόνευσαν ὀλίγους, καὶ οἱ πλείότεροι ἔφυγον· ὅθεν ὑπέστρεψαν καὶ ἐκεῖνοι εἰς Βρόντσαν. Ἀλλ' ὁ Γόγος δὲν τοὺς ἔστειλε τροφάς. Ἀφ' οὗ δ' ὁ Μπότσαρης μὲ τοὺς λοιποὺς ἔφθασαν εἰς Πέττα, ὑπέστρεψαν ὡσαύτως καὶ οἱ φιλέλληνες, ὡς εἶχον προσκληθῇ ἀπὸ τὸν Νόρμαν, ὅστις εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ, νὰ διοικήσῃ αὐτοὺς καὶ τοὺς τακτικούς Ἑλλήνας. Οὗτοι ἔπρεπε νὰ ὀχυρωθῶσιν ὀπίσω τῶν ἀτάκτων στρατευμάτων ὡς ἐπικουρικόν· τοῦτο δὴ καὶ συναπεφασίσθη ὑπὸ πάντων εἰς πολεμικὸν συμβούλιον· ἀλλ' ὁ Νόρμαν παρετήρησεν ὅτι ἐκ τούτου ἤθελον δειλιάσει οἱ Ἕλληνες· οὕτως ἐφρόνει καὶ ὁ Γόγος, καὶ ἔμειναν εἰς τὰς ἰδίας θέσεις. Τὰ τακτικὰ στρατεύματα εἶχον καταλάβει τὰ κάτωθεν καὶ τὰ ἐμπροσθεν τοῦ χωρίου· εἰς τὰ δεξιὰ τούτων ἔλαβον θέσιν οἱ περὶ τὸν Γόγον· εἰς δὲ τ' ἀριστερὰ ὁ Μπότσαρης, καὶ εἰς τὸ κέντρον ὁ Βλαχόπουλος. Τὰ δύο πυροβόλα ἦσαν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Ταρέλλαν συν-

τάγματος, καὶ διευθύνοντο ὑπὸ δέκα πυροβολιστῶν φιλελλήνων· ὁπίσω τούτων ἦσαν οἱ Ἑπτανήσιοι· εἰς δὲ τ' ἀριστερὰ ἦσαν οἱ φιλέλληνες. Οἱ Τούρκοι παρακολουθήσαντες τοὺς φυγόντας ἀπὸ τὴν Πλάκαν ἕως δέκα χιλιάδες ἰππεῖς τε καὶ πεζοί, φθάνουσιν εἰς Πέττα τὴν 4 Ἰουλίου καὶ ἤρχησαν νὰ μάχωνται. Οἱ πεζοὶ ἦσαν ἕως τέσσαρες χιλιάδες, ὅλοι Ἀλβανοὶ, καὶ προχωρήσαντας κατὰ τῶν Ἑλλήνων, φοβερὸν πῦρ τοὺς ἀντέκρουσεν ἅμα ὀρμήσαντας, καὶ τὰ πλάγια τοῦ ὄρους ἐγέμισαν ἀπὸ πτώματα. Μετὰ δύο ὥρας ὥρμησαν πάλιν καὶ πολλάκις κατ' ἐπανάληψιν, καὶ πάντοτε ἀπεκρούσθησαν μὲ βλάβην τῶν· ἡ λεπτοβολία τῶν πυροβόλων τοὺς κατέθραυεν· οἱ Ἑπτανήσιοι ἐφόνευσαν πολλοὺς· καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες τοὺς ἐκτύπων ἄνωθεν ἐπίσης καὶ τοὺς ἐβλαπτον. Ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ ὑπερέβαλον τοὺς Ἑπτανησίους, προχωροῦντες εἰς τὰ ἄνω τοῦ χωρίου, καὶ τότε ὁ Γόγος ἀντὶ νὰ τοὺς ἀντικρούσῃ, ἐτράπη εἰς φυγὴν, ἀφ' οὗ ἐκένωσαν οἱ περὶ αὐτὸν τὰ τουφέκια τῶν ἁπαξ· καὶ τοῦτο ἐξηγήθη ὡς σημεῖον πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ ὅχι ὡς ἐχθροπραξία. Τότε οἱ Τούρκοι ὥρμησαν μὲ ὅλην τὴν λύσσαν, καὶ πίπτουσιν ἕως δέκα ἐκ τῶν Ἑπτανησίων καὶ οἱ λοιποὶ φεύγουσι, καὶ παρעυθὺς ἀπόλλυνται οἱ ἡμίσεις· κατακυριεύει δὲ ἡ ἀταξία, καὶ τὸ ἕτερον τῶν πυροβόλων ἐκλείσθη ἀπὸ σφαῖραν δυσανάλογον καὶ ἔμεινεν ἄχρηστον, καὶ τὸ ἄλλο φεύγει ἀπὸ τὸν ὑποστάτην του διὰ τὸ βίαιον τῆς κινήσεως, καὶ πυροβολισταὶ τινες καὶ ὁ Ἑλβετὸς Βρενδιλὸ φονεύονται. Οἱ Τούρκοι εἰσβάλλουσιν εἰς τὸ χωρίον, καὶ καταλαμβάνουσι τὰς ὑψηλοτέρας θέσεις ὡς καὶ τὰς κατωτέρας. Τὸ πρῶτον σύνταγμα θέλει ν' ἀποχωρήσῃ διὰ μέσου τοῦ χωρίου, καὶ οἱ τελευταῖοι αὐτοῦ στίχοι ἀποκόπτονται καὶ φονεύονται. Ὁ Δανίας θέλει νὰ μείνῃ ἀκόμῃ ὁ Ταρέλλας ὑπάγει μὲ τινες οἰκείους του νὰ τὸν ἐπάρῃ καὶ δὲν τὸν πείθει. Τραπεέντος τοῦ Γόγου, τρέπεται καὶ ὁ Βλαχόπουλος. Ὁ Μπότσαρης βλέπει ὅτι θὰ περικυκλωθῇ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ τρέπεται ὡσαύτως. Τότε ὁ Ταρέλλας θορυβεῖται· διατάττει δὲ τὴν ἀποχώρησιν· ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρὸς· τότε ἀπεφάσισαν ὅλοι νὰ πωλήσωσιν ἀκριβὰ τὴν ζωὴν των, καὶ ἀπόλλυνται. Πίπτει καὶ ὁ Ἰλάρχης Μερζίνβοσκης μὲ ἑνδεκα Λέχους του. Ὁ Γάλλος λοχαγὸς Μινιάκ πληγωθεὶς τὸν πόδα, στηρίζεται ἐπὶ τινος

δένδρου, φονεύει δεκατέσσαρς Τούρκους, καὶ τότε ἐφρονεύθη ὅτε συνεντρίβῃ τὸ σπαθίον του. Τὸ μέγα μέρος τῶν φιλελλήνων ἐστάθησαν ὑπὸ τινα λόφον καταπληγόμενοι καὶ καταπεποννημένοι, καὶ ἐκεῖ ἔπεσον ὅλοι ἐπὶ τινος σωροῦ τουρκικῶν πτωμάτων. Διεσώθησαν δὲ ὅσοι ἠδυνήθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὰ κρημνῶδη πλάγια τοῦ ὄρους, ὅπου ἦτον ὁ Γόγος· διότι οἱ στρατιῶταί του ἀνέκρουσαν τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς τὰ ὀπίσω· ὑποτίθεται δὲ ὅτι ἀπὸ αἰσθημα χριστιανικὸν κινούμενοι, καὶ ὄχι κατὰ θέλησιν τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ἐκ τῶν Τούρκων ἐφρονεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν ἕως δύο χιλιάδες. Ἀπὸ τὸ πρῶτον σύνταγμα ἔπεσον τὰ δύο τρίτα τῶν στρατιωτῶν, δεκαεὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁ ἀρχηγός των Ταρέλλας. Ἐκ δὲ τῶν φιλελλήνων ἔπεσον τὰ τρία τέταρτα καὶ ὁ Δανίας· ἦσαν δὲ ὅλοι ἐννεήντα ἕξ, καὶ οἱ εἰκοσιπέντε ἐσώθησαν. Ἐπεσον καὶ ἀπὸ τοὺς ἀτάκτους τῶν Ἑλλήνων ὀλίγοι· οἱ δὲ λοιποὶ φεύγοντες κατεσχορπίσθησαν. Οἱ δ' ἐστρατοπεδευμένοι εἰς Κομπότι, ἀφ' οὗ ἐκινήθησαν καὶ κατ' αὐτῶν οἱ Τούρκοι, ἐφυγον εἰς τὴν Λαγγάδα, καὶ οἱ Τούρκοι εἰσβαλόντες εἰς τὸ χωρίον, ἔκαυσαν οἰκίας τινὰς καὶ τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ στρατηγὸς Νόρμαν πληγωθεὶς, ἀπεσύρθη μετὰ τῶν διασωθέντων συστρατιωτῶν του εἰς Μισολόγγι, ὅπου ἀσθενήσας μετ' ὀλίγον, ἀπέθανε καὶ ἀφῆκεν ὡσαύτως εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐντιμον καὶ ἀγαπητὸν μνημόσυνον. Ἐνῆρατοι φιλέλληνες! Σεῖς, ἡρωϊκῶς μαχόμενοι καὶ χύνοντες τὸ πολύτιμον αἷμά σας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, σεῖς τιμᾶτε τὸν ἄνθρωπον, τιμᾶτε τὰ ὅπλα, τιμᾶτε τὸν αἰῶνα τῶν φώτων, καὶ χύνετε βάλαμον εἰς τὰς θανατηφόρους πληγὰς, ὅσας τὴν προξενούσιν οἱ φιλότουρκοι τῆς Εὐρώπης! Ὅτε οἱ ἄνδρεῖοι ἐκεῖνοι κατεκόπτοντο, μετὰ τῶν Ἑλλήνων πολεμοῦντες τοὺς Τούρκους, ὁ ἀρχηγός ἦτο μακρὰν τοῦ πεδίου τῆς μάχης, κατὰ μίμησιν τῶν πλειοτέρων ὀλιγαρχικῶν, σῆτινες, ἂν καὶ στρατηγῶν φέροντες δίπλωμα, ἀφίστανται πάντοτε σχεδὸν πᾶρῶ τῶν μαχῶν, καὶ τινες ἔχουσιν ἐταίμους τοὺς ἵππους των διὰ νὰ φύγωσιν, ἂν οἱ στρατιῶταί των ὑπ' ἄλλων διοικούμενοι ἡττηθῶσι. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο τὰ μισθωτά του ὄργανα θὰ τὸν παραστήσωσι στρατηγὸν εἰς τὴν Εὐρώπην, καθὼς τὸν κηρύττουσι καὶ πρίγκιπα καὶ ἐκεῖ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοιοῦτο τέλος λαβούσης τῆς ἐκστρατείας του εἰς τὴν δυτικὴν

Ἑλλάδα, καὶ τὸ Σοῦλιον δὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀνθέξῃ ἐπὶ πολὺ, καὶ τὰ σχέδιά του ἐματαιώθησαν· διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν εἰς Ἀπόκουρον ὁμοῦ μετὰ τὸν Μάρκον Μπότσαρην διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀνατολικήν· συμπαρακολούθουν δὲ ὁ Πραΐδης, ὁ Πολυζωΐδης· καὶ ὁ Λιβέριος Λιθερόπουλος. Ἀλλ' ἀπελθὼν ὁ Μεγαπάνος ἐκαίσε, τοὺς ὑπεχρέωσε καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τὸ Μισολόγγι, καὶ ἤρχισαν νὰ τὸ ὀχυρόνωσι, περιορισθέντες εἰς τὸ νὰ διατηρήσωσιν ἐκεῖνην τὴν θέσιν, ὅπου ν' ἀντιπαραταχθῶσιν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ· ἐν ᾧ ὑπέστρεφον, ἀπῆντησαν ἐμπόδια ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ μαχομένου τοῦ Μπότσαρη τὰ ὑπερέβαλον καὶ ἐφθασαν ἐκεῖ. Ὁ Μπότσαρης εἶχε μείνει μ' ἐννεήντα στρατιώτας, καὶ τέλος εὗρέθη εἰς τὸ Μισολόγγι μετὰ δεκαπέντε μόνον· καὶ αὐτὸς λοιπὸν καὶ ἄλλοι ἔλεγον τὸν Μαυροκορδάτον ὅτι δὲν ἦτα δυνατόν νὰ ἀνθέξωσιν εἰς Μισολόγγι, διότι δὲν εἶχον ἀνάλογον δύναμιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐγνώμοδότουν νὰ καταλάβωσιν ἄλλοῦ πού ἄλλην θέσιν. Ἀλλ' ὁ Μαυροκορδάτος· ἐδῶ, εἶπε, θ' ἀποθάνω· τότε καὶ ὁ Μπότσαρης ἀπεκρίθη· ἀλλὰ καὶ ἐγὼ θ' ἀποθάνω μετὰ σοῦ. Ἐν τοσούτῳ οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος θὰ συνέλθωσιν εἰς τὸν Πλάτανον, νὰ συστήσωσι πάλιν στρατόπεδον. Οἱ Τούρκοι ὁμῶς ἐδῶκαν ὅλην τὴν προσοχὴν των εἰς τὸ Σοῦλι, καὶ ἂφ' οὗ τὸ κυριεύσωσι, τότε θὰ ἐπιέσωσιν εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα.

Οἱ δὲ Σουλιῶται ἤδη ἀπέβαλον καὶ τὸ φρούριον Ῥινιάσης. Ὁ Ταχὴρ Τσιαπάρης ἐκινήθη κατὰ τὸν δεκέμβριον ἐπὶ κεφαλῇς ὀκτακοσίων Τουρκαλθανῶν νὰ τὸ κυριεύσῃ καὶ ἀπέτυχεν. Ἀλλὰ μετ' αὐτὸν πολὺ παραιτηθέντος τὴν φρουραρχίαν τοῦ Ηεβρᾶιδοῦ, οἱ Σουλιῶται τὸ διεπίστευσαν εἰς ἄλλους· καὶ αὐτοὶ πολιορκηθέντες ἀπὸ μέγαν ἀριθμὸν Τούρκων, καὶ στερούμενοι ὕδατος διὰ τὴν κακὴν τῶν δεξαμενῶν κατάστασιν, ἐβιάσθησαν νὰ τὸ παραδώσωσι διὰ συνθηκῶν, ἂφ' οὗ ἔλαβον καὶ τινα ποσότητα χρημάτων. Ὁ δὲ Χουρσίδ ἠτοιμάσθη νὰ κινηθῇ εἰς τὸ Σοῦλι· ἀρχὰς μαΐου ἔγραψε τοὺς Σουλιώτας, καὶ τοὺς ἐδικαιολόγει λαβόντας τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ Σουλτάνου, ἀποδίδων τὴν αἰτίαν εἰς τὸν Πασιόμπεην, ὅστις δὲν τοὺς ἀπέδωκε τὴν πατρίδα των καὶ τὰ ὑποστατικά των, καὶ ἠθέλησε μάλιστα νὰ τοὺς ἀπολέσῃ. Τοὺς ἐβεβαίονε δὲ ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη τοὺς συνεχῶρει διὰ τὸ σφάλμα των, τοὺς ἐχάρizen

ἀμνηστείαν, τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἐξουσιάσωσι τὸν τόπον των καὶ ὅλα τὰ πράγματά των, καὶ νὰ ζῶσιν ὡς ἔζων καὶ πρότερον μὲ τὰ αὐτὰ προνόμια, καὶ τοὺς ὑπέσχετο καὶ ἄλλα ὅσα ἤθελον ζητήσει. Οἱ Σουλιῶται τὸν ἀπεκρίθησαν ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἠπατήθησαν ἀπὸ τὸν Ἀληπασιᾶν, ὅστις διὰ τῶν ἀποστολῶν του τοὺς ἐβεβαίονεν ὅτι ὁ Σουλτάνος ἔμελλε νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ, καὶ ἔλαβον τὰ ὅπλα διὰ νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς, ἦτο δίκαιον νὰ δώσῃ πρὸ πάντων εἰς αὐτοὺς ἀμνηστείαν, καὶ νὰ μὴ κινηθῇ ἐναντίον των μὲ στρατεύματα· τότε ἤθελον δεχθῇ καὶ ἐκεῖνοι τὰ ὅσα τοὺς προέβαλλε. Ἄλλ' ὁ Χουρσιδ ὠργίσθη καθ' ὑπερβολὴν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ στρατεύματα νὰ τοὺς πολεμήσωσιν. Ἐκεῖνοι δὲ προσεκάλεσαν τοὺς γείτονας χριστιανούς νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ Σοῦλι διὰ νὰ μὴ πάθωσι, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς ἠτοιμάσθησαν εἰς ἀντίκρουσιν. Τὴν 15 μαΐου ὁ Χουρσιδ διέταξε τὸν Σιλιχτάρην του, τὸν Σιλιχτάρ Πόδα, τὸν Ὁμερβριώνην, τὸν Ἀγοβάσιαρ, τὸν Ταχὴρ Ἀμπάζ, τὸν Ἐλμάζ Μέτσιον καὶ ἄλλους νὰ κινηθῶσιν εἰς τὸ Σοῦλι. Τὴν ἐπιούσαν ἐφάνησαν οἱ ἐχθροὶ ἐρχόμενοι εἰς τρία διηρημένοι σώματα. Ὁ Ὁμερβριώνης καὶ Ἀγοβάσιαρ καὶ λοιποὶ ἐπὶ κεφαλῆς ὀκτῶ χιλιάδων Ἀλθανῶν, διαβάντες τὸ ὑπερκείμενον τοῦ Σουλίου βουνόν, Βοῦτσι λεγόμενον, ἔφθασαν εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον, ὅπου εὕρισκοντο τριακόσιοι Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Νότην Μπότσαρην καὶ Νάσσην Φωτομάραν, οἵτινες μὴ δυνηθέντες νὰ ἀνθέξωσιν, ἐτράπησαν εἰς Στρήθιζαν ἄνωθεν τοῦ φρουρίου Κιάφας, ὅπου ἀντεμάχοντο ἕως οὗ προεχώρησεν ἡ νύξ. Συγχρόνως ἐκινήθησαν οἱ δύο Σιλιχτάραι μὲ πέντε χιλιάδας Ἀλθανούς ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ Σοῦλι. Εἰς δὲ τὴν θέσιν, λεγομένην Μαμάκου, μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Σουλίου φθάσαντες, ἀντικρούονται ἀπὸ διακοσίους Σουλιώτας ὑπὸ τὸν Γ. Δράκον καὶ Γ. Δαγγλῆν, καὶ τρεῖς ὁρμήσαντες κατ' αὐτῶν καὶ ἀποκρουσθέντες, φθείρονται πολλοί. Ὁ δ' Ὁμερβριώνης στέλλει δύο χιλιάδας νὰ τοὺς κτυπήσωσιν ἀπὸ τὰ πλάγια, καὶ ἀντικρούονται καὶ οὗτοι ἀπὸ τὸν Λάμπρον Ζάρμπαν καὶ Βέλλιον Καραμπίνην, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ὀπισθοφυλακὴν τοῦ Δράκου μ' ἑκατὸν πενήντα· ἀλλ' εἰς τέλος ἀποχωροῦσιν ὅλοι εἰς τὴν ῥάχην λεγομένην Κοῦγκι, ὅπου καῖνται ναὸς τοῦ ἁγίου Δονάτου καὶ παλαιοφρού-

ριον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Ἀφ' οὗ δ' ἐκινήθησαν ὁ Ἀχμέτ πα-
σιᾶς καὶ ἄλλοι εἰς τὸ χωρίον Ζαβρούχον κατὰ δυσμὰς τοῦ Σου-
λίου μ' ἑπτὰ χιλιάδας Ἀλβανούς καὶ δισχιλίους Ἀσιανούς Τούρ-
κους, καὶ ἀντεκρούοντο ἀπὸ τετρακοσίους περίπου Ἑλλήνας ὁδη-
γουμένους ἀπὸ τὸν Διαμάντην Ζέρβαν, Τοῦταν Ζέρβαν καὶ Θα-
νάσσην Κουτσονίκαν, οἱ Σιλιχτάραι εἰσπλῆθον ἀμαχητὶ εἰς τὸ
Σοῦλι, καὶ ἀμέσως ἐκινήθησαν πρὸς τὸν ἅγιον Δονάτον, ὅπου ὁ
Ζυγούρης Ντζιαβέλας, ὁ Δράκος καὶ ὁ Δαγγλῆς τοὺς ἀντικρούουσι
δι' ὅλης τῆς ἡμέρας μαχόμενοι ἀπὸ τοῦ περὶ τὸν ναὸν περιβόλου·
τὴν νύκτα ἔπαυσαν ἀπὸ τοῦ νὰ τουφεκίζωσιν· ἐφύλαξαν μάλιστα
βαθεῖαν σιωπὴν ἐπίτηδες διὰ ν' ἀπατήσωσι τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπέ-
τυχον· διότι ἐνόμισαν οὗτοι ὅτι ἔφυγον, καὶ προσῆλθον νὰ
καταλάβωσι τὴν θέσιν των. Τοὺς κτυπῶσι λοιπὸν ἐκεῖνοι, φονεύουσι
καὶ πληγόνουσι πολλοὺς καὶ τοὺς τρέπουσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Εἰς
αὐτὰς τὰς μάχας οἱ Σουλιῶται ἐφόνευσαν ἐκτὸς τῶν πληγωμένων
ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους· ἔπεσον καὶ ἐξ αὐτῶν ἑνδεκα καὶ δεκα-
τρεῖς ἐπληρώθησαν. Μετὰ ταῦτα ἔκριναν ἀναγκαῖον νὰ πλησιά-
σωσιν εἰς τὸ φρούριον Κιάφας, διὰ νὰ φυλάξωσι καὶ αὐτὸ καὶ
τοὺς περὶ αὐτὸ εὐρισκομένους χριστιανούς ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χι-
λιάδας, ἐξ ὧν τὸ μέγα μέρος γυναικόπαιδα. Ὅθεν κατέλαβον
τὰς θέσεις Κιάφην, Ἀβαρῖκον καὶ Χώνια· αὕτη ἡ τελευταία ἦτον
ἀναγκαιοτάτη διὰ τὸ νερὸν μάλιστα τοῦ Θυάμειος ποταμοῦ, ῥέον-
τος ἐκεῖθεν, ὅτε εἰς τὸ φρούριον Κιάφας δὲν ὑπῆρχεν ὕδωρ, καὶ
δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑδρευθῶσιν ἄλλοθεν. Οἱ δὲ Τούρκοι ὠχυρώ-
θησαν εἰς τὰς θέσεις Σοῦλι, Στρέθιζαν καὶ Γλυκὺ, καὶ διώρισαν
φρουράς εἰς Σαμωνίδαν, Γαρδελίναν, Σαμωνικήν καὶ Σκοῦπαν.
Ἔστησαν δὲ καὶ πυροβόλα καὶ ὄλμους εἰς Στρέθιζαν, καὶ ἐκτύ-
πων τὸ φρούριον, πέριξ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον καὶ οἱ πλείότεροι
ἐνοπλοὶ τῶν Σουλιωτῶν. Ἐν τούτοις ἔφθασεν ὁ Χουρσίδ, πληροφο-
ρηθεὶς ὅτι ἐκυριεύθη τὸ Σοῦλι, ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα καὶ ἐστρατο-
πέδευσεν εἰς Στρέθιζαν. Διέταξε δὲ νὰ ὁρμήσωσιν ἀφ' ὅλα τὰ
μέρη τὰ πολυπληθῆ στρατεύματά του εἰς τὸ φρούριον Κιάφας, νὰ
τὸ κυριεύσωσιν, ἐξολοθρεύοντες τοὺς Ἑλλήνας. Ἀλλ' ὁ Ἀγοβάσιαρ
τὸν παρέστησεν ὅτι ἦτον ἐπικίνδυνον νὰ ὁρμήσωσιν ἀμέσως εἰς τὸ
φρούριον, διότι ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἦτον ἄδηλος, καὶ ἦτο πιθα-

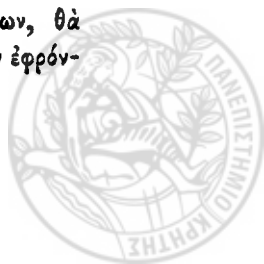

νὸν ν' ἀποτύχῃσι τὰ στρατεύματα καὶ νὰ πάθῃσι μεγάλην φθοράν, καὶ τότε εἶπετο νὰ λάβῃσι τὰ ὅπλα οἱ χριστιανοὶ καθ' ὅλην τὴν Ἑπειρον. Ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ κυριεύσῃσι πρῶτον τὸν Ἀβαρίκον καὶ τὰ Χώνια, καὶ ἐπομένως νὰ στενοχωρήσῃσι τοὺς Σουλιώτας περὶ τὸ φρούριον, καὶ τότε ἤλπιζον νὰ δυνηθῶσι νὰ τοὺς καταστρέψῃσι. Διωρίσθησαν δὲ ὁ μὲν Ὡμερβριώνης καὶ Ἀγοβάσιαρ νὰ κυριεύσῃσι μὲ ἕξ χιλιάδας τὸν Ἀβαρίκον. Ὁ δὲ Ἰσλάμ Πρόνιος, ὁ Ταχὴρ Τσιαπάρης καὶ ὁ Μπάλλιος Χοῦσος μὲ τέσσαρας χιλιάδας τὰ Χώνια. Ὁ δὲ Σιλιχτάρ Πόδας μὲ δύο χιλιάδας νὰ ἐνασχολῇ πλησιάσας τοὺς περὶ τὸ φρούριον, ὥστε νὰ μὴ τοὺς ἀφήσῃ νὰ στείλῃσι βοήθειαν εἰς τ' ἄλλα μέρη. Τὴν 17 Ἰουνίου οἱ Τοῦρκοι ἐκινήθησαν περὶ τὸ λυκαυγὲς εἰς τὸν Ἀβαρίκον, ὅπου εὗρέθη ὁ Δράκος μὲ τριάντα ἐννέα, καὶ αὐτοὶ ἀκούσαντες τὴν ποδοβολήν, ἠτοιμάσθησαν εἰς ἀντίκρουσιν μ' ἀπόφασιν ν' ἀποθάνωσι. Πεντακόσιοι περίπου Ἀλβανοὶ προηγούμενοι, ὥρμησαν ξιφῆρεις ἀλαλάζοντες· ἀλλ' ἀπαντῶσιν ἀκαταμάχτην ἀντίστασιν εἰς τοὺς ὀλίγους ἐκείνους ἄνδρας, καὶ πίπτουσι σωρηδὸν φονευόμενοι, καὶ τραυματιζόμενοι οἴχονται ὀλολύζοντες· καὶ εἶχον ἀποκρουσθῇ τετράκις ὁρμήσαντες, ὅτε ἐφάνησαν τρέχοντες εἰς βοήθειαν τοῦ Δράκου ἀπὸ τὸ φρούριον ὁ Νότης Μπότσαρης, Νάσης Φωτομάρας καὶ Γ. Δαγγλῆς, καὶ τότε ἀπεσύρθησαν καὶ ὠχυρώθησαν εἰς τὰ ἐπίξ, διὰ νὰ πολεμήσῃσι καὶ τούτους, ἥδη φθάσαντας· καὶ μάχονται ἐπομένως ὅλοι πρὸς ὅλους. Συγχρόνως μάχονται ὁ Ζυγούρης Ντζιαβέλλας μὲ τὸν Θανάσην Κουτσονίκαν πρὸς τὰ κατωφερῇ τοῦ φρουρίου ἐναντίον τοῦ Σιλιχτάρ Πόδα, ὅστις ἐσπευδε νὰ προχωρήσῃ, διὰ νὰ βιάσῃ τοὺς δραμόντας εἰς Ἀβαρίκον νὰ στραφῶσιν ἀντιπερισπώμενοι, ὅτε ἰδοὺ καὶ γυναῖκες μὲ μοχλοὺς σιδηροῦς καὶ ξυλίνους κυλίουσι λίθους βαρεῖς, καὶ τοὺς βιάζουσιν ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες νὰ τραπῶσι πρὸς τὴν Σαμωνίβαν καταδιωκόμενῃ μέχρι τινός. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν οἱ ἐχθροὶ ὥρμησαν καὶ εἰς τὰ Χώνια, καὶ οἱ Ἕλληνες μὴ δυνάμενοι ν' ἀνισταθῶσι, διότι ἐκινήθησαν κατ' αὐτῶν καὶ ἀπὸ Γαρδελίναν καὶ Σαμωνίκην, ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς ὑπωρείας, καὶ ἀντεμάχοντο δύο ὥρας. Τότε ἐφάνησαν εἰς τὴν ἀκρώρειαν ἕως πεντακόσιοι ἄνθρωποι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, φέρουσαι ὅπλα καὶ ράβδους, καὶ τούτους ἰδόντες οἱ Τοῦρκοι,

ἐτράπησαν· μετὰ ταῦτα ὁ Περρραιβὸς καὶ Θανάσης Δράκος ἔμειναν
 εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν φυλάττοντες· ὁ δὲ Χρῆστος Φωτομάρας καὶ (5)
 Λάμπρος Ζάρμπας ἔδραμον εἰς Ἀβαρῆκον, ὅπου ἡ μάχη ἐξηκο-
 λούθει· Ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτός, οἱ ἐχθροὶ ἀπελπισθέντες, ἐφυ-
 γον εἰς τὰς θέσεις των. Τότε ὁ Χουροῖδ πασιᾶς ἀφῆκε τὸν Ὁμερ-
 βριώνην μετὰ τῶν ἄλλων νὰ πολιορκῶσι τοὺς Σουλιώτας, καὶ
 ἀπελθὼν εἰς τὴν Λάρισσαν, ἐξεκίνησεν ἐναντίον τῶν Πελοποννη-
 σίων τὸν Μαχμοῦδ πασιᾶν τῆς Δράμας ὁμοῦ καὶ τὸν Ναυκλιέα
 Ἀληπασιᾶν κατὰ τὰς διαταγὰς τοῦ Σουλτάνου. Οἱ Σουλιῶται,
 ὄντες ἤδη πολιορκημένοι, ἠνωχλοῦντο πολὺ ἀπὸ τοὺς Τούρκους,
 ὅσοι εὐρίσκοντο εἰς τὴν Σαμωνίβαν καὶ τὴν Σαμωνίκην, θέσεις οὐ
 μακρὰν ἀπεχούσας τοῦ φρουρίου, καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ξυλευθῶσι
 καὶ νὰ συνάξωσι χόρτα διὰ τὰ ζῶα των. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ
 τοὺς διώξωσιν ἐκεῖθεν, καὶ ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν δὲν ἦτον εὐκολον,
 ἐκινήθησαν τὴν νύκτα ὁ Γ. Δράκος, Γ. Δαγγλῆς καὶ Λάμπρος
 Ζάρμπας μὲ διακοσίους πενήντα στρατιώτας, καὶ αἰφνιδίως ἐπιπε-
 σόντες εἰς τὰ ὀχυρώματά των, βροντοφωνοῦντες καὶ τουφεκίζον-
 τες, ὅτε καὶ ἀπὸ τὸ φρούριον ἤρχισαν ἔλθαι τὰς ἰσχάς, τοὺς προῦ-
 ξένησαν τόσον φόβον, ὥστε τοὺς ἐβίασαν νὰ τραπῶσιν ἐν πολλῇ
 ἀταξίᾳ, καὶ τινες ἀφῆκαν καὶ τὰ ὅπλα φεύγοντες νὰ σωθῶσι, καὶ
 ἄλλοι κατεκρημνίσθησαν ἀπὸ βράχους καὶ ἔπαθον πολλὸν, καὶ οἱ
 διασωθέντες ἔφθασαν εἰς τὸ Σούλιον. Ἐφρνεύθησαν δὲ ὑπὲρ τοὺς
 ὀγδοῇντα. Ἐπεσον καὶ ἐκ τῶν Σουλιωτῶν δύο, καὶ τρεῖς ἐπληγώ-
 θησαν. Τὴν ἐπαύριον ἀπεράσισαν νὰ ἐξώσωσι καὶ τοὺς ὄντας εἰς
 Σαμωνίκην· καὶ ὁ αὐτὸς Δράκος ἐκινήθη νυκτός μὲ διακοσίους· καὶ
 ἀφ' οὗ ἐφθασαν λαθόντες αὐτοὺς, ἔξω τοῦ ὀχυρώματος ἐπέτυχον
 δύο καὶ τοὺς συνέλαβον ζῶντας. Οὗτοι δὲ ἤρχισαν νὰ φωνάζωσι,
 καὶ οἱ λοιποὶ, ἀντὶ νὰ πολεμήσωσιν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ
 ἀπῆλθον εἰς Γαρδελίαν. Οἱ δὲ Σουλιῶται ἐφόνευσαν δύο ἐξ αὐ-
 τῶν· ἀλλ' ἀπέλυσαν τοὺς συλληφθέντας, καὶ τοὺς παρήγγειλαν νὰ
 εἰπωσι τοὺς συντρόφους των ὅτι, ὁ Σουλτάνος δὲν θὰ φεισθῇ οὔτε
 τῶν ἀρχηγῶν των οὔτε αὐτῶν ἐπομένων. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐφά-
 νησαν τέσσαρα πλοῖα ἑλληνικὰ πολεμικὰ εἰς τὸν λιμένα τῆς
 Σπλάντας. Ἡ Κυβέρνησις, ὁμοῦ μὲ τὸν Μαυροκορδάτον,
 εἶχε διατάξει καὶ τὸν Κυριακούλην Μαυρομιχάλην νὰ συνε-

στρατεύση με χιλίους Μανιάτας, ὡς καὶ ὑπέσχετο οὗτος, καὶ ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου διέταξε καὶ τὸν ἐδίδοντο εἰς Καλαμάταν αἱ ἀναγκαῖαι τροφαὶ διὰ πολλὰς ἡμέρας· πλὴν δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰμὴ με μόνους ἑκατὸν πενήντα, διότι οἱ Μανιάται χωρὶς μισθοῦ δὲν τὸν ἠκολούθουν. Ἀφ' οὗ ἐφθασεν εἰς Μισολόγγι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐκστρατεύσαντες ζητοῦσι τοὺς μισθοὺς τῶν ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον, ὅστις μὴ ἔχων χρήματα νὰ τοὺς πληρώσῃ τὴν ὥραν ἐκείνην, τοὺς ἀφῆκεν ἐλευθέρους νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Κυριακούλης ἀνέπειτεν ἐξ αὐτῶν ἕως ἐξήντα νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι, καὶ τὸν ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, καὶ ἐξέπλευσεν ἀρχὰς Ἰουνίου μ' ἑξακοσίους εἰς τὸ Φανάρι τῆς Ἡπείρου ἐπὶ τῶν εἰρημένων πλοίων, τὰ ὅποια ἐφθασαν εἰς Σπλάντσον ἐπτά ὥρας ἀπέχουσαν τοῦ Σουλίου, καὶ ὠχυρώθη εἰς τὰ παράλια. Οἱ Σουλιωταὶ εἶχον γράψει τὸν φεβρουάριον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ στείλῃ δώδεκα πλοῖα ἐκεῖ με πολεμεφόδια, διὰ νὰ θαρρῇσωσι καὶ οἱ μάχιμοι χριστιανικοὶ λαοὶ τῆς Θεσπρωτίας καὶ νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα ἕως εἴκοσι χιλιάδες ἄνθρωποι, καὶ τότε ὁ ἐχθρὸς, ἂν δὲν ἤθελε καταστραφῇ εὐθὺς, τοῦλάχιστον ἤθελεν ἐνασχολεῖ πολὺν καιρὸν τὰς δυνάμεις του ἐναντίον τῶν, ἄχρις οὗ ἤθελον κατασταθῇ ἀνώτεροι παντὸς κινδύνου οἱ ἐπαναστάντες εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ἤθελον ἴσως εὐδοκιμήτῃ καὶ ὅσοι ἀπώλοντο ἐπαναστάντες εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἀλλαχοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Χουρσιὶ ἀπεφάσισε νὰ κινηθῇ κατ' αὐτῶν, πάλιν ἔγραψαν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ τοὺς στείλῃ τέσσαρα πλοῖα, νὰ μετακομίσωσι τὰς οἰκογενείας τῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐν ταύτῳ πολεμεφόδια, διὰ νὰ τὸν ἀντιπολεμήσωσιν. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν, καὶ τὰ αὐτὰ πλοῖα οὔτε πολεμεφόδια ἔφερον, οὔτε ἠδύναντο πλέον νὰ μετακομίσωσι τὰς οἰκογενείας τῶν Σουλιωτῶν, οὕτως ἥδη στενὰ πολιωρχημένας. Εὐθὺς ἀφ' οὗ ἔμαθον οὗτοι ὅτι ἐφθатаν τὰ πλοῖα, ἔστειλαν τὸν Λάμπρον Ζάρμπαν μ' ἐξήντα στρατιώτας νὰ γνωρίσωσι τὸν σκοπὸν τῆς ἐλευστεώς τῶν, καὶ νὰ ὀδηγηθῶσιν εἰς τὰς πράξεις τῶν. Ἐδραμον κατόπιν ὅ,τε Ζώης Πάνου καὶ Βασίλης Ζέρβας μ' ἑκατὸν διὰ νὰ χρησιμεύσωσι χρείας τυχεύσης εἰς μετακόμισιν τροφῶν καὶ πυρι-

τοβόλων. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ταῦτα πληροφορηθέντες, ἐφοβήθησαν μὴ τοὺς προξενήσωσιν ἐμπόδια εἰς τοῦ φρουρίου τὴν ἄλωσιν, ἢ μὴ συγκεντρώσωσιν οἱ Ἕλληνες καὶ ἄλλας δυνάμεις εἰς ἐκεῖνα τὰ παρὰ ῥαλῖα, καὶ βοηθούμενοι ἀπὸ τὴν θαλάσσαν μὲ πλοῖα καταστήσωσι καὶ ἄλλο Σουλι, καὶ γείνωσιν ἀκαταμάχητοι εἰς τὴν Ἡπειρον. Ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον των ὁ Σιληχτάρης τοῦ Χουρσὶδ μετέσσαρς χιλιάδας στρατιώτας· οὗτος δ' ἐκινήθη διὰ νυκτὸς καὶ ἔφθασεν εἰς μέρος, ὅθεν ἠδύνατο νὰ ἐπιέσῃ αἴφνης εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ τοὺς καταστρέψῃ· ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη βουκόλος χριστιανός, τοὺς ἔδωκεν ἐν δέοντι εἰδησιν, καὶ ἡτοιμάσθησαν εἰς ἀντίκρουσιν ἀχυρωθέντες. Τὸ πρῶτ' τῆς 2 αὐγούστου προσέβαλον οἱ ἐχθροὶ τὸν Ζῶην Πάνου, καὶ ὁ Κυριακούλης ὁρμᾷ κατὰ τοῦ Σιληχτάρη μετρίως Μανιάτας μόνους παρακολουθήσαντας, καὶ βόλιον θανατηφόρον ἐστέρησε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄλλου πρωταθλήτου ἀληθοῦς Σπαρτιάτου. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἤθελον θριαμβεύσει· ἀλλ' ἀγαθῇ μοίρᾳ ἐπληρώθη καὶ ὁ Σιληχτάρης εἰς τὸν μαστόν, ὅτε ἔτρεχε πανταχοῦ παρορμῶν αὐτοὺς εἰς τὴν μάχην, ἔπεσεν ἀπὸ τὸν ἵππον νεκρός, καὶ τότε ἔσπευσαν ν' ἀποχωρήσωσιν, ὥς ἀπεχώρησαν καὶ οἱ Σουλιῶται εἰς τὰ ἴδια. Τότε δὴ ἀπέπλευσαν καὶ τὰ πλοῖα μετὰ τοὺς ἀποδειλιάσαντας Μανιάτας, ἀποκομίσαντα τὸν νεκρὸν τοῦ Κυριακούλη εἰς Μισολόγγι, ὅπου τὸν ἐκέντησαν θρηνοῦντες οἱ Ἕλληνες, διότι ἀπώλεσαν δύο Μαυρομιχάλας ἀγαθοὺς. Εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν ἕως πενήντα Τοῦρκοι· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔπεσαν τρεῖς καὶ ἐπληρώθησαν πέντε. Ἀλλ' οἱ Σουλιῶται δὲν θὰ παρεμβάλωσι πλέον προσκόμματα εἰς τὰ κατὰ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος κινήματα τῶν ἐχθρῶν, καὶ θὰ τὴν καταπλακώσωσιν οὗτοι μετ' ὀλίγον μετὰ μεγάλας δυνάμεις, καὶ θὰ προξενήσωσι τοῦλάχιστον εἰς τοὺς Ἕλληνας πολλὰ κακά, ἐξ ὧν ἠδύνατο νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἡ Κυβέρνησις, καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐπανάστασιν των ὅλην τὴν νομιμότητα, τὴν ὁποίαν τοὺς ἀπαρνοῦνται χριστιανοὶ τινες λεγόμενοι, καὶ εἰς τὰ ὀρία των ὅλην τὴν ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν θὰ τοὺς φιλονεικήσωσιν ὅσον δυνήσῃ, καὶ εἰς τὰ δίκαιά των ὅλην τὴν ἱερότητα, τὴν ὁποίαν ἐπεμβαίνοντες μετὰ ταῦτα εἰς τὰ πράγματά των, θὰ προσπαθήσωσι νὰ βεβηλώσωσι καὶ νὰ καταπατήσωσιν ἂν ἐφρόν-

τιζεν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς αἰτήσεις τῶν Σουλιωτῶν, καὶ συνάμα ἐὰν ἐλάμβανε πρόνοιαν νὰ διατηρήσῃ τὴν ὁμόνοιαν μεταξύ τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ δείξῃ ἀρετὴν διὰ νὰ κατορθώσῃ μεγάλη μὲ τοὺς Ἑλληνας, καὶ τ' ἀδύνατα διὰ τὴν ἀρετὴν ἐπιχειροῦντας. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἡ Κυβέρνησις ἐκείνη, συγκατεμένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀτόμων μὴ ἐκτιμώντων τὴν ἀληθῆ δόξαν καὶ τ' ἀληθῆ συμφέροντα, τὰ γενικά, καὶ καταγινομένων εἰς τὰ μερικά μᾶλλον, ἀπωθεῖ τὴν πατρίδα εἰς τὸν ὄλεθρον. Ὅθεν καὶ οἱ Σουλιῶται, μὴ λαβόντες καμμίαν βοήθειαν οὔτ' ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, οὔτ' ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον, οὔτ' ἀπὸ τὸν Κυριακούλην, πολιορκοῦνται ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ πάσχουσι δεινῶς καὶ αὐτοὶ καὶ πολὺ πλεόν οἱ σύμμαχοι γείτονές των. Εἶναι δ' ἀξιοπαρατήρητον ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Νέγρης τοὺς ἔγραφον νὰ τοὺς πολιτογραφήτωσι Σουλιώτας· ἀλλ' ἔπρεπεν, ὄντες ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων, νὰ συνδράμωσι νὰ σωθῇ πρῶτον τὸ Σοῦλι, καὶ τότε νὰ γείνωσι τοιούτων ἐνδόξων πολεμικῶν ἀνδρῶν συμπολίται. Μετ' ὀλίγον ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ ἔχει Σοῦλι, καὶ ἡ τύχη τῆς Πελοποννήσου θ' ἀποφασίσει περὶ τῆς τύχης τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ ἐν Ναυπλίῳ πολιορκημένοι Τούρκοι ἤδη ἀπελπίζονται, μὴ βλέποντες οὐδαμῶθεν βοήθειαν. Θέλουσι δὲ νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τὸν Σουλτάνον τὴν κατὰστασίν των, καὶ δὲν εὐρίσκουσι τὸν τρόπον· εἰς δ' ἐξ αὐτῶν Γιουσούφ Τσιαπάρης λεγόμενος ἀναδέχεται ν' ἀπέλθῃ διὰ θαλάσσης εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τούτῳ. Καὶ δὴ ἐπιβὰς εἰς πλοιάριον μὲ τρεῖς ἀνθρώπους ἐν καιρῷ σκοτεινῆς νυχτὸς, ἔφθασε μετὰ πολλὰ βάσανα εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ἐπέτυχε καὶ ἐπεβιβάσθη εἰς πλοῖον αὐστριακὸν ἐλπίζων νὰ πλεύσῃ ἀσφαλῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων ἀνέμων προσωρμίσθη εἰς Τήνον, καὶ οἱ Ἕλληνες πληροφορηθέντες τὰ περὶ αὐτοῦ, τὸν ἐκράτησαν καὶ τὸν ἔστειλαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ὁ Τούρκος αὐτὸς εἶχεν ἀποσταλῆ τὸ 1812 εἰς Κωνσταντινούπολιν, νὰ συμπράξῃ μετὰ τῶν ἄλλων ἀπεσταλμένων Τούρκων τε καὶ Χριστιανῶν ἐναντίον τοῦ Βελῆ πασιᾶ, υἱοῦ τοῦ Ἀληπασιᾶ Τεπελενλῆ, ὅτε οἱ Πελοποννήσιοι Τούρκοι καὶ Χριστιανοὶ ἠνώθησαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν διώξωσιν ἀπὸ τὴν Χερσόνησον, μὴ υποφέροντες τὰς καταδυναστείας του. Ὁ δ' ἀντιπρό-

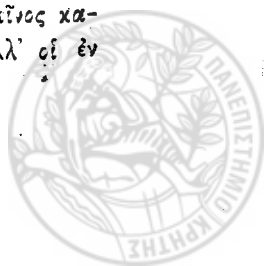
δρος Κανακάρης εὑρίσκετο τότε εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁμοῦ με-
 τὸν Παπαλέξην Οἰκονόμον καὶ Ἀναγνώστην Δεληγιάννην, καὶ ὡς
 ἐπίτροποι τῆς Πελοποννήσου ἐνήργησαν μετὰ τῶν ἄλλων ἀπεσταλ-
 μένων τὴν ἐξωσίν του. Ὅθεν, ἅμα ἰδὼν τὸν Γιουσούφ Τσιαπάρην,
 τὸν ἀνεγνώρισε καὶ τὸν ἐδέχθη με πολλὴν φιλοφροσύνην. Τὸν πα-
 ρέστησε δὲ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ ὁ Τοῦρκος αὐτό-
 πτης καὶ αὐτήκοος τῶν κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν ἐλληνικῶν
 κατορθωμάτων, ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι πεπρωμένον νὰ κυριεύσωσιν
 οἱ Ἕλληνες καὶ τὸ Ναύπλιον, καὶ εἰς μάτην περιέμενον οἱ Τοῦρκοι
 ἀπὸ τὸν Σουλτάνον βοήθειαν. Εἶναι δὲ διατεθειμένος νὰ συντελέσῃ
 εἰς τὸ νὰ σωθῶσι διὰ συνθηκῶν, ἀφ' οὗ ἐξεπλήρωσαν τὸ χρέος των
 ἐγκατερέησαντες, καὶ ὑπέστησαν ὅλα τὰ δεινὰ τῆς πολιορκίας.
 Ὁ βουλευτὴς Ν. Πονηρόπουλος ἦτο τότε διωρισμένος φρούραρχος
 τῆς Ἀκροκορίνθου διὰ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ δυνηθῇ ν' ἀνακαλύψῃ
 τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κιαμίλμπεη· ἐκρίθη δ' εὐλογον νὰ παραλάβῃ
 τὸν Γιουσούφ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς πολιορκίας
 τοῦ Ναυπλίου διὰ νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν διὰ συνθηκῶν παράδοσιν
 αὐτοῦ. Ἀμα φθάσαντες αὐτόθι, προσεκάλεσαν τοὺς προκρίτους
 τῶν πολιορκημένων εἰς συνέντευξιν, καὶ ἐξῆλθον οὗτοι, καὶ ἐλα-
 λήθησαν πολλὰ ἐκατέρωθεν, καὶ εἰσῆλθον ἀπράκτως εἰς τὴν πόλιν,
 ἀφ' οὗ ἐζήτησαν εἰς μάτην τὸν Γιουσούφ, τὸν ὁποῖον ἐσέβοντο
 πολὺ, εἰς ἀνταλλαγὴν τῶν χριστιανῶν ὅλων ὅσοι εὑρίσκοντο εἰς
 αὐτήν. Ἀλλ' ὁ Πονηρόπουλος ὠδήγησε τὸν Γιουσούφ νὰ γράψῃ
 τουρκιστὶ ἐπιστολὴν, ἐπειδὴ οἱ λόγοι του ἐνομίσθησαν ὑπὸ τῆς
 βίας ὑπηγορευμένοι, καὶ νὰ ἐκφράσῃ κατὰ συνείδησιν εἰς τοὺς
 πολιορκημένους τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ τοὺς συμβουλεύσῃ τὰ πρὸς
 σωτηρίαν των· νὰ ἐμβάλλῃ δὲ ἐντὸς τοῦ ψωμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐμελλε
 νὰ στείλῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν του τὴν ἐπιστολὴν, καὶ ἀπὸ αὐτὴν
 ἤθελον καταπεισθῇ ὅτι δὲν τοὺς ἔγραφεν εἰμὴ ὡς ὠδηγεῖτο ἀπὸ
 τὰ πράγματα. Ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ καὶ εἰσεχωρήθη εἰς τὸν
 ψωμόν, τὸν ὁποῖον ὁμοῦ με ἄλλα τινα τρόφιμα πρὸς τὸ ἐσπέρας
 ἐμελλε νὰ λάβῃ ἡ οἰκογένειά του. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ Πονηρόπουλος
 ὁμοῦ με τὸν Γιουσούφ ἀπῆλθον εἰς περιδιάβασιν. Ὁ δὲ Δημή-
 τριος Σαλτέλης Κυδωνιεύς, ὅστις ἤξευρε γράμματα τουρκικὰ, καὶ
 διὰ τοῦτο διετάχθη νὰ παρακολουθῇ ὡς γραμματεὺς δῆθεν τὸν

Πονηρόπουλον, διὰ τὰ τὸν χρησιμεύσῃ ὡς μυστικὸς διερμηνεὺς καθ' ὅ,τι ἤθελεν ἀκούσει ἀπὸ τοῦς Τούρκους ἀν' οὗτοι ἤθελον συνδιαλεχθῇ καὶ τουρκικὰ μὲ τὸν Γιουσούφ, ἐξῆξε τὴν ἐπιστολὴν τούτου ἀπὸ τὸν ψωμὸν, καὶ τὴν μετέφρασε, καὶ ἐγνώσθη ὅτι ἐνήργει εἰλικρινῶς πρὸς τὸν σκοπὸν, καὶ τὰ τρόφιμα ἐστάλησαν εἰς τὴν οἰκογένειάν του ὡς εἶχον. Ἡ σύζυγος τοῦ Γιουσούφ εὔρε τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔδωκε πρὸς οὗς διευθύνετο, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔλεγεν ὅτι ὅχι μόνον δὲν φαίνονται ἐρχόμενα στρατεύματα τουρκικὰ εἰς βοήθειάν των, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστράτευσαν, καὶ θὰ ἐκστρατεύσωσι καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Ῥούμελην, διὰ τὰ εὔρωσι τοὺς Τούρκους νὰ πολεμήσωσιν. Ἀπὸ δὲ τοὺς στόλους τοῦ Σουλτάνου νὰ μὴ ἐλπίζωσι τίποτε, διότι αὐτοῖ, ἅμα φανῶσι τὰ σιτοφόρα ἑλληνικὰ πλοῖα, οἶχονται ἀπιόντες διὰ τὸν φόβον τῶν ἡφαιστειῶν μάλιστα. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Γιουσούφ, ὡς μυστικὴ καὶ ἐλευθέρᾳ ἐκφρασίς αὐτοῦ θεωρηθεῖσα, ἔκαμιν ἀποτέλεσμα, καὶ οἱ Ναυπλιεῖς ἐγένοντο γνώμης νὰ συνθηκολογήσωσι μὲ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Πονηρόπουλος εἰδοποίησεν ἐπομένως περὶ τούτου τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις διὰ τὰ ἔμπορεύσῃ νὰ λάβῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν της τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου καὶ ν' ἀσφαλισθῇ ἀπὸ τὰ ἐνδεχόμενα, τὴν 19 μαΐου διώρισε φρουράρχον τῆς Ἀκροκορίνθου τὸν Ἀχιλλέα Θεοδώριδην (1), ἀφ' οὗ τὸν ἔδωκε τὸν βαθμὸν τοῦ ταξιάρχου, καὶ τὴν 20 μετέβη εἰς τὸ Ἄργος, διὰ τὰ ἐνεργήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὰ δέοντα. Εἰδοποιήθη καὶ ἡ πελοποννησιακὴ Γερουσία, καὶ ἔχουσα τὸ δικαίωμα νὰ κάμνῃ τὰς συνθήκας μὲ τοὺς Τούρκους τῶν φρουρίων τῆς Πελοποννήσου, ἔστειλε τὸν πρόεδρον Βρεσθένης Θεοδώρητον, τὸν ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον, τὸν Ἀναγ. Ζέρβαν, τὸν Ἀναγ. Ἀναστασόπουλον καὶ τὸν Ἰω. Γ. Οἰκονομίδην πληρεξουσίου ἐπὶ τούτῳ. Παρηκολούθησε τοὺς Γερουσιαστὰς τούτους καὶ ὁ Βασίλειος Χρηστακόπουλος ἐκ Τριπολιτσᾶς, διὰ τὰ χρησιμεύσῃ, ὡς γνωρίζων τοὺς Ναυπλιεῖς, ὅπως δὴποτε πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον. Διώρισε καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐκ μέρους τῆς ἐναντίου τοῦ ὀργανικοῦ νόμου τῆς Πελοποννήσου τὸν Ἰω. Ὀρλάνδον, Πολυχρόνην Ζανέτου, Ἰω. Βαρβάτην καὶ Λάμπρου.

(1) Γεννημένον εἰς τὴν Ἰδραν ἀπὸ Πελοποννήσιον.

Ἀλεξάνδρου. Ἀπαντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι διεπραγματεύθησαν με τοὺς Τούρκους νὰ παραδώσωσι τὰ φρούρια καὶ τὰ ὄπλα των καὶ ν' ἀναχωρήσωσι με τὸ ἐν τρίτον τῶν πραγμάτων αὐτῶν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Τὴν 18 Ἰουνίου υπέγραψαν τὰς συνθήκας, ἔλαβον καὶ ἔδωκαν ὁμήρους, ἔλαβον εἰς τὴν ἐξουσίαν των καὶ τὸ πρὸ τῆς πόλεως τοῦ Ναυπλίου ἐπιθαλάσσιον φρούριον, καὶ ἤδη ἑκάτερα τὰ μέρη κατεγίνοντο νὰ τὴν ἐκπληρώσωσι, καὶ ἐγίνετο ἡ καταγραφή τῶν τουρκικῶν πραγμάτων. Ἀλλ' ἀνεβάλλετο πολὺ ἡ παράδοσις τοῦ Ναυπλίου· καὶ ἐν τοσοῦτῳ οἱ Τούρκοι ἐλάμβανον τὴν τροφήν των ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν· καὶ ἐπομένως τοὺς ἐσύμφορον ἡ ἀναβολή, κατ' ἣν ἤλπιζον ἀπὸ τὰς περιστάσεις τοῦ πολέμου τὴν ἐνδεχομένην τῆς συνθήκης ἀκύρωσιν. Οἱ Ἕλληνες ἄρα ἔπρεπε νὰ λάβωσι τὸ Παλαμίδι εἰς τὴν ἐξουσίαν των, διὰ νὰ ἔχωσι πάντοτε καὶ τὸ Νάυπλιον εἰς τὰς χεῖράς των· ἀλλὰ ἵτις ἤξευρεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἦτον ἤδη εἰς τὰς θύρας τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐμελλε νὰ εἰσβάλῃ αἰφνης καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πτώσιν τοῦ Ναυπλίου, καὶ νὰ κινδυνεύσωσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸν ἔσχατον βαθμόν· Ἡ Κυβέρνησις ἐνησχολεῖτο εἰς τὰ σχέδια τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ δὲν ἐφρόντιζε νὰ μάθῃ ἂν ἤρχετο καὶ ποῦ εὕρισκετο ὁ ἐχθρὸς, καὶ νὰ λάβῃ ἐγκαίρως μέτρα ἐναντίον του· καὶ ὁμοῦς οἱ Ἕλληνες, ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας των, ἐκπληροῦσιν αὐθόρμητοι τὰ χρέη των διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσωσι.

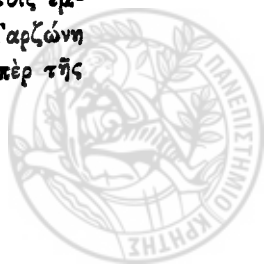
Καὶ ἐν τῷ ὧς ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐναυλόχει εἰς τὰ Ψαρρῶν, ἀποφατίζεται ἱσταμένου τοῦ Ἰουνίου νὰ πλεύσωσιν ὁ Κανάρης καὶ ὁ Πιπῖνος εἰς Χίον, ὅπου εὕρισκετο ἐλλιμενισμένος ὁ Τουρκικὸς διὰ νὰ τὸν καύσωσιν. Οἱ Τούρκοι ἐνήστευον τὸ βραμαζάνι των, καὶ τὸ μέγα μέρος τῶν ἀξιωματικῶν διεσκέδαζον σχεδὸν ὅλας τὰς νύκτας εἰς τὴν ναυαρχίδα. Μετὰ πολὰ προσκόμματα, κατ' ἐκείνην τῆς 6 πρὸς τὴν 7 εἰσπλέουσιν εἰς τὸν λιμένα τῆς Χίου ὁ Κανάρης καὶ ὁ Πιπῖνος, καὶ ὁ μὲν κατευθύνει τὸ ἡράϊστεϊόν του εἰς τὴν ναυαρχίδα καὶ τὴν κατακαίει. Καὶ ὁ Καπουτὰν Πασιᾶς εἰσπηδᾷ εἰς τὴν ἐφορκίδα νὰ φύγῃ, καὶ τὸν πλήττει ξύλον καταπιερόν, καὶ ἐξελθὼν εἰς τὴν ξηρὰν, ἀποθνήσκει· οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, ἕως χίλιοι τριακόσιι, ἐκίσταν καὶ ἐπνίγησαν ὅλοι. Ὁ δὲ Πιπῖνος κατευθύνεται πρὸς τὴν στρατηγίδα τοῦ Καπιτανάμπεη· ἀλλ' οἱ ἐν

αὐτῇ Τοῦρκοι προλαβόντες ἀπεμάκρυναν τὸ ἡφαιστειὸν του, τὸ ὁποῖον καταπίπτει καιόμενον εἰς ἄλλο πλοῖον, καὶ τὰ ἐβλάψεν ἀμφοτέρω. Ἐξῆλθον δὲ καὶ οἱ δύο ἀβλαβεῖς μὲ τὰ πληρώματά των, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰ Ψαρρᾶ. Τότε ἐγνώσθη εἰς τὸν κόσμον ὁ ἥρως τῶν Ψαρρῶν, ὁ Κανάρης, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα τιμᾷ τὴν Ἑλλάδα. Τότε δὲ ἀπελύθησαν οἱ Τοῦρκοι καὶ κατὰ τῶν κατοίκων τῶν Μαστιχοχωρίων, καὶ ἐφόνευσαν καὶ ἤχμαλῶτισαν πολλούς· ὅσοι δὲ ἐπρόφθασαν νὰ καταβῶσιν εἰς τὰ παράλια. ὅπου ὁ Μιαούλης εἶχε καταπλεύσει ἀπὸ Ψαρρῶν ἐπὶ ταύτου μὲ τινα πλοῖα, ἐσώθησαν. Ὅμοῦ μὲ τὸν Κανάρην συνεκινδύνευσεν καὶ ὁ Πελοποννήσιος Ἰω. Γ. Θεοφιλόπουλος, ὁ προκινδυνεύσας εἰς Ἑρεσσὸν μὲ τὸν Παπανικολῆν (1). Οἱ Ψαρριανοί, μεθ' ὧν καὶ ὁ Θεοφιλόπουλος αὐτός, εἶχον πλεύσει εἰς Χίον διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ κατὰ τὴν 6 καὶ 27 ἀπριλίου, καὶ ἀπέτυχον. Τὴν 19 τοῦ μαΐου προὔχωρησαν καὶ ἐπλησίασαν εἰς τινα πλοῖα· ἀλλ' ἐπυροβολήθησαν καὶ ἐδιάσθησαν ν' ἀναχωρήσωσιν ἄπρακτοι· δὲν παύουσι δ' ἀποπειρώμενοι νὰ καύσωσι τὸν ἐχθρὸν στόλον, καὶ κινδυνεύοντες· τέλος ὁ Κανάρης καὶ ὁ Πιπῖνος ἐθριάμβευσαν. Προσῆλθον δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Κυβέρνησιν εἰς Ἄργος, ὅπου τοὺς ὑπεδέχθησαν μὲ μεγάλην παράταξιν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Ὑψιστον, τὸν μόνον τῶν Ἑλλήνων σύμμαχον, τὸν διὰ θαυμάτων σώζοντα τὸν Χριστιανικὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς ἀπηνεῖς Τούρκους καὶ τοὺς ἀπηνεστέρους φίλους των.

(1) Ὁ Δημήτριος Παπανικολῆς θεωρεῖται δικαίως ὁ πρῶτος ἥρως, ὅστις προσήνθη εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος βλοκαύτωμα, ἀποφασίσας νὰ καύσῃ τὸ τουρκικὸν δίκροτον εἰς Ἑρεσσὸν ἢ ν' ἀποθάνῃ. Αὐτὸς ἐξελέξατο τοὺς ἀτρεμήτους ἐκείνους ναῦτας, οἵτινες συνίσταν τὸ πλήρωμα τοῦ ἡφαιστείου, καὶ ἐπεβιάσθησαν εἰς αὐτὸ μὲ ἀπέρασιν νὰ συναποθάνωσιν ἥσαν δὲ Ψαρριανοὶ δεκατρεῖς, Δημήτριος Γ. Παπανικολῆς πλοίαρχος τοῦ πυρπολικοῦ, Δημήτριος Πιλιμῆζης, Κωνσταντῖνος Σταματάρας, Γεώργιος Ἰωάννου Γιαννάρας, Μηκρὲς Γ. Δισσάκης, Γεώργιος Ἰωάννου Κανδύλος, Δημήτριος Καμπούρης, Δημήτριος Ν. Κασέτας, Ἰωάννης Χατζημανιάδης, Νικόλαος Π. Ντελιγιάννης, Ἀνδρέας Γ. Σταματάρας, Κωνσταντῖνος Α. Ζεουλῆς, καὶ Νικόλαος Χαριάτης· ἰδραῖοι δύο, Ἀνδρέας Πιπῖνος καὶ Ἰωάννης Γεωργίου· Πελοποννήσιοι, Ἰωάννης Θεοφιλόπουλος· Βουρλιώτης, Παναγιώτης· Παργινός, Γεώργιος· Ρώσσοι, Ἰωάννης Ἀθανασίου· ὅλοι δικαίοντες.

Οὗτοι ἔδωκαν τὸν Σουλτάνον σχέδιον ταυτοχρόνου διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης ἐκστρατείας, καὶ κατ' αὐτὰ, ἀφ' οὗ κυριεύσει τὸ Σοῦλι ὁ Χουρσιδ πασιᾶς, τὸν μὲν Ὠμερβριώνην, Κιουταχτὴν καὶ ἄλλους θὰ διατάξει νὰ στρατεύωσιν εἰς Μισολόγγι· αὐτὸς δὲ θὰ εἰσβάλῃ μετὰ λοιπὰ στρατεύματα εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα καὶ θὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὅθεν θὰ στείλῃ βοήθειαν, ἂν τύχῃ ἀνάγκη, εἰς τὸν Μαχμουδ πασιᾶν τῆς Δράμας (τὸν καὶ Δράμαλην)· καὶ ἀφ' οὗ ὑποτάξει ὅλην τὴν σπερᾶν, θὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὸς ἐπομένως εἰς τὴν χερσόνησον, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς μαιφόνους διαταγὰς τοῦ κυρίου του. Ὁ δὲ Τουρκικὸς στόλος ταυτοχρόνως ἐκπλεύσας καὶ ἐνωθεὶς μετὰ ἐκείνους τῆς Αἰγύπτου καὶ Βαρβαρίας, θὰ τὸν συνδράμῃ καθ' ὅλα τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς χριστιανούς, καὶ μάλιστα τοὺς Πελοποννησίους, κατὰ τῶν ὁποίων τὸν κινεῖ φοβερὸν πάθος ἐκδικήσεως. Ἐπομένως θὰ ρίψῃ ὅλους τοὺς κεραυνούς του κατὰ τῶν ναυτικῶν νήσων καὶ τῶν πλοίων των, ἂν οἱ κάτοικοι δὲν φύγωσιν ὁμοῦ μετὰ αὐτὰ εἰς τὴν ἄλλοτρίαν, ὥστε νὰ τὰς κατερημώσῃ, καὶ μετὰ ταῦτα θὰ ὑποτάξει τὴν Κρήτην καὶ ὅλας τὰς λοιπὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους. Οὕτως εὐελπίζεται ὁ Σουλτάνος νὰ καταστήσῃ πάλιν τουρκικὴν τὴν πατρίδα τῶν χριστιανῶν! καὶ τάχα· θὰ δυνηθῶσιν οἱ ὀλίγιστοι καὶ ἀδύνατοι οὗτοι χριστιανοὶ ν' ἀντιέξωσιν εἰς τοσαύτας δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ; Οἱ Ἀγγλοὶ ἤδη προλέγουσι τὸν ὀλεθρὸν των, καὶ ἠπέλιψαν μάλιστα τοὺς Πελοποννησίους διὰ τοῦ Ἀνδρέου Ζαριφοπούλου, γνωρίζοντες τὴν διωρισμένην διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης κατ' αὐτῶν ἐκστρατείαν τῶν Τούρκων. Οἱ ἐξ Ἀνδριτσαίνης Ζαριφόπουλοι, ὡς καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, ἅμ' ἀφ' οὗ ἐξεβράγχῃ ἡ ἐπανάστασις, μετεκόμισαν τὰς οἰκογενείας των νὰ τὰς ἀσφαλίσωσιν εἰς τὴν Ἑπτανήσον, ὅπου τὰς ἐδέχθησαν οἱ ἀδελφοὶ των Ἑπτανήσιοι, καὶ τὰς περιεποιήθησαν ὡς ἀδελφάς. Ὁ ῥήθεις Ἀνδρέας ἦτο συνεννοημένος μετὰ τὸν Π. Μαυρομιχάλην νὰ πραγματευθῇ μετὰ τοὺς Ἀγγλους περὶ προστασίας· ὅθεν, ὅτε ἀπῆλθεν εἰς τὴν νήσον ἐκείνην ὁ ἀρμολύτης Μαΐτλαν καὶ ἀπεφυλάκισε τοὺς προκρίτους, ὡς ἐβρέθη ἐν τοῖς ἐμπροσθεν, ὁ Ἀνδρέας τὸν ὠμίλησε διὰ τοῦ Πρωτοπαπᾶ, Γαρζῶν ὀνόματι, καὶ ἐξητήσατο τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλῶν ὑπὲρ τῆς

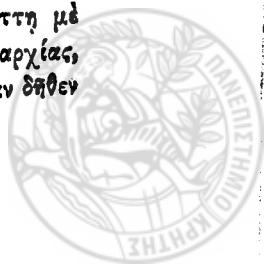

Πελοποννήσου. Ὁ Μαίτλαν, ὅστις εἶχε μεταχειρισθῇ καὶ τὸν Μερκάτην περὶ τούτου, ἐδέχθη τὴν αἴτησιν καὶ ἐπρότεινε μάλιστα, τὰ μὲν φρούρια νὰ καταληφθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν· ἔλα δὲ τὰ ἐθνικὰ κτήματα νὰ μείνωσιν εἰς τὴν κυριότητα τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ μὴ δίδωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν εἰμὴ μόνον δέκατον. Ἀλλὰ δὲν ἐπίστευε νὰ δεχθῶσιν οὗτοι τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν· καὶ, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν, ἔλεγε, τὴν Τριπολιτᾶν καὶ τὴν Ἀκροκόρινθον, εἶναι τετυφωμένοι ἤδη διὰ τοῦτο, καὶ δὲν θὰ θελήσωσι »νὰ δεχθῶσι τὴν προστασίαν μας· ὅμως θέλεις τοὺς πληροφορήσει »ὅτι ὁ Δράμαλῆς ἔρχεται κατ' αὐτῶν ἐντὸς ὀλίγου, καὶ τότε δὲν θὰ εἶναι καιρὸς νὰ τοὺς δώσωμεν καμμίαν βοήθειαν.» Ὁ δὲ Ἀνδρέας, πεπεισμένος ὅτι τὸν λέγει ἀλήθειαν ὁ Μαίτλαν, περὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἤρχισε νὰ ἐνεργῇ περὶ τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας, ἀποτεινόμενος μυστικῶς πρὸς τοὺς πολίτας, ἀντὶ ν' ἀπευθυνθῇ ἀμέσως εἰς τὴν τοπικὴν διοίκησιν, ἥτις ἠδύνατο νὰ συζητήσῃ τὸ πρᾶγμα, νὰ τὸ καθυποβάλῃ καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἂν ἦτο συμφέρον, νὰ τὸ δεχθῇ καὶ νὰ τὸ ἐνεργήσῃ ἡ ἰδίᾳ. Ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου θεωροῦσα ἔγκλημα εἰς τὴν μυστικότητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐνήργει ὁ Ἀνδρέας, ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθη περὶ τῶν διατρεχόντων, ἐκράτησεν ὑπὸ φύλαξιν τὸν ἀδελφόν του Παναγιωτάκη, εἰς Τριπολιτᾶν τότε διατρίβοντα, καὶ ἐρευνήσασα τὰ ἔγγραφά του, εὗρεν ὕλην καταδιώξεως ἐναντίον τῶν. Ἐκρατήθη διὰ τοῦτο εἰς Ἀνδρίτσαιναν καὶ ὁ Ἀνδρέας καὶ ἀπήγετο εἰς Τριπολιτᾶν· πλὴν ἔφυγε καθ' ὁδὸν καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη, καὶ μετ' ὀλίγον εἰδοποιήσας καὶ τὸν Μαυρομιχάλην, μετέβη εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ παρέστησε τὰ περὶ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας. Ἡ δὲ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ μείνωσι, καὶ ἔμειναν ἐλεύθεροι· αὐτὸς τε καὶ ὁ ἀδελφός του, καὶ συνάμα ἐστάλη ὁ ἀρχιερεὺς Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ Διονύσιος (1) εἰς τὴν Ζάκυθον, νὰ λάβῃ βασιμωτέρας πληροφορίας περὶ τοῦ προκειμένου, συνεπιφέρον καὶ ἐπιστολὴν ὑπογεγραμμένην ἀπὸ τὸν Π. Πατρῶν Γερμανόν, Σωτ. Χαραλάμπους, Ἀναγ. Δελιγιάννην, Γ. Καραμάνον καὶ ἄλλους πρὸς τὸν Πρωτοπαπᾶν Γαρζώνην, τοῦ ὁποίου τὴν γνώμην ἐζή-

(1) Ὁ νῦν Κυνουρίας.

τουν: ἂν ἦτο δυνατόν νὰ σταλῶσιν εἰς Ζάκυνθον ῥ' ἀσφαλισθῶσιν ὅσα ἱερὰ σκεύη καὶ κειμήλια τοῦ ἁγίου ἔρους εὐρίσκοιτο εἰς Ῥόδον καὶ τοῦτο, διὰ νὰ ὁμολογήσῃ προφασιζόμενος ἂν ἤθελε τύχει ἀνάγκη ὁ Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ τὴν αἰτίαν τάχα τῆς ἀποστολῆς του· ὁ δὲ κύριος σκοπὸς ἦτο νὰ βεβαιωθῇ, ἂν οἱ Ἄγγλοι ἐδίδον ἢ ὄχι τὴν προστασίαν των εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὅθεν, ὁ Πρωτοπαπᾶς, ἀφ' οὗ ἔλαβε συνέντευξιν μὲ τὸν διοικητὴν τῆς Ζακύνθου, ἀπεκρίθη τὸν ἀποσταλέντα ὅτι, ἀπητεῖτο νὰ στείλῳσιν οἱ Πελοποννήσιοι ἀναφορὰν, ζητοῦντες τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων, καὶ νὰ περιμένωσι τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν· ὁ ἔστιν ἤθελον ἀναφορὰν οἱ Ἀγγλοι διὰ κατοπινούς σκοποὺς τόσον ὡς πρὸς τὸν Σουλτάνον, ἂν ἤθελεν ἐκλείψει ἡ Ἑλλάς, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἂν ἤθελε σωθῇ, πρὸς ἐκεῖνον μὲν, διὰ νὰ δείξωσι φιλίαν πιστὴν, πρὸς ταύτην δὲ, διὰ νὰ ἐπέμβωσιν εἰς τὰ πράγματά της καὶ νὰ τὰ δι' ὀφείλῃ πρὸς τὸ συμφέρον των. Διὰ ταῦτα ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος ἱερεὺς εἶπεν εἰς τέλος: ἀλλὰ προσέξατε.

Ἐν τούτοις διεφημίσθη ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἤρχετο μὲ φοβεράς δυνάμεις εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἀλλ' ἐνομίσθη ψεῦδος τοῦτο, διότι δὲν ἠλπίζετο ὅτι ἤθελεν ἔλθαι τὸν Ἰούλιον, ἀφ' οὗ δὲν ἦλθε πρότερον. Οἱ δ' ὀλιγαρχικοὶ εὔρον ἤδη τὸν ἀρμόδιον καιρὸν νὰ λάβωσιν ὑπὸ τὰς σημαίας των τὰ στρατεύματα τῆς Πελοποννήσου, καὶ νὰ στρατεύωσι κατὰ τὸν σκοπὸν των ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ πατριωτισμοῦ· ἀλλ' ἂν ἀπαντήσωσιν ἀντίστασιν ἢ ἐμπόδια ἐκ μέρους τοῦ Κολοκοτρώνη ἢ τῆς Γερουσίας, νὰ κινηθῶσιν ἐναντίον αὐτῆς ταύτης ἢ ἐκεῖνου· ἂν δ' ἐπαληθεύσῃ καὶ ἡ φήμη, καὶ ἔλθωσιν ἐχθροί, ν' ἀντιταχθῶσι καὶ κατὰ τούτων, ὁδηγοῦντες τοὺς στρατιώτας εἰς τὸν πόλεμον· δὲν συλλογίζονται ὅτι ἀπὸ τὴν καλὴν ἢ κακὴν ἔκβασιν μιᾶς μάχης ἐξαρτᾶται ἡ τύχη τῆς πατρίδος. Ἡ δὲ Κυβέρνησις παρανομεῖ, διὰ νὰ ἐνισχύσῃ μὲ νόμον τὰ σχέδιά των καὶ τὰ ἐπιχειρήματά των, καὶ ἡ βουλὴ τὴν 7 Ἰουνίου νομοθετεῖ, ἐναντίον τοῦ νόμου τῆς Ἐπιδάουρου, νὰ διαλυθῇ εἰς τ' ἄτομά της, καὶ νὰ διορισθῇ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν μελῶν της νὰ συμπράττῃ μὲ τὸ νομοτελεστικόν· τὰ δὲ λοιπὰ ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας, νὰ στρατολογήσωσι καὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ταχυτέραν ἄσπιν

κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐκστρατεῖαν. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ᾔθελε σύγκειται ἀπὸ ὀλιγώτερα τῶν πέντε μελῶν· διωρίσθη δ' ἀπὸ μόνᾳ ἐπτά, ὅσα δηλονότι εὐρεθέντα εἰς τὴν καθέδραν, καὶ ἀκολούθως ᾔθελε σύγκειται καὶ ἐκ πλειοτέρων, ἂν ᾔθελον συνέλθει καὶ ἄλλα· καὶ ὁμως διὰ τὴν νὰ νομοθετήσῃ, ἐχρεώσται νὰ σύγκειται ἀπὸ δώδεκα μέλη. Ὁ πρόεδρος τῆς βουλῆς ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι ὁ καὶ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς· ἀλλ' ἀντιπρόεδρος ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι ὁ Βασίλειος Μπουδούρης, ἐπειδὴ ὁ Σ. Χαραλάμπους θὰ εἴναι ἀπὸν διὰ τὸν λόγον τῆς ἐκστρατείας, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς, ὁ Σκανδαλίδης, θὰ εἴναι καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς ἐπιτροπῆς. Δυνάμει αὐτοῦ τοῦ νόμου οἱ ὀλιγαρχικοὶ βουλευταὶ καὶ τινες τῶν νομοτελεστῶν διασπείρονται εἰς τὰς ἐπαρχίας, νὰ λάβωσι ῥαδιοιουργούντες, ἕκαστοι τὰ ὅπλα τῶν ἐπαρχιῶν ἐξ ὧν κατάγονται, καὶ νὰ τὰ μεταχειρισθῶσι πρὸς τὸν σκοπόν. Ἀλλ' ἡ βουλὴ ἐχρεώσται κατὰ τὸν νόμον τῆς Ἐπιδαύρου νὰ μὴ διακόψῃ τὰς ἐργασίας της καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἔτους 1822, διότι καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ ἔτος ὁ πόλεμος ἀπῆτει τὰ ἀδιάκοπα βουλευμάτα της· ἐκτὸς δὲ τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν μελῶν της, τὰ δύο τρίτα ἐχρεώσονται νὰ ᾔῃαι παρόντα διὰ νὰ ᾔῃαι πλήρης, κατὰ δὲ τὸν ἐκδοθέντα ὑπ' αὐτῆς νόμον ἡ βουλὴ τῆς Ἑλλάδος ἤδη σύγκειται ἀπὸ ἐπτά άτομα, ἐν ᾧ ἀπητοῦντο ὑπὲρ τὰ σαράντα· ἄρα ἡ βουλὴ δὲν ὑπάρχει· αἱ δὲ πράξεις ὅλαι τῆς ἐπταμελοῦς ἐπιτροπῆς εἶναι παράνομοι καὶ δὲν ἔχουσι κῦρος· καὶ μ' ὅλον τοῦτο οἱ ὀλιγαρχικοὶ παρουσιάζονται εἰς τὰς ἐπαρχίας ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ νόμου νὰ ἐκτελέσωσι τὸ σχέδιόν των. Αὐτοὶ ἐφοβοῦντο μὴ εὕρωσιν ἐμπόδια εἰς τὴν ἐκτέλεισίν του ἀπὸ μέρους τῆς Γερουσίας· ἐφοβοῦντο ἄλλως μὴ κηρυχθῇ ὑπὲρ τοῦ Κολοκοτρώνη· καὶ ἐπειδὴ δὲν τολμῶσι νὰ τὴν καταργήσωσιν ἢ νὰ τὴν παραλύσωσιν, ὡς κατήργησαν καὶ τὴν Γερουσίαν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, καὶ παρέλυσαν τὸν Ἀρείον Πάγον, ὅστις δὲν ὑπάρχει σχεδὸν παραιτηθέντων τῶν πλειοτέρων μελῶν του, ἀποφασίζουσι νὰ ἐνεργήσωσι δι' αὐτῆς ἐκείνης τὸν παρανόμως ψηφισθέντα νόμον καὶ ἐπομένως τὸ σχέδιόν των, ὥστε, ἂν ἀντίπῃ κατὰ τι, νὰ τὴν κηρύξωσι προδότιν, ὡς ἐμποδίζουσαν τάχα τὴν ἐκστρατεῖαν, καὶ νὰ κινήσωσι τὴν ἀγανάκτησιν τῶν λαῶν ἐναντίον της· ἂν ὁμως δὲν ἀντίπῃ, καὶ ἐνεργήσῃ τὸν νόμον, νὰ τὴν ἐνοχοποιήσωσιν ὡς πρὸς τὸν Κολοκοτρώνη, νὰ σπεύρωσι μεταξὺ

τούτου καὶ ἐκείνης τὴν διαίρεσιν, καὶ νὰ τὴν ἐμποδίσωσι τοῦ νὰ συμμαχήσῃ μὲ αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πολεμικοὺς καὶ νὰ τοὺς ὑποστηρίξῃ. Ἦδη ἐνήργησαν βεβηλοὺς ἔργους νὰ διασκορπίσωσι τοὺς εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Π. Πατρῶν συνηγμένους ἕως ἐπὶ χιλιάδας στρατιώτας ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἐγραψαν τοὺς δὲ ἡγετὰς τῶν, ὅσοι εὐρίσκοντο ἐκεῖ, ὅχι μόνον ν' ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ καὶ νὰ κινήσωσι πάντα λίθον νὰ τὸ κατασκορπίσωσιν· οὗτοι δ' ὁμιλοῦσι τοὺς ὁπλαρχηγούς καὶ σωματάρχας σχετικούς των καὶ μὴ, ἐμμέτως καὶ ἀμέσως ἐνεργοῦντες, πρὸς ἄλλους ὑπόσχονται πολλὰ, ἄλλους ἀπειλοῦσι καὶ τοὺς παρακινοῦσι νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον καὶ ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας των, ὅθεν ἡ Κυβέρνησις θὰ τοὺς διατάξῃ, ὡς τοὺς βεβαιούσι, νὰ ἐκστρατεύσωσι, καὶ θὰ τοὺς ἀνταμείψῃ διὰ τὴν εὐπείθειάν των· ἀλλὰ καὶ τοὺς παρενέχουσιν ὅτι καὶ θὰ καταδιωχθῶσιν, ἂν δείξωσι δυσπείθειαν. Ὁ Κολοκοτρώνης γράφει πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ διατάξῃ νὰ μείνωσιν οἱ στρατιῶται τῶν παρακειμένων τριῶν τεσσάρων ἐπαρχιῶν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Π. Πατρῶν, διὰ νὰ μὴ ἀφήσωσιν ἐκεῖνα τὰ μέρη εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἡ Κυβέρνησις τὸν ἀποκρίνεται ὅτι, διὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ γενναιότητός του θὰ διατηρήσῃ τὴν πολιορκίαν, ὡς ἂν ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ γενναιότης του ἠδύναντο ν' ἀναπληρώσωσι τὴν ἑλλειψιν τῶν στρατιωτῶν. Τοιοῦτοτρόπως κατῴρθωσαν τὸν διασκορπισμὸν τοῦ στρατοπέδου, καὶ ὁ Κολοκοτρώνης ἔμεινε μὲ ὀλίγους ἐκ τῶν οἰκείων του· καὶ ἀφ' οὗ ἔλαβε μέτρα νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν τοὺς πρὸ ὀλίγου ἐπανελθόντας εἰς τὰ χωρία των εἰς τὰ περίξ τῶν Π. Πατρῶν, καὶ τοὺς ἔδωκε καιρὸν νὰ φύγωσι πάλιν εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη, τὴν 25 τοῦ ἰουνίου ἀνεχώρησε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Καρύταιναν (1). Ἐλαβεν

(1) Τὴν 21 Ἰουνίου ἔγραφε τὸν Πλαπούταν εἰς Παλούμπα, «τὴν 25 τοῦ παρόντος λύω τὴν πολιορκίαν καὶ ἔρχομαι αὐτόσε· θέλει ὑπάγομεν εἰς Τριπολιτσάν, νὰ »ζητήσωμεν νὰ κριθῶμεν μὲ τὴν βουλὴν καὶ τὴν Γερουσίαν, ἀπαιτοῦντες τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρμάτων· ἐλπίζω ὅτι ἔχομεν ἀκόμη δύναμιν νὰ διαφεντεύσωμεν »τὰ δίκαιά μας.« Ἄλλ' ἔρχονται οἱ Τούρκοι, καὶ ὁ κίνδυνος τῆς πατρίδος θὰ »δώσῃ ἅπαν τὴν δύναμιν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην νὰ σώτῃ τὴν πατρίδα.

ἔμως ἀπὸ πολλοῦ· τῶν ὀπλαρχηγῶν ἔγγραφον μαρτυρίαν κατὰ τῶν ὑποκινησάντων αὐτοὺς νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον. Προβλέπων μάλιστα τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν καθ' ἑαυτοῦ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων πολεμικῶν, εἶχε συνάψει κατὰ μεσοῦντα τὸν μᾶϊον συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν μυστικὴν μὲ τὸν Μάρκον Μπότσαρην, Π. Γιατράκον, Ἀλέξιον Βλαχόπουλον καὶ Γεώργιον Σισίνην ὅστις εἶχε συμπάθειαν πρὸς τοὺς πολεμικοὺς μᾶλλον, διὰ νὰ ὑπερασπίζωσιν ἀλλήλους καὶ τὴν πατρίδα κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Οἱ δὲ Δελιγιάνναι εἶχον διασπείρει πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καρυταίνης ἔγγραφα, δι' ὧν προσεκάλουν τὸν λαὸν νὰ μὴ ἀκούωσι πλέον τὸν Κολοκοτρῶνην καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, τοὺς ὁποίους ἀπεκάλουν κλέπτας, ἀλλὰ νὰ τοὺς κτυπήσωσι καὶ νὰ τοὺς ἀποβάλωσιν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν. Τόσον δ' αὐτοί, ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας, καὶ ὅπου ἂν εἶχον σχέσεις φιλικὰς, ἐξεμοῦσι τὰ ἐξ ἀμάξης κατὰ τῶν πολεμικῶν ἀρχηγῶν, καὶ μάλιστα ἐναντίον τοῦ Κολοκοτρῶνη, διὰ τὸν ὁποῖον ἔλεγον πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ γενῇ βασιλεὺς (1), διὰ νὰ ἐρεθίσωσι τοὺς ἀνθρώπους ἐναντίον του. Ὁ δὲ Ζαΐμης γράφει τὴν 26 ἀπὸ Κερπινὴν πρὸς τὸν Κωλέττην, ὑπουργὸν τοῦ πολέμου:

«Ἡ πολιορκία τῶν Πατρῶν διελύθη ἀπὸ τὸν στρατοπεδάρχην »(τὸν Κολοκοτρῶνην)· τὰ αἶτια γνωρίζει πᾶς φρόνιμος· ἐπῆρε »καὶ ὅλας τὰς ἀποσκευάς, ὥστε δὲν ἔμεινε πόρος νὰ συναχθῶσι »τριακόσιοι ἄνθρωποι καὶ νὰ κτυπήσωσι τοὺς ἐχθρούς· εἰς τὴν »ἐπαρχίαν μας οἱ νέοι καρποὶ ἀκόμη δὲν ἐθερίστησαν, ὥστε ὁ κό- »σμος ἐφθασεν εἰς ἀπελπισίαν, καὶ ἐπῆραν τὰ βουνά. Ἐγὼ ἤδη »καταγίνομαι νὰ συνάξω ὅτους δυνηθῶ καὶ νὰ συνθέσω μικρὸν »σῶμα, διὰ νὰ καταλάβω θέσιν τινά.» Ἀρ' οὐ διέλυσαν οἱ ὀλι-

(1) Ἦσαν καὶ τινες, ἂν καὶ ὀλίγοι, ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς Γερουσίας ὁπαδοὶ τῶν Δελιγιανῶν, οἵτινες βῆθαι ἐπὶ τὴν ἐκείνην τὴν πλαστολογίαν, καὶ τις ἐξ αὐτῶν, ὅτε ἐπροβλήθη νὰ ψηφισθῇ στρατηγὸς ὁ Κανέλλος Δελιγιάννης, καὶ ζητηθεὶς ἀπὸ τὸν ἀντιπρόεδρον Φωτῆλαν νὰ δώσω τὴν γνώμην μου, εἶπον ὅτι, οἱ βαθεῖαι μοι πρέπει νὰ δίδωνται εἰς ἀνταμοιβὴν λαμπρῶν ἐκδουλεύσεων πρὸς τὴν πατρίδα, μὴ λέγει μυστικῶς· δὲν ἐξεύρεις τί τρέχει· ἔπειτα σὺ ὁμιλῶ μετὰ τῆς συνεδρίας λοιπὸν μὲ εἶπεν ὅτι, ὁ Κολοκοτρῶνης ἤθελε νὰ γενῇ βασιλεὺς, καὶ ὁ Κανέλλος ἔπρεπε νὰ ψηφισθῇ στρατηγός, διὰ ν' ἀντενεργήσῃ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ· μὲ τοιαύτας βῆθαι ἐπὶ τὴν ἐκείνην τὴν πλαστολογίαν, καὶ νὰ βλάψωσι τὸν Κολοκοτρῶνην.

γαρχικοί τὴν πολιορκίαν, εἶπετο νὰ γράψωσι πρὸς τὸν ὑπουργόν, καὶ ν' ἀποδίδωσι τὴν διάλυσιν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ νὰ τὸν παριστάνωσιν ὡς ἐγκληματίαν. Ὁ Ζαΐμης καταδικάζει πρὸς τοῦ- τοις τὸν Κολοκοτρώνην ὅτι ἐπῆρε καὶ ὅλας τὰς ἀποσκευάς· καὶ λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τὰς ἀφήσῃ νὰ τὰς ἐπάρωσιν οἱ Τοῦρκοι; ἀλλ' ἴσως ἔγραφε ταῦτα, διὰ νὰ παραστήσῃ αἰνιγματωδῶς εἰς τὴν κυ- βέρνησιν ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης ἡτοιμάζετο εἰς ἐχθροπραξίας ἐναν- τίον τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὅτι ἡτοιμάζετο διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνος νὰ στρατολογήσῃ. Ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνησις προσκαλεῖ τὴν Γε- ρουσίαν νὰ κινήτῃ διὰ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα δεκαπέντε χιλιά- δας στρατεύματα ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν νὰ συνεκστρατεύσωσι καὶ οἱ πρό- κριτοι τῶν ἐπαρχιῶν. Οἱ πρόκριτοι οὗτοι ἦσαν ἢ ἐκ τῶν ὀλι- γαρχικῶν, ἢ ὅσοι ὁμόφρονες αὐτῶν, ἐξ ὧν καὶ τινες ἔπρεπε νὰ ἐφοδιασθῶσι καὶ μὲ τινα ποσότητα χρημάτων ἀπὸ τὸ ταμεῖον τῆς Γερουσίας, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῶσι δῆθεν καθ' ὁδὸν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν στρατευμάτων. Ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν Καρυταίνης ἦτο διωρι- σμένος νὰ συνεκστρατεύσῃ ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιάννης, ὅστις ἤθελε λάβει μέτρα νὰ συνεκστρατεύσῃ μὲ τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τῆς ἐκλογῆς του. Ἀπὸ τὴν Κόρινθον ἦτο διωρισμένος ὁ Σωτήριος Νοταρᾶς. Ἀπὸ δὲ τὴν Τριπολιτσάν ὁ Ῥήγας Παλαμίδης, ὅστις δὲν εἶχε τότε ὑπηρεσίαν, καὶ ἐπειδὴ ἀντεποιεῖτο τὰ ὄπλα τῆς ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων εἶχε διορισθῇ ἀρχηγὸς ὁ Γ. Σέκερης, ἔσπευ- σεν ἤδη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ περὶ τῶν ὄπλων σχέδιον τῆς ὀλι- γαρχίας, ὡς συντεῖνον εἰς τὸν σκοπὸν του. Ἀπὸ δὲ τὸν Μιστράν ἦτο διωρισμένος ὁ Π. Κρεβάτᾶς. Ὁμοῦ μὲ τοὺς νομοτελεστὰς καὶ βουλευτὰς διορίσθησαν νὰ συνεκστρατεύσωσι καὶ οἱ γερουσια- σταὶ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, πρωτοτύγκελλος Ἀμβρόσιος, Χαρά- λαμπος Πεβρῶυκας, Κωνσταντῖνος Ζαφειρόπουλος, Σπύρος Φραγ- κῖσκος, Δημ. Παπατσιώνης, καὶ Ἀναγνώστης Ζέρβας, ὡς συνεν- νοημένοι μὲ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς. Διορίσθησαν πρὸς τούτοις νὰ ἐκστρατεύωσιν ὁ Ἀνδρέας Λόντος (ὅχι ὡς πρόκριτος, ἀλλ' ὡς ὀπλαρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας Βοστίτισης), ὁ Π. Φωτήλας, υἱὸς τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Γερουσίας, ὁ Ἀθανάσιος Κυριακὸς, Παναγιώτης Ντσάνης, Πανάγος Ζάρκος, Γ. Δαρειώτης, Κωνστ. Καλαμαριώ-

της, Παναγιωτάκης Ζαριφόπουλος, Ντσανέτος Χρηστόπουλος, Ἀλέξιος Μοσχούλας, Σωτ. Θεοχαρόπουλος, Ν. Σπηλιωτόπουλος, Δ. Μούρζινος, Δημ. Τσιμπουράκος, Ντσανετάκης Γρηγοράκης καὶ ἄλλοι, μεταξύ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ ἀθῶοι καὶ ἀσήμαντοι, ἐξ ὧν τοὺς μὲν ἠλπίζον οἱ ὀλιγαρχικοὶ νὰ παρασύρῳσιν εἰς τοὺς σκοποὺς των, τοὺς δέ, ὡς ἀδυνατοῦντας ν' ἀντιπράξωσι κατὰ τὴν ἐναντίον των, ἐλογίζοντο ἀναγκαίους διὰ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι, δὲν ἦσαν ὁπαδοὶ των ὅλοι, ὅσοι διωρισμένοι νὰ συνεκστρατεύωσιν μετ' αὐτῶν. Διωρίσθη καὶ τῆς Κυβερνήτεως ὁ χιλιάρχος Γ. Ἀγαλόπουλος νὰ ἐκστρατεύσῃ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Νικηταρά, τὸν ὁποῖον δὲν ἐθεώρουν ὡς ἐπιφοβόν, καὶ τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον ὅτι ἤθελον δυνηθῇ ν' ἀποσπάσῳσιν ἀπὸ τὸν θεῖόν του Κολοκοτρώνην, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κρεββατᾶς τὸν ἔλεγε ὅτι, ἤθελε νὰ τὸν διορίσῃ ἀρχηγὸν τῶν ὀπλων τῆς ἐπαρχίας τοῦ Μιστρά. Ὁ δὲ Κωλέττης γράφων πρὸς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, τοὺς προσκαλεῖ νὰ λάβωσι τὴν στρατηγικὴν των ῥάβδον, καὶ νὰ κινηθῶσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἐλπίζουσι νὰ ἐλύσωσιν εἰς ἑαυτοὺς τοὺς στρατιώτας, διαφθείροντες καὶ μὲ χρήματα τοὺς ὑποδεεστεροὺς ὀπλαρχηγούς καὶ σωματάρχας, ὥστε ν' ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς των καὶ νὰ προσκολληθῶσιν εἰς αὐτοὺς, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐλπίζουσι ν' ἀπομονώσωσιν τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πολεμικοὺς, καὶ ἐπομένως νὰ τοὺς ἐξοντώσωσι, νομίζοντες ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἱκανοὶ νὰ νικήσωσι πολεμοῦντες καὶ τοὺς Τούρκους, καὶ νὰ σώσωσι τὴν πατρίδα. Ἡ Γερουσία μὴ δυναμένη ν' ἀντισταθῇ εἰς διαταγὰς ἀφορώσας ἐκστρατεῖαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ μάλιστα ἐν ᾧ δὲν ἠδύνατο νὰ κατανοήσῃ τὰς μηχανορραφίας τῆς Κυβερνήτεως μὲ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, ἐνήργησε τὸ περὶ τῆς προκειμένης ἐκστρατείας διάταγμα αὐτῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ἐδωκε δὲ τὸν Ἀναγν. Δελιγιάννην μεταβάντα εἰς Καρύταιναν διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ δεκαπέντε χιλιάδας γροσίων· ἔδωκε καὶ τὸν Ῥῆγαν Παπαλαμίδην ἐκστρατεύσαντα ἤδη ἀπὸ Τριπολιτσᾶν μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὀπλων Γ. Σέκερην (1) δέκα χιλιάδας. Μετ' ὀλίγον ἐκστρατεύει καὶ ὁ Π. Κρεβ-

(1) Ὁ Σέκερης ἦτο χρηστὸς πολίτης· ὁ ὕψιλάντης τὸν ὥσπερ εἰς τὰ πολεμικὰ διὰ νὰ τὸν ἔχῃ μὲ τὸ μέρος του ὡς ὁμοφρονούντα, καὶ εἰς τὴν ἐισβολὴν τοῦ Δρά-

βατᾶς ἀπὸ Μιστρᾶν μὲ χιλίους διακοσίους, καὶ ἡτοιμάζοντο καὶ ἄλλοι ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν νὰ ἐκστρατεύσωσιν· ἀλλ' αἴφνης ἐκστρατεύει ἄνευ διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως ἢ τῆς Γερουσίας ὁ Π. Μαυρομιχάλης μ' ἐξακοσίους περίπου Μανιάτας. Ἡ Γερουσία, ἀγνοοῦσα τὸν σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας του ἀναφέρει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ αὕτη διατάττει νὰ τὸν εἴπῃ ἐκεῖνη νὰ στρατεύσῃ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα· πλὴν αὐτὸς δὲν ἀκούει τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως· ἀπῆλθεν εἰς τὸ Ἄργος καὶ ἐκεῖ τελειώνει τὴν ἐκστρατείαν του. Διατεθειμένος ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως ἀφ' οὔτου μάλιστα ὁ υἱὸς του δὲν ἔλαθεν ὅς' ἀπῆτει χρήματα διὰ τὰ χαρέμια τοῦ Χουρσίδ, καὶ μαθὼν τὰ κατὰ Κολοκοτρῶνην, ἔστειλεν εἰς Π. Πάτρας τὸν Χρυσοσπάθην καὶ τὸν ὑπεσχέθη τὴν συμμαχίαν του. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις, καθ' ἃς τὰ πράγματα ἦσαν θεβλωμένα, ἀφ' οὗ δὲν τὸν ἀπέδωκαν τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ συνέλευσιν, ἐπαρουσιάσθη μὲ δύναμιν ὀπλων εἰς τὴν καθέδραν, δίδων ἐλπίδα βοήθειαν καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν αὐτὴν, καὶ πρὸς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, καὶ πρὸς τὸν Κολοκοτρῶνην, διὰ νὰ προστεθῇ ἐν δέοντι ὅπου ἴδῃ κλίνουσαν τὴν πλάστιγγα, καὶ νὰ καταλάβῃ τὴν ὁποῖαν ἀπαιτεῖ θέσιν εἰς τὰ πράγματα τῆς πατρίδος. Ἄλλως τε, ἐπειδὴ προέκειτο ἡ πτώσις τοῦ Ναυπλίου, εἶπετο νὰ παρουσιασθῇ μὲ ὄπλα εἰς τὸ Ἄργος· διὰ τοῦτο ἐν ᾧ ἄλλοτε δὲν ἐστράτευον ἀμισθί εἰμὴ ὀλίγοι Μανιάται ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του, ἤδη τὸν ἀκολουθοῦσι πολλοὶ διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ πάρωσι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τοῦ Ναυπλίου λάφυρα, καὶ διὰ τοῦτο προλαβόντως ἔστειλε, κείραντα τὰ γένηα καὶ ὡς φράγκον μειτημφισμένον, τὸν αἰχμάλωτον καθὴν τῆς ἐπαρχίας Ἀγιοπέτρου πρὸς αὐτοὺς, νὰ τοὺς συμβουλευσῇ νὰ ζητήσωσι νὰ παραδοθῶσιν εἰς ἐκεῖνον ὡς φερέγγυον τοῦ νὰ τοὺς στείλῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν Τουρκίαν (1). Διὰ τοῦτο δὲ ἐζήτουν καὶ οἱ Μανιάται νὰ διορισθῶσι καὶ ἐξ αὐτῶν μέλη τῆς διὰ τὴν κατα-

μαλὴ ἀσθενήσας ἀπέθανεν· ἐκπαιδευθεὶς καὶ εἰς Παρισίους, ἤθελεν ὠφελέσει πολὺ τὴν πατριδα ἂν ἤθελεν ἀκολουθήσει τὸ πολιτικὸν στάδιον.

(1) Συνελήφθη ὁ καθὼς οὗτος, ἀπήχθη εἰς τὴν Κυβέρνησιν εἰς Ἄργος, ἀνεκρίθη καὶ ὡμολόγησεν ὅτι, ἀπύρχετο εἰς Ναύπλιον, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν Μαυρομιχάλην.

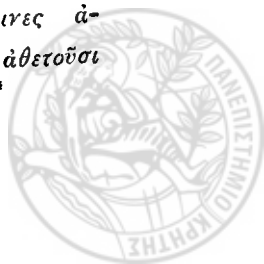

γραφὴν τῶν τουρκικῶν πραγμάτων ἐπιτροπῆς, καὶ δὲν εἰσηκούσθησαν, καὶ ἤθελαν ἐπομένως νὰ πάρωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν των τοὺς δμήρους τῶν Τούρκων εἰς Ἄργος φυλαττομένους τότε, τοὺς ὁποίους ἡ Κυβέρνησις ἐβιάσθη ν' ἀσφαλίσῃ εἰς τὴν Ἰγολέτταν τοῦ Νέγκα τὴν εἰς τοὺς μύλους ἐλλιμενισμένην. Καὶ ὅμως ἂν δὲν ἐπάρωσιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους τοῦ Ναυπλίου λάφυρα θὰ πάρωσι μετ' ὀλίγον ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, διὰ τὸν λόγον ὅτι, ἂν δὲν πάρωσιν αὐτοὶ ὅ,τι καὶ ἂν ἔχωσι, θὰ τὸ πάρωσιν οἱ Τούρκοι, καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ ὠραίου συλλογισμοῦ θὰ παρηγορῶσι τοὺς ὅσους δυστυχεῖς θὰ ληστεύσωσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Ἡ Γερουσία κακίζει τὸν Κολοκοτρώνην ὡς διαλύσαντα τὴν πολιορκίαν τῶν Π. Πατρῶν. — Ὁ Κωλέττης εἰς Τριπολιτσὰν γὰρ βραδυνεργήσῃ κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῆς Γερουσίας. — Ὁ Κολοκοτρώνης γράφει ἀπειλητικῶς εἰς τὴν Γερουσίαν. — Αὕτη βραδυνεργεῖται καὶ παρ' ὀλίγον ἤθελε γὰρ διαλυθῇ. — Ὁ Κολοκοτρώνης εἰς Τριπολιτσάν. — Ζητεῖ κρίσιν μὲ τὴν Κυβέρνησιν. — Ἡ Γερουσία τὸν προσκαλεῖ γὰρ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. — Ὁ Κολοκοτρώνης νομίζει πλᾶσμα τὴν περὶ τοῦ ἐχθροῦ φήμην. — Ὁ ἐχθρὸς ἔρχεται εἰς Μέγαρα. — Τὸ εἰς τὸν Ἰσθμὸν στρατόπεδον σκορπίζεται. — Φεύγουσιν ὁ Ρ. Παλαμίδης καὶ ὁ Σέκερης. — Παρικὸς φόβος. — Φεύγουσιν οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀργους. — Φεύγουσι τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. — Ὁ Ἀγγλος Ἀμυλτών. — Ἀρπαγαί, καταχρήσεις, ἀπειλυσία. — Ὁ Δράμαλης εἰς τὴν Κόρινθον. — Κυριεύει τὴν Ἀκροκόρινθον ὡς ἀφροδύητον. — Δοξολογία εἰς Κωνσταντινούπολιν. — Σχέδιον τοῦ Γιουσούφ πασιᾶ. — Ὁ Ἀληπασιάς εἰς τὸ Ναυπλιον ἀμαχητί. — Διακήρυξις εἰς τὸ πανελλήνιον τῆς Κυβερνήσεως. — Ὁ Κολοκοτρώνης ἐνθαβρύνει τὴν Γερουσίαν. — Ὁ Πλαπούτας ἐκστρατεύει. — Ὁ Ἀντ. Κολοκοτρώνης ὁμοίως. — Διαταγὴ τῆς Γερουσίας εἰς τὰς ἐπαρχίας. — Τὰς ὑπογράφει καὶ ὁ Κολοκοτρώνης. — Ἡ Γερουσία εἰς τρία. — Ὁ Κολοκοτρώνης ἀγορεύει. — Ἐκστρατεύει. — Δίδει σχέδιον πολέμου εἰς τὸν Ἀχλαδόκαμπον. — Οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀργους. — Στρατόπεδον εἰς τοὺς Μύλους. — Ἕλλ. πλοῖα εἰς τοὺς Μύλους. — Ὁ Πλαπούτας μονομαχεῖ. — Ὁ Κολοκοτρώνης τρέχει νυχθημερὸν πανταχοῦ ἐπαγρυπνῶν καὶ διατάττων τοὺς Ἕλληνας. — Ὁ Δράμαλης εἰς τὴν Ἀργολίδα. — Ὁπλαρχηγοὶ τινες ἀποδειλῶσιν. — Οἱ Τούρκοι τοῦ Ναυπλίου ἀθετοῦσι

τὰς συνθήκας. — Τὸ ἐπιβαλάσσιον φρούριον εἰς τοὺς Ἑλληνας. — Ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τοὺς Μύλους. — Στρατόπεδον εἰς τὸν Ἑρασίνον. — Ἑλλησις πυριτοδόλων. — Οἱ ρησιῶται παρηγοροῦνται. — Πολιορκία τῆς Λαρίσσης. — Φθάνει καὶ ὁ Νικηταρᾶς. — Μάχη εἰς Ἀκοβας. — Τρέπονται οἱ Τούρκοι. — Ἐξέρχονται ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης ἀπὸ τῆς Λάρισσας. — Μάχη εἰς Ἀκοβας. — Μάχη περὶ τὴν Λάρισσαν. — Τρέπονται οἱ Ἕλληνες. — Δειλιῶσι. — Φθάνει ὁ Κολοκοτρώνης. — Δημηγορεῖ. — Ἀναλαμβάνουσιν. — Ὁ Ν. Δελιγιάννης. — Οἱ Ἀρκάδιοι ἢ Μεσσηνιοί. — Ἀποστολὴ Πονηροπούλου καὶ Ζαριφοπούλου εἰς Ζάκυνθον. Οἱ Τούρκοι ἀμνηστεύονται. — Προβάλλουσι συνθήκας εἰς τοὺς ἐν Λαρίσσει. — Μάχη πρὸς τοὺς πολιορκουμένους. — Ἐξέρχονται οἱ πολιορκημένοι. — Οἱ Τούρκοι κινεῖνται καὶ στρέφονται εἰς τὰ ὀπίσω. — Συμπέρασμα τοῦ Κολοκοτρώνη ὅτι θὰ φύγῃ. — Πολεμικὸν συμβούλιον. — Ὁ Κολοκοτρώνης καταλαμβάνει τὰ στενά. — Ὁ Γεραῖος. — Φεύγουσιν οἱ Τούρκοι. — Μάχη εἰς τὰ Δερβεράκια. — Θάνατος εἰς τοὺς Τούρκους. — Ὁ Νικηταρᾶς εἰς τὸν Ἀγιοσώστην. — Θάνατος εἰς τοὺς Τούρκους. — Ὁ Δράμαλης ἐπιστρέφει πρὸς τὸ Ναύπλιον. — Σχέδιον κατὰ τοῦ Δράμαλη. — Ὁ Φ. Ζιουρδαῖν. — Ἀποτυχία. — Φεύγει ὁ Δράμαλης. — Ὁ Νικηταρᾶς φονεῖ Τούρκους. — Ὁ Νικηταρᾶς εἰς τὸν Ἰσθμόν. — Ἀποκλεισμός τῶν Τούρκων εἰς Κόρινθον. — Μάχη. — Ὁ Ἀναγ. Πετιμεζᾶς καὶ ὁ υἱὸς του πίπτουσιν. — Πίπτει ὁ Παπακαλομοίρης. — Μάχη κατὰ τὴν Κλένια. — Τρέπονται οἱ Ἕλληνες. — Πολιορκία τοῦ Ναυπλίου. — Πίπτει ὁ Νικόλαος Σταματελόπουλος. — Τούρκοι εἰς Περαχώραν. — Ὁ Νικηταρᾶς τοὺς ἀπὸκρούει. — Οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὸν Ἰσθμόν. — Ἡ ἀκρόπολις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ὀδυσσεως. — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς Τριπολιτσάν. — Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀρχιστράτηγος τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος.

Η Γερουσία πληροφορηθεῖσα ὅτι διελύθη ἡ πολιορκία τῶν Π. Πατρῶν, καὶ νομίσασα ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης τὴν διέλυσε παραλόγως τάχα, τὸν γράφει, τὸν ἐπιπλήττει, τὸν λέγει ἄλλον Ἡρόστρατον,

καὶ τὸν διατάττει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Π. Πάτρας, καὶ νὰ συστήσῃ πάλιν τὴν πολιορκίαν. Τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν τὸν ἔγραψεν, ἔφθασε καὶ ὁ Κωλέττης εἰς Τριπολιτσάν, νὰ βραδιουργήσῃ μετὰ τοὺς γερουσιαστὰς ὅσους συνεννοημένους μετὰ τὴν Κυβέρνησιν, καὶ μάλιστα μετὰ τὸν ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον, ὅστις ἦδη θ' ἀπέλθει εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λεονταρίου νὰ στρατολογήσῃ διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τὸ διάταγμά της, ὥστε ἡ Γερουσία νὰ κηρυχθῇ κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, καί, εἰ δυνατόν, νὰ διαλυθῇ ἑξαπατωμένη καὶ ἐξ ἐρόδου φοβιζομένη μετὰ ψευδεῖς φόβους ἀπὸ τὰ ἴδια αὐτῆς μέλη ὡς ἐκ μέρους τοῦ Κολοκοτρώνη. Ὅθεν, πρὶν ὑπογραφῇ τὸ πρὸς τοῦτον ἑγγραφὸν τῆς Γερουσίας, ὁ ἀρχιμανδρίτης τὸ παρουσιάζει εἰς τὸν Κωλέτην νὰ τὸ ἐπικρίνῃ, καὶ αὐτὸς, ἀρ' οὗ τὸ ἀνέγνωσε μετ' ἐπιστασίας, μετὰ πολλὴν σκέψιν ἐγκρίνει νὰ σταλῇ, ἐλπίζων, ὡς ὑπηγορευμένον ἀπὸ πνεῦμα εὐθύτητος, ν' ἀποτελέσῃ μεταξὺ Γερουσίας καὶ Κολοκοτρώνη ῥῆξιν, ἐξ ἧς συνήγετο ἡ πιθανότης τοῦ νὰ τὴν διαλύσῃ οὗτος, καὶ νὰ κατορθωθῇ ὅ,τι δὲν ἠμπόρεσε μέχρι τοῦδε νὰ κατορθώσῃ ἡ Κυβέρνησις· καὶ ὅχι μόνον νὰ στερηθῇ ὁ Κολοκοτρώνης τὸ φυσικόν του ὑποστήριγμα, ἀλλὰ καὶ νὰ καταδιωχθῇ ὡς ἐγκληματίας καθοσιώσεως διὰ τοῦτο. Καὶ ἐστάλη μὲν τὸ αὐτὸ ἑγγραφόν, ὑπογραφὸν ὑπὸ τῆς Γερουσίας· ἀλλ' ὁ φιλόπατρις γέρον, ὀδηγούμενος ἀπὸ τὴν συνειδησίν του καὶ ἀπὸ τὴν φρόνησιν, ἀκούει ὅσα τὸν γράφει ἡ Γερουσία καὶ δὲν ταράσσεται, διότι ἔκρινεν ὅτι δὲν γνωρίζει αὕτη τίς δέλυσε τὴν πολιορκίαν τῶν Π. Πατρῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐπιπλήττει. Ἦτον εἰς Παλούμπα, ὅτε ἔλαβε τὸ ἑγγραφόν της, καὶ ἀποκρίνεται εἰς δύο στίχους ὅτι μετ' ὀλίγον ἔρχεται εἰς Τριπολιτσάν μετὰ τρεῖς χιλιάδας στρατιώτας. Τότε οἱ ὀλίγιστοι μετὰ τῶν Γερουσιαστῶν ὁπαδοὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν, καὶ πρὸ πάντων ὁ Χαρ. Πετρῶν, προσποιούμενοι ὅτι ἐφοβήσαν, θὰ μᾶς φοιτῶσιν, λέγουσιν, ὁ Κολοκοτρώνης, διὰ νὰ φοβίσωσι τοὺς ἄλλους, καὶ ἦδη ὅλοι μελετῶσι νὰ φύγωσι, διὰ νὰ σωθῶσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ἐν τούτοις εἰσῆλθέ τις εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων, τοὺς βλέπει καταπεπληγμένους περὶ τὸν ἀντιπρόεδρον καὶ τεθορυβημένους, ὡς ἂν εἰ ὁ Σύλλας ἦτον ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ τοὺς ἀκούει λέγοντας: νὰ φύγωμεν νὰ φύγωμεν· «ἂν σᾶς εὔρῃ,» τοὺς εἶπε, συγκεντρωμένους ἐνταῦθα ὡς τοπικὴν τῆς Πελοπον-

»νήσου διοίκησιν, δὲν θὰ τολμήσει ποτὲ νὰ σᾶς πειράξῃ· ἂν δια-
 »λύσῃτε τὸ σῶμα τῆς Γερουσίας, καὶ σκορπισθῇτε εἰς τὰς ἐπαρ-
 »χίας, ἀποβαλόντες τὸν δημόσιον χαρακτῆρά σας, τότε εἶν' εὐκο-
 »λον νὰ σᾶς κάμῃ ὅ,τι κακὸν θελήσει εἰς αὐτὰς τὰς ἐπαρχίας,
 »ὅπου δὲν θὰ εἴσθε εἰμὴ ἀπλοῖ παλῖται. Τότε συλλαβὼν ὑπονοίας
 »μάλιστα ὅτι ἀπῆλθετε εἰς τὰς ἐπαρχίας διὰ ν' ἀντιπράξετε ἐναν-
 »τίον του, θὰ σᾶς κακοποιήσῃ· ἀλλ' ἐκάμετε τίποτε κακὸν τὸν
 »Κολοκοτρῶν; ὅχι βέβαια, καὶ αὐτὸς δὲν θὰ θελήσει νὰ βλά-
 »ψῃ τὴν ἀθωότητα· πλὴν καὶ δι' ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα ἵδεν πρέπει
 »τάχα νὰ ἔχῃτε ὑπ' ὅψιν καὶ τὸν θάνατον ὑπερασπίζοντες τὸν
 »νόμον καὶ τὴν πατρίδα;» Οἱ λόγοι οὗτοι τοὺς ἐνεθάρρυναν, καὶ
 ἀποβαλόντες τὸν φόβον, ἐτυλλογίσθησαν ἡσύχως, καὶ πεποιθότες
 εἰς τὴν ἀθωότητά των, ὡς μὴ λαβόντες μέρος, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν,
 εἰς τὰ σχέδια τῶν ὀλιγρχικῶν, ἔμειναν εἰς τὴν θέσιν των, καὶ
 ἐξεπλήρουν τὰ χρέη των. Μόνος ὁ Γερουσιαστὴς τῆς Καρυταίνης,
 ὡς οἰκεῖος τῶν Δελιγιαννῶν, φοβηθεὶς μὴ πάθῃ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ
 ἱδία, λαβὼν διαταγὴν ἀπὸ τὴν Γερουσίαν ὅτι ἀπῆρχετο τάχα διὰ
 δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Ἀπέτυχεν ἄρα καὶ πάλιν ἡ Κυβέρνησις τοῦ
 σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἀπέστειλε τὸν Κωλέττην εἰς Τριπολιτσάν·
 ἡ Γερουσία δὲν διελύθη, καὶ συμπράττουσα μὲ τὸν γέροντα τῆς
 Πελοποννήσου θὰ συντελέσει εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν. Ὁ Κολο-
 κοτρῶνης εἶχε κηρύξει ἤδη εἰς τὸν λαὸν νὰ μὴ δίδῃ εἰς τὸ δημό-
 σιον εἰμὴ μόνον δέκατον· ἀμ' ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς Τριπολιτσάν μὲ
 χιλίους πεντακοσίους Καρυτινοὺς, προσκαλεῖ τὴν Γερουσίαν ἐγ-
 γράφως νὰ κατέλθῃ εἰς Ἄργος, ὅπου εἶχε κρίσιν, ἔλεγε, μὲ αὐτὴν
 καὶ μὲ τὴν Κυβέρνησιν· εἶχε δ' ἀπόφασιν νὰ τὰς καταργήσῃ ἀμ-
 φοτέρως, καὶ νὰ συστήσῃ πολεμικὴν κυβέρνησιν. Ἡ Γερουσία τὸν
 ἀποκρίνεται ἐγγράφως ὅτι, ἂν εἶχε κρίσιν, ἡδύνατο νὰ κατέλθῃ εἰς
 Ἄργος, καὶ ἂν ἡ Κυβέρνησις ἤθελε διατάξῃ καὶ τὴν Γερουσίαν
 νὰ κατέλθῃ ὡσαύτως, τότε ἤθελεν ἐκτελέσει τὴν διαταγὴν τῆς καὶ
 αὕτη. Ἀλλὰ θεωροῦσα τέως ὡς ἐπικειμένην τὴν εἰσβολὴν τοῦ
 Δράμαλῃ ἡ Γερουσία, τὸν λέγει ὅτι δὲν εἶναι καιρὸς διενέξεων, καὶ
 ὅτι ἐχρεώσκει, ὅτε ἡ πατρίς ἐκινδύνευε, καὶ εἰς αὐτὸν εἶχε τὰς ἐλ-
 πίδας τῆς, νὰ λησμανήσῃ τὰ παρελθόντα, καὶ νὰ δράμῃ ἐναντίον
 τῶν ἐχθρῶν διὰ τὴν σωσθ. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρῶνης ἐνόμιζε τὴν

πρὸ ἡμερῶν διαρρημισθεῖσαν εἰσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ πλάσμα τῶν ὀλιγαρχικῶν, τείνον εἰς τὸ νὰ τὸν ἀποκοιμήτῳσιν ὥστε νὰ ἐτοιμασθῶσι, διὰ νὰ κινηθῶσι κατ' αὐτοῦ. Καὶ ὁμῶς δι' ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα πέμπει δύω ἱππεῖς ἐκ τῶν οἰκείων του εἰς τὸν Ἴσθμόν, νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τοῦ πράγματος, καὶ οὗτοι μόλις ἔφθασαν εἰς τὴν Κόρινθον, στρέφονται εἰς τὰ ὀπίσω μετὰ σπουδῆς· πλὴν δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ φέρωσιν αὐτοὶ τὴν ἀγγελίαν τῆς εἰσβολῆς τῶν Τούρκων· διότι ὁ χιλιάρχος τῆς Κυβερνήσεως Γ. Ἀγαλόπουλος, ὅστις εἶχεν ἐστρατεύσει ὡσαύτως εἰς τὸν Ἴσθμόν, καὶ εἶχε φθάσει εἰς τὴν Κόρινθον, ὅθεν καὶ ἐπέστρεψεν, πρὸς δὲ ὁ Γ. Σέκερης καὶ ὁ Ῥήγας Παλαμίδης τὴν διέδωκαν πρότερον. Ὁ στρατὸς συνέκειτο ἀπὸ περίπου ἑπτακοσίου Ἑλλήνων, τὸ μέγα μέρος Τριπολιτσιώτας καὶ τινὰς Ἀργεῖους καὶ Κορινθίους, καὶ δεκαπέντε Μανιάτας ὑπὸ τὸν Τσαλαφτινόν, διότι ὁ Σ. Νουταῖς, οἱ ἄλλοι ὀλιγαρχικοὶ καὶ οἱ ὁπαδοὶ των, οἱ μὲν δὲν ἦσαν ἐστρατευμένοι ἀκόμη, οἱ δὲ δὲν εἶχον φθάσει εἰς τὸν Ἴσθμόν· καὶ ἤδη οἱ πλείότεροι ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ στρατευθῶσι, διότι ἂν πρὸ ὀλίγου ἐλύστων νὰ κινηθῶσι κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, ἡδὴ δὲν ἔχουσιν ὄρεξιν καμμίαν νὰ κινηθῶσι κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀρα τόσον ὀλίγοι στρατιῶται δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντιστάθωσιν εἰς τὸν πολυάριθμόν στρατὸν τοῦ Δράμαλη, καὶ ἦτον ἐπόμενον ν' ἀποχωρήτῳσι. Οἱ Δε ρεβονοχωρεῖται πληροφορηθέντες ὅτι ἐχθροὶ ἀπειροπληθεῖς ἤρχοντο, κάμνουσι παρατηρήσεις εἰς τοὺς ἀρχηγούς ὅτι, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀνθέξωσιν ὄντες ὀλίγοι οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποχωρήτῳσιν. Οἱ ἀρχηγοὶ δὲν ἐπίστευσαν ὅτι ἤρχοντο Τούρκοι. Ἐνόμισαν δὲ ὅτι οἱ Δερεβονοχωρεῖται Κολοκοτρωνίζοντες, ἤθελον νὰ τοὺς φοβίσωσι ῥα διουργοῦντες, διὰ νὰ τοὺς βιάσῳσι ν' ἀποχωρήτῳσιν· ἀνηνέχθησαν μ' ὅλον τοῦτο πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ζητοῦντες νὰ στείλῃ στρατεύματα εἰς βοήθειαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ Κυβέρνησις οὐχ ἦττον δὲν ἐπίστευεν ὅτι ἤρχοντο Τούρκοι· οἱ δὲ Δερεβονοχωρεῖται μαθόντες ὅτι ἐπλησίαζον εἰς τὰς Θήβας, εἰδοποίησαν τοὺς ἀρχηγούς. Τότε δὴ πεισθέντες καὶ αὐτοί, (2) ἀπεχώρησαν καὶ ὑπέστρεφον εἰς τὴν Ἀκροκόρινθον, ὅπου ἐσκόπευον καὶ

(1) Τὸν Κωνσταντῖνον Πετρόπουλον καὶ τὸν Πολυχρόνη Μαρτιολόπουλον, Μαγουλανίτας.

(2) Ὁ Παναγιώτης Δημητράκοπουλος γραμματεὺς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὁπλων Γ. Σέκερη εὐρεθεὶς πρῶν μ' ἔδωκε τῆς πληροφορίας αὐτῆς.

νὰ κλεισθῶσιν εἰς βοήθειαν τῆς φρουρᾶς. Ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὴν θέσιν, Μυίγαις λεγομένην, ἐκάθισαν διὰ ν' ἀναπνυθῶσιν ὀλίγον, καὶ νὰ φάγῃσι τίποτε· οἱ δὲ στρατιῶται προεπορεύοντο. Ὁ Σέκερης ἔστειλέ τινα τῶν ἀξιωματικῶν του νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ διὰ νὰ ὑπάγῃσι συσσωματωμένοι, φοβούμενος μὴ λειποτακτικῇ τῇ διασκορπισθέντες. Ἐν τούτοις ἠκούσθησαν τουφεκισμοί, καὶ συνάμα ἐφάνησαν ἐρχόμενοι Τοῦρκοι ἱππεῖς. Τότε ὁ Σέκερης καὶ ὁ Παλαμίδης μ' ὀλίγους ἄλλους ἱππεῖς ἐδόθησαν εἰς φυγὴν πρὸς τὴν Κόρινθον· φεύγουσι καὶ οἱ στρατιῶται καὶ κατασκορπίζονται εἰς τὴν πεδιάδα, καὶ καταδιώκονται ἀπὸ τινος Τούρκου ἐφίππου, καὶ φονεύονται ἕξ ἑπτὰ, καὶ οἱ λοιποὶ φθάντες ὠχυρώθησαν εἰς τινα ῥύακα, ὅπου περιστοιχίσαντες τὸν Γ. Μπηλίδαν, τὸν Ἀλέξιον Νικολάου καὶ τοὺς ἄλλους σωματάρχας, ἀντίστησαν εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ κατελθόντες εἰς τὴν παραλίαν ἐτώθησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Εἰς τὴν ἐμβολὴν ἐκείνην τῶν ἐχθρῶν ἐζωγρήθη ὁ ἀγαθὸς Γεώργιος Παπαδόπουλος ἀπὸ Διακεπτόν, καὶ ἐθανατώθη ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Δράμαλη. Κατὰ δυστυχίαν φεύγοντες οἱ ἄρχηγοί, δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἴδωσι τί ἐγένετο ὁ στρατός· ὁ δὲ Ῥῆγας Παλαμίδης διέσπειρε τὸν τρόμον ὅθεν ἂν διέβαινε φεύγων, βεβαιῶν ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἀπώλοντο, διότι, ἔλεγεν, ἀντὶ ν' ἀναβῶσι τὸ βουνόν, ἔδραμον εἰς τὸ πεδίον, ὅπου τοὺς περιεκύκλωσαν ἀπειράριθμοι Τοῦρκοι ἱππεῖς καὶ τοὺς κατέκοψαν. Ταῦτα λέγων, ἐπροξένησεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀθυμίαν καὶ ἀπελπισίαν, καὶ ὁ κόσμος ἔφρευγον εἰς τὰ ὄρη διὰ νὰ σωθῶσιν (1). Εἰς τοιαύτην συμφορὰν ἡ Γερουσία γράφει τὸν Κολοκοτρώνη: «Ἡ πατρίς κινδυνεύει τὸν ἔσχατον κίνδυνον, καὶ ἀπὸ σέ » περιμένει τὴν σωτηρίαν τῆς· ἄνδρες, γυναῖκες, γέροντες, παῖδια, » ἀδύνατα πλάσματα, σέ μόνον ἐπικαλοῦνται μετὰ Θεὸν εἰς βοή- » θειάν των, καὶ θὰ δώσεις λόγον εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὸν ὄλεθρον » αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος· » τὸν στέλλει δὲ καὶ ἐπιτροπὴν, συγχει-

(1) Αὐτὰ ταῦτα ἐδιδαίωσε καὶ ἐνώπιον τῆς Γερουσίας ἅμα φθάσας εἰς Τριπολι-
τσάν· ἐρωτηθεὶς μάλιστα παρ' ἡμαῦ περὶ τοῦ Γ. Μπηλίδου, ὡς κοινοῦ φίλου, ἤρχετο,
εἶπε, κατόπιν, ἀλλ' ἐπέκαμιν· ὅθεν τὸν ἐπρόφθασαν οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸν ἔκοψαν.
Ἡ Γερουσία τὸν ἐζήτησε τότε καὶ τὰ γράσια δέκα χιλιάδας ὡς μὴ δαπανηθέντα εἰς
τὴν ἐστρατείαν, καὶ ὑπεσχίθη μὲν νὰ τὰ φέρῃ, ἀλλὰ τὴν νύκτα ἔφυγε κρυφίως εἰς
τὴν Μάνην.

μένην ἀπὸ τὸν γέροντα Νικόλαον Ντισανέτον, Δημ. Καλαμαριώ-
την καὶ Γ. Μπαρμπογλου, οἵτινες τὸν ἐγχειρίζουσι τῆς Γερουσίας
τὸ ἔγγραφον (1), καὶ δὲν ἐμποροῦσι νὰ τὸν ἐκφράσωσι τῆς πατρί-
δος τὸν κίνδυνον, εἰμὴ διὰ τῶν λυγμῶν, διὰ τῶν κρουνηδὸν ῥεόν-
των ἀπὸ τοὺς θοθαλμούς των δακρύων, ὅτε ἡ φωνὴ των διακό-
πεται, καὶ μόλις δύνανται νὰ τὸν εἰπῶσιν: ἡ πατρίς ἀπόλλυ-
ται. Καὶ ἐν τούτοις ἰδοὺ οἱ παρ' αὐτοῦ ἀπεσφαλμένοι εἰς Κόρινθον
φέρουσι τὴν πικροτάτην ἀγγελίαν τῶν ὅσα εἶδον μὲ τὰ ἰδιά των
ὄμματα. Τότε δὴ, ἄλλος ἐξ ἄλλου ὁ ἐνάρετος γέρων, παραδίδει
τὰ πάντα εἰς λήθην, διατίθεται εὐμενῶς τὴν καρδίαν, ἀπέρχεται
εἰς τὴν Γερουσίαν, καὶ πλήρης πεποιθήσεως εἰς τὴν θείαν ἀντίλη-
ψιν καὶ εἰς τὴν πολεμικὴν του ἀρετὴν: «Θαρσέεττε, λέγει· ἐγὼ
»ἐκστρατεύω, καὶ σεῖς ἐνεργήσατε δραστηρίως νὰ προφθάσωσιν
»εἰς Ἄργος ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας τὰ στρατεύματα· λάβετε καὶ πρό-
»νοιαν διὰ τροφὰς καὶ πυριτόβολα, καὶ ὁ Θεὸς δὲν θὰ μᾶς ἐγκα-
»ταλείψει.» Καὶ ἰδοὺ πάλιν δάκτυλος Κυρίου διιθύνων εἰς σωτη-
ρίαν τῆς πατρίδος καὶ αὐτὰς τὰς πρὸς ὀλεθρόν της γενομένης
ἀντενεργείας· καὶ ὁ παρὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν ἐπιβουλευόμενος καὶ
καταδιωχόμενος Κολοκοτρώνης εὐρίσκεται εἰς Τριπολιστὰν μὲ
δύναμιν στρατευμάτων ἐτοίμην, τὴν ὁποίαν θὰ μεταχειρισθῇ ὅχι
πλέον ἐναντίον ἐκείνων, ἀλλ' ἐναντίον τῶν Γούρκων, καθ' ὧν θὰ
μεταχειρισθῇ καὶ τὰ στρατεύματα τῶν ἐπαρχιῶν, τὰ παρὰ τῶν
ὀλιγαρχικῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἐναντίον αὐτοῦ ἐτοιμαζόμενα.
Εἰς τὸ Ἄργος ἤδη εὐρίσκοντο ἀρκετοὶ στρατιῶται μὲ τὴν Κυβέρ-
νησιν, ἥτις τοὺς διένεμε καθ' ἡμέραν ὀκτὼ χιλιάδας ταγήνια· καὶ
αὐτοὶ, ἅμ' ἀκούσαντες ὅτι εἰσέβαλον οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἀπώλοντο
τὰ εἰς τὸν Ἰσθμὸν στρατεύματα, οἴχονται. Οἱ δε Μανιάται ἐγύ-
μνωσαν τοὺς ἀόπλους καὶ ἀδυνάτους κατοίκους, καὶ μάλιστα τοὺς
παροίκους, τοὺς προσφυγόντας νὰ εὕρωσιν ἄσυλον ἐκεῖ ἀπὸ Κων-

(1) Ὁ Κολοκοτρώνης παρωργισμένος ὢν κατὰ τῆς Κυβερνήσεως διὰ ν' ἀπειλήσῃ
καὶ τὴν Γερουσίαν, ἐλθὼν εἰς Τριπολιστὰν δὲν τὴν ἐπισκέφθη κατὰ τὸ σῶνθος εἰς
τὸ κατάστημά της, ἀν-καὶ τὸν ὑπεδέχθη μὲ κρότους πυροβόλων εἰσελθόντα εἰς τὴν
πόλιν· ἀλλ' οὔτε τὴν ἀντεπισκέφθη, καὶ ἀφ' οὗ πρώτη αὐτῇ συσσωματωμένη ἀπῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκόν του καὶ τὸν ἐπισκέφθη· εἰδὼσε λοιπὸν ν' ἀλληλογραφῇ μ' αὐτόν,
ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφρασθῇ διὰ ζώσης.

σταντινούπολιν, Σμύρνην, Κυδωνίας, Χίον καὶ ἄλλα μέρη τῆς Τουρκίας, καὶ φορτωμένοι λάφυρα, τὰ πράγματα καὶ χρήματα τῶν ἀδελφῶν των χριστιανῶν, τρέχουσιν οἱ πλείότεροι νὰ κρυβῶσιν εἰς τὴν Μίνην. Προσπαθεῖ δ' ὁ Ὑψηλάντης νὰ συνάψῃ δύναμιν στρατευμάτων, ν' ἀντιπαραταχθῇ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀκολουθεῖ κανεὶς. Θρῆνοι, ὀλολυγμοὶ καὶ ὁδορμοὶ ἀντηχοῦσι πανταχόθεν, καὶ οἱ πάντες ἐπικαλοῦνται τὸν Θεὸν εἰς βοήθειάν των, καὶ τὸ πᾶν καταβοᾷ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις θεωρεῖται ὡς προδότις, μὴ λαβοῦσα πρόνοιαν νὰ προφυλάξῃ τὴν πατρίδα ἀπὸ τῆς ἐπιδρομᾶς τῶν ἐχθρῶν, εὐρισκομένη εἰς ἀγνοίαν ὡς πρὸς τὰ κινήματά των ὥστε δὲν ἐπίστευεν ὅτι καὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν Πελοπόννησον (1), καὶ παραδοῦσα τὴν δύναμιν τῶν ὀπλῶν εἰς ἀρχηγούς ἀπολέμους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἀνικάνους νὰ στρατηγήσωσιν ἐναντίον των. Διὰ τοῦτο τὰ μέλη αὐτῆς ἀφῆκαν τὰ πάντα ἐκτεθειμένα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Τούρκων, καθὼς κινδυνεύοντα νὰ πάθωσιν ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐσώθησαν εἰς τὸν ἀργολικὸν κόλπον ἐπιβιβασθέντα εἰς γολέτταν ὑδραϊκὴν ὃ δ' ἀντιπρόεδρος Καννακάρης ἀφ' οὗ τὰ συνώδευεν εἰς τὴν εἰρημένην γολέτταν, ἐξῆλθε καὶ ἐπιστρέφει θαρρ' ἀλατὸς εἰς Ἄργος ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀνδρέαν Μεταξῆν, διότι τοῦλάχιστον οὗτος δὲν ἐνεργεῖ ἐξ ἰδιοτελείας πρὸς βλάβην τῆς πατρίδος, εἶναι προκατειλημμένος κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνήργει ἐναντίον του. Κατ' ὥρθωσιν δὲ νὰ μετακομίτῃ ἀσφαλῶς ἕως διακοσίας ὀκάδας ἄργυρον, τὸν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήρια συνηγμένον, καὶ νὰ τὸν ἐναποθέσῃ ἐντὸς αὐττριακοῦ πλοίου, ἡγκυροβολημένου πρὸ τῶν μύλων τοῦ Ναυπλίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὸν ἐπῆραν εὐθὺς οἱ Σπεισιῶται μὲ τὴν βίαν δι' ὅσα εἶχον νὰ λαμβάνωσιν ἀπὸ τὸ ἔθνος διὰ μισθοῦς των. Τότε σπεύσας καὶ ὁ Ἀναστάσιος Ἐλαιῶν, μετεκómιτεν εἰς τὴν γολέτταν τ' ἀρχεῖα τῆς Κυβερνήσεως. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε διαδοθῇ λόγος ὅτι ἡ Κυβέρνησις διελύθη, ἰδοὺ ὁ Ἀμιλῶν,

(1) Ὁ Γ. Ἀγαλόπουλος μὲ εἶπεν ὅτι, ὅτε ὑπέρστρεψεν ἀπὸ τὴν Κόρινθον, καὶ εἰσεβαίονε τὴν Κυβέρνησιν ὅτι εἰσέβαλον οἱ Τούρκοι, εἰς τῶν βουλευτῶν εἶπε: ἀτέννηγμα τοῦ Κολοκοτρώνη εἶναι ἡ εἰσβολὴ τῶν Τούρκων, ἀφ' ὧν νὰ φοβίσῃ «τὸν κόσμον διὰ τῆς ψευδοῦς τῆς φήμης, καὶ νὰ κατορθώσῃ τοὺς σκοποὺς του κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. Οὗτος ἦτον ὁ Βασιλεὺς Μπουδούρης.»

ὅστις διοικεῖ τὴν κατὰ τὸ ἀρχιπέλαγος ἀγγλικὴν μοῖραν, θέλει νὰ διαλύσῃ τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Ναυπλίου, ἐπειδὴ θεωρεῖ τοὺς Ἕλληνας ὡς ληττάς, μὴ ὑπαρχούσης, λέγει, Κυβερνήσεως, καὶ μόλις ὁ Ὁρλάνδος τὸν ἀποτρέπει, βεβαιώσας αὐτὸν ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν διελύθη. Εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα διεδόθη· πάραυτα ἡ φήμη ὅτι διελύθη ἡ Κυβέρνησις, καὶ οἱ κάτοικοι ἀφηνιάσαντες, δὲν ᾔθελον ν' ἀκούσωσιν οὔτε αὐτὴν οὔτε τὴν τοπικὴν διοίκησιν, τὸν Ἄρειον Πάγον, ὅστις καὶ σχεδὸν δὲν ὑπάρχει. Πανταχοῦ δ' ἐπράττοντο κατὰ τῶν ἀόπλων καὶ ἀδυνάτων χριστιανῶν μαινοφονίαι καὶ πικροὶ καταχρήσεις καὶ ἀδικίαι, ὥστε ὁ Ἄρειος Πάγος, ἥτοι δύο τρία μέλη αὐτοῦ, γράφουσι τὴν 18 ἰουλίου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐκδώσῃ διαταγὰς, προσκαλοῦσα τοὺς ἀποπλανημένους νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ὑποταγὴν τῶν νόμων, καὶ νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὰ χρέη των. Εἰς δὲ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου διεδόθη ὡταύτως ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπρόδωκε τὸ ἔθνος, μὴ ἐμποδίσασθαι τὸν ἐχθρὸν τοῦ νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ διελύθη· οἱ δ' αἰγαιοπελαγῖται ἀπέπτυσαν ἐπίσης τὸν χαλινόν, καὶ οἱ δυτικοὶ ἀντενέηργουν κατὰ τῆς πατρίδος, καὶ ᾔθελον νὰ ζητήσωσι τὴν προστασίαν τῶν Γάλλων, ὥστε σώζοντες ἑαυτοὺς, ὡς ἔλεγον, νὰ σώσωσιν εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ τοὺς χριστιανούς τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος. Διὰ τοῦτο οἱ ἀρμостαι ἐφοβήθησαν, καὶ δὲν ᾔδυναντο νὰ ἐνεργήσωσι τὰ χρέη των, καὶ μάλιστα καθ' ὅσον ἀπέβλεπε τὰ οἰκονομικά.

Ὁ Δράμαλης ἐν τοσούτῳ διαβαίνει τὸν ἱσθμὸν ἀμαχητὶ μετρίαντα πέντε περίπου χιλιάδας στρατεύματα ἐκλεκτὸν, καὶ τὸ μέγα μέρος ἱππεῖς, καὶ τὴν 6 Ἰουλίου ἔρχεται καὶ στρατοπεδεύει εἰς τὴν Κόρινθον. Ὁ δὲ φρούρχος τῆς Ἀκροκρίνου Ἀχιλλεὺς (1),

(1) Εἶναι παράδοξον ἡ μανία, ἣτις ἐκυρίευσεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τοῦ νὰ δίδωσιν εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὰ παιδία των τὰ ὀνόματα τῶν προπατόρων μας. Εἰς τὸν Πύργον ὁ Λυκοῦργος Κρεστενίτης διδόντων τὰ γράμματα πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἀφ' οὗ ἔδωκεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του τ' ὄνομα τοῦ ἀθανάτου νομοθέτου τῶν Σπαρτιατῶν, ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς μαθητάς του ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ὅσοι εἶναι τὸ καύχημα τῶν αἰώνων· καὶ ἐκεῖ εὗρίσκει τις σήμερον τοὺς Σωκράτας, τοὺς Πλάτωνα, τοὺς Ἀριστείδας, τοὺς Σόλωνα καὶ λ. Καὶ μέχρι τινὸς, ἕκαστος ὀνομάζετο ὅπως τὸν ἔδοκε· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, καὶ οἱ ἱερεῖς μας, ἀντὶ νὰ βαπτίσωσι τὰ παιδία τῶν

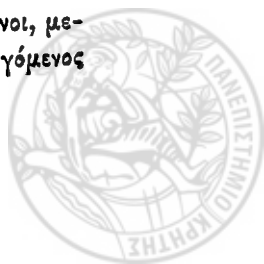

ἀναξίως τοῦ Ἀχιλλεῖου ὀνόματος κυριευθεὶς ἀπὸ πανικὸν φόβον, καὶ τῆς ζωῆς του κηδόμενος, θέλει ν' ἀφήσῃ τὴν Ἀκροκόρινθον, τὴν κλεῖδα τῆς χερσονήσου, εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων, καὶ νὰ φύγῃ· οὐδὲ συλλογίζεται εἰς ποῖον κίνδυνον ἐκτίθῃ τὴν πατρίδα, παραδίδων τὸ φρούριον ἐκεῖνο, οὐδὲ στοχάζεται ὅτι τὴν ῥίπτει εἰς τὸν μεγαλύτερον τῶν κινδύνων, ἂν ἀφήσῃ ζῶντα τὸν Κιαμίλμπεην. Ὁ Δημ. Ι. Κριεζῆς, συνεννοημένος ὦν μὲ τὸν Κρεβατᾶν νὰ συμπράξῃ εἰς τὸ κατὰ τῶν πολεμικῶν σχέδιον, καὶ στρατεύσας μὲ τινὰς στρατιώτας εἰς τὸν ἰσθμὸν, εὗρέθῃ εἰς τὴν Κόρινθον, περιμένων ἐκεῖνον, ὅτε ἐπῆλθον αἰφνης δεκαπέντε εἰκοσιν ἰππεῖς Τούρκοι, καὶ ἐπιστολίσθησαν ἀμοιβαίως, καὶ ἐκινδύνευσεν, καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ φρούριον, ἐν ᾧ ὁ Ἀχιλλεὺς ἡτοιμάζετο νὰ φύγῃ. Εἰς μάτην δὲ τὸν προτρέπει νὰ υπερασπίσῃ τὸ φρούριον ἐκεῖνο δι' ὀλίγας ἡμέρας, ἕως οὗ ἴδῃσι τοῦλάχιστον τί ἐμελλε νὰ γυνῇ, ἐν ᾧ εἶχον καὶ πολεμοφόδια ἄρκετὰ νὰ πολεμήσωσι τὸν ἐχθρὸν, καὶ ἀραβόσιτον νὰ συντηρηθῶσι πολιορκούμενοι· ἀλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν ἀκούει τίποτε· ἡ δὲ φρουρὰ, ὄντας Κορίνθιοι, καὶ ἔχοντες ἐντὸς τοῦ φρουρίου τὰς οἰκογενείας των, δὲν θέλουσι νὰ τὸ φυλάξωσι περαιτέρω, ἀφ' οὗ μάλιστα εἶδον ὅτι ὁ φρούραρχος δὲν νομίζει ἐγκλημα νὰ τὸ ἐγκαταλίπῃ εἰς τὸν ἐχθρὸν· θέλει δὲ νὰ φύγῃ καὶ ν' ἀφήσῃ ἐντὸς αὐτοῦ τὸν Κιαμίλμπεην ζῶντα. Τότε ὁ Κριεζῆς, ἀφ' οὗ ἐρήλωσέ τινα τῶν πυροβόλων, διέταξε καὶ τινα Κορίνθιον στρατιώτην, Μπενάκην ὀνόματι, νὰ τὸν φονεύσῃ, καὶ τὸν ἐφόνευσεν, ὅτε ὁ Ἀχιλλεὺς ὑπῆγε νὰ φονεύσῃ τὰ χαρέμια του καὶ δὲν ἀπετόλμησε. Καὶ τοιοῦτοτρόπως φεύγουσιν ὅλοι καὶ μένει ἡ πύλη τοῦ φρουρίου ἠνεωγμένη εἰς τὸν ἐχθρὸν, καὶ τις αἰθίοψ προσκαλεῖ τὸν Δράμαλην νὰ εἰσέλθῃ, καὶ μόλις πιστεύει ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ φρουρᾷ ἡ καμμία ἐπιβουλὴ, καὶ τέλος εἰσέρχεται καὶ τὸ κυριεύει· ἐπαίρει καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Κιαμίλμπεην ὁμοῦ καὶ τοὺς θησαυροὺς του, τοὺς ὁποίους αὐτὴ τὸν ἀνεκάλυψε. Καὶ ἤδη νομίζεται νικητῆς, διότι καὶ τοὺς Ἑλ-

Ἑλλήνων, καὶ νὰ τὰ δίδωσιν ὀνόματα τῶν ἁγίων μας, τὰ δίδουσι καὶ αὐτοὶ ἑλληνικὰ ὀνόματα. Ἀκούει τις λοιπὸν καὶ τοὺς ἀχθοφόρους Σωκράτας καλουμένους· καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἄρα, ὅστις ἦτο διάκονος καὶ διδάσκαλος τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς εἰς Ὑδραν, ἐπρόδωκε τὸ φρούριον καὶ ἀπέλθων ἀπάγχετο.

ληνας βλέπει φεύγοντας ἔμπροσθέν του, καὶ φρούρια κυριεύει ἀμαχητὶ ὡς ἐγκαταλελειμμένα ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐπομένως στέλλει ταχυδρόμον πρὸς τὸν Σουλτάνον, ἀναγγέλλων ὅτι ἐκυρίευσεν τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὁ Σουλτάνος δοξολογεῖ τὸν Θεὸν διὰ τοῦτο ἐπισήμως, ὡς ἂν εἰ ὁ Θεὸς ἦτον ὁ προστατὴς καὶ ὁ αὐτουργὸς ἐπομένως τῶν ἀδικιῶν του, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἐπανεστήσαν οἱ Ἕλληνες. Καὶ ἤδη τετυφωμένος ὁ Δράμαλης δὲν δέχεται, διὰ τὰ τὴν κυριεύσῃ, τὸ περὶ αὐτῆς σχέδιον τοῦ Γιουσούφ πασιᾶ τῶν Σερβῶν, διότι ὁ Θεὸς ἠδόκησε νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰς ἀνομίας τῶν Τούρκων. Ἐρχεται οὗτος εἰς τὴν Κόρινθον καὶ προβάλλει τὸν Δράμαλην νὰ τὸν δώσῃ τὰ ἡμίση τῶν στρατευμάτων, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς Π. Πάτρας, ὅθεν συμπαράλαβὼν καὶ ἄλλα νὰ κινηθῇ εἰς τὰς ἐπαρχίας παραδίδων τὰ πάντα εἰς πῦρ καὶ εἰς σίδηρον· ἀφ' ἑτέρου νὰ διευθυνθῇ ὁ Δράμαλης εἰς Τριπολιτσάν, ὅπου ἐνωθέντες ἀμφότεροι νὰ κτυπήσωσι τοὺς Πελοποννησίους καθ' ὅλα τὰ μέρη, καὶ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσωσιν. Ἄλλ' αὐτὸς ἐφρόνει ὅτι, ὑποσχόμενος ἀμνηστίαν εἰς τοὺς Πελοποννησίους, ἤθελε τοὺς ὑποτάξῃ εὐκόλως, καὶ ἐπομένως ἡδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ κατ' αὐτῶν ὁποίας διαταγὰς εἶχεν ἀπὸ τὸν Σουλτάνον. Περιφρονεῖ ἐπομένως τὸν Γιουσούφ πασιᾶν, τὸν ὀνομάζει ἔμπορον, καὶ δὲν δέχεται τὴν πρότασίν του· ἀλλ' ἂν τὴν ἐδέχετο, ἤθελε προξενήσει πολλὰ κακὰ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἴσως ἤθελε τὴν κατακτήσει. Ὁ Δράμαλης στέλλει τὸν Ἀληπασιᾶν Ἀργεῖον, διωρισμένον πασιᾶν εἰς τὸ Ναύπλιον, μὲ πενήντα ἱππεῖς, νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς Τούρκους ὅτι ἔφθασεν εἰς βοήθειάν των· καὶ αὐτοὶ ἀπέρχονται εἰς Ναύπλιον, καὶ δὲν ἀπαντῶσι καθ' ὅδον οὐδένα νὰ τοὺς ἀντισταθῇ, διότι οἱ Ἕλληνες ἔφυγον εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη, καὶ ἡ πολιορκία τοῦ Ναυπλίου διελύθη, καὶ ἡ πόλις τοῦ Ἀργους, καὶ ἡ Ἀργολίς ἅπασα εἰν ἔρημος. Ὅθεν ἔφθασεν ὁ Ἀληπασιᾶς ἀνενόχλητος ἐκτὸς τοῦ Ναυπλίου, καὶ εὐρίσκει τὴν πύλην τοῦ φρουρίου κλεισμένην. Οἱ Ναυπλιεῖς ἐκθαμβοὶ δὲν πιστεύουσιν ὅτι ἔφθασαν Τούρκοι εἰς βοήθειάν των· τέλος πληροφοροῦνται περὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων, ἀνοίγουσι τὴν πύλην, καὶ εἰσδέχονται τὸν Ἀληπασιᾶν· οἱ δὲ ἱππεῖς αὐτοῦ κύριοι τῆς Ἀργολίδος θεωρούμενοι, μεταβαίνουν εἰς Ἀργος νὰ ἐπάρωσι λάφυρα. Μόνος ὁ λεγόμενος

Καρύγιαννης Μανιάτης εὐρέθη ἐκεῖ, καὶ φεύγων δρομαῖος, ἀπῆλθεν εἰς Μύλους, ὅπου ἦσαν ὁ Π. Μαυρομιχάλης, ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Κρεββατᾶς, καθὼς καὶ εἰς Κιθέρι, ὅπου ἦσαν ὁ Ζάφειρόπουλος, ὁ Κοντάκης, ὁ Τσιώκης, ὁ Νικόλαος Σταματελόπουλος καὶ ἄλλοι μὲ δύω χιλιάδας πεντακοσίους στρατιώτας περίπου, καὶ τοὺς λέγει ὅτι πενήντα Τούρκοι εἶναι κύριοι τοῦ Ἀργους. Τότε ὁ Τσιώκης ἔδραμεν ἐκεῖσε μὲ τινας στρατιώτας καὶ μὲ τὸν εἰρημένον Καρύγιαννην, μεθ' ὧν καὶ ὁ Ἀγαλόπουλος, προσβάλλει τοὺς Τούρκους, φονεύει δεκαεπτὰ, τρέπει τοὺς λοιποὺς εἰς φυγὴν καὶ παραδίδει εἰς πῦρ ὅσα γεννήματα ἐδρίσκονται εἰς τὰς ἀποθήκας ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἐκτὸς εἰς τ' ἀλώνια καὶ ἀλλαχοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ πράττουσιν ὅτε Κοντάκης, ὁ Σταματελόπουλος καὶ ἄλλοι, φθάσαντες ἐπομένως, τόσον εἰς τὴν πόλιν, ὅπου εἶρον γεννήματα, καθὼς καὶ εἰς τὰ πέριξ χωρία. Ἀλλ' ὅλοι ἐλπίζουσιν εἰς τὸν Κολοκοτρώνη, καὶ ὁ Ὑψηλάντης τὸν γράφει ἀλλεπαλλήλως νὰ προφθάσῃ εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος, καὶ διαμαρτύρεται ἐναντίον του, ὡς ἂν εἰ ἐπρόσμενεν ὁ Κολοκοτρώνης προτροπὰς διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του ἤδη, ὅτε ἐπληροφορήθῃ τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ δὲ Κωλέττης ἀποτολμᾷ καὶ τὸν λέγει προδότην, ὡς μέλλοντα νὰ συμβιβασθῇ τάχα μὲ τοὺς Τούρκους νὰ προσκυνήσωσιν οἱ Ἕλληνες· καθὼς βραδύναντα δὴθεν νὰ κινηθῇ ἐναντίον του· ἀλλ' ὁ Κανακάρης ἀπὸ Πελοποννησιακὴν φιλοτιμίαν κεντούμενος:

«δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς, εἶπε, νὰ κατηγορήσῃ οὔτε τὸν Κολοκοτρώνη, οὔτ' ἄλλον κἀνένα ἐκ τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Πελοποννήσου ὡς ἔικανόν νὰ προσκυνήσῃ εἰς τοὺς Τούρκους, ἢ ὡς προδότην.» Καὶ ὁμοῦς ὁ Κανακάρης αὐτὸς καὶ ὁ Νέγρης διακηρύττουσι τὴν 9 Ἰουλίου εἰς τὸ Πανελλήνιον ὅτι: «ἐν κόμμα σκανδαλοποιῶν (ἐννοοῦντες τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ) κατεγίνετο νὰ μεταιώσῃ τὰς σωτηριῶδεις πράξεις τῆς Κυβερνήσεως, σπείροντες ῥιζάνια εἰς τὸν λαόν. Ἐκ τούτου δύω χιλιάδες Ἕλληνες εἰς τὸν ἱεθμὸν ἀφῆκαν ὡς ἐκ συνθήκης, καὶ διέβη ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἦλθεν εἰς Κόρινθον.» Ἐπειτα λέγουσιν: «ὅσοι μὲ τὰ ὄπλα δὲν δύνανται νὰ ἐξολοθρεύσωσι τὴν Ἑλλάδα, ῥαδιουργοῦντες ἔδωκαν εἰς τὸ κόμμα τοῦτο τὴν πρώτην γέννησιν, καὶ τὸ κινουσι σήμερον οὐδὲν ὅπως φαίνόμενοι εἰς τὰς ὁφείας τῶν κινουμένων· τόσον ἀρκεῖ

»διὰ νὰ καταλάβετε » Δι' αὐτῆς τῆς περιόδου κατηγοροῦσι τὸ αὐτὸ κόμμα ὡς ὑποκινουμένους ὑπὸ τῶν Ἀγγλων ἢ ὑπὸ τῶν Τούρκων δῆθεν. Ἐπειτα κατηγοροῦσι τὸν Κολοκοτρῶνην ὡς κηρύξαντα ἀσιδόσιαν· καὶ μετὰ ταῦτα διὰ νὰ ἐνθαρρύνωσι τοὺς Ἕλληνας, λέγουσιν: «οἱ ἐχθροὶ εἰν' ὀλίγιστοι, καὶ τὸ μέγα μέρος ἀπόλεμοι· ἤδη νήθησαν νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, » διότι δὲν εὗρον ἐναντίωσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ἀποθάνει ἐδῶ καθὼς » καὶ τότε αἱ χιλιάδες πέρυσιν καὶ τὰ λ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Νέγρης διαστρέφει τὴν ἀλήθειαν, παραμορφῶν τὰ πράγματα, καὶ ψεύδεται καὶ συκοφαντεῖ, διὰ νὰ καλύψῃ τὰ ἐγκλήματα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Ἐπειτα παρηγορεῖ τοὺς Ἕλληνας ὅτι θ' ἀποθάνωσιν οἱ εἰσβαλόντες εἰς τὴν Πελοπόννησον ὀλίγιστοι καὶ ἀπόλεμοι· βέβαια θ' ἀποθάνωσιν οἱ ὑπὸ τὸν Δράμαλιν πολυάριθμοι καὶ μαχιμώτατοι ἐχθροί· ἀλλ' ὅχι διὰ τοῦ καλάμου τοῦ Νέγρη. Ὁ Κολοκοτρῶνης, ἀφ' οὗ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν Γερουσίαν καὶ τὴν παρηγόρησε, διέταξε τὸν Δημήτριον Πλαπούταν νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐθωρεὶ μὲ χιλίους διακοσίους Καρυτινοὺς ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Τουρνικίου, νὰ καταβῇ εἰς τὸ κάτω μπέλεσι, καὶ νὰ δώσῃ, χρείας τυχεύσης, βοήθειαν εἰς τὸ φρούριον τῆς Κορίνθου· (διότι ἤγνοετο ἡ τύχη του). Διέταξε καὶ τὸν Ἀντώνην Κολοκοτρῶνην νὰ κατέλθῃ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Κανδῆλας μὲ τριακοσίους, καὶ νὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς Λιόντι, πλησίον τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἐξεκίνησαν παραχερῆμα· ἐκδίδονται δὲ ταυτοχρόνως διαταγαὶ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας ἀπὸ τὴν Γερουσίαν, δι' ὧν οἱ Πελοποννήσιοι προσεκαλοῦντο νὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος κινδυνευούσης, ἐκκινουῦντες ὅτι τάχιστα τὰ στρατεύματα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ στέλλοντες εἰς τὴν Γερουσίαν καὶ χρήματα καὶ τροφάς διὰ τὸν πόλεμον. Τὰς δὲ διαταγὰς ταύτας προσυπογράφει καὶ ὁ Κολοκοτρῶνης· διότι ἡ ὑπογραφή τοῦ τὰς κατασταίνει τόσοσιν πλέον σεβαστὰς, ὅσον μέγας εἶν' ὁ κίνδυνος, τὸν δποῖον ἀπέρχεται προκινδυνεύων ν' ἀποσχεδίσῃ. Διαιρεῖται δὲ ἡ Γερουσία εἰς τρία τμήματα· καὶ τὸ μὲν συγκεῖμενον ἀπὸ τὸν ἀντιπρόεδρον Φωτῆλαν, ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστην Παπαγιαννακόπουλον (διορισθέντα τότε Γερουσιαστὴν ἀπὸ τὸν Κολοκοτρῶνην ἀντὶ τοῦ Ἀναγν. Ζαφειροπούλου), ἀπὸ

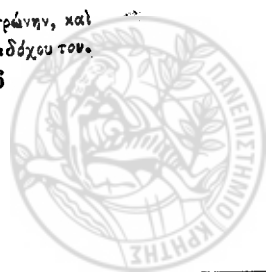
τὸν ἐπὶ τῶν πυριτοδόλων Διονύσιον Παπαγιαννόπουλον, ἀπὸ τὸν ἐπὶ τῶν τροφῶν Παναγιώτην Καλογεράν, ἀπὸ τὸν ταμίαν Ἰω. Γ. Οἰκονομίδην, καὶ ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα τῆς Κορίνθου Κύριλλον, ἐμμένει εἰς Τριπολιτσάν, καὶ ἐκπληρόνει τὰ χρῆμα τοῦ σώματος μετὰ τὸν ἀρχιγραμματέα καὶ μετὰ τὸν γραμματέα Βασίλειον Γεωργιάδην, οἱ ὅποιοι δὲν ἔπαυον γράφοντες νυκτὸς καὶ ἡμέρας διὰ νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰ τῆς ὑπηρεσίας, διότι οἱ ἄλλοι γραμματεῖς εἶχον φύγει οἱ μὲν δι' ὑπηρεσίαν, οἱ δὲ διὰ τὸν φόβον τοῦ ἐχθροῦ, ὅτε καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἔφυγον, καὶ ἀπῆλθον ν' ἀσφαλίσωσιν ἐκυτοῦς καὶ τὰς οἰκογενείας των, ἐκτὸς τῶν ἀναγκαιούντων διὰ τὸν πόλεμον, ὅσων δυναμένων νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα, οἵτινες καὶ ἠτοιμάσθησαν νὰ ἐκστρατεύωσι. Τὰ δ' ἄλλα δύο τμήματα ἀνεχώρησαν εὐθὺς εἰς τὰς ἐπαρχίας κατὰ δύο διευθύνσεις, διὰ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὸ νὰ ἐκτελεισθῶσιν ὅσον τάχους αἱ διαταγαὶ τοῦ σώματος, καὶ συνάμα διὰ νὰ ματαιώσωσι τὰς ῥαδιουργίας τῆς ὀλιγαρχίας, ὀδηγοῦντες εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ὅσους τῶν πολιτῶν τυχόν ἐξηπατημένους. Μετὰ ταῦτα ἐξελθὼν ὁ Κολοκοτρώνης ἀπὸ τὴν Γερουσίαν, ὑπάγει ἔξω τῆς πόλης τῶν Καλαβρύτων, ὅπου ἀγορεύων πρὸς τοὺς μέλλοντας νὰ ἐκστρατεύωσι:

«Σεῖς εἶθε, τοὺς λέγει, ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι κατεστρέψατε τοὺς
 »Τούρκους ὅσοι εὐρίσκοντο εἰς ταύτην τὴν μητρόπολιν. Οἱ Τούρκοι ἐκεῖνοι εἶχον ἐνσπείρει τὸν φόβον εἰς τὰς καρδίας μας ἀπὸ τὴν
 »μικρὰν ἡλικίαν μας, ὥστε δὲν ἐτολμῶμεν ν' ἀναιενίσωμεν πρὸς αὐτοὺς τὰ ὄμματα· ζῶντες δὲ μετὰ αὐτοὺς τοσοῦτον χρόνον εἰς
 »τὸ αὐτὸ ἔδαφος, τοὺς ἐθεωροῦμεν, ἂν καὶ τυράννους μας, ὡς
 »γείτονας· Πολλοὶ δὲ ἐξ ἡμῶν ἀπελαύομεν τὰς προστασίας των,
 »καὶ ἄλλοι εὐηργετήθημεν μάλιστα παρ' αὐτῶν. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα
 »διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, ἐλάβομεν
 »τὰ ὅπλα, ὑψώσαμεν τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ ἐναντίον των,
 »ἐπαρουσιάσθημεν ὡς λέοντες καὶ τοὺς κατεσπαράξαμεν. Ἀφ' οὗ
 »λοιπὸν τοὺς ἐντοπίους ἐκείνους Τούρκους ἐξολοθρεύσαμεν, καὶ
 »ἀφ' οὗ τ' ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος ἐγενήθημεν,
 »εἶναι δυνατόν νὰ φοβηθῶμεν τοὺς νέους τούτους βραβάρους, τοὺς
 »ὀπκοῦς δὲν εἶδομεν ἄλλοτε, καὶ ὅποιοι ἦλθον νὰ μᾶς ἀφαιρέσωσι
 »τοιαῦτ' ἀγαθὰ; Ἕλληνες! θὰ τοὺς ἐξολοθρεύσωμεν καὶ τούτους

»διότι ὁ Θεὸς μᾶς βοηθεῖ πολεμοῦντας διὰ τὴν πίστιν μᾶς, διὰ
 »τὴν πατρίδα μας, διὰ τοὺς γέροντας γονεῖς μας, διὰ τὰς γυ-
 »ναῖκας καὶ τὰς παρθένους μας, διὰ τ' ἀδύνατα τέκνα μας, διὰ
 »τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς φίλους μας, διὰ τὴν ζωὴν μας, τὴν ἰδιο-
 »κτησίαν μας, τὴν ἐλευθερίαν μας, τὴν τιμὴν μας, διὰ τὰ δίκαια
 »τὰ ὅποια ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισε, καὶ χωρὶς τῶν ὁποίων δὲν πρέ-
 »πει νὰ ζήσωμεν εἰς τὸν κόσμον. Ὅταν δ' ὁ δίκαιος Θεὸς μᾶς
 »βοηθῇ, ποῖος ἐχθρὸς θὰ δυνηθῇ ποτε νὰ μᾶς ἀντισταθῇ; Ἑλ-
 »ληνες! εἰς τὰ ὄπλα, εἰς τὸν πόλεμον. Αὐτοὶ οἱ νέοι Τοῦρκοι, οἱ-
 »τινες ἐτόλμησαν νὰ πκτῇσωσι τὸ ἱερόν τῆς πατρίδος μας ἔδαφος, θ'
 »ἀπολεσθῶσιν εἰς ὀλίγας ἡμέρας· ἤλθον δὲ νὰ μᾶς δώσωσι δικαίαν
 »ἀφορμὴν νὰ μᾶς θανατώσῃ ὁ κόσμος· καὶ μᾶς ἔφερον καὶ ὄπλα,
 »καὶ ἵππους, καὶ χρήματα, καὶ ἄλλα πράγματα, ἀπὸ τὰ ὅποια
 »εἴχομεν ἀνάγκην διὰ τὸν πόλεμον. Θὰ τοὺς καταστρέψωμεν
 »λοιπὸν καὶ τούτους μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ τοὺς τὰ πά-
 »ρωμεν.» Ἡ δημηγορία τοῦ γηραιοῦ στρατηγοῦ προξενεῖ ἀλ-
 »λοῖωσιν εἰς τὰς καρδίαις· οἱ λόγοι του διαδίδονται πανταχοῦ, καὶ
 οἱ Ἕλληνες τρέχουσιν ἐνθουσιασμένοι εἰς τὸν πόλεμον. Οἱ δὲ
 Ἑρριπολιτιστῶται, ἔξερχόμενοι ἀπὸ τὴν πόλιν, ὡς ἂν μὲ ἀπόφασιν
 νὰ μὴ ἐπιστρέψωσιν ἂν δὲν νικῇσωσιν, ἐπορεύοντο τραγωδοῦντες
 κατὰ στοίχους τὸ τραγῳδῖον τοῦ Διάκου: *τρία πουλάκια κάθην-
 ται εἰς τοῦ Διάκου τὸ ταμποῦρι καὶ τὰ λ.* Τὸ πρῶτ' ἐκίνησε καὶ
 αὐτὸς μ' ὀλίγους σωματοφύλακας ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Παρθενίῳ,
 καὶ αὐτόθι προσαπαντήσας τὸν Ῥήγαν Παλαμίδην «ἔφυγες, τὸν
 »εἶπεν, ἀπὸ τὸν φόβον σου, καὶ δὲν εἶδες τὸν ἐχθρόν· κηρύττεις
 »ὅτι τὸ στράτευμα ὅλον ἀπωλέσθη, ἐφάβισας τοῦ; Ἕλληνας, καὶ
 »ἡ πατρίς ἐξετέθη διὰ τοῦτο εἰς μεγαλῆτερον κίνδυνον· ἀλλὰ δὲν
 »ἔχω φιάλην ἐλαίου νὰ σὲ δώσω (1). Ὑπαγε καὶ μὴ τολμᾷς νὰ
 »κοινολογήῃς ὅτι ἀπωλέσθη τὸ στράτευμα.» Ἀφ' οὗ ἐφθασε κατὰ
 τὸν Ἀχλαδόκαμπον, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς,
 ἀποσταλὴς ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἥτοι ἀπὸ ἄτομά τινα τῆς Κυ-
 βερνήσεως, φυλαχισμένα, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸ πλοῖον, καὶ λεγόμενα

(1) Ὁ πατὴρ τοῦ εἶχεν ἀναδεχθῇ εἰς τὴν κολυμβήθραν τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ
 ταῦτα λέγων ἔννοιε ὅτι δὲν ἤθελε νὰ τὸν κακοποιήσῃ, διότι ἦτον υἱὸς τοῦ ἀναδόχου του.

Κυβέρνησις, νὰ τὸν πείσῃ ὥστε νὰ διατηρηθῇ ἡ Κυβέρνησις αὕτη, διὰ νὰ φυλαχθῇ τοῦ ἔθνους ἡ ὑπόληψις εἰς τὸν ἕξω κόσμον, καὶ νὰ μὴ κυριεύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τελεία ἀναρχία, ἐξ ἧς ἤθελε πηγᾶσαι ὁ ὀλεθρος αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρῶνης εἶχεν ἤδη λησμονήσει τὰ παρελθόντα, καὶ ἄλλο τι δὲν τὸν ἐνησχόλει εἰμὴ ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος· ὅθεν, ἀφ' οὗ ἤλθε κατόπι τοῦ Μεταξᾶ καὶ ὁ Π. Κρεββατᾶς, καὶ τὸν ὠμολόγητε τὴν μεταμέλειάν του, διότι ἠκολούθησε καὶ αὐτὸς τὸ περὶ τῶν ὅπλων σχέδιον τῶν ὀλιγαρχικῶν, καὶ ὑπεσχέθη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς ὡς πρὸς τὰ πράγματα τῆς πατρίδος, ὁ Κολοκοτρῶνης συνέδεσε μ' αὐτὸν φιλίαν εἰλικρινή· ἀλλ' ἤθελε νὰ ἐξωστῶσιν ἀπὸ τὰ πράγματα ὁ Κανακάρης (1), ὁ Ἀναγ. Δελιγιάννης, ὁ Νέγρης καὶ ὁ Κωλέττης, ὡς ἐπικίνδυνοι παρ' αὐτοῦ θεωρούμενοι, καὶ ἐν τοσοῦτῳ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὸ φαινόμενον σκιά κυβερνήσεως. Κατόπιν ἔρχονται ὁ, τε Ὑψηλάντης καὶ ὁ Μαυρομιχάλης μὲ τοὺς υἱοὺς του Γεώργιον καὶ Ἰωάννην, καὶ μετ' αὐτῶν ὁ Πάνος Θ. Κολοκοτρῶνης, ὅστις εὕρισκετο εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Γερουσίας κατὰ τὴν Λακωνίαν, καὶ εἶχε μεταβῇ εἰς Μύλους πρὸ ὀλίγου· μὴ ἔχοντες αὐτοὶ καμμίαν δύναμιν, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν, φοβηθέντες μὴ τοὺς πατήσῃ ἐξαίφνης ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὕψηλὰ εἰς ἐντάμωσιν τοῦ Κολοκοτρῶνη. Οὗτος συγκροτεῖ πολεμικὸν συμβούλιον μὲ αὐτοὺς, καὶ πρὸ πάντων διὰ νὰ περιστείλωσι τὴν ὁρμὴν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Ἀργους, ὥστε νὰ προφθάσῃ ἀνάλογος δύναμις στρατευμάτων, καὶ ν' ἀντιπαραταχθῇ ἐναντίον του, ἀποφασίζεται κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Κολοκοτρῶνη νὰ καταλάβωσιν οἱ Ἕλληνες τὸ ἐπικείμενον τοῦ Ἀργους φρούριον, τὴν Λάρισσαν, ἃν καὶ κατηρειπωμένον καὶ ἀνόχυρον καὶ ὅλως ἐγκαταλειμμένον, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ἤδη κατειλημμένον ἀπὸ τὸν ἐχθρόν, ὡς ὁ Κολοκοτρῶνης εἶχε παρατηρήσει ἀπὸ ὕψηλόν μέρος.

(1) Ἀγνοεῖται ποῖος πονηρὸς δαίμων ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Κανακάρη ὅτι ὁ Κολοκοτρῶνης ἤθελε νὰ τὸν φονεύσῃ, καὶ διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ εἶχε διάδοσιν νὰ εἴπῃ ἠνωμένος μὲ αὐτὸν, δυσπιστῶν κατεφάρετο ἐναντίον του. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κολοκοτρῶνης ἀντεπολιτεύετο τὸν Κανακάρην, ὅστις ἦτον ἀφιλοκέρδης, τίμιος καὶ φιλόπατρις· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν δὲν ἰδῶθη περίστασις νὰ ἐξηγηθῇ μὲ τὸν Κολοκοτρῶνην, διὰ νὰ ἐνωθῇ μ' αὐτὸν διὰ παντός καὶ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὰ τοῦ πολέμου.

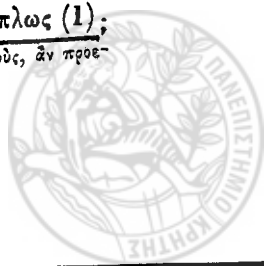
Πρὸς δὲ, νὰ καταλάβωσι τοὺς μύλους καὶ τὸν ποταμὸν Ἑρασῖνον, ὃ ἐστὶ τὴν θέσιν κυρίως, ὅπου ἀναβρύει ὁ ποταμὸς ἐκεῖνος, καὶ ὅθεν ὑπάρχει ὁδὸς ἄγουσα ἀπὸ τὸ Ἄργος εἰς Τριπολιτσάν. Διορίζονται ἐπομένως ὁ Ἀντώνης Κουμουστιώτης, Π. Ἀναγνωστόπουλος καὶ Θ. Ζαχαρόπουλος νὰ προηγηθῶσιν εἰς τὸ εἰρημένον φρούριον μὲ διακοσίους Λακεδαίμονας, ὡς καὶ προηγήθησαν, καὶ εἰσῆλθον εἰς αὐτὸ, καὶ ὠχυρώθησαν, καὶ ἔκαμαν σημεῖον καπνοῦ, ὡς ἦσαν διατεταγμένοι, διὰ νὰ δείξωσιν ὅτι τὸ κατέλαβον. Ἐσταλή δ' ἀμέσως ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης εἰς Μύλους νὰ φυλάξῃ τὴν θέσιν, συνεννοούμενος μὲ τοὺς νησιώτας, ὥστε νὰ πλησιάσωσι καὶ αὐτοὶ μὲ τὰ πλοῖά των εἰς τὸ παραλίον, νὰ τὴν ὑπερασπίζωσιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν μὲ τὰ πυροβόλα, ὡς ἀναγκαίαν καὶ διὰ τὰς ἀποσκευάς. Ἐπομένως κατῆλθον ἐκεῖ ὁ Μαυρομιχάλης, καὶ ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Κρεββατᾶς, καὶ ἤρχισε νὰ σχηματίζεται στρατόπεδον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὤφειλον νὰ καταλάβωσι καὶ τὸν Ἑρασῖνον οἱ Ἕλληνες, διατάττει ὁ Ὑψηλάντης ν' ἀπέλθωσι καὶ τινες ἐκεῖσε ἐπὶ τούτῳ· διατάττει καὶ ὁ Μαυρομιχάλης· ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀκούει κανεὶς, καὶ αἱ διαταγαὶ των δὲν ἐκτελοῦνται· μένει λοιπὸν νὰ καταλάβωσι καὶ ἐκείνην τὴν θέσιν ὅταν διαταχθῶσιν ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην. Οὗτος γράφει τὴν 9 Ἰουλίου ἀπὸ τοῦ Δαβουλὶ τὸν Πλαπούταν, καὶ τὸν διατάττει νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν Ἀχροκόρινθον, εἰς τὸ ἄντικρυ βουνόν, καὶ νὰ κενώσωσιν οἱ Ἕλληνες τὰ τουρέκια των, διὰ νὰ θαρρύνωσι τὴν φρουράν, τὴν ὁποίαν ὑπέθετεν ἀκόμη ἐκεῖ, καὶ νὰ φοβίσωσι τοὺς Τούρκους. Ἐντοσούτῳ διὰ νὰ ἐγκαρδιώσωσι τοὺς εἰσελθόντας εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀργους, καὶ νὰ τ' ὀχυρώσωσι μ' ἀρκετοὺς στρατιώτας, ἀποφασίζουσιν αὐθόρμητοι νὰ εἰσέλθωσι καὶ ὁ Ὑψηλάντης, καὶ ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης, καὶ ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Ἰω. Μαυρομιχάλης, καὶ ἐξεκίνησάν διὰ τὸ Ἄργος ἐπὶ σκοπῷ καὶ νὰ καύσωσι πρῶτον ὅσα γεννήματα ἔχον μείνει τυχόν εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς πεδιάδας. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης, φοβούμενος μὴ διαιρέσῃ ὁ ἐχθρὸς τὰς δυνάμεις του, καὶ ὁρμήσῃ ἀπὸ πολλὰ μέρη εἰς τὰ μεσόγεια τῆς χερσονήσου, ὑπῆγε πρὸς τὸν Ἀγιόργην νὰ παρατηρήσῃ τὰ κινήματά του καὶ τοὺς σκοποὺς του. Ὁ Πλαπούτας ἀναχωρήσας κατὰ τὸ δειλινόν, ἔφθασε τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ χωρίον Σάγκα, ὅπου εἶρε

τοὺς βουλευτὰς Π. Πατρῶν καὶ Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλον, οἵτινες εἶχον φύγει ἀπὸ τὸ Ἄργος μὲ τὸν Νικόλαον Δελιγιάννην καὶ τὸν Παναγιωτάκην Ζαριφόπουλον. Οἱ στρατιῶται ἠθέλησαν νὰ κακοποιήσωσι τὸν τελευταῖον, ὡς ᾔθθεν ἀδικήσαντα αὐτοὺς εἰς τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων τῆς Τριπολιτσᾶς· ἀλλ' ὁ Πλαπούτας δὲν τοὺς ἀφῆκε νὰ ἐνοχλήσωσι κανένα ἐξ αὐτῶν, διότι εἰδοποιήσας αὐθωρεῖ τὸν Κολοκοτρώνην, ἔλαθεν εὐθὺς ἀπάντησιν ἀπαγορεύουσιν πᾶσαν ἐχθροπραξίαν κατὰ τῶν ὑπεναντίων, καὶ ὑπαγορεύουσιν ἀπ' ἐναντίας ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ περιποίησιν· ὅθεν ὑπέικων εἰς τὸν ἀρχηγόν, προσεκάλεσε μὲν τὸν Π. Πατρῶν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ κατὰ τοῦ Δράμαλη, ἀλλὰ προτιμήσαντα ν' ἀπέλθῃ εἰς Τριπολιτσάν, καὶ φοβούμενον μὴ πάθῃ κατ' ὁδόν, διέταξε πενήντα στρατιώτας καὶ τὸν συνώδευταν, καὶ αὐτὸς ἠκολούθησε τὴν πορείαν του. Προπορευόμενος δὲ τοῦ στρατοῦ μὲ τὸν Ν. Μπούκουραν, Σπ. Σπηλιωτόπουλον καὶ τὸν μαχητὴν Μαστρογιόργην λεγόμενον, ὄντας ἐρίππους, ἔφθασεν εἰς Μαλανδρίνον, ὅπου εὐρὼν δύο Τούρκους ἱππεῖς, καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος, ὤρμησεν ἐναντίον των καὶ ἐκινδύνευσεν· διότι ὁ ἕτερος αὐτῶν σπαθιστὴς ὢν ἐπιτήδειος, ἔκοψεν εἰς δύο τὸ ξίφος του, καὶ τὸν ἐπλήγωσεν εἰς τὴν ρίνα κατ' ἐπιφάνειαν· Ὁ δὲ Πλαπούτας λαμβάνει τὸ ξίφος τοῦ Σπηλιωτοπούλου καὶ μάχεται, ὅτε ὁ Μαστρογιόργης ἐτουφέκισε καὶ ἐφόνευσεν τὸν Τούρκον. Ὁ δὲ Μπούκουρας ἐφόνευσεν τὸν ἄλλον, ἀφ' οὗ ἐπληγώθη ὡσαύτως εἰς τὸ ὠτίον. Ὁ Πλαπούτας ἐστείλε τὸ ξίφος του εἰς τὴν Γερουσίαν, ἥτις τὴν 13 Ἰουλίου τὸν γράφει : « τὸ » εἰς δύω τεθλασμένον ξίφος σου ἐλάβομεν· ἐπληροφορήθημεν καὶ ὅτι » ἐπληγώθης ἐπιπολαίως εἰς τὸ πρόσωπον. Τοιαῦται πληγαὶ προσ- » θέτούσι λάμψιν εἰς τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἥτις σὲ περικαλύ- » πτει. » Ἡ Γερουσία ἐχρεώσται βέβαια νὰ τὸν στείλῃ ἄλλο ξίφος καλλίτερον· ἀλλ' ἠδύνατο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ὅτε ἡ Τριπολιτσα ἦτον ἐρημος, νὰ εὕρῃ ξίφος ; Πλὴν καὶ ζητοῦντα πυριτόβολα, « δὲν εἶχομεν, τὸν λέγει, κατὰ τὸ παρὸν νὰ σὲ στείλωμεν, διότι » στερούμεθα μολύβδου. » καὶ τοῦτο ἦτο βέβαια τὸ μέγα δυστύχημα. Ἀφ' οὗ ἔφθασεν ὁ στρατὸς εἰς Μαλανδρίνον, ἰταραλαβὼν τριακοσίους, ἐκινήθη πρὸς τὸ Χαρβάτι, νὰ παρατηρήσῃ τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ, ἀπαντᾷ ὑπὲρ τοῦς πενήντα Τούρκους ἱππεῖς,

τοὺς προσβάλλει καὶ τοὺς φονεύει, ἐκτὸς ἑπτὰ ἐξ αὐτῶν, οἵτινες ἐσιώθησαν φεύγοντες εἰς τὸ χωρίον Φίχτια, ὅπου τοὺς κατεδίωξε, καὶ κλεισθέντας εἰς τινα οἰκίαν ἔβαλε πῦρ νὰ τοὺς καύσῃ. Ἄλλ' αἰφνης ἐφάνη ἡ προσθοφυλακὴ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀπεχώρησεν εἰς τὸ Σχοινοχώρι, ὅπου ἐστρατοπέδευσε, διὰ νὰ μὴ ἀφήσῃ καὶ περάσωσιν οἱ Τούρκοι διὰ Τριπολιτσᾶν ἀπὸ τὰς Πόρτας. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἀκολουθῶν τὸν δρόμον του διὰ τὸν Ἀγίόργην, διαβαίνει ἀπὸ τὸ Τουρνίκι, ὅπου εὕρισκοντο ἕως τριακόσιοι πενήντα Τριπολιτιστῶται, οἱ νεωστὶ στρατεύσαντες ὑπὸ τὸν Σωτῆρον Σαρατσιόπουλον καὶ Γεώργιον Διαμαντόπουλον, καὶ τοὺς διέταξε νὰ ὑπάγωσιν εἰς Σχοινοχώρι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Πλαπούτα. Ἐκεῖ εὔρε καὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτὸν ἐφθασεν εἰς Μαλανδρινόν, ὅπου εὔρε δεκατρεῖς Τούρκους καὶ τοὺς ἔκαυσε κλεισθέντας εἰς τὰς οἰκίας. Φθάσας εἰς τὸν Ἀγίόργην, διέταξε τὸν Γ. Δημητρακόπουλον Ἀλωνιστιώτην νὰ μείνῃ αὐτόθι, καὶ τὸν Ἀντώνην Κολοκοτρώνην νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Δερβενάκι νὰ ὀχυρωθῇ μὲ πεντατοσίους· ἔπειτα διευθύνθη εἰς τοὺς Μύλους. Ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Γ. Μαυρομιχάλης εἶχον ἀπέλθει εἰς τὸ Κουτσοπόδι νὰ καύσωσι τὰ γεννήματα. Τὴν 12 Ἰουλίου εἰσβάλλει ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν Ἀργολίδα, καὶ ἐκεῖνοι προσβάλλονται ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ φεύγουσιν εἰς τὸ Ἄργος, ἔνθα ἠνωμένοι μὲ τοὺς ἄλλους, ὀχυρόνονται εἰς διάφορα μέρη, μάχονται πρὸς τοὺς Τούρκους ἕως τὸ ἑσπέρας, καὶ τότε ἀποσύρονται εἰς τὸ φρούριον. Ἦδη ὁ στρατὸς τοῦ Δράμαλη κατακαλύπτει τὴν Ἀργολίδα, καὶ οἱ Ἕλληνες κυριεύονται ἀπὸ δειλίαν, ὥστε ὁ Γιατράκος καὶ ἄλλοι πολεμικοὶ παρουσιάζονται εἰς τὸν Μαυρομιχάλην, Κρεββατᾶν, Καραμάνον καὶ ἄλλους, καὶ τοὺς λέγουσι, νὰ μὴ ἐλπίζωσιν εἰς τὰ ὅπλα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ νὰ σπεύσωσι νὰ ζητήσωσι τὴν βοήθειαν τῶν Ἀγγλῶν· καὶ τότε μὲν ἐγένετο σκέψις περὶ τούτου· ἀλλ' ἂν ὁ Δράμαλης μὲ τὰ πολυπληθεῖ στρατεύματά του καταστρατευόμενος ἐνίκα, καὶ κατέστρεφεν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τὴν Πελοπόννησον, τί ἤθελον δυνηθῇ νὰ πράξωσιν ὑπὲρ αὐτῆς οἱ Ἀγγελοι; καὶ ἤτο δυνατόν νὰ κηρύξωσι τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Σουλτάνου, καὶ νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσιν ἐνόπλιως (1);

(1) Ἦθελον ἴσως τὴν ὑπερασπισθῇ ὅπωςδήποτε διὰ μέλλοντας σκοποὺς, ἂν προσ-

Ὁ Θεὸς ἄρα, μόνος ὁ Θεὸς θὰ σώσει τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὸν Ὀθμαν, τὸν ὁποῖον ὁ Μαίτλαν, ὡς λέγεται, καὶ ἐπροφήτευσεν εἰπὼν ὅτι, ἡ Ἑλλάς κατὰ τὸν Αὐγουστον μῆνα δὲν θὰ ὑπάρχει πλέον. Οἱ Ναυπλιεῖς Τούρκοι ἰδόντες ὅτι ἐφθασε τοσαύτη δύναμις εἰς βοήθειάν των, καὶ συνάμα βεβαιωθέντες ὅτι φθάνει μετ' ὀλίγον καὶ ἄλλη διὰ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης πολὺ μεγαλητέρα, ἠθέτησαν τὰς μετὰ τῶν Ἑλλήνων συνθήκας, καὶ ἀφηρέθη ἀπὸ τὰς χεῖρας τούτων τὸ μέγαρον τῆς ἐλευθερίας των τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου, διότι ἡ Κυβέρνησις, ὡς ἐβρέθη, ἐφρόντιζεν ὄχι διὰ τὰ γενικὰ τῆς πατρίδος, ἀλλὰ διὰ τὰ ἰδιαίτερα τῆς ὀλιγαρχίας συμφέροντα, καὶ διότι, ὁ μὲν Ἀναγ. Δελιγιάννης ἐφιλονέικει μὲ τοὺς Ὑδραῖους περὶ τινος τουρκικῆς οἰκίας, καὶ ἡ Κυβέρνησις τὴν παρεχώρησεν εἰς ἐκεῖνον· ὁ δ' Ὀρλάνδος, δυσανασχετῶν διὰ τοῦτο, ἐζήτηε ἐπὶ χεῖρας τὰ μηνιαῖα δώδεκα πλοίων, διωρισμένων νὰ μετακομίσωσι τοὺς Τούρκους, καὶ ἐκ τούτου ἐβράδυνεν ἡ παράδοσις τοῦ φρουρίου ὑπὲρ τὰς δεκαπέντε ἡμέρας. Ἀλλ' ἔχουσιν ἀγαθὴ τύχη τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον εἰς τὴν ἔξουσίαν των, καὶ τοῦτο θὰ συντελέσει παρὰ πολὺ ἐπομένως εἰς τὸ νὰ κυριεύσῃ βραδύτερον τὸ τε Παλαμίδι καὶ ὅλον τὸ Νάυπλιον. Ἦθελον δ' ἀφαιρεθῇ καὶ τοῦτο, διότι οἱ Κρανιδιώται, οἵτινες ἦσαν διωρισμένοι νὰ φρουρῶσιν εἰς αὐτὸ, ᾔθελον τὸ ἀφήσει ἀπελπισθέντες τοῦ νὰ δυνηθῶσιν ἐπὶ πλέον νὰ τὸ φυλάξωσι, καὶ ᾔθελον φύγει, ἂν ὁ Κωνστ. Πελοπίδας, ὅστις παρηκολούθει τὸν

μάντευν ὅτι καὶ ἀφειμένοι εἰς τὴν τύχην των οἱ Πελοποννήσιοι ᾔθελον θριαμβεύσει καὶ κατὰ τοῦ Δράμαλη. Ἰσως, ἂν εὕρισκοντο εἰς περιστάσεις ἀναλόγους ὡς ἐπὶ τοῦ Ναπολέοντος, ᾔθελον μεταχειρισθῇ καὶ ἀπροκάλυπτον βίαν κατὰ τῶν Τούρκων, διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὴν Πελοπόννησον. Τότε φοβηθέντες μὴ διαμειλισθῇ ἡ Τουρκία, ἀπεφάσισαν νὰ κατακτήσωσι τὴν Πελοπόννησον, καὶ εἶχον κάμει σχέδιον νὰ στήσωσι διακόσια πυροβόλα εἰς τὸν ἰσθμὸν καὶ Ἀλλεχού, ὅπου ἦτον ἀνάγκη, διὰ νὰ τὴν φυλάξωσιν. Ὁ Ρίκαρδ Τσιούρτε, ἀρχηγὸς τοῦ σώματος τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἐπάνησον, διεκρίνωσε τὸ μυστικὸν ἐπιτηδεῖας εἰς τὸν Ἀλέξιον Βλαχόπουλον, ὡς αὐτὸς οὗτος εἶπε πρὸς ἐμέ. Τότε δὲ ᾔθελον κηρύξει ὅτι, ἀγαπῶντες τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων, ᾔθελον νὰ ἐλευθερώσωσι καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ ὅλας τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους διὰ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' ὅτε οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ πολεμοῦσι διὰ τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ τοὺς προσκαλοῦσιν αὐτοῦ οἱ ἴδιοι καὶ αὐτοὺς καὶ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς τῆς Εὐρώπης νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσι, τότε ζητοῦσιν ἔγγραφα παρὰ τῶν Πελοποννησίων· διὰ νὰ προστατεύσωσι τὴν Πελοπόννησον.

Κολοκοτρώνην ὡς ἱατρός, καὶ εἶχε διορισθῇ ἀπὸ τὴν Γερουσίαν εἰς τοὺς Μύλους διὰ τὴν εὐταξίαν τοῦ στρατοπέδου τῆς πρὸ ὀλίγου ὑπαρχούσης πολιορκίας τοῦ Ναυπλίου, δὲν τοὺς ἐπέλπιζε διὰ τὴν ταχίστην ἔλευσιν τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἀλλὰ καὶ οἱ νησιῶται ὅσοι εὕρισκοντο εἰς τὸν ἀργολικὸν κόλπον, ἐπειδὴ δὲν ἐφαίνετο ὁ Κολοκοτρώνης, ἀπηλπίζοντο διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν, καὶ ἐν τούτοις ἐφθασεν οὗτος εἰς τοὺς Μύλους, καὶ διέταξε τινὰς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸν Ἑρασῖνον, ὅπου ἀπελθόντες ὠχυρώθησαν, καὶ ὅπου νυχθημερὸν συρρέουσι στρατιῶται ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας, καὶ συσσωματοῦνται μ' αὐτούς· ὅτε ἡ Γερουσία στέλλει ἀδιακόπως εἰς ὅλας προκηρύξεις, ἐπαναλαμβάνουσα τὴν φράσιν: ἀπολώλαμεν, ἀπολώλαμεν, ἀπολώλαμεν, ἂν δὲν δράμωμεν ὅλοι ἄνευ καὶ ἀκαριαίας ἀναβολῆς εἰς τὸν πόλεμον. Οἱ δ' ἀγαθοὶ Πελοποννήσιοι, τρέχοντες πανταχόθεν, ἐρωτῶσι τοὺς καθ' ὅδον ἐντυγχάνοντας: ἡ Γερουσία εἰς Τριπολιτσὰν εἶναι; ὁ Κολοκοτρώνης ἐκίνησε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ; καὶ καταφασκόντων ἐκείνων, διπλασιάζοντες τὸν ζήλον καὶ τὴν προθυμίαν, τρέχουσιν εἰς τὸν πόλεμον ὡς εἰς πανήγυριν. Τρέχουσι δὲ οἱ πλείότεροι ἐξυπόδητοι, διότι ἡ Γερουσία δὲν ἔχει νὰ τοὺς δώσῃ τσαρούχια δι' ἑλλειψιν χρημάτων, καὶ τὸ χεῖρον τρέχουσιν ἀνεφοδίαστοι μ' ἄρκετὰ πυριτόβολα· διότι ἔχει μὲν πυρίτιδα, πλὴν δὲν ἔχει μόλυβδον (1).

(1) Ἡ Γερουσία, πρὶν διαφημισθῇ ὅτι ἤρχετο ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰχεν ἀγοράσει ἄρκετὴν πυρίτιδα ἀπὸ τὸν Γεώργιον Γαλάτην, ἔμπορον Χῖον, φθάσαντα εἰς Μύλους ἀπὸ Μισολόγγιον μὲν τὸ πλοῖόν του, διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ πυριτόβολα διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἤρχετο νὰ τὴν μετακομίσῃ εἰς Τριπολιτσὰν ἐπὶ τούτῳ. Τοῦτο δὲ πληροφορηθεὶς ἡ Κυβέρνησις, ἢ ὁ Κωλέττης, προσκαλεῖ τὴν Γερουσίαν· νὰ διατάξῃ τὸν πωλήσαντα, νὰ παραδώσῃ εἰς ἐκείνον τὴν πυρίτιδα, διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ, ὡς ἔλεγε, πυριτόβολα, καὶ νὰ ἐφοδιάξῃ τὰ μέλλοντα νὰ διαβῶσιν ἀπὸ τὸ Ἄρτος στρατεύματα. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἔργου νὰ μὴ εὐρεθῶσιν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Γερουσίας πυριτόβολα, καὶ χρῆσιμαῦσιν εἰς τοὺς πολεμικοὺς ἐναντίον τῆς ὀλιγαρχίας ἢ ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως, ὅτε, ἐπιβουλευούσα αὕτη τὸν Κολοκοτρώνην, ἐφοβεῖτο ἐπιθεῖν ἀπὸ μέρους του καὶ καθ' αὐτῆς ὡς ἦτον ἐπόμενον. Ἡ Γερουσία μὴ ὑποπαύουσα κακὸν ἐκ τούτου, διέταξε νὰ παραδοθῇ τὸν Κωλέτην ἢ πυρίτις· προλαβοῦσα ὅμως εἶχε μετακομίσῃ καὶ μέρος εἰς Τριπολιτσάν. Ὁ δὲ Κωλέτης, οὗτ' ἐφρόντισε καὶ νὰ μάθῃ ἂν ὑπῆρχε πυρίτις εἰς τὸ πλοῖον· καὶ ἤδη ἐφυγεν εἰς τὴν θάλασσαν· νὰ σωθῇ, ἐν τῷ ἀφ' ἑτέρου ἡ Γερουσία δὲν ἐφρόντισεν ἐν δόντι νὰ προμηθεύῃ ἢ μόλυβδον, διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ πυριτόβολα, πεπειθυῖα ὅτι ὁ Κωλέτης ἤθελε νὰ ἐτοιμάσῃ, ὡς ἔλεγεν. Ὅθεν ἀρκετοὶ ἀνεφοδίαστοι τὰ στρατεύματα,

καὶ εἶναι τοῦτο ἕτερον θαῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ πῶς τοὺς ἐφωδίασεν εὐθὺς ἐπομένως ἀπελθόντας εἰς τὸ στρατόπεδον μὲ ἀρκετὰ πυριτόβολα! ἂν δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ τοὺς ἐφοδιάσῃ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἵπως ἤθελον δυνηθῇ καὶ αὐτοὶ νὰ πολεμήσωσι τὸν ἐχθρόν; καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν πυριτοβόλων ἵδεν ἦτον ἐπίσης ἐσχατος κίνδυνος τῆς πατρίδος; Ὁ Κολοκοτρῶνης ἐπιβαίνει καὶ εἰς τὰ ἐν Μύλοις πλοῖα τῶν Νησιωτῶν, καὶ τοὺς παρηγορεῖ διότι καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι, τὸν θεωροῦσι μετὰ Θεὸν ὡς τὸν μόνον σωτῆρα· καὶ οὗτοι ὡς καὶ ἐκεῖνοι τὸν βλέπousι καὶ κάμνουσι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐστὶ παρακαλοῦσι τὸν Θεὸν νὰ τὸν φυλάξῃ, διὰ νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χ. Ἰω. Μέξης, ἅμ' ἀκούσας τὴν ἑλευσίν του, μακρὰν ἔτι ὄντα ἐπυροβόλει πολλὴν ὥραν διὰ νὰ τὸν χαιρετήσῃ, καὶ πλῆθος πλοιαρίων ἐσταλμένων εἰς Μύλους τρέχουσιν ὅσον τάχους νὰ δώσωσι τὴν παρήγορον τῆς ἐλεύσεώς του εἰδήσιν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας. Ὁ Κολοκοτρῶνης ἐπιβαίνει καὶ εἰς τὸ πλοῖον, ὅπου ὑπῆρχον τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ συνδιαλλάσσεται μὲ τὸν Κανακάρην καὶ τοὺς ἄλλους. Ἐν ᾧ δὲ συνέρχονται ἀφ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας οἱ Ἕλληνες καὶ σχηματίζουσιν ἀξιόμαχον δύναμιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τρέχει ὁ Κολοκοτρῶνης νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ τρώγει μόνον διὰ νὰ ζήσῃ καὶ ὑπνώττει περιπατῶν ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ παρατηρεῖ ὅλας τὰς θέσεις, καὶ διατάττει τὰ δέοντα· καὶ ἤδη ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοῦ Μύλου, καὶ πάλιν τρέχει πανταχοῦ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς στρατιώτας καὶ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ. Οἱ Τούρκοι εἶχον δώσει τὴν προσοχὴν των εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀργους· νομίζουσιν ὅτι εἰς αὐτὸ θὰ εὗρωσι θησαυροὺς χρημάτων καὶ τροφάς, καὶ ἐπολιόρχησαν τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἀριθμοῦνται ἤδη ὡς ἐπτακόσιοι. Ἐμαθον δὲ ὅτι αὐτόθι συμπολιορχοῦνται ὁ Ὑψηλάντης, ὁ υἱὸς τοῦ Κολοκοτρῶνη, καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Μαυρομιχάλη· ὁ Δράμαλης νομίζει ὅτι, ἂν τούτους

ἀπερχόμενα κατὰ τῶν Τούρκων, πλὴν ἐπ' ἐλπίδι νὰ τὰ ἐφοδιάσῃ κατόπιν. Ἀλλὰ καὶ ἐποῦ θὰ εὗρισκε πυριτόβολα διὰ νὰ τὰ ἐφοδιάσῃ; Ἐν ᾧ δ' εὗρίσκειτο διὰ τοῦτο εἰς ἀμνησίαν, παρουσιάζεται ὁ ἐξ Ἀνδριταίνης Ἀναγ. Κανελόπουλος καὶ τὴν προσφέρει ἐνενηντα καντάρια μολυβδον, σταλμένα χάριν ἐμπορίας ἀπὸ τῶν εἰς Μελίτην ἀδελφῶν τοῦ Δῆμον καὶ φθάσαντα ἐκείνην τὴν ἡμέραν· τὸν προσφέρει δὲ καὶ χωρὶς χρημάτων, ἀρκεστῆς εἰς ἀπλὴν μόνον ἀποδείξιν, πληρωτέαν εἰς ἀρμοδιωτέραν περιστασιν τοῦ ἔθνους. Οὕτως ἡ Γερουσία ἐφωδίασε τὰ στρατεύματα καὶ μὲ πυριτόβολα.

αἰχμαλωτίζει, κατώρθωσε πολὺ· ἄλλως τε ἤθελε νὰ κυριευθῇ τὸ φρούριον αὐτὸ, διὰ νὰ μὴ ἀφήσῃ ὀπίσω του δύναμιν ἐχθρῶν, ἀφ' οὗ ἤθελε κινήθῃ διὰ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Πελοποννήσου. Ἐπιμένουσιν ἄρα εἰς τὸ νὰ ἐκπορθήσωσι τὸ φρούριον αὐτό· ὥρμησαν δὲ πολλάκις νὰ τὸ κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου, καὶ ἀπεκρούσθησαν μὲ πολλὴν βλάβην των. Ἐντοσούτω οἱ Ἕλληνες συνέρχονται ἀδιακόπως νὰ τοὺς πολιορκήσωσιν εἰς τὴν Ἀργολίδα· καὶ εἶχον ἤδη συναχθῇ ὑπὲρ τὰς ὀκτὼ χιλιάδας εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου συνήχθησαν ὡσαύτως καὶ ὅλοι οἱ εἰς τὸν ἰσθμὸν προεκστρατεύσαντες Τριπολιτισῶται καὶ ἄλλοι Ἕλληνες καὶ ὁ Μπηλίδας τοὺς ὁποίους δὲν κατέκοψαν οἱ Τούρκοι, ὡς ἐβεβαίονεν ὁ Ῥήγας Παλαμίδης· ἦσαν δὲ Καρυτινοὶ, Φαναρίται, Λακεδαιμόνες, Πρασιῶται, Ἀγιοπετρίται, Καλαματιανοὶ, Ἀνδρουσιανοὶ, Νησιῶται, Λεονταῖται, Τριπολιτισῶται, Ἀργεῖοι, καὶ τινες Μανιάται, ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Μαυρομιχάλας, Μούρζινον, Τσαλαφατῖνον, Κουμουντουράκους, Καπιτανάκους, Γεώργιον Μιχαλάκην, Παναγ. Ζαφειρόπουλον, Γ. Σέκερην, Ἀλέξιον Νικολάου (1), Κολιὸν Δαρειώτην, Π. Κεράλαν, Μητροπέτροβαν, Δ. Παπατσιώνην, Δ. Τσιώκην, Δαχρέν, Δημ. καὶ Ν. Δελιγιάννας, Ζ. Χριστόπουλον μετὰ τοῦ Ν. Ζαριφοπούλου, Γεροσιώρην, Ἀναγνωσταρᾶν, Ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον, Πλαπούταν καὶ ἄλλους. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης διέταξε καὶ ἀνῆψαν πυρὰ πολλὰ εἰς τὰ περίεξ τῆς Ἀργολίδος ὄρη, ἐμφαίνοντα δῆθεν ὅτι ὅλα ἦσαν πλήρη στρατευμάτων. Εἶχε φθάσει καὶ ὁ Νικηταρᾶς ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐστρατοπέδευεν εἰς τὸ Ἀγηνόρι. Ὅτε ὁ Δράμαλης ὥρμησεν εἰς τὸν ἰσθμὸν, ὁ Νικηταρᾶς εὐρίσκετο εἰς τὸ Δαδί μὲ τὸν Ὀδυσσεά, καὶ ἀμφοτέρωι ἠλπίζον νὰ τὸν ἀντικρούσωσιν οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ τότε νὰ τὸν προσβάλωσι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὰ νῶτα. Ἀλλ' ἀφ' οὗ εἰσέβαλεν οὗτος, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμείνεν εἰς τὴν θέσιν του διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἄλλους Τούρκους, ἂν ἤθελον εἰσβάλει καὶ ἄλλοι πρὸς βοήθειαν τοῦ Δράμαλη. Ἐγγράψεν δὲ τὸν Κολοκοτρώνην ὅτι δὲν ἔκρινε συμφέρον ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν διάβασίν του,

(1) Ἦτο γὰρ αὐτὸς εἰς τὸν ἰσθμὸν, καὶ φυγὼν ὡσαύτως, ἤθελε ν' αὐτοκτονήσῃ· ὁ δ' Ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος τὸν ἐσωσε, προτείνας εἰς τὴν Γερουσίαν νὰ τὸν δοθῇ, καὶ τὸν ἐδόθη, ἐγγράφον εὐχαριστίας ὡς τάχα σώσαντα τοὺς στρατιώτας.

διότι ἐφοβεῖτο, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἤθελεν ἀναστείλει τὴν πορείαν του, διὰ τὸ ἀντιπολεμῆ πρὸς τοὺς Ἕλληνας κατὰ τὴν ἀνατ. Ἑλλάδα, μὴ φθάσῃ κατόπιν αὐτοῦ καὶ ἄλλα στρατεύματα, καὶ πάλιν ἄλλα, ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν ὑπὸ τοῦ Χουρσιδ στελλόμενα, καὶ συνάμα μὴ τὸν ἐφοδιάσῃ με τροφὰς ἀφθόνους, ὅτε καὶ ἤθελεν εἶν' ἐπόμενον νὰ μὴ δυνηθῶσιν οἱ Ἕλληνες νὰ τὸν νικῇσιν διὰ τὸ πολλαπλάσιον τῶν δυνάμεών του, μήτε νὰ τὸν περικρατήσωσιν εἰς τὴν Ρούμελην, καὶ ἐπομένως νὰ μὴ δυνηθῶσι μηδ' οἱ Πελοποννήσιοι ν' ἀντισταθῶσι μαχόμενοι, ἢ νὰ τὸν βλάψῃσι καὶ διὰ τῆς πείνης, καὶ διὰ ταῦτα ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν ἐλευθέραν τὴν δίοδον, ἐλπίζων ὅτι, εἰσβαλόντα εἰς τὴν Χερσονήσον θὰ δυνηθῶσιν οὗτοι νὰ τὸν καταστρέψῃσιν εὐκολώτερον, ἢ ἂν ἤθελεν εἰσβάλλει μετὰ πολὺ ἀνωτέρας δυνάμεις. Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Ὀδυσσεὺς τὰ στρατεύματα τῶν ἐχθρῶν διηροῦντο, καὶ ἐπομένως οἱ Ἕλληνες ἠδύναντο νὰ τοὺς καταπολεμήσωσι καὶ εἰς τὴν Ρούμελην καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσωσι τοιοῦτο σχέδιον δὲν ἦτο βέβαια στρατηγικῆς ἐμπειρίας ἅμοιρον. Ὑπέσχετο δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ μὴ ἀφήσῃ ἄλλους Τούρκους νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Καί, ὥς μ' ἔλεγεν ὁ Νικηταρᾶς, ἐμπόδισε ἰέσσαρας χιλιάδας Τουρκαλβανούς, ὑπὸ τὸν Δράμαλην στρατεύοντας, τοῦ νὰ προχωρήσωσιν. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε φιλίαν μετὰ τινος τῶν ἀρχηγῶν των, μεθ' ὧν συνεννοήθη, καὶ ἀφ' ἑνὸς τοὺς προέτρεπε νὰ συμμαχήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας μετὰ τοὺς Ἕλληνας, νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ Ἑλλ. ἔθνους, ν' ἀπολαύωσι τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων τῆς πατρίδος, καὶ ἀξίως τοῦ Σκενδέρμπεη νὰ στρέψῃσι τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ Σουλτάνου· ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς συνεβούλευεν ὥς φίλους νὰ μὴ βίβωκινδυνεύσωσιν εἰσβάλλοντες εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἐχθρικῶς, διότι, καὶ ἂν δὲν ἀπολεσθῶσιν εἰς τὴν ἀνατολικὴν διαβαίνοντες, εἶν' ἐκ τῶν ἀδυνάτων νὰ μὴ εὕρωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸν τάφον των· ὅθεν οἱ Ἀλβανοὶ αὐτοὶ εὗρον ὀρθοὺς τοὺς λόγους τοῦ Ὀδυσσεὺς, καὶ λειποτακτήσαντες ἔφυγον εἰς τὰ ἴδια. Ἐπραξεν ἄρα καὶ οὗτος καὶ θάλαπράξει ἐπομένως ὅ, τι δυνατόν διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν. Ὁ δὲ Νικηταρᾶς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὁ Κολοκοτρώνης ἔγραψεν τὴν Γερουσίαν: ἦλθε καὶ ὁ Νικηταρᾶς ἀπὸ τὴν Ρούμελην· διότι ἤλπι-

ζον καὶ ἀπὸ τοῦτον οἱ Πελοποννήσιοι τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐχθροῦ τὸ δ' ὄνομα καὶ τοῦ Νικηταῖα ἦτον ὡσαύτως ἡ παρηγορία των. Κατὰ μεσοῦντα τὸν Ἰούλιον ἀποφασίζεται νὰ κινηθῶσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀργους, νὰ ἐκβάλωσι τινὰς τῶν κεκλεισμένων, οἵτινες ἐπασχον ἤδη ἀπὸ ἑλλειψιν ἄρτου καὶ μάλιστα ὕδατος, καὶ νὰ τὸ ἐφοδιάσωσιν. Οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸν Ἑρατῖνον ἀρχηγοὶ συνεννοήθησαν μὲ τὸν Πλαπούταν νὰ κινηθῶσι ταυτοχρόνως ἐκατέρωθεν εἰς τὸ φρούριον αὐτὸ. τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο πολιωρχημένον ἐκ τοῦ πλησίου εἰμὴ ἀπὸ ἓν μόνον μέρος· πλὴν ἔθεωρετο ὡς πολιωρχημένον καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Ἀχόδων, ὅθεν ἠδύναντο ἐν ἀκαρεῖ νὰ τὸ περικυκλώσωσιν οἱ ἐχθροί. Ὁ Πλαπούτας ἐκίνησεν ἀπὸ τὸ Σχοινοχώρι μὲ τὸ σῶμά του, καὶ φθάσας ἐπὶ τινος λόφου ἀντικρυ τῶν Ἀχόδων, διέταξε καὶ ἐκένωσαν δις οἱ στρατιῶται τὰ τουφέκια των ἐπομένως προεχώρησαν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ παρακειμένου ὄρους. Ἐδραμον λοιπὸν οἱ Τούρκοι ἐναντίον του ἕως τρεῖς χιλιάδες πεζοὶ τε καὶ ἵππεῖς, καὶ ἐπλησίασαν μέχρι βολῆς τουφεκίου καὶ ἤρχισαν νὰ μάχωνται· οἱ δὲ Ἕλληνες τοὺς ἀντέκρουον· ἀφ' οὗ δ' ἐπλησίασαν καὶ οἱ ἀπὸ τὸν Ἑρατῖνον κινηθέντες, ὥρμησαν μὲ τόσῃ εὐθαρσίᾳ κατὰ τῶν Τούρκων, ὥστε τοὺς ἐβίασαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν μὲ πολλὴν ἀταξίαν, καὶ εὐτὼς ἔμειναν κύριοι τοῦ μέρους ἐκείνου τῶν Ἀχόδων. Οἱ δ' ἀπὸ τὸν Ἑρατῖνον ἐλθόντες ἠνώθησαν μὲ τὸν Πλαπούταν, ἔλαβον συγκοινωνίαν μὲ τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ τὴν νύκτα, συμπαρέλαβον τὸν Ὑψηλάντην καὶ τὸν Πάνον Κολοκοτρῶνην μὲ τοὺς ἡμίσεις στρατιώτας, ἐνεθάρρουν τοὺς ἐπιλοίπους νὰ ὑπερασπίσωσι τὸ φρούριον, ὑπεσχέθησαν νὰ τοὺς φέρωσι καὶ πυροβόλα καὶ ἀνεχώρησαν οἱ μὲν εἰς τὸν Ἑρατῖνον μὲ τὸν Ὑψηλάντην, οἱ δὲ μὲ τὸν Πάνον εἰς τὸ Σχοινοχώρι. Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Πλαπούτας ἐκρότησε καὶ ἄλλην μάχην πρὸς τοὺς Τούρκους εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ τοὺς ἔτρεψεν ὡσαύτως εἰς φυγὴν. Ἐμάχετο δὲ ταιουτοτρόπως ὁκτὼ ἡμέρας, καὶ ἔδραπε τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς ἐνίκαι καίτοι πολεμοῦντας καὶ μὲ πυροβόλα. Ἀλλ' ἐπομένως ὥρυξαν οὗτοι τάφρον περὶ τὸ φρούριον, κατεσκευάσαν ὀχυρώματα, καὶ τὸ ἐπολιόρχησαν στενὰ μὲ ἀπόφρυσιν νὰ τὸ κυριεύσωσιν. Οἱ δ' Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ εἰσκομίσωσι καὶ ἄλλας εἰς τοὺς κεκλεισμένους τροφὰς ὁμοῦ καὶ

ἐν πυροβόλον, τὸ ὁποῖον ἐπῆραν ἀπὸ τὸ πλοῖον τῆς Βουβουλίνης· Ἐκαμαν ἐπομένως τὸ σχέδιόν των, καὶ διωρίσθη ὁ Ἀντώνιος Μαυρομιχάλης νὰ διϋθύνῃ τὸ κίνημά των· ἀλλὰ δὲν προσεκλήθη καὶ ὁ Πλαπούτας νὰ λάβῃ μέρος εἰς τε τὸ σχέδιον καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσίν του, ἀν καὶ ὁ Κρεββατᾶς ἐπρόβαλε νὰ τὸν προσκαλέσῃ καὶ ἐκεῖνον ὡς ἐμπειροπόλεμον καὶ ἔχοντα στρατηγικὴν ἱκανότητα. Τὴν 16 Ἰουλίου κινοῦνται οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ οἱ Ἀργεῖοι ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς Τσιώκρην, Μητροπέτροβαν, Κεφάλαν, Παπατσιώνην καὶ Τσαλαφατῖνον, καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μαυρομιχάλη, καὶ ὀχυρόνουνται κατὰ τὸν ναὸν τῆς Παναγίας καὶ τὰς πέριξ ἀμπέλους διὰ ν' ἀντικρούσωσι τὸν ἐχθρὸν, ὅτε οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἤθελον προσβάλλει τοὺς πολιορκουντας τὸ φρούριον, διὰ νὰ κατορθώσωσιν ὅ,τι πρόθεεντο. Ὁρμητε λοιπὸν ὁ ἐχθρὸς μ' ὅλον τὸ ἱππικὸν του ἐναντίον τῶν Μεσσηνίων καὶ Ἀργείων δεκαεπτάκις καὶ πάντοτε ἀπεκρούσθη μὲ βλάβην του· καὶ ἤδη ἐφάνετο διατεθειμένος εἰς ἀποχώρησιν. Ὁρμησαν δ' ἀφ' ἐτέρου οἱ Ἕλληνες ἐναντίον τῶν ὠχυρωμένων περὶ τὸ φρούριον, καὶ τοὺς ἐδίωξαν ἀπὸ ἓν ὀχύρωμα, ὅτε καὶ οἱ ἀπὸ τὸ φρούριον μαχόμενοι ἐξῆλθον καὶ ἐπῆραν ἀπὸ τὸ αὐτὸ ὀχύρωμα ἀρκετὰ πυριτόβολα εὗρεθέντα ἐκεῖ τῶν ἐχθρῶν καὶ μέρος τροφῶν. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἐκ τῶν εἰς ἄλλο ὀχύρωμα μαχομένων Τούρκοι τινες ἀνέβησαν τοὺς ἵππους των, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τις στρατιώτης μὲ γένεια ἀπὸ τὸ Νεοχωῖρι τῆς ἐπαρχίας Ἀγιοπέτρου ἐτράπη, καὶ τοῦτον ἰδόντες οἱ ἄλλοι φεύγουσι καὶ αὐτοὶ διότι φεύγει ἐκεῖνος, καὶ ἀφίνουσι τοὺς κατὰ τὴν Παναγίαν ἐκτεθειμένους πανταχόθεν. Οἱ δὲ Τούρκοι ὥρμησαν τότε ἀσυστόλως ἐναντίον των, καὶ τραπέντας ἀτάκτως εἰς τὰς πεδιάδας τοὺς καταδιώκουσι καὶ φονεύουσιν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν τριάντα, καὶ πληγόνουσιν ὑπὲρ τοὺς πενήντα. Ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἐπληγώθησαν οὐκ ὀλίγοι. Οἱ δὲ Ναυπλιεῖς, οἵτινες δὲν ἔπαυον, ἀφ' ἧς εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀργολίδα ὁ Δράμαλης, πολεμοῦντες τοὺς εἰς τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον, ὅσον διήρκεσεν ἡ ἀτυχὴς αὕτη μάχη ἐπυροβόλουν ἀδιακόπως τὸ εἰρημένον φρούριον εἰς σημεῖον χαρᾶς μᾶλλον ἢ διὰ νὰ τοὺς βλάψωσι. Ἐξωρα εἶχε προσκληθῇ καὶ ὁ Πλαπούτας νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἀπαισίως κροτηθεῖσαν ἐκείνην μάχην, καὶ ἐκίνησεν εὐθὺς· ἀλλ' ἀπαντᾷ καθ'

ὁδὸν ἕως σαράντα ἱππεῖς, καὶ ὁρμήσαντας ἐναντίον τοῦ τοὺς ἐκτύπησεν, ἐφόνευσέ τινας καὶ κατεσκόρπισε τοὺς ἄλλους· πλὴν παρήλθιν ἡ ὥρα, καὶ ἐβιάσθη νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του. Ἐκ τούτου ἐδειλίασαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἤδη βλασφημοῦσι τὸν Μαυρομιχάλην ὅτι τοὺς ἐπῆρεν εἰς τὸν λαιμόν του διὰ τὴν ἀνικανότητά του, καὶ ἤρχισαν μάλιστα νὰ λειποτακτῶσι. Τοῦτο πληροφορηθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς Κορίνθου, καὶ εἴτε βραδιουργηθεὶς ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ ἐνεργῶν κατ' ἐπίγνωσιν, εἴτε φοβηθεὶς τῷ ὄντι: *νὰ φύγωμεν*, λέγει τὸν γηραιὸν Φωτίλαν, *νὰ φύγωμεν*· καὶ ὁ ἀντιπρόεδρος ἤρχισε νὰ κλονίζεται· ἀλλ' ἄλλος τὸν ἐθάρρυνε, καὶ, φόβος δὲν εἶναι, τὸν εἶπε, *μὴ μᾶς πλακώσει ὁ ἐχθρὸς αἴφνης*· ἕως οὗ φθάσει εἰς τὴν πύλιν τοῦ Ναυπλίου, ἡμεῖς θὰ εἴμεθα εἰς τὸ ὄρος τῆς ἐπάνω Χρέπας, καὶ θὰ τὸν καταφρονῶμεν ἐκεῖθεν. Παρ' ὀλίγον δὲ ἤθελε κατορθώσει ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος ἐν ἀκαρεῖ ὅ,τι δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ εἰς διάστημα ἕξ μηνῶν ἡ Κυβέρνησις. Ἐν τοσοῦτῳ θεωροῦντες τὴν δειλίαν τοῦ στρατιώτου, οἱ ἀρχηγοὶ προσεκάλεσαν τὸν Κολοκοτρώνην νὰ προφθάσῃ ὅσον τάχος εἰς τὸ στρατόπεδον. Τὴν ἐπισύσαν ἐκίνησεν ὁ Πλαπούτας νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν Ἑρασῖνον. Φθὰς αὐτόθι βλέπει ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἀπὸ τὸν φόβον κεκυριευμένοι, ἀνέβαινον τὰ ὑψηλὰ ὡς ἂν φεύγοντες, ἀφ' οὗ εἶδον ἱππεῖς τινας ἐρχομένους ἐναντίον των, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν στρατιῶται, οἱ Τριπολιτισιοῦται μάλιστα, ἐπὶ τινος ἐπιπέδου λόφου ἤρχισαν τραγωδοῦντες νὰ χορεύωσι τὸν ἡρωϊκὸν τῶν Ἑλλήνων χορὸν, ἐπὶ σκοπῷ νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους νὰ ἰννοήσωσιν ὅτι, δὲν ἐφοβήθησαν οἱ τὰ ὑψηλὰ ἀναβαίνοντες, διότι ἄλλοι μένουσιν εἰς τὰς θέσεις των, καὶ μάλιστα τραγωδοῦσι καὶ χορεύουσιν· οὕτως ἀπετέλεσαν τὴν εἰς τὰ ὀπίσω ἀποχώρησιν τῶν ἐχθρῶν. Ἐν τούτοις ἰδοὺ καὶ ὁ Κολοκοτρώνης φθάνει κατόπι τοῦ Πλαπούτα εἰς τὸν Ἑρασῖνον, καὶ ἡ παρουσία του δίδει ψυχὴν καὶ ὑπόσχηται τὴν νίκην εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἀναβαίνει δ' ἐπὶ τινος ὑψηλῆς Πέτρας, καὶ ἀγορεύων, λέγει τοὺς στρατιώτας: «Ἕλληνες δὲν τοὺς ἐφόνευσαν οἱ Τούρκοι τοὺς ἀδελφούς μας τούτους, τῶν ὁποίων» «ἄλλως ζηλοῦμεν τὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἐνδοξον θάνατον· τοὺς» «ἐφόνευσεν ἡ ἀπερισκεψία. Ἦτον ἀδύνατον νὰ στερηθῶμεν τοὺς» «ἀδελφούς μας αὐτούς, ἂν τὸ σχέδιον τῆς μάχης ἐγίνετο· μέλει-

»οτέραν προσοχήν, καὶ ἐλαμβάνοντο προφυλακτικώτερα μέτρα.
 »Σεῖς ἦσθε νικηταί· ἀλλὰ τὰ ἐνδεχόμενα, ὅσα συμβαίνουσιν εἰς
 »τὰς μάχας, ἀνέδειξαν εἰς τέλος τοὺς Τούρκους νικητάς· ἂν
 »λοιπὸν προσλαμβάνοντο τὰ ἐνδεχόμενα, δὲν ἐπαθαίνομεν αὐτὴν
 »τὴν ζημίαν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἰθὺς ὀλιγοκαρδίσωμεν; Ἕλληνες!
 »Σεῖς ἐχθὲς ἐξωλοθρεύσατε πολλὰς χιλιάδας Τούρκων· φοβεῖσθε
 »σήμερον τούτους, οἵτινες ἤδη εἶναι πολιωρχημένοι εἰς ταύτας
 »τὰς πεδιάδας καὶ τρέμουνσιν ἀπὸ τὴν παρουσίαν σας; Καὶ ἰτίς
 »ἀμφιβάλλει ὅτι θ' ἀφήσῃσι καὶ αὐτοὶ τὰ ὀσπᾶ των ἐνταῦθα; τὰ
 »πάντα μᾶς ἀναγγέλλουσι τὴν νίκην, διότι ὁ Θεὸς συμπολεμεῖ
 »μεθ' ἡμῶν· αἱ δὲ περὶ ἡμᾶς ἱπτάμεναι ἤδη ψυχαὶ τῶν μακαρίων
 »ἐκείνων ἀνδρῶν ζητοῦσιν ἐκδίκησιν. Ἄς τοὺς ἐκδικηθῶμεν κα-
 »ταστρέφοντες αὐτοὺς τοὺς δημίους, οἵτινες εἰσέβαλον εἰς τὴν
 »πατρίδα μας διὰ νὰ μᾶς κατασφάξωσιν ἐν ᾧ ἡμεῖς δὲν τοὺς
 »ἐβλάψαμεν ποτε.» Καὶ οἱ Ἕλληνες ἤδη πνέουσι πόλεμον. Ἀλλ'
 ἐν ᾧ ἅπαντες εὔχονται τὴν καταστροφὴν τῶν Τούρκων, ὁ Νικό-
 λαιος Δελιγιάννης ἔγραφε τὸν Κανέλλον· ἡττήθημεν, ὥς ἔχῃ δό-
 ξαν ὁ Θεός· ἄλλως ἂν ἐνικῶμεν ὁ Δῆμος (1) ἐγίνετο βασι-
 λεύς (2). Ἐν τούτοις κρίνεται ἀναγκαῖον ν' ἀσφαλισθῇ ὁ Ἰσθμός

(1) Δῆμον ὠνόμαζον τὸν Κολοκοτρῶνην ἀπὸ συνθήματος οἱ Δελιγιάνναι, ἐνοοῦν-
 τες ἀναμεταξύ των ὅτι, τὸν ὕβριζον δίδοντές τον τ' ἐνομα πτωχὸς τινος τοῦ πνεύ-
 ματι, Δῆμον καλουμένου· ἀλλ' ἐνδύνει ἐν ταύτῃ διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος τὸ δημο-
 τικὸν τοῦ τρόπου του.

(2) Ὁ Κανέλλος ἐπιστρέψας ἀπὸ τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, ἦλθεν εἰς Τριπολιτσάν μὲν
 τριακοσίους περίπου Καρυτινοὺς, οἱ ὅποιοι ἐπραξαν πολλὰς ἀταξίας εἰς καταφρόνη-
 σιν τάχα τῆς Γερουσίας· ἀλλὰ δὲν κατῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου ἦσαν καὶ οἱ
 ἀδελφοὶ του Δημήτριος καὶ Νικόλαος, καὶ ἐκ τούτου συνήγετο ὅτι ἐμελετᾶτο ἀντι-
 νέργειά τις ἐναντίον τοῦ Κολοκοτρῶνη ἀπὸ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, οἱ ὅποιοι παρατη-
 ροῦντες τὰ πράγματα καὶ τὴν διαγωγὴν του δὲν ἐκίνησαν, καὶ θὰ χρησιμεύσωσι
 κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἱπομένως. Ἀλλ' ὅμως (ὅτε ἐφρονεῦσαν οἱ ἑκατὸν τριάντα Ἕλ-
 ληνες, καὶ τὸ στράτευμα ἐδιδίχατο, τότε ὁ Νικόλαος ἔγραψε τὸν Κανέλλον μὲν
 γράμματα ἐκ συνθήματος· ὥς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεὸς καὶ τὰ λ. τὸ δὲ γράμ-
 μα του ἐμεσολαβήθη ἀπὸ τοὺς περὶ τὸν Κολοκοτρῶνην καὶ ἐστάλη εἰς Τριπολιτσάν
 τὸν Ἀναγ. Παπαγιαννακόπουλον Γερουσιαστὴν, καὶ οὗτος ἐπεφόρτισε τὸν γραμμα-
 τεύοντα τότε εἰς τὴν Γερουσίαν Γεώργιον Σκαλίδην, ὅστις γνωρίζων τὴν μέθοδον τοῦ
 εὐρίσκειν τὸ κλειδίον τῶν τοιούτων κατὰ συνθήκην μυστικογραφημάτων, τὸ ἀνέ-
 πνευξεν. Ὅθεν προσεκλήθη τότε ὁ γράψας ἀνώπιον τοῦ στρατοῦ τῶν Καρυτινῶν ν' ἀ-
 ναγνώσῃ τὸ γράμμα του, καὶ ἐμείνῃ ἀναπολόγητος. Ἐδίωχθη δ' ἀπὸ τοῦ στρατοπέ-
 δον, καὶ ἐμείνῃ ὁ ἀδελφός του Δημήτριος μὲν τοὺς στρατιώτας.)

μὲ στρατεύματα διὰ ν' ἀποκρούσωσι τοὺς Τούρκους, ἂν ἤρχοντο καὶ ἄλλοι κατόπι τοῦ Δράμαλη εἰς βοήθειάν του, ἢ διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὰς τροφάς, ἂν ἤθελον τὸν σταλῇ ἀπὸ τὴν Ῥούμελην. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ ὑπάγωσιν ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος εἰς τὸ Ἀγηνόρι καὶ Στεφάνι, καὶ συμπαραλαβόντες τὸν Νικηταρᾶν, νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν ἰσθμὸν. Συγχρόνως ἐφθασαν καὶ οἱ Ἀρκάδιοι εἰς τὸ στρατόπεδον, ἕως χίλιοι πεντακόσιοι, ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς Μητρον Ἀναστασόπουλον, Ἀθ. Γρηγοριάδην, Ἰω. Γρίντζαλην καὶ Παπατζιώρην· ἐπὶ κεφαλῇς τούτων ἀντὶ τοῦ πρωτοσυγγέλλου Ἀμβροσίου ἦλθεν ὁ Ν. Πονηρόπουλος. Τότε ἐφάνησαν εἰς τὰς πεδιάδας πλῆθος Γούρκων ἰππέων ἐρχομένων κατὰ τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' εὐθὺς ἴστανται, παρατηροῦσι καὶ δὲν κάμνουσι κἀνὲν ἄλλο κίνημα· ἐνόμισαν ἴσως ὅτι, ἐπειδὴ ἐνίκησαν τὴν προλαβοῦσαν, οἱ Ἕλληνες τὴν ἐπιούσαν ἤθελον κατασκορπισθῇ, ἄμ' ἄφ' οὗ ἤθελον τοὺς ἴδαι κινηθέντας καθ' ἑαυτῶν. Ὅθεν, βλέποντες ὅτι εἶν' ἑτοιμοὶ εἰς μάχην, δὲν προχωροῦσι· προκαλοῦνται καὶ ἀπὸ τινος ἰππεῖς εἰς μάχην, καὶ δὲν κινοῦνται. Ἀφ' οὗ δὲ προσελήθησαν οὗτοι μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰς θέσεις των, οἱ Τούρκοι τότε στρέφουσιν ὡσαύτως τὰ νῶτα καὶ ἀναχωροῦσιν· οἱ δ' Ἕλληνες ἰαχούντες τοὺς χλευάζουσιν ὡς δειλιάσαντας, καὶ ὁ Κολοκοτρώνης συνάγει ἀπὸ τὸ κίνημά των αὐτὸ ὅτι εὕρισκοντο εἰς ἀμηχανίαν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πολιορκοῦντες τὸ φρούριον ἐπρόβαλον συνθήκας εἰς τοὺς πολιορκημένους νὰ τὸ ἀφήσωσι καὶ νὰ ἐξέλθωσι μὲ τὰ ὅπλα των, στοχάζεται ὅτι οἱ Τούρκοι ἐπείνων, καὶ ἤθελον νὰ τὸ κυριεύσωσι πρὸ πάντων ἐπ' ἐλπίδι νὰ κυριεύσωσι τὰς ἐν αὐτῷ τροφάς, τὰς ὁποίας οἱ πολιορκημένοι τοὺς ἔλεγον ὅτι εἶχον διὰ πολὺν καιρὸν· ἐπομένως στοχάζεται ὅτι, ἀφ' οὗ ἤθελον γνωρίσει τὴν τύχην των καὶ κυριεύοντες τὸ φρούριον, ἐμελλον νὰ λάβωσι τὰ μέτρα των, εἴτε διὰ νὰ δοκιμάσωσι νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὰ ἐνδοτέρω, εἴτε διὰ νὰ φύγωσιν εἰς τὰ ὀπίσω· διὰ ταῦτα κρίνει ἀναγκαῖον νὰ ἐκβάλῃ τοὺς πολιορκημένους. Καὶ τὴν 18 Ἰουλίου περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐκινήθησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἄλλοι μὲν κατευθύνθησαν πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Ἀργους ἀπὸ τε τοῦ μέρους τῶν Ἀκόδων καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Παναγίας, καὶ ἀδιακόπως τουφεκίζοντες, ὄχι μόνον προὔξεν-

σαν εἰς τοὺς Τούρκους ἀντιπερισπασμὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐφόβισαν ὑποθέσαντας ὅτι τοὺς προσέβαλον ἤδη ἄπειρον πλῆθος Ἑλλήνων· ἄλλοι δὲ κατευθύνθησαν ἀμέσως πρὸς τοὺς πολιορκοῦντας τὸ φρούριον, καὶ ἐν ᾧ ἤρχισαν νὰ μάχωνται, ἐφθασαν καὶ ἐξ ἐκείνων ἑκατέρωθεν, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ὥρμησαν κατὰ τῶν Τουρκικῶν ὀχυρωμάτων, ἡγούμενοι πρὸ πάντων οἱ ἀτρόμητοι Ἀρχαῖοι, καὶ τόσον προειώρησαν, ὥστε ἤρπαζον τὰ τουφέκια τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ τὰ στόματα καὶ ἤθελον νὰ τοὺς τὰ ἐπάρωσιν. Ἡ μάχη διήρκεσε πέντε ὥρας· ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων καὶ πληγωθέντων ἑκατέρωθεν ἦτον ἀσήμαντος· ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἐκτοπίσωσι τοὺς πολιορκοῦντας ἀπὸ τὰ ὀχυρώματά των, καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς θέσεις των. Τὴν ἐπιούσαν εἶχον ἀπόφασιν νὰ κινηθῶσι πάλιν, καὶ ἀνέβαλον τὸ κίνημά των, διότι εἶχον τὸν ἄνεμον κατὰ μέτωπον· ἔστειλαν ὁμοῦ τὸν στρατιώτην Ἡλίαν Σταϊκόπουλον Τριπολιτσιώτην νὰ εἴπῃ τοὺς πεινῶντας καὶ διψῶντας πολιορκημένους νὰ προσκαρτερήσωσιν ὀλίγον ἀκόμη, καὶ αὐτὸς μὴ δυνηθεὶς νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ φρούριον, τοὺς ἐφώναξεν αὐτὰ ταῦτα μακρόθεν, καὶ τὴν αὔριον δύνοντος τοῦ ἡλίου θὰ κινηθῶσιν. Ἐν τούτοις οἱ στρατιῶται, ἂν καὶ θαρρῆσαντες ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ Κολοκοτρώνη, εἴτε ὑποκινούμενοι εἴτε τὴν ἀδηλότητα τοῦ μέλλοντος συλλογιζόμενοι, λαβόντες ἤδη γινώσκιν τῆς πρὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλι ἀποστολῆς τοῦ Ἀνδρέου Ζαριφοπούλου, τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων ἀφορώσης, ἤρχισαν ν' ἀποιεῖνωσι λόγους πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἐκφράζοντες ὅτι φρονήσεως ἔργον ἦτο νὰ δεχθῇ ἡ Πελοπόννησος εἰς τοιοῦτον εὐρισκομένην κίνδυνον τὴν προστασίαν τῆς θαλασσοκράτορος Ἀγγλίας, διὰ νὰ σωθῇ καὶ νὰ διδῇ ἐν μόνον δέκατον. Τότε δὲ ἀπεφασίσθη νὰ σταλῇ ὁ Ν. Πονηρόπουλος καὶ, ἀντὶ τοῦ Ἀνδρέου, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς Ν. Ζαριφόπουλος εἰς τὴν Ζάκυνθον πρὸς τὸν πρῶτόπαπᾶν Γαρζώνην, συνεπιφέροντες καὶ ἔγγραφον διαλαμβάνον ὅτι ἐπεκαλοῦντο οἱ Ἕλληνες τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων. Ὅθεν ἀνεχώρησαν αὐτοὶ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον εὐθὺς, καὶ καθ' ὁδὸν ἀποχωρισθεὶς ὁ Πονηρόπουλος, διευθύνθη εἰς τὸν Πύργον, καὶ ἐκεῖθεν κατέπλευσε μόνος διὰ νὰ φθάσῃ ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὅπου ἔλαβε συνέντευξιν μὲ τὸν Γαρζώνην εἰς τὸ Ὑγειονομεῖον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ

ἐγγραφον ἐκεῖνο δὲν ἐξέφραζεν ὅ,τι καὶ ὅπως ἀπηγεῖτο, ὁ Πονηρό-
 πουλος ὑπεσχέθη νὰ σταλῇ μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἄλλο. Ἐν το-
 σούτῳ εὐμενῶς διατεθεὶς πρὸς τοὺς Ἑλληνας, ἐπέτρεψε νὰ δέ-
 χωνται εἰς τὴν Ἑπτάνησον τὰ γυναικόπαιδα καὶ ὅσοι μὴ ἱκανοὶ
 διὰ τὸν πόλεμον. Ὁ Πονηρόπουλος συμβουλευθεὶς τὸν Κωνσ-
 Δραγῶναν, ἤκουσεν: ἂν δύνασθε ἢ δὲν δύνασθε νὰ νικήσετε
 τοὺς Τούρκους συλλογίσθητε, καὶ πράξατε κατὰ συνέπειαν·
 ἀπὸ τινα δὲ ὑπάλληλον τοῦ ὑγειονομείου: βλέφατε εἰς τοὺς
 Ἑπτανησίους ἡμᾶς τῆς προστασίας τ' ἀγαθὰ καὶ ὀδηγήθητε,
 καὶ ἡ μήγαρ ὁ Γαρζῶνης ἐφρόνει ἄλλως ἢ ὡς ἐξεφράσθη πρὸ ὀλί-
 γου πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κυνουρίας; ἀλλ' ἡ καταφυγὴ τῶν Ἑλ-
 λήνων εἰς τοὺς Ἀγγλους ὑπηγορεύετο ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς κοι-
 νῆς σωτηρίας. Ὁ δὲ δυνατὸς ἐν πολέμοις θὰ τοὺς ἀπαλλάξει
 ἀπὸ τὴν ἀνάγκην αὐτὴν, καὶ θὰ τοὺς ἐνισχύσει νὰ σωθῶσιν ἀφ'
 ἑαυτῶν, ἐξολοθρεύοντες τὸν Δράμαλην. Οἱ Τούρκοι εἶχον κατα-
 λάβει τὴν θέσιν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ ἀντικρυ τοῦ φρουρίου,
 στήσαντες καὶ πυροβόλα ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸ κτυπῶσι, καὶ ἐν ταυτῷ
 διὰ νὰ ὑπερακτίζωσι τὴν πόλιν· κατὰ τὸν ναὸν δὲ τῆς Παναγίας
 ὀχυρωθέντες, εἶχον στήσει ὡσαύτως πυροβόλα, ὅθεν ἐκτύ-
 πῶν καὶ τὸ φρούριον. Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Κολοκοτρώνη οἱ
 Ἕλληνες ἤνοιξαν τρυφεκὶ ἀπὸ τέσσαρα μέρη, διὰ νὰ πολεμήσωσι
 πανταχόθεν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ τοὺς ἀντιπερισπάσωσιν. Ἐν ᾧ
 δὲ τοὺς προσέβαλον εἰς τὸν προφήτην Ἡλίαν καὶ εἰς τὸν ναὸν
 τῆς Παναγίας καὶ τοὺς ἐνησχόλουν, ὁ Πλαπούτας καταλαβὼν
 τὴν θέσιν τῶν Ἀκόβων μὲ ὀκτακοσίους, ἀντιπαρετάχθη, δια-
 τάξας τοὺς στρατιώτας του ἀδιάκοπον πῦρ, ἐναντίον τεσσάρων
 χιλιάδων ἱππέων, καὶ τοὺς ἀπέκρουσε πολλάκις δρμήσαντας μὲ
 πολλὴν φθοράν των, καὶ δὲν τοὺς ἀφῆκε νὰ προχωρήσωσιν εἰς βο-
 ήθειαν τῶν πολιορκούντων, καθ' ὃν καιρὸν ὁ Κολοκοτρώνης ὤρμη-
 σεν ἀπ' εὐθείας ἐναντίον αὐτῶν τούτων καὶ τοὺς κατεπολέμει.
 Τότε δὴ εὔρον τὴν εὐκαιρίαν οἱ πολιορκημένοι, καὶ καταβάντες
 ἀπὸ μέρος κρημνῶδες τοῦ φρουρίου, ὅθεν δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀπο-
 κλεισθῶσι ἑτενὰ, ἠνώθησαν μὲ τοὺς ἔξω, καὶ τοιοιουτοτρόπως ἀφ'
 οὗ ἠλευθερώθησαν καὶ οὗτοι, ἀπεχώρησαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἰς
 τὰς θέσεις των. Τὸ πρῶτ' εἰσῆλθον οἱ Τούρκοι εἰς τὸ φρούριον,

καὶ μὴ εὐρόντες τίποτε εἰς αὐτό, εἰμὴ ἓνα δυστυχῆ πυριτόκαυστον τὸ πρόσωπον, τὸν ὁποῖον δὲν ᾔθελθον νὰ φρονεῦσιν, ἐξήλθον καὶ ἀνεχώρησαν. Μετὰ ταῦτα πάλιν ἐβάνησαν κατὰ τὴν Παναγίαν πολὺ πλῆθος ἱππέων, καὶ μ' ὅλον ὅτι τοὺς ἔδωκαν αἰτίαν εἰς μάχην οἱ Ἕλληνες, ἐκεῖνοι τὴν ἀπέφυγον καὶ ἐστράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω. Τότε ὁ Κολοκοτρώνης συμπεραίνει ὅτι θὰ φύγωσιν οἱ Τούρκοι, καὶ συγκροτήσας εἰς Μύλους πολεμικὸν συμβούλιον, ἀφ' οὗ παρέστησεν εἰς τοὺς ὀπλαρχηγούς καὶ τοὺς προκρίτους ὅτι τὸ συμπέρασμα τοῦ ἦτον ἐπόμενον ν' ἀληθεύσῃ, ἐγνωμοδότησε νὰ καταλάβωσι τὰς ἀναγκαίας θέσεις οἱ Ἕλληνες, διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀφήσωσι καὶ περάσωσιν ἀπὸ τὰ στενὰ ἀτουφέκιστοι. Καὶ πρῶτος αὐτὸς πεπεισμένος διὰ τὸ ἀσφαλὲς τοῦ συμπεράσματος τοῦ, ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι ἡμιβάλλον, συμπαραλαβὼν ὄσους τὸν ἠκολούθησαν, ἐκίνησε τὴν 23 διὰ τὸν Ἀγιόργην, ὅθεν ἔμελλε νὰ διευθύνῃ τὰ κινήματα τῶν Ἑλλήνων. Ὁ δὲ Π. Μαυρομιχάλης μὴ πιστεύων ὅτι θὰ φύγωσιν οἱ Τούρκοι, καὶ βλέπων ὅτι ἀναχωρεῖ ὁ Κολοκοτρώνης: αἶ! τώρα δὰ, λέγει, ὁ Κολοκοτρώνης ἐπάγει νὰ πιάσῃ τοὺς ἀγιοηλίας (1). Ἐἶχε φθάσει καὶ ὁ Γενναῖος ἀπὸ τὴν δυτ. Ἑλλάδα καὶ τὴν 25 Ἰουλίου κατήλθον εἰς τὸ στρατόπεδον. Τὴν δὲ 26 ἔστειλεν ὁ Δράμαλης τὸν γραμματέα τοῦ νὰ προσκαλέσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς ὑποταγὴν· τὸν παρέλαβε λοιπὸν ὁ Γενναῖος μετ' ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τοὺς Μύλους πρὸς τὸν Π. Μαυρομιχάλην καὶ τοὺς ἄλλους προκρίτους, καὶ αὐτοὶ τὸν ἀπέπεμψαν μ' ἀπειλὰς εἰς τὸν ἀποστείλαντα· ἔπειτα ἐξελθὼν κατὰ τύχην ὁ Ἐλαιῶν ἀπὸ τὸ πλοῖον, ὅπου ὑπῆρχον τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως, καὶ μαθὼν τὰ γενόμενα, ἐπρόβαλε νὰ κρατήσωσι μᾶλλον τὸν ἀπεσταλμένον διὰ νὰ μὴ δαίξωσι δειλίαν, καὶ στείλαντες στρατιώτας κατόπι, τὸν ἐκράτησαν. Καὶ ἐν τοσούτῳ οἱ Τούρκοι ἐκίνησαν ἀπὸ τὸ Ἄργος, ὡς προεμάντευσεν ὁ Κολοκοτρώνης, καὶ φεύγουσιν εἰς Κόρινθον, ὅπου ἤλπιζον νὰ λάβωσι βοήθειαν ἀπὸ

(1) Εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὕψηλῶν βουνῶν τε καὶ ὁρέων ὑπάρχουσι νηοὶ τοῦ Θεοῦ τιμώμενοι ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἠλίου· ὅθεν ὁ Μαυρομιχάλης μὲ τὴν φράσιν, ἐπάγει νὰ πιάσῃ τοὺς ἀγιοηλίας, ἐννοεῖ ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης, φοβηθεὶς ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, ἐπάγει εἰς τὰ ὅρα νὰ κάμῃ τὰ ὀλημέρια τοῦ εἰς τοὺς ἀγίους Ἠλίας ὡς καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως.

τὸν Χουρεῖδ πασιᾶν καὶ ἀπὸ τὸν στόλον. Τοῦτο βεβαιωθείς ὁ Κολοκοτρώνης, μετέβη πλησίον τοῦ Δερβενακίου (1) κατὰ τὸ μέρος τοῦ Ἀγιοῖργη ἐπὶ τινος ὑψηλοῦ λόφου, ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπέχοντος ἀπὸ τὸ Δερβενάκι, μὲ διακοσίους πενήντα στρατιώτας. Αὐτόθι ἔχων καὶ πολλὰ διὰ τὸ στρατόπεδον ἀναγκαιοῦντα ζῶα, τὰ παρέταξεν ὑψώσας καὶ τινας σημαίας εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ φανῇ εἰς τοὺς Τούρκους ὅτι εὐρίσκοντα ἐκεῖ πολλὰ στρατεύματα, καὶ νὰ μὴ τολμήσωσι νὰ στραφῶσι κατὰ τὸν Ἀγιοῖργην, ὅθεν ὁ δρόμος ἦτον ὁμαλός, καὶ ἡδύνατο νὰ διαβῶσιν ἀκινδύνως· καὶ ὁμως, ἂν ἤθελον ἀποφασίσει νὰ περάσωσιν ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο, νὰ τοὺς ἀντισταθῇ καὶ νὰ τοὺς κτυπήσῃ· ἂν δὲ ἤθελον ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον τοῦ Δερβενακίου, ἀφ' οὗ ἤθελον ἀρχίσει αὐτόθι ἡ μάχη, νὰ στείλῃ βοήθειαν εἰς τὸν Ἀντ. Κολοκοτρώνην. Οἱ Τούρκοι ἔρχονται λοιπὸν νὰ περάσωσιν ἀπὸ τὸ Δερβενάκι, καὶ ἀφ' οὗ ἐφάνησαν Ἕλληνες ὠχυρωμένοι ἐκεῖ καὶ περιμένοντες, ἐκινήθησαν νὰ καταλάβωσι λόφον τινὰ ἀπέναντι τοῦ Δερβενακίου κατὰ τὸν Ἀγιοσωστήν. Ἀλλ' ἔδραμεν ὁ Ἀντ. Κολοκοτρώνης, τὸν προκατέλαβε, καὶ ἤρχισε νὰ τοὺς κτυπᾷ. Τότε ὁ Θ. Κολοκοτρώνης διέταξε καὶ ἐτουφέκισαν οἱ περὶ αὐτὸν στρατιῶται, διὰ νὰ ἀκούσῃ ὁ Νικηταρᾶς εἰς τὸ Ἀγηνόρι, νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐγίνετο πόλεμος, καὶ νὰ δράμῃ καὶ αὐτὸς ἐκεῖ, ὅθεν ἤρχετο ὁ ἥχος τοῦ τουφεκισμοῦ· θεωρῶν ἔπειτα ὅτι δὲν ἦτο πλέον φόβος νὰ περάσωσιν οἱ Τούρκοι διὰ τὸν Ἀγιοῖργην, διέταξε καὶ ἀπῆλθον ὁ Γ. Δημητρακόπουλος μὲ τοὺς Ἀλωνιστιώτας καὶ ἄλλοι εἰς βοήθειαν τοῦ Ἀντώνη· ἔμειναν δ' ἄλγιοι μὲ τὰ ζῶα, ἔχοντες καὶ σημαίας ἀναπεπταμμένας, διὰ νὰ φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πάντοτε δύναμις εἰς ἐκεῖνον τὸν λόφον δι' ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα. διότι ἦτο πιθανὸν νὰ ὀπισθοδρομήσῃ κανὲν ἀπόσπασμα καὶ νὰ περάσῃ ἐκεῖθεν διὰ τὸν Ἀγιοῖργην. Ἀμ' ἀφ' οὗ ἐφθασεν ἡ βοήθεια εἰς τὸ Δερβενάκι, ὤρμησαν οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι δοθέντες εἰς φυγὴν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἀγιοσωστόου, καταδιωκόμενοι ρονεύονται· καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον αὐτόθι Ἕλληνες

(1) Δερβένια· λέξις τουρκικὴ, καὶ ὀνομάζονται οὕτω τὰ στενὰ μέρη, ὅθεν περῶσιν οἱ ὀδισσοῦντες.

νὰ τοὺς κτυπήσωσιν, ὅσοι ἐσώζοντο ἀπὸ τὸ Δερβενάκι, φεύγοντες διέβαινον ἀνενόχλητοι εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Κουρτέσας, καθὼς μὴ καταδιωκόμενοι περικιτέρω διὰ τὸ ἐπίπεδον τοῦ τόπου. Καὶ εἶχον ἤδη διαβῆ ἕως ἐπτὰ χιλιάδες εἰς Κουρτέσαν· ὅτε τρέχων ὁ Νικηταρᾶς μετὰ τὸν Ὑψηλάντην καὶ τὸν ἄρχιμ. Δικαῖον πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου ἤκούετο μάχη, εὗρέθη ὡς ἐν παρόδῳ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀγιοσώττου, καὶ ἤρχισε νὰ κτυπᾷ τοὺς Τούρκους διαβαίνοντας ἐκεῖθεν. Οἱ ἄθλιοι οὗτοι, διὰ τὸ ν' ἀποφύγῃσι τὸν θάνατον ἀπὸ τὰ νῶτα καὶ ἀπὸ τὰ πλάγια καὶ ἀπὸ τὸ μέτωπον, ὅθεν ἐκτυπῶντο, ἐπισπεύδουσι τὴν διάβασιν των ἀπὸ τὴν μόνην στενωπὸν, ὅθεν ἠδύναντο νὰ διαβῶσιν ἂν καὶ πολλοὶ ἐμελλον ν' ἀποθάνωσι· διὰ τοῦτο συσσωρευθέντες εἰς τὰ στενὰ ἐκεῖνα· καὶ παραγκωνιζόμενοι καὶ συνωθούμενοι πρὸς ἀλλήλους καθὼς προσπαθοῦντες ποιοῖν νὰ πρωτοπεράσωσι, νὰ διασωθῶσι, καὶ ἀδιακόπως τουφεκίζόμενοι παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ φονευόμενοι καὶ τραυματιζόμενοι, ἐκρημνίζοντο πολλοί, πεζοὶ τε καὶ ἵππεις, καὶ ζῶντες καὶ νεκροί, εἰς τι βράθρον, ὅπου καὶ ἀπώλοντο, ὡς ἂν ἐνταφιασθέντες, πληθὺς ἐξ αὐτῶν. Τότε δὴ ὁ Νικηταρᾶς προκινδυνεύων ξιφῆρης, καὶ παρακολουθοῦντες οἱ ὑπὸ τὴν διοίκησίν του στρατιῶται, καὶ ὁ Χ. Χρήστος μετὰ τοὺς Βουλγάρους του, καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ ἀρχιμανδρίτου Δικαίου καὶ μάλιστα ὁ ἀδελφὸς τούτου Νικήτας Δικαῖος (ὁ καὶ Φλέσις), ὅτε Δημήτριος Ι. Κριεζῆς, καὶ ἄλλοι, ἔκαμαν μεγάλην θραῦσιν εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἄλλ' ἂν ἐπρόφθανε νὰ καταλάβῃ τὸν Ἀγιοσώστην ἐν δέοντι, ὁποῖα συμφορὰ διὰ τοὺς Τούρκους! Ἀμ' ἀκούσας οὗτος εἰς Ἀγηνόρι τὸν εἰς τὸν λόφον τοῦ Κολοκοιρῶνῃ γενόμενον τουφεκισμόν, ἐκίνησε μετὰ τὸν Ὑψηλάντην καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην ὄχι πλέον πρὸς τὸν Ἰσθμόν, ἀλλὰ ὅπου ὑπέθεσαν ὅτι ἐγίνετο μάχη· καθ' ὁδὸν ἀπήντησαν ποιμένα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔμαθον ὅτι δὲν ἐγίνετο μάχη· καὶ ὅτι Τούρκοι ἐρχόμενοι νὰ διαβῶσιν εἰς τὸ Δερβενάκι, ἐκτυπήθησαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐστράφησαν εἰς Ἀργεῖ· διὰ τοῦτο ὑστέρησαν ἕως μίαν ὥραν· ἔπειτα βεβιασθέντες ὅτι γίνεται ἀδιακόπως μάχη, ἔδραμον μετὰ πολλὴν ταχύτητα, ὅτε εὗρέθησαν εἰς τὸν Ἀγιοσώστην, καὶ ὅπου ὁ Νικηταρᾶς μετὰ τὸν Νικήταν Δικαῖον διασπείραντες τὸν ἑαυτοῦ καὶ τὴν φρίκην εἰς τοὺς Τούρκους, συνετέλεσαν οὐκ ὀλί-

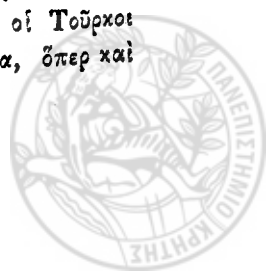
γον εἰς τὴν καταστροφὴν των. Ἦδη ὁ Δράμαλης θεωρεῖ ὅτι κινδυνεύει νὰ ζωγρηθῇ ἢ νὰ φονευθῇ, καί, ὡς ἂν παραφρονῶν, θέλει νὰ πραγματευθῇ μὲ τὸν Κολοκοτρώνην διὰ χρημάτων τὴν ἐλευθερίαν διάβασιν ἀπὸ τὰ Δερβενάκια, καὶ στέλλει ἐπὶ τούτῳ τινὰς ἐκ τῶν οἰκείων του, οἱ ὅποιοι προτελθόντες αὐτόθι, συνδιελέγοντο μὲ τινὰ Παπαδημήτρην ἀπὸ Χρυσοβίτζι· καὶ ἐπειδὴ συνήλθον οἱ ὑπακισταὶ τοῦ Κολοκοτρώνη Φώπιος Χρυσανθόπουλος καὶ Σπ. Σπηλιωτόπουλος μὲ τινὰς ἱππεῖς, αὐτοὶ μὲν ἐφοβήθησαν καὶ ἀπεσύρθησαν. Ὁ δὲ Δράμαλης ὠπισθοδρόμησε μὲ ὀκτὼ χιλιάδας στράτευμα, μὴ ριψοκινδυνεύσας νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ Δερβενάκι τότε, καὶ κατεστηνῶθη εἰς τὸ πεδῖον τῆς Γλυκιάς πλησίον τοῦ Ναυπλίου. Οἱ Ἕλληνες ἤδη ἐφόρευταν ἑως τέσσαρας χιλιάδας Τούρκους· ἔπεσον δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν ὀλίγοι. Ὁ δὲ Γενναῖος εἶχε φθάσει εἰς τὸ Δερβενάκι τὴν νύκτα ἀφ' οὗ εἶχε παύσει ἡ μάχη μὲ διακοσίους τριάντα στρατιώτας· ἐβράδυνε, διότι ἤθελε νὰ συνάξῃ πλειότερους, ἢ ὅσους εἶχεν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του, ἐξ ὧν πολλοὶ ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια ν' ἀλλάξωσι χιτῶνα, διότι μὴ ἀλλάξαντες ὅσοι διέτριψαν εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ἦσαν ἤδη ὀλομαυροὶ καὶ ῥερυπωμένοι. Τὴν 27 ἐφθασαν ἐκεῖ ὁ Πλαπούτας, Ἀποστόλης Κολοκοτρώνης, Δημ. Δελιγιάννης, Ντζανέτος Χρηστόπουλος, Παπανίκας καὶ ἄλλοι μὲ δύο χιλιάδας πεντακοσίους ἦλθον ὡσαύτως καὶ ὁ Π. Γιατράκος καὶ ὁ Τσιώκρης νὰ ἐνταμώσωσι τὸν Κολοκοτρώνην. Ἦδη ὁ Ἀντώνης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ συμπολεμήσαντες ἐφορτώθησαν πλούσια λάφυρα, καὶ ἀφήσαντες τὰς θέσεις των, ἀπῆλθον νὰ τὰ διανείμωσι· λέγεται δὲ ὅτι ἐπῆραν πολλὰ φλουρία ἐκ τῶν λεγομένων μαχμουδιέδων παρεκτὸς τῶν ἄλλων πραγμάτων. Συγκροτηθέντος ἐν τούτοις πολεμικοῦ συμβουλίου, ἀπεφασίσθη ὁ μὲν Γιατράκος καὶ ὁ Τσιώκρης νὰ μεταβῶσι εἰς Ἀργος, νὰ παραλάβωσι καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς καὶ ἄλλους ὅσους ἤθελον ἀπαντήσῃ στρατιώτας, καὶ ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ Χαρβάτι (Μηκύνας), νὰ στρατοπεδεύσωσιν. Ὁ δὲ Νικηταρᾶς ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ Μπερμπάτι. Ὁ δὲ Πλαπούτας εἰς τὴν Κλεισοῦραν. Οἱ ἄλλοι νὰ μένωσιν εἰς τὸ Δερβενάκι, καὶ ἂν ὁ Δράμαλης δοκιμᾶσῃ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ Μπερμπάτι, νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν τοῦ Νικηταρᾶ· ἂν δ' ὁρμήσῃ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ

Δερβενάκι, νὰ περιμείνωσιν ὥστε ν' ἀρχίσῃ ἡ μάχη αὐτόθι, καὶ τότε νὰ δράμωσιν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὰ νῶτα καὶ ἐπὶ τὰ πλάγια εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ὁ μὲν Γιατράκος καὶ ὁ Τσιώκρης δὲν ἀπῆλθον εἰς τὸ Χαρβάτι· διότι ὁ μὲν ἤθελε ν' ἀπέλθῃ νὰ ῥωτήσῃ τὴν Κυβέρνησιν, ἐν ᾧ αὕτη δὲν ἠδύνατο τότε οὔτε σχέδια νὰ κάμῃ τοῦ πολέμου, οὔτε τὴν ἐκτέλεσίν των νὰ διατάξῃ, διότι οἱ στρατιῶται δὲν ἤκουον εἰμὴ τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ ἐπομένως δὲν ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν τοῦ στρατηγοῦ (1). Ἐκάτερος δ' ἐξ αὐτῶν ἐδικαιολογήθη ὅτι οἱ στρατιῶται δὲν ἤθελον νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι, καὶ ἔγειναν οὕτως αἵτισι νὰ περάσῃ ὁ Δράμαλης, καὶ νὰ μὴ κτυπηθῇ εἰμὴ ἀπὸ μόνον τὸν Νικηταρᾶν, ἐν ᾧ ἦτον ἐπόμενον καὶ τὸ στράτευμά του νὰ καταστραφῇ εἰς τὰ στενὰ, καὶ αὐτὸς νὰ συλληφθῇ ζῶν ἢ νὰ φονευθῇ τότε, καὶ ἡ δόξα τῶν Ἑλλήνων νὰ καταθραμβώσῃ τὸν κόσμον ἀσυγκρίτως περισσότερον. Τούλάχιστον, ἂν ἤθελον εἰδοποιήσῃ τὸν Κολοκοτρώνην ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀπέλθωσιν ὅπου διωρίσθησαν, ἤθελον ἀντικατασταθῇ ὑπ' ἄλλων, οἱ ὅποιοι ἤθελον προξενήσῃ πολλὴν βλάβην εἰς τὸν ἐχθρόν. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ Κυβέρνησις θεωροῦσα ὅτι ὁ Δράμαλης ὑπέστρεψε, καὶ ὅτι ἦτο πιθανὸν νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ Ναύπλιον, ὅπου νὰ περιμένῃ ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν στόλον βοήθειαν, στέλλει τὸν Φ. Ζιουρδαῖν ἀπὸ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον εἰς τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον, ὡς ἐπαγγελλόμενον νὰ πυρπολήσῃ τὴν πόλιν τοῦ Ναυπλίου δι' ὑλῶν ἐμπρηστικῶν, διατάξασα νὰ τὴν καύσῃ ἂν ἤθελε καταφύγει εἰς αὐτήν. Ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν 28 ἐκίνησε διὰ τὸ Μπερμπάτι, καὶ ὁ Νικήτας τὸν ἐκτύπησε διαβαίνοντα. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ὑποθέσας ὅτι, ὁ Γιατράκος καὶ ὁ Τσιώκρης ἔδραμον ἀπὸ τὸ Χαρβάτι εἰς βοήθειάν του, διέταξε τὸν Πλαπούταν καὶ τοὺς ἄλλους νὰ διαβῶσι ἀπὸ τὰ μέρη Ἀγιοβασιλείου καὶ Κλένιας, καὶ νὰ παρουσιασθῶσι κατὰ μέτωπον τῶν Τούρκων, περικυκλωμένους τοὺς εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἀγηνορίου. Ἀλλὰ πρὶν φθάσωσιν οὗτοι

(1) Ὁ Κρεβδατᾶς εἶχεν ἤδη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ τοῦ στρατιώτου τῆς ἐπαρχίας Μιστραῆ, καὶ ὁ Γιατράκος παραπονεῖται διὰ τοῦτο πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ διὰ τῆς μεσιτείας τούτου ὁ Κρεβδατᾶς τὸν παραχωρεῖ πάλιν τὴν διοίκησιν τῶν στρατιωτῶν. Ὅμως ὁ Γιατράκος ἀμνημονεῖ εἰς τρόπον ἀλέθριον διὰ τὴν πατρίδα· διότι τοιοῦτοι στρατιῶται, ὡς οἱ ἀκαδεκαιμόνιοι, ὅποیان θρασὺν ἤθελον κάμει εἰς τὸν ἐχθρόν.

αὐτόθι, οἱ Τοῦρκοι προῦχώρησαν ἀντικολεμοῦντες τὸν Νικηταρᾶν πρὸς τὸ Στεφάνι παρακολουθήσαντα καὶ μαχόμενον· καὶ ἀφ' οὗ ἐπαθον ὑπ' αὐτοῦ μόνον πολλὴν ζημίαν, ἐπέρασαν προλαβόν-
τες τὰ στενὰ ἐκεῖνα, καὶ ἐσώθησαν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὁ δὲ Νικηταρᾶς ἀπῆλθεν ἐπομένως ὁμοῦ με τὸν Ὑψηλάντην, τὸν ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὸν ἱσθμὸν, ὅπου εἶχε προαποσταλῆ καὶ ὁ Δ. Ι. Κριεζῆς, καὶ διὰ τὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἐξόδον τοῦ Δράμαλι, ἂν ἤθελεν ἀποφασίσει νὰ φύγῃ καὶ ἀπὸ τὴν Πελοπόν-
νησον, καὶ συνάμα τὴν ἐνδεχομένην εἰσβολὴν ἄλλων ἐχθρῶν. Μετὰ ταῦτα συνήχθησαν ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ εἰς τὸ Δερβενάκι, καὶ ἀπεφα-
σίσθη νὰ περικυκλώσωσι τοὺς Τούρκους, ὥστε νὰ μὴ τοὺς ἀφή-
σωσι νὰ περάσωσιν ἂν ἤθελον κινηθῇ διὰ τὰ μεταβῶσιν εἰς Π. Πάτρας ἀπὸ τὴν Κόρινθον. Ὅθεν, ἀφ' οὗ ὁ Κολοκοτρώνης, ζη-
τήσαντας τοὺς Κορινθίους ἀρχηγὸν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὸν πόλεμον, τοὺς ἔστειλε τὸν Κολοκοτρώνην Δασκούλιαν καὶ τὸν διέταξε νὰ καταλάβῃ μετ' αὐτῶν τὰ μέρη τοῦ Σουλίου καὶ Μά-
τσιανῃ, διέταξε καὶ τὸν Ἀντ. Κολοκοτρώνην καὶ Γ. Δημητρα-
κόπουλον νὰ καταλάβωσι τὰ Κολέτσι μὲ τριακοσίους· τοὺς δὲ Τριπολιτσιώτας νὰ ὑπάγωσι κατὰ τὰ μέρη Ἀγιοβασιλείου καὶ Ἀγιοσώστου, ὅπου συνῆλθον μετ' ὀλίγων καὶ οἱ Μαυρομιχάλοι μὲ
τριακοσίους. Ἐπομένως ἐκίνησε καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸν Π. Γιατράκον, Δ. Πλαπούταν, Ἀποστ. Κολοκοτρώνην, Δημ. Δελιγιάννην, Ντζα-
νέτον Χρηστόπουλον καὶ Γενναῖον ἐπὶ κεφαλῇς τριῶν χιλιάδων πεντακοσίων, καὶ ἐστρατοπέδευεν εἰς τὸ Σοῦλι, πέντε σχεδὸν ὥρας ἀπέχον τῆς Κορίνθου. Συγχρόνως εἶχον φθάσει καὶ οἱ Πε-
τιμεζαῖοι μὲ ἑπτακοσίους εἰς Βάλτσας, θέσιν ἀπέχουσαν ἀπὸ τὸ Σοῦλι, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν· ὁ Κολοκοτρώνης διέταξεν αὐ-
τόθεν τὸν Γενναῖον νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν Δασκούλιαν, καὶ νὰ ὀχυρωθῇ εἰς τὰ Βασιλικὰ, εἰς τὴν θέσιν Κιάκριζα, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχουσαν ἀπὸ τὸ γενικὸν στρατόπεδον ὡς προσθοφυλακὴ· αὐτόθι ἔφθασε καὶ ὁ Ἀγγελεῖς Γάτσιος μ' ἐννεμῆντα Μακεδόνας, καὶ
συνεποσώθησαν ὅλοι ὡς χίλιοι τριακόσιοι. Τότε διώρισεν ὁ Κο-
λοκοτρώνης νὰ ἐναύσῃ πᾶς Ἕλλην τὴν νύκτα πυρὰ εἰς τρία μέρη καὶ νὰ τὰ διατηρήσῃ δύο ὥρας, διὰ νὰ ἴδωσιν οἱ Τοῦρκοι
ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἐκεῖ συναγμένα πολλὰ στρατεύματα, ὅπερ καὶ

ἔγεινε. Τὴν 7 αὐγούστου ἐξῆλθον οἱ Τοῦρκοι κατὰ τὸ μέρος τοῦ Κιάτου καὶ τῶν Βασιλικῶν· ὁ δὲ Κολοκοτρώνης διέταξε τὸν Γιατράκον, τὸν Πλαπούταν καὶ τοὺς Πετιμεζαίους νὰ κινηθῶσιν ἐκεῖσε, καὶ ἔφθασαν εἰς τοὺς σταφιδαμπελῶνας τοῦ Κιάτου, ὅτε εἶχεν ἀρχίσει ὁ Γενναῖος νὰ μάχεται κατὰ τῶν Τούρκων· ὁρμήσαντες δ' ὅλοι ὁμοῦ ἐναντίον των, τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, ἐφόνευσαν ἐξήντα ἐξ αὐτῶν καὶ ἔπεσον τέσσαρες. Τὴν 12 ἐξῆλθον πάλιν οἱ Τοῦρκοι πρὸς τὸ ἴδιον μέρος· ὁ δὲ Γενναῖος παραλαβὼν ὀδοῦντα ἐπιλέκτους, κατῆλθεν εἰς τὸ πεδῖον καὶ ἤρχισε νὰ μάχεται ἀντικρούων κρατερῶς ὅλον σχεδὸν τὸ στράτευμά των· οἱ Τοῦρκοι εἶχον ἐπιπέσει κατ' αὐτοῦ, καὶ δὲν ἠμπόρουν νὰ τὸν ἐκτοπίσωσιν ἀπὸ τῆς θέσιν του, διότι εἶχε τὰ νῶτα ἠτφαισμένα ἀπὸ ὅλον τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶχε καταλάβει ὀχυρόν τινα λόφον πλησίον του. Ἐπειτα ἦλθον αὐτόθι καὶ τὰ σώματα τοῦ Γιατράκου, τοῦ Πλαπούτα καὶ τῶν Πετιμεζαίων, καὶ τότε ὤρμησαν ὅλοι ἐναντίον τῶν Τούρκων, καὶ τοὺς ἐβίασαν ν' ἀποχωρῶσι μαχόμενοι. Ἐν τοσούτῳ Ἕλληνες τινες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἀναγνώστου Πετιμεζᾶ ἐδραμον νὰ λαφυραγωγήσωσιν ἵππον τουρκικόν, ἐπίτηδες ἵτως ἀφειμένον, καὶ ἕως ἐξήντα Τοῦρκοι ἐνεδρεύοντες εἰς τοὺς σταφιδαμπελῶνας, τοὺς ἐτουφέκιταν, ἐφόνευσαν ἓνα ἐξ αὐτῶν καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν· θαρρόησαντες δὲ, ἤρχισαν καὶ νὰ τοὺς καταδιώκωσι, καὶ τότε ἐφόνευσαν προσέτι τὸν τε ἀρχηγόν των Πετιμεζᾶν καὶ τὸν υἱόν του, οἱ ὁποῖοι ἐπροσπάθουν νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς φεύγοντας· ἀλλὰ τότε καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι ὤρμησαν πάλιν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ἔτρεψαν ὡσαύτως εἰς φυγὴν· πλην ἐπρόφθασεν ὁ Γενναῖος καὶ κατέλαβε πάλιν τὴν πρώτην θέσιν του, καὶ περιεκράτησεν αὐτόθι τὸ ἱππικόν τοῦ ἐχθροῦ, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ διαβῇ ἀπὸ κανέν ἄλλο μέρος νὰ τοὺς κυνηγήσῃ. Ἐν τῷ δ' ἀντικρούων, ἐνασχολεῖ τοὺς Τούρκους εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἔμποροῦσι νὰ τὸν μετακινήσωσι, λαμβάνουσι καιρὸν ὁ Γιατράκος, ὁ Πλαπούτας καὶ οἱ Πετιμεζαῖοι, καὶ ἐμποδίζουν τοὺς φεύγοντας τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἐκτύπησαν τοὺς Τούρκους, καὶ τοὺς ἐβίασαν ν' ἀποχωρήσωσιν εἰς Κόρινθον. Εἰς ταύτην τὴν μάχην ἔπεσον πενήντα πέντε Ἕλληνες, ὁμοῦ καὶ

οἱ ἀνωτέρω καὶ ὁ Παπακαλομοίρης ἀπὸ Μιστράν, ὡς καὶ ὁ Π. Γιαννετάκης ἀπὸ Γιοργίτζι· ἀπὸ δὲ τοὺς Τούρκους ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν πλέον ἢ διακόσιοι πενήντα. Εἶχον δὲ ἀπαυδῆσαι τόσον ὥστε, ἐν ᾧ ἐπέστρεφον ἀποχωροῦντες, ἀπήντησαν τὸν Ἄντ. Κολοκοτρώνην καὶ τὸν Γ. Δημητρακόπουλον μετὰ τὸ σῶμά των εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου τὸ ἱππικὸν ἠδύνατο νὰ τοὺς βλάψῃ πολὺ, καὶ ἐπειδὴ εἶδον ὅτι οἱ Ἕλληνες ἡτοιμάσθησαν ν' ἀντιπαραταχθῶσιν εἰς μάχην, ἀντὶ νὰ κινηθῶσιν ἐναντίον των, ἠκολούθησαν ἡσυχοὶ τὸν δρόμον των εἰς τὴν Κόρινθον. Μετὰ ταῦτα ἐκινήθησαν πρὸς τὸ μέρος τῆς Κλένιας, ὅπου ὑπῆρχον Κορίνθιοι, Ἀγιοπετρίται καὶ Μανιάται, ἕως ὀκτακόσιοι, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Γ. Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ Τσαλαφατίνου, καὶ ἤρχισαν μὲν οὗτοι ν' ἀντικρούωσι τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ μὴ δυνηθέντες ν' ἀνθέξωσιν, ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν, καὶ κατεδιώκοντο ὑπ' αὐτῶν, ὅτε φεύγων καὶ ὁ Μαυρομιχάλης, ὀλίγον ἐλειψὲ νὰ ζωγρηθῇ· εἶχον δρᾶμει ἐν τοσοῦτῳ εἰς βοήθειάν των οἱ Τριπολιτασιῶται ἀπὸ τὸν Ἀγιοβασίλην, ἕως ἑξακόσιοι, ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦς Ἀλέξιον Νικολάου, Λάμπρον Ριζιώτην, Γιάννακον, Κολιὸν Μπακόπουλον ἢ Δαρειώτην, καὶ ἀρχιμανδρίτην τὸν Παπαγιάννην, καὶ φθάσαντες ἐν δέοντι, κατέτρόπωνται, μαχητάμενοι μετὰ τῶν ἄλλων, τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ φύγωσιν εἰς Κόρινθον. Ἐφόνευσαν δὲ καὶ ἐπλήρωσαν ἑξήντα περίπου ἐφονεύθησαν καὶ ἀπὸ τὸ μέρος των καὶ ἐπληρώθησαν πέντε. Ὁ Δράμαλης ἤδη λαμβάνει τροφὰς διὰ τοῦ κορινθιακοῦ κόλπου ἀπὸ τοὺς στόλους τοὺς τουρκικοὺς, οἵτινες εὗρισκοντο ἤδη εἰς τὰ παράλια τῶν Π. Πατρῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν θὰ προσπαθῇ νὰ στείλῃ διὰ ξηρᾶς καὶ εἰς τὸ Ναύπλιον νὰ τὸ ἐφοδιάσῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ βλέπει καὶ τὴν δυσκολίαν τοῦ νὰ τὸ κατορθώσῃ, διὰ τὰ ἐνδεχόμενα οἱ εἰρημένοι στόλοι, ἐφοδιάσαντες ἤδη τ' ἄλλα φρούρια εἰς τε τὴν Μεσσηνίαν τῆς χερσονήσου καὶ εἰς τὸν κορινθιακὸν κόλπον, θὰ πλεύσωσιν ἐντὸς ὀλίγου καὶ εἰς τὸν ἀργολικὸν, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐφοδιάσωσι καὶ τὸ Ναύπλιον, τὸ ὁποῖον δι' ἑλλειψιν τροφῶν εἶναι πάλιν ὑποκείμενον εἰς κίνδυνον. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶναι ἔτοιμοι ν' ἀποκρούωσι τοὺς στόλους αὐτοὺς διὰ θαλάσσης, καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀφῇωσι νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸ Ναύπλιον· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἤρχισαν νὰ φροντίζωσιν ὄχι μόνον

νὰ ἐμποδίσωσι τὸ νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ τροφὰς στελουμένας διὰ ξη-
ρᾶς, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ πολιορκήσωσι πάλιν στενὰ, ὥς καὶ πρὸ δλί-
γου, καὶ νὰ μὴ ἀφήνωσι τοὺς Τούρκους νὰ ἐξέρχωνται εἰς τὰ
πέριξ, καὶ νὰ παρηγορῶσι τὴν πείνάν των. Καὶ ἐν τοσούτῳ, ἐπει-
δὴ εἶχον φθάσει ἕως τετρακόσιοι Μανιάται, ἀκούσαντες τὴν φυ-
γὴν τῶν Τούρκων εἰς Κόρινθον, καὶ τὰ ὅποια οἱ Ἕλληνες ἐπῆραν
πλούσια λάφυρα, διωρίσθησαν ἀπὸ τὸν εἰς Μύλους διατρίβοντα
Π. Μαυρομιχάλην νὰ καταλάβωσι τὸ Κιόσκι, ἀντικρυ τοῦ Ναυ-
πλίου κείμενον, καὶ νὰ μὴ ἀφήνωσι τοὺς Τούρκους νὰ προχωρῶ-
σιν εἰς Ἄργος καὶ εἰς τὰ πέριξ χωρία· οὕτως ἠλπίζον νὰ λάβωσι
καὶ δικαίωμα εἰς τὰ λάφυρα τοῦ Ναυπλίου. Ὁμοῦ μὲ τοὺς Μα-
νιάτας εὐρίσκοντο εἰς ἄλλας θέσεις ὅ,τε Τσιώκρης, ὁ Νέζος καὶ
ὁ Κακάνης μέ τινας Ἀργεῖους. Περὶ μεσοῦντα τὸν Αὐγούστου
ἐξῆλθον οἱ Τοῦρκοι πεζοὶ τε καὶ ἵππεις καὶ προσέβαλον τοὺς
Ἕλληνας, καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν· οἱ δὲ Μανιάται, μὴ δυ-
νάμενοι νὰ φύγωσιν, ἐφονεύθησάν τινες καὶ ἐξωγρήθησαν ζῶντες
δεκατέσσαρες· οἱ ἄλλοι ἐβυθίσθησαν εἰς τὸν Αἰγιαλὸν ὥς τὸν
λαιμὸν καὶ ἔμειναν πολλὴν ὥραν. Ἐπομένως συνεργούντων καὶ
ἄλλων Ἑλλήνων ἐξῆλθον ἀπὸ τὸν αἰγιαλὸν, καὶ ἐπιβάντες εἰς
πλοιάρια μετέβησαν εἰς τοὺς Μύλους, καὶ εὐθὺς ἔφυγον εἰς τὴν
Μάνην οἱ πλείεστοι. Ὁ δὲ Μαυρομιχάλης ζητεῖ Τούρκους αἰχ-
μαλώτους, νὰ τοὺς ἀνταλλάξῃ μὲ τοὺς Μανιάτας· ἀλλ' εἰς τὴν
εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλη ὅσοι ὑπῆρχον εἰς πολλὰ μέρη τῆς Πελο-
ποννήσου ὅλοι σχεδὸν ἐφονεύθησαν, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν, τοὺς
ὁποίους οἱ ἔχοντες αὐτοὺς διετήρησαν διὰ χρηματικὰ συμφέροντα.
Ὁ δὲ Τσιώκρης, ἀφ' οὗ συμπαρέλαβε καὶ τοὺς μείναντας Μανιά-
τας μετὰ τῶν Ἀργείων, θέλει νὰ ἐνεδρεύσῃ, διὰ νὰ συλλάβῃ καὶ
ζῶντας ἐκ τῶν ἐξερχομένων ἀπὸ τὸ Ναύπλιον εἰς ἐπιδρομὴν.
Τότε εἶχε κατέλθει εἰς Ἄργος καὶ ὁ Κανέλλος Δελτιγιάννης μὲ
διακοσίους Καρυτινοὺς, καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν Τσιώκρην ἐνεδρεύουσιν
εἰς τὰ χωρία Λάλουκα, Δαλαμανάραν καὶ Κοφίνι, ὥς καὶ εἰς τὸ
Γεφύρι καὶ εἰς τὸ Κιόσκι. Τὴν 26 αὐγούστου οἱ Τοῦρκοι ἐξῆλθον,
καὶ τις ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ Κοφίνι ἀνέβη ἐπὶ συκῆς νὰ φάγῃ σῦκα·
ἐκ δὲ τῶν ἐκεῖ ἐνεδρεύόντων Μανιατῶν τὸν φονεύει τις διὰ
νὰ τὸν λαφυραγωγῇ· ἐφανερῶς ἡ λοιπὴν ἡ ἐνεδρά καὶ ἤρ-

χισεν ἡ μάχη. Οἱ Ἕλληνες κτυπῶσι καὶ εἰς ἄλλα μέρη καὶ εἰς τὸ Κίσκι τοὺς Τούρκους, καὶ φονεύουσι πολλοὺς, καὶ ζωγροῦσι δεκάοκτὼ ζῶντας. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἡ πατρίς ἀπώλεσε καὶ ἄλλο ἐκ τῶν γνησιωτέρων τέκνων της· ἀπώλεσε τὸν χρηστὸν Νικόλαον Σταματελόπουλον· οὗτος ἐφθασεν εἰς τὸ Κοφίνι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς μάχης, καὶ συνετέλεσε νὰ τραπῶσιν οἱ Τούρκοι εἰς φυγὴν. Ἐν ᾧ δὲ τοὺς κατεδίωκεν, ὁ δυσηñasτος ἵππος του τὸν φέρει ἔμπροσθεν Τούρκου, φεύγοντος ἐφίππου, τὸν ὁποῖον ἐσπασμένον ἔχων τὸ ξίφος ἀπειλεῖ νὰ φονεύσῃ. Τότε ὁ Τούρκος ἐκβάλλει ὑποκρινόμενος τὰ πιστόλιά του, ὡς ἂν διὰ νὰ τὰ ῥίψῃ κάτω καὶ νὰ παραδοθῇ αἰχμαλώτος, καὶ παρευθὺς τὸν πιστολίζει καὶ τὸν φονεύει. Τότε δὴ ἔπαυσεν ἡ μάχη, καὶ οἱ Τούρκοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ Ναύπλιον. Ἐγείνε δὲ ἡ ἀλλαγὴ τῶν αἰχμαλώτων Μανιατῶν μὲ τοὺς Τούρκους, καὶ μετ' ὀλίγον συνήχθησαν ἄρκετοὶ Ἕλληνες καὶ ἐπολιώρησαν πάλιν τὸ Ναύπλιον· ἀλλ' ὁ Κανέλλος Δελιγιάνης, ἀνεχώρησεν ὅθεν εἶχεν ἔλθει. Ὁ Δράμαλης ἔχων εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὴν Ἀκροκόρινθον, ἐλπίζει νὰ ἐξασφαλισθῇ καὶ τὸ Ναύπλιον, ἐφοδιαζόμενον πρὸς ὥρας μὲν ἀπ' αὐτόν, ἐπομένως δὲ ἀπὸ τοὺς στόλους τοῦ Σουλτάνου, ἐξ ὧν ἐλπίζει καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν παρακειμένων ναυτικῶν νήσων. Μ' ὅλον τοῦτο στοχάζεται ἀναγκαῖον ν' ἀσφαλίσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐλευθέραν διὰδασιν τοῦ Ἰσθμοῦ, ὥστε καὶ βοήθειαν νὰ λάβῃ τροφῶν καὶ στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα ἐμελλε νὰ τὸν στείλῃ, ὡς ἤλπιζεν, ὁ Χουρσὶδ πασιᾶς, ἂν ἤθελεν ἀποφασίσαι καὶ ἂν ἤθελε δυνηθῇ νὰ διαμένῃ εἰς τὴν Κορινθίαν, καὶ τὴν ἐλευθέραν ἑξοδὸν του νὰ προετοιμάσῃ, ὥστε νὰ σωθῇ εἰς τὴν Ρούμελην ἀφ' οὗ ἤθελεν ἀπελπισθῇ ἀπὸ τὸ νὰ κατακτήσῃ τὴν Πελοπόννησον, ὅτε μάλιστα δὲν θεωρεῖ εὐκόλον εἰς Π. Πάτρας τὴν μεταβάσιν του οὔτε διὰ ξηρᾶς, διότι δὲν τὸν ἀφήνουσιν οἱ Ἕλληνες, οὔτε διὰ θαλάσσης ἀφ' οὗ μετ' ὀλίγον ἐκπλεύσωσιν οἱ στόλοι ἀπὸ τὸν κόλπον τῶν Π. Πατρῶν. Ὅθεν, ἐν ᾧ καταγίνεται νὰ στείλῃ τροφὰς εἰς τὸ Ναύπλιον, ἐπιδιβάλλει καὶ εἰς πλοῖα τουρκικὰ ὀκτὼ χιλιάδας Τούρκους, τοὺς ὁποῖους πέμπει ν' ἀπεβῶσιν εἰς Πέρα χώραν καὶ νὰ κυριεύσωσι τὸν Ἰσθμόν. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος θεωρῶν ἐξησφαλισμένον τὸν Ἰσθμόν

μ' ἄρκετὰ στρατεύματα, ἀνεχώρησε μὲ τοὺς οἰκείους του καὶ ἀπῆρχετο εἰς Τριπολιτσάν εἰς τὴν γερουσιαστικὴν θέσιν του· καθ' ὁδὸν πληροφορεῖται ὅτι Τούρκοι ἐπλεον ν' ἀποβῶσιν εἰς Περαχώραν. Στρέφεται λοιπὸν αὐτόθι, καὶ συναπαντᾷ μὲ τὸν Νικηταρᾶν καὶ τοὺς ἄλλους, οἵτινες εἶχον δράμει κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὅλοι ὁμοῦ προσβάλλουσιν ἀποδάντας τοὺς Τούρκους εἰς τὸ παράλιον, φονεύουσιν ὀλίγους καὶ βιάζουσι τοὺς ἄλλους νὰ καταφύγωσι πάλιν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ νὰ ὑποστρέψωσιν ἄπρακτοι· ὁ δὲ ἀρχιμανδρίτης διευθύνθη εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον του. Ἐν τούτοις συνῆλθον εἰς τὸν Ἰσθμὸν νὰ συναγωνισθῶσι καὶ ἕως πεντακόσιοι Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἴω. Βλάχον, Ν. Ζαχαρίτσαν καὶ ἄλλους· ἀρ' οὗ δὲ παρῆλθεν ἡ ἀνάγκη τῆς παρουσίας των αὐτόθι, ἐπιστρέφουσιν εἰς Ἀθήνας συμπαραλαβόντες καὶ τὸν Νικηταρᾶν καὶ τὸν Ὑψηλάντην, διὰ νὰ παραδώσωσι πρὸς τοῦτον τὸ φρούριον. Ἀλλ' ὁ τότε φρουραρχῶν εἰς αὐτὸ Ν. Σαρῆς μετ' ἄλλων Ἀθηναίων εἶχον προσκεκλημένον πρότερον τὸν Ὀδυσσεά ἐπ' αὐτῷ τούτῳ. Ὄθεν τὴν 21 αὐγούστου λαμβάνει ὁ Ὀδυσσεὺς τὸ φρούριον εἰς τὴν ἐξουσίαν του, καὶ διορίζει τὸν Ἴω. Γκούραν φρούραρχον μὲ διακοσίους στρατιώτας. Οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτε ὁ Δράμαλης εἰσέβαλεν εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα, ἔφυγον εἰς τὰς νήσους νὰ φυλαχθῶσι· καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριον νὰ τὸ ὑπερασπίσωσιν· ἀρ' οὗ δὲ τοῦ Δράμαλη ὁ κίνδυνος παρῆλθεν, ἐπιστρέψαντες εἰς τὰ ἴδια, ἔλαβον πρόνοιαν νὰ τὸ παραδώσωσιν εἰς ἄνθρωπον διατεθειμένον νὰ φυλάξῃ καὶ τὸ φρούριον καὶ τῶν Ἀθηναίων τὰ δίκαια, ἄχρις ὅτου ἤθελε συστηθῇ Κυβέρνησις, φροντίζουσα καὶ διὰ τῶν φρουρίων τῶν τε πολιτῶν τὴν ἀσφάλειαν· καὶ ὥς τοιοῦτος ἐνεκρίθη τέλος ὁ Ὀδυσσεὺς. Οὗτος συμπεραίνειν ὅτι ὁ Μεχμέταλης τῆς Αἰγύπτου, ἀπειλούμενος ὡσαύτως ἀπὸ τὸν Σουλτάνον νὰ πάθῃ ὅ,τι καὶ ὁ Ἀληπασιάς τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἄλλοι τῆς Τουρκίας δυνατοί, ἐμπορεῖ νὰ συμμάχησιν μὲ τοὺς Ἕλληνας, τὸν γράφει καὶ τὸν προβάλλει τὴν συμμάχίαν των· ἀλλ' ἐκεῖνος τὸν ἀποκρίνεται ὅτι δὲν ἡμπόμεν νὰ λάβῃ σχέσιν μὲ τὴν Ἑλλάδα, ὅπου δὲν ἐβλέπε τὸν ἄνθρωπον, μεθ' οὗ ὤφειλε νὰ συμπράξῃ· ἔκτοτε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Ὑψηλάντης βλέπουσι τὴν ἀνάγκην ἀρχηγοῦ, οἷου τοῦ Καποδίστρια καὶ

γίνεται πρόσκλησις υπογεγραμμένη παρ' αὐτῶν καὶ παρ' ἄλλων Ἑλλήνων πολιτικῶν τε καὶ πολεμικῶν πρὸς αὐτόν, ὡς πρὸς τὸν μόνον ἄνδρα, πρὸς τὸν ὅποιον ὤφειλε ν' ἀτενίσῃ τὸ ἔθνος διὰ τὴν σωτηρίαν του, καὶ τὸν ὅποιον θὰ προσκαλέσωσιν ἀκολούθως καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, καὶ τέλος αὐτὸ τὸ ἔθνος. Μετὰ ταῦτα ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Νικηταρᾶς ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἔκτοτε μεταβάς ὁ πρῶτος εἰς Τριπολιτσάν, θὰ διαμένει ἰδιωτεύων, διότι δὲν θέλει πλέον νὰ παρευρίσκειται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, προεδρεύων βουλῆς ἀνυπάρχτου. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς χειροτονεῖται ἀρχιστράτηγος τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, γενομένης εἰς τὰς Ἀθήνας συνελεύσεως τῶν προκρίτων Ἀθηνῶν, Λεβαδίας, Θηβῶν, Σαλῶνων, Ταλαντίου καὶ Εὐρίπου, ὡς καὶ τῶν ἀρχιερέων Ἀθηνῶν, Θηβῶν καὶ Καρυστίας· τὸν περιέζωσε δὲ τὴν σπάθην ὁ Ἀθηνῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Στρατόπεδον τῶν Δυτικοῦλλαιτῶν εἰς Πλάταρον.— Ὑπόνοιαι κατὰ Βαρρακιώτου.— Μεσολύβησις ἐπιστολῆς του.— Στέλλεται πρὸς τὸν Ὠμερβριώτην.— Κηρύσσεται προδότης.— Ἡ Κυβέρνησις στέλλει τὸν Κρεββατᾶν γὰρ διαλύσῃ τὴν Γερουσίαν.— Πρώτους ἐνώσεως τῆς Βουλῆς μετὰ τῆς Γερουσίας.— Στέλλεται δὲ αὐτὸ τοῦτο ὁ Π. Πατρῶν.— Συμφωνία μεταξὺ Κολοκοτρώνη καὶ Γερουσίας.— Ἡ Κυβέρνησις εἰς ἄγιον Ἰωάννην.— Ἐγκύκλιος.— Ὁ Καποδίστριας εἰς Γενεύην.— Α. Στοῦρζας.— Ἐγγραφα πρὸς τοὺς ἐν Βερῶν βασιλεῖς.— Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον.— Πρὸς τὸν Πάπα Πιον Ζ'.— Ἀποστολαί.— Περὶ ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν.— Πόλεμος Περσῶν.— Οἱ Σουλιῶται φεύγουσιν ἀπὸ τοῦ Σοῦλι διὰ συνθηκῶν.— Ὁ Χουρσὶδ ἐτοιμάζει ἐκστρατείας.— Ἀποθνήσκει εἰς Ἀδρίσσαν.— Ἀποβίωσις τοῦ Δράμαλη.— Ὁ Τουρκικὸς στόλος πρὸς τὸν Ἀργολ. κόλπον.— Ὁ Χ. Ἰω. Μέξης.— Ναυμαχία.— Ὁ Α. Γ. Κριεζής.— Συλλαμβάνεται Αὐστρ. πλοῖον μὲ τροφάς.— Ἡ Κυβέρνησις εἰς Ἑρμιῶνην.— Ὁ δὲ Βιάλα ζητεῖ γὰρ ἐπάρῃ τοὺς ἐμήρους τῶν Τούρκων.— Αἰθλοψ.— Οἱ Ἕλληνες καλοῦσι βρῆκιον τουρκικόν.— Φεύγει ὁ τουρκικὸς στόλος εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.— Μέρος αὐτοῦ εἰς Σοῦδαν.— Οἱ Μυκῶριοι.— Οἱ Κρανιδιῶται κατέλιπον τὸ ἐπιβαλόντιον φρούριον.— Στέλλεται ἄλλη φρουρὰ ἀπὸ Μύλους.— Ὁ Μεχμέτ Ῥουσίτ πασιᾶς εἰσβάλλει εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα.— Κυριεύει τὰ Σάλωνα.— Ὁ Ὀδυσσεὺς κινεῖται ἐναντίον του.— Ὁ Ῥουσίτ πασιᾶς πυρπολεῖ τὰ Σάλωνα.— Μάχη εἰς τὸ Δαδί.— Ὁ Σαρῆς αἰχμάλωτος.— Μάχη εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Παραγίας.— Τρέπονται οἱ Ἕλληνες.— Ὁ Ὀδυσσεὺς κινδυνεύει.— Διαπραγματεύεται καὶ ἀπατᾷ τοὺς Τούρκους.— Ὁ Ῥουσίτ πασιᾶς ἀναχωρεῖ εἰς τὸ Ζητούρι.— Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποπειρᾶται γὰρ κυριεύσῃ τὸ φρού-

ριον τοῦ Καραμπαμπά. — Ἀποτυγχάνει. — Εἰσβολὴ Τούρκων εἰς τὴν δυτ. Ἑλλάδα. — Ἀψιμαχία εἰς Κεφαλόδρουσον. — Τροπὴ τῶν Ἑλλήνων. — Πολιορκία καὶ ἀποκλείσμις τοῦ Μισολογγίου. — Ὁ Βαρνακιώτης συμβουλεύει τὴν διὰ συνθηκῶν κυρίευσιν. — Ἐτοιμασίαι εἰς ἀντίκρουσιν. — Μάχαι. — Διαπραγματεύσεις. — Ἀρτιζήλια. — Λάδια διὰ τὸν στόλον. — Ἀρπαγὴ αὐτῶν. — Πλοῖα διὰ Μισολόγγιν. — Ναυμαχία. — Ὁ Μαυρομιχάλης καὶ ἄλλοι Πελοποννήσιοι εἰς Μισολόγγιν. — Ἐχθροπραξίαι. — Ὁ Κατάρης κατεῖλε δέκροτον εἰς Τένεδον καὶ οἱ στόλοι τῶν Τούρκων ἀποχωρίζονται. — Ναύαγιον καὶ ἄλλαι ζημίαι αὐτῶν.

Οἱ Τούρκοι εὐρίσκονται ἤδη εἰς τὴν Κόρινθον περικυκλωμένοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτόθι θὰ συσσωρευθῶσι τὰ ὅσῃ τῶν πλειότερων. Οἱ δὲ Δυτικοελλαῖται συνέρχονται τέως ὡς ἀντιπαράτάξωσι δυνάμιν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βονιτζης, καὶ ὁ Βαρνακιώτης, ὁ Βλαχόπουλος, ὁ Τσιόγγας, ὁ Ῥάγγος καὶ ἄλλοι ἐσύστησαν στρατόπεδον εἰς τὸν Πλάτανον. Ὁ Κιοταχῆς εὐρίσκετο εἰς τὸ Λουτράκι εἰς τὸν ἀμβρακικὸν κόλπον μὲ δύο ἕως τρεῖς χιλιάδας Τούρκους, καὶ οἱ Ἕλληνες ἀπεφάσιζαν νὰ ἐπιπέσωσι νυκτὸς κατ' αὐτῶν νὰ τοὺς καταστρέψωσι κατὰ δὲ τὸ σχέδιόν των, ἔμελλε νὰ κινηθῶσι ταυτοχρόνως ἐναντίον των, νὰ τοὺς περικλείσωσιν ἀφ' ὅλα τὰ μέρη, καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀφήσωσιν ἄλλην διέξοδον εἰς φυγὴν παρὰ τὴν θάλασσαν. Ὅθεν κινηθέντες, ἐν ᾧ ἐπλησίαζον νὰ καταλάβωσι τὰς προσδιωρισμένας θέσεις, αἰφνης ἤκουσαν κρότον τουφεκίων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον, ὥς ἂν εἰδοποιηθέντες οἱ ἐχθροὶ, ἔλαβον τὰ μέτρα των, καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς εὗρον ἐτοιμοὺς εἰς ἀντίκρουσιν, καὶ ὑπέστρεψαν ἀπρακτοί. Ὑπέθεσαν δὲ ὅτι τῶν τουφεκίων ὁ κρότος ἔγενεν ἐκ συνθήματος κατὰ προδοσίαν τοῦ Βαρνακιώτου, ὅστις εἶχε μείνει ὀπίσω καὶ δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὸ γινόμενον κίνημα. Ἀλλ' ὁ Βαρνακιώτης προσεδιήθη ἄλλοτε (τὴν 10 αὐγούστου) εἰς τὸν Ἀετὸν, εἰς τὴν θέσιν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ἀπὸ τὸν Κιοταχῆν, καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ἀντέκρουσε μαχόμενος ὀκτὼ ὥρας καίτοι ἔχοντα πολὺ ἄνωγερὰν δυνάμιν, καὶ τέλος τὸν ἠνάγκασε ν' ἀποχω-

ρήση· τότε δὴ κινδυνεύσας ὁ Βαρνακιώτης, προσεκάλεσεν εἰς βοήθειάν του τὸν Μάρκον Μπότζαρη, εὐρισκόμενον εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον μίαν ὥραν μακρὰν, καὶ αὐτὸς ἔμεινεν ἀπλοῦς θεατῆς, ὡς ἂν εἰ περιέμενε τὴν καταστροφὴν του, ἐν ᾧ τὴν θ' τοῦ αὐτοῦ τὸν ἔγραψε καὶ ἐξήτει ὁδηγίαν, τί νὰ κάμῃ, διότι, ἔλεγεν, οἱ ἄνθρωποι του ἐστενοχωρήθησαν. Ἐκ τούτων συνάγεται συμπέρασμα ὅτι ὁ Βαρνακιώτης, ἔχων ἐπιρροὴν εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, καὶ βαρέως φέρων τὸν Μαυροκορδάτον, ἐπεβουλεύετο· ὅτε δ' εὐρίσκετο εἰς τὸ ἐν Πλατάνῳ στρατόπεδον, λέγεται ὅτι ὁ Βλαχόπουλος ἀπήντησε πεζοδρόμον φέροντα ἀπὸ τὸν Ὁμερβριώνην ἐπιστολὴν πρὸς ἐκεῖνον, καὶ τὴν ἐπῆρε, καὶ τὴν ἤνοιξε καὶ εἶδεν ὅτι διελάμβανε περὶ ὑποταγῆς· ἐκράτησε δὲ ἀντίγραφον καὶ τὸν ἔστειλε τὴν πρωτότυπον μὲ τὸν αὐτὸν πεζοδρόμον. Ἐπομένως πληροφορηθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, καὶ θυταναγχετούντων, καὶ τινων ὑβριζόντων τὸν Βαρνακιώτην ὡς τουρκόφρονα, ὑπεραπολογούμενος, εἶπεν οὗτος, ὅτι ἡπάτα τοὺς Τούρκους· ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ἴσως θὰ κατηγορηθῇ ὡς προδότης. Ὁ Βαρνακιώτης εἶχε πολλὴν φιλίαν μὲ τὸν Ὁμερβριώνην· καὶ τί παράδοξον ἐπομένως ἂν ἔλαβεν ἐπιστολὴν του διαλαμβάνουσαν περὶ ὑποταγῆς; ἰμήγαρ δὲν ἔγραφον οἱ Τούρκοι καὶ πρὸς ἄλλους ἀγνώστους καὶ γνωστούς των Ἑλλήνας, καὶ δὲν τοὺς προσεκάλουν εἰς ὑποταγὴν; ἰμὴ δὲν ἡπατώντο πολλάκις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ φαινομένης καὶ προτρεπτικῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα; ἰμὴ δὲν ὁ ἀπατήται ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς Τούρκους, μὲ τὴν τοιαύτην ὑποταγὴν, ὅτε δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τοὺς ἀντιπολεμήσῃ; ὅποια λοιπὸν ἡ ἀπόδειξις ὅτι δὲν ἡπάτα καὶ ὁ Βαρνακιώτης τὸν Ὁμερβριώνην; Ἐπὶ τοιαύτῃ πεποισθῇ βέβαια, ἐπειδὴ οἱ Τούρκοι ἡπείλουν νὰ εἰσβάλῃσι μὲ μεγάλας δυνάμεις εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, ἐκρίθη ἀναγκαῖον, νὰ διαπραγματευθῇ τὴν ὑποταγὴν τῶν κατοίκων, ἐπὶ σκοπῷ νὰ κερδίσῃ καιρὸν ἕως οὗ ἐτοιμασθῇ δυνάμεις στρατευμάτων ἀξιόμαχος, ν' ἀντιπαραταχθῇ ἐναντίον των. Ἐλαβε δ' ἐπὶ τούτῳ ἔγγραφον ἄδειαν ὑπογεγραμμένην ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον καὶ συνυπογεγραμμένην ἀπὸ τὸν Κ. Καραπάνον, Ἰω. Τρικούπην, Σπ. Κορκουμέλην, Ἀθανάσιον Ῥαζῆν, Εὐθ. Βασιλάκην, Ν. Καρμπούνην, Δημ. Πλατίκαν, Π.

Ῥάγκον, Γ. Βαλτινὸν καὶ Ν. Δήλα, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἄρταν ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κηρύσσεται προδοτής, καὶ ἐπομένως κατασταθεὶς ὑποπτος πρὸς τοὺς Ἕλληνας, θά μείνει μετὰ τοὺς Τούρκους, εἰς τοὺς ὁποίους θά προσέλθωσι καὶ ἄλλοι ὀπλαρχηγοί. Εἶναι δὲ πιθανὸν καὶ ὅτι συνεβιβάσθη ἀφ' ὅτου ἐκηρύχθη προδοτής, μετὰ τὸν Ὁμερβριώνην νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ Δυτικοελλαδίται εἰς τὴν ὑποταγὴν, συλλογιζόμενος ἄλλως ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τελεσφορήσῃ ἡ ἐπανάστασις, καὶ ἐλπίζων ἴσως νὰ κάμῃ καλὸν εἰς τὸν τόπον. Ἀλλὰ τοιοιουτρόπως ὁ μὲν Βαρνακιώτης δὲν ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς τοὺς Τούρκους· ὁ δὲ Μαυροκορδάτος τὸν κατέστρεψε, διότι ἀπὸ αὐτὸν ἐφοβεῖτο ἐμπόδια εἰς τοὺς σκοποὺς του· καὶ τοιοιουτρόπως δὲ, ἦτο πιθανὸν νὰ καταστρέψῃ τὴν πατρίδα ὁ Βαρνακιώτης, ἐὰν ἠδύνατο καὶ ἂν δὲν ἦτο καλὸς χριστιανός. Ὁ Μαυροκορδάτος εἶχε σκοπὸν, ἐξορίσας τὸν Βαρνακιώτην, νὰ καταστήσῃ εἰς τὸν τόπον τοῦ τὸν Μάρκον Μπότσαρην. Ὅθεν ραδιουργεῖται ὁ Β. Ν. Μπουδούρης ἀπὸ τὸν Νέγρην, καὶ τὴν 11 ὁκτωβρίου προβάλλει ὡς ἀντιπρόεδρος τῆς βουλευτικῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ διορισθῇ, ἀντὶ τοῦ (ἐπαράτου ὡς τὸν λέγει) Γ. Ν. Βαρνακιώτου, στρατηγὸς εἰς πᾶσαν τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα ὁ Μάρκος Μπότσαρης, ὅστις θά λάβει ἐπομένως ὅ,τι ἀπέτυχεν ἤδη.

Καὶ ὅμως, ἐπειδὴ Μαυροκορδάτοι, Νέγραι καὶ Κωλέτται, διέπουνσι τὰ πράγματα ὡς ἐδιδάχθησαν εἰς τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο, ὅπου συγχωροῦνται ὅλα τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν φέροντα, ἡ Κυβέρνησις αὕτη οὕτως εἰπεῖν δὲν ὑπάρχει. Ἡ δὲ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου εἶναι ἠθικῶς δυνατὴ, ὑποστηριζομένη μάλιστα ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην, τὸν ὁποῖον συνέδραμεν ὅσον ἠδύνατο νὰ σώσῃ καὶ αὔθις τὴν πατρίδα, καὶ ἐπομένως ἡ ὀλιγαρχία θεωρεῖται ὡς μηδενισμένη. Διὰ τοῦτο τὰ εἰς τὸ πλοῖον ὑπάρχοντα μέλη τῆς Κυβερνήσεως αὐτῆς ἐπαναλαμβάνουσι πάλιν τὸ ἀποτυχὸν ἄχρι τοῦδε σχέδιον, τὸ ἀφορῶν καὶ τὴν κατάργησιν τῆς Γερουσίας, καὶ ραδιουργοῦντα καταπιέθουσι πρὸ πάντων τοὺς ναυτικούς ὅτι ἐσύμφερε νὰ παύσῃ αὕτη, διὰ νὰ λάβῃ ἡ Κυβέρνησις τὴν δύναμιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ νὰ πορίζεται τ' ἀναγκαῖα χρήματα καὶ διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ στόλου. Δοκιμάζουσι δὲ νὰ δε-

λεάσωσι τὴν Γερουσίαν νὰ διαλυθῇ ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἀποστέλλοντα τὸν Κρεββατᾶν, ὅστις ἤδη φρονεῖ περὶ αὐτῆς ὅτι καὶ τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως, προβάλλουσι νὰ ἐνωθῶσι τὰ μέλη τῆς μετὰ τὰ μέλη τῆς Βουλῆς, καὶ ἀφ' οὗ συνέλθωσιν οἱ βουλευταὶ μετὰ τὸ Νομοτελεστικὸν εἰς Τριπολιτσάν, νὰ ἐκπληρῶσιν ὁμοῦ μετὰ τοὺς γερουσιαστὰς, γινομένους βουλευτὰς, τὰ χρέη τοῦ νομοθετικοῦ σώματος. Ὁ Κρεββατᾶς ἐνεργεῖ ὅτι δύναται, καὶ ὁμιλεῖ καὶ ἀπειλεῖ ὅτι, θὰ φύγωσιν οἱ νησιῶται, ἂν ἡ Γερουσία δὲν θελήσῃ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὴν Βουλὴν· ἀλλὰ δὲν κατορθώνει τίποτε καὶ ἀναχωρεῖ εἰς τὰ ἴδια. Μετ' ὀλίγον πείθουσι καὶ τὸν Κολοκοτρῶνην νὰ συντελέσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ νὰ ἐνωθῇ ἡ Γερουσία μετὰ τὴν Βουλὴν· καὶ ἐπειδὴ τὸ νομίζει συμφέρον γράφει τὴν Γερουσίαν νὰ συναινέσῃ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ χρηστὸς πολίτης δὲν καταστρέφει, ἀλλὰ σώζει καὶ τὴν πατρίδα, καὶ τὴν Γερουσίαν, καὶ τὴν Κυβέρνησιν, καὶ συνεργεῖ εἰς τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους, προσπαθὼν καὶ νὰ συμβιβάσῃ καὶ νὰ ἐνώσῃ, καὶ ὅχι νὰ διαιρέσῃ καὶ νὰ διαταράξῃ τοὺς Ἕλληνας. Συγχρόνως ἀποστέλλουσι πρὸς τὴν Γερουσίαν τὸν Π. Πατρῶν, ὡς ἀρχιερέα πρωταθλητὴν καὶ δυνάμενον διὰ τοῦτο νὰ τὴν καταπείσῃ· ἀλλὰ ἡ Γερουσία τὸν ἀποπέμπει καὶ τοῦτον ἄπρακτον, ἀπαντῶσα ὅτι δὲν ἀπόκειται εἰς τοὺς γερουσιαστὰς νὰ γείνωσι βουλευταὶ, ἂν δὲν ψηφισθῶσιν ἀπὸ τὸν λαόν, ὅτι δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀνατρέψῃ τὸ καθεστῶς σύστημα τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὅτι διὰ νὰ ἐνεργῇ ἡ Κυβέρνησις τὰ χρέη τῆς μετὰ ταῦτα ὥστε νὰ μὴ ἀπαντᾷ, ὡς ἔλεγεν, ἐμπόδια ἐκ μέρους τῆς Γερουσίας, ἠδύνατο νὰ μεταβῇ εἰς Τριπολιτσάν, ὅπου ἤθελε συνεννοεῖται μετ' αὐτῆς ἀμέσως δι' ὅλας τὰς ὑποθέσεις καὶ νὰ ἐνεργῇ (1). Ἐν ταύτῳ ἀπέστειλεν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸν γερουσιαστὴν Ἀναγνώστην Παπαγιαννακόπουλον, ὅστις παρέστητε καὶ διὰ ζωῆς τὸν Κολοκοτρῶνην ὅτι, δὲν ἦτον οὔτε συμφέρον οὔτε δυνατόν

(1) Ὁ ἀγαθὸς γέρον Φωτίλας καὶ οἱ ἄλλοι γερουσιασταί, ἅμα παρουσιασθέντες τοῦ ἀρχιερέως ἐνέδωκαν εἰς τὴν πρότασιν τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἀπεφασίσθη ν' ἀπαντήσῃ ὁ ἀρχιγραμματεὺς τὰ εἰκότα· ἀλλ' ἐφωτίσθη ἔπειτα ἡ Γερουσία εἰς τὰ χρέη τῆς, καὶ ὁ Π. Πατρῶν ἐλθὼν τὴν ἐπείθεσαν νὰ λάβῃ τὴν ἀπάντησιν τῆς Γερουσίας, τὴν ἔλαβεν ἀποφατικὴν καὶ ἀνεχώρησεν.

νὰ γείνωσιν ἀφ' ἑαυτῶν οἱ γερουσιασταὶ βουλευταὶ, καὶ ὅτι οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἐρραδιούργουν νὰ διαλύσωσι τὴν Γερουσίαν διὰ τοὺς σκοποὺς τῶν. Τότε ἔγεινε συνθήκη τις ἐγγραφὸς μεταξὺ Κολοκοτρῶνῃ καὶ Γερουσίας, διὰ τῆς ὁποίας συνυπέσχοντο νὰ βοηθῶσιν ἀμοιβαίως ὁ Κολοκοτρῶνῃς τὴν Γερουσίαν καὶ αὕτη ἐκείνον διὰ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. Ὅθεν ἡ μὲν Γερουσία ἐξηκολούθησεν ὥς καὶ πρότερον τὰ χρέη της· τὰ δὲ μέλη τῆς Κυβερνήσεως, μὴ δυνάμενα νὰ πληρώσωσι τὰ μνηστῆρα τοῦ πλοίου, ἀφ' οὗ ἐπληροφόρησαν ὅτι εἶναι εἰς πλήρη ἀσφάλειαν ὥς ἐκ μέρους τοῦ Κολοκοτρῶνῃ, μετέβησαν εἰς τὸν Ἀγιαννὴν, ὅπου συνεκάλεσαν καὶ τ' ἀπόντα μέλη, καὶ ἤρχισαν πάλιν νὰ ἐνεργῶσι κατὰ τῆς Γερουσίας καὶ τῶν πολεμικῶν ὅσοι ἦσαν ἐπίφοβοι πρὸς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς. Πρὶν ἢ μεταβῶσιν ἐκεῖσε, ἐκδίδουσιν ἐγκύκλιον τὴν 17 αὐγούστου ἐκ Μύλων πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν νήσων, εἰδοποιοῦντα ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἰσέβαλε τὴν 6 ἰουλίου αἰφνυδίως καὶ ἀπροσδοκῆτως εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἄρα ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπρόδοσε, λέγουσι, τὸ ἔθνος, ὥς κακοὶ ἄνθρωποι τὴν διέβαλον, μὴ ἐμποδίσασα αὐτὸν τοῦ νὰ εἰσβάλῃ· δὲν διελύθη δὲ, ἀλλὰ κατετρόπωσε τοὺς Τούρκους, καὶ ἐπομένως τοὺς προτρέπει νὰ πείθωνται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ εἰς ὅσα οἱ ἀρμостταὶ τοὺς προβάλῃσιν ἐκ μέρους της. Τὴν δὲ 22 τοῦ αὐτοῦ τοῦ Ἐκτελεστικὸν διατάττει νὰ εἰτενέγκωσι διακοσίας χιλιάδας γροσίων, χορηγοῦντες αὐτὰ εἰς τοὺς ἀρμостτας διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους. Εἶναι δὲ ὑπογεγραμμένοι τὰ μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ὁ Ἀθ. Κανακάρης, Ἰω. Ὁρλάνδος καὶ Ἰω. Λογοθέτης, καὶ ὁ ἀρχιγραμματεὺς Θ. Νέγρης· ὥς βουλευταὶ δὲ προσυπεγράφοντο ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης καίτοι μὴ βουλευτὴς, ὁ Βασίλειος Ν. Μπουδούρης, Ἀναγ. Μοναρχίδης, Γαβριήλ Ἀμανίτης, Χρῆστος Βλάσσης, Ἰω. Σκανδαλίδης καὶ Φώτιος Καραπάνου, οἱ ὅποιοι λέγουσιν ὅτι κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους.

Ἐν τούτοις διεφημίσθη ὅτι ἡ ἀγία συμμαχία ἐμελλε νὰ συγκροτήσῃ σύνοδον διὰ τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης, καὶ εἰς αὐτὴν ἐμελλε ν' ἀποφασίσῃ τὸ νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ Ἕλληνες νὰ κάμωσιν εἰρήνην αἰσχρὰν μὲ τοὺς Τούρκους. Ὁ δὲ Καποδίστριας, ὅστις εἶχεν ἀποσυρθῇ εἰς τὴν Ἑλβετίαν, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ συμβιβάσῃ τὰ χρέη τοῦ Ἑλλήνος μὲ τὰ χρέη τοῦ ὑπουργοῦ εἰς περιστάσεις τῆς

Εὐρώπης, καθ' ἃς ἡ Ῥωσία δὲν ἠδύνατο νὰ πολεμήσῃ τὸν Σουλτάνον, καὶ εἰς Γενεύαν διατρίβων, ἐδοθήει τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα καθ' ὅ,τι δυνατόν κοινοποιεῖ πρὸς τὸν εἰς Ὁδησσὸν φίλον τοῦ Ἀλέξανδρον Στούρζαν τοὺς στοχασμοὺς τοῦ περὶ τῶν δικαίων τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους, τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνες ἐχρεώτουν νὰ ἐκθέσωσιν εἰς τὴν ἐν Βερώνῃ σύνοδον τῶν βασιλέων, ἐξαιτούμενοι τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῶν, καὶ ὁ ἄξιος φίλος τοῦ μεγάλου ἀνδρός, ὁ Στούρζας, συντάττει σχέδια δηλοποιήσεως πρὸς τοὺς βασιλεῖς, καὶ ἀναφορῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσίας καὶ πρὸς τὸν Πάπαν Πῖον Ζ', καὶ τὰ πέμπει διὰ τοῦ Γεωργίου Κανισκᾶ Μυκωνίου εἰς τὴν ἐλληνικὴν Κυβέρνησιν· αὕτη δὲ τὰ υπογράφει καὶ τὰ παραδίδει τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν καὶ Νικόλαον Πίκολον (1), ὡς καὶ τὸν Π. Πατρῶν Γερμανὸν καὶ τὸν Γ. Μαυρομιχάλην, διατάξασα αὐτοὺς ν' ἀπέλθωσιν, οἱ μὲν εἰς Βερῶναν, οἱ δὲ εἰς Ῥώμην, διὰ νὰ τὰ παρουσιάσωσι πρὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ πρὸς τὸν Πάπαν· τὰ δ' ἐγγράφα ταῦτα διελάμβανον τὰ ἐφεξῆς, τὸ μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς :

«Δεκαοκτὼ μῆνες παρῆλθον, ἀφ' ὅτου ἡ Ἑλλὰς μάχεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος· ὅλαι δ' αἱ δυνάμεις τῶν Μωαμεθανῶν κατευθύνθησαν ἐναντίον της, καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική ἐξοπλίζονται ἀμιλλώμεναι πρὸς ἀλλήλας διὰ νὰ υποστηρίξουν τὴν σιδηρᾶν χεῖρα, τὴν καταπίεσαν τοσοῦτον χρόνον τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, καὶ τείνουσαν ὅλως εἰς τὸ νὰ τὸ ἐξολοθρεύσῃ. Ἀφ' ἧς ἤρχισεν ὁ πόλεμος, ὕψωσε τὴν φωνὴν ἡ Ἑλλὰς διὰ τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων της, ἐξαιτουμένη τὴν βοήθειαν, καὶ τοῦλάχιστον τὴν οὐδετερότητα τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων. Τὴν σήμερον δὲ, ὅτε συνέρχονται εἰς τὴν ἰταλικὴν χερσονήσον οἱ δυνατοί, διὰ νὰ βάλωσιν εἰς τάξιν τὰ τῆς Εὐρώπης, καὶ συμβουλευόνται πασιφανῶς διὰ τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ὅτε ὅλα τὰ ἔθνη προσμένουσιν ἀπὸ αὐτοὺς τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης, τὴν ἐγγύησιν τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν διανομὴν τῆς δικαιοσύνης, ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις ἤθελε

(1) Οὗτος εἶχεν ἔλθει τότε εἰς Ὑδραν ἐκ Παρισίων, καὶ δὲν ἠθέλησε ν' ἀπέλθῃ πρεσβευτὴς τῶν Ἑλλήνων, ἢ ἐδυσκολεύθη· ἔθεν ἀντ' αὐτοῦ διωρίσθη ὁ Φίλιππος Ζιουρὸν δὲν καὶ ὁμοῦ μὲ τούτους ὁ Ἀλέξανδρος Ῥαφτόπουλος, καὶ ἀπῆλθον εἰς Ἀγκῶναν.

» παραβῆ τὸ χρέος της, ἂν δὲν ἐξέθετε καὶ αὖθις εἰς τοὺς αὐ-
 » γούστους συμμάχους μονάρχας τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος,
 » τὰ δίκαιά της καὶ τὰς νομίμους ἐπιθυμίας της, καθὼς καὶ τὴν
 » σταθερὰν ἀπόφασιν ὅλων τῶν πολιτῶν της τοῦ νὰ τύχωσι δικαιο-
 » σύνης ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις, καθὼς εὗρον χάριν ἐνώπιον
 » τοῦ οὐρανοῦ βασιλέως, τοῦ διέποντος τὰ βασιλεία τοῦ κόσμου,
 » ἢ ν' ἀποθάνωσιν ὅλοι χριστιανοὶ καὶ ἐλεύθεροι. Ἦδη ἐχύθησαν πο-
 » ταμοὶ αἱμάτων· ἀλλ' ἡ σημαία τοῦ Σταυροῦ, νικητικὴ πανταχοῦ,
 » κυματίζεται εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν Ἀττικὴν, εἰς τὴν Εὐ-
 » βοίαν, εἰς τὴν Βοιωτίαν, εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, εἰς τὴν Αἰτωλίαν,
 » εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπείρου, εἰς
 » τὴν Κρήτην καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τοιαύτας
 » προόδους ἔκαμε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ αὕτη εἶναι ἡ κατάστασις
 » του, ὥστε εἶναι πρόδηλον εἰς ὅλους τοὺς ἔχοντας γνῶσιν τῆς
 » Τουρκίας ὅτι, οἱ Ἕλληνες δὲν ἔμποροῦσι ν' ἀφήσωσι τὰ ὅπλα,
 » πρὶν κατακτήσωσιν ἢ πρὶν ἀπολαύτωσι τὰς ἐγγυήσεις ὑπάρξεως
 » χωριστῆς, ἀνεξαρτήτου καὶ ἐθνικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ μόνην θὰ
 » εὕρωσι τὴν ἀσφάλειαν τῆς λατρείας, τῆς ζωῆς, τῆς ιδιοκτησίας
 » καὶ τῆς τιμῆς των. Καὶ ἂν ἡ Εὐρώπη, διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν εἰρήνην,
 » συγκατατεθῇ νὰ διαπραγματευθῇ μὲ τὴν ὁθωμανικὴν Πόρταν, ἐπὶ
 » σκοπῷ τοῦ νὰ συμπαράλῃ καὶ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὸ αὐτὸ
 » σύστημα τῆς γενικῆς εἰρηνοποιήσεως, ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις σπεύ-
 » δει νὰ δηλοποιήτῃ ἐπισήμως διὰ τῆς παρούσης ὅτι δὲν θέλει ἀτέρ-
 » ξει καμμίαν συνθήκην, ὅσον καὶ ἂν ᾔθελεν εἶναι ὠφέλιμος κατ'
 » ἐπιφάνειαν, εἰμὴ ἀφ' οὗ γείνωσι δεκτοὶ ἀντιπρόσωποι παρ' αὐτοῦ
 » ἀπεσταλμένοι διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὴν ὑπόθεσίν του, νὰ ἐκθέ-
 » σωσι τὰ δικαιολογήματά του, καὶ νὰ καταδηλώσωσι τὰ δίκαιά
 » του, τὰς ἀνάγκας του καὶ τὰ προσηνέστερα συμφέροντά του.
 » Ἄν δὲ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ᾔθελεν ἀπερρίβθῃ ἡ αἰτησίς του, ἡ
 » παρούσα δηλοποίησις θέλει ἐπέχει τόπον τακτικῆς διαμαρτυρή-
 » σεως, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς ἱκετεύουσα υποβάλλει σήμερον εἰς
 » τοὺς πόδας τοῦ θρόνου τῆς οὐρανοῦ δικαιοσύνης, καὶ τὴν ὁποίαν
 » χριστιανικὸς λαὸς διευθύνει θαρρῶντως εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς
 » τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῆς χριστιανότητος. Ἄν δ' ἐγκαταλεί-
 » φθῶσιν οἱ Ἕλληνες, ὅτις μὲν ἀδύνατοι, θὰ ἐλπίσωσιν εἰς τὸν

»Θεὸν τῶν δυνάμεων· ἀλλὰ καταρτιζόμενοι ἀπὸ τὴν παντοδύναμον
 »χειρὰ του, δὲν θέλουσι κλίνει τὸν αὐχένα ἐνώπιον τῆς τυραννίας·
 »ὄντες χριστιανοί, καὶ καταδιωκόμενοι διότι ἐμείναμεν πιστοὶ εἰς
 »τὸν σωτῆρά μας, εἰς τὸν βασιλέα καὶ Κύριόν μας, θέλομεν ὑπε-
 »ρασπίσει ἕως ἐνὸς τὴν Ἐκκλησίαν του, τὰς ἐστίας μας καὶ τοὺς
 »τάφους μας· εἶναι δ' εὐτυχία μας ἡ νὰ καταβῶμεν εἰς αὐτοὺς
 »ἐλεύθεροι καὶ χριστιανοί, ἢ νὰ νικήσωμεν καθὼς ἄχρι τοῦδε
 »ἐνίκησαμεν διὰ μόνης τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ
 »Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς θείας του βοηθείας.» Τὸ δέ: «Πρὸς τὴν Α.
 »Μ. τὸν αὐτοκράτορα πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Ἀλέξανδρον Α'.

»Τολμᾷ ἡ ἑλλ. Κυβέρνησις νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν θρόνον τῆς Υ.
 »Α. Μ. διὰ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὴν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ
 »ἔθνους διὰ τὰς εὐεργεσίας της. Βασιλεῦ! ἐδώκατε ἄσυλον εἰς
 »τὸ κράτος σας πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἀδελφούς μας, ἀπειλουμένους
 »ἀπὸ τὴν ἐξολοθρευτικὴν μάχαιραν τοῦ ἀσεβοῦς. Ἡ ἀνεξάντλητος
 »ἀγαθότης τῆς Υ. Μ. ἀφ' οὗ τοὺς ἔσωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον, παρα-
 »τείνει καὶ διατηρεῖ τὴν ὑπαρξίν των. Τὸ ἐνδοξον τοῦτο παρά-
 »δειγμα ἐμιμήθησαν οἱ ὑπῆκοί της, τοὺς ὁποίους οὐράνιος δεσμός
 »συνάπτει μετ' ἡμᾶς (1)· ὄντες τέκνα τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἔσπευσαν
 »νὰ βοηθήσωσι μετ' ἑλπίαν ἀδελφικὸν τοὺς συμπατριώτας μας, οἱ-
 »τινες ἐδεκατίσθησαν ἀπὸ τὴν μάχαιραν, περιπλανῶνται, καταδιώ-
 »κονται ἀπὸ φοβεράς ἀναμνήσεις, καὶ ἐφαίνοντο ἐγκαταλελειμμένοι
 »ὥς καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα. Ἀλλ' ἐκάμετε καὶ ἄλλο, βασιλεῦ,
 »ἀπεβρίψατε μεγαλοψύχως καταφρονήσαντες τὰς ἀξιώσεις τῶν ἐχ-
 »θρῶν μας, οἷτινες ἀφ' οὗ ἐμίθυσαν ἀπὸ ἑλληνικὸν αἷμα, ἐτόλ-
 »μησαν ν' ἀπαιτήσωσιν ὅσα θύματα διέφυγον τὸν θάνατον (2).
 »Αἱ εὐλογίαι ἐνὸς ὁλοκλήρου ἔθνους, τὸ ὅποῖον εἶναι μὲν ἐμπροσθεν

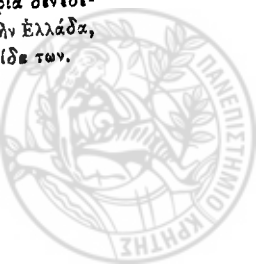
(1) Ὁ αὐτοκράτωρ προσδιώρισε μνηστικὰν σύνταξιν εἰς ὅλους τοὺς καταφυγόντας
 εἰς τὴν Ῥωσσίαν Ἕλληνας, καὶ οὕτως ἔζησαν οὗτοι πολλὸν καιρὸν, ἀπολαύοντες ἐν
 ἀφθονίᾳ ὅλα τ' ἀναγκαῖα εἰς τὴν συντήρησίν των· οἱ δὲ Ῥῶσσοι ἐν γένει τοὺς περι-
 ποιήθησαν κατὰ πάντα ὡς ἀδελφούς.

(2) Ὁ Σουλτάνος ἐζήτησε νὰ παραδοθῶσιν εἰς αὐτὸν ὁ αὐθιγὴς Μιχαὴλ Σουτζὸς
 καὶ ὅσοι ἄλλοι σημαντικοὶ καταπεφευγότες εἰς τὴν Ῥωσσίαν· ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ
 δὲν τὸ ἐπέτρεψεν.

» τοῦ θανάτου πάντοτε, ἀλλ' εἶναι πιστὸν εἰς τὴν ἀληθῆ θρησκείαν, » προσφέρονται εἰς τὴν Υ. Μ. ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐξ » νόμότητος του. Τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐνέσπειραν εἰς τοὺς Ἑλ- » ληνας, αἱ εὐεργεσίαι τῶν Αὐγούστιων προκατόχων σας, καὶ τὰ » ὁποῖα διεδόθησαν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν κατὰ κληρονομίαν, ἔγει- » ναν ζωηρότερα καὶ μᾶς ἐμψυχόνουσιν ὅλους ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ προ- » σώπου τῆς Υ. Μ. Ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἑλλ. ἔθνους δὲν θὰ παύ- » σαι εἰμὴ μετ' αὐτοῦ. Καταδέχθητε, Βασιλεῦ, νὰ τὸ ἐθυμηθῆτε » εἰς τοιαύτην δεινὴν περίστασιν, καὶ ἐν ᾧ σκέπτεσθε διὰ τὴν τύχην » τότων ἔθνων μετὰ τῶν συμμάχων σας, ἔχετε καὶ τὴν Ἑλλάδα » ἢ τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας εἶσθε τὸ στήριγμα, ὑπ' ὅψιν. Ἡ » Ἑλλάς ὁπλισθεῖσα ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ, ἔχει δικαίωμα » νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ὁ ἀπόγονος τόσων ὀρθοδόξων μοναρχῶν, ὁ ἐλευ- » θερωτὴς τῶν κατὰ πολὺν καιρὸν καταθλιβομένων, δὲν θὰ θελή- » σαι ποτὲ τὴν ἐξόντωσιν καὶ τὴν ἀτιμίαν της. Παρακαλοῦμεν τὸν » Θεόν, Βασιλεῦ, νὰ φυλάττῃ τὴν Υ. Α. Μ. ὑπὸ τὴν ἀγίαν του σκέ- » πην διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς Εὐρώπης καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς ἀγίας » ἡμῶν πίστεως.»

Τὸ δέ: « Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἀγιότητα τὸν ἄκρον Ἀρχιερέα Πῖον Ζ'. » Ἀγιώτατε Πάτερ! Ἡ ἐλληνικὴ Κυβέρνησις μαρτυρεῖ πρὸς τὴν » Υ. Ἀγιότητα τὴν εὐγνωμοσύνην της διὰ τὴν ὁποίαν ἐδείξατε » ἀγάπην εἰς τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος. Πολλοὶ συμπατριῶταί μας » καταδιωγμένοι ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν, καὶ καταφυγόντες εἰς τὴν Ἐπι- » κράτειαν τῆς Υ. Α. μᾶς ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡξιώσασθε νὰ τοὺς υπο- » δεχθῆτε μ' εὐαγγελικὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ προστασίαν ὅπως πα- » τρικὴν (1). Αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ τῆς Υ. Α. εἶναι συνήθειαι· ὁ ἀπο- » στολικὸς χαρακτήρ, τὸν ὁποῖον ἐδείξατε εἰς τοιαύτην δεινὴν περί- » στασιν εἶναι γνωστὸς εἰς ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον· καὶ μ' ὅ- » λον ὅτι τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης διαιροῦνται κατὰ διαφόρους λατρείας, » ὅλα ἠνώθησαν διὰ νὰ θαυμάσωσι καὶ ἐκθειάσωσι τὰς ἀρετὰς ταύ-

(1) Πολλοὶ Ἕλληνες καταφυγόντες ἀπὸ τὴν Τουρκίαν εἰς τὴν ἐπικράτειάν του, ἔλαβον τῷ ὄντι πατρικὴν ὑποδοχὴν καὶ περιποίησιν· ἀφ' οὗ δὲ ἡ Αὐστρία δυνάμι- » χετο νὰ ἐπιβιάζωνται οἱ ἐπαναστάται ἀπὸ τοὺς λιμένας της διὰ τὴν Ἑλλάδα, » ἀπῆλθον εἰς τοῦ Πάπα τὴν ἐπικράτειαν, ὅθεν κατέπλευσαν εἰς τὴν πατρίδα των.

»τας, αἱ ὁποῖαι προξενούσι δόξαν εἰς τὴν θρησκείαν καὶ εἰς τὸν θεῖον
 »αὐτῆς θεμελιωτήν. Ἐκ τούτων δὲ θαρρύνόμεθα νὰ διευθύνωμεν
 »πρὸς τὴν Υ. Α. τὴν ταπεινὴν μας ταύτην παράκλησιν. Ἐμά-
 »θωμεν ὅτι οἱ Χριστιανοὶ μονάρχαι, ἐξ ὧν οἱ πλείότεροι ὑπάγονται
 »εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ἡ Υ. Α. εἶθε ἀρχηγός, θὰ συν-
 »έλθωσι διὰ ν' ἀποφασίσωσι περὶ τῶν συμφερόντων τῆς Εὐρώπης.
 »Ἀξιώσατε, Ἀγιώτατε Πάτερ, νὰ μεσολαβήσετε ὑπὲρ ἡμῶν, διὰ ν'
 »ἀπαλλαγῶμεν τέλος πάντων ἀπὸ τὴν ἀθλίαν κατάστασιν, εἰς τὴν
 »ὁποίαν μᾶς κατεβύθισαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος,
 »βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς βιτσιλεῖς τῆς χριστιανωσύνης, ὅτε ἀγωνιζό-
 »μεθα ν' ἀποσείσωμεν τὸν βάρβαρον καὶ αἰσχρὸν ζυγὸν τοῦ ἄσε-
 »βοῦς. Ὑπηνέχκαμεν ἤδη πολὺν καιρὸν τὸ μαρτύριον διὰ τὴν πί-
 »στιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· τέσσαρας ἤδη αἰῶνας ἐβαπτίσθημεν εἰς
 »δάκρυα καὶ εἰς ἀδικίας. Ἄς ἐπιλάμψῃ τέλος καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ ἡμέρα
 »τῆς εὐτυχίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Υ. Α. Ἡ ἡμέρα αὕτη θὰ
 »χαροποιήσῃ ὅλους τοὺς πιστοὺς, καὶ θὰ ἐπισφραγίσῃ τὴν δόξαν
 »τοῦ Πίου Ζ'. Ἡ εὐαίσθητος καὶ γενναία ψυχὴ σας, Ἀγιώτατε
 »Πάτερ, θὰ σᾶς ἐμπνεύσει φωνὰς πολὺ παραπονετικὰς ὑπὲρ ἡμῶν,
 »καὶ ὁποῖα θὰ κατηνύξωσι τὰς καρδίας τῶν χριστιανῶν βασιλέων,
 »οἵτινες ἄλλως τε εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀνακουφίσωσι τὰ δεινὰ
 »μας. Θαρρύνοντες εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ εἰς τὰ φῶτα τῆς Υ. Α.
 »σᾶς παρακαλοῦμεν, Ἀγιώτατε Πάτερ, νὰ δεχθῇτε τὸ σέβας μας
 »καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μας καὶ νὰ μᾶς χαρίτετε τὰς εὐλογίας σας.
 »Ἐν Ἀργεὶ τὴν 29 αὐγούστου 1822 (1). Εἰς ἀπουσίαν τοῦ προέ-
 »δρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ὁ ἀντιπρ. Ἀθ. Κανακάρης. Ὁ ἀρχιεγγραμ.
 »τῆς Ἐπικρ. καὶ μινίστρος τῶν ἐξωτ. Θ. Νέγρης.»

Ἡ Κυβέρνησις εἶχε δώσει καὶ ὁδηγίας πρὸς τὸν Π. Πατρῶν
 καὶ τὸν Γ. Μαυρομηχάλην, νὰ παρενείρῃσι πρὸς τὸν Πάπαν καὶ τὴν
 ἐνωσιν τῆς ἀνατολ. Ἐκκλησίας μετὰ τὴν δυτικὴν (2). Διὰ νὰ δώ-

(1) Ἡ Κυβέρνησις ἤδη εὐρίσκετο εἰς τὸν Ἄγιαννον· ἐσημείωσαν ὅμως τὴν χρονο-
 λογίαν εἰς τὰς ἀναφορὰς τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀργος, ὡς ἀπὸ τὴν καθέδραν τῆς γεγραμμένης.
 ἀλλ' εἰς τὴν καθέδραν ἐκείνην δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πλεόν.

(2) Ὁ σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως ἀναφερούσης τὴν ἐνωσιν τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀπέ-
 θλεπε νὰ ἐνισχύσῃ ἐκ τούτου οἱ Δυτικοὶ ὅτι, οἱ Ἕλληνες δὲν ἐλπίζουσιν εἰς μόνους

σωσι δὲ πλειοτέραν ἐπισημότητα εἰς τὰς ὁδηγίας των, ἐλθόντες εἰς Τριπολιτοᾶν, τὰς καθυπέβαλον εἰς τὴν Γερουσίαν, ἥτις καὶ τὰς ἐπεκύρωσε, καὶ ἐπομένως ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Ἀγκῶναν, ὅπου διευθύνθησαν ἀναχωρήσαντες ὡσαύτως καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι διὰ τὴν ἐν Βερώνῃ σύνοδον· ἀλλὰ μόνος ὁ Θεὸς θὰ σώσει τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Σουλτάνος ἐνασχολεῖ καὶ ἄλλα στρατεύματα εἰς τὸν Δού-
νχιν, φοβούμενος πάντοτε τὴν Ῥωσσίαν, καὶ πολὺ πλέον ἀφ' οὗτου ὁ
Φεταλῆς Σιάχ τῆς Περσίας ἤρχισε νὰ τὸν πολεμῇ, κυριεύων τὰς
κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη ἐπαρχίας του· διότι δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ Ῥω-
σία ὑπεκίνησε καὶ τὸν πόλεμον τῶν Περσῶν ἐναντίον του.

Ἀφ' οὗ τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως μετέβησαν εἰς τὸν Ἀγιαννὴν,
ἔγραψαν τοὺς Σουλιώτας καὶ τοὺς προσέφερον μὲ τὴν συναίνεσιν τῆς
Γερουσίας τὸ Νεόκαστρον εἰς συνοικισμὸν αὐτῶν· ἀλλὰ δὲν τοὺς
στέλλουσιν οὔτε πλοῖα νὰ μετακομίσωσιν, ἀν δυνηθῶσι, τὰς οἰ-
κογενεῖας των, οὔτε τροφὰς καὶ πυριτίθολα νὰ πολεμήσωσι. Πο-
λιορκούμενοι δὲ, μαστίζονται ἤδη ἀπὸ τε τὴν πείναν καὶ ἀπὸ τὴν
ἐπιδημικὴν νόσον. Ὁ δὲ θάνατος θερίζει ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ
γυναικόπαιδα, καὶ μάλιστα ἐκεῖνα τῶν συμμάχων γειτόνων των.
Διὰ τοῦτο γογγύζουσιν οὔτοι καὶ θέλουσι νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τοὺς
Τούρκους, νὰ ζῶσιν ὥς καὶ πρότερον, καὶ ἤρχισαν νὰ διαπραγ-
ματεύωνται κρυφίως μὲ αὐτούς. Ἐπομένως ἀπελπισθέντες καὶ ἐκεί-
νοι, ἤρχισαν ὡσαύτως νὰ διαπραγματεύωνται ν' ἀφήσωσι τὸ Σοῦλι
καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Ἐπιάνησον. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπληροφρήθησαν
ὅτι τοὺς δέχονται οἱ Ἀγγλοὶ, συνεργοῦντων τῶν τε Τούρκων αὐτῶν
καὶ τοῦ ἐν Πρεβέζῃ Ἀγγλοῦ προξένου Μεύερ, καὶ ἀφ' οὗ συνε-
φώνησαν οἱ γείτονές των μὲ τοὺς Τουρκαλθανοὺς ἀρχηγούς, οἵτι-
νες εἶχον ἀνάγκην ἀπὸ αὐτοὺς νὰ δουλεύωσι καλλιεργοῦντες τὰς
γαίας των, συνεφώνησαν καὶ οἱ Σουλιώται νὰ ἐπιβιθασθῶσιν εἰς
πλοῖα Ἰόνια, τῶν ὁποίων τὸν ναῦλον νὰ πληρώσωσιν οἱ Τούρκοι,
μὲ τὰ ὅπλα των καὶ μ' ὅλα τὰ πράγματά των, καὶ νὰ μεταβῶσιν
εἰς τὴν Κεφαλληνίαν· νὰ τοὺς δοθῶσι δ' ἀμισθὶ τ' ἀναγκαῖα ζῶα,
διὰ νὰ μετακομίσωσιν εἰς τὸ παράλιον τὰς οἰκογενεῖας των καὶ

τοὺς Ῥώσους· ἄλλως ὅποιον δικαίωμα ἔχον ὀλίγα ἄτομα, μέλη τῆς Κυβερνήσεως,
νὰ υποχρεώσωσι τὸ ἔθνος εἰς ὀργασκευτικὴν τινα σύμβασιν.

ὅλα τὰ σκεύη καὶ πράγματα τῶν, καὶ νὰ τοὺς παραδοθῶσιν ὁμη-
 ροὶ οἱ πλησιέστεροι τῶν συγγενῶν τῶν εἰς τὴν πολιορκίαν εὐρισκο-
 μένων ἀρχηγῶν, τοὺς ὁποίους νὰ ἔχωσι μεθ' ἑαυτῶν ἄχρις οὗτου
 ἐπιβιθασθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα. Ἀλλ' ἐπελθὼν ὁ Χουροῖδ πασιᾶς
 εἰς τὸ Σουλιὼν, δὲν ἐδέχετο τὴν συνθήκην αὐτὴν, ὡς αἰσχυνητὴν
 διὰ τοὺς Τούρκους, ἐν ᾧ μόλις ἐπτακόσιοι ἄνθρωποι τὴν ὑπηγό-
 ρευσιν εἰς εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρείους καὶ μαχίμους Ἀλβανούς, ἀπὸ
 ἐμπειροπολέμους ἀρχηγούς ὀδηγουμένους, καὶ ἤθελε νὰ δρμήσῃσι
 κατ' αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς κατακόψωσιν εἰς λεπτά. Ταῦτ' ἀκούσαντες
 οἱ Σουλιῶται, ὠρκίσθησαν ὅλοι εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ν' ἀποθά-
 νωσιν ἕως ἐνός μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἤδη ἦσαν ἑτοιμοὶ
 καὶ εἰς πῦρ καὶ εἰς θάνατον. Οἱ δ' ἀρχηγοὶ τῶν Ἀλβανῶν τὸν παρέ-
 στησαν οὗτοι, καὶ ὁ Ἀληπασιᾶς δὲν ἠμπόρεσεν εἰμὴ διὰ συνθήκης
 νὰ διώξῃ τοὺς Σουλιώτας ἀπὸ τὰ ὄρη τῶν καὶ οὗτι, ἀφ' οὗ ὁ Δρά-
 μαλῆς καιεστράφη εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἀφ' οὗ τὰ στρα-
 τεύματα ἔπασχον ἀπὸ τὴν ἐπιδημίαν, ἐσύμφερε νὰ διωχθῶσιν οἱ
 Σουλιῶται διὰ τῆς προταθείσης ὑπ' αὐτῶν συνθήκης· ἄλλως δὲν ἤγ-
 γυῶντο διὰ τὰ παρεπόμενα, οἷε ἦτο κίνδυνος καὶ νὰ λειποτακτῇ-
 σωσι καὶ νὰ διασκορπισθῶσι τὰ στρατεύματα· ὥστε ἐπέσθη ἐκὼν
 ἅκων καὶ ὁ Χουροῖδ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ συνθήκη. Ἐκτὸς τούτου οἱ
 ἀρχηγοὶ ἠναγκάσθησαν καὶ νὰ τοὺς πληρώσωσι τοὺς μισθοὺς τῶν
 ἑκατὸν πενήντα χιλιάδας γροσίων δι' ὅτον καιρὸν ἐπολέμουν ὑπὲρ
 τοῦ Ἀληπασιᾶ, καὶ ἔλαβον τὸν Χατᾶν πασιᾶν, υἱὸν τοῦ Μουχτάρ
 πασιᾶ, τὸν ὁποῖον εἶχον οἱ Σουλιῶται ὁμηρον ἀπὸ τὸν Ἀληπα-
 σιᾶν, καὶ δὲν ἤθελον νὰ τὸν ἀποδώσωσιν ἂν δὲν τοὺς ἐλάμβανον.
 Ἐπομένως παρέλαβον δεκατέσσαρας ὁμήρους τῆς ἐκλογῆς τῶν, καὶ
 τὴν 31 αὐγούστου ἔμειναν εἰς τὸ φρούριον, ἀφ' οὗ ἀπεστάλθησαν τὰ
 γυναικόπαιδα καὶ ὅλα τὰ πράγματα τῶν εἰς τὸν λιμένα τῆς Σπλάν-
 τας, ἕως ἐπτακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ τετρακόσιοι ἦσαν
 αὐτόχθονες Σουλιῶται· οἱ δ' ἄλλοι κατήγοντο ἀπὸ διάφορα μέρη.
 Ἀπαντες δὲ οὗτοι τὴν 2 Σεπτεμβρίου, ἔχοντες ἐν τῷ μέσῳ τοὺς
 ὁμήρους συγκατέβησαν ὡσαύτως εἰς τὸν λιμένα, ἐπιβιβάσθησαν
 εἰς εἰκοσιεπτὰ πλοῖα ἰόνια καὶ συνωδευμένοι ἀπὸ δύο ἁγγλικά πολε-
 μικά, κατέπλευσαν εἰς τὴν Ἀσσω τῆς Κεφαλληνίας, ὅπου ἀπε-
 βιβάσθησαν. Εἶχον δ' ἀπόφασιν νὰ υπάγωσιν εἰς τὸ Μισολόγγι· ἀλλ'

οἱ Τούρκοι προεμάντευσαν τοῦτο, καὶ ἐνήργησαν νὰ τοὺς συνο-
δεύσωσι καθ' ὅλον τὸν πλοῦν τὰ πολεμικὰ ἀγγλικά. Μετὰ ταῦτα
ὁ Χουρσιδ διέταξε τὸν Ὁμερβεριώνην καὶ τὸν Μεχμέτ Ρεσχίδ
πασιᾶν, τὸν Κιουταχῆν, νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς Μισολόγγι μὲ δώ-
δεκα χιλιάδας. Μεταβάς δὲ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐξεκίνησε καὶ τὸν
Μεχμέτ Ρουσίτ πασιᾶν μ' ἄλλας δώδεκα χιλιάδας εἰς τὴν ἀνατολ.
Ἑλλάδα. Ἦτοιμάζετο νὰ σιρατεύσῃ καὶ ὁ ἴδιος· ἀλλ' ἐν τῷ με-
ταξὺ ἐμαθὼν τὰ στρατεύματά του τὴν καταστροφὴν τοῦ Δράμαλης,
καὶ ἀφηνιάσαντα διεσκορπίσθησαν. Τότε πληροφορηθεὶς καὶ ὅτι ὑπέ-
πεσεν εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Σουλτάνου, διότι πολλάκις ἀπητήθη καὶ
δὲν ἔδωκεν εὐθύνas διὰ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἀληπασιά, καὶ κα-
ταθλιβόμενος διὰ τὰς ἀτυχίας του κοινὰς τε καὶ μερικὰς, φθονῶν
τὴν τύχην ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐδολοφόνησεν, ἔγεινεν αὐτόχειρ δη-
λητηριασθεὶς. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Σουλτάνος εἶχεν ἀποστείλῃ δῆμιον
εἰς Λάρισσαν διὰ νὰ τὸν φονεύσῃ· καὶ οὗτος τὸν ἐξέβαψεν, ἔκοψε
τὴν κεφαλὴν του καὶ τὴν ἀπεκόμισεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Δράμαλης εἰς τὴν Κόρινθον ἀπὸ ἐπιδημι-
κὴν νόσον, ἣτις μαστίζει τὸ στράτευμά του, καὶ ἡ θεία δίκη,
σύμμαχος τῶν τοσοῦτον χρόνον ἀδικουμένων Ἑλλήνων, ἐξολο-
θρεύει παντοιοτρόπως τοὺς ἀδικοῦντας! Μετὰ σαράντα πέντε
ἡμέρας ἀφ' ἧς ἔφυγον οὗτοι ἀπὸ τὴν Ἀργολίδα, ἰδοὺ καὶ οἱ
ἐχθρικοὶ στόλοι ἔρχονται νὰ ἐφοδιάσωσι τὸ Ναύπλιον. Τὴν 8
Σεπτεμβρίου ἐφάνησαν διευθυνόμενοι πρὸς τὸν Ἀργολικὸν κόλ-
πον, καὶ συνέκειντο ἀπὸ ἑκατὸν δεκατέσσαρα πλοῖα. Τὰ δ' Ἑλ-
ληνικὰ ἦσαν ἤδη ἡτοιμασμένα, ἐξήντα τὸν ἀριθμὸν, ὁμοῦ μὲ
δέκα ἡφαίστεια ν' ἀντιπαραταχθῶσι κατὰ τῶν τουρκικῶν. Ἦτοι-
μάσθησαν ἐν ταύτῳ καὶ αἱ ναυτικαὶ νῆσοι ν' ἀντικρούσωσι τοὺς
Τούρκους, ἂν ἤθελον ὀρμήσει κάμνοντες καὶ ἀπόβασιν διὰ νὰ τὰς
καταστρέψωσιν ὥς καὶ ἠπεύλουν. Οἱ Σπετσιῶται, ἐπειδὴ ἡ νῆ-
σός των εἶν' ἐπίπεδος καὶ ὑποκειμένη πανταχόθεν εἰς ἀπόβασιν,
μεταφέρουσι τὰς οἰκογενείας των καὶ ὅλους τοὺς ἀδυνάτους εἰς
Ἵδραν, ὅπου μένουσι καὶ τὸ μέγα μέρος αὐτῶν, οἱ πολεμισταί,
νὰ συναγωνισθῶσι μετὰ τῶν Ἵδραίων. Ἐμείνει δὲ εἰς τὰς Σπέ-
τσας ὁ ἀτρόμητος γέρων Χ. Ἰω. Μέξης μὲ τοὺς συγγενεὺς καὶ
οἰκείους του, στήσας πρὸ τῆς πόλεως καὶ πυροβόλα διὰ νὰ τὴν

ὕπερατπίσῃ. Ἐπέρασαν καὶ ἀπὸ τὸν Πραστὸν εἰς βοήθειάν του ἐπὶ τῆς νήσου ὁ Γιαννούλης Καραμάνος μὲ τριακοσίους πενήντα, καὶ ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης, εὐρεθεὶς αὐτόθι εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Γερουσίας διατελῶν, μ' ἑκατὸν πενήντα στρατιώτας, ἀφ' οὗ πρῶτον διώρισαν εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς Λακωνίας ἀνθρώπους νὰ ἐναύτωσι τὴν νύκτα πυρὰ, εἰς τρόπον ὅτι νὰ καταφωτίζωσι τὸν κόλπον, διὰ νὰ δείξωσιν ὅτι κατείχοντο αἱ θέσεις ἐκεῖναι ἀπὸ πλῆθος στρατευμάτων. Ὁ Μιαούλης διήρесе τὰ ἐλληνικὰ πλοῖα εἰς δύο μοίρας, ἐξ ὧν ἡ μὲν διωρίσθη νὰ ἴσταται ἔμπροσθεν εἰς τὸ στενὸν τῶν Σπετζῶν, ἡ δὲ νὰ σύρῃ, φεύγουσα δεξιὰ ἀπὸ φόβου, τὴν προσθοφυλακὴν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὰς νήσους μεταξὺ Ὑδρας καὶ Ἑρμιωνῆς, τὸ μὲν διὰ νὰ διαίρῃ τὰς δυνάμεις των, τὸ δὲ διὰ νὰ ἐμπορέτῃ νὰ τοὺς καύσῃ εὐκολώτερον ἢ νὰ τοὺς βλάψῃ ἄλλως πως εἰς ἐκεῖνα τὰ σενά. Οἱ Τοῦρκοι ὥρμησαν διαιρεθέντες ἐναντίον τῆς δευτέρας μοίρας, καὶ τὴν προσβάλλουσι μὲ τόσῃ δρμῇ, ὥστε κινδυνεύει νὰ πέσῃ ἔξω κατὰ τὰ παράλια τῆς Ἑρμιωνῆς. Τότε εἰσορμᾷ ὁ Πιπῖνος μὲ τὸ ἡφαίστειόν του εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρικῶν πλοίων καὶ τὸ προτάπτει εἰς ἓν βρίκιον, ἀπὸ τὸ πλήρωμα τοῦ ὁποίου ἕως πενήντα Τοῦρκοι εἰσπηδῶσιν εἰς τὸ ἡφαίστειον, καὶ τὸ ἀποσπῶσι μὲν, ἀλλὰ κατακαίονται καὶ πνίγονται ὅλοι εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ ἐχθρὸς στρέφει ὅλας τὰς δυνάμεις του πρὸς τὴν ἐτέραν μοῖραν, καὶ ἡ νίκη φαίνεται πρὸς αὐτὸν μειδιῶσα. Τότε δὴ ὁ Ἀντώνιος Γ. Κριεζῆς ἐπιπίπτει κατὰ τεσσάρων φηγάδων καὶ γίνεται ἄφαντος εἰς τὸν καπνὸν τῶν πυροβόλων αὐτῶν· τρέχουσι δὲ εἰς βοήθειάν του ὁ Μιαούλης, ὁ Λεμπέσης, ὁ Παναγιώτας καὶ οἱ Ῥαφαῆλοι καὶ ἡ μάχη καθίσταται γενικὴ, οἱ δὲ Τοῦρκοι κτυπῶνται καὶ ἀπὸ τὰ πυροβόλα τῆς νήσου Σπετζῶν· ἡ μάχη διαρκεῖ ἔξ ὥρας, καὶ τότε διαζόνται ν' ἀποχωρήσωσιν ἀτάκτως. Τὴν 11 ὁ ἐχθρικὸς στόλος ἐπειράθη νὰ προχωρήτῃ εἰς τὸν κόλπον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. Τὴν 12 προχωρῶν εἰσέπλεεν ἥδη, παρακολουθεύοντων τῶν ἐλληνικῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα ἤλπιζον νὰ τὸν καύσωσι μὲ τὰ ἡφαίστεια ἢ νὰ τὸν καταθραύσωσιν εἰς τὸν κόλπον αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Καπουτάν πατιᾶς ἔμαθε τὰ σχέδια καὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν Ἑλλήνων, δὲν προχωρεῖ περαιτέρω, καὶ ἀφ' οὗ ἐξεκίνησε βριγαντίνον αὐστριακὸν μὲ τροφὰς διὰ τὸ Ναύπλιον,

στρέφεται εἰς τὰ ὀπίσω διὰ τὸ νὰ ἐκπλεύσῃ ἔξω τοῦ κόλπου. Εἰς τὸν Καραθῶνα ἔξωθεν τοῦ Ναυπλίου εὐρίσκοντο ἡγχυρωμένα δύο ἡφαιστεια· ὁ πλοίαρχος τοῦ ἐνός, ὀνόματι Γεώργιος Ντζερεμέας, θεωρῶν τὸν στόλον ἐρχόμενον εἰς Ναύπλιον, θέλει ν' ἀφήσῃ τὸ ἡφαιστεῖόν του, νὰ φύγῃ εἰς τὴν ξηράν· τοῦτ' αὐτὸ ἤθελε κάμει καὶ τοῦ ἐτέρου ὁ πλοίαρχος Λεωνάρδος Θεοδωρῆ. Ἀλλ' ὁ Στάϊκος εὐρεθεὶς αὐτόθι, τὸν καταπίθει νὰ μὴ τὸ ἀφήσῃ, ἐν ᾧ εἶχε καιρὸν, ἅφ' οὗ ἤθελε πλησιάσει ὁ στόλος τοῦ ἐχθροῦ, νὰ τὰ καύσῃ καὶ τὰ δύο ὁμοῦ μὲ τὸν ἄλλον πλοίαρχον καὶ νὰ φύγωσιν εἰς τὰ ὄρη μὲ τὸν Στάϊκον. Ἐμειναν λοιπὸν ἐκεῖ τὰ ἡφαιστεια καὶ ἐφύλαττον. Πρὶν ἢ φανῇ ὁ στόλος εἰς αὐτὰ τὰ παράλια, ἔρχεται πάλιν τὸ γαλλικὸν δίκροτον, διοικούμενον ἀπὸ τὸν Δεδιάλα συνωδευμένον καὶ μὲ μίαν κορβέτταν καὶ μίαν γολέτταν γαλλικὴν, καὶ ζητεῖ τὴν ἀποζημίωσιν διὰ τὴν εἰς Μονεμβασίαν κρατηθεῖσαν καὶ ναυαγήσαν γολέτταν. Ὁ Μισαούλης τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ λάβῃ συγκοινωνίαν μὲ τὸ Ναύπλιον. Πλὴν αὐτὸς δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκούσῃ. Ἀποταθεὶς δὲ πρὸς τὴν Κυθήρηνσιν (ἧτις εἶχε μεταβῇ πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν Ἑρμιῶνν), ζητεῖ τὴν πληρωμὴν τῆς εἰρημένης γολέττας καὶ πρὸ τῆς προθεσμίας, καὶ ἱκανοποιήσιν διὰ τὴν ὕβριν τὴν γενομένην εἰς τὴν γαλλικὴν σημαίαν, καὶ ἀπειλεῖ, καὶ λέγει ὅτι τὸν φανῇ. Ζητεῖ δὲ καὶ νὰ τὸν δοθῇ ἔγγραφον, διαλαμβάνον ὅτι ἡ Ἑλλὰς εὐγνωμονεῖ εἰς τοὺς Γάλλους ὥς μὴ ἐνοχληθεῖσα κατὰ τι ἀπὸ τὴν γαλλικὴν μοῖραν, τὴν περιπλέουσιν εἰς τὴν ἀνατολήν, ὃ περ καὶ τὸν ἐδόθη. Τὸν ἐδόθη ἐνταυτῷ καὶ ὑπόσχεσις νὰ τὸν πληρωθῇ ἡ γολέττα ἐντὸς ἑξ ἡμερῶν· μέρος χρημάτων, τριάντα πέντε χιλιάδας γροσίων, ἔμελλον νὰ τὸν δοθῶσιν ἀπὸ τὴν Ὑδραν, ὅπου καὶ ἀπέρχεται νὰ τὰ λάβῃ. Ὅτε δὲ ὁ τουρκικὸς στόλος προσέβαλε τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, ζητεῖ τοὺς ὁμήρους τοῦ Ναυπλίου Ὁθωμανοὺς, οἵτινες εὐρίσκοντο εἰς τὴν Γολέτταν τοῦ Γ. Νέγκκα, καὶ ἐπειδὴ δὲν τὸν δίδονται, στέλλει δύο λέμβους νὰ τοὺς ἐπάρῃ μὲ τὴν βίαν. Πυροβολεῖ μάλιστα κατὰ τῆς γολέττας, καὶ τρυπᾷ τὸ σκάφος, καὶ πληγνέει δύο ναῦτας, καὶ τινὰ ἔχουον γυναῖκα εὐρεθεῖσαν εἰς τὴν προκυμαίαν τοῦ λιμένος· ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τοὺς ἐπάρῃ, διότι οἱ Ὑδραῖοι τοὺς ἀπεβίβασαν εἰς τὴν

ξηρὰν καὶ τοὺς ἐφύλαξαν· καὶ ἰδοὺ διατὶ ἐζήτησε τὸ ἄνω εἰρημέ-
νον ἐγγραφον. Καὶ ὁμοως τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ τουρκικὸς
στόλος ἐπολέμει τὸν ἑλληνικόν, περιπλέων πρὸ τῆς νήσου Ὑδρας
ὁμοῦ μετ' ἄλλα δύο γαλλικὰ πλοῖα, καὶ ἀπειλῶν, ἐβίασε τοὺς
προκρίτους καὶ τὸν ἐπλήρωσαν τὰς τριάντα πέντε χιλιάδας γρό-
σια. Ἐν ταύτῳ συνήργησε νὰ μάθῃ ὁ Καπουτὰν πασιᾶς τὰ σχέ-
δια τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ προφυλαχθῇ. Ἐν ᾧ εὐρίσκετο Αἰθίοψ
αἰχμάλωτος φύλαξ διωρισμένος ἐπὶ τινος ὕδραϊκοῦ πλοίου εἰς τὸν
λιμένα τῆς νήσου, φεύγει τὴν νύκτα εἰς τὸ δίκροτόν του· ἐγνώριζε
δὲ ὅλας τὰς ἐτοιμασίας καὶ τὰ σχέδια τῶν νησιωτῶν διὰ τὸν ἐμ-
πραμένον ἢ τὴν κατάθραυσιν τοῦ τουρκικοῦ στόλου. Ὅθεν, ὅτε
οὗτος ἐκινήθη νὰ εἰσπλεύσῃ εἰς τὸν ἀργολικὸν κόλπον, εἰσπλῖει
καὶ ὁ Γάλλος, ἀγκυροβολεῖ εἰς τὸ Ἄστρος, καὶ στέλλει τὸν Αἰ-
θίοπα πρὸς τὸν Καπουτὰν πασιᾶν, ὅστις πληροφορεῖται τὰ κατὰ
τοῦ στόλου σχέδια, καὶ κυριεύεται ἀπὸ φόβου, καὶ ἀποφασίζει νὰ
ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν κόλπον ἐν ᾧ εὐρίσκετο ἕως δέκα μίλια μακρὰν τοῦ
Ναυπλίου, καὶ ὀπισθοδρομεῖ. Τὸ δὲ σταλὲν ἀπὸ αὐτὸν αὐστρια-
κὸν μετ' 7300 κοιλὰ σῖτον νὰ ἐφοδιάσῃ τὸ Ναύπλιον, συνελήφθη
τὴν 12 Σεπτεμβρίου δύο μίλια μακρὰν τοῦ Ναυπλίου ἀπὸ τὸ ἡ-
φαίστειον τοῦ Ντζερεμέ. Ἐπ' αὐτοῦ εὐρίσκετο συνοδεύων τὸ φορ-
τίον Ὁθωμανός, Ἱμπραχίμ τσιαοὺς ὀνόματι, ἕστις ἐκόμιζε καὶ
τρεῖς τὰς ἐξῆς ἐπιστολάς τοῦ Καπουτὰν πασιᾶ πρὸς τὸν διοικη-
τὴν τοῦ Ναυπλίου, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐψεύδοντο εἰς
τὰς εἰδήσεις των.

«Ὁ Ναύαρχος τοῦ Ὁθ. στόλου μεχμέτ Καπουτὰν πασιᾶς
»πρὸς τὸν ἐπιστάτην, Πασιᾶν καὶ πληρεξούσιον διοικητὴν τοῦ
»φρουρίου τοῦ κατὰ τὴν Πελοπόννησον Ναυπλίου.

«Εὐδαιμονέστατε, μεγαλοπρεπέστατε, ὑψηλότατε, ἐξόχως ἐν-
»δοξέ μου κύριε.

»Ἐπειδὴ μ' ἔγινε γνωστὸν ὅτι οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ Ναυπλίου
»πάσχουσιν ἑλλειψίν τροφῶν, ἤλθομεν μετ' ὃν ἀήτητον στόλον
»ἀπὸ Πάτρας, ἐπὶ σκοπῷ καὶ μετ' ἀπόφασιν νὰ ἐμβάσωμεν εἰς αὐ-
»τοὺς τροφάς, καὶ ἤλθομεν αἰσίως ἕως ἐδῶ, καὶ ἰδοὺ σὰς στέλλο-
»μεν μετ' ὃ παρὸν Ἀουστριακὸν ἐμπορικὸν πλοῖον ἐπτά χιλιάδας
»κοιλὰ σιτάρη. — τὴν 5 μουχαρεμίου 1238 τῇ 8 Ἰουλίου. 1822.»

«Ἔτερον.

« Δόξα τῷ ὑψίστῳ Θεῷ, πρὸ ἐνὸς ἤδη μηνὸς αἱ δυνάμεις τῆς
 » Ρούμελης υπάγουσιν ἀξιολογώτατα. Εἰς τὸ φρούριον, λεγόμενον
 » Σοῦλι, ἐμβάς ὁ ὑψηλότατος ἐξουσιαστὴς Ἰωαννίνων Ὁμὲρ Πασιᾶς
 » (ὁ Βριώνης ἐννοεῖ.) κατεκυρίευσεν αὐτὸ, καὶ καταφανίσας τοὺς
 » ἀπίστους, ἄλλους μὲν ἐφόνευσεν, ὀλίγους δ' ἐξ αὐτῶν διεσκόρπι-
 » σεν. Ἀντικρυ τῶν Πατρῶν, εἰς τὸ Μισολόγγι, ἐλθόντες διά-
 » φοροι Βεζίραι, κατεκυρίευσαν αὐτὰ τὰ μέρη· αὕτη ἡ εἰδησις ἐφθάσε
 » πρὸς ἡμᾶς πρὸ δώδεκα ἡδὴ ἡμερῶν. Εἰδοποιεῖσθε πρὸς τούτοις
 » ὅτι ὁ ὑψηλότατος Χουρσίδ Πασιᾶς ἔρχεται κατ' αὐτάς εἰς
 » Μωρέαν μὲ πλῆθος ἄπειρον στρατευμάτων· τὸ δ' ἐν Κορίνθῳ
 » ἀνίκητον στρατόπεδόν μας δὲν ἐπειράχθη τὸ παραμικρὸν, καὶ κατ'
 » αὐτάς ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ναυπλίου· ταῦτα βεβαίως
 » πληροφορηθέντες, γνωστοποιοῦμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς. — Διὰ τὰ
 » ἐμβάσωμεν τροφὰς εἰς τὸ φρούριον Ναυπλίου, ἐξεπλεύσαμεν ἀπὸ
 » Πάτρας μὲ τὸν ἀήττητον στόλον ἡμέρᾳ Παρασκευῇ, τῇ 13 τοῦ
 » παρελθόντος Ζιλχιντζέ, καὶ διὰ τὸ ἐναντίον τῶν ἀνέμων μόλις
 » ἐφθάσαμεν εἰς τὰ μέρη Ὑδρας καὶ Σπετζῶν τῇ 5 τοῦ τρέχοντος
 » Μουχαρεμίου ἡμέρᾳ παρασκευῇ· ἐπειδὴ ὁμως ἐφάνησαν ἕως ὄγδο-
 » ῆντα πλοῖα τῶν ἀπίστων Ὑδραίων καὶ Σπετζιωτῶν ἔμπροσθεν
 » τοῦ ἀηττήτου στόλου, τὰ ὅποια ἐδείκνυν ὅτι ἤθελον νὰ ὀρμή-
 » σωσι καθ' ἡμῶν, ἐκροτήσαμεν ναυμαχίαν, ἣτις διήρκεσεν ὥρας
 » ὀχθεδὸν ἕξ, καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Ὑψίστου καὶ μὲ τὴν βοήθειαν
 » τοῦ ἐν ἁγίοις βασιλέως μας, ἐβυθίσσαμεν διὰ τῶν πυροβόλων μας
 » ἕξ πλοῖά των, καὶ δύο ἄλλα τὸ μὲν μὲ τρία τὸ δὲ μὲ δύο κα-
 » τάρτια κατεπυρπολήθησαν ἀπὸ τὸ σφοδρὸν πῦρ τῶν ἑπλων μας.
 » Χάριτι θείᾳ πανταχόθεν ἔχομεν ἀγαθὰς ἀγγελίας, τὰς ὁποίας
 » πληροφορούμεθα, καθὼς ἀκόμη σᾶς εἶναι γνωστὴ καὶ ἡ κρατερὰ
 » αὐτῇ ναυμαχίᾳ τοῦ ἀηττήτου στόλου κατὰ τῶν ἀπίστων, καθ'
 » ἣν ἐστάλη πρὸς ὑμᾶς τὸ παρὸν πλοῖον μὲ τροφάς. Καὶ ἄλλιν δ
 » περίβλεπτος οὗτος στόλος θὰ κινηθῇ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοὺς
 » ὁποίους μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ὑψίστου ἐλπίζω ὅτι θέλομεν νι-
 » κῆσαι, καὶ καταφανίσει. Ἡ δὲ ὑψηλότης σας δεόμενοι ὑπὲρ ἐμοῦ
 » καὶ ὑπὲρ τοῦ κράτους τοῦ ἀηττήτου στόλου, μὲ υποχρεοῦτε
 » καθ' ὑπερβολὴν τὴν 9 Μουχαρεμίου 1238 τὴν 12 76ρίου 1822.»

Με ἕτερον τῆς αὐτῆς χρονολογίας γράφει πρὸς τοῖς ἄλλοις :

» Ἐκτὸς ὅτι ὁ ἀήττητος στόλος δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔμβῃ ὑπὸ τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου διὰ τὸ ἀβαθὲς τῶν ὑδάτων, ἐβεβαιώθη-
 » μεν ἀκόμη ὅτι εἰς τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον τοῦ Ναυπλίου εἶναι
 » κεκρυμμένα ἔξ ἡφαιστεια τῶν ἀπίστων, καθὼς ἀκόμη ἄλλα δέ-
 » κα εἰς Σπέτζας, τὰ ὁποῖα ἔχομεν πληροφορίαν ὅτι ἔχουν ἐτοι-
 » μότατα. Ἀφ' ἧς ὁ ἀήττητος στόλος ἔκαμε πανιά ἀπὸ Πάτρας
 » καὶ τριγυρίζομεν εἰς αὐτὰ τὰ μέρη, ἐξήντα πλοῖα τῶν ἀπίστων
 » τρέχουν πάντοτε κατόπι τοῦ στόλου μας, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν
 » στιγμήν ἄρχεται πάλιν ἴσως ἡ ναυμαχία· καὶ εἰς τοιαύτας περι-
 » στασεις τὸ νὰ ἔμβωμεν εἰς στενὰ μέρη, ξεῦρετε πολλὰ καλὰ ὅτι
 » εἶναι εἰς ἄκρον ἐπικίνδυνον.» Τὴν 13, ἐν ᾧ ἐλοξοδρόμει νὰ ἐξέλ-
 » θῃ ἀπὸ τὸν κόλπον, οἱ Ἕλληνες παρακολουθοῦντες, ἔκαυσαν ἐν
 » βρίκιον τουρκικόν· τέλος ἐξῆλθε καὶ ἴστατο εἰς τὰ πανία ἔξω τῶν
 » νήσων. Τὴν 14 ἐν πλοῖον τῆς γραμμῆς ἐκάθισεν εἰς ὑφάλους
 » τινὰς πέτρας ὀπίσω τῆς Ὑδρας, καὶ οἱ Τούρκοι δὲν ἠμπόρεσαν
 » κατ' οὐδένα τρόπον νὰ τὸ ἀνασηκώσουν. Ἀλλ' εἶχον ἀλυσσοδε-
 » μένους εἰς τὸ αὐτὸ πλοῖον ναύτας ἐκ τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ὑπὸ
 » τὸν Γγιοῦστον εὐρισκομένων, καὶ τοὺς ὑπεχρέωσαν νὰ σώσωσι καὶ
 » αὐτοὺς καὶ τὸ πλοῖον ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ὅτε δὴ ἡφαιστεια ἡτοι-
 » μάζοντο νὰ τρὺς καύσωσιν. Αὐτοὶ ἀνεκούφισαν τὸ πλοῖον ἀπὸ τὸ
 » βάρος τῶν πυροβόλων εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦτο καθισμένον, μετα-
 » θέσαντες αὐτὰ εἰς τὸ ἀκάθιστον, καὶ ἐπομένως τὸ ἀνεσήκωσαν
 » καὶ τὸ ἡλευθέρωσαν. Ὁ δὲ Καπουτὰν πασιᾶς ὑπεσχέθη νὰ τοὺς
 » ἀπολύσῃ ἅμα φθάσας εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὴν 15 ὁ τουρκι-
 » κὸς στόλος φεύγων ἀνάγεται πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐν ᾧ μέρος
 » αὐτοῦ φεύγει πρὸς τὴν Σούδα τῆς Κρήτης, καὶ ὁ ἐλληνικὸς τὸν
 » καταδιώκει, πυροβολῶν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐναντίον του. Ὁ δὲ Γάλ-
 » λος Δεβιάλα αὐτόπτης τῶν γενομένων, θαυμάζει τοὺς Ἕλληνας
 » καὶ φρυάττει, καὶ λέγει ὅτι ἐπεθύμει νὰ εἶναι Μισούλης καὶ ὄχι
 » Καπουτὰν πασιᾶς. Τότε πλοῖον τουρκικὸν ἀπεβίβασεν εἰς τὴν
 » νῆσον Μύκωνον στρατιώτας, διὰ νὰ κακοποιήσωσι τοὺς κατοίκους·
 » ἀλλ' οὗτοι τοὺς ἀντέκρουσαν, ἐφόνευσαν τριάντα δύο, καὶ ἐβίασαν
 » τοὺς λοιποὺς νὰ ἐπιβιβασθῶσι καὶ νὰ φύγωσι· λέγεται δὲ ὅτι ὁ
 » Καπουτὰν πασιᾶς ἀνηνέχθη πρὸς τὸν Σουλτάνον περὶ τῶν αἰχ-

μαλώτων Ὑδραίων, οἵτινες ἔσωσαν τὸ καθισμένον πλοῖον, ζητήσας ἄδειαν νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ, ὡς τοὺς ὑπεσχέθη, καὶ ὅτι ὁ Σουλτάνος ἀπεκρίθη τόσον εὐφυῶς ὅσον ἀπανθρώπως, εἰπών: «Ἐπειδὴ αὐτοὶ καίουσιν, αὐτοὶ καὶ σώζουσι τὰ πλοῖά μας, νὰ κρεμασθῶσιν.» Ἐπομένως ὁ Καπουτάν πασιᾶ τοὺς ἐκρέμασεν ὅλους. Πρὸ πολλοῦ δὲ εἶχε θανατωθῇ καὶ ὁ ἀρχηγὸς των Μανώλης Γγιοῦστος. Ἐξ ἐναντίας ὁ εὐρεθεὶς εἰς τὸ αὐστριακὸν Γαλλιοντζῆς, ἐπειδὴ, πληγωθεὶς καὶ πάσχων, εὔρεν εἰς τὴν Ὑδραν φιλανθρωπίαν καὶ περιποίησιν, ἀφ' οὗ ἰάθη, καὶ ἐλευθερωθεὶς ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἠλευθέρωσεν ἑπτὰ Ὑδραίους εὐρεθέντας εἰς τὴν εἰρκτὴν δι' εὐγνωμοσύνην, χωρὶς νὰ ῥωτήσῃ τὸν Σουλτάνον ἢ τὸν Καπουτάν πασιᾶν. Δὲν ἠμπόρεσε λοιπὸν ὁ τουρκικὸς στόλος νὰ ἐφοδιάσῃ τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου· οὔτε κἀνὲν ἄλλο κακὸν ἤδυνήθη νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἐν ᾧ εἰσέπεσεν εἰς τὸν ἀργολικὸν κόλπον, ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸν ἰσθμὸν, εὐρέθη εἰς τοὺς Μύλους ὁμοῦ μὲ τὸν Γ. Ἀγαλόπουλον, καὶ ἡσυχολοῦντο ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀνδρέαν Παπαδιαμαντόπουλον εἰς τὸ νὰ δαχρῶνται τὰ παράλια, ὅτε ἤλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Νικόλαος Γγίκα Λάμπρου ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς τοῦ ἐπιθαλαστίου φρουρίου, καὶ λέγει ὅτι οἱ Κρανιδιώται, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν φρουρὰν ἐκείνην, ὑποπεύσαντες ἀπόδασιν τῶν Τούρκων εἰς τὸ Κρανίδι, καὶ φοβηθέντες διὰ τὰς οἰκογενεῖας των, θὰ τὸ ἀφήσωσιν ἔρημον, νὰ φύγωσιν. Ὅθεν, τυχόντας ἐκεῖ τὸν Διονύσιον Σεμπριὸν καὶ τὸν ἐκ Χειμάρρας Μιχαὴλν Γράμισιν μ' ἑβδομήντα στρατιώτας καὶ τινὰς πυροβολιστὰς, τοὺς ἀπέστειλαν τὴν 12 Σεπτεμβρίου εἰς τὸ εἰρημένον φρούριον καὶ τὸ ἡσφάλισαν. Οἱ Κρανιδιώται εἶχον ἀναχωρήσει ἀποφέροντες τὰς τροφάς, τὰ πολεμεφόδια ἕως καὶ τὰ ἐναύσματα τῶν πυροβόλων. Ὁ δ' Ἀνδ. Παπαδιαμαντόπουλος, ὅστις ἦτο διωρισμένος ἀπὸ τὴν Γερουσίαν εἰς τοὺς Μύλους νὰ τροφοδοτῇ τὸν πολιορκοῦντα τὸ Ναύπλιον στρατὸν, ἐφρόντισε νὰ ἐφοδιάσῃ τὴν φρουρὰν ἀπὸ τ' ἀναγκαῖα· ἔστειλεν ἐπομένως ὡς ἱκανὸν πυροβολιστὴν καὶ τὸν Ἀνοβερανὸν φιλέλληνα Χέν, ὅστις χρησιμεύει ἀντιπυροβολῶν τοὺς Τούρκους, οἱ ὅποιοι ἐπυροβολοῦν ἤδη καθ' ἡμέραν τὸ φρούριον ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ Ναύπλιον. Μετὰ ταῦτα ἐστάλη καὶ ὁ Στεφ. Βαλλιάνος Κεφαλλὴν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν

νὰ προσέχη μὴ γείνωσι καταχρήσεις ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, ἐπει-
δὴ εἶχον δοθῇ ὑπόνοιαι ὅτι τινὲς ἐδίδον κρυφίως τροφὰς εἰς τοὺς
Τούρκους. Ἐπομένως τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον θὰ χρησιμεύσει
τὰ μέγιστα εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ Γράμισης ἀρχὰς τοῦ νοεμ-
βρίου ἐξῆλθεν ἀπὸ αὐτὸ προκληθεὶς ἀπὸ τὸν Παπαδιαμαντό-
πουλον, διότι δὲν συνεδιβάζετο μὲ τὸν Σεμπρικὸν καὶ τοὺς ἄλ-
λους ἀρχηγούς.

Ἄλλ' ἰδοὺ νέα δύναιμις ἐχθρῶν παρουσιάζεται εἰς τὴν ἀνατολ.
Ἑλλάδα· κατὰ φθίνοντα τὸν Σεπτέμβριον εἰσβάλλει ὁ Μεχμέτ
Ῥουσίτ πασιᾶς, καὶ προχωρήσας εἰς τὴν Βοιωτίαν, διαιρεῖ τὸν
στρατὸν τοῦ εἰς δύο, καὶ ὁ ἴδιος κατευθύνεται μὲ ὀκτὼ χιλιά-
δας εἰς τὰ Σάλωνα, ὅπου ἀπαντήσας μικρὰν ἀντίστασιν ἐκ μέρους
τῶν ἐγκατοίκων, τὰ ἐκυρίευσε, καὶ ὅπου ἐφθασαν ἐπομένως καὶ
οἱ λοιποὶ τέσσαρες χιλιάδες Τούρκοι, ἀφ' οὗ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ
διαβῶσιν ἀπὸ τὸ Ζεμενὸν ἀποκρουσθέντες ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ὠχυρωμέ-
νων Ἑλλήνων, τῶν παρὰ τοῦ Ὀδυσσεύς διωρισμένων. Ὁ Ὀδυσ-
σεὺς εἶχεν ἐφοδιάσει τὸ φρούριον τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τ' ἀναγκαῖα,
καταβαλὼν καὶ ἐξ ἰδίων χρήματα· ἀνακαλυφθέντος δ' ἀπὸ τὸν
Γρόππιον τοῦ παρακειμένου φρέατος τῆς κλεψύδρας, τὸ εἶχεν ἐ-
φοδιάσει καὶ μὲ ὕδωρ ἀρκετὸν, ὅπερ καὶ εἶχεν ἀσφαλίσει διὰ προ-
μαχῶνος κατασκευασθέντος ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἐνωθέντος μὲ τὸ φρού-
ριον· ὅτε δὲ εἰσέβαλεν ὁ ἐχθρὸς, ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν εἶχεν ἐντελῶς
ἡσφαλισμένον τὸ φρούριον τῶν Ἀθηνῶν· ἀρ' οὗ ἐπληρορορήθη τὴν
προχώρησίν του, διέταξε τοὺς δημογέροντας καὶ τὸν φρούραρχον
ν' ἀναπληρώσωσιν ὅ,τι ἐλλειπὲς, καὶ ἐστράτευεν εἰς τὰ Σάλωνα,
ἐπὶ σκοπῷ νὰ καταλάβῃ τὰ στενὰ, νὰ τὸν ἀποκλείσῃ οὕτω καὶ νὰ
ἐμποδίσῃ τὰς ὁποίας ἐλάμβανε τροφὰς ἀπὸ τὸ Ζητοῦνι. Ἄλλ' ὁ
Ῥουσίτ πασιᾶς ἅμα πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔρχεται ἐ-
νκντίον του, πυρπολεῖ τὰ Σάλωνα καὶ κινεῖται κατ' αὐτοῦ εἰς τὰς
πεδιάδας τῆς Γραβιάς. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς διευθύνθη εἰς τὸ Μονασ-
τήριον τῆς Παναγίας, κείμενον κατὰ τὸ Δαδὶ τῆς Λεβαδίας, ὅπου
διέταξε νὰ συνέλθωσι καὶ ἕως ἐπτακόσιοι στρατιῶται, οἵτινες ἀπε-
τέλουν τὴν δυνάμιν του ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Στάθη Κατζίκογι-
άννη, τοῦ Γεωργίου Λεπινιώτου καὶ τοῦ Σαρῆ Ἀθηναίου· καὶ
οἱ μὲν συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ μοναστήριον· ὁ δὲ Σαρῆς καταλαβὼν

μ' ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς ἀνατολ. Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἂφ' ἐτέρου στέλλει διαταγὰς εἰς ὅλα τὰ μέρη νὰ συναχθῶσι στρατεύματα, καὶ ἐν ταύτῳ ν' ἀποσυρθῶσιν οἱ ἀδύνατοι καὶ τὰ γυναικόπαιδα εἰς τὰ ὄρη. Ὁ δὲ Ῥοῦσιτ Πασιᾶς δίδει πίστιν, ἣ προσποιεῖται ὅτι πιστεύει εἰς τὸν Ὀδυσσεῦ, διότι ἔμαθε τὴν τύχην τοῦ Δράμαλη, καὶ διότι τὸν συμφέρει κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα, καὶ προτιμᾷ ν' ἀναχωρήσῃ ἤδη φαινόμενος δῆθεν νικητῆς, καὶ φέρων ἀπὸ μέρους τοῦ ἀρχιστρατήγου αὐτῆς ὑποσχέσεις ὑποταγῆς καὶ δμῆρους διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν, ἣ ν' ἀποχωρήσῃ μετ' ὀλίγον ἡττημένος καὶ ἴσως κατεστραμμένος. Ὅθεν διακηρύττει πρὸ πάντων κατὰπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, καὶ διατάττει τὸν Κεχαγιᾶν του νὰ συνέλθῃ μὲ τὸν Ὀδυσσεῦ εἰς τὴν Ἀγιαμαρίναν, καὶ νὰ διαπραγματευθῶσι περὶ τῆς ὑποταγῆς τῶν κατοίκων. Γίνονται δὲ αὐτόθι αἱ διαπραγματεύσεις, καὶ ὑπόσχεται ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ προσκαλέσῃ τάχα τοὺς προκρίτους τῶν ἐπαρχιῶν, ὄντας διεσχορπισμένους ἤδη, ὡς λέγει, εἰς τὰς νήσους καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, νὰ συνυπογράψωσιν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν τὸ ἔγγραφον τῆς ὑποταγῆς, καὶ νὰ τὸ στείλωσιν εἰς τὸ Ζητοῦνι· τὸν δίδει δὲ δμῆρους τρεῖς ἀσημάντους Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει ὡς προεστῶτας, νὰ τοὺς ἐπάρῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ ἐπιστρέψωσιν ἅμ' ἂφ' οὗ ἤθελε λάβει τὸ ἔγγραφον τῆς ὑποταγῆς, καὶ τοιουτοτρόπως ἀναχωρεῖ ὁ Ῥοῦσιτ πασιᾶς κατὰ τὸν Νοέμβριον εἰς τὸ Ζητοῦνι, καὶ διαλύονται τὰ στρατεύματά του, καὶ τοιουτοτρόπως ἀπηλλάγη ἡ ἀνατολ. Ἑλλάς ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου, καὶ ἡ ἐκστρατεία του ἀποβαίνει εἰς μάτην. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς, ὅστις ὑπεσχέθη τὴν ὑποταγὴν του εἰς τὸν Ῥοῦσιτ πασιᾶν καὶ τὸν ἐδίωξεν ἀπὸ τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα, ἤδη κινεῖται νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὸ φρούριον Καραμπαμπὰν ἀντικρυ τῆς Χαλκίδος· κινεῖται δὲ, ἂφ' οὗ ἠτοίμασεν ὅλα τὰ πρὸς τὴν ἐφοδὸν ἀναγκαῖα, ἐν καιρῷ σκοτεινῆς νυκτός, ὅτε καὶ ἐχιόνιζε, καὶ ἐφθασε πρὸ αὐτοῦ τοῦ φρουρίου· ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐνεργήσῃ τίποτε, διότι εἶχε προδοθῇ ἀπὸ τινος Ὀθβαῖον κα-
 τασκοπεύσαντα τὸ κίνημά του, καὶ εὔρε τὴν φρουρὰν Ἱρηγοροῦσαν, καὶ τὸν Ὁμέρ πασιᾶν αὐτὸν τῆς Καρύστου ἑτοιμον ν' ἀντι-
 κρούσῃ τοὺς Ἕλληνας· ὅθεν καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὰ ὀπίσω. Ἐμαθε

δὲ τὸν προδότην, ἀλλὰ δὲν τὸν εὔρε νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ὡς ἐτιμώρησεν ἄλλοτε καὶ ἄλλους τοιούτους, καὶ ἔκτισε ζῶντα ἱερέα τινὰ κατὰσκοπον τοῦ Ὁμέρ πασιᾶ, καὶ ἰθανάτωσε τὸν δημογέροντα τῆς ἐπαρχίας Λεβαδίας, ὡς ἀπελθόντα μ' ἄλλους δμόφρονάς του τὸ 1821 εἰς προϋπάντησιν τοῦ Ὁμέρ Βριώνη, καὶ προσφέροντα τὴν ὑποταγὴν τῶν κατοίκων ἐπὶ ἀμνηστία, ὅτε ἐκεῖνος κατεγίνετο νὰ τὸν πολεμήσῃ· τοὺς ἐτιμώρησε δὲ ὡς προδότας, καθὼς ἐτιμώρησε καὶ ὁ Κολοκοτρώνης τοὺς τοιούτους. Ἄλλ' ἂν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτιμώρησεν αὐτοδικαίως καὶ τοὺς θελήσαντας τὴν ἀτίμωσίν του καὶ τὸν ἄδικον θάνατόν του, ὅτε ἐβασίλευε τοῦ ἰσχυροτέρου τὸ δικαίωμα, καὶ εἶναι διὰ τοῦτο ἀξιοκατάκριτος, πλὴν δὲν ἦτο τῆς φρονήσεως καὶ νὰ καταδιωχθῇ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τρόπον ἐπὶ τοσοῦτον ἐπικίνδυνον διὰ τὴν πατρίδα, καὶ μάλιστα ὅτε τὰ μέλη αὐτὰ τῆς Κυβερνήσεως τὸν ὤθησαν ῥαδιουργοῦντα εἰς τὸ ἔγκλημα.

Ταυτοχρόνως ὁ ἐχθρὸς εἰσέβαλε καὶ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα. Ὁ Βαρνακιώτης φαίνεται κατὰ δυστυχίαν προδότης τῆς πατρίδος, καθότι συνοδεύει τὸν Ὁμέρ Βριώνην, τὸν Κιουταχῆν, τὸν Μπόσνα πασιᾶν, τὸν Ἰσμαῆλ πασιᾶν καὶ τὸν Χατάν πασιᾶν, στρατεύοντας εἰς Μισολόγγι ἐπὶ κεφαλῆς δώδεκα χιλιάδων Τούρκων, τῶν πλειοτέρων Ἀλβανῶν, καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν Βαρνακιώτην παρακολουθοῦσιν ὁ Γόγος, ὁ Ῥάγκος, ὁ Ἄνδρ. Ἴσκου καὶ ὁ Γ. Βαλτινός, οἵτινες εὐκολύνουσι τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ, κηρύττοντες εἰς ταὺς κατοίκους ἀμνηστίαν καὶ πολυετὴ ἀτέλειαν, καὶ τοιοῦτοτρόπως οἱ Τούρκοι προχωροῦσιν ἀμαχητί (1). Οἱ Ἕλληνες ἦσαν κατεσκηνωμένοι ἕως δύω χιλιάδες εἰς Ἀγγελόκαστρον· ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν ν' ἀνθέξωσιν, ἀπεχώρησαν εἰς τὸ Κεφαλόβρυσον, ὅπου ἤλπιζον ν' ἀντισταθῶσιν, ἂν ἐλάβανον ἀπὸ Μισολόγγι βοήθειαν, τὴν ὁποίαν τοὺς ὑπέσχετο ὁ Μαυροκορδάτος, ἂν καὶ δὲν εἶχεν ἀρκετὰ στρατεύματα ὥστε νὰ στείλῃ καὶ εἰς αὐτοὺς βοήθειαν. Ἐν τοσούτῳ ὁ Βλαχάπουλος ἐγνωμοδοτεῖ ν' ἀπο-

(1) Ὁ Βαρνακιώτης μόνον κηρύσσεται προδότης, ἀναθεματίζεται, δυσφημεῖται, τραγυφδεῖται, καταδιώκεται. Οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ συστρατευόμενοι ὀπλαρχηγοί, ἐκτὸς τοῦ Γόγου, δὲν ἀναφέρονται παντάπασιν ὡς προδόται. Ἄν κατεδιώκοντο καὶ αὐτοὶ ὡς ὁ Βαρνακιώτης, ἤθελον ἴσως ζητήσῃ καταφύγιον εἰς τοὺς Τούρκους.

χωρήσωσι μ' ὅλον τὸ στράτευμα εἰς Μισολόγγι, ὅπου νὰ περι-
μείνωσι τὸν ἐχθρόν· ὁ δὲ Μπότσαρης ἀντέτεινε καὶ περιέμενεν
ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον βοήθειαν. Καὶ ἐν τούτοις παρουσιάζονται
αἰφνης οἱ Τοῦρκοι, καὶ οἱ Ἕλληνες μετ' ὀλίγην ἀντίστασιν τρέ-
πονται εἰς φυγὴν, καὶ ὁ μὲν Μπότσαρης μόλις ἠμπόρεσε νὰ κα-
ταφύγῃ εἰς τὸ Μισολόγγι καὶ νὰ κλεισθῇ· ὁ δὲ Βλαχόπουλος καὶ
ὁ Τσιόγγας διεσώθησαν κατασκορπισθέντες εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ
Τοῦρκοι ἔρχονται τὴν 25 ὁκτωβρίου ἐκτὸς τοῦ Μισολογγίου ἕως
βολῆς τουφεκίου, ὅπου στρατοπεδεύουσι καὶ τὸ πολιορκοῦσιν. Ἐρ-
χεται συγχρόνως καὶ ὁ Γιουσούρ Πασιᾶς διὰ θαλάσσης μετὰ τρία
πλοῖα ἐκ τῶν ὅσα περιέπλεον τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ τὸ ἀπο-
κλείει. Ἡδὴ ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Μισολογγίου καὶ τοῦ Αἰτωλικοῦ
δὲν ὑπῆρχον εἰμὴ ὅσοι δὲν ἡδυνήθησαν νὰ φύγωσιν ἐκεῖθεν εἰς τὸν
Κάλαμον τῆς Ἑπτανήσου καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἡ δὲ ἐνο-
πλος δύναις τοῦ Μισολογγίου συνίσταται εἰς πενήντα στρα-
τιώτας τοῦ Μπότσαρη, ἑβδομήντα τοῦ Δημ. Μακρῆ, ἑξήντα τοῦ
Δημοτζίλιου, εἴκοσι τοῦ Θ. Γρίβα, τετρακοσίου Μισολογγίταις
ὑπὸ τὸν Ῥαζοκότζικαν, καὶ εἰς τοὺς ἀπομείναντας ἀπὸ τὴν
μάχην τοῦ Πέτα ὀλίγους Ἑπτανησίους καὶ τακτικούς· ὥστε,
ἂν ὁ ἐχθρὸς ἤθελεν ἀποφασίσει νὰ κάμῃ ἐφοδὸν διὰ ξηρᾶς ἐν
ταυτῷ καὶ διὰ θαλάσσης, ἤθελε τὸ κυριεύσει βέβαια εὐθὺς τότε.
Ἀλλὰ δὲν ἀπεράσισε τὴν ἐφοδὸν, διότι ἐφοβήθη καμμίαν ἐπιβου-
λὴν τῶν Ἑλλήνων εἰς αὐτό. Τὴν δ' ἐπιβουλὴν τὸν ἔβαλεν εἰς
τὸν νοῦν ὁ Βαρνακιώτης, ὅστις καὶ τὸν κατέπεισε νὰ προτιμήσῃ
τὴν διὰ συνθηκῶν παράδοσιν τοῦ Μισολογγίου παρὰ τὴν δι' αἵμα-
τοχυσίας καταστροφὴν (1). Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος, ὅστις εἶχεν
ἐπιδιορθώσει τὸ τεῖχος καὶ τοὺς προμαχώνας, καὶ καθάρισει τὴν
τάφρον οὗσαν πληρὴ πετρῶν καὶ χωμάτων, καὶ εὐρῶν· εἰς τὴν
ἀποθήκην λόγχας πολλὰς τουφεκίων, εἶχε τὰς προσηλώσει εἰς ξύλα
καὶ τὰς παρατάξει ἐπὶ τοῦ ἐκτεταμμένου τείχους εἰς τρόπον ὥστε
νὰ φαίνωνται ὅτι ὑπῆρχον πλῆθος στρατευμάτων, εἰς τὰ πλέον
εὐάλωτα μέρη μάλιστα, καὶ ἐφύλαττον, ἔδωκεν ἄφ' ἑνὸς εἰς τοὺς

(1) Τὴν διαγωγὴν τοῦ ταύτην λέγεται ὅτι ὁ Βαρνακιώτης ἐπήνεγκεν ὡς ἀπό-
δειξιν τῆς πίστεώς του πρὸς τὴν πατρίδα του· διότι, ἂν ἦτο προδότης, δὲν ἐφοβί-
ζε τὸν Ὁμερβριώτην, ἀλλὰ τὸν ἐνεθάρρυνε νὰ κυριεύσῃ ἁμέσως ἐξ ἐφοδου τὸ Μισολόγγιον,
τοῦ ὁποίου ἐγνώριζε τὴν κατάστασιν ἐντελῶς.

ἐχθρὸς· νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι εἶχεν ἀρκετὴν δύναμιν εἰς ἀντίκρουσιν, πλὴν ἀφ' ἑτέρου δὲν ἔπαυε γράφων τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειάν της. Ἐν τοσούτῳ εἰσῆλθον εἰς τὸ Μισολόγγι ἕως πεντακόσιοι Αἰτωλικὼν καὶ ἠῤῥῆσαν τὴν φρουράν του. Ὑπῆρχον δὲ καὶ τέσσαρα πυροβόλα εἰς τοὺς προμαχῶνας, ἀπὸ πλοῖον ἐμπορικὸν εἰλημμένα, ὡς καὶ τινα πεδινά· εἶχον ἐξοπλίσει καὶ δύο ἐφορκίδας μὲ τέσσαρα πυροβόλα Τουρκικοῦ Βριγαντίνου ναυαγήσαντος πρὸ δλίγου εἰς τὸ Βασιλάδι, καὶ τὰς διορίζει εἰς τ' ἄκρα τοῦ τείχους νὰ πυροβολῶσι καὶ ἐκεῖθεν· καὶ ἤρχισαν ἤδη ν' ἀντικρούωσι τοὺς Τούρκους μὲ τόσῃ καρτεροψυχίαν, ὥστε προκρίνουν οὔτοι, διὰ τὰ ἐνδεχόμενα, νὰ κυριεύσωσι μὲ συνθήκας μᾶλλον ἢ ἐξ ἐφόδου τὸ Μισολόγγι, καὶ διὰ τοῦτο δίδουσι προθεσμίαν ἕξ ἡμερῶν εἰς τοὺς πολιορκημένους νὰ τὸ παραδώσωσιν. Ἐλπίζουσιν ἄλλως νὰ τὸ κυριεύτωσι διὰ προδοσίας, διότι εἶχον ὑποσχεθῇ χρήματα τὸν Μάρκον Μπότσαρην, καὶ οὗτος διὰ νὰ τοὺς ἀποκοιμίσῃ, ὁμιλεῖ μὲ τὸν παλαιὸν φίλον του Ἀγοδάσιαν, δέχεται τὴν χρηματικὴν προσφορὰν του, καὶ τὸν δίδει μὲν τὸν λόγον του νὰ παραδῶσῃ τὸ Μισολόγγι, πλὴν ζητεῖ καιρὸν, ὥστε νὰ φεῖρῃ, λέγει, τοὺς φράγκους τοῦ Μαυροκορδάτου. Τότε ἤρχισεν ἡ διαίρεσις μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν, καὶ ὁ Ὁμέρ Βριώνης πεποιθὼς ὅτι θὰ κυριεύτῃ τὸ Μισολόγγι διὰ τοῦ Ἀγοδάσιαν, περιμένει νὰ τὸ παραδῶσῃ ὁ Μπότσαρς, καὶ δὲν παραδέχεται τὴν γνώμην τοῦ Κιουταχῆ, ὅστις ἤθελε νὰ τὸ κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου. Ἐν ᾧ δὲ οὔτοι φιλονεικοῦσι νὰ τὸ κυριεύσωσι μὲ τὸν ἓνα ἢ μὲ τὸν ἄλλον τρόπον, καὶ αἱ ἡμέραι παρέρχονται, μανθάνει ὁ Γιουστούφ πασιᾶς ὅτι θὰ παραδοθῇ τὸ Μισολόγγι εἰς τὸν Ὁμερβριώνην, καὶ προσκαλεῖ τὸν Μαυροκορδάτον νὰ τὸ παραδῶσῃ πρὸς ἐκεῖνον κατὰ προτίμησιν. Οὗτος δ' ἐνεργεῖ καὶ μανθάνει ὁ Ὁμερβριώνης τὴν πρόκλησιν τοῦ Γιουσούφ πασιᾶ, ἐπὶ σκοπῷ νὰ τοὺς ἐμπνεύτῃ ἀντιζηλίαν διὰ νὰ κερδίξῃ καιρὸν, καὶ ἐπιτυχᾶναι τὸν σκοπὸν, διότι τότε ὁ Ὁμερβριώνης θαρρῶν εἰς τὴν πρὸς τὸν Μπότσαρην φιλίαν τοῦ Ἀγοδάσιαν καὶ εἰς τῶν χρημάτων τὴν δύναμιν, ἀναβάλλει τὴν ἐφεδρὸν καὶ περιμένει νὰ παραδοθῇ εἰς αὐτὸν τὸ Μισολόγγιον, διότι πιστεύει ὅτι ὁ Μπότσαρς θὰ τὸ παραδῶσῃ καὶ διὰ τὰ χρήματα. Ἐν τοσούτῳ ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου

προσκαλεῖ τοὺς νησιώτας νὰ στείλωσιν ὅσον τάχος πλοῖα τινα διὰ νὰ λύσωσι τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Μισολογγίου· καὶ οὗτοι μὲν ἀπαιτοῦσι τὰ μηνιαῖα τῶν πλοίων των προηγουμένως, ἐκείνη δὲ τοὺς προσφέρει τὰ λάδια τῆς Μοθώνης καὶ Κορώνης ἀντὶ χρημάτων, καὶ οἱ νησιῶται τὰ ἐδέχθησαν διότι εὗρον ἀγοραστὴν καὶ τὰ ἐπώλησαν· ἐκδίδονται λοιπὸν διαταγαὶ διὰ τὴν παράδοσιν τῶν λαδίων· ἀλλ' οἱ Μανιάται ἐπιβάλλουσι χεῖρας εἰς αὐτὰ καὶ τὰ σφετερίζονται, καὶ οὔτε τὸν ὀρθὸν λόγον οὔτε τὴν φωνὴν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος ἀκούουσιν· ἡ Γερουσία προσκαλεῖ τὸν Μαυρομιχάλην νὰ τοὺς παρακινήσῃ νὰ τ' ἀποδώσωσι διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Μισολογγίου· ἀλλὰ δὲν κατορθώνει τίποτε (1)· γράφει δὲ τὸν Ἡλίαν Χρυσοσπάθην ἀγανακτοῦσα: «εἰάν ἀποκατασταθῇ ἡ πατρίς, ἢ Σπάρτη θέλει θεωρηθῇ ὡς ἀνθελληνίζουσα, ἂν οἱ Σπαρτιάται «δὲν ἀλλάξωσι διάθεσιν.» Τέλος προσκαλεῖ τοὺς πολίτας εἰς ἐκούσιον ἔρανον, ἐξοικονομεῖ καὶ αὐτόθεν καὶ ἄλλοθεν χρήματα, ὅτε καὶ ὁ Νικηταρᾶς εὐρεθεὶς εἰς Τριπολιτσὰν μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν Χατζῆ Χρήστον, Δημήτριον Ἰωάννου Κριεζῆν καὶ ἄλλους στρατιωτικούς, καὶ μὴ ἔχων τί νὰ εἰσενέγκῃ, προσφέρει τὸ σπαθίον του (2), καὶ ὁ Ὑψηλάντης τὰ ἀργυρᾶ του σκεύη, καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ οἱ ἄλλοι στρατιωτικοὶ καὶ γερουσιασταὶ ὅ,τι εἶχον ἄξιον τιμῆς καὶ ὅ,τι ἠδύνατο ἕκαστος. Ἐπομένως στέλλει τὰ μηνιαῖα τῶν πλοίων, καὶ τότε ἐξ ὑδραϊκᾶ ὑπὸ τὸν Λάζαρον Παναγιώτα καὶ τέσσαρα σπετζιώτικα ὑπὸ τὸν Νικόλαον Γ. Κούτσην πλέουσιν εἰς Μισολόγγι, ὅπου ἡ Γερουσία σπεύδει νὰ στείλῃ ἐν ταύτῃ καὶ στρατεύματα. Οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἰσβαλόντος τοῦ Δράμαλη ἔμμενον εἰς τὰ ἴδια διὰ τὸν φόβον τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Ἀχαΐας· ἠδύναντο δὲ νὰ ὠφελήσωσι καὶ αὐτοὶ μὲ ἡνωμένας τὰς δυνάμεις των. Ὁ δὲ Π. Μαυρομιχάλης, ἂν καὶ χωρὶς δύνανται ὅπλων, ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ μόνον διὰ τ' ὄνο-

(1) Τοὺς δικαιῶναι καὶ ἐκεῖνος λέγων: εἶναι καὶ αὐτοὶ πτωχοὶ, ὅτε καὶ ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης (ὁ Κατζῆς) γίνεται αὐθαίρετως τελωνὴς Καλαμάτας, καὶ λαμβάνει ἐν μέρει ἀπὸ τὸ τελωνεῖον ἐκεῖνο, ὡς δικαίωμα πρὸς αὐτὸν δέχθεν ἄνηκον.

(2) Οἱ πρόκριτοι τῆς ὕδρας δὲν ἐκράτησαν τὸ σπαθίον τοῦ Νικηταρᾶ, τὸ ἐστειλαν ὀπίσω καὶ τὸν ἔγραψαν νὰ παρακινήσῃ τὴν Γερουσίαν νὰ στείλῃ καὶ ἄλλα χρήματα, διότι μετὰ ταῦτα ἐδέχθη νὰ κινήσωσι καὶ ἄλλα πλοῖα κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

μά του εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα· ὅθεν, ἡ Γερουσία διὰ νὰ καταστήσῃ καὶ τούτους ὠφελίμους, καὶ διὰ νὰ λείψῃ πᾶσα ἐνδεχομένη σύγκρουσις μεταξύ αὐτῶν καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη, προσκαλεῖ τὸν Μαυρομιχάλην νὰ τοὺς συμπαραλάβῃ (1), ἀπελθὼν εἰς Καλάβρυτα, καὶ νὰ μεταβῇ εἰς Μισολόγγι. Ἐκστρατεύουσι λοιπὸν ὁ Μαυρομιχάλης μὲ δεκαεπτὰ Μανιάτας ὑπὸ τὸν Τσαλαφᾶτινον, ὁ Κανέλλος Δελιγιάννης μὲ πεντακοσίους Καρυτινοὺς, ὁ Ζαΐμης μὲ τριακοσίους πενήντα Καλαβρυντοὺς, ὁ Λόντος μ' ἑκατὸν πενήντα Ῥουμελιώτας, μεθ' ὧν καὶ τινες Πελοποννήσιοι, ὅ,τε Κρασάκης, ὁ Τσεκούρας καὶ ὁ Ἀνδρέας Ἀλποχωρίτης, οἵτινες ἐστάλησαν ἀπὸ τὸν Σισίνη μὲ τριακοσίους Ἑλσίους· καὶ ἀριθμοῦνται ὅλοι χίλιοι τριακόσιοι περίπου. Ὁ Γεώργιος Κίτσιος μ' ἑκατὸν Ῥουμελιώτας εὐρίσκειτο εἰς Πελοπόννησον· ὅθεν ἔδραμε καὶ αὐτὸς ὁμοῦ μὲ τοὺς Πελοποννησίους εἰς βοήθειαν τοῦ Μισολογγίου, καὶ ἐκτὸς τοῦ Λόντου ἀποβαίνουσιν ὅλοι αὐτόθι τὴν 13 Νοεμβρίου διὰ τῶν ἄνω εἰρημένων πλοίων, τὰ ὅποια εἶχον φθάσει πρὸ ὀλίγου ἐκεῖ καὶ εἶχον λύσει τὸν ἀποκλεισμόν, ὅτε ὁ Λάζαρος Παναγιώτας κατεναυμάχησεν ἐν βρίκιον τουρκικόν, διέφθειρεν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ πληρώματος, καὶ τὸ ἐβίασε νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἰθάκην εἰς κακὴν κατὰστασιν. Ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀνωτέρω ὑπέστρεψε καὶ ὁ Θ. Γρύβας, ὅστις εἶχε σταλῇ ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον νὰ ἐπικαλεσθῇ τῶν Πελοποννησίων τὴν βοήθειαν πρὸς τὸν Ζαΐμην. Ὁ Λόντος προθυμηθεὶς, εἶχε διαβῇ μὲ δεκακοσίους εἰς τὴν ἀντικυ τῆς Βοστίτζης στερεάν, ἐπὶ σκοπῶ νὰ κτυπήσῃ τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τὰ ὠτα. Ἠνώθη λοιπὸν εἰς Ἀπόκουρον μὲ τοὺς Γιολδασαίους, μετίνας στρατιώτας τοῦ Μακρῆ καὶ ἄλλους, καὶ ὅλοι ὁμοῦ, ἀριθμούμενοι ἕως δύο χιλιάδες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὴν Καβαλαῦ, ὅπου συνεκρότησαν μάχην κατὰ τοῦ Χασάν πασιᾶ, ἀνεψιοῦ τοῦ Ὁμερβριώνη, ὅστις εἶχε καταλάβει τὰ μέρη ἐκεῖνα μὲ τετρακοσίους· ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατσθωθῇ ἐκεῖθεν τίποτε ἀποτελεσματικόν, καὶ ἐπομένως ἐπιστρέψας εἰς τὰ ἴδια, διεπεραι-

(1) Οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Π. Μαυρομιχάλην, διότι τὸν ἀθεόρουν ὡς συνάδελφον καθὼ ἀρχηγὸν τῆς Μάνης ἐπὶ Τουρκοκρατίας· τὸν περιποιούνται δὲ τόσοι πλέον ὅσον τὸν λογιζόνται ἄβλαβὸν εἰς ἐαυτοὺς, καὶ ἀναγκαῖον μάλιστα νὰ τὸν ἀντιπαρατάξωσιν ἐναντίον τοῦ Κολοκοτρώνη, τὸν ὅποιον φοβούνται.

ώθη ὡσαύτως μ' ἑκατὸν πενήντα εἰς τὸ Μισολόγγι, καὶ συνεπολιορκήθη μετὰ τῶν ἄλλων. Ὁ Τσιόγγας, ἀφ' οὗ συνηγάγεται καὶ τοὺς διασκορπισθέντας ἀπὸ τὸ Κεφαλόβρυτον στρατιώτας του, μετέβη εἰς Τριζώνια, καὶ αὐτόθεν εἰς Μισολόγγι νὰ συναγωνισθῇ. Καὶ ἤδη ἔφθασεν αὐτόθι ἀρκετὴ δύναμις εἰς βοήθειαν, ὥστε ὁ Μάρκος Μπότσαρης ῥίψας τέως τὸ προσωπεῖον: «δὲν ἔμπορῶ, λέγει τὸν Ἀγοβάσιαρ, νὰ πράξω τίποτε εἰς τὸ ἐξῆς, διότι ἔφθασαν ὁ Μαυρομιχάλης καὶ ἄλλοι Πελοποννήσιοι μὲ πλῆθος στρατευμάτων» καὶ ἐπομένως ἤρχισαν πάλιν αἱ ἐχθροπραξίαι.

Ὁ δὲ τουρκικὸς στόλος ἤδη εὕρισκετο μεταξὺ Τρωάδος καὶ Τενέδου, καὶ ὁ Κανάρης πάλιν δρέπεται δάρνας εὐδοξίας. Ὁ Κανάρης καὶ ὁ Γεώργιος Βρατσάνος μὲ δύο ἡφαιστεια καὶ μὲ τρία βρίκια πολεμικὰ πλέουσιν ἐκεῖτε τὴν 28 ὀκτωβρίου διὰ νὰ τὸν καύσωσι. Τὰ ἡφαιστεια ἔφερον σημαίαν τουρκικὴν, καὶ ἐφαίνετο ὅτι κατεδιώκοντο τάχα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Τὴν ἐπιούσαν πρὸς τὸ ἐσπέρας φαίνονται κατὰ τὰ παράλια τῆς Τενέδου, καὶ οἱ Τοῦρκοι τὰ νομίζουσιν ἰδικά των, διότι τὰ εἶδον καταδιωκόμενα. Νυκτὸς ἤδη οὔσης εἰσπλέουσιν εἰς τὸν λιμένα, καὶ οἱ Τοῦρκοι τὰ ἐγνώρισαν καὶ ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσι κατ' αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ Κανάρης προχωρεῖ καὶ προσάπτει τὸ ἡφαιστειὸν τοῦ εἰς τὸ δίκροτον τοῦ Καπιτανάμπη, ὅπου ὑπῆρχε καὶ τὸ ταμεῖον τοῦ στόλου, καὶ τὸ δίκροτον κατακαίεται αὐτανδρὸν, καὶ μόλις σώζεται ὁ Καπιτανάμπης μὲ τινὰς τῶν οἰκείων του. Τὸ δὲ ἡφαιστειὸν τοῦ Βρατσάνου ἀπειμακρύνθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἔκἀν εἰς μάτην. Ὁ Κανάρης καὶ ὁ Βρατσάνος φεύγουσιν εἰς τὰς λέμβους των. Ἦδη δὲ γίνεται μέγας θόρυβος εἰς τὸν στόλον· καὶ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ Τοῦρκοι νομίζουσιν ὅτι προσεβλήθη ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν, καὶ πυροβολοῦσι κατὰ τῶν τουρκικῶν πλοίων, τὰ ὅποια κόπτουσι τὰς καμήλους, λύουσι τὰ πανία, συγκρούονται πρὸς ἀλλήλα ἐκπλέοντα, καὶ βλάπτονται οὐκ ὀλίγον· ἐξελθόντα δ' εἰς τὸ πέλαγος τὰ καταλαμβάνει χειμὼν φοβερὸς καὶ τὰ κατασκορπίζει, καὶ πέντε ἐξ αὐτῶν ἔπαθον μεγάλην ζημίαν, καὶ τέσσαρα πίπτουσιν εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἕτερον ἐγκαταλειφθὲν ἀπὸ τὸ πλήρωμα (ἀγνοεῖται πῶς καὶ διατί), κατήχθη εἰς τὴν νῆσον Πάρον ἀπὸ τὰ βέμματα συρόμενον. Ὁ δὲ Κανάρης μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων διε-

σώθησαν εἰς τὴν Σκύρον καὶ ἔφθασαν ἀβλαβεῖς εἰς τὰ Ψαρροί.
 Τότε ὁ μὲν τουρκικὸς στόλος εἰσέπλευσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν,
 οἱ δὲ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Βαρβαρίας κατέπλευσαν εἰς Ἀλεξάν-
 δρειαν. Ἐν δὲ πλοῖον ἀλγερινὸν, κατενεχθὲν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος,
 ἐναυάγησεν εἰς τὴν νῆσον Σύρον, καὶ ἀπὸ τὸ πλήρωμά του διεσώ-
 θησαν μόνον δεκαεπτὰ Τοῦρκοι ἐπὶ τῆς νήσου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Οἱ Ἄγγλοι ἀλλάσσουσι πολιτικὴν. — Πρότασις δανείουν. — Ὁ Μαίτλαν προκαλεῖται τὴν προστασίαν τῆς Ἑλλάδος. — Ὁ Κεφαλᾶς καὶ Γερμανικὸς λόχος. — Ὁ Σχινᾶς καὶ ὁ Δίτμαρ. — Ὁ Καρακάρης κατὰ Φαναριωτῶν. — Ἀποβίωσις αὐτοῦ. — Οἱ τακτικοὶ Γερμανοὶ δὲν χρησιμεύουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. — Ἡ Γερουσία μετὰ τοῦ Κολοκοτρῶν. — Ὁ Κολοκοτρῶν ἡ σωτὴρ. — Χειροτονεῖται ἀρχιστράτηγος. — Ὁ Πλαπούνας στρατηγός. — Στρατόπεδον εἰς τὰ Δερβενάκια. — Ὁ Δελμπασὴς τοῦ Δράμα. — Μάχαι. — Τὸ Ναύπλιον ἐφοδιάζεται δις ἀπὸ Κόρινθου. — Ὁ Κολοκοτρῶν εἰς τὸ στρατόπεδον Δερβενακίων. — Ὁ Χάστιγξ. — Πλοῖον ἀγγλικὸν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ναυπλίου μὲ τροφὰς συλλαμβάνεται. — Ἡ Κυβέρνησις εἰς Ἑρμιῶν. — Πρότασις ἀνταλλαγῆς τῶν Ὁμήρων. — Τοῦρκοι Ναυπλιεῖς εἰδοποιοῦσι τοὺς εἰς Κόρινθον τὴν ἀπελπισίαν των. — Ἀπόφασις ἐκστρατείας γενικῆς τῶν ἐν Κορίνθῳ εἰς Ναύπλιον. — Οἱ Τοῦρκοι εἰς Κουρτέσαν. — Τοῦρκοι εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ἀγνωστοί. — Προσβάλλουσι τοὺς Ἑλληνας. — Πίπτει ὁ Παπαρσένιος. — Κινδυνεύει ὁ Νικηταρᾶς. — Τρέπονται οἱ Τοῦρκοι. — Ἡ κεφαλὴ τοῦ Παπαρσενίου. — Κηδεῖα. — Ὁ Κολοκοτρῶν γράφει πρὸς τοὺς Ναυπλιεῖς. — Συμβούλιον αὐτῶν. — Ὁ Δημ. Νικολάου Μοσχονησιώτης. — Οἱ Ἕλληνες κυριεύουσι τὸ Παλαμίδι. — Πτώσις τοῦ Ναυπλίου. — Δολοφονία τοῦ Π. Κρεββατᾶ. — Ὁ Δημ. Νικολάου καὶ ὁ Καρατάσιος εἰς τὴν Ἑῤῥωίαν. — Τουρκικὸς στόλος ἀποδιβάλλει στράτευμα εἰς τὴν Κρήτην. — Τρέπονται οἱ Τοῦρκοι. — Καὶ ἄλλων ἀποφάσεις. — Λεηλασίαι εἰς Κρήτην. — Οἱ Ἑβραῖοι. — Θάνατος τοῦ ἀρχιερέως Ῥεθύμνης. — Σφαγαὶ καὶ αἰχμαλωσίαι εἰς Κρήτην. — Ὁ Ἀφεντουλιὲφ κατηγορεῖται καὶ φυλακίζεται. — Ἀπεσταλμένοι Κρήτες εἰς τὴν Κυβέρνησιν. — Ὁ Ν. Οἰκονόμου. — Οἱ Κάσσιοι. — Ἐφοδὸς Μισολογ-

γίου. — Ἀποτυχία τῶν Τούρκων. — Ὁ Ὀδυσσεὺς προσκληθεὶς ἔρχεται εἰς Μισολόγγι. — Ὁ Μαυρομιχάλης εἰς Δραγαμέστο. — Οἱ Ἕλληνες Ξηρομέρον καὶ Βάλτου λαμβάνουσι πάλιν τὰ ὅπλα. — Φεύγουσιν οἱ Τούρκοι εἰς Βραχῶρι. — Ὁ Καραϊσκάκης κτυπᾷ τὸν Ἰσμαὴλ Πλιάσαν. — Οἱ Τούρκοι φεύγουσιν εἰς Πρέβεζαν. — Πρίγονται πολλοὶ εἰς τὸν Ἀχελῷον. — Ὁ Βαρνακιώτης φεύγει εἰς Κόλαμον. — Ἡ Κυβέρνησις καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ κατὰ τῆς Γερουσίας. — Νόμος περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν παράνομος. — Ἐκτακτα μέτρα. — Ἡ Γερουσία ἐνεργεῖ τὸν περὶ ἐκλογῆς νόμον. — Συγκαλεῖ τοὺς Πελοποννησίους εἰς συνέλευσιν. — Ἀράχνη τῶν τοπικῶν διοικήσεων. — Κινήματα ἑμφύλιου πολέμου. — Οἱ Τούρκοι τῆς Κορίνθου φεύγουσι διὰ Π. Πάτρας. — Μάχαι εἰς Ἀκράταρ. — Μέρος αὐτῶν φεύγουσιν. — Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς Ἀκράταρ. — Οἱ ἀποκλεισμένοι Τούρκοι παραδίδονται. — Τέλος τῆς ἐκστρατείας τοῦ Δράμαλη.

Οἱ Ἀγγλοὶ δὲν ὑποφέρουσι τὸν Κανάρην κατακαίοντα τὰς ναυαρχίδας τοῦ Σουλτάνου, δὲν ὑποφέρουσι τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀφ' οὗ δὲν ἠμπόρεσαν ἄχρι τοῦδε νὰ τὴν πνίξωσιν, ἤλλαξαν, φαίνεται, πολιτικὴν, ἐσύστησαν φιλελληνικὴν ἐταιρείαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ἀνεγνώρισαν τοὺς ἀποκλεισμούς των καὶ θέλουσι νὰ τοὺς βοηθήσωσι μὲ δάνεια. Καὶ ὅμως θὰ τοὺς βλάψωσι μᾶλλον ἢ θὰ τοὺς ὠφελήσωσι μὲ τὰ χρήματά των, διότι ἐκ τούτων θ' ἀποπηγάσει καὶ θὰ διαρκέσει εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Στέλλουσι λοιπὸν Ῥουπεντάλ τινα ὀνομαζόμενον καὶ προβάλλουσι δάνειον εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ σαράντα ἑκατομμύρια γροσίων ἀνὰ πενήντα καθ' ἑκατὸν καὶ τόκον ἀνὰ ἑξ καθ' ἑκατὸν μὲ ὑποθήκην τῶν γαιῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ τόκος νὰ πληρόνεται καθ' ἑξαμηνίαν, διοριζομένων ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν εἰσοδημάτων ἐπιστατῶν Ἀγγλῶν νὰ τὸν κρατῶσι καὶ νὰ δίδωσι τὰ πλεονάζοντα εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως, τὰ εἰς τὴν Ἑρμιόνην εὐρισκόμενα, δηλαδὴ ὁ Ἰω. Ὁρλάνδος, ὁ Νέγρης, ὁ Κωλέττης, οἱ βουλευταὶ Ἀναγ. Μοναρχίδης, Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλος, Φώτιος Καραπάνος, Χ. Ἀνδρέας Ἀργύρης, Ἰω. Ν. Λαζάρου. Γρ.

Κωνσταντᾶς, Λάμπρος Ἀλεξάνδρου, Χ. Κυριαζῆς Ἀναγνώστου, Χρήστος Βλάσσης, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς Βουλῆς Σκανδαλίδης, οἱ ὅποιοι, ὁμοῦ μὲ τὸν ἀντιπρόεδρον τοῦ Νομοτελεστικοῦ Ἀθ. Κανακάρην ἐλέγοντο Κυβέρνησις, ἐγνωσμέδουτον νὰ γενῇ ἀφεύκτως τὸ αὐτὸ δάνειον. Ἀλλ' ὁ Κανακάρης δὲν τὸ δέχεται, διατεινόμενος ὅτι δὲν ἀνῆκεν εἰμὴ εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν ν' ἀποφασίσῃ περὶ αὐτοῦ, ὅτε Κυβέρνησις δὲν ὑπῆρχεν εἰμὴ φιλῶ τῷ ὀνόματι, καὶ οὔτε τὸ νομοτελεστικόν, οὔτε τὸ βουλευτικόν σῶμα ἦτο πληρερ. Ὅθεν ἡ περὶ τοῦ δανείου πρότασις ἔμεινεν. Ὁ δὲ Μαίτλαν, ὅστις πρὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Δράμαλι ἤλπισεν νὰ λάβῃ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποσταλέντος Πονηροπούλου ἔγγραφον, δι' οὗ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλῶν, μετὰ τὴν καταστροφὴν στέλλει τὸν ἐξ ἀπορρήτων αὐτοῦ Μπένς εἰς Μισολόγγι πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον, καὶ τὸν προβάλλει ὅ,τι πρὸ ὀλίγου προῦθαλε καὶ διὰ τοῦ Ἀνδρέου Ζαριφοπούλου πρὸς τοὺς Ἑλληνας· πλὴν ὁ Μαυροκορδάτος τὸν ὑπέδειξεν ὅτι ἐχρεώσται ν' ἀποταθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν περὶ τούτου. Οἱ Ἀγγλοὶ ἴσως ἤδη φρονοῦσιν ὅτι θὰ ὑπάρξωσιν οἱ Ἑλληνες, καὶ ζητοῦσι νὰ λάβωσι διὰ τίνος ἐγγράφου τῶν τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπεμβαίνειν εἰς τὰ πράγματά των· ὅθεν, ὁ Μαίτλαν ἀποτυχὼν πρὸ ὀλίγου, δοκιμάζει ἤδη καὶ ἐλπίζει νὰ λάβῃ τοιοῦτό τι ἔγγραφον διὰ τοῦ Μαυροκορδατοῦ, καθὼ ἀσπαζομένου τὴν πολιτικὴν τῆς Ἀγγλίας, φρονοῦντος κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι ὅτι, μόνη, καὶ μόνη ἡ δύναμις αὕτη, εὕρισκε συμφέροντα καὶ θέλει νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ὑπαρξιν τῆς Ἑλλάδος.

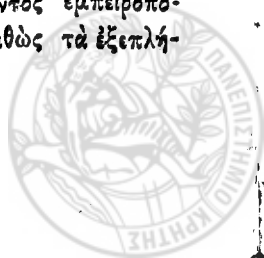
Ἐν τούτοις ἔρχεται εἰς τὴν Ἑρμιώνην ὁ Θεοχάρης Κεφαλᾶς μὲ τὸν γερμανικὸν λόγον καὶ τὰ σταλέντα ἀπὸ τὰς γερμανικὰς ἐταιρείας πράγματα, καὶ ἀναφέρει εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰς πράξεις του, καὶ ὅσα ἐμπόδια ἀπήντησεν ὥς πρὸς τὸ δάνειον τῶν ὀκτῶ ἐκατομμυρίων φράγκων ἐνεκα τῆς μετ' αὐτὸν ἀποστολῆς εἰς τὴν Γερμανίαν τοῦ Σχινᾶ καὶ τοῦ Δίτμαρ. Ἐρχεται δὲ καὶ ὁ Δίτμαρ αὐτός· ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἤδη πληροφοροῦνται ὅ,τε Κανακάρης καὶ ὁ Ὁρλάνδος περὶ ἀντικειμένων, διὰ τὰ ὅποια δὲν εἶχον οὐδεμίαν εἶδῃσιν. Ἐρωτᾶται δὲ παρὰ τοῦ ἀντιπροέδρου ὁ Νέγρης πῶς καὶ παρὰ τίνος ἐστάλησαν ὁ Σχινᾶς καὶ ὁ Δίτμαρ εἰς τὴν Γερμανίαν

διὰ δάνεια καὶ διὰ γερμανικὰ στρατεύματα, καὶ ἀποκρίνεται ὅτι ἐστάλησαν ἀπὸ τὸν πρόεδρον καὶ ἀπὸ τὸν ἀρχιγραμματέα, οἵτινες εἶχον, λέγει, τὸ δικαίωμα κατὰ τὸν νόμον τῆς Ἐπιδαύρου νὰ ὑπογράψωσι τὰς πράξεις τοῦ νομοτελεστικοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὑπογράψαντες τὴν περὶ τῶν δανείων καὶ τῶν στρατευμάτων, ἔκριναν περιττὸν νὰ τὴν κοινοποιήσωσιν εἰς τ' ἄλλα μέλη τοῦ σώματος. Τότε ὁ Κανακάρης ὤμοσε τὴν ἐξορίαν τῶν τοιούτων Φαναριωτῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ μετ' ὀλίγον θ' ἀπέλθει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. Ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη δὲν θὰ ἔλθωσιν ἐξ χιλιάδες στρατεύματα ξένα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχει ὁ Μαυροκορδάτος τὰς ἐλπίδας του, καὶ ἀγαθὴ τύχη, διότι Κύριος οἶδεν ὁποῖα θὰ ἦσαν τ' ἀποτελέσματα διὰ τὴν πατρίδα ὡς ἐκ μέρους τῆς Εὐρώπης, ἂν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος στρατεύματα ἤθελον συντελέσει τῷ ὄντι εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ ἴσως αὐτὰ ταῦτα ἠθελὸν ποτε γενῇ αἰτία νὰ ὑποπέσῃ ἡ Ἑλλάς εἰς χειρότερον ζυγόν. Οἱ μὲ τὸν Κεφαλᾶν ἐλθόντες Γερμανοὶ ἤδη βλέπουσι μὲ τὰ ἰδιά των ὅμματα ὅτι, εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πολὺ τακτικὰ στρατεύματα, ἐὰν ὑποτεθῇ καὶ ὅτι τὸ δάνειον τῶν ὀκτῶ ἐκατομμυρίων φράγκων ἤθελε γενῇ, ὅτε δὲν ἤθελεν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν διατήρησιν μόνων τῶν στρατευμάτων, καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἦτον ἐπόμενον νὰ θεραπευθῶσι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἀνάγκαι τοῦ ἔθνους, καὶ μάλιστα αἱ τοῦ ἐλληνικοῦ εὗλοῦ. Αὐτοὶ βλέπουσιν ὅτι, ὁ Ἕλλην στρατιώτης ζῇ γυμνὸς σχεδὸν καὶ ἀνυπόδητος, καὶ πολεμεῖ καὶ αἰ τῆς πείνης καὶ κατὰ τῆς δίψης, καὶ μένει ὕλην ἐβδομάδα ἄσιτος, καὶ μὴ ἔχων ἄρτον τρέφεται καὶ μὲ κρέας μόνον, καὶ μὲ χόρτα μόνον, καὶ ταῦτα πολλάκις ἀνάλατα, καὶ σπανίως ἔχει τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἰς τροφήν· βλέπουσιν ὅτι δὲν ἀλλάττει ἐξ ἡμέρας τὸν χιτῶνα, καὶ ἔχει στρῶμα τὴν ψυχρὰν γῆν, καὶ τὴν σκληρὰν πέτραν προσκεφάλαιον, καὶ ὑποφέρει ἀγογγύστως τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας καὶ τὸν παγετὸν τῆς νυκτός, καὶ ὅλας τὰς στερήσεις καὶ κακοπαθείας, καὶ δὲν λαμβάνει μισθοὺς καὶ σιτηρέσια, καὶ μόλις ἔλαβόν τινες ὀλίγα λάφυρα, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ τοὺς ἀρκέσωσιν· εἰμὴ δι' ὀλίγας ἡμέρας, καὶ μόλις ἔλαβον ἄλλοι κἀνὲν μνηνιαῖον ἀπὸ τοῦς συμπολίτας των, καὶ ἕτεροι κἀνὲν δίστηλον ἀπὸ τὸν ἀρχηγόν των, καὶ τὸ μέγα μέρος αὐτῶν ἀπώλεσαν ὅ,τι καὶ ἂν

εἶχον ἴδιον καὶ ὅ,τι ἂν ἐπῆραν λάφυρον παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ δὲ Κανακάρης τοὺς παρέστησεν ὅτι δὲν ἐμποροῦσι νὰ ὑπάρξωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τακτικά Εὐρωπαϊῶν στρατεύματα διὰ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τοὺς ἐπεισεν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ κατηγορῶσι τοὺς Ἕλληνας ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Εὐρώπην, ὡς τοὺς κατηγορήσαν πολλοί, διότι δὲν εὗρον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅ,τι ἀπέλαυον εἰς τοὺς τόπους τῶν. (Ἐν ᾧ δ' ἀπήτουν τὰ πρὸς τροφήν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ὡς ἦσαν δυνειθισμένοι εἰς τὴν Γερμανίαν, ὁ Κανακάρης προσεκάλεσέ τινας ἐξ αὐτῶν καὶ ἐπαρουσιάσθησαν καθ' ἣν ὥραν ἤριστα. Ἀφοῦ εἶδον εἰς τὴν τράπεζάν του ὄλην τὴν λιτότητα: αἰ-
 νσθε, τοὺς λέγει, εἰς τοῦ ἀντιπροέδρου· βλέπετε ὅτι αὐτὸς ζῇ
 ἡμεῖς ψωμὸν καὶ τυρὸν, ἀπὸ δὲ τὴν τράπεζαν αὐτοῦ δύνασθε νὰ συμ-
 περάνετε τὴν κατάστασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ ταμείου τῶν,
 καὶ νὰ ὀδηγηθῆτε, ἂν θέλετε νὰ ὑπηρετήσετε ζῶντες καθὼς ζῶ-
 σιν αὐτοί.) τότε ἐμαρτύρησαν εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Κανακάρην
 διὰ τὴν εἰλικρίνειάν του. Κατενόησαν δὲ ὅτι, καὶ διὰ τὴν κατά-
 στασιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ διότι ἦσαν ὀλίγοι, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ
 ὠφελήσωσιν, ἐν ᾧ εἰς μάτην ἐξετίθεντο εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ ν' ἀ-
 πολεσθῶσιν, ἂν ἠκολούθουν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸν πόλεμον· ἀνγέ-
 χθησαν λοιπὸν εἰς τὰς φιλελληνικὰς ἐταιρείας, καὶ αὗται θὰ γρά-
 ψωσι παράπονα ἐπομένως εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ θὰ τὴν συμ-
 βουλευσῶσι νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς συμπατριώτας τῶν εἰς τὰ φρούρια,
 ἐνθα νὰ χρησιμεύσωσι καὶ ὡς διδάσκαλοι τῆς τακτικῆς εἰς τοὺς
 Ἕλληνας· πλὴν ἐκεῖνοι μετ' ὀλίγον ἄλλοι μὲν ὑπέστρεψαν εἰς τὰ
 ἴδια, ἄλλοι δὲ ἀπῆλθον εἰς τοὺς Τούρκους νὰ εὗρωσι τύχην, τὴν
 ὁποίαν καὶ πολλοὶ τῶν φιλελλήνων ἦλθον διώκοντες εἰς τὴν
 Ἑλλάδα. Ἄλλ' ἔμειναν καὶ τινες, οἱ ὁποῖοι συνηγωνίσθησαν μέχρι
 τινὸς μετὰ τὸν Νικηταρᾶν.

Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος, ἀποτυχὼν εἰς τὴν ἐκστρατείαν του, γρά-
 φει ἀπὸ Μισολόγγι πρὸς τὴν Γερουσίαν, καὶ ὡς ἂν καταδικάζων
 τοὺς δυτικοελλαδίτας ἡττηθέντας εἰς τὰς μάχας τῆς Πλάκας καὶ
 τοῦ Πέτα, ἐπῆνει τοὺς Πελοποννησίους ὅτι μόνοι αὐτοὶ ἐξεπλή-
 ρωσαν τὰ χρεῖα τῶν εἰς τὴν πατρίδα. Ἄλλ' ὡσαύτως ἤθελον τὰ
 ἐκπληρώσει καὶ οἱ δυτικοελλαδίται, στρατηγεῦντος ἐμπειροπο-
 λέμου τινὸς δπλαρχηγοῦ ἐκ τῶν αὐτοχθόνων, καθὼς τὰ ἐξεπλή-

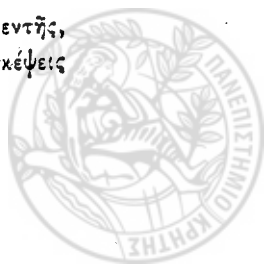

ρουσία δὲν ἠνώθη. Ἄν δὲ διέταξε τὸν Κολοκοτρώνην νὰ στρατεύσῃ κατὰ τοῦ Δράμαλη, διέταξεν ὡσαύτως νὰ στρατεύσωσι καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἰς Μεσολόγγι κατὰ τοῦ Ὁμερβριώνη. Ἡ ρουσία δὲν ἦτο σύμφωνος μὲ τὸν Κολοκοτρώνην, εἰμὴ καθ' ὅ,τι ἀπέβλεπε τὴν κοινὴν σωτηρίαν καὶ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος· τὸν ἐσεβάσθη δὲ καὶ τὸν ἐτίμησεν ὡς ἱκανὸν νὰ ἀγωνισθῇ διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. Διὰ ταῦτα ἐδέχθη νὰ ὑπογράψῃ καὶ ὁ Κολοκοτρώνης, πρὶν ἐκστρατεύσει κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, τὰς διακηρύξεις καὶ τὰς διαταγὰς τῆς, δι' ὧν προσεκάλει τοὺς πολίτας νὰ κινηθῶσιν ὅσον τάχος εἰς τὸν πόλεμον, καὶ νὰ προμηθεύσωσι τὰ πρὸς πόλεμον ἐπιτήδεια, ὅτε οἱ πολῖται ἠλπίζον μετὰ Θεὸν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην πρὸ πάντων, καὶ βλέποντες τὴν ὑπογραφὴν του, ἐθάβρουν καὶ ἐγίνοντο εὐπειθέστεροι καὶ προθυμότεροι εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσωσι τὰ διαταττόμενα. Ἡ Γερουσία δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν εἰμὴ τὸ κοινὸν συμφέρον εἰς τὰ βουλευμὰτά της καὶ εἰς τὰ ἔργα της· ὁ σεβάσμιος ἀντιπρόεδρος, ὁ ἀγαθὸς γέρων Φωτίλας. ἦτο φιλόπατρις, τίμιος, εὐσεβὴς καὶ ἀφιλοκερδὴς (1), καὶ τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πλείοτεροι γερουσιασταί· δὲν ἐφαντάσθησάν ποτε νὰ γένωσι βασιλίσκοι τῶν ἐπαρχιῶν, ἡγάπων τὰ δίκαια· διὰ τοῦτο καὶ ὠφέλησαν εἰς αὐτὸν τὸν μέγαν κίνδυνον τῆς πατρίδος. Ἡ Γερουσία φρονοῦσα τὰ δίκαια, ἐβράβευσε τὸν Κολοκοτρώνην ἀξίως τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς του. Δυνάμει τοῦ νόμου τὸν ἐχειροτόνησεν ἀρχιστράτηγον τῆς Πελοποννήσου, ἀφ' οὗ τὸν ἀνεγνώρισαν μάλιστα, καὶ δι' ἀναφορᾶς των πρὸς τὴν Γερουσίαν τὸν ἐζήτησαν ὅλοι οἱ ἕως τότε ἀναγνωρίσαντες αὐτὸν πραγματικῶς ἀρχιστράτηγον, ὅλοι οἱ κατὰ τὴν Κορινθίαν ἐστρατοπεδευμένοι ὀπλαρχηγοί, ἐξ ὧν καὶ τινες ἐζηλοτύπησαν ἔπειτα, ἂν καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἔχωσι τοιαύτας ἀντιποιήσεις, καὶ τοῦτο, διότι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπεκύρωσε τὴν ἀρχιστρατηγίαν του, καὶ ἐπομένως τοὺς ὑπεκίνει διερεθίζουσα καὶ τὸν Π. Μαυρομιχάλην, ὅστις ἀντεποιεῖτο τὴν ἀρχιστρατηγίαν, ἂν καὶ, καθὼς ποδαλγῶν, δὲν ἦτο ἱκανὸς ν' ἀρχιστρατηγῇ, καθὼς καὶ τὸν Ὑψηλάντην, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγείνεν ἐχθρὸς τοῦ Κολοκοτρώνη, διότι τὸν ἐκρίνεν ἀξίον τῆς ἀρχιστρατηγίας. Τοῦ τοιοῦτου δ' ἀρχιστρατήγου ἄγον-

(1) Δὲν κατεδίχθη νὰ λάβῃ μισθὸν διὰ τὰς ὑπηρεσίας του.

τες, οἱ Πελοποννήσιοι θ' ἀναδειχθῶσι καὶ πάλιν νικηταὶ τῶν ἐχθρῶν εἰς δεινὰς καὶ πέρα δεινῶν περιστάσεις, ὅτε τὸ ἔθνος θ' ἐτελπισθῇ διὰ τὴν σωτηρίαν του, καὶ σώζοντες τὴν Πελοπόννησον, θὰ σώτῃσι τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Γερουσία ἐφήησι καὶ τὸν Δημ. Πλαπούταν στρατηγόν, διὰ νὰ τὸν ἀνταμείψῃ προκινδυνεύσαντα καὶ εἰς τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλη καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ διαπρίψαντα εἰς τὸν πόλεμον. Τὸν εἶχε δὲ διορίσει καὶ ἡ Κυβέρνησις χιλιάρχον τὴν 3 Ἰουνίου, φρονούσα ὅμως νὰ τὸν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην διὰ τοῦ βαθμοῦ τῆς χιλιαρχίας.

Ἐν ᾧ οἱ Τοῦρκοι εὕρισκοντο πολιωρχημένοι εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ Κολοκοτρώνης διατάξας τὸν Πλαπούταν καὶ τὸν Γενναῖον μὲ τοὺς Καρυτινοὺς, ὡς καὶ τὸν Ἀλέξιον Νικολάου καὶ τὸν Κολιὸν Δαρειώτην μὲ τοὺς Τριπολιτγιώτας, τὸν τε Π. Ζαφειρόπουλον μὲ τοὺς Ἀγιοπετρίτας νὰ ὀχυρωθῶσιν εἰς τὸ Δερβενάκι, διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς Τούρκους τοῦ νὰ εἰσκομίσωσι τροφὰς εἰς τὸ Ναύπλιον, μετέβη εἰς Τριπολιτσάν νὰ συσκεφθῇ μὲ τὴν Γερουσίαν περὶ τῶν πραγμάτων· ἄλλ' ἀντὶ νὰ φυλάξωσι πειθαρχίαν αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες τὸν ἐζήτησαν ἀρχιστράτηγον, καὶ νὰ διευθύνωσι τὰ τοῦ στρατοπέδου κατὰ τὰς ὁδηγίας του εἰς τὴν ἀπουσίαν του, ἀφήνουσι τὸ στρατόπεδον ὁ Πλαπούτας, ὁ Γιατράκος καὶ ὁ Πετιμεζᾶς καὶ μεταβαίνουν ὡσπύτως εἰς Τριπολιτσάν, ὅπου καὶ ὁ Σταῖκος Σταϊκόπουλος μεταβαίνει ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου νὰ θεραπεύσῃ τὴν ὁποίαν ἔλαβε πληγὴν εἰς τὸ γόνυ μαχόμενος. Ἐπομένως ἤρχισαν καὶ οἱ στρατιῶται ν' ἀναχωρῶσιν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον καὶ ἀπέρχονται εἰς τὰ ἴδια. Τότε ὁ Κολοκοτρώνης ἔστειλεν εἰς τὸ Δερβενάκι τὸν υἱὸν του Πάνον, ὅστις ἦτον ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως τῆς Γερουσίας, καὶ τὸν ἀνεψιὸν του Ἀποστόλην νὰ φυλάξωσι τὰ στενὰ, καὶ νὰ μὴ ἀφήσωσι νὰ περάσωσιν ἐκεῖθεν τροφαὶ διὰ τὸ Ναύπλιον· ὁ δὲ Γενναῖος εἶχεν ἀφήσει τὴν θέσιν του καὶ συνοδεύσει φιλοφρόνως περιποιοῦμενος τὸν Γάτσιον εἰς Μύλους, μέλλοντα νὰ πλεύσῃ εἰς τὴν Εὐβοίαν, ὅπου ἦτο καὶ ὁ Καρατάσιος. Εἰς τοὺς Μύλους εὕρισκετο τότε καὶ ὁ Τσιώκρης, ὅστις κατέβαλλε πᾶσαν προσπάθειαν νὰ θεραπευθῇ ὁ ἐξ Ἀργους ἀνδρείος καὶ συνετὸς ὀπλαρχηγὸς Μεντῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε πληγωθῇ εἰς τινα μάχην· ἀλλὰ μ' ὅλας τὰς ἐπισκέψεις

τοῦ ἀξίου χειρουργοῦ Ν. Γιατράκου καὶ τὰς περιποιήσεις τοῦ Τσιώ-
 κρη, ἀπεβίωσε. Τότε δὴ εἰσῆλθον ὀγδοήντα Τούρκοι ἰππεῖς εἰς τὸ
 Ναύπλιον, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δελίμπασην τοῦ Δράμαλη⁽¹⁾.
 οἱ ὁποῖοι συνώδευσαν ἀρκετὰ ζῶα φορτωμένα τροφᾶς, καὶ ἐπαρη-
 γόρησαν τοὺς Ναυπλιεῖς. Ὁ Σταΐκος εἶχεν ἐπιστρέφει εἰς τὰ
 χρέη του, καὶ εὐρισκόμενος εἰς τὸ κατὰ τὴν Τίρυνθα Παλαιόκα-
 στρον, προσέβαλε τοὺς Τούρκους ἐκείνους διαβαίνοντας διὰ τὸ
 Ναύπλιον, καθ' ὃν καιρὸν ὁ Πάνος παρηκολούθει ἀπὸ τὸ Δερβε-
 νάκι κατόπι των· ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν με-
 τακομιδὴν τῶν τροφῶν. Οἱ δὲ Τούρκοι διέβησαν ἀπὸ τὰς στε-
 νωποὺς χωρὶς νὰ τοὺς ἐννοήσωσιν οἱ φυλάττοντες αὐτόθι Ἕλλη-
 νες, καὶ ἅμ' ἀφήσαντες τὰς τροφὰς εἰς Ναύπλιον, ὑπέστρεψαν μ'
 ὅλην τὴν ταχύτητα εἰς Κόρινθον, διαβάντες ἀπὸ τὸν Ἀγιοσώ-
 στην, ὅπου δὲν ἐφύλαττον Ἕλληνες, διότι ὁ μὲν Γενναῖος ἦτον
 ἀκόμη εἰς τοὺς Μύλους, ὁ δὲ Πάνος μὴ πιστεύων νὰ ἐπιστρέψωσι
 τόσον ὀγλίγωρα, δὲν ἔσπευτε νὰ καταλάβῃ τὰς ἀναγκαίας θέσεις,
 διὰ νὰ τοὺς κτυπήσῃ ἐπιστρέφοντας τοῦλάχιστον, ἀφ' οὗ δὲν ἠμπόρεσε
 νὰ τοὺς βλάψῃ ἀπερχομένους εἰς Ναύπλιον. Ὁ δὲ Κολοκοτρῶνης
 μαθὼν εἰς Τριπολιτὶσάν τὰ γενόμενα, διέταξε ν' ἀπέλθωσι καὶ
 ἄλλα στρατεύματα εἰς τὸ Δερβενάκι, καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἐξ Ἀρχα-
 δίας Μῆτρος Ἀναστασόπουλος μὲ διακοσίους πενήντα, καθὼς
 καὶ ἄλλοι Ἀργεῖοι καὶ Κρανιδιώται, ὥστε ἠριθμοῦντο ὅλοι εἰς
 ἐκείνας τὰς θέσεις ἕως χίλιοι πεντακόσιοι· ἐφθασαν ἐπομένως ὅτε
 Νικηταρᾶς, ὁ Κεφάλας, ὁ Χ. Χρήστος, καὶ ὁ Δ. Ι. Κριεζῆς μὲ
 τριακοσίους πενήντα, καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ Στεφάνι. Τέλη
 Σεπτεμβρίου ἐξεκίνησαν καὶ οἱ Τούρκοι ἀπὸ Κόρινθον μὲ πολλὰ
 ζῶα φορτωμένα τροφᾶς διὰ τὸ Ναύπλιον. Οἱ Ἕλληνες ὑπέθεσαν
 ὅτι ἐμελλε νὰ περάσωσιν ἀπὸ τὰς στενωποὺς, ὅπου καὶ εἶχον
 συγκεντρώσει τὰς πλειοτέρας δυνάμεις των. Οἱ δὲ Τούρκοι φθά-
 σαντες εἰς Κουρτέσαν, διηρέθησαν εἰς δύο σώματα· καὶ τὸ
 μὲν συγκείμενον ἀπὸ δύο χιλιάδας ἰππεῖς ἐκινήθη κατὰ τοῦ
 Πάνου, τοῦ Γενναίου καὶ τοῦ Ἀποστόλη Κολοκοτρῶνη, ἐστρα-
 τοπεδευμένων μὲ ἑπτακοσίους στρατιώτας πλησίον τοῦ Δερβεν-
 αχίου ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Ἀγιοργίου ἐπὶ τινος λόφου, ὅπου τὴν

(1) Διὰ τοῦτο αὐτὸς προεβιάσθη εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πασιᾶ.

ὥραν ἐκείνην εὐρέθησαν ὅ,τε Νικηταρᾶς καὶ ὁ Κεφάλας ἐλθόντες
 ὁμοῦ μὲ δέκα ἱππεῖς νὰ δμιλήσωσι μὲ τὸν Πάνον καὶ λοιποὺς, καὶ
 ὅπου εἶχε φθάσει καὶ ὁ Νέζος μὲ πλείους ἢ ἑκατὸν Ἀργεῖους καὶ
 τινὰς Κρανιδιώτας εἰς βοήθειαν ἀπὸ τὸ κυρίως Δερβενάκι. Οἱ Τούρ-
 κοὶ τοὺς προσέβαλον μ' ὅλην τὴν δρμὴν· ἀλλ' ἀντεκρούσθησαν
 κρατερῶς, καὶ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ τοὺς ἐκτοπίσωσιν· ὅθεν ὀχυρω-
 θέντες καὶ αὐτοὶ ἐξηκολούθουν νὰ μάχωνται ἐνατχολοῦντες τοὺς
 Ἕλληνας, ἐξ ὧν ἐπληγώσαν τὸν Κεφάλαν. Τὸ δ' ἕτερον σῶμα
 συγκαίμενον ἀπὸ ἑξ χιλιάδας καὶ συνοδεῦον τὰς τροφάς, ἐκινήθη
 εἰς τὸν Ἀγιοσώστην, ὅπου εὐρίσκοντο διακόσιοι στρατιῶται ἀπὸ
 τὸ σῶμα τοῦ Πάνου, καὶ μὴ δυνηθέντες ν' ἀντισταθῶσιν, ἀπε-
 σύρθησαν· ἀλλ' εἶχον προφθάσει εἰς βοήθειάν των ἀπὸ τὸ Δερ-
 βενάκι ὁ Μ. Ἀναστασόπουλος μὲ τοὺς Ἀρχαδίους, ὁ Π. Ζαφει-
 ρόπουλος μὲ διακοσίους Ἀγιοπετρίτας, ὡς καὶ διακόσιοι Τριπο-
 λιτσιῶται οἵτινες εὐρίσκοντο εἰς τὸν Ἀγιοθασίλην. Οἱ δὲ Τούρ-
 κοὶ τὰ τε δεξιὰ καὶ τ' ἀριστερὰ τοῦ Ἀγιοσώστου καταλαβόντες,
 ἐμάχοντο πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καὶ τοὺς ἀποσυρθέντας καὶ τοὺς
 εἰς βοήθειαν τούτων ἐπιδραμόντας, ἀσυγκρίτῳ λόγῳ πολλοὶ πρὸς
 ὀλίγους, καὶ ἐν τοσούτῳ ἐπέρασαν ἀπὸ τὸν Ἀγιοσώστην τὰ ζῶα
 μὲ τὰς τροφάς συνοδεύόμενα ὑπὸ τριακοσίων ἱππέων διὰ τὸ Ναύ-
 πλιον. Ἐν τούτοις οἱ Κολοκοτρῶναι ἐξελθόντες ἀπὸ τὰ ὀχυρώ-
 ματά των, ὥρμησαν κατὰ τῶν δύο χιλιάδων Τούρκων, τοὺς
 ἔτρεψαν εἰς φυγὴν καὶ τοὺς κατεδίωξαν μέχρι τινός· ἀλλ' ἐν ᾧ
 ἔφευγον οὗτοι, αἰφνης στρέφονται καὶ ὀρμῶσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων·
 πλὴν τότε ἐπληρώθη ὁ ἀρχηγός των Δελιαχμέτ, καὶ διὰ τοῦτο
 τραπέντες πάλιν εἰς φυγὴν, ἀνεχώρησαν. Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν
 Πάνος μὲ τὸν Ἀποστόλην ἔμειναν μὲ τετρακοσίους νὰ φυλάττωσι
 τὴν θέσιν των· ὁ δὲ Γενναῖος μὲ τὸν Νικηταρᾶν ἔδραμον μετὰ
 τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν εἰς βοήθειαν τῶν μαχομένων εἰς Ἀγιο-
 σώστην, ἔνθα εἶχε φθάσει καὶ τὸ σῶμα τοῦ Νικηταρᾶ ἀπὸ τὸ
 Στεφάνι, καὶ μετὰ μιᾶς ὥρας μάχην πεισματῶδη, ἐπέπεσον κατὰ
 τῶν Τούρκων οἱ Ἕλληνες καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν. Καὶ οὗ-
 τοι μὲν ἀπῆλθον εἰς τὴν Κουρτέσαν· οἱ δ' Ἕλληνες ἀφῆκαν δια-
 κοσίους εἰς τὸν Ἀγιοσώστην, ὅπου ἔμεινε καὶ ὁ Νικηταρᾶς μὲ τὸ
 σῶμά του καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰς θέσεις των. Περὶ τὸ λυκαυγές

τῆς ἐπιούσης ἐπιστρέφοντες οἱ τριακόσιοι ἵππεῖς μὲ τὰ φορτηγὰ ζῶα ἀπὸ Ναύπλιον, προσεβλήθησαν εἰς τὸν Ἅγιοςώστην ἀπὸ τὸν Νικηταρᾶν, μεθ' οὗ διατελοῦσιν ἀγωνιζόμενοι ὁ Χ. Χρῆστος, ὁ Δ. Ι. Κριεζῆς, ὁ Χριστόδουλος Ποριώτης, καὶ ἄλλοι. Ἐδραμον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι ἀπὸ Κουρτέσαν εἰς βοήθειάν των. Ἐδραμον ἐν ταυτῷ πανταχόθεν καὶ οἱ Ἕλληνες εἰς βοήθειαν τοῦ Νικηταρᾶ. Πλὴν οἱ Τοῦρκοι προλαβόντες ἤνοιξαν δρόμον εἰς τοὺς τριακοσίους ἵππεῖς, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Κόρινθον. Εἰς αὐτὰς τὰς μάχας ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληγώθησαν πλέον ἢ διακόσιοι Τοῦρκοι· ἀπὸ δὲ τοὺς Ἕλληνας μόνον δεκαεπτὰ. Καὶ ὁμοως, ἀφ' οὗ εἶδεν ὁ Κολοκοτρώνης ὅτι οἱ Τοῦρκοι τοῦ Ναυπλίου ἔλαβον ἤδη πολλάκις τροφὰς ἀπὸ τὴν Κόρινθον, συμπαραλαβὼν καὶ ἄλλα στρατεύματα μετοῦντος τοῦ ὀκτωβρίου, κατήλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Δερβενάκι, νὰ διατάξῃ τὰ τοῦ στρατοπέδου εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ δυνηθῶσι πλέον νὰ λάβωσι καὶ ἄλλας. Φθάσας αὐτόθι, διέταξε τὸν μὲν Ἡλίαν Γιατράκον νὰ καταλάβῃ τὸ Κοντοτσιμάδι μὲ διακοσίους Λακεδαιμονίους· τὸν δὲ Γενναῖον, ἐπιστρέψαντος τοῦ Πάνου εἰς τὴν Γερουσίαν, νὰ μὲν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν μὲ τοὺς ἐπτακοσίους· τὸν δὲ Παρασκευᾶν Πλαπούταν νὰ ὀχυρωθῇ πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς θέσεως τοῦ Γενναίου μ' ἑκατὸν πενήντα, καὶ τὸν Π. Ζαφειρόπουλον μ' ἑκατὸν πενήντα εἰς τὸ Δερβενάκι, ὅπου ὁ Νικηταρᾶς εἶχε στείλῃ χτίστας μὲ τ' ἀναγκαῖα καὶ εἶχον ἐπισκευάσει παλαιὸν τι κτίριον εἰς πλειοτέραν ὀχύρωσιν τῆς θέσεως ἐκείνης· τὸν δὲ Νικηταρᾶν, Τσιώκην, Παπαρσένιον Κρέσταν, Χ. Χρῆστον, Ἀλέξιον Νικολάου καὶ Κολιδὸν Δαρειώτην μὲ χιλίους πεντακοσίους εἰς τὸν Ἅγιοςώστην, ἔνθα οἱ αὐτοὶ χτίσται εἶχον κατασκευάσει καὶ τινα πύργον. Ὁ Κολοκοτρώνης μὲ τοὺς σωματοφύλακάς του ὀχυρώθη ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ Γενναίου, ὅπου καὶ ὁ Ἀγγλος φιλέλλην, ὁ Φραγκῆσκος Ἀμπνηὴ Χάστιγξ, ἔχων ἑκατὸν στρατιώτας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του (1). Καὶ ὁμοως, ἐν ᾧ ὁ Κολοκοτρώνης ἔδωκεν ὅλην τὴν προσοχήν του εἰς τὸ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Τοῦρκους τῆς Κορίνθου ἀπὸ τὸ νὰ κομίσωσι τρο-

(1) Οὗτος ἀγωνισθεὶς κατὰ θάλασσαν μὲ τὸν Τομπάζην ἄχρι τοῦδε, ἠθέλησε ν' ἀγωνισθῇ καὶ κατὰ ξηρὰν· ὅθεν, παρειασθεὶς εἰς τὴν Γερουσίαν, ἐζήτησε καὶ λαβεῖν ἄδειαν νὰ στρατολογήσῃ ἑκατὸν Ἕλληνας, νὰ τοὺς ὀπλίσῃ καὶ νὰ τοὺς διατηρήσῃ μὲ ἰδίαν τοῦ δαπάνην, ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Τοῦρκων.

φὰς εἰς τὸ Ναύπλιον, ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐφοδιασθῶσιν οἱ Ναυπλιεῖς ἀπὸ τὴν θάλασσαν, καὶ ν' ἀνθέξωσι πολὺν καιρὸν ἀκόμη πολιορκούμενοι. Κατὰ φθίνοντα τὸν ὀκτώβριον, πλοῖον ἀγγλικὸν λιπορικόν, φορτωμένον τροφὰς, λαθὼν τοὺς ἀποκλειστάς εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς, εἰσέπλεεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ναυπλίου. Ἄλλ' ἄγρυπνοι οἱ φρουροῦντες ὑπὸ τὸν Δ. Σεμπρικὸν εἰς τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον, πυροβολοῦσι κατ' αὐτοῦ, καὶ πλησιάσαν, ἐν ᾧ ἤρχετο νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν λιμένα, τὸ κτυπῶσι καὶ μὲ τὰ τουφέκια, καὶ βιάζουσι τοὺς ναύτας τοῦ πληρώματος νὰ κρυβῶσιν ὑπὸ τὸ κατὰστρωμα. Πυροβολεῖ δὲ ὁ Χέν καὶ φονεύει τὸν ναυηγόν, καὶ τότε ὁ πλοίαρχος ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Ἐδραμον δὲ οἱ ἀποκλεισται μὲ τὰς λέμβους των, τὸ ἐκυρίευσαν, καὶ τὸ ἐρυμούλκησαν εἰς τοὺς Μύλους, ὅθεν ἔστειλε καὶ ὁ Ἀνδρέας Παπαδιαμαντόπουλος πέντε πλοιάρια ἐπὶ τούτῳ. Ἡ Κυβέρνησις εἶχε μεταβῇ τὴν πρώτην τοῦ ὀκτωβρίου ἀπὸ τὸν Ἀγιαννὴν εἰς τὴν Ἑρμιῶν, ἀντικρυ τῆς νήσου Ὑδρας, διὰ νὰ ἔχῃ αὐτόθι καταφύγιον χρείας τυχοῦσης, ὅτε θ' ἀρχίσει νέα πάλη μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Γερουσίας περὶ συγκροτήσεως ἔθν. συνελεύσεως. Ὁ δὲ Παπαδιαμαντόπουλος διεύθυνε τὸ εἰρημένον πλοῖον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ αὕτη τὸ ἀπέλυσε, δημεύσασα τὸ φορτίον. Οἱ δὲ Ναυπλιεῖς ἔμειναν εἰς τὴν ἰδίαν κατὰστασιν· ἀλλὰ θεωροῦντες ὅτι, ἐξολοθρεύονται ἤδη ὑπὸ λοιμοῦ καὶ λιμοῦ, καὶ ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἐφοδιασθῶσι μὲ τροφὰς διὰ πολὺν καιρὸν, μηδὲ νὰ ἐλπίσωσιν ἀπὸ τὰς περιστάσεις τοῦ πολέμου σωτηρίαν ἢ βοήθειαν ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, ἀφ' οὗ οὔτε ὁ Δράμαλης οὔτε οἱ στόλοι του ὠφέλησαν, ἀποφαίζουσι νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὸ Ναύπλιον, νὰ ὑπάγωσιν εἰς Κόρινθον, καὶ ἐκεῖθεν νὰ μεταβῶσιν εἰς Π. Πάτρας. Προβάλλουσι ἐπομένως εἰς τοὺς Ἑλληνας ἀνταλλαγὴν τῶν ὁμήρων, καὶ προσφέρουσι μάλιστα λύτρα ἑκατὸν χιλιάδας γροσίων. Ἡ δὲ Κυβέρνησις συγκατατίθεται εἰς τὸ πρόβλημά των, διότι καὶ οἱ ἐν Ναυπλίῳ ὁμηροὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπασχον, καὶ ἐζήτουν νὰ γενῇ ἡ ἀνταλλαγή. Ἐγράψε τότε καὶ ὁ πρόεδρος Βρεσθένης πρὸς τὴν Γερουσίαν, ζητῶν αὐτὸ τοῦτο, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ ἐκεῖνος. Ἡ δὲ Γερουσία νομίζουσα ὅτι ἐβιάσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων νὰ γράψῃ, ἀπεκρίθη ὅτι, ἂν ᾔτο πεπρωμένον,

ἐχρεώσται καὶ ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ὅθεν καὶ ἡ Γερουσία καὶ ὁ Κολοκοτρώνης δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν ἀνταλλαγὴν ταύτην ὡς ἀσύμφορον, καὶ τότε οἱ Τούρκοι στέλλουσιν ἐπὶ ταύτου ἄνθρωπον καὶ εἰδοποιοῦσι τοὺς ἐν Κορίνθῳ ὅτι, ἂν δὲν ἐφοδισθῇ ἐντὸς ὀλίγου τὸ Ναύπλιον μὲ τροφὰς, ἀφεύκτως παραδίδεται. Καὶ δὴ ἀποφασίζουσιν οὗτοι νὰ κινηθῶσι πανστρατεῖα, ἀποκομίζοντες τροφὰς, διὰ νὰ ἐφοδιάσωσι τοὺς Ναυπλιεῖς· καὶ τὴν 28 νοεμβρίου ἐκστρατεύουσιν ὅλοι, ὅσων ὁ πόλεμος, ὁ λιμὸς καὶ ὁ τύφος ἐφείσθησαν, ἕως ἐπτὰ χιλιάδες, φέροντες ὅσας ἠδύναντο πλειοτέρας τροφὰς εἰς τὸ Ναύπλιον· ἔφθασαν δὲ εἰς Κουρτέσαν περὶ τὸ δειλινὸν καὶ ἐστρατοπέδευσαν. Οἱ Ἕλληνες τοὺς εἶδον ἀφ' ὅλα τὰ μέρη καὶ ἡτοιμάσθησαν εἰς ἀντίκρουσιν. Μετὰ τὸ μεσονύκτιον δὺν ὥρας πρὶν φέγγει, ἐκινήθησαν ἐκεῖθεν ἕως τριακόσιοι Τούρκοι, συνωδευμένοι καὶ μέ τινας Ναυπλιεῖς, ἐρχόμενοι ἀπὸ τὸν Ἀγιοθασίλην ὅτε πυκνωτάτῃ ὁμίχλῃ ἐκάλυπτεν ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ ἐκ τούτου δὲν ἦτον εὐκόλον νὰ διακριθῶσιν ἂν ἦσαν Ἕλληνες ἢ Τούρκοι, καὶ διαβάντες πλησίον τῶν σκοπῶν τοῦ Νικηταρᾶ, χαιρετήσαντες μάλιστα τὸν προϊστάμενον, Βελέντσαν λεγόμενον, καὶ ἐκληφθέντες ὑπ' αὐτοῦ ὡς Ἕλληνες διότι καὶ συνελάλουν τινὲς ἐπὶ ταύτου ἑλληνισί, διευθύνοντο νὰ καταλάβωσι τὸ ὑψηλότερον μέρος ὀπίσω τῶν ἐλληνικῶν ὀχυρωμάτων. Τὴν δὲ πρωτὴν τῆς 29 οἱ Τούρκοι ἐκινήθησαν πρὸς τὸν Ἀγιοσώστην ἀπὸ Κουρτέσαν, καὶ ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν, ἐπεκαλέσαντο τὸν Θεὸν καὶ τὸν Μωάμεθ, καὶ ὁρμήσαντες κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἄπαξ καὶ δις καὶ τρίς, ἀπεκρούσθησαν μὲ βλάβην τῶν. Ἐν ᾧ δ' ἐκεῖνοι ἀπῆρχοντο νὰ ἐπάρωσι τὰ νῶτα τῶν Ἑλλήνων, εἰς βοήθειαν τούτων ἤρχετο ὁ Χ. Χρῆστος, ὅστις εἶχε προκληθῇ ἀφ' ἐσπέρας ὑπὸ τοῦ Νικηταρᾶ, καὶ αἵφνης προσβάλλεται καὶ τοὺς ἀντικρούει κρατερῶς, καὶ ἀποσπῶνται μέρος αὐτῶν, καὶ τοὺς καταδιώκει τραπέντας πρὸς τὸν Ἀγιοθασίλην· οἱ δὲ λοιποὶ ἔφθασαν ὅπου προέθεντο, καὶ ἅμ' ἀφ' οὗ ἀπεσκεδάσθη ἡ ὁμίχλη, ἀνεβόησαν κεκραγότες ὡς ἐκ συνθήματος, καὶ ἐν ᾧ ὥρμησαν πάλιν ἀφ' ἐνός οἱ ἀπὸ τῆς Κορίνθου κατὰ μέτωπον πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπιπίπτουσιν ἀφ' ἐτέρου ἐκεῖνοι ἀπὸ τὰ νῶτα εἰς τὸ ὀχύρωμα τοῦ Παπαρσενίου, ὅτε οἱ Κρανιδιώται καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες τοὺς ἐξέλαβον ὡς στρατιώτας τοῦ Χ. Χρήστου

καὶ δὲν ὑπώπτευσον ἰίποτε, καὶ φονεύουσι τὸν Παπαρσένιον (1) καὶ τινα τῶν ἀνεψιῶν του καὶ ἄλλους, καὶ τοὺς κόπτουσι τὰ κεφαλὰς, καὶ προξενούσιν ἀντιπερισπασμὸν καὶ πολλὴν σύγχυσιν, καὶ ἀνὰ ἰγνύνται Τοῦρκοι καὶ Ἕλληνες, καὶ ἔρχονται εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἀπομάχονται ἐκατέρωθεν, καὶ πολλοὶ τούτων ἀφήνουν τὰς θέσεις των καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν, καὶ τότε ὁ Δημ. Ι. Κριεζῆς μὲ ὀλίγους Ὑδραίους καὶ ὁ Κολοῶδες Δαρειώτης μὲ τὸν Ἀλέξιον Νικολάου εἰσάγουσιν τινὰς εἰς τὸν Πύργον, ὅπου ἔφθασε καὶ ὁ Νικηταρᾶς, ἀφ' οὗ ἐκινδύνευσεν νὰ φονευθῇ, καὶ τοὺς θαρρύνει, καὶ ἤδη μάχονται ὅλοι ἀπὸ τε τὸν Πύργον, καὶ ἀπὸ τὸ ἀντικρυ τοῦτου ὀχύρωμα, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ εἰς τὰ περίξ τῆς θέσεως ἐκείνης, καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ Μανώλη Ἀναστ. Γγλιάτη ἐτέρου ἀνεψιοῦ τοῦ Παπαρσενίου, καὶ οἱ Τοῦρκοι τοὺς κτυπῶσι καὶ μὲ πυροβόλα, καὶ ἡ μάχη κατήντησε γενικὴ, καὶ συντρέχουσιν ὅ,τε Τσιώκρης μὲ τοὺς Ἀργεῖους καὶ ὁ γέρων μαχητὴς Νικόλαος Ζαχαρίου Κρανιδιώτης, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων ἐπρόφθασαν ἀπὸ τ' ἀπωτέρω ὀχυρώματα, καὶ πολεμοῦσιν ὡς λέοντες καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅπου ὁ κίνδυνος φαίνεται μεγαλῆτερος νὰ τοὺς διασπάσωσιν οἱ Τοῦρκοι καὶ νὰ περάσωσι, καὶ τέλος ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν ξιφῆρεις, καὶ τοὺς τρέπουσι, καὶ τοὺς καταδιώκουσι φεύγοντας, ὅτε ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Κολοκοτρώνη Φώτιος Χρυσανθόπουλος, ὅτε Σπυρίδων Σπηλιωτόπουλος καὶ ὁ Χ. Χρῆστος ἀπῆλθον εἰς Κουρ-

(1) Τὴν προλαβοῦσαν ὁ Νικηταρᾶς καὶ ὁ Παπαρσένιος ἀπῆλθον εἰς τοῦ Κολοκοτρώνη νὰ τὸν χαιρετήσωσιν. Ἐν ᾧ δὲ ἐπέστρεφον, ἀπῆλθον εἰς τοῦ Γενναίου τὸ ὀχύρωμα καὶ ἔφαγον. Οὗτος δὲ τοὺς παρεκίνησε νὰ ὑπάγωσιν ὀχλίσματα εἰς τὰς θέσεις των, διότι ἐφάνησαν οἱ Τοῦρκοι ἐρχόμενοι. Ὁ δὲ Παπαρσένιος, φέρτε νὰ πιόθμεν, ἔλεγε, καὶ τοὺς Τοῦρκους αὖριον θὰ τοὺς πᾶρ' ἡ κατέρρα. Ἀφ' οὗ δ' ἀνεχώρησαν ἀπὸ τοῦ Γενναίου, ἔλεγε καθ' ὁδὸν τὸν Νικηταρᾶν: αὖριον τὸ κεφάλι μου θὰ μένει ἐδῶ! ὅμως σπειρίσι τᾶρι δὲν θὰ περάσαι διὰ τὸ Ναύπλιον. Τὸ ἱσπῆρας, ἐν ᾧ συνειδέποντο οἱ γείτονες ἀρχηγοί, ὁ Παπαρσένιος, ὅστις ἦτο καὶ παιδιδευμένος καὶ λόγιος, ἀγορεύων τρόπον τινα, τοὺς παριστάνει ὅτι, ἂν ἐφοδιάσωσιν οἱ Τοῦρκοι τὸ Ναύπλιον, τότε ἡ Ἑλλὰς ἴσως ἀπώλει τὸ πᾶν, διότι, ἔλεγε, τίς οἶδε τὰς μεταβολὰς τῆς τύχης τοῦ πολέμου! Πρὸ ὀλίγου ἤμεθα κύριοι τοῦ Ναυπλίου, καὶ αἰφνης ὁ Δράμαλης μᾶς τὸ ἐπῆρεν. ἂν κυριεύσωμεν πάλιν ἐκεῖνο τὸ φρούριον, τότε θὰ δυνθώμεν νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡλευθερώσαμεν τὴν πατριδα. Ὅθεν τοὺς ἐνέπνευσεν τόσῃν εὐθαρσίᾳ, ὥστε ὅλοι ἦσαν ἀποφασισμένοι ν' ἀποθνήωσιν, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀφήσωσι τοὺς Τοῦρκους νὰ ἐφοδιάσωσι τὸ Ναύπλιον.

τέσαν, ἐν ᾧ οἱ Τοῦρκοι ἔφευγον εἰς Κόρινθον, καὶ εὗρον καὶ ἀνεκομίσαντο τὴν κεφαλὴν τοῦ Παπαρσενίου. Εἰς αὐτὴν τὴν μάχην διαρκέσασαν περὶ τὰς τέσσαρας ὥρας ἐφρονεύθησαν καὶ ἐπληγώθησαν ἕως διακόσιοι Τοῦρκοι, καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι. Τὴν αὔριον ἐκήδευσαν τὸν νεκρὸν τοῦ Παπαρσενίου ὡς καὶ τῶν ἄλλων, τοὺς ἐββάντισαν μὲ τὰ δάκρυά των οἱ συστρατιῶταί των, καὶ ἡ πατρίς ἐπένησεν ἀφαιρεθεῖσα πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν καλὸν ἐκείνον ποιμένα, ὅστις καὶ ἐμάχετο διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα, καὶ ἐδίδασκε μὲ τὸν τρόπον του τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην. Οἱ δ' ἐν Κόρινθῳ Τοῦρκοι θὰ φροντίσωσιν ἐφεξῆς διὰ τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν, διότι μετὰ τὴν κηδείαν του διεκοινώθη εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον ἡ ἄλωσις τοῦ Παλαμιδίου, ὅθεν ἠκούσθησαν τὴν νύκτα πυροβολισμοί· ὥστε συμπεραίνεται ὅτι, ἂν αἱ τροφαὶ δὲν ἤθελον ἐμποδισθῇ τὴν προλαβοῦσαν, τὸ Ναύπλιον δὲν ἐπιπτεν ἴσως διὰ πολὺν καιρὸν ἀκόμη εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Ναυπλιεῖς Τοῦρκοι εἶχον ἀπελπισθῇ ἑντελῶς, καὶ ἤρχισαν νὰ ἐνθυμῶνται τὰς συνθήκας. Τοὺς γράφει δ' ὁ Κολοκοτρῶνης ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν Δερβενακίων νὰ παραδοθῶσιν, ἀπειλῶν ὅτι, ἂν ἐπιμείνωσι, θὰ κυριεύσωσιν οἱ Ἕλληνες ἐξ ἐφόδου τὸ Ναύπλιον, καὶ θὰ τοὺς περάσωσιν ὅλους ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μαχαίρας. Ὅθεν, ἂν οὐ ἔλαβον τὸ γράμμα τοῦ Κολοκοτρῶνη, ἤρχισαν ἐν γένει νὰ φρονῶσιν ὅτι δὲν εἶχον ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας εἰμὴ νὰ παραδοθῶσι, καὶ ἐπὶ τούτῳ προσεκάλεσαν καὶ τὸ μέγα μέρος τῆς φρουρᾶς τοῦ Παλαμιδίου, διὰ νὰ συμβουλευθῶσι περὶ τοῦ ποιητέου. Ὁ Ἀθηναῖος Ναυπλιεὺς καὶ ὁ Σελὶμ πασιᾶς (1) δὲν ἤθελον νὰ παραδώσωσι τὸ φρούριον μὲ συνθήκας, διότι τότε ὁ Σουλτάνος ἤθελε τοὺς κόψει τὰς κεφαλὰς· ἀλλ' οἱ πρόκριτοι καὶ ὁ λαὸς ἤθελον ὅλοι διὰ συνθηκῶν νὰ λυτρωθῶσιν ἀπὸ τὸν θάνατον, ἂν οὐ ἀντέστησαν ἐπὶ τοσοῦτον, καὶ ὁ Σουλτάνος δὲν ἠμπόρεσε νὰ τοὺς σώσῃ, καὶ ἂν οὐ δὲν ἔμειναν, εἰμὴ ὀλίγοι, ὅσων ὁ πόλεμος καὶ ἡ πολιορκία ἐφείσθησαν. Διὰ τοῦτο οἱ πασιαᾶδες προσεκάλεσαν, ὡς

(1) Ὁ μὲν ἦλθε μὲ τὸν Δράμκην διωρισμένος ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου πασιᾶς τοῦ Ναυπλίου διὰ νὰ διοικῇ τὰ τοῦ φρουρίου· ὁ δὲ ἦτο καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τριεῦτος διωρισμένος ἐπ' αὐτῇ τούτῳ.

ελέγετο, τὴν φρουρὰν ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐπάρῃσι διὰ τῆς βίας ὅ,τι τρόφιμον εἶχον οἱ κάτοικοι τοῦ Ναυπλίου, διὰ νὰ συντηρηθῶσιν ἀναδάντες εἰς τὸ Παλαμίδι ὁμοῦ μὲ τὴν φρουρὰν, καὶ νὰ τὸ φυλάξουσιν ἕως οὗ τοὺς στείλει ὁ Σουλτάνος ἐντὸς ἐνὸς μηνός, ὡς ἠλπίζον, βοήθειαν, ἀφήνοντας τοὺς ἄλλους εἰς τὴν διαθεσὶν των νὰ πράξωσιν ὅ,τι ἤθελον περὶ τῆς πόλεως Ναυπλίου καὶ τῆς Ἀκροναυπλίας. Ἄρα εἰς τὸ Παλαμίδι δὲν ἔμειναν εἰμὴ ἕως ἑκατὸν ἄνθρωποι· ἦσαν δὲ διωρισμένοι ἀνὰ τρεῖς εἰς τοὺς πέντε προμαχῶνας τοῦ φρουρίου, τριάντα εἰς τὸν προμαχῶνα τοῦ φρουράρχου (διζτάρ τάμπια), διὰ νὰ δώσωσι, χρείας τυχοῦστος, βοήθειαν εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ ἐβδομήντα, μεθ' ὧν καὶ τινες οἰκογένειαι, εἰς τὸν λεγόμενον (μπαζιργιὰν τάμπια) (1). Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ Σταῖκος εἶχε κατασκευάσει ἀναβάθρας, ἔχων σκοπὸν νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὸ Παλαμίδι. Τὴν δὲ 29 νοεμβρίου εἶχον ἐξέλθει δύο Τουρκαλβανοὶ καὶ μία γυνὴ ἀπὸ τὸ φρούριον ἐπὶ σκοπῷ νὰ εὕρωσιν τι νὰ φάγωσι τάχα εἰς τὰ πέριξ, καὶ τὸ ἐσπέρας δὲν ὑπέστρεψαν. Ἡ αὐτὴ γυνὴ εἶχεν ἐξέλθει καὶ πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν διὰ νὰ μείνῃ μὲ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὁ Σταῖκος τὴν ἐστελεῖεν ὀπίσω ἀσφαλῶς, καὶ αὐτὴ ἐθάβρυνε καὶ τοὺς Ἀλβανοὺς νὰ καταφύγωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐξαιτήσαντες τὸ ἑλεός των διὰ νὰ ζήσωσιν. Ὁ στρατιώτης Δημήτριος Νικολάου Μοσχονησιώτης, ὅστις μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Κυδωνιῶν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ συνηγωνίζετο μὲ τινὰς συμπατριώτας του, περιήρχετο τὴν νύκτα τῆς 29 πρὸς τὴν 30, ἐπισκεπτόμενος τοὺς σκοποὺς, καὶ ἀπαντᾷ τοὺς ἐξεληθόντας ἀπὸ τὸ φρούριον· τοὺς φέρει λοιπὸν ἀμέσως εἰς τὴν Νάρειαν καὶ τοὺς παρουσιάζει εἰς τὸν Σταῖκον, ὅστις ἐξ αὐτῶν πληροφορεῖται τοῦ φρουρίου τὴν κατάστασιν· συγκροτεῖ δὲ συμβούλιον μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν, καὶ ἀποφασίζεται, ἐν ᾧ ἦτο συνενφία

(1) Οἱ προμαχῶνες αὗτοί ἐπειτα ὀνομάσθησαν ὡς ἑπομένως· Ἡ Διζτάρ τάμπια Φρουραρχεῖον. Ἡ Καρατάμπια Θεμιστοκλῆς. Ἡ Ταβίλ τάμπια Φωκίων. Ἡ Γγιουρούς τάμπια Ἀχιλλεύς. Ἡ Σιτάν τάμπια Ἐπεμινώνδας. Ἡ Μπαζιργιὰν τάμπια Μιλτιάδης. Ἡ Τοπράκ τάμπια Λεωνίδας. Ἡ δὲ Δενιζ Καπού, ἡ πρὸς τὴν θάλασσαν πύλη, Ἀναβάθρα κοινῶς λεγομένη, ὀνομάσθη Ῥομπέρ, ἵσως δι' εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν πεσόντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν Γάλλον Ῥομπέρ, ὡς ἀκολούθως ἐρρηθῆσεται.

καὶ σκότος καὶ ἔβρεχεν ὀλίγον, ν' ἀναβῶσι τὸ τεῖχος τοῦ Παλαμιδίου καὶ νὰ τὸ κυριεύσωσιν. Ὁ Σταΐκος ἐφαίνετο ὅπως οὖν ἐνδοιάζων, ἐπιβουλὴν τινα φοβούμενος, καὶ οἱ Ἀλβανοὶ ἐγγυῶνται μὲ τὴν ζωὴν των ὅτι δὲν ἐψεύδοντο. Ὁ δὲ ῥηθεις Μοσχονησιώτης προβάλλει ν' ἀναβῇ πρῶτος αὐτός, προσφέρων ἑαυτὸν ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Τοὺς λέγει δὲ, ἂν ἀκούσωσι κρότον πιστόλας, νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἐφρονεύθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους· καὶ ἂν τὸν ἀκούσωσι κραυγάζοντα, νὰ εἰκάσωσιν ὅτι συνελήφθη ζῶν, καὶ νὰ φύγωσιν. Ἐπομένως ἀποφασίζουσι νὰ παρακολουθήσωσι τριακόσιοι πενήντα στρατιῶται· ὁ μὲν Σταΐκος μὲ πενήντα σωματοφύλακας· ὁ δ' ἀδελφός του Ἀθανάσιος μὲ διακοσίους ἐβδομήντα, καὶ ὁ Γοβερνάτης μὲ τριάντα τακτικούς. Ἐκινήθησαν δὲ πρὸς τὸ Παλαμίδι, καὶ ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν εἰς θέσιν κατάλληλον, ἴστανται, καὶ ὁ Μοσχονησιώτης προχωρεῖ μὲ μίαν ἀναβάθραν, τὴν ὁποίαν φέρουσι καλόγηρός τις Ἀγιορείτης, καλούμενος Παφνούτιος, καὶ Ἕλλην τις Πορτοκάλης ὀνόματι, καὶ τὴν βάλλουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῦ προμαχώνος (Γκιουρούς τάμπια). Ἀναβαίνει δ' ὁ Μοσχονησιώτης, παρατηρεῖ, βλέπει εἰς τινα οἰκίσκον ἀμυδρὸν φῶς, ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τοῦ Ἐσταυρωμένου, προπατεῖ ἀκροποδιτὶ, φθάνει εἰς τὴν θύραν, καὶ βλέπει Τούρκον τινὰ μασῶντα φύλλον καθαρισμένον ὀπουντίας (φραγκοσυκῆς), καὶ αἰφνης εἰσπηδᾷ μὲ τὸ ξίφος γυμνὸν καὶ μὲ πιστόλαν ἀνὰ χεῖρας. Ὁ Τούρκος μένει ἡμιθανὴς ἀπὸ τὸν φόβον του, καὶ ζητεῖ ἔλσος. Ὁ Ἕλλην τὸν ὑπόσχεται τὴν ζωὴν καὶ πολλὰ καλὰ· τὸν ἀφαιρεῖ τὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα ἐκρέμαντο εἰς τὸν τοῖχον, τὸν φέρει μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν ἀναβάθραν, προσκαλεῖ τὸν Σταΐκον, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἀναβαίνει οὗτος μὲ τοὺς σωματοφύλακας του καὶ μὲ τὸν γέροντα Μανώλην Σχρεπετὸν Κρανιδιώτην, ὅστις ἐγνώριζε τὰ ἐντὸς τοῦ φρουρίου, καθότι ἦτο τέκτων καὶ πολλάκις εἰργάσθη εἰς αὐτὸ, καὶ οὗτος, ἀφ' οὗ διωρίσθησαν ὀλίγοι τινὲς εἰς φύλαξιν τοῦ προμαχώνος, τοὺς ὁδηγεῖ εἰς τὴν πύλην, καὶ διὰ μοχλῶν καὶ ἄλλων σιδηρῶν ἐργαλείων, τὰ ὁποῖα ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν, τὴν ἤνοιξαν ἔσωθεν, καὶ εἰσῆλθον ὅτε Ἀθανάσιος Σταϊκόπουλος καὶ ὁ Γοβερνάτης μὲ τοὺς τριακοσίους. Τρέχει δ' ὁ Μοσχονησιώτης εἰς τὸν προμαχῶνα (Ταβὶλ τάμπια), βάλλουσι τὴν ἀναβάθραν, ἀλλὰ τὸ τεῖχος

εἶναι ὑψηλόν, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναβῇ. Τρέχουσι λοιπὸν, τὴν βάλλουσιν ἐξωθεν, ὅπου τὸ τεῖχος ἦτο χαμηλότερον, καὶ ἀνέβη πρῶτος πάλιν αὐτὸς, τὸν ἀκολουθοῦσι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, καὶ κυριεύουσι καὶ τοῦτον τὸν προμαχῶνα, παραδοθέντων τῶν Τούρκων. Ἦνοιξαν δὲ τὴν πύλην καὶ ἔβαλον φρουρὰν εἰς αὐτόν. Τρέχουσιν ἔπειτα ὁ Μοσχονησιώτης μετ' τὸν γέροντα Μανώλην εἰς τὸν προμαχῶνα (Καρὰ τάμπια)· ἡ ἀναβάθρα δὲν ἐφθάνεν ἕως ἐπάνω· τὴν ὑψωσαν ἐπὶ τῶν ὤμων οἱ Ἕλληνες, καὶ ἀναβαίνουσιν ὁ Μοσχονησιώτης μετ' ἄλλων, καὶ τὸν κυριεύουσιν ὡταύτως καὶ ἐκείνον. Κατὰ δυστυχίαν ἔπεσεν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Βυζάντιος, ὀλισθήσας ἐνεκὰ τοῦ σκότους, ἄνωθεν τοῦ προμαχῶνος εἰς τὴν τάφρον, καὶ ἀπέβαλε τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν. Μετὰ ταῦτα ὑπάγουσιν εἰς τὸν προμαχῶνα (δ.ζ.δ.ρ. τάμπια), ἔδωσαν δὲ ἀναβάθρας καὶ ἀνέβησαν οἱ Ἕλληνες ἡγουμένου τοῦ Μοσχονησιώτου (1) καὶ τὸν ἐκυρίευσαν καὶ αὐτὸν χωρὶς ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι προφθάσαντες ἔφυγον διὰ τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν πύλης, καὶ κατῆλθον εἰς τὴν πόλιν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τις ἐξ αὐτῶν ἐπιστόλισεν, ἤρχισαν τὰς ἰαχὰς οἱ Ἕλληνες, καὶ τότε ἠκούσθη μεγάλη ὄχλοβοή εἰς τὸ Ναύπλιον, ἔνθα οἱ Τούρκοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἤρχισαν νὰ θρηνῶσι καὶ νὰ ὀδύρωνται καθόσον νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἀπολωλότας, φέροντες κατὰ νοῦν τὴν ἀθέτησιν τῶν πρὸ ὀλίγου γενομένων συνθηκῶν, τὰς ἀπειλὰς τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τὰ φρικτὰ ἐν Τριπολιτσᾷ ἐκ τῆς ἐφόδου πηγάσαντα δεινὰ. Ἐν τοσούτῳ οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀφ' ὅλων τῶν προμαχῶνας, καὶ πυροβολοῦσι καὶ ἄνωθεν τοῦ Ναυπλίου, καὶ ἐνταυτῷ κτυπῶσι τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸ ὀχύρωμα (μπαζιργιὰν τάμπια)· καὶ αὐτοὶ μὲν δὲν ἀντίστανται, καὶ λέγουσι μάλιστα ὅτι ἤθελον

(1) Εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἡρωϊσμοῦ τοῦ ὁ χρηστὸς οὗτος Ἕλλην ἔλαβε τὸ ἐπόμενον ἔγγραφο. «Ὁ τὸ παρὸν ἐπιφύων Δημήτριος Νικολάου Μοσχονησιώτης εἰς τὴν ἐφοδὸν τοῦ Παλαμειδίου ἐπήδησε πρῶτος αὐτὸς μετὰ μεγάλην καὶ ἡρωϊκὴν ἀνδρείαν τὰ τεῖχη, καὶ πρῶτος αὐτὸς εἰς τὰς τάμπιας, καὶ εἰς παντοτεινὴν ἔνδειξιν τῆς ἀρετῆς του τοῦ ἐδώκαμεν τὸ παρὸν ἐνυπόγραφον, ὅπου παρουσιάζοντας εἰς τὴν πατρίδα νὰ λάβῃ τοὺς κληρὸς ἀναλόγως τῶν ἀγώνων του καὶ ὑποσημειούμεθα. Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 16 Φεβρουαρίου 1823. Στάικος Σταϊκόπουλος. Ἀθανάσιος Σταϊκόπουλος. » Σπυρίδων Βαρσαμάκης.»

νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ νὰ λάβωσι τὴν τύχην τῶν ἄλλων· οὗτοι δὲ, ἀπονειοημένοι, συνήγοντο εἰς τινὰς οἰκίας, ἐπὶ σκοπῷ νὰ θάλωσι πῦρ εἰς πυρίτιδα, καὶ νὰ συγκαταστρέψωσι τὰ πάντα καταστρέφοντες. Πληροφορεῖται δὲ περὶ τούτου ὁ Στάϊκος ὑπὸ τινος Ἀβδόου ἀγᾶ καλουμένου, φρουράρχου χρεὴ ἐκπληροῦντος τὴν νύκτα ἐκείνην, ὅστις παρεδόθη εἰς αὐτὸν ὡς γινώσκόν του, καὶ ἐξελθὼν ὀλίγον πρὸ τῆς πύλης, θθεν εὐκόλως ἀκούεται, καὶ προτκαλέσας τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ προκρίτους, τοὺς ἐλάλησε μὲ τρόπον φιλάνθρωπον, καὶ τοὺς ἐβεβαίωσε διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς τιμῆς των, καὶ συνάμα ἀφῆκεν ἐλευθέρους τοὺς ἐν τῷ προμαχώνι (μπαζιργιὰν τάμπια), καὶ κατῆλθον εἰς τὴν πόλιν ὅλως ἀνεπηρέαστοι, καὶ τοὺς καθυσύχασε. Μετὰ ταῦτα ἔσειλε ταχυδρόμους πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, τὴν Γερουσίαν (1) καὶ τὸν Κολοκοτρῶνην, καὶ ἔδωκε τὴν εἶδησιν τῆς εὐτυχοῦς ἀλώσεως τοῦ Παλαμιδίου, καὶ τὸ πρῶτ ἐφθασεν ὁ Κολοκοτρῶνης αὐτόθι καὶ ὑπηγόρευσε τὰς συνθήκας εἰς τοὺς Τούρκους, ν' ἀφήτῃσιν ὅλα τὰ πράγματά των καὶ ν' ἀναχωρήσωσιν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν μὲ πλοῖα Ἑλληνικά. Ὑπέγραψε δὲ ὁ ἴδιος τὰς συνθήκας καὶ εἰδοποίησεν ἀμέσως τὴν Γερουσίαν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δικαίωμα τῶν τοιούτων συνθηκῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν Γερουσίαν μόνην, τὸν ἔκαμεν αὕτη παρατηρήσεις διὰ τὸ αὐθαίρετον τῆς πράξεώς του, ἀφ' οὗ τὰς ἐπέκύρωσε, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπεβιβάσθησαν οἱ Τούρκοι εἰς πλοῖα Ἑλληνικά, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀνδρέου Μιαούλη, καὶ ἀνεχώρησαν. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐδόξασαν τὸν παντοδύναμον, ὅστις τοὺς ἐχάρισε πάλιν τὸ ἐξάκουστον φρούριον τοῦ Ναυπλίου, τὸ ὁποῖον θ' ἀποκατασταθῇ ἐπομένως καθέδρα τῆς Κυβερνήσεως καὶ αὐτολὸν τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς θὰ χρεωστῇ κατὰ μέγα μέρος τὴν ἐλευθερίαν της.

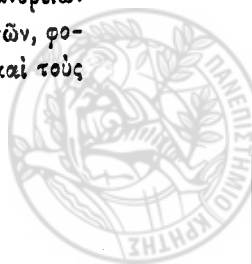
Ἄλλ' ἐλυπήθησαν, οἱ Πελοποννήσιοι μάλιστα, διότι ἀπώλεσαν τὸν πολλοῦ ἄξιον Παναγιώτην Κρεββατᾶν. Κατὰ μεσοῦντα τὸν νοέμβριον ἐκίνησεν οὗτος ἀπὸ Μιστρᾶν ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἑρμιόνην. Καθ' ὁδὸν ἐνεδρεύουσι κακοῦργοι καὶ τὸν δολοφονοῦσι, καὶ ἐκλείπει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὁ νουεχῆς καὶ φιλόπατρις Κρεββατᾶς, διὰ τὸν λόγον ὅτι, ζῶντος αὐτοῦ καὶ ἡνωμένου μὲ τὸν Κολοκοτρῶ-

(1) Εἰς τὴν Γερουσίαν ἐστάλη ὁ Ἰω. Φωτεινὸς Χΐος.

νην, δὲν ἠδύναντο ὁ Ζαΐμης οἷτε ἄλλοι ὀλιγαρχικοὶ νὰ πράξω-
 σιν ὅ,τι ἤθελον, οὐδ' οἱ Γιατράκοι νὰ μεταχειρίζονται ἰδιοτε-
 λῆς τὰ ὄπλα καὶ τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπαρχίας Μιστρά. Ἡ
 Γερουσία στέλλει αὐτόθι τὸν Πλαπούταν τὴν 18 τοῦ νοεμβρίου
 νὰ εὔρῃ τοὺς φονεῖς καὶ νὰ τοὺς συλλάβῃ· ἀλλ' εὔτε τοὺς εὔρεν,
 οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς εὔρῃ εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Λέγε-
 ται δὲ ὅτι ὁ Ζαΐμης συνεννόηθη μὲ τὸν Γ. Γιατράκον νὰ φονευθῇ ὁ
 Κρεββατᾶς, διότι, ἀφ' οὗ εἰσέβαλεν ὁ Δράμαλης, ὠρκίσθη νὰ συμ-
 πράττῃ μὲ τὸν Κολοκοτρώνην κατὰ πάντα ὑπὲρ τῆς πατρίδος,
 καὶ διὰ τοῦτο εἶχεν ἀμετάθετον ἀπόφασιν νὰ καταστήσῃ τὸν Νι-
 κηταρᾶν ἀρχηγὸν τῶν ὀπλων τῆς ἐπαρχίας.

Οἱ ὀπλαρχηγοὶ τοῦ Ὀλύμπου εὐρίσκοντο εἰς τὰ ὄρη των, καὶ
 πολλοὶ διεσπάρησαν εἰς τὰς δυτικὰς σποράδας, ὅτε τὰ πλοῖα,
 τ' ἀποκλείοντα τὸν Ὀλυμπον, εἶχον ἀναχωρήσει, καὶ οἱ Τούρκοι
 κατεῖχον ἐκεῖνα τὰ παράλια, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἦτον ἐλπίς νὰ
 κάμωσι κἀνὲν κίνημα κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ δὲ Γρηγόριος Κω-
 σταντᾶς, διατρίβων εἰς Σκίαθον, καὶ ἀντενεργῶν κατὰ τοῦ Ὀδυσ-
 σέως, ὅστις ἔχει πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὴν κατάκτησιν τῆς Εὐβοίας,
 προσεκάλεσε τὸν Διαμαντὴν Νικολάου ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον μὲ τὴν
 συναίνεσιν τῆς Κυβερνήσεως, καὶ φθάσαντα εἰς τὰς νήσους ἐκείνας
 τέλη αὐγούστου, τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ μὲ ὅσους τῶν
 Ὀλυμπίων εὐρίσκοντο ἐκεῖ. Ἡ δὲ Κυβέρνησις, ἀφ' οὗ ἐφθασεν ὁ
 Καρατάσιος ἀπὸ τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα εἰς τοὺς Μύλους τῆς Λέρ-
 νης ὁμοῦ μὲ τὸν Γάτσιον, τὸν ἔστειλε καὶ ἐκείνον εἰς τὴν Εὐβοίαν,
 καὶ περὶ τὰ τέλη νοεμβρίου διέταξε τὸν μὲν Διαμαντὴν νὰ πολιορ-
 κήσῃ τὴν Εὐρίπον, τὸν δὲ Καρατάσιον τὴν Κάρυττον· πρὸς δὲ,
 καὶ νὰ ἐγείρωσιν ἐναντίον τῶν Τούρκων ὅσα χωρία δὲν εἶχον λάβει
 τὰ ὄπλα, καὶ τότε τὰ πράγματα τῆς νήσου ἐκείνης θὰ εὐθυδρό-
 μουν ὀπωποῦν. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τὰ ὑπὲρ αὐτῆς κινήματα τῶν
 Ἑλλήνων θ' ἀποβῶσιν εἰς μάτην.

Κατὰ τὸν ὀκτώβριον, τὰ καταπλεύσαντα τουρκικὰ πλοῖα εἰς τὴν
 Κρήτην, ἀπεβίβασαν ἕως δύο χιλιάδας στρατεύματα εἰς τὰ Καλύδια
 τῶν Ἀποκορώγων. Ὁ δὲ Σίφακας ἐπὶ κεφαλῇς τριακοσίων ἀνδρείων
 ὁμοῦ μὲ τὸν Γ. Παπαδάκην ἐπιπίπτουσι νυκτὸς κατ' αὐτῶν, φο-
 νεύουσι πολλοὺς, τοὺς βάλλουσιν εἰς μεγίστην ἀταξίαν, καὶ τοὺς

ἀναγκάζουσι νὰ εὐρωσιν εἰς τὴν θάλασσαν τὴν σωτηρίαν των, ἐπιδ-
 βασθέντες πάλιν εἰς τὰ πλοῖά των. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐφθασαν καὶ
 ἄλλα ἕξ πλοῖα ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἀπεβίβασαν ἕως πεντακοσίους
 στρατιώτας. Ὁ δὲ Χασᾶν πασιᾶς ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ, ἕως
 ἕξ χιλιάδας Τούρκων, περιεφέρετο εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ ἐλεηλάτει
 τὸν τόπον, καὶ εἰς τινὰς ἐβιάσθησαν οἱ χριστιανοὶ νὰ ὑποταχθῶσιν,
 εἰς ἄλλας δὲ τὸν ἀντέκρουον καθ' ὅσον ἠδύναντο, ἀκροβολιζόμενοι εἰς
 τὰ ὑψηλὰ μέρη· εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν Ρεθύμνης οἱ Τούρκοι ἐξήρχοντο
 κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ πάντοτε ἐπέστρεφον ἡττημένοι καὶ κατη-
 σχυμμένοι. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι, καθὼς εἰς ὅλα τὰ μέρη, οὕτω καὶ εἰς τὴν
 Κρήτην, φίλοι τῶν Ὀθωμανῶν δι' ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς χριστια-
 νοὺς, πύχοντο τὴν καταστροφὴν τούτων, καὶ συνήργουν ὅσον ἠδύ-
 ναντο εἰς τὸν ὀλεθρὸν των. Ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ρεθύμνης Γεράσι-
 μος εὕρισκετο εἰς τὴν φυλακὴν· ἐπειδὴ δὲ οἱ Τούρκοι ἡττῶντο, οἱ
 Ἑβραῖοι τοὺς λέγουσιν ὅτι, ἂν ἤθελον νὰ νικῆσσι, νὰ φονεύσῃσι
 τὸν ἀρχιερέα τῶν χριστιανῶν, νὰ ἐκβάλωσι τὴν καρδίαν του, καὶ
 ν' ἀλείψωσι μὲ τὸ αἷμα αὐτῆς τὰς σημαίας των· ὤρμησαν λοιπὸν
 ὁ ὄχλος, ἤρπασαν τὸν ἀρχιερέα ἀπὸ τὴν φυλακὴν, τὸν ἐπνίξαν,
 καὶ ἤλειψαν τὰς σημαίας των μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδίας του. Τὴν
 ἐπιούσαν ἐξῆλθον κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐνεδρεύσαντες εἰς θέσιν
 τινὰ, ἐφόνευταν ἕως σαράντα ἐξ αὐτῶν· διὰ τοῦτο ἐπέστρεψαν
 χαίροντες, καὶ τοὺς Ἑβραίους χρησμολόγους δοξάζοντες. Εἰς τὴν
 ἐπαρχίαν τῆς Πέτρας κατέφυγον εἰς τι σπήλαιον διὰ νὰ φυλαχθῶσιν
 ἕως δύο χιλιάδες γυναικόπαιδα· μετ' αὐτῶν ἦσαν καὶ σαράντα πε-
 ρίπου ἄνδρες καὶ ἐπτὰ ἱερεῖς· ὁ Χασᾶν τοὺς ἀπέκλεισε, καὶ τρυ-
 πήσας ἄνωθεν τὸ σπήλαιον, ἐβρίψεν εἰς αὐτὸ ἐμπρηστικὰς ὕλας,
 ὥστε τοὺς ἐβίασε νὰ παραδοθῶσι, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας ἐφόνευσε,
 τοὺς δὲ ἱερεῖς δεδεμένους ὅλους ἀνῆψε πυρὰν καὶ τοὺς ἔκαυσε, τὰ
 δὲ γυναικόπεδα ἠχμαλώτισε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον.
 Εἰς ἄλλο σπήλαιον ἐκλείσθησαν ἕως πεντακόσιοι Ἕλληνες, καὶ
 ἀπεκλείσθησαν ὡσαύτως ἀπὸ τοὺς Τούρκους· ἀλλ' ὁ Γρηγόριος
 Κεφαλαιὸς καὶ ἄλλα παληκάρια τοὺς ἀντέκρουσαν, ἐφόνευσαν
 πολλοὺς, καὶ τοὺς ἠνάγκασαν ν' ἀποχωρῆσωσιν. Ἐπομένως ἔκαυ-
 σαν τριακόσια γυναικόπαιδα εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μηλοποτάμου κα-
 ταφυγόντα ἀπὸ τὸ χωρίον Μιληδόνη εἰς τι σπήλαιον, τὸ ὁποῖον

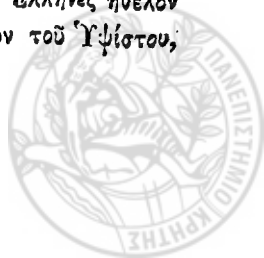
ἐτρύπησαν ἄνωθεν, καὶ ἔρριψαν ὡσαύτως ὕλας ἐμπρηστικάς· εἶ-
 χον δὲ κατακαύσει καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀποκορώνων κατ' ἀρχὰς
 τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὸ χωρίον Βαφὶ ἕως ἑκατὸν ἐβδομήντα
 χριστιανούς. Τὰ δὲ πράγματα τῶν Κρητῶν ἤρχισαν νὰ χειροτε-
 रेύωσι, διότι μεταξὺ τῶν στρατιωτικῶν δὲν ὑπῆρχεν ἤδη κλίσεις,
 ὅστις νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ διατηρήσῃ τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν πειθαρχί-
 ᾱν, καὶ ἀφ' οὗτο ὁ Ἀφεντουλιέφ τοὺς διήρρεσεν, ἐκινεῖτο ἑκα-
 στος κατὰ τὰ ἴδια πάθη καὶ συμφέροντα. Ὁ δὲ Ἀφεντουλιέφ κα-
 τεφρονήθη ἔνεκα τῶν παραλογισμῶν του καὶ τῆς οἰκτρᾶς διαγωγῆς
 του, καὶ διὰ τοῦτο δυσάρεστος, ἀφ' οὗ προλαβόντως ἔγραψε πρὸς
 τὴν Κυβέρνησιν νὰ στείλῃ ἄλλον ἐπαρχον νὰ διοικήσῃ τὴν νῆσον,
 τέλος τὴν 26 τοῦ Ὀκτωβρίου ἐπιβαίνει εἰς πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς
 τὴν καθέδραν, ἐπὶ σκοπῶ, καθὼς ἔλεγε, νὰ τοὺς προμηθεύσῃ τ' ἀναγκαι-
 ᾶ βοήθηματά· ἀλλ' οἱ Κρήτες τὸν ἐμπόδισαν καὶ τὸν ἐβίασαν νὰ
 ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν θέσιν του. Τὴν δὲ 29, ἐπειδὴ αὐτὸς ζητεῖ τὴν πα-
 ραίτησίν του, στέλλουσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν πληρεξουσίου τὸν
 Ἀναγνώστην Παναγιώτου, Γ. Παπαδάκην, Νικόλαον Ἀνδρέαν,
 Ἀναγν. Ἱερωνυμάκην, καὶ Ἐμ. Ἀντωνιάδην, νὰ ζητήσωσιν ἄλλον
 ἐπαρχον. Τέλος θεωροῦντες ὅτι ἔδραπε τὴν πατρίδα τὸ νὰ δια-
 τηρῇται εἰς τὴν διοικητικὴν του θέσιν, τὴν 15 τοῦ Νοεμβρίου ὁ
 Γ. γραμματεὺς Ν. Οἰκονόμου, ὁ πρωτογραμματεὺς Ἐμμ. Ἀντω-
 νιάδης, οἱ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, τοῦ πολέμου, τῆς δικαιοσύνης καὶ
 τῶν θαλασσίων διωρισμένοι, καὶ ἄλλοι τῶν προκρίτων, τὸν ἀπε-
 κήρυξαν ὡς θελήσαντα ν' ἀποσπάσῃ τὴν Κρήτην ἀπὸ τὸ λοιπὸν
 ἔθνος, ὡς ὑποκινήσαντα πολλὰς ἐπαναστάσεις ἀφ' οὗ ὑπεχρεώθη
 νὰ δεχθῇ τὴν ἑνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τὴν ἑλλην Ἑλλάδα διὰ
 διαφόρων ραδιουργιῶν καὶ ψευδολογιῶν, ὡς μεταχειριζόμενον
 σφραγίδα μετ' ἐπιγραφὴν βασιλικὴν, ὡς μόνον ὑπογράφοντα διαταγὰς
 καὶ ἔγγραφα ἐναντίον τοῦ ὀργανικοῦ νόμου τῆς Κρήτης, ὡς χαρί-
 ζοντα πράγματα τοῦ κοινοῦ εἰς τοὺς ξένους, ὡς σφετεριζόμενον
 τὰ δημόσια χρήματα, καὶ ἐπειδὴ, λέγουσιν, οἱ σκοποὶ του εἰς
 διαφόρους περιστάσεις ἐφάνησαν ὑποπτοὶ καὶ εἰς τὰ μέγιστα ἐπι-
 κίνδυνοι, ἀποτεινόμενοι εἰς ἐγκλήματα καθοσιώσεως, τὸν ἀπέκλει-
 σαν ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς πατρίδος ἐν γένει, καὶ ἀπεφάσιζαν νὰ
 μὲν ὑπὸ φύλαξιν ὡς ιδιώτης, ἕως ἡ Κυβέρνησις τὸν ἀντικατα-

στήσει· ἐσφράγισαν δὲ ὅλα τὰ ἔγγραφα καὶ πράγματά του, καὶ διεκοίνωσαν τὴν πτῶσίν του εἰς ὅλα τὰ μέρη. Αὐθήμερον ἀναφέρεται καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐξιστορεῖ τὰ γινόμενα ἐναντίον του· τὴν δὲ 26 παρακαλεῖ αὐτὴν νὰ στείλῃ ἄλλον ἑπαρχον νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ὅπου καὶ φόβεῖται μὴ τὸν φονεύσωσιν. Ἀλλὰ τὴν 28 ἔφθασαν οἱ ἀπεσταλμένοι εἰς Ἑρμιῶνην, καὶ ἐζήτησαν Γ. ἑπαρχον τῆς Κρήτης τὸν Ἑμμ. Τομπάζην, καὶ τοῦτον θὰ στείλῃ ἡ Κυβέρνησις μετὰ τὸν τίτλον τοῦ ἁρμοστοῦ μετὰ τὴν ἐν Ἀστρεῖ συνέλευσιν, ὅστις καὶ ἅμα φθάσει ἐκεῖ, θὰ μείνῃ ἐλεύθερος ὁ Ἀφεντουλιέφ, καὶ θ' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἐν τοσούτῳ θὰ ἐκπληρόνῃ τὰ χρέη τοῦ Γ. ἐπάρχου ὁ Γ. γραμματεὺς Ν. Οἰκονόμου, διορισθεὶς πρὸς τοῦτο τὴν πρώτην δεκεμβρίου ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν.

Οἱ Κάσσιοι δὲν ἐλειψαν συναγωνιζόμενοι καὶ βοηθοῦντες τοὺς ἀδελφούς των Κρητας μετὰ τὰ πλοῖά των, περιπλέοντες τὰ παράλια τῆς νήσου· ὅτε δὲ ἔφθασε τὸ πρῶτον ὁ στόλος τοῦ Μεχμέταλη εἰς τὴν Σοῦδαν, ἔτυχον δύο πλοῖά των ἐκεῖ καὶ τὰ συνέλαβον· ἀλλὰ δὲν ἐβράδυναν καὶ αὐτοὶ νὰ διασπαρῶσιν ἀπανταχοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ βλάπτωσι τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, ληϊζόμενοι τὰς τουρκικὰς ἰδιοκτησίας· ἔφθασαν δὲ νὰ κυνηγῶσι τὸν ἐχθρὸν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς λιμένας των· καὶ πληροφορηθέντες ὅτι, ὁ Μεχμέταλης ἠτοίμαζεν εἰς τὸ Πηλοῦσιον τροφὰς νὰ στείλῃ τὸν Χασᾶν πασιᾶν εἰς Κρήτην, τέσσαρα Κατσιώτικα ἔπλευσαν εἰς τὰ παράλια τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐκυρίευσαν εἴκοσι πλοῖα μετὰ ῥίζια, καὶ εἰς τὸ ἐν εὖρον καὶ χρήματα, καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν νήσόν των· ὁμοῦ δὲ μετὰ τοὺς καταγωγεῖς τῶν ναυτικῶν νήσων περιπλέουσι καὶ ὅλα τὰ πρὸς καταγωγὴν ἐπιτήδεια πλοιάρια τῶν Κασσίων, καὶ προξενοῦσιν ὅσα κακὰ δύνανται εἰς τοὺς Τούρκους.

Οἱ Πελοποννήσιοι ἐν τούτοις συντελοῦσι πολὺ εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ Μισολογγίου καὶ εἰς τὸν θρίαμβον τῶν δυτικοελλαδικῶν. Ἀφ' οὗ ὁ Ὠμερβριώνης ἀπέκαμε πυροβολῶν τὸ Μισολόγγι, καὶ καταπολεμῶν καθ' ὅλους τοὺς τρόπους τοὺς πολιορκημένους, τέλος ἀπεφάσισε νὰ τὸ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων πρὸς τὴν 25 τοῦ δεκεμβρίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Ἕλληνες ἤθελον ἐκπληρόνῃ τὰ χριστιανικὰ χρέη των εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου,

ὅτε, ὥς ἐνόμιζεν, ἤθελον ἀφήσει καὶ τοὺς προμαχῶνας ἀφρουρή-
τους. Ἀλλὰ χριστιανὸς Ἑπειώτης εὕρισχόμενος εἰς τὸ στρα-
τόπεδον τῶν Τούρκων, ἐξ ἀνάγκης ὑπηρετῶν, διότι δὲν ἠδύνατο
ἐκ τῶν ἰδίων περιστάσεων νὰ τοὺς πολεμήσῃ, καὶ πληροφορηθεὶς
τὴν ἀπόφασιν τῶν, εἰδοποίησε τοὺς Ἕλληνας. Οὗτοι λοιπὸν, ὅσοι
πολεμιστὰι, δὲν ὑπάγουσιν εἰς τὸν ναὸν νὰ ὑμνήσωσι τὸν Θεὸν ψάλ-
λοντες *Χριστὸς γεννᾶται*, ἀλλὰ γρηγοροῦσιν ὅλην τὴν νύκτα εἰς
τὰς θέσεις τῶν, καὶ περιμένουσι νὰ τὸν δοξολογήσωσι με τοὺς
κρότους τῶν πυροβόλων καὶ τῶν τουφεκίων, μαχόμενοι με ἀπό-
φασιν νὰ χύσωσι τὸ αἷμά τῶν διὰ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς
πατρίδος. Πεντακόσιοι Τურκαλθανοὶ ἐπὶλεκτοὶ ἦσαν καταγε-
γραμμένοι νὰ κάμωσιν ἔφοδον, καὶ νὰ λάβῃ ἀμοιβὴν ἀνὰ χίλια
γρόσια ἕκαστος αὐτῶν. ὤρμησαν λοιπὸν εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς
μίαν ὥραν πρὶν φέγξει εἰς τὸ τεῖχος, καὶ ὁ προηγούμενος τῶν ἄλλων
Γιουρούκ μπαϊρακτάρης, εἰσεπήδησεν εἰς τοὺς προμαχῶνας, ὅπου
ἐφρούρει ὁ Μακρὴς με τοὺς Καρυτινοὺς καὶ τοὺς Ἡλείους, με τὴν
σημαίαν εἰς τὴν χεῖρα, εὔρε τὸν σκοπὸν κοιμώμενον, τὸν ἐφόνευσε,
προχωρῶν φονεύει καὶ ἄλλον, καὶ πληγώνει εἰς τὴν δεξιᾶν ἕτερον·
ἀλλ' οὗτος τὸν πιστολίζει με τὴν ἀριστεράν, τὸν πληγώνει ὡσαύτως
εἰς τὴν χεῖρα, καὶ φωνάζει: *Τοῦρκοι, Τοῦρκοι*. Τότε ἤρχισαν οἱ Ἕλ-
ληνες νὰ μάχωνται πυροβολοῦντες καὶ τουφεκίζοντες ἐναντίον τῶν
ἐχθρῶν, οἱ ὅποιοι καταβάντες εἰς τὴν τάφρον, τρεῖς ἐπλησίασαν εἰς τὸ
τεῖχος φέροντες καὶ ἀναβάθρας μεθ' ἑαυτῶν, καὶ τρεῖς ἀπεκρούσθησαν
με βλάβην τῶν. Οἱ Ἕλληνες ἀλαλάζοντες καὶ παιανίζοντες ἐμαχή-
σαντο τρεῖς ὥρας, καὶ τέλος ἀπέκρουσαν καὶ τοὺς ὀρμήσαντας εἰς τὴν
τάφρον διὰ τὴν ἔφοδον, καὶ τοὺς παρακολουθοῦντας ἱππεῖς τε καὶ
πεζοὺς, οἵτινες ἐμελλον νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ἐβίασαν
ν' ἀπομακρυνθῶσιν. Ἐφόνευσαν δὲ ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους καὶ
ἐπλήγωσαν περὶ τοὺς τριακοσίους καὶ ἐπῆραν δώδεκα σημαίας.
Ἐξ δὲ μόνον ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληγώθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας.
Ὁ Ὁμερβριώνης ἤδη θεωρεῖ ὅτι δὲν ἐμπορεῖ νὰ κυριεύσῃ τὸ Μισο-
λόγγι· μανθάνει δὲ ὅτι ὁ Ῥάγγος ἀπεστάτησε πάλιν, καὶ ὅτι θὰ
τὸν μιμηθῶσι καὶ ὁ Ἀνδρέας Ἰσκού καὶ ἄλλοι. Εἶχε δὲ προσκληθῇ
καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα νὰ στρατεύσῃ εἰς
βοήθειαν τοῦ Μισολογγίου, καὶ ἐκστρατεύει εὐθὺς με διακοσίους

συμπαλαμβάνει καὶ ἀπὸ τὰ Σάλωνα τὸν υἱὸν τοῦ Πανερῆ μετ' ἄλλους διακοσίους, καθὼς καὶ ἀπὸ Μαλανδρίνων τὸν Δῆμον Σκαλιστᾶν μετ' ἀρκετοῦς, καὶ οὕτω προχωρῶν, προσαυξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν μετ' αὐτοῦ συστρατευόντων. Ἐνεργεῖ ἐν ταύτῳ νὰ διαδοθῇ λόγος καὶ νὰ μάθῃ ὁ Ὁμερβριώνης ὅτι, ὁ Ὀδυσσεὺς ἤρχετο ἐναντίον τοῦ μ' ἑξ χιλιάδας. Εἶχε δὲ ἀποφασισθῇ νὰ πλεύσωσιν εἰς Δραγαμέστο ὁ Π. Μαυρομιχάλης, ὁ Τσιόγγας, ὁ Δημοτσέλιος καὶ ὁ Γρύβας μετ' ἐντακοσίους, διὰ νὰ ἐγείρωσι πάλιν εἰς τὰ ὅπλα τοὺς ὑποταγμένους εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ τὴν 24 δεκεμβρίου εἶχον ἐπιβιβάσθῃ εἰς πέντε πλοῖα ἑλληνικὰ ἐπὶ τούτῳ· ἀλλ' εἰδεποιηθέντες τὴν ἀπειλούμενην ἐφοδὸν τῆς νυκτὸς ἐκείνης πρὸς τὴν 25, ἀπεβιβάσθησαν καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἀπόκρουσιν τῶν ἐχθρῶν· ἐπομένως ἐπεβιβάσθησαν πάλιν, μετέβησαν εἰς Δραγαμέστο, συνεννοήθησαν μετ' τοὺς ὁπλαρχηγοὺς τῶν ἐπαρχιῶν Βάλτου καὶ Ξηρομέρου, καὶ οἱ κάτοικοι ἔλαβον πάλιν τὰ ὅπλα κατὰ τῶν Τούρκων μετ' ὅσον πλειότεραν ἀγανάκτησιν, ὅσα κακὰ ἔπαθον παρ' αὐτῶν ὑποταγέντες. Ἐπομένως ὁ Τσιόγγας, ὁ Τσαλαφατῖνος, ὁ Γρύβας καὶ ἄλλοι φθάσαντες εἰς τὴν κατοχὴν, προσέβαλον τοὺς Τούρκους, τοὺς ἐδίωξαν ἐκεῖθεν καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς Μαχαλᾶν. Ὅθεν οἱ πολιορκηταὶ τοῦ Μισολογίου ἤδη συλλογίζονται περὶ τῆς ἀκροσφαλοῦς θέσεώς των, καὶ ἐν ᾧ στοχάζονται ἀφ' ἐνὸς δι' ὅ' ἀποκλεισθῶσι πανταχόθεν, ἀφ' ἐτέρου βλέπουσιν ὅτι θ' ἀποθάνωσιν ἀπὸ τὴν πείναν, καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ ἐπληρηφορήθησαν ὅτι τὰ ἑλληνικὰ συνέλαβον εἰς τὸν Ἀχελῷον τουρκικὸν πλοῖον μετ' τροφᾶς καὶ πυριτόβολα, σταλὲν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν, καὶ διὰ ταῦτα θεωροῦσιν ἀναγκασίαν τὴν ἀποχώρησίν των· ἀλλ' ἐν τούτοις δίδεται καὶ ἄλλη ἀφορμή, ἡ ὁποία θὰ τοὺς βιάσει νὰ φύγωσιν εἰς ἄκραν ἀταξίαν. Ὁ αἰχμαλωτισθεὶς Γιουρούκ μπαϊρακτάρης εἶχε συγγενεῖς, οἵτινες εἶχον μεγάλην φατρίαν, καὶ ἐπρότειναν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ τὸν λυτρώσωσι διὰ χρημάτων· ἀλλ' οὗτοι ἀντεπρότειναν ἀνταλλαγὴν αὐτοῦ μετ' ὁν Α. Πισάνον· οἱ συγγενεῖς τοῦ Μπαϊρακτάρη τὸν ἐζήτησαν λοιπὸν, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ δὲν τὸν δίδουσι· προσφέρουσι καὶ χρήματα νὰ τὸν λυτρώσωσι διὰ νὰ τὸν ἀνταλλάξωσι, πλὴν ὀνειδίζονται διὰ τοῦτο καὶ ἀποβάλλονται. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθῶσι, καὶ τὴν 31 δεκεμβρίου κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν τῆς νυκτὸς

συνεννοηθέντες ὅλοι ἕως τρεῖς χιλιάδες, ῥίπτουσιν ὀλίγα τουφέκια
 ὥς ἐκ συνθήματος καὶ φεύγουσι· τούτους ἀκολουθοῦσι φεύγοντες καὶ
 ἄλλοι, καὶ ἐπομένως ἤρχισεν νὰ σκορπίζεται τὸ στρατόπεδον. Τότε
 δὴ, φεύγουσι καὶ οἱ ἀρχηγοὶ μὲ μεγάλην βίαν καὶ ἀφήνουνι τὰς
 ἀποσκευὰς των καὶ τὰ πυροβόλα των καὶ πολλὰ πράγματά των.
 Ἐν τοςούτῳ οἱ Ἕλληνες δὲν ἀκούουσι νὰ γίνωνται τὰ συνήθη εἰς
 τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν καὶ συμπεραίνουσιν ὅτι ἔφυγον. Κατὰ
 τὸ μεσονύκτιον ἐξέρχονται τινες νὰ ἴδωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τί ἐγείνη,
 καὶ προχωρήσαντες εἰς τὸ στρατόπεδον, εὔρον ὀλίγους ἐξ αὐτῶν,
 καὶ ἄλλους κατέκοψαν, ἄλλους δὲ ῥίψαντας τὰ ὅπλα ἤχμαλώτισαν.
 Ἐκ τούτων ἔμαθον ὅτι οἱ Τούρκοι διευθύνοντο εἰς Βραχῶρι· καὶ ὁ
 μὲν Ὀμερβριῶνης ἀπῆρχετο διὰ τῆς Κλεισούρας, ὁ δὲ Κιουταχῆς
 διὰ τοῦ Κερασόβου. Τὸ πρῶτ' ἐδραμον κατόπι των, ἐφόνευσάν
 τινας ἐξ αὐτῶν καὶ τοὺς ἐπῆραν καὶ τὸ μόνον πυροβόλον, ὅπερ
 εἶχον παραλάβει μεθ' ἑαυτῶν· ἕτεροι προεχώρησαν ἕως Μποχωρί καὶ
 Γαλαταῖν, ὅπου ἦσαν αἱ ἀποθήκαι καὶ τὸ νοσοκομεῖόν των· πλὴν
 δὲν εὔρον ἐκεῖ εἰμὴ τὰς ἀποσκευὰς των καὶ δύο πυροβόλα. Οἱ
 Τούρκοι ἔφθασαν ἐν τούτοις εἰς Βραχῶρι, ὅπου κατεσκηνώθησαν,
 καὶ ἴσως εἶχον σκοπὸν νὰ διαμείνωσιν ἐκεῖ ἕως ἥθελον δυνηθῇ νὰ
 λάβωσι καταλληλότερα μέτρα ἐναντίον τοῦ Μισολογγίου· ἀλλὰ
 δὲν εἶχον τροφάς. Ἐπεφορτίσθη δὲ ὁ Ἰσμαήλ πασιᾶς Πιλιᾶσας μὲ
 πέντε χιλιάδας νὰ ὑπάγῃ εἰς τ' Ἀγραφα, διὰ νὰ προμηθεύσῃ
 ἐκεῖθεν τὸ στρατεύμα μὲ τὰς ἀναγκαίας τροφάς· ἀλλ' ὁ Καραϊ-
 σκάκης, ὃν καὶ ὑποτεταγμένος ἕως τότε, προσκαρτερῶν εἰς τὰ
 στενὰ, τοὺς ἐκτύπησεν, ἐφόνευσέ τινας καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς τὰ
 ὀπίσω· πλὴν ἐξεδικήθησαν καὶ αὐτοί, φονεύσαντες τοὺς γέροντας
 καὶ τὰ γυναικόπαιδα εἰς τινα χωρία ὑποτεταγμένα, θθεν διέβησαν.
 Οἱ εἰς τὴν Μαχαλὰν ἐστρατοπεδευμένοι, μεθ' ὧν ἠνώθησαν καὶ οἱ
 διὰ ξηρᾶς ἐκ Μισολογγίου φθάσαντες Ἡλίας Κατσάκος καὶ Παναγ.
 Κοσονάκος μ' ἑκατὸν πενήντα Μανιάτας, οἳτινες εἶχον ἔλθει μετὰ
 τὴν φυγὴν τῶν Τούρκων, καὶ πρὸς τούτοις ὁ Μάρκος Μπότσαρης,
 ἥθελον ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ Βραχῶρι νὰ προσβάλωσι τοὺς Τούρκους·
 ἀλλ' ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολουθῶν τοῦ Μαυροκορδάτου, ἀντενεργῶν
 ἴσως κατὰ τοῦ Μπότσαρη, ὑποκινεῖ τοὺς στρατιώτας, καὶ μάλιστα
 τοὺς Πελοποννησίους, ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ ἀνεχώρησαν εἰς Δρα-

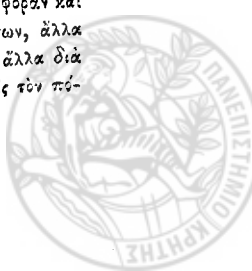

γαμέστο. Τέλος ὁ ἐχθρὸς ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Πρέβεζαν, φοβούμενος μὴ συρρέουσιν πανταχόθεν οἱ Ἕλληνες καὶ τὸν ἀποκλείσωσιν. Εἶχε δὲ πλημμυρῆσει καθ' ὑπερβολὴν ἐκ τῆς πολυομβρίας ὁ Ἀχελῷος· καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ περάσωσιν αὐτόθεν διὰ νὰ σωθῶσιν οἱ Τούρκοι. Ὅθεν ἀφ' οὗ ἐπέρασαν ἱππεῖς τινες, ἔδησαν ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον ὡς τὸ ἄλλο τοῦ ποταμοῦ σχοινία διὰ νὰ περικρατηθῶσι καὶ ὑποστηρίξωσιν ἑαυτοὺς, ὥστε νὰ μὴ τοὺς ἐπάρῃ ὁ ποταμός· ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπνίγησαν ἕως χίλιοι ἐπτακόσιοι, ὅτε τὰ σχοινία διὰ τὸ πολὺ βάρος ἐκόπησαν, καὶ οὕτω συρόμενοι ἀπὸ τὸν ποταμὸν ἐπνίγοντο· ἀλλ' ἐπνίγοντο οἱ πλειότεροι καὶ ἀπώλλυντο διότι οἱ πεζοὶ ὥρμων εἰς τοὺς ἱππεῖς καὶ ἐπελαμβάνοντο αὐτῶν ἢ τῶν ἱππων των ὅθεν ἂν ἤθελον δυνηθῇ, καὶ ἢ τοὺς ἐκρήμνιζον καὶ ἐπνίγοντο ὁμοῦ, ἢ ἐφρονέοντο παρ' αὐτῶν ὑπερσπικόντων ἑαυτοὺς μὲ τὸ σπαθίον ἢ μὲ τὸ πιστόλιον· ὅσοι δ' εὐτύχησαν νὰ περάσωσι τὸν ποταμὸν, ἀπῆλθον εἰς Πρέβεζαν, καὶ ἐπομένως εἰς Ἀρταν, ὅθεν καὶ δισκορπίσθησαν, καὶ ἀπῆλθεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. Ἀλλ' ἂν οἱ Ἕλληνες ἐκινουῖντο ἐναντίον των εἰς τὸ Βραχῶρι, ἢ ἂν τοὺς κατεδίωκον κατόπιν ἀπερχομένους νὰ περάσωσι τὸν ποταμὸν, ἤθελον τοὺς ἀφανίζει κατὰ κράτος. Μετὰ ταῦτα ὁ Βαρνακιώτης ἔφυγε πανοικεῖ εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ ἐπομένως εἰς τὸν Κάλαμον· ὁ δὲ Μαυροκορδάτος κατεδίωξε τοὺς συγγενεῖς του καὶ κατέκαυσε τὴν οἰκίαν του. Οἱ δ' ἄλλοι ὁπλαρχηγοί, ἐκτὸς τοῦ Γόγου, πάλιν ἠνώθησαν μὲ τοὺς Ἕλληνας. Τότε ἔφυγον καὶ οἱ Σουλῳῖται ἀπὸ Κεφαλληνίαν καὶ τ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑπτανήσου κρυφίως τῶν Ἀγγλων ἐκ διαλειμάτων, καὶ μετέβησαν εἰς τὸ Μισολόγγι καὶ ἄλλαχού τῆς Ἑλλάδος ν' ἀγωνισθῶσιν, Ἄρα ὁ Μαυροκορδάτος τοῦλάχιστον ἔσωσε τὸ Μισολόγγι διὰ τῆς γενναίας ἀποφάσεώς του καὶ ἐπιμονῆς τοῦ νὰ κλεισθῇ εἰς αὐτὸ, καὶ διὰ τῆς ἐπιτηδεϊότητός του εἰς τὸ νὰ κερδίσῃ καιρὸν διαπραγματευόμενος μὲ τοὺς Τούρκους, ἄχρις οὔτου ἔφθασαν εἰς βοήθειάν του οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ τὸ Μισολόγγι θὰ χρησιμεύσει ὡς προπύργιον τῆς Πελοποννήτου, καὶ θὰ κινήσει εἰς τὸ μετὰ ταῦτα τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν συμπάθειαν ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ θὰ ὀνομασθῇ ἡρώικόν Μισολόγγι.

Οἱ Ἕλληνες ἤδη ἀναπέμπουσι δοξολογίας πρὸς τὸν Θεὸν τῶν δυνάμεων, ὅστις τοὺς ἔσωσεν ἀπὸ τόσους πολυειδεῖς καὶ φοβεροὺς

κινδύνους. Οἱ δ' ὀλιγαρχικοὶ ῥαδιουργοῦσιν ἐπ' ἀδείας, διὰ νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὸ σχέδιόν των. Συμπράττουσα δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἅψ' οὗ δὲν ἠμπόρεσε νὰ πείσῃ τὴν Γερουσίαν νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν Βουλὴν διὰ νὰ τὴν διαλύσῃ, ἤδη προσπαθεῖ νὰ τὴν διαλύσῃ ἄλλως πως. Κατὰ τὸ ἰγ' ἄρθρον τοῦ νόμου τῆς Ἐπιδαύρου εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κατασκευάτῃ νόμον περὶ ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων βουλευτῶν· ἀλλ' ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ συγκαλεσθῇ συνέλευσις ἰδίως τῶν Πελοποννησίων, καὶ οἱ πληρεξούσιοι τούτων νὰ καταργήσωσι τὸ ἄρθρον καὶ τοῦ ὀργανικοῦ νόμου τῆς Γερουσίας, καθ' ὃ αὕτη ἐκλέγει τὰ μέλη τῆς Βουλῆς, τὰ παραστασιακὰ τῆς Πελοποννήσου, ἢ νὰ καταργήσωσι τὴν Γερουσίαν, καὶ τότε νὰ νομοθετήσῃ νὰ ἐκλέγωνται οἱ βουλευταὶ ἀμέσως ἀπὸ τὸν λαόν. Τότε δὲ ἤθελε νομοθετήσῃ νομίμως· ἀλλ' αὕτη ἐκδίδει τὴν 9 νοεμβρίου νόμον περὶ ἐκλογῆς παραστατῶν (οὕτως ὠνόμαζον τότε τοὺς ἀντιπροσώπους βουλευτὰς) ὑπ' ἀριθ. 1Ζ', διατάζοντα νὰ ἐκλεχθῶσι κατ' αὐτὸν οἱ παραστάται τῶν ἐπαρχιῶν ἀμέσως ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ ἀποσταλῶσι περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκεμβρίου εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως. Τὸν διευθύνει δὲ καὶ πρὸς τὴν Γερουσίαν νὰ τὸν ἐνεργήσῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἅψ' οὗ τὸν διευθύνεν ἀμέσως εἰς τὰς ἐπαρχίας νὰ τὸν ἐνεργήσωσιν οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἢ οἱ ὀπαδοὶ των. Τοιοῦτοτρόπως ἀνοίγει στάδιον εἰς τούτους νὰ ῥαδιουργήσωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας, διὰ νὰ τοὺς ἐκλέξῃ ὁ λαὸς βουλευτὰς, καὶ νὰ κηρυχθῇ καὶ αὐτὸς ἐναντίον τῆς Γερουσίας (1). Ἄρα ἠδύνατο αὕτη ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐκλο-

(1) Οἱ Δελτιγιάνναι καὶ οἱ ὁμόφρονές των, ἐσπερμολόγουν ἐναντίον τῆς πρὸ πολ-
λοῦ δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, καὶ τὴν κατηγοροῦν μάλιστα ὡς καταχρασθεῖσαν τὰ δη-
μόσια· ὅθεν ἡ Γερουσία, διὰ νὰ φωτίσῃ τὸν λαόν, καὶ νὰ ψεύσῃ τὰ λεγόμενα,
ἔστειλεν ἐγκύκλιον εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, καὶ ἔδιδε λόγον τῆς διεκρίσεώς της εἰς
ἐννέα μηνῶν διάστημα, ἐκθέσασα τὸν ἀπολογισμὸν της, ἀπὸ τῶν ὑποῖον ἐφαινετο ὅτι
ἐδαπάνησεν ἑξακοσίας πενήντα χιλιάδας γροσίων περίπου, καὶ δι' αὐτῶν ἐπρομήθευσεν
ἄρτον καὶ σαρούχια εἰς τὰ ἀπὸ Τριπολιτσᾶν διαβαίνοντα καθ' ἐκάστην στρατιού-
ματα, ἐπλήρωσε μηνιαία τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου ὡς καὶ τῶν πλοίων τῶν ἀποκλειόν-
των τὸ Ναύπλιον, ἐπλήρωσε χρεὶ πρὸς Ἀγγλοὺς καὶ Γάλλους διὰ γεννήματα χρυ-
σιμεύοντα εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐπλήρωσε πυριτόβολα, πυρίτιδα καὶ τροφὰς, ἐξ ὧν
ἔστειλε καὶ εἰς Μισολόγγι, καὶ ὅπως οὖν ἐπύρκεσεν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος.
Τὰ χρήματα ταῦτα ἦσαν συνηγμένα ὀλίγιστα ἀπὸ τὴν ἀνὰ ψυχὴν συνεισφορὰν καὶ
ἀπὸ ἐθνικὰς προσόδους ἐπαρχιῶν τινῶν· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν εἰσοδημάτων, ἄλλα
κατεφαγώθησαν ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ ὑπὸ τῶν πολεμικῶν ἀρχηγῶν· ἄλλα διὰ
τὰς περιστάσεις τοῦ πολέμου δὲν συνήχθησαν, καὶ ἄλλα ἐχρησίμευσαν εἰς τὸν πό-

γικοῦ τούτου νόμου, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς νὰ τὸν ἐνερ-
γῇσωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας· ἡδύνατο δὲ νὰ τὸν κηρύξῃ παράνομον καὶ
διὰ ταῦτα, καὶ διότι ἡ Κυβέρνησις, ὅτε τὸν κατεσκεύασε, δὲν συνε-
κάλεσεν ὅλα τὰ μέλη ἢ τὰ δύο τρίτα τῆς Βουλῆς, καὶ νὰ νομοθετήσῃ
νομίμως, ἀλλὰ τὸν παρεδέχθη ἀπὸ τὴν ἑπταμελῆ ἐπιτροπὴν, ἣτις
κατὰ τὸν νόμον τῆς Ἐπιδαύρου δὲν ἡδύνατο οὔτε νὰ συστηθῇ, οὔτε
νὰ νομοθετήσῃ· μ' ὅλα ταῦτα, διὰ νὰ μὴ λογισθῇ κἀταπολεμοῦσα
τὴν Κυβέρνησιν, ἀν καὶ ἀνύπαρκτον, προβάλλει νὰ συγκαλεσθῇ τὸ
ἔθνος εἰς συνέλευσιν, ν' ἀποφασίσῃ τὰ κοινῇ συμφέροντα. Ἐφρόνει
δὲ ὅτι ἡ συνέλευσις ἦτον ἀναγκαῖα καὶ διὰ ν' ἀναθεωρήσῃ τὸ προ-
σωρινὸν πολιτεύμα τῆς Ἑλλάδος, ν' ἀφαιρήσῃ ἀπὸ τὰ καθήκοντα
τοῦ Νομοτελεστικοῦ τὰ ἔκτακτα μέτρα (1), καὶ νὰ ψηφίσῃ τὰ
ἐνλογα καὶ τὰ δίκαια. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει οὐδὲ ν' ἀκούσῃ
κἀν ἐθνικὴν συνέλευσιν· ἐφοβεῖτο μὴ ἤθελεν ἀπαιτηθῇ λόγον τῶν
πράξεών της (2), καὶ μάλιστα μὴ ἤθελον ἐπικυρωθῇ καὶ τοπικαί

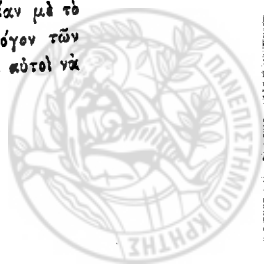
λεμον. Ἡ Γερουσία ὑπεχρέωσε καὶ τοὺς πατέρας τῶν μοναστηρίων ὡς καὶ τοὺς εὐκα-
ταστάτους Ἕλληνας νὰ εἰσενέγκωσι χρήματα διὰ τὸν πόλεμον. Ἐλαβε καὶ γρόσια
δέκα χιλιάδας ἐκ τῶν 80 χιλιάδων διαστήλων τῶν ἐκ τῶν χαρμιῶν τοῦ Χουρσίτ,
καὶ τὰ λοιπὰ παρεχώρησεν εἰς τὰς ναυτικὰς νήσους.

(1) Τὸ Νομοτελεστικὸν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ ἔκτακτα μέτρα καθ' οὔτινος
ἤθελε κατηγορηθῇ ὡς προδότης ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως, ἢ διὰ τὴν προμήθειαν
τῶν ἀναγκαιῶν διὰ τὰς δυνάμεις τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας
νὰ εἰδοποιῇ τὴν Βουλὴν περὶ τῶν πεπραγμένων· πρὸς δὲ καὶ νὰ διορίξῃ ἰδιαιτέραν
ἔκτακτον ἐπιτροπὴν, διὰ νὰ κρίνῃ ἀνεκκλήτως τὰ ἐναντίον τῆς πατρίδος ἐγκλη-
ματα προδοσίας· ἄρα ἡ Κυβέρνησις εἶχε δικαίωμα κατὰ νόμον ν' ἀφαιρῇ καὶ τὴν
προσωπικὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν. καὶ τὴν ζωὴν τοῦ πο-
λίτου· ἡδύνατο ἄρα, ἐὰν ἦτο συγκεκριμένη ἐξ αὐτῶν φρονούντων, ὅτι ὅλα τὰ
ἐγκλήματα εἶναι συγχωρημένα διὰ νὰ φθάσωσι τὸν σκοπὸν τῶν, νὰ καταστρέψῃ
ὅσους ἀν ἤθελε θηλάσῃ διὰ τῶν ἐκτάκτων μέτρων· κατηγοροῦντα δ' ὅσους καὶ ἀν
ἤθελε διὰ προδοσίαν, ἤθελε δυνῆθαι νὰ τοὺς ἀπολέσῃ δι' ἐπιτροπῶν. Ἐπιστοὶ τὸ κείμε-
νον τοῦ νόμου «§ οἱ. δοθέντος ἐγκλήματος προδοσίας ἐναντίον τῆς διοικήσεως, τὸ
ἐκτελεστικὸν σῶμα ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα ἔκτακτα μέτρα ὁποῖας
ὑτάξεως καὶ ἀν ὧσιν οἱ ἐγκληματῖαι. § οδ'. δύναται ἐν καιρῷ πολέμου νὰ λάβῃ τ'
» ἀναγκαῖα ἔκτακτα μέτρα διὰ τὴν προμήθειαν κατοικιῶν, τροφῶν, ἐνδυμάτων, ἐφο-
» δίων καὶ ὅλων τῶν ἀναγκαιῶν εἰς τὴν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν δύναμιν τοῦ ἔθνους.
» § πς'. διὰ τὴν ποινὴν ἐγκλημάτων προδοσίας ἐναντίον τῆς πατρίδος, τὸ ἔκτα-
» λεστικὸν δύναται νὰ συστήσῃ ἰδιαιτέραν ἔκτακτον ἐπιτροπὴν, τῆς ὁποίας ἔργον
εἶναι νὰ κρίνῃ ἀνεκκλήτως· καὶ τὰ λ.»

(2) Ἀν αἱ Κυβερνήσεις ὑπεχρύνοντο νὰ δίδωσι λόγον τῶν πράξεών των εἰς τὰς

διοικήσεις, ἐν ᾧ ἦτο κατηργημένη ἡ Γερουσία τῆς Δυτ. Ἑλλάδος καὶ παραλελυμένος ὁ Ἄρειος Πάγος, καὶ ἡλπίζετο ἤδη νὰ παύσῃ καὶ ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου διὰ τῶν ῥαδιουργιῶν τῆς ὀλιγαρχίας. Ὅθεν ἡ Γερουσία ἔστειλε τὸν περὶ ἐκλογῆς νόμον εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ διέταξε νὰ ἐνεργηθῇ καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἐγγὺς ἤδη τὸ τέλος τῆς διαρκείας τῆς, προσκαλεῖ ἐν ταυτῷ τοὺς Πελοποννησίους νὰ στείλωσιν εἰς Τριπολιτῶν τοὺς πληρεξουσίους των, διὰ νὰ λάβωσι λόγον τῶν πράξεών της, νὰ τελειοποιήσωσιν ἢ νὰ καταλύσωσι τὸν ὀργανικὸν νόμον τῆς τοπικῆς διοικήσεώς των, καταργοῦντες καὶ αὐτὴν ἂν τὸ κρίνωσι συμφέρον, καὶ ἐπομένως νὰ μεταβῶσιν ὅπου θὰ συνέλθωσι καὶ οἱ πληρεξούσιοι τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ νομοθετήσωσιν ὅ,τι κρίνωσιν ἀναγκαῖον καὶ ὠφέλιμον διὰ τὸ ἔθνος, συσταίνοντες καὶ ὁποιονδήποτε εἶδος κυβερνήσεως ἤθελον νομίσει καταλληλότερον εἰς τὰς περιστάσεις του. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἀντένεργοῦσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ διασπείρουσιν ὅτι αἱ τοπικαὶ διοικήσεις βλάπτουσι μᾶλλον παρεμβάλλουσαι προτκόμενα εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς κεντρικῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐπειδὴ ἐσχόπευον νὰ συγκεντρώσωσι τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δύναμιν εἰς τὰς οἰκογενεῖας των, νὰ κατασταθῶσι τιμαριῶται μὲ τὰ στρατεύματα καὶ τὰ εἰσοδήματα τῶν ἐπαρχιῶν, αἱ τοπικαὶ διοικήσεις, ὥς διοικοῦσαι καὶ τὰ στρατεύματα καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτὰ, ἤθελον παρεμβάλλει τῷ ὄντι προσκόμματα εἰς τοὺς σκοποὺς των, καταστεῖλει τὰς πλεονεξίας καὶ φιλοδοξίας των, καὶ ἐμποδίσαι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου τὸν ἐμπόδισε πολλάκις εἰς τὴν Καρύταιναν εἰς τὴν ἀκμὴν

ἔθνικὰς συνελεύσεις, ἵσως δὲν ἤθελον γενῇ τόσα κακὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου ἦτον ἑτοιμος νὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεών της εἰς τὴν ἐν Ἀστρεῖ συνελευσιν· ἀλλὰ δὲν ἀπληρώσαν τοῦτο οὔτε αὕτη, οὔτε αἱ ἄλλαι τοπικαὶ διοικήσεις τῆς στεριᾶς Ἑλλάδος, οὔτε ἡ Κυβέρνησις. Εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελευσιν τοῦ 4526 εἰσὺς δὲν ἀπληρώσῃ οὐτ' εἰδὼκε λόγον τῶν πράξεών της ἡ Κυβέρνησις· ὁ δὲ σκοπὸς τῶν συγκροτουμένων τὰς ἐθνεσυνελεύσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι νὰ ἐξώσωσιν ἀπὸ τὰ πράγματα τοὺς ἐναντίους των, καὶ ν' ἀρπάσωσιν αὐτοὶ τὴν ἐξουσίαν μὲ τὸ πρῶτον τῆς νομιμότητος. Ἡκοῦντο δὲ εἰς τοῦτο, καὶ δὲν ἐζήτουν λόγον τῶν πράξεων τῶν ὅσοι ἀπεβάλλοντο ἀπὸ τὰ πράγματα, διότι δὲν ἤθελον οὔτε αὐτοὶ νὰ δώσωσι λόγον τῶν πράξεων των εἰς ἄλλους.

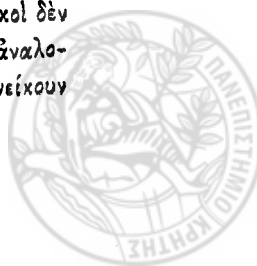

τοῦ νὰ ἐκτραγῇ μεταξύ Δελιγιαννῶν καὶ Κολοκοτρώνη (1).

Οἱ δὲ Τούρκοι τὸν ἐμπόδισαν ἀγαθῇ τύχῃ προλαβόντες εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Καλαβρύτων. Ὁ Ἀσημάκης Ζαΐμης καὶ ὁ Σωτήριος Χαραλάμπους εἶχον ἐκδώσει αὐτόθι ἔγγραφα, ὡς καὶ οἱ Δελιγιάνναι εἰς Καρύταιναν, δι' ὧν ἡρέθιζον τοὺς κατοίκους ἐναντίον τῶν Πετιμεζαίων, τοὺς ὁποίους ἀπεκάλουν κλέπτας· ἐστράτευσαν ἐπομένως εἰς τὰ Χάσια κατὰ τοῦ Νικολάου Πετιμεζᾶ, ὅστις ὠχυρώθη μετὰ τῶν οἰκείων του, ἐτοιμασθεὶς ν' ἀντιπαραταχθῇ ἐναντίον των, καὶ εἰδοποιήτε περὶ τούτου τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τὸν ἀδελφόν του Βαζίλειον, καὶ αὐτοὶ τὸν ἔστειλαν τὸν ἄλλον ἀδελφόν του Γκολφίνον μὲ διακοσίους πενήντα στρατιώτας βοήθειαν, καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ λάβωσι καὶ μέτρα σπουδαιότερα κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Ἡ δὲ θεία πρόνοια στρέφει πρὸς ὄφελος τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ καθ' ἑαυτῶν ὀλέθρια κινήματά των. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ναυπλίου, οἱ πολιορκοῦντες τοὺς Τούρκους εἰς τὴν Κόρινθον Ἕλληνες ἀνεχώρησαν (ἐκτὸς ὀλίγων Κορινθίων), καὶ ἀπῆλθον διὰ λάφυρα εἰς τὸ Ναύπλιον. Οἱ Τούρκοι αὐτοὶ ἀπέβηθησκον ἤδη καὶ ἀπὸ τὴν πεῖναν, διότι πλοῖα ἑλληνικά, εἰσπλεύσαντα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, τοὺς ἐμπόδισαν τὰς τροφὰς, τὰς ὁποίας ἐλάμβανον καὶ μὲ τουρκικά καὶ μὲ χριστιανικῶν δυνάμεων πλοῖα, καὶ μάλιστα Αὐστριακά. Μόλις δὲ ὑπῆρχον ἀκόμη ἕως ἑξ̄ χιλιάδες, καὶ θεωροῦντες ἑαυτοὺς σχεδὸν ἀπολιορκήτους μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Ναυπλίου, ἀπεφάσισαν νὰ φύγωσι διὰ ξηρᾶς εἰς Π. Πάτρας· ἀφῆκαν ἐπομένως τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀδυνάτους, καὶ ἕως πεντακοσίους φρουρὰν εἰς τὴν Ἀκροκόρινθον, καὶ κινήσαντες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Δελιαχμέτ, ἔρχονται εἰς τὴν Ἀκράταν τὴν 5 Ἰανουαρίου τοῦ 1823. Οἱ Ἕλληνες, ἅμα ἰδόντες αὐτοὺς, ἐλητμόνησαν τὰ πάθη των, καὶ ἔστρεψαν τὰ ὅπλα ἐναντίον των· πρῶτος δ' ὁ Νικόλαος Χ. Σολιώτης

(1) Οἱ Δελιγιάνναι ἐπροσπάθειον ν' ἀφαιρέσωσιν ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην τὰ ὅπλα τῆς ἐπαρχίης Καρυταίνης, μεταχειριζόμενοι καὶ τρόπους ὀδυστικoὺς ἐν τῷ ὄντι. Παλλάκις ἀπεφάσισεν διὰ τοῦτο νὰ κινήθῃ μὲ τὰ ὅπλα κατ' αὐτῶν, καὶ ἡ Γερουσία τὸν ἀπέτρεψε. Τέλος ἐξηκολύθη ἡ ὑπομονή του, καὶ μίαν ἡμέραν κρούει τὸ τύμπανον, καὶ προσκαλεῖ τοὺς στρατιώτας του νὰ ἐκστρατεύσωσιν. Ἡ δὲ Γερουσία τὸν ὑπαχρέωται νὰ ἡσυχάσῃ, ὑποσχεθεῖσα νὰ τὸν ἐκανοποιήσῃ εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, ὡς ἤλπιζεν.

διαπραχθείς ἀπὸ τὴν Γερουσίαν τὴν 2 τοῦ αὐτοῦ νὰ κινηθῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὥς καὶ οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ ἄλλοι, καὶ ὀχυρωθεὶς εἰς τὸν μύλον τοῦ Δ. Ζαίμη, τρεῖς ὁρμήσαντας νὰ διαβῶσι διὰ τὴν Βοστί-
 τσαν, τοὺς ἀντέκρουσεν, ἐφόνευσεν ὑπὲρ τοὺς ὀγδοῇντα, καὶ τοὺς ἐβίασε νὰ στραφῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω· στρεφόμενους δὲ τοὺς ἐκτύ-
 πησε καὶ ὁ Ν. Πετιμεζᾶς, ὅστις ἦτον ὠχυρωμένος εἰς τὰ Μαῦρα
 Λιθάρια, καὶ ἐφόνευτεν ἕως πενήντα. Ἐν ᾧ δὲ διενευκτέρευον εἰς
 τὸ πεδῖον τῆς Ἀκράτας, ὁ Σολιώτης ἠσφάλισε καὶ τινα θέσιν ἄνω-
 θεν τοῦ ξενοδοχείου τοῦ Δ. Ζαίμη, στείλας ἑκατὸν πενήντα στρα-
 τιώτας διοικουμένους ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του καὶ ἄλλων ἀξιωματι-
 κῶν του. Τὴν 6 ἐκινήθησαν πάλιν οἱ Τούρκοι καὶ ὤρμησαν τρεῖς νὰ
 διαβῶσι μαχόμενοι πρὸς τὸν Σολιώτην, καὶ ἐφονεύθησαν ὑπὲρ τοὺς
 διακοσίους, καὶ ἀπεκρούσθησαν ἔπειτα καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων τρεῖς
 καὶ ἐπληρώθησαν τέσσαρες. Οἱ Τούρκοι ἐστράφησαν ἔπειτα καὶ
 πρὸς τὴν θέσιν τοῦ εἰρημένου ξενοδοχείου, καὶ ἀντεκρούσθησαν κρα-
 τερῶς, καὶ ὑπέστρεψαν αὖθις εἰς τὸ πεδῖον τῆς Ἀκράτας, καὶ δὲν
 ἐτόλμησαν πλέον νὰ ὀρμήτωσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ δ' Ἀσημ.
 Ζαίμης, Σ. Χαραλάμπους, Σ. Θεοχαρόπουλος εἶχον καταλάβει τὰς
 ὑψηλὰς θέσεις, συνέρρευσαν καὶ ὁ Γ. Λύκος καὶ ἄλλα στρατεύματα
 ἀπὸ Κόρινθον καὶ Βοστίτσαν, καὶ ἐπολιόρχησαν τοὺς Τούρκους
 πανταχόθεν. Συγχρόνως εἶχον ἐπιστρέφει ἀπὸ τὸ Μισολόγγι οἱ
 Πελοποννήσιοι, καὶ οἱ Ἀνδρέαι Ζαίμης καὶ Λόντος ἠῤῥησαν τὸν ἀ-
 ριθμὸν τῶν πολιορκητῶν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ὅστις εἰσελθὼν εἰς
 Μισολόγγι μετὰ τὴν φυγὴν τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ τὴν δυτ. Ἑλλάδα,
 ὑπεδέχθη φιλοφρόνως ὑπὸ πάντων, καὶ ἀναχωρήσας μὲ τοὺς δια-
 κοσίους του, ἀπέβη εἰς Βοστίτζαν, ὥς ἔχων σκοπὸν νὰ παρευρεθῇ
 εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, ἔδραμεν ὠταύτως εἰς τὴν Ἀκράταν, καὶ
 συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ διαπραγματευθῶσιν οἱ Τούρκοι μὲ τοὺς Ἑλ-
 ληνας συνθήκας, δι' ὧν τοὺς ἐπετρέπετο ν' ἀναχωρήσωσι μετα-
 βάντες εἰς τὸν Πύργον, ἀφ' οὗ ἤθελον δώσει ἑξακοσίας χιλιάδας
 γροσίων, τὰ ὅπλα των, καὶ τοὺς ἵππους των. Ἀλλ' αἱ συθῆκαι αὗται
 ἐδράδυναν νὰ ἐπικυρωθῶσι, διότι οἱ Τούρκοι ἤθελον νὰ παραδοθῶσιν
 εἰς τὸν Ὀδυσσεᾶ εἰς τὸν ὅποιον ἐπίστευον καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ δὲν
 τὸ ἐδέχοντο, καὶ διότι οὗτοι ἐζήτησαν νὰ λάβωσιν ἐκτὸς τῆς ἀναλο-
 γίας των τὸ δέκατον ἀφ' ὅλα τὰ λάφυρα, καὶ ἐν ᾧ διεφιλονέικουν

περί τούτου μέ τοὺς Πετιμεζαίους, ἐφθασαν τὴν 12 Φεβρουαρίου ὁπτιῶ
 πλοῖα τουρκικὰ, τῶν ἐλληνικῶν ἀναχωρησάντων ἀπὸ τὴν κορινθιακὸν
 κόλπον, καὶ μαχομένων τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Τούρκους, παραλα-
 βόντας ἕως χιλίους, τοὺς μετεκόμισαν εἰς Η. Πάτρας, καὶ μετὰ τούτων
 ἐξέφυγε τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων ὁ φοβερός Δελιαχμέτ. Εἰς αὐ-
 τὴν τὴν μάχην ἐπληγώθη ὁ Σολιώτης εἰς τὸν μηρόν. Οἱ δ' ἐναπο-
 μέιναντες εἰς Ἀκράταν, ἐπειδὴ ὁ Ζαΐμης, Χαραλάμπους, Ὀδυσ-
 σεύς καὶ Β. Πετιμεζᾶς ἀρχὰς φεβρουαρίου ἀνεχώρησαν εἰς τὸ Ἀ-
 στρὸς διὰ τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, ἐπολιορχοῦντο ἀπὸ τὸν Δόντον,
 τὸν Σολιώτην καὶ τὸν Ν. Πετιμεζᾶν, καὶ ἀφ' οὗ ἔφαγον τὰ ζῶα
 των, ἐπέθησκον ἀπὸ τὴν πείναν καὶ ἀπὸ τὸν τύφον, καὶ τέλος ὅσοι
 διεσώθησαν, παρεδόθησαν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἑλλήνων, οἷτινες
 τοὺς ἀπῆγαγον αἰχμαλώτους ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ τοὺς μετε-
 χειρίζοντο εἰς τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας των. Τοιοῦτο τέλος ἔλαβεν ἡ
 ἐκστρατεία τοῦ Δράμαλη εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τριάντα πέντε
 χιλιάδες Τούρκοι ἐξωλοθρεύθησαν σχεδὸν ὅλοι, λιμοῦ καὶ λοιμοῦ καὶ
 σιδήρου καὶ πυρὸς γενόμενοι παρανάλωμα, καὶ οἱ Ἕλληνες, ὀλίγοι
 ἄνθρωποι, ἀντιπαραταχθέντες κατὰ ξηρὰν τε καὶ θάλασσαν ἐναντίον
 τῆς Τουρκίας, ἐθριάμβευσαν εἰς ὅλα τὰ μέρη σχεδὸν καὶ τὸ δεύτερον
 ἔτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

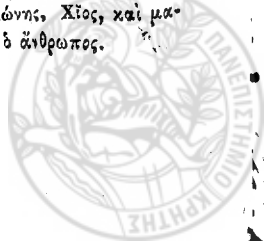
Ἀποβίωσις Ἀθ. Κατακρή. — Σύγκρουσις τακτικῶν με τοὺς ἀτάκτους. — Ὁ Γοβερνάτης. — Τὸ Ναύπλιον καθέδρα. — Οἱ Ἕλληνες ἄρχουσιν ἑαυτῶν. — Οἱ πρόκριτοι Ὑδρας προσκαλοῦσιν εἰς συνέλευσιν βουλευτὰς καὶ πληρεξουσίου τῶν ρήσων ἐκεῖ. — Ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου διαλύεται. — Συναλλαγματικά ὑπὲρ τοῦ στόλου. — Ναυμαχία κατὰ τὴν Ἀνδρον. — Ἐθνικὴ Συνέλευσις εἰς Ἄστρους. — Οἱ Βουλευταὶ καὶ νομοθέται συντακτικοί. — Πληρεξούσιοι εἰς Ναύπλιον. — Μεταβαίνουσιν εἰς Ἄστρους. — Θεωροῦνται ὡς κόμμα. — Ἐπίσημα εὐγνωμοσύνης. — Ὁ Π. Μαυρομιχάλης πρόεδρος τῆς συνελεύσεως. — Ὁ Νέγρης ἀρχιγραμματεὺς. — Κατάργησις τῆς ἀρχιστρατηγίας. — Κατάργησις τῶν τοπικῶν διοικήσεων. — Ὁ Ἐμ. Τομπάζης ἀρμοστής Κρήτης. — Δυσσάρεσκεται. — Ἀπειλεῖται ῥήξις. — Ὁ Κολοκοτρώνης δὲν παραδίδει τὸ Ναύπλιον εἰς τὴν συνέλευσιν. — Ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς πρὸς τὴν ἐν Βερῶνῃ σύνοδον οὐδέν. — Ὁ Πάπας δὲν δέχεται τὴν περὶ ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν διαπραγματεύσιν. — Ἀποζημιώσεις τῶν ναυτικῶν ρήσων. — Ἐκποίησης γῆς τουφεκίζεται. — Ψήφισμα ἐκποίησης ἐθ. γθαυτῶν κτημάτων. — Ἀπάνθισμα ἐκκλησιατικῶν νόμων. — Προϋπολογισμός. — Τροποποίησις τοῦ νόμου τῆς Ἐπιδάου. — Μετὰ διετίαν ἐθν. συνέλευσις. — Ὁ Π. Μαυρομιχάλης πρόεδρος τοῦ Νομοτελεστικοῦ. — Ὁ Βρεσθένης ἀντιπρόεδρος τῆς βουλῆς. — Ὁ Ἰω. Ὁρλάνδος πρόεδρος. — Δυσσάρεσκεται μεταξὺ τῶν ναυτικῶν. — Νομοτελεστικὸν τοῦ Μισολογγίου. — Φατρία εἰς τὴν βουλὴν. — Παραγομίαι. — Διακήρυξις. — Ἡ Κυβέρνησις εἰς Τριπολιτσάν. — Ὁ Μαυροκορδάτος Γ. Γραμματεὺς τοῦ Νομο-

τελεστικοῦ. — Διορισμὸς ὑπουργῶν. — Ὁ Κολοκοτρῶνης Γ. ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τῆς Πελοποννήσου. — Ἐκποίησις προσόδων τῆς Πελοποννήσου. — Αἱ τῆς στερ. Ἑλλάδος ὑπὲρ τῶν κατοίκων. — Αἱ τῶν Νήσων ὑπὲρ τοῦ στόλου. — Εἰς τὸ ταμεῖον ὀγδοῇντα γρόσια. — Ἀναχωρεῖ ὁ ὑπουργὸς τῆς οἰκονομίας. — Ἐξοδος ἀντιπολιτευομένων. — Κηδεστεία (συμπεθερία) μεταξὺ Κολοκοτρῶνη καὶ Δελιγιάννη. — Οἱ φίλοι τοῦ ψυχραίνονται ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς του. — Ὁ Ὀδυσσεὺς συμβουλεύει τὸν θάνατον τῶν ὀλιγαρχικῶν. — Κίνημα τοῦ Κολοκοτρῶνη κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. — Διορίζεται ἀντιπρόεδρος τοῦ Νομοτελεστικοῦ. — Δυσαρέσκειαι. — Αἰδεῖ τὴν παραλίτσην του. — Ἡ βουλὴ δὲν τὴν δέχεται. — Στόλος ἑλληνικὸς εἰς Τρίκερα. — Ὁ Καρατάσιος. — Τὰ τῆς Εὐβολας. — Ὁ Α. Νικολάου. — Ὁ Κωλέττης καὶ οἱ ἄλλοι κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύς. — Διαίρεσις. — Οἱ Ψαρρῖανοὶ λεηλατοῦσι τὸ Τσιανταρλῆ. — Ὁμοίως τὸ Ἀγιασμάτι. — Οἱ πρόξενοι τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων πρὸς τὴν βουλὴν τῶν Ψαρρῶν προβάλλουσιν οὐδέτερον τὴν Σμύρνην. — Οἱ Ψαρρῖανοὶ ζητοῦσι φόρον ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Απὸ δὲ τὸ τρίτον ἔτος ἀρχίζουσιν αἱ συμφοραὶ τῆς Ἑλλάδος. Πρὸ πάντων τὴν 14 Ἰανουαρίου τοῦ 1823 ἀπέβισεν (1) ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Νομοτελεστικοῦ Ἀθ. Κανακάρης· καὶ τοῦτο δὴ συμφορὰ βέβαια τῆς Ἑλλάδος, διότι ἐξέλιπεν ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἠδύνατο εἰς τὸ μετὰ ταῦτα διὰ τῆς αὐταπαρνήσεώς του νὰ λυτρώσῃ τὸ ἔθνος ἀπὸ πολλὰ κακά. Ἦδη θ' ἀρχίσωσι νὰ στρέφωσιν οἱ Ἕλληνες καὶ καθ' ἑαυτῶν κατὰ δυστυχίαν τὰ ὅπλα των· εἰς τὸ Παλαμίδι εὐρίσκοντο, ἀφ' ὅτου ἐκυριεύθη, Κρανιδιῶται καὶ ἄλλοι στρατιῶται ἀναλόγως ἐκ τῶν ὑπαρξάντων πολιορκητῶν τοῦ Ναυπλίου· ἐλθὼν δὲ ὁ Γεναῖος αὐτόθι κατὰ φθίνοντα τὸν Ἰανουάριον, τοὺς ἐξέβαλεν ἔλους, καὶ ὁ Δημ. Πλαπούτας διώρισεν εἰς αὐτὸ φρουρὰν ἰδικήν του,

(1) Ὁ Κωλέττης τὸν ἰατρεὺς τὸν ἔδωκεν ὀκτὼ κόκκους ἐμετικοῦ καὶ τὸν ἔστειλεν εἰς ἄδων. Εἰς Ἑρμιόνην τότε διατρίβων ὁ ἰατρὸς Γ. Χρυσοβελώνης. Χίος, καὶ μάθων ὅτι ἐπῆρεν ὀκτὼ κόκκους ἐμετικοῦ, εἶπεν ὅτι ἐφαρμακεύθη ὁ ἄνθρωπος.

καθὼ διορισθεὶς φρούραρχος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀρχηγὸς τῶν τακτικῶν Γοβερνάτης διατρίβων εἰς Ναύπλιον μὲ διακοσίους πενήντα, ἤθελε νὰ καταλάβῃ τάχα διὰ τὸν καθαρὸν ἀέρα τὴν Ἀχροναυπλίαν, καὶ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν δύναμιν του ὑπὲρ τῆς λεγομένης Κυβερνήσεως, στρατιῶται τοῦ Γενναίου συνεπλάκησαν μὲ τοὺς τακτικοὺς, καὶ ἐφρο-νεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν ἕως δεκαπέντε ὅλοι ἐκατέρωθεν. Ὁ δὲ φρούραρχος εὗρεν ἀφορμὴν ἐκ τούτου καὶ ἐβίασε τὸν Γοβερνάτην νὰ ἐξέλθῃ εἰς Νάρναν· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα βαρυθυμήσας εὗτος καὶ διότι, ῥαδιουργηθέντες οἱ στρατιῶται ἔδωκαν ἀναφορὰν ὑπὲρ τοῦ Ῥοδίου τὸν ὁποῖον ἐζήτουν ἀρχηγόν των, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Αἴ-γυπτον, καὶ ἐπομένως τὸν παρηκολούθησαν πολλοὶ τῶν φιλελλή-νων, ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἠδύνατο νὰ εὕρωσι τὴν τύχην των εἰς τὸν Μεχμέταλιν ὀργανίζοντα ἤδη τακτικὰ στρατεύματα, μαχοόμενα κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἶπον χαίρειν καὶ εἰς τὴν ἀρε-τὴν καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν. Ἀλλ' ὁ Γοβερνάτης δὲν ἐστράτευσε κα-τὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοι διαταχθεὶς ἀπὸ τὸν Μεχμέταλιν.

Εἰς τὸ Ναύπλιον συνεκάλει καὶ ἡ Κυβέρνησις ἤδη τοὺς παρα-στάτας τοῦ ἔθνους νὰ συγκροτήσωσι τὸ βουλευτικὸν σῶμα, διότι τὴν 18 Ἰανουαρίου εἶχεν ἐκδώσει ψήφισμα διαλαμβάνον ὅτι τὸ Ναύπλιον διορίζεται καθέδρα τῆς Κυβερνήσεως. Προηγηθέντα δὲ τὰ ὀλίγα ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο Κυβέρνησις, ὁμοῦ μὲ τοὺς Πληρεξουσίου τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, οἵτινες εἶχον ἀπέλθει εἰς Ἑρμιῶνιν, καὶ φθάσαντα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ναυπλίου, ἤθελον νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν ὡς Κυβέρνησις. Ἀλλ' ὁ φρούραρχος δὲν ἠθέλησε νὰ τὰ δεχθῇ ὡς Κυβέρνησιν, διότι αὐτὰ δὲν ἀπετέλουν οὔτε τὸ Νομοτελεστικόν, ἐν ᾧ δὲν ὑπῆρχεν οὔτε πρόεδρος οὔτ' ἀντιπρόεδρος, οὔτ' ἄλλο μέλος τοῦ σώματος, εἰμὴ ὁ Ἴω. Ὁρλάν-δος, ὅστις εἶχε διορισθῇ ἀπὸ τὸν ἐν Ἑρμιῶνιν βουλευτὴν ὡς ἀντι-πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς Β. Μπουδούρην μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κανακάρη παρανόμως ἀντιπρόεδρος, οὔτε τὸ βουλευτικόν, ἐν ᾧ δὲν ὑπῆρχεν οὐδ' ὁ πρόεδρος οὐδ' ὁ ἀντιπρόεδρος αὐτοῦ, καὶ ἴσως οὐδ' ἕλα τὰ μέλη τῆς βουλευτικῆς ἐπιτροπῆς. Καὶ πρὸς τούτοις διότι εἶχεν ἤδη τελειώσει ἡ ἐνιαύσιος διάρκεια τῆς Κυβερνήσεως, καὶ οἱ Ἕλληνες μ' ὅλον ὅτι αὐτὰ τὰ ὀλίγα ἄτομα δις εἶχον ψηφί-σει παρατείναντα τὴν διάρκειάν της, τὴν ἐθεώρουν καὶ διὰ τοῦτο

ὥς μὴ ὑπάρχουσιν, καὶ ἤρχον αὐτοὶ ἑαυτῶν, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὴν μορφωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου συνείδησίν των εἰς τὰς πρᾶξεις των. Ἐπομένως τὰ αὐτὰ ἄτομα μετέβησαν εἰς Ἄστρος, ὅπου ἀπεφάσισαν καὶ ἐνήργησαν ὁμοῦ μετὰ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς νὰ συγκροτηθῇ συνέλευσις, διότι τέλος πάντων, ἀφ' οὗ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐθεωρεῖτο πλέον ὡς Κυβέρνησις, ἦτον ἀνάγκη νὰ συγκροτηθῇ ἐθνικὴ συνέλευσις διὰ νὰ συστήσῃ καὶ τὴν Κυβέρνησιν· ἀλλὰ μετεχειρίζοντο καὶ ὅλους τοὺς τρόπους διὰ νὰ κυριεύσωσι συγκροτηθεῖσαν τὴν συνέλευσιν, καὶ νὰ τὴν διιθύνωσι κατὰ τὸν σκοπὸν των. Τὰ αὐτὰ ἐφρόνουν καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας, καὶ τὴν 21 τοῦ αὐτοῦ προσκαλοῦσιν ὡς ἐκ τῶν τριῶν νήτων Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαβρῶν τοὺς κατοίκους ὅλων τῶν ἐλευθέρων νήτων τῆς Ἑλλάδος, νὰ στείλωσιν εἰς Ὑδραν παραστάτας καὶ πληρεξουσίου, διὰ νὰ σπερεώσωσι τὴν πέρυσιν ἐν Ἐπιδαύρῳ ψηφισθεῖσαν Κυβέρνησιν, καὶ νὰ συστήσωσι τακτικῶς καὶ κατὰ τὸν τότε ὀργανισμόν, τὰ νέα αὐτῆς μέλη. Ἐπομένως οἱ βουλευταὶ καὶ πληρεξούσιοι τῶν νήτων νὰ συγκροτήσωσιν εἰς Ὑδραν γενικὴν συνέλευσιν· τοὺς προσκαλοῦσι δὲ μετὰ τὴν γνώμην, λέγουσι, τῆς Κυβερνήσεως. Προετοιμάζονται ἄρα καὶ οἱ ναυτικοὶ νησιῶται νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν μετὰ τοὺς βουλευτὰς τοῦ Αἰγαίου, διὰ νὰ κατακυριεύσωσιν ὡσαύτως, καὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὸν σκοπὸν τῶν ἀτόμων τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Ἡ δὲ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου εἶχε προσκαλέσει καὶ πάλιν εἰς Τριπολιτσάν πληρεξουσίου τῶν Πελοποννησίων, πλην δὲν εἰσκηούσθη. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διάρκειά της ἐτελείωτε τέλη Ἰανουαρίου, ἔπαυσε τὰς ἐργασίας της καὶ διελύθη εἰς τ' ἄτομά της (1), ἀφ' οὗ ἀνεχώρησάν τινα ἐξ αὐτῶν κρυφίως τῶν ἄλλων ἀπὸ Τριπολιτσᾶν, συνεννοηθέντα προηγουμένως μετὰ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν διάλυσίν της, καὶ νὰ λάβωσι θέσιν τὰ μὲν εἰς τὴν Βουλὴν τὰ δὲ εἰς τὸ ὑπουργεῖον εἰς ἀνταμοιβήν (2). Καὶ ὁμως ἂν

(1) Εἰν' ἀξιοπαρατήρητον ὅτι, ἐν ᾧ δὲν ὑπῆρχον πλέον οὔτε αἱ τοπικαὶ διοικήσεις, οὔτε ἡ ἐθνικὴ Κυβέρνησις, οἱ Ἕλληνες εἰς ὅλα τὰ μέρη διφυκοῦντο ὡς ἂν ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ ἐθαπύλειον ἰντελῶς εὐνομία ἐν τῷ μίσθῳ τῆς παντελοῦς ἀναρχίας· θαυμασία ἦτον ἔρα ἡ ἀνατροπὴ, τὴν ὅποιαν οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐλάμβανον ἀπὸ μόνων τὴν ἀγίαν θρησκείαν των.

(2) Ἐκ τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν διάλυσίν της ἦτο πρὸ πάντων ὁ πρόεδρος

διετῆρει καὶ ἡ Πελοπόννησος τὸ τοπικόν της σύστημα, ὡς τὸ διετῆρσαν αἱ ναυτικαὶ νῆσοι, τοῦλάχιστον ἤθελεν ἐμποδίσει τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ τὸν νοσφισμόν τῶν ἐθνικῶν εἰσοδημάτων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶχε τὸ ἔθνος ἀνάγκην διὰ τὸν πόλεμον· ἠδύνατο δὲ νὰ τὸ διατηρήσῃ, διότι τὰ πλείοτερα μέλη τῆς Γερουσίας εἶχον δύναμιν εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ διότι εἶχον καὶ συμφωνίαν μὲ τὸν Κολοκοτρώνην νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Γερουσίαν· καὶ ἄλλως ἐσύμφερε νὰ τὸ διατηρήσῃ, ὡς ἀναγκαῖον νὰ φυλάξῃ τὴν βαρύτητα τῶν Πελοποννησίων, οἵτινες ἔσωσαν ἄχρι τοῦδε ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὥστε νὰ μὴ πάθωσιν ὅ,τι δὲν ἐσύμφερεν οὔτε εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας νὰ πάθωσι, καθότι πάλιν οἱ Πελοποννήσιοι θὰ τοὺς σώσωσι σῶζοντες ἑαυτοὺς, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων θ' ἀποδειχθῇ.

Ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸ Ἄστρος εὐρισκομένη, ἀπαιτεῖται ὑπὸ τῶν πληρεξουσίων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου νὰ διατάξῃ νὰ ἐκπλεύσωσι πλοῖα διὰ νὰ τὰς ὑπερασπίσωσιν ἐναντίον τοῦ τουρκικοῦ στόλου, μέλλοντος, ὡς ἐλέγετο, νὰ ἐκπλεύσῃ κατ' αὐτῶν. Ἀλλ' εἰς τὸ ταμεῖον χρήματα δὲν ὑπάρχουσιν· ἔθεν οἱ πληρεξούσιοι αὐτοὶ διατάττουσι συνεισφορὰν ἀπὸ τὰς νήσους των, καὶ στέλλουσι συναλλαγματικὰς διὰ γρόσια τετρακοσίας χιλιάδας εἰς Ὑδραν διὰ

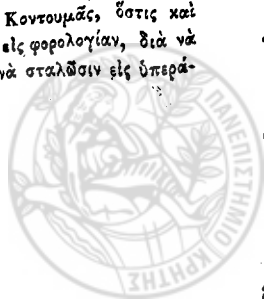
Βρεσθένης, ὅστις εὐρεθεὶς ὅμπος εἰς τὸ Ναύπλιον, ὅτε εἰσέβαλεν ὁ Ἀράμαλης, εἶχε βαρυνθῆσαι κατὰ τῆς Γερουσίας, διότι ἐν ᾧ ἤλπιζεν ὅτι ἤθελε προθυμηθῇ αὕτη νὰ συναίνεσθαι εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ὁμήρων, διὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ καθὼς ἀσθενούνας μάλιστα καὶ ὡς ἐκ τούτου κινδυνεύοντα, τὸν ἀπεκρίθη ὅτι, ἂν ἦτο πεπωμένον, ἔχρεώσαιτο ν' ἀποθάνῃ διὰ τὴν πατρίδα, ὑποθέσασα ὅτι εἶχε βιασθῇ ἀπὸ τοὺς Τούρκους νὰ γράψῃ διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ὁμήρων, διότι ἐγνώριζε τοῦ ἀνδρὸς τὸ φιλόπατρι, καὶ δὲν ἀπέβητο ὅτι εἶχε γράψῃ ἐκουσίως περὶ τούτου· ἀλλὰ μόνη ἡ Ῥώμη καυχᾶται διὰ τὸν Ῥηγοῦλόν της. Ἄφ' οὗ ἡλευθερώθη καὶ μετέβη εἰς Τριπολιτσάν, δὲν ἠθέλησε, παρωργισμένος ὢν, νὰ συνεδριάσῃ εἰς τὴν Γερουσίαν· ἀπῆλθεν ἐπομένως εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Μισιτρᾶ, ἐξελέχθη βουλευτῆς, καὶ θὰ διορισθῇ ἀντιπρόεδρος εἰς τὴν βουλὴν. Συνετέλεσεν ὡσαύτως καὶ ὁ γέρον Φωτίλας εἰς τὴν διάλυσιν τῆς Γερουσίας, ἀναχωρήσας ὁ πρῶτος ἀπὸ Τριπολιτσάν· φαίνεται ὅτι τὸν κατέπεισαν οἱ ὑπαναίτιοι ὅτι ἤθελεν ὠφελῆσαι τοιοῦτοτρόπως τὴν πατρίδα. Παρέσυραν δὲ καὶ τὸν ἀρχιμαγδρίτην Δικαῖον, ὑποσχθέντες τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν εἰς αὐτόν. Συνήργησε καὶ ὁ Καρ. Πεῖρρυκας, ἐπειδὴ ἦτο σύμφωνος πάντοτε μὲ τοὺς ἐλιγαρχικούς. Συνήργησαν δὲ καὶ ἄλλοι κατὰ δεύτερον λόγον, ὡς ὁ γέρον Ν. Νεζανίτου, Δ. Καλαμαριώτης, Δ. Παπατσιώνης, καὶ Κωνστ. Ζαφειρόπουλος, καὶ οὗτοι θὰ λάβωσι θέσιν εἰς τὴν βουλὴν.

τὰ μηνιαῖα τῶν πλοίων (1). Ἐκπλέουσι δὲ μετ' ὀλίγον (τὴν 15 ἀπριλίου) δεκαπέντε ὑδραῖκὰ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Λαζάρου Λαλεχοῦ καὶ περιφέρονται εἰς τὰς νήτους ἐπαγρυπνοῦντα εἰς διαφύλαξιν τῶν ὁ δὲ τουρκικὸς στόλος ἐξελθὼν ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντον, εἶχε φθάσει τέλη μαΐου πρὸς τὸν Καφηρέα, ὅτε τὰ ἑλληνικὰ ἐκινήθησαν ἐναντίον του, καὶ φθάσαντα κατὰ τὴν Ἄνδρον, προτεβλήθησαν ἀπ' αὐτὸν καὶ τὸν ἀντέκρουσαν χωρὶς νὰ πάθωσι καμμίαν βλάβην. Μετὰ ταῦτα, τὰ μὲν τουρκικὰ διευθύνθησαν εἰς Κάρυτον, τὰ δ' Ἑλληνικὰ εἰς Ὑδραν νὰ τὴν ὑπερασπίσωσιν, ἂν ἤθελε προσβληθῇ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν· ἀλλ' οὗτος ἀνήχθη μετ' ὀλίγον εἰς Κρήτην.

Πολλοὶ λεγόμενοι πληρεξούσιοι συνέρχονται ἤδη εἰς τὸ Ἄστρος οἱ μὲν εἶναι μέλη τῆς Κυβερνήσεως τῆς πρώτης περιόδου· οἱ δὲ θὰ συγκροτήσωσι τὴν τῆς δευτέρας περιόδου ὡς βουλευταί, καὶ νομοτελεσταί, καὶ ὑπουργοί. Εἰς δὲ τὴν διάταξιν τῆς συνελεύσεως, ἀφορῶσαν τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς εὐταξίαν, ἀπεφάσισαν αὐτοὶ οὗτοι νὰ ἦναι μέλη τῆς συνελεύσεως ὡς ἂν ἦσαν πληρεξούσιοι, καὶ εἰς τὴν πρώτην συνεδρίασίν των, ὅτε διεκήρυξαν ὅτι ὑπῆρχον τὰ δύο τρίτα τῶν πληρεξουσίων, μεταξὺ αὐτῶν ὀλίγοι ἦσαν οἱ νόμιμοι· διὰ τοῦτο καὶ εἶχον ἀπορατίσει εἰς τὴν εἰρημένην διάταξιν νὰ μὴ ἔχωσι ψῆφον εἰμὴ οἱ παρασάται ἦτοι οἱ βουλευταὶ τῶν ἐπαρχιῶν, οἱ διωρισμένοι διὰ τὴν δευτέραν περίοδον τῆς Κυβερνήσεως· καὶ ἂν καμμία ἐπαρχία δὲν εἶχε στείλει ἀκόμη παραστάτην, καὶ εἶχε στείλει πληρεξουσίου, νὰ ἐκλέγωσιν οὗτοι μεταξὺ των ἓνα ἢ δύο διὰ τὴν ψηφηφορίαν· ἄρα οἱ μέλλοντες νὰ ἦναι οἱ ἄρχοντες τοῦ ἔθνους ἦσαν καὶ οἱ νομοθέται. Ὅσοι τῶν ὀλιγαρχικῶν εὕρισκοντο εἰς Μισολόγγι μετὰ τοῦ Μαυρομιχάλη ἠνώθησαν μὲ τὸν Μαυροκορδάτον καὶ μέ τινας τῶν πολεμικῶν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος· ἀφ' οὗ ἦλθον εἰς τὴν Πελοπόννητον, ἐνεργοῦντες μετὰ τῶν ἄλλων, διαιροῦσι τοὺς πολεμικοὺς, διὰ νὰ τοὺς καταβάλωσιν, ἀφ' οὗ δὲν ἠμπόρεσαν ἕως τῶρα νὰ κατορθώσωσι τίποτε διὰ τῆς βίας, διότι

(1) Μετὰ τῶν ἄλλων αἰγαιοπελαγιτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἰωάννης Κοντουμάς, ὅστις καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ συγκατατεθῶσι καὶ νὰ υποβάλωσι τὰς νήσους εἰς φορολογίαν, διὰ νὰ προμηθεύσωσι τὰ μηνιαῖα τῶν πλοίων, τὰ ὅποια ἐμάλ्लε νὰ σταλῶσιν εἰς ὑπεράσπισίν των.

δὲν εἶναι οἱ ἰσχυρότεροι, καὶ ἤδη εἴλκυσαν εἰς τὸ μέρος των τὸν Γιάτράκον (τὸν ὁποῖον διώρισαν ἀρχηγὸν τῆς φρουρᾶς τῆς συνελεύσεως μὲ τριακοσίους), τὸν Πετιμεζᾶν, τὸν Ἀναγνωσταρᾶν καὶ ἄλλους ὑποδεεστέρους, καὶ γίνονται δυνατοὶ αὐτοὺς τούτους ἐξασθενίζοντες, καὶ τοὺς ἀντιπαράτάττουσιν οὕτως εἰπεῖν καθ' ἑαυτῶν, κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν, τῶν ἀποτελούντων τὴν δύναμιν των. Εἰς τὰ ὅπλα δ' ἐκείνων ἐρειρησμένοι, συνῆλθον εἰς τὸ Ἄστρος, ἔτοιμοι καὶ εἰς πόλεμον, πλὴν ἀποφασισμένοι νὰ κάμωσιν ὅ,τι θελήσωσιν· εἶχον δὲ καὶ τοὺς προκρίτους τῶν ναυτικῶν νήσων ὁμόφρονας, ἀφ' οὗ μάλιστα τοὺς ὑπεσχέθησαν ψήφισμα διὰ τὴν ἀπότισιν τῶν ἐξόδων καὶ ἀποζημιώσεών των. Ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Ὑψηλάντης, ὁ Ὀδυσσεὺς (1), ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Νικηταρᾶς καὶ ἄλλοι πληρεξούσιοι Πελοποννήσιοι, σεριοελλαδῖται καὶ αἰγαιοπελαγῖται συνῆλθον εἰς Ναύπλιον, ὅπου προσεχάλουν καὶ τοὺς ἐν Ἀστρεὶ νὰ συγκροτήσωσι τὴν συνέλευσιν ὥς εἰς τόπον προτιμότερον κατὰ πάντα. Ἀλλ' οὗτοι, φρουραρχοῦντος τοῦ Πλαπούτα, δὲν συνέρχονται εἰς Ναύπλιον, διότι φοβοῦνται τὸν ὁποῖον καὶ καταδιώκουσι Κολοκοτρώνην· καὶ ἐν ᾧ ἐσώθησαν ἄλλοτε διὰ τοῦ Κολοκοτρώνη (2), καὶ ἐν ᾧ κατε-

(1) Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχεν ἔλθει εἰς Τριπολιτσάν τὴν 24 τοῦ φεβρουαρίου, καθὼς σύμφωνος μὲ τὸν Κολοκοτρώνην διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς συνελεύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἤλπιζον καὶ αὐτοὶ νὰ εὗρωσι τὰ δίκαιά των καὶ ν' ἀσφαλισθῶσιν ἀπὸ τὰς ἐπιβουλάς καὶ καταδρομὰς τῶν ὀλιγαρχικῶν. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης, ἐπειδὴ ὁ Μαυρομιχάλης εἶχε στείλει τὸν Χρυσοσπάθην καὶ τὸν ἐζήτηι σύμμαχον πρὸ τοῦ Δράμαλη, ἀπῆλθεν εἰς Καλαμάταν νὰ τὸν προδιαθέσῃ διὰ τὴν συνέλευσιν καὶ νὰ τὸν ἐλκύσῃ εἰς τὸ μέρος του· ἀλλ' αὐτὸς ἦτο προδιατεθειμένος ἀπὸ τὸ Μισολόγγι ὑπὲρ τῶν ὀλιγαρχικῶν.

(2) Ἦν καὶ ἐγὼ πληρεξούσιος, ἀπῆλθον εἰς Ναύπλιον. Οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἶχον στείλει αὐτόθι τὸν Τσαλαφατῖνον νὰ προσκαλέσῃ τοὺς πληρεξουσίου εἰς Ἄστρος· ἐγὼ δὲ εἶχον προβάλλει νὰ μὴ λάθωσι μέρος εἰς τὴν συνέλευσιν οἱ μὴ ὄντες πληρεξούσιοι, καὶ αὕτη νὰ συγκροτηθῇ ἀπὸ τοὺς νομίμους πληρεξουσίου, ὅπου ἤθελον ἀποφασίσαι οἱ ἴδιοι· θέλοντα δὲ νὰ ὑποστηρίξω τὴν πρότασίν μου, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς μὲ ἀπέτρεψεν. Ἐπειτα διαλυθείσης τῆς συνεδριάσεως τῶν συνελθόντων νὰ συσχεφθῶσι περὶ τοῦ ζητήτου· «δὲν ὤφελε, μὲ λέγει, ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τὸ δίκαιον. Ἄν οἱ τουρκογέροντες δὲν λείψωσιν, ἡ πατρίς δὲν θὰ ὑπάρξῃ»· εἶπον τὸν Θεοδωράκην (τὸν »Κολοκοτρώνην ἐννοεῖ), νὰ στείλωμεν πιστοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐν ᾧ αὐτοὶ θὰ τοὺς »δολοφονῶσι, ν' ἀκλύσωμεν· ἐφ' ὃν εὐσαν τὸν Ζαΐμην π. χ. καὶ νὰ λέγωμεν, »ὡς κρίμα εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τάχα νὰ πικραίνωμεθα διὰ τὸν θάνατόν

νεχθέντας ἐναντίον του, ἠδύνατο, καὶ μάλιστα εἰς τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλη, νὰ τοὺς βλάβῃ καὶ δὲν κατεχράσθη τὴν δύναμιν του ὁ Κολοκοτρώνης, αὐτοὶ μελετῶντες πάντοτε κακὰ ἐναντίον του, δὲν συνέρχονται εἰς Ναύπλιον, ἀλλὰ πεφρουρημένοι μὲ στρατεύματα εἰς τὸ Ἄστρος, διακηρύττουσιν ὅτι ἤρχισεν ἡ Β'. ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις τὰς ἐργασίας της, ἐπειδὴ προέθεντο νὰ συγκροτήσωσι τὴν συνέλευσίν των, μὴ φροντίζοντες ἂν θὰ τὴν συγκροτήσωσι νομίμως ἢ παρανόμως, διὰ ν' ἀρπάσωσι τὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ πράξωσιν ἐπομένως ὅ,τι θελήτωσιν. Οἱ δ' ἐν Ναυπλίῳ πληρεξούσιοι ἀναγκάζονται νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἄστρος, διὰ νὰ μὴ κατηγορηθῶσιν ὡς αἵτιοι ταραχῶν καὶ διχονοιῶν καὶ ὅμως θεωροῦνται ὡς κόμμα ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν, καὶ δὲν γίνονται δεκτοὶ εἰς τὴν συνέλευσίν των, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν, μελλόντων νὰ ὑπογράψωσι ὅ,τι ἂν ᾔθελεν αὕτη ἀποφασίσαι.

Ἡ βουλευτικὴ ἐπιτροπὴ τὴν 31 Ἰανουαρίου εἶχεν ἀποφασίσαι νὰ δοθῇ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἐπίσημον εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Ἄλ. Μαυροκορδάτον διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα· καὶ τοῦτο ἦτο δίκαιον, διότι ὁ Μαυροκορδάτος τοῦλάχιστον ἔσωσε τὸ Μισολόγγι. Ὁ δὲ Νέγρης, ἐπειδὴ συνήχθησαν ἤδη εἰς Ἄστρος διὰ τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν τὰ μέλη τῆς Βουλῆς, ὅσα τὴν συνεκρότουσαν πέρυσιν εἰς Κόρινθον, καθιερῶν τὴν παρανομίαν καὶ ψευδογραφίαν, καταχωρίζει εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς πράξιν ὑπ' ἀριθ. 63 μεσοῦντος τοῦ Μαρτίου, δι' ἧς κηρύττει εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν βουλευτικὴν ἐπιτροπὴν, καὶ μάλιστα πρὸς τὰ μέλη τὰ σώσαντα, λέγει, τὴν πατρίδα εἰς τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλη, τὸν πρόεδρον τῆς βουλευτικῆς ἐπιτροπῆς, Β. Ν. Μπουδούρη, Ἰω. Σκανδαλίδην, Γγίκαν Καρακατσιάνην, Ἀναγ. Μοναρχίδην, Φώτιον Καραπάνου, Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλον, Χρ. Βλάχ-

»του· ἀλλ' ὁ Θεωδωράκης δὲν ἠθέλησε νὰ μ' ἀκούσῃ, καὶ θὰ τὸν φάγωσι καὶ αὐτὸν καὶ ὅλους ἡμᾶς.» Ἄρα ὁ Κολοκοτρώνης ἔσωσε τοὺς ὀλιγαρχικοὺς διότι δὲν ἐσυμφώνει μὲ τοὺς θίλοντας νὰ φονευθῶσι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενος, ἐν ᾧ ἐλέγετο νὰ ἐπιμεινώσιν οἱ ἐν Ναυπλίῳ νὰ συγκροτῶσιν ἢ συνέλευσις αὐτοῦ, ἀνεχώρησε κρυφίως εἰς τὸ Ἄστρος, καὶ ἠνώθη μὲ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, οἱ ὅποιοι τὸν περιποιῶνται, καθὼς περιποιῶνται καὶ τὸν Πετιμεζᾶν, τὸν ὅποιον ἠθέλησαν πρὸ ὀλίγου νὰ χτυπήσωσιν εἰς τὰ Καλάβρυτα, καὶ τὸν Γιατράκον, τὸν ὅποιον εἶχον ἀφαιρέσει πρὸ ὀλίγου τὰ ὄπλα, καὶ καθέξῃς ὅλους τοὺς ἄλλους.

Γαβριήλ Ἀμανίτην, Γρηγ. Κωνσταντᾶν, Χ. Κυριαζῆν, Λάμπρον Ἀλεξάνδρου, τὸν ἀντιπρ. Ἀθ. Κανακάρην, Ἰω. Ὀρλάνδον, Θ. Νέγγρην, Ἰω. Κωλέττην, Φρ. Βούλγαρην καὶ Ἀνδρ. Μεταξᾶν, ὅλους δεκαεπτὰ ἄνδρας, τοὺς ὁποίους τὸ βουλευτικὸν σῶμα διακηρύττει γνήσια τέκνα τῆς πατρίδος καὶ ἀξίους πολίτας τῆς ἀνεξαρτήτου Ἑλλάδος· εἰς δὲ τὴν πρᾶξιν ταύτην συμπεριλαμβάνει καὶ πολλοὺς ἄθώους μετὰ τῶν παρανόμων· ἀλλὰ διὰ τοιούτων πράξεων ὁ Νέγγρης ἰδύναται ν' ἀλλάξῃ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων·

Τὴν 29 μαρτίου συνεδριάζει ἡ ἐν Ἀστρεὶ συνέλευσις, καὶ ψηφίζει πρόεδρον τὸν Π. Μαυρομιχάλην, ἀντιπρόεδρον τὸν ἐπίσκοπον Βρεσθένης, καὶ ἀρχιγραμματέα τὸν Θ. Νέγγρην· καταργεῖ δὲ τὸν βαθμὸν τῆς ἀρχιστρατηγίας, διὰ νὰ παύσῃ ὁ Κολοκοτρώνης τοῦ νὰ ᾔναι ἀρχιστράτηγος, ὥς ἂν εἰ δὲν ᾔτον ἀναγκαῖος ἐν καιρῷ πολέμου ἀρχιστράτηγος εἰς τὴν Πελοπόννησον. Εἰς τὴν δευτέραν συνεδρίαν καταργεῖ τὰς Γερουσίας καὶ τὸν Ἀρειὸν Πάγον, καὶ εἰς τὴν πέμπτην ἀποφασίζει νὰ διορίζωνται ἐπαρχοὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Κράτους. Εἰς δὲ τὴν νῆσον Κρήτην ἀπαφασίζει νὰ διορισθῇ ἀρμοστής μετὰ δύο συμβούλων, καὶ θὰ διορισθῶσιν ἐπομένως ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἰδρύσῃ ἡ συνέλευσις αὐτῇ, ἀρμοστής τῆς Κρήτης ὁ Ἐμμανουὴλ Τομπάκης, καὶ σύμβουλοι αὐτοῦ ὁ Ἀναγνώστης Ζαφειρόπουλος καὶ Ἀγαμέμνων Αὐγερινός· οἱ δὲ σύμβουλοι οὗτοι δὲν θ' ἀπέλθωσιν εἰς Κρήτην, καὶ ὁ ἀρμοστής θὰ μεταχειρισθῇ συμβούλους τὸν Στέφανον Κανέλλον (1), τὸν Γεώργιον Σπανιολάκην, τὸν Ἰωάννην Λάτριν, τὸν Παναγιώτην Νικολαΐδην, τὸν Δημ. Χρηστίδην καὶ ἄλλους, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει ἐμπιστοσύνην. Ἡ συνέλευσις διαμαρτύρεται κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, τὸν ὅποιον θεωρεῖ ὡς ἀρχηγὸν τοῦ κόμματος, διὰ καταχρήσεις στρατιωτῶν τινῶν, τὰς ὁποίας αὐτὸς οὔτε διέταξεν οὔτ' ἐνέκρινε· δίδονται δὲ τόσαι ἀφορμαὶ δυσχεστείας καὶ ἀγανακτήσεως εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ὥστε ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐκραγῇ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἦλθε δ' εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ὀδυσσέως πρὸ πάντων νὰ δρῇ ῥωσιν ἐναντίον τῶν ὀλιγαρχικῶν, καὶ ὅχι μόνον νὰ διαλύ-

(1) Οὗτος ἦτο Κωνσταντινοπολίτης ἐκ τῶν πεπαιδευμένων· ἦτο καὶ ἱατρός· ἦτον ἐνάρετος ἄνθρωπος, καὶ ᾔθελε χρησιμεύσει πολλὸ εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἀσθενήσας εἰς Κρήτην ἀπέθανε κατὰ δυστυχίαν.

σωσι τὴν συνέλευσίν των, καὶ νὰ συστήσωσι προσωρινόν τι σύστημα Κυβερνήσεως ἀνάλογον τῶν περιστάσεων τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ νὰ κατακόψωσι τινὰς ἐξ αὐτῶν, ὅτους κακεντρεχεῖς νομιζόμενους καὶ παρεμβάλλοντας εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐπαναστάσεως προσκόμματα· ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης διὰ τῶν νουνεχῶν του παρατηρήσεων ἐξήγαγε τοιοῦτον δλέθριον στοχασμὸν ἀπὸ τὰς κεφαλὰς των. Καὶ ὅμως οἱ ὀλιγαρχικοί, οἵτινες εἶχον καταλάβει τ' Ἀγιαννίτικα λεγόμενα καλύβια εἰς τὸ Ἄστρος, ἡτοιμάζοντο, ἢ, τοῦλάχιστον ἠπείλουν, νὰ κτυπήσωσι τὸν Κολοκοτρώνην, εὐρισχόμενον μὲ τὸν Ὑψηλάντην, τὸν Ὀδυσσεά καὶ ἄλλους δημοτικούς σχεδὸν χωρὶς δύναμιν εἰς τ' ἀντικρυνὰ καλύβια, τὰ λεγόμενα, Μελιγιώτικα· καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἡτοιμάσθη νὰ τοὺς ἀντικρούσῃ, ἂν ἤθελον τὸν προσβάλει, διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν καὶ τὸ λεγόμενον κόμμα, ἕως ἤθελε τὸν προφθάσει βοήθεια· διαταχθεὶς δ' ἐν τοσοῦτῳ ὁ Νικηταρᾶς, ὅστις εἶχεν ὀλίγους στρατιώτας καὶ τὸν Χ. Χρήστον μὲ τινὰς ἱππεῖς, ἀπῆλθε διὰ νυκτὸς καὶ κατέλαβε θέσιν τινά, διὰ νὰ τοὺς ἐπιπέσῃ ἀπὸ τὰ νῶτα, ἐὰν ἤθελον κινηθῇ κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη· ἀλλὰ δὲν ἐκινήθησαν. Μετὰ ταῦτα ἡ συνέλευσις διέταξε τὸν Κολοκοτρώνην νὰ τὴν παραδώσῃ τὸ Ναύπλιον μὲ τὰ φρούριά του· ἀλλ' αὐτὸς ἀποκρίνεται τὴν 9 ἀπριλίου ὅτι ἡ συνέλευσις δὲν εἶναι Κυβέρνησις, καὶ ὅτι ἅμ' ἀφ' οὗ ἰδρυθῇ ἡ Κυβέρνησις, καὶ ὁ ὑπουργὸς τοῦ πολέμου τὸν διατάξει νὰ τὸ παραδῶσῃ, τότε θὰ ὑπακούσῃ· ὅθεν δὲν ἔμπορῶσιν οἱ ὀλιγαρχικοὶ νὰ λάβωσιν εἰς τὰς χεῖράς των τὸ Ναύπλιον, καὶ νὰ τὸ μεταχειρισθῶσι κατὰ τοὺς σκοποὺς των. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης παρέδωκεν εἰς τὴν συνέλευσιν ἑγγράφα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ πρὸς τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου διευθυνόμενα, καὶ σταλέντα πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην παρὰ τῶν ἀπεσταλμένων πρὸς τὴν ἐν Βερῶνι τῶν βασιλέων σύνοδον καὶ πρὸς τὸν Πάπαν. Οἱ βασιλεῖς δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν Ἑλλήνων νὰ παρουσιασθῶσιν ἐνώπιόν των, καὶ εἶχον λάβει μέτρα νὰ μὴ-τρὺς ἐμφανισθῇ μὴδ' ἡ ἀναγοράν των· ἀλλ' ὁ Μεταξᾶς συμπράττοντων τοῦ τε Ἀναστασίου Φλαμπουριάρου καὶ τοῦ Διονυσίου Ῥώμα κατῴρθωσεν νὰ σταλῇ πρὸς τὸν Πάπαν Πῖον Ζ'. διὰ τοῦ εἰς Ἀγκῶναν διοικητοῦ τοῦ Καρδινάλιου Μπενδενούτῃ· ὁ δὲ Πάπας ἰὴν

διεΐθυνε πρὸς τὸν ἐν Βερώνῃ πρέσβυν του, ὅστις καὶ τὴν παρέδωκεν εἰς τὴν σύνοδον. Τὴν δὲ ἀναφορὰν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον ἐνεχείρησεν, ὅταν ὑπῆγεν εἰς τὴν Βενετίαν, ὁ πρόξενος Νεράντης πρὸς τὸν ὁποῖον τὴν εἶχε στείλει ὁ Μεταξᾶς ἐπὶ τούτῳ· ὅθεν αἱ ἱκεσίαι τῶν Ἑλλήνων ἐφθασαν εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν δυνατῶν, ἀλλὰ τὸ ἐπιχειρημὰ των ἐλογίσθη ἀξιόποιον, διότι ἐνομίσθησαν διὰ τῶν δολίων τοῦ Μετερνίχ εἰσηγήσεωσιν ὡς ἀνθρακεῖς συνδεδεμένοι μ' ἐκείνους τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐπομένως οἱ βασιλεῖς δὲν ἠθέλησαν μὲν νὰ ἐπέμβωσιν ἐνόπλιως, νὰ σβέσωσι τὴν ἐπαναστάσιν των, διότι τοῦτο ἠθέλε θεωρηθῇ ὡς σταυροφορία ὑπὲρ τοῦ Μωάμεθ ἀφ' ὅλην τὴν χριστιανωσύνην, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἀπεφῆναντο ὅτι, ἡ Ἑλλὰς μὴ οὔσα κράτος ἀνεξάρτητον, δὲν ἠδύνατο οὔτε νὰ ζητήσῃ οὔτε νὰ λάβῃ παρ' αὐτῶν βοήθειαν, ἐκήρυξαν πάλιν οὐδετερότητα καὶ τὴν ἐγκατέλιπον εἰς τὸν ἑαυτὸν της, φρονοῦντες ὅτι καὶ μένοντες οὐδέτεροι θ' ἀποτελέσωσιν ἐπίσης τὸν ὀλεθρὸν της, ὅτε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῶσι ποτὲ ὅτι, αὕτη ἠθέλε δυνηθῇ ν' ἀντιπαραταχθῇ ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς φοβεράς δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου. Ἀλλ' ἂν καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἦτο βιασμένος νὰ συμμορφωθῇ κατὰ τοὺς ἄλλους, ἡτοιμάζετο ὁμοως ἕκτοτε νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον τῆς Τουρκίας διὰ λόγους ἰδιαιτέρους τῆς Ῥωσσίας, διὰ ν' ἀπαλλάξῃ καὶ τοὺς ὁμοθρήσκους του ἀπὸ τὴν σφαγῇ. Οὐχ ἦττον ὁ Πάπας δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν Ἑλλήνων· καθ' ὅσον δ' ἀπέβλεπε τὴν περὶ ἐνώσεως τῆς Ἐκκλησίας πρότασιν τῆς ἐλλ. Κυβερνήσεως ἀπεκρίθη διὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ἀγκώνης τὸν Π. Πατρῶν ὅτι, ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι εἰς κατὰστασιν τοιαύτην, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ προβάλῃ ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν, ὅτι ἡ πρότασις τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἦτο πρότασις τοῦ ἔθνους, καὶ ὅτι ὁ Πάπας ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τὸν Π. Πατρῶν νὰ διαπραγματευθῇ μερικῶς, ἐὰν ἠθέλε, περὶ τούτου, ἀλλ' ὅχι ὡς ἀπεσταλμένος τῶν Ἑλλήνων. Καί, ἂν ἄχρι τοῦδε δὲν ἠθελον καὶ δὲν θέλωσιν οἱ Τοῦρκοι (1) νὰ γενῇ ἔνωσις τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν

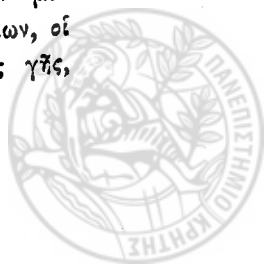
(1) Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἠθελόν ποτε οὔτε θέλουσι νὰ ἔχωσιν οὐδεμίαν σχέσιν οἱ τὸν αὐτὸν Θεὸν πιστεύοντες Ἕλληνες μὲ τοὺς χριστιανούς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ρωσσίας. Ἐπὶ Σουλτάν Σελίμ τοὺς ἀπηγόρευσαν τὸ νὰ γίνωνται προστατιούμενοι Γάλλοι, Ἀγγλοὶ καὶ καθέξῃς, ὑπὸ ποινὴν τοῦ νὰ μὴ ἔχωσι κτήματα καὶ νὰ μὴ ἐμπορεύωνται

δυτικὴν, διὰ τὸ νὰ μὴ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὴν χριστιανωσύνην οἱ ἐπαναστάντες Ἕλληνες, καὶ ὅσοι βεαγιάδες ὑπὸ τὸν Σουλτάνον διατελοῦντες, σήμερον οὐδ' αὐτὸς ὁ Πάπας δὲν τολμᾷ νὰ θελήσῃ τὴν ἔνωση τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, διὰ τὸ νὰ μὴ λάβωσιν ὡς ἐκ τοῦτου δικαίωμα οἱ χριστιανοὶ Ἕλληνες, ν' ἀποκατασταθῶσιν εἰς τ' ἀπαράγραπτα δικάϊα τῶν διὰ τῆς χριστιανωσύνης, ἥτις δι' ἐνὸς μόνον λόγου ἐμπορεῖ νὰ στείλῃ τὸν Σουλτάνον εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ν' ἀποδώσῃ τὸ Βυζάντιον εἰς τοὺς νομίμους τῶν Αὐτοκρατόρων κληρονόμους. Ἄν ἄχρι τοῦδε δὲν ἤθελον καὶ δὲν θέλωσιν οἱ Τούρκοι νὰ ἔχωσιν οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν χριστιανῶν καμμίαν σχέσιν μὲ τοὺς κατοίκους τῆς χριστιανωσύνης, οἱ πιστεύοντες τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μὲ τοὺς πιστεύοντας τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, διὰ τὸ νὰ μὴ

ταί εἰς τὴν Τουρκίαν, καὶ ἤθελον νὰ λαμβάνωσιν ἀντὶ χριστιανικῆς προστασίας τουρκικὴν, πληρόντες ἀπαξ, διὰ τὸ πληρόνως τελώνιον ὡς οἱ Φράγκοι, νὰ ἱππεύωσιν εἰς τὴν πόλιν ὡς οἱ Τούρκοι, νὰ φορῶσι κίτρινα πέδιλα καὶ ὑποδήματα, καὶ νὰ φέρωσιν ἐπὶ κεφαλῆς καλύμματα (καλπάκια) μεγάλα· ἀλλ' εἶχον διὰ τοῦτο καὶ ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς ιδιοκτησίας των; Ὁ περίφημος τραπεζίτης Ἀπόστολος Παπᾶς εἶχε τὴν γαλλικὴν προστασίαν· εἰδείσθη νὰ τὴν ἀφήσῃ διὰ τὰς περιστάσεις του, καὶ ἔλαβε τὴν τουρκικὴν· ἀλλ' αἴφνης ὁ Μουσταφᾶ Μπαϊρακτάρ, ὅστις ἔσωσε καὶ ἐβασίλευσε τὸν Σουλτάν Μαχμουδ, τὸν φυλακίζει, τὸν καταδικάζει νὰ πληρώσῃ ἑκατὸν χιλιάδας γροσίων, τὸν ἀποφυλακίζει καὶ τὸν λέγει: ἰσὺ εἴπαι ὁ Ἀπόστολος Παπᾶς; εἴσαι φρόνιμος ἄνθρωπος. Ἴδου τὸ ἔγκλημά του· ἀλλὰ ἰδὲν προσέβαλον οἱ Τούρκοι, ὁ Μποσταντοσίμπας, συγχρόνως εἰς τὴν τιμὴν τὴν οἰκογένειαν τῶν... οἵτινες ἀπέλαυνον τὴν προστασίαν τοῦ Σουλτάνου; Ἀλλὰ ἵποδες βεαγιά; ἡ Τούρκος εἶχεν ἀσφάλειαν εἰς τὴν ζωὴν του; Οἱ Τούρκοι ἐτιμῶρουν διὰ τῆς ἀρχόντης τοῦ βεαγιάδας ἐκείνου, ὅσοι ἤθελον τολμήσει νὰ φορέωσι φράγκικα, οὐδ' αὐτῶν τῶν ὑπὸ τῶν ἰδίων προστατευομένων ἐξαιρέσει. Εἶχον δὲ συμφέρον, καὶ ἤθελον διὰ τοῦτο νὰ ᾔναι εἰς τοὺς ἅπαντας αἰῶνας διηρημένοι θρησκευτικῶς οἱ βεαγιάδες μὲ τοὺς φράγκους, καὶ νὰ μισῶνται πρὸς ἀλλήλους. Οὕτως ἐνόμιζον, ὡς καὶ νομίζουν, ὅτι εἶναι ἠσφαλισμένοι ὡς πρὸς τοὺς βεαγιάδας των, φρονούντες ὅτι, ἐν ὅσῳ εἶναι οὗτοι ἀνατολικοὶ χριστιανοί, οἱ δυτικοὶ δὲν θὰ λάβωσι ποτὲ καμμίαν πρόνοιαν ὑπὲρ αὐτῶν· καὶ τῆς θρησκείας ἀνησυχουσιν ὅμως ὡς πρὸς τοὺς ὁμοθρήσκους τῶν βεαγιάδων των Ῥώσους, καὶ διὰ τὴν ἡσυχίαν των, ἂν ἤθύναντο, ἤθελον ἐξολοθρεῦσαι ὅλους τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας ἀνατολικούς, ὅσοι εὐρίσκονται εἰς τὸ τουρκικὸν κράτος. Οἱ δὲ δυτικοὶ τοῦ διδάσκουσι τὴν τάξιν τοῦ πολέμου, διὰ τὸ ν' ἀνέβξωσιν εἰς τοὺς ἀνατολικούς χριστιανούς καὶ εἰς τὴν Ῥωσίαν, καὶ δὲν στοχάζονται ὅτι αὐτοὶ ἐμπορεῖ νὰ γεννηθῇ ἄλλος τις Μωάμεθ εἰς τὴν Τουρκίαν, καὶ τότε θὰ ἐμβάλλωσιν εἰς κίνδυνον ὅλην τὴν Εὐρώπην, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ Σχιατωβριᾶν ἐτ' 1825 παρετηρήθη εἰς τὸ μεταφρασθὲν σύγγραμμα, τὰ Μυστικὰ εὐμεθεύλια καὶ οἱ Ἀσσελ, τοῦ Μπινιῶν.

• τοὺς ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ ζητήσωσιν ὅσα δικαιώματα καὶ ὅς' ἀγαθὰ ἀπολαύουσιν οὗτοι εἰς τὴν χριστιανωσύνην, καὶ βοηθηθῶσιν ἀπ' αὐτοὺς καὶ τ' ἀπολαύσωσι, σήμερον δὲν θέλει οὐδ' αὐτὸς ὁ Πάπας, οὐδ' αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ, καὶ χριστιανικώτατοι λεγόμενοι βασιλεῖς, οἱ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πιστεύοντες, δὲν θέλουσι νὰ λάβωσι καμμίαν σχέσιν μὲ τοὺς εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πιστεύοντας βραγιάδας τοῦ Σουλτάνου ἐπαναστάντας· δὲν θέλουσιν ἀκούσωσιν οὔτε τὰ παράπονά των οὔτε τὰς δεήσεις των, φοβούμενοι μὴ λάβωσιν οἶκτον διὰ τὰ δεινὰ των, καὶ ἀποφασίσωσι νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς ἀδελφούς των χριστιανούς ἀπὸ τὸν ζυγὸν του, καὶ διὰ τοῦτο μένουσιν οὐδέτεροι, καὶ ἀφήνουσι τοὺς Ἕλληνας χριστιανούς νὰ ἀφανισθῶσιν ἀπὸ τὸν κόσμον, ὅτε ὁ Μετερνίχ δι' ὀχρὺρίζεται ὅτι τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων δὲν ὑπάρχει, καὶ συμμαχεῖ μὲ τὸν Σουλτάνον, καὶ προσπαθεῖ παντοιοτρόπως νὰ καταστρέψῃ τοὺς διατρανοῦντας εἰς τὴν ὑψηλίον μὲ τὰς θαυμαστάς νίκας των ὅτι ὑπάρχει Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ πάσχει καταδιωκόμενον ἀπὸ τὴν Αὐστροίαν, καὶ παραπονεῖται εἰς τὸν κόσμον διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ρήγα Φεβραιοῦ καὶ διὰ τὴν κάθειρξιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, καὶ δι' ὅσα κακὰ ἐπροξένησε καὶ θὰ προξενήσει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὴν δεκάτην συνεδρίᾳσιν ἐψηφίσθη νὰ πληρώσῃ ἡ Πελοπόννησος τὰ ἔξοδα τῶν ναυτικῶν νήσων ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἕως τέλους τοῦ 1821, καὶ νὰ ἀποζημιωθῇ ἀπὸ τ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀναλογίαν των, καὶ εἰς τέσσαρα ἔτη νὰ τὰ ἐξοφλήσῃ· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔξοδα νὰ τὰ πληρώσῃ ὅλον τὸ ἔθνος εἰς προθεσμίαν ἑξ μηνῶν, ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ψηφίσματος λογιζομένων. Οἱ ὀλιγαρχικοὶ ψηφίζουσιν ὅ,τι θέλωσιν οἱ ναυτικοί, διὰ νὰ τοὺς ἔχωσι βοηθοὺς ἄχρι τέλους τῆς συνελεύσεώς των, ἐν ᾧ γνωρίζουσιν ὅτι οὔτε ἡ Πελοπόννησος θὰ τοὺς πληρώσῃ τίποτε, οὔθ' ὅλον τὸ ἔθνος, τοὐλάχιστον καθόσον θὰ διαρκέσῃ ὁ πόλεμος. Εἰς ἄλλην συνεδρίᾳσιν προτάθη ἐκποίησις ἐθνικῶν κτημάτων. Ἐπειδὴ δὲ εἰς ταῦτα συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ γῆ, καὶ ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τῶν ὀλιγαρχικῶν ἦτο νὰ κυριεύσωσι τὰς εὐφορώτερας γαίας εἰς μηδαμινὴν τιμὴν, ἢ νὰ τὰς ἀρπάσωσιν ἐπὶ λόγῳ στρατιωτικῶν μισθῶν καὶ ἄλλων δῆθεν ἀποζημιώσεων καὶ ἄλλων ἀξιώσεων, οἱ δημοτικοὶ ἀντέτειναν εἰς τὴν προταθεῖσαν ἐκποίησιν τῆς γῆς,

ἐπιφέροντες ὅτι εἰς τὴν ἀποκχάστασιν τοῦ ἔθνους ἡ ἐκποίηση, τῶν γαιῶν θὰ γενῇ δικαιότερα καὶ ὠφελιμώτερα δι' ὅλους τοὺς Ἕλληνας καὶ διὰ τὸ δημόσιον· οἱ δὲ στρατιῶται τὴν ἐτουφέκισαν (1), καὶ ἐψηφίσθη ἡ μὲν γῆ νὰ τεθῇ ὑπόθηκη διὰ δάνεια, νὰ ἐκποιηθῶσι δὲ τὰ ἐθνικὰ φθαρτὰ κτήματα, ὅλον ἐργαστήρια, οἰκίαι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπὶ δημοπρασίας. Ἐψηφίσθη πρὸς τοῦτοις τὸ ἀπάνθισμα τῶν ἐγκληματικῶν νόμων, κατὰ τὸ ὅποιον, ἐπιδιορθούμενον ἀπὸ τὴν βουλὴν, θὰ τιμωρῶνται τὰ ἐγκλήματα. Εἰς ταύτην τὴν συνέλευσιν ἐγένεον ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐξόδων καὶ τῶν εἰσδημάτων, καὶ ταῦτα μὲν ἀνέβησαν εἰς δεκατρία, ἐκεῖνα δὲ εἰς πενήντα περίπου ἑκατομύρια. Ἐγένετο καὶ ἡ ἀναθεώρησις τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὅποιον ἐτροποποιήθη κατὰ πολλὰ συμφώνως μὲ τὰς περιστάσεις τοῦ ἔθνους (2), ὠνομάσθη νόμος τῆς Ἐπιδάουρου, καὶ τὸ νομοτελεστικὸν ἀφηρέθη τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ ἑκτακτα μέτρα, καὶ περιωρίσθη εἰς τρόπον ὅτι δὲν ἤλυντο οὐδὲ νὰ διορίσῃ καὶ νὰ παύσῃ τοὺς ἐπάρχους χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως τοῦ βουλευτικοῦ σώματος· περὶ τούτου δ' ἐξεδόθη ψήφισμα ἰδιαίτερον, τὸ ὅποιον ἐφυλάχθη μυ-

(1) Γράψαντες εἰς τεμάχιον χάρτου, ἐκποιήσεις γῆς, τὴν ἔθικαν ἀσπὸν καὶ τὴν ἐτουφέκισαν πολλὴν ὥραν. Τὴν περὶ ἐκποιήσεως γῆς πρότασιν ἔκαμαν καὶ πάλιν οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἰς Ἄργος, ὅτε συνήρχοντο διὰ τὴν πρώτην ἐθνοσυνέλευσιν· ἀλλ' ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου κατ' εἰσήγησιν τοῦ Π. Α. Ἀναγνωστοπούλου τοὺς ἔκχευε τὴν αὐτὴν παρατήρησιν, καὶ δὲν ἔγενε τίποτε. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἠπατήθησαν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς τῶν οἱ Ἕλληνες. Ἄνευ ἰδιοκτησίας δὲν ὑπάρχει οὔτε κοινωνία οὔτε δικαίωμα· ἡ ἰδιοκτησία εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἰσότητος· εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ γενικοῦ συμφέροντος καὶ ὅλων τῶν δικαιωμάτων. Ἦτο λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ψηφισθῇ ἕκτοτε ἡ διανομὴ τῆς γῆς καὶ ὅλων τῶν ἐθνικῶν κτημάτων, καὶ ἕκτοτε νὰ ληφθῶσι μέτρα ὥστε νὰ διανεμηθῶσι δικαίως καὶ ἀναλόγως εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας· οὕτως ἤθελον ἐξασφαλίσαι τὴν ἐλευθερίαν καὶ εὐδαιμονίαν τῶν. Οὕτως ἤθελον εὐπορήσῃ ἀπαντες καὶ ἀποκατασταθῇ πραγματικῶς ἀνεξέρτητοι, καὶ φυλάξῃ τὰ δικαιώματά των. Ἠλπίζον οἱ Ἕλληνες κταστραφεῖντες εἰς τὸν πόλεμον, ν' ἀνταμειφθῶσιν ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ κτήματα· ἀλλὰ θὰ ψευθῶσιν τῶν ἐλπίδων των.

(2) Τὸ πολίτευμα τοῦ Ἀστρους ἐγένετο κατὰ τὰς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ἔδωκα ἐγγράφους τὸν ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον, ὄντα μέλος τῆς ἐπὶ τοῦ συντάγματος ἐπιτροπῆς, καὶ τὰς ὁποίας ἔκαμα λαβὼν καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἱψηλάντου. Ὁ Δικαῖος ὑπερίσχυεν εἰς τὴν συζήτησιν ὅλων τῶν ἄρθρων τοῦ συντάγματος, ἕκτος ὀλίγων τινῶν. Ἡ συνέλευσις εἶχεν ἀποφασίσαι νὰ καθυποβληθῇ καὶ εἰς τοὺς ἄντικρυ πληρεξουσίους, Κολοκοτρώνην καὶ λοιποὺς, τὸ σύνταγμα, διὰ νὰ τὸ ἐξετάσωσι καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ κάμωσι τὰς παρατηρήσεις των. Ὅθεν, ἀφ' οὗ ἐθεωρήθησαν ἄρθρα τινὰ μεταξὺ τοῦ Μεν-

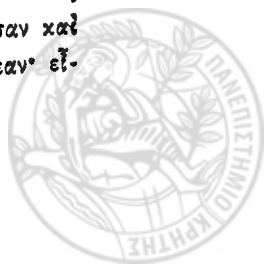
στικὸν νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὰ δύο σώματα τῆς Κυβερνήσεως, ἐν ᾧ εἰς τὸ πολίτευμα ἐδίδετο τὸ δικαίωμα εἰς τὸ Νομοτελεστικὸν τοῦ νὰ διορίζῃ τοὺς ὑπαλλήλους του. Εἰς δὲ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν γενομένην τὴν 18 ἀπριλίου ἀπεφασίσθη νὰ συγκαλεσθῇ ἐθνικὴ συνέλευσις μετὰ διετίην εἰς ἀνάκριτιν τοῦ αὐτοῦ πολιτεύματος, καὶ νὰ τὴν συγκαλέσῃ ἡ Κυβέρνησις πρὸ τριῶν μηνῶν, ἢ καὶ πρότερον, ἂν ἤθελε τύχει ἀνάγκη. Συνεστήθη δὲ τὸ νομοτελεστικὸν τῆς δευτέρας περιόδου, καὶ διωρίσθησαν πρόεδρος αὐτοῦ ὁ Π. Μαυρομυγᾶλης, καὶ μέλη ὁ Σωτήριος Χαρχαλάμπους, ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ὅστις εἶχε προβληθῇ ἐκ μέρους τῶν δυτικοελλαδικῶν. ἦτο καὶ λόγος νὰ διορισθῇ ἀντιπρόεδρος εἰς ἀπὸ τὴν Ὑδραν. Ἐφιλονεικεῖτο δὲ ὁ πρόεδρος τῆς βουλῆς, ἀφ' οὗ ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς συνελεύσεως Βρεσθένης ἐψηφίσθη καὶ ἀντιπρόεδρος τῆς βουλῆς. Καὶ οἱ μὲν Ὑδραῖοι προέτεινον τὸν Λάζαρον Κουντουριώτην, οἱ δὲ Σπετζιώται καὶ Ψαῤῥιανοὶ τὸν Μαυροκορδάτον· ἀλλ' οἱ πλείότεροι προτίμων τὸν Κουντουριώτην, καὶ ἐπειρῶν οὗτος δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ, διωρίσθη ὁ Ἰω. Ὁρλάνδος ἀντ' αὐτοῦ, καθότι ἡ περὶ Κουντουριώτου πρότασις ἐξηγήθη ὅτι ὑπὸ τ' ὄνομα Κουντουριώτης, ἐννοεῖτο ὅστις καὶ ἂν ἦτον ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του. Ἐκτὸς τούτου οἱ Ὑδραῖοι ἤθελον νὰ διορισθῇ

ροκοράτου, τοῦ Ζωγράφου καὶ ἐμοῦ, παρόντων τοῦ Ὀδυσσεύς, τοῦ Νικηταρχᾶ καὶ ἄλλων πολεμικῶν, ὥς καὶ τοῦ διδασκάλου Θεοφίλου Καίτη, ὕλην καὶ δλου τοῦ κόσμου τὴν ἀγαθὴν ὑπόληψιν τότε ἀπολαύοντος, καὶ ἤδη συνεζητοῦντο ἡ διάρκεια τοῦ βουλευτοῦ καὶ τὰ περὶ τῆς δίκης αὐτοῦ, ἂν ἦθελεν ὑποπέσει εἰς ἔγκλημα, καὶ, ἐπειδὴ οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἔτεινον εἰς τὸν τιμαριτωταρῆν, καὶ ἐκ τούτου ἡ πατρίς ἔειπετο ν' ἀποκαταστή θέατρον ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ ὀλέθρου, διετείνονμην ὅτι ἔπρεπε νὰ νομοθετηθῇ τοῦ βουλευτοῦ ἡ διάρκεια ἐνιαύσιος, καὶ ἕως οὗ δὲν συμπληρωθῶσι τρεῖς ὅλα ἔτη, νὰ μὴ δύναται· νὰ ψηφισθῇ μηδ' ὁ αὐτὸς βουλευτὴς, μήτ' ἄλλος κἀνείς ἀπὸ τὴν οἰκογενεῖάν του, ἀλλὰ νὰ ψηφίζεσται ἑτεροὶ ἀπὸ ἄλλην οἰκογενεῖαν, καὶ ὅτι ἐσύμφερε διὰ τὴν Ἑλλάδα ὁ βουλευτὴς νὰ ἐξετάζεται κατηγορηθεὶς ἀπὸ τὰ τακτικὰ δικαστήρια καὶ ὅχι ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς βουλῆς, διότι πρὸς τῶν ἄλλοις, δὲν ἦτον ἀδύνατον οἱ βουλευταὶ φατριάζοντες νὰ συνομώσωσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν των, καὶ νὰ πράξωσι πολλὰ κακὰ, καὶ νὰ κηρύσσωνται πάντοτε ἀδῶοι· ἀλλ' εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς φιλονεικίας ἦλθον ἀπὸ τὴν συνέλευσιν καὶ ἀναγγέλλουσιν ὅτι τὸ σύνταγμα ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν πληρεξουσίων. Τότε ὠργίσθησαν ὁ Νικηταρχᾶς καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ ἂν οἱ ναυτικοὶ δὲν ἔμεσίτευσον, συνδιελεχθέντες μὲ τὸν Κολοκοτρώνην, ἦθελε γενῇ ῥῆξις. Ὅτε οἱ ὀλιγαρχικοὶ εἶχον ὕλην τὴν δύναμιν εἰς τὴν συνέλευσιν, ἦτον ἀνωφελεὲς νὰ προβάλῃ τις τὸ νὰ νομοθετήσῃ καθ' ἑαυτῶν! ἀλλ' ὅτι δὲν ἐνομοθετήθη εἰς Ἄστρος, θὰ νομοθετηθῇ εἰς Τροιζῆνα, ἂν καὶ μετὰ τινος διαφορᾶς.)

καὶ Ὑδραῖος ἀντιπρόεδρος εἰς τὸ Νομοτελεστικόν· οἱ Σπετζιωῖται καὶ Ψαβρίανοι τὸν ἤθελον ἀπὸ τὰς Σπέτζας ἢ ἀπὸ τὰ Ψαβρά, ἐπιφέροντες ὅτι ἀπὸ τὴν Ὑδραν διωρίσθη ὁ πρόεδρος τῆς βουλῆς. Οἱ δὲ Ὑδραῖοι ἔλεγον ὅτι ἡ ἐκλογή τοῦ προέδρου ἔγεινεν ἀπὸ τὴν συνέλευσιν, καὶ ἐπομένως ὁ τόπος ἐνὸς Ὑδραίου ἔμενε κενὸς εἰς τὸ νομοτελεστικόν, ἀφ' οὗ συμβιβαστικῶς πῶς ἀπεφασίσθη νὰ διορισθῶσιν, ἐκτὸς τοῦ προέδρου ὅστις ἐθεωρεῖτο ὡς ἐκ μέρους τῆς Μάνης, δύο ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, εἷς ἀπὸ τὴν στερ. Ἐλλάδα καὶ εἷς ἀπὸ τὰς νήσους. Ὅθεν οἱ Σπετσιῶται καὶ οἱ Ψαβρίανοι δυσαρεστηθέντες ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν συνέλευσιν, καὶ δὲν ἤθελον νὰ στείλωσιν ἀντιπροσώπους των εἰς τὴν βουλὴν ὡς προεδρευομένην ἀπὸ τὸν Ὀρλάνδον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Νομοτελεστικόν δὲν ἐψηφοφορήθη ταχικῶς ἀπὸ τοὺς πληρεξουσίους τῆς συνελεύσεως, ἔκτοτε ὠνομάσθη διὰ τοῦτο *Νομοτελεστικὸν τοῦ Μισολογγίου*, ὡς ἐκείθεν τάχα συμπεφωνημένον καὶ ἀποφασισμένον ἀπὸ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς. Συνέστη ἐπομένως καὶ ἡ βουλὴ· πλὴν δὲν ἔδειξεν οὐδ' αὐτὴ ὀλιγώτερον φατριαστικὸν πνεῦμα εἰς τὴν σύστασίν της· παρεδέχθη δὲ εἰς τὸ σῶμά της βουλευτὰς παρὰ νόμους, καὶ ἀπέβαλε τοὺς νομίμους μὲν, ἀλλ' ἐναντίους τὸ φρόνημα. Μετὰ ταῦτα ἡ Β'. ἐθνικὴ συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων διεκήρυξεν εἰς τὸ Ἄστρος τὰ ἐφεξῆς·

«Τρίτον ἤδη χρόνον διαρκεῖ ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἐθνικὸς τῶν Ἑλλήνων πόλεμος· ὁ τύραννος οὔτε κατὰ γῆν οὔτε κατὰ θάλασσαν ἠὲδοκίμησεν. Ἐν ᾧ δ' αἱ τυραννοκτόνοι χεῖρες τῶν Ἑλλήνων ἐπεψαν μυριάδας Τούρκων εἰς ἄδου, καὶ φρούρια ἀπέκρησαν καὶ τὴν ἐπικράτειαν ἐξησφάλισαν, ὁ δὲ κρότος τῶν ἡμετέρων ὅπλων ἀντηγῆσας, διετάραξε τὸ Βυζάντιον, εὐτύχησε τὸ ἔθνος νὰ διακηρύξῃ ἐν Ἐπιδαύρῳ κατὰ πρῶτον ὡς ἔθνος τὴν ἀνεξαρτησίαν του, νὰ νομοθετήσῃ καὶ ἐθνικὴν νὰ καταστήσῃ διοικήσιν· ἥδη δὲ μετὰ δεκαεξὶ μῆνας δευτέραν νὰ συγκροτήσῃ ἐν Ἀστρεὶ συνέλευσιν, ἡ ὁποία ἀφ' οὗ ἐπεξεργάσθη καὶ ἐπεδιώρθωσεν ἀναλόγως τοὺς καθεστῶτας νόμους, διέταξε πολλὰ τῶν γενικῶν τοῦ ἔθνους συμφερόντων· ἀφ' οὗ ἐμελέτησε τὰ περὶ τοῦ ὑποθετικοῦ λογαριασμοῦ, ἐνησχολήθη εἰς τὰ τῶν ἀναλόγων ἐθνικῶν δυνάμεων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Ἀφ' οὗ προσδιώ-

»ρισε ν' ἀρχίσῃ ἡ Β'. περίοδος τῆς διοικήσεως κατὰ τὸν εὐτυχῶς
 »ἐπικρατοῦντα νόμον τῆς Ἐπιδαύρου, δὲν μένει ἄλλο πρὶν δια-
 »λυθῇ ἡ συνέλευσις, ἀφηνουσα τὴν διοίκησιν νὰ ἐκπληροῖ τὰ με-
 »γάλα αὐτῆς χρέη, δὲν μένει εἰμὴ νὰ διακηρύξῃ εἰς τ' ὄνομα τοῦ
 »Ἑλλ. ἔθνους, τοῦ ὁποίου νομίμως φέρει τὴν πληρεξουσιότητα,
 »καὶ κηρύττει σήμερον κατ' ἐπανάληψιν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀν-
 »θρώπων τὴν πολιτικὴν τῶν Ἑλλήνων ὑπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν,
 »διὰ τῆς ὁποίας τὴν ἀνάκτησιν ἔχυσε τὸ ἔθνος καὶ χύνει αἵματα
 »ποταμῶδον μὲ ἀμετάθετον ἀπόφασιν ὅλοι ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἢ νὰ
 »ἐπαναλάβωμεν αὐτὴν κατὰ τ' ἀπαραγραπτα δικαιώματά μας ἀπὸ
 »τὸν ἄρπαγα αὐτῆς Σουλτάνον, καὶ ν' ἀνεξαρτηθῶμεν ἐντελῶς,
 »ἔθνος χωριστὸν, αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον ἀναγνωρίζομενοι,
 »διὰ τὴν δόξαν τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως καὶ τὴν εὐτυχίαν τῶν
 »ἀνθρώπων, ἢ μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας ὅλοι ὅλοι οἱ Ἕλληνες
 »νὰ καταβῶμεν εἰς τοὺς τάφους, ἀλλὰ χριστιανοὶ καὶ ἐλεύθεροι,
 »καθὼς ἀνήκει εἰς ἀνθρώπους προσπαθοῦντας ν' ἀπολαύσωσιν
 »αἰτίμητ' ἀγαθὰ, ὅ,τι λογῆς εἶναι ἡ πολιτικὴ ὑπαρξίς καὶ ἀνε-
 »ξαρτησία, καὶ τὰ ὁποῖα αὐτὰ ἀγαθὰ δὲν γνωρίζουσιν ἐκ φήμης,
 »ἀλλ' ἔχοντες ἐστερήθησαν· καθὼς ἀνήκει εἰς ἀνθρώπους κατοι-
 »κοῦντας γῆν ἡρώϊκην, ὅπου ὅλα ἐνθυμίζοντα τὴν προγονικὴν εὐ-
 »κλειαν καὶ τὰς προγονικὰς ἀρετάς, ἐμψυχόνοσι μεγάλως ζωο-
 »γονοῦντα, καὶ τέλος καθὼς ἀνήκει εἰς ἀνθρώπους πάτριον ἔχον-
 »τας τὸν βάρβαρον νὰ καταπολεμῶσι καὶ τὴν πατρίδα ν' ἀπε-
 »λευθερόνωσι. Ταῦτα εἶναι τὰ πρακτικὰ τῆς παρούσης Β'. τῶν
 »Ἑλλήνων συνελεύσεως· ταῦτα εἶναι εἰδικώτερον διωρισμένη ἡ
 »συνέλευσις ἀπὸ τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς τῆς Ἑλλάδος νὰ διακηρύξῃ
 »εἰς τὴν ὑφήλιον περὶ τοῦ ἀνὰ χεῖρας ἐθνικοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας
 »πολέμου, καθὼς καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἔθνους νὰ ἐπαναλάβῃ
 »τὰ ὁποῖα ἔχασε φῶτα, ρυθμιζόμενον κατὰ τὰ λοιτὰ σοφὰ τῆς
 »Εὐρώπης ἔθνη, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὴν φιλανθρωπίαν ἐλπίζει τὸ
 »ἑλληνικὸν ἔθνος πᾶσαν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν. Ἡ συνέλευσις
 »εἶν' ἀκόμη διωρισμένη νὰ εὐχαριστήσῃ ἀπὸ μέρους ὅλων αὐ-
 »τῶν τῶν λαῶν τὸ στρατιωτικὸν καὶ ναυτικὸν, τὰ ὁποῖα εἰς
 »τῶν δεκαεὶς μηνῶν τὸ διάστημα ἐνδόξως ἀντηγωνίσθησαν καὶ
 »ὑπὲρ τῶν πεντήκοντα χιλιάδων ἐχθρῶν τὸ αἷμα ἐξέχεαν· εἰ-

» ναι διωρισμένη νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τὴν καθεστῶσαν ἐθνικὴν
 » διοίκησιν διὰ τοὺς μεγάλους ἀγῶνας, ὅσους ἐδοκίμασε καθ' ὅλην
 » αὐτῆς τὴν δεκαεξαμηνιαίαν πρώτην περίοδον· νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ
 » τὰς διαλυθείσας μερικὰς διοικήσεις, οἷον τὴν Γερουσίαν τῆς Πε-
 » λοποννήσου, τῆς δυτικῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ Ἀρειον Πάγον.
 » Καιρὸς εἶναι λοιπὸν νὰ διαλυθῇ σήμερον ἡ συνέλευσις αὕτη, εὐ-
 » χοιμένη πρὸς Θεὸν τὸν ζῶντα τύχην ἀγαθὴν χάριν τοῦ ἔθνους
 » τῶν Ἑλλήνων. Ἐξεδόθη τὴν 18 ἀπριλίου τοῦ 1823 καὶ Γ'.
 » τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀνεξαρτησίας ἐν Ἀστρεϊ. Ὁ πρόεδρος τῆς
 » ἔθν. συνελεύσεως Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης (οἱ πληρεξούσιοι)
 » δ' ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως Θ. Νέγρης.»

Ἡ συνέλευσις μετὰ τὴν διακήρυξιν ταύτην διελύθη. Ἐπειδὴ δὲ
 ὁ Κολοκοτρώνης δὲν παρέδωκε τὸ Ναύπλιον, εἰς τὴν τελευταίαν
 συνεδρίαν εἶχεν ἀποφασίσαι τὴν Τριπολιτσάν καθέδραν τῆς Κυ-
 βερνήσεως, καὶ ἐπομένως ἡ Βουλὴ καὶ τὸ Νομοτελεστικὸν μετέ-
 βησαν αὐτόθι καὶ ἤρχισαν τὰς ἐργασίας των. Καὶ ὅμως Κυβέρ-
 νησις φατριαστικῶς καὶ παρανόμως καὶ διὰ τῆς φανερᾶς βίας
 συνεσταμένη, καὶ πολλῶν τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰ συμφέροντα
 προσβαλοῦσα, καὶ εἰς καιρὸν ἐπαναστάσεως μάλιστα, δὲν εἶναι
 δυνατόν νὰ εὐδοκιμήσῃ. Καὶ αὐτὸς ὁ Νέγρης, ὅστις δὲν θὰ εἶναι
 πλέον ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας, ἐν ᾧ ἤλπιζε καὶ νὰ προαχθῇ
 ἀφ' οὗ κατεβῆ ἀδιούργησε συντελέσας εἰς τοὺς σκοποὺς τῶν ὀλι-
 γαρχικῶν ἄχρι τοῦδε, καὶ κατορθώσας νὰ συγκροτήσῃ διὰ βου-
 λευτῶν, ἀντὶ πληρεξουσίων, παράνομον συνέλευσιν, ἥδη κηρύτ-
 τεται κατ' αὐτῶν καὶ κατὰ τοῦ Μαυροκορδάτου, γίνεται δημο-
 τικὸς, καί, διαρκούσης ἔτι τῆς συνελεύσεως, ἐνοῦται μὲ τὸν φο-
 βερὸν ἐχθρόν του Ὀδυσσεά καὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνην, νὰ κατα-
 πολεμήσῃ καὶ τὸν Μαυροκορδάτον, καὶ τὴν ὁμοφρονοῦσαν μὲ αὐτὸν
 Κυβέρνησιν. Ἐνοῦται μὲ τοὺς θεωρηθέντας ὡς κόμμα πληρεξου-
 σίους, καθὼ δυναμένους νὰ ἐπενέγκωσι βίαν κατὰ τῆς βίας, καὶ διὰ
 τῆς βίας νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ παρανόμως συνεστηκότα. Ἡ Κυ-
 βέρνησις συνίστησι τὸ ὑπουργεῖον· ὁ Μαυροκορδάτος ἐν ᾧ προέ-
 χειτο νὰ συστήθῃ ἄλλη κυβέρνησις, καὶ νὰ παύσῃ τῆς προεδρείας
 τοῦ Νομοτελεστικοῦ, τὴν 7 μαρτίου διώρισεν εἰς τὴν δυτ. Ἑλ-
 λάδα γενικοὺς ἀρμοστὰς τὸν Ἰω. Ν. Πακπαδάκην, Ἀλέξιον Βλα-

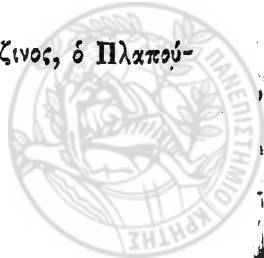
χόπουλον καὶ Τάτσην Μαγγίναν, διώρισε καὶ διευθυντὰς τῆς Αἰτωλίας τὸν Κωνσταντῖνον Πεταλᾶν, Ἰω. Τρικούπην καὶ Ἀναστάσιον Παπαλουκᾶν, ἔδραμεν εἰς τὴν ἔθν. συνέλευσιν, ἔλαβε μέρος εἰς αὐτὴν μετὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν, καὶ τίθεται πάλιν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων· διαδέχεται δὲ τὸν Νέγγρην ὡς γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Νομοτελεστικοῦ, καὶ ὁ χθὲς πρόεδρος αὐτοῦ, σήμερον εἶναι γενικὸς γραμματεὺς, πλὴν διὰ τὴν ἐξώσην τὸν Νέγγρην ἀπὸ τῆς γενικῆς γραμματείας, καὶ τὴν εἰσπηδήσῃ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν προεδρείαν τῆς βουλῆς. Ἐπὶ τῆς οἰκονομίας διωρίσθη ὁ Ἀναγ. Σπηλιωτάκης, ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, ἐπὶ τῆς ἀστυνομίας ὁ Γ. Αἰνιᾶν, ἐπὶ τῆς Ὀρησκείας ἐπεκυρώθη ὁ καὶ εἰς τὴν Α΄. περίοδον ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, ἐπὶ τῶν πολεμικῶν διωρίσθη ἐπιτροπὴ συγκεκλιμένη ἀπὸ τὸν Ἀναγνωσταρᾶν, Δ. Μούρζινον καὶ Χριστ. Πεβραιοῦν, ἐπὶ τῶν ναυτικῶν διωρίσθη ὡσαύτως ἐπιτροπὴ, συγκεκλιμένη ἀπὸ τρεῖς νησιώτας, τὸν Γ. Κιβωτόν, τὸν Ἰω. Ν. Λαζάρου καὶ τὸν Ἰω. Καλημέρη.

Ἡ Κυβέρνησις διανέμει καὶ βαθμοὺς στρατιωτικούς, διὰ τὴν προσελκύσῃ εἰς τὸ μέρος τῆς τοὺς ὀπλαρχηγούς ὅσους νομίζει συντελεστικούς εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς· ἀλλὰ θὰ δώσει καὶ εἰς τὸν Κολοκοτρώνην τὸν ἀνήκοντα βαθμὸν, καὶ ἀντὶ τὴν τὸν ὀνομάσῃ ἀρχιστράτηγον, τὸν ὀνομάζει γενικὸν ἀρχηγὸν τῶν στρατευμάτων τῆς Πελοποννήσου, ὃ ἐστὶν ἀλλάσσει τ' ὄνομα καὶ διατηρεῖ τὸ πρᾶγμα. Ἐπώλησε δὲ τὰς προσόδους τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου· αἱ πρόσοδοι τῆς στερ. Ἑλλάδος ἐχρησίμευον διὰ τὴν κατὰστασιν τῶν πραγμάτων εἰς τοὺς ἐγκατοίκους ἤτοι πρὸς ἰδίαν ἢ πρὸς δημοσίαν χρῆσιν· ὅθεν, ἀφ' οὗ προδιώρισεν εἰς χρῆσιν τοῦ ἑλλ. στόλου τὰς προσόδους τῶν νήσων, διέθετο καὶ ἐκεῖνας τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὰς τιμὰς τῆς δημοπρασίας πρὸς ὄφελος βουλευτῶν τιμῶν, νομοτελεστῶν, ὑπουργῶν καὶ ὀπλαρχηγῶν ἐπὶ λόγῳ ἀποζημιώσεων ἢ ἐπιχορηγήσεων διὰ τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἐξοδά των. Τοιοῦτοτρόπως ἀρπάσαντες οἱ ὀλιγαρχικοὶ τὴν ἐξουσίαν, βάλλουσιν εἰς πρᾶξιν τὸ σχέδιόν των καθόσον εἶναι δυνατόν· σφετερίζονται δὲ τὰ δημόσια εἰσοδήματα τῶν ἐπαρχιῶν, διὰ τὴν ἐμπορέσωσι τὴν διατηρήσῃ καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὴν ἐξουσίαν. Ἐπειδὴ δὲ πρὸ ὀλίγου ὁ Κολοκοτρώνης εἶχε διαδόσει τὴν μὴ δίδῃ

ὁ Ἕλλην εἰμὴ μόνον τὸ δέκατον, ἐστοχάσθησαν ἀναγκαῖον νὰ διανεύωσιν εἰς πολλοὺς τὰς προσόδους, διὰ νὰ ἔχωσι καὶ πολλοὺς συμμάχους ἐναντίον του, ἂν ἤθελε συμβῇ πάλιν τοιοῦτό τι. Οὕτω δ' ἀνταμείβουσι καὶ ὅσους τῶν πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν συντελέσαντας εἰς τὸ νὰ ὑπερισχύσωσι τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ νὰ τελειώσωσι τὴν ἐν Ἀστρεὶ συνέλευσιν, καὶ νὰ συστήσωσι τὴν Κυβέρνησιν κατὰ τὰς εὐχὰς των. Ἀλλὰ παρεχώρησαν καὶ εἰς τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν μέρος τῶν προσόδων, παρεχώρησαν καὶ εἰς τὸν Νικηταρᾶν ἐκείνας τοῦ Ἀργούς, παρεχώρησαν καὶ εἰς τὸν Μαυρομιχάλην ἐκείνας τῆς Καλαμάτας· παρεχώρησαν καὶ εἰς τὸν Τσαλαφατῖνον δύο χιλιάδας γροσίων εἰς προσόδους, τὰ ὅποια αὐτὸς, ἂν καὶ πτωχὸς, δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ ἔθνος εἶναι πτωχότερον. Οὕτω κατατρώγουσι καὶ κατασκορπίζουσι τοὺς μόνους πόρους, δι' ὧν ἤθελες δυναθῇ τὸ ἔθνος νὰ θεραπεύσῃ πολλοστὸν μέρος τῶν πολυειδῶν καὶ μεγάλων ἀναγκῶν του, καὶ δὲν εἰσῆχθησαν εἰς τὸ ταμεῖον εἰμὴ μόνον ὀγδοῶντα γρόσια. Ἐφριξαν δ' οἱ πολῖται μαθόντες ὅτι δὲν ὑπάρχουσι χρήματα εἰς τὸ ταμεῖον, ἀφ' οὗ ἐξεποιήθησαν αἱ πρόσοδοι, ἐφώναζον κατὰ τῆς γενομένης καταχρήσεως, καὶ τότε ἐγνώρισαν πόσον ἀναγκαία ἦτον ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου· τότε ἐπεισθῆσαν ὅτι τόσαι ραδιουργίαι καὶ προσπάθειαι διὰ τὴν κατάργησιν αὐτῆς δὲν ἔτεινον εἰμὴ εἰς τὸ νὰ συγκεντρώωσιν εἰς ἑαυτοὺς οἱ ὀλιγαρχικοὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δύναμιν, διὰ νὰ βιάζωσι τὰ δίκαια καὶ νὰ μεταχειρίζωνται πρὸς ἴδιον ὄφελος τὰ πράγματα τῆς πατρίδος. Ἐν ᾧ δὲ κατεβόων ὁ κόσμος καὶ ἔλεγον: *τί τὰ ἔκαμαν τὰ δημόσια χρήματα τῶν προσόδων*; ὁ μὲν ὑπουργὸς τῆς οἰκονομίας, μὴ ἔχων τί νὰ οἰκονομήσῃ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς οἰκονομίας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια· ὁ δὲ γραμματεὺς Σπυρίδων Παπαλεξόπουλος ἐξέθηκεν εἰς τὸ δημόσιον ταίχοκολλήσας τὸν ἰσολογισμόν τῶν ἐθνικῶν προσόδων, εἰς τὸν ὅποιον ἐφάνοντο αἱ ποσότητες ἐκείνων ἐκάστης ἐπαρχίας, καὶ τίνες ἔλαβον αὐτάς ὡς ἂν ἐλάμβανον χρήματα ἀπὸ τοῦ ταμεῖου, καὶ τοιούτοτρόπως ἐνόμιζεν ἡ Κυβέρνησις ὅτι ἔδιδεν ἱκανοποίησιν εἰς τὸ ἔθνος ὡς πρὸς τὴν διαχείρησιν τῶν δημοσίων.

Ἦδη δὲ Κολοκοτρώνης, ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ Μοῦρζινος, ὁ Πλαπού-

δ Σισίνης, ὁ Φωτίλας, ὁ Χαρ. Περβροῦκας, ὁ Νέγρης καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ τε καὶ πολεμικοὶ ὠρκίσθησαν νὰ κινηθῶσι μὲ τὰ ὅπλα κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἀφ' οὗ πολυειδῶς ἐπροσπάθησαν νὰ συμβιβάσωσι τὰ πράγματα καὶ δὲν ἠμπόρεσαν. Καὶ ἐν τοσούτῳ ὁ Κολοκοτρώνης συνδιαλάσσεται μὲ τοὺς Δελιγιάννας καὶ θέλει νὰ γενῇ μεταξύ των κηδεστία, ὡς τάχα φερέγγυος τῆς ἐνώσεως τῶν δύο οἰκογενειῶν. Θεωροῦντες οἱ Δελιγιάνναι ὅτι δὲν ἐμποροῦσι νὰ τὸν βλάψωσι πολεμοῦντες τὸν ὡς ἐχθροὶ, ἀποφασίζουσι νὰ τὸν κάμωσι φίλον διὰ κηδεστίας, συνεργοῦντος μάλιστα τοῦ οἰκείου των ἀρχιερέως τῆς Τριπόλεως Δανιήλ. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης δίδει εἰς αὐτοὺς τὰ πιστὰ, καὶ ἀββάδωνίζει τὸν υἱόν του Κωνσταντῖνον μὲ τὴν θυγατέρα τοῦ Κανέλλου. Οἱ φίλοι του λυποῦνται διὰ τοῦτο, καὶ αὐτοὶ οἱ στενώτεροι συγγενεῖς του ψυχραίνονται καὶ σχεδὸν τὸν ἐχθρεύονται· οἱ δὲ Δελιγιάνναι διὰ νὰ τοὺς ἀποσπάσωσιν ἀπ' ἀλλήλων, τοὺς μεταχειρίζονται ὡς ἐχθροὺς, καὶ μάλιστα τὸν Δ. Πλαπούταν, ὅστις εἶναι τὸ ἰσχυρότερόν του ἔρρισμα. Ὁ Κολοκοτρώνης βλέπει ὅτι καταφέρονται τῶν συγγενῶν καὶ τῶν φίλων του οἱ Δελιγιάνναι, καὶ μένει οὐδέτερος, καὶ μόνον συμβουλεύει τὴν ἑνωσιν, καὶ δὲν λαμβάνει μέρος ἐνεργὸν μ' ἐκείνους, διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τοῦτους. Ὅσον δὲ τοὺς τιμᾷ καὶ τοὺς δαίχνει φιλοφροσύνην, τόσον οἱ νέοι συγγενεῖς του τὸν ἐξουθενοῦσι καὶ τὸν ὑβρίζουσι, καὶ ποτε τοὺς ἤκουσαν, ἅμα ἐξεληθόντος ἀπὸ τὴν οἰκίαν των, λέγοντας : καὶ 'τὸν τοιοῦτον θὰ κάμωμεν ἡμεῖς συγγενῇ (1) ; Ὁ Κολοκοτρώνης ἐπίστευεν ὅτι ἡ μετ' αὐτῶν κηδεστία ὅχι μόνον ἤθελε γείνη αἰτία τῆς ἀμοιβαίας τῶν δύο οἰκογενειῶν πίστεως καὶ φιλίας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἤθελε πᾶσαι πᾶσα διαίρεσις μεταξύ τῶν σχετικῶν ἐκατέρων τῶν οἰκογενειῶν εἰς τὴν Καρύταιναν καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας, ὅπου διὰ τὴν διαίρεσιν τούτων ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι διηρημένοι· ἀλλ' ἀπατάται· ἡ μὲ τοὺς Δελιγιάννας ἑνωσίς του δὲν θὰ ἐπενέγκει τὴν γενικὴν ἑνωσιν, καὶ θὰ ψυχράνει τοὺς συστρατιώτας του. Εἰς μάτην δὲ κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν τὸν ἔλεγεν ὁ Ὀδυσσεύς : ὁ Ἀλκίπασιας ὅν τινα

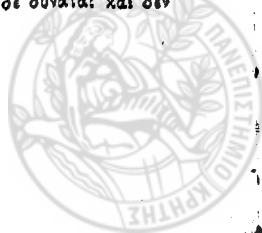
(1) Καὶ ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη ἔω; οὗ φθάσωσιν εἰς γάμου ἡλικίαν, οἱ γάμοι ἢ τελοῦνται ἢ ὄχι.

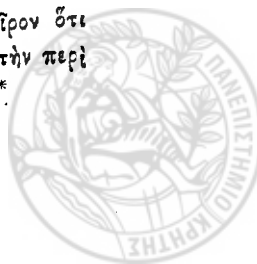
ἤθελε ν' ἀπολέσῃ τὸν ἑκαμυε συμπένθερον· εἰς μάτην παρεκίνηει νὰ φονεύσῃ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, τοὺς ὁποίους, ὡς ἔλεγεν, ἐφοβεῖτο πλειότερον ἢ τὰ Τουρκάκια· ὁ Κολοκοτρώνης ἀποστρέφεται τὴν αἵματοχυσίαν ἀδελφῶν χριστιανῶν, καὶ δὲν θέλει τὸν θάνατον αὐτῶν, ἀν καὶ ἐπεβουλευέτο ὑπὸ τῶν ἰδίων (1). Ἦθελε μάλιστα νὰ γείνη καὶ ἐγείνῃ ἐκ κηδεστίας συγγενῆς καὶ φίλος ἐπομένως τῶν Δελιγιαννῶν, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἦτον ἐχθρὸς των. Ἀλλ' ἡγάπα καὶ τὴν πατρίδα του, καὶ ἀγωνιζόμενος δι' αὐτὴν καὶ ἐφρόνει καὶ ἔλεγε: *μέχρι βωμοῦ*, καὶ δὲν ἠνέχετο ν' ἀπαντᾷ προσκόμματα ἐκ μέρους των εἰς τὰ τοῦ πολέμου. Ὅθεν, ἀφ' οὗ ἀπηλπίσθη τοῦ νὰ κατορθώσῃ συμβιβασμὸν μετ' αὐτῶν, καὶ νὰ ἐμβωσιν εἰς τὰ πράγματα ἀνθρωποὶ τῆς κοινῆς ἐμπιστοσύνης, ἔχοντες πλειότερα δικαίωματα ν' ἀπολύωσι τὴν εὐνοίαν τῆς πατρίδος, καὶ ἐπομένως τὴν δικαιοσύνην συνηγοροῦσαν ὑπὲρ ἑαυτῶν, ἀναχωρεῖ ἀπὸ Τριπολιτσᾶν κατὰ πλήρη μεσημβρίαν μ' ὅλους τοὺς συνωμότας, διὰ νὰ τὴν βιάσῃ νὰ σεβασθῇ τὰ δίκαια (2). Ἐρχονται δὲ εἰς Σιλήμναν, καὶ αὐτόθι ἀποφασίζουσι νὰ διασπαρῶσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας, νὰ στρατολογήτωσι μὲ φανερόν μὲν σκοπὸν νὰ στρατεύωσι κατὰ τῶν Τούρκων, κυρίως δὲ, νὰ κινηθῶσι κατὰ τῆς Κυβερνήσεως· καὶ ἀν ἐν τῷ μεταξὺ ἤθελον εἰσβάλλει Τούρκοι εἰς τὴν Πελοπόννησον, νὰ δράμωσιν ἐν ταυτῷ καὶ κατὰ τῶν Τούρκων· νὰ ἐμποδίσωσι δὲ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐθνικῶν δικαιοματίων, διὰ νὰ θρέψωσι τὰ στρατεύματα, καὶ διακ-

(1) Τὸν εἶπον ὅτι, οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἔμελλε νὰ τὸν προσβάλλωσι νυκτὸς εἰς τὴν οἰκίαν του· ὅθεν προεισζόμενος ὅτι ἤνωχλειτο ἀπὸ τὰς κόρας, ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν πόλιν πᾶσαν νύκτα, συνωδευμένος μετὰ τῶν πιστῶν του, καὶ κειμᾶται ὑπαιθρὸς, διὰ ν' ἀποφύγῃ τὰ ἐνδεχόμενα.

(2) Ἐν ᾧ εὐρίσκονται ἐπὶ ἐξω τῆς Τριπολιτσᾶς κατὰ τὸν Ἀγιονικόλεον, ἡ Κυβερνήτης στέλλει τοὺς νησιώτας Ἀναγνώστην Μοναρχίδην καὶ Γεώργιον Καρακατζίανην, νὰ τοὺς πείσωσι νὰ μὴ κινηθῶσι κατὰ τῶν καθεστώτων, ἢ καὶ νὰ παρατηρήσωσιν ὅποιοι εἶναι οἱ συνωμόται· οὗτοι ὀνειδίζουσι τὸν Νέγρον ὡς χθὲς ἀναγνώρισαν τὴν Κυβέρνησιν, καὶ σήμερον κηρύττοντα αὐτὴν παράνομον· ὁ δὲ Νέγρος ἀποκρίνεται: αὐτοὶ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκραγείσης τῆς ἐπαναστάσεως, διωρίσθη πρέσβυς πρὸς τὴν Γαλλίαν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, ἐφόρεσα καὶ τὸ καφτάνι, καὶ ἀναχωρήσας διὰ τὴν Γαλλίαν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα· τοὺς εἶπε μ' ἄλλας λέξεις: ὅστις δὲν δύναται, καὶ πείθεται εἰς τοὺς Σουλτάνους, κάμνει καλὰ· ὅστις δὲ δύναται καὶ δὲν πείθεται, κάμνει καλλίτερα.

ρύζοντες τὰς παρὰνομίας τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ἐγείρῃσι τὸν λαὸν ἐναντίον της. Οὕτως ἀνεχώρησαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς τὰ ἴδια, νὰ ἐνεργήσωσι τὰ δόξαντα, καὶ ὁ Κολοκοτρῶνης περιοδεύει εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καρυταίνης, καὶ προδιαθέτει τοὺς Καρυτινοὺς εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα. Ἡ Κυβέρνησις θέλει νὰ τοὺς κηρύξῃ ἀντάρτας, καὶ δὲν τοὺς κηρύττει, διότι δὲν δύναται καὶ νὰ τοὺς καταδιώξῃ. Ὁ δὲ Ζαΐμης ἀναχωρεῖ εἰς Καλάβρυτα, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ Κολοκοτρῶνη, καί, τὸ κυριώτερον, διὰ νὰ ὑπεκρύβῃ ἀπὸ τὴν καθέδραν, ὅπου ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ πολιορκηθῇ. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ Κυβέρνησις βιασθεῖτα νὰ κλίνη εἰς συμβιβασμὸν, στέλλει τρεῖς Προυμελιώτας καὶ τὸν Κανέλλον Δελιγιάννην πρὸς τὸν Κολοκοτρῶνην, νὰ τὸν πείσωσι νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Τριπολιτσάν ὑποσχομένη νὰ τὸν διορίσῃ ἀντιπρόεδρον τοῦ Νομοτελεστικοῦ, (ὥς τὸν ἐπρόβαλον τοῦτο καὶ εἰς τὸ Ἄστρος καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸ δεχθῇ, διότι ἤθελε νὰ συμβιβασθῶσι τὰ πράγματα ἐν γένει κατὰ τὸ δίκαιον), καὶ νὰ συγκατατεθῇ εἰς ὅς' ἄλλα δίκαια ζητήματά του. Ἐπιστρέφει λοιπὸν ὁ Κολοκοτρῶνης εἰς Τριπολιτσάν, καὶ διορίζεται ἀντιπρόεδρος, πλὴν δὲν συνεννοήθη προηγουμένως καὶ μετὰ τοὺς ἄλλους συνηδικημένους, ὥστε νὰ συμβιβασθῇ καὶ περὶ αὐτῶν κατὰ τὸ δίκαιον· διότι ἐφρόνει ὅτι, τεθειμένος ἐπὶ κεφαλῇς τῶν πραγμάτων, θὰ ἐμπορέσει νὰ τοὺς ἱκανοποιήσῃ. Διὰ τοῦτο ἔγραψε τὴν 20 μαΐου τὸν Νικήταν, Πλαπούταν, Φωτίλαν καὶ Νέγρην νὰ μὴ διακοινώσωσι τὰ εἰς Σιλήμναν εἰλημμένα μέτρα κατὰ τῶν καθεστῶτων, καὶ νὰ μὴ κινηθῶσι, διότι οἱ ἀπὸ Τριπολιτσᾶν τὸν ἔστειλαν μεσίτας, καὶ ἤλπιζε νὰ συμβιβασθῶσι τὰ πράγματα· καὶ ὅμως οὗτοι, ὥς καὶ οἱ λοιποὶ συνωμόται, φρονούσιν ὅτι ἠπατήθησαν, καὶ ἐνωθέντες μετὰ αὐτὸν διὰ νὰ ὑπερκατέσωσιν ἐνταυτῷ τὰ γενικά καὶ τὰ μερικά, ἔγειναν δῆθεν ὄργανα τῆς ἰδιοτελείας του· διὰ τοῦτο ἀποσπῶνται ἀπ' αὐτὸν οἱ πλείότεροι, καὶ φροντίζουσιν ἕκαστος διὰ τὰ συμφέροντά του καὶ μάλιστα κηρύσσονται κατ' αὐτοῦ. Τὴν 27 μαΐου ἡ βουλὴ τὸν ψηφίζει ἀντιπρόεδρον τοῦ Νομοτελεστικοῦ, καὶ τοῦτο αὐθημερὸν τὸν κοινοποιεῖ τὴν ἐκλογὴν του, καὶ, «τὸ σῶμα τοῦτο,» τὸν λέγει, εὐχάριστον εἰς τὴν ἐκλογὴν ταύτην, καὶ χαῖρον ὅτι θέλει σ' ἔχει συγκαθέδρον ἐν ἑαυτῷ, σπεύδει νὰ σὲ δώσῃ τὴν περὶ

» τούτου εἰδῆσιν, καὶ νὰ σὲ προσκαλέσῃ παρ' ἐαυτοῦ, διὰ νὰ σ' ἐμπιστευθῇ τὰ χρέη καὶ καθήκοντα τοῦ ἐνθόξου τούτου ὑπουργήματος, τοῦ ὁποίου ἡ πατρίς σ' ἔκρινεν ἄξιον. » Οἱ ὀλιγαρχικοὶ θεωροῦντες ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης, ἀναδεικνύμενος ὑπεραππιστῆς τῶν δικαίων τῆς πατρίδος ἐναντίον των, θὰ θριαμβεύσει, νομίζουν δι' ἐαυτοὺς σωτήριον νὰ ὑψωθῇ, καὶ ὑψόνεται εἰς τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μετ' οὐ πολὺ θὰ καταβῇ παραιτούμενος διὰ νὰ μὴ παυθῇ, ἀφ' οὗ ἐξ αἰτίας τῆς ὑψώσεώς του ἀπολέσει πολὺ τῆς ἡθικῆς του δυνάμεως. Ἦδη δὲ βλέπουσιν ὅτι ὁ ἀντιπρόεδρος Κολοκοτρώνης θὰ διεγείρει καθ' ἐαυτοῦ τὸν φθόνον καὶ τὸ μῖσος ὧν σχεδὸν τῶν πολεμικῶν τῆς Ἑλλάδος· ὅτι οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ὑψηλὴν ταύτην θέσιν δὲν θὰ ἴδωσι τὸν στρατιώτην τῆς πατρίδος, ἀλλὰ τὸν πολιτικὸν ἄρχοντα, καὶ ἐν ταύτῳ θὰ δυσανεστηθῶσι, διότι δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐκπληρώσῃ ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις των, καὶ ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι του θὰ βαρυθυμήσωσι, βλέποντες ὅτι ἐλαττοῦται καὶ αὐτῶν ἡ δύναμις, καὶ θ' ἀγανακτήσωσιν ἐναντίον του (1), ὡς ἀναμιχθέντος εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ ἐξουθενουμένου. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα πάντα εἶναι συντελεστικά εἰς τὸ σχέδιον τῶν ὀλιγαρχικῶν ἐναντίον τῶν πολεμικῶν, φρουάτουσι μὲν, ἀλλ' ἀνέχονται τὸν Κολοκοτρώνην εἰς τὴν ἀντιπροεδρίαν, ἕως ἴδωσι τῆς ὑψώσεώς του τ' ἀποσελέσματα, καὶ ἐν ταύτῳ σκέπτονται πῶς νὰ κατορθώσωσι τὴν πτώσιν του ἀποτελεσματικωτέραν ὡς πρὸς τὸ σχέδιόν των. Οἱ δὲ Δελιγιάνναι καὶ ἐλπίζουν ἐν τῷ μεταξὺ πολυειδεῖς τὰς ὠφελείας ἀπὸ τὴν ὑψώσιν του εἰς τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν δύναμιν αὐτῶν καὶ ἐπιρροὴν εἰς τὰ πράγματα ἐν μέρει τῆς ἐπαρχίας καὶ γενικῶς τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τούτῳ ὁ Κολοκοτρώνης, θεωρῶν ὅτι οἱ φίλοι καὶ οἰκεῖοί

(1) Ὁ Νικηταρᾶς πρῶτος ἤρχισε νὰ μὴ εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην ὡς ἀντιπρόεδρον· ὁ Μαυροκορδάτος εἶχε δώσει διαταγὴν τὸν Κεφάλαν νὰ λάβῃ δεκατρεῖς χιλιάδας γροσίων ἀπὸ τὴν Μεσσηνίαν ἐπὶ σκοπῇ νὰ τὸν ἐλκύσῃ πρὸς τὸ μέρος τῆς Κυβερνήσεως· ἀλλ' οὗτος ἐξῆλθεν εἰς Σιλήμναν μὲ τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ ἡ ἀνωτέρω διαταγὴ ἀνῆλθεν. Ἄμα διορισθέντες τούτου εἰς τὴν ἀντιπροεδρίαν τοῦ Νομοταξιστικοῦ, ζητεῖ ὁ Κεφάλας τὴν ἐπικύρωσιν τῆς εἰρημένης διαταγῆς, ὁ Μαυροκορδάτος δὲν τὴν ἐπικυρώνει, καὶ ὁ Κεφάλας τὴν ῥίπτει κατὰ γῆς καὶ τὴν καταπατεῖ· ὁ ἀντιπρόεδρος ἐπιπλήττει τὸν Κεφάλαν· ἀλλ' ὁ Νικήτας τὸν ὑπερασπίζει, καὶ ἐκφράζεται ἀναρμόστως πρὸς τὸν θεῖόν του, τὸν ὁποῖον ἀσέβητο καὶ ἡγάπα πολὺ.

του δυσηρεστήθησαν διὰ τὴν ἀντιπροεδρίαν του, τὴν 7 Ἰουνίου ἔδωκε τὴν παραίτησίν του, καὶ θέλει νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ στρατιωτικὰ χρέη του, διότι ὡς στρατιώτης ᾔθελε πάντοτε νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἤκούσθη λέγων: «ἄφετε τὰ στρατιωτικὰ εἰς ἐμέ τὸν στρατιώτην, καὶ σεῖς διευθύνοντες τὰ πολιτικά, προσάξετε ἐμέ νὰ πολεμῶ τὸν ἐχθρόν.» Ἡ δὲ Βουλὴ δὲν ἐδέχθη τὴν παραίτησίν του καὶ τὸν λέγει: «Ὡς καλὸς πατριώτης πρέπει νὰ στοχασθῇς ὅτι μὲ τὴν παραίτησίν σου ἀπρακτεῖ τὸ ἐκτελεστικὸν διὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν λοιπῶν μελῶν (1)· διὸ καὶ τὸ βουλευτικὸν δὲν κατανεύει εἰς τὴν παραίτησίν σου, ἀλλὰ μᾶλλον σὲ προσκαλεῖ εἰς τὸν ἐκλήθης τόπον, ἵνα οὕτως ἐνεργηθῶσι τὰ δέοντα.» Ὁ ἀντιπρόεδρος Βρεσθένης δὲν δέχεται τὴν παραίτησιν τοῦ ἀντιπροέδρου Κολοκοτρῶνη, διότι θέλει νὰ τὸν ῥίψῃ μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἀντιπροεδρίαν, ἢ δὲν προλάβῃ ἐν δέοντι νὰ παραιτηθῇ.

Ὁ Κολοκοτρῶνης δὲν θέλει τὸν Αἰνειάνα ὑπουργὸν τῆς ἀστυνομίας, ἐν ᾧ τὰ χρέη τούτου ἐμπορεῖ νὰ ἐπιφορτισθῇ ὁ τῶν ἐσωτερικῶν, οὐδ' ἀνέχεται τὸν Πεῤῥαιβὸν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τοῦ πολέμου. Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος τοὺς μεταχειρίζεται ὅπου ἐμποροῦσι νὰ χρησιμεύσωσιν ἄλλως πως· καὶ τὸν μὲν διατάττει ν' ἀπέλθῃ εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἀγράφων καὶ Ἀσπροποτάμου νὰ συστήσῃ στρατόπεδον, ὅτε ὁ Σουλτὰν Κόρτσας εἶχε συνθηκολογήσει ἀναχωρῆν τινὰ μὲ τοὺς ὀπλαρχηγούς τῶν μερῶν ἐκείνων· τὸν δὲ διατάττει ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν περὶ ἂπὸ τοὺς Τούρκους· τὸν ἀφίνει δὲ καὶ τὸν τίτλον τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ πολέμου, καὶ τὸν συσταίνει εἰς τοὺς Ὀλυμπίους ὀπλαρχηγούς Καρατάσιον, Γάτσιον καὶ λοιποὺς νὰ τὸν ὑπακούωσιν. Ὅθεν ὁ Πεῤῥαιβὸς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ Τρίκερα, ὅπου ὁ Καρατάσιος εἶχεν ἤδη τὸ στρατόπεδόν του καὶ ἡγωνίζετο ἐναντίον τοῦ Κιουταγῆ. Εἶχον ἐκπλεύσει δὲ προηγουμένως ἐξ Ὑδρας ἐννέα πλοῖα καὶ διευθυνθῇ εἰς τὰ παράλια τοῦ εὐβοϊκοῦ καὶ μαλιακοῦ κόλπου, ν' ἀντιπολεμήσωσι πρὸς τὸν ἐχθρόν κατὰ θάλασ-

(1) Ὁ Ζαΐμης ἀπῆλθεν εἰς τὰ Καλάβρυτα· ὁ Μεταξᾶς ἔλειπεν· ὅρα τὸ Νομοταξιστικὸν εἶπετο ν' ἀπρακτῇ διὰ τοῦτο.

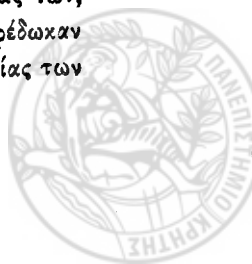

σαν, καὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν κατὰ ξηρὰν ἐπιχειρημάτων. Καὶ ταῦτα, ἀφ' οὗ κατέκαυσαν ὅλα τὰ γεννήματα τῆς περὶ τὴν Κάρυστον παραλίας, ἔφθασαν καὶ εἰς τὰ Τρίκερα, ὅθεν ἐδίωξαν τὰ τουρκικὰ, τ' ἀποκλείοντα ἐκεῖνα τὰ παράλια, ὅτε ὁ Κιουταχῆς τὰ ἐπολιόρκει μ' ἑπτὰ χιλιάδας Τούρκους, καὶ συνήργησαν νὰ θαβρῇσωσιν οἱ Ἕλληνες καὶ ν' ἀντικρούωσι γενναίως τὸν ἐχθρόν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐβιάσθησαν δι' ἑλλειψιν τροφῶν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ὑδραν.

Ἀρχὰς μαρτίου οἱ Εὐβοεῖς στέλλουσι βουλευτὴν τῆς νήσου τῶν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν· εἶχον δ' ἐκλέξει διοικητὴν τὸν Ἀνθιμον Γαζῆν, διὰ νὰ φυλάξωσιν εὐταξίαν, ἄχρις ὅτου ἡ Κυβέρνησις διατάξει τὰ περὶ τούτου, καὶ εἰδοποιούσιν ὅτι, ἄλλον ἀρχηγὸν τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν νῆσόν των παρὰ τὸν Διαμαντῆν Νικολάου δὲν θέλουσιν. Εἰσηγήμενοι ὑπὸ τῶν διδασκάλων Γρηγορίου Κωσταντᾶ καὶ Ἀνθίμου Γαζῆ, εἶναι καὶ τινες ἐξ αὐτῶν διατεθειμένοι ἐναντίον τοῦ Ὀδυσσεως. Ὁ δὲ Γαζῆς συσταίνει ἐκεῖνον ὡς ἔχοντα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ δι' ἰδίας δαπάνης ὀκτακοσίους στρατιώτας καὶ δύο πλοῖα πολεμικὰ, διαβεβαιῶν ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς βορείου Εὐβοίας ἀπὸ τοῦ φρουρίου τῆς Χαλκίδος ἄχρι τοῦ Ἀρτεμυσίου, δύο περίπου χιλιάδες οἰκογένειαι, ἐκεῖνον γνωρίζουσιν εὐεργέτην. Ἡ δὲ Κυβέρνησις τὴν αὐτὴν γραμμὴν τῆς προκατόχου ἀκολουθοῦσα, τὸν διώρισεν ἀρχηγὸν τοῦ στρατοῦ τὴν 30 ἀπριλίου, τὴν διαίρεσιν μεταξὺ τῶν Εὐβοέων ὑποτάλλουσα, διότι καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔχει τὴν ἐπιβρόχον του εἰς τὴν Εὐβοίαν, καὶ ἐπομένως οἱ δπαδοί του, οἵτινες εἶναι καὶ πλειότεροι, καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταριθμοῦνται καὶ οἱ πρῶν ἐφοροὶ, ἀντιπράττουσι. Καὶ ἦδη ἕως τριακόσιοι ἐνοπλοὶ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Νικολάου Τομαρᾶ, ἠθέλησαν ν' ἀποκλείσωσι τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀρχηγοῦ, ἀλλ' ἐδιώχθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων καὶ ἐφυγον εἰς τὰ ὄρη. Ἡ Κυβέρνησις διώρισε καὶ τὸν Σταῦρον Βασιλείου νὰ συμπράξῃ ὁμοῦ μετὸν Διαμαντῆν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος εἶναι Ὀδυσσεόφρων, καθὼς οὗτος ἀναφέρει πρὸς τὴν Κυβέρνησιν· καὶ αὕτη τὸν διατάττει ἐπομένως ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον, ἀναθεμένη τὴν φροντίδα τῆς πολιορκίας τῶν φρουρίων τῆς Εὐβοίας εἰς μόνον τὸν Διαμαντῆν, ὅστις εἰς τὴν ἀναφορὰν του τῆς 26 μαΐου ὀνομάζει ἐχθρόν τοῦ

γένους τὸν Ὀδυσσεύα. Ὁ δὲ Κωλέττης, ὅστις πνέει κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύως ἐκδίκησιν, διωρίσθη ἐπαρχος εἰς τὴν Εὐρίπον· οὕτως ἡ Κυβέρνησις καταδιώκουσα τὸν Ὀδυσσεύα, θ' ἀφήσει τὴν πολύτιμον ἐκείνην θέσιν τῆς Εὐβοίας εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Ἐν τοσούτῳ ὁ Διαμαντῆς καταγίνεται νὰ τοὺς στενοχωρήσῃ εἰς τὴν Εὐρίπον· ἐστειλε δὲ καὶ βοήθειαν εἰς τὸν Καρατάσιον εἰς Τρίκερα, ὅπου οἱ Ἕλληνες μάχονται κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀλλ' ἀρχὰς ἰουνίου ἐφθασεν ὁ τουρκικὸς στόλος εἰς Κάρυστον, καὶ τινα πλοῖα εἰσέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα· ταῦτα δὲ ἰδόντες οἱ πολιορκοῦντες τὸ φρούριον ἐκείνο Ἕλληνες, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ φόβον μέγαν, καὶ διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, ἀποσυρθέντες εἰς τὰ ὕψηλά. Ὅθεν οἱ ἐχθροὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν νῆσον, καὶ περιτρέχοντες εἰς τὰ χωρία, λεηλατοῦσι τὸν τόπον, καὶ κατασφάζουσι, καὶ αἰχμαλωτίζουσι τοὺς χριστιανοὺς, καὶ κατακαίουσι τὰ γεννήματα· ἀφ' οὗ δὲ εἰσέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Εὐρίπου δεκατέσσαρα πλοῖα καὶ διαμένουσι ναυλοχοῦντα, οἱ ἐντόπιοι Τούρκοι ἐθάῤῥησαν πολὺ, καὶ οἱ χριστιανοὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη νὰ σωθῶσι.

Τότε δὴ καὶ οἱ Ψαῤῥιανοὶ ἀπεφάσισαν νὰ κυριεύσωσι καὶ νὰ λεηλατήσωσι τὸ εἰς Ἷσιανταρλῇ φρούριον, καὶ ἀρχὰς ἰουνίου ἐκίνησαν μ' ὅλα τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλα πλοιάρια ὑπὲρ τὰ διακόσια ὅλα ὁμοῦ καὶ μ' ἐξακοσίους στρατιώτας ἐκ τῶν τῆς φρουρᾶς τῆς νήσου των, καὶ ναυαρχοῦντος καὶ στρατηγοῦντος τοῦ Δημ. Ἰω. Μαρούκη, φθάσαντες ἐκεῖ, ἤρχησαν νὰ λεηλατῶσι τὰ πέριξ. Ὁρμησαν ἐπομένως εἰς Ἷσιανταρλῇ, καὶ οἱ μὲν στρατιῶται εἰσέβαλον εἰς τὴν πόλιν, τὰ δὲ πλοῖα προσέβαλον τὸ φρούριον μὲ τὰ πυροβόλα. Οἱ Τούρκοι τοῦ φρουρίου μὴ δυνάμενοι ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὸ πῦρ τῶν Ἑλλήνων, τὸ ἀφήκαν καὶ ἔφυγον. Οἱ δ' Ἕλληνες τὸ ἐκυριεύσαν, ἐπῆραν ἕξ πυροβόλα, καὶ ἐφῆλωσαν τὰ λοιπά. Οἱ Τούρκοι ὅσοι κατέχουν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι μὲν ἔφυγον ἔξω νὰ σωθῶσιν, ἀφήσαντες τὰ πάντα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἑλλήνων, ἄλλοι δ' ἐκλείσθησαν εἰς δύο τρεῖς οἰκίας ὀχυράς, ὅθεν ἀντέκρουον τοὺς Ἕλληνας· τέλος παρεδόθησαν ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ φύγωσι καὶ αὐτοὶ μὲ τὰ πράγματά των καὶ τὰς οἰκογενεῖάς των, ἀφ' οὗ δώσωσι τὰ ὄπλα των· πλὴν ἀφ' οὗ ἐξῆλθον καὶ παρέδωκαν τὰ ὄπλα, οἱ Ἕλληνες τοὺς ἐφόνευσαν καὶ τὰς οἰκογενεῖάς των

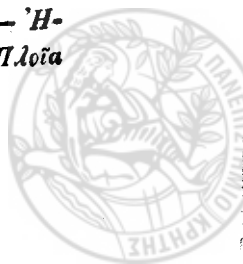

ἡχμαλώτιζαν. Ἀφ' οὗ δὲ διήρπασαν καὶ κατέκαυσαν τὴν πόλιν, ἀπῆλθον εἰς τὸ Ἀγιασμάτι, προσέβαλον καὶ ἐκεῖνο τὸ φρούριον, τὸ ἐκυρίευσαν, φυγούσης τῆς φρουρᾶς, καὶ ἐπῆραν τὰ πυροβόλα. Μετὰ ταῦτα μετέβησαν εἰς Μιτυλήνην, ἐπώλησαν εἰς τοὺς Τούρκους τὰς αἰχμαλώτους οἰκογενείας διὰ σαράντα πέντε χιλιάδας γρόσια καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ Ψαῖρα, ὅπου ἔκαμαν τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχον συμφωνήσει νὰ δώσωσι μερίδιον καὶ εἰς τοὺς μείναντας εἰς τὴν νῆσόν των ἀπὸ τοὺς στρατιώτας τῆς φρουρᾶς, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀρπάσαντες αὐτὰ ἔκρυψαν τὰ χρήματα καὶ τὰ πολύτιμα πράγματα, καὶ δὲν ἐφάνερωσαν εἰμὴ ὅσα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κρύψωσιν, ἔλαβεν ἀναλογίαν ἕκαστος στρατιώτης ἀνὰ γρόσια δεκαεῖς, καὶ ἐκ τούτου ἐγεννήθη δυσἀρέσκεια εἰς τοὺς στρατιώτας, οἱ ὅποιοι διετέθησαν ἔκτοτε ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς Ψαῖριανούς. Ἐν τοσούτῳ οὗτοι ἐπροξένησαν φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς κατοίκους τῶν παραλίων τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ δὲ πρόξενοι τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων ἔγραψαν πρὸς τὴν βουλὴν τῶν, καὶ παρεκάλουν νὰ φεισθῇ τοῦ ἐμπορίου τῆς Σμύρνης, καὶ νὰ διακηρύξῃ τὸν κόλπον ἐκείνον οὐδέτερον, μὴ ἐπιτρέπουσα νὰ γίνωνται εἰς αὐτὸν ἐχθροπραξίαι, ἐξ ὧν ἤθελον πηγᾶσει ὀλέθρια καὶ διὰ τοὺς προξένους καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας ἀποτελέσματα. Ἀλλ' ἡ Βουλὴ τοὺς ἀπεκρίθη ὅτι, κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦ πολέμου, οἱ Ψαῖριανοὶ θέλουσι καταδιώκει τὸν ἐχθρὸν εἰς ὅλας τὰς θαλάσσας καὶ εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς ἐπικρατείας του· καὶ ὅτι, ἂν οἱ Τούρκοι θέλωσι νὰ μὴ ἐνοχλῶνται ὑπ' αὐτῶν, ἅς ἀποφασίσωσι νὰ τοὺς πληρῶνωσι φόρον ἀνάλογον τῶν εἰς αὐτοὺς προστιγομένων ζημιῶν. Οἱ δὲ Σάμιοι ἀφ' ἐτέρου μέρους ἐξηκολούθουν τὰς εἰς τὴν παραλίαν καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐπιδρομὰς, ἔκαιον τὰ χωρία καὶ ἠφάνιζον τοὺς κατοίκους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Οἱ Ἄγγλοι προσφέρουσι δάνειον εἰς τοὺς Ἕλληνας. — Ὁ Βλάκερ καὶ ὁ Λουριώτης ἐπὶ τούτῳ. — Τοῦ Θ. Κεφαλά ἀποβίωσις. — Νόμος περὶ δανείου. — Διορισμὸς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τούτῳ. — Ὁδηγίαι τοῦ Μαυροκορδάτου. — Ὁ Ἑρσκιν. — Ἀγγλικὴ φατρία εἰς τὴν Βουλὴν. — Ὁ Ἱερώνυμος Μποναπάρτης. — Διορισμὸς ἐπιτροπῆς περὶ αὐτοῦ, βασιλέως προτεινομένου. — Συντάγματος σχέδιον. — Οἱ Κρήτες μάχονται εἰς Κίσαμον καὶ Σέληνον. — Ὁ Τομπάζης εἰς τὴν Κρήτην. — Κυριεύουσι τὸ φρούριον Δραπανιά. — Κυριεύουσι τὸ φρούριον Κισάμου. — Ἐλευθερόνουνσι τὴν ἐπαρχίαν Σελήνον. — Τοῦ Χασάν πασιᾶ ἀποβίωσις. — Τὸν διαδέχεται ὁ Μουσταφάμπεης ἀνεψιὸς του. — Ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος εἰς Κρήτην. — Νόμος ἐκστρατείας τοῦ Νομοτελεστικοῦ καὶ προκήρυξις. — Ὁ Μπερκόφτσαλης εἰσβάλλει εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα. — Προχωρεῖ εἰς Σάλωνα. — Ὁπισθοδρομεῖ. — Μάχη εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἱερουσαλήμ. — Λεηλασίαι. — Διασκορπίζονται οἱ κάτοικοι Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς. — Ὁ Ὀδυσσεὺς τρέχει εἰς βοήθειαν. — Ὁ Νικηταρᾶς ἐκστρατεύει εἰς τὸν ἰσθμὸν. — Τέσσαρα μέλη τοῦ Νομοτελεστικοῦ ἐκστρατεύουσιν. — Ὁ Μαυροκορδάτος πρόεδρος τῆς Βουλῆς. — Ἡ Κυβέρνησις ἐπιβάλλει ἔρανον. — Σύγκρουσις Λακεδαιμονίων καὶ Ἀρχαδίων. — Ὁ Κολοκοτρώνης ἐπιστρέφει εἰς τὴν Καθέδραν. — Ἐκστρατεύουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀρχάδιοι. — Ὁ Μαυροκορδάτος φεύγει εἰς Ἰδραν. — Ὁ Α. Δελιγιάννης ἐνεργεῖ νὰ ψηφισθῇ πρόεδρος τῆς Βουλῆς. — Ὁ Π. Νοταρᾶς προεδρεύει αὐτῆς ἐπιτροπικῶς. — Ὑπόνοιοι κατὰ Μαυροκορδάτου. — Διαίρεσις μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως. — Ὁ Ἀνάστος Δελιγιάννης πιστολιζέται. — Ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης φρούραρχος Ναυπλίου. — Ἡ θικὴ δύναμις τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς Καρύταιναν. — Πλοῖα

τουρκικὰ ἔρχονται νὰ ἐφοδιάσωσι τὴν Ἀκροκόρινθον. —
Μάχαι. — Τὰ πλοῖα ἀποπλέοντι ἀπρακτα. — Τὸ Νομο-
 τελεστικὸν εἰς Σαλαμίνα. — Βαθμοὶ στρατιωτικοί. — Πα-
 ρανομία. — Ὁ Νικηταρᾶς εἰς τὴν Κάζαν. — Οἱ Τοῦρκοι
 ἀποκρούονται εἰς τὴν Ἀττικὴν. — Οἱ Ἕλληνες δὲν εὐδοκι-
 μοῦσιν εἰς Τρίκερα. — Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς Κάπραιναν. —
 Μάχη αὐτόθι. — Ὁ Ὠμερ τῆς Καρύστου προσκαλεῖ εἰς
 Εὐβοίαν τὸν Μπερκόφτσιαλην. — Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ
 Κωλέττης εἰς Εὐβοίαν. — Μάχη εἰς Παγόνταν. — Διαφω-
 ρία. — Λειποταξία. — Λεηλασία Ξηροχωρίου. — Ὁ Ἀ-
 λέξανδρος Μιχαὴλ φορεῖται. — Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ Ψάρ-
 ριστοί. — Ὁ Νικηταρᾶς ζυγαρεύει εἰς Σάδωνα. — Οἱ Τοῦρ-
 κοὶ φεύγουσιν εἰς τὸ Ζητοῦνι. — Ἐπαρχος ὁ Κ. Μεταξᾶς
 εἰς Μισολόγγιν. — Ὁ Σκόδρας πασιᾶς εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλ-
 λάδα. — Λεηλατεῖ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἀσπροποτάμου. —
 Ὁ Ντσελαδίνμπης λεηλατεῖ τὴν Ἀγραφα. — Ὁ Σκόδρας
 εἰς Καρπενησί. — Ὁ Μαρκομπότσαρης ζυγαρεύει. — Σχίζει
 τὸ δίκλωμά του. — Ἐκζυγαρεύει. — Πίπτει εἰς ρυκτερινὴν
 ἔφοδον. — Ὁ Ντσιαβέλας καὶ ἄλλοι εἰσβάλλουσιν εἰς τὸ
 ἐχθρικὸν στρατόπεδον. — Σφαγαί. — Ὁ Καραϊσκάκης. —
 Μάχη εἰς Καλιακούδαν. — Πίπτουσιν ὁ Ζυγούρης Ντσια-
 βέλας καὶ ἄλλοι. — Ὁ Σκόδρας πολιορκεῖ τὸ Αἰτωλικόν. —
 Ἀποκλεισμός Μισολογγίου. — Ὁ Λόρδ Μπάϊρων. — Συνεισ-
 φορὰ ὑπὲρ τοῦ στόλου. — Διαμαρτύρησις τοῦ Νομοτελεστι-
 κοῦ κατὰ τῆς Βουλῆς. — Μετάβασις αὐτοῦ εἰς Ναύπλιον. —
 Σκοπὸς καθαιρέσεως. — Ναυμαχία κατὰ τὸ ὄρος τοῦ Ἀθω.
 — Ὑποταγὴ Σκιάθου. — Ἀπόκρουσις τῶν Τοῦρκων ἀπὸ
 τοῦς Ὀλυμπίους. — Διοίξεις ἑλληνικὴ εἰς Σκιάθον. —
 Ναυμαχία. — Οἱ Ἕλληνες κυριεύουσιν ἑξ πλοῖα. — Ἐκ-
 ποίησις ἐθνικῶν κτημάτων διὰ τὸν στόλον. — Ἐκπλέει στό-
 λος εἰς Μισολόγγιν. — Ὁ Σκόδρας φεύγει. — Παραίτησις
 Κωστ. Μεταξᾶ. — Ὁ Μαυροκορδάτος εἰς τὴν δυτ. Ἑλλάδα.
 — Ὁ Τοπάλαστας εἰς τὸ Αἰγαῖον. — Συνβάν εἰς τὴν Λευ-
 κίδα. — Ἀρτενέργειαι τῶν δυτικῶν καὶ τῶν Ἀγγλογάλλων.
 — Ἡ Βουλὴ εἰς τὸ Ἄργος.

Η Ἑλλάς διατρέχει τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὁ κόσμος φρονοῦσιν ἤδη ὅτι ἐσώθη, διότι οἱ Τούρκοι δὲν δύνανται πλέον νὰ νικήσωσι τοὺς Ἕλληνας· ἀλλ' ὁ μεγαλύτερος καὶ φοβερώτερος ἐχθρὸς των εἶναι ἡ διχόνοια. Οἱ δὲ Ἀγγλοι, διὰ νὰ τοὺς βοηθήσωσι, τὸ δεύτερον ἤδη τοὺς προσφέρουσι δάνειον· ἀλλὰ διὰ τοῦ δανείου θὰ ἐναύσωσι καὶ θὰ διατηρήσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ πῦρ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον γίνεται λόγος εἰς τὰς ἐφημερίδας τοῦ Λονδίνου ὅτι ἡ βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων ἤθελε νὰ δοθῇ δάνειον εἰς τοὺς Ἕλληνας. Στέλλεται δ' ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ τὴν φιλελληνικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Λονδίνου ὁ ἄγγλος Ἐδουάρδ Βλάκερ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθ' ὃν καιρὸν ἔρχεται καὶ ὁ Ἀνδρέας Λουριώτης, ἀπὸ Λονδίνου ἐπιστρέφων, διὰ νὰ κάμῃ τὴν περὶ δανείου πρότασιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ὁ Κεφαλᾶς εἶχεν ἔλθει μετὰ τὴν ἐν Ἀστρεὶ συνέλευσιν εἰς Τριπολιτσάν, καὶ περιέμενε ν' ἀποφασίσῃ ἡ Κυβέρνησις περὶ τοῦ προβληθέντος ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἐκ μέρους τῆς ἄνω Γερμανίας· πλὴν ἀπέθανεν αὐτόθι. Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος ἤδη στρέφει τὴν προσοχὴν του εἰς τοὺς Ἀγγλους· ὁ Λουριώτης προτείνει τὸ τοῦ Λονδίνου, καὶ ὁ Βλάκερ δίδει ἐλπίδας νὰ συμφωνηθῇ τοῦτο ἀνὰ ἐξήντα καθ' ἑκατόν. Ἡ δὲ κυβέρνησις ἐκδοῦσα νόμον περὶ διαπραγματεύσεως δανείου τεσσαρῶν ἑκατομμυρίων διστήλων ἢ ὀκτακοσίων χιλιάδων λιρῶν στηρίλινων, διώρισε τὴν 2 Ἰουνίου ἐπιτροπὴν συγχειμένην ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Ὁρλάνδον, Ἰω. Ζαΐμην καὶ Ἀνδρέαν Λουριώτην, διὰ ν' ἀπέλθωσιν εἰς Λονδίνον νὰ διαπραγματευθῶσι τὸ αὐτὸ δάνειον. Τότε δὴ ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Νομοτελεστικοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον διευθύνοντο καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ὑποθέσεις, τοὺς δίδει ὁδηγίας, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτρέπονται: «νὰ συνδέσωσιν ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τὴν Ἀγγλίαν ὥς καὶ πολιτικὰς· νὰ παρατηρήσωσι ποῖος εἶναι ὁ ἀληθὴς τῶν Ἀγγλῶν σκοπὸς περὶ τῆς Ἑλλάδος, ἂν ἐπιθυμῶσιν ἢ ἂν ὑποκτεύωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν της, καὶ ἕως ποῦ φρονοῦσιν ὅτι δύναται αὕτη νὰ ἐκτείνῃ τὰ ὅριά της. Νὰ παραστήσωσιν ὅπου ἀνήκει καὶ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι, τὸ κίνημα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων δὲν ἔχει οὐδεμίαν σχέσιν μετὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ῥωσσίας. Ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἀπόφασιν ν' ἀποκτήσωσιν ἐντελῶς τὴν ἀνεξαρτησίαν των, καὶ ὅχι ποτὲ νὰ ὑποδουλωθῶσιν εἰς

» ἄλλους. Ὅτι δὲν συμφέρει εἰς τὴν Ἀγγλίαν νὰ κατορθώσῃ τοὺς σκοποὺς τῆς ἡ Ῥωσσία ὡς πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπομένως ὅτι τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας συμπίπτουσι σύμφωνα μ' ἐκεῖνα τῆς Ἑλλάδος, καὶ διὰ τοῦτο ὅτι συμφέρει εἰς τὴν Ἀγγλίαν νὰ κατασταθῇ ἡ Ἑλλάς ὄχι μόνον αὐτόνομος, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὰ, ὅτε ἡ Τουρκία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἐπὶ πλέον, καὶ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Ἀγγλίας ἐναντίον τῆς Ῥωσσίας. Πραγματευόμενοι δὲ περὶ βοήθειάς δοθησομένης, χρεῖας τυχούσης ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ παραστήσωσιν ὅτι ἡ βοήθειά τῆς πρέπει νὰ ᾖ καὶ χρηματικὴ καὶ ὄχι ποτὲ στρατιωτικὴ. Νὰ μὴ φανερώσωσι δὲ ὅτι πραγματεύονται μὲ τὴν Ἀγγλίαν περὶ πολιτικῶν σχέσεων, ἀλλὰ νὰ μάθωσιν ὁ κόσμος ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς τῶν εἶναι μόνον περὶ τοῦ δανείου, περὶ τῆς ἐγγυήσεως τοῦ ὁποίου νὰ προσδιορίσωσιν ἐν γένει καὶ ἀορίστως τὰ ἐθνικὰ κτήματα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὄχι ποτὲ ὠρισμένον τι μέρος γῆς. Πρὸς δὲ νὰ παρατηρήσωσιν, ἂν ἡ Ἀγγλία ᾖ συμφωνοῦσα μὲ τὴν Ἰσπανίαν, καὶ εἰς τοιαύτην περίπτωσιν νὰ προσπαθῶσιν νὰ συνδέσωσι σχέσεις καὶ μὲ τὴν Ἰσπανίαν καὶ μάλιστα μὲ τὴν Πορτογαλίαν, τῆς ὁποίας ὁ ὑπουργὸς εἶχε γράψῃ ἀγαθὰ τὸ 1822 πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ Νομοτελεστικοῦ (1). Τέλος νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τῶν σχέσεων Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας, καὶ περὶ τῶν ὅσα μέτρα λαμβάνει ἐκεῖνη διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς σκοποὺς ταύτης ὡς πρὸς τὴν Τουρκίαν, καὶ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι τὸ μόνον μέτρον εἶναι ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἰσχυρὰ καὶ ἀνεξάρτητος, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ὅλην. Ἀλλ' ὅτι χρειάζεται τότε καὶ χρήματα, διὰ νὰ κάμῃ τὸν πόλεμον ἐνεργητικόν καὶ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Θράκης ἢ καὶ περαιτέρω, ὥστε, καθ' ὅσον ἐκτείνεται ἡ Ἑλλάς, νὰ συστέλλωνται τῆς Ῥωσσίας οἱ σκοποὶ, καὶ τοῦτο διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ Ῥωσσία δὲν θέλει κηρυχθῇ ποτὲ κατ' αὐτῆς, καὶ δὲν θέλει ζητήσῃ ν' ἀποσπᾷ μέρος γῆς ἀνῆκον εἰς τὴν ἀνεξάρτητον ἐλληνι-

(1) Εἶχε γράψῃ ὅτι ἡ Πορτογαλία θέλει βοηθήσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἡ ἐξουσία τῆς ἀρχῆς πηγάζει ἀπὸ τὸν λαόν.

ἡκὴν ὀλομέλειαν. Κατὰ φθίνοντα τὸν Ιούνιον ἔρχεται καὶ ἄλλος Ἄγγλος ὀνόματι Ροβέρτ Βεακόκ, καὶ προβάλλει νὰ τὸν ἐπιτραπῇ τὸ νὰ πραγματοποιηθῇ ὅτιναι εἰς Λονδίνον διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος τὸν ἔδωκεν ἄδειαν νὰ συμπράξῃ μὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Κυβερνήσεως περὶ τούτου. Ὁ Μαυροκορδάτος, δοὺς καὶ ἰδιαιτέραν ὁδηγίαν τὸν Λουριώτην, τὸν λέγει τὰ ἐξῆς: «Ἡ μεταβολὴ τοῦ ὑπουργείου τῆς Ῥωσσίας, ἡ πρόσκλησις τοῦ Κόμμητος Καποδίστρια, ἡ ἐπ' ἐσχάτων ἀνάνευσις τοῦ νὰ μεσολαβήσωσιν ἡ Ἀγγλία καὶ Αὐστρία, ὅλα ταῦτα φανερόνους τὰ σχέδια τῆς Ῥωσσίας, τὰ ὅποια ὅσον θεωροῦμεν ἐναντίκ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος, τόσον χρεωστοῦμεν νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐκματαιώσωμεν, προχωροῦντες πρὸς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, ἀφ' οὗ κυριεύσωμεν τὴν Θεσσαλίαν· ἀλλὰ διὰ νὰ φθάσωμεν τὸν σκοπὸν τούτον, ἔχομεν ἀνάγκην βοήθειας. Ἐπειδὴ τὰ σχέδια τῆς Ῥωσσίας ἀντίκεινται εἰς τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς Εὐρώπης, εἰν' εὐκολον νὰ εὑρῇς συμπράκτορας εἰς τὸν σκοπὸν μας καὶ μετὰξὺ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν μας, οἱ ὅποιοι δὲν θέλουσι νὰ μεγαλυνθῇ ὁ ἀπειλὼν νὰ καταβάλλῃ τὴν Εὐρώπην Ῥωσσικὸς κολοσσός. Προσπάθησον δὲ νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὰς ἐχθρῖκάς τούτων διαθέσεις κατὰ τῆς Ῥωσσίας, ἀποδείχνων πρὸς αὐτοὺς ὅτι εἰν' ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ τὸ τουρκικὸν κράτος εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὅτι εἰν' ἀνάγκη ν' ἀντικατασταθῇ εἰς τὸν τόπον τοῦ νέας τις δύναμις εἰσχυρὰ, ζηλότυπος τῆς ἀνεξαρτησίας της καὶ ἱκανὴ ν' ἀνθέξῃ διὰ συμμάχων δυνατῶν εἰς πᾶσαν εἰσβολὴν, ἥτις ἐμπορεῖ νὰ γυνῇ ἀπὸ μέρους τῆς Ἀρκτου. Ἐν Τριπολιτσᾷ τὴν 30 Ιουνίου ε. π. 1823. Ὁ Γ. γραμματεὺς, Α. Μαυροκορδάτος.» Ἀλλ' ὁ Θωμᾶς Ἐρσκιν ἔγραφε πρὸ ὀλίγου τὸν ὑπουργὸν Λιβερπούλ: «Εἶναι ἀνάγκη νὰ βιασθῶσιν οἱ Τοῦρκοι ν' ἀφήσωσι τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους καὶ ἀνεξαρτήτους, καὶ νὰ δοθῶσιν εἰς τούτους ὅρια ἀνάλογα μὲ τὸν προϊόντα πληθυσμὸν τοῦ ἔθνους των καὶ μὲ τὴν προτέραν κατὰστασιν τῶν προγόνων των. Ἡ Ἀγγλία ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν, νὰ παρακινήσῃ τὰ συμμαχικὰ ἔθνη νὰ καταστρέψωσι τὴν σκληρὰν τ-ραννίαν τῶν Τούρκων· τοῦτο δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν Ἀγγλίαν ἀπὸ τὴν κοινὴν κατηγορίαν, καὶ ἀπὸ συνεπειᾶς ὀλεθρίας ὡς πρὸς τὰ συμφέροντά της. Δὲν ἐπιθυμῶ

»να διακινδυνεύση ἡ εἰρήνη τῆς Εὐρώπης καὶ ν' αὐξηθῇ ἡ Ῥωσία»
 »θέλω μάλιστα τουναντίον. Ἄν οἱ Ἕλληνες δὲν ἀποκατασταθῶσιν
 »εἰς τρόπον κατάλληλον καὶ μόνιμον, καὶ ἂν δὲν λάβωσι τοὺς
 »ἀναγκαίους εἰς αὐτοὺς τόπους διὰ τῆς γενικῆς τῶν ἐθνῶν τῆς
 »Εὐρώπης βοηθείας, ἡ Ῥωσία ἔπεται νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς σκοποὺς
 »τῆς. Ἄν δὲ τάχιον ἢ βραδίων ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, ἡ ὁ
 »διάδοχός του, μὲ τὴν συγκατάθεσιν μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, ὡς
 »ἐγκαταλείπειμένων ἀπ' ὅλας τῆς Εὐρώπης τὰς Κυβερνήσεις,
 »ἤθελεν ἀναβῇ τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅποιαν ἀν-
 »τίστασιν ἐμποροῦμεν τότε νὰ κάμωμεν, διὰ νὰ ἐμποδίσωμεν τὰς
 »ἐκ τοῦτου ἀπειλουμένας δυστυχίας; Καὶ εἰς ὅποιαν θλιβεράν κα-
 »τάστασιν θὰ εὐρεθῶμεν, ἂν, ὑποπτεύοντες τὰς εἰς τὴν Μεσόγειον
 »κατακτῆταις τῆς, προσπαθῶμεν ν' ἀντισταθῶμεν, ὅτε καὶ ἂν
 »κατορθώσωμεν νὰ ἐνώσωμεν τῆς Εὐρώπης τὰ στρατεύματα, θὰ
 »εἶναι ταῦτα ἢ μάλιστα τοῦ ἐθνους μας, καθότι θὰ βιασθῶμεν νὰ
 »πληρώσωμεν ἡμεῖς τὰ δι' αὐτὰ ἀναγκαιοῦντα χρήματα, τὰ ὅποια
 »δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶσιν ἄλλοῦ ποῦ ποτε; Τοῦτο δὲν εἶναι
 »ὑπόθεσις, ἀλλ' εἶναι πρᾶγμα, τὸ ὅποιον μέλλει νὰ συμβῇ πολὺ
 »πιθανῶς. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας εἶν' ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀνα-
 »τολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ θὰ ἔχει πάντοτε ἀρκετὰς ψήφους, ὥστε
 »νὰ δικαιώσῃ τὰς κατὰ τῆς ὀθωμανικῆς Πύλης ἐχθροπραξίας του.
 »Ἄν ἄχρι τοῦδε εὕρην ἐμπόδια ἐκ μέρους τῶν ἄλλων Κυβερνή-
 »σεων, καὶ ἴσως ἐπιτηδεῖως ὑπήχθη εἰς τὸ σύστημά των, δὲν φαί-
 »νεται καμμία ἐγγύησις ὅτι θέλει διαρκέσει ἐπὶ πολὺ ἡ τοιαύτη
 »ἀνοχή του. Ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεώς του ὡς πρὸς τὴν
 »Τουρκίαν εἶναι πρὸ πολλοῦ βαθέως ἐρριζωμένη, καὶ ὁ σκοπὸς του
 »δὲν εἶν' ἀδιάφορος εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν του. Ἄς μὴ ἐλπίζωμεν
 »δὲ ὅτι θὰ διαλύσει τὰ στρατεύματά του, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ δια-
 »λύσῃ ἂν παρητήθη ἀπὸ τὸν ὑπεραγαπητόν του σκοπόν, διότι εἶν
 »ἐν ταύτῳ καὶ δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον νὰ ἔχῃ εἰς τὰ ὅπλα ἐν
 »ἐκατομμύριον ἀνθρώπων, καὶ νὰ μὴ εἶν' ἀναγκαία ἡ ὑπηρεσία
 »των. Ἀλλὰ δὲν τὰ διαλύει, διότι δὲν παρητήθη ἀπὸ τὸν σκοπόν
 »του, ὅτε καὶ ἡ παραίτησίς του ἀντίκειται εἰς τὰ συμφέροντα
 »τῶν μεγάλων καὶ εἰς τὰς εὐχὰς τῶν πολυπληθῶν του λαῶν. Ἐπο-
 »μένως στοχάζομαι καὶ πιθανόν, καὶ διὰ τοὺς ἀπογόνους μας

ἐπικίνδυνον τὸ ἀποτέλεσμα, τοῦ νὰ γείνη ἡ Κωνσταντινουπόλις
 ναυτική τῆς Ῥωσσίας καθέδρα. Τοῦτο θὰ εἶναι τόσον πλέον
 ὀθλιβερόν καὶ ἀνυπόφορον, ὅσον εὐκόλον ἦτο νὰ τὸ προλάβωμεν.
 »Εἶναι δὲ καὶ ἄλλο πιθανώτερον, νὰ συμβῇ ὃ ἐστὶν αἱ κατὰ τὴν
 »εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν ἐκτεταμέναι ἐπαρχίαι νὰ κυριευθῶσιν ἀπὸ
 »τὴν Ῥωσσίαν ἀλληλοδιαδόχως, καὶ αὕτη νὰ συγκατανεύσῃ νὰ
 »τὰς ἐξουσιάζωσιν ἄλλαι δυνάμεις. Αἱ ἐπαρχίαι ἐκεῖναι ἴσως
 »ὑποβληθῶσιν εἰς μερισμόν, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ ἀλλαχοῦ. Τότε
 »οἱ Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ἤθελον εἶναι ἀφιερωμένοι ὅλως εἰς ἡμᾶς,
 »ἂν τοὺς ὑπεραπτιζώμεθα, γενόμενοι ὑποτελεῖς εἰς τὰ συνορεύοντα
 »κράτη, θὰ συνεργήσωσιν ὥστε νὰ συγκροτηθῇ ναυτικὴ δύναμις,
 »ἥτις θὰ κατασταθῇ τρομακτικὴ εἰς τὴν Μεσόγειον. Διὰ ταῦτα
 »πρέπει ν' ἀναγκασθῇ ἡ Μεγάλη Βρεττανία νὰ προλάβῃ διὰ τε τὴν
 »ἐνεστῶσαν καὶ δι' ὁποιαδήποτε μέλλουσιν κατάστασιν ἐαυτῆς
 »τὰς περιστάσεις ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι εἶν' ἐνδεχόμενον νὰ γείνωσι
 »πρὸς αὐτὴν ὀλέθριοι. Περὶ δὲ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου πα-
 »ρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ ζῇ καὶ νὰ βασιλεύῃ οὕτως, ὥστε ν' ἀπο-
 »δείχνῃ ὅτι δὲν ἔχει σκοποὺς τυραννικοὺς διὰ τὰ λοιπὰ ἔθνη· νὰ
 »ῆναι δὲ πεπεισμένος ὡς ἐκ τῶν παραδειγμάτων, τὰ ὁποῖα ποτὲ
 »δὲν δύναται νὰ λητμονήσῃ, διὰ τὴν πιθανὴν ἀποτυχίαν καὶ βλά-
 »βην ἀπεριορίστου φιλοδοξίας· εἴθε γείνη ὁ ἐνάρτεος ὑπεραπιστῆς
 »λαοῦ κατατυραννουμένου. Διὰ μόνης ταύτης τῆς πράξεως θὰ
 »γείνη ἄξιος τῶν εὐλογιῶν κόσμου ὅλως μεταβληθέντος ἀπὸ τὸν
 »καιρὸν τοῦ Μακεδόνοιο ἥρωος. Αὐτὸς δὲ, καὶ αὐτὸς μόνος, θὰ λάβει
 »δικαίως ἀπὸ τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου Ἀ-
 »λεξάνδρου.» Ἡ δὲ διαληφθεῖσα ἐπιτροπὴ δὲν ἀναχωρεῖ ἐπὶ τοῦ
 παρόντος εἰς Λονδῖνον, ἐπειδὴ πρὸ πάντων ἀνάγκη νὰ θεῶσιν ἐπὶ
 κεφαλῆς τῶν πραγμάτων ἄνθρωποι, παρέχοντες τὰ πιστὰ εἰς τοὺς
 Ἀγγλοὺς ὡς φρονούντες σύμφωνα μὲ τὰς πρὸς αὐτὴν ὁδηγίας
 τοῦ Μαυροκορδάτου. Ἐν τοσούτῳ ἐστάλησαν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ
 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Σπετσῶν καὶ τῶν Ψαρρῶν, ἐπειδὴ εἶχεν
 ἀποφασισθῇ ἀπὸ τὴν ἤδη σχηματιζομένην ἀγγλικὴν φατρίαν νὰ
 παραιτηθῇ ὁ Ἰω. Ὁρλάνδος τὴν προεδρείαν τῆς Βουλῆς, διὰ ν'
 ἀπέλθῃ εἰς Λονδῖνον διὰ τὸ δάνειον, καὶ νὰ ψηφισθῇ ἀντ' αὐτοῦ
 πρόεδρος ὁ ἀρχηγὸς τῆς εἰρημένης φατρίας Μαυροκορδάτος. Οὐ-

τος θὰ λάβει μέτρα νὰ σχηματίσῃ τὴν ἐλληνικὴν Κυβέρνησιν κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς, διότι οἱ Ἕλληνες ἂν θελήσωσι νὰ δανείσωσι τὴν Ἑλλάδα, δὲν θὰ δώσωσι τὰ χρήματά των εἰς Κυβέρνησιν τὰ μέλη τῆς ὁποίας θεωροῦνται ὡς ῥωσσοφροναὶ ὅθεν ἀνάγκη νὰ διαδεχθῶσιν ἄλλα μέλη τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν, καὶ πρὸ πάντων οἱ ναυτικοὶ νησιῶται, οἵτινες, ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς θεωρεῖται μᾶλλον ὡς ναυτικὴ δύναμις, θὰ φρονῶσιν ὅτι εἰς τοὺς Ἀγγλους ἐξαιρέτως ἀνάγκη ν' ἀποβλέπωσιν ὡς θαλασσοκράτορας καὶ δυναμένους νὰ τὴν σώσωσιν ἢ νὰ τὴν ἀπολέσωσι. Τοῦτο δὲ ἔχει ὑπ' ὄψιν ἤδη ἡ ἀγγλικὴ φαντασία, καὶ ἐκ τούτου θὰ γενηθῇ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐλπίζουν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος ν' ἀπολαύσωσιν ὅ,τι καὶ εὖχονται· ἄλλως τε, εἴτε ἀπολεσθῶσιν εἴτε σωθῶσιν οἱ Ἕλληνες διὰ τοῦ ἀγγλικοῦ δανείου, οἱ Ἀγγλοι νομίζουν εἰς ἑκατέρας τὰς περιπτώσεις συμφέρον νὰ τοὺς δανείσωσι· καὶ, ἂν ἀπολεσθῶσι διὰ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, αὐτοὶ ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον προέβλεπον ἀφ' οὗτου ἐξεβράβη ἡ ἐπανάστασις, καὶ τότε θὰ δικαιωθῶσιν ἐνώπιον τοῦ κόσμου ὅτι τοὺς ἔδωκαν χρήματα, διὰ νὰ σωθῶσι καὶ ὅχι ν' ἀπολεθῶσιν· ἂν δὲ σωθῶσιν, αὐτοὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ ὀνομασθῶσι σωτῆρες, καὶ ἀφ' ἑτέρου, ἂν μέχρι τοῦδε ἀπέτυχον τοῦ νὰ λάβωσιν εἰς χεῖράς των ἔγγραφα τῶν Ἑλλήνων ἐπικαλουμένων τὴν προστασίαν των, δι' ὧν ν' ἀποκτήσωσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπεμβαίνειν εἰς τὰ πράγματά των, τέλος διὰ τῶν διανείων των θὰ λάβωσι σχέσιν μὲ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπομένως θὰ λάβωσι τὸ δικαίωμα αὐτό, διὰ νὰ τὸ μεταχειρισθῶσι κατὰ τὰς περιστάσεις πρὸς τὸ συμφέρον των. Σήμερον δὲ σπεύρουσιν ὀλίγα χρήματα, διὰ νὰ θερίτωσιν αὐριον, ὅπως ἂν ἀποβῶσι τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, πολλαπλάσια.

Ἐν τούτοις ἔρχεται Χρὶς τις, Ἰωάννης Μυρογορδάτος ὀνόματι, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τοὺς ἐν Τριέστι καὶ Βενετία Ἕλληνας, καὶ προβάλλει εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ὁ Ἱερώνυμος Μποναπάρτης, διατρίβων ἤδη εἰς Τριέστι, ἐδέχετο ν' ἀναγορευθῇ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑποσχόμενος ὅλα τὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς συντελεστικὰ μέσχα. Τότε διωρίσθη ἀπὸ τὴν βουλὴν ἐπιτροπὴ, συγχειμένη ἀπὸ τὸν Π. Νοταρᾶν, Γ. Καλαρᾶν καὶ Ἰω. Κοντουμᾶν νὰ συναποφασίσῃ ὁμοῦ μὲ τὸ Νομοτελεστικὸν τὰ εἰ-

κότα, ἀφ' οὗ πληροφορηθῇ βασίμως περὶ τῆς προτάσεως τοῦ Μαυρογορδάτου. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη συνήλθεν εἰς τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ὅπου συνεζητήθη ἡ περὶ τοῦ βασιλέως πρότασις μὲ τὸν εἰρημένον Μαυρογορδάτον, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ἐπιστρέψῃ οὗτος εἰς Τριέστι, νὰ λάβῃ πληροφορίας βασίμους ἐὰν προσέφερον ὁ Ἱερώνυμος τὰς ἀπαιτουμένας ἐγγυήσεις διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους, ὅτε καὶ οἱ Ἕλληνες ἤθελον τὸν ἀναγορεύσει βασιλέα των, διὰ νὰ κυβερνήσῃ κατὰ τὸ σύνταγμα, ὅπερ ἡ βουλευτικὴ ἐπιτροπὴ διωρίσθη νὰ συντάξῃ, ὀρκιζόμενος, ἅμ' ἀφ' οὗ ἤθελεν ἔλθει εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ τὸ φυλάξῃ ἀπαράβατως. Ἐν ταυτῷ ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάτισε νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην ὅ,τε Ἀλεξ. Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιάννης, διὰ νὰ πληροφορηθῶσι βασιμώτερον περὶ βασιλέως, ὁποῖος ἤθελεν εἶναι ὁ καταλληλότερος νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ ἐνεργήσωσι τὰ κατὰ συνέπειαν ἀναγκαῖα· ἀλλ' ἡ ἀποστολὴ τούτων ἐματαιώθη, διότι μετ' ὀλίγον ὁ Δελιγιάννης δὲν ἤθελε νὰ συμπλεύσῃ μὲ τὸν Μαυροκορδάτον. Ἐν τούτῳ ἡ ἀνωτέρω ἐπιτροπὴ κατεσκεύασε βασιλικὸν σύνταγμα, καὶ κατ' αὐτό:

»Οἱ πολῖται (ἐκτὸς τῶν συνήθων δικαιωμάτων) ὀρκίζονται νὰ ἦναι πιστοὶ εἰς τὸ ἔθνος, εἰς τὸν νόμον καὶ εἰς τὸν βασιλέα, καὶ νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ πολιτεύματος.

»Εἰς ὁλόκληρον τὸ ἔθνος ἀνήκουσιν αἱ δημόσιαι δυνάμεις, καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἐνεργοῦνται· πάντοτε ὅμως ἀντιπροσωπικῶς· τὸ πολίτευμα εἶναι ἐθνικὸν ἀντιπροσωπικόν· οἱ δὲ φέροντες τὸ πρόσωπον ὅλου τοῦ ἔθνους εἶναι ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ νομοδοτικὸν σῶμα.

»Ἡ διοίκησις εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία· ὁ βασιλεὺς ἔχει ὅλην τὴν νομοτελεστικὴν δύναμιν ἐνεργουμένην διὰ τῶν ὑπουργῶν του.

»Τὸ νομοδοτικὸν κατασκευάζει τοὺς νόμους μὲ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ βασιλέως.

»Ἡ δικαστικὴ δύναμις ἀφιεροῦται εἰς κριτὰς ἐκλεγόμενους προσχαίρων ἀπὸ τὸν λαὸν ἐπὶ ῥητῷ χρόνῳ.

»Ἡ βασιλεία εἶναι ἀδιάρρητος καὶ ἀφιερωμένη εἰς τὴν βασιλεύουσαν γενεάν κατὰ διαδοχὴν πρωτοτόκων ἀρρένων, ἐξαιρουμένων πάντοτε τῶν θηλέων καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν.

»Τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως εἶναι ἱερὸν καὶ ἀπαράβιαστον.

»Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃσι τὸ δόγμα τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

»Ὁ βασιλεὺς ἀναβαίνων τὸν θρόνον, ὀρκίζεται ἐνώπιον τοῦ νομοδοτικοῦ σώματος νὰ ᾔναι πιστὸς εἰς τὸ ἔθνος καὶ εἰς τὸν νόμον, καὶ νὰ μεταχειρίζεται ὅλην τὴν ἐμπιστευθεῖσαν εἰς αὐτὸν δύναμιν εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἐθνικοῦ πολιτεύματος καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων.

»Τὸ ἔθνος χορηγεῖ τ' ἀναγκαῖα ἐξοδα διὰ τὸν θρόνον· τὸ ποσὸν ἀποφασίζεται ἀπὸ τὸ βουλευτικὸν καὶ μένει ἀναύξητον δι' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βασιλείας.

»Οὐδεὶς τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, εἴτε ἄρξεν εἴτε θῆλυ, δύναται νὰ συνδεθῇ εἰς γάμον μὲ αὐτόχθονα Ἑλληνα ἢ Ἑλληνίδα.

»Ὁ βασιλεὺς εἶναι ἀνήλιξ ἕως εἴκοσι χρόνων.

»Ἡ τοποτήρησις ἀνήκει εἰς τὸν πλησιέστερον συγγενῇ τοῦ βασιλέως ἔχοντα πλήρη εἰσοσιπέντε ἔτη, ὄντα Ἑλληνα, καὶ μὴ ὄντα διάδοχον ἄλλης βασιλείας· τὰ θήλα ἐξαίρουνται τῆς τοποτηρήσεως.

»Ἄν δὲν ὑπάρχῃ τοιοῦτος τοῦ βασιλέως συγγενῆς, ὁ τοποτηρητὴς ἐκλέγεται ἀπὸ τὸ ἔθνος κατὰ τὸν περὶ τούτου νόμον.

»Ἡ φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐμπιστεύεται εἰς τὴν μητέρα του, καὶ μὴ οὗτης μητρός, ἢ ἂν αὕτη ὑπανδρευθῇ, τὸ νομοδοτικὸν σῶμα ἐκλέγει τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀφιεροῦται ἡ φυλακὴ τοῦ βασιλέως.

»Ὁ τίτλος τοῦ βασιλέως εἶναι, βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.

»Καμμία διαταγὴ τοῦ βασιλέως δὲν ἐνεργεῖται, ἂν δὲν φέρῃ καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀνέχοντος ὑπουργοῦ, καὶ καμμία διαταγὴ του ἢ διὰ λόγου ἢ ἔγγραφος δὲν ἀποκατασταίνει ποτὲ ἀνευθύνους τοὺς ὑπουργούς.

»Τὸ νομοδοτικὸν σῶμα ὁιαιρεῖται εἰς δύο, εἰς τὸ σῶμα τῶν ἐφόρων (ἀντὶ πατρικίων), καὶ εἰς τὸ σῶμα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ.

»Τὸ σῶμα τῶν ἐφόρων διαρκεῖ ἐννέα χρόνους· τὸ τρίτον ἀνανεοῦται κατὰ τριετίαν, καὶ εἰς ἐννέα χρόνους ἀντικαθίσταται τὸ ὅλον· σύγκειται ἀπὸ σαράντα μέλη, τὰ ἡμίση ἐκλεγόμενα παρὰ τοῦ

βασιλέως καὶ τ' ἄλλα ἡμίση ἀπὸ τὴν βουλήν· ἡ βουλή ἀνανεοῦται κατὰ τριετίαν ὅλη.

» Ἡ νομοτελεστικὴ δύναμις δὲν ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ νόμους οὔτε προσωρινούς· ἐμπορεῖ μόνον νὰ ἐκδίδῃ διαταγὰς καὶ προκηρύξεις συμφώνους μὲ τὴν ἔννοιαν τῶν νόμων, διὰ ν' ἀπαιτήσῃ ἢ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐκτέλεσίν των.

» Τὸ νομοδοτικὸν σῶμα διορίζει τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους, προσδιορίζει τοὺς φόρους, τὸ ποσὸν, τὴν φύσιν, τὴν παράτασιν καὶ τὸν τρόπον τῆς εἰσπράξεως αὐτῶν· ἀποφασίζει τὸ βάρος, τὸ ποῖον καὶ τ' ὄνομα τῶν νομισμάτων· προσδιορίζει ἐτησίως τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης· ἀποφασίζει τὴν ἐκποίησην ἐθνικῶν κτημάτων, δίδει ἢ ἀρνεῖται τὴν ψῆφόν του εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου, καὶ εἰς τὰς περὶ εἰρήνης, ἐμπορίου καὶ ἄλλας συνθήκας τοῦ βασιλέως.

» Τὰ δικαστήρια εἶναι ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰς δύο δυνάμεις.

» Οἱ δικασταὶ ἐκλέγονται ἀπὸ τὸν λαόν καὶ διορίζονται μὲ δίπλωμα τοῦ βασιλέως· ὁ δημόσιος κατήγορος ἐκλέγεται ὡσαύτως ἀπὸ τὸν λαόν.

» Οἱ δικασταὶ δὲν ἀποβάλλονται εἰμὴ δι' ἔγκλημα, ἐὰν ὑποπέσωσιν· οὐδὲ γίνονται ἀργοὶ τῶν πράξεών των, ἂν δὲν ᾔθελον εἶναι ὑπὸ κατηγορίαν δεκτὴν.

» Οἱ ὀρκωτοὶ κριταὶ νὰ εἰσαχθοῦν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

» Οἱ πολῖται δικάζονται ἀπὸ τοὺς νομίμους δικαστάς των καὶ οὐδέποτε ἀπὸ ἐπιτροπὰς· οὐδεὶς δὲ συλλαμβάνεται οὐδὲ καθείργεται χωρὶς ἐγγράφου διαταγῆς τῆς ἀστυνομίας ἢ τοῦ δικαστηρίου, καὶ χωρὶς ψηφίσματος τοῦ νομοδοτικοῦ σώματος, ὅταν ἡ κατηγορία ὑπάγεται εἰς τὰ χρέη του.» Ἀλλὰ διὰ νὰ βασιλευθῇ ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τὸν Ἱερώνυμον, ἢ ἔπρεπεν οὗτος νὰ ὁμοιάζῃ τὸν ἀδελφόν του, ἢ ἔπρεπε τὸ ἔθνος νὰ πολεμήσῃ πρὸς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ νὰ νικήσῃ.

Κατὰ τὸν φεβρουάριον οἱ Κρήτες ἕως πέντε χιλιάδες ἐκινήθησαν εἰς Κίσαμον καὶ εἰς Σέληνον, ἐπολέμησαν πρὸς τοὺς Τούρκους, ἐφόνευσαν ἕως πεντακοσίους καὶ τοὺς λοιποὺς ἔκλεισαν εἰς τοὺς πύργους των, οἵτινες ἦσαν ὠχυρωμένοι καὶ μὲ πυροβόλα, καὶ ἐξ αὐτῶν τοὺς πλειοτέρους ἔκαυταν εἰς αὐτοὺς τοὺς πύργους των,

καὶ ἡχμαλώτισαν πολλοὺς, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπέκλεισαν εἰς δύο μέρη. Τὴν 3 μαΐου ἡ Κυβέρνησις διώρισε τὸν Ἑμμανουήλ Τομπάζην ἀρμοστήν τῆς Κρήτης, ὅστις καὶ ἐπλευσεν ἐκεῖ, διὰ τὰ διοικήσῃ τὴν νῆσον· ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς δὲν θὰ ἔμπορείει νὰ κατορθώσῃ τίποτε σωτήριον. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ᾔθελεν ὠφελήσει τοὺς Κρητας καὶ τὸ ἔθνος, ἔπρεπε νὰ ᾔῃ πολεμικὸς, καὶ αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς του καὶ τρεῖς τέσσαρας χιλιάδας στρατιώτας Πελοποννησίους ἢ Ῥουμελιώτας· ἀλλ' ἔπρεπεν ἐν ταύτῳ νὰ ἔχῃ καὶ τὴν διὰ θαλάσσης συνδρομὴν τῶν ἐλληνικῶν πλοίων, τὰ ὅποια ν' ἀποκλείσωσιν εἰς τὰ φρούρια τοὺς Τούρκους, τοὺς ὁποίους ᾔθελε πολιορκήσῃ διὰ ξηρᾶς. Τὴν 26 μαΐου οἱ Κρητες ἐκυρίευσαν διὰ συνθηκῶν τὸ κείμενον εἰς τὸν λιμένα, Δραπανιά, φρούριον. Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς ἰουνίου ἐκυρίευσαν τὸ φρούριον τῆς Κισάμου, τὸ ὁποῖον εἶχον καὶ διὰ θαλάσσης ἀποκλεισμένον. Ἐπομένως ἔδραμον εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σελήνου, καὶ συμπράττοντος τοῦ ἐναρέτου Ἀγγλου Χάστιγζ, τὴν ἡλευθέρωσαν ἀπὸ τὴν παρουσίαν τῶν Τούρκων, τοὺς ὁποίους κατεδίωξαν ἕως εἰς τὸ φρούριον τῆς Κυδωνίας καὶ ἐφόρουν ἕως πεντακοσίων ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀπάλεμους. Ἐν τούτοις ὁ Χασᾶν πασιᾶς πεσὼν ἀπὸ τὸν ἵππον του, ἐτραυματίσθη καὶ ἀπέθανε· μένει δὲ διάδοχός του ὁ ἀνεψιός του Μουσταφάμπεης, ὅστις θὰ διορισθῇ πασιᾶς ἐπομένως. Τότε ἔφθασε καὶ ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος συγκεείμενος ἐκ τριάντα πλοίων, καὶ ἐφωδιάτε τὰ φρούρια Κυδωνίας, Ῥεθύμνης καὶ Ἡρακλείου.

Εἰς τὴν ἐν Ἀστρεὶ συνέλευσιν εἶχε φθάσει εἰδησις ὅτι, οἱ Τούρκοι ἡτοιμάζοντο νὰ κινηθῶσιν ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων· ἀπεφασίσθη δὲ τότε νὰ σταλῶσιν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα στρατεύματα καὶ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, διότι ἀφ' ὅλα τὰ μέρη ἐξήτουν βοήθειαν πελοποννησιακῶν στρατευμάτων· ἀλλὰ διὰ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων δὲν ἐστάλησαν, καὶ ἤδη ἀποφασίζει νὰ ἐκστρατεύσῃ τὸ νομοτελεστικόν, καὶ κάμνει πρότασιν εἰς τὴν Βουλὴν, καὶ αὕτη τὴν δέχεται προθύμως· ἡ δ' ἐν αὐτῇ ἀγγλικὴ φατρία ἐπευφημεῖ μάλιστα διὰ τοῦτο, καθὼς προθεμένη νὰ τὸ ρίψῃ ἐκστρατεύσαν, καὶ ἥδη ἤρχιτε νὰ διαδίδῃ ὅτι δὲν ἀποβλέπει ἐκστρατεῦον εἰμὴ εἰς δικτατορίαν, διότι εἶναι ἀνάγκη ρίπτουσα αὐτὸ νὰ δικαιολογηθῇ, καὶ ἂν δὲν εὕρῃ πρὸς τοῦτο εὖλογον αἰτίαν, ἀνάγκη τότε καὶ νὰ

τὸ συκοφαντήσῃ (1). Τὴν 30 μαΐου ἐκδίδεται νόμος διὰ τὴν ἐκστρατείαν του, καὶ κατ' αὐτὸν διαίρεται εἰς δύο, καὶ ὁ μὲν πρόεδρος, ὁ ἀντιπρόεδρος, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπους, ὁ Γ. Γραμματεὺς τοῦ Νομοτελεστικοῦ καὶ ὁ εἷς ἐκ τῶν ὑπουργῶν τοῦ πολέμου, θὰ στρατεύσων εἰς τὸν ἰσθμὸν· ὁ δὲ Ἀνδρέας Ζαΐμης, ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς καὶ ὁ ἄλλος τοῦ πολέμου ὑπουργός, ὁ Ἀναγν. Παπαγεωργίου, θὰ στρατεύσων εἰς Π. Πάτρας. Αὐθημερὸν δὲ προκηρύττουσιν ὅτι οἱ μὲν ἀπέρχονται εἰς τὰ Μέγαρα νὰ στρατοπεδεύσων, οἱ δὲ κατὰ τὰς Π. Πάτρας. Ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι χρήματα, ὥστε νὰ προμηθεύσων εἰς τὸν στρατιώτην τ' ἀναγκαῖα, καὶ νὰ τὸν διατάξων ἀπ' εὐθείας νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του, ἐκστρατεύοντες ἀποβλέπουσι κυρίως εἰς τὸ νὰ δώσων ἀφορμὴν εἰς τοὺς στρατιώτας νὰ συβρέυσων εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη, ἄλλοι μὲν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν στρατιωτικῶν βαθμῶν, ἄλλοι δ' ἀπὸ ἄλλας ἀνάγκας τῶν κινούμενοι, καὶ τότε ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τὸ γενικὸν στρατόπεδον τῶν Μεγάρων ἐνεργοῦσα, θὰ συστήσῃ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα στρατόπεδα δυνατὰ ὅπου κριθῇ ἀναγκαῖον διὰ ν' ἀντικρούσῃ τὸν ἐχθρὸν, ἤδη ἀπειλοῦντα τὴν στερεὰν πανταχόθεν. Ἐξ ἐκείνου δὲ τῶν Π. Πατρῶν ἐπιβλέπουσα εἰς τὴν δυτικὴν, θὰ στείλῃ χρεῖας τυχοῦσας βοήθειαν, ἐν ᾧ ἀπ' ἐτέρου θὰ φροντίζει νὰ συστήσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου ἐκείνου, ὅθεν οἱ Τοῦρκοι ἀπολιόρκητοι ὄντες, ἐξήρχοντο εἰς τὰς πέριξ ἐπαρχίας, κάμνοντες ἐπιδρομὰς, καὶ λεηλάτουσιν τὴν χώραν, καὶ ἐν ταύτῃ θ' ἀσφαλίζει ἐκεῖνα τὰ παράλια ἀπὸ νέαν ἐχθρῶν ἀπόβασιν. Ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ στρατόπεδα ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐφορᾷ τὰ κατὰ τὴν Ρούμελην, καὶ θὰ προβλέπει τὰ δέοντα, ἐνεργοῦσα ταχύτερον καὶ εὐστοχώτερον διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν. Ἐν τοσούτῳ εἶχεν εἰσβάλῃ κατὰ τὸν μᾶλλον ὁ Γιουσούφ πασιᾶς Μπερκόρτζιαλης μὲ τριάντα δύο χιλιάδας Τούρκους εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, καὶ λεηλατῶν τὴν χώραν, εἶχε προχωρήσει πρὸς τὰ Σίλωνα. Ὁ δὲ Πανοριᾶς καὶ ὁ Σκαλτσοδημὸς κτυπῶσι

(1) Ἐκ τῶν βουλευτῶν τῆς αὐτῆς πατρίδος ἦτο καὶ ὁ Ἐμμ. Ἀντωνιάδης, Κρήτης, ὅστις, ὅτε διενεμήθησαν αἱ πρόσοδοι εἰς τοὺς δυνατοὺς, καὶ τις κατεδίδακε τὴν βουλὴν, διότι δὲν ἤκουον τὴν πρᾶξιν ἐκείνην τοῦ Νομοτελεστικοῦ: Ἀπ' οὗ ἐκστρατεύσει, εἶπε, τότε θὰ τὸ δόξωμεν.

τὴν προσθοφυλακὴν τοῦ, φρονέουσιν ἄρκετοὺς καὶ τὸν βιάζουσι
 νὰ στραφῇ εἰς τὰ ὀπίσω. Ἀρχὰς ἰουνίου ἐκινήθη εἰς τὴν μονὴν
 τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου εὗρεν ἀντίστασιν ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα Ἑλ-
 ληνας, οἵτινες ἐμαχίσαντο ὀκτὼ ὥρας, καὶ ἔφυγον ὑποχωρήσαν-
 τες εἰς τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν Τούρκων· οὗτοι δ' ἔκαυσαν τὸ
 μοναστήριον, καὶ ἐπομένως ἐκινήθησαν εἰς Ζεμενὸν, προῦχώρησαν
 εἰς Ῥάχοβαν καίοντες καὶ ἐρημόνοντες τὸν τόπον, ἦλθον εἰς Χρυ-
 σὸν, καὶ κατέβησαν εἰς Δεσφίνα καὶ εἰς τοὺς γύρους, ὅπου ἀντε-
 κρούσθησαν ἀπὸ τὸν Κομποταδίτην· ἐπῆραν δ' ἕως τριάντα χι-
 λιᾶδας ἡγιοπορθέατα καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Οἱ
 δὲ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων ὡς καὶ τῆς Ἀττικῆς, ἄλλοι διε-
 σκορπίσθησαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἄλλοι μετέβησαν εἰς τὰς νήσους καὶ
 εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ νὰ σωθῶσι. Τότε δ' Ὀδυσσεὺς ἀνα-
 χωρεῖ ἀπὸ Τριπολιτῆν, καὶ ἔδραμιν εἰς βόθθειαν τῆς ἀνατολ.
 Ἑλλάδος. Ἀρχὰς ἰουνίου ἐκστρατεύει καὶ ὁ Νικηταρᾶς μ' ὀλίγους
 εἰς τὸν ἰσθμὸν, διότι οἱ στρατιῶται δὲν θέλουσι νὰ ἐκστρατεύ-
 σωσι, θεωροῦντες ὅτι οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἐπῆραν τὰς ἐθνικὰς προσό-
 δους καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ νὰ τοὺς ἐξοικονομήσωσι, καὶ μ' ὅλον
 τοῦτο δὲν λαμβάνουσιν ἐκεῖνοι καμμίαν ἐξοικονόμησιν· διὰ τοῦτο
 δὲν θέλουσι νὰ ἐκστρατεύσωσιν οὐδ' οἱ ὑπὸ τὸν Κ. Χρῆστον Βούλ-
 γαρσι· ἀλλ' ἔπειτα ἰδόντες ὅτι ἐκεῖνος ἐξεκίνησε καὶ χωρὶς αὐτῶν,
 ἔδραμον κατόπι τοῦ, μὴ ὑποφέροντες νὰ τὸν ἀφήσωσι μόνον. Ἀρ-
 χὰς ἰουλίου ὁ Κολκοτρώνης, ὁ Μαυρομιχάλης, ὁ Χαλαλάμπος
 καὶ ὁ Μεταξᾶς ἐκστρατεύουσιν εἰς τὴν Κόρινθον, ὅθεν θα μεταβῇ
 ὁ τελευταῖος εἰς τὰς Π. Πάτρας. Ἀλλ' ὁ Μαυροκορδάτος μένει
 ὀπίσω ὑποσχεθεὶς νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ τὴν ἐπιούσαν, καὶ ψηφί-
 ζεται πρόεδρος τῆς Βουλῆς (1), παραιτηθέντος τοῦ Ἰω. Ὁρλάνδου,
 διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἀγγλικὴν φαντρίαν καὶ νὰ κατερθώσῃ τὴν
 πτῶσιν τοῦ Νομοτελεστικοῦ. Ἡ Βουλὴ κατὰ τὸν ἐκδοθέντα νόμον,
 ἠδυνάτο νὰ μετακαλέσῃ τὸ νομοτελεστικὸν ὅθεν ἂν εὕρισκετο· ἠδύ-
 νατο καὶ νὰ μεταβῇ χρεῖας τυχούσης ὅπου καὶ ἐκεῖνο. Τὸ δὲ ὑπουρ-

(1) Ἀντ' αὐτοῦ διορίσθη εἰς τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ ἐξεπλήρωσα τὰ χρεῖα τοῦ
 Γ. Γραμματικῆς ὅχρι τῆς πτώσεώς του μὲ ἓνα μόνον βεσθὸν, τὸν Βασιλεῖον Κου-
 ρουτόπουλον, ἐπειδὴ ὁ ἕτερος Ἀποστ. Κοντοράτος ἀνέβη σφαλὼν πάντοτε.

γεῖτον θὰ διαμένει εἰς Τριπολιτσάν, διὰ νὰ ἐνεργῇ τὰ χρέη του εἰς ἀπουσίαν τοῦ Νομοτελεστικοῦ ὁμοῦ μὲ τὴν Βουλὴν.

Ἡ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν δαπάνην τῆς ὑπηρεσίας, τὴν 2 Ἰουνίου ἐπέβαλεν ἔρانون πεντακοσίων χιλιάδων γροσίων εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ πεντακοσίων χιλιάδων εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, καὶ τότε ἤρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ γογγύζωσι πολὺ πλέον κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ Νομοτελεστικὸν ἤδη διατρίβει εἰς Κλημεντοκαίσσαρι, κωμόπολιν τῆς Κορίνθου, διὰ νὰ συνάξῃ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἐράνου τῆς ἐπαρχίας γρόσια ἑβδομήντα χιλιάδας, καὶ αὐτόθι μανθάνει ὅτι ἐκτυπήθησαν τὴν 7 τοῦ αὐτοῦ εἰς Τριπολιτσάν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὲ τοὺς Ἀρκαδίους (1), καὶ ὅτι ὁ Γ. γραμματεὺς ἔγεινε πρόεδρος τῆς βουλῆς. Ὅθεν μένει καὶ ὁ Μεταξᾶς εἰς τὸ κατὰ τὸν Ἰσθμὸν στρατόπεδον, διότι ἀπόντος τοῦ Μαυροκορδάτου, ἡ παρούσα τοῦ Μεταξᾶ ὥς ἱκανοῦ νὰ διευθύνῃ τὰ πράγματα, λογίζεται ἀναγκαία ἀφεύκτως· καὶ τὰ μὲν τρία μέλη ἀκολουθοῦσι τὴν ἐκστρατείαν· ὁ δ' ἀντιπρόεδρος ἐπιστρέφει μὲ πληρεξουσιότητα τοῦ σώματος τὴν 9 εἰς Τριπολιτσάν, καὶ διατάττει τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς Ἀρκαδίους νὰ στρατεύσωσιν οἱ μὲν εἰς Π. Πάτρας, οἱ δὲ εἰς Μέγαρα, καὶ τὴν 11 ἐξεστράτευσαν. Ὑπάρχει δ' ὁ Μαυροκορδάτος εἰς ἐπίσκεψίν του, καὶ τὸν κοινοποιεῖ τό τε ψήφισμα τῆς βουλῆς διὰ τὴν προεδρείαν του, καὶ σχέδιον τῆς παραιτήσεώς του· Ἡθέλησεν, οὕτω προσερχθεὶς, νὰ γνωρίσῃ τί ἐρᾷναι ὁ Κολοκοτρώνης, καὶ αὐτὸς τὸν εἶπε καθαρὰ νὰ παραιτηθῇ τὴν προεδρείαν τῆς βουλῆς, καὶ ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ Νομοτελεστικόν. Πλὴν ὁ Μαυροκορδάτος τὴν ἐπιούσαν προεδρεύει ὑποχρεούμενος ὑπὸ τῆς βουλῆς. Τότε ὁ Κολοκοτρώνης τὸν βιάζει ἀπειλῶν νὰ φύγῃ καὶ ἀπὸ τὴν βουλὴν καὶ ἀπὸ τὴν Τριπολιτσάν, ὅθεν πρὶν ἀναχωρήσει ἔδωκε τὴν ἐπομένην παρτίτησιν:

«Πρὸς τὸ σεβαστὸν βουλευτικὸν σῶμα.

»Καθὼς εἰς ἑλας τὰς περιστάσεις ἔδειξα ἐντελῇ εὐπείθειαν εἰς

(1) Στρατιῶται Λακεδαιμόνιοι ἤθελον νὰ βιάσωσι Ἀρκαδίον τινα ἔμπορον νὰ δεχθῇ κίβδηλα νομίσματα. Οἱ Ἀρκαδιοὶ προστατεύουσι τὸν συντοπίτην· ἔρχονται λοιπὸν εἰς χεῖρας μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ μαχόμενοι ὅλην τὴν ἡμέραν, φονεύονται πρὸς ἀλλήλους· περὶ ὅνου σκιᾶς, τὸ λεγόμενον, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ φονεύωνται πολεμοῦντες τὸν ἐχθρόν.

» τῆς πατρίδος τὰ προστάγματα, ἤθελα δειχθῇ εὐπειθὴς καὶ εἰς
 » τὴν χθεσινὴν ἐνιολὴν τοῦ σεβαστοῦ σώματος γνωρίζων αὐτὴν ἐν-
 » τολὴν ὅλου τοῦ ἔθνους, χωρὶς νὰ προβάλλω οὔτε τὸ γνωστὸν τῆς
 » ἀνικανότητός μου οὔτε ἄλλα ἰδιαίτερα κωλύοντα, ἀνὰ πρὸς ταῦτα
 » δὲν εἶχον ἐν ἑμαυτῷ τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ πράγματα τῆς πατρί-
 » δος θέλουν δοκιμάσει βλάβην μᾶλλον ἢ ὄφελος. Εὐγνώμων διὰ
 » βίου διὰ τὴν ὁποίαν ἐδαίξατε πρὸς ἐμέ εὐνοίαν διὰ τῆς ἐκλογῆς
 » σας, δὲν ἐμπορῶ οὐδὲ πρέπει μ' ὅλον τοῦτο νὰ λητμονήσω οὐδὲ
 » σστιγμὴν τὰ χρεῖα τοῦ πατριώτου, καὶ ταῦτα μὲ ὑπηγόρευσαν τὴν
 » ἀνωτέρω εἰλικρινῇ ἐκθέσιν τοῦ φρονήματός μου, ἣ ὁποία δὲν
 » φρονῶ ποτε ὅτι θέλει φέρει τὴν κατ' ἐμοῦ ἀγανάκτησιν τοῦ σεβα-
 » στοῦ σώματος, εὐδὲ τὴν ὁποίαν ἠπειλήθην ποινὴν (1). Τέκνον
 » εὐπειθὴς τῆς πατρίδος, θέλει φέρω καὶ αὐτὴν τέλος, λυπούμενος
 » μὲν, μηδέποτε ὅμως ἄλλο εὐχόμενος παρὰ τὴν εὐόδωσιν τῶν
 » πραγμάτων τῆς φίλης πατρίδος. Ἐν Τριπολιτσᾷ τὴν 11 Ἰου-
 » λίου 1823. Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος.»

Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης, ὅστις εἶχεν εἰκοσιπέντε μόνον ἡμερῶν
 ἄδειαν ἀπουσίας ἀπὸ τοῦ Νομοτελεστικόν, δὲν ἐπιστρέφει πλέον εἰς
 τὴν θέσιν του, ἀλλὰ διαμένει εἰς Τριπολιτσάν, διὰ νὰ συνάξῃ τὸν
 ἔρανον τῆς Πελοποννήσου καὶ διὰ νὰ ματαιώσῃ τοὺς σκοποὺς τῆς
 βουλῆς κατὰ τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ὅτε καὶ τοῦτο ἔλαβεν ὑπο-
 νοίας ὅτι κακὰ ἐμελέτα ἐναντίον του. Ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιάν-
 νης ἦτο βουλευτὴς, καὶ ἀντιποιεῖτο τὴν προεδρίαν τῆς βουλῆς.
 Συγκατελέγετο καὶ αὐτὸς καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν του μὲ τοὺς ἔχον-
 τας τὸ δικαίωμα τοῦτο Ἕλληνας. Ἀλλ' οἱ πλείότεροι τῶν βου-
 λευτῶν δὲν τὸν ᾔθελον. Ἐλπίζεν εἰς τὸν ἀντιπρόεδρον Βρεσθένης
 νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου· πλὴν εὔρε καὶ εἰς τοῦτον ἀντίστασιν.
 Ὁ δ' Ἀναστασιος Λόντος καὶ οἱ βουλευταὶ τῆς ἀγγλικῆς πατρίδας
 κατώρθωσαν πλειονοψηφίαν ὑπὲρ τοῦ Μαυροκορδάτου. Τότε ὁ
 Δελιγιάννης ἀπῆλθεν εἰς τὸ Νομοτελεστικόν, ἐλπίζων, ὡς σχε-
 τικοῦ τοῦ προέδρου καὶ συγγενῆς τοῦ ἀντιπροέδρου, νὰ κατορθώσῃ
 νὰ ψηφισθῇ αὐτὸς πρόεδρος, ἀκυρουμένου τοῦ ψηφίσματος τῆς

(1) Ἀναγεύων, ἤκουτε τὰς γινόμενας συνήθως ἀπειλὰς ὅτι ἡ βουλὴ ἤθελε τὸν
 τιμωρήσει ὡς ἀπειθῆ, τὸν ἀποκλείσει ἀπὸ τὰ ὑπουργήματα τῆς πατρίδος καὶ τὰ λ.

προεδρείας τοῦ Μαυροκορδάτου, συντελοῦντος εἰς τοῦτο καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Κανέλλου, ὅστις παρηκολούθει τὸ Νομοτελεστικὸν ὡς φρουρὰ μὲ τετρακοσίους στρατιώτας. Ὅθεν ἐπανήλθεν εἰς Τριπολιτσάν ἐπὶ τούτῳ, συνοδεύσας τὸν Κολοκοτρώνην· ἀλλὰ δὲν παύεται τῆς προεδρείας ὁ Μαυροκορδάτος, διότι εἶναι δῆλον ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἀγγλίζουσιν ἂν παυθῇ, καὶ διορίζεται ὁ γέρον Πα-
 νούτσος Νοταρᾶς ἐπίτροπός του, διὰ νὰ προεδρεύῃ καὶ νὰ υπογρά-
 φεται ὁ ἐπιτροπικῶς εἰς τὰ ἐγγράφα τῆς Βουλῆς. Αὕτη δὲ παρα-
 νομεῖ, δεχθεῖσα νὰ προεδρεύεται ὑπὸ ἐπιτρόπου τοῦ Μαυροκορ-
 δάτου ἀντὶ νὰ προεδρεύεται ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου ἢ ὑπὸ ἄλλου
 τινος προέδρου, ἀντὶ τοῦ Μαυροκορδάτου ψηρισθέντος. Ἀλλὰ διὰ
 νὰ ἔχῃ πρόεδρον τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀγγλικῆς φατρίας, καὶ διὰ νὰ
 ῥίψῃ τὸ Νομοτελεστικὸν, καὶ νὰ ψηφίσῃ ἄλλο συγκείμενον ἀπὸ
 μέλη τῆς αὐτῆς φατρίας, νὰ τὰ κάμῃ ἀγγλικὸν, εἶναι διατεθειμένη
 νὰ πράξῃ πᾶσαν παρανομίαν. Ὁ Κολοκοτρώνης εἶχεν ἀπειλήσει ὅτι
 θὰ ἐκακοποιεῖ τὸν Μαυροκορδάτον ἂν δὲν παρητεῖτο τῆς προεδρείας·
 οὗτος δ' ἐπληροφόρηθη ἀπὸ φίλον του ὅτι ὁ Ἀναγνώστης Δελι-
 γιάννης διενήργει καὶ νὰ φονευθῇ· διεκίνησε δὲ τοὺς φόβους του (1)
 εἰς τὸν Λόντον, ὅστις ἀπελθὼν νυκτὸς εἰς τὸν οἶκόν του μὲ τινὰς
 στρατιώτας, τὸν παρέλαβε, τὸν ἐξήγαγε περιφρουρούμενον ἀπὸ
 τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, καὶ τὸν προὐμήθευσεν ὅλα τὰ μέσα τοῦ νὰ
 μεταβῇ ἀσφαλῶς εἰς τὸ Ἄστρος, ὅθεν διεπεραιώθη εἰς Ὑδραν,
 ὅπου εὑρεν ἄσυλον εἰς τοῦ Κουντουριώτου, καὶ ἐντεῦθεν θὰ δια-
 δώσῃ τὸ πῦρ τῆς διαιρέσεως ἥτις ἤρχισεν νὰ βασιλεύῃ μεταξὺ τῶν
 δύο σωμάτων τῆς Κυβερνήσεως καὶ θὰ ἐνούσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα
 τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Πρὶν ἢ φύγῃ ἀπὸ Τριπολιτσάν, ὁ Ὑψηλάν-
 της ἐζήτησεν ἀδειαν ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην νὰ κατὰσχῃ τὰ ἐγ-
 γραφὰ του ὡς γενικοῦ γραμματέως τοῦ Νομοτελεστικοῦ, τὰ ὁποῖα
 δὲν παρᾶκατέθηκεν εἰς τ' ἀρχεῖα τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ συνεπέ-
 φερεν ὁ ἴδιος, καὶ τοι μὴ δυνάμενος νὰ ἔχῃ ἴδια ἀρχεῖα, καὶ μά-
 λιστα ἐν ᾧ δὲν ἦτο πλέον Γ. γραμματεὺς. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης
 δὲν συγκατετέθη, φρονῶν ὅτι ὁ Ὑψηλάντης ἐκινεῖτο ἀπὸ ἰδία πάθη

(1) Οἱ φόβοι του ἦσαν πλαστοὶ ἢ ἀνυπόστατοι· διότι ἂν ἤθελεν ὁ Δελιγιάννης, ἐφονεύετο, καθὼς ἐφονεύθη πρὸ ὀλίγου καὶ ὁ Κρεβάτης, καὶ ὁ φονεὺς ἐξητήθη καὶ δὲν εὗρεθῇ.

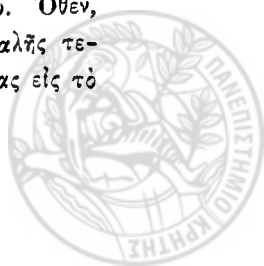

καὶ μὴ πιστεύων τὰ ἀδόμενα κατὰ τοῦ Μαυροκορδάτου ὡς ἐνεργούντος δῆθεν ὑπὲρ τῶν Ἀγγλῶν. Ἡ δὲ πρόνοια αὐτοῦ νὰ φυλάξῃ μυστικὰ τὰ πρακτικὰ του ἐδίδεν ὑπονοίας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἦσαν ὅλως ἀνυπόστατοι, καὶ τοῦλάχιστον συμπεραίνεται ὅτι δὲν ἤθελε νὰ γείνῃ γνωστὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι, προεκάλει τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀγγλῶν καὶ ὅλης τῆς Εὐρώπης ἐναντίον τῆς Ῥωσσίας, ἐν ᾧ εἰ Ἕλληνες ὅλοι δὲν ἐπαυσάν ποτε καὶ τοῦ νὰ ἐλπίζωσιν εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου· δὲν ἤθελε τοῦλάχιστον νὰ ἐπικυρωθῶσι διὰ τῶν ἐγγράφων του ὅσα ἐλέγοντο κατ' αὐτοῦ ὡς ἀγγλίζοντος.

Κατὰ δυστυχίαν δὲν εἶναι μόνος ὁ Μαυροκορδάτος, ὅστις σπείρει τὴν διαίρεσιν μεταξύ τῶν Ἑλλήνων· οὗτοι διαιροῦνται καὶ ὑπ' ἄλλῃλων εἰς τὴν Πελοπόννησον. Εἰς τὴν Καρύταινιν, ὅπου, ἀφ' οὗ ἠνώθησαν ὁ Κολοκοτρώνης μὲ τοὺς Δελιγιάννας, ἠλπίζετο νὰ παύσῃ ἡ διαίρεσις, αὐξάνει ἐπὶ πλέον, διότι ἤρχισαν ἤδη αἱ ἐχθροπραξίαι μεταξύ τῶν συγγενῶν. Εἰς τὴν Δημιτζάναν, ὅπου ἦτον ἡ ἔδρα τοῦ ἐπάρχου τότε, συνήλθον πολλοὶ τῶν πολιτῶν, μεθ' ὧν καὶ ὁ Ἀνάστος Δελιγιάννης, ν' ἀγοράσῃσι προσόδους εἰς τὴν γινομένην δημοπρασίαν ἐκ μέρους τῶν λαβόντων τὰς προσόδους αὐτὰς ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ἐν ᾧ δὲ προσεφέρετο τιμὴ ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Δελιγιαννῶν εἰς τινα χωρία τοῦ τμήματος τῆς Λιοδώρας, τὸ ὁποῖον ἀντεποιεῖτο ὁ Πλαπούτας, ἐπὶ τριτεδεκάτῳ, παρουσιάζονται ἑνοπλοὶ Παλουμπαῖοι ἀπὸ τὸ μέρος τούτου, καὶ φωνάζουσιν ὅτι δὲν δίδουσι τριτοδέκατον ἀλλὰ μόνον δύο ἀνὰ δέκα, καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι Κωνσταντῆς Ζύραλης ἐπιστόλισε τὸν Ἀνάστον, καὶ τὸν ἐπλήγωσεν εἰς τὸν μηρόν· ἤθελε δὲ τὸν θανατώσει, * ἂν ὁ ἑπαρχος (Ἀναστάσιος Ἑλαιῶν) δὲν τὸν ἐμπόδιζεν. Ὁ σκοπὸς τῶν Παλουμπαίων πρὸ πάντων ἦτο νὰ μὴ ἀγοράσωσιν ἐκ μέρους τῶν Δελιγιαννῶν τὰ χωρία των, καὶ ἐπομένως νὰ μὴ υπερθεματίσωσιν οὗτοι, ἐν ᾧ ἤθελον νὰ τ' ἀγοράσωσιν ἐκεῖνοι· ὁ σκοπὸς των ἄλλως τε ἦτο νὰ συστηθῇ δημογεροντεία κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Πλαπούτα, καὶ τὸ κυριώτερον νὰ γείνῃ ῥῆξις μεταξύ Δελιγιαννῶν καὶ Κολοκοτρωνῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ διαιωνίσῃ τὴν διαίρεσιν ἢ ἐκδίκησις. Ἐκ τούτου δὲν παρακολουθεῖ πλέον ὁ Κανέλλος τὸ Νομοτελεστικὸν εἰς τὴν ἐκστρατείαν, καὶ ἐπιστρέφει ἀπὸ τὸ Σοφικόν

(κωμόπολιν τῆς ἐπαρχίας Κορίνθου) εἰς τὰ ἴδια. Ὁ Κολοκοτρώνης εἶχε γράψει τὸν Πλαπούταν ἀσθενοῦντα τότε εἰς Ναύπλιον, καὶ τὸν ἐπέπληξεν οὐ τάχα ἐκεῖνος ἦτον ἡ αἰτία τοῦ συμβάντος εἰς Δημιτζάναν. Συνεπαίρενε δὲ τοῦτο ἰσως καὶ ἐκ τοῦ διότι ἀντ' ἐκείνου διωρίσθη τὴν 10 Ἰουνίου φρούραρχος τοῦ Ναυπλίου ὁ υἱὸς τοῦ Πάνος Κολοκοτρώνης, καὶ ἦτον ὁ Πλαπούτας διὰ τοῦτο δυσηρεστημένος ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς, καὶ ἤθελε νὰ γείνη ῥῆξις μεταξὺ τῶν Δελιγιανῶν καὶ Κολοκοτρωνῶν. Ἐπειδὴ δὲ μετέβησαν, τε Κολοκοτρώνης καὶ οἱ Δελιγιάνναι ἀπὸ Τριπολιτσᾶν εἰς τὴν Καρύταιναν, νὰ ἐνώσωσι τὰ διεσπῶτα, ὁ Ὑψηλάντης ἔγραφε τὴν 29 Ἰουλίου τὸν Πλαπούταν: «μανθάνω τὴν ἀκολουθήσασαν διαφωνίαν καὶ σύγχυσιν εἰς Καρύταιναν. Οἱ Δελιγιανναῖοι καὶ ὁ Κολοκοτρώνης ἀπῆλθον ἐκεῖ, ὅχι διὰ νὰ λάθωσιν ἐκδίκησιν ἀλλὰ διὰ νὰ ἡσυχάσωσι τὸ πρᾶγμα· νὰ γράψῃς λοιπὸν καὶ σὺ τοὺς ἰδικούς σου νὰ ἡσυχάσωσι τώρα, ὅτι ἡ πατρίς κινδυνεύει ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον, ὅστις θέλει νὰ μᾶς παραδώσῃ εἰς τοὺς Ἀγγλους.» Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀπεδείχθη ἡ ἠθικὴ δύναμις, τὴν ὁποῖαν ὁ Κολοκοτρώνης εἶχεν εἰς τοὺς συμπατριώτας του. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τούτων, ἐρεθιζόμενοι ἀπὸ τοὺς ὑπεναντίους, συνήχθησαν εἰς ἓν μέρος, καὶ κατηγοροῦντες αὐτὸν ὡς τύραννον, ἡτοιμάζοντο νὰ τὸν δεῖξωσιν ἐνοπλον ἀνίστασιν· τότε ὁ Κολοκοτρώνης παρουσιάζεται εἰς τὴν συνέλευσίν των μεμονωμένος, καὶ μόλις τὸν εἶδον, ἀφωπλίσθησαν, καὶ τὸν ἔδειξαν πάλιν ἔλθῃ τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, διαλυθέντες καὶ ἀπελθόντες εἰς τὰ ἴδια.

Ἐν τῷ τῷ Νομοτελεστικὸν εὐρίσκεται εἰς τὸ Σοφικόν, πληροφορεῖται ὅτι ὀκτὼ πλοῖα τουρκικὰ ἐκπλεύσαντα ἀπὸ Π. Πάτρης, ἤρχοντο νὰ ἐφοδιάσωσι τὴν Ἀκροκόρινθον μετ' ἀναγκαῖα. Ὁ δὲ Γενναῖος, ὅστις, ὡς ὁ Κανέλλος, εἶχε παρακολουθήσει τὸ Νομοτελεστικὸν εἰς τὴν ἐκστρατείαν του, διορίζεται ν' ἀπέλθῃ εἰς Κόρινθον, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τὸν Σταΐκον Σταϊκόπουλον καὶ μετὰ τὸν Ἰω. Νοταρᾶν, ἔχοντας ὀκτακοσίους στρατιώτας εἰς τὴν πολιορκίαν, νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἐφοδιασμά τοῦ φρουρίου. Ὅθεν, ἀπελθὼν αὐτόθι ὁμοῦ μετὰ τὸν Γεώργιον Λύκον ἐπὶ κεφαλῇς τετρακοσίων πενήντα στρατιωτῶν, κατέλαβε τὰς ἀποθήκας εἰς τὸ

παράλιον. Τὴν 11 Ἰουλίου ἔφθασαν ἐκεῖ τὰ ἐχθρικά πλοῖα, καὶ ἤρχισαν οἱ Τούρκοι νὰ κτυπῶσι μὲ τὰ πυροβόλα τοὺς ἐν ταῖς ἀποθήκαις Ἑλλήνας, ὅτε καὶ οἱ πολιορκημένοι ἐξήλθον ἀπὸ τὸ φρούριον νὰ συνδράμωσιν εἰς τὸν σκοπὸν τῶν ἐλθόντων εἰς βοήθειάν των πλοίων. Ἀλλ' οὔτοι μὲν ἐκτυπήθησαν ἀπὸ τὸν Σταΐκαν, καὶ ἐστράφησαν καταφεύγοντες εἰς τὸ φρούριον· ἐκεῖνοι δὲ πυροβολήσαντες ἀδιακόπως δύο ἡμέρας τὰς ἀποθήκας, καὶ μὴ ἀποτελέσαντες τίποτε, ἀπέπλευσαν εἰς τὰ ὀπίτω· τὸ δὲ φρούριον ἔμεινεν ἀνεφοδιάστον, καὶ ὁ Σταΐκος ἑμοῦ μὲ τὸν Νοταρᾶν ἐξηκολούθουν τὴν πολιορκίαν του. Τὸ δὲ Νομοτελεστικὸν ἀπέστειλε τότε εἰς Ὑδραν τὸν ἱατρὸν Στάμον Διδασκαλόπουλον, παρακολουθοῦντα εἰς τὴν ἐστρατείαν, νὰ διηγήσῃ τοὺς προκρίτους, διὰ νὰ στείλῃσι πλοῖα εἰς τὸν κορινθιακὸν κόλπον ἐναντίον τῶν τουρκικῶν. Ἀλλ' οὔτοι ἐξήτουν τὰ μηνιαῖα τῶν πλοίων μὲ τὴν ἐπιμονήν, ὅσον ἠδημόνουν, καὶ δικαίως, διὰ τὴν γενομένην εἰς τὰς προσόδους κατάχρησιν. Τοὺς ἐδόθη λοιπὸν ὑπόσχεσις νὰ πληρωθῶσιν, ὡς καὶ ἐπληρώθησαν ἐπομένως τὰ μηνιαῖα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν κορινθίαν ἀσφαρίδα, καὶ ἐνέδωκαν εἰς τὴν αἴτησιν τῆς Κυβερνήσεως. Μ' ὅλα ταῦτα καὶ ἐκπλεύσαντα τὰ πλοῖα των δὲν κατώρθωσαν τίποτε· διότι μόλις εἶχε τελειώτῃ ὁ μῆν, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Ἡ δὲ βουλὴ δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ διαμείνῃ εἰς Τριπολιτσάν, ὅχι μόνον διότι παρεβιάσθη ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἔμπορεῖ ἀκινδύνως νὰ ρίψῃ τὸ Νομοτελεστικόν. Ὅθεν ἀποστέλλονται εἰς τὸ Σοφικὸν βουλευταὶ (1) καὶ προβάλλουσιν εἰς τὸ Νομοτελεστικὸν ὅτι εἴν' ἀνάγκη νὰ παρευρίσκεται καὶ ἡ βουλὴ ὅπου καὶ αὐτὸ, νὰ συμπράττῃ ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφερόντων, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἀμφότερα τὰ σώματα, ὅπου ὑπάρχει ἤδη καὶ τὸ φροντιστήριον (2) διὰ τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων τοῦ στρατοῦ, καὶ ὅθεν ἡ Κυβέρνησις ἠδύνατο νὰ ἐνεργῇ τὰ εἰς τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τῆς ἐστρατείας συντείνοντα.

(1) Ἦθον ἐκεῖ ὁ Γρίκας Καραγκισιάνης μετ' ἄλλου τινός.

(2) Φροντιστὴς ἦτον ὁ Ρήγας Παλαμίδης.

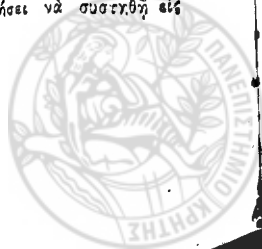

Μετέβη λοιπόν εἰς Σαλαμῖνα τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ ἐκπλη-
 ρώνει τὰ χρέη του· ἐβιάσθη δὲ νὰ δώσῃ καὶ βαθμοὺς στρατιωτι-
 κοὺς εἰς τοὺς Ἀρκαδίους, οἱ ὅποιοι ἠπείλουν νὰ λειποτακτῇσωσι,
 καὶ ἤθελον λειποτακτῇσαι ἂν δὲν τοὺς ἐλάβανον, πλὴν ἐβιάσθη νὰ
 τοὺς δώσῃ χωρὶς νὰ τοὺς προβάλλῃ κατὰ τὸν νόμον προηγουμέ-
 νως εἰς τὴν βουλὴν· ἄρα παρηνόμησεν ἐξ ἀνάγκης, καὶ τοῦτο θὰ
 εἶναι μία ἐκ τῶν κατηγοριῶν, τὰς ὁποίας ἡ ἀγγλικὴ πατρία τῆς
 βουλῆς θὰ ἐκτοξεύσει ἐναντίον του διὰ νὰ τὸ ρίψῃ, ἐφ' ᾧ καὶ πρέθετο
 νὰ μεταβῇ καὶ αὐτὴ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ὥστε νὰ ἔχῃ καὶ τὸν Μαυρο-
 κορδάτον καὶ τοὺς νησιώτας συμπράκτορας. Καὶ ὅμως τὸ Νομοτελε-
 στικὸν μ' ὅλην τὴν ἀχρηματίαν τοῦ ταμείου (διότι δὲν λαμβάνει τίποτε
 σχεδὸν ἀπὸ τὸν ἔρανον τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου), ὥκονόμησε τὰ τῆς
 ἐκστρατείας. Ὁ Νικηταρᾶς ἐκτύπησε τοὺς Τούρκους εἰς τὴν Κάζαν
 καὶ τοὺς ἐβίασε ν' ἀποχωρήσωσιν εἰς τὴν Εὐβοίαν. Ὁρμήσαντας δὲ
 φθίνοντος αὐγούστου καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἕως πεντακοσίου ἱππεῖς
 καὶ πολλαπλασίου πεζοὺς ὑπὸ τὸν Ὠμέρ πασιᾶν τῆς Καρύστου,
 τοὺς ἀπέκρουσαν οἱ Ἕλληνες ὁμοῦ μετὰ τοὺς σταλέντας ἀπὸ Σαλα-
 μῖνα παρὰ τοῦ Νομοτελεστικοῦ Ν. Χ. Σολιώτην, Ἰω. Μαυρομι-
 χάλην καὶ ἄλλους, τοὺς ἐβίασαν νὰ φύγωσιν, καὶ ἡ Ἀττικὴ ἔμεινεν
 ἐλευθέρᾳ ἀπὸ τὴν παρουσίαν των. Τὸ νομοτελεστικὸν ἔστειλε καὶ
 εἰς Τρίκερα τροφὰς καὶ πυριτόβολα· πλὴν οἱ Ἕλληνες εἰς ἐκεῖνα
 τὰ μέρη δὲν ὑπόδοκίμησαν, διότι ὁ Καρατάσις ἔκαμεν εἰρήνην με-
 τὸν Κιουταχῆν, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν οἰκογένειάν του, ἀλλ' ἀπέ-
 τυχε καὶ εἰς τοῦτο· τὸ δὲ κακὸν ἔγεινε διότι τὰ στρατεύματα
 διελύθησαν, καὶ μετέβησαν εἰς τὰς βορείους σποράδας. Οἱ δὲ κά-
 τοικοι τῶν Τρικέρων ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Τούρκους. Ὁ Μπερ-
 κόφτσιαλης, κατὰ τὸν ἰούνιον εἶχε διαίρεσει εἰς δύο τὰ στρατεύ-
 ματά του· τὸ ἓν σῶμα εἶχε στρατοπεδεύσει εἰς Κάπραιναν, καὶ
 τὸ ἄλλο εἰς Ταλάντι. Ἀρχὰς ἰουλίου ὁ Ὀδυσσεὺς κινεῖται ἀπὸ τὸ
 μοναστήριον τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς Κάπραιναν ἐν καιρῷ νυκτός, φο-
 νεύει καὶ πληγόνει πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν, τοὺς διασκορπίζει καὶ
 τοὺς ἐπαίρει ἑκατὸν καμήλους ἄλλα τε πολλὰ ζῶα καὶ ἄρκετά πο-
 λεμοφόδια. Ἐπληρώθη καὶ τις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἀριστερὰν
 χεῖρα. Ὁ Ὠμέρμπης τῆς Καρύστου εἶχεν ἤδη διαβῇ εἰς τὴν
 στερεάν, καὶ εἶχε προσκχλέσει τὸν Μπερκόφτσιαλην εἰς τὴν

Εὐβοίαν, διὰ τὰ καθυποτάξωσι τὴν νῆσον, ἐξολοθρεύοντες τοὺς ἀποστάτας. Τὸ νομοτελεστικὸν διώρισε τὸν Ὀδυσσεύα ἐλθόντα εἰς τὴν Σαλαμίνα νὰ στρατεύσῃ εἰς ὑπεράσπισιν τῆς Εὐβοίας· διέταξε καὶ τὸν Κωλέττην ὡς διοικητὴν τῆς Εὐβοίας, νὰ τὸν συνδράμῃ εἰς τὰ κινήματά του· ἀλλ' ἦτο δυνατόν νὰ συνδράμῃ ὁ Κωλέττης τὸν Ὀδυσσεύα; Ὁ Κωλέττης ἀπῆλθεν εἰς τὸ Ξηροχωρί, ὅθεν ἔμελλε νὰ συνεργήσῃ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, αἵτινες ἐκινήθησαν ἀπὸ τὴν Λεβαδίαν διὰ τὴν Χαλκίδα. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε διατάξει τὸν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Σταῦρον Νικολάου νὰ καταλάβῃ τὰ στενὰ τῆς Παγώντας μ' ἐξακοσίους στρατιώτας, νὰ τοὺς ἀντικρούσῃ, ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς διαπλεύσας τὸν εὐβοϊκὸν κόλπον, ἔμελλε νὰ κάμῃ ἀπόβατον εἰς τὰ Βρυσάκια νὰ τοὺς κτυπήσῃ ἀπὸ τὰ νῶτα. Ἀφ' οὗ δὲ προῦχώρησαν οἱ Τούρκοι πρὸς τὴν Παγώνταν, τὴν 22 ἰουλίου ἤρχισεν ἡ μάχη, διήρκεσεν ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἀπὸ μὲν τοὺς Τούρκους ἐφονεύθησαν πολλοί· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων μόνον δεκαεῖς. Τὴν νύκτα ὅμως ὁ Μῆτρος τῆς Τριανταφυλίνας καὶ ὁ Βασίλειος Μπουζγος λειποτακτήσαντες ὁμοῦ μὲ τὸν Διαμαντὴν Νικολάου διὰ ζηλοτυπίαν πρὸς τὸν Σταῦρον Νικολάου, ἔγειναν αἵτιοι νὰ διασκορπισθῇ τὸ στράτευμα· καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὲν κίνημα τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐματαιώθη· οἱ δὲ Τούρκοι εἰσβαλόντες εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ξηροχωρίου, κατέστρεψαν πᾶν τὸ πρόστυχόν. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἔπραξε καὶ ἄλλο στυγερόν ἀνοσιούργημα, ἐκδικηθεὶς τὸν ἐχθρόν του, ὅστις τὸν κατεδίωκε καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀληπασιᾶν· ἐφόνευσε τὸν Ἀλέξανδρον Μιχάλην, πρόεστώτα τοῦ Ταλαντίου, ὡς ἀντενεργοῦντα εἰς τα πολεμικά του ἐπιχειρήματα, καὶ γράψαντα πρὸς φίλον του εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως: «ἀν δὲν φονευθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς, δὲν θὰ προοδεύσει ἡ ἐπανάστασις(1)». τότε δὲ καὶ ἐπεχείρησε νὰ κόψῃ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ Μπερκόφτσιαλή μὲ τοὺς Τούρκους τοῦ Ζητουνίου, καὶ τοῦτο ἐννόησας οὗτος, ἐπέρασεν εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Μετὰ ταῦτα ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπέστρεψεν εἰς Σαλαμίνα, καὶ τὸ Νομοτελεστικὸν τὸν διέταξε νὰ στρατεύσῃ πάλιν εἰς τὴν Εὐβοίαν,

(1) Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔκρινεν εὐλογον διὰ τοῦτο νὰ τὸν καταδιώξῃ, διότι ἤθελε βλάψῃ μᾶλλον ἢ ὠφελήσῃ· τὸ βασιλεῖον τῶν νόμων θ' ἀργήσει νὰ συστηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

διορίσαν αὐτὸν ἀρχηγὸν τῶν ὅπλων ἐκείνου τοῦ μέρους, καὶ δια-
τάξαν τοὺς Ψαριανοὺς νὰ τὸν συνδράμωσι διὰ θαλάσσης μὲ τὰ
πλοῖά των, καὶ συντελέσαντες εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς νήσου, νὰ
λάβωσι τὸ δικαίωμα νὰ συνοικισθῶσιν ὅπου ἤθελον ἐπὶ αὐτῆς.
Εἶχε διατάξει καὶ τὸν Νικηταρᾶν ν' ἀπέλθῃ εἰς τὰ Σάλωνα, νὰ
πολεμήσῃ τοὺς Τούρκους ὅσοι εὗρισκοντο εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη,
καὶ συνεκοστρατεύει μὲ τὸν Δ. Τσιώκρην, τὸν Ζ. Χρηστόπουλον καὶ
ἄλλους· ἀλλὰ μόλις ἤκουσαν οὗτοι ὅτι ἔφθασεν ὁ Νικηταρᾶς μὲ
μεγάλην δύναμιν Πελοποννησίων, ὡς τοὺς εἶπον διὰ νὰ τοὺς φο-
βίσωσιν, ἀνεχώρησαν εἰς τὸ Ζητοῦνι. Καὶ ἤδη εἰς τὴν ἀνατολικὴν
Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐχθροί· ἡ δὲ Κυβέρνησις χρεωστῇ
νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχὴν τῆς εἰς τὴν δυτικὴν, ἥτις ἀπειλεῖ-
ται ἀπὸ τὸν Σκόδρα Μουσταῖ πασιᾶν, στρατεύσαντα ἐκεῖ μὲ δεκα-
πέντε χιλιάδας στρατεύμα. Ὁ λόγος τῆς ἐστρατείας τούτου διε-
δόθη ἀπὸ τὸν μάιον, καὶ ἡ Κυβέρνησις τὴν 5 ἰουνίου ἀντὶ τῶν
γενικῶν ἀρμοστῶν καὶ διευθυντῶν διώρισεν ἐπαρχον Αἰτωλίας καὶ
Ἀκαρνανίας τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν, καὶ τὸν ἔστειλεν εἰς
Μισολόγγιν, φέροντα καὶ πυροβόλα καὶ πυριτόβολα, καὶ ἀντὶ χρη-
μάτων ἑκατὸν πενήντα χιλιάδων ἐθνικᾶς ὁμολογίας ἐξαργυρωτέας
εἰς τὴν Ἐπτάνησον, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν
ἐχθρῶν. Ὁ Μουσταῖ πασιᾶς εἰσδύλλει τὸν ἰούλιον εἰς τὴν δυτι-
κὴν Ἑλλάδα ἀπόσπασμα τῶν στρατευμάτων του ὥρμησαν εἰς τὸν
Ἀσπροπόταμον καὶ ἐλεηλάτησαν τὴν χώραν. Ὁ Στουρνάρης ἀν-
θέστηκεν ὀπωσοῦν εἰς τὴν ὁρμὴν των· ἀλλὰ δι' ἔλλειψιν τῶν
ἀναγκαίων καὶ ὑποχωρῶν εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν, κατέφυγεν
εἰς τὰ ὕψηλά, καὶ ὁ λαὸς ἔφυγον ὅπου ἠδύναντο νὰ σωθῶσιν ὅσοι
ἐπρόφθασαν, καὶ ἄλλοι ὑπετάγησαν. Ἡ δὲ προσθοφυλακὴ συγ-
κειμένη ἀπὸ οκτὼ χιλιάδας Τούρκους, καὶ ὀδηγουμένη ἀπὸ τὸν
Ντσελλαλεδίνμπειν, ἀσθενοῦντος τοῦ Καραϊσκάκη, ἐκυρίευσεν τὴν Ἀ-
γραφα χωρὶς ἀντίστασιν, καὶ ἀφ' οὗ ἔπραξεν ὅτι κακὸν ἡδυνήθη,
προῦχώρησεν εἰς Καρπενῆσι, ὅπου φθάσας ὁ Μουσταῖ πασιᾶς
στρατοπεδεύει καὶ προσπαθεῖ νὰ ὑπαγάγῃ τοὺς Ἀκαρνανάς εἰς
τὴν ὑποταγὴν. Ὁ Μαρκομπότταρης, εἰς Τριπολιτᾶν ἔτι ὑπαρ-
χούσης τῆς Κυβερνήσεως, εἶχε διορισθῇ στρατηγὸς εἰς τὴν δυτικ.
Ἑλλάδα· ἐπειδὴ δ' ἐκ τούτου ἐγεννήθη ζηλοτυπία εἰς τοὺς ὀπλαρ-

χηγούς εκείνου τοῦ μέρους, ἔχοντας τὸν βαθμὸν τῶν χιλιάρχων, ἐκείνος φιλήσας σχίζει τὸ δίπλωμά του, καί: τὸ σπαθί μου, λέγει. θὰ μὲ τιμήσει, καὶ κινεῖται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μὲ δύο χιλιάδας πεντακοσίους εἰς Καρπενήσι· ἀποφασίζει δὲ νὰ ἐπιπέσῃ νυκτὸς εἰς τὸ στρατόπεδόν του διὰ νὰ τὸ σκορπίσῃ. Ὁ Κίτσιος Ντσιαβέλας ἐγνωμοδοτεῖ νὰ τὸν κτυπήσωσι μᾶλλον εἰς τὰ στενὰ, μέλλοντα νὰ διαβῇ διὰ τὸ Μισολόγγι· ἀλλ' ὁ Μπότσαρης ἐπιμένει εἰς τὴν νυκτερινὴν ἔφοδον καὶ τὸν ἀκολουθοῦσι διακόσιοι Σουλιῶται. Ὁ δὲ Ντσιαβέλας καὶ οἱ ἀδελφοὶ Γιολδάσαι ἐμελλε νὰ ὀρμήσωσιν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐναντίον του, ἅμ' ἀφ' οὗ ἤθελε δοθῇ τῆς ἐφόδου τὸ σημεῖον. Ὅθεν τὴν 9 αὐγούστου τετάρτην ὥραν τῆς νυκτὸς δίδεται τὸ σημεῖον, καὶ οἱ Σουλιῶται ὤρμησαν ξιφῆρεις εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, καὶ ἤρχισαν τὴν σφαγὴν· ἀλλὰ βολὴ θανατηφόρος ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν καλύπτει τὸν Μπότζαρην μὲ τὴν ἀθανασία. Ὁ δὲ Ντσιαβέλας μετὰ τριῶν ὥρῶν μάχην ἐξῆλθεν ἀβλαβῆς ἀπὸ τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον. Ἐφονεύθησαν δὲ ὡς εἴκοσι Σουλιῶται καὶ ἄλλοι Ἕλληνες. Ἀλλ' εἰς τοὺς Τούρκους ἔγεινε μεγάλη φθορὰ, διότι κατεστρέφοντο μέχρι τίνος πρὸς ἀλλήλους μὴ γνωριζόμενοι διὰ τὴν προξενηθεῖσαν εἰς τὸ στρατόπεδόν των ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν. Ὁ Τοῦτας Μπότσαρης ἀράμενος τὸν νεκρὸν τοῦ ἥρωος εἰς τοὺς ὤμους του, καὶ ἕως πενήντα Σουλιῶται ἀπομαχόμενοι ἐξήνεγκαν αὐτὸν ἀπὸ τὸ πεδῖον τῆς μάχης· μετενεχθέντα δὲ εἰς Μισολόγγι, τὸν ἐκήδευσαν οἱ Ἕλληνες, ραντίζοντές τον μὲ τὰ δάκρυά των. Δόξα καὶ τιμὴ, αἰωνία δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὸν στρατηγόν, ὅστις θεωρῶν τὸν ὑπὲρ τῶν δικαίων τοῦ ἔθνους του πόλεμον ὡς χρέος τοῦ ἱερῶν καὶ ἀπαραβίαστον καὶ μὴ ἀποβλέπων εἰς βαθμοὺς καὶ διπλώματα, ὥρμησε νὰ πολεμήσῃ τοὺς Τούρκους, καὶ ἔπεσε μάρτυς τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος! καὶ νὺν δίπλωμα εἰς τὸν κόσμον δὲν εἶναι ἀντάξιον τοιοῦτου ἐνδόξου θανάτου, δι' οὗ δὲν ἀποθνήσκει, ἀλλὰ ζῇ αἰωνίως ὁ ἄνθρωπος! (1) (Ὁ Καραϊσκάκης, ἂν καὶ ἀσθενῶν, ἔδραμεν εἰς Καρ-

(1) Δὲν ἦτο δίκαιον νὰ λησμονηθῇ καὶ ὁ ἀπὸ τὸν Βάλτον Γεώργιος Σκαρμίντσιος, ὅστις ἔπεσεν εἰς Πέτα κινηθεὶς τὸν μᾶϊον τοῦ 1821 πρὶν ἢ λάβει τὰ ὅπλα ἡ δυτικὴ Ἑλλὰς ἐναντίον τῶν Τούρκων· αὐτὸς ἐνθουσιασμένος διὰ τὴν ἐλευθερίαν ἔφθασεν εἰς τὴν θίσιν ἐκείνην ἐπὶ κεφαλῇς ἑκατὸν πενήντα Ἑλλήνων μὲ τὴν σφ-

πενήσι νὰ συμπολεμήσῃ τὸν ἐχθρόν· εἶχον δὲ συμφωνήσει νὰ ρίψῃ αὐτὸς τὸ τουφέκι του, καὶ τότε νὰ σημάνῃ ἡ σάλπιγξ τὴν πρόκλησιν εἰς μάχην. Ἀλλ' ὁ Μπότζαρης προλαβὼν, ὡς λέγεται, ἐτουφέκισεν αὐτὸς ὁ ἴδιος, καὶ ἤρχισε νὰ σημαίνῃ ἡ σάλπιγξ. Οἱ δὲ Τούρκοι τουφεκίζοντες πρὸς τὸ μέρος, ὅθεν ἤρχετο ὁ ἤχος τῆς σάλπιγγος, ἐφόνευσαν καὶ τὸν σαλπικτὴν καὶ τὸν Μπότζαρην ὄντα πλησίον του. Τοῦ Μάρκου ὁμως τὸ τουφεκίσμα ἐπροξένησεν ἀμηχανίαν εἰς τε τὸν Κιραϊτκάκην καὶ εἰς ἄλλους, ὥστε οἱ Ἕλληνες δὲν ἐδραμον ὅλοι ἀφ' ὅλα τὰ μέρη κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐπομένως ἡ βλάβη τούτων ἔγεινεν ὀλιγωτέρα. Οἱ Ἕλληνες ὠχυρώθησαν μετὰ ταῦτα εἰς Καλιακούδαν, ὅπου καὶ προσεδιλήθησαν τὴν 27 τοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τοὺς ἀντέκρουον. Ἀλλὰ κακῇ μοίρᾳ ὁ Σαδῆμας ἀφήνει ἀφύλακτον θέσιν τινα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο σχεδὸν ἀδύνατον νὰ εἰσχωρήσῃ ὁ ἐχθρὸς, καὶ αὐτόθεν παρ' ἐλπίδα εἰσδύσαντες Τούρκοι ἐξαίφνης, ἐπῆραν τὰ νῶτα τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ἐβίβασαν ν' ἀποχωρήσωσιν ἀπομαχόμενοι· τότε δὴ ἐφονεύθησαν ὁ Ζυγούρης Ντσιαβέλλας, ὁ Γεώργιος τοῦ Μίτσιου Κοντογιάννη, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου Κίτσιου καὶ ἄλλοι, ὅτε κατεδιώκοντο ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν φεύγοντες. Ὅθεν ὁ Σκόδρα πασιᾶς προὔχρησεν εἰς τὸ Αἰτωλικόν, καὶ συνέστησε τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ, ἐν ᾗ πλοῖα τουρκικὰ εἶχον ἀποκεχλεισμένον τὸ Μισολόγγι. Ἐν τούτοις εἶχε φθάσει ὁ Λόρδ Νοέλ Μπάϊρων εἰς Κεφαλληνίαν, καὶ ὁ Μαυροκορδάτος ἀποστέλλει τὸν Γεώργιον Πραϊδην νὰ τὸν προσκαλέσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Λόρδος οὗτος θέλει νὰ ὑπάγῃ εἰς Μισολόγγι νὰ συναγωνισθῇ μὲ τοὺς Ἕλληνας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ γράφων ἀμέσως πρὸς τὴν κυβέρνησιν, προτείνει ὅτι ἤθελε νὰ διατηρήσῃ τὸ σῶμα τῶν Σουλιωτῶν μὲ ἰδίαν δαπάνην, ἐὰν διωρίζετο ἐπὶ κεφαλῆς των. Τὸ Νομοτελεστικὸν ἐδέχθη τὴν πρότασιν του, νομίσαν τὴν ἔλευσιν ἀνδρὸς τοιοῦτου διὰ τὴν Ἑλλάδα σωτήριον, καὶ τὸν ἐδειξεν εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπάντησίν του φιλο-

μαίαν τοῦ σταυροῦ ἀναπεπταμένην. Οἱ δὲ Τούρκοι ἐκινήθησαν ἐξ Ἄρτης ἐναντίον του εἰς πολλὸ ἀνώτερον ἀριθμὸν, τὸν προσέβαλον καὶ κατὰ πρῶτον ἀπεκρούσθησαν ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὀρμήσαντες καὶ δεύτερον, ἐφόνευσαν τὸν ἀρχηγὸν καὶ διευκόρπισαν τοὺς στρατιώτας. Ἐληροφορήθην τοῦτο ἀπὸ τὸν ταγματάρχην Ἰωάννην Κουμπήτην.

προσύνην καὶ ἐμπιστοσύνην· ἡ Κυβέρνησις ἐχρεώσται νὰ ὑποδέχεται φιλοφρόνως καὶ νὰ περιποιῇται ὅλους τοὺς χριστιανοὺς ὁποιοῦδήποτε ἔθνους, ὅσοι ἤθελον προσέλθει νὰ βοηθήσωσι, καθ' ὅτι ἂν ἠδύνατο ἕκαστος, τὴν Ἑλλάδα. Εἶχε δὲ μεταβῆ ἡδὴ εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ τὸ Βουλευτικὸν σῶμα. Ἡ δ' ἀγγλικὴ πατρίς τῶν βουλευτῶν, ὑποπτεύουσα μὴ ἐξεργάσθῃ ἀναρμόστως ἡ Κυβέρνησις πρὸς τὸν Λόρδον, ἡ θέλουσα νὰ γνωρίσῃ ὁποῖον πνεῦμα ὑπηγόρευσε τὴν ἀπάντησίν της πολιτικῶς ὡς πρὸς τοὺς Ἀγγλους, ὅτε μάλιστα κακαὶ φῆμαι διεδόθησαν κατὰ τοῦ Μαυροκορδάτου, ἐζήτησε ν' ἀναγνωσθῇ καὶ ἀνεγνώσθῃ εἰς ἐπήκοον ὅλου τοῦ σώματος τῆς ἀπαντήσεως αὐτῆς τὸ σχέδιον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ Ἀγγλοι ἐλέγοντο μεγάλοι Ἀγγλοι καὶ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ πράξωσι καὶ μεγάλα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἣτις ἐπεκαλεῖτο εἰς βοήθειάν της ὅλους τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας, καὶ διότι οἱ εἰπόντες αὐτοὺς μεγάλους ὠμολογοῦν ἀλήθειαν, ὡς καὶ ὅλος ὁ κόσμος ὁμολογοῦσιν ὅτι εἶναι μέγα ἔθνος τὸ ἀγγλικόν. Ἀλλ' ἡρώτησέ τις τῶν βουλευτῶν: ἰδιαιτέρας ἐλέγοντο οἱ Ἀγγλοι μεγάλοι; καὶ ἴσως ἡ ἀγγλικὴ πατρίς ἐφοβήθησαν μή τοι οἱ εἰπόντες αὐτοὺς μεγάλους ἔλαβον σχέσιν μὲ τὸν Λόρδον, καὶ τὸν ἐξήγησαν τὴν κατὰστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν ἔβαλον εἰς ἀμφιβολίαν, ὅτε οἱ φατριασταὶ ἤθελον νὰ προκαταλάβωσι τὸ πνεῦμά του, ὥστε νὰ φρονῇ περὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Νομοτελεστικοῦ ὅπως ἐφρόνουν ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ἡ συντροφία του. Ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνησις γράφει καὶ ἡδὴ (τὴν 17 Αὐγούστου) τοὺς προκρίτους τῶν ναυτικῶν νήσων νὰ στείλωσι πλοῖα εἰς Μισολόγγι, νὰ λύσωσι τὸν ἀποκλεισμόν καὶ νὰ τὸ ἐφοδιάσωσι μὲ τ' ἀναγκαῖα. Ἀλλὰ πλοῖα ἄνευ μηνιαίων δὲν ἐκπλέουσιν· καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐκτὸς τῶν ἐβδομηντα χιλιάδων γροσίων, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Κορίνθου διὰ τὸν ἔρανόν της, καὶ πρὸς τούτοις δέκα περίπου χιλιάδων, εὐρεθέντων εἰς ἄγνωστόν τινα ἀλλοδαπὸν ἀποδιώσαντα εἰς τὴν Σαλαμίνα, ἄλλοθεν δὲν ἔλαβε χρήματα, καὶ δὲν ἔχει ὁβολόν. Προβάλλεται δ' ἔρανος ἀπὸ τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ προσφέρει ὁ Σ. Χαρλαάμπος πέντε χιλιάδας γροσίων. Ὁ δὲ Μεταξᾶς δύο χιλιάδας (1). Προσφέρει

(1) Ὁ Μεταξᾶς εἶχε διαταγὴν διὰ γρόσια πέντε χιλιάδας πληρωτέα ἐκ τῶν προ-

καὶ ὁ Π. Νοταρᾶς τρεῖς χιλιάδας. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων βουλευτῶν, οἱ μὲν δὲν προσφέρουσι τίποτε, διότι δὲν ἔχουσιν· οἱ δὲ προσφέρουσι μηδαμινὰς ποσότητας. Ἄρα ἡ συνεισφορά τούτων, νομοτελεστῶν τε καὶ βουλευτῶν, δὲν ἀποτελεῖ τὸ δεκατημόριον τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὰ μηνιαῖα τῶν πλοίων. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠλπίζετο νὰ συναχθῶσιν ἄλλοθεν εἰμὴ ἀπὸ τὸν ἔρκανον τῆς Πελοποννήσου, ἢ ἀπὸ ἐκποίησιν ἐθνικῶν κτημάτων, ἂν ἡ Κυβέρνησις ἔμενεν εἰς Σαλαμῖνα, χρήματα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξοικονομηθῶσιν ἐκεῖθεν εὐκόλως. Ἄρα ἡ παρουσία τῆς ἡττον ἀναγκαῖα διὰ τοῦτο εἰς τὴν Πελοπόννησον τόσον πλέον, ὅσον ἦτον ἤδη ἀνωφελὴς εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ὅπου δὲν ὑπῆρχον Τοῦρκοι, καὶ ὅσον ἤθελον ὠφελῆται εἰς Π. Πάτρας, ὅπου προέθετο νὰ ἐκστρατεύσῃ διὰ τὴν σύστασιν τῆς πολιορκίας, τὴν ὁποίαν ὁ Ζαΐμης εἶχε μὲν συστήσει (1), ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε νὰ διατηρήσῃ, καὶ ὅθεν ἐμελλε νὰ μεταβῇ εἰς Μισολόγγι, ἅμ' ἀφ' οὗ ἤθελον φθάσει εἰς τὸν κόλπον τῶν Π. Πατρῶν τὰ ἐλληνικὰ πλοῖα. Ὅθεν τὸ Νομοτελεσικὸν προτείνει εἰς τὴν βουλὴν ὡς ἄφικτον διὰ τοὺς λόγους τούτους τὴν μετάβασιν τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἀλλ' ἡ βουλὴ δὲν ἐνδίδει εἰς τὴν πρότασιν του· θέλει νὰ ἐμμένῃ εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἡ Κυβέρνησις, διὰ νὰ ἐμπορέσῃ νὰ τὸ ρίψῃ, ὅτε καὶ οἱ ναυτικοὶ νησιῶται, καὶ πρὸ πάντων ὁ Κουντουριώτης καὶ ὁ Μπότασης ἦσαν προδιατεθειμένοι κατ' εἰσήγησιν τοῦ τε Μαυροκορδάτου καὶ τοῦ Κωλέττου νὰ συμπράξωσι καὶ νὰ εἰσπηδήσωσιν εἰς τὰ πράγματα ὁμοῦ μὲ τούτους, καθὼ ἐλπίζοντες νὰ

σῶσιν τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων δι' ἐξοδὰ του εἰς τὴν ἐκστρατείαν. Ὁ Ἀναγνωσταρᾶς ὦν εἰς τὴν πολιορκίαν Π. Πατρῶν ὁμοῦ μὲ τὸν Ζαΐμην, ἀνενέχθη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ζητῶν χρήματα διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ τοὺς στρατιώτας του ὡς ἀπειλοῦντας τάχα νὰ λειποτακτῇσωσιν. Ὅθεν ὁ Μεταξᾶς, ἐπειδὴ τὸ ταμεῖον δὲν ἔχει χρήματα, ἔστειλε τὴν εἰρημένην διαταγὴν του τὸν Ἀναγνωσταρᾶν, διὰ νὰ συνάξῃ τὰ γρόσια πέντε χιλιάδας καὶ νὰ τοὺς ἐξοικονομήσῃ.

(1) Αὐτὸς γράφει τὴν 25 Ἰουνίου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν· ἀκατήλθομεν εἰς Παρδικόστα, δύω ὥρας μακρὰν τῶν Π. Πατρῶν. Οἱ ἐχθροὶ, μὴ ὄντες φαίνεται «ἰκανοί, δὲν κινεῦνται καθ' ἡμῶν εἰς τὰ θρεινά. Ἄν ἦτον ὁ Μεταξᾶς εἰς τὴν θέσιν του, καὶ ἤρχοντο οἱ Γιατράκοι καὶ οἱ Ἡλεῖοι, τὰ πράγματα ἐβάλλοντο εἰς τάξιν, καὶ δύναμις ἤθελε μεταβῇ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα.» Ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι ὁ Μεταξᾶς εἰς τὴν θέσιν του, ἐπρεπε νὰ μὴ ἀφήσῃ ὁ Μαυροκορδάτος τὴν ἰδικήν του.

ἔχουσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν τὰ χρήματα τοῦ δανείου, περὶ ὧν ἔχουσι σχεδὸν βεβαιότητα καὶ ἀπὸ τὸν Λόρδ Μπαϊρών, ὡς συνεργοῦντά εἰς τὸ νὰ συμφωνηθῇ τὸ αὐτὸ δάνειον, καὶ διὰ τοῦτο ἤθελον μεταχειρισθῇ καὶ τὴν βίαν τῆς ναυτικῆς τῶν νήσων ἐνάντιως κατὰ τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ἂν δὲν ἤθελον ὑπέξει εἰς τὸ δόγμα τῶν βουλευτῶν τῆς φατρίας τῶν, τοὺς ὁποίους θὰ ὑποστηρίξουσιν ὡς ἂν ἀποτελοῦντας τὸ σῶμα τῆς βουλῆς. Καὶ ἐπειδὴ θεωρεῖ ὅτι δὲν θὰ ἐμπορέσει νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ χρέη του διαμένον εἰς Σαλαμίνα, καὶ ὅτι θὰ γείνῃ θυμὰ τῆς φατρίας τοῦ Μαυροκορδάτου, διευθύνει διάγγελμα εἰς τὴν βουλὴν, καὶ προβάλλει αὐθις τὴν μετάβασιν τῆς Κυβερνήσεως εἰς Πελοπόννησον, ἐπιφέρον ὅτι ἄλλως δὲν ἦτο δυνατόν οὔτε χρήματα νὰ πορισθῇ, οὔτε τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, οὔτε νὰ ἐπιχειρήσῃ τίποτε εἰς βοήθειαν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, οὔτε κατὰ τῶν εἰς τὰ φρούρια τῆς Πελοποννήσου Τούρκων νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα. Ἀποκαλεῖ δὲ προδοσίαν ἐσχάτην τὴν εἰς τὴν μετάβασιν αὐτῆς ἀνάνευσις τοῦ βουλευτικοῦ, καὶ διαμαρτύρεται ἐναντίον του δι' ὅλα τὰ δυστυχήματα, τὰ ὁποῖα ἤθελε προξενήσει εἰς τὸ ἔθνος ἢ ἀντίστασίς του, καὶ ἐπὶ πᾶσι λέγει ὅτι, ἂν ἐπιμένῃ ἀνανεῦον νὰ ἐκδώσῃ τὸν περὶ μεταβάσεως νόμον, τότε τὰ μέλη τοῦ Νομοτελεστικοῦ ἤθελον ἀναχωρήσει καὶ χωρὶς νόμου εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ ἐκπληρώσωσι τὰ πρὸς τὴν πατρίδα χρέη τῶν ὡς ἀπλοῖ πολῖται, ἂν ὅχι ὡς Κυβέρνησις, καθ' ὅ,τι δυνηθῶσιν. Ἡ δὲ βουλὴ ἐκδίδει τὴν 26 Σεπτεμβρίου τὸν περὶ μεταβάσεως νόμον· πλὴν κατ' αὐτὸν τὸ νομοτελεστικόν, αὐθημερόν ἀναχωρήσαν εἰς Ναύπλιον, δὲν ἐμπορεῖ νὰ στρατεύσῃ ἐκεῖθεν διὰ κἀνὲν μέρος, διότι δὲν συμφέρει εἰς τὴν ἀγγλικὴν φατρίαν νὰ συγκεντρώσῃ δύναμιν στρατευμάτων εἰς Π. Πάτρας καὶ εἰς Μισολόγγι, καὶ πολὺ πλέον νὰ ἐξηγηθῇ μετὰ τοὺς ὀπλαρχηγούς τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ τοὺς προσλάβῃ ἴσως εἰς τὸ μέρος του, ἐν ᾧ τὰ ὅπλα τῶν μερῶν ἐκείνων θεωροῦνται ὡς ὅπλα τοῦ Μαυροκορδάτου, ὅστις καὶ θὰ μεταβῇ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ Μισολόγγι, διὰ νὰ τὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ Νομοτελεστικοῦ ἂν τύχῃ ἀνάγκη, οὐδὲ συμφέρει νὰ γνωρισθῇ καὶ νὰ σχετισθῇ, μεταβάς εἰς Μισολόγγι, μετὰ τὸν Λόρδον, τὸν ὁποῖον μόνος ὁ Μαυροκορδάτος, ὡς ἀρχηγός

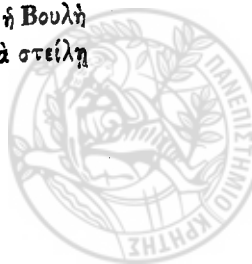
τῆς ἀγγλικῆς πατρίδας θὰ ἐδηγεῖ, ἀλλὰ χρεωστεῖ νὰ διαμένῃ ἀδρανὲς εἰς τὸ Ναύπλιον ἕως οὗ καταργηθῇ. Διὰ τοῦτο ἡ βουλὴ θὰ μεταβῇ εἰς τὸ Ἄργος, ὅπου θὰ μετακαλέσῃ καὶ τὸ Νομοτελεστικόν, ἢ θὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὸ Ναύπλιον δυνάμει τοῦ ἐκδοθέντος νόμου· ὃ ἐστὶν ἡ βουλὴ κηρύσσεται ὡς εἰς πόλεμον, κατ' αὐτὸν τὸν νόμον, ἐναντίον τοῦ Νομοτελεστικοῦ. Ἐνομοθέτησεν ἄρα νὰ ἐκστρατεύσῃ τοῦτο εἰς τὴν ἀνατολ. Ἑλλάδα, ὅχι διὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸ ρίψῃ.

Καὶ ἐν τοσοῦτῳ ὁ τουρκικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Χοσρέφ Μεχμέτ Καπουτᾶν πασιᾶν (τὸν καὶ Τοπάλπασιαν) ἐτοιμάζεται νὰ ἐκπλεύσῃ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὑπενθυμίζει τοὺς Ἕλληνας ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἶναι πάντοτε εἰς τὰς θύρας τῆς πατρίδος, καὶ ὅτι ἔχουσιν ἀνάγκην ὁμονοίας διὰ νὰ τὸν νικήσωσιν· ὁ στόλος αὐτὸς συγκεῖμενος ὑπὸ τριάκοντα πλοίων ἤδη ἐξέπλευσεν. Ὁ δὲ ἐλληνικὸς συγκεῖμενος ὑπὸ σαράντα πέντε πολεμικῶν τε καὶ ἡφαιστειῶν, ἐπειδὴ αἱ πρόσοδοι τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου προτὶδιωρίσθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ, εἶχεν ἐκπλεύσει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ σεπτεμβρίου πρὸς τὸν Ἑλλησποντον. Κατὰ τὸ μεσομήνιον ὁ τουρκικὸς ἐπέτυχεν τὸν Μισοῦλιν μὲ πέντε μόνον ἐλληνικά κατὰ τὸ ὅρος τοῦ Ἄθω, τὰ περιεκύκλωσεν, ὄντα πολὺ μακρὰν τῶν ἄλλων, καὶ πυροβολεῖ κατ' αὐτῶν πανταχόθεν, ὥστε, οὔσης μάλιστα νηνεμίας, καὶ διὰ τοῦτο μὴ δυναμένων ἐκείνων νὰ φθάσωσιν εἰς βοήθειάν των, ἐνομίζετο ὅτι ἤθελε τὰ καταβυθίσῃ ἢ τὰ κατακαύσει ὅλα· πλὴν αὐτὰ τέσσαρας ὥρας κρατερῶς ἀντιναυμαχοῦντα, ὅτε ὀλίγος ἄνεμος ἤρχισε νὰ σχηματίζῃ ρυτίδας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, διέσχισαν τὰ ἐχθρικά, καὶ ἔφυγον, ἀφ' οὗ ἔπαθον μεγάλην βλάβην, καὶ ἀφ' οὗ ἔκαυσαν εἰς μάτην ἐν ἡφαίστειον. Μετὰ ταῦτα, ἐν ᾧ τὰ ἐλληνικά περιέπλεον ζητοῦντα τὸν τουρκικὸν στόλον, ἔφθασεν οὗτος εἰς τὴν νήσον Σχιάθου, διὰ νὰ κατατρέψῃ τοὺς αὐτόθι διατρίβοντας Ὀλυμπίους ὑπὸ τὸν Καρατάσιον. Ἀφ' οὗ ὑπετάγησαν οἱ Τρικεριῶται, παραινούν καὶ τοὺς κατοίκους τῶν βορείων σποράδων νὰ τοὺς μιμηθῶσι διὰ ν' ἀσφαλισθῶσι· καὶ πρῶτοι οἱ Σκιαθῆται ὑπετάγησαν ὡσαύτως, καὶ ἐδέχθησαν διοικητὴν Τοῦρκον εἰς τὴν νήσον των. Ἐζήτησαν δὲ τὸν τουρκικὸν στόλον νὰ φθάσῃ εἰς βοήθειάν των κατὰ τῶν ἀποστατῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐπομέ-

νως πλεύσας εἰς Σχίαθον, τὴν 9 ὀκτωβρίου ἐπειράθη νὰ κάμῃ ἀπόβασιν στρατευμάτων. Ἄλλ' οἱ Ὀλύμπιοι ὄντες ἤδη ὠχυρωμένοι εἰς τὰ παράλια, ἐκτύπων τοὺς Τούρκους ἐξορμῶντας ἐντὸς τῶν πλοιαρίων ἐναντίον των, καὶ δὲν τοὺς ἀφῆκαν νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὴν ξηρὰν, ἃν καὶ πολλάκις ἐπανελθόντας, ἕως οὗ, φονεύσαντες ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους, τοὺς ἐβίασαν ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν· διεκρίθη δὲ ὁ Μ. Λιακόπουλος εἰς αὐτὴν τὴν ἀντίκρουσιν. Οἱ Σκιαθῖται εἶχον εἰς τὴν ἐξουσίαν των τὸ φρούριον, καὶ ἤτο κίνδυνος νὰ τὸ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους· οἱ Ὀλύμπιοι διὰ τοῦτο τοὺς ἐπολιόρησαν, καὶ ὁ Τσάμης Καρατάσιος ἐπληγώθη μαχόμενος· ἔδραμε δὲ τότε ὁ γέρων, καὶ τὸ ἐκυρίευσε. Τότε ἐφθασαν καὶ τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα εἰς τὴν Σχίαθον, καὶ ὑπεχρέωσαν τοὺς ἐγκατοίκους νὰ δεχθῶσι δύο διαικητάς, τὸν μὲν Ὑδραῖον, τὸν δὲ Ψαρρῖανόν ἐπὶ τῆς νήσου των, καὶ ν' ἀποπέμψωσι τὸν Τούρκον. Διὰ νὰ τιμωρήτωσι δὲ τοὺς Τρικεριώτας, εἰσέβαλον εἰς τὸν λιμένα των, ἐκυρίευσαν πέντε Τρικεριώτικα, καὶ διήρπασαν ὅ,τι καὶ ἀνεῦρον εἰς τὰ πλοιαρία των καὶ εἰς τὰς ἀποθήκας των. Ἐπομένως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες τὸν ἐχθρικὸν στόλον πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Βῶλου, κατευθύνθησαν ἐναντίον του, τὸν ἐφθασαν, τὸν προσέβαλον, ἐναυμάχησαν ἑπτὰ ὥρας, καὶ τὸν ἔτρεψαν εἰς φυγὴν· ἔκαυσαν ὅμως εἰς μάτην δύο Ψαρρῖανὰ ἡφαίστεια καὶ ἀπώλεσαν τρεῖς ναύτας, ἀφ' οὗ προὔξενησαν καὶ εἰς τὸν ἐχθρὸν οὐκ ὀλίγην ζημίαν. Ὁ τουρκικὸς στόλος ἀφῆκεν ἑνδεκα πλοῖα εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου, καὶ ἀνῆχθη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Τὰ δ' ἑλληνικὰ ἀπήντησαν τὴν 21 τοῦ αὐτοῦ τὰ εἰρημένα πλοῖα ἐκπλέοντα ἀπὸ τὸν κόλπον, τὰ προσέβαλον, ἐκυρίευσαν μίαν κορβέταν, τέσσαρα βρίκια καὶ μίαν γαλιώταν· ἀλλὰ δὲν ἤδυνήθησαν νὰ κυριεύσωσι καὶ τ' ἄλλα, ὡς ὀχυρωθέντα εἰς τὴν Στηλίδαν, καὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια. Καὶ ὅμως δὲν περιπλέουσι τὴν Κρήτην, δὲν ἀποκλείουσι τὰ παράλια φρούρια, οὐδὲ ἐμποδίζουσι τὴν ἀπόβασιν νέων ἐχθρικῶν στρατευμάτων, διὰ νὰ συντελέσωσιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς νήσου ἐκείνης, ὡς ἤλπιζον καὶ οἱ Κρήτες ὅτε διοικοῦνται ἀπὸ τὸν Γομπάζην, καὶ ἐπομένως ν' ἀπολαύωσιν ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά της ἀρκετὸν μέρος χρημάτων διὰ τὰ μηνιαῖά των. Καὶ ἤδη δὲν πλέουσιν εἰς τὸ Μισολόγγι χωρὶς

χρημάτων· ἀνάγκη πάντα λοιπὸν νὰ σταλῶσι τὰ μηνιαῖά των·
 ἀλλὰ πόθεν; δημόσιον ταμεῖον δὲν ὑπάρχει, καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν
 ἐμπορεῖ νὰ ἐπιβάλῃ φόρους εἰς τὸ ἔθνος, καὶ ἂν ἐπιβάλῃ δὲν ἐμ-
 πορεῖ νὰ τοὺς συνάξῃ· ὅμως δὲν μένει καὶ ἀφορολόγητον, διότι τὸ
 ἔθνος προμηθεύει τ' ἀναγκαῖα εἰς τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον,
 καὶ οἱ Ἕλληνες, καὶ Πελοποννήσιοι, καὶ Ρουμελιῶται, καὶ Νήσιοι,
 ἅπαντες συνεισφέροντες ὅσον δύνανται, ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς δαπάνας
 τοῦ πολέμου, ὅστις δὲν γίνεται βέβαια χωρὶς χρημάτων ποτέ,
 καὶ ἂν ἕκαστος ἐκράτει λογαριασμὸν δι' ἕσα ἐδαπάνησε καὶ θὰ δα-
 πανήσῃ ἰδιαίτερος, ἤθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι οἱ Ἕλληνες, καὶ πολ-
 λὰς ἑκατομμυρίων ἑκατοστῦας θὰ θυσιάσωσι διὰ τὴν πατρίδα των.
 Οἱ δὲ πρόκριτοι τῶν ναυτικῶν νήσων ἀπίκνημον, καὶ δὲν εἰσφέρουσι
 χρήματα διὰ τ' ἀπαιτούμενα τῶν πλοίων των, καίτοι ἐψηφίσθη
 καὶ ἡ ἀποζημιώσις των ἀπὸ τῆν ἐν Ἀσφρεί ἐθνικὴν συνέλευσιν, καὶ
 ὅταν προσκαλῶνται νὰ στείλωσι πλοῖα εἰς τὰ παράλια τῆς Πελο-
 ποννήσου καὶ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, ζητοῦσι τὰ μηνιαῖά των, καὶ
 δὲν τὰ κινουσιν, ἂν δὲν λάβωσι. Τὸ δὲ Νομοτελεστικὸν διατρίβον
 ἤδη εἰς Ναύπλιον, προσκαλεῖ πρὸ πάντων τοὺς Ἀργεῖους νὰ δώ-
 σωσι τὸν ἑρᾶνόν των, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ νὰ ἐκπλεύσωσι τὰ
 ἑλληνικὰ πλοῖα εἰς Μισολόγγι, καὶ αὐτοὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν
 Βουλὴν, παραπονούμενοι ὅτι ἀπαιτοῦνται χρήματα τοῦ ἑράνου, καὶ
 εὐρίσκουσιν ὑπεράσπισιν, διότι θέλουσι καὶ οἱ βουλευταὶ νὰ τοὺς
 ἔχωσι συμμαχοὺς, ἐρχόμενοι μετ' ὀλίγον εἰς τὴν πόλιν των. Τοὺς
 προσκαλεῖ ἐπομένως νὰ δώσωσι χρήματα διὰ τὰ πλοῖα, καὶ ν' ἀγο-
 ράσωσιν ἀπὸ τὰ εἰς Ἀργὸς κείμενα ἐθνικὰ κτήματα ν' ἀσφαλι-
 σθῶσι, καὶ δὲν θέλουσιν, ἐπιφέροντες ὅτι ἔχουσι δικαίωμα νὰ τὰ
 λάβωσι δωρεὰν ἢ πόλις των, καὶ πάλιν εὐρίσκουσιν εἰς τοὺς βουλευτάς
 ὑπεράσπισιν, καὶ ἐπιπλήττεται τὸ Νομοτελεστικὸν ὡς πικρανομοῦν,
 διότι θέλει νὰ δημοπρατήσῃ ἐθνικὰ κτήματα χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν
 των. Ἡ Βουλὴ εἶχε κατὰ τοῦτο δίκαιον· πλὴν ἐννοεῖτο ἡ συγκατά-
 θεσίς της, ἀφ' οὗ εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἐξέφρασεν εἰς τὸ πρὸς αὐτὴν διάγ-
 γελμά του ὅτι ἦτον ἀναγκαῖα ἡ παρουσία τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν
 Πελοπόννησον καὶ διὰ νὰ πωλήσῃ ἐθνικὰ κτήματα, καὶ νὰ πορισθῇ
 χρήματα διὰ τὰ μηνιαῖά τῶν πλοίων· ὥφειλεν ἄρα νὰ ψηφίσῃ ἡ Βουλὴ
 ἐκποίησιν ἐθνικῶν κτημάτων, προσδιορίζουσα τὸ ποσὸν, καὶ νὰ στείλῃ

τὸ ψήφισμα εἰς τὸ Νομοτελεστικόν, διὰ νὰ τὸ ἐνεργήσῃ· ἀλλ' αὕτη ἐφύλαξε σιωπὴν· διὰ τοῦτο τὸ Νομοτελεστικόν εἰς ἀπάντησιν τὴν λέγει ὅτι, χωρὶς χρημάτων δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ τίποτε ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καὶ ἀφίνει εἰς τὴν εὐθύνην τῆς τὰ ἐκ τῆς ἀρχιμα-
τίας ἐνδεχόμενα δεινά. Τότε ἡ Βουλὴ συγκατετίθη νὰ ἐκποιηθῶ-
σιν ἐθνικὰ κτήματα (1), καὶ τότε ἐστάλησαν εἰς Ὑδραν τὰ μηνιαῖα
ὀκτὼ πλοίων, τὰ ὁποῖα καὶ ἐξέπλευσαν τὴν 20 τοῦ νοεμβρίου,
ναυαρχοῦντος τοῦ Π. Μπότσης, καὶ ἐφθασαν πολὺ βραδέως εἰς
Μισολόγγι, ὅτε δηλαδὴ τὰ τουρκικὰ ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν, καὶ ὅτε
ὁ Σκὼδρα πασιᾶς, ἀφ' οὗ ἀπώλεσε τὸ τέταρτον μέρος τῶν στρα-
τευμάτων του εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, παραδούς εἰς πῦρ τὰς
σκηνάς του καὶ λύσας τὴν 18 τοῦ αὐτοῦ τὴν πολιορκίαν τοῦ Αἰ-
τωλικοῦ, ἀπεχώρησεν εἰς Ἄρταν· ὥστε τὰ αὐτὰ πλοῖα δὲν ἐχρη-
σίμευσαν κατ' ἄλλο τι, εἰμὴ νὰ μετακομίσωσιν εἰς τὸ Μισολόγγι
τὸν ἀρχιερεῖα Πορφύριον Ἄρτης, ὅστις εἶχε σταλῇ εἰς Ὑδραν νὰ
ζητήσῃ βοήθειαν πλοίων, καὶ τὸν Μαυροκορδάτον, ὁ ὁποῖος εἶπετο
νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἀντενεργήσῃ ὁμοῦ με-
τὸν Μπότσην κατὰ τοῦ Νομοτελεστικοῦ, νὰ προδιαθέσῃ τοὺς
δυτικοελλαδίτας εἰς τὴν πτῶσίν του, καὶ νὰ τοὺς κινήσῃ κατὰ
τὸν σκοπὸν του καὶ αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς ἐπομένης Κυβερνήσεως τοῦ
Κουντουριώτου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κωνστ. Μεταξᾶς παρητήθη τὴν
ὑπηρεσίαν, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, εἰς τὴν ὁποίαν
ἀπέδωκε τὰς ἐθνικὰς ὁμολογίας τῶν 150 χιλιάδων γροσίων, τὰς
ὁποίας δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐξαργυρώσῃ. Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν
παρετηρήθη τῶν Ψαβρίανων τὸ φιλόπατρι· ἅμα προσκληθεῖσθαι
τῶν ναυτικῶν νήσων νὰ στείλωσι πλοῖα εἰς Μισολόγγι, ἐν ᾧ οἱ
Ὑδραῖοι ἔγραφον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν· δὲν ἐκπλέουσι τὰ πλοῖα
ἐὰν δὲν πληρωθῶσι τὰ μηνιαῖά των, ἐφθασαν εἰς τὴν Ὑδραν τὰ
ψαβρίανὰ ἐπὶ σκοπῷ νὰ συμπλεύσωσιν ὁμοῦ μετὰ τὰ ὑδραϊκὰ
καὶ σπετσιώτικα. Ἀλλ' οἱ Ὑδραῖοι δυσαρτετηθέντες διὰ τὴν προ-
θυμίαν τῶν Ψαβρίανων, οἵτινες εἶχον φθάσει καθ' ἣν στιγμὴν
ἐκεῖνοι χρήματα ζητοῦντες, δὲν ἤθελον νὰ ἐκπλεύσωσιν· ὄντες δὲ

(1) Ἐπὶ δὲ τότε τὸν ἀρμόδιον καιρὸν οἱ τὰ κοινὰ συμφέροντα ἐμπορευόμενοι, καὶ νομοτελεσταί, καὶ βουλευταί, καὶ ὑπουργοί, καὶ ἄλλοι πολῖται, καὶ ἡγήρασαν ἐθνικὰ κτήματα πολλοῦ ἄξια διὰ τὸ μὴδέν.

παρωργισμένοι καὶ δι' ἄλλα αἷτια κατ' αὐτῶν, τοὺς ἐξύβρισαν, τοὺς ἐκτύπησαν καὶ τοὺς ἐρρίψαν εἰς τὸν αἰγιαλόν. Οἱ φιλότιμοι Ψαρρῖανοὶ ἠεθάνθησαν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ὕδριν, ὥστε ἀπεφάτισαν νὰ κινήσωσιν ἀπὸ τ' ἀντικρυ τῆς νήσου, ὅπου ἦταν ὠρμημένοι, μὲ τὰ ἡφαίστειά των καὶ νὰ τ' ἀπολύσωσιν εἰς τὸν ὄρμον τῆς Ὑδρας, διὰ νὰ πυρπολήσωσι τὰ ὑδραϊκὰ πλοῖα. Ἀλλὰ τέλος πάντων ὑπέκοντες εἰς τὸν φρόνιμον καὶ ἀγαθὸν ναύαρχόν των Νικολῆν Ἀποστόλην, κατέπιον τὴν ὕδριν, καὶ δὲν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς ἀντεκδικήσεις, ἐξ ὧν εἶπετο νὰ προκύψωσι μεγάλα δεινά.

Τὴν 28 νοεμβρίου, ἐν ᾧ ἔπλεον τὰ ἑλληνικὰ εἰς Μισολόγγι, ἀπήντησαν δύο βρίκια τουρκικὰ κατὰ τὴν Λευκάδα, σταλέντα εἰς Π. Πάτρας ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν, καὶ μὴ παραδιδόμενα τὰ ἐδίωξαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν Λευκάδα, ὅπου οἱ Τούρκοι, ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν εἰς τὴν ξηρὰν, ἐπήδησαν ἐπὶ τινος βράχου, καὶ αὐτόθεν ἀντέκρουον τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι τοὺς κατεδίωξαν καὶ ἐκυρίευσαν τὰ πλοῖα. Ἄρα παρεβιάσθησαν αἱ ὑγιονομικαὶ διατάξεις, παρεβιάσθη καὶ ἡ οὐδετερότης. Ἐπομένως ἐστάλη ὁ Πέσχηλ (Pechel) ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς νὰ ζητήσῃ ἱκανοποίησιν καὶ νὰ παιδευθῶσιν οἱ ἔνοχοι· νὰ πληρωθῇ δὲ διακοσίας χιλιάδας γροσιῶν, τὰ ὅποια ἔλεγον ὅτι εὕρισκοντο εἰς τὸ ἕτερον τῶν βρικίων, καὶ τὰ ὅποια οἱ Ἀγγλοὶ ἐπλήρωσαν τὸν Σουλτάνον ὡς ἔλεγον. Ἐν τούτῳ κατέσχον δύο γολέττας Σπετσιωτῶν καὶ μίαν ὑδραϊκὴν ὡς ἐνέχυρα τῆς εἰρημένης ποσότητος. Εἶναι δ' ἀξιοπαρατήρητον ὅτι εἰσπηδήσαντες εἰς τὰς αὐτὰς γολέττας, ἐφόνευσαν τέσσαρας Ἕλληνας, καὶ οὗτοι δὲν ἐπέβηλον χεῖρας κατὰ τῶν φονέων, ὑπομείναντες τὴν ἀδικίαν καρτερικώτατοι· μετὰ τινα καιρὸν αἱ εἰρημέναι γολέτται ἀπεδόθησαν. Ὁ δὲ Φριδερίκος Ἀνκεν, ἐξ ἀπορρήτων τοῦ Μαίτλαν, κατηγορεῖ τοὺς Ἕλληνας ὡς παραβάντας τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν, καὶ συνάμα προσβάλλει τὸν Μαυροκορδάτον ὡς πρὸς τὸν τίτλον του λέγων: «τὰ πλοῖα ταῦτα ἦσαν, φαίνεται, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν ἐνὸς ὑποκειμένου αὐτολεγομένου πρίγκιψ Μαυροκορδάτος.»

Ὁ δὲ Τοπαλπασιᾶς περιφέρεται, φιλανθρωπίαν ἐπιδεικνύμενος, εἰς τὸ Αἰγαῖον, καὶ οἱ κάτοικοι τῶν νήσων φοβούμενοι, ἐμελέτησαν νὰ ὑποκύψωσι πάλιν εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων, ὅτε

μάλιστα ἔχουσι πολλοὺς φιλοτούρκους τοὺς συμβουλευόντας τὴν ὑποταγὴν, καὶ πρὸ πάντων τοὺς προξένους καὶ ὑποπροξένους τῆς Γαλλίας, ὄντας Γραικολατίνους, οἱ ὁποῖοι ὑποκρινόμενοι ὅτι γνωρίζουσι τὰ σχέδια τοῦ ἐχθροῦ, τοὺς βεβαιοῦνουν ὅτι δὲν ἔχουσιν ἄλλην ἐλπίδα, παρὰ νὰ καταβάλωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ προσκυνήσωσιν. Ἐκ τούτων συνεστήθη καθ' ὅλας τὰς νήσους μυστικὴ συνωμοσία καὶ ἀλληλογραφία, καὶ αὐτοὶ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν προκρίτων, ἐνεργῶντες ἐκ συμφώνου, ἔβαλον τὰς χεῖρας εἰς τὰ δέκατα, καὶ δὲν γνωρίζουσι κυβέρνησιν, ἀλλὰ παραδέχονται τὸν ἑπαρχον διὰ τὸν τύπον μόνον, καὶ δὲν τὸν δίδουσι κἀνὲν δικαίωμα. Τὴν 11 Ἰουνίου τοῦ 1823 ἀφ' οὗ ἐφάνη ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰς τὴν Μῆλον, οἱ κάτοικοι ἡτοιμάσθησαν νὰ ὑποταχθῶσι καὶ ν' ἀποβάλωσι τὸν ἑπαρχον. Κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους οἱ δυτικὲς μεταξὺ τῶν νησιωτῶν δὲν θέλουσι ν' ἀποδώσωσι τὰ ἐθνικὰ δικαιώματα ὥς Ἕλληνες, δικαιολογούμενοι ὅτι, ἐπειδὴ ἐζήτησεν πρῶτον τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ῥωσσίας, ἔπειτα τῆς Γαλλίας καὶ τέλος τῆς Αὐστρίας διὰ τὴν ἀσφάλειάν των, ἀποδίδοντες τὰ δέκατα καὶ τ' ἄλλα ἐθνικὰ δικαιώματα, διαρρήγνυουσιν οἱ ἴδιοι τὴν αἰγίδα τῆς ὑπερασπίσεως τῶν δυνάμεων, καὶ μεθ' ἑαυτῶν, εἰς τὰ ἐνδεχόμενα θὰ βλάψωσι καὶ τοὺς ἀνατολικοὺς χριστιανούς. Ὁ δὲ διοικητὴς τῆς φεργάδας, ἡ Σαλαμάνδρα, ὀνόματι Δεγρανπρὲ, κατὰ διαταγὴν ἀνωτέραν ἀπηγόρευσεν εἰς τὸν ἑπαρχον Νάξου Φώτιον Καραπάνου νὰ ζητήσῃ δέκατα ἀπὸ τοὺς Γραικολατίνους κατὰ τὴν ἐπομένην διακοίνωσιν. «Ἐλαβον συνέντευξιν μεθ' ὑμῶν καὶ σὰς εἶπον ὅτι ὁ διοικῶν τὰς κατὰ τὴν ἀνατολὴν ναυτικὰς δυνάμεις τῆς Γαλλίας μὲ ἐπεφόρτισε' σὰς εἶπον ὅτι οἱ καθολικοὶ Λατῖνοι, Ἕλληνες ἢ καὶ ἄλλοι, προστατεύονται ὑπὸ τῆς Γαλλίας, καὶ ὅτι αἱ διαληφθεῖσαι δυνάμεις τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας θ' ἀντιτείνωσι, καὶ, ἂν ἐπενέγκετε προσκόμματα, θὰ σὰς ἐμποδίσωσι διὰ τῆς βίας τοῦ νὰ φορολογήσετε ὅπως δὴποτε τὰ ὑπάρχοντα τοῦ Γαλλικοῦ προξένου, τῶν καλογήρων καὶ τῶν καθολικῶν Λατίνων, διότι ἡ τοιαύτη φορολογία τοῦ βλάλλει εἰς ἀντίθεσιν ὥς πρὸς τὴν οὐδιστερότητα, τὴν ὁποίαν ἐφύλαξαν καὶ θέλουσι νὰ φυλάξωσιν. Ἀξιῶ λοιπὸν ν' ἀκυρώσετε τὸ ὁποῖον ἐβάλετε μεσέγγυον ἐπὶ

ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν· εἰδὲ μὴ, θὰ εἰδοποιήσω τὸν εἰς
 »Νάουσαν διοικητὴν τῆς μοίρας, καὶ ἐντοσοῦτώ θὰ ἐνεργήσω κατὰ
 »τὰς ὁποίας ἔχω παρ' αὐτοῦ διαταγὰς. Διὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ,
 »ὅστις φέρει τὴν παρούσαν, παρακαλῶ νὰ μὲ στείλετε τὴν δια-
 »ταγὴν περὶ τῆς ἀκυρώσεως τοῦ μεσεγγυοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, καὶ
 »πρὸ πάντων νὰ μὴ φιλονεικῆτε περὶ λέξεων καὶ φράσεων, διότι,
 »ὥς μὲ φαίνεται, εἶπον ὅ,τι ὤφειλον νὰ εἶπω, καὶ δὲν θ'
 »ἀλλάξω οὐδὲ λέξιν καθ' ὅσα εἶπον καὶ ἔγραψα· καὶ ἂν δὲν
 »λάβω ὅ,τι ζητῶ αὐρίον ἢ μεθαύριον, ὁ διοικητὴς αὐτοπροσω-
 »πως θὰ ἔλθει ἐδῶ μὲ ἄλλα δύο πλοῖα, καὶ τότε πολὺ ἐνδεχό-
 »μενον νὰ συμβῇ καὶ εἰς Νάξον, ὅ,τι συνέβη εἰς Σῦρον· Σᾶς
 »γράφω πολὺ σπουδαίως, καὶ δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ μὲ διασκεδάσετε
 »μὲ λέξεις.» Ὁ δὲ ἀγγλικὸς πρόξενος τῆς νήσου ἐταράχθη διὰ
 τοῦτο, καὶ ἐζήτησε καὶ ἔλαβεν ἀντίγραφον τῆς αὐτῆς διακοινώ-
 σεως· καὶ ὅμως τὴν 22 τοῦ ὁκτωβρίου, ὁ Χάη, διοικητὴς τῆς
 κορβέττας, ἡ Μεδίνα, γράφει τὸν Ἀξιῳτὴν εἰς Σῦρον, τὰ ἐξῆς:
 »Ἐμαθον ὅτι ἀπεφασίσατε νὰ ἐπιβάλετε φόρους τινας ἐπὶ τῶν
 »Ἀγγλων ὑπηκόων, τῶν ἐμπορευομένων εἰς Σῦρον, καὶ σᾶς λέγω
 »ὅτι, ἐπειδὴ ἡ Βρεττανικὴ κυβέρνησις δὲν γνωρίζει τὴν συστη-
 »θεῖσαν παρὰ τῶν ἀποστατῶν Ἑλλήνων διοίκησιν ἐν Σύρῳ, τοιαῦ-
 »ται ἀπαιτήσεις καὶ ἄλλαι παρόμοιαι δὲν παραδέχονται, καὶ ἂν
 »τὰς ἐπαναλάβετε ἐφεξῆς, θὰ εἴσθε ἀτομικῶς ὑπεύθυνος καὶ
 »ὑποκίνδυνος ἰδίως. Ἀντίγραφον δὲ τῆς παρούσης θὰ δοθῇ πρὸς
 »τὸν ὑποπρόξενον κατὰ διαταγὴν μου, διὰ νὰ πληροφορηθῶσιν οἱ
 »ὑπῆκοοι Ἀγγλοὶ τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα καὶ ν' ἀντιτείνωσιν εἰς
 »τοιαύτας ἀδίκους ἀπαιτήσεις.» Ὁ δ' ἐπαρχος Σύρου καὶ Μυ-
 κώνου δὲν ὕψωσε τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν εἰς τὰς νήτους ἐκεῖνας,
 διότι οἱ πρόξενοι καὶ πράκτορες τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων δὲν
 ἐπέτρεψαν. Περιωρίσθη δὲ εἰς τὸ νὰ διοικῇ τὸν τόπον· πλην
 εὔρε καὶ εἰς τοῦτο ἐμπόδια ἐκ μέρους των, ὅτε καὶ οἱ κάτοικοι,
 ὅσοι αὐτόχθονες, ἔχουσι τὸ αὐτὸ πνεῦμα, δικαιολογούμενοι ὅτι
 φοβοῦνται τὸν τουρκικὸν στόλον· ὑπέσχοντο ὅμως τρόπον ἑλ-
 ληνικῶτερον, ἀφ' οὗ ἤθελεν εἰσπλεύσει εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.
 Τὴν 5 Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους ἐκρατήθη ὁ Νέστωρ Φακιώλης
 εἰς τὸ πλοῖόν του ὁμοῦ μὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας, ἐν ᾧ

ἦτο διωρισμένος πολιτάρχης, ἀπὸ τὸν διοικητὴν γαλλικῆς φιργάδας, διότι εἶχε βιάσει τοὺς δυτικούς τῆς Σύρου ν' ἀφήτῳσιν ἐλευθέραν τὴν λατρείαν τῶν ἀνατολικῶν χριστιανῶν, καὶ οἱ μὲν στρατιῶται τῆς πολιταρχίας ἐστάλησαν εἰς τὴν Ὑδραν, ὃ δὲ Φαζιώλης παρεδόθη εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, καὶ ἐστάλη εἰς Ζάκυνθον, ὅπου ἐφυλακίσθη ὡς κακοῦργος. Τοῦτο δὴ τὸ συμβὰν αἰνίττεται, ἀπειλῶν τὸν Φώτιον Καραπάνου ὁ Δεγρανπρέ εἰς τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφόν του, ὃ ἐστὶ νὰ τὸν ἀποπέμψῃ εἰς Ὑδραν. Τὴν 26 αὐγούστου ὁ τουρκικὸς στόλος συγκείμενος ἐκ πενήντα ἐννέα πλοίων εἶχε καταπλεύσει εἰς τὴν νῆσον Πάρον, καὶ μόλις ἐφάνησαν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη δεκαπέντε πλοῖα ψαρῖριανὰ, ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ ὑποπρόξενοι καὶ οἱ κάτοικοι ἐφώναζον ὅτι, δὲν ἤθελον νὰ ὑπακούωσιν εἰς Κυβέρνησιν μὴ δυναμένην νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ, καὶ ἐπομένως διετέθησαν νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τοὺς Τούρκους, διὰ νὰ σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἄρμισταὶ διεκοίνωσαν τὴν τοιαύτην καταστασιν τῶν νήσων εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ αὕτη ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον, διὰ τῆς ὁποίας τοὺς ἔλεγεν ὅτι, ὡς Ἕλληνες, εἶχον δικαιώματα καὶ χρέη πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ τοὺς συνεβούλευε νὰ πείθωνται εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ν' ἀποδίδωσι τὰ ἐθνικὰ δικαιώματα. Ἀλλ' ἐδέησε καὶ νὰ ἐκπλεύσῃ ὁ ἐλληνικὸς στόλος κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ, διὰ νὰ ἐνθαβρύνῃ τοὺς ἀγαθοὺς τῶν Αἰγαιοπελαγιδῶν, καὶ νὰ περιορίσῃ τοὺς ὑποκινούντας αὐτοὺς νὰ ὑποταχθῶσιν. Ἐκ τῶν τοιούτων δυτικῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν καὶ τινες, οἱ ὅποιοι ἔστειλλον τροφάς εἰς τοὺς Τούρκους, τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Κρήτης, καὶ ὠδήγουν ὡς ναυαγοὶ τοὺς τουρκικοὺς στόλους εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ἦτον ἀνάγκη λοιπὸν, ὁσάκις ἐξήρχετο ὁ τουρκικὸς στόλος εἰς τὸ Αἰγαῖον, νὰ ἐκπλέῃ ὁ ἐλληνικὸς ἐναντίον του· ἄλλως δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀνθίξωσιν εἰς τοὺς Τούρκους οἱ Αἰγαιοπελαγῖται. Ἦτον ἐπομένως ἀνάγκη καὶ χρημάτων διὰ τὸν ἐλληνικὸν στόλον· ὃ δὲ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς θείας ἀντιλήψεως θὰ κατορθώσῃ καὶ τ' ἀδύνατα.

Ἐν τούτοις ἐφθασε καὶ ἡ Βουλὴ εἰς τὸ Ἄργος, καὶ τινα ἐκ τῶν μελῶν τῆς εἰσῆλθον εἰς Ναύπλιον· τὰ δὲ ἄλλα ἔμειναν ἐκεῖ καὶ ἔχοντα μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἔγγραφα καὶ τὴν σφραγίδα, παρουσιάζουσιν ὅλον τὸ σῶμα τῆς Βουλῆς. Οἱ βουλευταὶ οὗτοι δὲν ἀπεφά-

σιζον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ Ναύπλιον, ὅπου ἐφρουρᾷ ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης· θέλουσι νὰ ᾤν' ἐλεύθεροι· ἀλλ' ὄχι καθὼς ὑποκείμενοι νὰ βιασθῶσιν, ὄντες εἰς Ναύπλιον, ἀλλὰ καθὼς μὴ δυνάμενοι νὰ ἐνεργῶσιν ἐλευθέρως καὶ ἀσφαλῶς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοῦ Νομοτελεστικοῦ. Δὲν ᾔθελον μάλιστα νὰ εἰσέλθωσιν οὔτε καὶ διὰ νὰ συνδιαλεχθῶσι μὲ τοὺς νομοτελεστάς· ἂν δὲ τύχη ἀνάγκη κατὰ τοῦτο, θὰ συνέλθωσι καὶ τὰ δύο μέρη εἰς τι χωρίον ἐκ τῶν μεταξὺ Ἀργους καὶ Ναυπλίου κειμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ἡ ἀγγλικὴ φατρία. — Ὁ Κολοκοτρώνης ὡς ἀντιπρόεδρος καὶ ἀρχιστράτηγος καταδιώκεται. — Παραιτεῖται τὴν ἀντιπροεδρίαν. — Οἱ Ἀνδρεῖαι Ζαῖμης καὶ Λόντος ἐπισχύνουσι τὴν ἀγγλικὴν φατρίαν. — Ὁ Κολοκοτρώνης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐτοιμάζονται νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς Π. Πάτρας. — Πτώσις τῆς Ἀκροκορίνθου. — Ὁ Ζαῖμης καὶ ὁ Λόντος ἀντενεργοῦσιν εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Κολοκοτρώνη. — Κινοῦνται κατὰ τοῦ Σισίνη. — Ὁ Κολοκοτρώνης μὲ τὸν Πλαπούτα κινοῦνται εἰς βοήθειάν του. — Ὁπισθοδρομοῦσιν ἐκεῖνοι. — Ὁ Δ. Δελιγιάννης κινεῖται κατὰ τῶν συγγενῶν τοῦ Πλαπούτα. — Ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Πλαπούτας ἐπιτρέφουσιν εἰς Καρύταιναν. — Τουφέκι εἰς τὰς Ἀκοντας. — Ματαιοῦται ἡ ἐκστρατεία. — Διορισμὸς εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς οἰκονομίας καὶ πτώσις τοῦ Χ. Περούκα. — Ὁ Μεταξᾶς στέλλεται εἰς Καρύταιναν διὰ τὴν εἰρήνην. — Γίνεται ἔκπτωτος τρεῖς εἰς του. — Διορίζεται ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ι. Κωλέττης. — Τὸ Νομοτελεστικὸν δὲν γνωρίζει ὡς νομίμους τὰς πράξεις τῶν ἐν Ἀργεῖ βουλευτῶν. — Συνέρχονται καὶ τὰ δύο σώματα εἰς ἓν πρὸς συμβιβασμόν. — Δάνειον τοῦ Μπαῦρων. — Ἐνέργεια τῶν βουλευτῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας. — Μυστικὴ ἐταιρεία. — Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος λογιέται ἀναγκαῖος. — Στέλλονται στρατιωτικοὶ εἰς Ἀργεῖ διὰ τὸν συμβιβασμόν. — Φεύγουσιν οἱ βουλευταὶ εἰς Κρανίδι. — Ἐνθαρρύνονται ὑπὸ τῶν προκρίτων Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν. — Κατηγοροῦσι τοὺς νομοτελεστὰς καὶ τοὺς καθαιροῦσιν ἐκτὸς τοῦ Ζαῖμη. — Διορισμὸς νέου Νομοτελεστικοῦ. — Ὁ Κουντουριώτης πρόεδρος. — Βουλὴ δὲν ὑπάρχει. — Εἰκοσιπρεῖς βουλευταὶ παραγομοῦσιν ἐν ὀνόματι τῆς Βουλῆς. — Ἐρευνα τῶν παραγομῶν. — Τὸ ἐν Ναυπλίῳ Νομοτελεσ-

κὸν δὲν παρτίτεται τὴν ἐξουσίαν. — Στοχασμοὶ περὶ τοῦ
 δανείου τῶν Ἀγγλῶν. — Τὸ ἐν Κρανιδίῳ Νομοτελεστικὸν
 στέλλει εἰς Λορδῖον ἐπιτροπὴν περὶ τούτου. — Τὸ ἐν Ναυ-
 πλίῳ στέλλει τὸν Δ. Περρῶυκαν γὰ τὸ ἐμποδίσῃ. — Πρόσκλη-
 σις τοῦ Καποδίστρια. — Οἱ ἐν Κρανιδίῳ βουλευταὶ σκέ-
 πονται περὶ βασιλείας. — Βαθμὸς τοῦ ρηπίου Μπότσαρη.
 — Ὁ Ν. Θησεύς θέλει γ' ἀναστατώσῃ τὴν Κύπρον. — Ὁ
 Θ. Ἀλκαῖος τὴν Μιτυλήνην. — Τὸ Νομοτελεστικὸν προ-
 βάλλει συνέλευσιν. — Ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρῶ-
 νη. — Οἱ Ἕλληνες θέλουσι μεταβολήν. — Οἱ ναυτικοὶ
 νησιῶται διακηρύττουσι μὴ ἀναγκαίαν τὴν συνέλευσιν. —
 Τὸ Νομοτελεστικὸν ἐπιμένει γὰ τὴν συγκροτήσῃ. — Μετα-
 βαίνει εἰς Τριπολιτσάν. — Ἀπολογεῖται καὶ συγκαλεῖ τὴν
 συνέλευσιν. — Ἡ βουλὴ συγκροτεῖται εἰς Τριπολιτσάν. —
 Δύο Κυβερνήσεις εἰς τὴν Ἑλλάδα. — Συγκαλεῖ καὶ ἡ Βου-
 λὴ συνέλευσιν.

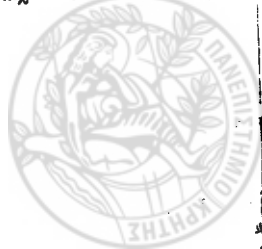
Οιε τὸ πᾶν κατεπολέμει τὴν Ἑλλάδα, καὶ μόνη τῶν Ἑλλήνων
 ἡ ὁμόνοια ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ τὴν κοινὴν σωτηρίαν, διὰ τὸν Μαυ-
 ροκορδάτον εἶν' ἀναγκαία ἡ διαίρεσις, ὡς εἶναι ἀναγκασία καὶ διὰ
 τοὺς ἐχθροὺς τῆς, ὅσοι δὲν εὐρίσκουσι συμφέρον νὰ ὑπάρξῃ ἐλευθέ-
 ρα, θεωρουμένη παρ' αὐτῶν, ὡς καὶ ὑφ' ὅλης σχεδὸν τῆς Εὐρώπης,
 διὰ τὸ ὁμόθησκον, ὡς σύμμαχος τῆς Ῥωσσίας ἢ ὑπὲρ αὐτῆς. Ἡ δ'
 ἀγγλικὴ φατρία τῆς Βουλῆς συνομνύει μὲ τὸν Μαυροκορδάτον,
 καὶ μὲ τοῦτον συνομνύουσα, συνομνύει μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῶν χρι-
 στιανῶν τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, θέλοντας τὸν ὀλεθρὸν
 τῶν διὰ τε δεισιδαιμονίαν, καὶ δι' ἐμπορικὰ συμφέροντα, καὶ διὰ
 τὴν ἰσορροπίαν τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐναυεῖ τὴν δαδὴ τῆς διχονοίας
 εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν διὰ τὴν καταιστροφὴν τῆς πατρίδος,
 καὶ νομίζει ὅτι ἐνεργεῖ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς. Αὕτη ἡ φατρία,
 ἀντὶ νὰ περιμεῖνῃ ὀλίγον ἔτι, ἕως οὗ τελειώσῃ ἡ ἐνιαύσιος διάρ-
 κεια τοῦ νομοτελεστικοῦ, καὶ τότε νὰ ἐκλεχθῶσιν ἄλλα μέλη κατὰ
 τὸν νόμον, καὶ νὰ φυλαχθῇ εἰρήνη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, προσπα-
 θεῖ νὰ τὸ ῥίψῃ παραλόγως καὶ παρανόμως, καὶ νὰ ἰδρῶσῃ ἄλλο ἀπὸ
 μέλη τῆς ἰδίας φατρίας τῆς ἐπὶ σκοπῷ νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὰ πράγ-

ματᾶ εἰ δέον καὶ διὰ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, διότι ὁ Μαυροκορδάτος καὶ οἱ συγχροτοῦντες αὐτὴν βουλευταὶ φοβοῦνται μὴ δὲν ψηφισθῶσιν εἰς τὰς μελλούσας ἐκλογὰς οἱ ἴδιοι διὰ τὴν τρίτην περίοδον τῆς Κυβερνήσεως, καὶ δὲν δυνηθῶσιν ἐπομένως νὰ διατηρήσωσι τὴν φαντασίαν των, διὰ νὰ καταβάλλωσι τοὺς ὑπεναντίους, καὶ μάλιστα τὸν Κολοκοτρώνην, τὸν ὁποῖον ποτὲ δὲν ἀνείχονται εἰμὴ φρυάττοντες εἰς τε τὴν ἀρχιστρατηγίαν τῆς Πελοποννήσου καὶ εἰς τὴν ἀντιπροεδρίαν τοῦ Νομοτελεστικοῦ. Αὐτοὶ οὗτοι καὶ οἱ ὁμόφρονες τούτων κατήγγησαν τὴν ἀρχιστρατηγίαν, διὰ νὰ τὸν ἀφαιρέσωσι τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιστρατήγου, ἐν ᾧ δὲν ἄγνοοῦσιν ὅτι συμφέρει νὰ ᾔῃ ἀρχιστράτηγος καὶ διὰ τὸ ἐμπειροπόλεμον, καὶ διὰ τὸ φιλόπατρι, καὶ διὰ τ' ὄνομά του, καὶ διὰ τὴν ἐπιβρόχην του εἰς τὸν λαόν, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, ὑπόληψιν καὶ εὐπείθειαν τοῦ στρατιώτου, καὶ δι' αὐτὴν τέλος τὴν πανταχοῦ ἐξηκουσμένην φήμην του (1), ὅσον ὠφέλιμον εἰς τὴν πατρίδα, τόσον ὀλεθρίαν εἰς τοὺς Τούρκους· ἐν ᾧ δὲν ἄγνοοῦσιν ὅτι συμφέρει νὰ εἴναι αὐτὸς ἀρχιστράτηγος, ὅστις εἶναι καὶ ἱκανὸς νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ ὑπηρετεῖ εἰλικρινῶς τὸ ἔθνος του εἰς τὰ τοῦ πολέμου, καὶ ἄλλο τι δὲν φαντάζεται εἰμὴ τὴν ἐλευθέρωσίν του, καὶ εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἔτρεχε διακινδυνεύων καὶ ζητῶν ὅθεν ἦτο δυνατόν βοήθειαν διὰ τὴν ἐλευθέρωσίν του, καὶ ἔπνεεν ὥς καὶ πνέει πάντοτε τὴν ἐλευθέρωσίν του, διότι χωρὶς τούτου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ζήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του (2) ἐλεύθερος, ἀφ' οὗ ἔγεννηθῇ εἰς

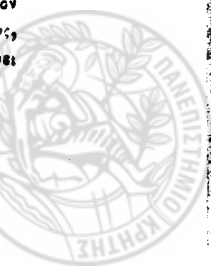
(1) Οἱ Ἕλληνες ἰθαύμαζον ὡς ἥρωας τοὺς Κολοκοτρωναίους, οἱ ὁποῖοι καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐπολέμουν τοὺς Τούρκους, καὶ τὰς ἀνδραγαθίας των ἐτραγώδουν ἐμπροσθεν καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων. Εἰς τὴν ἐπανάστασιν οἱ Ἕλληνες τῆς Πελοποννήσου εἰς τὸν Κολοκοτρώνην πρὸ πάντων ἠλπιζον νὰ σωθῶσιν. Οἱ δὲ Τούρκοι ἔτρεμον ἀκούοντας τὸ ὄνομά του, καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν ἔλεγον ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης εἶχαν ἕνα ὀφθαλμὸν εἰς τὸ μέτωπον (ὡς ὁ πολυφύημος κύκλωψ), ἦτο τεράστιος ἄνθρωπος, καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὸν νικῇσωσί ποτε.

(2) Οἱ Τούρκοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οἱ προεστώτες ἔλαβον τοιαῦτα μέτρα κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν ὁμοίων του τὸ 1805, ὥστε ὑπεχρεώθη καὶ αὐτὴ ἡ ἐκκλησία νὰ ἐκδώσῃ συνοδικὴν ἐπιτίμιον κατὰ τῶν χριστιανῶν, ὅσοι δὲν ᾔθελον συνεργῆσαι νὰ φονευθῶσι. Τότε ἐφόβουν τοὺς ἥρωας τῆς πατρίδος εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἐσώθη τότε ὡσὰν διὰ θαύματος, καὶ ἐφυλάχθη εἰς τὴν Ἐπτάνησον, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐπανάστασιν.

τὰ ὄρη, καὶ ἐγήρασεν εἰς τὰ ὄρη ἐλεύθερος μὲν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο πάντοτε καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν τυράννων, καὶ καταπολεμῶν αὐτοὺς καὶ αὐτὸς, ὥς καὶ ὅλοι οἱ πρόγονοί του, οἷτινες, ἀφ' ὅτου ἀπώλεσαν τὴν πατρίδα, κατέφυγον, ἐγεννήθησαν, ἔζησαν διαδεχόμενοι ἀλλήλους, καὶ ἀπέθανον εἰς τὰ ὄρη ἐλεύθεροι, καὶ πάντοτε πολεμοῦντες τοὺς Τούρκους, καὶ πάντοτε κινδυνεύοντες διὰ τὴν ἐλευθερίαν των (1)· καὶ ἐν ᾧ δὲν ἀγνοοῦσιν ὅτι καὶ τὸ

(1) Ἡ καταγωγή τοῦ Κολοκοτρώνη ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὴν τῆξιν τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, ἀφ' οὗ οἱ Τούρκοι κατέκτησαν τὴν Πελοπόννησον, δὲν ὑπετάγησαν ποτε εἰς τὴν ἔξουσίαν των, ἀλλ' ἐ-διδιοτῶμενοι πάντοτε εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰ δάση μὲ τ' ἄγρια θηρία, ἐκινδύνεον πολεμοῦντες πάντοτε τοὺς Τούρκους, διὰ νὰ φυλάξωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν των. Ἐπὶ τῶν Βενιτῶν εἰς ἀπὸ τοὺς προγόνους του, ὀνομάτι Ζεργγίης, εὐρίσκεται καταταταγμένος μεταξὺ τῶν πολεμικῶν, ὅσους αὐτοὶ ἐτίμησαν διὰ τὰς ἀνδραγαθίας των. Τ' ὄνομα τῆς οἰκογενείας, Ζεργγιναῖοι, δὲν ἐφυλάχθη κατὰ διαδοχὴν, διότι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐφρόντιζον τότε νὰ φυλάξωσιν αὐτὴν τὴν τάξιν εἰς τὰς οἰκογενείας των, καὶ πολλάκις τὸ παρῶνυμον ἐνὸς τῶν ἀπογόνων ἤλλαξε τὸ καθ' αὐτὸ τῆς οἰκογενείας ὀνομα, καὶ ἡ οἰκογένειά του ἐλάμβανε μετὰ τοῦτον τὸ παρῶνυμόν του. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Κολοκοτρώνη, εἰς τῶν προγόνων του, ὁλοστέγγυλος· ἀπὸ τὴν φύσιν ἐξηχματισμένους, παρενομασθὴ ἀπὸ τοὺς σκωπτικούς τῶν Ἑλλήνων, Μπότσικας, καὶ ἀπὸ τοῦτον ἐγεννήθη ὁ πατὴρ τοῦ σημερινοῦ ἥρωος Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης κατὰ τὴν ἱεράτην ἐκατονταετηρίδα. Τὸ παρῶνυμον τοῦτο, Κολοκοτρώνης, ἐδόθη εἰς αὐτὸν ὡς καὶ εἰς τὸν Μπότσικα, καὶ ἔκτοτε ὅλοι τῆς γενεᾶς ἐλέγοντο Κολοκοτρωναῖοι. Ὁ Κολοκοτρώνης αὐτοῦ ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας τὸ 1769, καὶ διασωθεὶς ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῆς Πελοποννήσου, ἐφυλάχθη εἰς τὰ ὄρη τῆς πατρίδος του. Αὐτὸς οὗτος, ὅτε ὁ Σουλτάνος ἀπεφάτισε νὰ διώξῃ τοὺς Τουρκαλβανοὺς ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, τοὺς ἐκτύπησε καὶ ἐβίωσε τοὺς δικασιμένους ἀπὸ τὸν θάνατον νὰ φύγωσιν εἰς τὴν Ρούμελην. Ἀκρίμα ἐνθυμοῦνται οἱ γέροντες Πελοποννήσιοι τὸν πύργον, τὸν ὁποῖον ἔχον κτίει ἔξω ἢς Τριπολιτσᾶς μετὰ τὰς κεφαλὰς τῶν Τουρκαλβανῶν. Αὐτοὶ ἐλαβὼν τόσον φόβον ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην, ὥστε ὅτε ἤθελον νὰ ἐκώσωσιν ὄρκον, ἔλεγον, νὰ μὴ γλυτώσω ἀπὸ τὸ σπαθὶ τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἀφ' οὗ ἐκαθάρισθη ἀπ' αὐτοὺς ἡ Πελοπόννησος, ὁ Κολοκοτρώνης προσεκλήθη ἀπὸ τὸν Καπουτᾶν πασιᾶν ν' ἀνταμειφθῇ διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του· ὅμως δὲν ἠθέλησε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τοὺς Τούρκους καὶ νὰ τοὺς προσκυνήσῃ· ἐφρόνει ὅτι δὲν ἔκαμεν ἐκδουλεύσεις εἰς τὸν Σουλτάνον, ἀλλ' εἰς τὴν πατρίδα του, καταπολεμήσας τοὺς Τουρκαλβανούς, οἱ ὅποιοι κατετυράνουν τὴν Πελοπόννησον. Ὁ δὲ Σουλτάνος, ὅστις ἐφρόντιζε πάντοτε νὰ ἐξολοθρεύῃ τοὺς τοιοῦτους, εὔρε τὸν τρόπον καὶ τὸν ἐδοχοφόρησεν εἰς τὴν Μίνην. Τότε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοδώρου, ὁ νῦν γενικός ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τῆς Πελοποννήσου, ἦτο νήπιον· ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸ παρῆλαβε διασωθεὶς ἀπὸ τὸν κίνδυνον ὁμοῦ μὲ τὸν ἀδελφὸν του Γιάννην, καὶ μετέβη ἀπὸ τὴν Μίνην εἰς τὴν Καρύταιναν, ὅπου αὐξηθέντες διεδέχθησαν τὸν πατέρα των εἰς τὸ πολεμικὸν κατὰ τῶν Τούρκων στάδιον. Ἐκτοτε ὁ υἱὸς Κολοκοτρώνης καταπολεμῶν αὐτούς, γίνεται ἀρχηγὸς αἰεὶς τοῦ πατρὸς του, λαμπρύνει τ' ὄνομά του, τὸ κατασταίνει

συμφέρον τῆς πατρίδος καὶ τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ εἶναι ἀρχιστράτηγος αὐτός, ὅστις τοὺς ἐντοπίους Τούρκους ὡς καὶ τοὺς ἐξωθεν ἐλθόντας εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐξωλόθρευσε καὶ ἔσωσε τὴν πατρίδα. Οἱ δὲ βουλευταὶ τῆς ἀγγλικῆς φατρίας θεωροῦντες μάλιστα τὸν Κολοκοτρώνην ὡς ὑβριστὴν τοῦ Μαυροκορδάτου, δὲν τὸν ὑποφέρουσιν εἰς τὴν ἀντιπροεδρίαν τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ἐν ᾧ εἶναι καὶ συμφέρον καὶ δίκαιον νὰ εἶν' ἀντιπρόεδρος αὐτός, ὅστις ἂρ' οὗ ἔστωε τὴν πατρίδα καὶ ἡδύνατο τὰ πάντα, δὲν μετεχειρίσθη εἰς ἀδικίαν τὴν δυνάμιν του ὡς ἄλλοι τυχόντες· εἰς

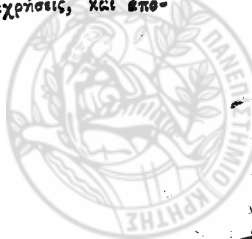
φοδερὸν εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ βασιλεύων εἰς τὰ ὄρη, καταφρονεῖ τὴν Τουρκικὴν ἐξουσίαν, καὶ ὑπερασπίζει μὲ τὰ ὅπλα τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν του. Ἐκτοτε εἰς κατὰστασιν ἐχθροπαθείας ὡς πρὸς αὐτὴν, ἔχει πόλεμον ἀνοικτὸν μὲ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ ἀναπεπταμένην ὁσάκις τὸν κηρύττει ληστὴν καὶ ἀποστάτην, καὶ κάμνει ἀναχωρᾷ πολέμου τρόπον τινὰ μὲ αὐτὴν ὁσάκις τὸν ἐπιτρέπει νὰ εἶναι ἀρματωδὸς καὶ νὰ φυλάττῃ τὴν εὐστασίαν εἰς τὸ τόπον. Οὕτω δὲ ὑποθάλλει καὶ ζωογονεῖ τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ φιλοπόλεμον τῶν Πελοποννησίων. "Οἱ ἡ ἐξουσία ἐκίνησε καὶ αὐτὰ τῆς θρησκείας τὰ ὅπλα ἐναντίον του, διασωθεὶς εἰς τὴν Ἐπτανήσον, ἠγνέζε τοὺς ὀφθαλμοὺς· εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐστέναι, καὶ ὁσάκις εὗρε τὴν περίστασιν, προσήνεγκε τὸν βραχίονά του καὶ τὴν ζωὴν του διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς. Ἐπὶ τοῦ Βιληπασιά πολιορκεῖται ὁ πατρικὸς φίλος τοῦ Ἀληφφρμάκης Δαλιώτης εἰς τὸν πύργον του, καὶ προσκαλεῖ τὸν Κολοκοτρώνην εἰς βοήθειάν του. "Οθεν παραλαμβάνει εὐτοὺς τὸν Νικηταρᾶν, τὸν Ν. Πετιμεζᾶν καὶ ἄλλα παληκάκια, μεταβαίνει εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰσέρχεται εἰς τὸν πύργον τοῦ φίλου του καὶ συμπολεμεῖ μὲ αὐτὸν περὶ τοὺς δύο μῆνας πολυάρθμον στράτευμα Τουρκαλβανῶν πολιορκητῶν. Ὁ δὲ σκοπὸς του δὲν ἦτο νὰ πωλῇ τὴν ζωὴν του χρημάτων ἕνεκα, ἀλλὰ νὰ καταπολεμήσῃ τὴν τουρκικὴν ἐξουσίαν, καὶ νὰ κάμῃ προσηλύτους τῆς ἐλευθερίας· καὶ αὐτοὺς τοὺς Τούρκους, τοὺς γεννηθέντας εἰς τὴν Πελοπόννησον, πολλοὺς τῶν ὁποίων ἐθεώρει ὡς ἐξ Ἑλλήνων Χριστιανῶν καταγομένους καὶ Τουρκισμένους εἰς τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν τῶν ἐπὶ τῶν ἀλλεπαλλήλων καταστροφῶν τῆς πατρίδος. Τέλος ὁ Ἀληφφρμάκης κάμνει ἐντίμους συνθήκας μὲ τὸν Πασιόμπην, καὶ δυνάμει αὐτῶν ἐπιστρέφει ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τὴν Ἐπτανήσον, διαφυγὼν ἀγαθὴ τύχη τὰς καθ' ὁδὸν ἐπιβουλὰς τοῦ Βιληπασιά. Ἦδη συμφωνεῖ μὲ τὸν ἄρχοντα τῆς Ἐπτανήσου Δουζελὺτ νὰ ἐλευθερώσῃ ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀληφφρμάκην τὴν Πελοπόννησον διὰ τοῦτο μετέβη εἰς τὴν δυτ. Ἑλλάδα νὰ στρατολογήσῃ· ἀλλ' ἔλαβον ἄλλην μορφήν τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐματαιώθη τὸ σχέδιόν του. Εἰς τὴν ἐξ ἐφόδου ἄλωσιν τῆς Αἰουκίδος ἐγνώρισαν οἱ Ἄγγλοι ὁποῖος τις ἦτον ὁ Κολοκοτρώνης, καὶ τὸν εἰμψαν. Εἰς δὲ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ἂν ἡ Πελοπόννησος δὲν εἶχεν ἀπὸ τὸν Θεὸν πεφυλαγμένον τὸν Κολοκοτρώνην, ἡ ἐπανάστασις ἔθελε λάβεi τάχα καλὸν τέλος; Ἄν αἱ Ἀθῆναι δὲν εἶχον τὸν Θεμιστοκλέα, ἔηδύναντο νὰ νικήσωσι τὸν Εἰρξην; Ἄν οἱ Γάλλοι δὲν εἶχον τὸν Ναπολέοντα, ἔσώζοντο ἐπὶ τέλους, ἐπαναστάντες τὸ 1789; Ἄν οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν εἶχον τὸν Βασίλγιτν, ἔθριάμμευον κατὰ τῶν Ἀγγλων;

ἑμοίας περιστάσεις, καὶ ἤκουσε φρικτῶν τοὺς παρόρμῳνας αὐτὸν, διὰ τὸ καλὸν τάχα τῆς πατρίδος, νὰ καταστρέψῃ τοὺς ἐχθροὺς του καὶ τοὺς ἀντιζήλους του, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ συστήσῃ, ὡς τὸν συνεβούλευον, πολεμικὴν Κυβέρνησιν οὐδὲ νὰ κηρυχθῇ δικτάτωρ, καὶ ἠθέλησε μόνον νὰ εἶναι πάντοτε στρατιώτης μὲν, ἀλλ' ἀρχιστράτηγος, διὰ νὰ ἐνώτῃ τὰ ὅπλα τῆς Πελοποννήσου, νὰ εἰσάξῃ τὴν πειθαρχίαν καὶ νὰ υπερασπίσῃ τὴν πατρίδα. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἐπεβουλεύθη ὑπὸ τῶν ἐναντίων, οἵτινες ἤθελον νὰ τὸν ἀραιώσωσι τὰ ὅπλα, καὶ ἀφ' οὗ ἔσωσε τὴν πατρίδα, ἀφηρέθη μὲν τὴν ἀρχιστρατηγίαν, ἀλλ' ὅχι καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ ἐπ' ὀρόν του, καὶ διωρίσθη οὕτως εἰπεῖν, διὰ τῆς σπάθης τοῦ Γ. ἀρχηγός τῶν στρατευμάτων τῆς Πελοποννήσου ὃ ἐστὶ μὲ τρεῖς ἄλλας λέξεις ἀρχιστράτηγος, καὶ ἐπομένως συνήνεσε καὶ διωρίσθη ἀντιπρόεδρος τοῦ Νομοτελεστικοῦ, διότι ἐτιοχάσθη ὅτι, ἤθελε ἐννοηθῇ νὰ ἐκπληρώσῃ καλλίτερα τὸ χεῖρος του πρὸς τὴν πατρίδα ἔχων καὶ στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἤθελον ἐκνοποιήσῃ τοὺς ἡδικημένους τῶν πολιτῶν καὶ ἀποκεκλεισμένους ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ φέρει τὴν ὁμόνοιαν εἰς τὸ ἔθνος, καὶ ἤθελε φυλάξῃ ἐκυτὸν ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς, τὰς ὁποίας οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἐτέκταινον ἐναντίον του διὰ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐν ταύτῃ ἤθελε τοὺς ἀποδείξει λέγοντας αὐτὸν κλέπτην (!) ὅτι, ὁ μὴ προσκυλῶν καὶ

(1) Ὅχι μόνον εἰς τὴν Τούρκιαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, αἱ Κυβερνήσεις ὀνομάζουσι κλέπτας τοὺς ἐπαίροντας ὅπλα κατ' αὐτῶν. Ὅθεν οἱ Τούρκοι κλέπτας ἐχρεώσονται ν' ἀποκαλῶσι τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τοὺς ἄλλους ἥρωας, οἵ ὅποιοι τοὺς κατεπολέμουν, διότι τότε ἦσαν ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι γίγνασθαι πολεμισταί, ὅσοι κατεφρόνουν τὴν ἐξουσίαν τῶν καὶ δὲν ὑπειτάσσοντο εἰς αὐτούς. Ἀλλὰ τὴν σήμερον, ὅτε οὗτοι μάχονται ἐπὶ κεφαλῇς ὅλων τῶν Ἑλλήνων (αἱ καὶ, ἅμα λαβόντες τὰ ὅπλα, εἶσι οἱ Ἕλληνας ὀνομάζοντο διὰ τοῦτο κλέπται ὑπὸ τῶν Τούρκων), ἥρωες ἀποκαλοῦνται καὶ ἀπ' αὐτοὺς τούτους καὶ θαυμάζονται. Μόνοι δὲ οἱ ὀλιγαρχικοὶ τοὺς λέγουσι καὶ σήμερον κλέπτας, διότι πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐλέγοντο κλέπται ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐπὶ τὴν ἴσιν καὶ τότε κλέπται οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἵ ὅποιοι ἀποτελοῦντες, εὐθὺς εἰπεῖν, κράτος εἰς τὸ κράτος, ἡγιοῦντο τῆς ἀθανασίας εἰς τὰ ὅποια ἐστιχοιροῦντο καὶ ἐψάλλοντο δι' αὐτοὺς ἔθνικα τραγῳδία, τὰ λεγόμενα κλέφτικα, διότι ἐπολέμουν τοὺς Τούρκους, καὶ παρεδειγματίζοντο εἰς τοὺς Ἕλληνας κατὰ τὴν ἀνδρείαν, μεγαλοφροσύνην καὶ χριστιανωσύνην; ἰστίνας ὅσον ἔζων, δὲν εἶχον ἄλλο ἔργον εἰμὴ νὰ πολεμῶσι τοὺς Τούρκους, καὶ αἱ δὲ ἐφρονέοντο εἰς τὰς μάχας, καὶ ἐπιτιποναίχμαλτο, ἀπέθνησκον χριστιανοὶ μὲ ἡρωικὴν καρτεροψυχίαν, μάρτυρες τῆς πίστεως, μὴ δεχόμενοι ποτε νὰ ἐξομώσωσι, διὰ νὰ τοὺς χαρίσωσιν οἱ Τούρκοι τὴν ζωὴν. Ἡ συλλογὴ, μετὰφρασις καὶ ἐκδοσις τῶν τραγῳδιῶν τῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὁ θαυμα-

ἐξολοθρεύων μάλιστα τοὺς Τούρκους γενικὸς ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑλλάδος ὁ ἐκτελὼν τοὺς νόμους τῆς, δὲν εἶναι κλέπτῃς. Καὶ ὁμῶς ἐκεῖνοι θέλουσι νὰ τὸν ρίψωσι, καὶ παρανομοῦντες, διότι ξέν γνῶρίζει, λέγουσι, τὰ πολιτικά, ὅτε αὐτοὶ θέλουσι νὰ εἶναι καὶ πολεμικοὶ, ἂν καὶ μὴ γνῶρίζοντες τὰ πολεμικά. Ἄλλ' ὁ διοριζόμενος εἰς τὰ πολιτικά πολεμικὸς πολλὰκις δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα, ἂν καὶ μὴ γνῶρίζων τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην· ὁ δὲ ἀναμιγνύμενος εἰς τὰ πολεμικά πολιτικὸς, μὴ γνῶρίζων τὴν πολεμικὴν, παραδίδει τὴν πατρίδα εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἄλλως τε, γνῶρίζει καὶ αὐτὸς ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα πανεπιστήμονες πολιτικοὶ, καὶ ἐν ταύτῃ γνῶρίζει καὶ αὐτὸς ὅτι γνῶρίζουσι μεταξύ τῶν πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλοι, οἵτινες διωρίσθησαν καὶ θὰ διορισθῶσι πρόεδροι, ἀντιπρόεδροι καὶ μέλη τοῦ Νομοταλεστικοῦ, καθὼς καὶ ὑπουργοί, καὶ δὲν ἤξευρον μὲν νὰ γράψωσιν, ἀλλ' ἔβαλλον τὴν ὑπογραφὴν των εἰς τὰ ἐγγράφα τῆς Κυβερνήσεως. Θέλουσι δὲ νὰ τὸν ρίψωσι καὶ παρανομοῦντες, φοβούμενοι μὴ ἀποτύχωσιν εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ ἀπολέσωσι τὴν πλειονοψηφίαν εἰς τὴν βουλὴν τῆς γ'. περιόδου, ὅτε πρόκειται νὰ ἔλθωσι καὶ τ' ἀγγλικά χρήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, δι' ὧν ἐλ-

σας, τὸν ὁπρὸν διεγείρουσι ταῦτα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἀναγγέλλουσιν ὅτι ἦσαν ἥρωες. (Καὶ ὁ ἀθάνατος Ῥήγας Φερραῖος ὡς ἥρωας τοὺς ἐξύμνησεν· αὐτὸς οὗτος ἀναφέρει καὶ τὸν Κολοκοτρώνην εἰς τὸ πολεμικόν του ἄσμα, τὸ κατὰ τὴν Γαλλικὴν πορείαν; dansons la carmagnole: ἡ δὲ τὸν Κολοκοτρώνην, τοὺς Τούρκους πῶς σκοτάνει· κόπτει, πατεῖ, ξεσχίζει· τὴν Τουρκίαν βρὶ· πα· ιδιὰ! Οἱ χριστιανοὶ δὲν τοὺς ἐθεώρουν ὡς κλέπτας, ἀλλ' ὡς ἐκδικητὰς τῶν ὄθρων καὶ ἀδικημάτων, τὰ ὅποια ὑπέφερε τὸ ἔθνος καὶ ἡ θρησκεία ἀπὸ τοὺς Τούρκους· ὡς ἐλπίδα καὶ καταφύγιον τῶν ὅσοι ἔχοντο τὴν ὑπομονήν, ὅτε μάλιστα ἡδικοῦντο παρ' αὐτῶν εἰς τὴν τιμὴν, καὶ τοὺς ἐστελλον εἰς τὸν ἄδην. Ἄλλ' ὁ φόβος τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Ζαχαριᾶ, τοῦ Πετιμεζᾶ καὶ τῶν ἄλλων λεγομένων κλεπτῶν· δὲν ἐμπόδισε πολλὰκις τοὺς Τούρκους νὰ περάσωσιν ἀπὸ τὸ ὄπστημα τῆς μαχαίρας τοῦ· εἰς τὰς πόλεις κατοικοῦντας χριστιανούς; Καὶ ὅσκις οἱ Τεῦρκοι ὑπόπτιον ὅτι, οἱ εἰς τὴν Ἐπὶ τήνσιν ἐρχόμενοι Γάλλοι, Ἀγγλοὶ, Ῥώσσοι, ἤθελον νὰ κατακτήσωσι τὴν Πελοπόννησον, δὲν ἀπεφάσιζον νὰ φρονέσωσι τοὺς χριστιανούς, ὡς ἐσωτερικοὺς τάχῃ ἐχθρούς, διὰ ν' ἀσφαλισθῶσι, καὶ τοὺς κλέπτας λεγομένους φοβούμενοι, ἀπετρέποντο; Καὶ αὐτοὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ, ὅντες κοντζαμπάσιδες, ἦτοι πρωτόγεροι, καὶ ἄλλως προεστώτες, δὲν κατάρθωσαν πάντοτε δι' αὐτῶν τὴν ἀποβολὴν τοῦ πασιᾶ, ὑποκινουμένους τοὺς νὰ κάμνωσι καταχρήσεις, καὶ ἀποδίδοντες αὐτὰς εἰς τὴν ἀνικανότητά ἢ τὴν κακίαν του;

πίζουσι νὰ γείνωσι παντοδύναμοι, καὶ θὰ διακυβεύωσι τὴν τύχην τῆς πατρίδος, ρίπτοντες (ἂν δὲν παραιτηθῇ) τὸν Κολοκοτρώνην καὶ ὅλον τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ θ' ἀνοίξωσι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, διὰ νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὰ σχέδιά των. Κατὰ δυστυχίαν ἐξ αὐτῶν πολλοὶ φρονοῦσι καὶ ὅτι ἔχουσιν ἀποκλειστικὸν τὸ δικαίωμα τοῦ ἄρχειν τῶν Ἑλλήνων καὶ τινες εἶπον ἤδη: «ὅταν δὲν ἄρχωμεν ἡμεῖς, καθὼς καὶ ἐκ γενετῆς συνεθίσταμεν νὰ μᾶς λέγωσιν ὁ λαὸς αὐθέντας καὶ ἄρχοντας, καὶ νὰ «εἴμεθα ἄρχοντες· ὅταν δὲν διευθύνωμεν ἡμεῖς τὰ τε πολιτικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ, ὅταν δὲν διοικῶμεν ἡμεῖς τὰ τοῦ ἔθνους ὅπως «βουλώμεθα καὶ θέλωμεν, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἀποτελοῦμεν τὸ ἔθνος, «τότε γαῖα μιχθήτω πυρί.»

Ἐν τούτῳ, ἐπεὶ τὸ Νομοτελεστικὸν ἐμποδίζεται εἰς Ναύπλιον καὶ δὲν ἐκστρατεύει πλέον, κρίνεται ἀναγκαῖον διὰ νὰ μὴ ἴδῃ καὶ ἐκυτὸν καθηρημένον, νὰ παραιτηθῇ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν ὁ Κολοκοτρώνης, καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ στρατιωτικὰ χρέη του, διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ τὴν πατρίδα ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὸ νομοτελεστικόν, ἤδη ἀπειλούμενον ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴν φατρίαν τῆς βουλῆς. Ὅθεν παραιτεῖται τὴν ἀντιπροεδρείαν τοῦ νομοτελεστικοῦ, καὶ ἀποφασίζεται νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Π. Πάτρας, νὰ συστήσῃ τὴν πολιορκίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Ζαΐμης δὲν ἠμπόρεσε νὰ συστήσῃ διότι καταγίνεται ὁμοῦ μὲ τὸν Λόντον νὰ ἐνισχύσῃ τὴν φατρίαν τῶν Ἀγγλων ἐναντίον τοῦ Νομοτελεστικοῦ, τοῦ ὁποίου κηρύσσονται τόσον πλέον ἐχθροὶ, ὅσον ὁ Ζαΐμης ἐχθρὸς τοῦ Σ. Χαραλάμπους, ἂν καὶ θεῖου του (τὸν ὁποῖον ἐδιάσθη ἀπὸ τὸν γηραιὸν Φωτῆλαν καὶ ἄλλους τῶν προκρίτων Καλαβρυτινῶν νὰ δεχθῇ καὶ ἄκων ὡς μέλος τοῦ Νομοτελεστικοῦ), γίνεται ἤδη πολὺ πλέον ἐχθρότερος, ὥς ὄντος ἡνωμένου μὲ τὸν Κολοκοτρώνην. Ἀποφασίζεται δὲ καὶ ὁ Νικηταρᾶς νὰ ἐκκινήσῃ τοὺς στρατιώτας τῆς ἀναλογίας ἐκάστης ἐπαρχίας, ἐξ ὧν ἐμελλε ν' ἀποσταλῇ βοήθεια καὶ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα. Καὶ τέως ὁ Κολοκοτρώνης διατάττει τὸν Πλαπούταν νὰ προηγηθῇ εἰς Π. Πάτρας ἐπὶ κεφαλῇ τῶν Λοιδωρισίων Καρυτινῶν, τῶν τε Φαναριτῶν, Πυργίων καὶ Ἑλείων, καὶ νὰ ἐξοικονομήσῃ τροφὰς διὰ τὸ γενικόν τῆς Πελοποννήσου στρατόπεδον. Οὗτος δὲ ὁ ἴδιος μὲ τὸν Νικηταρᾶν

ἀπῆλθον εἰς Κόρινθον, προσκληθέντες ἀπὸ τοὺς εἰς τὸ φρούριον ἐκεῖνο πολιορκουμένους Τούρκους, προθεμένους νὰ παραδοθῶσι, καὶ τὴν 19 ὁκτωβρίου ἔκαμαν συνθήκας καὶ παρέλαβον τὴν Ἀκροκόρινθον. Ἐπιβιβάσαντες δ' αὐτοὺς εἰς πλοῖα ἑλληνικὰ, τοὺς ἔσειλαν ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Καὶ ὁ μὲν Ἴω. Νοταρᾶς διωρίσθη ἐπὶ ἀρχὸς τῆς Ἀκροκορίνθου. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἐτοίμαζται νὰ στρατεύσῃ ἀρχὰς νοεμβρίου εἰς Π. Πάτρας.

Ἄλλ' ὁ Ζαΐμης ἀντιπράττει εἰς τὴν ἐκστρατεῖαν του. Προσκληθεὶς ἀπὸ τὴν φανερὰν τῆς Βουλῆς, ἀπῆλθεν εἰς Τριπολιτσάν, καὶ ὁδηγεῖται καθ' ὅτι ὀφείλει νὰ πράξῃ διὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Νομοτελεστικοῦ. Ἀναχωρήσας δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, ἐκέρδισα, λέγει, τὴν εὐνοίαν τοῦ ἔθνους μου! Ὅποια τις ἦτον ἡ εὐνοία τοῦ ἔθνους πρὸς αὐτόν; ἡ κολακεία τῶν φατρικτῶν, οἵτινες τὸν ἐλεγον φιλόπατριν, δείξαντα προθυμίαν εἰς τὸ ν' ἀνάψῃ τὸ πῦρ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Αὐτὸς καὶ ὁ Λόντος, μαθόντες ὅτι ὁ Πλαπούτας στρατολογεῖ διὰ τὰς Π. Πάτρας, θέλουσι νὰ δράμωσιν εἰς τὴν Ἠλίδαν καὶ ὁμοῦ μετὸν Σιτίνην, ἂν δυνηθῶσι νὰ τὸν συμπαρλάβωσιν εἰς τὸ μέρος των, νὰ προσβάλωσι τοὺς Κολοκοτρωναίους, καὶ ἂν ἄλλο τι δὲν κατορθώσωσι, νὰ μὴ τοὺς ἀφήσωσι τοῦλάχιστον νὰ ἐκστρατεύωσι διὰ τὸν φόβον μὴ συγκεντρώσωσι δύναμιν στρατευμάτων, πολιορκουῶντες τοὺς Τούρκους, τὴν ὁποίαν ἐμποροῦσι νὰ μεταχειρισθῶσι καὶ ἐναντίον τῶν ἐπιβουλευόντων τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ ἐναντίον τοῦ Μαυροκορδάτου, ὅστις ἤδη διεγείρει κατ' αὐτῶν ἐχθροὺς εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα. Δὲν θέλουσι μάλιστα μὴδὲ νὰ πλησιάσῃ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ὁ Κολοκοτρώνης, ὅθεν δύναται νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τοὺς δυτικοελλαδίτας ὀπλαρχηγούς καὶ νὰ ματαιώσῃ τὰς μηχανοβραφίας του, καὶ νὰ φωτίσῃ τὸν Λόρδ Μπάϊρων περὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὥς ἂν ἦλθε νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἑλλάδα ὡς μέγας Ἀγγλος. νὰ ὁδηγηθῇ εἰς τὰς πράξεις του. Ὅθεν, ἂρ' οὗ ὁ Λόντος ἐστράτευεν αὐθαιρέτως μετὰ χιλίους διακοσίους εἰς τὴν Ρούμελην εἰς βοήθειαν τάχα τῶν Ρουμελιωτῶν, καὶ ἔγραφεν ἀπὸ Βιτρυνίτσαν τὸν Ζαΐμην τὴν 8 Σεπτεμβρίου καὶ ᾤχετο, ἀνὰ ἤρχετο ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀντὶ νὰ λεηλατῇ τὴν στερεάν Ἑλλάδα, διὰ νὰ τιμωρηθῶσιν

οἱ θέλοντες νὰ πλουτισθῶσιν (1) ἀπὸ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἔθνους, ὡς συμπαράλαβὼν ἔπειτα καὶ πολλοὺς Σουλιώτας καὶ Ῥουμελιώτας ἐπὶ μισθῷ, ἂν καὶ ἀναγκαίους νὰ πολεμήσωσιν εἰς τὰ μέρη των, ὅθεν καὶ ζητοῦσι Πελοποννησίων βοήθειαν, ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἐλεηλάτουν τὰς ἐπαρχίας Ἀσπροποτάμου, Ἀγράρων καὶ ἄλλας τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ἐπέστρεψεν ἀρχὰς δεκτωρίου εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τρέχουσιν αὐτός τε καὶ ὁ Ζιζμης μετ' αὐτὸν χιλιάδας εἰς τὴν Ἡλίδαν· ἀλλ' ὁ Σισίνης ἔχων μυστικὴν συμπαχίαν μετ' ὁ Κολοκοτρώνη ἀπὸ πέρυτι, μὴ θέλων δὲ ν' ἀνοιχθῇ ἐμφύλιος πόλεμος εἰς τὴν Ἡλείαν, ἐπροφασίσθη ὅτι οἱ ὁπλαρχηγοὶ δὲν ἤθελον νὰ κτυπήσωσι τὸν Κολοκοτρώνη· πλὴν αὐτοὶ εἶναι συνεννοημένοι μετ' αὐτὸν Δελιγιάννας νὰ λάβωσι χώραν ἀντενέργειν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτὴν τῆς Καρυταίνης, καὶ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ εἰς Πάτρας ἐκστρατεία. Ὅθεν, ἂν ὁ Κολοκοτρώνης, πληροφορηθεὶς τὸ κίνημα των εἰς τὴν Ἡλίδαν, ἐδραμεν εἰς Καρύταιναν, συμπάρελαβε τὸν Πλαπούταν, ἔτοιμον ὄντα νὰ στρατεύσῃ, καὶ ἐκινήθησαν εἰς βοήθειαν τοῦ Σισίνης, οἱ Ἀνδρέαι ἅμα μαθόντες τοῦτο, ἀπεχώρησαν εἰς Καλαβρυτὰ, καὶ ἀντενεργοῦσιν ἐκεῖθεν ἐναντίον των. Ὁ δὲ Κανέλλος Δελιγιάννης στέλλει τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον εἰς Λοιοδώραν μετ' αὐτῶν, καὶ προσβάλλουσι τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς οἰκείους τοῦ Πλαπούτα· προχωρήσαντες καὶ εἰς ἔργα Βανδαλῶν, ἔκοψαν καὶ τὴν κόμην γυναικὸς προσηκούσης, καὶ οὕτως ἐν ᾧ φιλοῦσι τὸν Κολοκοτρώνη, κτυπῶσι τὸν Πλαπούταν, καὶ κινεῖσιν εἰς ἀγανάκτησιν ὅλους τοὺς συγγενεῖς, τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς φίλους τοῦ Κολοκοτρώνη ἐναντίον του, καὶ θέλουσι νὰ τοὺς φέρωσιν εἰς σύγκρουσιν, καὶ νὰ κατορθώσωσιν ὥστε νὰ κάμωσι τὸν πόλεμον οἱ ἴδιοι πρὸς ἀλλήλους, νὰ διαιρεθῶσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ νὰ καταστραφῶσι. Μαθόντες τὰ γενόμενα ὅτε Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Πλαπούτας, ἐπιστρέφουσιν εἰς Καρύταιναν, καὶ ὁ μὲν μ' ὄλον τοῦτο περιορίζεται εἰς συμβουλὰς μόνον πρὸς ἑκάτερα τὰ μέρη· ὁ δὲ κινεῖται εἰς ἀντεκδίκησιν κατὰ τῶν Δελιγιαννῶν εἰς τὰς Ἀκοβας, ὅπου ἀνοίγεται τουφέκι, καὶ ἐκ τούτου ἀπειλοῦνται

(1) Ἄν ἐνδοί τὸν Κολοκοτρώνη ὡς θέλοντα νὰ πλουτισθῇ, τὸν ἐσυκοφάνει, διότι αὐτὸς καὶ θὰ ζήσει καὶ θ' ἀποθάνει πτωχός. Ὁ δὲ Σ. Χαλαλάμπους δὲν ἔπαινε ἄνωγος νὰ πλουτισθῇ ἀπὸ τῆς δυστυχίας τῆς πατρίδος.

ἀπίσχια γενικά τε καὶ μερικά, καὶ ἐμποδίζεται ἐν ταῦτῳ ἡ Κυβέρνησις εἰς τῶν χρεῶν καὶ τῶν σχεδίων τῆς τῆν ἐκτέλεσιν. Τὸ Νομοτελεστικὸν διατάττει καὶ τὸν Πλαπούταν καὶ τὸν Δημήτριον Δελιγιάννην νὰ πύξωσι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν θεωρεῖ τὸν Πλαπούταν ὡς πρωταίτιον τῶν γενομένων καὶ τὸν γράφει μὲ τρόπον περιποιητικόν, οἱ Δελιγιάνναι ὀργίζονται, καὶ ὁ Κανέλλος ἀπαντᾷ ἀπρεπῶς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν (1). Οἱ Δελιγιάνναι ἄλλως φαίνονται ἠνωμένοι μὲ τχύτην, καὶ ἀντενεργοῦσιν εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Κολοκοτρώνη συμπράττοντες μὲ τὸν Ζαῖμην, καὶ συνεργοῦσιν εἰς τὴν πτώσιν τοῦ Χαραλάμπους καὶ τοῦ Μεταξᾶ, εἰς τὴν πτώσιν τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζει, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζεται ὁ Κολοκοτρώνης, μὴ λησμονοῦντες τὸ περὶ τῶν ὅπλων σχεδίων των, καὶ ἐλπίζοντες μάλιστα νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων. Οὕτως ἐνεργοῦσι καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἀγγλικῆς πατρίας ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῆς πατρίδος· ἐν ᾧ δὲ οἱ Τοῦρκοι τῶν Π. Πατρῶν εἶναι παράπολυ στενοχωρημένοι, καὶ οἱ Λαλιῶται θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου ἐκείνου ὡς ἐμπιστεύοντες ἑαυτοὺς εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, οἱ Δελιγιάνναι, οἱ Λόντοι καὶ οἱ Ζαῖμαι ματαιοῦνσι τὴν ἐκστρατείαν του, καὶ ἐπομένως προδίδεται ἡ πατρίς, διότι ἦτον ἐπόμενον νὰ κυριευθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἥδη ἡ πολύτιμος ἐκείνη θέσις, καὶ δὲν κυριεύεται. Οἱ δ' ἐν Ἀργεὶ βουλευταὶ ἤρχιταν ἐπὶ λόγῳ τοῦ νὰ φυλάξωσι τὸν νόμον, νὰ βάλλωσιν εἰς πρᾶξιν τὸ σχέδιόν των. Ὁ Χ. Πεῖρβουχας εἶχε διορισθῇ πρὸ ὀλίγου ὑπουργὸς τῆς οἰκονομίας ἀντὶ τοῦ Ἀναγνώστου Σπηλιωτάκη, μὴ παραιτηθέντος μὲν ἀλλὰ μὴ θελήσαντος νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὰ χρεὴ του. Εἶχε βιασθῇ δὲ νὰ πωλήσῃ τὸ ἄλλας τῆς Θεμισίας, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ Νικηταρᾶς τὰ ὁποῖα εἶχε στείλει γεννήματα τὸν Ὀδυσσεά διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Εὐβοίας. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο κατηγορηθεὶς παρανομίας ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀργεὶ βουλευτᾶς, ἐγένεεν ἐκπτωτος (2). Τὸ δὲ Νομοτελεστικὸν τὸν δια-

(1) Ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιάννης, ἐδρισκόμενος πάντοτε εἰς τὸ Νομοτελεστικόν, ἔλαβεν ἀπὸ τὸ γραφεῖον τῆς γενικῆς γραμματείας ἀντίγραφον τῶν διαταγῶν τοῦ Νομοτελεστικοῦ πρὸς τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον καὶ πρὸς τὸν Πλαπούταν, καὶ τὰ ἔστειλε τὸν Κανέλλον.

(2) Ὁ γραμματεὺς τῆς Βουλῆς Ἰω. Σκανδαλίδης δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπογράψῃ τὴν

τηρεῖ εἰς τὴν θέσιν του, διότι δὲν λογίζεται τὴν παρανομίαν αὐτὴν ἐγκλημα καθοσιώσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ διότι ἡ βουλὴ δὲν εἶναι πλήρης. Τὸ Νομοτελεστικὸν ἔστειλεν εἰς Καρύταιναν τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν, τὸν ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον καὶ τὸν Χ. Πετρουκαν νὰ καθυπαχάσωσιν ἠνωμένοι μετὰ τὸν Κολοκοτρώνην τὰ διαμαχόμενα μέρη. Οἱ ἀποσταλέντες ἐπιτυχάνουσι, καὶ βασιλεύει πάλιν ἡ ἡσυχία εἰς ἐκείνην τὴν ἐπαρχίαν· ἀλλὰ διότι ὁ Μεταξᾶς ἐλλείπει ἀπὸ τὴν θέσιν του πέντε ἡμέρας, γίνεται ἐκπτώτος τὴν 25 νοεμβρίου ἀπὸ τοὺς εἰρημένους βουλευτάς, καὶ ἀντ' αὐτοῦ διορίζεται νομοτελεστής ὁ Ἰω. Κωλέττης. Τὸ δὲ Νομοτελεστικὸν οὔτε τὴν πτώσιν τοῦ Μεταξᾶ δέχεται οὔτ' ἄλλην καμμίαν πρᾶξιν τῶν βουλευτῶν τῆς ἀγγλικῆς φατρίας, οἵτινες διότι ἔχουσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν των τὰ πρακτικὰ ἦτοι τὰ ἐγγράφα τῆς Βουλῆς, διατείνονται ὅτι ἀποτελοῦσι πλῆρες τὸ νομοθετικὸν σῶμα, ἐν ᾧ πολλοὶ βουλευταὶ εὐρίσκονται εἰς τὸ Ναύπλιον, καθὼς σύμφωνοι μετὰ τὸ νομοτελεστικόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν συμπληροῦνται τὰ δύο τρίτα τῆς Βουλῆς· καὶ ἐντεῦθεν ἤρχισεν ἡ διαμάχη ἀναφανδὸν μεταξὺ τῶν εἰρημένων βουλευτῶν καὶ τοῦ Νομοτελεστικοῦ. Ἐν τούτοις νομίζεται ἀναγκαῖον νὰ συνέλθωσιν εἰς ἓν καὶ τὰ δύο μέρη, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ συντελέσωσιν ἑκατέρωθεν εἰς τὸ νὰ συμβιβασθῶσι τὰ πράγματα, καὶ τὸ Νομοτελεστικὸν προσκαλεῖ ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν καθέδραν τοὺς ἐν Ἀργεῖ βουλευτάς· πλὴν αὐτοὶ μὴ ἔχοντες σκοπὸν νὰ δεχθῶσι συμβιβασμὸν, δὲν στέργουσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ Ναύπλιον. Τέλος συνέρχονται ἀμφοτέρωθεν τὰ μέρη εἰς τὸ χωρίον Μέρμπακα, καὶ συνδιαλέγονται. Οἱ βουλευταὶ θέλουσι νὰ παύσῃ ὁ Μεταξᾶς ὡς ἐκπτώτος, καὶ νὰ τὸν διαδεχθῇ ὁ Κωλέττης· νὰ παύσῃ καὶ ὁ Πετρουκάς, καὶ νὰ μείνῃ ὁ πρῶν ὑπουργός, ὅστις ἀπαντήσας εἰς τὸ Νομοτελεστικὸν ὅτε ἐπαύθη τῶν χρεῶν του, ἤθελον παύσει, εἶπε, πανθεὶς ἤδη τοῦ νὰ εἶμαι ὑπουργός τῆς οἰκονομίας, ἀλλ' ἡ ἐπαρχία μου δὲν τὸ δέχεται, καὶ οὕτως ἀπειλῶν κηρύττει τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Μιστρά ὡς ἂν εἰς στάσιν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως. Οἱ νομοτελεσταὶ δὲν ἐνδίδουσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν βουλευτῶν, καὶ ἀπεχωρίσθησαν, κατ' ἀλλήλων ἐπιμᾶλλον παρωργισμένοι.

ψήφισμα τῆς καθαιρέσεως, μὴ θέλων νὰ μετέβῃ εἰς πράξεις τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἐπιφερούσας· καὶ ἀντ' ἐκείνου ὑπέγραψεν ὁ Τσερίδης.

Οἱ βουλευταὶ αὐτοὶ ἀναμφιβόλως ἐθαβρόνθησαν παράπολυ εἰς τὸ ν' ἀνοίξωσι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ ἀπὸ τὸν λόρδ Μπαίρων. Οὗτος συνεννοούμενος μὲ τὸν Μαυροκορδάτον, τοὺς ὑπόσχεται ὅτι τὸ ἀγγλικὸν δάνειον θὰ γείνῃ ἐξ ἅπαντος, καὶ διὰ νὰ τοὺς βεβαιώσῃ μὲ τὰ πράγματα, τοὺς δανεῖζει προηγουμένως τέσσαρας χιλιάδας λίρας στηρόλινας, καὶ τὰς στέλλει ἀπὸ Κεφαλλληνίαν τὸν Κουντουριώτην, διὰ νὰ τὰς ἀφαιρέσῃ ἐπομένως ἀπὸ τὸ εἰρημένον δάνειον. Ἀπεφάσιζαν ἄρα οἱ διαληθθέντες βουλευταὶ ἀμεταθέτως νὰ ρίψωσι τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ ἤδη ἐφρόντισαν νὰ προδιαθέσωσι καὶ τοὺς πολίτας τῶν ἐπαρχιῶν ἐναντίον του, παραστήσαντες τὰ μέλη αὐτοῦ ὡς ὀλέθρια εἰς τὴν πατρίδα. Ὑπεσχέθησαν δὲ βαθμούς, ὑπουργήματα καὶ ἄλλα κέρδη πρὸς τοὺς δυνάμενους νὰ συντελέσωσιν ὅπως οὐδέποτε εἰς τὴν πτωσίν των· δὲν ἔλειψαν καὶ νὰ κατηγγήτωσι καὶ νὰ καταπίσωσι πολλοὺς τῶν ἐχόντων ἰσχὺν εἰς τὰς ἐπαρχίας διὰ τὰς ἐκ τῆς μεταβολῆς τῶν πραγμάτων ὠφείλειας, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγγλικοῦ δανείου, διὰ τὴν ἐκ τούτου πρόοδον τῶν Ἑλλήνων ὡς μελλόντων νὰ τρέψωσιν ἐξ ἀμυντικοῦ εἰς ἐπιθετικὸν τὸν πόλεμον, διὰ τὴν στερέωσιν τῶν νόμων καὶ διὰ τ' ἀγαθὰ τῆς ἰσονομίας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἡ φατρία τοῦ Μαυροκορδάτου θεωροῦσα ὅτι εἶπετο νὰ ἐπιστηρίξῃ διὰ τῶν ὅπλων ὅ,τι ἤθελε καταψηφισθῇ ἐναντίον τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ἔλαβε πρόνοιαν, πρὶν ἢ μεταβῇ τὸ βουλευτικὸν σῶμα εἰς Σαλαμῖνα, νὰ διοργανίσῃ ἑνὸς πλὴν δύνανται καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Τριπολιτσάν, διὰ νὰ τὴν μεταχεισθῇ ἐν δέοντι πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς. Εἰς τὴν πρωτεύουσιν ἐκείνην, ἃς οὐ ἐξεστράτευσεν τὸ Νομοτελεστικόν, διωργανίσθη μυστικὴ ἐταιρεία, τῆς ἀδελφότητος λεγομένη, καὶ ὀρκισθέντες τῶν πολιτῶν τινες ἐπὶ λόγῳ τοῦ νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς προσβαλλομένους εἰς τὰ δίκαιά των ὑπὸ τῶν διαβαίνοντων ἐκεῖθεν ἐκαστοτε στρατιωτῶν (1), ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα εἰς τὴν

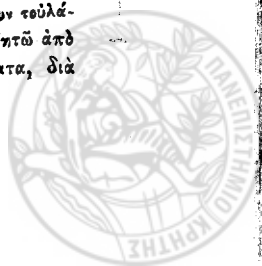
(1) Ἐπὶ τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας συνεκρότησάν τινες τῶν πολιτῶν εἰς Τριπολιτσάν συμβούλιον εἰς τοῦ Δημητρίου Κεφαλόγιανη λεγομένου, καὶ ἐσκέπταντο περὶ τοῦ τρόπου τοῦ νὰ παραστήσωσι τὰ παράπονά των εἰς τὴν Διοίκησιν, καθότι ἡδικουῦντο ἀπὸ τοὺς ἀδικήτως διαβαίνοντας ἀπὸ τὴν πόλιν των στρατιώτας. Καί τις ἐξ αὐτῶν λαβὼν τὸν λόγον, εἶπεν· αεῖναι κενὸς ἐπαναστάσεως, καὶ ἡ Γερουσία πρὶν εἶναι ἀρκετὴν δύνανται, ὥστε νὰ ὑποχρίσῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ φυλάττωσι τὸν νόμον, καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν παραβάτην· διὰ τοῦτο ἄλλον τρόπον δὲν εἶχον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἀλλήλους, εἰμὴ νὰ φέρωσι καὶ αὐτοὶ τὰ ὅπλα των, διὰ νὰ τὰ μετα

φωνήν τῶν πρωτουργῶν τῆς ἑταιρείας αὐτῆς, οἵτινες ἦσαν τὰ ὄργανα τῆς εἰρημένης πατρίδας· ὁ δὲ κύριος σκοπὸς τῆς ἑταιρείας τῶν, εἰς μόνους τοὺς πρωτουργοὺς γνωστὸς, ἦτο νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ ὄπλα τῶν οἱ ἑταῖροι τῆς ἀδελφότητος ἐναντίον τοῦ Κολοκοτρώνη ἢ τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ἂν τυχὸν ἤθελον ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν ἐκστρατείαν, καὶ ὀχυρωθῇ χρεῖας τυχοῦσης εἰς τὴν πόλιν τῶν, διὰ ν' ἀντιταχθῶσι κατὰ τῆς ἀγγλικῆς πατρίδας. Μέλλουσα ἤδη αὕτη νὰ παραδῶται τὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς ναυτικούς νησιώτας, τοὺς παριστάνει ὡς τοὺς μόνους ἀρμοδίους νὰ κυβερνήσωσι καὶ νὰ σώσωσι τὴν Ἑλλάδα, ὡς μὴ ἱκανοὺς, καθὼς πλουσίους, νὰ κάμωσι κατάχρησιν εἰς τὰ δημόσια χρήματα, ὡς μέλλοντας νὰ φιλοτιμηθῶσιν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἔχωσιν ἀεικίνητα τὰ πλοῖά τῶν διὰ νὰ τὴν ἀσφαλίσωσιν ἀπὸ τοὺς τουρκικοὺς στόλους, καὶ ὡς θυνάμενους ν' ἀντιπαραταχθῶσι κατὰ τοῦ Μαυρομιχαλῆ, τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Χαρχαλάπου καὶ τῶν μετ' αὐτῶν, καὶ μῆτε τὴν φιλίαν τῶν μῆτε τὴν ἔχθραν ὡς μέγα τι εὐκτὸν ἢ φευκτὸν λογιζομένους, καὶ τέλος ὡς ἱκανοὺς νὰ τοὺς ἐμπνεύσωσι φόβον, ὥστε ἀποβλέποντες εἰς τὴν κατὰ θάλασσαν δύναμιν τῶν, νὰ μὴ τολμήσωσι ν' ἀντενεργήσωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν. Διὰ ταῦτα πάντα ἡ πατρία τοῦ Μαυροκορδάτου φρονεῖ ὅτι καὶ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶν' ἀναγκαῖον κακόν, ἐξ οὗ ἔμελλε νὰ πηγᾶσιν τόσα καλὰ γενικὰ καὶ μερικὰ, καὶ ἐπομένως συνίστησι πρὸς ἅπαντας ὡς χρεὸς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἔργον φρονήσεως νὰ συνδράμωσιν ὅλοι εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων.

Τὸ δὲ Νομοτελεστικὸν δὲν ἔχει οὔτε τὸν ἀναγκαῖον χάρτην εἰς τὴν Γ. Γραμματείαν, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας (1), καὶ οἱ στρατιῶται τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως ὡς κα!

»χειρισθῶσιν ἂν ἀδικηθῶσι κατὰ τῶν ἀδικησάντων αὐτοὺς στρατιωτῶν, μὴ ἀνεχόμενοι πείσεως νὰ ἀδικηθῇ καὶ εἰς αὐτῶν, καὶ ἡ πρὸς τινα γινομένη ὑβρις ἢ ἀδικία νὰ θεωρῆται ὡς γενομένη εἰς ὅλους, καὶ οὕτω διὰ τῶν ὀπλων ἤθελον βιασθῇ οἱ στρατιῶται νὰ σιτασθῶσι τὰ δίκαιά τῶν, διότι χωρὶς αἰμάτων δὲν γίνεται ἡ δικαιοσύνη εἰς τὸν κόσμον.» «Ὅλοι ἐδέχθησαν τὴν γνώμην ταύτην, καὶ διεδόθη ὁ λόγος εἰς τὴν πόλιν· τὸ δ' ἀποτέλεσμα μετὰ καιρὸν ἦτον ἡ ἑταιρεία τῆς ἀδελφότητος ὀργανισθεῖσα ὑπὸ τῶν πανούργων διὰ τὴν ἰδίαν ὠφέλειαν πρὸς βλάβην τῆς πατρίδος.

(1) Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Γραμματείας, μισθὸν μὴ λαμβάνοντες, ἔχρυστον τοὺς ἀπὸ τοῦ Σ. Χαρχαλάπου, καὶ τοὺς ἐδίδον ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὀλίγα χρήματα, διὰ

ἡ φρουρά τοῦ Ναυπλίου δὲν ἔμποροῦσι νὰ ὑποφέρωσιν ἐπὶ πλέον τὰς στερήσεις, καὶ γογγύζουσι καὶ ἀπειλοῦσι νὰ διαλυθῶσι καὶ νὰ κάμωσι καταχρήσεις. Τὸ Νομοτελεστικὸν δὲν βλέπει τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ εἰμὴ εἰς τὴν ἔνωσιν καὶ ὁμόνοιαν τῶν δύο σωμάτων τῆς Κυβερνήσεως. Στοχάζεται δὲ ὅτι ἡ πείνα καὶ ἡ γύμνωσις τοῦ στρατιώτου θὰ διεγείρει τὸν οἶκτον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐν Ἀργεὶ βουλευτῶν, καὶ θὰ τοὺς βιάσει νὰ συλλογισθῶσι διὰ τὰ ἐκ τῆς ἀπελπισίας αὐτῶν ἀποτελέσματα. Ὅθεν σέλλει τὸν φρούραρχον τοῦ Ναυπλίου, τὸν Νικηταρᾶν, τὸν Γενναῖον καὶ τὸν Τσιώκρην εἰς Ἀργος νὰ τοὺς παραστήτωσι τὰ παράπονα τῶν στρατιωτῶν, καὶ νὰ προσπαθῶσιν νὰ τοὺς πείσωσιν ὥστε νὰ συμβιβασθῶσι μὲ τὸ Νομοτελεστικόν, διὰ νὰ ἐμπορέσῃ ἐπομένως ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ πρὸς τὸν στρατιώτην τὰ χρεὴ της, νὰ διατηρήσῃ τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν εὐταξίαν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ νὰ τὸν κινήσῃ κατὰ τοῦ ἔχθρου. Οὗτοι εἶναι ἄλλως ὡδηγημένοι, ἂν ἤθελον ἀπαντήσῃ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς διχονοίας καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιμονὴν εἰς τοὺς εἰρημένους βουλευτάς, διὰ νὰ τοὺς βιάσωσι νὰ κλίνωσιν εἰς συμβιβασμὸν εὐλογον καὶ δίκαιον, νὰ τοὺς ἀφαιρέσωσι τέλος τὰ πρακτικὰ καὶ τὴν σφραγίδα τῆς Βουλῆς, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ Ναύπλιον. Νομίζεται ἄλλως ὅτι θὰ εὕρωσι χάριν ἐνώπιόν των οἱ πολεμικοὶ, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν καὶ θὰ πολεμήσωσι διὰ τὴν πατρίδα, καὶ μάλιστα ὁ ἀγαθὸς Νικηταρᾶς. Ὅθεν τὴν 26 νοεμβρίου ὑπάγουσιν εἰς Ἀργος ἐπὶ κεφαλῆς ἑξακοσίων περίπου στρατιωτῶν, διευθύνονται ὅπου βουλεύονται οἱ βουλευταὶ, τοὺς παριστάνουσι τὴν κατὰστασιν τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας τῶν δύο σωμάτων, τὰ ὁποῖα, λέγουσι, διωρίσθησαν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἔθνους διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ὅχι διὰ τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐξορκίζουσιν εἰς τὴν πατρίδα αὐτὴν νὰ μὴ ἐπεκτείνωσι περὶ τὴν διαίρεσιν. Οἱ δὲ βουλευταὶ ἤρχοντο νὰ φανῶσι μόνον στρατιῶται εἰς τὸ Ἀργος, ἐσταλμένοι ἀπὸ τὸ Νομοτελεστικόν, διὰ νὰ λάβωσιν ἀφορμὴν νὰ καταψηφίσωσι τὴν καθαιρέσιν του. Τοὺς παροξύνουσι λοιπὸν ἀποτόμως ἀποκρινόμενοι, καὶ

ν' ἀποκῶσιν εἰς ἔρτον μόνον σχεδὸν περιοριζόμενοι. Μίαν ἡμέραν δὲν ἔχει νὰ δώσῃ καὶ ὁ Χαρμάλμπους τίποτε. Ὁ δὲ Ματαξᾶς παρὼν, εὐρίσκει ἐπάνω του δύο φλουρία ὀλλανδικὰ, καὶ τὰ προσφέρει λέγων: ἰδοὺ, δύο φλουρία μόνον μ' ἔμειναν, ἂν ἀγαπᾷς, ἄφες καὶ εἰς ἐμὲ τὸ ἔνδοξον κατὰστασις πραγμάτων!

τοὺς βιάζουσι ν' ἀπεβήτωσι καὶ νὰ ἐκφρασθῶσιν ἀναρμόστως, καὶ νὰ τοὺς ἀφαιρέσωσι τὰ πρακτικὰ καὶ τὴν σφραγίδα. Οἱ δὲ βουλευταὶ στέλλουσι τὸν Θεόδωρον Ζαχαρόπουλον, γυναικαδελφον τοῦ Νικηταῤῥ, τὸν ὁποῖον εἶχον διωρισμένον εἰς Ἄργος πολιτάρχην, νὰ τὰ πάρῃ, καὶ αὐτός ὑπάγει εἰς τοῦ Πάνου Κολοκοτρώνη, τὸν ἀπατᾷ, ἀρπάζει τὰ πρακτικὰ καὶ φεύγει (1). Τότε οἱ ἀπεσταλμένοι δὲν ἔκριναν συμφέρον νὰ μεταχειρισθῶσιν ἐπὶ πλέον τὴν βίαν, καὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὰ ὀπίσω ἄπρακτοι. Ἀλλὰ τότε (τὴν νύκτα τῆς 30) ἀνεχώρησαν καὶ οἱ βουλευταὶ εἰς τοὺς Μύλους, φρουρούμενοι ἀπὸ τὸν Ζαχαρόπουλον, καὶ μετέβησαν εἰς τὸ Κρανίδι, ὅθεν ἐκδίδουσι τὴν 3 δεκεμβρίου διακήρυξιν, ὑπογεγραμμένην ἀπὸ τὸν ἀντιπρόεδρον Βρεσθένης, παύσαντος ἤδη τοῦ Π. Νοταῤῥ νὰ υπογράψῃ ὡς ἐπίτροπος τοῦ Μαυροκορδάτου, καὶ κατηγοροῦσι τὸ Νομοτελεστικὸν ὅτι ἔστειλε στρατιώτας, διὰ νὰ τοὺς βιάσῃ καὶ νὰ τοὺς φονεύσῃ (2). Οἱ βουλευταὶ αὐτοὶ ἔφυγον ἐπὶ ταύτῃ εἰς Κρανίδι, προφασιζόμενοι ὅτι ἤθελον φρονεuthῇ εἰς Ἄργος, διὰ νὰ συντελέσωσι τὴν πτῶσιν τοῦ Νομοτελεστικοῦ καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπὸ μέλη τῆς φατρίας των, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ ναυτικὸς νησιώτας, ὅτε οἱ Κρανιδιώται, ὄντες συνεννοημένοι μὲ τοὺς προκρίτους τῶν νήτων Ὑδρας καὶ Σπετζῶν, μεθ' ὧν συνεννοοῦντο καὶ οἱ εἰρημένοι βουλευταὶ, τοὺς ὑπέσχοντο ὅλην τὴν ὑπεράσπισιν καὶ ἀσφάλειαν εἰς τὸν τόπον των. Οἱ δὲ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας, γράφοντες πρὸς αὐτοὺς τὴν 9 δεκεμβρίου ἐκφράζονται ὡς ἐπομένως: «Τὰ ἐν Ἀργεὶ συμβάντα ἀφήρσαν

(1) Ἡ Βουλὴ τὸν ἔδωκεν ἔπειτα ἐπίσημον εὐχαριστήριον ἐπαινεύσα τὸ φιλόπατρι αὐτοῦ, τὸν ἐψήφισε στρατηγὸν καὶ τὸν ἐφιλοδώρησεν.

(2) Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δικαίος, σύμφωνα, φαίνεται, μὲ τὸν Ζαΐμην καὶ τοὺς ἐν Ἀργεὶ βουλευτάς, διὰ νὰ τοὺς δώσῃ εὐπρόσωπον αἰτίαν νὰ βίβωσι τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ νὰ διεγείρῃ τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀπετροφὴν κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, λέγει μυστικῶς τὸν Τσιώκην νὰ τοὺς φονεύσωσι. Τοῦτ' αὐτὸ τὸν συμβουλεῖ, καὶ ὁ Δ. Πετρόπουλος, ὅστις χάριν τοῦ ἀδελφοῦ του Χαλαλάμπους ὡς καὶ τοῦ Σ. Χαλαλάμπους ἀναμίγνυται εἰς τὰ συμβούλια τοῦ Νομοτελεστικοῦ. Ἀλλ' ὁ Τσιώκης, ὁ Νικηταῤῥ, καὶ ὁ Πάνος δὲν κατεδέχοντο νὰ γείνωσιν ὄργανα τοιούτων εἰσηγήσεων. Οἱ δὲ βουλευταὶ ὡς ἐκ συνθήματος μὲ τὸν ἀρχιμανδρίτην, ὅστις δέδωκεν ἐπιτηδεῖας τὴν ἰδίαν συμβουλὴν ὡς πρόθεσιν τάχα τῶν ἀποσταλλομένων, ἐκήρυξαν ὅτι ἐστάλησαν οὗτοι νὰ τοὺς φονεύσωσιν. Ἀλλ' ἦσαν τάχα οἱ βουλευταὶ ἱκεῖνοι καὶ ἄνθρωποι τοιοῦτοι, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν τῶν Νομοτελεστῶν νὰ τοὺς φονεύσωσι;

ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐκρύπτοντο ἔτι εἰς τοὺς ὀφθαλ-
 μούς τοῦ ὄχλου οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ εὐδαιμονίας
 τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους, οἱ θυσιάζοντες εἰς τὰ ἴδια συμφέροντα
 καὶ τὴν κατὰστασιν τῆς πατρίδος καὶ τὸ αἷμα τῶν πολιτῶν.
 Ἀπεδείχθη ὁμοῦς πόσον εἶναι ἀδύνατοι καὶ μικροὶ οἱ καταχρώ-
 μενοι τὸν νόμον ἐνώπιον τῶν ἱερῶν φυλάκων αὐτοῦ καὶ τῶν σε-
 βασμιῶν πατέρων τοῦ ἔθνους. Ἐξακολουθήσατε λοιπὸν τὸ σω-
 τήριον ἔργον τῆς καταπαύσεως πάσης καταχρήσεως καὶ παν-
 τὸς ἰδιοτελοῦς σκοποῦ, ὑφ' ὧν ἀσθενεῖ καὶ δυστυχεῖ ὅλον τὸ
 ἔθνος, ἐν ᾧ ἐντροφῶσι καὶ εὐφραίνονται ὀλίγοι πλεονέκται τυ-
 ραννῆσται, οἵτινες ἀν καὶ ἀνάξιοι τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος, διαρ-
 πάζουσιν ὁμοῦς τὴν ἐθνικὴν κατὰστασιν, κατακρατοῦσι τὰ
 ἐθνικὰ φρούρια καὶ κινεῦσιν εἰς ἀλληλομαχίαν τοὺς στρατιώτας,
 τοὺς γενναίους ὑπερμάχους τῆς πατρίδος, τοὺς ὁποίους δὲν
 ἐστάθησαν ἄξιοι νὰ κινήσωσιν ἢ νὰ ὀδηγήσωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ
 πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀνατολ. καὶ Δυτ. Ἑλλάδος. Συνεργοῦς
 εἰς τὸ ἐπιχειρήματί σας θέλετε ἔχει πρῶτον τὸν Θεόν, ἔπειτα
 τὸν ἀγαθὸν λιδὸν τῆς Ἑλλάδος, ὅστις πάσχει ἀπὸ μέρους τῶν
 νῦν τυραννικῶν τυραννίαν βαρυτέραν πρὸς τὴν ἐθωμανικὴν.
 Καὶ ἡμεῖς τέλος πάντων, οἵτινες θυσιάσαντες τὴν κατὰστασιν
 ἡμῶν ἕως τῶρα διὰ ν' ἀποσπάσωμεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ἀγα-
 ρηνῶν τυράννων τὴν καλὴν καὶ φιλότιμον πατρίδα μας, τὴν Ἑλ-
 λάδα, θέλομεν χύσει καὶ τὴν τελευταίαν ῥανίδα τοῦ αἵματός
 ἡμῶν, διὰ νὰ ὑπερασπισθῶμεν κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς τυ-
 ραννῶν τὸ ἀπαράβιαστον τοῦ Βουλευτικοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐδρεῦει
 ἡ μεγαλειότης τοῦ ἔθνους, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλλάς ἐνεπί-
 στευτε τὰ ἱερά της δικαιώματα. Δὲν σᾶς λανθάνει ὅτι ὁ ἐχθρὸς
 ἤρχισε τὰ καθ' ἡμῶν ἐτοιμασίαις του· στοχασθῆτε λοιπὸν ὅτι τὸ
 πρῶγμα ἀναβολῆς δὲν ἐπιδέχεται, διότι δὲν οἰκονομεῖται νέα Ἑλ-
 ληνικὴ κατὰ θάλασσαν ἢ κατὰ ξηρὰν ἐκστρατεία, ἐν ὅτῳ τὰ οἰκο-
 νομικὰ τοῦ ἔθνους μας μέσα εἶναι εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀχρηστών
 πλεονεκτῶν. Στοχασθῆτε δὲ ὅτι αἱ καταχρήσεις δὲν θέλουν
 παύσει, ἐν ὅτῳ οἱ ἄρπαγες, καὶ ὅχι ἡ διοίκησις, κατέχουσι τὰ
 ἐθνικὰ φρούρια, ἐν ὅτῳ αὐτοί, καὶ ὅχι ἡ διοίκησις, κινεῦσι τὴν
 στρατιωτικὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν πληρόνοντες καὶ ἐφοδιάζοντες

« μὲ τὸ χιλιοστημόριον τῶν ἀρπαγῶν των, σμικρύνουσι μὲν ση-
 μαντικῶς, μεταχειρίζονται δὲ μόνον πρὸς ἰδίαν των ὠφέλειαν
 » καὶ παράλυσιν τῆς διοικήσεως, καὶ οὐδέποτε σχεδὸν κατὰ τοῦ
 » ἐχθροῦ, καὶ ὅτι ἡ διοίκησις δὲν θέλει κινήσει ποτὲ τὴν στρατιώ-
 » τικὴν δύναμιν, ἐν ᾧ δὲν ἔχει ἐννεμον ἐκτελεστικὸν σῶμα, καὶ
 » καθαρισμένον ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ποιοῦντας καταχρήσεις, ἀλλὰ
 » καὶ ἀπὸ τοὺς κατὰ μικρὸν ὑπερασπιζομένους ἢ καὶ μόνον παρὰ-
 » θλέποντας αὐτάς. » Οἱ δὲ πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν γράφοντες
 ὡσαύτως πρὸς αὐτοὺς τὴν 2 Ἰανουαρίου, ἐκφράζονται οὕτως:
 « Ἀνδρίζου ὦ μητὲρ· μὴ προκαταλαβέτω σε δισταγμὸς καὶ δειλία,
 » διότι θέλεις ἶδει περὶ σὲ συνηγμένα τ' ἀγαπητὰ τέκνα σου ἐν
 » ἀποφάσει ἀμεταθέτω μετὰ σοῦ νὰ ζήσωσιν ἢ νὰ συναποθάνωσιν.
 » Ἐν τῇ ὀλιγομελείᾳ σου εἶσαι τὸ καθ' αὐτὸ ἔθνος· καὶ ἀφ' οὗ
 » ἀπαξ αὐτὸ σὲ καθιέρωσεν ὡς μητέρα φιλόπαιδα, μὴ φοβοῦ τῶν
 » νενοθευμένων καὶ ἀπειθῶν τὰς σκευωρίας· ἀλλ' ἀνάστηθι ἀνεν-
 » δοιάστως, καὶ παραλαβοῦσα τοὺς οἰακας, διεύθυνον τὴν ἑλληνι-
 » κὴν ὁλκάδα πρὸς ὄρμον ἀκύμαντον. Ὑψωσον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνήν
 » σου καὶ κατατρόμαξεν τῶν ἀπειθῶν τὰς καρδίας, καὶ γινώθι ὅτι
 » αἱ χεῖρες ἡμῶν χεῖρές σου. » Ὅθεν τοιοῦτοτρόπως ἐνθαρρυνόμε-
 νοι ὑπὸ τῶν νησιωτῶν, ἂν καὶ δὲν ἦσαν εἰμὴ εἰκοσιτρεῖς μόνον
 βουλευταί, παρουσιάζουσι τὸ βουλευτικὸν σῶμα, διορίζουσιν ἐπι-
 τροπὴν ἐννεαμελῆ, συγκειμένην ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιον Λόντον, Δημ.
 Παρδαλάκην, Ν. Μιλιάνην, Γ. Μαυρομμάτην, Ἰω. Κοντουμᾶν,
 Μαργαρίτην Δημάδην, Ἰω. Εὐγενεΐδην, Γγίκαν Καρακατσιάνην
 καὶ Γ. Πιπαηλιόπουλον, οἱ ὅποιοι τὴν 19 τοῦ αὐτοῦ κάμνουσι
 τὴν κατηγορίαν τῶν δώο μελῶν τοῦ Νομοτελεστικοῦ, τοῦ Μαυρο-
 μιχάλη καὶ τοῦ Χαρχαλμπους, καὶ ἐξαίρουσι τὸν Ζαίμην ὡς ὄντα
 ἐκ τῆς φατρίας των, καὶ τοὺς κατηγοροῦσι διὰ δεκατρεῖς παρανο-
 μίας· καὶ α. διότι κατεχράσθησαν τὰ δημόσια εἰσοδήματα· β'.
 διότι ἐπέστρεψεν ὁ Κολοκοτρώνης ἀπὸ τὴν ἐκστρατείαν· γ'. διότι
 ἔδωκαν προβιδασμούς· δ'. διότι ἐπώλησαν πυροβόλα τοῦ Ναυπλίου·
 ε. διότι ἤνωσαν τὰς ἐπαρχίας Ἀγίου Πέτρου καὶ Πραστοῦ· ς'.
 διότι διώρισαν ἐπάρχους· ζ'. διότι ἐπώλησαν Τούρκους αἰχμαλώ-
 τους· η. διότι ἐπώλησαν ἐθνικὰ κτήματα· θ'. διότι κατέστησαν
 μονοπωλεῖον τοῦ ἁλατος· ι. διότι ἔστειλαν τὸν Μεταξᾶν εἰς Κα-

ρύταιναν, καὶ ἔμειναν ἡ Κυβέρνησις ἀργή· ἰά. διότι δὲν ἀπέβαλον
 τὸν Μεταξῶν γενόμενον ἔκπτωτον· ἰβ'. διότι δὲν ἐδέχθησαν ἀντὶ
 τούτου τὸν Κωλέττην· καὶ ἰγ'. διότι ἔττειλαν ἐκτελεστικὴν δύναμιν
 εἰς Ἄργος διὰ νὰ βιάσῃ τῆς Βουλῆς τὸ ἀπαραβίαστον. Οἱ βου-
 λευταὶ αὐτοὶ γράφουσι τὴν 21 τοῦ δεκεμβρίου τὸν Μαυροκορδάτον,
 ὀνομάζοντές τον πρόεδρον τοῦ βουλευτικοῦ τὰ ἑξῆς: «Ἡ Κυβέρνη-
 »σις ἀποδίδει εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Κρήτης καὶ Εὐβοίας, θέλει
 » χρήματα. Εὐχαριστεῖ τὸν λόρδ Μπάϊρων διὰ τὰ ὅσα προεδάνει-
 » σεν· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ μᾶς δανείσῃ ἔτι τριάντα χιλιάδας δίστηλα·
 παρακατιόντες δὲ τὸν λέγουσι: «Τὸ βουλευτικὸν ἀπεφάσισε νὰ
 » καθαιρέσῃ ὅλα τὰ ἐν Ναυπλίῳ μέλη τοῦ ἐκτελεστικοῦ καὶ νὰ
 » συστήσῃ νέον·» καὶ προσθέτουσιν ὅτι ἤδη ἐξελέξαντο τοὺς κα-
 τωτέρω· ζητοῦσι δὲ καὶ ἄλλα δίστηλα διὰ νὰ πολεμήσωσι τοὺς
 ὑπεναντίους, ὃ ἐστὶν ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα. Μετ' ὀλίγον ἔγρα-
 ψαν καὶ τὸν λόρδ Μπάϊρων ὅτι, ἐπειδὴ ἤλθε νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἑλ-
 λάδα, διὰ νὰ ἐκπληρωθῶσιν αἱ εὐχαί του, νὰ λαμβάνῃ δαγῆγας
 ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον, συνεννοούμενος μετ' αὐτοῦ. Ἡ δὲ κα-
 τηγορία τῆς ἐπιτροπῆς ἔγεινε δεκτὴ, καὶ τὴν 6 ἰανουαρίου τοῦ
 1824 ἔτους, καθ' ὃ θὰ ἐξακολουθήσωσι, καὶ θὰ ἐξακολουθῶσι
 καταστρεπτικὰ τῆς Ἑλλάδος αἱ συμφοραὶ, καὶ δὲν θὰ παύσωσιν
 εἰμὴ κατὰ τὸ 1828, ἔγειναν ἔκπτωτα καὶ τὰ δύο μέλη τοῦ Νομο-
 τελεστικοῦ, καὶ ἀντ' αὐτοῦ διωρίσθη ἄλλο συγχείμενον ἀπὸ τὸν
 Γεώργιον Κουντουριώτην, Παναγιώτην Μπόττσην, Νικόλαον Λόν-
 τον καὶ Ἰω. Κωλέττην, μεθ' ὧν συμπαρελήθη καὶ ὁ Ἀνδρέας
 Ζαΐμης· ὁ δὲ Κουντουριώτης διωρίσθη πρόεδρος, καὶ ὁ Μπόττσης
 ἀντιπρόεδρος. Ἄλλ' ἡ Βουλὴ δὲν ὑπάρχει· διότι οἱ ἐν Κρανιδίῳ
 βουλευταὶ δὲν ἀποτελοῦσι τὸ βουλευτικὸν σῶμα, ἀλλ' οὐδὲ τὰ δύο
 τρίτα αὐτοῦ. Ἐπρεπε δὲ ν' ἀριθμῶνται ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα
 διὰ νὰ συμπληρωθῶσι τὰ δύο τρίτα, καὶ εἶναι εἰκοσιτρεῖς μόνον,
 οἱ ὅποιοι μόλις ἀποτελοῦντες τὸ ἐν τρίτον τοῦ βουλευτικοῦ, ἐμπαί-
 ζοντες τὸ ἔθνος παρουσιάζονται ὡς Βουλὴ, καὶ πράττουσι ταῦτα
 πάντα ἐν ὀνόματι τῆς Βουλῆς, καὶ παρανομοῦσιν εἰς ὅλας τὰς
 πράξεις των. Παρηνόμησε δὲ καὶ τὸ Νομοτελεστικόν· ἄρα παρα-
 νομοῦσιν ἑκάτερα τὰ μέρη· ἑκάτερα δὲ κατηγοροῦνται παρανομίας
 πρὸς ἄλληλα· ὅθεν ἔπρεπε τρίτος τις ν' ἀποφασίσῃ περὶ αὐτῶν,

καὶ ὁ τρίτος ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι τὸ ἔθνος, ὁ Κυριάρχης. Ἐπρεπεν ἔρα νὰ συγκαλεσθῇ συνέλευσις ἐθνικὴ, καὶ τότε ἤθελον συμβιβασθῇ καὶ ἀποφασισθῇ ἐν εἰρήνῃ τὰ πράγματα. Ἡ δ' ἀπόφασις τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως ἤθελε χρησιμεύσει ὥς μᾶθημα ἐφεξῆς εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ μὴ παρανομῶσιν. Ἀλλ' ὅταν τὸ ἐν τῶν μελῶν γίνεται κριτὴς τοῦ ἐτέρου καὶ τὸ καταδικάζει κατὰ τὸ δοκοῦν, τότε ἔπεται ν' ἀποφασίσῃ ἡ βία τὴν τύχην τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. Πλὴν τότε βασιλεύει τὸ δικαίωμα τοῦ ἰσχυροτέρου, βασιλεύει ἡ ἀδικία, καὶ ἐξ αὐτῆς ἔπεται ὀλεθρος τῶν ἐθνῶν. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ παρανομία τῶν εἰκοσιτριῶν βουλευτῶν εἶν' ἀναντιβῶντως ἀποδεδειγμένη, διότι αἱ πράξεις των γίνονται, μὴ οὐσης πλήρους, μὴ ὑπαρχούσης οὕτως εἰπεῖν τῆς βουλῆς· ἡ δὲ παρανομία αὐτῶν θὰ ἐπενέγκῃ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, τοῦ ὁποίου τ' ἀποτελέσματα θ' ἀποδειχθῶσιν ἐπομένως ἐκ τῶν πραγμάτων ὀλέθρια. Ἐξεταζόμεναι καὶ αἱ παρανομίαι τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ἀποδείχονται ὅτι ἔγειναν ἐξ ἀπροσεξίας, ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐξ ἀνάγκης, καὶ δὲν ἦσαν διὰ τὸ ἔθνος ὀλέθρια ὥς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἡ διανομὴ τῶν δημοσίων εἰσοδημάτων ἦτο βέβαια κατὰχρησις, καὶ ἡ πατρὶς ἀφῆρθέη τὰ μέσα τῆς ὑπερασπίσεώς της· πλὴν 'μὴ δὲν εἶν' ἔνοχοι καὶ οἱ βουλευταὶ καθ' ὅτι κατηγοροῦσι τὸ Νομοτελεστικόν; οὗτοι ἐχρεώσθουν ν' ἀκυρώσωσι τὴν γενομένην διανομὴν τῶν εἰσοδημάτων, καὶ χρεῖας τυχούσης ἐχρεώσθουν καὶ νὰ ρίψωσι τοὺς νομοτελεστάς, διὰ νὰ φυλάξωσι τὰ διὰ τὸν πόλεμον ἀναγκαζοῦντα τῶν εἰσοδημάτων χρήματα· δὲν τοὺς ῥίπτουσιν ὅμως τότε, ἀλλὰ σιωπῶσι, καὶ γίνονται αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔνοχοι τῆς καταχρήσεως. Σιωπῶσι δὲ διότι φοβοῦνται ἴσως τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Πλὴν διατί δὲν τὸν φοβοῦνται μάλιστ' σήμερον; ἂν ἐγένετο ἐμφύλιος πόλεμος τὸ 1823, δὲν ἤθελε βλάψῃ τόσον, ὅσον θὰ βλάψῃ γινόμενος τὸ 1824, διότι τότε οἱ Ἕλληνες, ὄντες σχεδὸν ἰσοδύναμοι καθὸ μὴ ἔχοντες χρήματα, ἤθελον συμβιβασθῇ εὐθὺς ἀναμεταξύ των, καὶ τὸ κακὸν ἤθελον εἶναι μικρόν. Ἀλλὰ τῶρα ἡ πατρία τοῦ Μαυροκορδάτου θὰ ἔχει νὰ σκορπίσῃ τὰ ἐκ τοῦ δανείου χρήματα, καὶ τὸ κακὸν θὰ γέινῃ μέγα καὶ πολὺ, διότι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος θὰ διαρκέσει ἔτος ὅλον, καὶ τ' ἀποτελέσματά του θὰ φέρωσι τὴν πατρίδα εἰς τὸ ἄκρον τοῦ βράθρου. Σιωπῶσι τάχα διότι ἤρχοντο νὰ κάμῃ τὸ

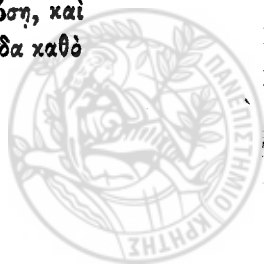
νομοτελεστικὸν καταχρήσεις, καὶ νὰ εὕρωσιν αὐτοὶ αἰτίαν νὰ τὸ
ρίψωσιν, ἢ σιωπῶσι διότι πολλοὶ τῶν βουλευτῶν, εἴτε αὐτοὶ οἱ
ἴδιοι, εἴτε οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τῶν ὠφελοῦνται ἀπὸ τὴν κατα-
χρησιν; Ἀλλὰ διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος ἔπρεπε νὰ προληφθῇ τὸ
κακὸν, καὶ ὅχι νὰ τιμωρηθῇ· ἔπρεπε δὲ νὰ μὴ λάθωσι μέρος εἰς
τὰς προσόδους αὐτὰς καὶ βουλευταί· ἄρα εἶναι καὶ αὕτη ἡ βουλή
ἐνοχος· ὁ δὲ ἀρμόδιος δικαστὴς ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ ἔθνος αὐτὸ
καὶ ὅχι οἱ εἰκοσιτρεῖς βουλευταί. Καὶ ὅμως τὸ Νομοτελεστικὸν
ἐξεπλήρωσε καὶ χωρὶς τῶν προσόδων τὰ χρέη του, καὶ οἱ ἐχθροὶ
ἀπεκρούσθησαν εἰς ὅλα τὰ μέρη, καὶ ἡ πατρίς εἶν' ἀνωτέρα παν-
τὸς κινδύνου ἐπὶ τοῦ παρόντος· μόνον τὸ ἐν μέλος τοῦ Νομοτελε-
στικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐχρεώσεται νὰ πολιορκήσῃ τὰς Π. Πάτρας, δὲν
ἠμπόρεσεν, εἰμὴ πρὸς ὥρας καὶ μακρόθεν, νὰ τὰς πολιορκήσῃ, καὶ
διὰ τοῦτο οἱ Τοῦρκοι θὰ λεηλατῶσι πολὺν καιρὸν ἐκεῖνα τὰ περίεξ,
προχωροῦντες ἕως εἰς τὴν Γαστιούνην καὶ Βοστίτσαν, καὶ μόνον οἱ
Κουμανιώται μ' ὀλίγους στρατιώτας τῶν ἐματαιώσαν ὀπωσοῦν
τὰς ἐπιδρομὰς τῶν εἰς τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν τῶν Π. Πατρῶν. Ἦτον
ἄρα δίκαιον νὰ πείσῃ τὸ Νομοτελεστικὸν, ἂν καὶ ἀσφαλίσαν καὶ
χωρὶς χρημάτων τὴν πατρίδα, ἀπὸ δὲ τὴν πτώσιν του νὰ γεννηθῇ
ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ νὰ προξενήσῃ τὸν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνον
καὶ μεγὰλα κακὰ εἰς τὸ ἔθνος; Ἄρα ἡ πρώτη παρανομία δὲν ἦτον
ὀλεθρία διὰ τὸ ἔθνος· ὁ δ' ἐμφύλιος πόλεμος θὰ εἶναι βέβαια ὀλέ-
θριος, καὶ τοῦτον ἔπρεπε ν' ἀποφύγῃ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος
πάντοτε ἡ βουλή, ὅτε διὰ τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τοῦ ἔθνους, διὰ
τὴν φύσιν αὐτὴν τῶν πραγμάτων, οἱ νόμοι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φυ-
λαχθῶσι κατ' ἀκρίβειαν, ὥς δὲν ἐφυλάχθησαν οὐδ' εἰς τὴν πρώτην
περίοδον, καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἐμποδίσῃ τὰς παρανομίας διὰ τῆς
φρονήσεως καὶ ὅχι διὰ τῆς αὐστηρᾶς τῶν νόμων ἐφαρμογῆς. Ἀλλ'
αὕτη καίτοι μὴ υπάρχουσα, διὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἀγγλικῆς φιλίας
ἡ τοῦ Μαυροκορδάτου, τείνοντος εἰς τὸ νὰ λάθωσιν οἱ ναυτικοὶ νησιῶ-
ται τὴν ἐξουσίαν, νομιζόμενοι ὡς ἐκ τοῦ ἰδίου συμφέροντος ἀγγλό-
φρονες, καθὼ θάλασσιοι καὶ αὐτοὶ, καὶ πιστεύοντες ὡς εἰσηγηθέντες
ὑπέκλεινεν ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ θὰ τοὺς διατηρήσωσι καὶ θὰ τοὺς βοηθήσωσι
κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα ὡς θαλάσσιος δύναμις εὐρίσκουσα ἀμοι-
δαίως τὸ συμφέρον τῆς εἰς τὴν θαλάσσιον μᾶλλον δύναμιν, τὴν Ἑλλάδα,

θέλουσαν φυλάξῃ τάχα τοὺς νόμους ἐν ᾧ παρανομεῖ, παραβαίνει τὸν ὑπέρτατον τῶν νόμων, ὅστις εἶναι ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος, καὶ προκαλοῦσα τὸν ἐμφύλιον πόλεμον χάριν δῆθεν τῶν νόμων, γίνεται ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας. Ἡ βουλὴ κάμνει νόμον, διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ νὰ τὸ ῥίψῃ· καὶ τοῦτο μὲν ἐκστρατεύει κατὰ τὸν νόμον· χρεωστῇ δὲ νὰ συνεκστρατεύσῃ καὶ ὁ γενικὸς γραμματεὺς, ὅστις καὶ ὑπόσχεται ὅτι θ' ἀκολουθήσῃ κατὰ πόδας· πλὴν δὲν ἐκστρατεύει, καὶ ἡ βουλὴ φατριάσασα τὸν ψηφίζει πρόεδρόν της. Τὸ Νομοτελεστικόν διευθύνει παράπονα εἰς τὴν βουλήν, διότι δὲν συνεσιράτευστε κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν ἱσθμὸν ὁ Γ. γραμματεὺς, ἀλλ' ἐψήρῃσθι πρόεδρος της, (καὶ ἄνευ τοῦ Γ. γραμματέως, ὃ ἐστὶ τοῦ Μαυροκορδάτου αὐτοῦ, ἴσως δὲν ἀπεφάσιζε νὰ ἐκστρατεύσῃ, διότι εἶχεν ἀνάγκην τῆς ἱκανότητος καὶ συμπράξεώς του εἰς τε τὰς ἐσωτερικὰς καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους)· ἡ δὲ βουλὴ ἀπολογεῖται σοφισμένη ὅτι, δὲν ἐψήρῃσθι πρόεδρόν της τὸν Γ. γραμματέα, ἀλλὰ τὸν Μαυροκορδάτον, τὸν ὅποιον ὁ νόμος δὲν διορίζει νὰ συνεκστρατεύσῃ. Ὅμως οἱ Νομοτελεσταὶ ἐννοοῦσι καὶ θέλουσι τὸν Μαυροκορδάτον αὐτὸν συνεκστρατεύοντα ὡς γενικὸν γραμματέα, διότι ἔχουσιν ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ Μαυροκορδάτου ὡς Γ. γραμματέως, καὶ διότι δὲν τὸν θέλουσι πρόεδρον τῆς βουλῆς, καθὼ θεωροῦντες τὴν προεδρείαν τῆς βουλῆς ὡς ἀνήκουσαν δικαιοματικῶς εἰς τοὺς γέροντας τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀπεφάτισαν κατὰ πάντα νὰ θυσιάσθωσι καὶ ἐθυσιάσθωσαν διὰ τὴν πατρίδα, καὶ ὅχι εἰς τὸν Μαυροκορδάτον ὅστις δὲν εἶναι γέρον καὶ δύναται νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς ἐνεργητικὴν θέσιν. Ὁ Μαυροκορδάτος εἰς τὴν πρώτην περίοδον διορίσθι πρόεδρος τοῦ Νομοτελεστικοῦ· εἰς τὴν δευτέραν δὲν διορίζεται πρόεδρος, διότι προτιμῶνται ἄλλοι δικαιοματικῶς εἰς ἐκείνην τὴν ὑψηλὴν θέσιν καὶ καθὼ σωτῆρες τοῦ Μισολογγίου καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου αὐτοῦ θεωρούμενοι· διορίζεται δὲ αὐτὸς γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Νομοτελεστικοῦ· ἀλλὰ δι' ὅσων βουλευτῶν συμπάρελαβεν εἰς τὴν ἀγγλικὴν φατρίαν διορίζεται πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Καὶ ὅμως εἰς μὲν τὴν ἐκστρατείαν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ γράφων ὡς Γ. γραμματεὺς τοῦ Νομοτελεστικοῦ· ἀλλὰ πρόεδρος τῆς βουλῆς δὲν δύναται νομοθετῶν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, διότι πρὸ πάντων οἱ νόμοι, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν σημερινὴν

κατάστασιν τῶν Ἑλλήνων οὐτ' ἐφυλάχθησαν, οὔτε φυλάσσονται, οὔτε θὰ φυλαχθῶσι διαρκούντος τοῦ πολέμου καὶ ἀκόμη διὰ πολλὴν καιρὸν μετὰ τὸν πόλεμον, δὲν σώζουσι τὸ ἔθνος· ἀλλὰ θὰ τὸ σώωσι τὰ ὅπλα, θὰ τὸ σώσει ὁ πόλεμος· καὶ ὁ κάλαμος τῶν λεγίων καὶ τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ὡς τοῦ Μαυροκορδάτου εἶν' οὐχ' ἦτιον ἀναγκαῖος καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Τὸ δὲ Νομοτελεστικὸν θέλει τὸν Μαυροκορδάτον εἰς τὴν ἐκστρατείαν ὄχι μόνον διὰ τὴν γράφην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μὴ δύναται νὰ ἐνεργῇ ἐναντίον τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ βουλευτικοῦ θετιμένου, καὶ μάλιστα ὅτε διεφημίσθη ὅτι τὸ Νομοτελεστικὸν ἐκστρατεύσαν, ἀφορᾷ εἰς δικτατορίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βουλὴ θὰ τὸ κρίψει. Ἐπομένως στέλλει τὸν Κολοκοτρώνην εἰς Τριπολιτσάν, διὰ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παύσῃ τὴν νὰ εἶναι πρέεδρος τῆς βουλῆς, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Γ. γραμματείαν τοῦ Νομοτελεστικοῦ· οὕτως ἦτον ἐπόμενον νὰ διατηρηθῇ ἡ ὁμόνοια μεταξὺ τῶν δύο σωμάτων τῆς Κυβερνήσεως· ἀλλ' ἡ βουλὴ θέλει τὴν διχόνοιαν, καὶ ὁ Μαυροκορδάτος δὲν παύεται τῆς προεδρείας τοῦ βουλευτικοῦ. Τὸ δὲ Νομοτελεστικὸν κατηγορεῖται παρανομίας διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀντιπροέδρου εἰς Τριπολιτσάν· καὶ ἰδοὺ πόθεν ἐπήγασεν ἡ δευτέρᾳ παρανομία. Ἐρρήθη ὅτι τὸ Νομοτελεστικὸν, οὕτως ἔτι τῆς βουλῆς εἰς Τριπολιτσάν, ἐδιάσθη νὰ δώσῃ βαθμοὺς εἰς τοὺς Ἀρκαδίους. Τί δ' ἔπρεπε νὰ προτιμήσῃ κάλλιον, νὰ φυλάξῃ τὸν νόμον καὶ νὰ νικήσωσιν οἱ Τούρκοι, ἢ νὰ παραβλέψῃ τὸν νόμον, ἦτοι νὰ μὴ καθυποβάλῃ τοὺς βαθμοὺς προηγουμένως εἰς τὴν βουλήν, καὶ νὰ νικήσῃ ὁ Νικηταρᾶς; Ἡ δύναμις τούτου συνίστατο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Ἀρκαδίους· ἂν ἀνεχώρουν αὐτοὶ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον διὰ τὴν μὴ παρανομίαν τὸ Νομοτελεστικὸν, καὶ ἐνίκων οἱ Τούρκοι, δὲν ἤθελεν εἶναι ἐσχάτη παρανομία; οἱ βουλευταὶ δὲν ἤξευρον ὅτι οἱ Ἀρκαδιοὶ καθ' ἑξὶν εἶχον σύστημα νὰ μὴ διαμένωσι πολὺ εἰς τὰ στρατόπεδα, καὶ ἂν δὲν ὑπεχρεῶντο ἀπὸ τοὺς δοθέντας εἰς αὐτοὺς βαθμοὺς, ἤθελον φύγει ἀφεύκτως εὐρόντες εὐλογοφανῇ πρόφασιν τοὺς ζητηθέντας βαθμοὺς τῶν; Ἰδοὺ καὶ ἡ τρίτη παρανομία, ἣτις ἰδέητε νὰ ἐπενέγκῃ τὴν πτώσιν τοῦ νομοτελεστικοῦ καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον! Ἀλλ' ἦτο παρανομία ἡ τετάρτη; Τὸ Νομοτελεστικὸν δὲν ἐπώλησε πυροβόλα τοῦ Ναυπλίου, ἀλλὰ συντρίμματα πυροβόλων ἢ ὅλως ἄχρηστα πυροβόλα, ἀπὸ τὰ

ὅποια δὲν ἔλαβε πλείονα τῶν χιλίων γροσίων, καὶ τῶν ὁποίων τὴν ἐκποίησιν δὲν ἀπηγόρευεν οὐδεὶς νόμος. Ἡ πέμπτη παρανομία ἐπήλασεν ἀπὸ τὴν ἑνώσιν τῶν ἐπαρχιῶν Ἀγιοπέτρου καὶ Πραστοῦ· ἐπειδὴ ἐχρεώσκει νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸ ἐναντίον τῆς Ἀγγλικῆς φατρίας, ἠτέλησε νὰ δώσῃ δύναμιν καὶ ὅπλων καὶ πολιτικῆς ἐξουσίας εἰς τὸν Γιαννούλην Καραμάνον, καὶ νὰ τ' ἀφαιρέσῃ ἀμφοτέρω ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς Κωνσταντῖνον καὶ Παναγιώτην Ζαφειροπούλους, τὸν μὲν στρατηγόν, τὸν δὲ βουλευτὴν τῆς ἐπαρχίας Ἀγιοπέτρου, οἵτινες ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τοὺς Νησιώτας, καὶ σύμφωνοι μὲ τοὺς εἴκοσι τρεῖς βουλευτὰς νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν πτώσιν του. Ἦτο δὲ δίκαιον ἡ ἑνώσις δύο καὶ τριῶν ἐπαρχιῶν εἰς μίαν, ὅτε μία ἐπαρχία περιέχουσα δύο χιλιάδας ψυχὰς, καὶ ἑτέρα περιέχουσα εἴκοσι χιλιάδας ψυχὰς, ἔστελλον εἰς τὴν Βουλὴν ἀνὰ ἓνα ἀντιπρόσωπον βουλευτὴν· καὶ ἄλλως δὲν ὑπῆρχε νόμος προσδιορίζων ὅποια καὶ ὁπόσαι ἐπαρχίαι ἀποτελοῦσι τὸ ἑλληνικὸν κράτος, καὶ νόμος ἀπαγορεύων τὴν ἑνώσιν τῶν μικρῶν ἐπαρχιῶν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔπρεπε βέβαια νὰ γείνη εἰμὴ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Βουλῆς, ἃν ἦτο αὕτη πλήρης, καὶ διὰ νόμου ἀφορῶντος ὅλας ἐν γένει τὰς τοιαύτας μικρὰς ἐπαρχίας, καὶ μὲ τὴν γνώμην τῶν κατοίκων αὐτῶν, ὅτε ἔπρεπε νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ συμφέροντα καὶ δικαιώματά των. Ἦτο δὲ ἀδίκον ν' ἀφαιρεθῶσιν οἱ Ζαφειρόπουλοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ἀγιοπέτρου τὰ δικαιώματά των μὲ τοιοῦτον τρόπον αὐθαίρετον· δὲν ἀφηρέθησαν ὅμως αὐτὰ καὶ πραγματικῶς· καὶ τὴν πρᾶξιν ταύτην ἠδύναντο ν' ἀκυρώσωσιν οἱ βουλευταὶ διὰ τοῦ καλῆμου καὶ ὅχι διὰ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ἐκτὴ παρανομία ὅτι τὸ Νομοτελεστικὸν διώρισεν ἐπάρχους· ἀλλ' εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διορίζῃ τοὺς ὑπαλλήλους του· ἐχρεώσκει δὲ νὰ τοὺς προβάλλῃ εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τι μυστικὸν ψήφισμα τῆς συνελεύσεως, καὶ δὲν τοὺς προβάλλει, διότι ἀγνοεῖ τὸ αὐτὸ ψήφισμα· ἄρα τὸ ἀγνοεῖν δὲν λογίζεται παρανομία. Ἐβδόμη παρανομία δὲν ὑπάρχει διότι τὸ Νομοτελεστικὸν δὲν ἐπώλησε Τούρκους. Ὁ Κολοκοτρώνης εἶχεν εἰς τὴν προστασίαν του τοὺς υἱοὺς τοῦ Σιέχ Νεντζίπ, καὶ καθὼς ἐπὶ τῆς Γερουσίας ἠθέλησε νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ, καὶ αὕτη δὲν τὸ ἐνέκρινε διὰ τὸν φόβον μὴ βλάψῃ τὴν πατρίδα καθὼς

νοήμονες καὶ γνωρίζοντες τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἑλλάδος, οὕτω καὶ τῶρα ἠθέλησε νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ, καὶ νὰ τὸν στείλωσιν ἐξ Αἰγύπτου ὅσα εἶχε δαπανημένα ὑπὲρ αὐτῶν. Τὸ δὲ Νομοτελεστικὸν, μὴ νομίζον, ὡς ἡ Γερουσία, ἐπικινδύνους τοὺς ἀνθρώπους, συγκατετέθη νὰ ἐλευθερωθῶσιν (1). Ὁ δὲ νόμος ἀπαγορεύει νὰ πωληθῇ ἢ ν' ἀγορασθῇ ἄνθρωπος εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὅχι δὲ καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ αἰχμάλωτος. Ἡ περὶ τῆς ὀγδόης παρανομίας κατηγορία ἦτο περιττή, διότι ἡ ἐκποίησης τῶν ἐθνικῶν φθαρτῶν κτημάτων ἔγινε μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς βουλῆς. Τὴν δ' ἐννάτην παρανομίαν δὲν ἐνόμιζε παρανομίαν τὸ Νομοτελεστικόν, διότι τὰ μονοπωλεῖα δὲν ἀπαγορεύοντο· ἐπώλητε δὲ τὸ ἅλας τῆς Θερμυσίας ὁ ὑπουργὸς τῆς οἰκονομίας ὡς μονοπωλεῖον θεωρούμενον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ Νικηταρᾶς τὸ γέννημα, ὅπερ εἶχε στείλει κατὰ διαταγὴν τοῦ Νομοτελεστικοῦ τὸν Ὀδυσσεά καὶ τοὺς Ψαβρίανους, τοὺς εἰς τὴν Εὐβοίαν ἀγωνιζομένους· καὶ ἄλλως ἐπώληθη ὅπως ἦτο δυνατόν νὰ πωληθῇ εἰς ἐκείνην τὴν κατὰστάσιν τῶν πραγμάτων, διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ ὅπως οὖν ὁ Νικηταρᾶς τοὺς πεινῶντας στρατιώτας, ὅτε ἡ βουλὴ δὲν ἤθελε συγκατατεθῇ νὰ πωληθῇ διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ Νικηταρᾶ· καὶ διὰ ταῦτα δὲν ἐκρίθη δίκαιον νὰ παύσῃ τῶν χρεῶν τοῦ ὁ ὑπουργὸς τῆς οἰκονομίας. Ἀμὴ ποία βλάβη ἔγινεν εἰς τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν δικαίτην παρανομίαν; ἂν τὸ Νομοτελεστικόν ἔμεινε διμελές, ἀπελθόντος τοῦ Μεταξᾶ εἰς Καρύταιναν διὰ νὰ σβέτῃ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, καὶ διὰ τοῦτο ἔμεινεν ἀργὸν διὰ πέντε ἡμέρας, ἡ πατρίς δὲν ἔπαθε τίποτε. Τὸ Νομοτελεστικόν ἤδη ἔμεινεν ἀργὸν ἀπὸ πολλὸν καιρὸν ἕνεκα τῶν ἀντενεργειῶν τῶν εἰκοσιτριῶν βουλευτῶν· ἡ ἐν Καρυταίνῃ ῥῆξις, τὴν ὁποίαν οἱ φατριασταὶ ὑπενῆργησαν διὰ τῶν Ἀνδρεῶν Ζαΐμη καὶ Λόντου ἀντιπράττοντες εἰς τὴν εἰς Π. Πάτρας ἐκστρατείαν τοῦ Κολοκοτρώνη, ἦτον ὀλεθρία· ἄρα, ἀφ' οὗ

(1) Εἴθε μὴ ἤθελε συγκατατεθῇ, διότι αὐτοὶ θὰ ἐπιστρέψωσι μὲ τὸν ἱμπραχίμ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ θὰ τὸν δώσωσιν ὀλέθρια σχέδια καὶ συμβουλὰς· ἠθέλησέ τις καὶ τότε νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, καθὼς τοὺς ἐμποδίσαι καὶ ἐπὶ τῆς Γερουσίας, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη. Ὁ γέρον Φωτῆλας, ἀφ' οὗ ἤκουσε τὴν παρατήρησιν οὗτοι οἱ Τοῦρκοι αὐτοὶ, ἂν καὶ ἀπόλεμοι, ἦσαν νοήμονες, καὶ διὰ τοῦτο πλέον ἐπικινδύνοι παρὰ τοὺς πολέμικοις, δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἀναχώρησίν των.

τὴν ἀπεσεκίδασεν, ὅχι μόνον δὲν παρηνόμῃσεν, ἀλλ' ἐπραξε καὶ νομιμώτατα· διὰ τοῦτο ἀπέρριψε τὴν κατὰ τοῦ Μεταξᾶ πρᾶξιν καθὼς καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ Κωλέττη, μὴ νομίσαν παρανομίαν τὴν ἐνδεκάτην καὶ δωδεκάτην. Τὸ Νομοτελεστικὸν δὲν ἐνόμιζεν ὅτι ἤθελε πράξει παρανομίαν τὴν δεκάτην τρίτην, ἀπροσέειλαν τὸν φρούραρχον τοῦ Ναυπλίου καὶ τὸν Νικηταρᾶν εἰς Ἄργος, διὰ νὰ προσπαθήσωσι νὰ φέρωσι τὴν ἔνωσιν καὶ ὁμόνοιαν εἰς τὰ δύο σώματα τῆς Κυβερνήσεως, ὥστε νὰ φυλαχθῇ ἡ πειθαρχία καὶ ἡ εὐταξία, καὶ νὰ δυνηθῇ ὁ στρατιώτης νὰ κινηθῇ, ἐφωδιασμένος τοῦλάχιστον μὲ ψωμὸν καὶ πυριτόβολα, κατὰ τοῦ ἐχθροῦ· οὗτ' ἐπίστευε ποτε ὅτι οἱ μὴ ἀποτελοῦντες εἰμὴ τὸ ἐν τρίτον τῆς Βουλῆς εἰκοσιτρεῖς βουλευταὶ, ἤθελον κηρύξει διὰ τοῦτο ὅτι ἔστειλε στρατιώτας νὰ τὴν βιάσῃ. Καὶ ὁμως τοιαῦται ἦσαν αἱ παρανομίαι, διὰ τὰς ὁποίας ἐρρίψαν οὗτοι τὸ Νομοτελεστικόν, καὶ δὲν ἦσαν βέβαια παρανομίαι δι' ἃς ἔπρεπε νὰ γίνωσιν ἐκπτωτοὶ κατὰ τὸν νόμον οἱ Νομοτελεσταί, καὶ νὰ διευθυνθῶσιν ὡς ἀπλοῖ πολῖται, εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον. Μ' ὅλον τοῦτο καὶ καθ' ὅ,τι παρηνόμῃσαν, δὲν παρηνόμῃσαν κατ' ἐπίγνωσιν, ἀλλ' οὐδ' ἐφαντάσθησαν κἂν ὅτι παρηνόμῃσαν ποτε· ἄλλως ἐξεπλήρωσαν τὰ χρέη των πρὸς τὴν πατρίδα, ὡς ὥφειλον νὰ τὰ ἐκπληρώσωσιν. Ἄν δὲ οἱ βουλευταὶ τῆς ἀγγλικῆς φατρίας δὲν εἶχον πρόθεσιν νὰ τοὺς ρίψωσι διὰ τὸν λόγον τοῦ νὰ διορίσωσιν ἀντ' αὐτῶν ἄλλους ὁμόφρονας, καὶ μάλιστα τοὺς νησιώτας, ἠδύναντο νὰ τοὺς κάμωσι παρατηρήσεις διὰ τὰς παρανομίας, ἐὰν ἐγείναν παρανομίαι, καὶ νὰ ἐπανορθώσωσιν ἢ νὰ προκαταλάβωσιν ὅ,τι κακὸν ἐγείνεν ἢ ἐμελλε νὰ γείνῃ ἀπὸ τὰς αὐτὰς παρανομίας· ἢ μὴ γὰρ παρηνόμῃσαν ἐπὶ σκοπῷ νὰ σφετερισθῶσι τὰ δημόσια χρήματα, καὶ νὰ καταθλίψωσι τοὺς πολίτας, καὶ νὰ δορυφορηθῶσι μὲ στρατεύματα μισθωτὰ διὰ νὰ τυραννήσωσι τὸ ἔθνος καταλύοντες τοὺς νόμους του, ἢ νὰ πράξωσι τι κακὸν εἰς τὴν πατρίδα; ὅχι, ὅχι βέβαια. Ἄλλ' οἱ βουλευταὶ εἶχον σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ρίψωσιν ἢ τὰ τρία μέλη, τὸν Κολοκοτρώνην (ἂν δὲν ἤθελε προλάβει νὰ παραιτηθῇ), τὸν Χαραλάμπους καὶ τὸν Μεταξᾶν, ἢ τὸ ὅλον τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ἥτοι καὶ αὐτὸν τὸν πρόεδρον Μαυρομιχάλην, ἂν οὗτος δὲν ἤθελεν ἀποδεχθῇ ὅ,τι ἤθελον κατα-

ψηφίσει, καὶ ἐπομένως ἔπρεπε νὰ πλάσωσιν, ὥς καὶ ἔπλασαν, παρνομίας διὰ νὰ τοὺς βίψωσι. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ Νομοτελεστικὸν ἀντικατατίθεται εἰς τὴν ἀγγλικὴν πατρίαν, μὴ πειθόμενον εἰς τὰ παράνομα ψηφίσματα τῶν εἰκοσιτριῶν βουλευτῶν· ἀλλὰ προσπαθεῖ ἐν ταύτῃ νὰ συμβιβασθῶσι τὰ πράγματα, εἰ δυνατόν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ γενῇ ῥῆξις ἐμφυλίου πολέμου.

Ἐν τούτοις λαμβάνει ἀπὸ τινὰ Σπυρίδωνα Βάλδην, διατρίβοντα εἰς Λιβόρνον, περὶ τοῦ εἰς Λονδῖνον πραγματευθησομένου δανείου παρατηρήσεις καθ' ὑπαγόρευσιν ἰσως τοῦ ἀκραιφνοῦς φίλου τῶν Ἑλλήνων Ἑυῖνάρ, ἡ καὶ τοῦ εἰς Ἑλβετίαν διατρίβοντος Ἰω. Α. Καποδίστρια, ἐξ ὧν πληροφορεῖται ὅτι τὸ ἀγγλικὸν δάνειον δὲν ἐσύμφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅτι καλλίον ἦτο νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν τῆς ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου πολλοὶ φιλέλληνες εἶχον διάθεσιν νὰ δώσωσιν εἰς τὸ ἔθνος δάνειον λογιζόμενον ἑκατὸν καὶ ὄχι πενήντα ἀνθ' ἑκατὸν καὶ μὲ τόκον πολὺ μέτριον. Τὸ νομοτελεστικὸν ἐνόμιζεν ὄχι μόνον ἀνωφελές, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβές τὸ δάνειον τῶν Ἀγγλων καὶ δι' αὐτὰς τὰς παρατηρήσεις, καὶ διότι ἐφρόνει ὅτι τὸ ἔθνος μ' ὄλην τοὺς πτωχίαν ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν δαπάνην τοῦ πολέμου, ἀν οἱ διέποντες τὰ πράγματά του ἐσωφρόνου· ἐπειδὴ τότε ἅπαντες θὰ ἡμιλλῶντο ποῖος ποῖον νὰ ὑπερτερήσῃ ἐν ἔργοις τε καὶ ἐν λόγοις συντελέσωσιν εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν· τότε πρὸ πάντων ἤθελον κατορθώσαι νὰ μὴ λαμβάνωσι μισθὸν οἱ στρατευόμενοι κατὰ ξηρὰν τε καὶ θάλασσαν, καὶ νὰ περιορισθῶσιν εἰς τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα· τότε ἤθελον δυνηθῇ ν' λάβωσιν ἀπὸ τοὺς οἰκονομικοὺς πόρους τοῦ κράτους ἕξ ἑπτὰ ἑκατομύρια· τότε ἤθελον ὑποχρεώσαι τοὺς Ἕλληνας νὰ εἰσενέγκωσιν ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἑπτὰ ὀκτῶ ἑκατομύρια (διότι ἑκατὸν πενήντα χιλιάδες οἰκογένειαι ἀνὰ πενήντα γρόσια κατ' ἔτος ἡ μία μὲ τὴν ἄλλην συνεισφέρεισαι ἅμεσον φόρον, ἀνεπαισθήτως ἠδύνατο νὰ χορηγήσωσιν αὐτὸ τὸ ποσόν)· τότε ἦτον ἐπόμενον νὰ λάβωσι καὶ παρὰ τῶν εἰς τὴν ἄλλοτρίαν ὁμογενῶν ἄφθονα βοηθήματα, καὶ τότε δὲν εἶχε βέβαια τὸ ἔθνος ἀνάγκην νὰ δανεισθῇ ἀπὸ ξένους διὰ τὸν πόλεμον. Ἄν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἄνευ ὀπλων οἱ πλείότεροι, καὶ πτωχοὶ, καὶ ὅλως ἀνεφοδιάστοι, καὶ τῶν ὄλων στερούμενοι πολεμοῦντες, ἐνίκησαν ἄχρι τοῦδε τοῦ

Τούρκους, ἔπεται ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην εἰμὴ ἀνθρώπων ἐχόντων ἱκανότητα καὶ ἀρετὴν, διὰ νὰ πολεμήσωσι τοὺς Τούρκους καὶ μὲ τουρκικὰ χρήματα, καθὼς τοὺς πολεμοῦσιν ἤδη καὶ μὲ τουρκικὰ ὅπλα: μὲ τὰ ὅπλα τῶν ἐντοπίων Τούρκων καὶ τῶν εἰσβαλόντων εἰς τε τὴν στερεὰν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τέλος νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὸ σταδίων τοῦ πολέμου νικηταὶ καὶ πλούσιοι. Ὁ Ναπολέων πολεμῶν καὶ νικῶν τοὺς ἐχθροὺς, ἔστειλε καὶ εἰς τὸ δημόσιον τῆς Γαλλίας ταμεῖον πολλὰ ἑκατομμύρια. Ἄλλως τε, διότι τὸ νομοτελεστικὸν ἐφρόνει ὅτι, εἰς τὴν παροῦσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν τὰ ἐκ τοῦ δανείου χρήματα ἤθελον ὑποθαλφῆ καὶ παρατείνει τὰς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων διχονοίας εἰς τρόπον ὅτι νὰ μὴ παύσωσιν αἱ ἐμφύλιοι ταραχαί, εἰμὴ ἀφ' οὗ ἤθελον κατασκορπισθῇ ἀνωφελῶς καὶ καταστρέψῃ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ διασπείρῃ εἰς τὴν κοινωνίαν των τὴν διαφθορὰν καὶ ἀνηθικότητα καὶ ἐξαγριώσῃ ἐπὶ μᾶλλον τὰ πάθη καὶ τέλος, διότι ἐφρόνει ὅτι ὅσα χρήματα φθάσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κουντουριώτου, τοῦ Μπότاسη, τοῦ Κωλέττη καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου ἤθελον δαπανηθῇ καὶ κατασπυτευθῇ σχεδὸν ὅλα εἰς τοὺς ναυτικούς Νησιώτας, καὶ εἰς τοὺς Ρουμελιώτας, καὶ ἤθελον τοὺς βάλῃ εἰς θέσιν νὰ καταθλίψωσι τοὺς Πελοποννησίους· δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἐμποδίσῃ τὸ δάνειον τοῦ Λονδίνου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐν Κρανιδίῳ Νομοτελεστικὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὴν περὶ τοῦ δανείου τούτου διωρισμένην ἐπιτροπὴν, ἅμα πληροφορηθὲν τὸ ἐν Ναυπλίῳ, ἔστειλεν ἐκτελεστικὴν δύναμιν νὰ συλλάβῃ τὰ μέλη αὐτῆς ἀπερχόμενα εἰς τὸν Πύργον ἐπὶ σκοπῷ νὰ πλεύσωσιν εἰς Ζάκυνθον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν· ἀλλ' ἀπέτυχε, καὶ διὰ τοῦτο φροντίζει νὰ ἐμποδίσῃ ἄλλως πως τὸ αὐτὸ δάνειον.

Ἦδη θεωρῶν τὴν ἀθλιότητα τῶν πραγμάτων, ἀπελπίζεται διότι δὲν βλέπει ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος τὸν ἄνθρωπον νὰ κυβερνήσῃ τὸ σκάφος τῆς πατρίδος, εἰς βαθὺ πέλαγος κλυδωνιζόμενον, καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὸν ὄρμον τῆς σωτηρίας. Ἔστρεψε δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν εὔρεν εἰς τὸν Ἰω. Α. Καποδίστριαν. Ὅθεν καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν προσκαλέσῃ ἐπισήμως· πλὴν ἔπρεπε νὰ στείλῃ καὶ ἄνθρωπον εἰς τὴν Γενεύαν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ.

Ὁ Δημ. Περβρουκάς εὐρίσκετο ἤδη εἰς Κύθηρα· ὅθεν, διὰ τὴν σχέσιν, ἣτις ὑπῆρχε μεταξύ τοῦ ἀδελφοῦ του Χαραλάμπους ἢ τῶν Περβρουκαίων καὶ τοῦ Σωτηρίου Χαραλάμπους, γενομένης προτάσεως εἰς τὸ Νομοτελεστικόν, προσκαλεῖται καὶ ἔρχεται εἰς Ναύπλιον. Ὁ Σ. Χαραλάμπους εἶχε δι' αὐτὸν ὑπόληψιν ὅτι ἡδύνατο ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν τοῦ Μαυροκορδάτου διοριζόμενος Γ. γραμματεὺς τοῦ Νομοτελεστικοῦ, καὶ διωργανίσθη ἐπὶ τούτῳ ἢ πρόσκλησίς του· ἀλλ' ἐπομένως ἀπεφασίσθη ν' ἀναχωρήσῃ πάλιν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, πλὴν διωρισμένος εἰς ὑπηρεσίαν ἐθνικὴν, καὶ ἀναδέχεται νὰ φέρῃ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Νομοτελεστικοῦ πρὸς τὸν Καποδίστριαν, καὶ συνάμα ν' ἀπέλθῃ εἰς Λονδίνον, νὰ ἐμποδίσῃ τὸ δάνειον. Εἶναι δὲ διὰ τοῦτο ἐφωδιασμένος μὲ διαταγὴν τοῦ Νομοτελεστικοῦ, διαλαμβάνουσαν ὅτι ἀποστέλλεται νὰ συμπράξῃ μὲ τὴν σταλεῖσαν ἤδη ἀπὸ τὸ ἐν Κρανιδίῳ ἐπιτροπὴν ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ δανείου· πλὴν ἂρ' ἐτέρου εἶναι διατεταγμένος ν' ἀντενεργήσῃ εἰς τρόπον ὥστε νὰ τὸ ἐμποδίσῃ, καὶ οὕτω νὰ ματαιωθῶσι τὰ σχέδια τῆς φατρίας τοῦ Μαυροκορδάτου, καὶ ν' ἀπαλλαγῇ τὸ ἔθνος ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Τοιαῦτα ἔγγραφα φέρων ὁ Περβρουκάς, ἀνεχώρησεν ἀρχὰς ἰανουαρίου· ἀλλὰ δὲν θὰ κατορθώσῃ τίποτε. Ὁ Καποδίστριας ἦτο καὶ πρότερον προσκεκλημένος ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην ὡς ἐρρέθη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· εἶχε προσκληθῇ ὡσαύτως καὶ ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην, ὅστις τὸν ἔλεγεν ὅτι ἡτοίμασε τὸν ἀμνόν, περὶ τοῦ ὁποίου εὐχήθη πρὸ πέντε χρόνων εἰς Κέρκυραν (1)· θὰ προσκληθῇ ἐπομένως καὶ ἀπὸ τοὺς περὶ τὸν Κωλέττην, οἱ ὁποῖοι θὰ πέμψωσιν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν Γενεύαν τὸν βουλευτὴν Νικόλαον Μιλιάνην. Ἀλλ' ὁ Καποδίστριας δὲν θεωρεῖ τὸν καιρὸν ἀρμόδιον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὁ Θεὸς θὰ τὸν ἀποστείλῃ εἰς πλεόν δεινὰς περιστάσεις, διὰ νὰ τὴν σώσῃ ἀπὸ τὸν ὄλεθρον.

Οἱ δὲ εἰσοστρεῖς βουλευταὶ ἐπαναλαβόντες εἰς Κρανίδι τὸ περὶ

(1) Κατὰ τὸ 1818 ὅτε ὁ Καποδίστριας ἦλθεν εἰς Κέρκυραν, συνιστάδιζτο εἰς τοῦ πατρὸς τοῦ ὁμοῦ μὲ ἄλλους καὶ ὁ Κολοκοτρώνης· καὶ ἐν ᾧ ἔκοπτε τὸ σπῆν ἀρνίον, τὸν λέγει ὁ Καποδίστριας, 'φάιτος ἐδῶ καὶ τοῦ χρόνου εἰς τὴν Πελοπόννησον. Τοῦτο σημειώσας ὁ Κολοκοτρώνης, τὸν ἔγραψε νὰ ἔλθῃ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν διὰ νὰ φάγῃσι τὸν ἀμνόν.

βασιλέως ζήτημα, προέθεντο νὰ στείλωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην βουλευτικὴν ἐπιτροπὴν, νὰ ἐρευνήσῃ εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ ἄνω Γερμανίαν ποῖον ὑποκείμενον ἤθελεν εἶναι διὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος κατάλληλον καὶ ἄξιον εἰς τὸ διοικεῖν (τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται, λέγουσι, νὰ εἶναι βέβαια ἐνάρετον, πεπαιδευμένον, ὑποληπτικὸν καὶ χρηματικὴν ἔχον κατάστασιν), καὶ ποῖον ὑποκείμενον ἔχει θέλησιν ν' ἀναδεχθῇ τὴν βασιλείαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μ' ὁποῖον σύνταγμα καὶ καθ' ἐξῆς· εἶχον δὲ διορίσει ἐπταμελῆ ἐπιτροπὴν νὰ σκεφθῇ περὶ βασιλείως, καὶ ν' ἀναφέρῃ πρὸς αὐτοὺς ὅ,τι ἤθελε νομίσει πρακτέον, καὶ αὕτη ἀνέφερε τὰ ἐφεξῆς.

« Ἡμεῖς οἱ εἰς ἐπιτροπὴν διορισθέντες μὲ διαταγὴν τοῦ βουλευτικοῦ σώματος ὑπ' ἀριθ. 651, διὰ νὰ συσχεφθῶμεν περὶ τῆς ἀποφασισθείσης διὰ τὴν Εὐρώπην ἀποστολῆς, ὁποίας ὁδηγίας καὶ ὁποῖα σχέδια νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτῆς, ἐκρίνομεν εὐλογα τὰ ἐξῆς· Νὰ σταλῇ εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ ἄνω Γερμανίαν ὡς εἰς πτόπον ἀρμόδιον διὰ νὰ ἐνεργήσουσιν τὰ περὶ βασιλείως. Νὰ φροντίσωσι νὰ στείλωσιν ἐγκύκλιον ἀναφορὰν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ὅσας τὰς χριστιανικὰς δυνάμεις ἐξαιτουμένης τὴν βοήθειάν των· νὰ τὴν δημοσιεύσωσι δὲ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας. Νὰ σκεφθῶσι μὲ τὰς φιλελληνικὰς ἐταιρείας τῆς Ἑλβετίας καὶ ἄνω Γερμανίας, μὲ τὴν ἐν Λονδίνῳ ἐπιτροπὴν, καὶ μ' ὅσους ἄλλους Ἕλληνας καὶ φιλέλληνας, ποῖος εἶναι ὁ ἀρμοδιώτερος τρόπος νὰ σχετισθῇ ἡ Ἑλλὰς μὲ τὰς χριστιανικὰς δυνάμεις, περὶ συνταγματικοῦ χάρτου, πῶς ἔπρεπε νὰ συνταχθῇ, καὶ ποῖον ὑποκείμενον ἤθελεν εἶναι ἄξιον, καὶ ἂν ἔχῃ διάθεσιν ν' ἀναδεχθῇ τὴν βασιλείαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μὲ ποῖον σύνταγμα. Ν' ἀναφέρωσι δὲ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ τὸ ἔθνος ν' ἀποφασίσῃ τὴν 8 φεβρουαρίου 1824 Κρανίδι. Γρηγόριος Κωσταντάς, Ἀναστ. Λόντος, Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλος, Ἰω. Κοντουμάς, Ν. Μιλιάνης, Γ. Γλαράκης, Ἀναγνώστης Σπηλιωτάκης. » Ὁ δ' Ἐμμανουὴλ Ἀντωνιάδης βουλευτὴς τῆς Κρήτης διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς πράξεως ταύτης τῶν βουλευτῶν, ὡς ζητούντων νὰ βασιλευθῇ ἡ Ἑλλὰς καὶ παρανομούντων· διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ τὸν ἀπέβαλον ἀπὸ τὴν ὁμήγυριν των. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κουντουριώτης δὲν ἔδειξε διάθεσιν εἰς τὸ περὶ βασιλείως ἀντικείμενον, ὅτε ἔπρεπε

νὰ περιμένῃσι πληροφορίας ἀπὸ τὴν ἐν Λονδίῳ ἐπιτροπὴν περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος κατὰ συνέπειαν τῶν πρὸς αὐτὴν δοθεισῶν ὁδηγιῶν ὑπὸ τοῦ Μαυροκορδάτου, καθ' ἃς οὗτος ἐζητεῖ τὴν συμμαχίαν καὶ βοήθειαν τῶν Ἀγγλων καὶ ὅλης τῆς Εὐρώπης ἐναντίον τῆς Ῥωσίας, ὡς καὶ τὴν γνώμην τῶν Ἀγγλων περὶ βασιλείῳς ἰδιοπιστώσας, οἱ βουλευταὶ δὲν ἔκαμαν καμμίαν περὶ βασιλείῳς ἀπόφασιν ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἐν τοσοῦτῳ κατ' εἰσήγησιν τοῦ Μαυροκορδάτου ἐψήφισαν τὸν νήπιον ἔτι ὄντα υἱὸν τοῦ Μάρκου Μπότσαρη Δημήτριον ἀξιωματικὸν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ πεντηκόνταρχον, καὶ τὴν ΙΙ Ἰανουαρίου διὰ προβουλεύματος πρὸς τὸ Νομοτελεστικὸν τοῦ Κουντουριώτου προβάλλουσι νὰ ἀποδώσῃ εὐχαριστίας πρὸς τὸν ἐν Πείσαις Ἀρτῆς Ἰγνάτιον ὡς περιποιούμενον τὴν ἐκεῖ διατρίβουσαν οἰκογένειαν τοῦ εἰρημένου Μπότσαρη. Εἶναι δ' ἀξιέπαινος ἡ πρᾶξις αὕτη, δι' ἧς ἀποδίδεται δικαιοσύνη εἰς τὴν χήραν καὶ τὰ ὄρφανὰ τοῦ ἥρωος Σουλιώτου. Ἀλλὰ ἵδιαίτη δὲν ἀποδίδεται ὡσαύτως δικαιοσύνη εἰς τὴν χήραν καὶ τὰ ὄρφανὰ τοῦ ἥρωος Πελοποννησίου, τοῦ Στριφτόμπολα, ὅστις πρῶτος ἀπέθανε διὰ τὴν πατρίδα εἰς τὴν ἔνδοξον διὰ τοὺς Ἕλληνας ἡμέραν, καθ' ἣν ἐνίκησαν τὸ πρῶτον εἰς τὸ Λεβίδι τοὺς Τούρκους; Καὶ ἵδιαίτη μάλιστα καταδιώκονται καὶ ὑβρίζονται οἱ νικηταὶ τοῦ Βαλτετεσίου, τῶν Δολιανῶν καὶ τοῦ Δερβενακίου, καὶ τοὶ ἀναγκαῖοι διὰ νὰ καταστρέψωσι καὶ ἄλλας μυριάδας Τούρκων, καὶ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα;

Ἐν τούτοις παρουσιάζεται καὶ ὁ Νικόλαος Θησεὺς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ καθὼς ὁ Μπουρνιάς ἀπώλεσε τὴν Χίον, ζητεῖ καὶ οὗτος νὰ ῥίψῃ τὴν Κύπρον εἰς τὸν ἄφυκτον τοῦ ν' ἀπολεσθῇ κίνδυνον· ζητεῖ δ' ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν πληρεξουσιότητα νὰ πλεύσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην, νὰ συμφωνήσῃ δάνειον, καὶ μισθώσας τακτικὰ στρατεύματα, ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν Κύπρον, νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις δὲν τὸν ἔδωκεν ἀχράσιν διὰ τὸν φόβον μὴ γείνῃ συναίτιος τοῦ νὰ δεκατισθῶσιν οἱ χριστιανοὶ τῆς νήσου ἐκείνης καὶ αὐθις ἀπὸ τὸν Μεχμεταλῆν· πλὴν μετὰ παρέλευσιν καιροῦ κόμης τις Δημήτριος Δεουβιτζ παρουσιάζεται εἰς Λονδίον μὲ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Θησεῖος, τὸν ἀρχιμανδρίτην, καὶ πραγματεύονται δάνειον διὰ τὴν Κύπρον· ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις,

καὶ τότε ἀποδοκιμάζει τὰ περὶ τούτου, καὶ ἡ ἐν Λονδίῳ ἐπιτροπὴ ἀνέτρεψε τὰς διαπραγματεύσεις των.

Μετὰ τὸν Θωσέα ἔρχεται καὶ ἕτερος εἰς Ναύπλιον ὀνόματι Θεόδωρος Ἀλκαῖος ἀπὸ Μιτυλήνῃν, καὶ ζητεῖ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, προτρεπτικὴν πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου ἐκείνης, νὰ λάβωσι καὶ αὐτοὶ τὰ ὅπλα κατὰ τῶν Τούρκων. Εἶχε δὲ παρουσιάσει ἀναφορὰν τινῶν ἐξ αὐτῶν, δι' ἧς ἐζητοῦντο τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεως διὰ πλοίων καὶ στρατευμάτων καὶ πολεμοφοδίων· ἤθελε καὶ αὐτὸς ν' ἀπολέσῃ τοὺς Μιτυληναίους εἰς ὀλίγας ὥρας. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις τοὺς ἀπεκρίθη ὅτι καμμίαν συνδρομὴν δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς δώσῃ εἰς τοιαύτας περιστάσεις, καὶ ὅτι, ἂν αὐτοὶ εἶχον πεποιθῆσιν ὅτι ἐπαναστάντες ἤθελον νικήσῃ τοὺς Τούρκους, τότε νὰ κινήσῃν, ἄλλως νὰ μένωσιν ἡσυχοί, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῶσιν, ἄχρις ὅπου ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων ἀποφασίσῃ καὶ περὶ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἰωνίας καὶ ἄλλων μερῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν Τουρκίαν.

Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Κύπρου καὶ τῆς Μιτυλήνης ἦσαν ὑποκειμένοι διὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν των ν' ἀπολεσθῶσιν ἂν ἐπανάσταντο, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες δὲν ὠφελοῦντο τίποτε ἂν ἐγίνοντο αἵτιοι τῆς ἀπωλείας των, κινουντες αὐτοὺς εἰς ἐπανάστασιν. Ἦθελον βέβαια καὶ αὐτοὶ νὰ ἐπαναστῶσι, τοῦλάχιστον διὰ ν' ἀσφαλίσωσι τὴν ὑπαρξίν των· διότι δὲν ἦτον ἀμφιβολία ὅτι ἐκινδύνευσεν καὶ οἱ Κύπριοι καὶ οἱ Μιτυληναῖοι, ὥς ἐκινδύνευσεν πάντοτε ὅλοι οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν εὐρισκόμενοι χριστιανοί, νὰ κατασφαγῶσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Τευρκίας. Οἱ Τούρκοι ἔσφαξαν μυριάδας ἐξ αὐτῶν, ἂν καὶ μὴ ἐπαράντων ὅπλα· ἦτον ἄρα πιθανὸν νὰ σφάξωσι καὶ τοὺς Κυπρίους καὶ τοὺς Μιτυληναίους, ὥς καὶ ἔσφαξαν πολλοὺς κατ' ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις, μὴ δυναμένη νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ, ἐχρεώσται νὰ μὴ τοὺς κινήσῃ εἰς ἐπανάστασιν, διὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὴν εὐλογοφανῇ εἰς τοὺς Τούρκους νὰ τοὺς σφάξωσι, καὶ νὰ δικαιολογῶνται ὅτι τοὺς ἔσφαξαν ἀποστατήσαντας ὥς καὶ τοὺς Χίους.

Τὸ Νομοτελεστικόν, εἰς Ναύπλιον ἔτι διατρίβον, ἐξέθετο εἰς γνῶσιν τῶν πολιτῶν τὰ διατρέξαντα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς καθιδρύσεως τοῦ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς βουλῆς ἢ τῶν βουλευτῶν

τῆς ἀγγλικῆς φατρίας, καὶ τέλος ἐπρόβαλλεν ἐθνικὴν συνέλευσιν εἰς θεραπείαν τῶν δεινῶν. Τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν ἀπαιτοῦσιν ὅ,τε Θ. Κολοκοτρῶνης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ στρατιωτικοί· καὶ τὴν 12 ἰανουαρίου ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Πάνος Θ. Κολοκοτρῶνης καὶ ὁ Σταΐκος Σταϊκόπουλος, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔγραψαν τὴν 7 τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τὸ Κρανίδι ὁ Γ. Κουντουριώτης, Π. Μπότσης καὶ Ἰω. Κωλέττης ὡς Κυβέρνησις, καὶ τοὺς προσεκάλουν εἰς τὴν ὑποταγὴν καὶ υπεράσπισιν τῶν νόμων, ἀπεκρίθησαν πρὸς τοὺς ἄλλοις: «Ὀλίγα ἄτομα, μὴ ἐκπληροῦντα τὰ δύο τρίτα τοῦ βουλευτικοῦ, κατήργησαν τὸ νόμιμον ἐκτελεστικὸν καὶ ἐψήφισαν ἕτερον. Ἡμεῖς ὀρκισθέντες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ υπερασπισθῶμεν τὰ δίκαια τοῦ ἔθνους καὶ τοὺς νόμους του, δὲν γνωρίζομεν τὰς πράξεις τῶν ὀλίγων παρανόμων παραστατῶν, ἐνεργούντων εἰς ὄνομα τοῦ σεβαστοῦ βουλευτικοῦ σώματος· καὶ βλέποντες ὅτι κινδυνεύει τὸ ἔθνος ἐκ τῆς ἀνομίας, υπεχρεώσαμεν τὸ νόμιμον ἐκτελεστικὸν νὰ φυλάξῃ τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἐξουσίαν ἀπαρμεῖω-
 » ταν, διὰ νὰ τὴν παραδώσῃ ἐπὶ συνελεύσεως, τὴν ὁποίαν προσεκάλεσε, καὶ τὴν ὁποίαν ἀπαιτοῦμεν καὶ ἡμεῖς, μὴ προδίδοντες τὰ δίκαια τῆς πατρίδος, καὶ μὴ θυσιάζοντες τὰ γενικὰ τοῦ ἔθνους συμφέροντα εἰς τὰς ἰδιοτελείας καὶ εἰς τὴν φατρίαν ἑδέκα ἀνθρώπων, οἵτινες ἐπιταχύνουσι τὸν ὀλεθρὸν μας.» Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν οἱ Ἕλληνες θεωροῦσιν εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων εὐτυχὲς μέλλον. Ἐν ᾧ δὲ τὸ μέγα μέρος αὐτῶν ἄγονται καὶ φέρονται ἀπὸ τοὺς ἐραδιούργους, γινόμενοι ὄργανα τῶν ἰδίων αὐτῶν συμφορῶν, θαρρόουσιν ὅτι ἐνεργῶσι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, καὶ υπείκουσι κατὰ πάντα εἰς τοὺς ἐν Κρανιδίῳ βουλευτάς. Ὅτε δὲ βλέπουσιν ὅτι οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας, οἱ πρόκριτοι τῶν Σπειτῶν, καὶ, ἀντὶ τῆς βουλῆς, τρεῖς πληρεξούσιοι τῶν Ψαρρῶν ἀπεσταλμένοι εἰς Ὑδραν, διακηρύττουσιν ὅτι δὲν εἰν' ἀναγκαία ἐθνικὴ συνέλευσις, καὶ ἐν ταύτῃ καταδικάζουσι τὰ καθηρημένα μέλη τοῦ Νομοτελεστικοῦ αὐτοῦ, ὡς μὴ φροντίσαντα δῆθεν διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ παραβάντα τὰ χρέη των, δι' ἐγκυκλίου ἐκδεδομένης τὴν 11 τοῦ ἰδίου ἰανουαρίου ἐξ Ὑδρας, γίνονται ἀναλγητότεροι εἰς ὅσα τὸ νομοτελεστικὸν ἐπρόβαλλε δίκαια καὶ συμφέροντα. Καὶ ὁμῶς αὐτὸ δὲν χρεωστεῖ νὰ παρακα-

λευτῶν, συγκροτεῖται αὐτόθι ἡ βουλὴ, καὶ ψηφίζεται ἀντι-
 πρόεδρος αὐτῆς ὁ Ἐπίσκοπος Μοθώνης Γρηγόριος, καὶ θια-
 ρίζεται γραμματεὺς ὁ Χῖος Ἀντώνιος Φλαβιανός. Προσε-
 κλήθη δὲ καὶ ὁ Ὑψηλάντης εἰς τὴν προεδρείαν, ἀλλὰ δὲν τὴν
 ἐδέχθη, μὴ θελήσας νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ πράγματα εἰς τοι-
 αύτην ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς πατρίδος. Καὶ ἰδοὺ εἰς τὴν
 Ἑλλάδα δύο Βουλαι καὶ δύο Νομοτελεσικὰ παρανομίας ἀμοιβαίως
 κατηγοροῦμεναι! Ἡ δὲ νομιμότης καὶ ἡ ὕπαρξις τοῦ ἐνός ἢ τοῦ
 ἄλλου μέρους δὲν θὰ νομιμοποιηθῇ καὶ δὲν θὰ στηριχθῇ εἰμὴ διὰ
 τῆς βίας τῶν ὅπλων, διὰ τῆς χύσεως ἐμφυλίων αἱμάτων. Ἐν
 τοσοῦτῳ καὶ ἡ Βουλὴ αὕτη στέλλει εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλά-
 δος ἐγκύκλιον, καὶ ἐκθέτουσιν τὰ πράγματα, συγκαλεῖ τέλος ἐθνι-
 κὴν συ.έλευσιν ὡσαύτως, ἐπιφέρουσα ὅτι: «Ὁ νόμος διαλαμβάνει
 » νὰ συγκαλῇται καὶ πρὸ διετίας συνέλευσις εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ
 » ἔθνους· καὶ ποῖαν ἀνάγκην εἶδε ποτε τὸ ἔθνος μεγαλητέραν τῆς
 » παρούσης, ὁπότε οἱ Ἕλληνες εἶναι εἰς ἀκμὴν νὰ στρέψωσι κατ'
 » ἀλλήλων τὰ ὅπλα, ὁπότε ὁ ἐχθρὸς ἐτοιμάζεται νὰ ἐρμήσῃ κατὰ
 » τῆς πατρίδος, ὁπότε τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον εἶναι εἰς παντελεῖ ἀπο-
 » ρίαν; » ἀλλὰ τίς αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην αὐτὴν; Εἰς τοιαύτην
 περίστασιν, ὅτε ὁ κυρίαρχος Λαὸς, καίτοι προκαλούμενος, δὲν
 συνέρχεται ν' ἀποφασίσῃ διὰ τὰ πράγματά του, ἐν ᾧ βλέπων δύο
 Κυβερνήσεις εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐπικείμενον τὸν ἐμφύλιον
 πόλεμον καὶ ἐκ τούτου ἀπειλούμενην πανωλεθρίαν, ἐχρεώσται,
 ἀνανήφων ἀπὸ τὴν ληθαργίαν, νὰ συνέλθῃ αὐτοδικαίως εἰς ἐθνικὴν
 συνέλευσιν, καὶ νὰ εἴπῃ τοὺς ἄρχοντας του νομίμους τε καὶ μὴ:
 » ἀδὲν θέλω δύο Κυβερνήσεις εἰς τὸ σκάφος μου· δὲν δίδω τὴν
 » ἐξουσίαν μου εἰμὴ εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους κρίνω ἱκανοὺς νὰ τὸ
 » διευθύνωσιν εἰς ὅρμον σωτήριον· φοβήθητε τὴν ὀργὴν μου· » εἰς
 τοιαύτην θλιβεράν περίστασιν, οἱ ἐν Τριπολιστᾷ νομοτελεσταὶ καὶ
 βουλευταὶ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἐχρεώσθουν νὰ
 διαμαρτυρηθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τῆς
 βίας καὶ ἀνομίας, νὰ παραιτηθῶσι τὴν ἐξουσίαν, καὶ νὰ ἡσυχάσω-
 σιν· ἀλλὰ νὰ παρατηρῶσι τὰς πράξεις τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κρα-
 νιδίου, καὶ ἂν ταύτης πηδαλιουχούσης, ἡ πατρίς δὲν εὐπλόσῃ, καὶ
 καταντήσῃ εἰς κίνδυνον νὰ ναυαγήσῃ, καὶ ζητήσῃ τὴν βοήθειάν των,

ἴτε νὰ δράμωσιν εἰς ὑπεράσπισίν της· καὶ νὰ τὴν σώσωσι· τότε
 ἤθελον ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀνευφημοῦσαν ἔλην τὴν Πελοπόννησον
 καὶ σθένος ἔλην τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. Κατὰ δυστυχίαν δὲν παρη-
 τήθησαν ἐκόντες, καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ παραιτηθῶσιν ἄχοντες, καὶ
 θὰ καταδιωχθῶσιν ὡς ἀντάρται, καὶ θὰ πάθωσι, καὶ θὰ γείνωσι
 καὶ αὐτοὶ συνκίτιοι τῶν κεινῶν συμφορῶν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΤΟΜΟΥ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελίς	16	στίχος	31	ἀπεγγόνησε	ἀνάγνωθι	ἀπηγγόνισε
—	22	—	3	ἀντίηλός του	—	ἀντίζηλός του
—	25	—	11	σοβαρῶν,	—	σοβαρῶν
—	30	—	27	Κερνίκης	—	Κερνίκης
—	34	—	16	ξένων	—	ξένων
—	64	—	29	ἀποστᾶται	—	ἀποστᾶται
—	68	—	19	ἐπαρχος	—	ἐπαρχος
—	75	—	32	μὲ ἄλλα μέρη	—	μὲ τ' ἄλλα μέρη
—	87	—	5	δὲν ἠπατῶντο,	—	δὲν ἠπατῶντο·
—	—	—	—	ἀπεκρίθησαν·	—	ἀπεκρίθησαν,
—	96	—	30	ὑπάρχουν	—	ὑπάρχουσιν
—	106	—	22	ἔστειλαν τὸ πλοῖον	—	ἔστειλαν εἰς τὸ πλοῖον
—	111	—	4	ἦτο ὅπου	—	ὅπου ἦτο
—	116	—	32	ταραξίαν	—	ταραξίου
—	124	—	29	τὰ περὶ αὐτὸν	—	τὰ περὶ αὐτοῦ
—	128	—	15	Θερμοπύλας,	—	Θερμοπύλας·
—	—	—	16	ἔδραμον ἐκεῖνοι	—	ἔδραμον ἐκεῖσε
—	151	—	28	φοβεῖται	—	φοβεῖται
—	158	—	15	Καλόγηροι	—	Καλόγηροι
—	162	—	22	λαβῶν	—	λαβῶν
—	164	—	5	οὓς	—	τοὺς
—	181	—	25	ἀθανάτου	—	θανάτου.
—	182	—	29	Τούρκους	—	Τούρκους
—	233	—	22	ἀριθμοῦντο	—	ἠριθμοῦντο·
—	245	—	20	τοὺς	—	τοὺς
—	256	—	23-24	Κασάνδραν	—	Κασάνδρεαν.
—	269	—	18	Ἀχαιᾶν	—	Ἀχαιᾶν
—	290	—	4	εὗρίσαντο	—	εὗρίσκοντο
—	295	—	6	κηρύξει	—	κηρύξει
—	301	—	8	Χαλανδρίτην	—	Χαλανδρίτην
—	304	—	9	εἴτε εἰς τὸν ληνόν	—	εἰς τε τὸν ληνόν
—	320	—	2	Ἀλέξανδρος	—	Ἀλέξιος
—	—	—	32	σημαῖαι	—	σημαῖας
—	323	—	7	ὑπὸ τὴν διοίκησιν των, τὰ στρατεύ- ματα	—	ὑπὸ τὴν διοίκησιν των τὰ στρατεύ- ματα,
—	—	—	8	ὁποῖον	—	ὁποῖον
—	335	—	8	ἐκεῖνον	—	ἐκεῖνα
—	371	—	35	καταπατήσω·ιν	—	καταπατήσω·ιν,

Σελίς 384	στίχος 15	ὀλιγαρχιλοῦς	ἀνάγνωθι ὀλιγαρχικοῦς
— 387 —	21	διαταγή	— διαταγαί
— 391 —	4	οἰκείων του	— οἰκείων του (1)
— 399 —	8	καὶ τὰ λ.	— καὶ τὰ λ. »
— 417 —	3	διατεθεὶς πρὸς τοὺς	— διατεθεὶς ὁ Ματ-
		Ἕλληνας,	λανδ πρὸς τοὺς
			Ἕλληνας,
— 419 —	34	ὀδοιποροῦντες	— ὀδοιποροῦντες
— 422 —	34	ἀμνημοεῖ	— ἀμνημονεῖ
— — —	35	εἰς τὸν ἐχθρόν	— εἰς τὸν ἐχθρόν !
— 461 —	18	ὑποφέρουσι	— ὑποφέρουσι
— 470 —	29	Φραγκῖσκος	— Φραγκῖσκος
— 488 —	15	καὶ τοπικαὶ	— αἱ τοπικαὶ
— — —	29	κατηγοροῦντα	— κατηγοροῦσα
— 492 —	3-4	παραλαβόντας	— παραλαβόντα
— 495 —	8	Νάρναν	— Νάρειαν
— — —	11	τῷ φιλελλήνων	— τῶν φιλελλήνων
— 502 —	32	ἀναφορὰν τῶν	— ἀναφορὰ τῶν
— 505 —	4	Χριστιανικώτατοι	— Χριστιανικώτατοι
— 507 —	36	συνδιελεχθέντες	— συνδιαλεχθέντες
— 514 —	24	προσβάλλωσι	— προσβάλωσι
— 516 —	21	ἀποτελέσματα	— ἀποτελέσματα
— 517 —	19	μεταχειρίζεται	— μεταχειρίζεται
— 522 —	16	Ντσελλαδίνμπκης	— Ντσελλαδεδίνμπκης
— 528 —	10	γεννηθῆ	— γεννηθῆ
— — —	23	δανείων	— δανείων
— 530 —	25	ἐνεργεῖτα	— ἐνεργεῖται
— 534 —	34	Κοντωράτος	— Κονταράτος
— 535 —	22	ἐφρόνει	— ἐφρόνει
— — —	31	βιάσωσι	— βιάσωσιν
— — —	32	Λακεδαιμονίου	— Λακεδαιμονίου
— 538 —	13	Καρύταινην	— Καρύταιναν
— 548 —	34	μεταβάς	— μεταβάν
— 551 —	16	καὶ	— καὶ
— 558 —	16	τς	— τῆς
— 560 —	6	ἀνείχονται	— ἀνείχοντο
— 561 —	29	τῆς	— τῆς
— 563 —	6	ἐώσῃ	— ἐνώσῃ
— 568 —	33	ἀντίγραφον	— ἀντίγραφα
— 591 —		νὰ μὴν ᾤθελεν	— νὰ μὴ ᾤθελεν